॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ

ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸ-ಟೀಕಾ

(ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ)

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಭವನಿಸ್ಸಯವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿವೇದನತ್ಥಂ, ತಂ ಪನ ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಾಸು ವಿಞ್ಞೂನಂ ಬಹುಮಾನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ, ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ತೇಸಂ ಉಗ್ಗಹಧಾರಣಾದಿಕ್ಕಮಲದ್ಧಬ್ಬಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ। ಅಥ ವಾ ಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ, ಸಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸು ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಭಾವತೋ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಮಾಚರಿತಭಾವತೋ, ಆಯತಿಂ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನತೋ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕಿರಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪಣಾಮಕರಣಂ ಪೂಜನೀಯಪೂಜಾಪುಞ್ಞವಿಸೇಸನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಂ। ತಂ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಲದ್ಧಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲಾನುಪ್ಪದಾನತ್ಥಂ। ಅನ್ತರಾ ಚ ತಸ್ಸ ಅಸಙ್ಕೋಚನತ್ಥಂ। ತದುಭಯಂ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥಂ। ಇದಮೇವ ಚ ಪಯೋಜನಂ ಆಚರಿಯೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ ''ಇತಿ ಮೇ ಪಸನ್ನಮತಿನೋ…ಪೇ॰… ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾ''ತಿ। ವತ್ಥುತ್ತಯಪೂಜಾಹಿ ನಿರತಿಸಯಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸಂಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪಭಾವೋ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋತಿ ಬಹುವಿಧನ್ತರಾಯೇಪಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಅನ್ತರಾಯನಿಬನ್ಧನಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಾಯ ಪಹೋತಿ। ಭಯಾದಿಉಪದ್ದವಞ್ಚ ನಿವಾರೇತಿ। ಯಥಾಹ –

''ಪೂಜಾರಹೇ ಪೂಜಯತೋ। ಬುದ್ಧೇ ಯದಿ ವ ಸಾವಕೇ''ತಿಆದಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೫; ಅಪ॰ ೧.೧೦.೧), ತಥಾ –

''ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀ''ತಿಆದಿ (ಇತಿವು॰ ೯೦, ೯೧),

''ಬುದ್ಧೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ।
ವರಮೇವ ಹಿ ಸಾ ಪೀತಿ, ಕಸಿಣೇನಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ॥

ಧಮ್ಮೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಕಸಿಣೇನಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ।
ಸಙ್ಘೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಕಸಿಣೇನಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸಾ''ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೦),

ತಥಾ –

''ಯಸ್ಮಿಂ ಮಹಾನಾಮ ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸ…ಪೇ॰… ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀ''ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧),

''ಅರಞ್ಞೇ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ…ಪೇ॰…

ಭಯಂ ವಾ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಂ ವಾ,
ಲೋಮಹಂಸೋ ನ ಹೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯)।

ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ವನ್ದನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಗುಣಾತಿಸಯಯೋಗಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗಾಥಾತ್ತಯಮಾಹ। ಗುಣಾತಿಸಯಯೋಗೇನ ಹಿ ವನ್ದನಾರಹಭಾವೋ, ವನ್ದನಾರಹೇ ಚ ಕತಾ ವನ್ದನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಪಯೋಜನಂ ಸಾಧೇತೀತಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ। ಸಾ ನ ವಿನಯದೇಸನಾ ವಿಯ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನಾ, ನಾಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾ , ಅಥ ಖೋ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪ್ಪಧಾನಾತಿ ತದುಭಯಪ್ಪಧಾನಮೇವ ತಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಥೋಮನಂ ಕಾತುಂ ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸರತನಾನಂ "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕಿರತೀತಿ ಕರುಣಾ, ಪರದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ಅಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಕಿಣಾತೀತಿ ಕರುಣಾ, ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಕಾರುಣಿಕಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಕಮ್ಪನಂ ಹದಯಖೇದಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ ಕರುಣಾ। ಅಥ ವಾ ಕಮಿತಿ ಸುಖಂ, ತಂ ರುನ್ಧತೀತಿ ಕರುಣಾ। ಏಸಾ ಹಿ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಲಕ್ಖಣಾ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರುಣಿಕಾನಂ ಸುಖಂ ರುನ್ಧತಿ ವಿಬನ್ಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ । ಕರುಣಾಯ ಸೀತಲಂ ಕರುಣಾಸೀತಲಂ, ಕರುಣಾಸೀತಲಂ ಹದಯಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯೋ, ತಂ **ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ**।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪರೇಸಂ ಹಿತೋಪಸಂಹಾರಸುಖಾದಿಅಪರಿಹಾನಿಚ್ಛನಸಭಾವತಾಯ, ಬ್ಯಾಪಾದಾರತೀನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಚ ಪರಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಸನ್ತಾಪವಿಚ್ಛೇದನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾಪಿ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೂಪತಾಪಾಸಹನರಸಾ ಅವಿಹಿಂಸಾಭೂತಾ ಕರುಣಾವ ವಿಸೇಸೇನ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ ವಿಯ ಸೀತಿಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"**ನ್ತಿ। ಕರುಣಾಮುಖೇನ ವಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣವಿಸೇಸನಿಬನ್ಧನಭೂತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿರವಸೇಸಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸವಿಸಯಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಭಾವಂ ಉಪಗತಾ ಕರುಣಾವ ಭಗವತೋ ಅತಿಸಯೇನ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಹೇತೂತಿ ಆಹ **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಿ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಂ ಸಾತಿಸಯೇ ಹದಯಸೀತಿಭಾವನಿಬನ್ಧನತ್ತೇ ಸಕಲಬುದ್ಧಗುಣವಿಸೇಸಕಾರಣತಾಯ ತಾಸಮ್ಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕರುಣಾವ ಭಗವತೋ "ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಕರುಣಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ಕರುಣಾನುಭಾವನಿಬ್ಬಾಪಿಯಮಾನಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಯ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಕಿಲನ್ತರೂಪಸ್ಸೇವ ನಿರವಸೇಸಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಮ್ಭರಣನಿರತಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯಸ್ಸ ಚ ಸನ್ನಿಹಿತೇಸುಪಿ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಸಮುಪನೀತಹದಯೂಪತಾಪನಿಮಿತ್ತೇಸು ನ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತಿಭಾವಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಮಹೋಸೀತಿ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ತೀಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಸು ಭಗವತೋ ಕರುಣಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಜಾನಾತೀತಿ ಪಞ್ಞಾ, ಯಥಾಸಭಾವಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಞ್ಞಾವ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನತೋ ಪಕಾರೇಹಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವಜೋತನಟ್ಠೇನ ಪಜ್ಜೋತೋತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ। ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಹತಂ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತಂ ವಿಹತಂ, ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ವಿಹತಂ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಂ। ಮುಯ್ಹನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಮುಯ್ಹತಿ, ಮೋಹನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ ಮೋಹೋ, ಅವಿಜ್ಜಾ, ಸ್ವೇವ ವಿಸಯಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಅನ್ಧಕಾರಸರಿಕ್ಖತಾಯ ತಮೋ ವಿಯಾತಿ ತಮೋ, ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತೋ ಮೋಹತಮೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮೋ, ತಂ **ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ**। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಹತಭಾವೇ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೇಹಿ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಸಾವಕೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಚ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ

ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಸಾತಿಸಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಪಹಾನೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ”**ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ಅನ್ತರೇನ ಪರೋಪದೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರವಿಗಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತತ್ತಾ, ತಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತತ್ತಾ, ಪರಸನ್ತತಿಯಞ್ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾತಿಸಯಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ ಭಗವಾವ ವಿಸೇಸತೋ ಮೋಹತಮವಿಗಮೇನ ಥೋಮೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ”**ನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ “ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ”ತಿ ಪದೇನ ಭಗವತೋ ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾಪಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕತ್ತಾ ಸಕಲಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಚ್ಛಾದಕಸ್ಸ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಧಮಿತತ್ತಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಭಗವತೋ ಮೋಹತಮವಿನಾಸೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ”**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಮೋಹತಮವಿಧಮನನ್ತೇ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಸಸನ್ತಾನೇ ಮೋಹತಮವಿಧಮನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ, ಪರಸನ್ತಾನೇ ಪನ ಮೋಹತಮವಿಧಮನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ “ಮೋಹತಮವಿಧಮನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುಗ್ಘಾತೋಯೇವೇಕೋ ಪಹಾನಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾನಿಮಿತ್ತಂ ಗಯ್ಹತಿ, ನ ಪನ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ? ತಪ್ಪಹಾನವಚನೇನೇವ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಗಣಸಮುಗ್ಘಾತಸ್ಸ ಜೋತಿತಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ನಿರವಸೇಸಅವಿಜ್ಜಾಪ್ಪಹಾನೇನ ನ ಪಹೀಯತೀತಿ।

ಅಥ ವಾ ವಿಜ್ಜಾ ವಿಯ ಸಕಲಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿರವಸೇಸಾಕುಸಲಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಧಾನಕಾರಣನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಘಾತವಚನೇನ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಗಣಸಮುಗ್ಘಾತೋ ವುತ್ತೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ”**ನ್ತಿ।

ನರಾ ಚ ಅಮರಾ ಚ ನರಾಮರಾ, ಸಹ ನರಾಮರೇಹೀತಿ ಸನರಾಮರೋ, ಸನರಾಮರೋ ಚ ಸೋ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕೋ। ತಸ್ಸ ಗರೂತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು, ತಂ **ಸನರಾಮರಲೋಕಗರುಂ**। ಏತೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಯ ತದವಸಿಟ್ಠಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಗುಣವಿಸೇಸಾವಹತಾಯ ಭಗವತೋ ಉಪಕಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಾಪ್ಪಧಾನಭಾವೋ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋ। ಏದಿಸೇಸು ಹಿ ಸಮಾಸಪದೇಸು ಪಧಾನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಧಾನಂ ವಿಯ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ಯಥಾ “ಸರಾಜಿಕಾಯ ಪರಿಸಾಯಾ”ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೩೬)। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೋಕಾಸವಸೇನ ತಿವಿಧೋ ಲೋಕೋ, ಗರುಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಗರುಕರಣಸಮತ್ಥಸ್ಸೇವ ಯುಜ್ಜನತೋ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಿ ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ “ಲೋಕೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಮರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಅಥ ವಾ ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಲೋಕಸದ್ದೋ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಲೋಕೀಯತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ। ಸಹ ನರೇಹೀತಿ ಸನರಾ, ಸನರಾ ಚ ತೇ ಅಮರಾ ಚಾತಿ ಸನರಾಮರಾ, ತೇಸಂ ಲೋಕೋತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕೋತಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಮರಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮರಣಾಭಾವತೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಮರಾ। ನರಾಮರಾನಂಯೇವ ಚ ಗಹಣಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಯಥಾ “ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭)। ತಥಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ

ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತೂಪಕಾರಿತಾಯ ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮೋ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉತ್ತಮಗಾರವಟ್ಠಾನಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು**"ನ್ತಿ।

ಸೋಭನಂ ಗತಂ ಗಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸುಗತೋ। ಭಗವತೋ ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಜನುಪಸಙ್ಕಮನಂ ಏಕನ್ತೇನ ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಸೋಭನಂ, ತಥಾ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯ ದುತವಿಲಮ್ಬಿತ-ಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢನ-ನಿಪ್ಪೀಳನುಕ್ಕುಟಿಕ-ಕುಟಿಲಾಕುಲತಾದಿ-ದೋಸರಹಿತ-ಮವಹಸಿತ-ರಾಜಹಂಸ- ವಸಭವಾರಣ-ಮಿಗರಾಜಗಮನಂ ಕಾಯಗಮನಂ ಞಾಣಗಮನಞ್ಚ ವಿಪುಲನಿಮ್ಮಲಕರುಣಾ-ಸತಿವೀರಿಯಾದಿ-ಗುಣವಿಸೇಸಸಹಿತಮಭಿನೀಹಾರತೋ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಅನವಜ್ಜತಾಯ ಸೋಭನಮೇವಾತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಕಲಮಪಿ ಲೋಕಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ ಸುಗತೋ। ತಥಾ ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಜಹನ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ ಸುಗತೋ, ಲೋಕನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸುಗತೋ, ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಸುಗತೋ। "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪುನೇತಿ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಸುಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೩೮; ಚೂಳನಿ॰ ೨೭) ನಯೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಸುನ್ದರಂ ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ, ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸುಗತೋ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಲಯುತ್ತಮೇವ ಚ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾ ಗದತಿ ವದತೀತಿ ಸುಗತೋ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಇತಿ ಸೋಭನಗಮನತಾದೀಹಿ ಸುಗತೋ, ತಂ **ಸುಗತಂ**।

ಪುಞ್ಞಪಾಪಕಮ್ಮೇಹಿ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಗತಿಯೋ, ಉಪಪತ್ತಿಭವವಿಸೇಸಾ। ತಾ ಪನ ನಿರಯಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ತಾಹಿ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಅವಿಪಾಕಾರಹಭಾವಕರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತತ್ತಾ ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ಗತೀಹಿ ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ ಆಹ "**ಗತಿವಿಮುತ್ತ**"ನ್ತಿ। ಏತೇನ ಭಗವತೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಗತಿಯಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯತೋ ಭಗವಾ "ದೇವಾತಿದೇವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬)।

ತಂತಂಗತಿಸಂವತ್ತನಕಾನಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಭಗವತೋ ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಭವಯೋನಿಗತಿ-ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿ-ಸತ್ತಾವಾಸ-ಸತ್ತನಿಕಾಯೇಹಿ ಪರಿಮುತ್ತೋ, ತಂ **ಗತಿವಿಮುತ್ತಂ**। **ವನ್ದೇ**ತಿ ನಮಾಮಿ, ಥೋಮೇಮೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ।

ಅಥ ವಾ **ಗತಿವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಚ। ತೇಸು ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅನಾವರಣಞಾಣಾಧಿಗಮತೋ ಸವಾಸನಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನತೋ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮದೇಸನತೋ ವಿರುದ್ಧೇಸುಪಿ ನಿಚ್ಚಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತೋ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಕಾಲಾಗಮನತೋ ಚ। ಸಾ ಪನೇತ್ಥ ಆಸಯತೋ ಪಯೋಗತೋ ಚ ದುವಿಧಾ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಿವಿಧಾ ಚ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಆಸಯತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ,

ಸಮ್ಮಾಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಯೋಗತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ, "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ ಗತಿವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ತಿವಿಧಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅವಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ತೇನ "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಚಾಪಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಅಥ ವಾ ತೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಹೇತುತೋ ಫಲತೋ ಉಪಕಾರತೋ ಚ। ತತ್ಥ **ಹೇತು** ಮಹಾಕರುಣಾ, ಸಾ ಪಠಮಪದೇನ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಫಲಂ** ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ ಚಾತಿ। ತಾಸು ಞಾಣಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ ದುತಿಯಪದೇನ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ ಪನ ತತಿಯಪದೇನ, ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಯಗಮನಸೋಭನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। **ಉಪಕಾರೋ** ಅನನ್ತರಂ ಅಬಾಹಿರಂ ಕರಿತ್ವಾ ತಿವಿಧಯಾನಮುಖೇನ ವಿಮುತ್ತಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ। ಸೋ ಸಮ್ಮಾಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಹಾಕರುಣಾಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗತೋತಿ ಕರುಣಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ। "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ । ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಸಮ್ಮಾಗಮನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಾದಿ ಅನ್ತದ್ವಯರಹಿತಾಯ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಕಾಸನತೋ ಸುಗತಸದ್ದಸ್ಸ। ಇತರೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಧಾನಾಪ್ಪಧಾನಭೇದಂ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾರಣಞ್ಹೇತ್ಥ ಪಧಾನಂ ಪಯೋಜನಂ, ತದಞ್ಞಮಪ್ಪಧಾನಂ। ತೇಸು ಪಧಾನೇನ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇತರೇನ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ತದುಭಯೇನ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಭಗವತೋ ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಚ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ ಉತ್ತಮವನ್ದನೀಯಭಾವಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ವನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಖೇತ್ತಙ್ಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯೇಸು ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಸಾಧಾರಣಗುಣದೀಪನತೋ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಮಗ್ಗಞಾಣದೀಪನತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತದುಭಯಗ್ಗಹಣಸಿದ್ಧೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಪಞ್ಚೀಯತೀತಿ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಚ ಉಪಗಮನಂ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಅಪಗಮನಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಭಗವತೋ ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಲೋಕವೋಹಾರವಿಸಯತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಮಞ್ಞಾಯ ಅನತಿಧಾವನಂ ಸಭಾವಾನವಬೋಧೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಞ್ಞಂ ಅತಿಧಾವಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾದಿಪರಾಮಸನಂ ಹೋತೀತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ ಚತುಸಚ್ಚಞಾಣಂ ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣಂ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ।

ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ಅಕಮ್ಪನಞಾಣಾನಿ, ದಸ ಬಲಾನಿ, ಚುದ್ದಸ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನಿ, ಸೋಳಸ ಞಾಣಚರಿಯಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ, ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಸತ್ತಸತ್ತತಿಞಾಣವತ್ಥೂನೀತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಾನಂ ವಸೇನ ಞಾಣಚಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿತಾ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿತಾ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಲೋಕನಾಥಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಅತ್ತನಾಥಭಾವೋ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ

ಪುಬ್ಬಕಾರಿಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಕತಞ್ಞುತಾ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಅಪರನ್ತಪತಾ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಅನತ್ತನ್ತಪತಾ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಿದ್ಧಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಪರೇಸಂ ತಾರಣಂ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಯಂ ತರಣಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಅನುಗ್ಗಹಚಿತ್ತತಾ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿರತ್ತಚಿತ್ತತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ।

ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಕರುಣಾ ಆದಿ ತನ್ನಿದಾನಭಾವತೋ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ। ಇತಿ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನದಸ್ಸನೇನ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಕರುಣಾನಿದಾನಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ತತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಿರತಿಪ್ಪವತ್ತಿತೋ, ಸಾ ಚ ಝಾನತ್ತಯಸಮ್ಪಯೋಗಿನೀತಿ। ಪಞ್ಞಾವಚನೇನ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ। ಸೀಲಞ್ಚ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಆದಿ, ಸಮಾಧಿ ಮಜ್ಝೇ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣದಸ್ಸನೇನ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ ನಯತೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ಏಸೋ ಏವ ಹಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ದಸ್ಸನುಪಾಯೋ, ಯದಿದಂ ನಯಗ್ಗಾಹಣಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಕೋ ನಾಮ ಸಮತ್ಥೋ ಭಗವತೋ ಗುಣೇ ಅನುಪದಂ ನಿರವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ। ತೇನೇವಾಹ –

"ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ।
ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ॥

ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ।
ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ೩.೧೪೧; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೨೫; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೭.೨೦; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೪; ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೨೨ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ)।

ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಪರಿಚ್ಛೇದನಂ ಪತಿ ಅನುಯುತ್ತೇನ "ನೋ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಅಪಿಚ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಧಮ್ಮನ್ವಯೋ ವಿದಿತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೬) ವುತ್ತಂ।

೨. ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತುಂ **"ಬುದ್ಧೋಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ। **ಬುದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಭಾವೇತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ । **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಉಪಗತೋ**ತಿ ಅಪರಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ವನ್ದೇ**ತಿ ಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ತ**ನ್ತಿ ನಿಯಮನಂ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ವನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಗತಮಲಂ ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಚ ತಬ್ಬಿಸೇಸನಂ।

ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ "ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ **ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ** (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ೯೭) ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಸವಾಸನಾಯ ಅಞ್ಞಾಣನಿದ್ದಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮತೋ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ವಿಕಸಿತಭಾವತೋ ಬುದ್ಧವಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ** ಜಾಗರಣವಿಕಸನತ್ಥವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನವಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಕಮ್ಮವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೇನ ಅವಗಮನತ್ಥವಸೇನೇವ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬುದ್ಧವಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ** ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತೋ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ವಿಹತವಿದ್ಧಸ್ತನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸೋ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮೇಯ್ಯಗುಣಗಣಾಧಾರೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಬುದ್ಧೋ। ಯಥಾಹ –

"ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ। ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೧೬೧)।

ಅಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ। ತೇನ "ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಸೋಪಿ ನಾಮ ಭಗವಾ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಗುಣೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಭಾವನಂ ದೀಪೇತಿ। **ಬುದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ। **ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಚ। **ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ। **ಉಪಗತೋ**ತಿ ಪತ್ತೋ, ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತಸ್ಸ "ಬುದ್ಧಭಾವ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಗತಮಲ**ನ್ತಿ ವಿಗತಮಲಂ, ನಿದ್ದೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವನ್ದೇ**ತಿ ಪಣಮಾಮಿ, ಥೋಮೇಮಿ ವಾ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರರಹಿತಂ, ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯತೋ ಚ ಸಂಸಾರತೋ ಚ ಅಪತಮಾನೇ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಏವಂ ವಿವಿಧಗುಣಗಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಬುದ್ಧೋಪಿ ಭಗವಾ ಯಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ, ಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಪನ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗತೋ, ತಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಭಾವಹೇತುಭೂತಂ ಸಬ್ಬದೋಸಮಲರಹಿತಂ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಾಭಾವೇನ ಅನುತ್ತರಂ ಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮಂ ನಮಾಮೀತಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಪಿ ತಪ್ಪಕಾಸನತ್ತಾ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಥ ವಾ "ಅಭಿಧಮ್ಮನಯಸಮುದ್ದಂ ಅಧಿಗಚ್ಛಿ, ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಮ್ಮಸೀ"ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಸಮ್ಮಸನಪರಿಯಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಸೋಪಿ ಇಧ ವುತ್ತೋ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ "ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಭೂತಾಹಿ ಪಾರಮಿತಾಹಿ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಯೋಪಿ ಇಧ ಧಮ್ಮಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಾಪಿ ಹಿ ಮಲಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಗತಮಲಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರಾ ಚಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಾಯ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಮಹಾಕರುಣಾಧಿವಾಸಪೇಸಲಜ್ಝಾಸಯೋ ಪಞ್ಞಾವಿಸೇಸಪರಿಯೋದಾತನಿಮ್ಮಲಾನಂ ದಾನದಮಸಂಯಮಾದೀನಂ ಉತ್ತಮಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ನಿರವಸೇಸಾನಂ ಭಾವನಾಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇಹಿ ಕಮ್ಮಾದೀಸು ಅಧಿಗತವಸೀಭಾವೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾಚಿನ್ತೇಯ್ಯಮಹಾನುಭಾವೋ ಅಧಿಸೀಲಾಧಿಚಿತ್ತಾನಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, "ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ಝಾನಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಿಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪದಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ಅಥ ವಾ ಪಠಮೇನ ಖಯೇಞಾಣಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅನುಪ್ಪಾದೇಞಾಣಭಾವೇನ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ವಿಜ್ಜೂಪಮತಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಜಿರೂಪಮತಾಯ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ವಿರಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ದುತಿಯೇನ ನಿರೋಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ನಿಸ್ಸರಣಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಹೇತುಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅಸಙ್ಖತಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ದಸ್ಸನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ವಿವೇಕಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅಮತಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। ಅಥ ವಾ "ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಉಪಗತೋ"ತಿ ಏತೇನ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। "ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕತಾಯ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಅಕಾಲಿಕತಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕತಾಯ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕತಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। "ಗತಮಲ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಂಕಿಲೇಸಾಭಾವದೀಪನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ಅನುತ್ತರ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಪುಲಪರಿಪುಣ್ಣತಂ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ, ದುತಿಯೇನ ಸಭಾವಸಮ್ಪದಂ। ಭಾವೇತಬ್ಬತಾಯ ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗತಮಲಭಾವೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ । ಭಾವನಾಗುಣೇನ ಹಿ ಸೋ ದೋಸಾನಂ ಸಮುಗ್ಘಾತಕೋ ಹೋತೀತಿ। ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುತ್ತರಭಾವೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಹಿ ತದುತ್ತರಿಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರೋತಿ। ತಥಾ "ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸೀಲಾದೀಹಿ ಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, "ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಹ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

೩. ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗುಣೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ ಥೋಮೇತುಂ **"ಸುಗತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಸ "ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಓರಸಾನ**ನ್ತಿ ಪುತ್ತವಿಸೇಸನಂ। **ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ**ನ್ತಿ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವೇ ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ಅನುಜಾನಾತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಟ್ಠನ್ನ**ನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನ ಸತಿಪಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತವಿಸೇಸಭಾವೇನ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾಭಾವೇ ಇಮಂ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವಾನಾತಿವತ್ತನತೋ। **ಸಮೂಹ**ನ್ತಿ ಸಮುದಾಯನಿದ್ದೇಸೋ। **ಅರಿಯಸಙ್ಘ**ನ್ತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸಙ್ಘಾಟಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನ ಅಸಭಿಪಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ ಅರಿಯಸಙ್ಘಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಭಾವತೋ।

ತತ್ಥ ಉರಸಿ ಭವಾ ಜಾತಾ ಸಂವದ್ಧಾ ಚ ಓರಸಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಅತ್ತಜಾತತಾಯ ಪಿತು ಸನ್ತಕಸ್ಸ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಭಾಗಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ತೇಪಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನನ್ತೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತಾಯ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಸ್ಸ ಅರಿಯಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಚ ಏಕನ್ತಭಾಗಿನೋತಿ ಓರಸಾ ವಿಯ **ಓರಸಾ**। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮಮಾನಾ ಓಕ್ಕನ್ತಾ ಚ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಭಗವತೋ ಉರೇನ ವಾಯಾಮಜನಿತಾಭಿಜಾತಿತಾಯ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ "ಓರಸಪುತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ। ಸಾವಕೇಹಿ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ "ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತಿ ತಂಮೂಲಿಕತ್ತಾ ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಚ।

ಯದಿಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸಮಯೇ ಭಗವತೋ ವಿಯ ತದನ್ತರಾಯ ಕರಣತ್ಥಂ ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ, ಮಾರವಾಹಿನೀ ವಾ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಅಪಸಾದೇತಿ, ತೇಹಿ ಪನ ಅಪಸಾದೇತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣೇ ವಿಮಥಿತೇ ತೇಪಿ ವಿಮಥಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"**ನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ "ಮಾರಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸೋ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಾನಂ ವಿಯ ದೇವಪುತ್ತಮಾರಸ್ಸಪಿ ಗುಣಮಾರಣೇ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಕಿಲೇಸಬಲಕಾಯೋ "ಸೇನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಕಾಮಾ ತೇ ಪಠಮಾ ಸೇನಾ"ತಿಆದಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೩೮; ಮಹಾನಿ॰ ೧೮, ೭೮, ೧೪೯)। ಸಾ ಚ ತೇಹಿ ದಿಯಡ್ಢಸಹಸ್ಸಭೇದಾ ಅನನ್ತಭೇದಾ ವಾ ಕಿಲೇಸವಾಹಿನೀ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಸಮಥಾದಿಗುಣಪಹರಣೇಹಿ ಓಧಿಸೋ ವಿಮಥಿತಾ ವಿಹತಾ ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ಚಾತಿ **ಮಾರಸೇನಮಥನಾ,** ಅರಿಯಸಾವಕಾ। ಏತೇನ ತೇಸಂ ಭಗವತೋ ಅನುಜಾತಪುತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಆರಕತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಅನಯೇ ನ ಇರಿಯನತೋ, ಅಯೇ ಚ ಇರಿಯನತೋ ಅರಿಯಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಅಥ ವಾ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಉಪಗತಾನಞ್ಚ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ ಅರಿಯಾ, ಅರಿಯಾನಂ ಸಙ್ಘೋತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ಅರಿಯೋ ಚ ಸೋ ಸಙ್ಘೋ ಚಾತಿ ವಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ತಂ **ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ**। ಭಗವತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮರತನಾನಮ್ಪಿ ಸಮಧಿಗಮೋ ಸಙ್ಘರತನಾಧೀನೋತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧೇವ **"ಸಿರಸಾ ವನ್ದೇ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಭವಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನತೋ। "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಞಾಣಸಮ್ಪದಂ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವದೀಪನತೋ। "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಭಾವಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಘಾನಂ ಅಗ್ಗಭಾವದೀಪನತೋ। ಅಥ ವಾ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧನಿಸ್ಸಯಭಾವದೀಪನಂ, "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಉಜುಞಾಯಸಾಮೀಚಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನಭಾವದೀಪನಂ, "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಆಹುನೇಯ್ಯಾದಿಭಾವದೀಪನಂ, "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಅನುತ್ತರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭಾವದೀಪನಂ। ತಥಾ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ

ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಸಬ್ಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನೇನ ಹಿ ತೇ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಜಾತಾ। "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪದಾಸಿದ್ಧಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಮಾರಂ ಮಾರಪರಿಸಂ ವಾ ಅಭಿವಿಜಿನನ್ತಿ। "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧಸ್ತವಿಪಕ್ಖೇ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ। "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸರಣಗಮನಞ್ಚ ಸಾವಕಾನಂ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಆದಿ, ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾ ಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಮಜ್ಝೇ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಬ್ಬೇ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

೪. ಏವಂ ಗಾಥಾತ್ತಯೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಲಗುಣಸಂಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಪಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪಯೋಜನೇ ಪರಿಣಾಮೇನ್ತೋ **"ಇತಿ ಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ **ರತನಂ,** ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಭೂತಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಅಮತಾಧಿಗಮಹೇತುಭೂತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾಹ –

> "ಯಸ್ಮಿಂ ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸ…ಪೇ॰… ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧)।

ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವೋ ವಾ ರತನಟ್ಠೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ૩.೫.೨೨೩; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦)।

ಚಿತ್ತಿಕತಭಾವಾದಯೋ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಏವ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ।

ವನ್ದನಾವ **ವನ್ದನಾಮಯಂ** ಯಥಾ "ದಾನಮಯಂ ಸೀಲಮಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦)। ವನ್ದನಾ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಗುಣನಿನ್ನತಾ, ಥೋಮನಾ ವಾ। ಪುಜ್ಜಭವಫಲನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ **ಪುಞ್ಞಂ,** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಂ ಪುನಾತೀತಿ ವಾ। **ಸುವಿಹತನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಹತನ್ತರಾಯೋ। ಏತೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಚ ಖೇತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಸ್ಸ ಉಪಘಾತಕಉಪದ್ದವಾನಂ ವಿಹನನೇ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾ। ತಸ್ಸ "ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಂ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ, ತಸ್ಸ। **ಆನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಬಲೇನ।

೫. ಏವಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ನಿಪಚ್ಚಕಾರೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸಾ ತಾವ ಗುಣಾಭಿತ್ಥವನವಸೇನ ಉಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ **"ಮಜ್ಝಿಮಪಮಾಣಸುತ್ತಙ್ಕಿತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಮಜ್ಝಿಮಪಮಾಣಸುತ್ತಙ್ಕಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ನಾತಿದೀಘನಾತಿಖುದ್ದಕಪಮಾಣೇಹಿ ಸುತ್ತನ್ತೇಹಿ ಲಕ್ಖಿತಸ್ಸ। ಯಥಾ ಹಿ ದೀಘಾಗಮೇ ದೀಘಪಮಾಣಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ, ಯಥಾ ಚ ಸಂಯುತ್ತಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಖುದ್ದಕಪಮಾಣಾನಿ, ನ ಏವಂ ಇಧ। ಇಧ ಪನ ಪಮಾಣತೋ ಮಜ್ಝಿಮಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಜ್ಝಿಮಪಮಾಣಸುತ್ತಙ್ಕಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ನಾತಿದೀಘನಾತಿಖುದ್ದಕಪಮಾಣೇಹಿ

ಸುತ್ತನ್ತೇಹಿ ಲಕ್ಖಿತಸ್ಸತಿ ಅತ್ಥೋ’’ತಿ। ಏತೇನ ‘‘ಮಜ್ಝಿಮೋ’’ತಿ ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಾನುಗತಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನು ಚ ಸುತ್ತಾನಿ ಏವ ಆಗಮೋ, ಕಸ್ಸ ಪನ ಸುತ್ತೇಹಿ ಅಙ್ಕನನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಪರಮತ್ಥತೋ, ಸುತ್ತಾನಿ ಪನ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಆಗಮೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮುದಾಯೇ ‘‘ಸುತ್ತ’’ನ್ತಿ ವೋಹಾರೋ, ಏವಂ ಸುತ್ತಸಮುದಾಯೇ ಅಯಂ ‘‘ಆಗಮೋ’’ತಿ ವೋಹಾರೋ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। ಆಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ಏತಸ್ಮಾ ವಾ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಯೋತಿ ಆಗಮೋ, ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ತಂತಂಅಭಿಪತ್ಥಿತಸಮಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ವರಿತಬ್ಬತೋ ವರೋ, ಆಗಮೋ ಚ ಸೋ ವರೋ ಚಾತಿ ಆಗಮವರೋ। ಆಗಮಸಮ್ಮತೇಹಿ ವಾ ವರೋತಿ ಆಗಮವರೋ, ಮಜ್ಝಿಮೋ ಚ ಸೋ ಆಗಮವರೋ ಚಾತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರೋ,** ತಸ್ಸ।

ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಬುದ್ಧಾನಂ **ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಾ,** ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಂ ಅನುಗಮ್ಮ ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾದಯೋ ಅರಿಯಾ। ತೇಹಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಗುಣಸಂವಣ್ಣನಾನಂ ವಸೇನ **ಸಂವಣ್ಣಿತಸ್ಸ**। ಅಥ ವಾ ಬುದ್ಧಾ ಚ ಅನುಬುದ್ಧಾ ಚ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನೇವ ಹಿ ವಿನಯಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಾನಂ ಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾದಿವಸೇನ ಯೋ ಪಠಮಂ ಅತ್ಥೋ ವಿಭತ್ತೋ, ಸೋ ಏವ ಪಚ್ಛಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪಿತೋತಿ। **ಪರವಾದಮಥನಸ್ಸಾತಿ** ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ವಾದನಿಮ್ಮಥನಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಭಞ್ಜನಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಆಗಮೋ ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಸಬ್ಬಾಸವಸುತ್ತಾದೀಸು ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತದೋಸವಿಭಾವನತೋ **ಸಚ್ಚಕಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫೩) **ಉಪಾಲಿಸುತ್ತಾ**ದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೫೬) ಸಚ್ಚಕಾದೀನಂ ಮಿಚ್ಛಾವಾದನಿಮ್ಮಥನದೀಪನತೋ ವಿಸೇಸತೋ ‘‘ಪರವಾದಮಥನೋ’’ತಿ ಥೋಮಿತೋತಿ। ಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಚಾಯಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಕತಿ, ಯಾ ತಂತಂಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಆದಿತೋ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಗುಣಕಿತ್ತನೇನ ಥೋಮನಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀಸಾರತ್ಥಪಕಾಸಿನೀಮನೋರಥಪೂರಣೀಸು ಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀಆದೀಸು** ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ‘‘ಸದ್ಧಾವಹಗುಣಸ್ಸ, ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಜನನಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಕಥಿಕಪುಙ್ಗವಾನಂ ವಿಚಿತ್ತಪಟಿಭಾನಜನನಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣೇಹಿ ಓಗಾಳ್ಹಸ್ಸ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸಾ’’ತಿಆದಿನಾ ಥೋಮನಾ ಕತಾ।

೬. ಅತ್ಥೋ ಕಥೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥಕಥಾ, ಸಾ ಏವ **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ ‘‘ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ’’ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭; ೨.೮) **ಆದಿತೋ**ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ। ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪರಮೇನ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಭಾವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಝಾನಾದೀಸು ಪಞ್ಚವಿಧವಸಿತಾಸಬ್ಭಾವತೋ ಚ **ವಸಿನೋ,** ಥೇರಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ। ತೇಸಂ **ಸತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ। ಯಾ**ತಿ ಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ। **ಸಙ್ಗೀತಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ‘‘ಅಯಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ಅಯಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ’’ತಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। **ಅನುಸಙ್ಗೀತಾ ಚ** ಯಸತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಪಚ್ಛಾಪಿ ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತೀಸು। ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆಗಮನಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೭. ಸೀಹಸ್ಸ ಲಾನತೋ ಗಹಣತೋ **ಸೀಹಳೋ,** ಸೀಹಕುಮಾರೋ। ತಂವಂಸಜಾತತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಖತ್ತಿಯಾನಂ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಸ್ಸ ಚ ಸೀಹಳಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆಭತಾ**ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪತೋ ಆನೀತಾ। **ಅಥಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ। ಅಪರಭಾಗೇ ಹಿ ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧೀಹಿ ಅಸಙ್ಕರತ್ಥಂ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಠಪಿತಾತಿ। ತೇನ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಂ ಏಕನ್ತೇನ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ **‘‘ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯಾ’’**ತಿ। ತತ್ಥ **ದೀಪವಾಸೀನ**ನ್ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಂ, ಸೀಹಳದೀಪವಾಸೀನಂ ವಾ ಅತ್ಥಾಯ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಠಪಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ।

೮. **ಅಪನೇತ್ವಾನಾ**ತಿ ಕಞ್ಚುಕಸದಿಸಂ ಸೀಹಳಭಾಸಂ ಅಪನೇತ್ವಾ। **ತತೋ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ, **ಮನೋರಮಂ ಭಾಸ**ನ್ತಿ ಮಾಗಧಭಾಸಂ। ಸಾ ಹಿ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭೂತಾ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಮನಂ ರಮಯತೀತಿ। ತೇನೇವಾಹ

“**ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕ**”ನ್ತಿ, ಪಾಳಿಗತಿಯಾ ಅನುಲೋಮಿಕಂ ಪಾಳಿಭಾಸಾಯಾನುವಿಧಾಯಿನಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಗತದೋಸ**ನ್ತಿ ಅಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾಸನ್ತರರಹಿತಂ।

೯. **ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ**ತಿ ಸಿದ್ಧನ್ತಂ ಅವಿರೋಧೇನ್ತೋ। ಏತೇನ ಅತ್ಥದೋಸಾಭಾವಮಾಹ। ಅವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ಥೇರವಾದಾಪಿ ಇಧ ಪಕಾಸೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಥೇರವಂಸದೀಪಾನ**ನ್ತಿ ಥಿರೇಹಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಥೇರಾ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ। ತೇಹಿ ಆಗತಾ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾ ಥೇರವಂಸೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ತಸ್ಸ ಸಮುಜ್ಜಲನತೋ **ಥೇರವಂಸದೀಪಾ,** ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ, ತೇಸಂ। ವಿವಿಧೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ನಿಚ್ಛೀಯತೀತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ಖೀಲಮದ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನೀ ಕಥಾ। ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಸಣ್ಹೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾ**। ಅಥ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಿನೋತೀತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥವಿಸಯಂ ಞಾಣಂ। ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಿಥೇರಪರಮ್ಪರಾಭತತೋ, ತತೋ ಏವ ಚ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಣ್ಹೋ ಸುಖುಮೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಭೂತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೦. **ಸುಜನಸ್ಸ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ “ನ ಕೇವಲಂ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಮೇವ ಅತ್ಥಾಯ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಧುಜನತೋಸನತ್ಥಞ್ಚಾ”ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಚ “ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪವಾಸೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಯಾ”ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಉಗ್ಗಹಣಾದಿಸುಕರತಾಯ ತೇಸಮ್ಪಿ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ। **ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥ**ನ್ತಿ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಅತ್ಥಂ, ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಿತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಂ ಅವಿಪರೀತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸುನಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಸುನಯಸ್ಸ ಚ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ “ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯ ಅನನ್ತರಧಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಸುನ್ನಿಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅತ್ಥೋ ಚ ಸುನೀತೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧)।

೧೧. ಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸಾ ಮಹತ್ತಂ ಪರಿಹರಿತುಂ “**ಸೀಲಕಥಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ “ನ ತಂ ಇಧ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತದೇಕದೇಸಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಕಥಿಕಾನಂ ಉಪದೇಸಂ ಕರೋನ್ತೋ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಧಮ್ಮೇ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಸೀಲಕಥಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಕಥಾ**ತಿ ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ। **ಧುತಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಾದಯೋ ತೇರಸ ಕಿಲೇಸಧುನನಕಧಮ್ಮಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಿ ಅಟ್ಠತಿಂಸ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ದ್ವೇತಿ ನಿರವಸೇಸಾನಿ ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಚರಿಯಾವಿಧಾನಸಹಿತೋ**ತಿ ರಾಗಚರಿತಾದೀನಂ ಸಭಾವಾದಿವಿಧಾನೇನ ಸಹಿತೋ। **ಝಾನಾನಿ** ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ, **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ** ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಅಟ್ಠಪಿ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಾನಿ **ಝಾನಾನಿ,** ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಝಾನಾನಿ** ವಾ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ, **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ।

೧೨. ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ **ಸಬ್ಬಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಾ**ದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೫೧) ಆಗತನಯೇನ ಏಕವಿಧಾದಿನಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಂಕಲೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ನಿಚ್ಛಯೋ **ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಕಲನನಿಚ್ಛಯೋ।**

೧೩. ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದಿಭಾವೋ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ, ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರದೇಸನಾ,** ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಪನ ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧಿಸಙ್ಕರರಹಿತತಾಯ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಸುದುಕ್ಕರತಾಯ ನಿಪುಣಾ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಾ, ಏಕತ್ತನಯಾದಿಸಹಿತಾ ಚ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಾತಿ ಆಹ “**ಸುಪರಿಸುದ್ಧನಿಪುಣನಯಾ**”ತಿ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀಸು ಆಗತನಯಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ವಿಚಾರಿತತ್ತಾ **ಅವಿಮುತ್ತತನ್ತಿಮಗ್ಗಾ।**

೧೪. **ಇತಿ ಪನ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪರಿಸಮಾಪನೇ, **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ, ಏತಂ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ। **ನ ತಂ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮಿ** ಪುನರುತ್ತಿಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೫. ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಅವಿಚಾರಣಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ **"ಮಜ್ಝೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ಮಜ್ಝೇ ಠತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಮಜ್ಝಟ್ಠಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಚತುನ್ನಂ ಆಗಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ನ **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀ**ಆದಯೋ ವಿಯ ಅಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ವಿಸೇಸತೋ"ತಿ ಚ ಇದಂ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ ಏವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

೧೬. **ಇಚ್ಚೇವಾತಿ** ಇತಿ ಏವ। **ತಮ್ಪೀತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಮ್ಪಿ। **ಏತಾಯಾತಿ** ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸೀಹಳದೀಪಂ ಆಭತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಕರಣಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯ, ಸುಜನಸ್ಸ ಚ ತುಟ್ಠತ್ಥಂ, ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಞ್ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತೇನ ಪಯೋಜನಂ, "ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏತೇನ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ, "ಅಪನೇತ್ವಾನ ತತೋಹಂ ಸೀಹಳಭಾಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ, "ಸೀಲಕಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ। ಸೀಲಕಥಾದೀನಂ ಅವಿಚಾರಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಇಧ ಕರಣಪ್ಪಕಾರೋ ಏವಾತಿ।

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ವಿಭಾಗವನ್ತಾನಂ ಸಭಾವವಿಭಾವನಂ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನಮುಖೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಪಠಮಂ ತಾವ ಪಣ್ಣಾಸವಗ್ಗಸುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಸ್ಸ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾತಿ** ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ। ಯಾ ಮಜ್ಝಿಮಾಗಮಪರಿಯಾಯೇನ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಪಣ್ಣಾಸಾದಿತೋ ಏದಿಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ "ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ। **ತತ್ಥಾತಿ** ವಾ "ಏತಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿಜಾನಾಥ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಅತ್ಥ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಸಾ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ವಿಜಾನಾಥಾತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಾ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿ ನಾಮ ಪಣ್ಣಾಸಾದಿತೋ ಏದಿಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಞ್ಚ ದಸಕಾ ಪಣ್ಣಾಸಾ, ಮೂಲೇ ಆದಿಮ್ಹಿ ಪಣ್ಣಾಸಾ, ಮೂಲಭೂತಾ ವಾ ಪಣ್ಣಾಸಾ **ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಾ**। ಮಜ್ಝೇ ಭವಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ, ಮಜ್ಝಿಮಾ ಚ ಸಾ ಪಣ್ಣಾಸಾ ಚಾತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಾ**। ಉಪರಿ ಉದ್ಧಂ ಪಣ್ಣಾಸಾ **ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಾ**। **ಪಣ್ಣಾಸತ್ತಯಸಙ್ಗಹಾತಿ** ಪಣ್ಣಾಸತ್ತಯಪರಿಗಣನಾ।

ಅಯಂ ಸಙ್ಗಹೋ ನಾಮ ಜಾತಿಸಞ್ಜಾತಿಕಿರಿಯಾಗಣನವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ತತ್ಥ "ಯಾ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ , ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨) ಅಯಂ ಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ। "ಯೋ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ। ಯಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸತಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ ಅಯಂ ಸಞ್ಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ। "ಯಾ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ ಅಯಂ ಕಿರಿಯಾಸಙ್ಗಹೋ। "ಹಞ್ಚಿ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಗಣನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ (ಕಥಾ॰ ೪೭೧) ಅಯಂ ಗಣನಸಙ್ಗಹೋ। ಅಯಮೇವ ಚ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಣ್ಣಾಸತ್ತಯಸಙ್ಗಹಾತಿ ಪಣ್ಣಾಸತ್ತಯಪರಿಗಣನಾ"ತಿ।

ವಗ್ಗತೋತಿ ಸಮೂಹತೋ, ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ದಸಕವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಸಾಸನೇ ದಸಕೇ ವಗ್ಗವೋಹಾರೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಏಕೇಕಾಯ ಪಣ್ಣಾಸಾಯ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ವಗ್ಗೇ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ಪನ್ನರಸವಗ್ಗಸಮಾಯೋಗಾತಿ** ಪನ್ನರಸವಗ್ಗಸಂಯೋಗಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇಚಿ ಪನ ಸಮಾಯೋಗಸದ್ದಂ ಸಮುದಾಯತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। **ಪದತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಅಟ್ಠಕ್ಖರೋ

ಗಾಥಾಪಾದೋ "ಪದ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಅಕ್ಖರತೋ ಛ ಅಕ್ಖರಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚತುರಾಸೀತುತ್ತರಸತಾಧಿಕಾನಿ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚ ಅಕ್ಖರಾನೀ"ತಿ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ನವಕ್ಖರೋ ಯಾವ ದ್ವಾದಸಕ್ಖರೋ ಚ ಗಾಥಾಪಾದೋ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸಾನಮ್ಪಿ ಗಾಥಾನಂ ವಸೇನ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಗಾಥಾಸತಂ ಭಾಣವಾರೋ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ **"ಅಕ್ಖರತೋ ಸತ್ತ ಅಕ್ಖರಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಚತ್ತಾಲೀಸಞ್ಚ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ತೇಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚ ಅಕ್ಖರಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಪದಭಾಣವಾರಗಣನಾಹಿ ಅಕ್ಖರಗಣನಾ ಸಂಸನ್ದತಿ, ನೇತರಥಾ। **ಭಾಣವಾರೋ**ತಿ ಚ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕ್ಖರಾನಂ ಗಾಥಾನಂ ವಸೇನ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಗಾಥಾಸತಂ, ಅಯಞ್ಚ ಅಕ್ಖರಗಣನಾ ಭಾಣವಾರಗಣನಾ ಚ ಪದಗಣನಾನುಸಾರೇನ ಲದ್ಧಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ ಸುತ್ತಗಣನಾನನ್ತರಂ ಭಾಣವಾರೇ ಅಗಣೇತ್ವಾ ಪದಾನಿ ಗಣಿತಾನಿ। ತತ್ರಿದಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಭಾಣವಾರಾ ಯಥಾಪಿ ಹಿ, ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪಕಾಸಿತಾ।
ಉಪಡ್ಢಭಾಣವಾರೋ ಚ, ತೇವೀಸತಿಪದಾಧಿಕೋ॥

ಸತ್ತ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅಕ್ಖರಾನಂ ವಿಭಾವಯೇ।
ಚತ್ತಾಲೀಸ ಸಹಸ್ಸಾನಿ, ತೇಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚ ಅಕ್ಖರ"ನ್ತಿ॥

ಅನುಸನ್ಧಿತೋತಿ ದೇಸನಾನುಸನ್ಧಿತೋ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಏವ ಹಿ ಸುತ್ತೇ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ದೇಸನಾಭಾಗಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅನುಸನ್ಧಾನತೋ ಅನುಸನ್ಧಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ ಪರಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧೀತಿ ದುವಿಧೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ। ಸೋ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ದೇಸನಾಯ ವಿಪ್ಪಕತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ, ಕತ್ಥಚಿ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಸಾವಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಞ್ಚ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ, ಕತ್ಥಚಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಹೋತೀತಿ ಸಮಾಸತೋ ತಿಪ್ಪಕಾರೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಿವಿಧೋ ಅನುಸನ್ಧೀ"**ತಿ। ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಅನುಸನ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ "ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ 'ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಓರಿಮಂ ತೀರಂ, ಕಿಂ ಪಾರಿಮಂ ತೀರಂ, ಕೋ ಮಜ್ಝೇ ಸಂಸೀದೋ, ಕೋ ಥಲೇ ಉಸ್ಸಾದೋ, ಕೋ ಮನುಸ್ಸಗ್ಗಾಹೋ, ಕೋ ಅಮನುಸ್ಸಗ್ಗಾಹೋ, ಕೋ ಆವತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, ಕೋ ಅನ್ತೋಪೂತಿಭಾವೋ'ತಿ" (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)? ಏವಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾವಸೇನ **ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧೀ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ 'ಇತಿ ಕಿರ ಭೋ ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ… ವೇದನಾ… ಸಞ್ಞಾ… ಸಙ್ಖಾರಾ… ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನತ್ತಾ, ಅನತ್ತಕತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕಮತ್ತಾನಂ ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋಪರಿವಿತಕ್ಕಮಞ್ಞಾಯ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಜ್ಜತಿ, ಯಂ ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಮೋಘಪುರಿಸೋ ಅವಿದ್ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾಗತೋ ತಣ್ಹಾಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ಚೇತಸಾ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಅತಿಧಾವಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ 'ಇತಿ ಕಿರ ಭೋ ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಫುಸಿಸ್ಸನ್ತೀ'ತಿ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೯೦) ಏವಂ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಭಗವತಾ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾವಸೇನ **ಪರಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಏತದಹೋಸಿ 'ಯಂನೂನಾಹಂ ಯಾ ತಾ ರತ್ತಿಯೋ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ ಚಾತುದ್ದಸೀ ಪಞ್ಚದಸೀ ಅಟ್ಠಮೀ ಚ ಪಕ್ಖಸ್ಸ, ತಥಾರೂಪಾಸು ರತ್ತೀಸು ಯಾನಿ ತಾನಿ ಆರಾಮಚೇತಿಯಾನಿ ವನಚೇತಿಯಾನಿ ರುಕ್ಖಚೇತಿಯಾನಿ ಭಿಂಸನಕಾನಿ ಸಲೋಮಹಂಸಾನಿ, ತಥಾರೂಪೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ವಿಹರೇಯ್ಯಂ ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮಾಹಂ ಭಯಭೇರವಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ'ನ್ತಿ" (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯) ಏವಂ ಭಗವತಾ, "ತತ್ರಾವುಸೋ ಲೋಭೋ ಚ ಪಾಪಕೋ ದೋಸೋ ಚ ಪಾಪಕೋ ಲೋಭಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾಯ ದೋಸಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾಯ ಅತ್ಥಿ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ, ಚಕ್ಖುಕರಣೀ ಞಾಣಕರಣೀ ಉಪಸಮಾಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩) ಏವಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಚ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾವಸೇನ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯೇನ ಪನ ಧಮ್ಮೇನ ಆದಿಮ್ಹಿ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ತಸ್ಸ

ಅನುರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ ಯೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ **ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪) ಹೇಟ್ಠಾ ಸೀಲೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಆಗತಾ। **ವತ್ಥಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೦) ಹೇಟ್ಠಾ ಕಿಲೇಸೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ ಆಗತಾ। **ಕೋಸಮ್ಬಕಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೧) ಹೇಟ್ಠಾ ಭಣ್ಡನೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಾ ಆಗತಾ। **ಕಕಚೂಪಮೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೨) ಹೇಟ್ಠಾ ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ದೇಸನಾ ಉಟ್ಠಿತಾ, ಉಪರಿ ಕಕಚೂಪಮಾ ಆಗತಾತಿ।

ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನೇತ್ಥಾತಿ ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಿವಿಧೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಚ ಅನುಸನ್ಧಿ ಏತ್ಥ ಏತಸ್ಮಿಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಯಥಾರಹಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಾ ನವಸತಾಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಅನುಸನ್ಧಿಸಹಸ್ಸಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚೇತಂ ಪಣ್ಣಾಸಾದಿವಿಭಾಗವಚನಂ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾ ಸರೂಪದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಕ್ಖೇಪದೋಸಪರಿಹರಣತ್ಥಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಪಣ್ಣಾಸಾದೀಸು ವವತ್ಥಿತೇಸು ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುತ್ತಂ ಯಾವ ಏಕಂ ಪದಮ್ಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿಯಾತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ವತ್ತುಂ ಓಕಾಸೋ ನ ಸಿಯಾತಿ।

ಏವಂ ಪಣ್ಣಾಸವಗ್ಗಸುತ್ತಭಾಣವಾರಾನುಸನ್ಧಿಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಮಜ್ಝಿಮಸಙ್ಗೀತಿಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ತಸ್ಸಾ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನೇವ ಪವತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಪಣ್ಣಾಸಾಸು ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಾ ಆದೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ಚ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಯನಂ ಕಥನಂ ಸಙ್ಗೀತಿ, ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ ಪೂಜನೀಯತ್ತಾ ಚ ಮಹತೀ ಸಙ್ಗೀತೀತಿ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ, ಪಠಮಾ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ, ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿತಕಾಲೋ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ**। ನಿದದಾತಿ ದೇಸನಂ ದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅವಿದಿತಂ ವಿದಿತಂ ಕತ್ವಾ ನಿದಸ್ಸೇತೀತಿ **ನಿದಾನಂ,** ಯೋ ಲೋಕಿಯೇಹಿ "ಉಪೋಗ್ಘಾತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸ್ವಾಯಮೇತ್ಥ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿಕೋ ಗನ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಪನ "ಸನಿದಾನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬) ವಿಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾದಿದೇಸನುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು। ತೇನೇವಾಹ **"ಏವಂ ಮೇ ಸುತನ್ತಿಆದಿಕಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಮಾದೀ"**ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಯಸ್ಸಂ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ಸಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾ। **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ಪನ ಅತ್ತನಾ ವಿತ್ಥಾರಿತತ್ತಾ ತತ್ಥೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಮಹನ್ತತಂ ಪರಿಹರನ್ತೋ **"ಸಾ ಪನೇಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಮೂಲಪರಿಯಾಯವಗ್ಗೋ

೧. ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನವಣ್ಣನಾ

೧. ಏವಂ ಬಾಹಿರನಿದಾನೇ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಭನ್ತರನಿದಾನಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಂವಣ್ಣೇತುಂ **"ಯಂ ಪನೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಪದವಿಭಾಗಂ ಪದತ್ಥಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಾದಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಪದಾನಿ ತಾವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವನ್ತಿ ನಿಪಾತಪದ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪದವಿಭಾಗೋತಿ** ಪದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ, ನ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ। ಅಥ ವಾ ಪದಾನಿ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ, ಪದವಿಗ್ಗಹೋ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ **ಪದವಿಭಾಗೋತಿ** ವಾ ಏಕಸೇಸವಸೇನ ಪದಪದವಿಗ್ಗಹಾ ಪದವಿಭಾಗಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ "ಸುಭಗಞ್ಚ ತಂ ವನಞ್ಚಾತಿ **ಸುಭಗವನಂ,** ಸಾಲಾನಂ ರಾಜಾ, ಸಾಲೋ ಚ ಸೋ ರಾಜಾ ಚ ಇತಿಪಿ ಸಾಲರಾಜಾ"ತಿಆದಿವಸೇನ ಸಮಾಸಪದೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥತೋತಿ ಪದತ್ಥತೋ। ತಂ ಪನ ಪದತ್ಥಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಕ್ಕಮೇನ ಪಠಮಂ ಏವಂಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅವಧಾರಣಾದೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇದಮತ್ಥಪುಚ್ಛಾಪರಿಮಾಣಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಏವಂಗತಾನಿ ಪುಥುಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೩), ಏವವಿಧೋ ಏವಮಾಕಾರೋ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ। ಗತ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಪಕಾರಪರಿಯಾಯೋ, ತಥಾ ವಿಧಾಕಾರ-ಸದ್ದಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಧಯುತ್ತಗತ-ಸದ್ದೇ ಲೋಕಿಯಾ ಪಕಾರತ್ಥೇ ವದನ್ತಿ। "ಏವಂ ಸು ತೇ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸೂ ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾಭರಣಾ ಓದಾತವತ್ಥವಸನಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಪರಿಚಾರೇನ್ತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತ್ವಂ ಏತರಹಿ ಸಾಚರಿಯಕೋತಿ। ನೋ ಹಿದಂ, ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೬) ಪುಚ್ಛಾಯಂ। "ಏವಂಲಹುಪರಿವತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮) ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೨) ಚ ಆದೀಸು ಪರಿಮಾಣೇ।

ನನು ಚ "ಏವಂ ಸು ತೇ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ, ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಪುಚ್ಛನಾಕಾರಪರಿಮಾಣಾಕಾರಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವ ಏವಂ-ಸದ್ದೋತಿ? ನ, ವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವತೋ। ಆಕಾರಮತ್ತವಾಚಕೋ ಹಿ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಆಕಾರತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಯಥಾ "ಏವಂ ಬ್ಯಾ ಖೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪, ೩೯೮), ನ ಪನ ಆಕಾರವಿಸೇಸವಾಚಕೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಚೇನಾ"ತಿಆದೀನಿ ಉಪಮಾದಿಉದಾಹರಣಾನಿ ಉಪಪನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಯಥಾಪಿ…ಪೇ॰… ಬಹು"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩) ಏತ್ಥ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಟ್ಠಾನಿಯತೋ ಮನುಸ್ಸೂಪಪತ್ತಿ-ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯ-ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನ-ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರ- ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿ-ಆದಿದಾನಾದಿ-ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಹೇತುಸಮುದಾಯತೋ ಸೋಭಾ-ಸುಗನ್ಧತಾದಿಗುಣಯೋಗತೋ ಮಾಲಾಗುಣಸದಿಸಿಯೋ ಪಹೂತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾ ಮರಿತಬ್ಬಸಭಾವತಾಯ ಮಚ್ಚೇನ ಸತ್ತೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಜೋತಿತತ್ತಾ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಮಾಲಾಗುಣಾವ ಉಪಮಾ, ತೇಸಂ ಉಪಮಾಕಾರೋ ಯಥಾ-ಸದ್ದೇನ ಅನಿಯಮತೋ ವುತ್ತೋತಿ "ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾಕಾರನಿಗಮನತ್ಥೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ। ಸೋ ಪನ ಉಪಮಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥತೋ ಉಪಮಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪಮಾಯಂ ಆಗತೋ"**ತಿ। ತಥಾ "ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪದಿಸಿಯಮಾನಾಯ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಾಯ ಆಕಪ್ಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯೋ ತತ್ಥ ಉಪದಿಸನಾಕಾರೋ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಉಪದೇಸೋ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ತೇ…ಪೇ॰… ಉಪದೇಸೇ"**ತಿ। ತಥಾ **"ಏವಮೇತಂ ಭಗವಾ, ಏವಮೇತಂ ಸುಗತಾ"**ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಭಗವತಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಜಾನನ್ತೇಹಿ ಕತಂ ತತ್ಥ

ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಾನಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಹಂಸನಂ ಉದಗ್ಗತಾಕರಣಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ। ಯೋ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾಕಾರೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಮೇವಂ ಪನಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಗರಹಣಾಕಾರೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ಸೋ ಚ ಗರಹಣಾಕಾರೋ "ವಸಲೀ"ತಿಆದಿಖುಂಸನಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಇಧ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಉಪಮಾಕಾರಾದಯೋಪಿ ಉಪಮಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಆದಿಸದ್ದಾನಂ ಸನ್ನಿಧಾನತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏವಂ, ಭನ್ತೇ**ತಿ ಪನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಧುಕಂ ಸವನಮನಸಿಕಾರೇ ಸನ್ನಿಯೋಜಿತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಅತ್ತನೋ ತತ್ಥ ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನ **ಏವಂ, ಭನ್ತೇ** ಸಾಧು, ಭನ್ತೇ, ಸುಟ್ಠು, ಭನ್ತೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವಞ್ಚ ವದೇಹೀ**ತಿ "ಯಥಾಹಂ ವದಾಮಿ, ಏವಂ ಸಮಣಂ ಆನನ್ದಂ ವದೇಹೀ"ತಿ ಯೋ ಏವಂ ವದನಾಕಾರೋ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಏವಂಸದ್ದೇನ ನಿದಸ್ಸೀಯತೀತಿ **"ನಿದಸ್ಸನೇ"**ತಿ ವುತ್ತೋತಿ। **ಏವಂ ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ತೇಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾವಹಭಾವೇ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಜನನತ್ಥಂ ಅನುಮತಿಗಹಣವಸೇನ "ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ವಾ ನೋ ವಾ, ಕಥಂ ವೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಕತಾಯ "ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಸೋ ಪನ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀತಿಆದೀಸು ಅವಧಾರಣೇ"**ತಿ।

ನಾನಾನಯನಿಪುಣನ್ತಿ ಏಕತ್ತನಾನತ್ತಅಬ್ಯಾಪಾರಏವಂಧಮ್ಮತಾಸಙ್ಖಾತಾ, ನನ್ದಿಯಾವತ್ತತಿಪುಕ್ಖಲಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಅಙ್ಕುಸದಿಸಾಲೋಚನಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಆಧಾರಾದಿಭೇದವಸೇನ ನಾನಾವಿಧಾ ನಯಾ ನಾನಾನಯಾ, ನಯಾ ವಾ ಪಾಳಿಗತಿಯೋ, ತಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಲೋಕಿಯಾದಿತದುಭಯವೋಮಿಸ್ಸಕಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಸಮಯವಿಮುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಠಪನಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಮೂಲಾದಿವಸೇನ ತಿಕಪ್ಪಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾತಿ ನಾನಾನಯಾ। ತೇಹಿ ನಿಪುಣಂ ಸಣ್ಹಂ ಸುಖುಮನ್ತಿ **ನಾನಾನಯನಿಪುಣಂ**। ಆಸಯೋವ **ಅಜ್ಝಾಸಯೋ,** ತೇ ಚ ಸಸ್ಸತಾದಿಭೇದೇನ, ತತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖತಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕೇ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಯೋ ಏವ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅನೇಕಜ್ಝಾಸಯಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಉಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವತೋ, ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನ-ವಿವರಣ-ವಿಭಜನ-ಉತ್ತಾನೀಕರಣ-ಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ, ಅಕ್ಖರ-ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಪದಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಂ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧ ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತ) "ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾಪನಯನತೋ ಚ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯ**"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಭಗವತೋ ಪನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ರಾಗಾದಯೋ ನ ಸನ್ತಿ, ಯೇ ಹರಿತಬ್ಬಾ। ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಅಟ್ಠಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇ ಚಿತ್ತೇ ಹತಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧ **"ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ। ಸಚೇ ಪನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಗತಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ **"ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ಯುತ್ತಮೇತಂ। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಚ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। ತೇ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಹರಣವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಪಕಾಸನೇ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ಚ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಹಿ ಹರಿತಾ ಅಪನೀತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ । "ಪಟೀ"ತಿ ವಾ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಪಚ್ಛಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತಿ "ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಿ, ಅಞ್ಞೋ ಆಗಞ್ಛಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮೫; ಚೂಳನಿ॰ ೪) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಚ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಾ ಹರಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮಗ್ಗೇಹಿ ಹರಿತೇಸು ಪಚ್ಛಾ ಹರಣಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ, ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಯೋ ಚ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪುನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಹರಿತೇಸು ಚ ಅತ್ತನೋ

ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಪರಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಿಲೇಸಹರಣಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಪಾಟಿಹಾರಿಯಮೇವ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ,** ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ವಾ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಸಮುದಾಯೇ ಭವಂ ಏಕಮೇಕಂ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ತತ್ಥ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ, ತತೋ ವಾ ಆಗತನ್ತಿ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। ತಸ್ಸ ಪನ ಇದ್ಧಿಆದಿಭೇದೇನ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚ ಬಹುವಿಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯಂ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಆಹ “**ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯ**”ನ್ತಿ।

ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಾಕಾರತೋ ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಪನ ಭಗವತೋ ದೇಸಿತಾಕಾರತೋ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತು”ನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಭವತಿ, ಧಾರಣಬಲದಸ್ಸನಞ್ಚ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಸುತಾಕಾರಾವಿರಜ್ಝನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ನ ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥನ್ತರತಾಪರಿಹಾರೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕವಿಸಯತ್ತಾ। ಇತರಥಾ ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಸಮತ್ಥೋ ಅಸಮತ್ಥೋ ಚಾತಿ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ।

“ಯೋ ಪರೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸಸನ್ತತಿಯಾ ವತ್ತನತೋ ತಿವಿಧೋಪಿ ಮೇ-ಸದ್ದೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕರಣಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಪನ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಮೇ-ಸದ್ದೋ ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತೀ**”ತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಪಸಗ್ಗೋ ಕಿರಿಯಂ ವಿಸೇಸೇತಿ, ಜೋತಕಭಾವತೋ ಪನ ಸತಿಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತಸದ್ದೋ ಏವ ತಂ ತಮತ್ಥಂ ವದತೀತಿ ಅನುಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಸಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಚ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ। ಕಮ್ಮಭಾವಸಾಧನಾನಿ ಇಧ ಸುತಸದ್ದೇ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಉಪಧಾರಿತನ್ತಿ ವಾ ಉಪಧಾರಣನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। **ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀತಿ** ಯದಾ ಮೇ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುವಸೇನ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀತಿ** ಯದಾ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾ।

ಸುತ-ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪಯುತ್ತೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಸವನಕಿರಿಯಾಜೋತಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ “**ಏವನ್ತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಾದೀನಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ತದಭಿನೀಹಟಾನಞ್ಚ ಮನೋದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಾನಂ ಏವ-ಕಾರತ್ಥಸಹಿತತ್ತಾ “**ಸುತ**”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸುತಮೇವಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ “**ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ**”ತಿ। ಏತೇನ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿರಾಸಙ್ಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಚ ಸುತಂ ಸುತಮೇವಾತಿ ನಿಯಮೇತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಮ್ಮಾ ಸುತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಅನೂನಾನಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸದ್ದನ್ತರತ್ಥಾಪೋಹನವಸೇನ ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಂ ವದತೀತಿ **ಸುತ**ನ್ತಿ ಅಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ**”ತಿ । ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿವಿನಿವತ್ತನಂ ಕರೋತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ “ನ ಇದಂ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಂ, ನ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ಅಥ ಖೋ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಸಮ್ಮದೇವಾ”ತಿ। ತೇನೇವಾಹ - “**ಅನೂನಾನಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ವಾ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೇ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ಕರೀಯತೀತಿ ತದಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಸುತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ “**ಅಸ್ಸವನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ**”ತಿ। ತೇನೇವಾಹ “**ಅನೂನಾನಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। ಸವನಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಮ್ಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ “ಸುಯ್ಯತೀ”ತಿ।

ಏವಂ ಸವನಹೇತುಸುಣನ್ತಪುಗ್ಗಲಸವನವಿಸೇಸವಸೇನ ಪದತ್ತಯಸ್ಸ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತಥಾ ಏವ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾತಿ** ಯಾ ಸಾ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಮನೋದ್ವಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ, ತಸ್ಸಾ। ಸಾ ಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ।

ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ “**ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನಾ**”ತಿ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನಾತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಗ್ಗಹಣಾನಂ ನಾನಾಕಾರೇನ। ಏತೇನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಯೋಜನಾಯ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಪವತ್ತಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನನ್ತಿ** ಪವತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಂ। **ಸುತನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ಥತ್ತಾ। ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣಂ “**ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾತಿ** ಕರಣತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಮಯಾತಿ** ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ।

ಏವನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಪ್ಪಕಾಸನನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾಭಾವಾಭಾವತೋ। ತೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಂ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸುತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಸದ್ದತ್ತಾ ಸವನಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಸಾಧಾರಣವಿಞ್ಞಾಣಪಬನ್ಧಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ತತ್ಥ ಚ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸುತನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಪ್ಪಕಾಸನ**”ನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರರಹಿತೇ ಧಮ್ಮಪಬನ್ಧೇ ಸವನಕಿರಿಯಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸಾತಿಆದಿಪಿ ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರಿಮಯೋಜನಾಯ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ** ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಏವ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೂಪಾದಾನವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಾ। **ಸುತನ್ತಿ ವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋತಿ** ಸೋತಬ್ಬಭೂತೋ ಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾಕತ್ತುಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಕತ್ತು ಅಭಾವೇಪಿ ಸದ್ದವೋಹಾರೇನ ಬುದ್ಧಿಪರಿಕಪ್ಪಿತಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ತಂಸಮಙ್ಗಿಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “**ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇನ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ**”ತಿ। ಸವನಕಿರಿಯಾವಿಸಯೋಪಿ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಇಧ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕತ್ತುಭಾವತೋ, ಸವನವಸೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ ವಾ ಸವನಕಿರಿಯಾಭಾವತೋ ತಂಕಿರಿಯಾಕತ್ತು ಚ ವಿಸಯೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಕತ್ತುವಿಸಯೇ**”ತಿ। ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ ಆಹ “**ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ**”ನ್ತಿ। ಏತೇನ ವಾ ಅವಧಾರಣತ್ಥಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ಕತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪುಬ್ಬೇ ಸುತಾನಂ ನಾನಾವಿಹಿತಾನಂ ಸುತ್ತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಉಪಧಾರಿತರೂಪಸ್ಸ ಆಕಾರಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಸ್ಸ, ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ವಾ ಪಕಾಸನಸಭಾವೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋತಿ ತದಾಕಾರಾದಿಉಪಧಾರಣಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾನಭೂತಧಮ್ಮಪಬನ್ಧಬ್ಯಾಪಾರತಾಯ ವುತ್ತಂ - “**ಏವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ। ಸವನಕಿರಿಯಾ ಪನ ಪುಗ್ಗಲವಾದಿನೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣನಿರಪೇಕ್ಖಾ ನತ್ಥೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಆಹ “**ಸುತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ। “ಮೇ”ತಿ ಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸತ್ತವಿಸಯತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ತತ್ಥೇವ ಸಮೋದಹಿತಬ್ಬತೋ “**ಮೇತಿ ಉಭಯಕಿಚ್ಚಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಸಭಾವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಏವಂ-ಸದ್ದ - ಸುತ-ಸದ್ದಾನಂ ಅತ್ಥಾತಿ ತೇ ತಥಾರೂಪ-ಪಞ್ಞತ್ತಿ-ಉಪಾದಾನಭೂತ-ಧಮ್ಮಪಬನ್ಧಬ್ಯಾಪಾರಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - “**ಏವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ, ಸುತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕರಣಕಿರಿಯಾಕತ್ತುಕಮ್ಮವಿಸೇಸಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರವಿಸಯಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಗಹಣಾಕಾರಗಾಹಕತಬ್ಬಿಸಯವಿಸೇಸನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಕತ್ತುಕರಣಬ್ಯಾಪಾರಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಚ ದುತಿಯಾದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಸದ್ದಾಧಿಗಮನೀಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮುಖೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಸಬ್ಬಪಞ್ಞತ್ತೀನಞ್ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಾದಿವಸೇನ ಛಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಭೇದೇಸು ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತೇಸು “ಏವ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಸರೂಪಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ ಆಹ - “**ಏವನ್ತಿ ಚ ಮೇತಿ ಚಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ “ಏವ”ನ್ತಿ ಚ “ಮೇ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಾರಾದಿನೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವೋತಿ ಆಹ - “**ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ**”ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನಾತಿ** ಭೂತತ್ಥಉತ್ತಮತ್ಥವಸೇನ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯೋ ಮಾಯಾಮರೀಚಿಆದಯೋ ವಿಯ ಅಭೂತತ್ಥೋ, ಅನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ

ಗಹೇತಬ್ಬೋ ವಿಯ ಅನುತ್ತಮತ್ಥೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಸಭಾವೋ, ರುಪ್ಪನಾನುಭವನಾದಿಸಭಾವೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ ಚಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ತಥಾ "ಏವಂ ಮೇ"ತಿ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋತಿ। ಏತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **"ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ ತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುತನ್ತಿ** ಪನ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ಯಞ್ಹಿ ತಂ ಏತ್ಥ ಸೋತೇನ ಉಪಲದ್ಧ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, "ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಲದ್ಧ"ನ್ತಿ ಪನ ವುತ್ತೇ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಬ್ಬಂ ಲಬ್ಭತಿ।

ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋತಿ ಸೋತಪಥಮಾಗತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ತೇಸಂ ಉಪಧಾರಿತಾಕಾರಾದಿನೋ ಪಚ್ಚಾಮಸನವಸೇನ "ಏವ"ನ್ತಿ, ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ "ಮೇ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಾದಿಸಭಾವರಹಿತೇ ಸದ್ದಾಯತನೇ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಸುತವೋಹಾರೋ "ದುತಿಯಂ ತತಿಯ"ನ್ತಿಆದಿಕೋ ವಿಯ ಪಠಮಾದೀನಿ ದಿಟ್ಠಮುತವಿಞ್ಞಾತೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾವ ಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಾದೀನಿ ಉಪನಿಧಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋ"**ತಿ ಅಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಹಿ ಸುತನ್ತಿ ಪಕಾಸಿತೋಯಮತ್ಥೋತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪಕಾರವಿಸೇಸಾ "ಏವ"ನ್ತಿ ಥೇರೇನ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠಾತಿ ಆಹ **"ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ದೀಪೇತೀ"**ತಿ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ** ಏತೇನ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸುತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಸಂ ದೀಪೇತೀತಿ** ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ದಸ್ಸಿಯಮಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಮ್ಮೋಹೇನಾತಿ** ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಏವ ವಾ ಸವನಕಾಲಸಮ್ಭೂತಾಯ ತದುತ್ತರಕಾಲಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ। ಏವಂ **ಅಸಮ್ಮೋಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಆಕಾರೋ ನಾತಿಗಮ್ಭೀರೋ, ಯಥಾಸುತಧಾರಣಮೇವ ತತ್ಥ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಅಧಿಕೋ, ಪಞ್ಞಾ ತತ್ಥ ಗುಣೀಭೂತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾ"**ತಿಆದಿ "ಪಞ್ಞಾಯ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನತಾ "ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧, ೨) ವಿಯ। ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾಯ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏವಂ **ಸತಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ, ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ, ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ದೀಪೇತಿ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣತ್ಥಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸದ್ಧಮ್ಮವಿಸಯತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ದೀಪೇತೀತಿ** "ಮೂಲಪರಿಯಾಯಂ ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಪಕರಣಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸವನಂ ಸಮಾಧಾನಮನ್ತರೇನ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ**ಆದಿ ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನದೇಸಕಪಯೋಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಅವಿಪರೀತಸದ್ಧಮ್ಮವಿಸಯೇಹಿ ವಿಯ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣತ್ಥೇಹಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ವಿಯ ಚ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಯಥಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ, ಏವಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಕಾರಣಭೂತಾನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ ಅಸ್ಸುತವತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯರಹಿತಸ್ಸ ಚ ತದಭಾವತೋ। **ನ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋತಿ**ಆದಿನಾ ಸಮತ್ಥನವಚನೇನ ಪನ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಕಾರಣಭೂತೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಚ ಫಲಭೂತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ - ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಬಾಹಿರಙ್ಗತ್ತಾ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಪನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸಿದ್ಧಿಜೋತನಾ ನ ಸಮತ್ಥಿತಾವ, ನೋ ನ ಸಮತ್ಥಿತಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಪಯಿರುಪಾಸನಾಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಂ ಫಲೇನ ಕಾರಣಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ನದೀಪೂರೇನ ವಿಯ ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಸಬ್ಭಾವಸ್ಸ, ದುತಿಯಂ ಕಾರಣೇನ ಫಲಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಏಕನ್ತವಸ್ಸಿನಾ ವಿಯ ಮೇಘವುಟ್ಠಾನೇನ ವುಟ್ಠಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ।

ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪಭೇದಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಓಗಾಹನಾಕಾರೋ ನಿರವಸೇಸಪರಹಿತಪಾರಿಪೂರಿಕಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ಭದ್ದಕೋ ಆಕಾರೋ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗುಣದ್ವಯಂ। ಅಪರಾಪರವುತ್ತಿಯಾ ಚೇತ್ಥ ಚಕ್ಕಭಾವೋ, ಚರನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಸತ್ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇಸೂತಿ ವಾ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ವತ್ತತೀ"ತಿಆದಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧)। ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಭಾವೋ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನಾಕ್ಕಮವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ। ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತತ್ತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞೋ ಸುದ್ಧಾಸಯೋ ಹೋತಿ ತದಸುದ್ಧಿಹೇತೂನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದೂರೀಭಾವತೋತಿ ಆಹ - **"ಆಸಯಸುದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸೇಯ್ಯಸೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೩), "ಕತಪುಞ್ಞೋಸಿ ತ್ವಂ ಆನನ್ದ, ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜ, ಖಿಪ್ಪಂ ಹೋಹಿಸಿ ಅನಾಸವೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭) ಚ। ತೇನೇವಾಹ **"ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀ"**ತಿ। **ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಪಯೋಗಸ್ಸ ವಿಸದಭಾವೇನ। ತಥಾ ಚಾಹ **"ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀ"**ತಿ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸ್ಸ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೇನ। ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೋ ಹಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವತೋ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ವಿಸಾರದೋ ಹೋತೀತಿ।

ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಥೇರಸ್ಸ ಏವಂಸದ್ದಸುತ-ಸದ್ದಾನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಾಸಮ್ಮೋಸದೀಪನತೋ ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಸೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಸೋತಬ್ಬಭೇದಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ ಅಯಂ ಸುತ-ಸದ್ದೋ ಏವಂ-ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ, ವಕ್ಖಮಾನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞೇನೇವ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಸೇಸಂ ಆಮಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮನೋದಿಟ್ಠಿಕರಣಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪೇಕ್ಖನಸುಪ್ಪಟಿವೇಧಾ ವಿಸೇಸತೋ ಮನಸಿಕಾರಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ತೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರದೀಪಕೇನ ಏವಂಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ, ಸವನಧಾರಣವಚೀಪರಿಚಯಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಸೋತಾವಧಾನಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ತೇ ಅವಿಕ್ಖೇಪದೀಪಕೇನ ಸುತ-ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾ। **ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ**ತಿ "ಇಧ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ಇಧ ಸಮಾಧಿ, ಇಧ ಪಞ್ಞಾ, ಏತ್ತಕಾ ಏತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮನಸಾ ಅನು ಅನು ಪೇಕ್ಖಿತಾ। **ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ**ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಭೂತಾಯ, ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ "ಇತಿ ರೂಪಂ, ಏತ್ತಕಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ।

ಸಕಲೇನ ವಚನೇನಾತಿ ಪುಬ್ಬೇ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಯೋಜಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ತನೋ ಅದಹನ್ತೋ**ತಿ "ಮಮೇದ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನಿ ಅಟ್ಠಪೇನ್ತೋ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಅಕತಞ್ಞುತಂ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಹತೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಂ, ಸಾ ಏವ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ। ನನು ಚ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ "ಮಮೇದಂ ವಚನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಮಾನಸ್ಸ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀನಞ್ಚ ತದಾಸಙ್ಕಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾದಿವಚನಂ ನಿರತ್ಥಕನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ದಸ್ಸನತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ದೇವತಾನಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಾಪೇಕ್ಖಂ ತಥಾವಚನನ್ತಿ ಏದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾವಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಖಣೇ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ "ಭಗವಾ ಚ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅಯಞ್ಚ ಆಯಸ್ಮಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ, ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾತಾ ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸಯಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಉದಾಹು ಭಗವತೋಯೇವ ವಚನಂ ಯಥಾಸುತ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ತದಾಸಙ್ಕಿತಪ್ಪಕಾರತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮೋಕ್ಕಮಾದಿತೋ

ಅತಿಕ್ಕಮಾದಿ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪೇತೀತಿ** ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತೇ ನೇತೀತಿ ನೇತ್ತಿ, ಧಮ್ಮೋಯೇವ ನೇತ್ತಿ **ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿ**।

ದಳ್ಹತರನಿವಿಟ್ಠಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಕಙ್ಖಾ**। ನಾತಿಸಂಸಪ್ಪನಾ ಮತಿಭೇದಮತ್ತಾ **ವಿಮತಿ**। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ** ಭಗವತಾ ದೇಸಿತತ್ತಾ, ಸಮ್ಮುಖಾವಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಖಲಿತದುರುತ್ತಾದಿಗಹಣದೋಸಾಭಾವತೋ ಚ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಾದಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಆಕಾರಾದಿಅತ್ಥೇಸು ಅಗ್ಗಹಿತವಿಸೇಸಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತತೋ ಪರಾ ಚತಸ್ಸೋ ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪನ ತಿಸ್ಸೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆಕಾರತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅವಧಾರಣತ್ಥಞ್ಚ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏಕ-ಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞಸೇಟ್ಠಾಸಹಾಯಸಙ್ಖ್ಯಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ , "ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮) ಸೇಟ್ಠತ್ಥೇ, "ಏಕೋ ವೂಪಕಟ್ಠೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೫) ಅಸಹಾಯೇ, "ಏಕೋವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಖಣೋ ಚ ಸಮಯೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಂ। ಇಧಾಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏಕನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। **ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚಾತಿ** ಯುತ್ತಕಾಲಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಞ್ಚ **ಖಣೋತಿ** ಓಕಾಸೋ। ತಥಾಗತುಪ್ಪಾದಾದಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪಟಿಲಾಭಹೇತುತ್ತಾ। ಖಣೋ ಏವ ಚ ಸಮಯೋ। ಯೋ "ಖಣೋ"ತಿ ಚ "ಸಮಯೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏಕೋವಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ **ಮಹಾಸಮಯೋತಿ** ಮಹಾಸಮೂಹೋ। **ಸಮಯೋಪಿ ಖೋತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದಪೂರಣಸ್ಸ ಹೇತುಪಿ। **ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇತಿ** ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪವಾದಕೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ನಿಸಿನ್ನಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ಪವದನ್ತೀತಿ। **ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾತಿ** ಹಿತಪಟಿಲಾಭಾ। ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಅಭಿಸಮಯೋ ಅತ್ಥೋ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋತಿ** ಪೀಳನಾದೀನಿ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾನಿ। ಅಭಿಸಮಯಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋತಿ**। ತಾನೇವ ತಥಾ ಏಕತ್ತೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ **ಪೀಳನಂ** ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಕರಣಂ। **ಸನ್ತಾಪೋ** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಸನ್ತಾಪನಂ ಪರಿದಹನಂ।

ತತ್ಥ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣಂ ಸನ್ನಿಜ್ಝಂ ಸಮೇತಿ ಸಮವೇತೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮವಾಯೋ। ಸಮೇತಿ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಏತ್ಥ ತದಾಧಾರಪುಗ್ಗಲೇಹೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಖಣೋ। ಸಮೇತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ವಾ ಸಂಗಚ್ಛತಿ ಸತ್ತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ವಾ ಸಹಜಾತಾದೀಹಿ ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಕಾಲೋ। ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಯ ಅತ್ಥತೋ ಅಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಕಾಲೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕರಣಂ ಕರಣಂ ವಿಯ ಚ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೇನ ರೂಪೇನ ವೋಹರೀಯತೀತಿ। ಸಮಂ, ಸಹ ವಾ ಅವಯವಾನಂ ಅಯನಂ ಪವತ್ತಿ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮೂಹೋ ಯಥಾ "ಸಮುದಾಯೋ"ತಿ। ಅವಯವಸಹಾವಟ್ಠಾನಮೇವ ಹಿ ಸಮೂಹೋತಿ। ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮಾಗಮೇ ಏತಿ ಫಲಂ ಏತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತಿ ಚಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಹೇತು ಯಥಾ "ಸಮುದಯೋ"ತಿ। ಸಮೇತಿ ಸಂಯೋಜನಭಾವತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಏತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ ವಾ ಸಂಯುತ್ತಾ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಯಥಾಭಿನಿವೇಸಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ದಿಟ್ಠಿ; ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞೋಜನೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಅತಿವಿಯ ಬಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ಸಮಿತಿ ಸಙ್ಗತಿ ಸಮೋಧಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಟಿಲಾಭೋ। ಸಮಯನಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಅಯನಂ ಅಪಗಮೋತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಹಾನಂ। ಅಭಿಮುಖಂ ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಏತಬ್ಬೋ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವೋ। ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಏತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಾವಬೋಧೋ। ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ **ಸಮಯ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಅಭಿಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ । **ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ** ಸಮವಾಯಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಇಧ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾನಂ ವಿಯ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಭಾವೇನ ಕಾಲಸ್ಸ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಚ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅನಿಯಮಿತವಸೇನೇವ ಕಾಲೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ನ ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿವಸೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾತಿ? ಆಹ - **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿವಸೇನ ನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಗುಣೋ ಲದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೇ ವಾ ಇಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ। ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ** ದೇವಸಿಕಂ ಝಾನಫಲಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವೀತಿನಾಮನಕಾಲೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಾನಿ। **ಸುಪ್ಪಕಾಸಾ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಸಂಕಮ್ಪನಓಭಾಸಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಪಾಕಟಾ। ಯಥಾವುತ್ತಭೇದೇಸು ಏವ ಸಮಯೇಸು ಏಕದೇಸಂ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋ ಚಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸಮಯೋ ಅತ್ತಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೋ ಚ **ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಯೋ,** ಅರಿಯತುಣ್ಹೀಭಾವಸಮಯೋ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ,** ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮಿಕಥಾಸಮಯೋ **ದೇಸನಾಸಮಯೋ** ಏವ।

ಕರಣವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮತದಞ್ಞಸುತ್ತಪದವಿನಯೇಸು। **ತಥಾ**ತಿ ಭುಮ್ಮಕರಣೇಹಿ। **ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ** ಆಧಾರತ್ಥೋ। ಭಾವೋ ನಾಮ ಕಿರಿಯಾ, ತಾಯ ಕಿರಿಯನ್ತರಲಕ್ಖಣಂ **ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣಂ।** ತತ್ಥ ಯಥಾ ಕಾಲೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತೋ ತಙ್ಖಣಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರತೋ ಚ ಅಭಾವತೋ "ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ಜಾತೋ, ಸಾಯನ್ಹೇ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು, ಸಮೂಹೋ ಚ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೋ ಅವಯವಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತಿ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ, ಯವರಾಸಿಯಂ ಸಮ್ಭೂತೋ"ತಿಆದೀಸು, ಏವಂ ಇಧಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಧಿಕರಣಞ್ಹಿ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮಾನ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ವಾ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಏವ ಕಾಲೇ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಚ "ಗಾವೀಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ, ದುದ್ಧಾಸು ಆಗತೋ"ತಿ ದೋಹನಕಿರಿಯಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಇಧಾಪಿ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ "ಸತೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋ ಏವ ಹೋತಿ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸತ್ತಾವಿರಹಾಭಾವತೋತಿ ಸಮಯಸ್ಸ ಸತ್ತಾಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಭವನಕಿರಿಯಾ ಚ ಲಕ್ಖೀಯತಿ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ನವಮೇ ಖಣೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿಹೇತುಮ್ಹಿ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ವಾ ಸತಿ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ, ಹೇತುಮ್ಹಿ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ವಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮಯಸದ್ದೇ ಭುಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಲಕ್ಖಣಭೂತಭಾವಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಖಣ…ಪೇ॰… ಲಕ್ಖೀಯತೀ"**ತಿ।

ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತಿ, ಅಜ್ಝೇನೇನ ವಸತಿ, ಫರಸುನಾ ಛಿನ್ದತಿ, ಕುದಾಲೇನ ಖಣತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ವೀತಿಕ್ಕಮಞ್ಹಿ ಸುತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ಚ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುಂ ಓತಿಣ್ಣಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ವಿಹರತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತತಿಯಪಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ವಿಯ।

ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಆರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ದೇಸನಾನಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ **ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನ।** **ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ। **ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ** ಯಥಾ "ಮಾಸಂ ಅಜ್ಝೇತೀ"ತಿ।

ಪೋರಾಣಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। **ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಭೇದೋ**ತಿ ವಚನಮತ್ತೇನ ವಿಸೇಸೋ। ತೇನ ಸುತ್ತವಿನಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿಬ್ಯತ್ತಯೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕಂ ವಚನಂ "ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಸೇಟ್ಠಗುಣಸಹಚರಣತೋ। ತಥಾ **ಉತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಗಾರವಯುತ್ತೋ**ತಿ ಗರುಭಾವಯುತ್ತೋ ಗರುಗುಣಯೋಗತೋ, ಗರುಕರಣಾರಹತಾಯ ವಾ **ಗಾರವಯುತ್ತೋ। ವುತ್ತೋಯೇವ,** ನ ಪನ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬೋ

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಇಮಿಸ್ಸಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯ** ಏಕದೇಸಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವಿನಯಾನಿಸಂಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೪೪; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) - ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ, ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ, ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ, ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ, ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಭಗವಾ ಭತವಾ ಭಾಗೇ, ಭಗೇ ಚ ವನಿ ಭತ್ತವಾ।
ಭಗೇ ವಮಿ ತಥಾ ಭಾಗೇ, ವಮೀತಿ ಭಗವಾ ಜಿನೋ॥

ತತ್ಥ ಕಥಂ **ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಸೀಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ನಿರತಿಸಯಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಸೀಲಂ, ಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಞಾ, ವಿಮುತ್ತಿ, ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ, ಹಿರೀ, ಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಸದ್ಧಾ, ವೀರಿಯಂ, ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ, ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ, ಸಮಥೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾ, ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ, ತಯೋ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಫಲಾನಿ, ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಚತುಯೋನಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ, ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯವಂಸಾ, ಚತ್ತಾರಿ ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಪಧಾನಿಯಙ್ಗಾನಿ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಪಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ ಧಾತುಯೋ, ಪಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನಿ, ಛ ಗಾರವಾ, ಛ ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ ಧಾತುಯೋ, ಛ ಸತತವಿಹಾರಾ, ಛ ಅನುತ್ತರಿಯಾನಿ, ಛ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಸತ್ತ ಅಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ಅರಿಯಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ಅರಿಯಧನಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಸತ್ತ ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ನಿಜ್ಜರವತ್ಥೂನಿ, ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ, ಸತ್ತ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾ, ಸತ್ತ ಖೀಣಾಸವಬಲದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಹೇತುದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ಸಮ್ಮತ್ತಾನಿ, ಅಟ್ಠ ಲೋಕಧಮ್ಮಾತಿಕ್ಕಮಾ, ಅಟ್ಠ ಆರಮ್ಭವತ್ಥೂನಿ, ಅಟ್ಠ ಅಕ್ಖಣದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕಾ, ಅಟ್ಠ ಅಭಿಭಾಯತನದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ವಿಮೋಕ್ಖಾ, ನವ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನವ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಧಾನಿಯಙ್ಗಾನಿ, ನವ ಸತ್ತಾವಾಸದೇಸನಾ, ನವ ಆಘಾತಪಟಿವಿನಯಾ, ನವ ಸಞ್ಞಾ, ನವ ನಾನತ್ತಾ, ನವ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾ, ದಸ ನಾಥಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ದಸ ಕಸಿಣಾಯತನಾನಿ, ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ, ದಸ ಸಮ್ಮತ್ತಾನಿ, ದಸ ಅರಿಯವಾಸಾ, ದಸ ಅಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾ, ದಸ ತಥಾಗತಬಲಾನಿ, ಏಕಾದಸ ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸಾ, ದ್ವಾದಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಾಕಾರಾ, ತೇರಸ ಧುತಗುಣಾ, ಚುದ್ದಸ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚದಸ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸೋಳಸವಿಧಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಸೋಳಸ ಅಪರನ್ತಪನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ, ಏಕೂನವೀಸತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ, ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಪಞ್ಞಾಸ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾನಿ, ಪರೋಪಣ್ಣಾಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಚಾರಿಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ, ಅನನ್ತನಯಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಪವಿಚಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣದೇಸನಾಞಾಣಾನಿ ತಥಾ ಅನನ್ತಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅನನ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾದಿವಿಭಾವನಞಾಣಾನಿ ಚಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭೇದಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ನಿರತಿಸಯಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ "ಭಾಗವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಆ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಕತ್ವಾ "**ಭಗವಾ**"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ತಾವ ಭಾಗವಾತಿ **ಭಗವಾ**।

ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ, ಗುಣಭಾಗಾ ಅಸೇಸತೋ।
ವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಸುಗತೇ ತಸ್ಮಾ, **ಭಗವಾತಿ** ಪವುಚ್ಚತೀತಿ॥

ಕಥಂ **ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನೇಹಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಾದಿಕೇ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮೇ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ಪರಿಪೂರಿತಬ್ಬಾ ದಾನಪಾರಮೀ, ಸೀಲ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮ, ಪಞ್ಞಾ, ವೀರಿಯ, ಖನ್ತಿ, ಸಚ್ಚ, ಅಧಿಟ್ಠಾನ, ಮೇತ್ತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀತಿ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ, ದಾನಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನಿ, ಸಚ್ಚಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ, ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ನಯನಧನರಜ್ಜಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚಾಗಾ, ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ, ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ, ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ, ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ, ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾ, ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ, ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಯಥಾ ಹಾನಭಾಗಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾ ಠಿತಿಭಾಗಿಯಾ ವಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಉತ್ತರುತ್ತರಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಭತಾ ಸಮ್ಭತಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ "ಭತವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "**ಭಗವಾ**"ತಿ ವುತ್ತೋ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಗ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಭತವಾತಿ** ತೇಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಭರಿ ಸಮ್ಭರಿ, ಪರಿಪೂರೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ।

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಸಬ್ಬೇ, ದಾನಪಾರಮಿಆದಿಕೇ।
ಸಮ್ಭಾರೇ ಭತವಾ ನಾಥೋ, ತೇನಾಪಿ **ಭಗವಾ** ಮತೋತಿ॥

ಕಥಂ **ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತಿಭಾಗಾ, ತೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಬಹುಲಮಕಾಸೀತಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ **ಭಗವಾ**। ಅಥ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು ಕುಸಲಾದೀಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ಚ ಯೇ ತೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಅಭಿಸಮಯಭಾಗಾ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ "ಚಕ್ಖು ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಸೋತಂ...ಪೇ॰... ಜರಾಮರಣಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೧) ಅನೇಕೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ...ಪೇ॰... ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ...ಪೇ॰... ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅನೇಕಭೇದಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಭಾಗಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ವನಿ ಭಜಿ ಯಥಾರಹಂ ಗೋಚರಭಾವನಾಸೇವನಾನಂ ವಸೇನ ಸೇವಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ **ಭಗವಾ**। ಅಥ ವಾ "ಯೇ ಇಮೇ ಸೀಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಸಾವಕೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ಕಿನ್ತಿ ನು ಖೋ ತೇ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ಪತಿಟ್ಠಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ವನಿ ಅಭಿಪತ್ಥಯಿ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಅಭಿಪತ್ಥನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಫಲಾವಹಾ ಅಹೋಸಿ। ಏವಮ್ಪಿ **ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**।

ಯಸ್ಮಾ ಞೇಯ್ಯಸಮಾಪತ್ತಿಗುಣಭಾಗೇ ಅಸೇಸತೋ।
ಭಜಿ ಪತ್ಥಯಿ ಸತ್ತಾನಂ, ಹಿತಾಯ **ಭಗವಾ** ತತೋತಿ॥

ಕಥಂ **ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**? ಸಮಾಸತೋ ತಾವ ಕತಪುಞ್ಞೇಹಿ ಪಯೋಗಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಯಥಾವಿಭವಂ ಭಜೀಯನ್ತೀತಿ ಭಗಾ, ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯೇ ತಾವ ತಥಾಗತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ, ಯತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮೇ ಸಮನ್ನಾನೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇ ಪರಿಪಾಚೇಸಿ, ಬುದ್ಧಭೂತೋ ಪನ ತೇ ನಿರವಜ್ಜಸುಖೂಪಸಂಹಿತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಲೋಕುತ್ತರೇಪಿ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಪದೇಸರಜ್ಜಇಸ್ಸರಿಯಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿ-ದೇವರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿವಸೇನ-ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನ-ಮಗ್ಗಭಾವನಾಫಲಸಚ್ಛಿ- ಕಿರಿಯಾದಿ-ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮವಸೇನ ಚ ಅನೇಕವಿಹಿತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಭಗೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ। ಏವಮ್ಪಿ **ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**।

ಯಾ ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲೋಕೇ, ಯಾ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪುಥು।
ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಭಜಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾಪಿ **ಭಗವಾ** ಮತೋತಿ॥

ಕಥಂ **ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಭತ್ತಾ ದಳ್ಹಭತ್ತಿಕಾ ಅಸ್ಸ ಬಹೂ ಅತ್ಥೀತಿ ಭತ್ತವಾ। ತಥಾಗತೋ ಹಿ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪಭಾವಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮೋ, ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತೂಪಕಾರಿತಾಯ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣ-ಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನ-ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾದಿಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣ- ವಿಸೇಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತ-ರೂಪಕಾಯತಾಯ ಯಥಾಭುಚ್ಚ-ಗುಣಾಧಿಗತೇನ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಿನಾ ಸುವಿಪುಲೇನ ಸುವಿಸುದ್ಧೇನ ಚ ಥುತಿಘೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾಸು ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿಆದೀಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವತೋ ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಾದಿನಿರತಿಸಯಗುಣವಿಸೇಸ-ಸಮಙ್ಗಿಭಾವತೋ ಚ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋ ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣೋ ಘೋಸಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣೋ ಲೂಖಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನೋತಿ ಏವಂ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕೇ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪಸಾದಾವಹಭಾವೇನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಾ ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆದರಬಹುಮಾನಗಾರವಾಯತನತಾಯ ಪರಮಪೇಮಸಮ್ಭತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಯೇ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇನಚಿ ಅಸಂಹಾರಿಯಾ ತೇಸಂ ಪಸಾದಭತ್ತಿ ಸಮಣೇನ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವಾ ದೇವೇನ ವಾ ಮಾರೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೇಪಿ ತತ್ಥ ಪಸಾದಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವಾ ಆಣಂ ದಳ್ಹಭತ್ತಿಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ –

"ಯೋ ವೇ **ಕತಞ್ಞೂ** ಕತವೇದಿ ಧೀರೋ।
ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ದಳ್ಹಭತ್ತಿ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೭.೭೮)।

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಠಿತಧಮ್ಮೋ ವೇಲಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಂ ಮಯಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೦; ಉದಾ॰ ೪೫; ಚೂಳವ॰ ೩೮೫) ಚ।

ಏವಂ ಭತ್ತವಾತಿ **ಭಗವಾ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಏಕಸ್ಸ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಇತರಸ್ಸ ಗ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ।

ಗುಣಾತಿಸಯಯುತ್ತಸ್ಸ, ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಹಿತೇಸಿನೋ।
ಸಮ್ಭತ್ತಾ ಬಹವೋ ಸತ್ತಾ, ಭಗವಾ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ॥

ಕಥಂ **ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ**? ಯಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋಪಿ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ ಭಗಸಙ್ಖಾತಂ ಸಿರಿಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಯಸಞ್ಚ ವಮಿ, ಉಗ್ಗಿರಿ, ಖೇಳಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಛಡ್ಡಯಿ; ಪಚ್ಛಿಮತ್ತಭಾವೇಪಿ ಹತ್ಥಗತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ ದೇವಲೋಕಾಧಿಪಚ್ಚಸದಿಸಂ ಚತುದೀಪಿಸ್ಸರಿಯಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ಸತ್ತರತನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಯಸಞ್ಚ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಪಹಾಯ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇ ಸಿರಿಆದಿಕೇ ಭಗೇ ವಮೀತಿ **ಭಗವಾ**। ಅಥ ವಾ ಭಾನಿ ನಾಮ ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ, ತೇಹಿ ಸಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಭಗಾ, ಸಿನೇರುಯುಗನ್ಧರಉತ್ತರಕುರುಹಿಮವನ್ತಾದಿಭಾಜನಲೋಕವಿಸೇಸಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ಸೋಭಾ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿಯಭಾವತೋ, ತೇಪಿ ಭಗೇ ವಮಿ ತನ್ನಿವಾಸಿಸತ್ತಾವಾಸಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪಹಾನೇನ ಪಜಹೀತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ ಯಸ್ಮಾ, ಯಸಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಸುಖಂ।
ಪಹಾಸಿ ಲೋಕಚಿತ್ತಞ್ಚ, ಸುಗತೋ ಭಗವಾ ತತೋತಿ॥

ಕಥಂ **ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ**? ಭಾಗಾ ನಾಮ ಸಭಾಗಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ತೇ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಾದಿವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ರೂಪವೇದನಾದಿವಸೇನ, ಪಥವಿಯಾದಿಅತೀತಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕವಿಧಾ। ತೇ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಂ ಪಪಞ್ಚಂ ಸಬ್ಬಂ ಯೋಗಂ **ಸಬ್ಬಂ** ಗನ್ಥಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಂಯೋಜನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಮತಂ ಧಾತುಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ, ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಛಡ್ಡಯಿ ನ ಪಚ್ಚಾಗಮಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸಬ್ಬತ್ಥಮೇವ ಪಥವಿಂ ಆಪಂ ತೇಜಂ ವಾಯಂ, ಚಕ್ಖುಂ ಸೋತಂ ಘಾನಂ ಜಿವ್ಹಂ ಕಾಯಂ ಮನಂ, ರೂಪೇ ಸದ್ದೇ ಗನ್ಧೇ ರಸೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಸಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಸಞ್ಞಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಚೇತನಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಚೇತನಂ, ರೂಪತಣ್ಹಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮತಣ್ಹಂ, ರೂಪವಿತಕ್ಕಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿತಕ್ಕಂ, ರೂಪವಿಚಾರಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿಚಾರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಭಾಗವಸೇನಪಿ ಸಬ್ಬೇವ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅನವಸೇಸತೋ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ, ಅನಪೇಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಛಡ್ಡಯಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ "ಯಂ ತಂ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಂ ವನ್ತಂ ಮುತ್ತಂ ಪಹೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ, ತಂ ತಥಾಗತೋ ಪುನ ಪಚ್ಚಾಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೩)। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ **ಭಗವಾ**। ಅಥ ವಾ **ಭಾಗೇ ವಮೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜೇ ಹೀನಪಣೀತೇ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೇ ಧಮ್ಮೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಮುಖೇನ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಪರಿಚ್ಚಜಿ ಪಜಹಿ, ಪರೇಸಞ್ಚ ತಥತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಧಮ್ಮಾಪಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦), ಕುಲ್ಲೂಪಮಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ, ನೋ ಗಹಣತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦)। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಾದಿ-ಧಮ್ಮಭಾಗಾಮಹೇಸಿನಾ।
ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಾ ಯತೋ ವನ್ತಾ, ತತೋಪಿ ಭಗವಾ ಮತೋತಿ॥

ತೇನ ವುತ್ತಂ –

"ಭಾಗವಾ ಭತವಾ ಭಾಗೇ, ಭಗೇ ಚ ವನಿ ಭತ್ತವಾ।
ಭಗೇ ವಮಿ ತಥಾ ಭಾಗೇ, ವಮೀತಿ ಭಗವಾ ಜಿನೋ"ತಿ॥

ಧಮ್ಮಸರೀರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋತೀತಿ "ಯೋ ವೋ, ಆನನ್ದ, ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ, ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬) ವಚನತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುಭಾವಪರಿಯಾಯೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಜಿರಸಙ್ಘಾತಸಮಾನಕಾಯೋ** ಪರೇಹಿ ಅಭೇಜ್ಜಸರೀರತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯೇ ಕೇನಚಿ ಸಕ್ಕಾ ಅನ್ತರಾಯೋ ಕಾತುನ್ತಿ।

ದೇಸನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸಕಲಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ "ಏವ"ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನತೋ। **ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ** ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೇನ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಭಗವತಾ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೇನ ಮಯಾ ಮಹಾಸಾವಕೇನ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಮಯಾವ ಸುತಂ, ನ ಅನುಸ್ಸುತಿಕಂ, ನ ಪರಮ್ಪರಾಭತನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನತೋ। **ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ** ಭಗವಾ-ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಮಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪಟಿಮಣ್ಡಿತಭಾವದೀಪನತೋ। ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪರಮಾ ಹಿ ಕಾಲಸಮ್ಪದಾ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಪ್ಪಕಸಾಯೇ ಕಲಿಯುಗೇ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ ಅಹೋ ಮಹಚ್ಛರಿಯಂ।
ಹುತಾವಹಮಜ್ಝೇ ಜಾತಂ, ಸಮುದಿತಮಕರನ್ದಮರವಿನ್ದ”ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧ ರೂಪಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ)।

ಭಗವಾತಿ ದೇಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸತ್ತುತ್ತಮಗರುಗಾರವಾಧಿವಚನಭಾವತೋ।

ಮಙ್ಗಲದಿವಸೋ ಸುಖಣೋ ಸುನಕ್ಖತ್ತನ್ತಿ ಅಜ್ಜ ಮಙ್ಗಲದಿವಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಸುನಕ್ಖತ್ತಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಯಂ ಸುಖಣೋ। **ಮಾ ಅತಿಕ್ಕಮೀ**ತಿ ಮಾ ರತ್ತಿವಿಭಾಯನಂ ಅನುದಿಕ್ಖನ್ತಾನಂ ರತ್ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮೀತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾಸು ಠಿತಾತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೫; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೩೬)। ಉಕ್ಕಾಸು ವಿಜ್ಜೋತಲನ್ತೀಸು ಠಿತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಮೂಲವಿಭೂಜಾದಿಪಕ್ಖೇಪೇನ (ಪಾಣಿನಿ ೩.೨.೫) ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾಸು ಠಿತಾ ಆಸೀತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ “ಭೂಮಿಭಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಾ ನಗರೀ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗುಣಯೋಗತೋ ‘ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ’ತಿ ನಾಮಂ ಲಭೀ”ತಿ।

ಅವಿಸೇಸೇನಾತಿ ನ ವಿಸೇಸೇನ, ವಿಹಾರಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇರಿಯಾಪಥ...ಪೇ॰... ವಿಹಾರೇಸೂ**ತಿ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ ಅರಿಯವಿಹಾರೋತಿ ಏತೇಸು ಚತೂಸು ವಿಹಾರೇಸು। **ಸಮಙ್ಗಿಪರಿದೀಪನ**ನ್ತಿ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಏತ**ನ್ತಿ “ವಿಹರತೀ”ತಿ ಏತಂ ಪದಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ “ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಗಿಹೀಹಿ ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ಸಹನನ್ದೀ ಸಹಸೋಕೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇ ಆಗತಂ; “ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ...ಪೇ॰... ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೦; ವಿಭ॰ ೬೨೪) ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೇ; “ಸೋ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭; ೨.೩೦೯; ೩.೨೩೦) ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ; “ಸೋ ಖೋ ಅಹಂ ಅಗ್ಗಿವೇಸ್ಸನ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ತಸ್ಮಿಂ ಏವ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತೇ ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಪೇಮಿ ಸನ್ನಿಸಾದೇಮಿ ಏಕೋದಿಂ ಕರೋಮಿ ಸಮಾದಹಾಮಿ, ಯೇನ ಸುದಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವಿಹರಾಮೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೭) ಅರಿಯವಿಹಾರೇ।

ತತ್ಥ ಇರಿಯನಂ ವತ್ತನಂ ಇರಿಯಾ, ಕಾಯಪ್ಪಯೋಗೋ। ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತನುಪಾಯಭಾವತೋ ಠಾನಾದಿ ಇರಿಯಾಪಥೋ। ಠಾನಸಮಙ್ಗೀ ವಾ ಹಿ ಕಾಯೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರೇಯ್ಯ ಗಮನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಸಮಙ್ಗೀ ವಾ। ಅಥ ವಾ ಇರಿಯತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತೇನ ಅತ್ತಭಾವೋ, ಕಾಯಕಿಚ್ಚಂ ವಾತಿ ಇರಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಪಥೋತಿ ಇರಿಯಾಪಥೋ, ಠಾನಾದಿ ಏವ। ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಗತಿನಿವತ್ತಿಆದಿಆಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಪಬನ್ಧೋ ಏವ। ವಿಹರಣಂ, ವಿಹರತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ವಿಹಾರೋ, ಇರಿಯಾಪಥೋ ಏವ ವಿಹಾರೋ **ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ**। ದಿವಿ ಭವೋತಿ ದಿಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಬಹುಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದಿದೇವಲೋಕೇ ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಯೋ ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವೋ, ತದತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ವಾ ದಿಬ್ಬೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾಭಿನೀಹಾರವಸೇನ ಮಹಾಗತಿಕತ್ತಾ ವಾ ದಿಬ್ಬೋ, ದಿಬ್ಬೋ ಚ ಸೋ ವಿಹಾರೋ ಚಾತಿ **ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ,** ಚತಸ್ಸೋ ರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಬ್ರಹ್ಮೂನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವಾ ವಿಹಾರಾ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ**, ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ। ಅರಿಯಾನಂ, ಅರಿಯಾ ವಾ ವಿಹಾರಾ **ಅರಿಯವಿಹಾರಾ,** ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ। **ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನ**ನ್ತಿಆದಿ ಯದಿಪಿ ಭಗವಾ ಏಕೇನಪಿ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾಪಿ “ಉಪಾದಿನ್ನಕಸರೀರಸ್ಸ ನಾಮ ಅಯಂ ಸಭಾವೋ”ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಭಗವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ, ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಚ ಕಾಲಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ವಸತೀತಿ ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ವಿವಿಧಂ ಹಿತಸುಖಂ ಹರತಿ ಉಪನೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿವಿಧಂ ಹರತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸುಭಗತ್ತಾತಿ ಸಿರೀಕಾಮಾನವಸೇನ ಸೋಭನತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸುನ್ದರಸಿರಿಕತ್ತಾ ಸುನ್ದರಕಾಮತ್ತಾ ಚಾ"**ತಿ। **ಛಣಸಮಜ್ಜಉಸ್ಸವೇತಿ** ಏತ್ಥ **ಛಣಂ** ನಾಮ ಫಗ್ಗುನಮಾಸಾದೀಸು ಉತ್ತರಫಗ್ಗುನಾದಿ-ಅಭಿಲಕ್ಖಿತದಿವಸೇಸು ಸಪರಿಜನಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮಙ್ಗಲಕರಣಂ। **ಸಮಜ್ಜಂ** ನಾಮ ನಟಸಮಜ್ಜಾದಿ। **ಉಸ್ಸವೋ** ನಕ್ಖತ್ತಂ। ಯತ್ಥ ಗಾಮನಿಗಮವಾಸಿನೋ ತಯೋ ಸತ್ತ ವಾ ದಿವಸೇ ನಕ್ಖತ್ತಘೋಸನಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾವಿಭವಂ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಾ ಭೋಗೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಾ ನಕ್ಖತ್ತಕೀಳನಂ ಕೀಳನ್ತಿ। **ತೇಸಂ ತಂ ತಥೇವ ಹೋತೀತಿ** ತೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ತಂ ಪತ್ಥನಂ ತನ್ನಿವಾಸಿದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತಥೇವ ಹೋತಿ, ಪತ್ಥನಾ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹುಜನಕನ್ತತಾಯಾತಿ** ಇಮಿನಾ "ಸುನ್ದರಕಾಮತ್ತಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸೇವ ಪದಸ್ಸ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಕಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಸುಟ್ಠು ಭಜೀಯತೀತಿ **ಸುಭಗಂ,** ಸುಭಾ ಅಗಾ ರುಕ್ಖಾ ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ **ಸುಭಗಂ,** ಸುನ್ದರಕಿತ್ತಿಯೋಗತೋ ವಾ **"ಸುಭಗ"**ನ್ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಸುಭಾಗವನೇ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ, "ಸುನ್ದರಭೂಮಿಭಾಗೇ ವನೇ"ತಿ ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಸುಭಗಸ್ಸ ನಾಮ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ವನಂ ತೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾತಿ "ಸುಭಗವನ"ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇ। ವನನಂ ಭತ್ತೀತಿಅತ್ಥೇ ತಂ ವನನಂ ಕಾರೇತೀತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವನಯತೀತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅತ್ತನಿ ಸಿನೇಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀ"**ತಿ। ಯಾಚನತ್ಥೇ **ವನುತೇ ಇತಿ ವನ**ನ್ತಿ ಉಪಚಾರಕಪ್ಪನಾವಸೇನ ವನ-ಸದ್ದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಉಜುವಂಸಾತಿ ಉಜುಭೂತವಿಟಪಾ। **ಮಹಾಸಾಲಾತಿ** ಮಹಾರುಕ್ಖಾ। **ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಸಾಲಮೂಲೇತಿ** ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲೇ। **ವನಪ್ಪತಿಜೇಟ್ಠಕರುಕ್ಖೋತಿ** ವನಪ್ಪತಿಭೂತೋ ಜೇಟ್ಠಕರುಕ್ಖೋ। **ತಮೇವ ಜೇಟ್ಠಕಭಾವ**ನ್ತಿ ವನಪ್ಪತಿಭಾವೇನಾಗತಂ ಸೇಟ್ಠಭಾವಂ ಪಧಾನಭಾವಂ। ತೇನ ಹಿ ಸೋ "ಸಾಲರಾಜಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಉಪಗತಾನಂ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಜಾ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ತಾದಿಸೇ ರುಕ್ಖೇ ರಾಜವೋಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧಮ್ಮಿಕಾತಿ** ಆಲಪನಂ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಾಖಾದಿಮತೋ ಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನೇ ಅವಯವವಿಸೇಸೇ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಮೂಲ-ಸದ್ದೋ। ಯಸ್ಮಾ ತಂಸದಿಸೇಸು ತನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಪದೇಸೇ ಚ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಮೂಲಾನಿ ಉದ್ಧರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಮೂಲಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಏಕೇನ ಮೂಲ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಆಹ **"ಮೂಲಮೂಲೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಯಥಾ "ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨೭), ರೂಪರೂಪ"ನ್ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೪೯) ಚ। **ಅಸಾಧಾರಣಹೇತುಮ್ಹೀತಿ** ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣೇ। ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಏವ ಆವೇಣಿಕೇ ನೇಸಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನತೋ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕೇ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೇ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ಥಾತಿ "ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಯಂ ವಿಹರತಿ ಸುಭಗವನೇ ಸಾಲರಾಜಮೂಲೇ"ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ ವಾಕ್ಯಂ, ತತ್ಥ। **ಸಿಯಾತಿ** ಕಸ್ಸಚಿ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಸಿಯಾ, ವಕ್ಖಮಾನಾಕಾರೇನ ಕದಾಚಿ ಚೋದೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಥ ತತ್ಥ ವಿಹರತೀತಿ** ಯದಿ ಸುಭಗವನೇ ಸಾಲರಾಜಮೂಲೇ ವಿಹರತಿ। **ನ ವತ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ನಾನಾಠಾನಭೂತತ್ತಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಸುಭಗವನಾನಂ, ಏಕಂ ಸಮಯನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಾನಿ ಚೋದಕೋ ತಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ **"ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿವರತಿ। ಇತರೋ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅವಿಪರೀತಂ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಏತ**ನ್ತಿ "ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಯಂ ವಿಹರತಿ ಸುಭಗವನೇ ಸಾಲರಾಜಮೂಲೇ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। ಏವನ್ತಿ "ಯದಿ ತಾವ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಂ ತಂ ಭವತಾ ಚೋದಿತಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ನ ಖೋ ಪನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಉಭಯತ್ಥ ಅಪುಬ್ಬಅಚರಿಮಂ ವಿಹಾರದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅವಿಪರೀತಂ ಅತ್ಥಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಭಾವಂ, ತೇನ ಚ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ...ಪೇ॰... ಸಾಲರಾಜಮೂಲೇ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಮ್ಪಿ "ಸುಭಗವನೇ ಸಾಲರಾಜಮೂಲೇ ವಿಹರತೀ"ಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ನ "ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಯ"ನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಅವಸ್ಸಂ ಚೇತ್ಥ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಯಥಾ ಸುಭಗವನಾದಿಕಿತ್ತನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಗ್ಗಹಕರಣಾದಿಅನೇಕಪ್ಪಯೋಜನಂ, ಏವಂ ಗಹಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಕರಣಾದಿವಿವಿಧಪ್ಪಯೋಜನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ

“ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಕಿತ್ತನೇನಾ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಪಯಿರುಪಾಸನಾನಂ ಓಕಾಸದಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸರಣೇಸು ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ಯಥೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಉಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾವಹನೇನ ಚ **ಗಹಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಕರಣಂ,** ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಚ ಅನುರೂಪವಸನಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೇನೇತ್ಥ **ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಗ್ಗಹಕರಣಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕರುಣಾಯ ಉಪಗಮನಂ,** ನ ಲಾಭಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ, **ಪಞ್ಞಾಯ ಅಪಗಮನಂ,** ನ ವಿರೋಧಾದಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಉಪಗಮನಾಪಗಮನಾನಂ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಂ** ನಾಮ ಅನವಜ್ಜಸುಖಂ। **ದೇವಾನಂ ಉಪಕಾರಬಹುಲತಾ** ಜನವಿವಿತ್ತತಾಯ। ಪಚುರಜನವಿವಿತ್ತಂ ಹಿ ಠಾನಂ ದೇವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ತದತ್ಥಪರಿನಿಪ್ಫಾದನ**ನ್ತಿ ಲೋಕತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನಂ, ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪಾದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಮಾದಿನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಕಿತ್ತನತೋ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸುಭಗವನಾದಿಕಿತ್ತನತೋ ಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಪರಾಧೀನಕಿರಿಯಾಕರಣಂ, ದುತಿಯೇನ ಅತ್ತಾಧೀನಕಿರಿಯಾಕರಣಂ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಂ, ಇತರೇನ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ। ಪುರಿಮೇನ ಚಸ್ಸ ಪರಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪರಮಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ ದೀಪೇತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಪರಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಅನುಕಮ್ಪತಿ, ನ ಚ ತತ್ಥ ಸಿನೇಹದೋಸಾನುಪತಿತೋ ಪರಮುಪೇಕ್ಖಕಭಾವತೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ನ ಚ ಪರಹಿತಸುಖಕರಣೇ ಅಪ್ಪೋಸುಕ್ಕೋ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಭಾವತೋ।

ತಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಲೋಕನಾಥತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಅತ್ತನಾಥತಾ। ತಥಾ ಹೇಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಸಕಲಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನೋ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತದತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಅಪರಿಮಿತಂ ಕಾಲಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ದುಕ್ಖಮನುಭೋಸಿ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಪತಿತೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ನ ವಿಕಮ್ಪಿ। ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಸಂಸಾರಾಭಿಮುಖತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ತತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾ। ತಥಾ ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಮುಖತಾ, ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ತದಧಿಗಮೋ। ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪರೇಸಂ ಅಭಿಂಸಾಪನಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಸಯಂ ಪರೇಹಿ ಅಭಾಯನಂ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪರಂ ರಕ್ಖತೋ ಅತ್ತನೋ ರಕ್ಖಣಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖತೋ ಪರೇಸಂ ರಕ್ಖಣಂ। ತೇನಸ್ಸ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಪಾರಿಪೂರಿ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಪಾರಿಪೂರಿ। ಏವಂ ಪರಿಸುದ್ಧಾಸಯಪಯೋಗಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಮೇವ ರಜ್ಜಸಮ್ಪದಾದಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಗಮನಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನಸ್ಸ ತತೋ ಅಪಗಮನಂ। ಇತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಉಪಗಮಾಪಗಮಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಮೇವ ದಾನವಸೇನ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಚಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಪಚ್ಚಾಸೀಸನಾ। ಏವಂ ಸಮುದಾಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪರೇಸಂ ಹಿತಸುಖತ್ಥಂ ಅತಿದುಕ್ಕರಕಾರಿತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಕಾಯಮ್ಪಿ ಅನಲಙ್ಕಾರಿತಾ।

ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಚರಿಮತ್ತಭಾವೇ ಜಿಣ್ಣಾತುರಮತದಸ್ಸನೇನ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಉಳಾರೇಸು ದೇವಭೋಗಸದಿಸೇಸು ಭೋಗೇಸು ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ನಿಕ್ಖಮಿ। ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ “ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ಆಪನ್ನೋ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪, ೧೦) ಕರುಣಾಮುಖೇನೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭೋ , ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಬುದ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಸತ್ತ ಸತ್ತಾಹಾನಿ ವಿವೇಕಸುಖೇನೇವ ವೀತಿನಾಮನಂ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸುಕ್ಕತಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಅಜ್ಝೇಸನಾಪದೇಸೇನ ಓಕಾಸಕರಣಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾದಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅನನುರೂಪಸಮುದಾಚಾರೇಪಿ ಅನಞ್ಞಥಾಭಾವೋ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಕತ್ಥಚಿ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಮಿತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅನುರೋಧಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಿನೇಹಸನ್ಥವಾಭಾವೋ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಗಾಮಾದೀನಂ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ವಸನ್ತಸ್ಸಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಅರಞ್ಞಟ್ಠಾನೇ ಏವ

ವಿಹರಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಪುರಿಮೇನ ಚಸ್ಸ ಪರಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪರಮಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ ದೀಪೇತೀ”ತಿ।

ತನ್ತಿ “ತತ್ರಾ”ತಿ ಪದಂ। **ದೇಸಕಾಲಪರಿದೀಪನನ್ತಿ** ಯೇ ದೇಸಕಾಲಾ ಇಧ ವಿಹರಣಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಪರಿದೀಪನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯಂ ಸಮಯಂ…ಪೇ॰… ದೀಪೇತೀ”**ತಿ ಆಹ। ತಂ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ಕಾಲಸ್ಸ, ದೇಸಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಭವಿತುಂ ಅರಹತಿ, ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ। ಅಯಂ ತಾವ ತತ್ರ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸಭಾವೇ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ತತ್ರ-ಸದ್ದೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಿಸಿಟ್ಠಂ ದೇಸಂ ಕಾಲಞ್ಚ ವಿಭಾವೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಭಾಸಿತಬ್ಬಯುತ್ತೇ ವಾ ದೇಸಕಾಲೇ ದೀಪೇತೀ”**ತಿ। ತೇನ **ತತ್ರಾತಿ** ಯತ್ಥ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪಿ ಅಭಾಸಿ, ತಾದಿಸೇ ದೇಸೇ, ಕಾಲೇ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಹೀತಿ**ಆದಿನಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ನನು ಚ ಯತ್ಥ ಠಿತೋ ಭಗವಾ “ಅಕಾಲೋ ಖೋ ತಾವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಬಾಹಿಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ, ತತ್ಥೇವ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ ಠಿತೋ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅದೇಸೇತಬ್ಬಕಾಲೇ ಅದೇಸನಾಯ ಇದಂ ಉದಾಹರಣಂ। ತೇನೇವಾಹ **“ಅಕಾಲೋ ಖೋ ತಾವಾ”**ತಿ। ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ “ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಾ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೦), ತಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಅಕಾಲಭಾವಸ್ಸೇವ ಪರಿಯಾಯೇನ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ತದಾ ಅದ್ಧಾನಪರಿಸ್ಸಮೇನ ರೂಪಕಾಯೇ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಅಹೋಸಿ, ಬಲವಪೀತಿವೇಗೇನ ನಾಮಕಾಯೇ, ತದುಭಯಸ್ಸ ವೂಪಸಮಂ ಆಗಮೇನ್ತೋ ಪಪಞ್ಚಪರಿಹಾರತ್ಥಂ ಭಗವಾ “ಅಕಾಲೋ ಖೋ”ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ಅದೇಸೇತಬ್ಬದೇಸೇ ಅದೇಸನಾಯ ಪನ ಉದಾಹರಣಂ “ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪), ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ವಿಹಾರಪಚ್ಛಾಯಾಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬೩) ಚ ಏವಮಾದಿಕಂ ಇಧ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ।

“ಅಥ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಾಲೋ ಇಧ ಪುಬ್ಬೇ ರಸಾದೋ ಇಧ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕರಿತ್ವಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೧) **ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ಖೋ-ಸದ್ದೋ,** “ದುಕ್ಖಂ ಖೋ ಅಗಾರವೋ ವಿಹರತಿ ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೧) **ಅವಧಾರಣೇ,** “ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಸತ್ಥು ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಸಾವಕಾ ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧) **ಆದಿಕಾಲತ್ಥೇ।** ವಾಕ್ಯಾರಮ್ಭೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಪದಪೂರಣೇನ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರಮತ್ತಂ ಕತಂ ಹೋತಿ, ಆದಿಕಾಲತ್ಥೇನ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಉಪಞ್ಞಾಸಮತ್ತಂ, ಅವಧಾರತ್ಥೇನ ಪನ ನಿಯಮದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಮನ್ತೇಸಿ ಏವಾತಿ ಆಮನ್ತನೇ ನಿಯಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ।

“ಭಗವಾತಿ ಲೋಕಗರುದೀಪನ”ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಭಗವಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ? ಯದಿಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೋ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಠಾನೇ ವಿಹರಣಕಿರಿಯಾಯ ಕತ್ತುವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತಂ, ನ ಆಮನ್ತನಕಿರಿಯಾಯ, ಇಧ ಪನ ಆಮನ್ತನಕಿರಿಯಾಯ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಂ ಪುನ “ಭಗವಾ”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ತಸ್ಸತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಭಗವಾತಿ ಲೋಕಗರುದೀಪನ”**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಕಥಾಸವನಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲವಚನ**ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಮೂಲಪರಿಯಾಯದೇಸನಾಯ ಸವನಯೋಗ್ಯಪುಗ್ಗಲವಚನಂ। ಚತೂಸುಪಿ ಪರಿಸಾಸು ಭಿಕ್ಖೂ ಏವ ಏದಿಸಾನಂ ದೇಸನಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಭಾಜನಭೂತಾ, ಇತಿ ಸಾತಿಸಯಸಾಸನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಧ ಭಿಕ್ಖುಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಭಿಕ್ಖಕೋತಿ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಭಿಕ್ಖನಧಮ್ಮತಾಯ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತೋತಿ** ಬುದ್ಧಾದೀಹಿಪಿ ಅಜ್ಝುಪಗತಂ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತತ್ತಾ ಅನುಟ್ಠಿತತ್ತಾ **ಭಿಕ್ಖೂ।** ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಮಹನ್ತಂ ವಾ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಸೋ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದೀಹಿ ಜೀವಿಕಾಕಪ್ಪನಂ ಹಿತ್ವಾ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನೇವ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತತ್ತಾ **ಭಿಕ್ಖು,** ಪರಪಟಿಬದ್ಧಜೀವಿಕತ್ತಾ ವಾ ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇ ಕಾಜಭತ್ತಂ ಭುಞ್ಜಮಾನೋಪಿ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ

ಅಜ್ಝುಪಗತೋತಿ **ಭಿಕ್ಖು,** ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪಭೋಜನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತತ್ತಾ ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತೋತಿ **ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಆದಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ "ಭಿನ್ನಪಟಧರೋತಿ ಭಿಕ್ಖು, ಭಿನ್ದತಿ ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇತಿ ಭಿಕ್ಖು, ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭಂ ೫೧೦) ಆಗತನಯೇನ। **ಞಾಪನೇ**ತಿ ಅವಬೋಧನೇ, ಪಟಿವೇದನೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಿಕ್ಖನಸೀಲತಾತಿಆದೀಸು **ಭಿಕ್ಖನಸೀಲತಾ** ಭಿಕ್ಖನೇನ ಆಜೀವನಸೀಲತಾ, ನ ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದೀಹಿ ಆಜೀವನಸೀಲತಾ। **ಭಿಕ್ಖನಧಮ್ಮತಾ** "ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅರಿಯಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ (ಪಟಿಂ ಮಂ ೧೫೩; ಮಿಂ ಪಂ ೪.೫.೯) ಏವಂ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖನಸಭಾವತಾ, ನ ಸಮ್ಭಾವನಾಕೋಹಞ್ಞಸಭಾವತಾ। **ಭಿಕ್ಖನೇ ಸಾಧುಕಾರಿತಾ** "ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಧಂ ಪಂ ೧೬೮) ವಚನಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನಾ। ಅಥ ವಾ **ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಪಕತಿಸಭಾವೋ, ಇಧ ಪನ ತದಧಿಟ್ಠಾನಂ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ವತಂ। ಅಪರೇ ಪನ "**ಸೀಲಂ** ನಾಮ ವತಸಮಾದಾನಂ, **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ಪವೇಣೀಆಗತಂ ಚಾರಿತ್ತಂ, **ಸಾಧುಕಾರಿತಾ**ತಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಆದರಕಿರಿಯಾ"ತಿ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। **ಹೀನಾಧಿಕಜನಸೇವಿತ**ನ್ತಿ ಯೇ ಭಿಕ್ಖುಭಾವೇ ಠಿತಾಪಿ ಜಾತಿಮದಾದಿವಸೇನ ಉದ್ಧತಾ ಉನ್ನಳಾ। ಯೇ ಚ ಗಿಹಿಭಾವೇ ಪರೇಸು ಅತ್ಥಿಕಭಾವಮ್ಪಿ ಅನುಪಗತತಾಯ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಪರಮಕಾಪಞ್ಞತಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ವಚನೇನ ಹೀನಜನೇಹಿ ದಲಿದ್ದೇಹಿ ಪರಮಕಾಪಞ್ಞತಂ ಪತ್ತೇಹಿ ಪರಕುಲೇಸು ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೇಹಿ ಸೇವಿತಂ ವುತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಉದ್ಧತಭಾವನಿಗ್ಗಹಂ ಕರೋತಿ, ಅಧಿಕಜನೇಹಿ ಉಳಾರಭೋಗಖತ್ತಿಯಕುಲಾದಿತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಆಜೀವವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ಸೇವಿತಂ ವುತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ದೀನಭಾವನಿಗ್ಗಹಂ ಕರೋತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ವಚನಂ ಆಮನ್ತನಭಾವತೋ ಅಭಿಮುಖೀಕರಣಂ, ಪಕರಣತೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಚ ಸುಸ್ಸೂಸಾಜನನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಸವನಮನಸಿಕಾರನಿಯೋಜನಞ್ಚ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಭಿಕ್ಖವೋತಿ ಇಮಿನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಸಾಧುಕಸವನಮನಸಿಕಾರೇ**ತಿ ಸಾಧುಕಸವನೇ ಸಾಧುಕಮನಸಿಕಾರೇ ಚ। ಕಥಂ ಪನ ಪವತ್ತಿತಾ ಸವನಾದಯೋ ಸಾಧುಕಂ ಪವತ್ತಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ? "ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಹತ್ಥಗತಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆದರಗಾರವಯೋಗೇನ, ಕಥಾದೀಸು ಅಪರಿಭವನಾದಿನಾ ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಪಞ್ಚಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸುಣನ್ತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಭಬ್ಬೋ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತಂ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ನ ಕಥಂ ಪರಿಭೋತಿ, ನ ಕಥಿಕಂ ಪರಿಭೋತಿ, ನ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಭೋತಿ, ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ, ಯೋನಿಸೋ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಪಞ್ಚಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸುಣನ್ತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಭಬ್ಬೋ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅಂ ನಿಂ ೫.೧೫೧)। ತೇನೇವಾಹ "**ಸಾಧುಕಸವನಮನಸಿಕಾರಾಯತ್ತಾ ಹಿ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತೀ**"ತಿ। **ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿ** ನಾಮ ಸೀಲಾದಿನಿಪ್ಫತ್ತಿ।

ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಅಧಿಗಮವಸೇನ। **ಸತ್ಥುಚರಿಯಾನುವಿಧಾಯಕತ್ತಾ** ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನುಟ್ಠಾನೇನ। ತಿಣ್ಣಂ ಯಾನಾನಂ ವಸೇನ ಅನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ **ಸಕಲಸಾಸನಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತ್ತಾ। ಸನ್ತಿಕತ್ತಾ**ತಿ ಸಮೀಪಭಾವತೋ। **ಸನ್ತಿಕಾವಚರತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಭಾವತೋ। **ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಅನುಸಾಸನಿಅನುರೂಪಂ, ಅನುಸಾಸನಿಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಚ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖೂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಯೇ ಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ "ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಭಾಸಿತಂ ಅಭಿನನ್ದು"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಪಞ್ಚಸತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಬ್ಬಜಿತಾ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ।

ಪುಬ್ಬೇ ಸಬ್ಬಪರಿಸಸಾಧಾರಣತ್ತೇಪಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ "ಜೇಟ್ಠಸೇಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿನಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏವ ಆಮನ್ತನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾವ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನ ಭಗವಾ**"ತಿ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾ**ತಿ ಅಞ್ಞವಿಹಿತಾ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾ**ತಿ ಅಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಾ**ತಿ ತದಾ ಹಿಯ್ಯೋ ತತೋ ಪರದಿವಸೇಸು ವಾ ಸುತಧಮ್ಮಂ ಪತಿ ಪತಿ ಮನಸಾ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಾ। ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇ

ದೇಸಿಯಮಾನೇ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇಸನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇ ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಭಿಕ್ಖವೋತೀತಿ ಚ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಇ-ಕಾರಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ಭಿಕ್ಖವೋ ಇತೀ"ತಿ। ಅಯಂ ಹಿ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಹೇತು-ಪರಿಸಮಾಪನಾದಿಪದತ್ಥವಿಪರಿಯಾಯ-ಪಕಾರಾವಧಾರಣನಿದಸ್ಸನಾದಿಅನೇಕತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ। ತಥಾ ಹೇಸ "ರುಪ್ಪತೀತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಾ 'ರೂಪ'ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯) ಹೇತುಅತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ; "ತಸ್ಮಾ ತಿಹ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವಥ, ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ, ಅತ್ಥಿ ಮೇ ತುಮ್ಹೇಸು ಅನುಕಮ್ಪಾ 'ಕಿನ್ತಿ ಮೇ ಸಾವಕಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ'ತಿ"ಆದೀಸು ಪರಿಸಮಾಪನೇ; "ಇತಿ ವಾ, ಇತಿ ಏವರೂಪಾ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩) ಆದಿಅತ್ಥೇ; "ಮಾಗಣ್ಡಿಯೋತಿ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾ ಸಮಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ನಾಮಂ ನಾಮಕಮ್ಮಂ ನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ನಿರುತ್ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಮಭಿಲಾಪೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೭೩) ಪದತ್ಥವಿಪರಿಯಾಯೇ; "ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಬಾಲೋ, ಅಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಪಣ್ಡಿತೋ, ಸಉಪದ್ದವೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪದ್ದವೋ ಪಣ್ಡಿತೋ, ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪) ಪಕಾರೇ; "ಅತ್ಥಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಇತಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಸತಾ, ಆನನ್ದ, ಅತ್ಥೀತಿಸ್ಸ ವಚನೀಯಂ, ಕಿಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಇತಿ ಚೇ ವದೇಯ್ಯ, ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಇಚ್ಚಸ್ಸ ವಚನೀಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೬) ಅವಧಾರಣೇ; "ಸಬ್ಬಮತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಂ ದುತಿಯೋ ಅನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫) ನಿದಸ್ಸನೇ। ಇಧಾಪಿ ನಿದಸ್ಸನೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಭಿಕ್ಖವೋತಿ ಹಿ ಆಮನ್ತಿತಾಕಾರೋ, ತಮೇಸ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸೇತಿ "ಭಿಕ್ಖವೋತಿ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **"ಭದ್ದನ್ತೇ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸು"ನ್ತಿ ಇಧ "ಭಗವತೋ"ತಿ ಸಾಮಿವಚನಂ ಆಮನ್ತನಮೇವ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಅನ್ತರಂ ಅಪೇಕ್ಖತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಭಗವತೋ ಆಮನ್ತನಂ ಪಟಿಅಸ್ಸೋಸು"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಭಗವತೋ"ತಿ ಪನ ಇದಂ ಪಟಿಸ್ಸವಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ಯಥಾ "ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸ್ಸುಣೋತೀ"ತಿ।

ಯಂ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏತ್ಥಾಹ - ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹೇ ಕರಿಯಮಾನೇ ನಿದಾನವಚನಂ, ನನು ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತವಚನಸ್ಸೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ದೇಸನಾಯ ಠಿತಿಅಸಮ್ಮೋಸಸದ್ಧೇಯ್ಯಭಾವಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ಕಾಲದೇಸದೇಸಕನಿಮಿತ್ತಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ಹಿ ದೇಸನಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾ ಹೋತಿ ಅಸಮ್ಮೋಸಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧೇಯ್ಯಾ ಚ, ದೇಸಕಾಲಕತ್ತುಸೋತುನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಉಪನಿಬದ್ಧೋ ವಿಯ ವೋಹಾರವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ "ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಂ ಆವುಸೋ, ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ದೇಸಾದಿಪುಚ್ಛಾಸು ಕತಾಸು ತಾಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತಂ। ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪುಬ್ಬರಚನಾನುಮಾನಾಗಮತಕ್ಕಾಭಾವತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ । ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪುಬ್ಬರಚನಾದೀಹಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ ಚ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು। ತಥಾ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯಸಾಸನಸಾವಕಾನುರೋಧಾಭಾವತೋ ಖೀಣಾಸವಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಪರಾನುಗ್ಗಹಪ್ಪವತ್ತಿ। ಏವಂ ದೇಸಕಸಂಕಿಲೇಸಭೂತಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೂಸಕಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಾಭಾವಸಂಸೂಚಕೇಹಿ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಭಿಬ್ಯಞ್ಜಕೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧವಿಸುದ್ಧಭಾವೇಹಿ ಪುರಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ತತೋ ಏವ ಚ ಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಪಚ್ಛಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧೀತಿ ಭಗವತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಸಮನ್ನಾಗಮೋ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ನಿದಾನವಚನೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಯಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಟಿಭಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಪನತೋ, ಇಧ ಪನ ಪಥವೀಆದೀಸು ವತ್ಥೂಸು

ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿವಿಭಾಗವವತ್ಥಾಪಕದೇಸನಾದೀಪನತೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನ"ನ್ತಿ।

ತಥಾ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ। ಞಾಣಕರುಣಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ನತ್ಥಿ ನಿರತ್ಥಿಕಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಅತ್ತಹಿತತ್ಥಾ ವಾ। ತಸ್ಮಾ ಪರೇಸಂ ಏವ ಅತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಂ ಯಥಾಪವತ್ತಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಸಾಸನಟ್ಠೇನ ಸಾಸನಂ, ನ ಕಬ್ಬರಚನಾ, ತಯಿದಂ ಸತ್ಥುಚರಿತಂ ಕಾಲದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿದಾನವಚನೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಪಕಾಸೀಯತಿ, ಇಧ ಪನ "ಪಥವಿಯಾದೀಸು ವತ್ಥೂಸೂ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನ"ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುನೋ ಪಮಾಣಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ, ತಞ್ಚ ದೇಸಕಪ್ಪಮಾಣಭಾವದಸ್ಸನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ "ಭಗವಾ"ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಭಗವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾದಿಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಮಲದುಚ್ಚರಿತಾದಿದೋಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನೇನ ವಚನೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸುಪರಿಸುದ್ಧಞಾಣಕರುಣಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗಪರಿದೀಪನೇನ ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಭಾವದೀಪನೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಾನವಚನಪ್ಪಯೋಜನಸ್ಸ ಮುಖಮತ್ತದಸ್ಸನಂ।

ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಣ್ಣನಾ

ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ದೇಸಿತಸ್ಸ। ದೇಸನಾಪಿ ಹಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ನಿಕ್ಖಿಪನತೋ "ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಏತ್ಥಾಯಂ ದೇಸನಾ ಏವಂಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿದಾನಪರಿಜಾನನೇನ ವಣ್ಣನಾಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಹಿ "ಅಸ್ಸುತವಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯೋಪಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಹಂ ಖೀಣಾಸವೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮), "ತಥಾಗತೋಪಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨) ಚ ಪವತ್ತದೇಸನಾ ಅನುಸನ್ಧಿದಸ್ಸನಸುಖತಾಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅನೇಕಸತಅನೇಕಸಹಸ್ಸಭೇದಾನಿಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಾನಿ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಪಧಾನನಯವಸೇನ ಸೋಳಸವಿಧತಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಭಾವನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"**ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತಿ "ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಸಬ್ಭಾವತೋ, ಏವಂ ಯದಿಪಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೇನಪಿ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದೀಹಿ ಪನ ಪುರತೋ ಠಿತೇಹಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಂಸಗ್ಗೋ ನತ್ಥೀತಿ ನಯಿಧ ನಿರವಸೇಸೋ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ "ಚತ್ತಾರೋ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಾನಂ ಸೇಸನಿಕ್ಖೇಪಾನಂ ಮೂಲನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋವ ದಸ್ಸಿತಾ। ತಥಾದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಯಂ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತೀತಿ ನಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸುತ್ತಂ ಏವ ನಿಕ್ಖೇಪೋ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ**। ಅಥ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪನಂ ನಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಸುತ್ತದೇಸನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ, ಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಕಾರಣಭೂತೋತಿ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ**। **ಪರಜ್ಝಾಸಯೇ**ಪಿ ಏಸೇವ

ನಯೋ। ಪುಚ್ಛಾಯ ವಸೋ ಪುಚ್ಛಾವಸೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ**। ಸುತ್ತದೇಸನಾವತ್ಥುಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿ, ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ**। ಅಥ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತಿ ಸುತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿ ಏವ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ತವಿಕಪ್ಪೇ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಪುಚ್ಛೀಯತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ। ಪುಚ್ಛನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ವಚನಂ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಂ, ತದೇವ ನಿಕ್ಖೇಪ-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ **"ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ ಏವ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ**ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಪರೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣನಿರಪೇಕ್ಖತ್ತಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಧಮ್ಮತನ್ತಿಠಪನತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತದೇಸನತ್ತಾ। ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ಪನ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನಂ ದೇಸನಾಪವತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತಿತಾನಂ ಕಥಮಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಅನವರೋಧೋ, ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾನಂ ವಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಾನುರೋಧೇನ ಪವತ್ತಿಕಾನಂ ಕಥಂ ಪರಜ್ಝಾಸಯೇ ಅನವರೋಧೋತಿ? ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ। ಪರೇಸಞ್ಹಿ ಅಭಿನೀಹಾರಪರಿಪುಚ್ಛಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸುತ್ತದೇಸನಾಕಾರಣುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧) **ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತಾ**ದೀನಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ವಣ್ಣಾವಣ್ಣಆಮಿಸುಪ್ಪಾದಾದಿದೇಸನಾನಿಮಿತ್ತಂ "ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪರೇಸಂ ಪುಚ್ಛಂ ವಿನಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಏವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತೋ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ, ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ದೇಸಿತೋ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋತಿ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋತಿ।

ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಕಥೇಸಿ ಧಮ್ಮತನ್ತಿಠಪನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸುತ್ತನ್ತಹಾರಕೋ**ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಂ ಸಂಯುತ್ತಕೇ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಸುತ್ತಾನಂ ಆವಳಿ। ತಥಾ **ಇದ್ಧಿಪಾದಹಾರಕಾ**ದಯೋ।

ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಯೋ। **ಅಜ್ಝಾಸಯ**ನ್ತಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ। **ಖನ್ತಿ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ। **ಮನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ। **ಅಭಿನಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಪಣಿಧಾನಂ। **ಬುಜ್ಝನಭಾವ**ನ್ತಿ ಬುಜ್ಝನಸಭಾವಂ, ಪಟಿವಿಜ್ಝನಾಕಾರಂ ವಾ।

ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಮಾನೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದೀನಿ **ತೀಣಿ ಲಿಙ್ಗಾನಿ**। ನಾಮಾದೀನಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಪದಾನಿ**। ಪಠಮಾದಯೋ **ಸತ್ತ ವಿಭತ್ತಿಯೋ**। **ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇತಿ** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯಾ ತಥೇವ ಪವತ್ತನತೋ। ಗಣ್ಠಿಭೂತಂ ಪದಂ। ಯಥಾ ಹಿ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ದುಬ್ಬಿನಿಬ್ಬೇಧಂ ದುತ್ತಚ್ಛಿತಞ್ಚ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವಂ ಯಂ ಪದಂ ಅತ್ಥತೋ ವಿವರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಂ "ಗಣ್ಠಿಪದ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನುಪಹಚ್ಚಾ**ತಿ ಅನುದ್ಧರಿತ್ವಾ।

ಯೇನ ಯೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಇಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಪ್ಪದೇಸತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಂ ಪದೇಸಸಬ್ಬಂ ಆಯತನಸಬ್ಬಂ ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬನ್ತಿ ಚತೂಸು ವಿಸಯೇಸು ದಿಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗೋ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೬) ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಆಗತೋ। "ಸಬ್ಬೇಸಂ ವೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಸುಭಾಸಿತಂ ಪರಿಯಾಯೇನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪೫) ಪದೇಸಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ। "ಸಬ್ಬಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ…ಪೇ॰… ಚಕ್ಖುಞ್ಚೇವ ರೂಪಾ ಚ…ಪೇ॰… ಮನೋ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಚಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩) ಏತ್ಥ ಆಯತನಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ। "ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತೋ ಸಞ್ಞಾನಾತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫) ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಆಗತೋ ನಿಪ್ಪದೇಸೋ, ಇತರೇಸು ತೀಸುಪಿ ಆಗತೋ ಸಪ್ಪದೇಸೋ, ಇಧ ಪನ ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಸಕ್ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಪನ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾವ ಅನವಸೇಸತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಣ್ಣನಾ)।

ಸಚ್ಚೇಸೂತಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚೇಸು। **ಏತೇ ಚತುರೋ ಧಮ್ಮಾತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಸಚ್ಚಾದಿಕೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ತತ್ಥ **ಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ವಚೀಸಚ್ಚಂ। **ಠಿತೀ**ತಿ ವೀರಿಯಂ, "ಧಿತೀ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ಚಾಗೋ**ತಿ ಅಲೋಭೋ। **ದಿಟ್ಠಂ ಸೋ ಅತಿವತ್ತತೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಏತೇ ಸಚ್ಚಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಸೋ ದಿಟ್ಠಂ ಅತ್ತನೋ ಅಮಿತ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಥ ಖೋ ನಂ ಅಭಿಭವತಿ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಭಾವೇ ವತ್ತತಿ** ಅಸಭಾವಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಣಾಸಮ್ಭವತೋ। ನ ಹಿ ನಿಸ್ಸಭಾವಾ ಧಮ್ಮಾ ಕೇನಚಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೀಯನ್ತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಧಾರೇನ್ತೀ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಲಕ್ಖಣವಿನಿಮುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಥಾಪಿ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಾಕಾರಮತ್ತಾ ಅತ್ತಸುಭಸುಖಸಸ್ಸತಾದಯೋ, ಪಕತಿಯಾದಯೋ, ದಬ್ಬಾದಯೋ, ಜೀವಾದಯೋ, ಕಾಯಾದಯೋ ಲೋಕವೋಹಾರಮತ್ತಸಿದ್ಧಾ ಗಗಣಕುಸುಮಾದಯೋವ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥತೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ನ ಏವಮೇತೇ, ಏತೇ ಪನ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥಭೂತಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತತೋ ಏವ ಸತ್ತಾದಿವಿಸೇಸವಿರಹತೋ ಧಮ್ಮಮತ್ತಾ ಸಭಾವವನ್ತೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಅತ್ತನೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಧಾರೇನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ । ಭವತಿ ಹಿ ಭೇದಾಭಾವೇಪಿ ಸುಖಾವಬೋಧನತ್ಥಂ ಉಪಚಾರಮತ್ತಸಿದ್ಧೇನ ಭೇದೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಯಥಾ "ಸಿಲಾಪುತ್ತಕಸ್ಸ ಸರೀರ"ನ್ತಿ। ಧಾರೀಯನ್ತಿ ವಾ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಅವಧಾರೀಯನ್ತಿ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಧಮ್ಮಾ,** ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಯೋ।

ಅಸಾಧಾರಣಹೇತುಮ್ಹೀತಿ ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣೇ, ಸಕ್ಕಾಯಧಮ್ಮೇಸು ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಆವೇಣಿಕಪಚ್ಚಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ? ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋಪಿ ವಾ। ಯಥೇವ ಹಿ ಪಥವೀಆದೀಸು ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥೂಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ತಣ್ಹಾದಯೋ ಮಞ್ಞನಾ ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ಮೂಲಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋಪಿ। ತಥಾ ಹಿ "ಅಸ್ಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿಆದಿನಾ "ಅಪರಿಞ್ಞಾತಂ ತಸ್ಸಾತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨) "ನನ್ದೀ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩) ಚ ಅನ್ವಯತೋ, "ಖಯಾ ರಾಗಸ್ಸ…ಪೇ॰… ವೀತಮೋಹತ್ತಾ"ತಿ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ತೇಸಂ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋ।

ಪರಿಯಾಯೇತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಅವಗಮೇತಿ ಬೋಧಯತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ದೇಸನಾ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವತ್ತತಿ ತಸ್ಸ ವಾ ಕಾರಣಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಾರಣಂ। ಪರಿಯಾಯತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ವಾರೋ। ಏವಂ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದಸ್ಸ ದೇಸನಾಕಾರಣವಾರೇಸು ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾರುತವಸೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ಥಂ **ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ। ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾವ ಅನವಸೇಸತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ** ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥುಭೂತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಥವೀಆದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ।

ಕಾರಣದೇಸನನ್ತಿ ಕಾರಣಞಾಪನಂ ದೇಸನಂ। **ತಂ ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ತಂ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಕಾರಣಸಙ್ಖಾತಂ, ಕಾರಣದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತಂ ವಾ ಅತ್ಥಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಂ ಕಾರಣಂ ತಂ ದೇಸನ"ನ್ತಿ। ಏಕತ್ಥಮೇತ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಪದದ್ವಯಂ ಏಕತ್ಥಂ। ಸಾಧು-ಸದ್ದೋ ಏವ ಹಿ ಕ-ಕಾರೇನ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ "ಸಾಧುಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಸಾಧುಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ಸಾಧುಕಸದ್ದೋ ಉದಾಹಟೋ। **ಧಮ್ಮರುಚೀ**ತಿ ಪುಞ್ಞಕಾಮೋ। **ಪಞ್ಞಾಣವಾ**ತಿ ಪಞ್ಞವಾ। **ಅದ್ದುಬ್ಭೋ**ತಿ ಅದೂಸಕೋ, ಅನುಪಘಾತಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧಾಪೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತೇಪಿ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಸಾಧುಕಸದ್ದೋ। **ಏತ್ಥೇವ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮೇ**ತಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯಂ। **ಆಣತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಆಣಾಪನೇ। "ಸುಣಾಥ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತೇ ಸಾಧುಕಸದ್ದೇನ ಸವನಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾ ವಿಯ ತದಾಣಾಪನಮ್ಪಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಆಯಾಚನತ್ಥತಾ ವಿಯ ಚಸ್ಸ ಆಣಾಪನತ್ಥತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇದಾನೇತ್ಥ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪವಾರಣಂ** ಸವನೇ ನಿಯೋಜನವಸೇನ ಕಿರಿಯನ್ತರಪಟಿಸೇಧನಭಾವತೋ, ಸೋತಂ ಓದಹಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪನಿವಾರಣಂ** ಅಞ್ಞಚಿನ್ತಾಪಟಿಸೇಧನತೋ। **ಪುರಿಮ**ನ್ತಿ "ಸುಣಾಥಾ"ತಿ ಪದಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಸುಣಾಥ, ಮನಸಿ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಪದದ್ವಯೇ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಧಿಕಾರೇ। **ಬ್ಯಞ್ಜನವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣಂ** ಸೋತದ್ವಾರೇ ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಬಾಹಕತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಯಾಥಾವತೋ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ದತೋ

ವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹೋ ಹೋತಿ। **ಅತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹವಾರಣಂ** ಮನಿನ್ದ್ರಿಯವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಬಾಹಕತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮಂ ಉಪಧಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥತೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹೋ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ ನಿಯೋಜೇತಿ** ಸುಣಾಥಾತಿ ವಿದಹನತೋ। **ಧಾರಣೂಪಪರಿಕ್ಖಾಸೂತಿ** ಉಪಪರಿಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ತುಲನತೀರಣಾದಿಕೇ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಸುಪ್ಪಟಿವೇಧಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜಯತೀತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ। ಸಹ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನಾತಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬತೋ ಅತ್ಥೋ, ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾದಿಕೋ। ಸಹ ಅತ್ಥೇನಾತಿ **ಸಾತ್ಥೋ,** ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರೋತಿ**ಆದೀಸು **ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿ। **ದೇಸನಾ** ನಾಮ ತಸ್ಸಾ ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾ। **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಯಾ ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಅತ್ಥಪಟಿವೇಧಾ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹಾ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಗಮ್ಭೀರಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ॰... ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದೇಸನಾಯ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ, ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪನ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ತಬ್ಬಿಸಯಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದೇಸನಂ ನಾಮ ಉದ್ದಿಸನಂ। ತಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಸನಂ ಭಾಸನನ್ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿತ್ಥಾರತೋಪಿ ನಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ಕಥನಂ ವಾ ಭಾಸನಂ। **ಸಾಳಿಕಾಯಿವ ನಿಗ್ಘೋಸೋತಿ** ಸಾಳಿಕಾಯ ಆಲಾಪೋ ವಿಯ ಮಧುರೋ ಕಣ್ಣಸುಖೋ ಪೇಮನೀಯೋ। **ಪಟಿಭಾನನ್ತಿ** ಸದ್ದೋ। **ಉದೀರಯೀತಿ** ಉಚ್ಚಾರೀಯತಿ, ವುಚ್ಚತಿ ವಾ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತಾತಿ ಏವಂ "ಸುಣಾಥ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ನ ಕಿರ ಸತ್ಥಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ದೇಸೇಸ್ಸತಿ, ವಿತ್ಥಾರೇನಪಿ ಭಾಸಿಸ್ಸತೀತಿ ಸಞ್ಜಾತುಸ್ಸಾಹಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಿನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಅಧಿಕರಣಂ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ದೇಸಾಪದೇಸೇ ನಿಪಾತೋ"**ತಿ। **ಲೋಕನ್ತಿ** ಓಕಾಸಲೋಕಂ। **ಇಧ ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇತಿ** ಹಿ ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಯಂ ಚಕ್ಕವಾಳೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಸಮಣೋತಿ** ಸೋತಾಪನ್ನೋ। **ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋತಿ** ಸಕದಾಗಾಮೀ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಕತಮೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) "ಕತಮೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ತನುತ್ತಾ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)। **ಇಧೇವ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಏವ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯಂ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ।

೨. **ಅಸ್ಸುತವಾತಿ** ಏತ್ಥ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೫೧) **ಸುತನ್ತಿ** ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರಿತಂ, ಉಪಧಾರಣಂ ವಾ, ಸುತಂ ಅಸ್ಸತ್ಥೀತಿ ಸುತವಾ। ವಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧೋ। ತಥಾ ಹಿ "ಅನ್ತವಾ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಪರಿವಟುಮೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೪೦) ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಂ ಅತ್ಥೋ। "ಧನವಾ ಭೋಗವಾ, ಲಾಭೀ ಅನ್ನಸ್ಸಾ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಬಹುಭಾವೋ। "ರೋಗವಾ ಹೋತಿ ರೋಗಾಭಿಭೂತೋ"ತಿಆದೀಸು ಕಾಯಾಬಾಧೋ। "ಕುಟ್ಠೀ ಕುಟ್ಠಚೀವರೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ನಿನ್ದಾ, "ಇಸ್ಸುಕೀ ಮಚ್ಛರೀ ಸಠೋ ಮಾಯಾವಿನೋ ಕೇಟುಭಿನೋ"ತಿಆದೀಸು ಅಭಿಣ್ಹಯೋಗೋ। "ದಣ್ಡೀ ಛತ್ತೀ ಅಲಮ್ಬರೀ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೨) ಸಂಸಗ್ಗೋ। "ಪಣ್ಡಿತೋ ವಾಪಿ ತೇನ ಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೩) ಉಪಮಾನಂ, ಸದಿಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತಂ ವಾಪಿ ಧೀರಾ ಮುನಿಂ ವೇದಯನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೨೧೩) ಸಮುಚ್ಚಯೋ। "ಕೇ ವಾ ಇಮೇ ಕಸ್ಸ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೯೬) ಸಂಸಯೋ। "ಅಯಂ ವಾ ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಬಾಲೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧) ವಿಭಾವನೋ। "ನ ವಾಯಂ ಕುಮಾರೋ ಮತ್ತಮಞ್ಞಾಸೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಪದಪೂರಣಂ। "ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೦) ವಿಕಪ್ಪೋ।

“ಸಕ್ಯಪುತ್ತಸ್ಸ ಸಿರೀಮತೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೭), ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೦; ೩.೩೧೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫) ಚ ಆದೀಸು ಪಸಂಸಾ। “ಪಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ ಉದಯತ್ಥಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅರಿಯಾಯ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಾಯ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಗಾಮಿನಿಯಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೭, ೩೫೫) ಅತಿಸಯೋ। ಇಧಾಪಿ ಅತಿಸಯೋ, ಪಸಂಸಾ ವಾ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಪಸಂಸಿತಂ, ಅತಿಸಯೇನ ವಾ ಸುತಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಸುತವಾತಿ ಸಂಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಸಮತ್ಥಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ತಥತ್ತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ “ಸುತವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ। ಅಥ ವಾ ಸೋತಬ್ಬಯುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬನಿಪ್ಫತ್ತಿವಸೇನ ಸುಣೀತಿ ಸುತವಾ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ನ ಸುತವಾತಿ ಅಸ್ಸುತವಾ।

ಅಯಞ್ಹಿ ಅ-ಕಾರೋ “ಅಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨.ದುಕಮಾತಿಕಾ), ಅಭಿಕ್ಖುಕೋ ಆವಾಸೋ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೦೪೬, ೧೦೪೭) ತಂಸಹಯೋಗನಿವತ್ತಿಯಂ ಇಚ್ಛಿತೋ। “ಅಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೭.ದುಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಸಮ್ಬನ್ಧೀಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಬನ್ಧೀತಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಅತಂಸಮ್ಬನ್ಧಿತಾ ಏತ್ಥ ಜೋತಿತಾ। “ಅನಿದಸ್ಸನಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೯.ದುಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಸಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ನಿದಸ್ಸನಞ್ಹಿ ದಟ್ಠಬ್ಬತಾ। ಅಥ ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ ಯಥಾ “ಅನಾಸವಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೫.ದುಕಮಾತಿಕಾ), “ಅಪ್ಪಟಿಘಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦.ದುಕಮಾತಿಕಾ), ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೫೫.ದುಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಕಿಚ್ಚನಿವತ್ತಿಯಂ, “ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧.ದುಕಮಾತಿಕಾ) ಅಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೫೭.ದುಕಮಾತಿಕಾ) ತಬ್ಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ತದಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಏತ್ಥ ಪಕಾಸಿತಾ। “ಅಮನುಸ್ಸೋ”ತಿ ತಬ್ಭಾವಮತ್ತನಿವತ್ತಿಯಂ। ಮನುಸ್ಸಮತ್ತಂ ನತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞಂ ಸಮಾನನ್ತಿ। ಸದಿಸತಾ ಹಿ ಏತ್ಥ ಸೂಚಿತಾ। “ಅಸ್ಸಮಣೋ ಸಮಣಪಟಿಞ್ಞೋ, ಅನರಿಯೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩) ಚ ತಂಸಮ್ಭಾವನೀಯಗುಣನಿವತ್ತಿಯಂ। ಗರಹಾ ಹಿ ಇಧ ಞಾಯತಿ। “ಕಚ್ಚಿ ಭೋತೋ ಅನಾಮಯಂ, ಅನುದರಾ ಕಞ್ಞಾ”ತಿ (ಜಾ॰ ೨.೨೦.೧೨೯) ತದನಪ್ಪಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ, “ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೭.ತಿಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಸದಿಸಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ಅತೀತಾನಞ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬತ್ತಾ ಉಪ್ಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯೇಕದೇಸನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಆರದ್ಧುಪ್ಪಾದಿಭಾವತೋ ಕಾಲವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನುಕೂಲತಾ ಪಗೇವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ ತಬ್ಬಿದೂರತಾವ ಏತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ “ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧.ತಿಕಮಾತಿಕಾ) ತದಪರಿಯೋಸಾನನಿವತ್ತಿಯಂ। ತನ್ನಿಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಏತ್ಥ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ। ಏವಮನೇಕೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಜೋತಕೋ। ಇಧ ಪನ “ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ಅಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ತಬ್ಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅಞ್ಞತ್ಥೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನಸ್ಸ ಸುತಾದಿಞಾಣವಿರಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಆಗಮಾಧಿಗಮಾಭಾವಾ ಞೇಯ್ಯೋ ಅಸ್ಸುತವಾ ಇತೀ”**ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ ಯಸ್ಮಾ ಖನ್ಧಧಾತ್ವಾದಿಕೋಸಲ್ಲೇನಪಿ ಮಞ್ಞನಾಪಟಿಸೇಧನಸಮತ್ಥಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ “ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಹೋತಿ? ಯತೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಖನ್ಧಕುಸಲೋ ಹೋತಿ ಧಾತು, ಆಯತನ, ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಹೋತೀ”ತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಯಸ್ಸ ಹಿ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಸಚ್ಚಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಸೂ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ **ಉಗ್ಗಹೋ**। ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛನಂ **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ**। ಕುಸಲೇಹಿ ಸಹ ಚೋದನಾಪರಿಹರಣವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣಂ **ವಿನಿಚ್ಛಯೋ**। ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಅಧಿಗಮೋ**।

ಬಹೂನಂ (ಧ॰ ಸ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೧೦೦೭) ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಕಿಲೇಸಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠೀನಂ ಅವಿಹತತ್ತಾ ತಾ ಜನೇನ್ತಿ, ತಾಹಿ ವಾ ಜನಿತಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ। ಅವಿಘಾತಮೇವ ವಾ ಜನ-ಸದ್ದೋ ವದತಿ। **ಪುಥು ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಮುಖಮುಲ್ಲೋಕಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಥು ಜನಾ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**ತಿ ವಚನತ್ಥೋ। **ಪುಥು ಸಬ್ಬಗತೀಹಿ ಅವುಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜನೇತಬ್ಬಾ, ಜಾಯನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾತಿ ಜನಾ, ನಾನಾಗತಿಯೋ, ತಾ ಪುಥೂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ಇತೋ ಪರೇ ಜಾಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ಜನಾ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ, ತೇ ಏತೇಸಂ ಪುಥೂ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಾದಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಜನ-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಓಘಾ** ಕಾಮೋಘಾದಯೋ। ರಾಗಗ್ಗಿಆದಯೋ **ಸನ್ತಾಪಾ**। ತೇ ಏವ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ **ಪರಿಳಾಹಾ**। **ಪುಥು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ರತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜಾಯತೀತಿ

ಜನೋ, ರಾಗೋ ಗೇಧೋತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ, ಪುಥು ಜನೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ಪುಥೂಸು ವಾ ಜನಾ ಜಾತಾ ರತ್ತಾತಿ ಏವಂ ರಾಗಾದಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಜನಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ರತ್ತಾ**ತಿ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ರಙ್ಗಜಾತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪರಿಣಾಮಕರೇನ ಛನ್ದರಾಗೇನ ರತ್ತಾ ಸಾರತ್ತಾ। **ಗಿದ್ಧಾ**ತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖನಸಭಾವೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾನೇನ ಗಿದ್ಧಾ ಗೇಧಂ ಆಪನ್ನಾ। **ಗಧಿತಾ**ತಿ ಗನ್ಥಿತಾ ವಿಯ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತಾ ವಿಯ ಅನಞ್ಞಕಿಚ್ಚಾ ಮುಚ್ಛಂ ಮೋಹಮಾಪನ್ನಾ। **ಅಜ್ಝೋಸನ್ನಾ**ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಲಗ್ಗಾ**ತಿ ವಙ್ಕದಣ್ಡಕೇ ವಿಯ ಆಸತ್ತಾ ಮಹಾಪಲಿಪೇ ವಾ ಯಾವ ನಾಸಿಕಗ್ಗಾ ಪಲಿಪನ್ನಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಉದ್ಧರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವೇನ ನಿಮುಗ್ಗಾ , **ಲಗಿತಾ**ತಿ ಮಕ್ಕಟಾಲೇಪೇ ಆಲಗ್ಗಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಡ್ಡಿತೋ ವಿಯ ಮಕ್ಕಟೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಸೇನ ಆಲಗ್ಗಿತಾ। **ಪಲಿಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಬದ್ಧಾ, ಉಪದ್ದುತಾ ವಾ। **ಆವುಟಾ**ತಿ ಆವುನಿತಾ, **ನಿವುತಾ**ತಿ ನಿವಾರಿತಾ। **ಓವುತಾ**ತಿ ಪಲಿಗುಣ್ಠಿತಾ, ಪರಿಯೋನದ್ಧಾ ವಾ। **ಪಿಹಿತಾ**ತಿ ಪಿದಹಿತಾ, **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾ**ತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತಾ। **ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತಾ। **ಪುಥೂನಂ ವಾ ಗಣನಪಥಮತೀತಾನ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಥು ಜನೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

"ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಅವಿಜ್ಜನ್ಥತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಆರಕತ್ತಾ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩.೧) **ಕಿಲೇಸೇಹಿ** ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। **ಅನಯೇ**ತಿ ಅವಡ್ಢಿಯಂ, ಅನತ್ಥೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಯೇ** ವಾ ಅನುಪಾಯೇ। **ನಇರಿಯನತೋ** ಅವತ್ತನತೋ। **ಅಯೇ**ತಿ ವಡ್ಢಿಯಂ, ಅತ್ಥೇ, ಉಪಾಯೇ ವಾ। **ಅರಣೀಯತೋ**ತಿ ಪಯಿರುಪಾಸಿತಬ್ಬತೋ। ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಪುರಿಮೇಸು ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು। ಪಚ್ಛಿಮೇ ಪನ ಸದ್ದಸತ್ಥವಸೇನಪಿ। ಯದಿಪಿ ಅರಿಯ-ಸದ್ದೋ "ಯೇ ಹಿ ವೋ ಅರಿಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫) ವಿಸುದ್ಧಾಸಯಪಯೋಗೇಸು ಪುಥುಜ್ಜನೇಸುಪಿ ವತ್ತತಿ। ಇಧ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಭಾವೇನ ಚ ಅರಿಯಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **"ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ತಥಾಗತಸಾವಕಾ ಚ ಸಪ್ಪುರಿಸಾ"**ತಿ ಇದಂ ಅರಿಯಾ ಸಪ್ಪುರಿಸಾತಿ ಇಧ ವುತ್ತಪದಾನಂ ಅತ್ಥಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅರಿಯಸಪ್ಪುರಿಸಭಾವಾ ಅಭಿನ್ನಸಭಾವಾ। ತಸ್ಮಾ **"ಸಬ್ಬೇವ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಸಾವಕೋ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಏಕನ್ತೇನ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಪರತೋಘೋಸಮನ್ತರೇನ ಪಠಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ವಿಸೇಸತೋ ಚಸ್ಸ ಭಗವಾವ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ** ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಮಮಞ್ಹಿ, ಆನನ್ದ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತಾ ಜಾತಿಯಾ ಪರಿಮುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨)। ಸೋ ಏವ ಚ ಅವೇಚ್ಚಪಸಾದಾಧಿಗಮೇನ **ದಳ್ಹಭತ್ತಿ** ನಾಮ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಯಂ ಮಯಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೪೫)। **ಕತಞ್ಞುತಾದೀಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕತಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ಕತಞ್ಞೂ**। ಕತಂ ವಿದಿತಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕತವೇದೀ**। ಅನೇಕೇಸುಪಿ ಹಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸೇಸು ಕತಂ ಉಪಕಾರಂ ಜಾನನ್ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಪಾಕಟಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಿ ಸತಿಜನನಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿನಾ , ತಥಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖದುಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚಂ, ಯಂ ಅತ್ತನಾ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪನ ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಸಹಸ್ಸೇಸುಪಿ ಕತಂ ಉಪಕಾರಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಞ್ಚ ಜಾನಾತಿ, ಪಾಕಟಞ್ಚ ಕರೋತಿ, ಸೀಹೋ ವಿಯ ಚ ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಕ್ಕಚ್ಚಮೇವ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋತಿ। ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ದಿಟ್ಠಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನಭಾವೋ, ತತ್ಥ ಚ ಆದರಾಭಾವೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸನಸೀಲತಾ ಚ, ನ ಚ ದಸ್ಸನೇ ಸಾಧುಕಾರಿತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಚಕ್ಖುನಾ ಅದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಏತ್ತ **ಚಕ್ಖು** ನಾಮ ನ ಮಂಸಚಕ್ಖು ಏವ, ಅಥ ಖೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪೀತಿ ಆಹ **"ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ವಾ"**ತಿ। **ಅರಿಯಭಾವೋ**ತಿ ಯೇಹಿ ಯೋಗತೋ "ಅರಿಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ತತ್ರಾತಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನಭಾವೇ। **ವತ್ಥೂ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಞಾಪನಕಾರಣಂ। **ಏವಂ ವುತ್ತೇಪೀ**ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತೂಪನಾಯಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೇಪಿ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ, ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ವಾ। **ಅರಿಯಕರಧಮ್ಮಾ**

ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋ ವಿಪಸ್ಸಿಯಮಾನಾ ಅನಿಚ್ಚಾದಯೋ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ।

ಅವಿನೀತೋತಿ ನ ವಿನೀತೋ, ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ನ ಸಿಕ್ಖಿತೋ। ಯೇಸಂ ಸಂವರವಿನಯಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ ಅಯಂ ಅವಿನೀತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದುವಿಧೋ ವಿನಯೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಸಂವರೋತಿ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। **ಸತಿಸಂವರೋತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯರಕ್ಖಾ, ಸಾ ಚ ತಥಾಪವತ್ತಾ ಸತಿ ಏವ। **ಞಾಣಸಂವರೋತಿ** "ಸೋತಾನಂ ಸಂವರಂ ಬ್ರೂಮೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೪೧) ವತ್ವಾ "ಪಞ್ಞಾಯೇತೇ ಪಿಧೀಯರೇ"ತಿ ವಚನತೋ ಸೋತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿದುಚ್ಚರಿತಅವಿಜ್ಜಾಅವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಂವರೋ ಪಿದಹನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಞಾಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಖನ್ತಿಸಂವರೋತಿ** ಅಧಿವಾಸನಾ, ಸಾ ಚ ತಥಾಪವತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ, ಅದೋಸೋ ವಾ। ಪಞ್ಞಾತಿ ಏಕೇ, ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿರುಜ್ಝತಿ। **ವೀರಿಯಸಂವರೋ** ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಿನೋದನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ವೀರಿಯಮೇವ। ತೇನ ತೇನ ಗುಣಙ್ಗೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಗುಣಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ **ತದಙ್ಗಪಹಾನಂ**। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಪಹಾನಂ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪಹಾನಂ**। ಸೇಸಪದತ್ಥಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನಾತಿಆದಿ ಸೀಲಸಂವರಾದೀನಂ ವಿವರಣಂ। ತತ್ಥ **ಸಮುಪೇತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಸತ್ಥೋ। ತೇನ "ಸಹಗತೋ ಸಮುಪಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೫೧೧) ಆಗತಂ ಸಂವರವಿಭಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಅನನ್ತರಸುತ್ತೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನನ್ತಿ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಮಾದಸ್ಸ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ವಾ ಅಕ್ಖನ್ತಿಅಞ್ಞಾಣಕೋಸಜ್ಜಾನಞ್ಚ। **ಸಂವರಣತೋತಿ** ಪಿದಹನತೋ ಥಕನತೋ। **ವಿನಯನತೋತಿ** ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತಾನಂ ವಿರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವಿನಯನತೋ ಅಪನಯನತೋ, ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ವಾ **ವಿನಯನತೋ,** ಕಾಯಾದೀನಂ ವಾ ಜಿಮ್ಹಪ್ಪವತ್ತಿಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಜುಕಂ ನಯನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾನಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ತಥಾ ತಥಾ ಅನುಪ್ಪಾದನಮೇವ **ಸಂವರಣಂ ವಿನಯನಞ್ಚ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯಂ ಪಹಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಾದೀಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇಸೂ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾನಿ ನ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾನಿ ಸಮ್ಮಸನಾಕಾರೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। "ನಾಮರೂಪಮತ್ತಮಿದಂ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತಾ ವಾ ಅತ್ತನಿಯಂ ವಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಞಾಣಂ **ನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನಂ**। ಸತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತೇ ಕಾಯೇ, ಸಯಂ ವಾ ಸತೀ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ದಿಟ್ಠೀತಿ **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ**। "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧; ೪.೩೪೫) ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ। ತಸ್ಸೇವ ರೂಪಾರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾವಿಜ್ಜಾದಿಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಞಾಣಂ **ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೋ**। "ನತ್ಥಿ ಹೇತು ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮) ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ **ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿ**। "ಇಸ್ಸರಪುರಿಸಪಜಾಪತಿಪಕತಿಅಣುಕಾಲಾದೀಹಿ ಲೋಕೋ ಪವತ್ತತಿ ನಿವತ್ತತಿ ಚಾ"ತಿ ಪವತ್ತಾ **ವಿಸಮಹೇತುದಿಟ್ಠಿ**। **ತಸ್ಸೇವಾತಿ** ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸೇವ। **ಕಙ್ಖಾವಿತರಣೇನಾತಿ** ಯಥಾ ಏತರಹಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾದಿಪಚ್ಚಯತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ಏವಂ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸುಪೀತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಾಲೇಸು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪನಯನಞಾಣೇನ। **ಕಥಂಕಥೀಭಾವಸ್ಸಾತಿ** "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಸಂಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ। **ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನೇನಾತಿ** "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬೧; ೨.೧೧೩; ೩.೮೬, ೮೯) ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಏಕಾದಸಸು ಓಕಾಸೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೇನ ನಯವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ । **ಅಹಂ ಮಮಾತಿ ಗಾಹಸ್ಸಾತಿ** ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗಹಣಸ್ಸ। **ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗವವತ್ಥಾನೇನಾತಿ** ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಞಾಣವಿಸುದ್ಧಿಯಾ। **ಅಮಗ್ಗೇ ಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಓಭಾಸಾದಿಕೇ ಅಮಗ್ಗೇ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾಯ।

ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ “ಏವಮೇವ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನುರೂಪಕಾರಣತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಪನ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಉದಯದಸ್ಸನೇನ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾ”**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ “ಯದಿಪಿಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ವತ್ತನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನಾ ಪನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೇ ವಾ”ತಿ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸೇವಂ ಪಸ್ಸತೋ ಕುತೋ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ವಯದಸ್ಸನೇನ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ”**ತಿ। **ಭಯದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ಭಯತುಪಟ್ಠಾನಞಾಣೇನ। **ಸಭಯೇ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಯಾನಂ ಆಕರಭಾವತೋ ಸಕಲದುಕ್ಖವೂಪಸಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪರಮಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಚ ಸಭಯೇ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ। **ಅಭಯಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ “ಅಭಯಂ ಖೇಮ”ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾಯ। **ಅಸ್ಸಾದಸಞ್ಞಾ** ನಾಮ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಅಸ್ಸಾದವಸೇನ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಯಾ “ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಭಿರತಿಸಞ್ಞಾ** ತತ್ಥೇವ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಯಾ “ನನ್ದೀ”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಮುಚ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾ** ಆದಾನಂ। **ಅನುಪೇಕ್ಖಾ** ಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಅನಿಬ್ಬಿನ್ದನಂ, ಸಾಲಯತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಂ** ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇ **ಪಟಿಲೋಮಭಾವೋ** ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಗ್ಗಾಹೋ, ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪಟಿಚ್ಛಾದಕಮೋಹೋ ವಾ, **ನಿಬ್ಬಾನೇ ಪಟಿಲೋಮಭಾವೋ** ಸಙ್ಖಾರೇಸು ರತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಚ್ಛಾದಕಮೋಹೋ ವಾ। **ಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಯಾದಿಸಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತಂ ನ ಮುಞ್ಚತಿ, ಸೋ ಕಿಲೇಸೋ, ಯೋ “ಸಂಯೋಗಾಭಿನಿವೇಸೋ”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕಮನಮೇವ ವಾ **ಪಹಾನಂ**।

ಪವತ್ತಿ **ಏವ ಪವತ್ತಿಭಾವೋ,** ಪರಿಯುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮಾ**ನನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನೀವರಣಪಕ್ಖಿಯಾ ಕಿಲೇಸಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾದಯೋ ಚ ಗಯ್ಹನ್ತಿ।

ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಯಂ ಪಹಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕೇನ ಪಹಾನನ್ತಿ? ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹೇವಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋಯಮತ್ಥೋ ತೇಸಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿವಚನತೋ। **ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಮಗ್ಗಾ ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಾತಿ ಕತ್ವಾ ತೇಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬೇನ ತೇನ ತೇನ ಸಮುದಯೇನ ಸಹ ಪಹಾತಬ್ಬತ್ತಾ ಸಮುದಯಸಭಾಗತ್ತಾ, ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗೇ ಚ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುದಯಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ “ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಕಾ”ತಿ ದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಂ** ವೂಪಸನ್ತತಾ। **ಸಙ್ಖತನಿಸ್ಸಟತಾ** ಸಙ್ಖಾರಸಭಾವಾಭಾವೋ। **ಪಹೀನಸಬ್ಬಸಙ್ಖತ**ನ್ತಿ ವಿರಹಿತಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಂ, ವಿಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಹಾನಞ್ಚ ತಂ ವಿನಯೋ ಚಾತಿ **ಪಹಾನವಿನಯೋ** ಪುರಿಮೇನ ಅತ್ಥೇನ, ದುತಿಯೇನ ಪನ ಪಹೀಯತೀತಿ ಪಹಾನಂ, ತಸ್ಸ ವಿನಯೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಭಿನ್ನಸಂವರತ್ತಾತಿ ನಟ್ಠಸಂವರತ್ತಾ, ಸಂವರಾಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಅಸಮಾದಿನ್ನಸಂವರೋಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಹೋತಿ। ಸಮಾದಾನೇನ ಹಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ ಸಂವರೋ ತದಭಾವೇ ನ ಹೋತೀತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ವತ್ತಾರೋ ಹೋನ್ತಿ “ಮಹಾ ವತ ನೋ ಭೋಗೋ, ಸೋ ನಟ್ಠೋ ತಥಾ ಅಕತತ್ತಾ”ತಿ। **ಅರಿಯೇ**ತಿ ಅರಿಯೋ। ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಞ್ಹೇತಂ। **ಏಸೇಸೇ**ತಿ ಏಸೋ ಸೋ ಏವ, ಅತ್ಥತೋ ಅನಞ್ಞೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಜ್ಜಾತೇ**ತಿ ಅತ್ಥತೋ ತಂಸಭಾವೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಅರಿಯಸಭಾವೋ, ಅರಿಯೋ ಚ ಸಪ್ಪುರಿಸಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಂ ಅತ್ಥನ್ತಿ “ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ”ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ? ಯದೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ “ಯಸ್ಮಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨) ಸಯಮೇವ ವಕ್ಖತಿ। ಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾ,** ಸಭಾವಧಮ್ಮೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಾ। ಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಾ ಪಠಮಾ, ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನೇವ ಗತಾ ತತಿಯಾ, ಇತರಾ ಧಮ್ಮಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವೋಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಏವಂ ವಿಭಾಗೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ? ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೇನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಚ। ಯೇ ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸುಖೇನ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಯಸ್ಸಾ ಚ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಸಾಯಂ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ

ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತೋ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಯಥಾ ಯಥಾ ಇಚ್ಛತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಏವಂ ಇಮಿನಾ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯೇನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಚ ಏವಂ ವಿಭಾಗೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಛಧಾತುರೋತಿ ಪಥವಿಧಾತು ಆಪೋ-ತೇಜೋ-ವಾಯೋ-ಆಕಾಸಧಾತು ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ಇಮೇಸಂ ಛನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ವಸೇನ ಛಧಾತುರೋ। "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನಿಯಂ ರೂಪಂ ಉಪವಿಚರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೪) ವುತ್ತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಸೋಮನಸ್ಸೂಪವಿಚಾರಾನಂ, ಛನ್ನಂ ದೋಮನಸ್ಸಉಪೇಕ್ಖೂಪವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವಸೇನ **ಅಟ್ಠಾರಸಮನೋಪವಿಚಾರೋ**। ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ **ಚತುರಾಧಿಟ್ಠಾನೋ**। ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋ **ಅನ್ಧೋ,** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನತೋ **ಏಕಚಕ್ಖು,** ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ದಸ್ಸನತೋ **ದ್ವಿಚಕ್ಖು,** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸ್ವಾಯಂ ನಿದ್ದಿಸೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸ್ವಾಯ**ನ್ತಿ ಚ ಸೋ ಅಯಂ, ಯಥಾವುತ್ತದೇಸನಾವಿಭಾಗಕುಸಲೋ ಭಗವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕೋ**ತಿ ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧೋ। ಖನ್ಧಾ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥು। **ಅಪರಿಞ್ಞಾಮೂಲಿಕಾ**ತಿ ಪರಿಜಾನನಾಭಾವನಿಮಿತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಭಾವತೋ। ಪರಿಞ್ಞಾನಞ್ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ತಮ್ಮೂಲಿಕಾ ಚ ಸಬ್ಬಮಞ್ಞನಾತಿ। **ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ "ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದೋ"ತಿಆದಿಕಂ ಪುಥುಜನಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಂ ಪಾಳಿಸೇಸಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ನಿದ್ದಿಸೀ"**ತಿ।

ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಥವೀವಾರವಣ್ಣನಾ

ತಸ್ಸಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ। ವಸತಿ ಏತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನಾತಿ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ **ವತ್ಥೂ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ಪಥವೀಆದೀಸು ವತ್ಥೂಸೂ"**ತಿ। ಸಕ್ಕಾಯಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಾದಿನಾ ಸತಿಪಿ ಮಞ್ಞನಾಹೇತುಭಾವೇ ಮಞ್ಞನಾಹೇತುಕತ್ತೇನೇವ ತೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಬ್ಬಸಕ್ಕಾಯಧಮ್ಮಜನಿತಂ ಮಞ್ಞನ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಥವೀಧಾತು ಸೇಸಧಾತೂನಂ ಸಸಮ್ಭಾರಾಸಮ್ಭಾರಭಾವಾ ಸತಿಪಿ ಪಮಾಣತೋ ಸಮಭಾವೇ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಕಾನಧಿಕಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮ್ಭರನ್ತೀತಿ **ಸಮ್ಭಾರಾ,** ಪರಿವಾರಾ। ತಂತಂಕಲಾಪೇಹಿ ಲಕ್ಖಣಪಥವಿಯಾ ಸೇಸಧಮ್ಮಾ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಪರಿವಾರಭಾವೇನ ಚ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಾ ಹಿ ವಣ್ಣಾದೀಹಿ ಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಥವೀತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀ"**ತಿ। **ಪಥವಿತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಥುಲಟ್ಠೇನ ಪುಥುವೀ, ಪುಥುವೀ ಏವ ಪಥವೀ। ಸಾ ಹಿ ಸತಿಪಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವುತ್ತಿಯಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಕಲಾಪಭಾವಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಪುಥುಲಾ ಪತ್ಥಟಾ ವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ, ನ ಪನ ತಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಆಪಾದಯೋ। ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವಿಯಾ ಪನ ಪುಥುಲಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಆರಮ್ಮಣಪಥವಿಯಂ ವಡ್ಢನಫರಣಟ್ಠೇಹಿ ಪುಥುಲಟ್ಠೋ, ಇತರಸ್ಮಿಂ ರುಳ್ಹಿಯಾವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಆರಮ್ಮಣಪಥವೀ**ತಿ ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಪಥವೀಸಞ್ಞಾತಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ನಿಮಿತ್ತಪಥವೀತಿಪಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। **ಆಗಮನವಸೇನಾ**ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಭಾವನಾಗಮನವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಆಪೋ ಚ ದೇವಾ ಪಥವೀ, ತೇಜೋ ವಾಯೋ ತದಾಗಮು"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪೦)।

ಸಬ್ಬಾಪೀತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಪಥವೀಪಿ। ಅನುಸ್ಸವಾದಿಮತ್ತಲದ್ಧಾ ಮಞ್ಞನಾ ವತ್ಥು ಹೋತಿಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ "ಕಕ್ಖಳಂ ಖರಿಗತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೧೭೩) ಲಕ್ಖಣಪಥವೀಪಿ ಉದ್ಧರೀಯತಿ। ಯಂ ಪನೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಲಕ್ಖಣೇ ದಿಟ್ಠೇ ಮಞ್ಞನಾ ನತ್ಥಿ, ಸಞ್ಞಾನಾತೀತಿ ವುತ್ತಸಞ್ಞಾ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಾ ಪಿಣ್ಡಗ್ಗಾಹಿತಾ, ಸಾ ಲಕ್ಖಣೇ ನಕ್ಖಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಲಕ್ಖಣಪಥವೀ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ"ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಇಧ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಲೋಕವೋಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ। ನ ಚ ಸಬ್ಬಸಞ್ಞಾ ಪಿಣ್ಡಗ್ಗಾಹಿಕಾ , ನಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸೇವ ಮೂಲಭೂತಾ, ತಸ್ಮಾ ಲಕ್ಖಣಪಥವಿಯಾಪಿ ಕಾಯದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಅಞ್ಞಥಾ

ಚ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಮಞ್ಞನಾ ಪವತ್ತತೇವ। ತೇನೇವ ಚ "ಅನುಸ್ಸವಾದಿಮತ್ತಲದ್ಧಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಥವಿತೋ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಥವೀತಿ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಪಥವಿಂ "ಪಥವೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೋ ತೇನ ತೇನ ನಯೇನ ಪಥವೀಕೋಟ್ಠಾಸೇನೇವ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಆಪಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇನ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪಥವಿಭಾಗೇನ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"**ತಿ। **ಲೋಕವೋಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ಅವಿಜಹಿತ್ವಾ। ಏತೇನ ಲಕ್ಖಣಪಥವಿಯಮ್ಪಿ ವೋಹಾರಮುಖೇನೇವಸ್ಸಾ ಪವತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯದಿ ಲೋಕವೋಹಾರೇನ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಿ, ಕೋ ಏತ್ಥ ದೋಸೋ, ನನು ಅರಿಯಾಪಿ "ಅಯಞ್ಹಿ ಭನ್ತೇ ಮಹಾಪಥವೀ"ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕವೋಹಾರೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ? ನ ಏತ್ಥ ವೋಹಾರಮತ್ತೇ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಥ ಖೋ ವೋಹಾರಮುಖೇನ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಮ್ಭೂತಾಯ "ಸುಭ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ। ಏತೇನ ದುಬ್ಬಲಾ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಸಞ್ಞಾ ಗಹಿತಾತಿ? ಪಾಕಟಭಾವತೋ। ಯಥಾ ನಾಮ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಮಥಿಯಮಾನೇ ಯದಾ ಧೂಮೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತದಾ ವಿಜ್ಜತೇವ ಪಾವಕೋ ಅವಿನಾಭಾವತೋ, ಪಾಕಟಭಾವತೋ ಪನ ಧೂಮೋ ಜಾತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಗ್ಗಿ ಜಾತೋತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯದಿಪಿ ತತ್ಥ ಮಞ್ಞನಾಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ, ನ ಪನ ವಿಭೂತಂ ಅಪಾಕಟಭಾವತೋ ಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಮೇವ ವಿಭೂತಂ, ತಂ ಪನ ಮಞ್ಞನಾನುಕೂಲಂ ಮಞ್ಞನಾಸಹಿತಂ ಚಾತಿ ಆಹ **"ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"**ತಿ। ಏವಂ ಪಥವೀಭಾಗಂ ಅಮುಞ್ಚನ್ತೋಯೇವ ವಾ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯೋ ಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾಯ ಪಥವಿಯಾ ಪಥವಿಭಾಗಂ ಅಮುಞ್ಚನ್ತೋಯೇವ ಅವಿಜಹನ್ತೋಯೇವ ಸೀಸಪಿಣ್ಡೇ ಸುವಣ್ಣಸಞ್ಞೀ ವಿಯ ಅನತ್ತಾದಿಸಭಾವಂಯೇವ ತಂ ಅತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಥವೀ"ತಿಆದಿ। **ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ** ಪುಥುಜ್ಜನಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಯುತ್ತಿಮಗ್ಗನನಿವಾರಣತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ವಿಯ...ಪೇ॰... ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ । **ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವಿತಾದಿಭೇದ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವಿತಾದಿವಿಸೇಸಂ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾವ ಏತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಸಞ್ಜಾನನೇ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ಏವನ್ತಿ "ಪಥವಿಭಾಗೇನ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಸಞ್ಜಾನಿತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಅಪರಭಾಗೇ...ಪೇ॰... ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ। **ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ**ತಿ ಪಪಞ್ಚಕೋಟ್ಠಾಸಾ। ಪಪಞ್ಚನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಸಂಸಾರೇ ಚಿರಾಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಪಪಞ್ಚಾ,** ಮಞ್ಞನ್ತಿ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತಿ ಏತಾಹೀತಿ **ಮಞ್ಞನಾ**ತಿ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ತಣ್ಹಾದಯೋವ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚೇಹಿ ಇಧ ಮಞ್ಞನಾನಾಮೇನ ವುತ್ತೇಹೀ"**ತಿ। ಅಜಞ್ಞಸ್ಸ ಜಞ್ಞತೋ, ಅಸೇಯ್ಯಾದಿಕಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯಾದಿತೋ ಗಹಣತೋ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ ವಿಯ ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಗಾಹೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞಥಾ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ। ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನಾದಿನಾ ಭಿನ್ನಸಭಾವಾನಮ್ಪಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ಸಾಧಾರಣೋ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಸಭಾವೋ ವಿಯ ಅನುಗಿಜ್ಝನುಣ್ಣತಿಪರಾಮಸನಸಭಾವಾನಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾದೀನಂ ಸಾಧಾರಣೇನ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಕಪ್ಪನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿ **ಮಞ್ಞನಾ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ತೀಹಿ ಮಞ್ಞನಾಹಿ ಮಞ್ಞತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ, ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾದೀಸು ವಿಯ ಸುಖುಮನಯೇನಪಿ ಮಞ್ಞನಾಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥೀತಿ ವಿಭಾವನಸುಖತಾಯ ಥೂಲಂಯೇವ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ **"ಓಳಾರಿಕನಯೇನಾ"**ತಿಆಹ। ಓಳಾರಿಕೇ ಹಿ ವಿಭಾಗೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಸುಖುಮವಿಭಾವನಾ ಸುಕರಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ**ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಾ **ವುತ್ತಾ** ವಿಭಙ್ಗೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ ಚ।

ವಿಭಙ್ಗೇತಿ ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೧೭೩)। **ಬಾಹಿರಾ**ತಿ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। **ಕಕ್ಖಳ**ನ್ತಿ ಥದ್ಧಂ। **ಖರಿಗತ**ನ್ತಿ ಫರುಸಂ। ಕಕ್ಖಳಭಾವೋ **ಕಕ್ಖಳತ್ತಂ। ಕಕ್ಖಳಭಾವೋ**ತಿ ಕಕ್ಖಳಸಭಾವೋ। **ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧತೋ ಬಹಿದ್ಧಾಭೂತಂ। **ಅನುಪಾದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ನ ಉಪಾದಿನ್ನಂ। **ಅಯೋ**ತಿ ಕಾಳಲೋಹಂ। **ಲೋಹ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಲೋಹಂ ವಿಜಾತಿಲೋಹಂ ಕಿತ್ತಿಮಲೋಹಂ ಪಿಸಾಚಲೋಹನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ। ತತ್ಥ ಅಯೋ ಸಜ್ಝು ಸುವಣ್ಣಂ ತಿಪು ಸೀಸಂ ತಮ್ಬಲೋಹಂ ವೇಕನ್ತಕಲೋಹನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಸತ್ತ **ಜಾತಿಲೋಹಾನಿ** ನಾಮ। ನಾಗನಾಸಿಕಾಲೋಹಂ **ವಿಜಾತಿಲೋಹಂ** ನಾಮ। ಕಂಸಲೋಹಂ ವಟ್ಟಲೋಹಂ ಆರಕುಟನ್ತಿ ತೀಣಿ

ಕಿತ್ತಿಮಲೋಹಾನಿ ನಾಮ। ಮೋರಕ್ಖಕಂ ಪುಥುಕಂ ಮಲಿನಕಂ ಚಪಲಕಂ ಸಲಕಂ ಆಟಲಂ ಭತ್ತಕಂ ದುಸಿಲೋಹನ್ತಿ ಅಟ್ಠ **ಪಿಸಾಚಲೋಹಾನಿ** ನಾಮ। ತೇಸು **ವೇಕನ್ತಕಲೋಹಂ** ನಾಮ ಸಬ್ಬಲೋಹಚ್ಛೇದನಸಮತ್ಥಾ ಏಕಾ ಲೋಹಜಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ವಿಕನ್ತತಿ ಛಿನ್ದತೀತಿ ವಿಕನ್ತಕನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಕನ್ತಕಮೇವ ವೇಕನ್ತಕಂ। **ನಾಗನಾಸಿಕಾಲೋಹಂ** ಲೋಹಸದಿಸಂ ಲೋಹವಿಜಾತಿ ಹಲಿದ್ದಾದಿವಿಜಾತಿ ವಿಯ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಲೋಹಾಕಾರಂ ಲೋಹಮಲಂ ವಿಯ ಘನಸಂಹತಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಾಪೇತ್ವಾ ತಾಳಿತಂ ಪನ ಭಿನ್ನಂ ಭಿನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಸರತಿ ಮುದು ಮಟ್ಠಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ವಾ ನ ಹೋತಿ। ತಿಪುತಮ್ಬೇ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಂ **ಕಂಸಲೋಹಂ**। ಸೀಸತಮ್ಬೇ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಂ **ವಟ್ಟಲೋಹಂ**। ಜಸತಮ್ಬೇ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಂ **ಆರಕುಟಂ**। ತೇನೇವ ತಂ ಕರಣೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ **ಕಿತ್ತಿಮಲೋಹ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಂ ಪನ ಕೇವಲಂ ರಸಕಧಾತು ವಿನಿಗ್ಗತಂ, ತಂ "ಪಿತ್ತಲ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತಂ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಿಸ್ಸಕಮೇವ ಕತ್ವಾ ಯೋಜಿತಂ **ಕಿತ್ತಿಮ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮೋರಕ್ಖಕಾ**ದೀನಿ ಏವಂನಾಮಾನೇವೇತಾನಿ। ತೇಸು ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚ ಜಾತಿಲೋಹಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನೇವ, ತಸ್ಮಾ ವೇಕನ್ತಕಲೋಹೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಇಧ ಲೋಹನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತಿಪೂತಿ ಸೇತತಿಪು। **ಸೀಸ**ನ್ತಿ ಕಾಳತಿಪು। **ಸಜ್ಝ**ನ್ತಿ ರಜತಂ। **ಮುತ್ತಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿಕುಮ್ಭಜಾದಿಕಾ ಅಟ್ಠವಿಧಾಪಿ ಮುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಹತ್ಥಿಕುಮ್ಭಂ ವರಾಹದಾಠಾ ಭುಜಙ್ಗಸೀಸಂ ವಲಾಹಕೂಟಂ ವೇಳೂ ಮಚ್ಛಸಿರೋ ಸಙ್ಖೋ ಸಿಪ್ಪೀತಿ ಅಟ್ಠ ಮುತ್ತಾಯೋನಿಯೋ। ತತ್ಥ **ಹತ್ಥಿಕುಮ್ಭಜಾ** ಪೀತವಣ್ಣಾ ಪಭಾಹೀನಾ। **ವರಾಹದಾಠಾ** ವರಾಹದಾಠವಣ್ಣಾವ। **ಭುಜಙ್ಗಸೀಸಜಾ** ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಾ ಸುವಿಸುದ್ಧಾ ವಟ್ಟಲಾ ಚ। **ವಲಾಹಕಜಾ** ಭಾಸುರಾ ದುಬ್ಬಿಭಾಗರೂಪಾ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮನ್ತಿಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ದೇವೂಪಭೋಗಾ ಏವ ಚ ಹೋನ್ತಿ। **ವೇಳುಜಾ** ಕರಕುಪಲಸಮಾನವಣ್ಣಾ ನ ಭಾಸುರಾ, ತೇ ಚ ವೇಳೂ ಅಮನುಸ್ಸಗೋಚರೇ ಏವ ಪದೇಸೇ ಜಾಯನ್ತಿ। **ಮಚ್ಛಸೀರಜಾ** ಪಾಠೀನಪಿಟ್ಠಿಸಮಾನವಣ್ಣಾ ವಟ್ಟಲಾ ಲಘವೋ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಪಭಾವಿಹೀನಾ, ತೇ ಚ ಮಚ್ಛಾ ಸಮುದ್ದಮಜ್ಝೇ ಏವ ಜಾಯನ್ತಿ। **ಸಙ್ಖಜಾ** ಸಙ್ಖೋದರಚ್ಛವಿವಣ್ಣಾ ಕೋಲಪ್ಪಮಾಣಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಪಭಾವಿಹೀನಾವ। **ಸಿಪ್ಪಿಜಾ** ಪಭಾವಿಸೇಸಯುತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ನಾನಾಸಣ್ಠಾನಾ। ಏವಂ ಜಾತಿತೋ ಅಟ್ಠವಿಧಾಸುಪಿ ಮುತ್ತಾಸು ಯಾ ಮಚ್ಛಸಙ್ಖಸಿಪ್ಪಿಜಾ, ತಾ ಸಾಮುದ್ದಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಭುಜಙ್ಗಜಾಪಿ ಕಾಚಿ ಸಾಮುದ್ದಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಇತರಾ ಅಸಾಮುದ್ದಿಕಾ। ಯಸ್ಮಾ ಬಹುಲಂ ಸಾಮುದ್ದಿಕಾವ ಮುತ್ತಾ ಲೋಕೇ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಸಿಪ್ಪಿಜಾವ, ಇತರಾ ಕಾದಾಚಿಕಾ। ತಸ್ಮಾ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೭೩) "ಮುತ್ತಾತಿ ಸಾಮುದ್ದಿಕಾ ಮುತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಮಣೀತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಾಳಿಆಗತೇ ವೇಳುರಿಯಾದಿಕೇ ಸೇಸೋ ಜೋತಿರಸಾದಿಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಮಣಿ। **ವೇಳುರಿಯ**ನ್ತಿ ವಂಸವಣ್ಣಮಣಿ। **ಸಙ್ಖೋ**ತಿ ಸಾಮುದ್ದಿಕಸಙ್ಖೋ। **ಸಿಲಾ**ತಿ ಕಾಳಸಿಲಾ ಪಣ್ಡುಸಿಲಾ ಸೇತಸಿಲಾದಿಭೇದಾ ಅಟ್ಠಪಿ ಸಿಲಾ। **ರಜತ**ನ್ತಿ ಕಹಾಪಣಾದಿಕಂ ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ರಜತಸಮ್ಮತಂ। **ಜಾತರೂಪ**ನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಂ। **ಲೋಹಿತಙ್ಕೋ**ತಿ ರತ್ತಮಣಿ। **ಮಸಾರಗಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಕಬರಮಣಿ **ತಿಣಾ**ದೀಸು ಬಹಿಭಾರಾ ತಾಲನಾಳಿಕೇರಾದಯೋಪಿ **ತಿಣಂ** ನಾಮ। ಅನ್ತೋಸಾರಂ ಖದಿರಾದಿ ಅನ್ತಮಸೋ ದಾರುಖಣ್ಡಮ್ಪಿ **ಕಟ್ಠಂ** ನಾಮ। ಮುಗ್ಗಮತ್ತತೋ ಯಾವ ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣಾ ಮರುಮ್ಬಾ **ಸಕ್ಖರಾ** ನಾಮ। ಮುಗ್ಗಮತ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ವಾಲಿಕಾ ನಾಮ। **ಕಠಲ**ನ್ತಿ ಕಪಾಲಖಣ್ಡಂ। **ಭೂಮೀ**ತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀ। **ಪಾಸಾಣೋ**ತಿ ಅನ್ತೋಮುಟ್ಠಿಯಂ ಅಸಣ್ಠಹನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಹತ್ಥಿಪ್ಪಮಾಣಂ ಪಾಸಾಣಂ, ಹತ್ಥಿಪ್ಪಮಾಣತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಉಪರಿ **ಪಬ್ಬತೋ**ತಿ। ಅಯಂ ಅಯೋಆದೀಸು ವಿಭಾಗನಿದ್ದೇಸೋ। **ನಿಮಿತ್ತಪಥವೀ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಭೂತಂ ಪಥವಿಕಸಿಣಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ "ರೂಪಾವಚರತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಂ ಕುಸಲತೋ ಚ ವಿಪಾಕತೋ ಚ ಕಿರಿಯತೋ ಚ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ"ತಿ ವಚನತೋ "ಬಾಹಿರಾ ಪಥವೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಯಾ ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕೇ ನಿಮಿತ್ತಪಥವೀ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ**"ತಿ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ತಂಗತಿಕಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ಭೂಮಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ।

ತೀಹಿ ಮಞ್ಞನಾಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಮಞ್ಞನಾತ್ತಯಂ ಸಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಹಂ ಪಥವೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಹಂ ಪಥವೀ**ತಿಆದೀನಾ ಅಜ್ಝತ್ತವಿಸಯಂ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಂ ಮಾನಮಞ್ಞನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ

ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸಾಹಂಕಾರದೀಪನತೋ। **ಮಮ ಪಥವೀತಿ** ಇಮಿನಾ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಂ ಮಾನಮಞ್ಞನಮ್ಪಿ ವಾ ಪರಿಗ್ಗಹಭೂತಾಯಪಿ ಪಥವಿಯಾ ಸೇಯ್ಯಾದಿತೋ ಮಾನಜಪ್ಪನತೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಇಮಿನಾನಯೇನ ಮಞ್ಞನಾವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಪಥವಿಕಸಿಣಜ್ಝಾನಲಾಭೀ ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ಗಹಿತಝಾನಾರಮ್ಮಣಂ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೋ ತಞ್ಚ ಸೇಯ್ಯಾದಿತೋ ದಹನ್ತೋ ಅತ್ಥತೋ **"ಅಹಂ ಪಥವೀ"ತಿ ಮಞ್ಞತಿ** ನಾಮ, ತಮೇವ "ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹಣೇ ಪನ **"ಮಮ ಪಥವೀ"ತಿ ಮಞ್ಞತಿ** ನಾಮ। ತಥಾ ತಂ "ಪರಪುರಿಸೋ"ತಿ ವಾ "ದೇವೋ"ತಿ ವಾ ವಾದವಸೇನ "ಅಯಮೇವ ಪರೇಸಂ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಾ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೋ **"ಪರೋ ಪಥವೀ, ಪರಸ್ಸ ಪಥವೀ"ತಿ ಮಞ್ಞತಿ** ನಾಮ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪಥವೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಚತುಕ್ಕಂ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ "ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಚತುಕ್ಕವಸೇನ ಮಞ್ಞನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥುಂ ಮಞ್ಞನಾಯೋ ಚ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ತಸ್ಸ ಮಞ್ಞನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಯನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ। **ಛನ್ದರಾಗನ್ತಿ** ಬಹಲರಾಗಂ। **ಅಸ್ಸಾದೇತೀತಿ** ನಿಕಾಮೇತಿ, "ಇಮೇ ಕೇಸಾ ಮುದುಸಿನಿದ್ಧಕುಞ್ಚಿತನೀಲೋಭಾಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ರಸಂ ವಿನ್ದತಿ। **ಅಭಿನನ್ದತೀತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅಭಿಮುಖೋ ನನ್ದತಿ ಪಮೋದತಿ। **ಅಭಿವದತೀತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತಣ್ಹಾಭಿನನ್ದನಾವೇಗಂ ಹದಯೇನ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ "ಅಹೋ ಮೇ ಕೇಸಾ"ತಿ ವಾಚಂ ನಿಚ್ಛಾರೇತಿ। **ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಬಲವತಣ್ಹಾಭಿನಿವೇಸೇನ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಪನ ರಜ್ಜನೀಯವತ್ಥುನ್ತಿ** ಕೇಸಾದಿತೋ ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಕರಚರಣಾದಿಪ್ಪಭೇದಂ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ವತ್ಥುಂ। **ಇತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಿನಿದ್ಧಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನಾತಿ ಪತ್ಥಯಿತಬ್ಬಾಕಾರಂ ಪರಾಮಸತಿ। ತತ್ಥ **ನನ್ದಿಂ ಸಮನ್ನಾನೇತೀತಿ** ತೇಸು ಭಾವೀಸು ಕೇಸಾದೀಸು ಸಿದ್ಧಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ನನ್ದಿಂ ತಣ್ಹಂ ಸಮನ್ನಾಹರತಿ ಸಮುಪಚಾರೇತಿ। **ಪಣಿದಹತೀತಿ** ಪತ್ಥನಂ ಠಪೇತಿ।

ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ, ವಿಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನಂ ಜನೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಪಥವೀಕೋಟ್ಠಾಸಭೂತಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತೀಹಿ ಮಾನಜಪ್ಪನಾ ಪಥವಿಯಾ ಮಞ್ಞನಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಪಥವಿಂ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀ"**ತಿ। ಅವಯವಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಸಮುದಾಯೋ ಜೀವಾಭಿನಿವೇಸೋ ಅವಯವೇಪಿ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರನ್ತಿ ಆಗತನಯೇನ ಪನ ಕೇಸಂ 'ಜೀವೋ'ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸತೀ"**ತಿ ಆಹ। "ಕೇಸಾ ನಾಮೇತೇ ಇಸ್ಸರವಿಹಿತಾ ಪಜಾಪತಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಅಣುಸಞ್ಚಯೋ ಪಕತಿಪರಿಣಾಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನಪೇತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ನಿಕನ್ತಿಮಾನದಿಟ್ಠೀನಂ ಪರಿಯಾದಾನಸಮುಗ್ಘಾಟಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ। "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯದಿಪಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಸಮ್ಭವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾನಂ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ ಏವೇತ್ಥ ವಿಸೇಸತೋ ಉದ್ಧಟಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಏವಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಪಥವಿಂ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀ"**ತಿ।

ಬಾಹಿರಮ್ಪಿ ಪಥವಿಂ ತೀಹಿ ಮಞ್ಞನಾಹಿ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂ ಪನ ಮಞ್ಞನಾವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಯಂ ಜೀವೋತಿ ಅಯಂ ಕಾಳಲೋಹಂ "ಜೀವೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ **ಅಭಿನಿವಿಸತಿ** ಏಕಚ್ಚೇ ನಿಗಣ್ಠಾ ವಿಯ। **ಏವಂ ಬಾಹಿರಂ ಪಥವಿಂ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ "ಯಾ ಚೇವ ಖೋ ಪನ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಪಥವೀಧಾತು, ಯಾ ಚ ಬಾಹಿರಾ ಪಥವೀಧಾತೂ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ।

ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಅಯಮ್ಪಿ ಚ ನಯೋ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತ್ಥೇವ ಅನ್ತೋಗಧೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಕಸಿಣಾನಮ್ಪಿ ರೂಪಸಮಞ್ಞಾಸಮ್ಭಾವತೋ। **ಪಥವಿಂ**

ಮಞ್ಞತೀತಿ ಏತ್ಥ ಯಾದಿಸೋ ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥುಮಞ್ಞನಾನಂ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ ವುತ್ತೋ, ತಾದಿಸೋ ಇತೋ ಪರಂ ವುತ್ತನಯೋವಾತಿ ಆಹ **"ಇತೋ ಪರಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮಾ"**ತಿ, ಅತಾದಿಸೋ ಪನ ವಿತ್ಥಾರತೋಪಿ ಕಥಯಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಸ್ಮಾತಿ ಯಸ್ಮಾ "ಪಥವಿಯಾ"ತಿ ಇದಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ, ಸೋ ಅತ್ತಪರತ್ತದುಪಕರಣಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ತಂ ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥುಂ ಕಪ್ಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಹಂ ಪಥವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। ನನು ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಪಭೇದಸ್ಸ ಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀ ಚ ಆಧಾರನಿಸ್ಸಯೋ, ಇತರಾ ಆರಮ್ಮಣನಿಸ್ಸಯೋ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬಿರೋಧೋತಿ? ನ, ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಪರಿಕಪ್ಪನತೋ। ಅಯಞ್ಹಿ "ಅಹ"ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ಚ ವತ್ಥುಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಥವಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ **"ಅಹಂ ಪಥವಿಯಾ"ತಿ ಮಞ್ಞತಿ,** ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ವತ್ಥುಭೂತಸ್ಸ ಉಪಕರಣಸ್ಸ ಪಥವಿಂ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ **"ಮಯ್ಹಂ ಕಿಞ್ಚನಂ ಪಲಿಬೋಧೋ ಪಥವಿಯಾ"**ತಿ ಮಞ್ಞತಿ। **ಪರೋ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯ್ವಾಯಂ ಅತ್ಥನಯೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವುತ್ತೋ** ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ। **ಏತೇನೇವ ನಯೇನಾ**ತಿ ಯ್ವಾಯಂ "ಸೋ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಅತ್ತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ರೂಪೇ"ತಿ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವದೀಪನೋ ಅತ್ಥನಯೋ ವುತ್ತೋ, ಏತೇನೇವ ನಯೇನ। ನ ಹಿ ಅವಯವಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸಮುದಾಯೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮುದಾಯೇ ವುತ್ತವಿಧಿ ಅವಯವೇಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **ಸೋ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಥವಿಯಾತಿ ಮಞ್ಞನ್ತೋ**ತಿ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ** ಪನಸ್ಸ **ಅತ್ತನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತನೀ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಪಥವೀಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಅತ್ತನಿ। "ಪಥವಿಯಾ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸಾಯಂ ವಣ್ಣನಾ। ಏವಂ "ಪಥವಿಯಾ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಮಾನತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪರವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯದಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಸ್ಸ। **ತದಾ**ತಿ ಪರವಸೇನ ಮಞ್ಞನಾಯಂ। **ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ ಏವ ಯುಜ್ಜತಿ** ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸಾದಯೋ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಅವಧಾರಣೇನ ಮಾನತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ನಿವತ್ತೇತಿ। ನ ಹಿ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಮಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಚ ಪವತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಮಾನತಣ್ಹಾ ಪರಸ್ಮಿಂ ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ ಗಹಿತೇ ಚ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇತರಾಯೋಪೀ**ತಿ ಮಾನತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯೋಪಿ। **ಇಚ್ಛನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। ಪರಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಪಥವೀಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಇಸ್ಸರಿಯಾದಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ತನಿ ಸೇಯ್ಯಾದಿಭಾವಂ ದಹತೋ ಪಣಿದಹತೋ ಚ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾಭಾವಾಯ ಮಾನತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಪರೋ ಪಥವೀ ಪರಸ್ಸ ಪಥವೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಪಕಾರಾ ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಾ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ।

"ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಞಾನಾತೀ"ತಿ, "ಆದಿತೋ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಅನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನೇಪಿ ತೋ-ಸದ್ದೋ ದಿಟ್ಠೋತಿ ಆಹ **"ಪಥವಿತೋತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಸಉಪಕರಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಗತಸ್ಸ ದಾಸಪೋರಿಸಾದಿನಾ ವಿತ್ತುಪಕರಣೇನ ಸಉಪಕರಣಸ್ಸ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರಸ್ಸ ವಾ ತೇಸಂ ಉಪಕರಣಸ್ಸ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದತೋ**ತಿ ಲಕ್ಖಣಾದಿಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾದಿವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಿಭಾಗತೋ। **ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ವಾ ನಿಗ್ಗಮನಂ ವಾ**ತಿ "ತಂ ಅಣ್ಡಂ ಅಹೋಸಿ ಹೇಮಮಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಡವಾದವಸೇನ ವಾ "ದ್ವೀಹಿ ಅಣೂಹಿ ದ್ವಿಅಣುಕ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಅಣುಕವಾದವಸೇನ ವಾ ಪಥವಿತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ವಾ "ಸಬ್ಬೋಯಂ ಲೋಕೋ ಇಸ್ಸರತೋ ವಿನಿಗ್ಗತೋ"ತಿ ಇಸ್ಸರವಾದವಸೇನ ಇಸ್ಸರಕುತ್ತತೋ ಪಥವಿತೋ ನಿಗ್ಗಮನಂ ವಾ ಮಞ್ಞಮಾನೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಥವಿತೋ ವಾ ಅಞ್ಞೋ** ಆಪಾದಿಕೋ ಅತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಕಾರಕಲಕ್ಖಣಂ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ಉಪಪದಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅತ್ತನೋ ಪರಿಗ್ಗಹಭೂತಪಥವಿತೋ ಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಂ ತತೋ ಏವ ಚ ಪರೇಹಿ ಸೇಯ್ಯಾದಿಭಾವಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನಪೇತ್ಥ **ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಪರೇ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ। **ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಅತ್ತಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಭಾವಿತಆಪಾದಿಅಪ್ಪಮಾಣಕಸಿಣವಸೇನ ವಾ ಕಾಪಿಲಕಾಣಾದದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಬ್ಯಾಪಿನಂ ಅತ್ತಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಪಥವಿತೋ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ ಅಭಾವಿತಅವಡ್ಢಿತಪಥವೀಕಸಿಣಸಙ್ಖಾತಪಥವಿತೋ। **ಬಹಿದ್ಧಾಪಿ ಮೇ ಅತ್ತಾ**ತಿ ಇತೋ ಪಥವಿತೋ ಬಹಿಪಿ ಮೇ ಅತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕೇವಲನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಂ। **ಮಹಾಪಥವಿಂ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಮಮಾಯತಿ,** ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಚತುದೀಪಿಸ್ಸರಿಯೇ ಠಿತಸ್ಸ ದೀಪಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಚ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯ, ಮಣ್ಡಲಿಕರಾಜಮಹಾಮತ್ತಕುಟುಮ್ಬಿಕಾನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಲಬ್ಭತೇವ ತೇಸಮ್ಪಿ ಯಥಾಪರಿಗ್ಗಹಂ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಮಞ್ಞನಾಯ ಸಮ್ಭವತೋ। "ಏವಂ ಮಮಾ"ತಿ ಗಾಹಸ್ಸ "ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿಂ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಾಹವಿಧುರತಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಏಕಾ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ಏವ ಲಬ್ಭತೀ"**ತಿ । **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ವುತ್ತಮತಿದೇಸಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಸಾ ಚಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಾ ಚಾಯ**ನ್ತಿ ಸಾ ಚ ಅಯಂ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಥಾ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿನೇಹಂ ಮಾನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಏವಂ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞಿತೇನ ವತ್ಥುನಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸೇಯ್ಯಾದಿತೋ ದಹತೋ ತಞ್ಚ ಅತ್ತನಿಯಂ ನಿಚ್ಚಂ ತಥಾ ತಂಸಾಮಿಭೂತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತಸ್ಸ ಇತರಮಞ್ಞನಾಪಿ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। "ಮೇ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥಗ್ಗಹಣಮುಖೇನೇವ ಅತ್ತನಿಯಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಪಕಾಸೀಯತೀತಿ।

ಅಭಿನನ್ದತೀತಿ ಇಮಿನಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಾನಂ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಸ್ಸಾದೇತಿ ಪರಾಮಸತಿ ಚಾ"**ತಿ ಆಹ। ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಚೇತಸ್ಸ ದ್ವಯಸ್ಸ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಏಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಪಿ ವಾ ಅಧಿಪತಿಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಯ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅಭಿನನ್ದನತ್ಥೇ। **ಏತ**ನ್ತಿ "ಪಥವಿಂ ಅಭಿನನ್ದತೀ"ತಿ ಏತಂ ಪದಂ। ಯೇಸಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಯೇಹಿ ಪಕಾರವಿಸೇಸೇಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಭಾವನೇ ಕತೇ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ತೇಹಿ ಪಕಾರವಿಸೇಸೇಹಿ ಧಮ್ಮವಿಭಾವನಂ। ಯೇಸಂ ಪನ ಯೇನ ಏಕೇನೇವ ಪಕಾರೇನ ಧಮ್ಮವಿಭಾವನೇ ಕತೇ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ತಂ ವತ್ವಾ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರತಾಯ ತದಞ್ಞನಿರವಸೇಸಪ್ಪಕಾರವಿಭಾವನಞ್ಚ **ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ**। ತೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇ ಮಞ್ಞನಾವಸೇನ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಭಿನನ್ದನಾವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ। ಸಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಧಾರೇತಿ ಉಪಧಾರೇತಿ, ಸಕಲಞ್ಚ ವಿನೇಯ್ಯಸತ್ತಸಜ್ಞಾತಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಸಂಸಾರದುಕ್ಖಪತನತೋ ಧಾರೇತಿ, ಸಯಞ್ಚ ಅವಿಪರೀತಪವತ್ತಿಆಕಾರಾ ಧಾತೂತಿ ಧಮ್ಮಧಾತೂತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀತಿ। **ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿವಿದ್ಧಭಾವತೋ, ಸಮ್ಮಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭಿಕಙ್ಖನಸಮ್ಪಗ್ಗಹಪರಾಮಸನಾನಂ ವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಪವತ್ತಿ ಮಞ್ಞನಾ। ತತ್ಥ "ಮಮಂ, ಅಹ"ನ್ತಿ ಚ ಅಭಿನಿವೇಸನಂ **ಪರಿಕಪ್ಪನಂ**। ಯೇನ ಅಜ್ಝೋಸಾನಂ ಹೋತಿ, ಅಯಂ **ಅಭಿನನ್ದನಾ**ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ಸುತ್ತಾದಿಅವಿರುದ್ಧಾಯೇವ ಅತ್ತನೋಮತಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ನ ಇತರಾತಿ ಸುತ್ತೇನ ತಸ್ಸಾ ಸಙ್ಗಹಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವುತ್ತಞ್ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸವಿಭಾವನಸ್ಸ ಪನ ಸಹೇತುಕಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕಾದಿದೇಸನಾಯ ನಿಬದ್ಧತಾ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ।

ತಸ್ಸಾತಿ ತೇನ। ಞಾತಸದ್ದಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಹೇತಂ ಕತ್ತರಿ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಅಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ। "ಅಪರಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಯಂ ಪರಿಜಾನನಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ತಿವಿಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಸರೂಪತೋ ಪವತ್ತಿಆಕಾರತೋ ಚ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ ಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂಮಿಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ಸಾ ಪರಿಜಾನನಪಞ್ಞಾ **ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾ**। ಸಾ ಹಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಜಾತಂ "ಅಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂಮೀ"ತಿ ಞಾತಂ ವಿದಿತಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೀಯೇವ ಲಕ್ಖಣರಸಾದಿತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನಾತಿ। ಇಧ ಪನ ಪಥವೀಧಾತುವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಥವೀಧಾತುಂ ಪರಿಜಾನಾತೀ"**ತಿಆದಿ। **ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾ**ತಿ ತೀರಣವಸೇನ ಪರಿಜಾನನಕಪಞ್ಞಾ। ಸಾ ಹಿ ಪರಿವಾರೇಹಿ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಸಭಾವಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸ್ಸ ತೀರಣವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ತಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನಾತಿ। **ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ। ಸೋ ಹಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಜಹತಿ। **ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ವಾ ಅಗ್ಗಭೂತೇನ ಮಗ್ಗೇನ,

ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಭಯಥಾಪಿ ಹಿ ಸಮುಚ್ಛೇದಪಹಾನಕಾರೀ ಏವ ಪಞ್ಞಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೋಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಹೇತುವವತ್ಥಾನಭಾವತೋ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಮುಖೇನ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ವವತ್ಥಾನಮೇವಾತಿ। ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಾದಿವಸೇನ **ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನಭಾವತೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ತಾ ಪರಿಞ್ಞಾಯೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ। ಅಥ ವಾ **ತಸ್ಮಾ ಅಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಾ ಪಥವೀ, ತಸ್ಮಾ ಅಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಪಥವಿಯಾ ತಂ ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತಿ ಚ ಅಭಿನನ್ದತಿ ಚಾತಿ।

ಪಥವೀವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಪೋವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

ಆಪಂ ಆಪತೋತಿ ಏತ್ಥ ಅಪ್ಪೋತಿ, ಅಪ್ಪಾಯತೀತಿ ವಾ **ಆಪೋ,** ಯಸ್ಮಿಂ ಸಞ್ಜಾತೇ ಸಯಂ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಆಬನ್ಧನವಸೇನ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪರಿಬ್ರೂಹೇತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ**। ಪತಿ ಪತಿ ಅತ್ತಾನನ್ತಿ **ಪಚ್ಚತ್ತಂ**। ಉಭಯೇನಪಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ ವದತಿ। **ಆಪೋ ಆಪೋಗತ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಆಬನ್ಧನಮೇವ **ಆಪೋ,** ತದೇವ ಆಪೋಸಭಾವಂ ಗತತ್ತಾ **ಆಪೋಗತಂ,** ಸಭಾವೇನೇವ ಆಪಭಾವಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಿನೇಹನವಸೇನ **ಸಿನೇಹೋ,** ಸೋಯೇವ ಸಿನೇಹನಸಭಾವಂ ಗತತ್ತಾ **ಸಿನೇಹಗತಂ**। **ಬನ್ಧನತ್ತಂ ರೂಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗರೂಪಸ್ಸ ಬನ್ಧನಭಾವೋ, ಅವಿಪ್ಪಕಿರಣವಸೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ**ತಿ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಆಪೋಮಣ್ಡಲೇ ಯಥಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ। **ವುತ್ತೋ**ತಿ "ಆಪಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಆಪೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಸಮ್ಭಾರಆಪೋ, ನ "ಆಪೋಕಸಿಣ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಆಪೋ। **ಸೇಸ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಸಮ್ಮುತಿಆಪಾನಂ ಸರೂಪವಿಭಾವನಂ। "ಆಪಂ ಆಪತೋ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಞ್ಚೇವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಮಞ್ಞನಾವಿಭಾಗದಸ್ಸನಞ್ಚ **ಪಥವಿಯಂ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವಾ**ತಿ। ತತ್ಥ "ಪಥವೀಕಸಿಣಮೇಕೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೬೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೫) ವುತ್ತಂ, ಇಧ "ಆಪೋಕಸಿಣಮೇಕೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಚ "ಪಥವೀತಿ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ "ಆಪೋತಿ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ ಏವ ವಿಸೇಸೋ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಥವಿಯಂ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವಾ"ತಿ। ಯೋ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇವಲ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಮೂಲರಸೋ**ತಿ ಮೂಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತರಸೋ। **ಖನ್ಧರಸಾದೀ**ಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಖೀರಾದೀನಿ** ಪಾಕಟಾನೇವ। ಯಥಾ ಪನ ಭೇಸಜ್ಜಸಿಕ್ಖಾಪದೇ (ಪಾರಾ॰ ೬೧೮-೬೨೫), ನ ಏವಮಿಧ ನಿಯಮೋ ಅತ್ಥಿ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಖೀರಂ **ಖೀರ**ಮೇವ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಭುಮ್ಮಾನೀ**ತಿ ಆವಾಟಾದೀಸು ಠಿತಉದಕಾನಿ। **ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಾನೀ**ತಿ ಪಥವಿಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾನಿ ವಸ್ಸೋದಕಾನಿ, ಪತ್ತಾನಿ ಪನ ಭುಮ್ಮಾನೇವ। **ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಹಿಮೋದಕಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಉದಕಪಥವಿಯಾಅನ್ತೋಉದಕಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಉದಕಾದಿಂ ಪುಬ್ಬೇ ಅವುತ್ತಮ್ಪಿ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ।

ತೇಜಂ ತೇಜತೋತಿ ಏತ್ಥ ತೇಜನಟ್ಠೇನ **ತೇಜೋ,** ತೇಜನಂ ನಾಮ ದಹನಪಚನಾದಿಸಮತ್ಥಂ ನಿಸಾನಂ, ಯಂ ಉಣ್ಹತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯೇನ ಚಾ**ತಿ ಯೇನ ತೇಜೋಗತೇನ ಕುಪಿತೇನ। **ಸನ್ತಪ್ಪತೀ**ತಿ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಸಮನ್ತತೋ ತಪ್ಪತಿ ಏಕಾಹಿಕಜರಾದಿಭಾವೇನ ಉಸುಮಜಾತೋ ಹೋತಿ। **ಯೇನ ಚ ಜೀರೀಯತೀ**ತಿ ಯೇನ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಜೀರೀಯತಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯವೇಕಲ್ಲತಂ ಬಲಪರಿಕ್ಖಯಂ ವಲಿತಾದಿಭಾವಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। **ಯೇನ ಚ ಪರಿಡಯ್ಹತೀ**ತಿ ಯೇನ ಕುಪಿತೇನ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಪರಿತೋ ಡಯ್ಹತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಡಯ್ಹಾಮೀತಿ ಸತಧೋತಸಪ್ಪಿಗೋಸೀತಚನ್ದನಾದಿಲೇಪಞ್ಚೇವ ತಾಲವಣ್ಟವಾತಞ್ಚ ಪಚ್ಚಾಸೀಸತಿ। **ಯೇನ ಚ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಣಾಮಂ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಯೇನ ಅಸಿತಂ ವಾ ಓದನಾದಿ, ಪೀತಂ ವಾ ಪಾನಕಾದಿ, ಖಾಯಿತಂ ವಾ ಪಿಟ್ಠಖಜ್ಜಕಾದಿ, ಸಾಯಿತಂ ವಾ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಮಧುಫಾಣಿತಾದಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತಿ,

ರಸಾದಿಭಾವೇನ ವಿವೇಕಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸರೀರಸ್ಸ ಪಕತಿಉಸುಮಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಣ್ಹಭಾವೋ **ಸನ್ತಾಪೋ,** ಸರೀರದಹನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಹಾದಾಹೋ **ಪರಿದಾಹೋ,** ಸತವಾರಂ ತಾಪೇತ್ವಾ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉದ್ಧಟಸಪ್ಪಿ **ಸತಧೋತಸಪ್ಪಿ,** ರಸರುಧಿರಮಂಸಮೇದಅಟ್ಠಿಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಸುಕ್ಕಾ **ರಸಾದಯೋ।** ತತ್ಥ ಪುರಿಮಾ ತಯೋ ತೇಜಾ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಪಚ್ಛಿಮೋ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನೋವ।

ತೇಜೋಭಾವಂ ಗತತ್ತಾ **ತೇಜೋಗತಂ। ಉಸ್ಮಾ**ತಿ ಉಣ್ಹಾಕಾರೋ। ಉಸ್ಮಾವ ಉಸ್ಮಾಭಾವಂ ಗತತ್ತಾ **ಉಸ್ಮಾಗತಂ। ಉಸುಮ**ನ್ತಿ ಚಣ್ಡಉಸುಮಂ। ತದೇವ **ಉಸುಮಗತಂ,** ಸಭಾವೇನೇವ ಉಸುಮಭಾವಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಟ್ಠಗ್ಗೀ**ತಿ ಕಟ್ಠುಪಾದಾನೋ ಅಗ್ಗಿ। **ಸಕಲಿಕಗ್ಗೀ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಙ್ಕಾರಗ್ಗೀ**ತಿ ಕಚವರಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಅಗ್ಗಿ। **ಇನ್ದಗ್ಗೀ**ತಿ ಅಸನಿಅಗ್ಗಿ। **ಸನ್ತಾಪೋ**ತಿ ಜಾಲಾಯ ವಾ ವೀತಚ್ಚಿತಙ್ಗಾರಾನಂ ವಾ ಸನ್ತಾಪೋ । **ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪೋ**ತಿ ಆತಪೋ। **ಕಟ್ಠಸನ್ನಿಚಯಸನ್ತಾಪೋ**ತಿ ಕಟ್ಠರಾಸಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಸನ್ತಾಪೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಚಾತಿ। ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಪೇತಗ್ಗಿಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಗ್ಗಿನಿರಯಗ್ಗಿಆದಿಕೇ ಅವುತ್ತೇಪಿ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ।

ವಾಯಂ ವಾಯತೋತಿ ಏತ್ಥ ವಾಯನಟ್ಠೇನ **ವಾಯೋ।** ಕಿಮಿದಂ ವಾಯನಂ ನಾಮ? ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ, ಸಮುದೀರಣಂ ವಾ, ವಾಯನಂ ಗಮನನ್ತಿ ಏಕೇ। **ಉದ್ಧಙ್ಗಮಾ ವಾತಾ**ತಿ ಉಗ್ಗಾರಹಿಕ್ಕಾದಿಪವತ್ತಕಾ ಉದ್ಧಂ ಆರೋಹನವಾತಾ। **ಅಧೋಗಮಾ ವಾತಾ**ತಿ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾದಿನೀಹರಣತಾ ಅಧೋ ಓರೋಹನವಾತಾ। **ಕುಚ್ಛಿಸಯಾ ವಾತಾ**ತಿ ಅನ್ತಾನಂ ಬಹಿವಾತಾ। **ಕೋಟ್ಠಾಸಯಾ ವಾತಾ**ತಿ ಅನ್ತಾನಂ ಅನ್ತೋವಾತಾ। **ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ ವಾತಾ**ತಿ ಧಮನೀಜಾಲಾನುಸಾರೇನ ಸಕಲಸರೀರೇ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನಿ ಅನುಸಟಾ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ ವಾತಾ । **ಸತ್ಥಕವಾತಾ**ತಿ ಸನ್ಧಿಬನ್ಧನಾನಿ ಕತ್ತರಿಯಾ ಛಿನ್ದನ್ತಾ ವಿಯ ಪವತ್ತವಾತಾ। **ಖುರಕವಾತಾ**ತಿ ಖುರೇನ ವಿಯ ಹದಯಮಂಸಛೇದನಫಾಲನಕವಾತಾ। **ಉಪ್ಪಲಕವಾತಾ**ತಿ ಹದಯಮಂಸಸ್ಸ ಸಮುಪ್ಪಾಟನಕವಾತಾ। **ಅಸ್ಸಾಸೋ**ತಿ ಅನ್ತೋಪವಿಸನಕನಾಸಿಕಾವಾತೋ। **ಪಸ್ಸಾಸೋ**ತಿ ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನನಾಸಿಕಾವಾತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಾ ಸಬ್ಬೇ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾವ।

ವಾಯೋಗತನ್ತಿ ವಾಯೋವ ವಾಯೋಗತಂ, ಸಭಾವೇನೇವ ವಾಯೋಭಾವಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಥಮ್ಭಿತತ್ತಂ ರೂಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗರೂಪಸ್ಸ ಥಮ್ಭಿತಭಾವೋ। **ಪುರತ್ಥಿಮಾ ವಾತಾ**ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸತೋ ಆಗತಾ ವಾತಾ। **ಪಚ್ಛಿಮಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸರಜಾ**ದೀಸು ಸಹ ರಜೇನ **ಸರಜಾ,** ರಜವಿರಹಿತಾ ಸುದ್ಧಾ **ಅರಜಾ।** ಸೀತಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಸೀತವಲಾಹಕನ್ತರೇ ವಾ ಜಾತಾ **ಸೀತಾ।** ಉಣ್ಹಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಉಣ್ಹವಲಾಹಕನ್ತರೇ ವಾ ಜಾತಾ **ಉಣ್ಹಾ। ಪರಿತ್ತಾ**ತಿ ಮನ್ದಾ ತನುಕವಾತಾ। **ಅಧಿಮತ್ತಾ**ತಿ ಬಲವವಾತಾ। **ಕಾಳಾ**ತಿ ಕಾಳವಲಾಹಕನ್ತರೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾ। ಯೇಹಿ ಅಬ್ಭಾಹತೋ ಛವಿವಣ್ಣೋ ಕಾಳಕೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿಪಿ ಏಕೇ। **ವೇರಮ್ಭವಾತಾ**ತಿ ಯೋಜನತೋ ಉಪರಿ ವಾಯನವಾತಾ। **ಪಕ್ಖವಾತಾ**ತಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಮಕ್ಖಿಕಾಯಪಿ ಪಕ್ಖಾಯೂಹನವಾತಾ। **ಸುಪಣ್ಣವಾತಾ**ತಿ ಗರುಳವಾತಾ। ಕಾಮಂ ಚೇತೇಪಿ ಪಕ್ಖವಾತಾವ, ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪನ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾ। **ತಾಲವಣ್ಟವಾತಾ**ತಿ ತಾಲವಣ್ಣೇಹಿ ಕತೇನ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಾ ಕತೇನ ಕೇನಚಿ ಮಣ್ಡಲಸಣ್ಠಾನೇನ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತವಾತಾ। **ವಿಧೂಪನವಾತಾ**ತಿ ಬೀಜನಪತ್ತಕೇನ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತವಾತಾ। ಇಮಾನಿ ಚ ತಾಲವಣ್ಟವಿಧೂಪನಾನಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ವಾತಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತಿ। ಇಧಾಪಿ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಉದಕಸನ್ಧಾರಕವಾತಕಪ್ಪವಿನಾಸಕವಾತಜಾಲಾಪೇಲ್ಲನಕವಾತಾದಿಕೇ ಅವುತ್ತೇಪಿ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಆಪಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದೀಸು ಯಸ್ಮಾ ತೀಹಿ ಮಞ್ಞನಾಹಿ - "ಅಹಂ ಆಪೋತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ಮಮ ಆಪೋತಿ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಥವೀವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಕ್ಕಾ ಮಞ್ಞನಾವಿಭಾಗೋ ವಿಭಾವೇತುನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾ"**ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಇಮೇಸು ತೀಸು ವಾರೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಮಞ್ಞನಾವಿಭಾಗೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ತಾವತಾತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಇಮಿನಾ ಚತುವಾರಪರಿಮಾಣೇನ ದೇಸನಾವಿಸೇಸೇನ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೋ। ತೇನ ವಕ್ಖಮಾನಂಯೇವ ವಿಸೇಸಂ ಜೋತೇತಿ। **ಯ್ವಾಯನ್ತಿ** ಯೋ ಅಯಂ ಲಕ್ಖಣೋ ನಾಮ ಹಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸೋ ಪನ ಲಕ್ಖಣಹಾರೋ ಯಂಲಕ್ಖಣೋ ತತ್ಥ ವುತ್ತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವುತ್ತಮ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ವುತ್ತಮ್ಹಿ ಏಕಧಮ್ಮೇತಿ** ಕುಸಲಾದೀಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಏಕಧಮ್ಮೇ ಸುತ್ತೇ ಸರೂಪತೋ ನಿದ್ಧಾರಣವಸೇನ ವಾ ಕಥಿತೇ। **ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಲಕ್ಖಣಾ ತೇನಾತಿ** ಯೇ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾದಿಭಾವೇನ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಿಭಾವೇನ ವಾ ತೇನ ವುತ್ತಧಮ್ಮೇನ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣಾ। **ವುತ್ತಾ ಭವನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇತಿ** ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾದಿಸಭಾವಾ, ಖನ್ಧಾದಿಸಭಾವಾ ವಾ ಧಮ್ಮಾ ಸುತ್ತೇ ಅವುತ್ತಾಪಿ ತಾಯ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣತಾಯ ವುತ್ತಾ ಭವನ್ತಿ, ಆನೇತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣನವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಏಕಲಕ್ಖಣಾತಿ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣಾ ವುತ್ತಾ। ತೇನ ಸಹಚರಿತಾ ಸಮಾನಕಿಚ್ಚತಾ ಸಮಾನಹೇತುತಾ ಸಮಾನಫಲತಾ ಸಮಾನಾರಮ್ಮಣತಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿಪಿ ಅವುತ್ತಾನಂ ವುತ್ತಾನಂ ವಿಯ ನಿದ್ಧಾರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ನೇತ್ತಿಯಂ ಲಕ್ಖಣೋ ನಾಮ ಹಾರೋ ವುತ್ತೋ"**ತಿ, **ನೇತ್ತಿಪಾಳಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ೨೩) ಪನ "ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಲಕ್ಖಣಾ ಕೇಚಿ ಸೋ ಹಾರೋ ಲಕ್ಖಣೋ ನಾಮಾ"ತಿ ಪಾಠೋ ಆಗತೋ। **ತಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ** ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಹಾರಸ್ಸ ವಸೇನ। **ರೂಪಲಕ್ಖಣಂ ಅನತೀತತ್ತಾತಿ** ರುಪ್ಪನಸಭಾವೇನ ಸಮಾನಸಭಾವತ್ತಾ। **ವದನ್ತೇನ** ಭಗವತಾ। **ಏತಾತಿ** "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತದಿಟ್ಠಿ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ**ದಸ್ಸನೇನೇವ ಸಕಲರೂಪವತ್ಥುಕಾ ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿನೇಹಂ ಮಾನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಥವಿಂ ಆಪಂ ತೇಜಂ ವಾಯಂ ಮೇತಿ ಮಞ್ಞತಿ ಅಭಿನನ್ದತೀತಿ ಚ ವದನ್ತೇನ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಕಲರೂಪವತ್ಥುಕಾ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ತದನುಸಾರೇನ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ವುತ್ತಾವ ಹೋತೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಇತರಮಞ್ಞನಾಪಿ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಆಪೋವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಭೂತವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩. "ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತಿ, ಪಥವಿಯಾ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀನಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠೀನಂ ನಿದ್ಧಾರಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ರೂಪಮುಖೇನ ಸಙ್ಖಾರವತ್ಥುಕಂ ಮಞ್ಞನಂ ವತ್ವಾ"**ತಿ । **ತೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸತ್ತೇಸುಪೀತಿ** ತದುಪಾದಾನೇಸುಪಿ ಸತ್ತೇಸು । **ಧಾತೂಸೂತಿ** ಪಥವೀಆದೀಸು ಚತೂಸು ಧಾತೂಸು। "ಜಾತಂ ಭೂತಂ ಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೯) ಭೂತ-ಸದ್ದೋ ಉಪ್ಪಾದೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಪನ "ಪಭೂತಮರಿಯೋ ಪಕರೋತಿ ಪುಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಪುಲೇ, "ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪರಿಭೂತರೂಪೋ"ತಿಆದೀಸು ಹಿಂಸನೇ, "ಸಮ್ಭೂತೋ ಸಾಣವಾಸೀ"ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೪೫೦) ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ, "ಅಭಿಭೂತೋ ಮಾರೋ ವಿಜಿತೋ ಸಙ್ಗಾಮೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಮಥನೇ, "ಪರಾಭೂತರೂಪೋ ಖೋ ಅಯಂ ಅಚೇಲೋ ಪಾಥಿಕಪುತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೩, ೨೫, ೩೦, ೩೧) ಪರಾಜಯೇ, "ಅನುಭೂತಂ ಸುಖದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವೇದಿಯನೇ, "ವಿಭೂತಂ ವಿಭಾವಿತಂ ಪಞ್ಞಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಪಾಕಟೀಕರಣೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ತೇ ಸಬ್ಬೇ **ರುಕ್ಖಾದೀಸೂತಿ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। "ಕಾಲೋ ಘಸತಿ ಭೂತಾನೀತಿ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೯೦), ಭೂತಾ ಲೋಕೇ ಸಮುಸ್ಸಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಚ ಆದೀಸು ಅವಿಸೇಸೇನ ಸತ್ತವಾಚಕೋಪಿ ಭೂತಸದ್ದೋ, ಉಪರಿ ದೇವಾದಿಪದೇಹಿ ಸತ್ತವಿಸೇಸಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಇಧ ತದವಸಿಟ್ಠಾ ಭೂತಸದ್ದೇನ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ನೋ ಚ ಖೋ ಅವಿಸೇಸೇನಾ"**ತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಞ್ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಸತ್ತಾ ಇಧ ಭೂತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ"**ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಯೋನಿಕೋ ಚತೂಹಿಪಿ ಯೋನೀಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನಾರಹೋ, ತತ್ಥಾಯಂ ಭೂತಸಮಞ್ಞಾ ಅಣ್ಡಜಾದಿವಸೇನ ಭವನತೋ।

ಭೂತೇತಿ ವುತ್ತದೇಸಆದೇಸಿತೇ ಭೂತೇ। **ಭೂತತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಭೂತಾ"ತಿ ಲೋಕವೋಹಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯಥಾ ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾದಿಮಞ್ಞನಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಏವಂ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಜಾನನಂ ಪಕಾಸೇಯತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ "ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುನ್ತಿ ಆಹ **"ವುತ್ತನಯಮೇವಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಸಬ್ಬದಾ ಅಭಾವತೋ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ನಾರುಳ್ಹಾ, ಏವಂ ನೇರಯಿಕಾಪಿ ಸಬ್ಬಮಞ್ಞನಾನಧಿಟ್ಠಾನತೋ। ಏತೇನೇವ ಏಕಚ್ಚಪೇತಾನಮ್ಪೇತ್ಥ ಅಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಪರೇ ಪನ "ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ ತೇಸಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ಇಚ್ಛಿತೋಯೇವಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। "ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಂ ಪರಿಚಾರೇನ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸುತ್ತೇ **ವುತ್ತನಯೇನ। ರಜ್ಜತೀ**ತಿ "ಸುಭಾ ಸುಖಿತಾ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹೇನ ತತ್ಥ ರಾಗಂ ಜನೇತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ರಜ್ಜನ್ತೋ ಚ ನ ಕೇವಲಂ ದಸ್ಸನವಸೇನೇವ, ಸವನಾದಿವಸೇನಪಿ ರಜ್ಜತೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದಿಸ್ವಾಪಿ...ಪೇ॰... ಉತ್ವಾಪೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಘಾಯನಾದಿವಸೇನ ರಜ್ಜನಂ ತೇಹಿ ಅನುಭೂತಗನ್ಧಮಾಲಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುಭೂತಾನಂ ತೇಸಂ ಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಚ ಯಥಾನುಭವಂ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಏವಂ ಭೂತೇ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಛನ್ದರಾಗಂ ಜನೇನ್ತೋ ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೋ ಅಭಿನನ್ದನ್ತೋ ಅಭಿವದನ್ತೋ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ "ಈದಿಸೀ ಅವತ್ಥಾ ಮಮ ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ ಸಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಾ ಪನ ನಯೇನ ತತ್ಥ ನನ್ದಿಂ ಸಮನ್ನಾನೇನ್ತೋ ಭೂತೇ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ** ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದಿಭಾವಸ್ಸ, **ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಿಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಜಾತಿವಸೇನ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿಹೀನತಂ। **ದಹತೀ**ತಿ ಠಪೇತಿ। **ಯೋ ಏವರೂಪೋ ಮಾನೋ**ತಿ ಯೋ ಏಸೋ "ಅಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ, ಇದಾನಿ ಅಯಂ ಸೇಟ್ಠೋ ಅಯಂ ಹೀನತರೋ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಾನಾತಿಮಾನೋ**ತಿ ಅಯಂ ಭಾರಾತಿಭಾರೋ ವಿಯ ಪುರಿಮಂ ಸದಿಸಮಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಮಾನಾತಿಮಾನೋ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನಿಚ್ಚಾತಿಆದೀಸು ಉಪ್ಪಾದಾಭಾವತೋ **ನಿಚ್ಚಾ,** ಮರಣಾಭಾವತೋ **ಧುವಾ,** ಸಬ್ಬದಾ ಭಾವತೋ **ಸಸ್ಸತಾ।** ಅನಿಚ್ಚಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಾ **ನಿಚ್ಚಾ,** ಥಿರಭಾವತೋ **ಧುವಾ,** ಸಸ್ಸತಿಸಮತಾಯ **ಸಸ್ಸತಾ,** ಜರಾದಿವಸೇನ ವಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಮಞ್ಞತಿ। **ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ**ತಿ ಓಟ್ಠಗೋಣಗದ್ರಭಾದಯೋ ಅನವಸೇಸಾ ಸಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಸತ್ತಾ। **ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಾ**ತಿ "ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಪಾಣೋ ದ್ವಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಪಾಣೋ"ತಿಆದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಅನವಸೇಸಾ ಪಾಣನಟ್ಠೇನ **ಪಾಣಾ। ಸಬ್ಬೇ ಭೂತಾ**ತಿ ಅನವಸೇಸಾ ಅಣ್ಡಕೋಸಾದೀಸು ಭೂತಾ ಸಞ್ಜಾತಾತಿ **ಭೂತಾ। ಸಬ್ಬೇ ಜೀವಾ**ತಿ ಸಾಲಿಯವಗೋಧೂಮಾದಯೋ ಅನವಸೇಸಾ ಜೀವನಟ್ಠೇನ **ಜೀವಾ।** ತೇಸು ಹಿ ಸೋ ವಿರೂಹಭಾವೇನ ಜೀವಸಞ್ಞೀ। **ಅವಸಾ ಅಬಲಾ ಅವೀರಿಯಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೋ ವಾ ಬಲಂ ವಾ ವೀರಿಯಂ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಿಯತಿಸಙ್ಗತಿಭಾವಪರಿಣತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ನಿಯತೀ**ತಿ। **ನಿಯತತಾ,** ಅಚ್ಛೇಜ್ಜಸುತ್ತಾವುತಅಭೇಜ್ಜಮಣಿ ವಿಯ ಅವಿಜಹಿತಪಕತಿತಾ। **ಸಙ್ಗತೀ**ತಿ ಛನ್ನಂ ಅಭಿಜಾತೀನಂ ತತ್ಥ ಸಙ್ಗಮೋ। **ಭಾವೋ**ತಿ ಸಭಾವೋಯೇವ, ಕಣ್ಡಕಾನಂ ತಿಖಿಣತಾ, ಕಪಿಟ್ಠಫಲಾದೀನಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲಾದಿತಾ, ಮಿಗಪಕ್ಖೀನಂ ವಿಚಿತ್ತವಣ್ಣಾದಿತಾತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ। ಏವಂ ನಿಯತಿಯಾ ಚ ಸಙ್ಗತಿಯಾ ಚ ಭಾವೇ ಚ ಪರಿಣತಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಂ ಪತ್ತಾ। ಯೇನ ಹಿ ಯಥಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸೋ ತಥೇವ ಭವತಿ। ಯೇನ ನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸೋ ನ ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಛಸ್ವೇವಾಭಿಜಾತೀಸೂ**ತಿ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಆದೀಸು ಛಸು ಏವ ಅಭಿಜಾತೀಸು ಠತ್ವಾ ಸುಖಞ್ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಾ ಸುಖದುಕ್ಖಭೂಮಿ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಅನ್ತಾದಿಭೇದೇ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಉಪಪತ್ತಿನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಭೂತಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಆಕಙ್ಖತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಂ। **ಏಕಚ್ಚೇ ಭೂತೇ ನಿಚ್ಚಾ**ತಿಆದಿನಾ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕದಿಟ್ಠಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಹಮ್ಪಿ ಭೂತೇಸು ಅಞ್ಞತರೋಸ್ಮೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಚತುತ್ಥಂ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕವಾದಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯತೋ ಕುತೋಚೀತಿ ಇಸ್ಸರಪುರಿಸಾದಿಭೇದತೋ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ। **ಏಕಾ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾವ ಲಬ್ಭತೀ**ತಿ ಇಧಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಇತರಮಞ್ಞನಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವೋ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಯೇವ ಭೂತೇ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಅಭಿನನ್ದತೀತಿಆದಿನಾ

ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಆಹ "ವುತ್ತನಯಮೇವಾ"ತಿ। **ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ**ತಿ "ಯೋ ಭೂತಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾನಭೂತೇ ಖನ್ಧೇ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಅಪರೇ ಪನೇತ್ಥ ಭೂತಗಾಮೋಪಿ ಭೂತ-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ರುಕ್ಖಾದಿವಸೇನಪಿ ಮಞ್ಞನಾವಿಭಾಗಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ತಥಾ ಮಹಾಭೂತವಸೇನಪಿ, ತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ನತ್ಥಿ।

ಭೂಮಿವಿಸೇಸಾದಿನಾ ಭೇದೇನಾತಿ ಭೂಮಿವಿಸೇಸಉಪಪತ್ತಿವಿಸೇಸಾದಿವಿಭಾಗೇನ। **ಇದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ಆನುಭಾವೇನ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದೇವ-ಸದ್ದೋ "ವಿದ್ಧೇ ವಿಗತವಲಾಹಕೇ ದೇವೇ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ೩.೧೦೨; ೫.೧೪೬-೧೪೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೫; ಇತಿವು॰ ೨೭) ಅಜಟಾಕಾಸೇ ಆಗತೋ, "ದೇವೋ ಚ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಫುಸಾಯತೀ"ತಿಆದೀಸು ಮೇಘೇ, "ಅಯಞ್ಹಿ ದೇವ ಕುಮಾರೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪, ೩೫, ೩೭) ಖತ್ತಿಯೇ ಆಗತೋ, "ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತೋ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ ಪರಿಚಾರೇತಿ ದೇವೋ ಮಞ್ಞೇ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೧) ವಿಯ ಇಧ ಉಪಪತ್ತಿದೇವೇಸು ಆಗತೋ, ದೇವ-ಸದ್ದೇನ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಸತ್ತೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತತೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇ ತಿವಿಧಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೇಸಾ ಛ ಕಾಮಾವಚರಾ ಇಧ ದೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಇತರೇಸಂ ಪದನ್ತರೇಹಿ ನಿವತ್ತಿತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಭೂತಾ ದೇವಾತಿ ಗಹಿತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ತಣ್ಹಾದಿಮಞ್ಞನಾನಂ ಪವತ್ತಾಕಾರೇನಪಿ ತಿವಿಧಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಭೂತವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

"ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಪಜಾಪತಿ ಅಭಿರೂಪಾ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೭೮) **ಪಜಾಪತಿ**-ಸದ್ದೋ ಘರಣಿಯಂ ಆಗತೋ, "ಪಜಾಪತಿ ಕಾಮದಾಯೀ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾ ಮೇ ಪಜಾ ಹೋತೂ"ತಿಆದೀಸು ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಪರಿಕಪ್ಪಿತೇ, "ಪಜಾಪತಿಸ್ಸ ದೇವರಾಜಸ್ಸ ಧಜಗ್ಗಂ ಉಲ್ಲೋಕೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ದೇವಜೇಟ್ಠಕೇ, ಇಧ ಪನ ಅಧಿಪತೀತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಉಪರಿ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಗಯ್ಹಮಾನತ್ತಾ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ। **ದೇವಾನ**ನ್ತಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿದೇವಾನಂ। **ಮಹಾರಾಜಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಕ್ಕಸುಯಾಮಸನ್ತುಸ್ಸಿತಸುನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ ಗಹಿತಾ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಮಹಾರಾಜಾದೀನಂ। **ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯಾ**ತಿ ಕಾಮಭೂಮಿಯಂ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ। **ಪಜಾಪತಿ**ನ್ತಿ ಪಜಾಪತಿಭಾವಂ। ಪಜಾಪತಿಭಾವೇನ ಹಿ ಮಾನಂ ಜಪ್ಪೇನ್ತೋ ಪಜಾಪತಿಂ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀತಿ ವುತ್ತೋ।

ಏಕಾ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾವ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ, ಪಜಾಪತಿನೋ ಪನ ಸಮಿಪತಂ ಸಲೋಕತಂ ವಾ ಆಕಙ್ಖತೋ, ತಥಾಭಾವಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಪಣಿದಹತೋ, ತಥಾಲದ್ಧಬ್ಬಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಸೇಯ್ಯಾದಿಭಾವಂ ದಹತೋ ಚ ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। **ಯೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಆಯುವಣ್ಣಾದಿಕೇ ವದತಿ। **ಪಜಾಪತಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಇತರಮಞ್ಞನಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಬ್ರೂಹಿತೋತಿ ಪರಿವುದ್ಧೋ। **ಗುಣವಿಸೇಸೇಹೀ**ತಿ ಝಾನಾದೀಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತಾಯ। ಬ್ರಹ್ಮ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸತಿಪಿ ಅವಿಸೇಸತೋ ವಿಸಿಟ್ಠವಾಚಕತ್ತೇ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಪನಸ್ಸ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತಾದಿರೂಪಾ ಪವತ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಹಸ್ಸೋ**ತಿ ಸಹಸ್ಸಿಯಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಅಧಿಪತಿಭೂತೋ। **ಪರಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೋ**ತಿ ಪಣೀತೇನ ಪರಮಝಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ಪರಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಂ ವಾ ಪರಮಂ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೋ। **ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ** ಪಧಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಅಪ್ಪಧಾನಾನಮ್ಪಿ ಕೇನಚಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಗಹಿತಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಬ್ರಹ್ಮಾ**ತಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಹಿ ವಣ್ಣವನ್ತತಾಯ ಚೇವ ದೀಘಾಯುಕತಾಯ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದೀಹಿ ಮಹನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ **ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ,** ತಸ್ಸ ಪನ ಪುರೋಹಿತಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಾ,** ಪರಿಸಾಯಂ ಭವಾ ಪರಿಚಾರಕಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಕ್ಕಟ್ಠೇಕಪುಗ್ಗಲಭಾವತೋ ಪಜಾಪತಿಸ್ಮಿಂ ವಿಯ ಬ್ರಹ್ಮನಿ ಮಞ್ಞನಾ ವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಜಾಪತಿವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬಹುಪುಗ್ಗಲಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಆಭಸ್ಸರವಾರಾದೀನಂ ಭೂತವಾರಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ।**

ಯಥಾವುತ್ತಪಭಾಯ ಆಭಾಸನಸೀಲಾ ವಾ **ಆಭಸ್ಸರಾ**। **ಏಕತಲವಾಸಿನೋ**ತಿ ಇದಂ ಝಾನನ್ತರಭೂಮೀನಂ ವಿಯ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಭಾವಾಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ, ಠಾನಾನಿ ಪನ ನೇಸಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನೇವ। ಆಭಸ್ಸರೇಹಿ ಪರಿತ್ತಾ ಆಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪರಿತ್ತಾಭಾ**। **ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಆಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾಭಾ**।

ಸುಭಾತಿ ಸೋಭನಾ ಪಭಾ। ಕಞ್ಚನಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ಸಸ್ಸಿರಿಕಾ **ಕಞ್ಚನಪಿಣ್ಡಸಸ್ಸಿರಿಕಾ**। ತತ್ಥ ಸೋಭನಾಯ ಪಭಾಯ ಕಿಣ್ಣಾ ಸುಭಾಕಿಣ್ಣಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ, ಅನ್ತಿಮ-ಣ-ಕಾರಸ್ಸ ಹ-ಕಾರಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "**ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಸುಭಾ**ತಿ ಚ ಏಕಗ್ಘನಾ ನಿಚ್ಚಲಾ ಪಭಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಪರಿತ್ತಾ ಸುಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪರಿತ್ತಸುಭಾ**। ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಸುಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣಸುಭಾ**।

ವಿಪುಲಫಲಾತಿ ವಿಪುಲಸನ್ತಸುಖಾಯುವಣ್ಣಾದಿಫಲಾ।

ಸತಿಪಿ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಂ ಪುಞ್ಞಫಲೇನ ಝಾನಫಲೇನ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವೇ ಯೇಸಂ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇಸು ಅಭಿಭೂವೋಹಾರೋ ಪಾಕಟೋ ನಿರುಳ್ಹೋ ಚ, ತೇಸಂ ವಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಅಸಞ್ಞಭವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**"ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಪಜಾಪತಿವಾರೇ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಜಾಪತಿಸ್ಮಿಂಯೇವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಮಞ್ಞನಾಪವತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ತಥಾ ಇಧಾಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ "**ಸೇಸಂ ಪಜಾಪತಿವಾರೇ ವುತ್ತನಯಮೇವಾ**"ತಿ।

ಭೂತವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪. ಏವಂ ಸತ್ತವಸೇನ ಭೂಮಿಕ್ಕಮದಸ್ಸನೇ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಂ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ "**ಏವಂ ಭಗವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನಾಗಾಮಿಖೀಣಾಸವಾ**ತಿ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಚ ಖೀಣಾಸವಾ ಚ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾ ಅತ್ಥೇವ ಅನೇಕಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾಯುಕಾ, ಉಕ್ಕಂಸಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪನ ಸೋಳಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾಯುಕಾವ, ನ ತತೋ ಪರನ್ತಿ ಆಹ "**ಕತಿಪಯಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾಯುಕಾ**"ತಿ। ಕಾಮರೂಪಭವೇಸು ಪವತ್ತಮಾನಾಪಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದಿಧಮ್ಮಾ ಅರೂಪಾವಚರಭಾವತೋ ತಂಭೂಮಿಕವೋಹಾರಂ ನ ಲಭನ್ತೀತಿ "**ತತ್ರೂಪಪನ್ನಾಯೇವಾ**"ತಿ ಅವಧಾರೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಭೂವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ** ಯಥಾರಹನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನ ಹೇತ್ಥ ವಣ್ಣವನ್ತತಾದಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। **ಪಜಾಪತಿವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಅರೂಪೋ ಪಹೀನರೂಪಪಟಿಘಸಞ್ಞೋ"ತಿಆದಿನಾ ಮಾನಮಞ್ಞನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದಿಟ್ಠಸುತವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫. ರೂಪಮುಖೇನ ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥುದಸ್ಸನಂ ಸಙ್ಖೇಪೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ವಿತ್ಥಾರತೋಪೀ**"ತಿ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ "ಯತ್ಥ ನೇವ ಪಥವೀ, ನ ಆಪೋ, ನ ತೇಜೋ, ನ ವಾಯೋ, ನ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನ"ನ್ತಿಆದಿಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವದಸ್ಸನಂ ಹೋತೀತಿ।

ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ಯಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇನ ಕತದಸ್ಸನಕಿರಿಯಾಸಮಾಪನಂ, ಯಞ್ಚ ಚಕ್ಖು ದ್ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ ಸತಿ ಸಮ್ಭವೇ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ತಂ ಸಬ್ಬಕಾಲನ್ತಿ ವಿಸೇಸವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ ದಿಟ್ಠನ್ತೇವ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ದುದ್ಧ"ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ರೂಪಾಯತನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**"ನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ **ಸುತಾದೀಸುಪಿ** ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಸತ್ತಾ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತಾ ವಿಸತ್ತಾತಿ ಸತ್ತಾ। ಸಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ಸಾಮಞ್ಞಸದ್ದೋಪಿ ಚೇಸ ಸತ್ತ-ಸದ್ದೋ "ಇತ್ಥಿರೂಪೇ"ತಿ ವಿಸಯವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಇಧ ಪುರಿಸವಾಚಕೋ

ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ರತ್ತಾತಿ** ವತ್ಥಂ ವಿಯ ರಙ್ಗಜಾತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪರಿಣಾಮಕಾರಕೇನ ಛನ್ದರಾಗೇನ ರತ್ತಾ ಸಾರತ್ತಾ। **ಗಿದ್ಧಾತಿ** ಅಭಿಕಙ್ಖನಸಭಾವೇನ ಅಭಿಗಿಜ್ಝನೇನ ಗಿದ್ಧಾ ಗೇಧಂ ಆಪನ್ನಾ। **ಗಧಿತಾತಿ** ಗನ್ಥಿತಾ ವಿಯ ಲೋಭೇನ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಬದ್ಧಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾತಿ** ಕಿಲೇಸವಸೇನ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತಾ ವಿಯ ಅನಞ್ಞಕಿಚ್ಚಾ ಮುಚ್ಛಂ ಮೋಹಂ ಆಪನ್ನಾ। **ಅಜ್ಝೋಸನ್ನಾತಿ** ವಿಸಯೇ ಅಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಯ ಠಿತಾ। **ಇಮಿನಾತಿ** ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಾದಿಆಕಾರೇನ। **ಮಙ್ಗಲಂ ಅಮಙ್ಗಲನ್ತಿ** ಈದಿಸಂ ದಿಟ್ಠಂ ಮಙ್ಗಲಂ, ಈದಿಸಂ ಅಮಙ್ಗಲನ್ತಿ । **ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನನಯೇನಾತಿ** ಇದಂ ವೇದನಾದಿಅರೂಪಧಮ್ಮೇ, ರೂಪಾಯತನವಿನಿಮುತ್ತಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವಾ ಅತ್ತತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ತತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ಬಾಹಿರಂ ವಾ ರೂಪಾಯತನಂ ತಸ್ಸೋಕಾಸಭಾವೇನ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ "ಸೋ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ರೂಪಾಯತನೇ"ತಿ ಮಞ್ಞನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಸ್ಮಿಂ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಇಮಂ ನಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। "ಪಥವಿತೋ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದೀಸು ಯಥಾ "ಸಉಪಕರಣಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರಸ್ಸ ವಾ"ತಿಆದಿಮಞ್ಞನಾಪವತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ಏವಂ "ದಿಟ್ಠತೋ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದೀಸು ಸಕ್ಕಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇಸಂ ಪಥವೀವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

ಆಹಚ್ಚಾತಿ ವಿಸಯಂ ಅನ್ವಾಯ, ಪತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಉಪಗನ್ತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಂಸಿಲೇಸೇತಿ** ಚಕ್ಖುರೂಪಸೋತಸದ್ದಾ ವಿಯ ದುರೇ ಅಹುತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಲ್ಲಿಯನೇ।

ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಕೇವಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತರಾನಿಪಿ ಹಿ ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ। ಸೇಸೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ತಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ದ್ವೀಸುಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಲೋಕುತ್ತರಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಆಪನ್ನೋತಿ ಆಹ **"ಇಧ ಪನ ಸಕ್ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ ಲಬ್ಭತೀ"**ತಿ। **ವಿತ್ಥಾರೋತಿ** ಮಞ್ಞನಾನಂ ಪವತ್ತನಾಕಾರವಿತ್ಥಾರೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತೇಸು ಸುತವಾರಾದೀಸು।

ದಿಟ್ಠಸುತವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಏಕತ್ತವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬. **ಸಮಾಪನ್ನಕವಾರೇನಾತಿ** ಸಮಾಪನ್ನಕಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಝಾನಪ್ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಏಕಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ "ಏಕತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವಿಪಾಕಜ್ಝಾನಪ್ಪವತ್ತಿಪಿ ಇಧ ಸಮಾಪನ್ನಕವಾರಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಅಸಮಾಪನ್ನಕವಾರೇನಾತಿ** ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ। ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇನಪಿ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ **ಏಕತ್ತಂ** ಗತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಯೋಜನಾತಿ ಮಞ್ಞನಾಯೋಜನಾ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ವಿಭಜಿತ್ವಾ। **ಸಾಸನನಯೇನಾತಿ** ಪಾಳಿನಯೇನ। ತತ್ಥ "ಏಕತ್ತಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದೀಸು "ವೇದನಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ, "ನಾನತ್ತಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದೀಸು ಪನ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತವಿಧಿಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಮಞ್ಞನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಥವೀವಾರಾದೀಸು ವುತ್ತೇನ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನಾತಿ "ಅಹಂ ವೇದನಾತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ಮಮ ವೇದನಾತಿ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಅಹಂ ರೂಪನ್ತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ಮಮ ರೂಪನ್ತಿ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾನುರೂಪಂ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ"**ತಿ, ಏಕತ್ತನಾನತ್ತಭಾವೇಸು ಯೋ ಯೋಜನಾನಯೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತದನುರೂಪಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೇಚೀತಿ** ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ। **ಅಪರೇತಿ** ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ। ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಂ ವದನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಮಞ್ಞನಾ ನಾಮ ಸಕ್ಕಾಯಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾವ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತವಿಸಯವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ನ ತತ್ಥ ಅಯಮೇಕತ್ತನಯೋ ಅಯಂ ನಾನತ್ತನಯೋತಿ

ವಿಭಾಗವಸೇನೇವ, ಏಕತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತೀತಿಆದೀಸು ಚ ಅತ್ತನೋ ಏಕತ್ತನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿತಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಏಕತ್ತಂ ನಾನತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಏಕತ್ತನಾನತ್ತಭಾವೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ತದುಭಯಸ್ಸ ಇಧ ಅನಧಿಪ್ಪೇತಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯಂ ಯಥಾವುತ್ತಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅನವಸೇಸತೋ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಉಪಾದಾಯ **"ಸಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಮೇವಾ"**ತಿ ಆಹ, ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇ ಅಸತಿ ನಿಬ್ಬಿದಾಭಾವತೋ ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ತಣ್ಹಾ ವಡ್ಢತೇವಾತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬಂ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀ"**ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - "ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ವಿಹರತೋ ತಣ್ಹಾ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೩, ೫೭)। "ಸಬ್ಬಮಿದಂ ಮಯಾ ನಿಮ್ಮಿತ"ನ್ತಿ ತೇನ ನಿಮ್ಮಿತಮಞ್ಞನಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಸೇಯ್ಯಾದಿತೋ ದಹನ್ತೋ ತೇನ ಮಾನೇನ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಮಞ್ಞತಿಯೇವ ನಾಮ ನಿಮ್ಮಿತಮಞ್ಞನಾಯ ವಿನಾ ತಥಾಮಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತನಾ ನಿಮ್ಮಿತಂ ಮಞ್ಞನ್ತೋ ಸಬ್ಬಂ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿಆದಿನಾ ನಯೇನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಿಯತಿವಾದಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಮಹಾ ಮೇ ಅತ್ತಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬತೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಭೂತಿಪವತ್ತಿವಾದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಕ"ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ - "ಅಹಂ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಕಿಞ್ಚನಂ ಪಲಿಬೋಧೋ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ, ಪರೋ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಪರಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಂ ಪಲಿಬೋಧೋ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನಪೇತ್ಥ ಮಞ್ಞನಾ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸೇಸಂ ಪಥವೀವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ "ಸಬ್ಬೋಯಂ ಲೋಕೋ ಪುರಿಸಮಯೋ"ತಿ ಏವಂದಿಟ್ಠಿಕೋ ಪುರಿಸಸಙ್ಖಾತತೋ ಸಬ್ಬತೋ, ಅತ್ತನೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ವಾ ನಿಗ್ಗಮನಂ ವಾ ಮಞ್ಞನ್ತೋ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಸಬ್ಬತೋ ಮಞ್ಞತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿನೇಹಂ ಮಾನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ಮಾನಮಞ್ಞನಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಂಯೇವ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಮಯ್ಹಂ ಅತ್ತಾ ಕತ್ತಾ ಸಾಮೀತಿ ವಾ ಮಞ್ಞನ್ತೋ "ಸಬ್ಬಂ ಮೇ"ತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ತಥಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾಭಿನನ್ದನಾಹಿ ಅಭಿನನ್ದನ್ತೋ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಿನನ್ದತೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾಯಂ। ಉಕ್ಕಂಸಗತಸುಖಸಹಿತಞ್ಹಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದೀ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಮಞ್ಞತಿ, ತಂ ಪನತ್ಥತೋ ಸಕ್ಕಾಯೋಯೇವಾತಿ। **ಏಕಧಾ**ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಭಾವೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಯತೋ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ। **ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹೀ**ತಿ ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ, ಬನ್ಧನೇಹಿ ವಾ। **ಸಮಪ್ಪಿತೋ** ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತೋ ಅಲ್ಲೀನೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ**ತಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಪರಿಚಾರೇತೀ**ತಿ ತೇಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಯಥಾಸುಖಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚಾರೇತಿ ಸಞ್ಚಾರೇತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಉಪನೇತಿ। ಅಥ ವಾ ಲಳತಿ ರಮತಿ ಕೀಳತಿ। ಏತ್ಥ ದ್ವಿಧಾ ಕಾಮಗುಣಾ ಮಾನುಸಕಾ ಚೇವ ದಿಬ್ಬಾ ಚ। ಮಾನುಸಕಾ ಚ ಮನ್ಧಾತುಕಾಮಗುಣಸದಿಸಾ, ದಿಬ್ಬಾ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿದೇವರಾಜಸ್ಸ ಕಾಮಗುಣಸದಿಸಾ। ಏವರೂಪೇ ಕಾಮೇ ಉಪಗತಾನಞ್ಹಿ ತೇ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ…ಪೇ॰… ಹೋತೀ"**ತಿ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಭಾವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ದುಕ್ಖವೂಪಸಮನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ। ಪರಮಂ ಉತ್ತಮಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ **ಪರಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ,** ತಂ ಪತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಚಧಾ ಆಗತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಮಗುಣಸುಖಸ್ಸ ಚೇವ ಚತುಬ್ಬಿಧರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಸುಖಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಪಞ್ಚಪ್ಪಕಾರೇನ ಆಗತಂ। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೋ**ತಿ ಪರಮಂ ಸುಖಂ ನಿಸ್ಸರಣನ್ತಿ ಮಞ್ಞನಾಯ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೋ।

"ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಪತ್ತೇ ನ ಜಾಯತಿ, ನ ಜೀರತಿ, ನ ಮೀಯತೀ"ತಿ ಏವಮ್ಪಿ **ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಮಿಂ ಮಞ್ಞತಿ**। "ಇತೋ ಪರಂ ಪರಮಸ್ಸಾಸಭೂತಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ನಿಬ್ಬಾನತೋ ಮಞ್ಞತಿ**। ತಯಿದಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಯಾ ಅಧಿಗತಂ, ತಸ್ಮಾ **"ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮೇ"**ತಿ **ಮಞ್ಞತಿ**। ತತೋಯೇವ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾಯ ಅಭಿನನ್ದತಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ**। ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞಿತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಿನೇಹಂ ಮಾನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ **ತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ** ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ।

ಯಾದಿಸೋತಿ ಯಥಾರೂಪೋ, ಯೇಹಿ ಜೇಗುಚ್ಛಾದಿಸಭಾವೇಹಿ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಸಾ**ತಿ ಅಯಂ। ತೇನಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸುಣನ್ತಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧತಮಾಹ। ಅಸುಭಾದಿಸಭಾವೇನ ಸಹ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾಯೋ ಸಮೂಹೋತಿ **ಸಕ್ಕಾಯೋ,** ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। **ತಥಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಭಾವಭೂತೇನ ಪಟಿಕೂಲತಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಸಬ್ಬಮಞ್ಞನಾ**ತಿ ಪಥವೀಆದಿಕೇ ಸರೂಪಾವಧಾರಣಾದಿವಿಭಾಗಭಿನ್ನೇ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅನೇಕವಿಹಿತಾ ಸಬ್ಬಾ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ।

ಜೇಗುಚ್ಛೋತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯೋ। ತೇನಸ್ಸ ಅಸುಭಾಜಞ್ಞದುಗ್ಗನ್ಧಪಟಿಕೂಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಿದುರೋ**ತಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವೋ। ತೇನಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಅದ್ಧುವಖಯವಯಪಭಙ್ಗುರಸಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾಯೋ। **ದುಕ್ಖೋ**ತಿ ನ ಸುಖೋ। ತೇನಸ್ಸ ಕಿಚ್ಛಕಸಿರಾಬಾಧದುಕ್ಖವುತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಪರಿಣಾಯಕೋ**ತಿ ಪರಿಣಾಯಕರಹಿತೋ। ತೇನಸ್ಸ ಅತ್ತಸುಞ್ಞಅಸಾರವುತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತ**ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾಯಂ। **ಪಚ್ಚನೀಕತೋ**ತಿ ಸಭಾವಪಟಿಪಕ್ಖತೋ, ಸುಭನಿಚ್ಚಸುಖಅತ್ತಾದಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ, ತತ್ಥ ಸುಭಾದಿಗಾಹವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಮಞ್ಞನಾ ಉಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಸುಭತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಮಹಾಪರಿಳಾಹೇ ವಿಪುಲಾನತ್ಥಾವಹೇ ಚ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಸಲಭಸ್ಸ ಪತನಂ ಸುಭಸುಖಸಞ್ಞಾಯ, ಏವಂ ತಾದಿಸೇ ಸಕ್ಕಾಯೇ ಸಲಭಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸುಭತೋ…ಪೇ॰… ತಣ್ಹಾಯ ಮಞ್ಞನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಗೂಥಾದೀ ಕೀಟಕೋ ಗೂಥರಾಸಿಂ ಲದ್ಧಾ ಅಸಮ್ಪನ್ನೇಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪನ್ನಾಕಾರಂ ಪವತ್ತಯಮಾನೋ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇತಿ, ಏವಮನೇಕಾದೀನವೇ ಏಕನ್ತಭೇದಿನಿ ಸಕ್ಕಾಯೇ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಮದೇನ ತತ್ಥ ಬಾಲೋ ಮಾನಂ ಜಪ್ಪೇತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಮಾಹ **"ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಮಾನೇನ ಮಞ್ಞನಾ"**ತಿ।

ಯಥಾ ಬಾಲೋ ಮುದ್ಧಧಾತುಕೋ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕೋಚಿ ಆದಾಸೇ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಬಿಮ್ಬಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಮಞ್ಞೇ ಆದಾಸಸಾಮಿಕೋ, ಯದಿ ಅಹಮಿಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಂ, ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಮೇ ಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪಲಾಯನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿ, ತಥೂಪಮೋ ಅಯಂ ಬಾಲೋ ಸಕ್ಕಾಯೇ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗಾಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ **"ಅತ್ತಾ…ಪೇ॰… ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಹೋತಿ ಮಞ್ಞನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ।

ಸುಖುಮಂ ಮಾರಬನ್ಧನಂ ವೇಪಚಿತ್ತಿಬನ್ಧನತೋಪಿ ಸುಖುಮತರತ್ತಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಅಹೋ ಸುಖುಮತರಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾರಬನ್ಧನ"ನ್ತಿ।

ಬಹುನ್ತಿ ಅತಿವಿಯ, ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ। **ವಿಪ್ಫನ್ದಮಾನೋಪಿ ಸಕ್ಕಾಯಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ** ಸಂಸಾರಂ ನಾತಿವತ್ತನತೋ। ಯಥಾಹ "ಯೇ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ತೇ, ಸಕ್ಕಾಯಂಯೇವ ಅನುಪರಿಧಾವನ್ತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಸಾ ಗದ್ದುಲಬನ್ಧನೋ"ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಸುಪಿ ಉಚ್ಛೇದವಿಕಪ್ಪೇಸು ಸಂಸಾರನಾಯಿಕಾನಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀನಂ ಪಹಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ಏವಂ ಸಸ್ಸತವಿಕಪ್ಪೇಸುಪೀತಿ ಕಥಞ್ಚಿ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಭವವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಕ್ಕಾಯಂ ನಾತಿವತ್ತತೀ"ತಿ।

ಸಸೋತಿ ಸೋ ಏಸೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ। **ನಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ।

ತನ್ತಿ ತಸ್ಮಾ ಸಕ್ಕಾಯಮಲೀನಸ್ಸ ಜಾತಿಯಾದೀನಮನತಿವತ್ತನತೋ। **ಅಸಾತತೋ**ತಿ ದುಕ್ಖತೋ।

ಪಸ್ಸಂ ಏವಮಿಮನ್ತಿ ಅಸುಭಾನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾನತ್ತಸಭಾವಂ ತಂ ಸಕ್ಕಾಯಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಯಥಾಭೂತವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸನ್ತೋ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸಬ್ಬಾ ಮಞ್ಞನಾಯೋ

ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಸಕಲಸ್ಮಾಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಪಮುಚ್ಚತೀತಿ।

ಏಕತ್ತವಾರಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸೇಕ್ಖವಾರದುತಿಯನಯವಣ್ಣನಾ

೭. ಅಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ವಚನಂ **ಉದ್ದೇಸೋ,** ನಿಯಮೇತ್ವಾ ವಚನಂ **ನಿದ್ದೇಸೋ**ತಿ ಆಹ **"ಯೋತಿ ಉದ್ದೇಸವಚನಂ, ಸೋತಿ ನಿದ್ದೇಸವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಸಮ್ಭಿನ್ನನತ್ಥೋ**ತಿ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ಸಮ್ಭಿನ್ನನಞ್ಚ ಸಭಾಗತಾವಸೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಆರಮ್ಮಣಸಭಾಗೇನಾ"**ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸಭಾಗತಾಯ ಸದಿಸತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ, ಸೇಕ್ಖವಿಸಯತ್ತಾ ಚ ತಸ್ಸ ವಚನಸ್ಸ।

ಕೇನಟ್ಠೇನಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಞಾಣೇನ ಅರಣೀಯತೋ ಅತ್ಥೋ ಸಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಕೇನ ಸಭಾವೇನ ಕೇನ ಲಕ್ಖಣೇನ ಸೇಕ್ಖೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾಧಿಗಮೇನ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇಕ್ಖವೋಹಾರಪ್ಪವತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಪಟಿಲಾಭತೋ ಸೇಕ್ಖೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು, ಹೇಟ್ಠಿಮೇಸು ಚ ತೀಸು ಫಲೇಸು ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಸೇಕ್ಖಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ...ಪೇ॰... ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಸೇಕ್ಖೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಏವಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ಸೇಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಿಕ್ಖತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಸಮಙ್ಗೀ ಅಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸಿಕ್ಖೋ ಸೇಕ್ಖೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಿಕ್ಖತೀ"**ತಿಆದಿ । ಸಿಕ್ಖಾಹಿ ನಿಚ್ಚಸಮಾಯೋಗದೀಪನತ್ಥಞ್ಚೇತ್ಥ "ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ। ಅಥ ವಾ ಸಿಕ್ಖನಂ ಸಿಕ್ಖಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ**। ಸೋ ಹಿ ಅಪರಿಯೋಸಿತಸಿಕ್ಖತ್ತಾ ತದಧಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಚ ಏಕನ್ತೇನ ಸಿಕ್ಖನಸೀಲೋ, ನ ಅಸೇಕ್ಖೋ ವಿಯ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸಿಕ್ಖೋ ತತ್ಥ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧುಸ್ಸುಕ್ಕೋ, ನಾಪಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಿಕ್ಖೋ ಪಚುರಜನೋ ವಿಯ ತತ್ಥ ಅನಧಿಮುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಜಾತೋ, ತತ್ಥ ವಾ ಭವೋತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ**। ಅಥ ವಾ ಇಕ್ಖತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಇಕ್ಖಾ, ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ಸಹ ಇಕ್ಖಾಯಾತಿ **ಸೇಕ್ಖೋ**।

ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಾಯ ಪರಿಪೂರಕಾರೀತಿ ಯಾ ಸಾ ಸೀಲಾದಿಕಾ ವಿಪಸ್ಸನನ್ತಾ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಅನುಲೋಮನತೋ ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಾ, ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪಾದನೇನ ಪರಿಪೂರಕಾರೀತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಪಟಿಪದಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲೋ ವಾ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲಞ್ಹಿ ಇಧ "ಸೀಲ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಪಧಾನಭಾವತೋ। ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇಸು ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಿಧಾನೇನ **ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ**। ಪರಿಯೇಸನಾದಿವಸೇನ ಭೋಜನೇ ಪಮಾಣಜಾನನೇನ **ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ**। ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೇ ಯುತ್ತತಾಯ **ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ**। ಕಥಂ ಪನ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ ಹೋತೀತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುಬ್ಬರತ್ತಾ...ಪೇ॰... ವಿಹರತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ "ಕಥಞ್ಚ ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ಹೋತಿ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತಿ, ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಂ ಯಾಮಂ ಚಙ್ಕಮೇನ...ಪೇ॰... ಸೋಧೇತಿ, ಏವಂ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೧೯)। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ**ತಿ "ಮಞ್ಞತಿ, ನ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಭಾವಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ। **ನೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ** "ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ, ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ।

ಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ ಮನಸಿ ಭವೋತಿ ರಾಗೋ ಮಾನಸೋ, ಮನೋ ಏವ ಮಾನಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ **ಮಾನಸಂ,** ಅನವಸೇಸತೋ ಮಾನಂ ಸೀಯತಿ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತೀತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ **ಮಾನಸಂ,** ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಪನ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಮಾನಸತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಜನೇಸುತಾತಿ** ಜನೇ ಸಕಲಸತ್ತಲೋಕೇ ವಿಸ್ಸುತಾ, ಪತ್ಥಟಯಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಉತ್ತರನ್ತಿ **ಅನುತ್ತರಂ**। ತಂ ಪನ ಸಬ್ಬಸೇಟ್ಠಂ ಹೋನ್ತಂ ಏಕನ್ತತೋ ಸದಿಸರಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನುತ್ತರನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಂ, ಅಸದಿಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಪತ್ಥಯಮಾನಸ್ಸಾತಿ** ತಣ್ಹಾಯನ್ತಸ್ಸ। **ಪಜಪ್ಪಿತಾನೀತಿ** ಮಾನಜಪ್ಪನಾನಿ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ತಣ್ಹಾಯನಾ ಪತ್ಥಯಮಾನಮಞ್ಞನಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪಜಪ್ಪಿತಾನಿ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪವೇಧಿತ**ನ್ತಿ ಪರಿವಾಸಿತಂ। **ಪಕಪ್ಪಿತೇಸೂತಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು। **ಸೋತ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಸೋತಂ । ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಛಿನ್ನೇ ಇತರಸೋತಂ ಛಿನ್ನಮೇವಾತಿ। **ವಿದ್ಧಸ್ತ**ನ್ತಿ ವಿನಾಸಿತಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಲೋಮಹಂಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ವಿನಳೀಕತ"**ನ್ತಿ, ವಿಗತಾವಸೇಸಂ ಕತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಧಿಮುತ್ತಿಯಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಪತ್ಥನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ **"ತನ್ನಿನ್ನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಕುಸಲಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಅಧಿಮುತ್ತಿಭಾವತೋ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚನ್ತೋತಿ** ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ।

ಸಬ್ಬಾಕಾರವಿಪರೀತಾಯಾತಿ "ಸುಭಂ ಸುಖಂ ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅತ್ತನಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರಾನಂ ವಸೇನ ತಬ್ಬಿಪರೀತತಾಯ, ಅನವಸೇಸತೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವವಿಪರೀತಾಕಾರಗಾಹಿನಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನಾತಿ** ಅಸಮ್ಪಜಾನನಮಿಚ್ಛಾಜಾನನಾನಿ ವಿಯ ನ ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ನಾಪಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ, ಅಥ ಖೋ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಭಾವಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ, ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞೇಕದೇಸೇನ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಪಥವೀತಿ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಪಥವೀಭಾವ**ನ್ತಿ ಪಥವಿಯಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಂ। ಲಕ್ಖಣಪಥವೀ ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವೋ ಪನಸ್ಸಾ **"ಅನಿಚ್ಚಾತಿಪೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಗಹಿತೋತಿ। **ಅಭಿಞ್ಞತ್ವಾತಿ** ಞಾತತೀರಣಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಞಾಣೇಹಿ ಚ ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾ। **ಮಾಮಞ್ಞೀತಿ** ಅಪ್ಪಹೀನಾನಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ ವಸೇನ ಮಾತಿ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಮಾ, ಪಹೀನಾನಂ ಪನ ವಸೇನ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಅಮಞ್ಞೀ, ಮಾ ಚ ಸೋ ಅಮಞ್ಞೀ ಚ ಮಾಮಞ್ಞೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪದವಿಭಾಗತೋ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಯೇನ ಭಾಗೇನ ಅಮಞ್ಞೀ, ತೇನ ಮಞ್ಞೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯೇನ ಪನ ಭಾಗೇನ ಮಞ್ಞೀ, ತೇನ ಅಮಞ್ಞೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಧಾನಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **"ಮಞ್ಞೀ ಚ ನ ಮಞ್ಞೀ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಧಾನತಾ ಚೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಮಞ್ಞನಾನಂ ದುಬ್ಬಲಭಾವತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಇತರಾ ಪನ ತನುಭಾವಂ ಗತಾ"**ತಿ। **ಮಾತಿ** ಚ ನಿಪಾತಪದಮೇತಂ, ಅನೇಕತ್ಥಾ ಚ ನಿಪಾತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಏತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅತ್ಥೇ ಇಮಂ ಪದಂ ನಿಪಾತೇತ್ವಾ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿಪಾತೇತ್ವಾತಿ** ಚ ಪಕತಿಆದಿವಿಭಾಗನಿದ್ಧಾರಣೇ ಅನುಮಾನನಯಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಅತ್ಥೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಥುಜ್ಜನೋ ವಿಯಾತಿ** ಏತೇನಸ್ಸ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝತಣ್ಹಾಮಾನವಸೇನ ಮಞ್ಞನಾ ನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ದೀಪೇತಿ।

ಅಥ ವಾ **ಮಾ ಮಞ್ಞೀತಿ** ಪರಿಕಪ್ಪಕಿರಿಯಾಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಮೇತಂ "ಮಾ ರನ್ಧಯುಂ, ಮಾ ಜೀರೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ನ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಞ್ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನಮಞ್ಞನತ್ತಾ "ಮಞ್ಞತಿ"ಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಯಥಾ ಚ ಖೀಣಾಸವೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಮಞ್ಞನತ್ತಾ ನ ಮಞ್ಞತಿ ಏವ, ನ ಏವಂ ಸೇಕ್ಖೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಏಕಚ್ಚಾ ಮಞ್ಞನಾ ಪಹೀನಾ, ಏಕಚ್ಚಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾ, ತಸ್ಮಾ ಉಭಯಭಾವತೋ ಉಭಯಥಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನನು ಚ ಉಭಯಭಾವತೋ ಉಭಯಥಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ? ನ। ಯಾ ಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾ, ತಾಪಿಸ್ಸ ತನುಭಾವಂ ಗತಾತಿ ತಾಹಿಪಿ ಸೋ ನ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ ವಿಭೂತತರಾಯ ಮಞ್ಞನಾಯ ಅಭಾವತೋ, ಪಗೇವ ಇತರಾಹಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಮಾ ಮಞ್ಞೀ"ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಮಾ ಮಞ್ಞೀತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಕಿರಿಯಾಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಮೇತಂ 'ಮಾ ರನ್ಧಯುಂ, ಮಾ ಜೀರೀ'ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ನ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। ಅಯಞ್ಚಸ್ಸ ಅಮಞ್ಞನಾ ವತ್ಥುನೋ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ, ನ ಅಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಯ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ। ಯಞ್ಹಿ ಏಕನ್ತತೋ ಪರಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ

ಪರಿಜಾನಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ನ ತತ್ಥ ತಬ್ಬಿಧುರೇ ವಿಯ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಮಞ್ಞನಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ತಸ್ಸಾತಿ ವದಾಮೀ**"ತಿ।

ಓಕ್ಕನ್ತನಿಯಾಮತ್ತಾತಿ ಅನುಪವಿಟ್ಠಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮತ್ತಾ, ಓತಿಣ್ಣಮಗ್ಗಸೋತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣತ್ತಾತಿ** ಉಪರಿಮಗ್ಗಸಮ್ಬೋಧಿಪಟಿಸರಣತ್ತಾ, ತದಧಿಗಮಾಯ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಭಯೇನಪಿ ತಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿನೀ ಸೇಸಪರಿಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಪರಿಜಾನಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಠಿತಂ, ಪರಿಞ್ಞಾತುಂ ವಾ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ**। **ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ವಿಯಾತಿ** ಏತೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಾಸಙ್ಕಾ ಏವ ನತ್ಥಿ ಅನಧಿಕಾರತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "**ಮಾಭಿನನ್ದೀ**"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸೇಕ್ಖವಾರದುತಿಯನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಖೀಣಾಸವವಾರತತಿಯಾದಿನಯವಣ್ಣನಾ

೮. **ಸಭಾಗೋ** ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚತಾದಿಸಾಮಞ್ಞೇನ। ಆರಕಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅರಹನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ತಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮಾನೇನ್ತೋ "**ವುತ್ತಞ್ಚೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಾಪಕಾತಿ** ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ ದುಗ್ಗತಿಸಮ್ಪಾಪನಟ್ಠೇನ ಚ ಪಾಪಕಾ। ಸಾವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಚ **ಅಕುಸಲಾ**। ಸಂಕಿಲೇಸಂ ಅರಹನ್ತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ**। ಪುನಬ್ಭವಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲಾ, ಪುನಬ್ಭವಫಲಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ ವಾ **ಪೋನೋಭವಿಕಾ**। ಸಹ ದರಥೇನ ಪರಿಳಾಹೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಸದರಾ**। ದುಕ್ಖೋ ಕಟುಕೋ, ದುಕ್ಖಮೋ ವಾ ವಿಪಾಕೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಾ**। ಅನಾಗತೇ ಜಾತಿಯಾ ಚೇವ ಜರಾಮರಣಾನಞ್ಚ ವಡ್ಢನೇನ **ಜಾತಿಜರಾಮರಣಿಯಾತಿ**। ಏವಮೇತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಸುತ್ತನ್ತವಣ್ಣನಾ, ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೋ ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೋತಿ ತೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಾತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಾಪೀತಿ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚೇನ ಸದಿಸಂ ಫಲಕಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ನಿದ್ಧಾರೇತಿ।

ಸೀಲವಿಸೋಧನಾದಿನಾ ಗರೂನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಕರಣಂ **ಗರುಸಂವಾಸೋ**। ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ **ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಂವಾಸೋ**। **ದಸ ಅರಿಯಾವಾಸಾ** ನಾಮ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾದಯೋ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ –

> "ದಸಯಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಾವಾಸಾ, ಯೇ ಅರಿಯಾ ಆವಸಿಂಸು ವಾ ಆವಸನ್ತಿ ವಾ ಆವಸಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಾ। ಕತಮೇ ದಸ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ ಛಳಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಏಕಾರಕ್ಖೋ, ಚತುರಾಪಸ್ಸೇನೋ, ಪನುಣ್ಣಪಚ್ಚೇಕಸಚ್ಚೋ, ಸಮವಯಸಟ್ಠೇಸನೋ, ಅನಾವಿಲಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ಸುವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತೋ, ಸುವಿಮುತ್ತಪಞ್ಞೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಸ ಅರಿಯಾವಾಸಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೯)।

ವುಸ್ಸತೀತಿ ವಾ ವುಸಿತಂ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಅರಿಯಫಲಞ್ಚ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತಿಸಯವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಅರಹಾ "**ವುಸಿತವಾ**"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಕರಣೀಯನ್ತಿ** ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಭಾವನಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಮಾಹ। ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಕತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಸೋಳಸವಿಧನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಕರಣೀಯ**"ನ್ತಿ। **ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾಹಿ ಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧೀನಂ ವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತಸ್ಸ। **ಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸದರಥಪರಿಳಾಹಾನಂ ವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ **ಭಿಕ್ಖುನೋ**। **ಕತಸ್ಸ** ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸ್ಸ **ಪಟಿಚಯೋ** ಪುನ ಕರಣಂ **ನತ್ಥಿ**, ತತೋ ಏವ **ಕರಣೀಯಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ** ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ।

ಭಾರಾತಿ ಓಸೀದಾಪನಟ್ಠೇನ ಭಾರಾ ವಿಯಾತಿ ಭಾರಾ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಭಾರಾ ಹವೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೨)। ಅತ್ತನೋ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾಯತ್ತನ್ತಿ **ಅತ್ತುಪನಿಬನ್ಧಂ,** ಸಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಅತ್ತಾನಂ **ಅವಿಜಹನಂ**। ತಯಿದಂ ಯದಿಪಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅಕುಪ್ಪಸಭಾವಾಪರಿಹಾನಧಮ್ಮೇಸು ಪನ ಅಗ್ಗಭೂತೇ ಅರಹತ್ತೇ ಸಾತಿಸಯಂ, ನೇತರೇಸೂತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಅತ್ತನೋ ಪರಮತ್ಥಟ್ಠೇನ ವಾ**"ತಿ, ಉತ್ತಮಟ್ಠಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುತ್ತನ್ತನಯೋ ನಾಮ ಪರಿಯಾಯನಯೋತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯನಯೇನ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಭವರಾಗಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಸಂಯೋಜನ**"ನ್ತಿ ಆಹ, ನ ಪನ "ರೂಪರಾಗೋ"ತಿಆದಿನಾ। **ಭವೇಸು ಸಂಯೋಜನ್ತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಕಮ್ಮವಿಪಾಕವಟ್ಟಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಸ್ಸರಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಬನ್ಧನ್ತಿ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ನ ವಿನಾ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ತೇಸಂ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಅತ್ಥಿ, ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಙ್ಗಹಿತೇಹಿ ಚ ತೇಹಿ ತಂತಂಭವನಿಬ್ಬತ್ತಕಕಮ್ಮನಿಯಮೋ ಭವನಿಯಮೋ ಚ ಹೋತಿ , ನ ಚ ಉಪಚ್ಛಿನ್ನಸಂಯೋಜನಸ್ಸ ಕತಾನಿಪಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಭವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ ತೇಸಂಯೇವ ಸಂಯೋಜನಟ್ಠೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಾಯಾತಿ ಆಜಾನನಭೂತಾಯ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಯಥಾಭೂತಂ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಯೋ ಯಥಾ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ, ತಂ ತಥಾ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಚಿತ್ತವಿಮುತ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಗ್ಗೋ। **ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಮುತ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಂ ತತ್ಥ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರತಾ। **ತನ್ತಿ** ಪಥವೀಆದಿಕಂ। **ಪರಿಞ್ಞಾತಂ,** ನ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ವಿಯ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಂ, ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಯ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ವಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ।

ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠವಾರಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನಕಿತ್ತನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ನಿಬ್ಬಾನವಾರಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ ಪಥವೀಆದೀನಂ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಅಮಞ್ಞನಾ, ಸಾ ಪನ ಪರಿಞ್ಞಾ ರಾಗಾದೀನಂ ಖಯೇನ ಸಿದ್ಧಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನವಸೇನ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪರಿಞ್ಞಾತಂ ತಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಖಯಾ ರಾಗಸ್ಸ ವೀತರಾಗತ್ತಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತರೇಸೂ**"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಇತರೇಸೂ**ತಿ ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠವಾರೇಸು। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಪಾಳಿ ಏವಂ ನ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ "**ದೇಸನಾ ಪನ ಏಕತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವುತ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಸಂಖಿತ್ತಾ**"ತಿ।

ನ ಖಯಾ ರಾಗಸ್ಸ ವೀತರಾಗೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನರಾಗತ್ತಾ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತರಾಗೋ ಹಿ ಸೋತಿ। **ಬಾಹಿರಕಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ** ತಥಾಭಾವಸ್ಸೇವ ತೇಸು ಲಬ್ಭನತೋ, ನ ತೇಸು ಏವ ತಥಾಭಾವಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। ಇದಾನಿ ಯಾ ಸಾ "ಪರಿಞ್ಞಾತಂ ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಸಬ್ಬಪದೇಹಿ ಯೋಜನಾ ವುತ್ತಾ, ತಂ ವಿನಾಪಿ ನಿಬ್ಬಾನವಾರಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ಚಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಮಞ್ಞನಂ ನ ಮಞ್ಞತೀ**ತಿ ಮಞ್ಞನಾ ನಪ್ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಞ್ಞನಾಯ ಮಞ್ಞಿತಬ್ಬತ್ತೇಪಿ ತಸ್ಸಾ ವತ್ಥುಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯದಿಪಿ ಪರಿಞ್ಞಾತಪದಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನವಾರದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ, ಏವಮ್ಪಿ "ಖಯಾ"ತಿಆದಿಪದೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ ಏವ ಪಕಾಸೀಯತೀತಿ ಕೋ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಏತ್ಥ ಚಾ**"ತಿಆದಿ। **ಮಗ್ಗಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತೋ,** ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚನ್ತಾ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಯೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇತರೇ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ** ವೀತರಾಗಾದಿಕಿತ್ತನತೋತಿ। **ದ್ವೀಹಿ ವಾ ಕಾರಣೇಹೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣದ್ವಯೇನ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ। **ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ**ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ವಿಸೇಸೋ। ಯದಿಪಿ ಖೀಣಾಸವೋ ಏಕನ್ತೇನ ವೀತರಾಗೋ ವೀತದೋಸೋ ವೀತಮೋಹೋ ಏವ ಚ ಹೋತಿ, ಯಾಯ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ವೀತರಾಗತಾದಯೋ ಸವಿಸೇಸಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತೀಸು ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ । "ರತ್ತೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧) ರಾಗೇ ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸತೋ "ರಾಗೋ ಚ ನಾಮ ಸುಖಾಭಿಸಙ್ಗೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸುಖಞ್ಚ ವಿಪರಿಣಾಮತೋ ದುಕ್ಖಂ। ಪಗೇವ ಇತರ"ನ್ತಿ ಸಹೇತುಕೇ ರಾಗೇ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ

ನಿಮಿತ್ತಂ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ಚ ಪಣಿಧಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪರಿಪುರೇತೀತಿ ಆಹ **“ರಾಗೇ…ಪೇ॰… ವೀತರಾಗೋ ಹೋತೀ”**ತಿ। ತಥಾ “ದುಟ್ಠೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಇತಿವು॰ ೮೮) ದೋಸೇ ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸತೋ “ದೋಸೋ ಚ ನಾಮ ದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಞ್ಚ ಉಭಯಂ ಅನವಟ್ಠಿತಂ ಇತ್ತರಂ ಪಭಙ್ಗೂ”ತಿ ಸಹೇತುಕೇ ದೋಸೇ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ಚ ನಿಚ್ಚನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪರಿಪೂರೇತೀತಿ ಆಹ **“ದೋಸೇ…ಪೇ॰… ಹೋತೀ”**ತಿ। ತಥಾ “ಮೂಳ್ಹೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಇತಿವು॰ ೮೮) ಮೋಹೇ ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸತೋ “ಮೋಹೋ ನಾಮ ಯಥಾಸಭಾವಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತೋ”ತಿ ಮೋಹಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಚ ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಸುಞ್ಞತಂ ವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪರಿಪೂರೇತೀತಿ ಆಹ **“ಮೋಹೇ…ಪೇ॰… ವೀತಮೋಹೋ ಹೋತೀ”**ತಿ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇತಿ ಯದಿ ವೀತರಾಗತಾದಯೋ ವಿಮೋಕ್ಖವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ವಿಮೋಕ್ಖಮುಖವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ವಸೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಾರತ್ತಯದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಯಂ ಅರಹತೋ”**ತಿಆದಿನಾ।

ಏವಂ ವಿಮುತ್ತಿವಿಭಾಗೇನ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ವಿಭಾಗಂ ವಾರತ್ತಯದೇಸನಾನಿಬನ್ಧನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವಿಭಾಗೇನಪಿ ತತ್ಥ ಪರಿಞ್ಞಾವಿಸಯಸ್ಸ ಅನುಸಯವಿಸಯಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾಗಂ ತಸ್ಸ ನಿಬನ್ಧನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅವಿಸೇಸೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಂ ಸಮ್ಮೋಹಾಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಙ್ಖಾರ…ಪೇ॰… ಮೋಹೋ”**ತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಖೀಣಾಸವವಾರತತಿಯಾದಿನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತಥಾಗತವಾರಸತ್ತಮನಯವಣ್ಣನಾ

೧೨. ಯೇಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭.ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೭೦) ಗುಣವಿಸೇಸೇಹಿ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇಹಿ ಭಗವತಿ “ತಥಾಗತೋ”ತಿ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ ಪವತ್ತಾ, ತಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗುಣನೇಮಿತ್ತಕಾನೇವ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ನಾಮಾನಿ। ಯಥಾಹ –

> “ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ।
> ಗುಣೇನ ನಾಮಮುದ್ಧೇಯ್ಯಂ, ಅಪಿ ನಾಮಸಹಸ್ಸತೋ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೧೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭.ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೭೦) –

ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೋ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ ಪಟಿಪಾದಗಮನತ್ಥೋ **ಆಗತ**-ಸದ್ದೋ, ನ ಞಾಣಗಮನತ್ಥೋ “ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೭೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಬಾಹಿರನಿದಾನ; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪) ವಿಯ, ನಾಪಿ ಕಾಯಗಮನಾದಿಅತ್ಥೋ “ಆಗತೋ ಖೋ ಮಹಾಸಮಣೋ, ಮಾಗಧಾನಂ ಗಿರಿಬ್ಬಜ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೬೩) ವಿಯ। ತತ್ಥ ಯದಾಕಾರನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ ತಥಾ-ಸದ್ದೋ, ತಂ ಕರುಣಾಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಮಹಾಕರುಣಾಮುಖೇನ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಆಗಮನಪಟಿಪದಂ ಉದಾಹರಣವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಂತಂಸದ್ದಾನಂ ಏಕನ್ತಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವತೋ **“ಯಥಾ ಸಬ್ಬಲೋಕ…ಪೇ॰… ಆಗತಾ”**ತಿ ಸಾಧಾರಣತೋ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ಪಟಿಪದಂ **ಮಹಾಪದಾನಸುತ್ತಾ**ದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪)

ಸಮ್ಬಹುಲನಿದ್ದೇಸೇನ ಸುಪಾಕಟಾನಂ ಆಸನ್ನಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸೀಆದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತ-ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿ-ಹೇತು-ಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನ-ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ-ಅಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ-ಅಧಿಕಾರ-ಛನ್ದಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಕಾಯಪಣಿಧಾನಮಹಾಪಣಿಧಾನೇನ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಾಯಪಣಿಧಾನಂ ಇಮಿನಾವ ನೀಹಾರೇನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ।

ಏವಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರವಸೇನ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಾರಮೀಪೂರಣವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ...ಪೇ॰... ಯಥಾ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪದಾಯ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಪಾರಮೀಕಥಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಪನ ಸಬ್ಬಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನಾ **ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾಯ** (ಚರಿಯಾ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ವಿತ್ಥಾರತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಪಸ್ಸೀಆದಯೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸುವಿಸುದ್ಧಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಬ್ಬಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪರಿಪೂರೇಸುಂ, ಏವಂ ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಪರಿಪೂರೇಸೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸಮತ್ತಿಂ ಸಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಸತಿಪಿ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀನಂ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ **"ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇ"**ತಿ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ವಿಸುಂ ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಕತಂ, ಪರಿಗ್ಗಹಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ಧನರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ।

ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕವತ್ತಪೂರಣಾದಿಕಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ,** ದಾನಾದೀಸುಯೇವ ಸಾತಿಸಯಪಟಿಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ** , ಸಾ ಚರಿಯಾಪಿಟಕಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಅಭಿನೀಹಾರೋ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ,** ದಾನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿ, ಕಾಯವಿವೇಕವಸೇನ ಏಕಚರಿಯಾ ವಾ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ**ತಿ ಕೇಚಿ। ದಾನಾದೀನಞ್ಚೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಞ್ಚ ಸಂಸಾರನಿಬ್ಬಾನೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಾನಞ್ಚ ವಿಭಾವನವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಪರಿಪಾಚನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ,** ಞಾತೀನಂ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ **ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ,** ಸಾಪಿ ಕರುಣಾಯ ವಸೇನೇವ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾದಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣವಸೇನ, ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಪರಿಚಯವಸೇನ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಪರಿಚಯವಸೇನ, ಲಕ್ಖಣತ್ತಯತೀರಣವಸೇನ ಚ ಞಾಣಚಾರೋ **ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾ,** ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಯೇವ, ಞಾಣಸಮ್ಭಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। **ಕೋಟೀ**ತಿ ಪರಿಯನ್ತೋ, ಉಕ್ಕಂಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ**ತಿ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಆಗಮನಪಟಿಪದಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಸಹಗತಾ ಏವ ವಾ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾಯ ಆದಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ದಾನಪಾರಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮಜ್ಝಂ, "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋತಿ ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುತ್ತಮತ್ತೋ, ನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತೋ। ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತಞ್ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಂ ಪಠಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಸುವಣ್ಣಜಾಲೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಮನುಸ್ಸಾ ದುಕೂಲಚುಮ್ಬಟಕೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋತಿ। **ಯಥಾಹ** ಭಗವಾ ಮಹಾಪದಾನದೇಸನಾಯಂ। **ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇ**ತಿ ದಿಬ್ಬಸೇತಚ್ಛತ್ತೇ। **ಅನುಧಾರೀಯಮಾನೇ**ತಿ ಧಾರೀಯಮಾನೇ। ಏತ್ಥ ಚ ಛತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಖಗ್ಗಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಕಕುಧಭಣ್ಡಾನಿಪಿ ವುತ್ತಾನೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಖಗ್ಗತಾಲವಣ್ಟಮೋರಹತ್ಥಕವಾಲಬೀಜನೀಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟಾಪಿ ಹಿ ಛತ್ತೇನ ಸಹ ತದಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಅಹೇಸುಂ,

ಛತ್ತಾದೀನಿಯೇವ ಚ ತದಾ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು, ನ ಛತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಕಾ। **ಸಬ್ಬಾ ಚ ದಿಸಾ**ತಿ ದಸಪಿ ದಿಸಾ। ನಯಿದಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾವಿಲೋಕನಂ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರುತ್ತರಕಾಲಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸಿ। ತತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಮಾನಾ "ಮಹಾಪುರಿಸ ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಉತ್ತರಿತರೋ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಏವಂ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ, ಚತಸ್ಸೋ ಅನುದಿಸಾ; ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರೀತಿ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ"ತಿ ತತ್ಥ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಅಗಮಾಸಿ। **ಆಸಭಿನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಂ। **ಅಗ್ಗೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಪಠಮೋ। **ಜೇಟ್ಠೋ ಸೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಚ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತಿ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಅರಹತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ।

ಅನೇಕೇಸಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನಾತಿ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ **"ಯಞ್ಹಿ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಏತ್ಥಾ**ತಿ -

"ಅನೇಕಸಾಖಞ್ಚ ಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲಂ,
ಛತ್ತಂ ಮರೂ ಧಾರಯುಮನ್ತಲಿಕ್ಖೇ।
ಸುವಣ್ಣದಣ್ಡಾ ವೀತಿಪತನ್ತಿ ಚಾಮರಾ,
ನ ದಿಸ್ಸರೇ ಚಾಮರಛತ್ತಗಾಹಕಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೯೩)।

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ತಥಾ ಅಯಂ ಭಗವಾಪಿ ಗತೋ...ಪೇ॰... ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಸೇಸಾ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಾರಮಿತಾನಿಸ್ಸನ್ದಾ ಹಿ ತೇತಿ।

ವಿಕ್ಕಮೀತಿ ಅಗಮಾಸಿ। **ಮರೂ**ತಿ ದೇವಾ। **ಸಮಾ**ತಿ ವಿಲೋಕನಸಮತಾಯ ಸಮಾ ಸದಿಸಿಯೋ। ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಹಿ ಯಥಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ವಿಲೋಕೇಸಿ, ಏವಂ ಸೇಸದಿಸಾಪಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಲೋಕನೇ ವಿಬನ್ಧೋ ತಸ್ಸ ಅಹೋಸೀತಿ। **ಸಮಾ**ತಿ ವಾ ವಿಲೋಕೇತುಂ ಯುತ್ತಾ, ವಿಸಮರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಿರೂಪಬೀಭಚ್ಛವಿಸಮರೂಪಾನಿ ವಿಲೋಕೇತುಂ ಅಯುತ್ತಾನಿ ದಿಸಾಸು ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ।

ಏವಂ "ತಥಾ ಗತೋ"ತಿ ಕಾಯಗಮನಟ್ಠೇನ ಗತ-ಸದ್ದೇನ ತಥಾಗತ-ಸದ್ದಂ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಞಾಣಗಮನಟ್ಠೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ । ಕುಸಲಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಇಧ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಯೋ, "ಪಠಮಜ್ಝಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭.ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೭೦) ಚ ವದನ್ತಿ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಗತೋ** ಅಧಿಗತೋ, ಪಟಿಪನ್ನೋ ಉತ್ತರಿವಿಸೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ವಾ ಪಹಾನಹೇತು, ಪಹಾನಲಕ್ಖಣಂ ವಾ। ಹೇತುಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಪಹಾಯ-ಸದ್ದೋ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನಹೇತುಕಂ "ಗತೋ"ತಿ ಹೇತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಗಮನಂ ಅವಬೋಧೋ, ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಪದಾಲೇತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿಕರಣೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭.ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ) ಉಪಟ್ಠಿತಆಲೋಕಸಞ್ಜಾನನೇನ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿನಾ। **ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನೇನಾ**ತಿ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವನಿಚ್ಛಯೇನ। "ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನೇನಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಏವಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೦೮) ವುತ್ತಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಭಗವತೋ ತಥಾಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಹ ಉಪಾಯೇನ ಅಟ್ಠಹಿ ಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಚ

ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಞಾಣೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾನಞ್ಹಿ ವಿನಿಬನ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ದೂರೀಕರಣೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಥಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ। ತತ್ಥ "ಅನಭಿರತಿಯಾ ವಿನೋದಿತಾಯ ಝಾನಾದೀನಂ ಸಮಧಿಗಮೋ"ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅರತಿವಿನೋದನಅವಿಜ್ಜಾಪದಾಲನಾದೀನಿ ಉಪಾಯೋ, ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ನೀವರಣಸಭಾವಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿವರಣೇಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಪ್ಪವೇಸವಿಬನ್ಧನೇನ ನೀವರಣಾನಿ ಕವಾಟಸದಿಸಾನೀತಿ ಆಹ **"ನೀವರಣಕವಾಟಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ"**ತಿ। "ರತ್ತಿಂ ಅನುವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ಅನುವಿಚಾರೇತ್ವಾ ದಿವಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೧) ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಧೂಮಾಯನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಧೂಮ"**ನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇಯೇವ ದುಕ್ಖಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನುಪಚಾರೇ ಚ ಸುಖಂ ಪಹೀಯತಿ, ಅತಿಸಯಪ್ಪಹಾನಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯಾ"**ತಿ।

ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ, ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಚ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು "ನಿಚ್ಚಾ ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಏವಂಪವತ್ತಮಿಚ್ಛಾಸಞ್ಞಂ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನನ್ದಿ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। ಯಥಾ ವಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ತೇನೇವಾಹ "ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತೀ"ತಿ। ಮುಚ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾ ಹಿ ಅಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಾತಿ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ಪಟಿಸಙ್ಖಾಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಹಿ ಅಯಂ। **ಆದಾನ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣಂ। ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣಂ **ಘನಸಞ್ಞಾ। ಆಯೂಹನಂ** ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ। ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ **ವಿಪರಿಣಾಮೋ। ಧುವಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಥಿರಭಾವಗ್ಗಹಣಂ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮೂಹಾದಿಘನವಸೇನ ಸಕಿಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸವಿಗ್ಗಹಗ್ಗಹಣಂ। **ಪಣಿಧಿ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಪಣಿಧಿಂ। ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿನ್ನತಾ। **ಅಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಂ।

ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮತೀರಣಂ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ। ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಅಸಾರೇಸು ಸಾರಗ್ಗಹಣವಿಪಲ್ಲಾಸಂ। ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ।** ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಅತೀತಮದ್ಧಾನನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಪವತ್ತಸಂಸಯಾಪತ್ತಿ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ**"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಲೇಣತಾಣಭಾವಗ್ಗಹಣಂ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ।** "ಆಲಯರತಾ ಆಲಯಸಮ್ಮುದಿತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪, ೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭, ೮) ವಚನತೋ ಆಲಯೋ ತಣ್ಹಾ, ಸಾಯೇವ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ರೂಪಾದೀಸು ಚ ಅಭಿನಿವಿಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ**ತಿ ಕೇಚಿ। "ಏವಂವಿಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ವಟ್ಟತೋ ವಿಗತತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟಂ, **ನಿಬ್ಬಾನಂ,** ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಪಸ್ಸನೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ಗೋತ್ರಭೂ। **ಸಂಯೋಗಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಸಂಯುಜ್ಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿವಿಸನಂ। **ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜಾತೇಕಟ್ಠೇ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠೇ ಚ। **ಓಳಾರಿಕೇ**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾಪಿ ದುತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿ ಓಳಾರಿಕಾತಿ। **ಅಣುಸಹಗತೇ**ತಿ ಅಣುಭೂತೇ। ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ। ನ ಹಿ ಪಠಮಾದಿಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಹೀನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪುನ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ।

ಕಕ್ಖಳತ್ತಂ ಕಥಿನಭಾವೋ। **ಪಗ್ಘರಣಂ** ದ್ರವಭಾವೋ। ಲೋಕಿಯವಾಯುನಾ ಭಸ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಯೇನ ವಾಯುನಾ ತಂತಂಕಲಾಪಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾಯನಂ, ಥದ್ಧಭಾವೋ ವಾ, ತಂ **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ।** ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತಾನಂ

ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತೇಹಿ ಸಮ್ಫುಟ್ಠಭಾವೇ ತಂತಂಭೂತವಿವಿತ್ತತಾ ರೂಪಪರಿಯನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಯೇಸಂ ಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಸೋ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠೋವ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಸಭಾವೋ ನ ಸಿಯಾ ಬ್ಯಾಪೀಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ, ಅಬ್ಯಾಪಿತಾವ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠತಾತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಲಾಪೇ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಭಾವೋ **ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಲಕ್ಖಣಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ **ಆಕಾಸಧಾತುನಿದ್ದೇಸೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೬೩೭) "ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಂ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹೀ"ತಿ।

ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ **ರುಪ್ಪನಂ**। ಚೇತನಾಪಧಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾನಂ ಚೇತನಾವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ **"ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೯೨) "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಚೇತನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೇತನಾವ ವಿಭತ್ತಾ। ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಚೇತನಾ। ಯಥಾಹ "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ? ಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ ಕಾಮಾವಚರಾ"ತಿಆದಿ। **ಫರಣಂ** ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇತಿ** ಅಸದ್ಧಿಯಹೇತು। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಏಸ ನಯೋ **ಕೋಸಜ್ಜೇ**ತಿಆದೀಸು। **ಉಪಸಮಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಪರಿಳಾಹೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ। ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚರಹಿತೇ ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟತಾಯ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ** ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದತೋ।

ಮುಸಾವಾದಾದೀನಂ ವಿಸಂವಾದನಾದಿಕಿಚ್ಚತಾಯ ಲೂಖಾನಂ ಅಪರಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಪರಿಗ್ಗಾಹಕಸಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಿನಿದ್ಧಭಾವತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಪಚ್ಚಯಸುಭಾಸಿತಾನಂ ಸೋತಾರಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ತಸ್ಸಾ **ಪರಿಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣಂ** ವುತ್ತಂ। ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಯಞ್ಚ ಸಮುಟ್ಠಹನಂ ಘಟನಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತ ಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಿರತಿಯಾ **ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ** ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಭಾರುಕ್ಖಿಪನಂ ವಿಯ। ಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ಆಜೀವಸ್ಸೇವ ವಾ ಸುದ್ಧಿ **ವೋದಾನಂ**। ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಪಗ್ಗಹೋ**।

"ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಇಧ ಚೇತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। **ನಮನಂ** ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವೋ। **ಆಯತನಂ** ಪವತ್ತನಂ। ಆಯತನಾನಂ ವಸೇನ ಹಿ ಆಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಜನಕಹೇತುಭಾವೋ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕತ್ತನ್ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ। **ಏಕರಸೋ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಂ ಅನೂನಾನಧಿಕಭಾವೋ। **ಯುಗನದ್ಧಾ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವ। ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾ ಪಗ್ಗಹಾವಿಕ್ಖೇಪಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಖೀಣೋತಿ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪತೀತಿ **ಖಯೋ,** ಮಗ್ಗೋ। ಅನುಪ್ಪಾದಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ **ಅನುಪ್ಪಾದೋ,** ಫಲಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಿ** ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೋ। **ಛನ್ದಸ್ಸಾತಿ** ಕತ್ತುಕಾಮತಾಛನ್ದಸ್ಸ। **ಮೂಲಲಕ್ಖಣಂ** ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ। ಸಮುಟ್ಠಾನಭಾವೋ **ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ** ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದಕತಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾ। **ಸಮೋಧಾನಂ** ವಿಸಯಾದಿಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ, ಯಾ ಸಙ್ಗತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಮಂ ಸಹ ಓದಹನ್ತಿ ಅನೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾತಿ ವಾ **ಸಮೋಧಾನಂ,** ಫಸ್ಸೋ। ಸಮೋಸರನ್ತಿ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮೋಸರಣಂ**। ವೇದನಾಯ ವಿನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಮಾನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ವೇದನಾನುಭವನನಿಮಿತ್ತಂ ಸಮೋಸಟಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಗೋಪಾನಸೀನಂ ಕೂಟಂ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಪಾಮೋಕ್ಖಭಾವೋ **ಪಮುಖಲಕ್ಖಣಂ**। ತತೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಉತ್ತರಿ ಪಧಾನನ್ತಿ **ತತುತ್ತರಿ,** ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। **ವಿಮುತ್ತಿಯಾತಿ** ಫಲಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಾರಸ್ಸ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಭಾವೇನ **ಸಾರಂ**। ಅಯಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣವಿಭಾಗೋ ಛಧಾತುಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ತಂತಂಸುತ್ತಪದಾನುಸಾರೇನ **ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಆಗತನಯೇನ ಚ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೋಪಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯಾಯನ್ತರಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಪುನ ದಸ್ಸಿತೋ। ತತೋ ಏವ ಚ "ಛನ್ದಮೂಲಕಾ

ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಫಸ್ಸಸಮೋಧಾನಾ ವೇದನಾಸಮೋಸರಣಾ"ತಿ, "ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ, "ವಿಮುತ್ತಿಸಾರಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ, "ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಞ್ಹಿ ಆವುಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬) ಚ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ **"ಛನ್ದಸ್ಸ ಮೂಲಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತಥಧಮ್ಮಾ ನಾಮ **ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ** ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತ್ತಾ। **ತಥಾನಿ** ತಂಸಭಾವತ್ತಾ। **ಅವಿತಥಾನಿ** ಅಮುಸಾಸಭಾವತ್ತಾ। **ಅನಞ್ಞಥಾನಿ** ಅಞ್ಞಾಕಾರರಹಿತತ್ತಾ। **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ**ತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಸಮ್ಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಹಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಆಗತಭಾವೋ, ಅನುಪವತ್ತನಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ ಚ ಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ಚ **ಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ,** ನ ಜಾತಿತೋ ಜರಾಮರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಜಾತಿಂ ವಿನಾ ಅಞ್ಞತೋ ಹೋತೀತಿ **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ**। ಇತ್ಥಞ್ಚ ಜಾತಿತೋ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತೀತಿ **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ,** ಯಾ ಯಾ ಜಾತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತದನುರೂಪಂ ಪಾತುಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ನ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅವಿಜ್ಜಂ ವಿನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯಾ ಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಯೇಸಂ ಯೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಗವಾ ತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತೇನಾ**ತಿ ಭಗವತಾ। ತಂ ವಿಭಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತ**ನ್ತಿ ರೂಪಾಯತನಂ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪರಿತ್ತಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾತದುಭಯಾದಿಭೇದಂ। **ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನಾ**ತಿ "ರೂಪಾಯತನಂ ದಿಟ್ಠಂ, ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸುತಂ, ಗನ್ಧಾಯತನಂ ರಸಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮುತಂ, ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೯೬೬) ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಪದಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾತಪದಞ್ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಲಬ್ಭತಿ, ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಇಟ್ಠಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅತೀತಂ ಅನಾಗತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ ರೂಪಧಾತು ವಣ್ಣನಿಭಾ ಸನಿದಸ್ಸನಂ ಸಪ್ಪಟಿಘಂ ನೀಲಂ ಪೀತಕನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ **ಅನೇಕೇಹಿ ನಾಮೇಹಿ**।

ತೇರಸಹಿ ವಾರೇಹೀತಿ ರೂಪಕಣ್ಡೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೬) ಆಗತೇ ತೇರಸ ನಿದ್ದೇಸವಾರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಞ್ಚ ವಾರೇ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ವವತ್ಥಾಪನನಯಾನಂ ವಸೇನ **"ದ್ವೇಪಞ್ಞಾಸಾಯ ನಯೇಹೀ"**ತಿ ಆಹ। **ತಥಮೇವ** ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸಿತಾಯ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯದೇಸನತಾಯ ಚ। **"ಜಾನಾಮಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಿ"**ನ್ತಿ ವತ್ತಮಾನಾತೀತಕಾಲೇಸು ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಅನಾಗತೇಪಿ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ವಿದಿತ**-ಸದ್ದೋ ಅನಾಮಟ್ಠಕಾಲವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೯೬೬) ವಿಯ। **ನ ಉಪಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ ಅತ್ತತ್ತನಿಯವಸೇನ ನ ಉಪಗಚ್ಛಿ। ಯಥಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಯಂಸಭಾವಾ ಯಂಪಕಾರಾ ಚ, ತಥಾ ನೇ ಪಸ್ಸತಿ ಜಾನಾತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ಏವಂ ಪದಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪೇನ (ಪಾಣಿನಿ ೬.೩.೧೦೯) ವಾ ದಸ್ಸಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ, ಆಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ **ತಥಾಗತೋ**"ತಿ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ।

ನಿದ್ದೋಸತಾಯ **ಅನುಪವಜ್ಜಂ**। ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾಭಾವೇನ **ಅನೂನಂ**। ಅಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವೇನ **ಅನಧಿಕಂ**। ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಂ**। **ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ "ತಥೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ತೇನ ಯದತ್ಥಂ ಭಾಸಿತಂ, ಏಕನ್ತೇನ ತದತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಯಥಾ ಭಾಸಿತಂ ಭಗವತಾ, ತಥೇವಾತಿ ಅವಿಪರೀತದೇಸನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಗದಅತ್ಥೋ**ತಿ ಏತೇನ ತಥಂ ಗದತೀತಿ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರೋ ಕತೋ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತಥಾ ಗತಮಸ್ಸಾತಿ **ತಥಾಗತೋ**। **ಗತ**ನ್ತಿ ಚ ಕಾಯವಾಚಾಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾ**ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ ಯಂತಂಸದ್ದಾನಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಿಸಮ್ಬನ್ಧಿತಾಯ ಯಥಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಹೋತಿ, ಕಾಯವಚೀಕಿರಿಯಾನಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುಲೋಮೇನ ವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ ಕಾಯಸ್ಸ ವಾಚಾ, ವಾಚಾಯ ಚ ಕಾಯೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೀಭಾವೇನ ಉಪತಿಟ್ಠತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಗವತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥೇ ತಥಾವಾದೀತಾಯ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ"**ತಿ।

ತಿರಿಯಂ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸೂತಿ ಏತೇನ ಯದೇಕೇ "ತಿರಿಯಂ ವಿಯ ಉಪರಿ ಅಧೋ ಚ ಸನ್ತಿ ಲೋಕಧಾತುಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪಟಿಸೇಧೇತಿ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋಯೇವ **ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮಯೋ** ಯಥಾ "ಪುಞ್ಞಮಯಂ, ದಾನಮಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು।

ನಿಪಾತಾನಂ ವಾಚಕಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ತದತ್ಥಜೋತನಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಗತ-ಸದ್ದೋಯೇವ ಅವಗತತ್ಥಂ ಅತೀತತ್ಥಞ್ಚ ವದತೀತಿ ಆಹ **"ಗತೋತಿ ಅವಗತೋ ಅತೀತೋ"**ತಿ।

ಅಥ ವಾ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಹಾನಟ್ಠಾನಸಂಕಿಲೇಸನಿವತ್ತೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಯಥಾ ಪಣಿಧಾನಂ, ತಥಾ ಗತೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಥ ವಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕತಾಯ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸಾಧಿಗಮೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣತಾಯ ಚ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವತೋ ಯಥಾ ರುಚಿ, ತಥಾ ಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತಾನಂ ಗತಾನಿ ಗಮನಾನಿ ಪವತ್ತಿಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಲೋಕೇ ವಿಧ-ಯುತ್ತ-ಗತ-ಪ್ಪಕಾರ-ಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸೀಆದಯೋ ಭಗವನ್ತೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾವಿಧೋತಿ **ತಥಾಗತೋ** , ಯಥಾಯುತ್ತಾ ಚ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾಯುತ್ತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಚ್ಚಂ ತಚ್ಛಂ ತಥನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಥೇನ ಞಾಣೇನ ಆಗತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಏವಮ್ಪಿ ತಥಾಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಹಾಯ ಕಾಮಾದಿಮಲೇ ಯಥಾ ಗತಾ,
ಸಮಾಧಿಞಾಣೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ।
ಮಹೇಸಿನೋ ಸಕ್ಯಮುನೀ ಜುತಿನ್ಧರೋ,
ತಥಾ ಗತೋ ತೇನ ಮತೋ ತಥಾಗತೋ॥

ತಥಞ್ಚ ಧಾತಾಯತನಾದಿಲಕ್ಖಣಂ,
ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞವಿಭಾಗಭೇದತೋ।
ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಜಿನೋ ಸಮಾಗತೋ,
ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ॥

ತಥಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ,
ತಥಾ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೇನ ಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ,
ಯಾಥಾವತೋ ತೇನ ಜಿನೋ ತಥಾಗತೋ॥

ಅನೇಕಭೇದಾಸುಪಿ ಲೋಕಧಾತುಸು,

ಜಿನಸ್ಸ ರೂಪಾಯತನಾದಿಗೋಚರೇ।
ವಿಚಿತ್ರಭೇದಂ ತಥಮೇವ ದಸ್ಸನಂ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನ ಸಮನ್ತಲೋಚನೋ॥

ಯತೋ ಚ ಧಮ್ಮಂ ತಥಮೇವ ಭಾಸತಿ,
ಕರೋತಿ ವಾಚಾಯನುಲೋಮಮತ್ತನೋ।
ಗುಣೇಹಿ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯಿರೀಯತಿ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನಪಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

ಯಥಾಭಿನೀಹಾರಮತೋ ಯಥಾರುಚಿ,
ಪವತ್ತವಾಚಾ ತನುಚಿತ್ತಭಾವತೋ।
ಯಥಾವಿಧಾ ಯೇನ ಪುರಾ ಮಹೇಸಿನೋ,
ತಥಾವಿಧೋ ತೇನ ಜಿನೋ ತಥಾಗತೋತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭ ಚೂಳಸೀಲವಣ್ಣನಾ)।

ಆರಕತ್ತಾತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೫) ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಸಂವಣ್ಣನಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ**ತಿ ಇಮಿನಾಸ್ಸ ಪರೋಪದೇಸರಹಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಾಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿನೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ನನು ಚ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮) ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನೀತಿ ವಚನಂ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯಾತಿ? ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ವಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಭೇದವಸೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏಕಸ್ಸೇವ ಞಾಣಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಏಕಮೇವ ಹಿ ತಂ ಞಾಣಂ ಅನವಸೇಸಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮವಿಸಯತಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥ ಚ ಆವರಣಾಭಾವತೋ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಮುಪಾದಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೯) "ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಮನವಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥಾವರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅನಾವರಣಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ನೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಭೇದೋ, ಏಕನ್ತೇನ ಚೇತಂ ಏವಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಾನಂ ಸಾವರಣತಾ ಅಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತಾ ಚ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ಆವರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಅನಾವರಣಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಅಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಭಾವೇ ಯತ್ಥ ತಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ತತ್ಥಾವರಣಸಬ್ಭಾವತೋ ಅನಾವರಣಭಾವೋಯೇವ ನ ಸಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ಪನ ಹೋತು ಅಞ್ಞಮೇವ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ, ಇಧ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಸ ಚಾಧಿಗಮೇನ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಸಬ್ಬವಿದೂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಸಕಿಮೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧತೋ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) "ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಞಾಣಸಮಧಿಗಮೇನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಾನೇ ಅನವಸೇಸಧಮ್ಮೇ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ – ಕಿಂ ಪನಿದಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಉದಾಹು ಕಮೇನಾತಿ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ – ಯದಿ ತಾವ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾದಿಭೇದೇನ ಭಿನ್ನಾನಂ

ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ದೂರತೋ ಚಿತ್ತಪಟಂ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಪಟಿವಿಭಾಗೇನಾವಬೋಧೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಅನತ್ತಾಕಾರೇನ ವಿಯ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಯೇಪಿ "ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ ಠಿತಲಕ್ಖಣವಿಸಯಂ ವಿಕಪ್ಪರಹಿತಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ತೇನ ತೇ ಸಬ್ಬವಿದೂತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ 'ಚರಂ ಸಮಾಹಿತೋ ನಾಗೋ, ತಿಟ್ಠನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಹಿತೋ'ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಸುವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವುತ್ತದೋಸಾನತಿವತ್ತಿ। ಠಿತಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಹಿ ಅತೀತಾನಾಗತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಂ ತದಭಾವತೋ ಏಕದೇಸವಿಸಯಮೇವ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಿಂಯೇವ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಅಥ ಕಮೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ಜಾತಿಭೂಮಿಸಭಾವಾದಿವಸೇನ ದಿಸಾದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೇ ನೇಯ್ಯೇ ಕಮೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪಟಿವೇಧೋ ಸಮ್ಭವತಿ ಅಪರಿಯನ್ತಭಾವತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ। ಯೇ ಪನ "ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಸೇಸೇಪಿ ಏವನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಭಗವಾ, ತಞ್ಚ ಞಾಣಂ ಅನನುಮಾನಿಕಂ ಸಂಸಯಾಭಾವತೋ। ಸಂಸಯಾನುಬನ್ಧಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಅನುಮಾನಞಾಣ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಹಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನೇನ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಸೇಸೇಪಿ ಏವನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಯಞ್ಹಿ ತಂ ಸೇಸಂ, ತಂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖನ್ತಿ। ಅಥ ತಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ, ತಸ್ಸ ಸೇಸಭಾವೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾತಿ? ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಕಾರಣಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಅವಿಸಯವಿಚಾರಣಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ, ಯೋ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯ, ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭)। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ - ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವತಾ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಸಕಲಮೇಕದೇಸೋ ವಾ, ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ನಿಚ್ಚಸಮಾಧಾನಞ್ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ, ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಚ ಸಕಲಸ್ಸ ಅವಿಸಯಭಾವೇ ತಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಾಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾ ನ ಸಿಯಾ, ಏಕನ್ತೇನೇವ ಚ ಸಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆವಜ್ಜನಪಟಿಬದ್ಧಾ ಆಕಙ್ಖಪಟಿಬದ್ಧಾ ಮನಸಿಕಾರಪಟಿಬದ್ಧಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪಟಿಬದ್ಧಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ವಚನತೋ। ಅತೀತಾನಾಗತವಿಸಯಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಅನುಮಾನಾಗಮತಕ್ಕಗಹಣವಿರಹಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮೇವ।

ನನು ಚ ಏತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖೇ ಯದಾ ಸಕಲಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ತದಾ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಕಲವಿಸಯತಾಯ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತದೋಸಾನತಿವತ್ತಿಯೇವಾತಿ? ನ, ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ। ವಿಸೋಧಿತೋ ಹಿ ಸೋ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪಚುರಜನಞಾಣಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯತಾ ನ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಲಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ತಂ ಏಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಯ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತೇಯೇವ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಂ, ಅನನ್ತಞ್ಚ ಞಾಣಂ ಞೇಯ್ಯಂ ವಿಯ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ। ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯, ೧೫೬; ಚೂಳನಿ॰ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫)। ಏವಮೇಕಜ್ಝಂ, ವಿಸುಂ ಸಕಿಂ, ಕಮೇನ ವಾ ಇಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ।

ತನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಥವೀಆದಿಭೇದಂ। **ಪರಿಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಪರಿತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಞಾತಂ, ತಂ ಪರಿಜಾನಿತಬ್ಬಭಾವಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಞಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಪರಿಞ್ಞಾತನ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಪದೇನ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪರಿಞ್ಞಾತನ್ತಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಇದಂ ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾವಕಾನಞ್ಚ ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾವಸಾಮಞ್ಞಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಾವಕೇಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಏವ ಸವಾಸನಕಿಲೇಸೇ ಜಹನ್ತಿ,

ನ ಸಾವಕಾ। **ಏಕದೇಸಮೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಗತಮೇವ। ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮಪರಿಞ್ಞಾಮತ್ತೇನಪಿ ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ಸಮಿಜ್ಝತಿ। ತೇನೇವಾಹ - "ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹಿ ಸಮನಕೇ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ ಲೋಕಸಮುದಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮೀ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೪೫)। **ಅಣುಪ್ಪಮಾಣಮ್ಪಿ ... ಪೇ॰... ನತ್ಥಿ,** ಯತೋ ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ವದನ್ತಿ।

ತಥಾಗತವಾರಸತ್ತಮನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತಥಾಗತವಾರಅಟ್ಠಮನಯವಣ್ಣನಾ

೧೩. **ಪುರಿಮತಣ್ಹಾ**ತಿ ಪುರಿಮತರೇಸು ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತ್ತಭಾವಹೇತುಭೂತಾ ತಣ್ಹಾ। ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ಅತೀತದ್ಧಸಙ್ಗಹಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಾದಾನೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ "ಭವಾ ಜಾತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। **ತೇನ ಉಪಪತ್ತಿಭವೇನಾ**ತಿ "ಭವಾ ಜಾತೀ"ತಿ ಜಾತಿಸೀಸೇನ ವುತ್ತಉಪಪತ್ತಿಭವೇನ। **ಭೂತಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಏವಞ್ಚ ಜಾನಿತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ **"ಭೂತಸ್ಸ ಜರಾಮರಣ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಇತಿ ವಿದಿತ್ವಾ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಯದಿಪಿ ತೇಭೂಮಕಾ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೪) ಏಕಾದಸಸು ಓಕಾಸೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾ ಸಮ್ಮಸಿತಬ್ಬಾ ಚ, ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ "ಕಿಮ್ಹಿ ನು ಖೋ ಸತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಹೋತಿ, ಕಿಂಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪, ೧೦) ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ಸಮ್ಮಸಿತಾ, ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ಚ ಪವತ್ತಿಪವತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ ಪುರಿಮಸಚ್ಚದ್ವಯಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದಭಿಸಮಯಂ "ಮಞ್ಞನಾಭಾವಹೇತು ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪಟಿವೇಧೋ"ತಿ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯಂ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸಂಖಿಪ್ಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚಾತಿ ಸಙ್ಖೇಪಾ, ಅತೀತೇ ಹೇತುಆದಯೋ "ಹೇತು, ಫಲ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಂಖಿಪ್ಪನ್ತೀತಿ ವಾ ಸಙ್ಖೇಪಾ, ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚ। ಸಙ್ಖೇಪ-ಸದ್ದೋ ಭಾಗಾಧಿವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ತೇ ಪನ ಅತೀತೇ ಹೇತುಸಙ್ಖೇಪೋ, ಏತರಹಿ ಫಲಸಙ್ಖೇಪೋ, ಏತರಹಿ ಹೇತುಸಙ್ಖೇಪೋ, ಆಯತಿಂ ಫಲಸಙ್ಖೇಪೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಸಙ್ಖೇಪಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಚತುಸಙ್ಖೇಪೋ, ತಂ **ಚತುಸಙ್ಖೇಪಂ**। ಹೇತುಫಲಸನ್ಧಿ, ಫಲಹೇತುಸನ್ಧಿ, ಪುನ ಹೇತುಫಲಸನ್ಧೀತಿ ಏವಂ ತಯೋ ಸನ್ಧೀ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಿಸನ್ಧಿ, ತಂ **ತಿಸನ್ಧಿಂ**। ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಭೇದಾ ತಯೋ ಅದ್ಧಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಿಯದ್ಧೋ, ತಂ **ತಿಯದ್ಧಂ**। ಸರೂಪತೋ ಅವುತ್ತಾಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಖೇಪೇ ಆಕಿರೀಯನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಗ್ಗಹಣೇಹಿ ಪಕಾಸೀಯನ್ತೀತಿ **ಆಕಾರಾ,** ಅತೀತಹೇತುಆದೀನಂ ವಾ ಪಕಾರಾ ಆಕಾರಾ, ತೇ ಏಕೇಕಸಙ್ಖೇಪೇ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿ ಆಕಾರಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವೀಸತಾಕಾರೋ, ತಂ **ವೀಸತಾಕಾರಂ**।

ಏಸ ಸಬ್ಬೋತಿ ಏಸ ಚತುಸಙ್ಖೇಪಾದಿಪಭೇದೋ ಅನವಸೇಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ। **ಪಚ್ಚಯಲಕ್ಖಣೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ, ಅವಿನಾಭಾವಲಕ್ಖಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ತಣ್ಹಂ ವಿನಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ತಣ್ಹಾಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕೇ ವಿನಾತಿ। ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಫಸ್ಸವೇದನಾನಂ, ಭವಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾರುಪಾದಾನಾನಂ ಗಹಿತತಾ ವುತ್ತನಯಾ ಏವಾತಿ ನ ಉದ್ಧಟಾ।

ಇದಾನಿ ತೇ ವೀಸತಿ ಆಕಾರೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಯಾ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಏವಮೇತೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೭) **ಪುರಿಮಕಮ್ಮಭವಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮೇ ಕಮ್ಮಭವೇ, ಅತೀತಜಾತಿಯಂ ಕಮ್ಮಭವೇ ಕಯಿರಮಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೋಹೋ ಅವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಯೋ ತದಾ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಮೋಹೋ, ಯೇನ ಮೂಳ್ಹೋ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। **ಆಯೂಹನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ತಂ

ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ದಾನುಪಕರಣಾದಿ ಸಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಯಾ ಪುರಿಮಚೇತನಾಯೋ, ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ। ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪನ ಹತ್ಥೇ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪಯತೋ ಚೇತನಾ ಭವೋ। ಏಕಾವಜ್ಜನಜವನೇಸು ವಾ ಪುರಿಮಾ ಚೇತನಾ ಆಯೂಹನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಸತ್ತಮಾ ಭವೋ। ಯಾ ಕಾಚಿ ವಾ ಪನ ಚೇತನಾ ಭವೋ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಆಯೂಹನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ। **ನಿಕನ್ತಿ ತಣ್ಹಾ**ತಿ ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪಪತ್ತಿಭವೇ ತಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ನಿಕಾಮನಾ ಪತ್ಥನಾ, ಸಾ ತಣ್ಹಾ ನಾಮ। **ಉಪಗಮನಂ ಉಪಾದಾನ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ "ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ಕಾಮೇ ಸೇವಿಸ್ಸಾಮಿ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತಂ ಉಪಗಮನಂ ಗಹಣಂ ಪರಾಮಸನಂ, ಇದಂ ಉಪಾದಾನಂ ನಾಮ। **ಚೇತನಾ ಭವೋ**ತಿ ದ್ವೀಸು ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು ವುತ್ತಸ್ಸ ಆಯೂಹನಸ್ಸ ಅವಸಾನೇ ವುತ್ತಚೇತನಾ, ತತಿಯೇ ಪನ ಆಯೂಹನಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತನಾ ಭವೋ। **ಇತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಭವಸ್ಮಿಂ ಇಧ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಇಮೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಮೋಹಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಅತೀತಕಮ್ಮಭವಸಿದ್ಧಾ ಏತರಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇಧ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಯಂ ಭವನ್ತರಪಟಿಸನ್ಧಾನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪಟಿಸನ್ಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। **ಓಕ್ಕನ್ತಿ ನಾಮರೂಪ**ನ್ತಿ ಯಾ ಗಬ್ಭೇ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಓಕ್ಕನ್ತಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಪವಿಸನ್ತೀ ವಿಯ, ಇದಂ ನಾಮರೂಪಂ। **ಪಸಾದೋ ಆಯತನ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಚಕ್ಖಾದಿಪಞ್ಚಾಯತನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಫುಟ್ಠೋ ಫಸ್ಸೋ**ತಿ ಯೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಫುಟ್ಠೋ ಫುಸನ್ತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಅಯಂ ಫಸ್ಸೋ। **ವೇದಯಿತಂ ವೇದನಾ**ತಿ ಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯೇನ ವಾ ಫಸ್ಸೇನ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಂ ವಿಪಾಕವೇದಯಿತಂ, ಸಾ ವೇದನಾ। **ಇತಿ ಇಮೇ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಇಮೇ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪುರಿಮಭವೇ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ, ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಇಧ ಏತರಹಿ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಮಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಭವಭಾವೇನ ವಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇಧ ಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ಆಯತನಾನಂ ಮೋಹೋತಿ ಪರಿಪಕ್ಕಾಯತನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಕರಣಕಾಲೇ ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ದಹರಸ್ಸ ಹಿ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ ಭವಙ್ಗಬಹುಲಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭವನ್ತರಜನಕಕಮ್ಮಾಯೂಹನಸಮತ್ಥಾ ನ ಹೋತೀತಿ। **ಕಮ್ಮಕರಣಕಾಲೇ**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಗಹಿತೋ, ನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋವ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಪದಯೋಜನಾಯಾತಿ "ತಸ್ಮಾ"ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸಹ। **ಅತ್ಥನಿಗಮನ**ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಮವಾರೇ ದೇಸನತ್ಥನಿಗಮನಂ। **ನನ್ದೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬತಣ್ಹಾನ**ನ್ತಿ "ನನ್ದೀ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲ"ನ್ತಿ ಏವಂ ನನ್ದನತ್ಥಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏಕವಚನೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬತಣ್ಹಾನಂ ಸನ್ತಾನಾರಮ್ಮಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಭೇದಾನಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ತಣ್ಹಾನಂ। **ಖಯವೇವಚನಾನೇವಾ**ತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದಪಹಾನವೇವಚನಾನೇವ। "ಅಚ್ಚನ್ತಕ್ಖಯಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಚತುಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಸಾಧಾರಣಮೇತ**ನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಪಹಾನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಗಹಣಂ ಏತಂ ಖಯಾದಿವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಸಂ ಪನ ಮಗ್ಗಾನಂ ಕಮೇನ ಪವತ್ತನಂ ಕಿಚ್ಚಕಮೇನೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿರಾಗಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತೋ**...ಪೇ॰... **ಯೋಜೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಸತಿಪಿ ಖಯಾದಿಸದ್ದಾನಂ ಪಹಾನಪರಿಯಾಯಭಾವೇ ಪಹಾತಬ್ಬಾಯ ಪನ ವಿಸಯಭೇದಭಿನ್ನಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅನವಸೇಸತೋ ಪಹೀನಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ಖಯಾದಿಪರಿಯಾಯನ್ತರಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಾಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾವುತ್ತಸಞ್ಜನನಾದಿಹೇತುಭೂತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ತಪ್ಪಹಾನದೀಪನಂ ಕತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಖಯಾದಿವಚನಂ ನ ಕಥಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮತಂ ವಿಲೋಮೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿರುಜ್ಝತೀ"**ತಿ।

ಉತ್ತರವಿರಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉತ್ತರಿತುಂ ಸಮತ್ಥತ್ತಾ ಉತ್ತರೇನ ಅಧಿಕೇನ ವಿರಹಿತಂ। ಅಯಞ್ಚಸ್ಸ ಉತ್ತರವಿರಹತಾ ಅತ್ತನೋ ಸೇಟ್ಠಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಸೇಟ್ಠ"**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಸಮ್ಮಾ-ಸಂ-ಸದ್ದಾ "ಅವಿಪರೀತಂ, ಸಾಮ"ನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ಏವಂ ಪಾಸಂಸಸೋಭನತ್ಥೇಪೀತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಬೋಧಿಂ ಪಸತ್ಥಂ ಸುನ್ದರಞ್ಚ ಬೋಧಿ"**ನ್ತಿ। ಬುಜ್ಝಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ನೇಯ್ಯನ್ತಿ ರುಕ್ಖೋ **ಬೋಧಿ,** ಬುಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ ಪನ ಮಗ್ಗೋ **ಬೋಧಿ,** ತಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ,

ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬತೋ **ಬೋಧೀ**ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಾಧನವಿಭಾಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವ ಬೋಧಿ-ಸದ್ದೋ "ಬೋಧಿರಾಜಕುಮಾರೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨೪; ಚೂಳವ॰ ೨೬೮)। **ಅಪರೇ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಬೋಧಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಅನುಪಸಗ್ಗಾನಂ ಉದಾಹರಣೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ಲೋಕುತ್ತರಭಾವತೋ ವಾ ತತ್ಥಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಾನಂ ವಿಯ ತತುತ್ತರಿಮಗ್ಗಾಭಾವತೋ ಚ "ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ಅನುತ್ತರಾ ಬೋಧೀ"ತಿ ಆಸಙ್ಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಂ ವಿಧಮಿತುಂ **"ಸಾವಕಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಫಲವಿಸೇಸಭೂತೇಹಿ ಞಾಣವಿಸೇಸೇಹಿ ಏಕಚ್ಚೇಹಿ ಸಕಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಿಜ್ಝಮಾನೋ ಮಗ್ಗೋ ಅರಿಯಾನಂ ತಂ ತಂ ಞಾಣವಿಸೇಸಾದಿಂ ದೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ಅಸಬ್ಬಗುಣದಾಯಕತ್ತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪದಾಸಿದ್ಧಸ್ಸ ನಿರತಿಸಯ-ಗುಣಾನುಬನ್ಧಸ್ಸ ವಸೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಅನುತ್ತರಾ ಬೋಧಿ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಾವಕೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಮಹಾಸಾವಕಾನಂಯೇವ ಆವೇಣಿಕಂ ಞಾಣಂ। **ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುದ್ಧವನ್ತೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ।** ನನು ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಾ ಪಚ್ಚೇಕಮೇವ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದನೀಯಭಾವತೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ನಯಿದಮೀದಿಸಂ ಪಟಿವೇಧಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾ ಪನ ಸಾವಕಾ ಅಞ್ಞಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ ಪರತೋಘೋಸೇನ ವಿನಾ ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ, ಯಥಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ನ ಏವಮೇತೇ, ಏತೇ ಪನ ಅಪರನೇಯ್ಯಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪರಿಣಾಯಕಭಾವೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುದ್ಧವನ್ತೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ"**ತಿ।

ಇತೀತಿ ಕರೀಯತಿ ಉಚ್ಚಾರೀಯತೀತಿ **ಇತಿಕಾರೋ,** ಇತಿ-ಸದ್ದೋ। **ಕಾರಣತ್ಥೋ** ಅನಿಯಮರೂಪೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ತಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಚಾ"**ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಪನ ಇತಿ-ಸದ್ದಂ ಪಕಾರತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ "ಏವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಧಾಪಿ ತಂ ಪಕಾರತ್ಥಮೇವ ಕತ್ವಾ ಅಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ಕಥಂ? **ವಿದಿತ್ವಾ**ತಿ ಹಿ ಪದಂ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಪಞ್ಞಾಯ ಚಸ್ಸ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧), "ಘತಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಬಲಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದೀಸು ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಪಕಾರತ್ಥೇಪಿ ಇತಿ-ಸದ್ದೇ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ವಿದಿತತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೇವ। **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಂ ವಿದಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ವಿದಿತ್ವಾ-ಸದ್ದೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಯುಜ್ಜತೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪಾದಸ್ಸ ವಿದಿತತ್ಥಂ ಮಞ್ಞನಾಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾಪ್ಪಹಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮನಕಾರಣಂ ಉದ್ಧತನ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಂ, ತಸ್ಮಾ **"ಪಥವಿಂ ನ ಮಞ್ಞತೀ"**ತಿಆದಿ ನಿಗಮನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವೇದನಂ ತಣ್ಹಾಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಮಞ್ಞನಾಭಾವಸ್ಸಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪಾನಂ ವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ "ನನ್ದೀ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಂ ಕುತೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಾಸನಯುತ್ತಿ** ಅಯಂ ಸಾಸನೇಪಿ ಏವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಯಂ-ತಂ-ಸದ್ದಾನಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಿಸಮ್ಬನ್ಧತಾ ಸಿದ್ಧಾ।

ಏವಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ವದಾಮೀತಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ, ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುನಾ ಏವಂ ದೇಸೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚ **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ವಿಚಿತ್ರನಯದೇಸನಾವಿಲಾಸಯುತ್ತನ್ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನವಾರಾದಿವಿಭಾಗಭಿನ್ನೇಹಿ ವಿಚಿತ್ತೇಹಿ ತನ್ತಿ ನಯೇಹಿ, ಲಕ್ಖಣಕಮ್ಮತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾದಿವಿಭಾಗಭಿನ್ನೇಹಿ ವಿಚಿತ್ತೇಹಿ ಅತ್ಥನಯೇಹಿ, ಅಭಿನನ್ದನಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದಿವಿಸೇಸಾಪದೇಸಸಿದ್ಧೇನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಚ ಯುತ್ತಂ। **ಯಥಾ ತೇ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತಥಾ ದೇಸೇಸೀ**ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। **ತಂಯೇವ ಕಿರ ಪಥವಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಥವೀಗಹಣಂ ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ಆಪಾದಿವಸೇನಪಿ, ತಥಾ "ಕೀದಿಸಾ ನು ಖೋ ಇಧ

ಪಥವೀ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಕಸ್ಮಾ ಚ ಭೂತರೂಪಾನಿಯೇವ ಗಹಿತಾನಿ, ನ ಸೇಸರೂಪಾನೀ"ತಿಆದಿನಾಪಿ ತೇಸಂ ಸಂಸಯುಪ್ಪತ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ **ಕಥಂ ನಾಮಿದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ। ತೇನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ತೇಸಂ ಸಂಸಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಅನ್ತ**ನ್ತಿ ಮರಿಯಾದಂ, ದೇಸನಾಯ ಅನ್ತಂ ಪರಿಚ್ಛೇದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯೋ ಅನುಸನ್ಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕೋಟಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಂ, ದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಭಯೇನ ಸುತ್ತೇ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧೀತಿ ವದತಿ।

ಅನ್ತರಾಕಥಾತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾ ಅಞ್ಞಾ ಏಕಾ ತಥಾ। **ವಿಪ್ಪಕತಾ**ತಿ ಅನಿಟ್ಠಿತಾ ಸಿಖಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ। **ಕಚ್ಛಣಾನುರೂಪೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಧಮ್ಮಸಭಾಯಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪೇನ। **ಇದ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಮೂಲಪರಿಯಾಯಜಾತಕಂ।

ದಿಸಾಪಾಮೋಕ್ಖೋತಿ ಪಣ್ಡಿತಭಾವೇನ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಪಮುಖಭೂತೋ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಅಣತೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಮನ್ತೇ ಸಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ**ನ್ತಿ ಇರುವೇದ-ಯಜುವೇದ-ಸಾಮವೇದಾನಂ। **ಪಾರಗೂ**ತಿ ಅತ್ಥಸೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ಚ ಪಾರಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಗತೋ। ಸಹ ನಿಘಣ್ಡುನಾ ಚ ಕೇಟುಭೇನ ಚಾತಿ **ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭಾ,** ತೇಸಂ। **ನಿಘಣ್ಡೂ**ತಿ ರುಕ್ಖಾದೀನಂ ವೇವಚನಪ್ಪಕಾಸಕಂ ಸತ್ಥಂ। **ಕೇಟುಭ**ನ್ತಿ ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋ, ಕವೀನಂ ಉಪಕಾರಾವಹಂ ಸತ್ಥಂ। ಸಹ ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದೇನಾತಿ **ಸಾಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಾ,** ತೇಸಂ, ಸಿಕ್ಖಾನಿರುತ್ತಿಸಹಿತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನ**ನ್ತಿ ಆಥಬ್ಬಣವೇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ "ಇತಿಹ ಅಸ, ಇತಿಹ ಅಸಾ"ತಿ ಈದಿಸವಚನಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ಪುರಾಣಕಥಾಸಙ್ಖಾತೋ ಇತಿಹಾಸೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾ, ತೇಸಂ। ಪದಂ ತದವಸೇಸಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಕಾಯತಿ ಅಜ್ಝೇತಿ ವೇದೇತಿ ಚಾತಿ **ಪದಕೋ,** ವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ। **ಲೋಕಾಯತಂ** ವುಚ್ಚತಿ ವಿತಣ್ಡಸತ್ಥಂ। ಮಹಾಪುರಿಸಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಲಕ್ಖಣದೀಪನಗನ್ಥೋ **ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಂ**। ತೇಸು ಅನೂನೋ ಪರಿಪೂರಕಾರೀತಿ **ಅನವಯೋ**।

ಮನ್ತೇತಿ ವೇದೇ। ಯದಿಪಿ ವೇದೋ "ಮನ್ತೋ, ಬ್ರಹ್ಮಂ, ಕಪ್ಪೋ"ತಿ ತಿವಿಧೋ, ಮನ್ತೋ ಏವ ಪನ ಮೂಲವೇದೋ, ತದತ್ಥವಿವರಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಂ, ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಞ್ಞಕಿರಿಯಾವಿಧಾನಂ **ಕಪ್ಪೋ**। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಮನ್ತೇತಿ ವೇದೇ"ತಿ। **ಪಣ್ಡಿತಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾವನ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಪುಥುಪಞ್ಞಾತಾಯ **ಬಹುಂ** ಸಹಸ್ಸದ್ವಿಸಹಸ್ಸಾದಿಪರಿಮಾಣಂ ಗನ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ **ಗಣ್ಹನ್ತಿ** ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಜವನಪಞ್ಞತಾಯ **ಲಹುಂ** ಸೀಘಂ **ಗಣ್ಹನ್ತಿ,** ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞತಾಯ **ಸುಟ್ಠು** ಅವಿರಜ್ಝನ್ತಾ **ಉಪಧಾರೇನ್ತಿ,** ಸತಿನೇಪಕ್ಕಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಗಹಿತಞ್ಚ ನೇಸಂ ನ ವಿನಸ್ಸತಿ** ನ ಸಮ್ಮುಸ್ಸತೀತಿ। **ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಿಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಾರಸವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದಿಭೇದಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಸಿಪ್ಪನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ ಸಬ್ಬಂ ಬಾಹಿರಕಸತ್ಥಂ ಮೋಕ್ಖಾವಹಸಮ್ಮತಮ್ಪಿ ನ ಮೋಕ್ಖಂ ಆವಹತೀತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮ್ಪರಾಯಹಿತ"**ನ್ತಿ। **ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಮಿತ್ತಾ, ತಥಾ ಪಿಣ್ಡಿತವಸೇನ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಹುತ್ವಾ। "ಏವಂ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಆದಿನಾ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಅನ್ತೇನಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಅವಿರುದ್ಧಂ ನಿಚ್ಛಯಂ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ **ನ ಆದಿಂ,** ನ ಅನ್ತಂ ಅದ್ದಸಂಸು।

ಲೋಮಸಾನೀತಿ ಲೋಮವನ್ತಾನಿ, ಘನಕೇಸಮಸ್ಸುವಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇಸಾಪಿ ಹಿ ಲೋಮಗ್ಗಹಣೇನ ಗಯ್ಹನ್ತಿ ಯಥಾ "ಲೋಮನಖಂ ಫುಸಿತ್ವಾ ಸುದ್ಧಿ ಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿ। ಕಣ್ಣಂ ವಿಯಾತಿ **ಕಣ್ಣಂ,** ಪಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಸುತ್ವಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ ವುತ್ತಂ **"ಕಣ್ಣವಾತಿ ಪಞ್ಞವಾ"**ತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ತಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ಆಯುವಣ್ಣಾದಿಪರಿಕ್ಖಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಕಾಲೇನ ಕತಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ನೇಸಂ ಆಯು...ಪೇ॰... ಖಾದತೀತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ।

ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾತಿ ಕುಸಲಾದಿಭೇದಂ ಖನ್ಧಾದಿಭೇದಞ್ಚ ದೇಸೇತಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಆಸಯಾನುಸಯಚರಿಯಾವಿಮುತ್ತಿಆದಿಭೇದಂ, ತಸ್ಸ ಚ ನೇಸಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮೀತಿ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕನಿಬ್ಬಾನಹಿತಾವಹಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಕಥಯಾಮಿ। **ನೋ ಅನಭಿಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಯಥಾ ಬಾಹಿರಕಾ ಅಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ವುತ್ತವಿಧಿಂ ಅಜಾನನ್ತಾಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತಂ ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ ಕಥೇನ್ತಿ, ಏವಂ ನ ದೇಸೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನಿದಾನನ್ತಿ** ಸಕಾರಣಂ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಹೇತುಉದಾಹರಣಸಹಿತಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ** ಸನಿಸ್ಸರಣಂ ಸಪ್ಪಟಿಹರಣಂ, ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಹರಣೇನ ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಮೇವ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪರೇ ಪನ "ಯಥಾರಹಂ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಸಹಿತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಅನುಸಾಸನಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಹಿತಾ ಪನ ದೇಸನಾ ನತ್ಥೀತಿ। ಹಿತೂಪದೇಸನಾ **ಓವಾದೋ,** ಸಾ ಏವ **ಅನುಸಾಸನೀ।** ಅನೋತಿಣ್ಣವತ್ಥುವಿಸಯೋ ವಾ **ಓವಾದೋ,** ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುವಿಸಯಾ **ಅನುಸಾಸನೀ।** ಪಠಮೂಪದೇಸೋ ವಾ **ಓವಾದೋ,** ಇತರಾ **ಅನುಸಾಸನೀ। ಅಲಞ್ಚ ಪನಾತಿ** ಯುತ್ತಮೇವ। **ನಿಟ್ಠಮಗಮಾಸೀತಿ** ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಗತಾ।

ತಥಾಗತವಾರಅಟ್ಠಮನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಲೀನತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ನೇತ್ತಿನಯವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.ನೇತ್ತಿನಯವಣ್ಣನಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ನೇತ್ತಿನಯವಣ್ಣನಾ) ಪಕರಣನಯೇನ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಯಸ್ಮಾ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಪಯೋಜನಭಾಜನೇಸು ಪಿಣ್ಡತ್ಥೇಸು ಚ ನಿದ್ಧಾರಿತೇಸು ಸುತರಾ ಹೋತಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಪಠಮಂ ನಿದ್ಧಾರಯಿಸ್ಸಾಮ। ತತ್ಥ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ತಾವ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನುಪ್ಪಾದೋ, **ಪಯೋಜನಂ**ಮಾನಮದ್ದನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಸುತಪರಿಯತ್ತಿಂ…ಪೇ॰… ಆರಭೀ"ತಿ। ಅಪಿಚ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಥವೀಆದಿಭೂತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇ ಸಕ್ಕಾಯೇ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಸೇಕ್ಖಾದಿಅರಿಯಸ್ಸ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಹೇತುನಾ ಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞನವಸೇನ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗಾನವಬೋಧೋ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ,** ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾವಬೋಧೋ **ಪಯೋಜನಂ,** ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ವಿಸಯೇ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸದ್ಧಿಂ ಹೇತುನಾ ಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞನವಸೇನ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗಾವಬೋಧೋ **ಪಯೋಜನಂ।**

ಅಪಿಚ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ದೇಸನಾನಿದಾನಂ। ತಂ ಸಾಧಾರಣಂ ಅಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ ಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಭೇದತೋ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಧಾರಣಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಮಹಾಕರುಣಾ। ತಾಯ ಹಿ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ತೇಸು ಚ ಕಾರುಞ್ಞತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇಸೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೯)। ಏತ್ಥ ಚ ಹೇತಾವತ್ಥಾಯಪಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಾವದೇವ ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮದೇಸನಾಹತ್ಥದಾನೇಹಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾರಣತ್ಥಂ ತದುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಯಥಾ ಚ ಮಹಾಕರುಣಾ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ದಸಬಲಞಾಣಾದೀನಿ ಚ ದೇಸನಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರಸಮುಟ್ಠಾನಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ, ತೇಸಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಂ, ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಆಸಯಾನುಸಯಾದಿಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೋ ಭಗವಾ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಕೋಸಲ್ಲೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಚಿತ್ತನಯದೇಸನಂ ಪವತ್ತೇಸೀತಿ। **ಬಾಹಿರಂ** ಪನ **ಸಾಧಾರಣಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ದಸಸಹಸ್ಸಬ್ರಹ್ಮಪರಿವಾರಿತಸ್ಸ ಸಹಮ್ಪತಿಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಅಜ್ಝೇಸನಂ। ತದಜ್ಝೇಸನುತ್ತರಕಾಲಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಜನಿತಂ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಬಾಹಿರಭೇದತೋ

ದುವಿಧಮೇವ। ತತ್ಥ **ಅಬ್ಭನ್ತರಂ** ಯಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಯೇನ ಚ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಪವತ್ತಿತಂ, ತದುಭಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಬಾಹಿರಂ** ಪನ ಪಞ್ಚಸತಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನುಪ್ಪಾದನಂ, ವುತ್ತಮೇವ ತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**।

ಪಯೋಜನಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣಂ ಅಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಧಾರಣಂ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಯಾವ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಮುತ್ತಿರಸತ್ತಾ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ। ತೇನೇವಾಹ "ಏತದತ್ಥಾ ತಥಾ, ಏತದತ್ಥಾ ಮನ್ತನಾ"ತಿಆದಿ (ಪರಿ॰ ೩೬೬)। ಏತೇನೇವ ಚ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನಿವತ್ತಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿ ಸಸ್ಸತಾದಿಮಿಚ್ಛಾವಾದನಿರಾಕರಣಂ ಸಮ್ಮಾವಾದಪುರೇಕ್ಖಾರೋ ಅಕುಸಲಮೂಲಸಮೂಹನನಂ ಕುಸಲಮೂಲಸಂರೋಪನಂ ಅಪಾಯದ್ವಾರಪಿದಹನಂ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖದ್ವಾರವಿವರಣಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನಂ ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾತನಂ "ಮುತ್ತೋ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮) ಪುರಿಮಪಟಿಞ್ಞಾಅವಿಸಂವಾದನಂ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಮಾರಮನೋರಥವಿಸಂವಾದನಂ ತಿತ್ಥಿಯಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಥನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಪತಿಟ್ಠಾಪನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಮ್ಪಿ ಪಯೋಜನಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಸಾಧಾರಣಂ** ಪನ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮಾನಮದ್ದನಂ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧) "ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಭಗವಾ ಮಾನಭಞ್ಜನತ್ಥಂ 'ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ'ನ್ತಿ ದೇಸನಂ ಆರಭೀ"ತಿ। ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಬಾಹಿಯಮೇವ। ಸಚೇ ಪನ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನಗತಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಬಲಸಿದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತಂ ಪಯೋಜನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಿಜ್ಝನಭಾವತೋ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಯಥಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋಪಿ ಪಯೋಜನಮೇವಾತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರತಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಥವೀಆದಿಭೂತಾದಿವಿಭಾಗಭಿನ್ನೇ ಸಕ್ಕಾಯೇ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಸೇಕ್ಖಾದಿಅರಿಯಸ್ಸ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಹೇತುನಾ ಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞನವಸೇನ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗಾನವಬೋಧೋ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾವಬೋಧೋ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ವಿಸಯೇ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸದ್ಧಿಂ ಹೇತುನಾ ಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞನಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗಾವಬೋಧೋ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಪಯೋಜೇತಿ "ತನ್ನಿಪ್ಫಾದನಪರಾಯಂ ದೇಸನಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಞ್ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಫಲಂ, ತಂ ಆಕಙ್ಖಿತಬ್ಬತ್ತಾ ದೇಸಕಂ ದೇಸನಾಯ ಪಯೋಜೇತೀತಿ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಏಕದೇಸತೋ ಚ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಅಪ್ಪಹಾನಂ, ತತ್ಥ ಚ ಆದೀನವಾದಸ್ಸನಂ, ನಿರಙ್ಕುಸಾನಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಹಾರಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾಯೇ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಜಾನನಂ, ತತ್ಥ ಚ ಪಹೀನಮಞ್ಞನಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಜಾನನಂ, ತಣ್ಹಾಮುಖೇನ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಅನವಬೋಧೋತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಚ ಪಯೋಜನಾನಿ ಇಧ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಭೂಮಿತ್ತಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಅಸಙ್ಖ್ಯಾತಧಮ್ಮವಿಪ್ಪಕತಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸಙ್ಖ್ಯಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಮನಸಿಕಾರಪರಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನ-ಧಾರಣಪರಿಚಯಪಟಿವೇಧವಿಮುಖಾ ಚ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ **ಭಾಜನಂ। ಪಿಣ್ಡತ್ಥಾ** ಪನ "ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ ಅಕುಸಲಮೂಲ-ಸಮಾಯೋಗೋ ಓಲೀಯನಾತಿಧಾವನಾಪರಿಗ್ಗಹೋ ಉಪಾಯವಿನಿಬದ್ಧಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಸಮನ್ನಾಗಮೋ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾ-ಪರಿಸುದ್ಧಿ ವಟ್ಟತ್ತಯಾನುಪರಮೋ ಆಸವೋಘಯೋಗಗನ್ಥಾಗತಿತಣ್ಹುಪ್ಪಾದುಪಾದಾನಾವಿಯೋಗೋ ಚೇತೋಖಿಲ-ಚೇತೋವಿನಿಬದ್ಧಅಭಿನನ್ದನ-ನೀವರಣಸಞ್ಞಾನತಿಕ್ಕಮೋ ವಿವಾದಮೂಲಾಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಅನುಸಯಾನುಪಚ್ಛೇದೋ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾನತಿವತ್ತನಂ ತಣ್ಹಾಮೂಲಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಯತಾ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾನುಯೋಗೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸ-ಪರಿಳಾಹಸಾರದ್ಧಕಾಯಚಿತ್ತತಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ದೀಪಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। "ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತನಿದ್ದೇಸೋ ಮಾನಜಪ್ಪನಾ ವಿಪರಿಯೇಸಾಭಿನಿವೇಸೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಸಕ್ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಹೋ ಬಾಲಲಕ್ಖಣಾಪದೇಸೋ ವಙ್ಕತ್ತಯವಿಭಾವನಾನುಯೋಗೋ ಬಹುಕಾರಪಟಿಪಕ್ಖದೀಪನಾ ತಿವಿಧನಿಸ್ಸಯಸಂಸೂಚನಾ ಆಸವಕ್ಖಯಕಥನನ್ತಿ ಏವಮಾದಯೋ ದೀಪಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಸೋಳಸಹಾರವಣ್ಣನಾ

೧. ದೇಸನಾಹಾರವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ ಯೇ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಥವೀಆದಿಭೂತಾದಿಭೇದಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತೇ ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಟಿಪಾದನಭಾವೇನ ಜಾತಿಜರಾಮರಣವಿಸೇಸನದುಕ್ಖಪರಿಯಾಯೇನ ಚ ವುತ್ತಾ ತಣ್ಹಾವಜ್ಜಾ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾ **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ**। ಮಞ್ಞನಾಭಿನನ್ದನನನ್ದೀಪರಿಯಾಯೇಹಿ ವುತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ**। ಅಯಂ ತಾವ ಸುತ್ತನ್ತನಯೋ। ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತತಣ್ಹಾಯ ಸದ್ಧಿಂ "ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿಆದಿನಾ ದೀಪಿತಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ, ಮಞ್ಞನಾಪರಿಯಾಯೇನ ಗಹಿತಾ ಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಭವಪದೇನ ಗಹಿತೋ ಕಮ್ಮಭವೋ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ**। ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ **ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ**। ಅರಿಯಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ, ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಕ್ಖುಸೇಕ್ಖಾಭಿಞ್ಞಾಗಹಣೇಹಿ, ರಾಗಾದಿಖಯವಚನೇಹಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಗಹಣೇನ ಚ **ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ**। ಕೇಚಿ ಪನ ತಣ್ಹಾಕ್ಖಯಾದಿವಚನೇಹಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಉದ್ಧರನ್ತಿ, ತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯ** ವಿರುಜ್ಝತಿ ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಕ್ಖಯಾದೀನಂ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಭಾವಸ್ಸ ಉದ್ಧಟತ್ತಾ।

ತತ್ಥ ಸಮುದಯೇನ **ಅಸ್ಸಾದೋ,** ದುಕ್ಖೇನ **ಆದೀನವೋ,** ಮಗ್ಗನಿರೋಧೇಹಿ **ನಿಸ್ಸರಣಂ,** ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮಾನಭಞ್ಜನಂ **ಫಲಂ,** ತಥಾ "ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾವಬೋಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ **ಪಯೋಜನಞ್ಚ**। ತಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಕಾರಣತ್ತಾ ದೇಸನಾಯ ವಿಚಿತ್ತತಾ ಚತುನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಯಾಥಾವತೋ ಸಭಾವೂಪಧಾರಣಞ್ಚ **ಉಪಾಯೋ** , ಪಥವೀಆದೀಸು ಪುಥುಜ್ಜನಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನಾಪದೇಸೇನ ಪಥವೀಆದಯೋ ಏಕನ್ತತೋ ಪರಿಜಾನಿತಬ್ಬಾ, ಮಞ್ಞನಾ ಚ ಪಹಾತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭಗವತೋ **ಆಣತ್ತೀ**ತಿ। ಅಯಂ **ದೇಸನಾಹಾರೋ**।

೨. ವಿಚಯಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಮಞ್ಞನಾನಂ ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಅವಿಸೇಸಹೇತುಭಾವತೋ, ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ತತ್ಥ ಅಸೇಸಿತಬ್ಬತೋ ಚ ಸಬ್ಬಗಹಣಂ, ಸಭಾವಧಾರಣತೋ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವತೋ ಚ ಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣಂ, ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವತೋ ಆವೇಣಿಕಹೇತುಭಾವತೋ ಚ ಮೂಲಗ್ಗಹಣಂ, ಕಾರಣಭಾವತೋ ದೇಸನತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಚ ಪರಿಯಾಯಗ್ಗಹಣಂ, ಸಮ್ಮುಖಭಾವತೋ ಸಮ್ಪದಾನತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಚ "ವೋ"ತಿ ವಚನಂ, ತಥಾರೂಪಗುಣಯೋಗತೋ ಅಭಿಮುಖೀಕರಣತೋ ಚ "ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಆಲಪನಂ। ದೇಸೇತುಂ ಸಮತ್ಥಭಾವತೋ ತೇಸಂ ಸತುಪ್ಪಾದನತ್ಥಞ್ಚ "ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಜಾನನಂ, ದೇಸೇತಬ್ಬತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾತಭಾವತೋ, ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಞ್ಚ ದೇಸನತೋ "ತ"ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ, ಸೋತಬ್ಬಭಾವತೋ, ಸವನತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಏಕನ್ತೇನ ನಿಪ್ಫಾದನತೋ "ಸುಣಾಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಕ್ಕಾತಬ್ಬತೋ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಏವ ಚ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ "ಸಾಧುಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮನಸಿಕರಣೀಯತೋ ತದಧೀನತ್ತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ "ಮನಸಿ ಕರೋಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾಪರಿಞ್ಞಾತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಭಾವತೋ ವಿತ್ಥಾರತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ ಚ "ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭಗವತೋ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬವಚನತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಾಧನತೋ "ಏವ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ಥು ಉತ್ತಮಗಾರವಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಗಾರವಸ್ಸ ಉಳಾರಪುಞ್ಞಭಾವತೋ "ಭನ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತಥಾಕಿರಿಯಾಯ ನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರತೋ ಚ "ಖೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸವನಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನಿತಬ್ಬತೋ, ತಥಾ ತೇಹಿ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ಚ "ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸು"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವತೋ, ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕರಣತೋ "ಏತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಲೋಕಾಧಾರತ್ತಾ ಚ ಲೋಕಂ ಉಪಾದಾಯ "ಇಧಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಟಿವೇಧಬಾಹುಸಚ್ಚಾಭಾವತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಬಾಹುಸಚ್ಚಾಭಾವತೋ ಚ "ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುಥೂಸು, ಪುಥು ವಾ ಜನಭಾವತೋ "ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅನರಿಯಧಮ್ಮವಿರಹತೋ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗಮತೋ ಚ "ಅರಿಯಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅರಿಯಭಾವಕರಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ, ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲದಮಥಾಭಾವತೋ "ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸನ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸವನತೋ ಸನ್ತಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗಮತೋ ಸಬ್ಭಿ ಪಾಸಂಸಿಯತೋ ಚ "ಸಪ್ಪುರಿಸಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಪ್ಪುರಿಸಭಾವಕರಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಕೋಸಲ್ಲದಮಥಾಭಾವತೋ "ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಥವೀವತ್ಥುಕಾನಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ, ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಞ್ಚ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಮೂಲಕತ್ತಾ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾನಂ "ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಅಹಂಕಾರ-ಮಮಂಕಾರಾನಂ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ "ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಪುಬ್ಬೇ ಅಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ, ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚ ಗಯ್ಹಮಾನತ್ತಾ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಥವೀಆದಿಆರಮ್ಮಣಸಭಾಗತಾಯ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಚ "ಯೋಪೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಯೋ"ತಿ ಅನಿಯಮೇನ ಗಹಿತಸ್ಸ ನಿಯಮೇತಬ್ಬತೋ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಚ; "ಸೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಸಂಸಾರೇ ಭಯಸ್ಸ ಇಕ್ಖನತೋ ಕಿಲೇಸಭೇದನಸಮ್ಭವತೋ ಚ "ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಿಕ್ಖಾಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮತೋ ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಪಟಿಲಾಭತೋ ಚ "ಸೇಕ್ಖೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮನಸಾ ಲದ್ಧಬ್ಬಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಅಧಿಗಮನೀಯತೋ ಚ "ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪರೇನ ಅನುತ್ತರಣೀಯತೋ, ಪರಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಭಾವೇನ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ಚ "ಅನುತ್ತರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೋಗೇನ ಭಾವನಾಯ ಕಾಮಯೋಗಾದಿತೋ ಚ ಖೇಮಂ ಸಿವಂ ಅನುಪದ್ದವನ್ತಿ "ಯೋಗಕ್ಖೇಮ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಛನ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪತ್ತಿಯಾ ಚ "ಪತ್ಥಯಮಾನೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತದತ್ಥಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಬ್ಬಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರಸ್ಸ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಿಹಾರಸ್ಸ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ "ವಿಹರತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಞ್ಚೇವ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಞ್ಚ ಞಾಣೇನ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಜಾನನತೋ "ಅಭಿಜಾನಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನಮಞ್ಞನತಾಯ ಅಭಾವತೋ "ಮಾ ಮಞ್ಞೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಇತೋ ಪರಂ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಸಕ್ಕಾ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಂ** ತಸ್ಸಾ **ಲೀನತ್ಥವಣ್ಣನಞ್ಚ** ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವಿಭಾವೇತುನ್ತಿ ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ। ಇತಿ ಅನುಪದವಿಚಯತೋ **ವಿಚಯೋ ಹಾರೋ**।

೩. ಯುತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮಞ್ಞನಾನಂ ಮೂಲಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಮತ್ತಕತ್ತಾ ಲೋಕವಿಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಬ್ಯಾಹುಸಚ್ಚದ್ವಯರಹಿತಸ್ಸ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಪುಥುಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಜನನಾದಿಸಭಾವತ್ತಾ। ಯಥಾವುತ್ತಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಬಾಹುಸಚ್ಚಾಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸಬ್ಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ಅಸ್ಸುತವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಅರಿಯಾನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಞ್ಚ ಅದಸ್ಸಾವಿತಾದಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಅರಿಯಕರಧಮ್ಮಾನಂ ಅರಿಯಭಾವಸ್ಸ ಚ ತೇನ ಅದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ಚ ತಥಾ ತಸ್ಸ ಪಥವಿಯಾ "ಅಹಂ ಪಥವೀ, ಮಮ ಪಥವೀ, ಪರೋ ಪಥವೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾನನಂ ಯುಜ್ಜತಿ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾನಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ತಥಾ ಸಞ್ಜಾನತೋ ಚಸ್ಸ ಪಥವಿಂ ಕಮ್ಮಾದಿಕರಣಾದಿವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಮಞ್ಞನಾಪವತ್ತಿ ಯುಜ್ಜತಿ ಸಞ್ಞಾನಿದಾನತ್ತಾ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾನಂ। ಯೋ ಮಞ್ಞತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕತಾ ಯುಜ್ಜತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ಮಞ್ಞನಾಪಹಾನಾಭಾವತೋ। "ಆಪಂ ಆಪತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಪರಿಯೋಸಿತಸಿಕ್ಖಸ್ಸ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸತಾ ಯುಜ್ಜತಿ ಕತಕಿಚ್ಚತಾಭಾವತೋ। ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಸತೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಪತ್ಥನಾ ಯುಜ್ಜತಿ ತದಧಿಮುತ್ತಭಾವತೋ। ತಥಾ ತಸ್ಸ ಪಥವಿಯಾ ಅಭಿಜಾನನಾ ಯುಜ್ಜತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನೇಸು ಮತ್ತಸೋ ಕಾರಿಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ ಚಸ್ಸ "ಮಾ ಮಞ್ಞೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಾ ಯುಜ್ಜತಿ ವತ್ಥುಪರಿಞ್ಞಾಯ ವಿಯ ಮಞ್ಞನಾಪಹಾನಸ್ಸಪಿ ವಿಪ್ಪಕತಭಾವತೋ। ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಪಥವಿಯಾ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾ ಯುಜ್ಜತಿ ಪರಿಞ್ಞಾತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಚ। "ಆಪಂ ಆಪತೋ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅರಹತ್ತಾದಿಯುತ್ತಸ್ಸ ಪಥವಿಯಾದೀನಂ ಅಭಿಜಾನನಾ ಮಞ್ಞನಾಭಾವೋ ಚ ಯುಜ್ಜತಿ ಸಙ್ಖಾತಧಮ್ಮತ್ತಾ, ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ, ತತೋ ಏವ ಚಸ್ಸ ವೀತರಾಗಾದಿಭಾವೋ ತತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಪಟಿವಿದ್ಧತಾತಿ। ಅಯಂ **ಯುತ್ತಿಹಾರೋ**।

೪. ಪದಟ್ಠಾನಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಕಿಸ್ಸೋಪಿ ಮಞ್ಞನಾ ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಮಞ್ಞನಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸುತದ್ವಯವಿರಹೋ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ। "ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖ್ಯಾತಿ। ಮಞ್ಞನಾಸು ಚ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ಇತರಮಞ್ಞನಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ "ತಣ್ಹಾಗತಾನಂ ಪರಿತಸ್ಸಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತ"ನ್ತಿ, (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೫-೧೦೬) "ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಮಹಾವ॰ ೧) ಚ ವಚನತೋ, ತಣ್ಹಾಗತಸ್ಸೇವ ಚ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಮಾನಜಪ್ಪನಾಸಬ್ಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ವಾ ಮಞ್ಞನಾ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ । "ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ"ತಿ ಹಿ ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಿಪಿ ತಣ್ಹಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ। "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨; ೩.೩೯) ಆದಿವಚನತೋ ಮಾನೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತಥಾ "ಅಸ್ಮೀತಿ ಸತಿ ಇತ್ಥಂಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಏವಂಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀತಿ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ಮಾನಸ್ಸಪಿ ತಣ್ಹಾಯ ಪದಟ್ಠಾನತಾ ಲಬ್ಭತೇವ। ಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಪ್ಪದೇಸತೋ ಮಞ್ಞನಾಪಹಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅಸೇಕ್ಖಾ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಮಞ್ಞನಾಪಹಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಕಮ್ಮಭವೋ ಚ ಜಾತಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಜಾತಿ ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ಅಯಂ **ಪದಟ್ಠಾನೋ ಹಾರೋ**।

೫. ಲಕ್ಖಣಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಮೂಲಗ್ಗಹಣೇನ ಮೂಲಪರಿಯಾಯಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಯಥಾ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಏವಂ ದೋಸಮೋಹಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾಯಮೂಲಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಮೂಲಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। "ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವೋ ಗಯ್ಹತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವೋ ಗಯ್ಹತಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸನಕಾಮತಾದಿಲಕ್ಖಣಾ। "ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧಭೂತಂ ಅಞ್ಞಾಣಂ। "ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅರಿಯವಿನಯಾಭಾವೋ। ಸೋ ಪನತ್ಥತೋ ಅರಿಯವಿನಯೇ ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ ವಾತಿ ತೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತವಿಸಯಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಚ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ। ತಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। "ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

"ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಇದಂ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾದೀನಂ ಸಞ್ಞಾಯ ಕಾರಣಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸಞ್ಞಾ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಫಸ್ಸಾವಿಜ್ಜಾಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಯೋಪಿ ತಾಸಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ತೇಸಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। "ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಞ್ಞನಾಕಿಚ್ಚೇನ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಗಹಿತಾ ತಾಸಂ ಕಿಲೇಸಸಭಾವತ್ತಾ। ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಕಿಲೇಸಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತಥಾ ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಸಭಾವತ್ತಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಅವಸಿಟ್ಠಾಕುಸಲಹೇತೂನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಹೇತುಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತಥಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀನಂ ಆಸವಾದಿಸಭಾವತ್ತಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಅವಸಿಟ್ಠಾಸವೋಘಯೋಗಗನ್ಥನೀವರಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಆಸವಾದಿಸಭಾವತ್ತಾ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತಥಾ "ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಥವೀಆದೀನಂ ರೂಪಸಭಾವತ್ತಾ ತಬ್ಬಿಸಯಾನಞ್ಚ ಮಞ್ಞನಾನಂ ರೂಪವಿಸಯತ್ತಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಕಲರೂಪಕ್ಖನ್ಧವಿಸಯಾಪಿ ಮಞ್ಞನಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ ರೂಪವಿಸಯಲಕ್ಖಣೇನ ಆಸಂ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಏವಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಿವಿಸಯಾಪಿ ಮಞ್ಞನಾ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾ। "ಅಪರಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ

ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಭಾವೇನ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಾನಂ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಏಕಲಕ್ಖಣಾ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಾತಿ। ಅಯಂ **ಲಕ್ಖಣೋ ಹಾರೋ**।

೬. ಚತುಬ್ಯೂಹಹಾರವಣ್ಣನಾ

ಪಥವೀಆದೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಬ್ಯಞ್ಜನಚ್ಛಾಯಾಯ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಿನಾ ವಞ್ಚಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಮನಸಿಕಾರವಿಮುಖಾ ಪಥವೀಆದೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಪುಥುಜ್ಜನಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖತಥಾಗತಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿವಿಸೇಸಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ಚ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ **ನಿದಾನಂ**। ತೇ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸವಿನಿಮುತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತಞ್ಚ ವಿಸೇಸಂ ಜಾನನ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಭಯಹಿತಪರಾಯಣಾ ಸವೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭಗವತೋ **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**। ಪದನಿಬ್ಬಚನಂ **ನಿರುತ್ತಂ,** ತಂ "ಏವ"ನ್ತಿಆದಿನಿದಾನಪದಾನಂ, "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿಪದಾನಞ್ಚ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ,** ತಸ್ಸಾ **ಲೀನತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ**ಞ್ಚೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ।

ಪದಪದತ್ಥದೇಸನಾನಿಕ್ಖೇಪಸುತ್ತಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಸನ್ಧಿ। ತತ್ಥ ಪದಸ್ಸ ಪದನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದಸನ್ಧಿ,** ತಥಾ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಪದತ್ಥನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದತ್ಥಸನ್ಧಿ,** ಯೋ "ಕಿರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನಾನಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ತಂತಂಅನುಸನ್ಧೀಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಪನ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ದೇಸನಾಸನ್ಧಿ**। ಯಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧೀ"ತಿ ತಿಧಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋತಿ ದ್ವಿಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತಮೇವ। **ನಿಕ್ಖೇಪಸನ್ಧಿ** ಚತುನ್ನಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸುತ್ತಸನ್ಧಿ** ಇಧ ಪಠಮನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಮೇವ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ? ನಾಯಮನುಯೋಗೋ ಕತ್ಥಚಿ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಅಪಿಚ ಯಸ್ಮಾ ಮಞ್ಞನಾಮೂಲಕಂ ಸಕ್ಕಾಯಂ, ಸಬ್ಬಮಞ್ಞನಾ ಚ ತತ್ಥ ಏವ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾ ಪವತ್ತತಿ, ನ ತಸ್ಸಾ ಸವಿಸಯಾಯ ಲೇಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾರಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಥವೀಆದಿವಿಭಾಗಭಿನ್ನೇಸು ಮಞ್ಞನಾಸು ಚ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿಬ್ಬೇಧವಿರಾಗಸಞ್ಜನನೀ ಉಪರಿ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖತಥಾಗತಗುಣವಿಭಾವನೀ ಚ ಅಯಂ ದೇಸನಾ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಕಥಾ, ತಸ್ಮಾ ಸನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಅಸಾರಭಾವದೀಪನಂ ಉಪರಿ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಗುಣವಿಸೇಸವಿಭಾವನಮಿದಂ ಸುತ್ತಂ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚ ಸಕ್ಕಾಯೇ ಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞನಾಮುಖೇನ ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತೀಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸವಿಭಾವನತೋ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿವಿಭಾಗತೋ ಚ ಇದಮೇವ ಸುತ್ತಂ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ।

ಯಂ ಪನ ಏಕಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ದೇಸನನ್ತರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನಂ, ಅಯಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಸನ್ಧಿ, ಸಾ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಅಸ್ಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ…ಪೇ॰… ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಭಿನನ್ದತೀ"ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ। "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸ್ಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ…ಪೇ॰… ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತೋ ಮನಸಿಕರಣೀಯೇ ಧಮ್ಮೇ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ, ಅಮನಸಿಕರಣೀಯೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಮನಸಿಕರಣೀಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಪ್ಪಜಾನನ್ತೋ ಅಮನಸಿಕರಣೀಯೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಅಪ್ಪಜಾನನ್ತೋ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ನ ಮನಸಿಕರಣೀಯಾ, ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ…ಪೇ॰… ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಕಾಮಾಸವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಕಾಮಾಸವೋ ಪವಡ್ಢತಿ। ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಭವಾಸವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಭವಾಸವೋ ಪವಡ್ಢತಿ, ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ। ತಥಾ "ತಸ್ಸೇತಂ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಂ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರಾ ರಾಗೋ ಚಿತ್ತಂ ಅನುದ್ಧಂಸೇಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಸರಾಗೋ ಸದೋಸೋ ಸಮೋಹೋ ಸಾಙ್ಗಣೋ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಕಾಲಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೯) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ। ತಥಾ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚಾವುಸೋ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ। ಯಂ

ವೇದೇತಿ ತಂ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಯಂ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ ತಂ ವಿತಕ್ಕೇತಿ, ಯಂ ವಿತಕ್ಕೇತಿ ತಂ ಪಪಞ್ಚೇತಿ, ಯಂ ಪಪಞ್ಚೇತಿ ತತೋನಿದಾನಂ ಪುರಿಸಂ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ। ತಥಾ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ…ಪೇ॰… ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತೋ ರೂಪಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ವೇದನಂ…ಪೇ॰…, ಸಞ್ಞಂ…ಪೇ॰…, ಸಙ್ಖಾರೇ…ಪೇ॰…, ವಿಞ್ಞಾಣಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಂ…ಪೇ॰… ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ಸೋ ಲೋಕೋ ಸೋ ಅತ್ತಾ ಸೋ ಪೇಚ್ಚ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸಾಮೀತಿ, ತಮ್ಪಿ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೧) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ।

"ಯೋಪಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಾಭಿನನ್ದೀ"ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ। "ಇಧ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸುತಂ ಹೋತಿ 'ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಲಂ ಅಭಿನಿವೇಸಾಯಾ'ತಿ, ಏವಞ್ಚೇತಂ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸುತಂ ಹೋತಿ 'ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಲಂ ಅಭಿನಿವೇಸಾಯಾ'ತಿ, ಸೋ ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಜಾನಾತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ ಸುಖಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ವಾ, ಸೋ ತಾಸು ವೇದನಾಸು ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೦) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ। "ಯೋಪಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಹಂ…ಪೇ॰… ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ "ಸುತವಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ…ಪೇ॰… ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಸುವಿನೀತೋ ರೂಪಂ 'ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ವೇದನಂ…ಪೇ॰…, ಸಞ್ಞಂ…ಪೇ॰…, ಸಙ್ಖಾರೇ…ಪೇ॰…, ವಿಞ್ಞಾಣಂ 'ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ತಮ್ಪಿ 'ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ಸೋ ಲೋಕೋ ಸೋ ಅತ್ತಾ ಸೋ ಪೇಚ್ಚ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ 'ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅಪಿ ಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ, ತಮ್ಪಿ 'ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಸೋ ಏವಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ನ ಪರಿತಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೧) ಏವಮಾದಿದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತೀತಿ, ಅಯಂ **ಚತುಬ್ಯೂಹೋ ಹಾರೋ**।

೬. ಆವತ್ತಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಅಸ್ಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪರಿಗ್ಗಹೋ ದೀಪಿತೋ। "ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಅಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಪರಿಗ್ಗಹೋ ದೀಪಿತೋ। ತೇಸು ಪುರಿಮನಯೇನ ಆಸಯವಿಪತ್ತಿ ಕಿತ್ತಿತಾ, ದುತಿಯೇನ ಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿ। ಪುರಿಮೇನ ಚಸ್ಸ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಂ, ತಞ್ಚ ಯತೋ ವಿಪಾಕವಟ್ಟನ್ತಿ ಸಕಲಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಮಾವತ್ತತಿ। "ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತಿಸ್ಸೋ ಮಞ್ಞನಾ ವುತ್ತಾ। ತಾಸು ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹೋ, ಮಾನಮಞ್ಞನಾ "ಏಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನಗ್ಗಾಹೋ, ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾ "ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹೇನ "ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚಪರಿಯೇಸನಾ"ತಿಆದಿಕಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ३.३५೯; ಅ॰ ನಿ॰ ३.२३; ವಿಭ॰ ೯೬३) ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ಮಾನಗ್ಗಾಹೇನ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿಕಾ ನವ ಮಾನವಿಧಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೇನ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿಕಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೫) ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ಆವತ್ತತಿ। ತೀಸು ಚ ಗಾಹೇಸು ಯಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾ, ಸಾ ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಯಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಮಾನಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾ, ಸಾ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಯಾಯ ಪನ ಸಞ್ಞಾಯ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾ, ಸಾ ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ। ತತ್ಥ ಪರಮಗ್ಗಾಹವಿಸಭಾಗತೋ

ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ ಆವತ್ತತಿ, ದುತಿಯಗ್ಗಾಹವಿಸಭಾಗತೋ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ ಆವತ್ತತಿ, ತತಿಯಗ್ಗಾಹವಿಸಭಾಗತೋ ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ ಆವತ್ತತಿ।

ಸೇಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ಅರಿಯಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಙ್ಗಹೋ, ತತೋ ಚ ಪರತೋಘೋಸಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪರತೋಘೋಸೇನ ಚ ಸುತವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋತಿ ಆವತ್ತತಿ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ನವ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ, ಚತುಬ್ಬಿಧಞ್ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಂ। "ಮಾ ಮಞ್ಞೀ"ತಿ ಮಞ್ಞನಾನಂ ವಿಪ್ಪಕತಪ್ಪಹಾನತಾಗಹಣೇನ ಏಕಚ್ಚಾಸವಪರಿಕ್ಖಯೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಚ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಕಾಯಸಕ್ಖಿಭಾವಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। "ಅರಹಂ ಖೀಣಾಸವೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಚ ದಸ ನಾಥಕರಣಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। "ನ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಮಞ್ಞನಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು "ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ತಾಯ ಚ ಸಾತಿಸಯಾ ನಿಕನ್ತಿಪರಿಯಾದಾನಮಾನಸಮುಗ್ಘಾಟನದಿಟ್ಠಿಉಗ್ಘಾಟನಾನಿ ಪಕಾಸಿತಾನೀತಿ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾನಿಮಿತ್ತ-ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ।

"ತಥಾಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಾ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ದಸಬಲ-ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಆವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ ಆವತ್ತನ್ತಿ। "ನನ್ದೀ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಹೇತುನಾ ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತಿತದುಭಯಹೇತುವಿಭಾವನೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಆವತ್ತನ್ತಿ। "ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ತಣ್ಹಪ್ಪಹಾನಾಪದೇಸೇನ ತದೇಕಟ್ಠಭಾವತೋ ದಿಯಡ್ಢಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸಹಸ್ಸಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಆವತ್ತತಿ। "ಸಬ್ಬಸೋ ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ "ನನ್ದೀ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲ"ನ್ತಿ, "ಇತಿ ವಿದಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಮಞ್ಞನಾಭಾವಹೇತುಭೂತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವೇದನಸ್ಸ ಸಾವಕೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಚಾರಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತೇನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಚಾರಿ ಭಗವತೋ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ಆವತ್ತತೀತಿ। ಅಯಂ **ಆವತ್ತೋ ಹಾರೋ**।

೮. ವಿಭತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಮಞ್ಞನಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ ಲೋಕವಿಚಿತ್ತಸ್ಸ। ತಯಿಮೇ ಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾತಿ ತಿವಿಧಾ। ತೇಸು ಕುಸಲಾನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಅಕುಸಲಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿ, ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಕಮ್ಮಭವಆವಜ್ಜನಭೂತರೂಪಾದಿ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಕಾಮಾವಚರಾದಿವಸೇನ ಭೂಮಿತೋ ತಿವಿಧಾ, ತಥಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಭಾವಾ, ಅಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಭಾವಾ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಾವ ತಥಾ ಅಕುಸಲಾ। ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿವೇಧಸುತಕಿಚ್ಚಾಭಾವೇನ ತಿವಿಧೋ ಅಸ್ಸುತವಾ। ಅನ್ಧಕಲ್ಯಾಣವಿಭಾಗೇನ ದುವಿಧೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಾವಕಭೇದೇನ ತಿವಿಧಾ ಅರಿಯಾ। ಮಂಸಚಕ್ಖುದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖೂಹಿ ದಸ್ಸನಾಭಾವೇನ ತಿವಿಧೋ ಅದಸ್ಸಾವೀ। ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಭೇದೇನ ತಿವಿಧೋ, ನವವಿಧೋ ವಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮೋ। ಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಮನಸಿಕಾರಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕೋವಿದತಾ। ತದಭಾವತೋ ಅಕೋವಿದೋ। ಸಂವರಪಹಾನಭೇದೇನ ದುವಿಧೋ, ದಸವಿಧೋ ವಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮವಿನಯೋ, ತದಭಾವತೋ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತೋ। ಏತ್ಥ ಪದಟ್ಠಾನವಿಭಾಗೋ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತೋಯೇವ। "ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। "ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದೀಸು ಮಞ್ಞನಾವತ್ಥುವಿಭಾಗೋ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತೋವ, ತಥಾ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾದಿಕೋ ಚ ಅನ್ತರವಿಭಾಗೋ।

ಮಞ್ಞನಾ ಪನ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಿವಿಧಾ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾ ತಾವ ಕಾಮತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ ಅಟ್ಠಸತವಿಧಾ, ತಥಾ "ಅಸ್ಮೀತಿ ಸತಿ ಇತ್ಥಂಸ್ಮೀತಿ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ। ಏವಂ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಪಿ। "ಅಸ್ಮೀತಿ

ಸತಿ ಇತ್ಥಂಸ್ಮೀತಿ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಪಞ್ಚತ್ತಯಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಞ್ಚಾತಿ । ಏತೇನ ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯಪಿ ಅಟ್ಠಸತವಿಧತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪಿಚ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ನವವಿಧತಾ ತದನ್ತರಭೇದೇನ ಅನೇಕವಿಧತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಹೀನತ್ತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಪನ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** ಆಗತನಯೇನ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿವಿಧತಾ ತದನ್ತರಭೇದೇನ ಅನೇಕವಿಧತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಅಪರಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ರೂಪಮುಖಾದಿಅಭಿನಿವೇಸಭೇದಾದಿವಸೇನ ಚ ಪರಿಞ್ಞಾನಂ ಅನೇಕವಿಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಅಟ್ಠಮಕಾದಿವಸೇನ ಸೇಕ್ಖವಿಭಾಗೋ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಅಸೇಕ್ಖವಿಭಾಗೋ ಚ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮವಿಭಾಗೋ। ಪದಟ್ಠಾನವಿಭಾಗೋ ಚ ಭೂಮಿವಿಭಾಗೋ ಚ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ। ಅಯಂ **ವಿಭತ್ತಿಹಾರೋ**।

೯. ಪರಿವತ್ತಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಗಹಿತಾ, ತೇಸಂ ಮೂಲಕಾರಣನ್ತಿ ಚ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ। ತಥಾ ಅಸ್ಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ...ಪೇ॰... ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತೋತಿ। ಯಾವಕೀವಞ್ಚ ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಸುಭತೋ ಸುಖತೋ ನಿಚ್ಚತೋ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸನವಸೇನ "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಗಾಹಾ ನ ಸಮುಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ನೇಸಂ ಪಬನ್ಧೂಪರಮೋ ಸುಪಿನನ್ತೇಪಿ ನ ಕೇನಚಿ ಲದ್ಧಪುಬ್ಬೋ। ಯದಾ ಪನ ನೇಸಂ ಅಸುಭತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸನವಸೇನ "ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾನಿಮಿತ್ತಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಅಥ ನೇಸಂ ಪಬನ್ಧೂಪರಮೋ ಹೋತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಅಪ್ಪವತ್ತಿಕಭಾವೂಪಗಮನತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಗಹಿತಾ, ತೇಸಂ ಮೂಲಕಾರಣನ್ತಿ ಚ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ"ತಿ। ತಥಾ ಅಸ್ಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ...ಪೇ॰... ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತೋ ತೀಹಿಪಿ ಮಞ್ಞನಾಹಿ ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತಿ ಯಾವ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಭಿನನ್ದತಿ, ತೀಹಿಪಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ತಸ್ಸ ತಂ ವತ್ಥು ಅಪರಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಸ್ಸ ಪನ ತಂ ವತ್ಥು ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾತಂ, ನ ಸೋ ಇತರೋ ವಿಯ ತಂ ಮಞ್ಞತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸುತವಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ...ಪೇ॰... ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಸುವಿನೀತೋ ರೂಪಂ 'ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ವೇದನಂ...ಪೇ॰... ಅಸತಿ ನ ಪರಿತಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೧)। ಸೇಕ್ಖೋ ಪಥವಿಂ ಮಾ ಮಞ್ಞಿ, ಯಾವ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಾಭಿನನ್ದಿ, ಅರಹಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಚ ಪಥವಿಂ ನ ಮಞ್ಞತಿ, ಯಾವ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಭಿನನ್ದತಿ, ಮಞ್ಞನಾಮಞ್ಞಿತೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಮತ್ತಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಸಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ। ಯಸ್ಸ ಪನ ತೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಸಬ್ಬಸೋ ಮತ್ತಸೋ ವಾ ಪರಿಞ್ಞಾ ಏವ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಪಹಾನಂ, ಸೋ ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಂ ನಿರಙ್ಕುಸಾಹಿ ಮಞ್ಞನಾಹಿ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಮಞ್ಞತೇವ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸ್ಸುತವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ...ಪೇ॰... ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತೋ ರೂಪಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ವೇದನಂ...ಪೇ॰..., ಸಞ್ಞಂ...ಪೇ॰..."ನ್ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೧)। ಅಯಂ **ಪರಿವತ್ತೋ ಹಾರೋ**।

೧೦. ವೇವಚನಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ಸಕಲಧಮ್ಮಾ ಅನವಸೇಸಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಮೂಲಪರಿಯಾಯಂ ಮೂಲಕಾರಣಂ ಅಸಾಧಾರಣಹೇತು"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಮೂಲಪರಿಯಾಯನ್ತಿ ವಾ ಮೂಲದೇಸನಂ ಕಾರಣತಥನ"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ವೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ ತುಮ್ಹ"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ತಪಸ್ಸಿನೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಸುಣಾಥ ಸೋತಂ ಓದಹಥ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಧಾರೇಥಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಸಾಧುಕಂ ಸಮ್ಮಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಮನಸಿ ಕರೋಥ ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇಥ ಸಮನ್ನಾಹರಥಾ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಬ್ಯತ್ತಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮಿ ವಿಭಜಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಏವಂ,

ಭನ್ತೇ, ಸಾಧು ಸುಟ್ಠು ಭನ್ತೇ"ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ, "ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸುಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿಂಸು ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸು"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ವೇವಚನಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ। ಅಯಂ **ವೇವಚನೋ ಹಾರೋ**।

೧೧. ಪಞ್ಞತ್ತಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಸಕ್ಕಾಯಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಖನ್ಧವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ, ಆಯತನವಸೇನ ದ್ವಾದಸಧಾ, ಧಾತುವಸೇನ ಅಟ್ಠಾರಸಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। "ಮೂಲ"ನ್ತಿ ವಾ "ಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ವಾ ಮಞ್ಞನಾ ವುತ್ತಾ, ತಾ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ತಿಧಾ ಅನ್ತರಭೇದೇನ ಅನೇಕಧಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ"ತಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಪಭವಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ವೋ"ತಿ ಸಮ್ಪದಾನಪಞ್ಞತಿ, "ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಸುಣಾಥ ಸಾಧುಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋಥಾ"ತಿ ಚ ಆಣಾಪನಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿ ಪಟಿವೇಧವಿಮುಖತಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚೇವ ಪರಿಯತ್ತಿವಿಮುಖತಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ, "ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ ಅನರಿಯಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಪಟಿಕ್ಖೇಪಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚೇವ ಅರಿಯಧಮ್ಮವಿರಹಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ, "ಅರಿಯಾನ"ನ್ತಿ ಅಸಮಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚೇವ ಸಮಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ। ತತ್ಥ ಅಸಮಪಞ್ಞತ್ತಿ ತಥಾಗತಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಮಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಚೇವ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿಆದಿ ದಸ್ಸನಭಾವನಾಪಟಿಕ್ಖೇಪಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ನಿಕ್ಖೇಪಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚೇವ ಪಭವಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ, ತಥಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ಕಿಚ್ಚಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಫಲಪಞ್ಞತ್ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಿರೂಹನಪಞ್ಞತ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಅಸ್ಸಾದನಪಞ್ಞತ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಪ್ಫನ್ದನಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಸೇಕ್ಖಾ"ತಿ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಕಾಯಸಕ್ಖೀನಂ ದಸ್ಸನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚೇವ ಭಾವನಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ "ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸೋ"ತಿ ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಠಿತಿಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಿನಿಬ್ಬಿದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಅಭಿಜಾನಾತೀ"ತಿ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಮುದಯಸ್ಸ ಪಹಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ, ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, "ಮಾ ಮಞ್ಞೀ"ತಿ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಮುದಯಸ್ಸ ಪಹಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ **ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಹಾರೋ**।

೧೨. ಓತರಣಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಲೋಕಿಯಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದ್ವಾದಸಪದಿಕೋ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋತಿ, ಅಯಂ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ ಖನ್ಧಾದಿಮುಖೇನ ದೇಸನಾಯ ಓತರಣಂ। "ಮೂಲ"ನ್ತಿ ವಾ "ಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ವಾ ಮಞ್ಞನಾ ವುತ್ತಾ, ತಾ ಅತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾ ಮಾನೋ ದಿಟ್ಠಿ ಚಾತಿ ತೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೋತಿ ಅಯಂ ಖನ್ಧಮುಖೇನ ಓತರಣಂ। ತಥಾ "ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ"ತಿ ಅಯಂ ಆಯತನಮುಖೇನ ಧಾತುಮುಖೇನ ಚ ಓತರಣಂ। "ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುತಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧಭೂತಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಗಹಿತಾ, "ಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಜನನಾದಿನಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇ ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ ಗಹಿತಾ, "ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ"ತಿಆದಿನಾ ಯೇಸಂ ಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವಿಆದಿಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತೇ ದಿಟ್ಠಿಮಾನಾವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಗಹಿತಾತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ತೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೋತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಓತರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಸಞ್ಜಾನಾತಿ ಮಞ್ಞತಿ ಅಭಿಜಾನಾತಿ ನ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಸಞ್ಜಾನನಮಞ್ಞನಾಅಭಿಜಾನನಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಓತರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಸೇಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ಸೇಕ್ಖಾ, "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಗಹಿತಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಖನ್ಧಮುಖೇನ ಓತರಣಂ, ಆಯತನಧಾತಾದಿಮುಖೇನ ಚ ಓತರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ "ನ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿ ತಣ್ಹಾಗಾಹಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ

ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋ ಗಹಿತಾ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಾದೀಹಿ ಓತರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “ಪರಿಞ್ಞಾತ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಜಾನನಕಿಚ್ಚೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಮುಖೇನ ಓತರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನನ್ದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಭವಗ್ಗಹಣೇನ ತಣ್ಹಾಗಹಣೇನ ಚ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ದುಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, “ತಣ್ಹಾನಂ ಖಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಗಹಣೇನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚೇಹಿ ಓತರಣನ್ತಿ। ಅಯಂ **ಓತರಣೋ ಹಾರೋ**।

೧೩. ಸೋಧನಹಾರವಣ್ಣನಾ

“ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ…ಪೇ॰… ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸ್ಸುತವಾ…ಪೇ॰… ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ”ತಿ ಆರಮ್ಭೋ। “ಪಥವಿಂ ಪಥವಿಯಾ ಸಞ್ಞತ್ವಾ ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ”ತಿ ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ। ತಥಾ “ಪಥವಿಯಾ ಮಞ್ಞತಿ ಪಥವಿತೋ ಮಞ್ಞತಿ ಪಥವಿಂ ಮೇತಿ ಮಞ್ಞತಿ ಪಥವಿಂ ಅಭಿನನ್ದತೀ”ತಿ ಪದಸುದ್ಧಿ, ನೋ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ। “ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು ಅಪರಿಞ್ಞಾತಂ ತಸ್ಸಾತಿ ವದಾಮೀ”ತಿ ಪದಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ಚ। ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ। ಅಯಂ **ಸೋಧನೋ ಹಾರೋ**।

೧೪. ಅಧಿಟ್ಠಾನಹಾರವಣ್ಣನಾ

“ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। “ಪಥವಿಂ ಆಪ”ನ್ತಿಆದಿ ಪನ ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ। ತಥಾ “ಮೂಲಪರಿಯಾಯ”ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತಿ…ಪೇ॰… ಅಭಿನನ್ದತೀ”ತಿ। “ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ”ತಿ ಚ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಾಹಾನಂ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಮಞ್ಞನಾಯ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ”ತಿ, ಏವಂ ಸುತ್ತನ್ತರಪದಾನಿಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಂ। ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। “ಸೇಕ್ಖೋ”ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ಕಾಯಸಕ್ಖೀ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ”ತಿ। ತಥಾ “ಸೇಕ್ಖೋ”ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸೇಕ್ಖಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಸೇಕ್ಖೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿನಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೩)। “ಅರಹ”ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ (ಪು॰ ಪ॰ ೧೩.೨; ೧೫.೧ ಮಾತಿಕಾ), ತೇವಿಜ್ಜೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ”ತಿ (ಪು॰ ಪ॰ ೭.೨೬, ೨೭ ಮಾತಿಕಾ) ಚ। “ಖೀಣಾಸವೋ”ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥ, ಭವಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾ”ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೪)। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। “ಅಭಿಜಾನಾತೀ”ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ಮಞ್ಞತೀ”ತಿ। ಮಞ್ಞನಾಭಾವೋ ಹಿಸ್ಸ ಪಹಾನಪಟಿವೇಧಸಿದ್ಧೋ, ಪಹಾನಪಟಿವೇಧೋ ಚ ಪರಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೇಹಿ ನ ವಿನಾತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾವಿಸೇಸಾ ಮಞ್ಞನಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಅತ್ಥತೋ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ। ತಥಾ “ಅರಹ”ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ “ವೀತರಾಗತ್ತಾ ವೀತದೋಸತ್ತಾ ವೀತಮೋಹತ್ತಾ”ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸನಿದ್ಧಾರಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ **ಅಧಿಟ್ಠಾನೋ ಹಾರೋ**।

೧೫. ಪರಿಕ್ಖಾರಹಾರವಣ್ಣನಾ

“ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಭೇದೇನ ತಿವಿಧಾ। ತೇಸು ಕುಸಲಾನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಚ ಹೇತೂ, ಅಕುಸಲಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಲೋಭಾದಯೋ ಚ ಹೇತೂ, ಅಬ್ಯಾಕತೇಸು ವಿಪಾಕಾನಂ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಂ, ಇತರೇಸಂ

ಭವಙ್ಗಮಾವಜ್ಜನಸಮನ್ನಾಹಾರಾದಿ ಚ ಹೇತೂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಏವ ಸಮವರುಳ್ಹೋ, ಸೋ ತತ್ಥ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ಮೂಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಹೇತುಭಾವೋ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೋ ಏವ। ಮಞ್ಞನಾಸು ಪನ ತಣ್ಹಾಮಞ್ಞನಾಯ ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸನಾ ಹೇತು। "ಸಞ್ಞೋಜನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ತಣ್ಹಾ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೨) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಮಾನಮಞ್ಞನಾಯ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭೋ ಹೇತು ಕೇವಲಂ ಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ "ಅಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಪವತ್ತನತೋ। ದಿಟ್ಠಿಮಞ್ಞನಾಯ ಏಕತ್ತನಯಾದೀನಂ ಅಯಾಥಾವಗ್ಗಾಹೋ ಹೇತು, ಅಸ್ಸುತಭಾವೋ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಹೇತು, ಸೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸನಸೀಲತಾಯ, ಸಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದತಾಯ, ಸಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತತಾಯ ಹೇತು, ಸಬ್ಬಾ ಚಾಯಂ ಹೇತುಪರಮ್ಪರಾ ಪಥವೀಆದೀಸು "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಮಞ್ಞನಾನಂ ಹೇತು, ಸೇಕ್ಖಾರಹಾದಿಭಾವಾ ಪನ ಮತ್ತಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಮಞ್ಞನಾಭಾವಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ। ಅಯಂ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹಾರೋ**।

೧೬. ಸಮಾರೋಪನಹಾರವಣ್ಣನಾ

"ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಮೂಲಪರಿಯಾಯಗ್ಗಹಣೇನ ಅಸ್ಸುತವಾಗಹಣೇನ ಸಞ್ಞಾನನಮಞ್ಞನಾಪರಿಞ್ಞಾಗಹಣೇಹಿ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತೇ ಚ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಿವಿಧಾ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸೋ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸೋ ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸೋತಿ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸೋ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ, ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ, ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸೋ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ, ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ, ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸೋಪಿ ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ, ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ, ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ತೇಸು ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಲೋಭೋವ, ಯೋ "ಲೋಭೋ ಲುಬ್ಭನಾ ಲುಬ್ಭಿತತ್ತಂ ಸಾರಾಗೋ ಸಾರಜ್ಜನಾ ಸಾರಜ್ಜಿತತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೩೮೯) ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ವಿಭತ್ತೋ। ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಯೋ "ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ ದಿಟ್ಠಿಕನ್ತಾರೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಸೂಕಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೦೫) ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ, "ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦) ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಯಾ ಪಭೇದೇಹಿ ಚ ವಿಭತ್ತೋ। ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಚೇತನಾ ಚೇವ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಚ, ಯಾ "ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ ಕಾಯವಿಸಮಂ ವಚೀವಿಸಮ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೧೩, ೯೨೪), "ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೧೩) ಚ ಆದಿನಾ ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ, ಅನೇಕೇಹಿ ಪಭೇದೇಹಿ ಚ ವಿಭತ್ತಾ।

ತೇಸು ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಸಮಥೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ತೇ ಪನ ಸೀಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಇಧ ಪರಿಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸೇಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅರಿಯತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಗಹಿತಾ। ತತ್ಥ ಸೀಲೇನ ದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಸಿಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ, ಸಮಥೇನ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಸಿಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಸಿಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಮಥೋ, ಸಮಥೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಸಮಕಾಲಮೇವ ಭವನ್ತಿ। ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ಹಿ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವಸ್ಸ ಚ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಆರದ್ಧಾ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿಯೋ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿಯೋ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಮಗ್ಗೇನ ಘಟೇನ್ತಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಪರಿಪೂರೇತಿ। ಅಥ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅನವಸೇಸಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿಯೋ ನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತೀತಿ। ಅಯಂ **ಸಮಾರೋಪನೋ ಹಾರೋ**।

ಸೋಳಸಹಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚವಿಧನಯವಣ್ಣನಾ

೧. ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟನಯವಣ್ಣನಾ

“ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಗ್ಗಹಣೇನ ಮಞ್ಞನಾಗಹಣೇನ ಚ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಗಹಿತಾ। ಮಞ್ಞನಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಮಞ್ಞನಾ ಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸಿತೋಯಮತ್ಥೋ। “ಅಸ್ಸುತವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅವಿಜ್ಜಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಗಹಿತಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ, ತಥಾ ಸಞ್ಞಾಅಪರಿಞ್ಞಾತಗ್ಗಹಣೇನ। “ಖೀಣಾಸವೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಞ್ಞೋಜನೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಆಸವಾ ಸಞ್ಞೋಜನಾನಿ ಚ ಸರೂಪತೋ ಗಹಿತಾನಿ, ತಥಾ ನನ್ದಿಗ್ಗಹಣೇನ ತಣ್ಹಾಗಹಣೇನ ಚ ತಣ್ಹಾ, ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಸರೂಪತೋ ಪರಿಯಾಯತೋ ಚ ತಣ್ಹಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ತಪ್ಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಚ ಗಹಿತಾ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಯ ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಪನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ ಪಥವೀಆದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಏವ। ತಾಸಂ ಸಮಥೋ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ತೇಸಮೇತ್ಥ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತೋ ಏವ। ಸಮಥಸ್ಸ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಫಲಂ , ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಾ “ರಾಗವಿರಾಗಾ”ತಿಆದಿನಾ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇಮಾಸಮೇತ್ಥ ಗಹಣಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತವೀತರಾಗಾದಿವಚನೇಹಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತಪ್ಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಪನ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ತೇಸಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ತಣ್ಹಾಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಮಾಯಾ-ಸಾಠೇಯ್ಯ-ಮಾನಾತಿಮಾನ-ಮದಪ್ಪಮಾದ-ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ-ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ-ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಾದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಗಹಣೇನ ವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರ-ಕೋಧೂಪನಾಹ-ಮಕ್ಖ-ಪಳಾಸ-ಇಸ್ಸಾ-ಮಚ್ಛರಿಯ- ಸಾರಮ್ಭದೋವಚಸ್ಸತಾ-ಭವದಿಟ್ಠಿ-ವಿಭವದಿಟ್ಠಿಆದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅಮಾಯಾಅಸಾಠೇಯ್ಯಾದಿಅವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ, ತಥಾ ಸಮಥಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ। ಅಯಂ **ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**।

೨. ತಿಪುಕ್ಖಲನಯವಣ್ಣನಾ

ತಥಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸರೂಪತೋ ಪರಿಯಾಯತೋ ಚ ಗಹಿತೇಸು ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾತಪ್ಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು ತಣ್ಹಾ ಲೋಭೋ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಮೋಹೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಲೋಹಿತೇ ಸತಿ ಪುಬ್ಬೋ ವಿಯ ತಣ್ಹಾಯ ಸತಿ ಸಿಜ್ಝಮಾನೋ ಆಘಾತೋ ದೋಸೋ, ಇತಿ ತೀಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ಗಹಿತೇಹಿ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಮಞ್ಞನಾಪಟಿಕ್ಖೇಪಪರಿಞ್ಞಾಗಹಣಾದೀಹಿ ಚ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಇಧಾಪಿ “ಲೋಭೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಾ ಸಾಸವಕುಸಲಾಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಗೋಚರಭೂತಾ ಚ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಫಲಂ ಪನೇತ್ಥ ತಯೋ ವಿಮೋಕ್ಖಾ, ತೀಹಿ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತ-ಸಂಕಿಲೇಸಮಲ-ವಿಸಮಅಕುಸಲ-ಸಞ್ಞಾ-ವಿತಕ್ಕಾದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ತೀಹಿ ಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧಸುಚರಿತ-ಸಮಕುಸಲ-ಸಞ್ಞಾ-ವಿತಕ್ಕ-ಸದ್ಧಮ್ಮ-ಸಮಾಧಿ-ವಿಮೋಕ್ಖಮುಖ-ವಿಮೋಕ್ಖಾ-ದಿವಸೇನ ಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ। ಅಯಂ **ತಿಪುಕ್ಖಲಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**।

೩. ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತನಯವಣ್ಣನಾ

ತಥಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸರೂಪತೋ ಪರಿಯಾಯತೋ ಚ ಗಹಿತೇಸು ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾತಪ್ಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು ವಿಸೇಸತೋ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನ ಅಸುಭೇ “ಸುಭ”ನ್ತಿ , ದುಕ್ಖೇ “ಸುಖ”ನ್ತಿ ಚ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ, ಅವಿಜ್ಜಾದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನ ಅನಿಚ್ಚೇ “ನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ, ಅನತ್ತನಿ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ಚ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಮಞ್ಞನಾಪಟಿಕ್ಖೇಪಪರಿಞ್ಞಾಗಹಣಾದಿಸಿದ್ಧೇಹಿ ಸತಿವೀರಿಯಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಚತೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಾ

ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ದುವಿಧೋ ಹಿ ತಣ್ಹಾಚರಿತೋ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೋ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋತಿ, ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಚರಿತೋ। ತೇಸಂ ಪಠಮೋ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವಿಪರಿಯಾಸಗ್ಗಾಹೀ ಸತಿಬಲೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಕಾಯಸಭಾವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ದುತಿಯೋ ಅಸುಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪರಿಯಾಸಗ್ಗಾಹೀ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪, ೧೧೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮) ವುತ್ತೇನ ವೀರಿಯಸಂವರಭೂತೇನ ವೀರಿಯಬಲೇನ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ವಿಧಮೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ತತಿಯೋ ಅನಿಚ್ಚೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಅಯಾಥಾವಗ್ಗಾಹೀ ಸಮಾಧಿಬಲೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಸಮುಗ್ಘಾಟೇನ್ತೋ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಘನವಞ್ಚಿತತಾಯ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಮತ್ತೇ ಅನತ್ತನಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೀ ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಮನಸಿಕಾರೇನ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಂ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ।

ಇಧಾಪಿ ಸುಭಸಞ್ಞಾಸುಖಸಞ್ಞಾಹಿ ಚತೂಹಿಪಿ ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತೇಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಫಲಂ ಪನೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ, ಚತೂಹಿ ಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಚತುರಾಸವೋಘ-ಯೋಗ-ಕಾಯಗನ್ಥ-ಅಗತಿ-ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದ-ಸಲ್ಲುಪಾದಾನ-ವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿ-ಅಪರಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಚತೂಹಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಹಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಝಾನ-ವಿಹಾರಾಧಿಟ್ಠಾನ-ಸುಖಭಾಗಿಯಧಮ್ಮ-ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ-ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನ-ಇದ್ಧಿಪಾದಾ- ದಿವಸೇನ ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ। ಅಯಂ **ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**।

೪-೫. ದಿಸಾಲೋಚನ-ಅಙ್ಕುಸನಯದ್ವಯವಣ್ಣನಾ

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಂ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ವೋಹಾರೇನ ನಯದ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ದಿಸಾಭೂತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಲೋಚನಂ **ದಿಸಾಲೋಚನಂ,** ತೇಸಂ ಸಮಾನಯನಂ **ಅಙ್ಕುಸೋ**ತಿ ಪಞ್ಚಪಿ ನಯಾ ನಿಯುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಞ್ಚವಿಧನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಾಸನಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

ಇದಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಸೋಳಸವಿಧೇ ಸುತ್ತನ್ತಪಟ್ಠಾನೇ ಸಂಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬೇಧಾಸೇಕ್ಖಭಾಗಿಯಂ, ಸಬ್ಬಭಾಗಿಯಮೇವ ವಾ "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧೇನ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತಪಟ್ಠಾನೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಞಾಣಞೇಯ್ಯಂ ದಸ್ಸನಭಾವನಂ ಸಕವಚನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನೇತ್ತಿನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಸಬ್ಬಾಸವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪. ಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾತಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಗ್ಗಹಿತತಾಯ ಅಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಿನವಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾ ಅತ್ಥವಿಭಜನಾ। "ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತಮತ್ಥ"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಾ** ಭೂತಪುಬ್ಬನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಾ, ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ

ವಾ ಭೂತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ **ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಾ,** ತತ್ಥ ಮಾಪಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾ ಕಾಕನ್ದೀ ಮಾಕನ್ದೀ ಕೋಸಮ್ಬೀತಿ** ಯಥಾ ಕಾಕನ್ದಸ್ಸ ಇಸಿನೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಾ ನಗರೀ ಕಾಕನ್ದೀ, ಮಾಕನ್ದಸ್ಸ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಾ ಮಾಕನ್ದೀ, ಕುಸಮ್ಬಸ್ಸನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಾ ಕೋಸಮ್ಬೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸಾವತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪನೇತ್ವಾ ಸಮೀಪೇ ಕತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಉಪಭೋಗೋ,** ಸವಿಞ್ಞಾಣಕವತ್ಥು। ಪರಿತೋ ಸಬ್ಬದಾ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಪರಿಭೋಗೋ,** ನಿವಾಸನಪಾರುಪನಾದಿ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕವತ್ಥು। **ಸಬ್ಬಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಸಾವತ್ಥೀ-ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿಮಾಹ। **ಸತ್ಥಸಮಾಯೋಗೇತಿ** ಸತ್ಥಸ್ಸ ನಗರಿಯಾ ಸಮಾಗಮೇ, ಸತ್ಥೇ ತಂ ನಗರಂ ಉಪಗತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಚ್ಛಿತೇ** ಸತ್ಥಿಕಜನೇಹಿ।

ಸಮೋಹಿತನ್ತಿ ಸನ್ನಿಚಿತಂ। ರಮ್ಮನ್ತಿ ಅನ್ತೋ ಬಹಿ ಚ ಭೂಮಿಭಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೇವ ಆರಾಮುಯ್ಯಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ರಮಣೀಯಂ। **ದಸ್ಸನೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ವಿಸಿಖಾಸನ್ನಿವೇಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೇವ ಪಾಸಾದಕೂಟಾಗಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ದಸ್ಸನೀಯಂ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಯುತ್ತಂ। ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗವತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೇವ ನಿವಾಸಸುಖತಾಯ ಚ ನಿಬದ್ಧವಾಸಂ ವಸನ್ತಾನಂ ಇತರೇಸಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಮನಂ ರಮೇತೀತಿ **ಮನೋರಮಂ। ದಸಹಿ ಸದ್ದೇಹೀತಿ** ಹತ್ಥಿಸದ್ದೋ, ಅಸ್ಸ-ರಥ-ಭೇರಿ-ಸಙ್ಖ-ಮುದಿಙ್ಗ-ವೀಣಾ-ಗೀತ ಸಮ್ಮತಾಳಸದ್ದೋ, ಅಸ್ನಾಥ-ಪಿವಥ-ಖಾದಥಾತಿ-ಸದ್ದೋತಿ ಇಮೇಹಿ ದಸಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ। **ಅವಿವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ನ ವಿವಿತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಘೋಸಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವುದ್ಧಿಂ ವೇಪುಲ್ಲತಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ತನ್ನಿವಾಸೀ ಸತ್ತವುದ್ಧಿಯಾ ವುದ್ಧಿಂ, ತಾಯ ಪರಿವುದ್ಧಿತಾಯೇವ ವಿಪುಲಭಾವಂ ಪತ್ತಂ, ಬಹುಜನಂ ಆಕಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿತ್ತೂಪಕರಣಸಮಿದ್ಧಿಯಾ **ಇದ್ಧಂ।** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸುಭಿಕ್ಖಭಾವೇನ **ಫೀತಂ।** ಅನ್ತಮಸೋ ವಿಘಾಸಾದೇ ಉಪಾದಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಪಣದ್ಧಿಕವನಿಬ್ಬಕಯಾಚಕಾನಮ್ಪಿ ಇಚ್ಛಿ ತತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಮನುಞ್ಞಂ ಜಾತಂ, ಪಗೇವ ಇಸ್ಸರಿಯೇ ಠಿತಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನ **"ಮನೋರಮ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಳಕಮನ್ದಾವಾತಿ** ಆಟಾನಾಟಾದೀಸು ದಸಸು ವೇಸ್ಸವಣಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ನಗರೀಸು ಅಳಕಮನ್ದಾ ನಾಮ ಏಕಾ ನಗರೀ, ಯಾ ಲೋಕೇ ಅಳಾಕಾ ಏವ ವುಚ್ಚತಿ । ಸಾ ಯಥಾ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೀನಂ ಆವಾಸಭೂತಾ ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾದಿನಾ ಸೋಭಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಾ, ಏವಂ ಸಾವತ್ಥೀಪೀತಿ ವುತ್ತಂ "ಅಳಕಮನ್ದಾವಾ"ತಿ। **ದೇವಾನ**ನ್ತಿ ವೇಸ್ಸವಣಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಾನಂ।

ಜಿನಾತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಸೋತ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ಜೇತ-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರಞ್ಞಾತಿ** ಪಸೇನದಿಕೋಸಲರಾಜೇನ। ರಾಜಗತಂ ಜಯಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಕುಮಾರೋ ಜಿತವಾತಿ ಜೇತೋತಿ ವುತ್ತೋ। **ಮಙ್ಗಲಕಮ್ಯತಾಯಾತಿ**ಆದಿನಾ "ಜೇಯ್ಯೋ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ "ಜೇತೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಿದ್ಧಿತಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಹಿ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗವತ್ಥೂಹಿ ಫೀತಭಾವೇನ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಿದ್ಧಾಪಿ ಮಚ್ಛರಿನೋ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ದೇನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾಯಾ"**ತಿ, ರಾಗದೋಸಾದಿಮಲಾನಞ್ಚೇವ ಮಚ್ಛರಿಯಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಿದ್ಧಾ ಅಮಚ್ಛರಿನೋಪಿ ಚ ಕರುಣಾಸದ್ಧಾದಿಗುಣವಿರಹಿತಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಪರೇಸಂ ನ ದದೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಆಹ **"ಕರುಣಾದಿಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚಾ"**ತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಅನಾಥಾನಂ ಪಿಣ್ಡದಾನೇನ। ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಪನ ದಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಉಪಟ್ಠಪಿತೋ ಅನಾಥಾನಂ ಪಿಣ್ಡೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ। ಪಞ್ಚವಿಧಸೇನಾಸನಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ** "ನಾತಿದೂರಂ ನಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, "ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸ"ನ್ತಿ ಏಕಂ, "ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಏಕಂ, "ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚೀವರ...ಪೇ॰... ಪರಿಕ್ಖಾರಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹರನ್ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಾ"ತಿ ಏಕಂ, ಏವಮೇತೇಹಿ ಪಞ್ಚವಿಧಸೇನಾಸನಙ್ಗೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ। ಯದಿ ಜೇತವನಂ ತಥಂ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೋತಿ ಆಹ **"ಸೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಕೀತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸೇವ ತಂ ವನಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಉಭಿನ್ನಂ ಪರಿಕಿತ್ತನನ್ತಿ ಆಹ **"ಜೇತವನೇ"**ತಿಆದಿ। "ಯದಿಪಿ ಸೋ ಭೂಮಿಭಾಗೋ ಕೋಟಿಸನ್ಥರೇನ ಮಹಾಸೇಟ್ಠಿನಾ ಕೀತೋ, ರುಕ್ಖಾ ಪನ ಜೇತೇನ ನ ವಿಕ್ಕೀತಾತಿ ಜೇತವನನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಇದಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸೀತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಹಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಕಾರಣಂ ಪಾಕಟಮೇವಾತಿ। ಕೋ ಪನಾಯಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋತಿ? ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ। ಪರೇಹಿ ಅನಜ್ಝಿಟ್ಠೋ ಏವ ಹಿ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಆಚರಿಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತತಂ ವಿದಿತ್ವಾ "ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ಕತ್ವಾ ಆಸವಕ್ಖಯಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋತಿ ಅಪರೇ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಪನ ಯುತ್ತಂ। ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದೀನಞ್ಹಿ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತೋವಾತಿ। **ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನ**ನ್ತಿ ತದಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಭಿಕ್ಖೂನಂ। **ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನ**ನ್ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನುಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧನಂ। ಪಠಮಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾದಿನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತಿ ಖೇತ್ತೇ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಗುಮ್ಬಾದಿಕೇ ಅವಹರಿತ್ವಾ ಕಸನಂ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ಅವತ್ವಾ ಇಮಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಯಾ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಂವರಭೂತನ್ತಿ ಸೀಲಸಂವರಾದಿಸಂವರಭೂತಂ ಸಂವರಣಸಭಾವಂ ಕಾರಣಂ, ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ದಸ್ಸನಾದಿ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಂವರಿತಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬಥಾ ವಾ ವಾರಿತಾ। ಏವಂಭೂತಾ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಪವತ್ತಿದ್ವಾರಪಿಧಾನೇನ ಪಿಹಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ವಿದಹಿತಾ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। ಏವಂ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕಸ್ಸ ಸಂವರಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಂ ಅನಚ್ಚನ್ತಿಕಂ ಸಂವರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕಮೇವ ಸಂವರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಮಿಂ ದಸ್ಸನಾದಿಮ್ಹಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ಆಸವಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ತೇಸಂ ಅನುಪ್ಪಾದೋ ನಿರೋಧೋ ಖಯೋ ಪಹಾನನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅತ್ಥತೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನಾದಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತಂ ಖಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

ಚಕ್ಖುತೋಪಿ...ಪೇ॰... ಮನತೋಪೀತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೧೪-೧೯) ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವೀಥೀಸು ತದನುಗತಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವೀಥೀಸು ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಕುಸಲಾದೀನಮ್ಪಿ ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಏವ ಪನ ವಣತೋ ಯೂಸಂ ವಿಯ ಪಗ್ಘರಣಕಅಸುಚಿಭಾವೇನ ಸನ್ದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಏವ **"ಆಸವಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಗ್ಘರಣಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ನಿರುಳ್ಹೋ ಆಸವ-ಸದ್ದೋತಿ। **ಧಮ್ಮತೋ ಯಾವ ಗೋತ್ರಭು**ನ್ತಿ ತತೋ ಪರಂ ಮಗ್ಗಫಲೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ ವುತ್ತಂ। ಏತೇ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಧಮ್ಮೇ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ತತೋ ಪರಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ನನು ತತೋ ಪರಂ ಭವಙ್ಗಾದೀನಿಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಚೇ? ನ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಲಮ್ಬಿತೇಸು ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಸವಭಾವೇನ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತತೋ ಪರತಾಭಾವತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಗೋತ್ರಭುವಚನೇನ ಗೋತ್ರಭುವೋದಾನಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಪುರೇಚಾರಿಕಪರಿಕಮ್ಮಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಪಠಮಮಗ್ಗಪುರೇಚಾರಿಕಮೇವ ವಾ ಗೋತ್ರಭು ಅವಧಿನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ಗಹಿತಂ, ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲಸಮಾನತಾಯ ಅಞ್ಞೇಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಮಗ್ಗವೀಥಿಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವೀಥಿಯಂ ನಿರೋಧಾನನ್ತರಞ್ಚ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಫಲೇಸು ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಆಸವಾನಂ ಪವತ್ತಿ ನಿವಾರಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸವನ್ತೀ**ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಧಿಅತ್ಥೋ ಆ-ಕಾರೋ, ಅವಧಿ ಚ ಮರಿಯಾದಾಭಿವಿಧಿಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಮರಿಯಾದಂ ಕಿರಿಯಂ ಬಹಿ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ "ಆಪಾಟಲಿಪುತ್ತಾ ವುಟ್ಠೋ ದೇವೋ"ತಿ। ಅಭಿವಿಧಿ ಪನ ಕಿರಿಯಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ "ಆಭವಗ್ಗಾ ಭಗವತೋ ಯಸೋ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ। ಅಭಿವಿಧಿಅತ್ಥೋ ಚಾಯಂ ಆ-ಕಾರೋ ಇಧ ಗಹಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅನ್ತೋಕರಣತ್ಥೋ"**ತಿ।

ಮದಿರಾದಯೋತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಿನ್ಧವಕಾದಮ್ಬರಿಕಾಪೋತಿಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಯಟ್ಠೋ** ಚಿರಪರಿವುತ್ಥತಾ ಪುರಾಣಭಾವೋ। **ಅವಿಜ್ಜಾ ನಾಹೋಸೀತಿಆದೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಪುರಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಭವತಣ್ಹಾಯಾ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೨) ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಅವಿಜ್ಜಾಸವಭವಾಸವಾನಂ ಚಿರಪರಿವುತ್ಥತಾಯ ದಸ್ಸಿತಾಯ ತಬ್ಭಾವಭಾವಿನೋ ಕಾಮಾಸವಸ್ಸ ಚಿರಪರಿವುತ್ಥತಾ ದಸ್ಸಿತಾವ **ಹೋತಿ**। ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಓಕಾಸಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಮಾನಾದೀಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಅತ್ತತ್ತನಿಯಾದಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನಂ ಮದಕರಣವಸೇನ ಆಸವಸದಿಸತಾ ಚ ಏತೇಸಂಯೇವ, ನ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ಏತೇಸ್ವೇವ ಆಸವ-ಸದ್ದೋ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನ ಚೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ನಾಗತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಭವತಣ್ಹಾಯ ವಿಯ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಭವಾಸವಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಆಯತಂ** ಅನಾದಿಕಾಲಿಕತ್ತಾ। **ಪಸವನ್ತೀ**ತಿ ಫಲನ್ತಿ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಆಸವೇಹಿ ವಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ಪುರಿಮಾನಿ ಚೇತ್ಥಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಏತೇಸು ಚತೂಸು ಅತ್ಥವಿತಪ್ಪೇಸು ಪುರಿಮಾನಿ ತೀಣಿ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯೇಸು ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪದೇಸೇಸು। **ತತ್ಥ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸೇಸುಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥತ್ತಯಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಂ** "ಆಯತಂ ವಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸವನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತನಿಬ್ಬಚನಂ। **ಕಮ್ಮೇಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ** ದುಕ್ಖಪ್ಪಸವನಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಕಮ್ಮಸಾಧಾರಣತ್ತಾ।

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಭವಾ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ**। **ವಿವಾದಮೂಲಭೂತಾ**ತಿ ವಿವಾದಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಭೂತಾ ಕೋಧೂಪನಾಹ-ಮಕ್ಖ-ಪಳಾಸ-ಇಸ್ಸಾ-ಮಚ್ಛರಿಯ-ಮಾಯಾ-ಸಾಠೇಯ್ಯ-ಥಮ್ಭ-ಸಾರಮ್ಭ-ಮಾನಾತಿಮಾನಾ।

ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸಾತಿ ಯೇನ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಪ್ಪಕಾರೇನ ಆಸವೇನ ದೇವೇಸು ಉಪಪತ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಅಸ್ಸ ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ** ಆಕಾಸಚಾರೀ ಅಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬತಾಯ ವಿನಿಮುತ್ತಾ ಸಬ್ಬಾ ದೇವಗತಿ ದೇವಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ। **ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮತೋ ಅವಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಆಸವಾತಿ ಆಗತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿ ಪಟಿಸೇಧನಾಯ। **ಪರೂಪವಾ...ಪೇ॰... ಉಪದ್ದವಾ**ತಿ ಇದಂ ಯದಿ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ನ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯ, ತತೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸೇವನಅದಿನ್ನಾದಾನಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಹೇತು ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ಪರೂಪವಾದಾದಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ಯೇ ಚ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾ ಏವ ನಿರಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಾದಿವಸೇನ ಮಹಾದುಕ್ಖಾನುಭವಾದಿಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತೇ ಪನೇತೇ**ತಿ ಏತೇ ಕಾಮರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸ-ತೇಭೂಮಕಕಮ್ಮಪರೂಪವಾದಾದಿಉಪದ್ದವಪ್ಪಕಾರಾ ಆಸವಾ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ವಿನಯಾದಿಪಾಳಿಪದೇಸೇ। **ಯಥಾ**ತಿ ಯೇನ ದುವಿಧಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಆಗತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ನಿರಯಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ **ನಿರಯಗಾಮಿನಿಯಾ**। **ಛಕ್ಕನಿಪಾತೇ** ಆಹುನೇಯ್ಯಸುತ್ತೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಆಸವಾ ಛಧಾ ಆಗತಾ ಆಸವ-ಸದ್ದಾಭಿಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಭೇದೋಪಚಾರೇನ ಆಸವ-ಪದೇ ಪಭೇದೋತಿ ವುತ್ತೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ ವಾ ಪದ-ಸದ್ದೋತಿ **ಆಸವಪದೇ**ತಿ ಆಸವಪ್ಪಕಾರೇ ಸದ್ದಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಥಾ ಹೀತಿ ತಸ್ಮಾ ಸಂವರಣಂ ಪಿದಹನಂ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಂ, ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೀಲಾದಿಸಂವರೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಥಕನಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ **ದ್ವಾರಂ ಸಂವರಿತ್ವಾ**ತಿ ಗೇಹದ್ವಾರಸಂವರಣಮ್ಪಿ ಉದಾಹಟಂ। **ಸೀಲಸಂವರೋ**ತಿಆದಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಮೂಲಪರಿಯಾಯವಣ್ಣನಾಯ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತುಕಾಮೋ ಪುನ ವದತಿ। ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಸೀಲಸತಿಞಾಣಾನಂ ಸಂವರತ್ಥೋ ಪಾಳಿಯಂ ತಥಾ ಆಗತತ್ತಾ, ಖನ್ತಿವೀರಿಯಾನಂ ಪನ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇಸಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯದಿಪಿ "ಖಮೋ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ಸೀತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ

ನಾಧಿವಾಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಿದ್ದೇಸೇ ಖನ್ತಿವೀರಿಯಾನಂ ಸಂವರಪರಿಯಾಯೋ ನಾಗತೋ, ಉದ್ದೇಸೇ ಪನ ಸಬ್ಬಾಸವಸಂವರಪರಿಯಾಯನ್ತಿ ಸಂವರಪರಿಯಾಯೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಅತ್ಥೇವ ತೇಸಂ ಸಂವರಭಾವೋತಿ।

ಪುಬ್ಬೇ ಸೀಲಸತಿಞಾಣಾನಂ ಪಾಠನ್ತರೇನ ಸಂವರಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಇದಾನಿ ತಂ ಇಮಿನಾಪಿ ಸುತ್ತೇನ ಗಹಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಖನ್ತಿವೀರಿಯಸಂವರಾ ವುತ್ತಾಯೇವ** "ಖಮೋ ಹೋತಿ ಸೀತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪) ಪಾಳಿಯಾ ದಸ್ಸನವಸೇನ। **"ತಞ್ಚ ಅನಾಸನಂ, ತಞ್ಚ ಅಗೋಚರ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸೀಲಸಂವರೋತಿ** ತಞ್ಚ "ಯಥಾರೂಪೇ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಅಯುತ್ತಂ ಅನಿಯತವತ್ಥುಕಂ ರಹೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾಸನಂ, ತಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅಯುತ್ತಂ ವೇಸಿಯಾದಿಗೋಚರಂ, "ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯೋನಿಸೋ ಪರಿವಜ್ಜೇತೀ"ತಿ ಆಗತಂ ಯಂ ಪರಿವಜ್ಜನಂ, ಅಯಂ ಪನ ಏತ್ಥ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತೋ ಸೀಲಸಂವರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನಾಸನಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಹಿ ಅನಾಚಾರಪರಿವಜ್ಜನಂ ವುತ್ತಂ, ಅನಾಚಾರಾಗೋಚರಪರಿವಜ್ಜನಂ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲತಾಯಸೀಲಸಂವರೋ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತಾ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೦೮) ಸೀಲಸಂವರವಿಭಜನೇ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಅತ್ಥಿ ಅನಾಚಾರೋ, ಅತ್ಥಿ ಅಗೋಚರೋ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೧೩, ೫೧೪) ಅನಾಚಾರಾಗೋಚರಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಇದಞ್ಚ ಏಕದೇಸೇನ ಸಮುದಾಯನಿದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಸಮುದ್ದಪಬ್ಬತನಿದಸ್ಸನಂ ವಿಯ।

ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಞಾಣಸಂವರೋತಿ ಏತ್ಥ "ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಞಾಣಸಂವರೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ । ನ ಹಿ ದಸ್ಸನಪಹಾತಬ್ಬನಿದ್ದೇಸೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಗಹಣಂ ಅತ್ಥಿ, "ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿ ಪನ ವುತ್ತಂ। ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕರಣಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಞಾಣಸಂವರಮೇವಾತಿ ಏವಂ ಪನ ಅತ್ಥೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಯುತ್ತಮೇತಂ ಸಿಯಾ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ 'ಇಧ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ'ತಿ ಆಗತಂ , ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಾಯ 'ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಞಾಣಸಂವರೋ'ತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಮತೇನ "ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿಆದಿಕಸ್ಸ ಞಾಣಸಂವರೇನ ಚ ಅಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ, "ದಸ್ಸನಂ ಪಟಿಸೇವನಾ ಭಾವನಾ ಚ ಞಾಣಸಂವರೋ"ತಿ ಚ ವಚನಂ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಞಾಣಸಂವರೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಯಂ ಞಾಣಂ, ಸೋ ಞಾಣಸಂವರೋತಿ ಪರಿವಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಸೀಲಾದಯೋ ಸೀಲಸಂವರಾದಯೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಏವಂ ಸತಿ ಸಂವರಾನಂ ಸಙ್ಕರೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ತೇ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಪರಿವಜ್ಜನವಿಸೇಸಸಂವರಾಧಿವಾಸನವಿನೋದನಾನಂ ಸೀಲಸಂವರಾದಿಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ, ತಥಾ ಅಗ್ಗಹಿತಾನಂ ಗಹಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಪನ ಅಗ್ಗಹಿತೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದಸ್ಸನಂ ಪಟಿಸೇವನಾ ಭಾವನಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಏತೇನ ಸೀಲಸಂವರಾದಿನಾ ಕರಣಭೂತೇನ, ಕಾರಣಭೂತೇನ ವಾ। **ಧಮ್ಮಾತಿ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಧಮ್ಮಾ। ಸೀಲಸಂವರಾದಿನಾ ಹಿ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ, ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ **ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಥಾ ಅನಿರುದ್ಧಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನಿರೋಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಚೇವ ಆಸವಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ಆಸವಾ ಪಹೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಪಹಾನಾನಿ ಏವ ವುತ್ತಾನಿ, ನ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾದಯೋತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, "ಯೋನಿಸೋ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮನಸಿಕರೋತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾವ ಆಸವಸಂವರಣಸ್ಸ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಿಯೋಸಾನೇಪಿ "ಯೇ ಆಸವಾ ದಸ್ಸನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ತೇ ದಸ್ಸನಾ ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮) ಆಸವಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಪಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ನಿಗಮಿತಂ।

೧೫. ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋತಿ ಏತ್ಥ ದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾವ ದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ವಾತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇಪಿ ಪದಾನಿ ಏಕತ್ಥಾನೀ"**ತಿ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ** ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ಏಕತ್ಥತ್ತೇಪಿ। **ಞಾಣಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಞಾಣಸ್ಸ ಸಭಾವಂ,

ವಿಸಯಸ್ಸ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಜಾನನಲಕ್ಖಣಞ್ಹಿ ಞಾಣ”**ನ್ತಿ। **ಞಾಣಪ್ಪಭಾವನ್ತಿ** ಞಾಣಾನುಭಾವಂ, ಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ ವಿಸಯೋಭಾಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ಞಾಣೇನ ವಿವಟೇ ಧಮ್ಮೇ”**ತಿ। **“ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ”**ತಿ ಚ ಜಾನನದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಞಾಣಲಕ್ಖಣಂ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ ಪುಗ್ಗಲಂ ನಿದ್ದಿಸತೀ”**ತಿ। **ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋತಿ** “ಯೋನಿಸೋ ಚ ಮನಸಿಕಾರಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಚ ಮನಸಿಕಾರ”ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಿಸಯಜಾನನಂ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಿಸಯದಸ್ಸನಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಪನ ನೇಸಂ ಆಸವಾನಂ ಖಯೂಪಾಯಸಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಉಪ್ಪಾದನಾನುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ನ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತೇನಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋತಿ ಆಹ **“ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ...ಪೇ॰... ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಾರೋ”**ತಿ।

“ಜಾನತೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ಜಾನನಞ್ಚ ಅನುಸ್ಸವಾಕಾರಪಟಿವಿತಕ್ಕಮತ್ತವಸೇನ ನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಥ ಖೋ ರೂಪಾದಿ ವಿಯ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ಕತ್ವಾ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದವಸೇನ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ “ಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಹಿ “ಏವಂ ಜಾನತೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ (ಇತಿವು॰ ೧೦೨), ಜಾನಂ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೩), ಏವಂ ಜಾನನ್ತಾ ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೭), ಅಜಾನತಂ ಅಪಸ್ಸತ”ನ್ತಿ ಚ ಆದೀಸು ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸದೀಪನವಸೇನೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ ಆಗತನ್ತಿ। **ಕೇಚೀತಿ** ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ। ತೇ ಹಿ “ಸಮಾಧಿನಾ ಜಾನತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಸ್ಸತೋ ಜಾನಂ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಜಾನನಾ ಸಮಥೋ, ಪಸ್ಸನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ”ತಿ ಚ ಆದಿನಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ। **ತೇತಿ** ಪಪಞ್ಚಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇತಿ** “ಜಾನತೋ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪದಅತ್ಥೇ ನಿದ್ಧಾರಿಯಮಾನೇ। **ನ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ** ಜಾನನದಸ್ಸನಾನಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಿಸಯಭಾವಸ್ಸ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತತ್ತಾ।

ಆಸವಪ್ಪಹಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಂ। ಸೋ ಪನ ನೇಸಂ ಅನುಪ್ಪಾದೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಖೀಣತಾ ಅಭಾವೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಆಸವಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಖಯಮಸಮುಪ್ಪಾದಂ ಖೀಣಾಕಾರಂ ನತ್ಥಿಭಾವ”**ನ್ತಿ। **ಉಜುಮಗ್ಗಾನುಸಾರಿನೋತಿ** ಕಿಲೇಸವಙ್ಕಸ್ಸ ಕಾಯವಙ್ಕಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನೇನ ಉಜುಭೂತೇ ಸವಿಪಸ್ಸನೇ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ। ತದೇವ ಹಿಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖನಂ। **ಖಯಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಂ ಞಾಣಂ। ತತೋ ಅಞ್ಞಾ ಅನನ್ತರಾತಿ** ಖಯಸಙ್ಖಾತೇ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ ಞಾಣಂ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ , ತದನನ್ತರಂ ಪನ ಅಞ್ಞಂ ಅರಹತ್ತನ್ತಿ। ಯದಿಪಿ ಗಾಥಾಯಂ “ಖಯಸ್ಮಿಂ”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪನ ಆಸವೇಹಿ ಖೀಣೋತೀತಿ ಮಗ್ಗೋ ಖಯೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **“ಮಗ್ಗೋ ಆಸವಕ್ಖಯೋತಿ ವುತ್ತೋ”**ತಿ। **ಸಮಣೋತಿ** ಸಮಿತಪಾಪೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋ ಪನ ಖೀಣಾಸವೋ ಹೋತೀತಿ **“ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ”**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಫಲಪರಿಯಾಯತಾ ವುತ್ತಾ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಆಸವಕ್ಖಯೋ ಮಗ್ಗೋ, ತೇನ ಪತ್ತಬ್ಬತೋ ಫಲಂ। ಏತೇನೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸಪಿ ಆಸವಕ್ಖಯಭಾವೋ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

“ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ಜಾನತೋ ಏವ ಪಸ್ಸತೋ ಏವಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ನಿಯಮೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಅನಿಟ್ಠಸಾಧನತೋ ಚಾತಿ ತಸ್ಸ ನಿಯಮಸ್ಸ ಫಲಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನೋ ಅಜಾನತೋ ನೋ ಅಪಸ್ಸತೋ”**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯೋ ಪನ ನ ಜಾನಾತಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ನೇವ ವದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। ಇಮಿನಾ ದೂರೀಕತಾಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಚ ಆಸವಕ್ಖಯಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತೇನಾತಿ** “ನೋ ಅಜಾನತೋ ನೋ ಅಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ವಚನೇನ। **ತೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ** ಕೇ ಪನ ತೇತಿ? “ಬಾಲೇ ಚ ಪಣ್ಡಿತೇ ಚ ಸನ್ಧಾವಿತ್ವಾ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೮), ಅಹೇತೂ ಅಪಚ್ಚಯಾ ಸತ್ತಾ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೭) ಏವಮಾದಿವಾದಾ। ತೇಸು ಹಿ ಕೇಚಿ ಅಭಿಜಾತಿಸಙ್ಕನ್ತಿಮತ್ತೇನ ಭವಸಙ್ಕನ್ತಿಮತ್ತೇನ ಚ ಸಂಸಾರಸುದ್ಧಿಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಇಸ್ಸರಪಜಾಪತಿಕಾಲಾದಿವಸೇನ, ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ “ಸಂಸಾರಾದೀಹೀ”ತಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಪದದ್ವಯೇನಾತಿ “ಜಾನತೋ, ಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದದ್ವಯೇನ। **ಉಪಾಯೋ ವುತ್ತೋ** “ಆಸವಕ್ಖಯಸ್ಸಾ”ತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಇಮಿನಾತಿ** “ನೋ ಅಜಾನತೋ, ನೋ ಅಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದದ್ವಯೇನ। ಅನುಪಾಯೋ ಏವ ಹಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಯೋನಿಸೋ ಚ ಅಯೋನಿಸೋ ಚ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅಜಾನನಂ ಅದಸ್ಸನಞ್ಚ, ತೇನ ತಥತ್ತಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಚ। ನನು “ಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಯಥಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ದಸ್ಸನೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪುರಿಮೇನೇವ ಅನುಪಾಯಪಟಿಸೇಧೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ? ನ ಹೋತಿ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾನುಪ್ಪಾದನಸ್ಸಪಿ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಸತಿಬಲೇನ ಸಂವುತಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾದಿತಾ ವಿಯ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನೇವ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಅಭೂತಜಾನನಾಭಾವೋ ಹೋತೀತಿ। ತೇನಾಹ **“ಸಙ್ಖೇಪೇನ…ಪೇ॰… ಹೋತೀ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖೇಪೇನಾತಿ** ಸಮಾಸೇನ, ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರಂ ಅಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ** “ಜಾನತೋ”ತಿಆದಿನಾ ಞಾಣಸ್ಸೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ “ಸ್ವಾಯಂ ಸಂವರೋ”ತಿಆದಿ ಕಥಂ ನೀಯತೀತಿ? ಞಾಣಸ್ಸ ಪಧಾನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಮಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ, ತಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ “ಅರಿಯಂ ವೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ಸಉಪನಿಸಂ ಸಪರಿಕ್ಖಾರ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೬) ವಿತ್ಥಾರೋ।

ದಬ್ಬಜಾತಿಕೋತಿ ದಬ್ಬರೂಪೋ। ಸೋ ಹಿ ದ್ರಬ್ಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ “ದ್ರಬ್ಯಂ ವಿನಸ್ಸತಿ ನಾದ್ರಬ್ಯ”ನ್ತಿಆದೀಸು। **ದಬ್ಬಜಾತಿಕೋ** ವಾ ಸಾರಸಭಾವೋ, ಸಾರುಪ್ಪಸೀಲಾಚಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾಹ “ನ ಖೋ ದಬ್ಬ ದಬ್ಬಾ ಏವಂ ನಿಬ್ಬೇಠೇನ್ತೀ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೩೮೪, ೩೯೧; ಚೂಳವ॰ ೧೯೩)। **ವತ್ತಸೀಸೇ ಠತ್ವಾತಿ** ವತ್ತಂ ಉತ್ತಮಙ್ಗಂ, ಧುರಂ ವಾ ಕತ್ವಾ। ಯೋ ಹಿ ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ ಕಾತುಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ವಾತಾತಪಾದಿಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಂ ಛತ್ತಾದೀನಿ ಕರೋತಿ, ಸೋ ವತ್ತಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ಕರೋತಿ ನಾಮ। **ಪದಟ್ಠಾನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ** ನಾಥಕರಣಧಮ್ಮಭಾವೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಉಚ್ಚಾವಚಾನಿ ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯಾನಿ, ತತ್ಥ ದಕ್ಖೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೭)।

ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। **ಪಥಮನಸಿಕಾರೋತಿ** ತಸ್ಸಾ ಏವ ಮಗ್ಗಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। **ಅನಿಚ್ಚಾದೀಸು ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಅಸುಭಅನತ್ತಸಭಾವೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು “ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಸುಭಂ ಅನತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಏವ ನಯೇನ, ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕೇನ ವಾತಿ** ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ಅನುಲೋಮವಸೇನ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವಟ್ಟನಾತಿಆದಿನಾ** ಆವಟ್ಟನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ತತೋ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾ ಕುಸಲಜವನಪ್ಪವತ್ತಿ ಫಲವೋಹಾರೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಾ। ತಸ್ಸಾ ಹಿ ವಸೇನ ಸಾ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ। ಆವಜ್ಜನಾ ಹಿ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಆವಟ್ಟಯತೀತಿ **ಆವಟ್ಟನಾ**। ಅನು ಅನು ಆವಟ್ಟೇತೀತಿ **ಅನ್ವಾವಟ್ಟನಾ**। ಭವಙ್ಗಾರಮ್ಮಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಆಭುಜತೀತಿ **ಆಭೋಗೋ**। ಸಮನ್ನಾಹರತೀತಿ **ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ**। ತದೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಠಪೇತೀತಿ **ಮನಸಿಕಾರೋ**। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಯಂ ಉಪಾಯಪಥಮನಸಿಕಾರಲಕ್ಖಣೋ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ ದುಕ್ಖಾದೀನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಆವಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ । ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ **ಸಚ್ಚಪಟಿಕೂಲೇನಾತಿ** ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮವಸೇನ। ಸೇಸಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಯುತ್ತಿನ್ತಿ ಉಪಪತ್ತಿಸಾಧನಯುತ್ತಿಂ, ಹೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ಯಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** “ಅಯೋನಿಸೋ ಭಿಕ್ಖವೇ… ಪೇ॰… ಪಹೀಯನ್ತೀ”ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ। **ತತ್ಥಾತಿ** ವಾಕ್ಯೋಪಞ್ಞಾಸನಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅಯಮುದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸೋ ಪರಿವತ್ತೋತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಯೋನಿಸೋ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಮನಸಿಕಾರಪದಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **“ಯೋನಿಸೋ ಅಯೋನಿಸೋತಿ ಇಮೇಹಿ ತಾವ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯೋನಿಸೋತಿ** ಹಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, **ಅಯೋನಿಸೋತಿ** ಚ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ತತ್ಥ ಅನುವತ್ತನತೋ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಚ। ಸತಿಪಿ ಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಸಾಮಞ್ಞೇ ಭವಾದೀಸು ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ

ಬಹುಲಿಸಾಮಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಂ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ತಂ **ನಾವಾದಿ** ಉಪಮಾತ್ತಯಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಚಕ್ಕಯನ್ತಂ** ಆಹಟಘಟೀಯನ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಅನುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಆರಮ್ಮಣವಿಸೇಸವಸೇನ ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿಆರಮ್ಮಣಸಾಮಞ್ಞೇನ, ನಾಪಿ ಆಸವವಸೇನ। ತೇನಾಹ **"ಅನನುಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಆರಮ್ಮಣಂ…ಪೇ॰… ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ನಾಮ ಆಸವಾ ನ ಸನ್ತೀ"**ತಿ। **ವತ್ಥುನ್ತಿ** ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾವಿಞ್ಞಾಣಕಪ್ಪಭೇದಂ ಆಸವುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ। **ಆರಮ್ಮಣಂ** ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತರೂಪಾದೀನಿ । ಇದಾನಿ ಆಸವವಸೇನಪಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಪರಿಯಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬೇಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಕತಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಚರಿಯತೋ ಕಿಲೇಸದೂರೀಭಾವಸಿದ್ಧಾಯ ಸುದ್ಧಿಪಕತಿತಾಯ। ಪಾಳಿಯಾ ಉದ್ದಿಸನಂ **ಉದ್ದೇಸೋ,** ಅತ್ಥಕಥನಂ **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ।** ಅಜ್ಝಯನಂ **ಪರಿಯತ್ತಿ,** ಚೀವರಸಿಬ್ಬಾದಿ **ನವಕಮ್ಮಂ,** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನುಯೋಗೋ **ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ। ತಾದಿಸೇನಾ**ತಿ ಯಾದಿಸೇನ "ಮನುಞ್ಞವತ್ಥೂ"ತಿಮನಸಿಕಾರಾದಿನಾ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯುಂ, ತಾದಿಸೇನ। ಆಸವಾನಂ ವಡ್ಢಿ ನಾಮ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನತಿಬ್ಬತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಚ ಅಭಿಣ್ಹುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಬಹುಲೀಕಾರತೋತಿ ತೇ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾ ಬಹುಲಭಾವಂ ಪತ್ತಾ ಮದ್ದನ್ತಾ ಫರನ್ತಾ ಛಾದೇನ್ತಾ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಾ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಏಕಸನ್ತಾನನಯೇನ **"ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪವಡ್ಢನ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪವಡ್ಢನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"**ತಿ। **ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ ಇತೋ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣತೋ ಅಞ್ಞಥಾ **ವಡ್ಢಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಖಣಿಕಭಾವತೋ।

ಸೋ ಚ ಜಾನಾತೀತಿ ಧಮ್ಮುದ್ಧಚ್ಚವಿಗ್ಗಹಾಭಾವಮಾಹ। **ಕಾರಕಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಯುತ್ತಯೋಗಸ್ಸೇವ। **ಯಸ್ಸ ಪನಾ**ತಿಆದಿನಾ ಅನುದ್ದೇಸಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪುರಾತನಸ್ಸ ಪುರಿಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **"ಮಣ್ಡಲಾರಾಮವಾಸೀಮಹಾತಿಸ್ಸಭೂತತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಆಯತಿಂ ತಥಾಪಟಿಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ಯತೋ ಏದಿಸಂ ವತ್ಥು ವುಚ್ಚತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಯೇವಾ**ತಿ ಮಣ್ಡಲಾರಾಮೇಯೇವ। **ಆಚರಿಯಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಉದ್ದೇಸಾಚರಿಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಗನ್ತುಂ ಆಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ಆಚರಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕಂ ಮಹಾರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ। **ಉದ್ದೇಸಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಯಥಾಆರದ್ಧಂ ಉದ್ದೇಸಪಬನ್ಧಂ। ತದಾ ಕಿರ ಮುಖಪಾಠೇನೇವ ಬಹೂ ಏಕಜ್ಝಂ ಉದ್ದಿಸಾಪೇತ್ವಾ ಮನೋಸಜ್ಝಾಯವಸೇನ ಧಮ್ಮಂ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ। ತತ್ಥಾಯಂ ಥೇರೋ ಪಞ್ಞವನ್ತತಾಯ ಉದ್ದೇಸಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧೋರಯ್ಹೋ, ಸೋ "ಇದಾನಾಹಂ ಅನಾಗಾಮೀ, ಕಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಉದ್ದೇಸೇನಾ"ತಿ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಉದ್ದೇಸಕಾಲೇ ಆಚರಿಯಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ। "ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪಹೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಸದಿಸಾ "ಉಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ। ನ ಹಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಆಸವೇಸು ಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾನಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **"ಯೇ ಪನ…ಪೇ॰… ನತ್ಥೀ"**ತಿ। **ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನಾ** ಖಣತ್ತಯಸಮಙ್ಗಿನೋ। **ತೇಸಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಹಾನಂ ನತ್ಥಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾನಂ ಪಚ್ಚಯಘಾತೇನ ಅನುಪ್ಪಾದನಮೇವ ತಾಯ ಪಹಾನನ್ತಿ।

೧೬. ಯದಿ ಏವಂ ದುತಿಯಪದಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ? ಪದದ್ವಯಗ್ಗಹಣಂ ಆಸವಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾನುಪ್ಪನ್ನಭಾವಸಮ್ಭವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪಹಾಯಕವಿಭಾಗೇನ ಪಹಾತಬ್ಬವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। ತೇನಾಹ **"ಇದಮೇವ ಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞಮ್ಪೀ**ತಿ ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸತಿಸಂವರಾದಿಂ। **ದಸ್ಸನಾ**ತಿ ಇದಂ ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ **ದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನೇನ ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। **ಏಸ ನಯೋ**ತಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ। ಸೋ ಹಿ ಪಠಮಂ ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನತೋ "ದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯದಿಪಿ ತಂ ಗೋತ್ರಭು ಪಠಮತರಂ ಪಸ್ಸತಿ, ದಿಸ್ವಾ ಪನ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಅಕರಣತೋ ನ ತಂ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಆವಜ್ಜನಟ್ಠಾನಿಯಞ್ಹಿ ತಂ ಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣತ್ತಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ, ನ ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಭಾವನಂ ಅಪ್ಪತ್ತಂ ದಸ್ಸನಂ ನಾಮ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಕರಣವಸೇನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮದಸ್ಸನಂ ತದಭಿಸಮಯೋತಿ ನುತ್ಥೇತ್ಥ

ಗೋತ್ರಭುಸ್ಸ ದಸ್ಸನಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ । ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಪರತೋ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮೇವ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨) ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** "ಸಂವರಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ"ತಿಆದೀಸು। **ಸಂವರಾತಿ** ಸಂವರೇನ, "ಸಂವರೋ"ತಿ ಚೇತ್ಥ ಸತಿಸಂವರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಟಿಸೇವತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಟಿಸೇವನಂ,** ಪಚ್ಚಯೇಸು ಇದಮತ್ಥಿಕತಾಞಾಣಂ। ಅಧಿವಾಸೇತಿ ಖಮತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅಧಿವಾಸನಾ,** ಸೀತಾದೀನಂ ಖಮನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ಅದೋಸೋ, ತಪ್ಪಧಾನಾ ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಕುಸಲಕ್ಖನ್ಧಾ। ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪರಿವಜ್ಜನಂ,** ವಾಳಮಿಗಾದೀನಂ ಪರಿಹರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ, ತಥಾಪವತ್ತಾ ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಕುಸಲಕ್ಖನ್ಧಾ। ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ವಿನೋದೇತಿ ವಿತುದತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿನೋದನಂ,** ಕುಸಲವೀರಿಯಂ। ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠೇ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇ ಭಾವನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಭಾವನಾ,** ಸೇಸಮಗ್ಗತ್ತಯಂ। ನ ಹಿ ತಂ ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ದಸ್ಸನಾದೀನಂ ವಚನತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದಸ್ಸನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ

೧೭. ಕುಸಲಾಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಆಲಮ್ಬಿಯಮಾನಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ ಆವಜ್ಜನಮುಖೇನೇವ ತಬ್ಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮನಸಿಕರಣೀಯೇ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ **"ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬೇ"**ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನ ಮನಸಿಕರಣಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ ಮನಸಿಕರಣೀಯಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಮನಸಿಕರಣೀಯಾತಿ ಆಹ **"ಅಮನಸಿಕರಣೀಯೇತಿ ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ"**ತಿ। **ಸೇಸಪದೇಸೂತಿ** "ಮನಸಿಕರಣೀಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಪ್ಪಜಾನನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು। ಯಸ್ಮಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಸುಭಸುಖನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ ಅಸ್ಸಾದನಾದಿಹೇತುತಾಯ ಸಾವಜ್ಜೋ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾವಹೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ ನಿಬ್ಬಿದಾದಿಹೇತುತಾಯ ಅನವಜ್ಜೋ ಹಿತಸುಖಾವಹೋ, ತಸ್ಮಾ **"ಧಮ್ಮತೋ ನಿಯಮೋ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ **"ಆಕಾರತೋ ಪನ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ಆಹ।

ವಾ-ಸದ್ದೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ "ಮಮಂ ವಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖವೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫, ೬), ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೭೯, ೮೦) ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ ದಿಟ್ಠೋ, ನ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋತಿ ತತ್ಥ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೇ ಪಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥದೀಪಕಂ ಪನೇತಂ ಸುತ್ತಪದಂ ಸಮುದಾಹಟಂ।

ಕಾಮಾಸವೋತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸಙ್ಖಾತೇ ಕಾಮೇ ಆಸವೋ ಕಾಮಾಸವೋ। ತೇನಾಹ **"ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ ರಾಗೋ"**ತಿ। ಭವಾಸವಂ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೋ ಲೋಭೋ ಕಾಮಾಸವೋತಿ ಯುತ್ತಂ ಸಿಯಾ। **ರೂಪಾರೂಪಭವೇತಿ** ಕಮ್ಮುಪಪತ್ತಿಭೇದತೋ ದುವಿಧೇಪಿ ರೂಪಾರೂಪಭವೇ **ಛನ್ದರಾಗೋ। ಝಾನನಿಕನ್ತೀತಿ** ಝಾನಸ್ಸಾದೋ। "ಸುನ್ದರಮಿದಂ ಠಾನಂ ನಿಚ್ಚಂ ಧುವ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ ರಾಗೋ ಭವೇ ಆಸವೋತಿ **ಭವಾಸವೋ। ಏವನ್ತಿ** ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಗಹತೋ ಭವಾಸವೇನೇವ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ಗಹಿತೋ ತಂಸಹಗತರಾಗತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಪರೇ ಪನ "ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೇನ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಭವಾಸವೋ ಚತೂಸು ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೪೬೫) ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತರಾಗಸ್ಸ ಭವಾಸವಭಾವೋ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬೋ, ಅಥ "ಕಾಮಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩೨) ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಕರಣತ್ಥೋ ಸಹಗತತ್ಥೋ, ಏವಂ ಸತಿ ಭವಾಸವೇ ದಿಟ್ಠಾಸವಸ್ಸ ಸಮೋಧಾನಗಮನಂ ಕತಂ ನ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ತಮ್ಪಯೋಗತಬ್ಭಾವಾದಿಕೇ ಅಸತಿ ತಂಸಙ್ಗಹೋ ಯುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಪಾಳಿಂ ಅನುಸಾರೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಮ್ಪಯುತ್ತಲೋಭೋಪಿ ಕಾಮಾಸವೋತಿ ಯುತ್ತಂ ಸಿಯಾ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕದುಕ್ಖಾನಞ್ಚ ಕಾರಣಭೂತಾ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋಪಿ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತಾ।

ಅಭಿಧಮ್ಮೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೦೩) ಚ ಕಾಮಾಸವನಿದ್ದೇಸೇ "ಕಾಮೇಸೂತಿ ಕಾಮರಾಗದಿಟ್ಠಿರಾಗಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇಸು ತೇಭೂಮಕೇಸು ವತ್ಥುಕಾಮೇಸೂ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸಾ ತಣ್ಹಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನಾಮಂ ನ ಲಭತೀತಿ। ಯದಿ ಪನ ಲೋಭೋ ಕಾಮಾಸವಭವಾಸವವಿನಿಮುತ್ತೋಪಿ ಸಿಯಾ, ಸೋ ಯದಾ ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋತಿ ದೋಮನಸ್ಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛುದ್ಧಚ್ಚಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ತಸ್ಸಪಿ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತತಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ "ಚತೂಸು ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮೋಹೋ ಸಿಯಾ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ, ಸಿಯಾ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ"ತಿ। "ಕಾಮಾಸವೋ ಅಟ್ಠಸು ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ'ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೪೬೫), "ಕಾಮಾಸವಂ ಪಟಿಚ್ಚ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೩.೧೦೯) ಚ ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಿಸಹಗತರಾಗೋ ಕಾಮಾಸವೋ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ಕಿಞ್ಚ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಮರಾಗಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಆಸವದ್ವಯಏಕಾಸವಭಾವೋ ಸಿಯಾ, ನ ಅಭಿಜ್ಝಾಯ ಚ ನೋಆಸವಭಾವೋತಿ ನೋಆಸವಲೋಭಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವೋ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಅತ್ಥಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** "ಆಸವೋ ಚ ನೋಆಸವೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಆಸವಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆಸವಸ್ಸ ಚ ನೋಆಸವಸ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೩.೧೯-೧೭) ಸತ್ತಮೋ ನವಮೋ ಚ ಪಞ್ಹೋ। ಗಣನಾಯಞ್ಚ "ಹೇತುಯಾ ಸತ್ತಾ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೩.೪೦) ವುತ್ತಂ, ನೋ "ನವಾ"ತಿ। ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಪನ ಲೋಭೇ ನೋಆಸವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಸತ್ತಮನವಮಾಪಿ ಪಞ್ಹಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಲಭೇಯ್ಯುಂ, ಗಣನಾಯ ಚ "ಹೇತುಯಾ ನವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ನ ಪನ ವುತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇ ಚ ಲೋಭೇ ನೋಆಸವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ ವತ್ತಬ್ಬಂ ವುತ್ತಮೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ನಾಮ ಪರಿಯಾಯಕಥಾ, ನ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ವಿಯ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಕಥಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಲವಕಾಮರಾಗಸ್ಸೇವ ಕಾಮಾಸವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಾಮಾಸವೋತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ ರಾಗೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ಭವಾಭಿನನ್ದನನ್ತಿ।

ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಭವಾಸವೋ ದಿಟ್ಠಾಸವಂ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ ಇಧ ತಯೋ ಏವ ಆಸವಾ ವುತ್ತಾತಿ ತಸ್ಸ ತದನ್ತೋಗಧತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವಂ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ ಭವಾಸವಸ್ಸ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಪಟಿಪಕ್ಖತಂ। **ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಅಞ್ಞಾಣನ್ತಿ** ಇದಂ ಸುತ್ತನ್ತನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತನ್ತಸಂವಣ್ಣನಾ ಹೇಸಾತಿ, ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀನಂ। ಯಥಾ ಅತ್ಥತೋ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ, ತಥಾ ನೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದವಡ್ಢಿಯೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಮಗುಣೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಸ್ಸಾದತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋತಿ** "ಸುಭಸುಖಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಸ್ಸಾದನವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ಚತುವಿಪಲ್ಲಾಸಪದಟ್ಠಾನಭಾವೇನಾತಿ** ಸುಭಸಞ್ಞಾದೀನಂ ವತ್ಥುಭಾವೇನ। **ವುತ್ತನಯಪಚ್ಚನೀಕತೋತಿ** "ಕಾಮಾ ನಾಮೇತೇ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕಾಮಗುಣೇಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಕನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಛನ್ದರಾಗಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಯತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಚ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಕಾಮಾಸವೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಪಹೀಯತಿ। ತಥಾ ಮಹಗ್ಗತಧಮ್ಮೇಸು ಚೇವ ಸಕಲತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಕಅನಿಚ್ಚಾದಿಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ನಿಸ್ಸರಣಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ಭವಾಸವಅವಿಜ್ಜಾಸವಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಏವಂ ತಣ್ಹಾಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ವಿತ್ಥಾರೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಯೋ ಏವಾತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವಿಯ "ಚತ್ತಾರೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ತಯೋ ಏವ ಆಸವಾ ಇಧ ಇಮಿಸ್ಸಂ ದಸ್ಸನಾಪಹಾತಬ್ಬಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಾ? ತತ್ಥ ಕಾಮಾಸವಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಪಣಿಧಿಭಾವತೋ **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಪಟಿಪಕ್ಖತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಭವೇಸು ನಿಚ್ಚಗ್ಗಾಹಾನುಸಾರತೋ ಯೇಭುಯ್ಯತೋ ಭವರಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಭವಾಸವಸ್ಸ **ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಪಟಿಪಕ್ಖತಾ,** ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪನ ಭವಾಸವಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ, ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ಞಾಣಾನುಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವಸ್ಸ **ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಪಟಿಪಕ್ಖತಾ। ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಿಸ್ಸಂ ಆಸವಕಥಾಯಂ। **ವಣ್ಣಿತನ್ತಿ** ಕಥಿತಂ। **ಅಭೇದತೋತಿ** ಸಾಮಞ್ಞತೋ।

೧೮. **ಕಾಮಾಸವಾದೀನನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸಲೋಕದೇವಲೋಕಗಮನೀಯಾನಂ ಕಾಮಾಸವಾದೀನಂ। ನಿರಯಾದಿಗಮನೀಯಾ ಪನ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ "ದಸ್ಸನಾ ಪಹಾತಬ್ಬೇ ಆಸವೇ"ತಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಮಾರುಳ್ಹಾ। ಅಥ ವಾ ಯದಗ್ಗೇನ ಸೋ

ಪುಗ್ಗಲೋದಸ್ಸನಾಪಹಾತಬ್ಬಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತದಗ್ಗೇನ **ಕಾಮಾಸವಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ**। ನ ಹಿ ಸಮಞ್ಞಾಭೇದೇನ ವತ್ಥುಭೇದೋ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏತ್ತಾವತಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "**ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಾನ**"ನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ದಸ್ಸನಾಪಹಾತಬ್ಬೇಸು ಆಸವೇಸು ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೇಸು "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಆಹ "**ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ**"ತಿಆದಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋತಿ।

ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಞ್ಚಾತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೨೦) ಸಸ್ಸತಾಸಙ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನ"ನ್ತಿ ಅತೀತೇ ಅತ್ತನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ, ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಆಸಙ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಯತೋ ಪಭುತಿ ಅಹಂ, ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ನ ನು ಖೋ ಅಹೋಸಿ"ನ್ತಿ ಅತೀತೇ ಅತ್ತನೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಞ್ಚ ಕಙ್ಖತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಆಕಾರದ್ವಯಾವಲಮ್ಬನತೋ। ತಸ್ಸಾ ಪನ ಅತೀತವತ್ಥುತಾಯ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಸ್ಸತಾಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಆಕಾರನಿಸ್ಸಯತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏವಂ ಆಸಪ್ಪನಪರಿಸಪ್ಪನಾಪವತ್ತಿಕಂ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಕಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಕಿಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ। **ಸ್ವೇವ** ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವೋ ಏವ। ಯದಿ ಏವಂ ತಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಪನ್ನನ್ತಿ ಆಹ "**ನನು ಚ ಪುಥುಜ್ಜನೋಪಿ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ**"ತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕರಣೇ।

ಜಾತಿಲಿಙ್ಗೂಪಪತ್ತಿಯೋತಿ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಜಾತಿಂ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾದಿಲಿಙ್ಗಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾದಿಉಪಪತ್ತಿಞ್ಚ। **ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಉಪಾದಾಯ।

ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಸತ್ತಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮಪ್ಪಮಾಣಂ, ತೇನ ಯುತ್ತೋ **ಪಮಾಣಿಕೋ,** ತದಭಾವತೋ, ತತೋ ಅತೀತಭಾವತೋ ವಾ **ಅಪ್ಪಮಾಣಿಕೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕೇಚೀತಿ** ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ। ತೇ ಹಿ "ಕಥಂ ನು ಖೋತಿ ಇಸ್ಸರೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ವಾ ಪುಬ್ಬಕತೇನ ವಾ ಅಹೇತುತೋ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಚಿನ್ತೇತೀ"ತಿ ಆಹು। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಹೇತುತೋ ಕಙ್ಖತೀತಿ ವದನ್ತೀ**"ತಿ। ಅಹೇತುತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಕಙ್ಖಾಪಿ ಹಿ ಹೇತುಪರಾಮಸನಮೇವಾತಿ।

ಪರಮ್ಪರನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಪ್ಪವತ್ತಿಂ। **ಅದ್ಧಾನನ್ತಿ** ಕಾಲಾಧಿವಚನಂ, ತಞ್ಚ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಞ್ಚಾತಿ ಸಸ್ಸತಾಸಙ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ನು ಖೋ ಅಹಮನಾಗತಮದ್ಧಾನ"ನ್ತಿ ಅನಾಗತೇ ಅತ್ತನೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ, ಉಚ್ಛೇದಾಸಙ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಹಂ, ತತೋ ಪರಂ ನ ನು ಖೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅನಾಗತೇ ಅತ್ತನೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಞ್ಚ ಕಙ್ಖತೀತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮದ್ಧಾನನ್ತಿ ಅದ್ಧಾಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "**ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಇದಂ ಕಥಂ ಇದಂ ಕಥ"ನ್ತಿ ಪವತ್ತನತೋ ಕಥಂಕಥಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕಥಂಕಥೀತಿ** ಆಹ "**ವಿಚಿಕಿಚ್ಛೀ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ಕಾ ಏತ್ಥ ಚಿನ್ತಾ,** ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ವಿಯ ಹಿ ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಂ ಮಹಾಮಾತಾಯ **ಪುತ್ತಂ**। ಮುಣ್ಡೇಸುನ್ತಿ ಮುಣ್ಡೇನ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಂ ಜಾಗರಣಕಾಲೇ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಸುತ್ತಂ ಮುಣ್ಡೇಸುಂ ಕುಲಧಮ್ಮತಾಯ ಯಥಾ ತಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಕುಲತಾಪಸಾ, ರಾಜಭಯೇನಾತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

ಸೀತಿಭೂತನ್ತಿ ಇದಂ ಮಧುರಕಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣವಚನಂ। "ಸೇತಿಭೂತ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಉದಕೇ ಚಿರಟ್ಠಾನೇನ ಸೇತಭಾವಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತ್ತನೋ ಖತ್ತಿಯಭಾವಂ ಕಪ್ಪೇತಿ ಕಣ್ಣೋ ವಿಯ ಸೂತಪುತ್ತಸಞ್ಞೀ। ಜಾತಿಯಾ ವಿಭಾವಿಯಮಾನಾಯ "ಅಹ"ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪರಾಮಸನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "ಏವಞ್ಹಿ ಸಿಯಾ ಕಙ್ಖಾ"ತಿ। **ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಚ ರಾಜಾನೋ ವಿಯಾತಿ** ಮನುಸ್ಸಾಪಿ ಕೇಚಿ ಏಕಚ್ಚೇ ರಾಜಾನೋ ವಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ವುತ್ತನಯಮೇವ "ಸಣ್ಠಾನಾಕಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ಕಥಂ ನು ಖೋಸ್ಮೀ"ತಿ ಪದೇ। **ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಜೀವೋತಿ** ಪರಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಅನ್ತರತ್ತಾನಂ ವದತಿ। **ಸೋಳಸಂಸಾದೀನನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸರೀರ-ಪರಿಮಾಣ-ಪರಿಮಣ್ಡಲ-ಅಙ್ಗುಟ್ಠಯವಪರಮಾಣು-ಪರಿಮಾಣತಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

"ಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿ ಜೀವವಿಸಯಾ"ತಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಮತಿಮತ್ತಂ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಪನ ಸಾ ಅತ್ತಭಾವವಿಸಯಾವಾತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಆಗತಿಗತಿಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ, ಯತಾಯಂ ಆಗತೋ, ಯತ್ಥ ಚ ಗಮಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೯. **ಯಥಾ ಅಯಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಅಯಂ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಯಥಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ। ಏತೇನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸಸನ್ನಿಸ್ಸಯತಮಾಹ। ಯಥಾ ಹಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತತಿ, ಯತೋ ಸಾ ಸಸ್ಸತಾಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಾಕಾರಾವಲಮ್ಬಿನೀ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸೋಪಿ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತತಿ "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನ್ತೋಗಧಾಹಂಕಾರಸ್ಸ ಕಥಂಕಥಿಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹಸನ್ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಥಾಮಗತತ್ತಾ"**ತಿ। **ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋತಿ** ಅನಿಯಮತ್ಥೋ। "ಅಞ್ಞತರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಟ್ಠು ದಳ್ಹಭಾವೇನಾತಿ** ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಥಾಮಗತಭಾವೇನ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ। **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ ಅನಾಗತೇ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ನ ಅತೀತೇ ತತ್ಥಪಿ ಸತಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಉಚ್ಛೇದಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವತೋ। **ಅತೀತೇ ಏವ ನತ್ಥಿ,** ನ ಅನಾಗತೇಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಸೀಸೇನಾತಿ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಪಮುಖೇನ, ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಮುಖಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖನ್ಧೇತಿ** ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧೇ। **ಅತ್ತಾತಿ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** "ಸಞ್ಜಾನನಸಭಾವೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ। ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಂ ವತ್ಥುಂ ವಿಯ, ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಪದೀಪೋ ವಿಯ, ಸಞ್ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ನೀಲಾದಿಆರಮ್ಮಣಂ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ ಏವಂದಿಟ್ಠಿತೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿತೋ **ಹೋತೀತಿ** ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀ"**ತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಸಞ್ಞಂ ತದಞ್ಞತರಧಮ್ಮೇ ಚ "ಅತ್ತಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಚ ಗಹಣವಸೇನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಸೀಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅತ್ತಾತಿ ಗಣ್ಹತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ, ಖನ್ಧಂ ಪನ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಣ್ಹತೋ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠೀತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋವಾ"**ತಿ।

ಅಭಿನಿವೇಸಾಕಾರಾತಿ ವಿಪರಿಯೇಸಾಕಾರಾ। **ವದತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಾರಕವೇದಕಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥತಂ ಅತ್ತನೋ ದೀಪೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಚೀಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಕೋ"**ತಿ। ವೇದೇತೀತಿ ವೇದಿಯೋ, ವೇದಿಯೋವ **ವೇದೇಯ್ಯೋ**। ಈದಿಸಾನಞ್ಹಿ ಪದಾನಂ ಬಹುಲಾ ಕತ್ತುಸಾಧನತಂ ಸದ್ದಸತ್ಥವಿದೂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। ಉಪ್ಪಾದವತೋ ಏಕನ್ತೇನೇವ ವಯೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಸತಿ ಚ ಉದಯಬ್ಬಯತ್ತೇ ನೇವ ನಿಚ್ಚತಾತಿ **"ನಿಚ್ಚೋ"**ತಿ ವದನ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿವರನ್ತೋ ಆಹ **"ಉಪ್ಪಾದವಯರಹಿತೋ"**ತಿ। **ಸಾರಭೂತೋತಿ** ನಿಚ್ಚತಾಯ ಏವ ಸಾರಭಾವೋ। **ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕೋತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ। **ಪಕತಿಭಾವನ್ತಿ** ಸಭಾವಭೂತಂ ಪಕತಿಂ, "ವದೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಾ ವುತ್ತಂ ಪಕತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಸಭಾವಂ। **ಸಸ್ಸತಿಸಮನ್ತಿ** ಸಸ್ಸತಿಯಾ ಸಮಂ ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ, ಥಾವರಂ ನಿಚ್ಚಕಾಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥೇವ ಠಸ್ಸತೀತಿ** ಯೇನಾಕಾರೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಏತರಹಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಥೇವ ತೇನಾಕಾರೇನ ಅನಾಗತೇಪಿ ಠಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಚ್ಚಕ್ಖನಿದಸ್ಸನಂ ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವಂ ಕತ್ವಾ। **ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ದಿಟ್ಠಿಗತನ್ತಿ** ಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪದವಡ್ಢನಮತ್ತತಂ ಆಹ। **ದಿಟ್ಠೀಸುಗತನ್ತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ"**ತಿ। **ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಮನಮತ್ತನ್ತಿ**

ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಣಮತ್ತಂ। ಯಥಾ ಪನ ಪಬ್ಬತಜಲವಿದುಗ್ಗಾನಿ ದುನ್ನಿಗ್ಗಮನಾನಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋಪೀತಿ ಆಹ **"ದುನ್ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೇನ ಗಹನ"**ನ್ತಿ। ತಂ ನಾಮ ಉದಕಂ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬತೋ **ಕನ್ತಾರೋ,** ನಿರುದಕವನಂ, ತಂ ಪವನನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಞ್ಞೋ ಪನ ಅರಞ್ಞಪದೇಸೋ ದುರತಿಕ್ಕಮನಟ್ಠೇನ ಕನ್ತಾರೋ ವಿಯಾತಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಪೀತಿ ಆಹ **"ದುರತಿಕ್ಕಮನಟ್ಠೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಿನಿವಿಜ್ಝನಂ** ವಿತುದನಂ। **ವಿಲೋಮನಂ** ವಿಪರಿಣಾಮಭಾವೋ। ಅನವಟ್ಠಿತಸಭಾವತಾಯ ವಿಚಲಿತಂ **ವಿಪ್ಫನ್ದಿತ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಕದಾಚೇ"**ತಿಆದಿ। ಅನ್ದುಬನ್ಧನಾದಿ ವಿಯ ನಿಸ್ಸರಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಅಸೇರಿಭಾವಕರಣಂ **ಬನ್ಧನಟ್ಠೋ,** ಕಿಲೇಸಕಮ್ಮವಿಪಾಕವಟ್ಟಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ದೂರಗತಮ್ಪಿ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಸಂಯೋಜನಂ **ಸಂಯೋಜನಟ್ಠೋ,** ದಿಟ್ಠಿಪಿ ತಥಾರೂಪಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನ"**ನ್ತಿ। **ಬನ್ಧನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ** ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನೇನ...ಪೇ॰... ಮುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಏತೇಹೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಜಾತಿಆದಿದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವಮಾಹ। ಜಾತಿಆದಿಕೇ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾಪಿ "ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಮಾ"ತಿ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನಂ ನಾಮ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಕರಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಿಂ ವಾ ಬಹುನಾ, ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋಪಿ ನ ಮುಚ್ಚತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೦. ನನು ಚೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನದಸ್ಸನೇನ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋಪಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ, ಏವಞ್ಹಿ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಆಸವಾ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ ಕಾಮಾಸವಾದಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತೋ ಹೋತಿ** ಕಾಮಾಸವಾದಿಹೇತುಕತ್ತಾ ತಸ್ಸ। ಅಪ್ಪಹೀನಕಾಮರಾಗಾದಿಕೋ ಹಿ ಕಾಮಸುಖತ್ಥಂ ವಾ ಭವಸುದ್ಧತ್ಥಂ ವಾ ಏವಂ ಭವವಿಸುದ್ಧಿ ಹೋತೀತಿ **ಸೀಲಬ್ಬತಾನಿ ಪರಾಮಸನ್ತಿ,** "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ವಾ ವತೇನ ವಾ ತಪೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ವಾ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೭೯), "ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯), "ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧಿ ವತೇನ ಸುದ್ಧಿ ಸೀಲಬ್ಬತೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೨) ಚ **ಸುತ್ತೇ**ವುತ್ತಂ ಸೀಲಬ್ಬತಂ ಪರಾಮಸನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಭವಸುಖಭವವಿಸುದ್ಧಿಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ಭವಸುಖತ್ಥಞ್ಚ ಭವವಿಸುದ್ಧಿಅತ್ಥಞ್ಚ। **ತಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ**ತಿ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಯಥಾ "ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಪಹಾನಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೨೭೭)। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಪಹಾತಬ್ಬಾನಂ। **ದಸ್ಸೇತುಂ** ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ। **ತಬ್ಬಿಪರೀತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕರೋತೋ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ।

ತಸ್ಸಾತಿ "ಸುತವಾ"ತಿಆದಿಪಾಠಸ್ಸ। **ತಾವಾ**ತಿ "ಸುತವಾ"ತಿ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ "ಸೋ ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಪದಂ, ತಾವ ಇಮಂ ಪದಂ ಅವಧಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ಅರಿಯಸಪ್ಪುರಿಸ-ಅರಿಯಧಮ್ಮ-ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮ-ಮನಸಿಕರಣೀಯ-ಅಮನಸಿಕರಣೀಯಪದಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಮೂಲಪರಿಯಾಯೇ ಇಧ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವುತ್ತಪಚ್ಚನೀಕತೋ**ತಿ "ಸುತವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ, ಅರಿಯಾನಂ ದಸ್ಸಾವೀ, ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ದಸ್ಸಾವೀ"ತಿ ಏತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವುತ್ತವಿಪರೀತತೋ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಕೋವಿದವಿನೀತಪದಾನಂ ಪನ ನ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ವುತ್ತವಿಪರೀತತೋ। ಅರಹಾ ಹಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಕೋವಿದೋ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಸುವಿನೀತೋ ಚ ನಾಮ। ತೇನಾಹ **"ಪಚ್ಚನೀಕತೋ ಚ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ...ಪೇ॰... ಅರಿಯಸಾವಕೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಂ **ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾ**। ಕೇಚಿ ಪನ "ಭಙ್ಗಞಾಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಿಖಾಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ । **ತದನುರೂಪೇನ ಅತ್ಥೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನುರೂಪೇನ ಅರಿಯಟ್ಠೇನ, ನ ಪಟಿವೇಧವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋ ಹಿ ಅಯಂ। ಯಥಾ ಚಸ್ಸ "ಯೋಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋ"ತಿ ಆರಭಿತ್ವಾ "ಸೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ಸೇಕ್ಖೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ **ಸೇಕ್ಖಸುತ್ತೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೩) ಸೇಕ್ಖಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಇಧ ಅರಿಯಸಾವಕಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀವಿಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಯೇ ಅರಿಯಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಖಾತಾ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಏವ ವಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಇಮಸ್ಸ ಅರಿಯಸಾವಕಾದಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋ । ತೇನಾಹ **"ತದನುರೂಪೇನ ಅತ್ಥೇನಾ"**ತಿ। ಅರಿಯಸ್ಸ ಸಾವಕೋತಿ ವಾ ಅರಿಯಸಾವಕತ್ಥೇನ

ಏವ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ "ಅಗಮಾ ರಾಜಗಹಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೧೦)। ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅನಿವತ್ತಿಪಟಿಪದಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಗಹಣತ್ಥನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಯುಜ್ಜತೇವ।

೨೧. ಯಥಾ ಧಾತುಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಆಯತನಾದಿಮುಖೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಆಯತನಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ, ಏವಂ ಸಚ್ಚಮುಖೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ**"ತಿ। ಚತುರೋಘನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬತೋ ಕಮ್ಮಂ, ಭಾವನಾ। ಕಮ್ಮಮೇವ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಠಾನಂ ಕಾರಣನ್ತಿ, ಕಮ್ಮೇ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತನಟ್ಠೇನ ಠಾನಂ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಭಾವನಾರಮ್ಭೋಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ತದೇವ ಚತುಸಚ್ಚಮುಖೇನ ಪವತ್ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ**। ಉಭಯಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ**। **ಉಗ್ಗಹಿತಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೋ**ತಿ ಚ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾಳಿತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರಯೋಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಂ ಸಮಾರುಳ್ಹೋ**ತಿ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪದಸ್ಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ತದೇವ ನಾಮರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ। **ಸಮನ್ನಾಹರತೀ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಜ್ಜನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಸಮನ್ನಾಹರತಿ ಆವಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ "ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ "ವಿಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಏತ್ಥ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಾ**"ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಚ ಯಥಾ ಉಪರಿ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ವಿಪಸ್ಸತಿ, ಓಲೋಕೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಗ್ಗೋಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಪುರಿಮಞ್ಹಿ ಸಚ್ಚದ್ವಯಂ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ ದುದ್ದಸಂ, ಇತರಂ ದುದ್ದಸತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರಂ।

ಅಭಿನಿವೇಸೋತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿಪತ್ತಿ। **ತದಾರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ತಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ। **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಭಾವಚ್ಛೇದನಾದಿಕಿಚ್ಚಞ್ಚೇವ ಅಞ್ಞಾಣಾದಿಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ। ಇಮಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಕತೇಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಲಕ್ಖಣವವತ್ಥಾಪನಂ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಯಥಾ "ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಬದ್ಧಂ ಸುಬದ್ಧ"ನ್ತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ ಕಿಚ್ಚಂ ಸಿದ್ಧಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಪಚ್ಚಯತೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತೋ ಚ ವವತ್ಥಾಪಿತತ್ತಾ ಪಾಕಟಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧೇನಪಿ ಸಿದ್ಧಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅಹುತ್ವಾ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ। **ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತೀ**ತಿ ಅಸತೋ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಸತೋ, ಉಪ್ಪಾದವನ್ತತೋ ಚ ನೇಸಂ ಏಕನ್ತೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಭಾವತೋ, ಸತಿ ಉಪ್ಪಾದೇ ಅವಸ್ಸಂಭಾವೀ ನಿರೋಧೋತಿ ನತ್ಥೇವ ನಿಚ್ಚತಾವಕಾಸೋತಿ। ಸೂಪಟ್ಠಿತಾನಿಚ್ಚತಾಯ ಚ ಉದಯಬ್ಬಯಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಭಿಣ್ಹಪಟಿಪೀಳನತೋ ದುಕ್ಖಮನಟ್ಠೇನ ದುಕ್ಖಂ। ತೇನಾಹ "**ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳಿತತ್ತಾ ದುಕ್ಖಾತಿ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತೀ**"ತಿ। ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಸಙ್ಖಾರಗತೇ "ಮಾ ಜೀರಿ ಮಾ ಬ್ಯಾಧಿಯೀ"ತಿ ಅಲಬ್ಭನತೋ ನತ್ಥಿ ವಸವತ್ತನನ್ತಿ ಆಹ "**ಅವಸವತ್ತನತೋ ಅನತ್ತಾತಿ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತೀ**"ತಿ। **ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ**ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾದಿಪರಮ್ಪರಾಯ।

ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ। **ಏಕಪಟಿವೇಧೇನೇವಾ**ತಿ ಏಕಞಾಣೇನೇವ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। ಪಟಿವೇಧೋ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನ ವಿಸಯೇ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಂ। **ಅಭಿಸಮಯೋ** ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಸಙ್ಖಾತೋ **ಅವಬೋಧೋ**। "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಜಾನನಮೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧೋ**। ಅಯಂ ಯಥಾ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ, ನ ಪನ ಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾಪಿ ವತ್ತನತೋ। ತೇನಾಹ "**ನ ಹಿಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ**"ತಿಆದಿ। ಪಹೀನಸ್ಸ ಪುನ ಅಪ್ಪಹಾತಬ್ಬತಾಯ ಪಕಟ್ಠಂ ಹಾನಂ ಚಜನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಪಹಾನಂ, ಪಹಾನಮೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಪಹಾನಪಟಿವೇಧೋ**। ಅಯಮ್ಪಿ ಯೇನ ಕಿಲೇಸೇನ ಅಪ್ಪಹೀಯಮಾನೇನ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಸತಿ ಚ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪದಘಾತಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ತಥಾಪವತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಂ ಉಪಾದಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ

ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ, ಅನುಸ್ಸವಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸರೂಪತೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಂ ಇದಂ ತನ್ತಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಗಹಣಂ, ಸಾ ಏವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಟಿವೇಧೋ**। ಅಯಂ ಪನ ಯಸ್ಸ ಆವರಣಸ್ಸ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಞಾಣಂ ನಿರೋಧಂ ಆಲಮ್ಬಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ತಂ ಸರೂಪತೋ ವಿಭಾವಿತಮೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ।

ಭಾವನಾ ಉಪ್ಪಾದನಾ ವಡ್ಢನಾ ಚ, ತತ್ಥ ಪಠಮಮಗ್ಗೇ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ, ದುತಿಯಾದೀಸು ವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ವಾ ಉಭಯಥಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಠಮಮಗ್ಗೋಪಿ ಹಿ ಯಥಾರಹಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಯಂ ಪವತ್ತಂ ಪರಿಜಾನನಾದಿಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಪವತ್ತೋತಿ ತತ್ಥಾಪಿ ವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। ದುತಿಯಾದೀಸುಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ ಪುಗ್ಗಲನ್ತರಸಾಧನತೋ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ, ಸಾ ಏವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಭಾವನಾ ಪಟಿವೇಧೋ**। ಅಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಯಥಾ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಸರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ, ತಿಟ್ಠತು ತಾವ ಯಥಾಧಿಗತಮಗ್ಗಧಮ್ಮಂ ಯಥಾಪವತ್ತೇಸು ಫಲಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಅಯಂ ಯಥಾಧಿಗತಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇಸು ವಿಯ ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋವ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ಪತ್ತಧಮ್ಮೋ ವಿದಿತಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹಧಮ್ಮೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೯, ೩೫೬; ಮಹಾವ॰ ೨೭, ೫೭)। ಯತೋ ಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾಸಞ್ಚೋದಿತಾ ಯಥಾಧಿಗತಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾವಲಮ್ಬಿನಿಯೋ ಮಗ್ಗವೀಥಿತೋ ಪರತೋ ಮಗ್ಗಫಲಪಹೀನಾವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ "ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೇನಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಾ। **ಏಕಾಭಿಸಮಯೇನ ಅಭಿಸಮೇತೀತಿ** ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭೂತತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನೋ ಚ ಖೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಞಾಣೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿತಣ್ಡವಾದೀ ಪನಾಹ "ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ನಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಕಿಚ್ಚಕರಣಂ, ನ ಏಕಾಭಿಸಮಯವಸೇನ। ತಞ್ಹಿ ಕಾಲೇನ ದುಕ್ಖಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಕಾಲೇನ ಸಮುದಯಂ ಪಜಹತಿ, ಕಾಲೇನ ನಿರೋಧಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಕಾಲೇನ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಏಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಚತುಕಿಚ್ಚಕರಣಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿದಂ ಕತ್ಥಚಿ ದಿಟ್ಠಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ। ಸೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ - ಯದಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಂ ನಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮೇತಿ, ನ ಏಕಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಪಚ್ಚೇಕಮ್ಪಿ ಸಚ್ಚೇಸು ನಾನಕ್ಖಣೇನೇವ ಪವತ್ತೇಯ್ಯ, ನ ಏಕಕ್ಖಣೇನ, ತಥಾ ಸತಿ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಏಕದೇಸೇಕದೇಸಮೇವ ಪರಿಜಾನಾತಿ ಪಜಹತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ನಾನಾಭಿಸಮಯೇ ಪಠಮಮಗ್ಗಾದೀಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬಾನಂ ಸಞ್ಞೋಜನತ್ತಯಾದೀನಂ ಏಕದೇಸೇಕದೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಸಿಯಾತಿ ಏಕದೇಸಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಾದಿತಾ, ತತೋ ಏವ ಏಕದೇಸಸೋತಾಪನ್ನಾದಿತಾ ಚ ಆಪಜ್ಜತಿ ಅನನ್ತರಫಲತ್ತಾ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾನಂ, ನ ಚ ತಂ ಯುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಕಾಲಭೇದೇನ ವಿನಾ ಸೋ ಏವ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಚ ಅಸೋತಾಪನ್ನೋ ಚಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ।

ಅಪಿಚಾಯಂ ನಾನಾಭಿಸಮಯವಾದೀ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ "ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಂ ಕಿಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಉದಾಹು ಕಿಚ್ಚತೋ"ತಿ? ಜಾನಮಾನೋ "ಕಿಚ್ಚತೋ"ತಿ ವದೇಯ್ಯ, "ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ ಕಿಂ ನಾನಾಭಿಸಮಯೇನಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾನಿದಸ್ಸನೇನ ಸಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ "ಆರಮ್ಮಣತೋ"ತಿ ವದೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಞ್ಞಾಸಮುಚ್ಛೇದಾ ನ ಯುತ್ತಾ ಅನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ। ತಥಾ ಮಗ್ಗದಸ್ಸನಂ। ನ ಹಿ ಮಗ್ಗೋ ಸಯಮೇವ ಅತ್ತಾನಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತೀತಿ ಯುತ್ತಂ, ಮಗ್ಗನ್ತರಪರಿಕಪ್ಪನಾಯ ಪನ ಅನವಟ್ಠಾನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೀಣಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಕಿಚ್ಚತೋ, ನಿರೋಧಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಚ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಏವಂ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ನತ್ಥೇವ ನಾನಾಭಿಸಮಯೋ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ "ಯೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ದುಕ್ಖಂ ಪಸ್ಸತಿ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯಮ್ಪಿ ಸೋ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿ। ನ ಚೇತಂ ಕಾಲನ್ತರದಸ್ಸನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಯೋ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ದುಕ್ಖಂ ಪಸ್ಸತಿ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯಮ್ಪಿ ...ಪೇ॰... ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಮ್ಪಿ ಸೋ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೦೦) ಏಕಚ್ಚದಸ್ಸನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಅಞ್ಞಸಚ್ಚದಸ್ಸನಸಮಙ್ಗಿಭಾವವಿಚಾರಣಾಯಂ ತದತ್ಥಸಾಧನತ್ಥಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಗವಮ್ಪತಿತ್ಥೇರೇನ ಆಭತತ್ತಾ, ಪಚ್ಚೇಕಞ್ಚ

ಸಚ್ಚತ್ತಯದಸ್ಸನಸ್ಸ ಯೋಜಿತತ್ತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಪುರಿಮದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪುನ ಅದಸ್ಸನತೋ ಸಮುದಯಾದಿದಸ್ಸನಮಯೋಜನಿಯಂ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ಕತಕಾರೀಭಾವೇನ ಪವತ್ತತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದಕತ್ತಾ, ತಥಾ ಯೋಜನೇನ ಚ ಸಬ್ಬದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸನನ್ತರಪರಮನ್ತಿ ದಸ್ಸನಾನುಪರಮೋ ಸಿಯಾತಿ ಏವಂ ಆಗಮತೋ ಯುತ್ತಿತೋ ಚ ನಾನಾಭಿಸಮಯೋ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಸಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಚೇ ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ। ನೋ ಚೇ ಗಚ್ಛತಿ, **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಕಥಾ॰ ೨೭೪) ಓಧಿಸೋಕಥಾಯ ಸಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋತಿ।

ನಿರೋಧಂ ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ ನಿರೋಧಮೇವ ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ ನಿಯಮೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ನ ಆರಮ್ಮಣತೋವಾತಿ। ತೇನ ನಿರೋಧೇ ಕಿಚ್ಚತೋಪಿ ಪಟಿವೇಧೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ** ಸಚ್ಚಾನಂ ಅಭಿಸಮಯೇ। **ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾತಿ**ಆದಿ "ತೀಣಿ ಸಞ್ಞೋಜನಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸರೂಪದಸ್ಸನಂ। **ಚತೂಸು ಆಸವೇಸೂತಿ** ಇದಂ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ। ನ ಹಿ ಸುತ್ತೇ ಕತ್ಥಚಿ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ ಆಗತಾ ಅತ್ಥಿ। ಯದಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ನ ಆಸವೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ, ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಸವಾ ದಸ್ಸನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದಸ್ಸನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾತಿ** ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸ್ಸ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಕಿಚ್ಚಸಭಾಗತಾಯ ಇಧ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಆಸವಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಬ್ಬೋ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹೋ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿವಿನಿಮುತ್ತೋ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಛನ್ನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ...ಪೇ॰... ವಿಭತ್ತಾ"**ತಿ। ಸಾ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಸನ್ತಾನೇ ಚ ರಿತಂ ಏಕಟ್ಠಂ, ತತ್ಥ ಪರಮಂ ಸಹಜಾತೇಕಟ್ಠಂ, ಇತರಂ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠಂ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಿಟ್ಠಾಸವೇಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಥಾಪೀತಿ** ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ, ಸಹಜಾತೇಕಟ್ಠಪಹಾನೇಕಟ್ಠಪ್ಪಕಾರೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಸೇಸಾತಿ** ದಿಟ್ಠಾಸವತೋ ಅವಸಿಟ್ಠಾ। **ತಯೋಪಿ ಆಸವಾತಿ** ಕಾಮಾಸವಭವಾಸವಅವಿಜ್ಜಾಸವಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ "ಚತೂಸು ಆಸವೇಸೂ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಬಹೂ ಏವೇತ್ಥ ಆಸವಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ "ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಸವಾ ದಸ್ಸನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ"ತಿ। **ಪೋರಾಣಾನನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಂ, "ಪುರಾತನಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾನ"ನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

ದಸ್ಸನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ದಸ್ಸನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಂವರಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ

೨೨. **ಸಂವರಾದೀಹೀತಿ** ಸಂವರಪಟಿಸೇವನಅಧಿವಾಸನಪರಿವಜ್ಜನವಿನೋದನೇಹಿ। **ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪೀತಿ** ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ। **ಅಯನ್ತಿ** ಸಂವರಾಪಹಾತಬ್ಬಾದಿಕಥಾ **ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**। ತಥಾ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ "ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಆಸವಕ್ಖಯಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥ"ನ್ತಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ ಪಯೋಜನಂ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಆದಿತೋ ಏವ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತುಂ, ಅಥ ಖೋ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ "ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ಪಟಿಸೇವತಿ, ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ಅಧಿವಾಸೇತಿ, ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸಙ್ಖಾಯೇಕಂ ವಿನೋದೇತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಚತುರಾಪಸ್ಸೇನಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಸಮ್ಮಸನವಿಧಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆಸವೇ ಖೇಪೇತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಅನುಪುಬ್ಬನಿನ್ನೋ ಅನುಪುಬ್ಬಪೋಣೋ ಅನುಪುಬ್ಬಪಬ್ಭಾರೋ, ನ ಆಯತಕೇನೇವ ಪಪಾತೋ, ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅನುಪುಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾ ಅನುಪುಬ್ಬಕಿರಿಯಾ ಅನುಪುಬ್ಬಪಟಿಪದಾ, ನ ಆಯತಕೇನೇವ ಅಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೦; ಉದಾ॰ ೪೫; ಚೂಳವ॰ ೩೮೫)।

ಇಧಾತಿ ಅಯಂ **ಇಧ**-ಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸಂವುತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯಭೂತಸಾಸನಪರಿದೀಪನೋ, ಅಞ್ಞಸಾಸನಸ್ಸ ತಥಾಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ"**ತಿ। **ಆದೀನವಪಟಿಸಙ್ಖಾತಿ** ಆದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। **ಸಮ್ಮಿಲಿಮಟ್ಠನ್ತಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೬.೫೮) ಘಂಸಿತಂ। **ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸೋತಿ** ಹತ್ಥಪಾದಹಸಿತಕಥಿತವಿಲೋಕಿತಾದಿಪ್ಪಕಾರಭಾಗಸೋ। ತಞ್ಹಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನು ಅನು ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ "ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋತಿ** ಇತ್ಥಿಪುರಿಸನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಸ್ಸ ವಾ ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭೂತಸ್ಸ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಗಾಹೋ। **ಆದಿತ್ತಪರಿಯಾಯನಯೇನಾತಿ** ಆದಿತ್ತಪರಿಯಾಯೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮; ಮಹಾವ॰ ೫೪) ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಆದೀನವಪಟಿಸಙ್ಖಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಥಾ ಇತ್ಥಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಏವಮಿದಂ, ಇದಂ ಪನ **ಚಕ್ಖುಮೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ। ತಿತ್ಥಕಾಕೋ ವಿಯಾತಿ** ತಿತ್ಥೇ ಕಾಕೋ ತಿತ್ಥಕಾಕೋ, ನದಿಯಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮನತಿತ್ಥೇ ನಿಯತಟ್ಠಿತಿಕೋ। **ಆವಾಟಕಚ್ಛಪೋತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏವಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ **ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ** ನಿಯತಟ್ಠಾನೋ **ಸಂವರೋ** ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ। **ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಂ** ಸತಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ। ಯದಿಪಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ನಿರನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಸಾದಘಟ್ಟನಾವಜ್ಜನುಪ್ಪಾದಾನಂ ಪನ ಅನ್ತರೇ ದ್ವೇ ಏವ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಚಿತ್ತನಿಯಾಮೋತಿ ಆಹ **ಭವಙ್ಗೇ "ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧೇ"**ತಿ।

ಜವನಕ್ಖಣೇ ಪನ ಸಚೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ವಾತಿಆದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೫; ಧ॰ ಸ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೧೩೫೨) ಪುನ ಅವಚನತ್ಥಂ ಇಧೇವ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸಙ್ಖಾತೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸಂವರೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಸೋ ಮನೋದ್ವಾರವಸೇನ, ಇತರೋ ಛನ್ನಮ್ಪಿ ದ್ವಾರಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಾದೀನಞ್ಹಿ ಸತಿಪಟಿಪಕ್ಖಾದಿಲಕ್ಖಣಾನಂ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಸಿಯಾ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕವೀತಿಕ್ಕಮಭೂತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನಾನಂ ಅವಿಞ್ಞತ್ತಿಜನಕತ್ತಾತಿ।

ಯಥಾ ಕಿನ್ತಿ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಜವನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅಸಂವರೋ "ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಅಸಂವರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾತಿ**ಆದಿನಾ ನಗರದ್ವಾರೇ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ಘರಾದೀನಂ ಅಸಂವುತತಾ ವಿಯ ಜವನೇ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ದ್ವಾರಾದೀನಂ ಅಸಂವುತತಾತಿ ಅಞ್ಞಾಸಂವರೇ ಅಞ್ಞಾಸಂವುತತಾಸಾಮಞ್ಞಮೇವ ನಿದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಾಮಞ್ಞಂ, ಅನ್ತೋಬಹಿಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ। ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಚ ಜವನೇನ ದ್ವಾರಾದೀನಂ ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಪುರಿಮನಿಪ್ಫನ್ನಂ ಜವನಕಾಲೇ ಅಸನ್ತಮ್ಪಿ ಭವಙ್ಗಾದಿ ಫಲನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಚಕ್ಖಾದಿ ವಿಯ ಸನ್ತಂಯೇವ ನಾಮ। ನ ಹಿ ಧರಮಾನಂಯೇವ "ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸತಿ ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದಿಕೇ ಪಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಜವನಂ ಬಾಹಿರಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ನಗರದ್ವಾರಸಮಾನಂ ವುತ್ತಂ। ಇತರಞ್ಚ ಅನ್ತೋನಗರಘರಾದಿಸಮಾನಂ। ಜವನಸ್ಸ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸತಿಪಿ ಬಾಹಿರಭಾವೇ ಇತರಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಭನ್ತರಭಾವೇ "ಪಭಸ್ಸರಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಆಗನ್ತುಕೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯) ಆದಿವಚನತೋ ಆಗನ್ತುಕಭೂತಸ್ಸ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಜವನಸ್ಸ ಬಾಹಿರಭಾವೋ, ತಬ್ಬಿಧುರಸಭಾವಸ್ಸ ಇತರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಭಾವೋ ಚ ಪರಿಯಾಯತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಜವನೇ ವಾ ಅಸಂವರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತತೋ ಪರಂ ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದೀನಂ ಅಸಂವರಹೇತುಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ ನಗರದ್ವಾರಸದಿಸೇನ ಜವನೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದಿಚೋರಾನಂ ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದೀಸು ಮುಸನಂ ಕುಸಲಭಣ್ಡವಿನಾಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಹಿ ಅಸಂವರೇ ದ್ವಾರಾದೀನಂ ತಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಸೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಯೇವ ದ್ವಾರಾದೀನಂ ಸಂವರೂಪನಿಸ್ಸಯಭಾವಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೋಯೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಸಂವರಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿನಯೋ। ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಅಕುಸಲಜವನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಿಣ್ಣೇ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಂ ತಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಓತರತಿ, ಪುನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ದ್ವಾರೇ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಸಯಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಜವನಂ ಭವಙ್ಗಂ ಓತರತಿ, ಪುನ ವಾರೇ ರಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಜವನಂ ಜವತಿ, ಪುನಪಿ ಯದಿ ತಾದಿಸಂ ಆರಮ್ಮಣಂ

ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛತಿ, ತಂಸದಿಸಮೇವ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ರೂಪಾದೀಸು ಜವನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಏವಮೇವ ಜವನೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಅಗುತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಅಯಂ ತಾವ ಅಸಂವರಪಕ್ಖೇ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಸಂವರಪಕ್ಖೇಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಂವರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಂವುತೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಉಪೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"ತಿ ಪದಞ್ಚ ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನಂ ಸಮಾನಂ ಕತ್ವಾ। **ಅಯಮೇವ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಸುನ್ದರತರೋ** ಉಪರಿಪಾಳಿಯಾ ಸಂಸನ್ದನತೋ। ತೇನಾಹ **"ತಥಾಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಯನ್ತಿ ಆದೇಸೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ನಿಪಾತಪದಂ ವಾ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತಪುಥುವಚನತ್ಥಂ। **ವಿಘಾತಕರಾ**ತಿ ಚಿತ್ತವಿಘಾತಕರಣಾ ಚಿತ್ತದುಕ್ಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ ಚ। ಯಥಾವುತ್ತಕಿಲೇಸಹೇತುಕಾ ದಾಹಾನುಬನ್ಧಾ ವಿಪಾಕಾ ಏವ **ವಿಪಾಕಪರಿಳಾಹಾ**। ಯಥಾ ಪನೇತ್ಥ ಆಸವಾ ಅಞ್ಞೇ ಚ ವಿಘಾತಕರಾ ಕಿಲೇಸವಿಪಾಕಪರಿಳಾಹಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಂವರಣೂಪಾಯೋ, ಸಂವರಿತಬ್ಬಂ, ಸಂವರೋ, ಯತೋ ಸೋ ಸಂವರೋ, ಯತ್ಥ ಸಂವರೋ, ಯಞ್ಚ ಸಂವರಫಲನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ? ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋತಿ ಹಿ **ಸಂವರಣೂಪಾಯೋ**। ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ **ಸಂವರಿತಬ್ಬಂ**। ಸಂವರಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಸತಿ **ಸಂವರೋ**। ಅಸಂವುತಸ್ಸಾತಿ **ಸಂವರಣಾವಧಿ**। ಅಸಂವರತೋ ಹಿ ಸಂವರಣಂ। ಸಂವರಿತಬ್ಬಗ್ಗಹಣೇನ ಸಿದ್ಧೋ ಇಧ **ಸಂವರವಿಸಯೋ**। ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಞ್ಹಿ ಸಂವರಞಾಣಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಸಂವರೀಯತೀತಿ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧೋಯಮತ್ಥೋ। ಆಸವತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಿಲೇಸಾದಿಪರಿಳಾಹಾಭಾವೋ **ಫಲಂ**। ಏವಂ ಸೋತದ್ವಾರಾದೀಸುಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ದ್ವಾರೇ।

ಸಂವರಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಟಿಸೇವನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ

೨೩. **ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಚೀವರ**ನ್ತಿಆದೀಸು "ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಮೇವ ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ। **ಈದಿಸ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ। **ಭವಪತ್ಥನಾಯ ಅಸ್ಸಾದಯತೋ**ತಿ ಭವಪತ್ಥನಾಮುಖೇನ ಭಾವಿತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತಸ್ಸ। **ಚೀವರ**ನ್ತಿ ನಿವಾಸನಾದಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚೀವರಂ। **ಪಟಿಸೇವತೀ**ತಿ ನಿವಾಸನಾದಿವಸೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ। **ಯಾವದೇವಾ**ತಿ ಪಯೋಜನಪರಿಮಾಣನಿಯಮನಂ। ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಿಯೇವ ಹಿ ಯೋಗಿನೋ ಚೀವರಪಟಿಸೇವನೇ ಪಯೋಜನಂ। **ಸೀತಸ್ಸಾ**ತಿ ಧಾತುಕ್ಖೋಭತೋ ವಾ ಉತುಪರಿಣಾಮತೋ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಸೀತಸ್ಸ। **ಪಟಿಘಾತಾಯಾ**ತಿ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಂ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಿಕಾರಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ। **ಉಣ್ಹಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಉಣ್ಹಸ್ಸ। **ಡಂಸಾ**ದಯೋ ಪಾಕಟಾಯೇವ। ಪುನ **ಯಾವದೇವಾ**ತಿ ನಿಯತಪಯೋಜನಪರಿಮಾಣನಿಯಮನಂ। ನಿಯತಞ್ಹಿ ಪಯೋಜನಂ ಚೀವರಪಟಿಸೇವನಸ್ಸ ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ, ಇತರಂ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ । **ಹಿರಿಕೋಪೀನ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬಾಧಟ್ಠಾನಂ । ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅಙ್ಗೇ ವಿವಟೇ ಹಿರೀಕುಪ್ಪತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ, ತಂ ಹಿರಿಯಾ ಕೋಪನತೋ ಹಿರಿಕೋಪೀನಂ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ ಚೀವರಂ ಪಟಿಸೇವತಿ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾರಂ। ಸೋ ಹಿ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾಯ ಪತ್ತೇ ಪತನತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಲದ್ಧಭಿಕ್ಖಾಪಿಣ್ಡಾನಂ ಪಾತೋ ಸನ್ನಿಪಾತೋತಿ "ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನೇವ ದವಾಯಾ**ತಿ ನ ಕೀಳನಾಯ। **ನ ಮದಾಯಾ**ತಿ ನ ಬಲಮದಮಾನಮದಪುರಿಸಮದತ್ಥಂ। **ನ ಮಣ್ಡನಾಯಾ**ತಿ ನ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಪೀಣನಭಾವತ್ಥಂ। **ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾ**ತಿ ನ ತೇಸಂಯೇವ ಸೋಭನತ್ಥಂ, ಛವಿಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಾನಿ ಚ ಪದಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಮೋಹ-ದೋಸ-ಸಣ್ಠಾನ-ವಣ್ಣ-ರಾಗೂಪನಿಸ್ಸಯ-ಪಹಾನತ್ಥಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಪುರಿಮಂ ವಾ ದ್ವಯಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಂಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿನಿಸೇಧನತ್ಥಂ, ಇತರಂ ಪರಸ್ಸಪಿ। ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಪಹಾನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ। **ಠಿತಿಯಾ ಯಾಪನಾಯಾ**ತಿ ಪಬನ್ಧಟ್ಠಿತತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅವಿಚ್ಛೇದನತ್ಥಞ್ಚ ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಿತತ್ಥಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಾಪನತ್ಥಂ।

ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾತಿ ಜಿಘಚ್ಛಾದುಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪರಮಣತ್ಥಂ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ**ತಿ ಸಾಸನಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನಂ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ। **ಇತೀ**ತಿ ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಉಪಾಯೇನ। **ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮೀ**ತಿ ಪುರಾಣಂ ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಂ ಪಟಿಹನಿಸ್ಸಾಮಿ। **ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ನವಂ ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ। ತಸ್ಸಾ ಹಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥಮೇವ ಆಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾ ನಾಮ ಯಥಾಪವತ್ತಾ ಜಿಘಚ್ಛಾನಿಮಿತ್ತಾ ವೇದನಾ। ಸಾ ಹಿ ಅಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಪವಡ್ಢನವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾಪಿ ಖುದಾನಿಮಿತ್ತಾವ ಅಙ್ಗದಾಹಸೂಲಾದಿವೇದನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಾ। ಸಾ ಹಿ ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾವ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ। ವಿಹಿಂಸಾನಿಮಿತ್ತತಾ ಚೇತಾಸಂ ವಿಹಿಂಸಾಯ ವಿಸೇಸೋ।

ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಯಾಪನಾ ಚ ಮೇ ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಯಾಪನಾಯಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಯಾಪನಾ ವುತ್ತಾ, ಇಧ ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಅವಿಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತಾ ಯಾಪನಾತಿ ಅಯಮೇತಾಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚಾ**ತಿ ಅಯುತ್ತಪರಿಯೇಸನಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಅನವಜ್ಜತಾ, ಪರಿಮಿತಪರಿಭೋಗೇನ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ। ಅಸಪ್ಪಾಯಾಪರಿಮಿತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಾ ಅರತಿತನ್ದೀವಿಜಮ್ಭಿತಾವಿಞ್ಞುಗರಹಾದಿದೋಸಾಭಾವೇನ ವಾ ಅನವಜ್ಜತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಮಿತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯಬಲಸಮ್ಭವೇನ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ। ಯಾವದತ್ಥಉದರಾವದೇಹಕಭೋಜನಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಸೇಯ್ಯಸುಖಪಸ್ಸಸುಖಮಿದ್ಧಸುಖಾದೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಅನವಜ್ಜತಾ, ಚತುಪಞ್ಚಾಲೋಪಮತ್ತಊನಭೋಜನೇನ ಚತುಇರಿಯಾಪಥಯೋಗ್ಯತಾಪಾದನತೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> “ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ, ಅಭುತ್ವಾ ಉದಕಂ ಪಿವೇ।
> ಅಲಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ, ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೯೮೩)।

ಏತ್ತಾವತಾ ಪಯೋಜನಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಮಜ್ಝಿಮಾ ಚ ಪಟಿಪದಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।

ಸೇನಾಸನನ್ತಿ ಸಯನಞ್ಚ ಆಸನಞ್ಚ। ಯತ್ಥ ಹಿ ವಿಹಾರಾದಿಕೇ ಸೇತಿ ನಿಪಜ್ಜತಿ, ಆಸತಿ ನಿಸೀದತಿ, ತಂ ಸೇನಾಸನಂ। **ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉತುಯೇವ ಪರಿಸಹನಟ್ಠೇನ ಪರಿಸ್ಸಯೋ, ಸರೀರಾಬಾಧಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಕರೋ, ಅಥ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಉತು ಚ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯೋ ಚ ರಾಗದೋಸಾದಿಪಟಿಚ್ಛನ್ನಪರಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯೋ, ತಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಏಕೀಭಾವಸುಖತ್ಥಞ್ಚ। ಇದಞ್ಚ ಚೀವರಪಟಿಸೇವನೇ ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ ವಿಯ ತಸ್ಸ ನಿಯತಪಯೋಜನನ್ತಿ ಪುನ “**ಯಾವದೇವಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ರೋಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೋ, ತತೋ ಏವ ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತವತ್ಥುತಾಯ ಭೇಸಜ್ಜಂ, ಜೀವಿತಸ್ಸ ಪರಿವಾರಸಮ್ಭಾರಭಾವೇಹಿ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಚಾತಿ **ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೋ,** ತಂ। **ಉಪ್ಪನ್ನಾನ**ನ್ತಿ ಜಾತಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। **ವೇಯ್ಯಾಬಾಧಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಬ್ಯಾಬಾಧತೋ ಧಾತುಕ್ಖೋಭತೋ ಚ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತರೋಗತೋ ಚ ಜಾತಾನಂ। **ವೇದನಾನ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾನಂ। **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಪರಮತಾಯಾ**ತಿ ನಿದ್ದುಕ್ಖಪರಮಭಾವಾಯ ಪಟಿಸೇವಾಮೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ನವವೇದನುಪ್ಪಾದನತೋಪೀ**ತಿ ನ ಕೇವಲಂ ಆಯತಿಂ ಏವ ವಿಪಾಕಪರಿಳಾಹಾ, ಅಥ ಖೋ ಅತಿಭೋಜನಪಚ್ಚಯಾ ಅಲಂಸಾಟಕಾದೀನಂ ವಿಯ ನವವೇದನುಪ್ಪಾದನತೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಟಿಸೇವನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಧಿವಾಸನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ

೨೪. ಖಮೋತಿ ಖಮನಕೋ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಚಲನಂ ನಾಮ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಆಹ **"ಚಲತಿ ಕಮ್ಪತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಜಹತೀ"**ತಿ। **ಅಧಿಮತ್ತಮ್ಪಿ ಉಣ್ಹಂ ಸಹತಿ,** ಸಹನ್ತೋ ಚ ನ ನಗ್ಗಸಮಣಾದಯೋ ವಿಯ ಸಹತಿ, ಅಥ ಖೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನೇನಾತಿ ಆಹ **"ಸ್ವೇವ ಥೇರೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಬಹಿಚಙ್ಕಮೇತಿ** ಲೇಣತೋ ಬಹಿ ಚಙ್ಕಮೇ। **ಉಣ್ಹಭಯೇನೇವಾತಿ** ನರಕಗ್ಗಿಉಣ್ಹಭಯೇನೇವ। ತೇನಾಹ **"ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ"**ತಿ, ತಮ್ಪಿ "ಮಯಾ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ಅನುಭೂತಂ, ಇದಂ ಪನ ತತೋ ಮುದುತರ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। **ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪೋವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ** ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಪರತೋ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ।

ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೋಹಮಸ್ಮೀತಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ "ವಿಸುದ್ಧಸೀಲೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮರಣಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಮೂಲಿಕಂ ಪೀತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। **ಸಹ ಪೀತುಪ್ಪಾದಾತಿ** ಫರಣಪೀತಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದೇನ ಸಹೇವ। **ವಿಸಂ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾತಿ** ಪೀತಿವೇಗೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥತಂ ದಟ್ಠಮುಖೇನೇವ ಭಸ್ಸಿತ್ವಾ। **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ಸಪ್ಪೇನ ದಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ। **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಂ ಲಭಿತ್ವಾತಿ** "ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬; ೩.೩೫೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೯೬; ೧೧.೧೨) ನಯೇನ ಸಮಾಧಾನಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ।

ಪಚ್ಚಯೇಸು ಸನ್ತೋಸೋ ಭಾವನಾಯ ಚ ಆರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನತಾಯ ಆರಾಮೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಭಾವನಾರಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಚ್ಚಯ...ಪೇ॰... ರಾಮತಾ,** ತಾಯ। **ಮಹಾಥೇರೋತಿ** ವುಡ್ಢತರೋ ಥೇರೋ। ವಚನಮೇವ ತದತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮಾನಂ ಪಥೋತಿ **ವಚನಪಥೋ।**

ಅಸುಖಟ್ಠೇನ ವಾ **ತಿಬ್ಬಾ।** ಯಞ್ಹಿ ನ ಸುಖಂ, ತಂ ಅನಿಟ್ಠಂ "ತಿಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏವಂಸಭಾವೋತಿ** "ಅಧಿವಾಸನಜಾತಿಯೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಮಾಹ। **ಮುಹುತ್ತೇನ** ಖಣೇವ ವಾತೇ ಹದಯಂ ಫಾಲೇತುಂ ಆರದ್ಧೇಯೇವ। **ಅನಾಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ** ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ।

ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ "ಉಣ್ಹೇನ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಸೀತಂ ಪತ್ಥಯತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಣ್ಹಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಕಾಮಾಸವುಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸೀತಂ ವಾ ಉಣ್ಹಂ ವಾ ಅನಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅತ್ತಗ್ಗಾಹೇ ಸತಿ ಅತ್ತನಿಯಗ್ಗಾಹೋತಿ ಆಹ **"ಮಯ್ಹಂ ಸೀತಂ ಉಣ್ಹನ್ತಿ ಗಾಹೋ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ"**ತಿ। ಸೀತಾದಿಕೇ ಉಪಗತೇ ಸಹನ್ತೇ ಖಮನ್ತೇ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ವಾಸೇನ್ತೇ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಾಸೇತಿಯೇವಾ"**ತಿ । **ನ ನಿರಸ್ಸತೀತಿ** ನ ವಿಧುನತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸೀತಾದಿಕೇ ನ ಸಹತಿ, ಸೋ ತೇ ನಿರಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಧುನನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ।

ಅಧಿವಾಸನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪರಿವಜ್ಜನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ

೨೫. ಅಹಂ ಸಮಣೋತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೬.೫೮) "ಅಹಂ ಸಮಣೋ, ಕಿಂ ಮಮ ಜೀವಿತೇನ ವಾ ಮರಣೇನ ವಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ** ಗಾಮಪ್ಪದೇಸಂ ಪಯೋಜನಾದಿಞ್ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಪಟಿಕ್ಕಮತೀತಿ** ಹತ್ಥಿಆದೀನಂ ಸಮೀಪಗಮನತೋ ಅಪಕ್ಕಮತಿ। ಕಣ್ಟಕಾ ಯತ್ಥ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಂ **ಕಣ್ಟಕಟ್ಠಾನಂ। ಅಮನುಸ್ಸದುಟ್ಠಾನೀತಿ** ಅಮನುಸ್ಸಸಞ್ಚಾರೇನ ದೂಸಿತಾನಿ, ಸಪರಿಸ್ಸಯಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಾನನ್ತಿ** ಸಮಂ, ಅವಿಸಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕಾಸಿ ವಾ** ತಾದಿಸಂ ಅನಾಚಾರಂ।

ಸೀಲಸಂವರಸಙ್ಖಾತೇನಾತಿ “ಕಥಂ ಪರಿವಜ್ಜನಂ ಸೀಲ”ನ್ತಿ ಯದೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಅಪಿಚ “ಚಣ್ಡಂ ಹತ್ಥಿಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತೀ”ತಿ ವಚನತೋ ಹತ್ಥಿಆದಿಪರಿವಜ್ಜನಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ವಚನಾನುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಆಚಾರಸೀಲಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪರಿವಜ್ಜನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಿನೋದನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ

೨೬. **ಇತಿಪೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾಪಿ ಲೋಭಾದಿಸಹಗತತ್ತಾಪಿ ಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖತೋಪೀತಿಆದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಅಯಂ ವಿತಕ್ಕೋ ಅಕುಸಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ಸಾವಜ್ಜೋತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಅಕುಸಲೋತಿ**ಆದಿನಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ದುಕ್ಖವಿಪಾಕೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂ। **ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಆದೀನವವಿಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅನಧಿವಾಸನಂ ನಾಮ ಪುನ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ವಿನೋದನಂ ಬ್ಯನ್ತಿಕರಣಂ ಅನಭಾವಗಮನನ್ತಿ ಚ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಪಾಳಿಯಂ “ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಪಜಹತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅನಧಿವಾಸೇನ್ತೋ ಕಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಪಜಹತೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಹಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಮೇವ, ನ ಸಮುಚ್ಛೇದೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ವಿನೋದೇತೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋತಿ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಕಾಮಸಹಗತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। ತೇನಾಹ **“ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ತಕ್ಕೋ”**ತಿಆದಿ। **ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ** ಹಿ ಕಾಮರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಾಮೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ವತ್ಥುಕಾಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಟಿಬದ್ಧೋ ಚ। **ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪನ್ನೇತಿ** ತೇಸಂ ಪಾಪವಿತಕ್ಕಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಗಹಣಂ ವಾ ಕತಂ ಸಿಯಾ ಅನವಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ವಾ। ತೇಸು ಪಠಮಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಉಪನ್ನಮತ್ತೇ”**ತಿ, ಸಮ್ಪತಿಜಾತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನವಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಯ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸತಕ್ಖತ್ತುಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಞಾತಿವಿತಕ್ಕೋತಿ** “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಞಾತಯೋ ಸುಖಜೀವಿನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮವಸೇನ ಞಾತಕೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕೋ। **ಜನಪದವಿತಕ್ಕೋತಿ** “ಅಮ್ಹಾಕಂ ಜನಪದೋ ಸುಭಿಕ್ಖೋ ಸಮ್ಪನ್ನಸಸ್ಸೋ ರಮಣೀಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮವಸೇನೇವ ಜನಪದಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕೋ। ಉಕ್ಕುಟಿಕಪ್ಪಧಾನಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇ ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣೇ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಅತ್ತಾ ಸುಖೀ ಹೋತಿ ಅಮರೋತಿ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ಅಮರತ್ಥಾಯ ವಿತಕ್ಕೋ, ತಂ ವಾ ಆರಬ್ಭ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ ಅಮರೋ ಚ ಸೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಚಾತಿ **ಅಮರವಿತಕ್ಕೋ**। **ಪರಾನುದ್ದಯತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ** ಪರೇಸು ಉಪಟ್ಠಾಕಾದೀಸು ಸಹನನ್ದಿಕಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಅನುದ್ದಯತಾಪತಿರೂಪಕೋ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ** ಚೀವರಾದಿಲಾಭೇನ ಚೇವ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೇನ ಚ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ। **ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ** “ಅಹೋ ವತ ಮಂ ಪರೇ ನ ಅವಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ನ ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯುಂ, ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಂ ಕರೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕೋ।

ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪನಸಭಾವತ್ತಾ ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಪವತ್ತಿಯಾ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಚ ಕಾಮನಾಕಾರೋತಿ ಆಹ **“ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಾಮಾಸವೋ”**ತಿ। **ತಬ್ಬಿಸೇಸೋತಿ** ಕಾಮಾಸವವಿಸೇಸೋ, ರಾಗಸಹವುತ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ವಿನೋದೇತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನತೋ ನೀಹರತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿನೋದನಂ,** ವೀರಿಯನ್ತಿ ಆಹ **“ವೀರಿಯಸಂವರಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿನೋದನೇನಾ”**ತಿ।

ವಿನೋದನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಭಾವನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ

೧೬. “ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಯೋ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೭) ವಚನತೋ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತೀನಂ ಅನಧಿಗಮೋ ತತೋ ಚ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಾನತಿವತ್ತಿ **ಅಭಾವನಾಯ ಆದೀನವೋ,** ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವಾದಿವಸೇನ ಚ **ಭಾವನಾಯ ಆನಿಸಂಸೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಸಮಯಸಮ್ಭೂತಾತಿ** ದುತಿಯಾದಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಜಾತಾ, ಭಾವನಾಧಿಕಾರತೋ ದುತಿಯಮಗ್ಗಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚ ತೇ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಏವ, ಕಸ್ಮಾ ವಿಸೇಸನಂ ಕತನ್ತಿ? ನಯಿದಂ ವಿಸೇಸನಂ, ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ ಪನೇತಂ, ಲೋಕುತ್ತರಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತೇ ಚ ಖೋ ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಸಮಯಸಮ್ಭೂತಾತಿ। **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥನ್ತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಝಾನಮಗ್ಗಫಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವತ್ಥಂ। ಮಿಸ್ಸಕನಯೇನ ಹಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ವುಚ್ಚಮಾನೇಸು ತದಙ್ಗಾದಿವಿವೇಕದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಏವಾತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ। **ಇಧ ಪನಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಧಿಕಾರೇ। **ಲೋಕುತ್ತರನಯೋ ಏವ ಗಹೇತಬ್ಬೋ** ಭಾವನಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಕತತ್ತಾ।

ಆದಿಪದಾನನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೪೧೮) “ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗ”ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ ಆದಿಭೂತಾನಂ ಪದಾನಂ। **ಅತ್ಥತೋತಿ** ವಿಸೇಸವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಚ ಪದತ್ಥತೋ। **ಲಕ್ಖಣಾದೀಹೀತಿ** ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ। **ಕಮತೋತಿ** ಅನುಪುಬ್ಬಿತೋ। **ಅನೂನಾಧಿಕತೋತಿ** ತಾವತ್ತಕತೋ। **ವಿಭಾವಿನಾತಿ** ವಿಞ್ಞುನಾ।

ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇತಿ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪದೇ। **ಸರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅನುಸ್ಸರಣಟ್ಠೇನ। ಚಿರಕತಾದಿಭೇದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ।** ಉದಕೇ ಅಲಾಬು ವಿಯ ಪಿಲವಿತ್ವಾ ಗನ್ತುಂ ಅದತ್ವಾ ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಲಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಠಪನಂ ಸಾರಣಂ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠತಾಕರಣಂ **ಅಪಿಲಾಪನಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತಂ** ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇ। **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋತಿ** ಭಣ್ಡಗೋಪಕೋ। ಅಪಿಲಾಪೇ ಕರೋತಿ **ಅಪಿಲಾಪೇತಿ। ಥೇರೇನಾತಿ** ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನ। ಸಮ್ಮೋಸಪಚ್ಚನೀಕಂ ಕಿಚ್ಚಂ **ಅಸಮ್ಮೋಸೋ,** ನ ಸಮ್ಮೋಸಾಭಾವಮತ್ತಂ। **ಗೋಚರಾಭಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾತಿ** ಕಾಯಾದಿಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ।

ಬೋಧಿಯಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ, **ಅಙ್ಗೋ** ಅವಯವೋ, **ಬೋಧಿಸ್ಸ ವಾ** ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ **ಅಙ್ಗೋ** ಕಾರಣಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಾ** ಓಘತರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧) -

> “ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅವಸೇಸಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಆಯೂಹನಾ। ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾ ಆಯೂಹನಾ। ಲೀನವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಉದ್ಧಚ್ಚವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ಕಾಮಸುಖಾನುಯೋಗವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ”ತಿ -

ವುತ್ತೇಸು ಪಕಾರೇಸು ಇಧ ಅವುತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಾ ಹಿ ಅಯಂ ಬೋಧೀತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ । “ಬುಜ್ಝತೀ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಪಟಿಬುಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾನನಿದ್ದಾಯ ಉಟ್ಠಹತೀ”**ತಿ। ತಂ ಪನ ಪಟಿಬುಜ್ಝನಂ ಅತ್ಥತೋ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವೇಧೋ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಚತ್ತಾರೀ”**ತಿಆದಿ। **ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯಾತಿ** ಯಥಾ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏವ ಝಾನಮಗ್ಗಾ, ನ ಅಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತಾ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇನಙ್ಗರಥಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯಾತಿ** ಏತೇನ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ಇದಂ ಕಾರಣತ್ಥೋ ಅಙ್ಗ-ಸದ್ದೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಧಿಯೋ, ಬೋಧಿಯೋ ಏವ ಅಙ್ಗಾತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**"ತಿ। **ಅನುಬುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಕಾರಣಾನಂ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುರೂಪಂ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। **ಪಟಿಬುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಯ ಉಟ್ಠಹನತೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇನ ವಾ ಪಟಿಮುಖಂ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। **ಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಬುಜ್ಝನ್ತಿ। ಏವಂ ಉಪಸಗ್ಗಾನಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸದೀಪನತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಬೋಧಿ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಸಬ್ಬವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಬುಜ್ಝನಂ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತೋ।

ವಿಚಿನಾತೀತಿ "ತಯಿದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವೀಮಂಸತಿ। **ಓಭಾಸನಂ** ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸನಂ ಯಥಾ ಆಲೋಕೋ ಅನ್ಧಕಾರಸ್ಸ। ಯಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಸತಿ ವೀರೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ **ವೀರಭಾವೋ**। **ಈರಯಿತಬ್ಬತೋ**ತಿ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತೋ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖತೋ ಪತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಪಗ್ಗಹೋ**। **ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಂ** ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ। ಓಸೀದನಂ ಲಯಾಪತ್ತಿ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅನೋಸೀದನಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪೀಣಯತೀ**ತಿ ತಪ್ಪೇತಿ ವಡ್ಢೇತಿ ವಾ। **ಫರಣಂ** ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನಂ। **ತುಟ್ಠಿ** ನಾಮ ಪೀತಿ। ಉದಗ್ಗಭಾವೋ **ಓದಗ್ಯಂ,** ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಖಿಪನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋ**ತಿ ಕಾಯದರಥಸ್ಸ ಚಿತ್ತದರಥಸ್ಸ ಚ ಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋ ವೂಪಸಮನತೋ। **ಕಾಯೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ। **ದರಥೋ** ಸಾರಮ್ಭೋ, ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಕಿಲೇಸಾನಂ, ತಪ್ಪಧಾನಾನಂ ವಾ ಚತುನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಏವಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ **ಅಪರಿಪ್ಫನ್ದನಸೀತಿಭಾವೋ** ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಅಸಾರದ್ಧಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಅಸಾರದ್ಧೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೨)।

ಸಮಾಧಾನತೋತಿ ಸಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಧಾನತೋ ಠಪನತೋ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತತಾ, ಯೇನ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ। **ಅವಿಸಾರೋ** ಅತ್ತನೋ ಏವ ಅವಿಸರಣಸಭಾವೋ। **ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಭಾವಾಪಾದನಂ ನ್ಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಾನಂ ಉದಕಂ ವಿಯ। **ಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**ತಿ "ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧) ವಚನತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಬನ್ಧಠಿತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತೋ**ತಿ ಉದಾಸೀನಭಾವತೋ। **ಸಾತಿ** ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಉಪೇಕ್ಖಾ । ಸಮಪ್ಪವತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಸಙ್ಖಿಕ್ಖತಿ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖತಿ ತದಾಕಾರಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಲಕ್ಖಣಾ,** ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಗಹಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ"ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಕಿಚ್ಚಾಧಿಮತ್ತತಾಯ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಕಕಿಚ್ಚಕರಣವಸೇನ ಸಮಂ ಪವತ್ತನಪಚ್ಚಯತಾ **ಸಮವಾಹಿತಾ**। ಅಲೀನಾನುದ್ಧತಪ್ಪವತ್ತಿಪಚ್ಚಯತಾ **ಊನಾಧಿಕತಾನಿವಾರಣಂ**। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಅಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಹೇತುಕಪಕ್ಖಪಾತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದರಸಾ**"ತಿ। ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಮೇವ **ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ**।

ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಲೀನಪಕ್ಖೇ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖೇ ಚ ಅತ್ಥಿಕಾ ಪತ್ಥನೀಯಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ, ತಂ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಂ**। ಸಮಾನಕ್ಖಣಪವತ್ತೀಸು ಸತ್ತಸುಪಿ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ವಾಚಾಯ ಕಮಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವತ್ತಬ್ಬೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಠಮಂ ಅವತ್ವಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸೇವ ಪಠಮಂ ವಚನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಕಾರಕತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸಬ್ಬೇಸ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ** ಚ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾತಿ।

"**ಕಸ್ಮಾ ಸತ್ತೇವ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ವುತ್ತಾ**"ತಿ ಚೋದಕೋ ಸದ್ಧಾಲೋಭಾದೀನಮ್ಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವಂ ಆಸಙ್ಕತಿ, ಇತರೋ ಸತಿಆದೀನಂಯೇವ ಭಾವನಾಯ ಉಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕತೋ ಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಲೀನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಭಾವನಾವೀಥಿಂ ಅನೋತರಿತ್ವಾ ಸಂಕುಟಿತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ। ತದಾ ಹಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ತಞ್ಹಿ ಏತೇಹಿ ಅಲ್ಲತಿಣಾದೀಹಿ ವಿಯ ಪರಿತ್ತೋ ಅಗ್ಗಿ ದುಸ್ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಯಂ ಹೋತೀತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಲ್ಲಾನಿ

ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)। ಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಪನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ಸುಕ್ಖತಿಣಾದೀಹಿ ವಿಯ ಪರಿತ್ತೋ ಅಗ್ಗಿ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇಹಿ ಸುಸಮುಟ್ಠಾಪಿಯಂ ಹೋತೀತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ...ಪೇ॰... ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)। ತತ್ಥ ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರೋ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಭಾವೇತಿ ನಾಮ।

ಉದ್ಧಚ್ಚಸ್ಸಾತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹಿ ಸೀತಿಭಾವಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಂ ಅನೋತಿಣ್ಣತಾಯ, ತದಾ ಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ತಞ್ಹಿ ಏತೇಹಿ ಸುಕ್ಖತಿಣಾದೀಹಿ ವಿಯ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ದುವೂಪಸಮಯಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)। ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಪನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ಅಲ್ಲತಿಣಾದೀಹಿ ವಿಯ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇಹಿ ಸುವೂಪಸಮಯಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ...ಪೇ॰... ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨)। ತತ್ಥ ಯಥಾಸ್ಸ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಯೋ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಾ, ತಂ ಆಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ತಥಾ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋವ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಭಾವೇತಿ ನಾಮ। ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಹೂಪಕಾರೋ। ಸೋ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಲೀನಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದೀನಂ ವಸೇನ ಲಯಾಪತ್ತಿತೋ, ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮವಿಚಯಾದೀನಂ ವಸೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ರಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಲೋಣಧೂಪನಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಿಕಅಮಚ್ಚೋ ವಿಯ ಚ ರಾಜಕಿಚ್ಚೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಸತಿಞ್ಚ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಂ ವದಾಮೀ"**ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಞತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬಾತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೨೯) ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಡ್ಢಿ** ನಾಮ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಜನೇತೀ"**ತಿ। **ಅಭಿವುದ್ಧಿಂ** ಪಾಪೇನ್ತೋ **ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀ**ತಿ। **ವಿವಿತ್ತತಾ**ತಿ ವಿವಿತ್ತಭಾವೋ। ಯೋ ಹಿ ವಿವೇಚನೀಯತೋ ವಿವಿಚ್ಚತಿ, ಯಂ ವಿವಿಚ್ಚಿತ್ವಾ ಠಿತಂ, ತದುಭಯಂ ಇಧ ವಿವಿತ್ತಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ "ವಿವಿತ್ತತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಸು ಪುರಿಮೋ ವಿವೇಚನೀಯತೋ ವಿವಿಚ್ಚಮಾನತಾಯ ವಿವೇಕಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಿವಿಚ್ಚನಕಿರಿಯಾಯ ಸಮಙ್ಗೀ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ ತಾಯ ಏವ ವಿವಿಚ್ಚನಕಿರಿಯಾಯ ವಸೇನ ವಿವೇಕೋತಿ ಗಹಿತೋ। ಇತರೋ ಸಬ್ಬಸೋ ತತೋ ತತೋ ವಿವಿತ್ತಸಭಾವತಾಯ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ವಿವಿಚ್ಚನಕಿರಿಯಾಯ ಪವತ್ತತಿ, ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ವಿವಿಚ್ಚಮಾನತಾಯ ವಿವೇಕಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ಪವತ್ತತಿ, ಇತರಂ ಪನ ತನ್ನಿನ್ನತಾತದಾರಮ್ಮಣತಾಹೇತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿವೇಕೇ ನಿಸ್ಸಿತ"**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ವಾ ವಿವೇಕವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಝಾನಂ "ವಿವೇಕಜ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ವಿವೇಕವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ "ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತೋ"ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನಿಸ್ಸಯಟ್ಠೋ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಸತಿಪಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಭಾವೇ "ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮುಪ್ಪಾದನಂ ವಿಯ ಅಭಿನ್ನಧಮ್ಮಾಧಾರಾ ನಿಸ್ಸಯನಭಾವನಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ। **ಅಯಮೇವಾ**ತಿ ವಿವೇಕೋ ಏವ। ವಿವೇಕೋ ಹಿ ಪಹಾನವಿನಯವಿರಾಗನಿರೋಧಾ ಚ ಸಮಾನತ್ಥಾ।

ತದಙ್ಗಸಮುಚ್ಛೇದನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತತಂ ವತ್ವಾ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತತಾಯ ಅವಚನಂ "ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಇಧ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಭಾವಿತಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಹಿ ಯೇ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾ ಫಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕೋ। **ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ**ತಿ "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಮಹನ್ತಅಜ್ಝಾಸಯತೋ। ಯದಿಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಪನ ಆದೀನವಂ ಸುಟ್ಠು ದಿಸ್ವಾ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಅಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತತಾ ದಾಹಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸೀತನಿನ್ನಚಿತತ್ತಾ ವಿಯ। **ನ ಪಟಿಸಿದ್ಧಾ** ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕೇಸು ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಾದಿಝಾನೇಸು ಸತಿಆದೀನಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತ್ತಾ। ಅನುದ್ಧರನ್ತಾ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ

ಬೋಧಿಯಾ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ ಝಾನಂ ನ ಹೋತಿ, ನಾಪಿ ತಥಾ ಏಕನ್ತಿಕಂ ಕಾರಣಂ, ನ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ವಿಯ ಝಾನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಟ್ಠಾನಂ ಮಗ್ಗೋತಿ ಕತ್ವಾ ನ ಉದ್ಧರನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಸಿಣಗ್ಗಹಣೇನ ತದಾಯತ್ತಾನಿ ಆರುಪ್ಪಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ತಾನಿಪಿ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಾನಿ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ ತನ್ನಿನ್ನಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನತಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಫಲನಿನ್ನತಾಪಿ ಸಿಯಾ। “ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹಂ ತದಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೫) ಆದಿವಚನಮ್ಪೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ।

ವೋಸ್ಸಗ್ಗ-ಸದ್ದೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗತ್ಥೋ ಪಕ್ಖನ್ದನತ್ಥೋ ಚಾತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಸ್ಸ ದುವಿಧತಾ ವುತ್ತಾ। ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಞ್ಚ ಪಹಾನಂ, ವಿಸ್ಸಟ್ಠಭಾವೇನ ನಿರಾಸಙ್ಕಪವತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ತದಙ್ಗವಸೇನ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ, ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ತನ್ನಿನ್ನಭಾವೇನ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಆರಮ್ಮಣಕರಣೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಭಾವತೋ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪಕಾರೇನಾ**ತಿ ತದಙ್ಗಸಮುಚ್ಛೇದಪಕಾರೇನ ತನ್ನಿನ್ನತದಾರಮ್ಮಣಕರಣಪಕಾರೇನ ಚ। ಪುಬ್ಬೇ ವೋಸ್ಸಗ್ಗ-ಪದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಹ “**ಸಕಲೇನ ವಚನೇನಾ**”ತಿ। **ಪರಿಣಮನ್ತಂ** ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ, **ಪರಿಣತಂ** ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ। ಪರಿಣಾಮೋ ನಾಮ ಪರಿಪಾಕೋತಿ ಆಹ “**ಪರಿಪಚ್ಚನ್ತಂ ಪರಿಪಕ್ಕಞ್ಚಾ**”ತಿ। ಪರಿಪಾಕೋ ಚ ಆಸೇವನಲಾಭೇನ ಆಹಿತಸಾಮತ್ಥಿಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜಿತುಂ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪಕ್ಖನ್ದಿತುಂ ತಿಕ್ಖವಿಸದಸಭಾವೋ। ತೇನಾಹ “**ಅಯಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ। **ಏಸ ನಯೋ**ತಿ ಯ್ವಾಯಂ “ತದಙ್ಗವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ವುತ್ತೋ, ಸೇಸೇಸು ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀಸುಪಿ ಏಸ ನಯೋತಿ ಏವಂ ತತ್ಥ ನೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಾನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಂ ಮಿಸ್ಸಕನಯಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಬೋಜ್ಝಙ್ಗವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ “**ಇಧ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಧ ಪನಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಬ್ಬಾಸವಸುತ್ತನ್ತೇ। **ಮಗ್ಗೋ ಏವ ವೋಸ್ಸಗ್ಗವಿಪರಿಣಾಮೀ** ಭಾವನಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ತಞ್ಚ ಖೋ**ತಿ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ। **ಸಮುಚ್ಛೇದತೋ**ತಿ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ।

ದಿಟ್ಠಾಸವಸ್ಸ ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝತ್ತಾ “**ತಯೋ ಆಸವಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಪಿ ಅನಪಾಯಗಮನೀಯಾ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾನಂ ದಸ್ಸನೇನೇವ ಪಹೀನತ್ತಾ। ಸತಿಪಿ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮಗ್ಗಭಾವೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಭಾವಾನಂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಮಗ್ಗತ್ತಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ “ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಯಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ “**ಮಗ್ಗತ್ತಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯಾ**”ತಿ ಆಹ।

ಭಾವನಾಪಹಾತಬ್ಬಆಸವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨೮. **ಥೋಮೇನ್ತೋ**ತಿ ಆಸವಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಸುದುಕ್ಕರತ್ತಾ ತಾಯ ಏವ ದುಕ್ಕರಕಿರಿಯಾಯ ತಂ ಅಭಿತ್ಥವನ್ತೋ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಹೀನಾಸವಭಿಕ್ಖುನೋ। **ಆನಿಸಂಸ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಚ್ಛೇದಾದಿದುಕ್ಖಕ್ಖಯಪರಿಯೋಸಾನಂ ಉದ್ರಯಂ। **ಏತೇಹಿ** ಪಹಾನಾದಿಸಂಕಿತ್ತನೇಹಿ। **ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಜನೇನ್ತೋ**ತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮಿನಾಪಿ ಅಭಿತ್ಥವನೀಯಂ ಮಹಾನಿಸಂಸಞ್ಚ ಆಸವಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ತತ್ಥ ಆದರಸಹಿತಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ। **ದಸ್ಸನೇನೇವ ಪಹೀನಾ**ತಿ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹೀನಾ ಏವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ನ ಅಪ್ಪಹೀನೇಸುಯೇವ ಪಹೀನಸಞ್ಞೀ**”ತಿ।

ಸಬ್ಬ-ಸದ್ದೇನ ಆಸವಾನಂ, ಆಸವಸಂವರಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ದುತಿಯಪಠಮವಿಕಪ್ಪಾನಂ ಭೇದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯಾ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾ ಪರಿಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ। ತೇನಾಹ “**ಕಿಚ್ಚವಸೇನಾ**”ತಿ, ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮುಸ್ಸಯೋ** ಕಾಯೋ, ಅತ್ತಭಾವೋ ವಾ।

ಅನವಜ್ಜಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ "ಅತ್ತನೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ ಅತ್ಥಾವಹತ್ತಾ, ನ ತಬ್ಬಿಪರೀತಂ ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾತಿ ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಅತ್ತಮನಾತಿ ಸಕಮನಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ತುಟ್ಠಮನಾ"**ತಿ। **ಅತ್ತಮನಾತಿ** ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಗಹಿತಮನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಹಿ ಗಹಿತತಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಮನಾ"**ತಿ। ಯದೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಾಸವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯. ತಸ್ಮಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನ್ತವಣ್ಣನಾ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನಿಕ್ಖೇಪಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ, ಕಥೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇತಿ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೬೩) ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಙ್ಖಾತಾಯ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಕೇಚಿ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇ ವಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅಪರೇ। ಯಾ ಹಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರನಿಮಿತ್ತಂ ತದಾ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲ್ಲಿಕತಾ ಜಾತಾ, ತಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವಾ ಇಮಂ ದೇಸೇಸೀತಿ। **ಯಮಕಮಹಾಮೇಘೋತಿ** ಹೇಟ್ಠಾಓಲಮ್ಬನಉಪರಿಉಗ್ಗಮನವಸೇನ ಸತಪಟಲೋ ಸಹಸ್ಸಪಟಲೋ ಯುಗಳಮಹಾಮೇಘೋ। **ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚೇವ** ಭಗವತಿ ಕತ್ಥಚಿ ನಿಬದ್ಧವಾಸಂ ವಸನ್ತೇ, ಚಾರಿಕಂ ಪನ ಗಚ್ಛನ್ತೇ **ಅನುಬನ್ಧನ್ತಿ ಚ**। ಭಿಕ್ಖೂನಮ್ಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ತತೋ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಪೂರಿತದಾನಪಾರಮಿಸಞ್ಚಯತ್ತಾ ತದಾ ಮಹಾಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸಪೀ"**ತಿ।

ಸಕ್ಕತೋತಿ ಸಕ್ಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ। **ಗರುಕತೋತಿ** ಗರುಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ। **ಮಾನಿತೋತಿ** ಬಹುಮತೋ ಮನಸಾ ಪಿಯಾಯಿತೋ ಚ। **ಪೂಜಿತೋತಿ** ಮಾಲಾದಿಪೂಜಾಯ ಚೇವ ಚತುಪಚ್ಚಯಾಭಿಪೂಜಾಯ ಚ ಪೂಜಿತೋ। **ಅಪಚಿತೋತಿ** ಅಪಚಾಯನಪ್ಪತ್ತೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಸಕ್ಕತ್ವಾಪಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತೇ ಪಣೀತಪಣೀತೇ ಉಪನೇನ್ತಿ, ಸೋ ಸಕ್ಕತೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಗರುಭಾವಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತೇ ದೇನ್ತಿ, ಸೋ ಗರುಕತೋ। ಯಂ ಮನಸಾ ಪಿಯಾಯನ್ತಿ ಬಹುಮಞ್ಞನ್ತಿ ಚ, ಸೋ ಬಹುಮತೋ। ಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪೂಜಾವಸೇನ ಕರೋನ್ತಿ, ಸೋ ಪೂಜಿತೋ। ಯಸ್ಸ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಪರಮನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಸೋ ಅಪಚಿತೋ। ಭಗವತಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಚ ಲೋಕೋ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ತೇನ ಖೋ ಪನ…ಪೇ॰… ಪರಿಕ್ಖಾರಾನ"ನ್ತಿ। **ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪತ್ತನ್ತಿ** ಲಾಭಸ್ಸ ಚ ಯಸಸ್ಸ ಚ ಅಗ್ಗಂ ಉಕ್ಕಂಸಂ ಪತ್ತಂ।

ಪಚ್ಚಯಾ ಚೇವರಾದಯೋ ಗರುಕಾತಬ್ಬಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪಚ್ಚಯಗರುಕಾ,** ಆಮಿಸಚಕ್ಖುಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚಯೇಸು ಗಿದ್ಧಾ ಗಧಿತಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಬಹುಲಭಾವಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾತಿ **ಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲಿಕಾ। ಭಗವತೋಪಿ ಪಾಕಟಾ ಅಹೋಸಿ** ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಅಪಾಕಟಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। ಧಮ್ಮಸಭಾವಚಿನ್ತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ **ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ,** ಇಧ ಪನ ಸೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಲಾಭಗರುತಾಧಮ್ಮವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಮಣಧಮ್ಮವುತ್ತೀತಿ** ಸಮಣಧಮ್ಮಕರಣಂ। **ಸಾತಿ** ಧಮ್ಮದಾಯಾದದೇಸನಾ। ಪಟಿಬಿಮ್ಬದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಬ್ಬಕಾಯಸ್ಸ ದಸ್ಸನಯೋಗ್ಗೋ ಆದಾಸೋತಿ **ಸಬ್ಬಕಾಯಿಕಆದಾಸೋ।**

ಪಿತು-ದಾಯಂ, ತೇನ ದಾತಬ್ಬಂ, ತತೋ ಲದ್ಧಬ್ಬಂ ಅರಹಭಾವೇನ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ **ದಾಯಾದಾ,** ಪುತ್ತಾ। ತಞ್ಚ ಲೋಕೇ ಆಮಿಸಮೇವ, ಸಾಸನೇ ಪನ ಧಮ್ಮೋಪೀತಿ ತತ್ಥ ಯಂ ಸಾವಜ್ಜಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಞ್ಚ, ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ, ಯಂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಅನವಜ್ಜಞ್ಚ, ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ಅವೋಚ **"ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಥ, ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮೇ ದಾಯಾದಾತಿ** ಮಮ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಓಗಾಹಿನೋ, ಧಮ್ಮಭಾಗಭಾಗಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಸ್ಸೇವ ಸಾಮಿನೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰೧.೨೯)। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಧಮ್ಮೋತಿ** ಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾನುತ್ತರಾದಿಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಸಾಮಞ್ಞತೋ ನಿದ್ಧಾರಿತಧಮ್ಮೋ। ಪರಿಯಾಯೇತಿ ಸಭಾವತೋ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಞಾಪೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,**

ಲೇಸೋ, ಲೇಸಕಾರಣಂ ವಾ। ತದಭಾವತೋ **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಧಮ್ಮೋ** ಮಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪಾಯಪತನಾದಿತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ವಾರಣತೋ। ಇತರೋ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಪರಿಯಾಯಧಮ್ಮೋ** ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖವಟ್ಟದುಕ್ಖಪಾತನತೋ ಪರಮ್ಪರಾಯ ವಾರಣತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಂ ಕುಸಲಂ ದಾನಸೀಲಾದಿ ವಿವಟ್ಟಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ, ಅಯಂ ತಂ ಅಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಮ್ಪಿ ತಂ ಸಮ್ಪಾಪಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾರಣಭಾವಪರಿಯಾಯೇನ ಪರಿಯಾಯಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಂ ತಂ ವಟ್ಟಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ, ಯಂ ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ ಆಮಿಸನ್ತಿ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಂ ಅಚ್ಛಾದನಭೋಜನಾದಿ, ತಸ್ಸ, ತಂಸದಿಸಸ್ಸ ಚ ಫಲವಿಸೇಸಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಯೇನ ಪರಿಯಾಯಾಮಿಸನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಯಂ ಪನಿದಂ...ಪೇ॰... ಇದಂ ಪರಿಯಾಯಾಮಿಸಂ ನಾಮಾ"**ತಿ।

"ಸಕಲಮೇವ ಹಿದಂ, ಆನನ್ದ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨, ೩) ಆದಿವಚನತೋ ಸಾವಕೇಹಿ ಅಧಿಗತೋಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಸತ್ಥುಯೇವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಧಮ್ಮೋಪಿ ಭಗವತೋಯೇವ ಸನ್ತಕೋ"**ತಿ। ಸಾವಕಾನಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮದಿಟ್ಠಿಪಚ್ಚಯಸ್ಸಪಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಪರತೋಘೋಸೋ ಚ ತಥಾಗತಾಧೀನೋತಿ ತೇಹಿ ಪಟಿವಿದ್ಧೋಪಿ ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮಿನೋಯೇವಾತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಭಗವತಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ ಇಮಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ ಅಸಮ್ಬೋಧವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ। **ಉಪ್ಪಾದೇತಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಾ। ತಂ ಪನೇತಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಗವತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಯ ಸಸನ್ತಾನೇಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಪರಸನ್ತಾನೇಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಞ್ಜನೇತಾ, ಅನಕ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಕ್ಖಾತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಯಿದಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಸಞ್ಜಾನನಞ್ಚ ಅತ್ಥತೋ ಜಾನನಞ್ಞೇವ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಗ್ಗಞ್ಞೂ ಮಗ್ಗವಿದೂ"**ತಿ। ಅಕ್ಖಾನಂ ಪನಸ್ಸ ಸುಕುಸಲಭಾವೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಗ್ಗಕೋವಿದೋ"**ತಿ। ಸತ್ಥಾರಾ ಯಥಾಗತಂ ಮಗ್ಗಂ ಅನುಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಮಗ್ಗಾನುಗಾ** ಭಗವತೋ ಏವ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಸುಟ್ಠು ಅಧಿಗಮನತೋ। ಪಚ್ಛಾ ಪರತೋ ಸಮ್ಮಾ ಅನು ಅನು ಆಗತಾ ಪಟಿಪನ್ನಾತಿ **ಪಚ್ಛಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ**।

ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಮೇವ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭೇದಂ ಜಾನಾತಿ ಏಕನ್ತಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿತೋ। **ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ತಥಾ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ। ಅಥ ವಾ **ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿಯೇವ। ನ ಹಿ ಪದೇಸಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ ಏಕನ್ತತೋ ಜಾನಾತಿ। **ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು ಬುದ್ಧಚಕ್ಖು ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಚಕ್ಖೂಹಿ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿಯೇವ। ಅಥ ವಾ **ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ಸವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಕಾಮರೂಪಪರಿಞ್ಞಾವಾದಿನೋ ಜಾನನ್ತಾಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಭಗವಾ। ಭಗವಾ ಪನ ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ತಾ ಜಾನನ್ತೋ ಜಾನಾತಿಯೇವ, ದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಕ್ಖುಭೂತೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಮಯತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಚ ಪತ್ತತ್ತಾ ಸತ್ತೇಸು ಚ ತದುಪ್ಪಾದನತೋ ದಸ್ಸನಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನ ಲೋಕಸ್ಸ ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಭೂತೋ। **ಞಾಣಭೂತೋ**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಚ ಏವಮೇವ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಧಮ್ಮಾ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಾ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಗ್ಗೋ, ತೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ, ತೇಸಂವಾ ಪತ್ತತ್ತಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ, ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪಾದನತೋ **"ಧಮ್ಮಭೂತೋ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋ"**ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ವತ್ತಾ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ವದತೀತಿ ವತ್ತಾ। ಚಿರಂ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ವದತೀತಿ **ಪವತ್ತಾ**। **ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿನ್ನೇತಾ**ತಿ ಧಮ್ಮತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪರಮತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಾ, ಪಾಪಯಿತಾ ವಾ। **ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ**ತಿ ಅಮತಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಂ ಸತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಅಮತಂ ದದಾತೀತಿ ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ। ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ತದಾಯತ್ತಭಾವತೋ **ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ**।

"ಯಾ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತಿ।
ಸುಖೋ ವಿಪಾಕೋ ಪುಞ್ಞಾನಂ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಮಿಜ್ಝತಿ॥ (ಪೇಟಕೋ॰ ೨೩)।

ನಿಬ್ಬಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ, ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿದಾಯಕೋ"ತಿ -

ಏವಮಾದಿಂ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ಏವ ಭಿಕ್ಖೂ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಾನಂ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಯತಂ ಜಾನನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪರಿಯಾಯಧಮ್ಮೋಪಿ...ಪೇ॰... ಪಟಿಲಭತೀ"**ತಿ। "ಏದಿಸಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಕಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಚ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವಚನೇನ ವಿನಾ ಪಟಿಗ್ಗಹೋಪಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ಕುತೋ ಪರಿಭೋಗೋತಿ ಆಹ **"ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಾಮಿಸಮ್ಪಿ"**ತಿಆದಿ।

ಪರಿಯಾಯಾಮಿಸಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಭಾವೋ ಪರಿಯಾಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವೇನೇವ ದೀಪಿತೋ। ತದೇವ ಸಾಮಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಅತ್ತಾಧೀನಪಟಿಲಾಭಪಟಿಗ್ಗಹತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕತ್ತಾ ಚ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮಾಮಿಸೇ।

ಪಚ್ಚಯಾ ಚೀವರಾದಯೋ ಪರಮಾ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಉತ್ತಮಮರಿಯಾದಾ ಏತಸ್ಸ ನ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಚಾತಿ **ಪಚ್ಚಯಪರಮೋ,** ಲಾಭಗರೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದೇಸೂ**ತಿ "ಚೀವರಹೇತು ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಇತಿಭವಾಭವಹೇತು ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯; ಇತಿವು॰ ೧೦೫) ಏವಂ ವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ತಣ್ಹುಪ್ಪತ್ತಿಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿಸಲ್ಲೇಖಪವಿವೇಕಾದಯೋ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ।**

ತತ್ಥಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಓವಾದೇ, ತೇಸು ವಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು। ಭವಿಸ್ಸತಿ ವಾ ಯೇಸಂ ತತ್ಥಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಓವಾದೇ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ** ಆಮಿಸದಾಯಾದತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅನತ್ಥಾನುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಆಕಙ್ಖಾ। ತೇನಾಹ **"ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಆಮಿಸೇ ಉಪಕ್ಖಲಿತಾ**ನನ್ತಿ ಆಮಿಸಹೇತು ವಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾನಂ। **ಅತೀತಕಾಲೇ**ತಿ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ। **ಕಪಿಲಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ** ವತ್ಥು ಕಪಿಲಸುತ್ತೇನ, **"ಸಙ್ಘಾಟಿಪಿಆದಿತ್ತಾ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಲಕ್ಖಣಸುತ್ತೇನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೮) ಚ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ। ಆಮಿಸಗರುಕೋ ಅಪ್ಪಗ್ಘಭಾವೇನ ಕೂಟಕಹಾಪಣೋ ವಿಯ ನಿತ್ತೇಜೋ ಸಮಣತೇಜೇನ ಅನುಜ್ಜಲತೋ ನಿಬ್ಬುತಙ್ಗಾರೋ ವಿಯ ನಿಪ್ಪಭೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತತೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಗರುಕಭಾವತೋ। **ವಿವತ್ತಿತಚಿತ್ತೋ**ತಿ ವಿನಿವತ್ತಿತಮಾನಸೋ, ಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಂ ವಚನನ್ತಿ ತೇನ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ"**ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ತಥೇವ ಚ ವಿಭಾವೇತುಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾನಿಸಂಸವಿಭಾವನೇಸುಪಿ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಥಾ ಆದೀನವವಿಭಾವನೇನ ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ। **ಆದಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ **ಆ**-ಕಾರೋ ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾವಿಧುರೇನ ಆಮಿಸದಾಯಾದಭಾವೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ, ಕರಣಭೂತೇನ ವಾ ಆದಿಯಂ ವಿವೇಚನಂ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವಿಸುಂ ಕರಣಂ ವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಸುಂ ಕಾತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗಾರಯ್ಹಾ ಭವೇಯ್ಯಾಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ।

"ಅತ್ಥಿ ಮೇ ತುಮ್ಹೇಸು ಅನುಕಮ್ಪಾ...ಪೇ॰... ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ"ತಿ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಅತ್ತನೋ ಕರುಣಾಯನಾಕಿತ್ತನಂ ತೇಸಂ ಮುದುಕರಣಂ, "ಅಹಮ್ಪಿ ತೇನಾ"ತಿಆದಿ ಪನ ತತೋಪಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಮುದುಕರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಅತೀವ ಮುದುಕರಣತ್ಥ"**ನ್ತಿ।

ನಾಳಕಪಟಿಪದಾದಯೋ ನಾಳಕಸುತ್ತಾದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೮೪-೭೨೮) ಆಗತಪಟಿಪತ್ತಿಯೋ। ತಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ನಾಳಕತ್ಥೇರಾದೀಹಿ ಪಟಿಪನ್ನಾ ಪರಮಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತಿಭೂತಾ ಅತಿಉಕ್ಕಟ್ಠಪಟಿಪತ್ತಿಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಪಟಿಪದಾಯ ಉದಾಹರಣಭಾವೇನ ಉದ್ಧಟಾ। **ಸಕ್ಖಿಭೂತಾ**ತಿ ತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ "ಕಿಂ ಮೇ ವಿನಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ

ಅಸದ್ದಹನ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇನ ಸಕ್ಖಿಭೂತಾ। **ಇಮಸ್ಮಿನ್ತಿ** "ತುಮ್ಹೇ ಚ ಮೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ"ತಿಆದಿಕೇ ವಾಕ್ಯೇ। **ಸೇಸನ್ತಿ** "ತುಮ್ಹೇ ಚ ಮೇ"ತಿಆದಿಕಂ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಆಗತಂ ಪಾಳಿಪದಂ। **ವುತ್ತನಯಪಚ್ಚನೀಕೇನಾತಿ** "ತೇನ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಭಾವೇನ ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಭಾವೇನಾ"ತಿ ಏವಂ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತನಯಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ।

೩೦. **ಥೋಮನಂ ಸುತ್ವಾತಿ** ಪಟಿಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಸಂಸನಂ ಸುತ್ವಾ. ಯಥಾ ತಂ ಸಪರಿಸಸ್ಸ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಪಸೇನಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸೀಲಥೋಮನಂ ಸುತ್ವಾ। **ನಿಪಾತಪದನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಇಧ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅನತ್ಥಕತಮಾಹ। **ಪವಾರಿತೋತಿ** ಪಟಿಕ್ಖೇಪಿತೋ। ಯೋ ಹಿ ಭುಞ್ಜನ್ತೋ ಭೋಜನೇನ ತಿತ್ತೋ ಪರಿವೇಸಕೇನ ಉಪನೀತಭೋಜನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಸೋ ತೇನ ಪವಾರಿತೇನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪವಾರಿತೋತಿ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಪಕಾರೇಹಿ ದಿಟ್ಠಾದೀಹಿ ವಾರೇತಿ ಸಞ್ಞಾಪೇತಿ ಸಙ್ಘಾದಿಕೇ ಯಾಚಾಪೇತಿ ಭತ್ತೇ ಕರೋತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಪವಾರಣಾ,** ಆಪತ್ತಿವಿಸೋಧನಾಯ ಅತ್ತವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ ಓಕಾಸದಾನಂ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವಸ್ಸಂವುತ್ಥೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಾ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ **"ವಸ್ಸಂವುತ್ಥಪವಾರಣಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪವಾರೇತಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಇಚ್ಛಾಪೇತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಪವಾರಣಾ,** ಚೀವರಾದೀಹಿ ಉಪನಿಮನ್ತನಾ। ಪಕಾರಯುತ್ತಾ ವಾರಣಾತಿ **ಪವಾರಣಾ,** ವಿಪ್ಪಕತಭೋಜನತಾದಿಚತುರಙ್ಗಸಹಿತೋ ಭೋಜನಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅನತಿರಿತ್ತಭೋಜನನಿಮಿತ್ತಾಯ ಆಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಅನತಿರಿತ್ತಪವಾರಣಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। ಯಾವದತ್ಥಭೋಜನಸ್ಸ ಪವಾರಣಾ **ಯಾವದತ್ಥಪವಾರಣಾ,** ಪರಿಯೋಸಿತಭೋಜನಸ್ಸ ಉಪನೀತಾಹಾರಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಭುತ್ತಾವೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಭೋಜನಪಾರಿಪೂರಿತಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿಪುಣ್ಣೋತಿ ಭೋಜನೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ"**ತಿ। **ಪರಿಯೋಸಿತೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ "ಭೋಜನೇನ ಭೋಜನಕಿರಿಯಾಯ ಪರಿಯೋಸಿತೋ"ತಿ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ಭೋಜನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪೋ ವುತ್ತೋ। **ಧಾತೋತಿ** ತಿತ್ತೋ। **ಸಾಧಕಾನೀತಿ** ಞಾಪಕಾನಿ। ಪರಿಯೋಸಿತಭೋಜನಂ ಸುಹಿತಯಾವದತ್ಥತಾಗಹಣೇಹಿ ಭುತ್ತಾವಿತಾದಯೋ, ಭುತ್ತಾವಿತಾದಿಗ್ಗಹಣೇಹಿ ವಾ ಇತರೇ ಬೋಧಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನೇಸಂ ಞಾಪಕಞಾಪೇತಬ್ಬತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಛಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭೋಜನಂ ದಸ್ಸಿತಂ , ತಞ್ಚ ಖೋ ಪರಿಕಪ್ಪನಾವಸೇನ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ ಏವಂ ಭುಞ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಞ್ಚೇತಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ।

"ಸಿಯಾ ಏವ, ನಾಪಿ ಸಿಯಾ"ತಿ ಚ ಇದಂ ಅತ್ಥದ್ವಯಮ್ಪಿ ಇಧ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಧ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ। **ಅಥಾತಿ** ಅನನ್ತರಂ, ಮಮ ಭೋಜನಸಮನನ್ತರಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲಪಚ್ಚಾಮಸನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ತಮ್ಹಿ ಕಾಲೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪರುಳ್ಹಹರಿತೇತಿ** ರುಹಮಾನತಿಣಾದಿಹರಿತರಹಿತೇ। ಅಭಾವತ್ಥೋ ಚ ಅಯಂ **ಅಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೨, ೩೩೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೮) ವಿಯ।

ಕಥಿತೇಪೀತಿ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ತೇನ ವಾಪಸಮೀಕರಣಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ **ವುತ್ತ**-ಸದ್ದೋ "ನೋ ಚ ಖೋ ಪಟಿವುತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೮೯) ವಾಪಸಮೀಕರಣೇ ದಿಸ್ಸತಿ, "ಪನ್ನಲೋಮೋ ಪರದತ್ತವುತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೩೩೨) ಜೀವಿತವುತ್ತಿಯಂ, "ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ಬನ್ಧನಾ ಪವುತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೯೨; ಪಾಚಿ॰ ೬೬೬; ಮಹಾವ॰ ೧೨೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೫೯) ಅಪಗಮೇ, "ಗೀತಂ ಪವುತ್ತಂ ಸಮಿಹಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫) ಪಾವಚನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿತೇ, ಲೋಕೇ ಪನ "ವುತ್ತಂ ಪರಾಯಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾಭಾಸ ೭.೨.೨೬) ಅಜ್ಝೇನೇ ದಿಸ್ಸತೀತಿ।

ನ ಏತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನೇನ ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾ ನಿವಾರಿತಾ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನಂ ಪನ ಅನಾದರಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ...ಪೇ॰... ವೀತಿನಾಮೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ

ವೀತಿನಾಮೇಯ್ಯಾತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗೇನ ಖೇಪೇಯ್ಯ। ತೇನಾಹ **"ಆದಿತ್ತಸೀಸೂಪಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಆದಿತ್ತಸೀಸೂಪಮ**ನ್ತಿಆದಿತ್ತಸೀಸೂಪಮಸುತ್ತಂ।

ಕಿಞ್ಚಾಪೀತಿ ಅಯಂ "ಯದಿಪೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ ನಿಪಾತೋ। ನಿಪಾತೋ ಚ ನಾಮ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ವಾಕ್ಯೇ ಪಯುಜ್ಜತಿ, ತೇನ ತೇನ ವತ್ತಬ್ಬತ್ಥಜೋತಕೋ ಹೋತೀತಿ ಇಧ "ಪಿಣ್ಡಪಾತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನುಞ್ಞಾಪಸಂಸಾವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಜೋತಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಅನುಜಾನನಪಸಂಸನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅನುಞ್ಞಾಪಸಂಸಾರಮ್ಭೋ ಪನ "ಅಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ ಪುರಿಮೇಯೇವ ಸಮ್ಭಾವನಾವಿಭಾವನತೋ ಅಧಿಕತ್ತಾನುಲೋಮತೋ ಚ।

ಏಕವಾರಂ ಪವತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಖಿಪನಂ ಕಥಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಕಾರಣಂ ಹೋತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾತಿ** ಅತ್ರ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ರಿಚ್ಛೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪರಲಾಭಪತ್ಥನಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಪುರಿಮೇಯೇವ ಸಕಲಾಭೇನ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ಪರಲಾಭೇ ಚ ಪತ್ಥನಾ, ಏತಂ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾಲಕ್ಖಣ"ನ್ತಿ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೪೯)। **ಪಾಪಿಚ್ಛತಾತಿ** ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯತಾ। ಪಾಪಾ ಇಚ್ಛಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ। ಯಥಾಹ "ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಏತಂ ಪಾಪಿಚ್ಛಲಕ್ಖಣ"ನ್ತಿ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೫೧)। ಮಹನ್ತಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಇಚ್ಛತಿ, ಮಹತೀ ವಾ ತಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾತಿ ಮಹಿಚ್ಛೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಹಿಚ್ಛತಾ।** ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಏತಂ ಮಹಿಚ್ಛಲಕ್ಖಣ"ನ್ತಿ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಮಾನೋ ನಿವಾರೇಸ್ಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಸ್ಸ** ಭಿಕ್ಖುನೋ **ಸಂವತ್ತಿಸ್ಸತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ।

ಮಹಿಚ್ಛೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯದಾನವಸೇನ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕೇಹಿ ಭರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ, ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಪರಿಯೇಸನವಸೇನ ಅತ್ತನಾಪೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ತನೋಪಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಮ್ಪಿ ದುಬ್ಭರೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಸ್ಸ ವಿನಿಪಾತವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಘರೇ ಭದ್ದೇನ್ತೋ। ರಿತ್ತಪತ್ತೋವಾತಿ** ಯೇಸು ಕುಲೇಸು ಪಟಿಪಿಣ್ಡವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಂ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ದತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಲದ್ಧಾ ರಿತ್ತಪತ್ತೋ **ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜತಿ** ಜಿಘಚ್ಛಾದುಬ್ಬಲ್ಯೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಥಾಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೇನ, ಪುನ ಪರಿಯೇಸನಾನಾಪಜ್ಜನೇನ ಅತ್ತನೋ ಸುಭರತಾ, ಯಥಾಲದ್ಧಪಚ್ಚಯೇನ ಅವಞ್ಞಂ ಅಕತ್ವಾ ಸನ್ತೋಸಾಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಸುಭರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಥಾವತ್ಥೂನೀತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಕಥಾನಂ ವತ್ಥೂನೀತಿ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಏವ। **ತೀಣೀತಿ** ತೀಣಿ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ। **ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿಕಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕಿಲೇಸೇ ಸಲ್ಲಿಖತೀತಿ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖೋ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛ ತಾದಿಗುಣಸಮುದಾಯೋ, ಸೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿಕಾ, ಮಹಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ತನುಭಾವಾಯ ಯುತ್ತರೂಪಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತತಾ। **ಚೇತೋವಿನೀವರಣಸಪ್ಪಾಯಾತಿ** ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿವಾರಕಾನಂ ನೀವರಣಾನಂ ದೂರೀಭಾವಕರಣೇನ ಚೇತೋವಿನೀವರಣಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಾ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ವಾ ವಿಭೂತಿಭಾವಕರಣಾಯ ಸಪ್ಪಾಯಾ ಉಪಕಾರಿಕಾತಿ **ಚೇತೋವಿನೀವರಣಸಪ್ಪಾಯಾ। ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯಾತಿ**ಆದಿ ಯೇನ ನಿಬ್ಬಿದಾದಿಆನಿಸಂಸೇನ ಅಯಂ ಕಥಾ ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಿಕಾ ಚೇತೋವಿನೀವರಣಸಪ್ಪಾಯಾ ಚ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯಾತಿ** ಏಕಂಸೇನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ। **ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಞ್ಚ ನಿರುಜ್ಝನತ್ಥಞ್ಚ। **ಉಪಸಮಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವೂಪಸಮಾಯ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಭಿಜಾನನಾಯ। **ಸಮ್ಬೋಧಾಯಾತಿ** ಚತುಮಗ್ಗಸಮ್ಬೋಧಾಯ। **ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾತಿ** ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಾಯ। ಏತೇಸು ಹಿ ಆದಿತೋ ತೀಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವುತ್ತಾ, ಪುನ ತೀಹಿ ಮಗ್ಗೋ, ಇತರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತೇನ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನೋ ಅಯಂ ಸಬ್ಬೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿನೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ತಂಸಭಾವತೋ ಉಪಕಾರತೋ ಚ

ಸಂವತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಹಿ ಏಕವಾರಉಪ್ಪನ್ನಾ ಉಪರಿ ತದತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕಥಾವತ್ಥುಪರಿಪೂರಣಂ ಸಿಕ್ಖಾಪರಿಪೂರಣಞ್ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಂ। ಇತರಾ ಪನ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ। ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಿಪೂರಿ ಚೇತ್ಥ ತದಾವಹಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇದಾನಿ ಯಾಯಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಅನುಕ್ಕಮಪರಿವುದ್ಧಿಯಾ ಗುಣಪಾರಿಪೂರಿತಾ, ತಂ ಉಪಮಾಯ ಸಾಧೇನ್ತೋ "**ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಾವುಸ್ಸಕೋ**ತಿ ವಸ್ಸಾನಮಾಸೇ ಉಟ್ಠಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಚಿರಾನುಪ್ಪವತ್ತಿ ಹೋತಿ। **ಪಬ್ಬತಕನ್ದರಾ** ಪಬ್ಬತೇಸು ಉಪಚ್ಚಕಾಧಿಚ್ಚಕಾಪಭವನಿಜ್ಝರಾದಿನದಿಯೋ। **ಸರಸಾಖಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಉಪರಿಉನ್ನತಪದೇಸತೋ ಉದಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಚೇವ ಸನ್ದತಿ ಚ, ತೇ। **ಕುಸೋಬ್ಭಾ** ಖುದ್ದಕತಳಾಕಾ। **ಕುನ್ನದಿಯೋ**ತಿ ಪಬ್ಬತಪಾದತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಖುದ್ದಕನದಿಯೋ। ತಾ ಹಿ ಮಹಾನದಿಯೋ ಓತರನ್ತಿಯೋ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ। **ಪರಮಧಮ್ಮದಾಯಾದ**ನ್ತಿ ಪರಮಂ ಉತ್ತಮಂ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಭಾವಂ, ಪರಮಂ ಧಮ್ಮದಾಯಜ್ಜಂ ವಾ। **ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ತೇ ಧಮ್ಮಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ। **ಸನ್ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ**ತಿ ಮೂಲಗುಣೇಹಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀಹಿ ಯೋಜೇನ್ತೋ।

ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ಉಪಧಾರಣವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾ**ತಿ ಮಮ ದೇಸನಾನುಸಾರೇನ ಮಮಜ್ಝಾಸಯಂ ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ। ಯಥಾ ಇಧೇವ **ಚಿನ್ತೇಸೀ**ತಿ ಯಥಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದದೇಸನಾಯ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ಏವಂ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಧಮ್ಮಥೋಮನತ್ಥಂ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸನ್ತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ಏಕಜ್ಝಾಸಯಾಯಾ**ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಪ್ಪಾಯಾಯ। **ಮತಿಯಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ। **ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಅಗ್ಗಾ**ತಿಆದಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ಗುಣತೋ ಏವ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ಚಿತ್ತಗತಿಯಾತಿ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮನೇನ "ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೂ"ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮಾನಗತಿಕತಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ। ಕಥಂ ಪನ ಕಾಯೋ ದನ್ಧಪ್ಪವತ್ತಿಕೋ ಲಹುಪರಿವತ್ತನಚಿತ್ತೇನ ಸಮಾನಗತಿಕೋ ಹೋತೀತಿ? ನ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಾನಗತಿಕೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಕಾಯವಸೇನ ಚಿತ್ತಪರಿಣಾಮನೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಕಾಯೇನ ಸಮಾನಗತಿಕಂ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ತದಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಭಾವಸಿದ್ಧೇನ ಅತ್ತನೋ ಖಣೇನ ಅವತ್ತಿತ್ವಾ ದನ್ಧವುತ್ತಿಕಸ್ಸ ರೂಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಖಣೇನ ವತ್ತಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, "ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಯಂ ಕಾಯೋ ವಿಯ ಹೋತೂ"ತಿ ಪನ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ದನ್ಧಗತಿಕಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಅನುವತ್ತನತೋ ಯಾವ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಿ, ತಾವ ಕಾಯಗತಿಂ ಅನುಲೋಮೇನ್ತಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಕಾಯಗತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಣಾಮಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಂ "ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಪಗೇವ ಲಹುಸಞ್ಞಾಯ ಸುಖುಮಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಸಮ್ಪಾದಿತತ್ತಾ ಅಭಾವಿತಿದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ವಿಯ ದನ್ಧಂ ಅವತ್ತಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಲಹುಂ ಕತಿಪಯಚಿತ್ತವಾರೇಹೇವ ಇಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ , ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಕಾಯೋ ಚಿತ್ತಗತಿಕಭಾವೇನೇವ ಪರಿಣಾಮಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಬಾಹುಸಮಿಞ್ಜನಪ್ಪಸಾರಣೂಪಮಾಪಿ ಉಪಚಾರೇನ ವಿನಾ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಯುತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಧಮ್ಮತಾವಿಲೋಮಿತಾ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣಞ್ಞಥತ್ತಂ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ಭಾವಞ್ಞಥತ್ತಮೇವ ಪನ ಸಕ್ಕಾತಿ।

೩೧. **ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾನುರೂಪಂ** ಭಿಕ್ಖೂನಞ್ಚ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾತಿ ವಚನಸೇಸೋ। ದೇಸಕಾಲೇ ವಿಯ ಭಾಜನಮ್ಪಿ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಏವ ಮಹಾಥೇರೋ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇತಿ। **ಪಕ್ಕನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಇದಂ ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ ಸತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಿತ್ತಕೇನಾ**ತಿ ಕೇನ ಪರಿಮಾಣೇನ। ತಂ ಪನ ಪರಿಮಾಣಂ ಯಸ್ಮಾ ಪರಿಮೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "**ಕಿತ್ತಾವತಾತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಚನ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **ನುಕಾರೋ ಪುಚ್ಛಾಯ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ನು-ಸದ್ದೋ ಇಧೇವ ಪುಚ್ಛಾಯಂ ಆಗತೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ನು-ಸದ್ದೇನ ಹೇತ್ಥ ಜೋತಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ಕಿಂ-ಸದ್ದೇನ ಪರಿಮಾಣೋ ಅತ್ಥೋ ಪರಿಮೇಯ್ಯತ್ಥೋ ಚ। ಏತ್ಥ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೋ ವಿವೇಕಸ್ಸ ಅನನುಸಿಕ್ಖನಂ ಆಮಿಸದಾಯಾದತಾ, ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ತಸ್ಸ ಅನುಸಿಕ್ಖನಂ

ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾತಿ। **ತೀಹಿ ವಿವೇಕೇಹೀ**ತಿ ವಿವೇಕತ್ತಯಗ್ಗಹಣಂ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವಿವೇಕಪಞ್ಚಕಸ್ಸ। ವಿವೇಕಪಞ್ಚಕಗ್ಗಹಣೇ ಪನಸ್ಸ ಸರೂಪೇನ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಗಹಿತೋ ನ ಸಿಯಾ, ತದಾಯತ್ತತ್ತಾ ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ತದಾ ಪಯುಜ್ಜಮಾನವಿವೇಕದಸ್ಸನವಸೇನ **"ತೀಹಿ ವಿವೇಕೇಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಞ್ಞತರಮ್ಪೀ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಕಾಯವಿವೇಕಮತ್ತೇನ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಭಾವೋ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ? ನ, ವಿವೇಕದ್ವಯಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸೇವ ಕಾಯವಿವೇಕಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಲೋಕಿಯಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಮತ್ತೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸತ್ಥುಧಮ್ಮದಾಯಾದಭಾವೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮೇನ ಪನ ಸೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಾಸನೇ ವಿವೇಕಾನುಸಿಕ್ಖನಾ ನಿಬ್ಬಾನಪೋಣಾ ನಿಬ್ಬಾನಪಬ್ಭಾರಾ ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಾ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ತಿಣ್ಣಂ ವಿವೇಕಾನಂ ಅಞ್ಞತರಮ್ಪೀ"**ತಿ। ಅಸತಿ ಆಲೋಕೇ ಅನ್ಧಕಾರೋ ವಿಯ ಅಸತಿ ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾಯ ಏಕಂಸಿಯಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದತಾತಿ ಆಹ **"ಆಮಿಸದಾಯಾದಾವ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ। **ಏಸ ನಯೋ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇಪೀ**ತಿ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖತೋ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಅತ್ಥಸಾಮಞ್ಞಂ ಅತಿದಿಸತಿ, ನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಂ ತಸ್ಸ ವಿಸದಿಸತ್ತಾ, ಅತ್ಥವಿಸೇಸಮೇವ ವಾ ಅತಿದಿಸತಿ ವಿಸದಿಸೂದಾಹರಣೂಪಾಯಞಾಯೇನ। "ತಿಣ್ಣಂ ವಿವೇಕಾನಂ ಅಞ್ಞತರ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಇಧ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ತಯೋಪಿ ಹಿ ವಿವೇಕಾ, ತೇಸು ಏಕೋ ವಾ ಇತರದ್ವಯಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಇಧ ಲಬ್ಭತಿ।

ದೂರತೋಪೀತಿ ದೂರಟ್ಠಾನತೋಪಿ। ತೇನಾಹ **"ತಿರೋರಟ್ಠತೋಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಕಾಮಂ "ಪಟಿಭಾತೂ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿ-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ "ಸಾರಿಪುತ್ತ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ಸಾಮಿವಚನವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಆಯಸ್ಮತೋಯೇವ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಭಾಗೋ ಹೋತೂ**ತಿ ಇಮಿನಾಭಾಗತ್ಥೋ ಪಟಿ-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಲಕ್ಖಣಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಇಧ ಅಯುಜ್ಜನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮೇತೀ"**ತಿ। **ದಿಸ್ಸತೂ**ತಿ ಞಾಣೇನ ದಿಸ್ಸತು, ಪಸ್ಸತೂತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಟ್ಠಾತೂ**ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತು। **ಉಗ್ಗಹೇಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ವಾಚುಗ್ಗತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ। ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಞ್ಹಿ ಉಗ್ಗಹೋ। **ಪರಿಯಾಪುಣಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಪುರಿಪುಚ್ಛನಾದಿನಾ ವಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇ ಆಪಾದನಂ ಪಟ್ಠಪನಂ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ। **ಕಾರಣವಚನ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವೇನ ವಚನಂ "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನ"ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ವುತ್ತತ್ಥಪಚ್ಚಾಮಸನಂ ತಂ-ಸದ್ದೇನ ಕರೀಯತೀತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ।

ಏಕೇನೇವಾಕಾರೇನಾತಿ ಆಮಿಸದಾಯಾದತಾಸಿದ್ಧೇನ ಆದಿಯತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಏಕೇನೇವ ಪಕಾರೇನ। ತಮೇವ ಹಿ ಆಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಭಗವತಾ ವುತ್ತಮತ್ಥ"**ನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ "ಸತ್ಥು ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಸಾವಕಾ ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ"ತಿ ಏಕೇನೇವ ಆಕಾರೇನ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಥೇರೇನಪಿ ವುತ್ತೋ। **ತೀಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಆಮಿಸದಾಯಾದಪಟಿಪದಾಭೂತೇಹಿ ತಿಣ್ಣಂ ವಿವೇಕಾನಂ ಅನನುಸಿಕ್ಖನಾಕಾರೇಹಿ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ **"ಇಧಾವುಸೋ…ಪೇ॰… ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ"**ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉದ್ದೇಸಪಾಠೇನ।

ವಿತ್ಥಾರತೋ ಸುವಿಭತ್ತೋ ಹೋತಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ। ನನು ಚ ಉದ್ದೇಸೇ ಸತ್ಥುನೋಪಿ ಆದಿಯತಾ ಭಗವತಾ ಗಹಿತಾ, ಸಾ ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸೋ ಚ ಖೋ"**ತಿಆದಿ। **ಸಾವಕೇ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ "ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ ಸತ್ಥು ಸಾವಕಾ"ತಿ ಸತ್ಥು ಪರಪ್ಪವಾದಪರಿಹರಣತ್ಥಮ್ಪಿ "ತುಮ್ಹೇಹಿ ಧಮ್ಮದಾಯಾದೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಾವಕೇ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನಸ್ಸ। ಸಾವಕಾನಂ ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ ಸಾಮೀಚಿಅಭಾವತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಏಸ ನಯೋ**ತಿ ಯದಿದಂ "ಏತ್ತಾವತಾಯಂ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉದ್ದೇಸಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಭಾಗದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನಂ, ಏಸ ನಯೋ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿಕ್ಕಮಯೋಜನಾ"**ತಿ, ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸಿತಾಯ ಉದ್ದೇಸದೇಸನಾಯ ಮಹಾಥೇರೇನ ದೇಸಿತಾಯ ಚ ಅನುಸನ್ಧಿಕ್ಕಮೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ ಏವ ಚೇತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಚ್ಚನ್ತಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಏಕನ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕೋ ವಿಯ ಇತರೇಪಿ ವಿವೇಕೋ ಸತ್ಥು ಏಕನ್ತಿಕಾವಾತಿ। ಅನುಸಿಕ್ಖನಂ ನಾಮ ಅನು ಅನು ಪೂರಣನ್ತಿ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಆಹ **"ನ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"**ತಿ, ನ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, **ನ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ**ತಿ ವಾ ನ

ಪರಿಪಾಲೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ನ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ, ನ ಪರಿಪಾಲೇನ್ತೀತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತೀತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ"ತಿ ಉದ್ದೇಸೇ ವಿಯ ಅವಿಸೇಸವಚನೇ ಕಾಯವಿವೇಕಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯದಿ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪುಚ್ಛಾಯಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾತೋ ಅವಿಸೇಸೋ ಸಿಯಾ ವಿಭಾಗಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ। ನನು ಚ "ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ"ತಿ ಅವಿಸೇಸವಚನತೋ ಪಾಳಿಯಂ ವಿಭಾಗೋ ನ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ? ನ, ಪದನ್ತರೇನ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಯೇಸಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಬ್ಯಾಕರಣಪಕ್ಖೋ**ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪಕ್ಖೋ। ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಞ್ಚ ನ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಯ ಅವಿಸೇಸಜೋತನಾ , ಅಥ ಖೋ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥವಿಭಜನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಮಿನಾ ಪದೇನಾ**ತಿ "ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ಅಪರಿಪೂರಿಯಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಉಪಧಿವಿವೇಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ನಪ್ಪಜಹನ್ತೀತಿ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಭಾವವಚನಂ ಪಹಾನಲಕ್ಖಣವಿವೇಕಾಭಾವದೀಪನಂ, ತಂ ವತ್ವಾ ಪುನ "ವಿವೇಕೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರಾ"ತಿ ವಚನಂ ತತೋ ಸಾತಿಸಯವಿವೇಕಾಭಾವದೀಪನನ್ತಿ ತದುಭಯವಿವೇಕಾಭಾವದಸ್ಸನೇನ "ಯೇಸಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾವ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ "ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿವೇಕದ್ವಯಮೂಲಭೂತಕಾಯವಿವೇಕಾಭಾವದಸ್ಸನಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅವಿಗತತಣ್ಹತಾಯ ತಂ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಜಾತಂ ಬಹುಂ ಲನ್ತಿ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ ಬಹುಲಾ, ಬಹುಲಾ ಏವ **ಬಾಹುಲಿಕಾ** ಯಥಾ "ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮)। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಬಹುಲಭಾವಾಯ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಚೀವರಾದಿಬಾಹುಲ್ಲಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ"**ತಿ। ಸಿಕ್ಖಾಯ ಆದರಭಾವಾಭಾವತೋ ಸಿಥಿಲಂ ಅದಳ್ಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **"ಸಾಥಲಿಕಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಿಥಿಲ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಿಥಿಲ-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಸಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಥಲ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ **"ಸಾಥಲಿಕಾ"**ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅವಗಮನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಧೋಗಮನಟ್ಠೇನ , ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಧಿವಿವೇಕೇ**ತಿ ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗತಾಯ ಉಪಧೀಹಿ ವಿವಿತ್ತೇ। **ಓರೋಪಿತಧುರಾ**ತಿ ಉಜ್ಝಿತುಸ್ಸಾಹಾ।

ಅನಿಯಮೇನೇವಾತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ "ಸಾವಕಾ"ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನೇವ। **ನಿಯಮೇನ್ತೋ**"ಥೇರಾ"ತಿಆದಿನಾ। **ದಸವಸ್ಸೋ ಉಪಾದಾಯಾ**ತಿ ದಸವಸ್ಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಇಸ್ಸರಿಯೇ**ತಿ "ಸೇಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಸೇನಾಪತಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಅಚಿರಕ್ಖಣೋಭಾಸೇನ ಲಕ್ಖವೇಧಕೋ **ಅಕ್ಖಣವೇಧಿ। ಠಿತಿಯ**ನ್ತಿ ಅವಟ್ಠಾನೇ। **ಠಾನಸೋ**ತಿ ತಙ್ಖಣೇಯೇವ। **ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಆಧಾರಾಧೇಯ್ಯಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ **"ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿಭಾವೇನಾ"**ತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಉದಾಸೀನತಾಪಿ ಅಸಚ್ಛಿತಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪಾಯೋತಿ ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಚೀವರಾದಿಮಣ್ಡನಾ ನ ಉಪಧಿವಿವೇಕಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಆಹ **"ಚೀವರಪತ್ತ...ಪೇ॰... ಅಪೂರಯಮಾನಾ"**ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಥೇರವಾರೇ। **ಇಧಾ**ತಿ ಮಜ್ಝಿಮನವಕವಾರೇಸು। ತಥಾ ಹಿ **"ಮಜ್ಝಿಮಥೇರಕಾಲೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೩೧. ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ನಿದ್ದೇಸವಾರೇ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ, ನ ಉದ್ದೇಸವಾರೇ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ। ಉದ್ದೇಸವಾರೇ ಪನ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ಥೋ "ಏಸ ನಯೋ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇಪೀ"ತಿ ಅತಿದೇಸೇನ ದಸ್ಸಿತೋ। **ವುತ್ತಪಚ್ಚನೀಕನಯೇನಾ**ತಿ "ಕಾಯವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತಿ ನ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕನಯೇನ, "ಕಾಯವಿವೇಕಂ ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತಿ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ। **ಸಙ್ಖೇಪೋ**ತಿ ಅತ್ಥಸಙ್ಖೇಪೋ। **ಯೋಜನಪರಮ್ಪರಾಯಾ**ತಿ ಗಾಮನ್ತತೋ ದೂರಭಾವೇನ ಏಕಂ ದ್ವೇ ತೀಣೀತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾನಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ। **ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಅರಞ್ಞೇಸು ವನಸಣ್ಡಭೂತಾನಿ। **ಪನ್ತಾನೀ**ತಿ ಪರಿಯನ್ತಾನಿ। **ಉಪಗನ್ತುಂ ಯುತ್ತಕಾಲೋ** ಜರಾಜಿಣ್ಣಕಾಲೋ ಗೋಚರಗಾಮೇ ದೂರೇ ಗಮನಾಗಮನಸಮತ್ಥತಾಭಾವತೋ। "ಏವಂ ಗುಣವನ್ತೇಸು ದಿನ್ನಂ ಅಹೋ ಸುದಿನ್ನ"ನ್ತಿ **ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾನಂ ಪಸಾದಂ ಜನೇನ್ತಿ। ಪಾಸಂಸಾ**ತಿ ಪಸಂಸಿತಬ್ಬಾ। **ಅಯಮ್ಪಿ ಮಹಾಥೇರೋ**ತಿಆದಿ ಏಕಂ ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿನಂ ವುದ್ಧತರಂ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ವದನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಪವಿಟ್ಠೋ** ವಿವೇಕಟ್ಠಾನಂ। **ಸಾಯಂ ನಿಕ್ಖಮತಿ**

ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಉಪಬ್ರೂಹೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ,** ನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಚ್ಚನ್ತರಂ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ,** ನ ಮೋಘಮನಸಿಕಾರಂ। **ಸಬ್ಬಥಾ**ತಿಆದಿತೋ ತಾವ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿವೇಚೇನ್ತೋ ತತೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನಾತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಪೂರೇತಿ। **ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ಧಾರೇತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಬಾಹುಲಿಕತಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಅಸಿಥಿಲಂ ಸಾಸನಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಥಲಿಕತಾಭಾವಂ, **ವಿಗತನೀವರಣೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಓಕ್ಕಮನೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರತಂ, **ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ**ಆದಿನಾ ಪವಿವೇಕಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೩೩. **ತತ್ರಾವುಸೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ "ಲೋಭೋ ಚ ಪಾಪಕೋ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಉಪರಿದೇಸನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ। **ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀ**ತಿ ಯಾ ಸಾ ಭಗವತಾ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇನ ಸಹ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವಿನೀ "ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಥ, ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ"ತಿಆದಿನಾ ದೇಸನಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಂ "ಸತ್ಥು ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸವಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾಯ ನಿದ್ದೇಸದೇಸನಾಯ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ "ತತ್ರಾವುಸೋ ಲೋಭೋ ಚ ಪಾಪಕೋ"ತಿಆದಿನಯಾಯ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ "ನಪ್ಪಜಹನ್ತೀ"ತಿ ಪಹಾನಾಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ, ವೋದಾನಪಕ್ಖೇ "ಪಜಹನ್ತೀ"ತಿ ಪಹಾನಸಬ್ಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ ಏವಂ। ಅನಿದ್ಧಾರಿತಸರೂಪಾ ಯಂ-ತಂ-ಸದ್ದೇಹಿ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಯೇ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಇಮೇ ತೇತಿ** ಏತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ ಲೋಭಾದಯೋ ಏವ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ, ನನು ಇತೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮೋಹದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ಸನ್ತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಸನ್ತಿ, ತೇ ಪನ ಲೋಭಾದೀಹಿ ತದೇಕಟ್ಠತಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ ಇಮೇಸಂಯೇವೇತ್ಥ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಇದಾನಿ ಉಪಚಯೇನ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಾವಕಾನಂ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಾಯಾದಭಾವೋ ಸತ್ಥು ಅಭಿರುಚಿತೋ, ಸೋ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಭಾವೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಕತ್ಥೇತ್ವಾ "ವಿವೇಕಂ ಅನುಸಿಕ್ಖನ್ತಿ, ತೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಪಜಹನ್ತಿ, ನ ಚ ಬಾಹುಲಿಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕಥಿತತ್ತಾ **ಹೇಟ್ಠಾ ಪರಿಯಾಯೇನೇವ ಧಮ್ಮೋ ಕಥಿತೋ**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ತೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ನಪ್ಪಜಹನ್ತಿ, ಓಕ್ಕಮನೇ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಆಮಿಸಂ ಪರಿಯಾಯೇನಪಿ ಕಥಿತಂ**। "ಸಿಯಾ ಚ ಮೇ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ"ತಿಆದಿನಾ, "ಬಾಹುಲಿಕಾ ಚ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ **ಆಮಿಸಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನಪಿ ಕಥಿತಂ**। ಅಥ ವಾ ಯಾಯಂ ಭಗವತಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಪಟಿಕ್ಖೇಪನಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾ ವುತ್ತಾ, ಯಞ್ಚ ತದತ್ಥಂ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಮಹಾಥೇರೇನ ಅತ್ತನಾ ವಿವೇಕಾನುಸಿಕ್ಖನಾದಿ ವುತ್ತಂ, ತದುಭಯಂ ಹೇತುವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ತತ್ರಾವುಸೋ, ಲೋಭೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ । ಹೇತುನಿರೋಧೇನ ಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಸ್ಸ, ನಿರೋಧಹೇತುಸಮ್ಪಾದನೇನ ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖಸ್ಸ ತಪ್ಪಾಪಕತಾ।

ಅತೀತದೇಸನಾನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತೀತಾಯ ಥೇರೇನ ಯಥಾದೇಸಿತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಚ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸತ್ಥು ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ದೇಸನಾಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ ವಿಸೇಸತೋ "ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸತ್ಥಾ ಪಹಾನಮಾಹಾ"ತಿ, ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ಲೋಭಾದಯೋ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಾ। **ಲಾಮಕಾ**ತಿ ನಿಹೀನಾ। ಲೋಭದೋಸಾ ಹಿ ಹೇತುತೋ ಪಚ್ಚಯತೋ ಸಭಾವತೋ ಫಲತೋ ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಪಕತಿಕಾ, ಆಯತಿಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಾಪನಟ್ಠೇನ ವಾ ಪಾಪಕಾ। **ಲುಬ್ಭನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಭಿಗಿಜ್ಝನಲಕ್ಖಣೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಲುಬ್ಭನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಲುಬ್ಭತಿ, ಲುಬ್ಭನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ "ಲೋಭೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ರಸಾದೀಸು ಅಭಿಸಙ್ಗರಸೋ, ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನೋ। **ದುಸ್ಸನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ದುಸ್ಸನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ದುಸ್ಸತಿ, ದುಸ್ಸನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ "ದೋಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ರಸಾದೀಸು ವಿಸಪ್ಪನರಸೋ, ಸನಿಸ್ಸಯದಹನರಸೋ ವಾ, ದುಸ್ಸನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಆಘಾತವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನೋ।

ತೇಸೂತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸನೇನ ಲೋಭದೋಸಾನಂ ಏಕನ್ತತೋ ಪಹಾತಬ್ಬತಾದಸ್ಸನಂ। **ಆಮಿಸದಾಯಾದಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಲಾಭೇ ಹೋತೀತಿ** ಇದಂ ಲೋಭಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಸಭಾವತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಣ್ಹಾಯ ವಸೇನ ಪನ ಅನುಗಿಜ್ಝನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಲದ್ಧಂ ಪತ್ಥೇತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಅಲಾಭೇ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಆಮಿಸದಾಯಾದಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜನಾ। **ಅಲಭನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ "ಪಚ್ಚಯೇ"ತಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ವಿಘಾತವಾತಿ** "ಯಮ್ಪಿಚ್ಛಂ ನ ಲಭತಿ, ತಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೨೦; ವಿಭ॰ ೧೯೦) ವಚನತೋ ಇಚ್ಛಾವಿಘಾತವಾ। ಲೋಭೋ ಚ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಹೋತಿ ಆಮಿಸದಾಯಾದಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏಸ ನಯೋ ಅನನ್ತರಪದೇಪಿ। **ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇತಿ** ಚ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಸತ್ತಕೇಲಾಯನಾದಿವಸೇನಪಿ ತಸ್ಸ ಲೋಭುಪ್ಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। "ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ, ಪರಿಯೇಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಲಾಭೋ"ತಿ ಏವಮಾದಯೋ **ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ। ಪರಿಪೂರೇತಿ** ಆಮಿಸದಾಯಾದೋತಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಾದೀನಿ **ಪಞ್ಚ ಮಚ್ಛರಿಯಾನಿ।**

ಮಗ್ಗನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ। ಸೋ ಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ಚ ಮಗ್ಗೀಯತಿ, ಸಯಂ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗತೀತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಏಕೋ ಅನ್ತೋತಿ** ಇತರೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸೋ ಏಕೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ, ಹೀನತಾಯ ವಾ ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ **ಏಕೋ ಅನ್ತೋ।** ಕಾಮಂ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಏತೇ ಅನ್ತೇ ಅಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ನ ಉಪೇನ್ತಿ, ತೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಾ ಏವ, ಅಯಂ ಪನ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಮುತ್ತಿಯಾ ನ ಉಪೇತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಮುತ್ತೋ ಏತೇಹಿ ಅನ್ತೇಹೀ"**ತಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಅನ್ತದ್ವಯವಿಮುತ್ತತ್ತಾ। **ಏತೇಸಂ ಮಜ್ಝೇ ಭವತ್ತಾತಿ** ಇದಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಭಯನ್ತವಿಮುತ್ತತಾಯ ಏವ ವುತ್ತಂ, ನ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ, ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಚ। **ತಥಾತಿ** ಯಥಾ ಇತರೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಟ್ಠೇನ ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ ಚ ಲೋಭೋ ಏಕೋ ಅನ್ತೋ, ತಥಾ **ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗೋತಿ** ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಪಗಮನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಅನ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪುರಿಮನಯೇನಾತಿ** "ಏತೇ ದ್ವೇ ಅನ್ತೇ ನ ಉಪೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ।

ಸಚ್ಚಾನನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ। **ದಸ್ಸನಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನಾತಿ** ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಪರಿತೋ ಸಬ್ಬಥಾ ನಯನಟ್ಠೇನ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ। **ಚಕ್ಖುಕರಣೀತಿ** ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಕರಣೀ ನಿಪ್ಫಾದಿಕಾ। ತಯಿದಂ ಸತಿಪಿ ಪಟಿಪದಾಯ ಧಮ್ಮಚಕ್ಖುತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತೇ ಅವಯವವಸೇನ ಸಿಜ್ಝಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ಸಮುದಾಯೇನ ಕತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಉಪಚಾರವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ **"ಮಗ್ಗೋಯೇವ ಹಿ ಮಗ್ಗತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ"**ತಿ। **ಞಾಣಾಯಾತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಾಯ। ತೇನಾಹ **"ವಿದಿತಕರಣಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ। ವಿಸೇಸಞಾತಭಾವಾಪಾದನಞ್ಹಿ ವಿದಿತಕರಣಂ। **ವೂಪಸಮನತೋತಿ** ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ವೂಪಸಮನತೋ। ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭಾವೋ ವಿಯ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವೋಪಿ ಮಗ್ಗವಸೇನೇವ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವದಸ್ಸನತೋ"**ತಿ, ವಿಭಾವನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಬೋಧೋತಿ ಮಗ್ಗೋ** "ಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ತಸ್ಸತ್ಥಾಯಾತಿ** ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚತ್ಥಾಯ। ನ ಹಿ ಮಗ್ಗತೋ ಅಞ್ಞೋ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಕರೋ ಅತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ **"ಮಗ್ಗೋಯೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಇತರೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಂ ಸೇಸಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾಪೀತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಮ್ಮಾಯಾತಿ** ಸಚ್ಛಿಕರಣಸಙ್ಖಾತಪಚ್ಚಕ್ಖಕಮ್ಮಾಯ। **ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾತಿ** ವಾ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಾಯ। **ಉಪಸಮಾಯಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ। **ಅಯ**ನ್ತಿ "ಸಾ ಹಿ ಸಚ್ಚಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಅತ್ಥನಯೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ಚಕ್ಖುಕರಣೀ"ತಿಆದೀಸು ಪದೇಸು। **ಸಾರೋ** ಸುನ್ದರೋ ಅನಪನೀತೋ। **ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ** "ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಚಕ್ಖುಕರಣೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಪಪಞ್ಚೋ ಕೇವಲಂ ವಿತ್ಥಾರತ್ಥಾಯ।

ಅಯಮೇವಾತಿ ಏತ್ಥ **ಅಯ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತಸ್ಸಂ ಪರಿಸಾಯಂ ಅರಿಯಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖವಾಚೀ ಹಿ ಅಯಂ-ಸದ್ದೋ। **ಅಞ್ಞಮಗ್ಗಪಟಿಸೇಧನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವಪಟಿಸೇಧನತ್ಥಂ। ಸತ್ತಾಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಹಿ ಇಧ ಪಟಿಸೇಧನಂ ಅಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ। ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಸಾಧಾರಣಭಾವೋ ಅನಞ್ಞತಾ। ತೇನಾಹ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತಿ -

"ಏಕಾಯನಂ ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ,
ಮಗ್ಗಂ ಪಜಾನಾತಿ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ।
ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ತರಿಂಸು ಪುಬ್ಬೇ,
ತರಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯೇ ಚ ತರನ್ತಿ ಓಘ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೪, ೪೦೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೧; ಚೂಳನಿ॰ ೧೦೭, ೧೨೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೭೦)।

ಆರಕತ್ತಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಅರಿಯ-ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿಮಾಹ। **ಅರಿಪಹಾನಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ಥವಚನಮತ್ತಂ। ಅರಯೋ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಯನ್ತಿ ಅಪಗಮನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅರಿಯೋ**। **ಅರಿಯೇನ ದೇಸಿತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅರಿಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಯನ್ತಿ **ಅರಿಯೋ**। **ಅರಿಯಭಾವಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅರಿಯಕರೋ **ಅರಿಯೋ**ತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಅರಿಯ-ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗಙ್ಗಸಮುದಾಯೇ ಮಗ್ಗವೋಹಾರೋ ಹೋತಿ, ಸಮುದಾಯೋ ಚ ಸಮುದಾಯೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಉಪೇತತ್ತಾ"**ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಅವಯವಭೂತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಙ್ಗಾನಿಯೇವ ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ನ ಚ ಅಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತೋ"**ತಿ ಯಥಾ "ಛಳಙ್ಗೋ ವೇದೋ"ತಿ। ಸದಿಸೂದಾಹರಣಂ ಪನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕತೂರಿಯಾದೀನಿ ವಿಯಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ ಸೇನಾತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿಮಾಹ। **ಮಗ್ಗತೀ**ತಿ ಗವೇಸತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋನ್ತೋ ತಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ। **ಮಗ್ಗೀಯತಿ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ** ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಪುಞ್ಞಕರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತದತ್ಥಂ ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ। **ಗಮ್ಮತೀ**ತಿ ಏತೇನ ಆದಿಅನ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿಮಾಹ ಯಥಾ "ಕಕೂ"ತಿ। **"ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಚನಸಾಧಾರಣತಾಯ **"ಕತಮಾನಿ ತಾನಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಸಮುದಿತಾನಿ ಮಗ್ಗೋ ಅನ್ತಮಸೋ ಸತ್ತಙ್ಗವಿಕಲಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ, ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯತಾಯ ಪನ ಯಥಾಸಕಂ ಕಿಚ್ಚಕರಣೇನ ಪಚ್ಚೇಕಮ್ಪಿ ತಾನಿ ಮಗ್ಗೋಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಏಕಮೇಕಞ್ಹಿ ಅಙ್ಗಂ ಮಗ್ಗೋಯೇವಾ"**ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ನೇಸಂ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। ಇದಾನಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಮಗ್ಗೋ ಚೇವ ಹೇತು ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ದಸ್ಸನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ**। ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿನಿರೋಪನಂ ಅಪ್ಪನಾಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಮಾಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ** ಮುಸಾವಾದಾದೀನಂ ವಿಸಂವಾದನಾದಿಕಿಚ್ಚತಾಯ ಲೂಖಾನಂ ಅಪರಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಸಿನಿದ್ಧಸಭಾವತ್ತಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ, ಸಮ್ಮಾವಾಚಪ್ಪಚ್ಚಯಸುಭಾಸಿತಸೋತಾರಞ್ಚ ಜನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಮ್ಮಾಪರಿಗ್ಗಹೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಮಾಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ**। ಯಥಾ ಕಾಯಿಕಾ ಕಿರಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಯಞ್ಚ ಸಮುಟ್ಠಹನಂ ಘಟನಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ವಿರತಿಪೀತಿ **ಸಮ್ಮಾಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ**। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಭಾರುಕ್ಖಿಪನಂ ವಿಯ। ಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಸುದ್ಧಿ ವೋದಾನಂ, ಆಜೀವಸ್ಸೇವ ವಾ ಜೀವಿತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸುದ್ಧಿ ವೋದಾನಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಮಾವೋದಾನಲಕ್ಖಣೋ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ**। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ **ಪಗ್ಗಹೋ**। ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ತಸ್ಸ ವಾ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ

ಉಪಟ್ಠಾನಂ। ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಮಾ, ಸಮಂ ವಾ ಆಧಾನಂ **ಸಮಾಧಾನಂ**। ಸಮ್ಮಾ ಸಙ್ಕಪ್ಪೇತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿನಿರೋಪೇತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ**। ಸಮ್ಮಾ ವದತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ**। ಸಮ್ಮಾ ಕರೋತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮಂ, ತದೇವ **ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಆಜೀವತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ**। ಸಮ್ಮಾ ವಾಯಮತಿ ಉಸ್ಸಹತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ**। ಸಮ್ಮಾ ಸರತಿ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾಸತಿ** । ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ**ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಂ। **ತಪ್ಪಚ್ಚನೀಯಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ತಂ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ನ ಹಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪಚ್ಚನೀಯಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ಅವಿಜ್ಜಞ್ಚಾ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಗ್ಗಹಣಂ ತಸ್ಸಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಪಮುಖಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ "ಅವಿಜ್ಜಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧)। ದಸ್ಸನನಿವಾರಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ಸಮುಗ್ಘಾತೇನ **ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ**। ಏತ್ಥ ಚ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ...ಪೇ॰... ಪಜಹತೀ**ತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಂ, **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಏತೇನ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಂ, **ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ**ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೋ ಪನ ನಾನನ್ತರಿಯತಾಯ ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಕಥಂ ಪನ ಏಕಮೇವ ಞಾಣಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಚತ್ತಾರಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾಧೇನ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ। ನ ಹಿ ತಾದಿಸಂ ಲೋಕೇ ದಿಟ್ಠಂ, ನ ಆಗಮೋ ವಾ ತಾದಿಸೋ ಅತ್ಥೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಪದೀಪೋ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ವಟ್ಟಿಂ ದಹತಿ, ಸ್ನೇಹಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮತಿ, ಆಲೋಕಞ್ಚ ವಿದಂಸೇತಿ, ಏವಮೇತಂ ಞಾಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣಂ ದುಕ್ಖೇಪೇತಂ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯೇಪೇತಂ ಞಾಣಂ , ದುಕ್ಖನಿರೋಧೇಪೇತಂ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯಪೇತಂ ಞಾಣನ್ತಿ **ಸುತ್ತಪದಂ** (ವಿಭ॰ ೭೯೪) ಏತ್ಥ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏಕಾವ ಚತುನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಿನಾಮಕಾ ಹುತ್ವಾ ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಂ ಪಜಹನವಸೇನ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಿಣ್ಣಂ ಚತುನ್ನಞ್ಚ ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ನಾನಾಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೇ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ತೇನೇವ ಚ "**ತಪ್ಪಚ್ಚನೀಯಕಿಲೇಸೇ ಚಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನನೇ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತೇ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜೇಕಟ್ಠತಾಯ ತದೇಕಟ್ಠಾವ ತಪ್ಪಚ್ಚನೀಯಕಿಲೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಂ ಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ। ಲೋಭದೋಸಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಯಸ್ಸ ಪನ ಸೋ ಸಮುದಯೋ ತಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಪಹಾನಭಾವೋ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ಯತ್ಥ ತಂ ಪಹಾನಂ, ತಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಲೋಭದೋಸಾನಂ ವಿಸುಂ ಆದಿತೋ ಚ ಗಹಣಂ? ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ತಾವ ತಥಾಬುಜ್ಝನಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ, ಇಮೇಹಿ ಲೋಭದೋಸೇಹಿ ಆಮಿಸದಾಯಾದತಾ, ತಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ಧಮ್ಮದಾಯಾದತಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ತದನುಸಾರೇನ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಾಯ ಏವಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಮುಖಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ। ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಆದಿತೋ ಗಹಣಂ ಪನ ಅತಿವಿಯ ಓಳಾರಿಕತಾಯ ಸುಪಾಕಟಭಾವತೋ ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಭಾವತೋ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕುಜ್ಝನಲಕ್ಖಣೋತಿ ಕುಪ್ಪನಸಭಾವೋ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಂ** ಉದ್ದತಾ, ಕುರುರಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಘಾತಕರಣರಸೋ**ತಿ "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚಿತ್ತೇ ಆಘಾತಸ್ಸ ಕರಣರಸೋ। **ದುಸ್ಸನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**ತಿ

ಸಪರಸನ್ತಾನಸ್ಸ ವಿನಾಸನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಲದ್ಧೋಕಾಸೋ ವಿಯ ಸಪತ್ತೋ। **ಉಪನನ್ಧನಂ** ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಉಪರೂಪರಿ ನನ್ಧನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ತಥಾ ಹೇಸ "**ವೇರಅಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನರಸೋ, ಕೋಧಾನುಪಬನ್ಧಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। **ಅಪರಕಾಲೇ ಉಪನಾಹೋತಿಆದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಉಪನಯ್ಹನಾ ಉಪನಯ್ಹಿತತ್ತಂ ಅಠಪನಾ ಠಪನಾ ಸಣ್ಠಪನಾ ಅನುಸಂಸನ್ದನಾ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನಾ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮ"ನ್ತಿಆದೀನಂ (ವಿಭ॰ ೮೯೧) ನಿದ್ದೇಸಪದಾನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ। ಉಪನಾಹಸಮಙ್ಗೀ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ವೇರಸ್ಸ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ ಆದಿತ್ತಪೂತಿಅಲಾತಂ ವಿಯ ಜಲತಿ ಏವ, ಚಿತ್ತಙ್ಚಸ್ಸ ಧೋವಿಯಮಾನಂ ಅಚ್ಛಚಮ್ಮಂ ವಿಯ, ಮಸಿಮಕ್ಖಿತಪಿಲೋತಿಕಾ ವಿಯ ಚ ನ ಸುಜ್ಝತೇವ।

ಪರಗುಣಮಕ್ಖನಲಕ್ಖಣೋತಿ ಉದಕಪುಞ್ಛನಿಯಾ ಉದಕಂ ವಿಯ ಪರೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಮಕ್ಖನಸಭಾವೋ। ತಥಾಭೂತೋ ಚಾಯಂ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಕಂ ಗೂಥೇನ ಪಹರನ್ತಂ ಗೂಥೋ ವಿಯ ಪಠಮತರಂ ಮಕ್ಖೇತಿ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹೇಸ್ಸ ಸಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಗುಣಂ ಮಕ್ಖೇತೀತಿ **ಮಕ್ಖೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯುಗಗ್ಗಾಹೋ** ಸಮಧುರಗ್ಗಹಣಂ ಅಸಮಾನಸ್ಸಪಿ ಅಭೂತಸ್ಸ ಸಮಾರೋಪನಂ। ಸಮಭಾವಕರಣಂ **ಸಮೀಕರಣಂ**। ಪರೇಸಂ ಗುಣಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ ಆಹ "**ಪರೇಸಂ ಗುಣಪ್ಪಮಾಣೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**"ತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ಪರೇಸಂ ಗುಣೇ ಡಂಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಸಮೇ ಕರೋತೀತಿ **ಪಳಾಸೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಖೀಯನಂ ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಸೂಯನಂ। ಇಸ್ಸತಿ ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನ ಸಹತೀತಿ **ಇಸ್ಸಾ**। ತಥಾ ಹೇಸಾ "**ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಕ್ಖಮನಲಕ್ಖಣಾ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ। **ಅನಭಿರತಿರಸಾ** ಅಭಿರತಿಪಟಿಪಕ್ಖಕಿಚ್ಚಾ। **ವಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ** ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಸ್ಸಿತುಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪದಾನತೋ। **ನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣಂ** ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಾಸಹನತೋ। **ಅಸುಖಾಯನಂ** ನ ಸುಖನಂ ದುಕ್ಖನಂ, ಅರೋಚನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕತಸ್ಸ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಪಾಪಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ **ಕತಪಾಪಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ**। ತಸ್ಸ ಪಾಪಸ್ಸ ಆವರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ **ತದಾವರಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ,** ಮಾಯಾ, ಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಭಸ್ಮಛನ್ನೋ ವಿಯ ಅಙ್ಗಾರೋ, ಉದಕಛನ್ನೋ ವಿಯ ಖಾಣು, ಪಿಲೋತಿಕಪಟಿಚ್ಛಾದಿತಂ ವಿಯ ಚ ಸತ್ಥಂ ಹೋತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಂ** ಅತ್ತನಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಭಾವನಂ, ಯೇನ ಸಾಠೇಯ್ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನೇನ ಚಿತ್ತಾನುರೂಪಕಿರಿಯಾವಿಹರತೋ "ಏವಂಚಿತ್ತೋ, ಏವಂಕಿರಿಯೋ"ತಿ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಕುಚ್ಛಿಂ ವಾ ಪಿಟ್ಠಿಂ ವಾ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯತೋ –

> "ವಾಮೇನ ಸೂಕರೋ ಹೋತಿ, ದಕ್ಖಿಣೇನ ಅಜಾಮಿಗೋ।
> ಸರೇನ ನೇಲಕೋ ಹೋತಿ, ವಿಸಾಣೇನ ಜರಗ್ಗವೋ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೯೬; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೯೪; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೬೬) –

ಏವಂ ವುತ್ತಯಕ್ಖಸೂಕರಸದಿಸೋ ಹೋತಿ।

ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವೋ ಥದ್ಧಲೂಖಭಾವೋ। **ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸಯವುತ್ತೀತಿ** ಅನಿವಾತವುತ್ತಿ। ಅಮದ್ದವಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ಅಮದ್ದವತಂ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಅಮದ್ದವತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ,** ಥಮ್ಭೋ, ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಗಿಲಿತನಙ್ಗಲಸೀಸೋ ವಿಯ ಅಜಗರೋ, ವಾತಭರಿತಭಸ್ತಾ ವಿಯ ಚ ಥದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇ ಚ ದಿಸ್ವಾ ಓನಮಿತುಮ್ಪಿ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಪರಿಯನ್ತೇನೇವ ಚರತಿ। ಕರಣಸ್ಸ ಉತ್ತರಕಿರಿಯಾ **ಕರಣುತ್ತರಿಯಂ**। ವಿಸೇಸತೋ ಪಚ್ಚನೀಕಭಾವೋ **ವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾ**। ಪರೇನ ಹಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕತೇ ತದ್ದಿಗುಣಂ ಕರಣವಸೇನ **ಸಾರಮ್ಭೋ** ಪವತ್ತತಿ।

ಸೇಯ್ಯಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಉನ್ನಮನಂ **ಉನ್ನತಿ**। ಓಮಾನೋಪಿ ಹಿ ಏವಂ ಕರಣಮುಖೇನ ಸಮ್ಪಗ್ಗಹವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತಿ। "ಅಹಮಸ್ಮಿ ಸೇಯ್ಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಹಂಕರಣಂ ಸಮ್ಪಗ್ಗಹೋ **ಅಹಙ್ಕಾರೋ**। ಪರೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅಧಿಕಂ ಉನ್ನಮನಂ **ಅಬ್ಭುನ್ನತಿ** । ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಪುಬ್ಬಕಾಲೇ ಅತ್ತಾನಂ ಹೀನತೋ ದಹತಿ ಅಪರಕಾಲೇ ಸೇಯ್ಯತೋ"ತಿ (ವಿಭಂ ೮೭೭)।

ಮತ್ತಭಾವೋ ಜಾತಿಆದಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮಜ್ಜನಾಕಾರೋ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ **ಮತ್ತಭಾವೋ**। **ಮದಗ್ಗಾಹಣರಸೋ** ಮದಸ್ಸ ಗಾಹಣಕಿಚ್ಚೋ। ಮದೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಮಜ್ಜನಾಕಾರಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಗಾಹೇನ್ತೋ ವಿಯ ಪವತ್ತಮಾನೋ ತಂಸಮಙ್ಗಿಂ ಪುಗ್ಗಲಮ್ಪಿ ತಥಾ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಅಹಙ್ಕಾರವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಮ್ಮಾದಭಾವೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **ಉಮ್ಮಾದಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**। ಸತಿಯಾ ಅನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ **ಚಿತ್ತವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ,** ಸತಿವಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪದಾನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ **ವೋಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪ್ಪದಾನಂ**। **ಇಮೇಸಂ** ಕೋಧಾದೀನಂ ಲೋಭಾದೀನಮ್ಪಿ ವಾ। **ಲಕ್ಖಣಾದೀನೀ**ತಿ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾನಿ। ಪದಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮನ್ತರತಾಯ ನ ಗಹಿತಂ। ನಿಬ್ಬಚನಂ "ಕುಜ್ಝತೀತಿ **ಕೋಧೋ,** ಉಪನಯ್ಹತೀತಿ **ಉಪನಾಹೋ**"ತಿಆದಿನಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಕೋಧೋ ದೋಸೋ ಏವ, ತಥಾ ಉಪನಾಹೋ। ಪವತ್ತಿಆಕಾರಮತ್ತತೋ ಹಿ ಕತೋ ನೇಸಂ ಭೇದೋ, ಮಕ್ಖಪಳಾಸಸಾರಮ್ಭಾ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಪಟಿಘಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ, ಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಥಮ್ಭಮದಪ್ಪಮಾದಾ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ। **ಥಮ್ಭೋ** ವಾ ಮಾನವಿಸೇಸೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ, ತಥಾ **ಮದೋ**। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ಮಾನೋ ಮಞ್ಞನಾ"ತಿಆದಿನಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭಂ ೮೭೮) ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಇಧ ಪನ ಮಾನಾತಿಮಾನಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಮಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಧಮ್ಮಾ ಏವ **"ಮದೋ"**ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಾನಂ ಧಮ್ಮನ್ತರಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಏವ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಏತೇ ಏವ ಅಟ್ಠ ದುಕಾ ಗಹಿತಾ, ಕಿಮಿತೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ನತ್ಥೀತಿ? ನೋ ನತ್ಥಿ, ಇಮೇ ಪನ ಆಮಿಸದಾಯಾದಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೇನ ಆಮಿಸದಾಯಾದಸ್ಸ ಲೋಭಾದೀನಂ ಪವತ್ತನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಸೇಸತೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ಲೋಭಾದೀಸು। **ಅಲಭನ್ತೋ** ಆಮಿಸನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತುತ್ತರಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕೋಧೋತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ। **ಇಸ್ಸತೀ**ತಿ ಇಸ್ಸಂ ಜನೇತಿ। **ಪದುಸ್ಸತೀ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ "ಇಸ್ಸತಿ ದುಸ್ಸತಿ ಪದುಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಇಸ್ಸಂ ಜನೇನ್ತೋ ಏಕಂಸತೋ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಪದುಸ್ಸತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಮಿಸದಾಯಾದಸ್ಸ। **ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಏವಂ ಅಸನ್ತಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಂ ಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಓವದಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಏತೇನ ಥಮ್ಭೋ ನಾಮ ದೋವಚಸ್ಸಕರಣೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಿಞ್ಚಿ ವದತಿ** ಓವಾದದಾನವಸೇನ। **ಥಮ್ಭೇನ...ಪೇ॰... ಮಞ್ಞನ್ತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಥಮ್ಭಸ್ಸ ಮಾನವಿಸೇಸಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಥಮ್ಭೇನ ವಾ ಹೇತುನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮತ್ತೋ ಸಮಾನೋ**ತಿ ಮತ್ತೋ ಹೋನ್ತೋ। **ಕಾಮ...ಪೇ॰... ಪಮಜ್ಜತೀ**ತಿ ಏತೇನ ಮದವಸೇನ ಏಕಂಸತೋ ಪಮಾದಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಸ್ಸ ಲೋಭಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಕಮದಸ್ಸನೇನೇವ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ನೇಸಂ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋಪಿ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನ ಕೇವಲಂ ಇಮೇಹೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಏವರೂಪೇಹಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಪರಿಮುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕೇ ಪನ ತೇತಿ? ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾಮಹಿಚ್ಛತಾದಯೋತಿ। ಏವಂ ಮಹಾದೀನವಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದತಾತಿ ತತೋ ಬಲವತರೋ ಸಂವೇಗೋ ಜನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಓವಾದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ವಾರೇಸು। **ನಿಬ್ಬಿಸೇಸೋಯೇವಾ**ತಿ ಏತೇನೇವ ಪರಮತರಂ ಇಧ ದಸ್ಸಿತಸಚ್ಚಯೋಜನಾನಯೇನ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ಯೋಜೇತಬ್ಬೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಞಾಣಪರಿಚಯಪಾಟವತ್ಥನ್ತಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸತ್ತಙ್ಗತಾದಿವಿಸೇಸವಿಭಾವನಾಯ ಞಾಣಸ್ಸ ಆಸೇವನಟ್ಠೇನ ಪರಿಚಯೋ ಞಾಣಪರಿಚಯೋ, ತಸ್ಸ ಪಟುಭಾವತ್ಥಂ ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ। **ಭೇದೋ**ತಿ ವಿಸೇಸೋ। **ಕಮೋ**ತಿ ಅಙ್ಗಾನಂ ದೇಸನಾನುಪುಬ್ಬೀ। **ಭಾವನಾನಯೋ**ತಿ ಭಾವನಾವಿಧಿ। "**ಕದಾಚಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ, ಕದಾಚಿ ಸತ್ತಙ್ಗಿಕೋ**"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ ಪುನ "**ಅಯಂ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಲೋಕುತ್ತರಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಸೇನ। ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಚಿ ಝಾನಧಮ್ಮಾ ಮಗ್ಗಸಭಾವಾತಿ ಏಕನ್ತತೋ ಝಾನಂ ಮಗ್ಗತೋ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ "ಲೋಕುತ್ತರಪಠಮಜ್ಝಾನಸಹಿತೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಲೋಕುತ್ತರಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನ"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ **ಲೋಕುತ್ತರಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಹುತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭೂತಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಸಿತಸ್ಸ ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಝಾನಲಾಭಿನೋ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ, ಝಾನಲಾಭಿನೋ ವಾ ಪಾದಕಮಕತ್ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ, ಪಕಿಣ್ಣಕಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಾ ಸಮ್ಮಸನೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಹೋತಿ, ಸ್ವಾಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಭಾವೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನಾ**"ತಿ ಆಹ। ಏವಂ "**ಅವಸೇಸಜ್ಝಾನವಸೇನಾ**"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯದಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಸತ್ತಙ್ಗಿಕೋಪಿ ಹೋತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸತೋ**"ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಪಟಿಪದಾಯ ಮಗ್ಗವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸತ್ತಙ್ಗಿಕಭೇದೋ , ಏವಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗವಸೇನ ಸತ್ತಙ್ಗಿಕಛಳಙ್ಗಿಕಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಅಪ್ಪೀತಿಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಛಳಙ್ಗಿಕತ್ತಾ, ಮಗ್ಗವಸೇನ ಪನ ದೇಸನಾ ಆಗತಾತಿ ಸ್ವಾಯಂ ಭೇದೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನ ಉದ್ಧಟೋ। **ಇತೋ ಪರ**ನ್ತಿ ಇತೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗತೋ ಪರಂ ಉಕ್ಕಂಸತೋ, ಅವಕಂಸತೋ ಪನ ಸತ್ತಙ್ಗತೋ ಪರಂ ಮಗ್ಗಙ್ಗಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ। **ನನು ಮಗ್ಗವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭಂ ೪೯೩-೫೦೧) ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕವಾರೇ ಪಞ್ಚೇವ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಉದ್ಧಟಾನಿ, **ಮಹಾಸಳಾಯತನೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೩೧) ಚ "ಯಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ, ಯೋ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಯೋ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ವಾಯಾಮೋ, ಯಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಸತಿ, ಯೋ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿ, ಸ್ವಾಸ್ಸ ಹೋತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ ಪನ "ಪುಬ್ಬೇವ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಆಜೀವೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಯೋ ಆಗತಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಕಾರಾಪಕಙ್ಗಾನಂ ಅತಿರೇಕಕಿಚ್ಚದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿವಿರಹಿತೋ ಅತ್ಥೀತಿ "**ಇತೋ ಪರಞ್ಚ ಮಗ್ಗಙ್ಗಂ ನತ್ಥೀ**"ತಿ ಸುವುತ್ತಮೇತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಕುಸಲಾನನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ। ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಕಾಮಾವಚರಾದಿವಸೇನ ತಂತಂಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಸಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸೇಟ್ಠಾ। ತಸ್ಸಾ ಸೇಟ್ಠಭಾವೇನ ಹಿ "ಪಞ್ಞಾಜೀವಿಂ ಜೀವಿತಮಾಹು ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೪) ವುತ್ತಂ, ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪನ ಸಬ್ಬಸೇಟ್ಠಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ಕುಸಲವಾರೇ**ತಿ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಸಮಯೇ। **ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ** ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವಸಭಾವಬೋಧೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಣಾಯಕಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಪಜಾನಾತೀ**"ತಿಆದಿ। ಸಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪಭವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಪ್ಪಭವೋ, ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ। ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಹೋತಿ। ತತೋ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾನೀತಿ **ತಪ್ಪಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ**। ತಪ್ಪಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿಪಿ "ತದಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಕಾರಣಕಾರಣೇಪಿ ಕಾರಣೂಪಚಾರತೋತಿ ಆಹ "**ತಪ್ಪಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ ಸೇಸಙ್ಗಾನೀ**"ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಂ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕನಂ ಸಮ್ಮಾಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸಮ್ಮಾಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಾವೋದಾನಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಾವೋದಾನಂ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಸಮ್ಮಾಉಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ, ಸಮ್ಮಾಉಪಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಾಧಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, **ತಸ್ಮಾ** "ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ **ಇಮಿನಾ** ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥೇನ **ಕಮೇನ ಏತಾನಿ** ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ **ಅಙ್ಗಾನಿ ವುತ್ತಾನೀ**ತಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ।

ಭಾವನಾನಯೋತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಯುಗನದ್ಧಭಾವೇನ ಪವತ್ತೋ ಭಾವನಾವಿಧಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಭಾವನಾವಿಧಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಭಾವನಾನಯೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಹೋತಿ , ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋತಿ। ತಂ ವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕೋಚೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಪಠಮೋ ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ದುತಿಯೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸ। ತೇನಾಹ "**ಇಧೇಕಚ್ಚೋ**"ತಿಆದಿ। **ತನ್ತಿ** ಸಮಥಂ ಸಮಾಧಿಂ, ಝಾನಧಮ್ಮೇತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ**ತಿ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ, ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ವಾ ಧಮ್ಮೇ। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಮಥಯಾನಿಕಾ ಅರೂಪಮುಖೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಝಾನಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಂ ಭಾವಯತೋ**ತಿ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಧಿಗತಂ ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ। **ಮಗ್ಗೋ ಸಞ್ಜಾಯತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೋ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಆಸೇವತಿ** ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। **ಭಾವೇತಿ** ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ। **ಬಹುಲೀಕರೋತಿ** ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। **ಆಸೇವತಿ** ವಾ ಭಯತೂಪಟ್ಠಾನಞಾಣವಸೇನ। **ಬಹುಲೀಕರೋತಿ** ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। **ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಅನುಸಯಾ ಬ್ಯನ್ತೀ ಹೋನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ।

ಸಮಥಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾವಾತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ನ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿಂ। ನ ಹಿ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿಂ ವಿನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ತತ್ಥಜಾತಾನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ। ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ವವಸ್ಸಗ್ಗಾರಮ್ಮಣತೋ**ತಿ ವವಸ್ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣತಾಯ। ವವಸ್ಸಗ್ಗೋ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋತಿ ಚ ಅಪವಗ್ಗೋತಿ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ, ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಕರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಮಾಹ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಏಕನ್ತ ಸಮಾಹಿತೋ ಅಸಮಾಧಾನಹೇತೂನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದನತೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಯುಗನದ್ಧಾವ ಹೋನ್ತಿ ತದಾ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮರಸತಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತೋ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ನ ಸಮಥಭಾವನಾಯಂ ವಿಯ ಸಮಾಧಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯಂ ವಿಯ ಚ ಪಞ್ಞಾ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಧಿಕಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ಸಮರಸತಾಯ ಪನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅನತಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ ದ್ವೇಪಿ ಯುಗನದ್ಧಾ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಯುಗನದ್ಧಾವ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ।

ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ಭಯಭೇರವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೪. ಏವಂ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ ಭಯಭೇರವಸುತ್ತಂ। ಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ? ಕೇಚಿ ತಾವ ಏವಮಾಹು "ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ। ದುವಿಧಾ ಹಿ ಪುಚ್ಛಾ ಪಾಕಟಾಪಾಕಟಭೇದತೋ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೋ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಕಿಂ-ಸದ್ದಪುಬ್ಬಕೇನ ಪಕಾಸೀಯತಿ, ಸಾ **ಪಾಕಟಾ ಪುಚ್ಛಾ** ಯಥಾ "ಕಿಂಸೂಧ ವಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೭೩೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೩)। ಯಸ್ಸಾ ಪನ ದೇಸನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೋ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಕಿಂ-ಸದ್ದರಹಿತೇನ ಕೇವಲೇನೇವ ಸದ್ದಪಯೋಗೇನ ಪಕಾಸೀಯತಿ, ಸಾ **ಅಪಾಕಟಾ ಪುಚ್ಛಾ**। ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಪಞ್ಹಾ, ಪುಚ್ಛಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾಯೇವ ಇಧ "ಯೇ ಮೇ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದಿಕಾ ಅಪಾಕಟಾತಿ "ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ। ತಯಿದಂ ಅಕಾರಣಂ, ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ "ಯೇಮೇ ಭೋ ಗೋತಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತೋ ನ ತತ್ಥ ಕಙ್ಖೀ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛೀ ಸಂಸಯಮಾಪನ್ನೋ ಅವೋಚ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾನಿಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಭಗವತಿ ಪಸಾದಭಾವಬಹುಮಾನಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಾಹ "**ಭಗವತಿ ಪಸಾದಂ ಅಲತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೪)। **ವಿಹಾರೇ**ತಿ ವಿಹಾರಕೇ ನಿವಾಸೇ। **ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನೇಯೇವಾ**ತಿ ಪವತ್ತಮಾನೇಯೇವ। ಪದದ್ವಯಸ್ಸಪಿ ವಸನ್ತೇ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತಂ ಪುರೋಹಿತಟ್ಠಾನಂ** ಉಣ್ಹೀಸಾದಿಕಕುಧಭಣ್ಡೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಲದ್ಧಂ, ತಥಾ ಚ "ಅಸ್ಸ

ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಂ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನ"**ನ್ತಿ। ಬ್ರಹ್ಮನ್ತಿ ವೇದಂ। ಸೋ ಪನ ಮನ್ತಬ್ರಹ್ಮಕಪ್ಪವಸೇನ ತಿವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಮನ್ತಾ ಪಧಾನಂ ಮೂಲಭಾವತೋ, ಯೇ ಅಟ್ಠಕಾದೀಹಿ ಪವುತ್ತಾ, ಇತರೇ ತನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಜಾತಾ, ತೇನ ತೇಸಂಯೇವ ಗಹಣಂ **"ಮನ್ತೇ ಸಜ್ಝಾಯತೀ"**ತಿ । ತೇ ಹಿ ಗುತ್ತಭಾಸಿತಬ್ಬತಾಯ **"ಮನ್ತಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಇದಮೇವ ಹೀತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ "ಬ್ರಹ್ಮತೋ ಜಾತಾ"ತಿಆದಿಕಂ ನಿರುತ್ತಿಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ।

ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನಾತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾಯಂ ೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೧೬) ಹೇತುಮ್ಹಿ ಇದಂ ಕರಣವಚನಂ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಕಿರಿಯಾಕಾರಣಂ, ನ ಕರಣಂ ವಿಯ ಕಿರಿಯತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮತ್ಥಾ ಇಧ ಉಪಸಙ್ಕಮನಕಿರಿಯಾತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹೇತುಅತ್ಥಮೇವೇತಂ ಕರಣವಚನಂ ಯುತ್ತಂ, ನ ಕರಣತ್ಥಂ ತಸ್ಸ ಅಯುಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ "ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನಾ"ತಿಆದಿ। ಭಗವತೋ ಸತತಪ್ಪವತ್ತನಿರತಿಸಯಸಾದುವಿಪುಲಾಮತರಸಸದ್ಧಮ್ಮಫಲತಾಯ ಸಾದುಫಲನಿಚ್ಚಫಲಿತಮಹಾರುಕ್ಖೇನ ಭಗವಾ ಉಪಮಿತೋ, ಸಾದುಫಲೂಪಭೋಗಾಧಿಪ್ಪಾಯಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಹಿ ಮಹಾರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾದುಫಲತಾ ಗಹಿತಾತಿ।

ಉಪಸಙ್ಕಮೀತಿ ಉಪಸಙ್ಕನ್ತೋ। ಸಮ್ಪತ್ತುಕಾಮತಾಯ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ತಂತಂಪದೇಸಾತಿಕ್ಕಮನೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕನ್ತೋತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ। ತೇನಾಹ **"ಗತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ, ಉಪಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ** ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಉಪಸಙ್ಕಮನಪರಿಯೋಸಾನದೀಪನ"**ನ್ತಿ। **ತತೋತಿ** ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ತೋ "ಉಪಸಙ್ಕಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತತೋ ಉಪಗತಟ್ಠಾನತೋ। **ಯಥಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೧೨) ಯಥಾ ಭಗವಾ "ಕಚ್ಚಿ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸಿ ಪುಬ್ಬಭಾಸಿತಾಯ, ತದನುಕರಣೇನ ಏವಂ ಸೋಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂ ಪನ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದತಂ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀತೋದಕಂ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮೋದಿತನ್ತಿ** ಸಂಸನ್ದಿತಂ। **ಏಕೀಭಾವನ್ತಿ** ಸಮ್ಮೋದನಕಿರಿಯಾಯ ಸಮಾನತಂ ಏಕರೂಪತಂ। **ಖಮನೀಯನ್ತಿ** "ಇದಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರಂ ಸರೀರಯನ್ತಂ ಖಣಭಙ್ಗುರತಾಯ ಸಭಾವತೋ ದುಸ್ಸಹಂ, ಕಚ್ಚಿ ಖಮಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಯಾಪನೀಯನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಂ ಚಿರಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾಯ ಯಾಪನಾಯ ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ। ಸೀಸರೋಗಾದಿಆಬಾಧಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ। ದುಕ್ಖಜೀವಿಕಾಭಾವೇನ ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ।** ತಂತಂಕಿಚ್ಚಕರಣೇ ಉಟ್ಠಾನಸುಖತಾಯ **ಕಚ್ಚಿ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ।** ತದನುರೂಪಬಲಯೋಗತೋ **ಕಚ್ಚಿ ಬಲಂ।** ಸುಖವಿಹಾರಸಬ್ಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ** ಅತ್ಥೀತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಚ್ಚಿ-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಬಲವಪ್ಪತ್ತಾ ಪೀತಿ **ಪೀತಿಯೇವ।** ತರುಣಪೀತಿ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ।** ಸಮ್ಮೋದನಂ ಜನೇತಿ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಮೋದನಿಕಂ, ತದೇವ **ಸಮ್ಮೋದನೀಯನ್ತಿ** ಆಹ **"ಸಮ್ಮೋದಜನನತೋ"**ತಿ। ಸಮ್ಮೋದಿತಬ್ಬತೋ **ಸಮ್ಮೋದನೀಯನ್ತಿ** ಇಮಂ ಪನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವತೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋತಿ** ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ। "ಸರಣೀಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ **"ಸಾರಣೀಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋತಿ** ಆಪಾಥಮಧುರತಂ ಆಹ, **ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಸುಖತೋತಿ** ವಿಮದ್ದರಮಣೀಯತಂ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾತಿ** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವೇನ ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ವಚನಚಾತುರಿಯಮಾಹ, **ಅತ್ಥಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾತಿ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಂ। **ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀತಿ** ಅನೇಕೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ।

ಅಭಿದೂರಅಚ್ಚಾಸನ್ನಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ನಾಮ ಗಹಿತಂ, ತಂ ಪನ ಅವಕಂಸತೋ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಸಾರಿತಹತ್ಥಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾತಿ** ಗೀವಂ ಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಪಸಾರೇತ್ವಾ।

ಯೇಮೇತಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಇಕಾರಲೋಪೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೇ ಇಮೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಾಯ ಜಾತಿವಸೇನ ಅಭಿಜಾತಾ **ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತಾ**। ತೇನಾಹ "**ಉಚ್ಚಾಕುಲಪ್ಪಸುತಾ**"ತಿ। ಆಚಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿಜಾತಾ **ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾ**। ತೇನಾಹ "**ಆಚಾರಸಮ್ಪನ್ನಾ**"ತಿ। **ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ** ಅಪಾಕಟೇಪಿ **ಕುಲೇ**। ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಭಿಕ್ಖೂಸು ದುವಿಧಾಪಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಇಧ ಪನ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಕುಲಪುತ್ತಾಯೇವಾ**"ತಿ।

ಸದ್ಧಾತಿ ಇದಂ ಕರಣತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಸದ್ಧಾಯಾ**"ತಿ, ಸದ್ಧಾತಿ ವಾ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಪಾಳಿಯಂ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಗಾರತೋ**ತಿ ಅಗಾರವಾಸತೋ, ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ನಿಸ್ಸಯೂಪಚಾರೇನ ವಾ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ। ಭಿಕ್ಖನಸೀಲತಾದಿಲಕ್ಖಣೋ ಭಿಕ್ಖುಭಾವೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಸಹಚರಿತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಭಿಕ್ಖುಭಾವಂ ಅನ್ವಾಚಿನನ್ತೋತಿ ಆಹ "**ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಭಿಕ್ಖುಭಾವಞ್ಚಾ**"ತಿ। ಕಮ್ಮವಾಚಾಲಕ್ಖಣೇ ಪನ ಭಿಕ್ಖುಭಾವೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅನಗಾರಸ್ಸ ಭಾವೋ**ತಿ ಏತೇನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಿಸ್ಸಿತೋ ಸುವಿಸುದ್ಧೋ ಸೀಲಾಚಾರಗುಣವಿಸೇಸೋ ಗಹಿತೋ, ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿಕಮ್ಮಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಇಧ ಅನುಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಗ್ಗಹಣೇ ಪನ ಸರಣಗಮನಾದಿವಸೇನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ, ಸರಣಗಮನಾದಿವಸೇನ ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ ಚ ಅನೇಕಭೇದತ್ತಾ ಆಹ "**ಸಬ್ಬಥಾಪೀ**"ತಿ, ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುರತೋಗಾಮಿತಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಗಮನೇನ, ನ ಕಾಯಗಮನೇನಾತಿ ಆಹ "**ನಾಯಕೋ**"ತಿ , ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಿತಕಿರಿಯಾಯಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಹಿತಚರಿಯಾಯ। **ಗಾಹಣಂ** ಅಧಿಸೀಲಾದೀಸು ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ ನಿಯೋಜನಂ, ನ ಕಥನಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಗಾಹೇತಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ "**ಸಿಕ್ಖಾಪೇತಾ**"ತಿ ಆಹ। **ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ದಸ್ಸನಾನುಗತಿ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ತೇನ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಖಮನವಸೇನ ಖನ್ತಿ, ರುಚ್ಚನವಸೇನ ರುಚಿ, ತಂದಿಟ್ಠಿಖನ್ತಿರುಚಿಕಾವ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಾತಿ ಆಹ "**ಯಂದಿಟ್ಠಿಕೋ**"ತಿಆದಿ।

ಏಸ ಕಿರ ಅಲತ್ಥಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ದೇವಪುತ್ತೇ ವಿಯಾ**ತಿಆದಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞಸ್ಸ ಅಭಾವದೀಪನತೋ "ಸದ್ಧಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣಂ। **ಸದ್ಧಾಯ ಘರಾ ನಿಕ್ಖಮ್ಮ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಇದಂ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಘಾಸಚ್ಛಾದನಪರಮತಾಯ ಸನ್ತುಟ್ಠೇ**ತಿ ಇದಂ ಅನುಸ್ಸಙ್ಕಿತಾಪರಿಸಙ್ಕಿತತಾಯ ಕಾರಣವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಮೇತನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನವಸೇನ, ಪಸಾದವಸೇನ ವಾ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥೋ ಅಬ್ಭನುಮೋದನತ್ಥೋ ಚ ವುತ್ತೋ। **ಮಮ**ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ನಿಪಾತಪದಂ ವಾ ಏತಂ "ಮ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಆದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಜೀವಿಕಾಪಕತಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ **ಈದಿಸಾನಂಯೇವಾ**ತಿ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ವಿಭಾವಿತಅನಭಿಜ್ಝಾಲುಆದಿಸಭಾವಾನಂಯೇವ, ನ ಇತರೇಸಂ ಅಭಿಜ್ಝಾಲುಸಭಾವಾನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಸಙ್ಘಾಟಿಕಣ್ಣೇ ಚೇಪಿ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಗಹೇತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧೋ ಅಸ್ಸ ಪದೇ ಪದಂ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ, ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಾಕಟಿನ್ದ್ರಿಯೋ, ಅಥ ಖೋ ಆರಕಾವ ಮಮ ಅಹಞ್ಚ ತಸ್ಸಾ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೨)।

ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ಸಮ್ಭವಿತುಂ ಸಾಧೇತುಂ ದುಕ್ಖಾನೀತಿ **ದುರಭಿಸಮ್ಭವಾನಿ**। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ನಿವಾಸೋಯೇವ ದುಕ್ಖೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸಮ್ಭವಿತುಂ ದುಕ್ಖಾನಿ ದುಸ್ಸಹಾನೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಅರಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಿ ವನಸಣ್ಡಾನಿ। ವನಪತ್ಥ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಸಣ್ಡಭೂತೇ ರುಕ್ಖಸಮೂಹೇಪಿ ವತ್ತತೀತಿ ಅರಞ್ಞಗ್ಗಹಣಂ। **ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**ತಿ ಅನುಜಾನನಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಕಿಂ ಅನುಜಾನಾತಿ? ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅರಞ್ಞಭಾವಂ "ಗಾಮತೋ ಬಹಿ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ।

ತೇನಾಹ “**ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನಾ**”ತಿಆದಿ। ಕಿಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ? ಆರಞ್ಞಕಙ್ಗನಿಪ್ಫಾದಕತ್ತಂ। ಯಞ್ಹಿ ಆರಞ್ಞಕಙ್ಗನಿಪ್ಫಾದಕಂ, ತಂ ವಿಸೇಸತೋ “ಅರಞ್ಞ”ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ “**ಯಂ ತಂ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾತಿ** ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ, ತತೋ ಬಹಿ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾತಿ** ಯತ್ಥ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಇನ್ದಖೀಲಾನಿ, ತತ್ಥ ಬಹಿದ್ಧಾ ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ, ಯತ್ಥ ತಂ ನತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ತದರಹಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರೇ ಭಯಭೇರವಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಗಾಮನ್ತನ್ತಿ ಗಾಮಸಮೀಪಂ। **ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ನಿಚ್ಚಕಿಚ್ಚವಸೇನ ನುಪಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ತೇನಾಹ “**ಯತ್ಥ ನ ಕಸೀಯತಿ ನ ವಪೀಯತೀ**”ತಿ। **ಪನ್ತಾನೀತಿ** ಇಮಿನಾ “ಪರಿಯನ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಪರಿಯನ್ತಾನನ್ತಿ ಇಮಮೇಕಂ ಪರಿಯಾಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ**”ತಿ। **ದೂರಾನನ್ತಿ** ಪನ ಅಯಂ ಪರಿಯಾಯೋ ಠಪೇತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ ತಸ್ಸಾಪಿ “ಪನ್ತಾನೀ”ತಿ ಇಮಿನಾವ ಅತ್ಥತೋ ಗಹಿತತ್ತಾ, ತಥಾ ಸತಿ “ನ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಾನ”ನ್ತಿ ಏದಿಸಾನಮ್ಪಿ ಠಪೇತಬ್ಬತಾ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸದ್ದತೋ ಏವ ಠಪನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪವಿವೇಕನ್ತಿ** ಪಕಾರತೋ, ಪಕಾರೇಹಿ ವಾ ವಿವೇಚನಂ, ರೂಪಾದಿಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಪಕಾರತೋ ಗಮನಾದಿಇರಿಯಾಪಥಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿವೇಚನಂ ಗಚ್ಛತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತೋಪಿ ನಿಸಜ್ಜತೋಪಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ವಿವೇಚೇತಬ್ಬಾನಂ ವಿವೇಚನಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಭೇದತೋ ಬಹುವಿಧತ್ತಾ ತೇ ಏಕತ್ತೇನ ಗಹೇತ್ವಾ “ಪವಿವೇಕ”ನ್ತಿ ಏಕವಚನೇನ ವುತ್ತಂ। **ದುಕ್ಕರಂ ಪವಿವೇಕನ್ತಿ** ವಾ ಪವಿವೇಕಂ ಕತ್ತುಂ ನ ಸುಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕೀಭಾವೇತಿ** ಏಕಿಕಭಾವೇ। **ದ್ವಯಂದ್ವಯಾರಾಮೋತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಭಾವಾಭಿರತೋ। **ಹರನ್ತಿ ವಿಯಾತಿ** ಸಂಹರನ್ತಿ ವಿಯ ವಿಘಾತುಪ್ಪಾದನೇನ। ತೇನಾಹ “**ಘಸನ್ತಿ ವಿಯಾ**”ತಿ, ಭಯಸನ್ತಾಸುಪ್ಪಾದನೇನ ಖಾದಿತುಂ ಆಗತಾ ಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಪಿಸಾಚಾದಯೋ ವಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಈದಿಸಸ್ಸಾತಿ** ಅಲದ್ಧಸಮಾಧಿನೋ। **ತಿಣಪಣ್ಣಮಿಗಾದಿಸದ್ದೇಹೀತಿ** ವಾತೇರಿತಾನಂ ತಿಣಪಣ್ಣಾದೀನಂ ಮಿಗಪಕ್ಖಿಆದೀನಞ್ಚ ಭಿಂಸನಕೇಹಿ ಭೇರವೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ **ವಿವಿಧೇಹಿ ಚ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಖಾಣುಆದೀಹಿ ಯಕ್ಖಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಿತೇಹಿ **ಭಿಂಸನಕೇಹಿ**। ಏವಂ ದುಕ್ಕರಂ ದುರಭಿಸಮ್ಭವಂ ನಾಮ ಕರೋನ್ತೋ ಅಹೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಏತೇತಿ **ವಿಮ್ಹಿತೋ**।

ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತವಾರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೫. ಸೋಳಸಸು ಠಾನೇಸೂತಿ “ಯೇ ಖೋ ಕೇಚೀ”ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ವಕ್ಖಮಾನೇಸು ಸೋಳಸಸು ಕಾರಣೇಸು। ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತತಾದಯೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರನ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸನಿಮಿತ್ತತಾಯ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಕ್ಖೇಪಾವಹಾ, ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತತಾದಯೋ ಪನ ತದಭಾವತೋ ತೇಸಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾವಹಾ। ತೇನಾಹ “**ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಸನ್ದೋಸಹೇತೂ**”ತಿಆದಿ। **ಸೋಳಸಸೂತಿ** ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖಂಯೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಸಂಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಯಾವದೇವ ವೋದಾನದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ। **ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹರಹಿತಾನನ್ತಿ** ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಾದಿಕಸ್ಸ ಅರಞ್ಞೇ ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ “**ಯೇ ಖೋ ಕೇಚೀ**”ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತನಯೇನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಞಾಣರಹಿತಾನಂ। **ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹಯುತ್ತಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅತ್ತನಾತಿ** ಭಗವನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, ಸಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾದಿಸೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹಯುತ್ತೋ।

ಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಬೋಧೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ “**ಅರಿಯಮಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಿತೋ**”ತಿ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಧೀನೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾಧಿಗಮೋತಿ ಆಹ “**ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾತಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಚತುಸಚ್ಚಸ್ಸಾ**”ತಿ। ಅನವಸೇಸತೋ ಞೇಯ್ಯಂ, ಬುಜ್ಝಿತುಂ ಅರಹತೀತಿ **ಬೋಧಿ,** ಮಹಾವೀರಿಯತಾದಿನಾ ತತ್ಥ ವಿಸೇಸಯೋಗತೋ ಸತ್ತೋತಿ ಆಹ “**ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸಾ**”ತಿ। ತೇನಾಹ “**ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ**”ನ್ತಿಆದಿ। ನಿಯತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಹಾಸತ್ತಾ ಯಥಾ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪದಾ ಹಾನಭಾಗಿಯಾ, ಠಿತಿಭಾಗಿಯಾ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಾ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಚ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ ಬೋಧಿಯಂ

ನಿನ್ನಗೋಣಪಬ್ಭಾರಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಬೋಧಿಯಾ ವಾ ಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಲಗ್ಗಸ್ಸೇವಾ”**ತಿ। ತೇನಾಹ **“ದೀಪಙ್ಕರಸ್ಸ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನೇನಾತಿ** -

> “ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಹೇತು ಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನಂ।
> ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅಧಿಕಾರೋ ಚ ಛನ್ದತಾ”ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೫೯) -

ಇಮೇಸಂ ಅಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭೂತಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೋಧಾನೇನ ಸಮವಧಾನೇನ।

ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತಾತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತಾ। ತೇನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮತ್ತೇನ ಸಮಣಾ, ನ ಸಮಿತಪಾಪತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಜಾತಿಮತ್ತೇನ ಇಧ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **“ಭೋವಾದಿನೋ ವಾ”**ತಿ। ತೇ ಹಿ “ಭೋ ಭೋ”ತಿ ವದನಸೀಲಾ, ತೇನಾಹ “ಭೋವಾದೀ ನಾಮ ಸೋ ಹೋತಿ, ಸಚೇ ಹೋತಿ ಸಕಿಞ್ಚನೋ”ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೯೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೬೨೫)। **ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನಾತಿ** ಚ ವಿಸೇಸನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಾಪೇಕ್ಖಾಯ, ನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಪೇಕ್ಖಾಯ। ನ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕೋ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಯೋಗೋ ಚ ಕೋಚಿ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಭಾಯನಟ್ಠೇನ **ಭಯಂ,** ಭೀರುತಾವಹಟ್ಠೇನ **ಭೇರವಂ। ಸನ್ದೋಸಹೇತೂತಿ** ಸದೋಸಹೇತು। ಸ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಇಧ ಸಾನುಸಾರೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **“ಅತ್ತನೋ ದೋಸಸ್ಸ ಹೇತೂ”**ತಿ। ಏಕನ್ತೇನ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಭಯಸ್ಸ ವಸೇನ **“ಸಾವಜ್ಜ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ ಹಿ ಏಕನ್ತಸಾವಜ್ಜೋ ಭಾಯನಟ್ಠೇನ ಭಯಞ್ಚಾತಿ। **ಅಕ್ಖೇಮನ್ತಿ** ಇದಂ ಉಭಯವಸೇನ। ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋಪಿ ಹಿ ಸರೀರಚಿತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಾವಹತೋ ಅಕ್ಖೇಮ, ತಥಾ **ಭಯಾನಕಾರಮ್ಮಣಮ್ಪೀ**ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ ಯೋಜಿತಂ। ಸಯಂ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಭಯಾನಕಾರಮ್ಮಣನಿಮಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಸಮುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಆನೇನ್ತಾ ಭಯಭೇರವಂ ಅವ್ಹಾಯನ್ತಿ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅವ್ಹಾಯನ್ತೀತಿ ಪಕ್ಕೋಸನ್ತೀ”**ತಿ। **ತೇತಿ** ಮಾರಿತಮನುಸ್ಸಾನಂ ಞಾತಿಮಿತ್ತಾದಯೋ। **ಗಚ್ಛಂ** ಗಹನಭೂತಂ ಮಹನ್ತಂ ಕಣ್ಟಕಸಣ್ಡಂ, **ಗುಮ್ಬಂ** ನಾತಿಮಹನ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಗಚ್ಛನ್ತಿ** ಪನ ತಿಣವನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, “ಗಚ್ಛೇ ರುಳ್ಹತಿಣೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ, **ಗುಮ್ಬಂ** ಕಣ್ಟಕಲತಾದಿಭರಿತಾವಿರುಳ್ಹಂ। **ಬದ್ಧಾ ವಧಿತಾ ವಿಯಾತಿ** ಬದ್ಧಾ ಹುತ್ವಾ ತಾಳಿಯಮಾನಾ ವಿಯ।

“ನ ಖೋ ಪನಾತಿ ಏತ್ಥ **ಖೋತಿ** ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, **ಪನಾ”**ತಿ ವಿಸೇಸತ್ಥೇ। ತೇನೇತಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ಅಞ್ಞೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಿಯ ಅಹಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನಿ ಪನ್ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ ನ ಖೋ ಪನ ಪಟಿಸೇವಾಮಿ, ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತೋಯೇವ ಪನ ಹುತ್ವಾ ತಾನಿ ಪಟಿಸೇವಾಮೀ”ತಿ। ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। “ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿ ಹಿ ತೇನ ಅವಧಾರಣೇನ ವಿಭಾವಿತತ್ಥದಸ್ಸನಂ। **ತೇಸಮಹಂ ಅಞ್ಞತರೋತಿ** ತಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮತಾಯ ತೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಅಹಂ ಅಞ್ಞತರೋತಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅರಿಯೇಸು ಪಕ್ಖಿಪತಿ। ಪರಮಸಲ್ಲೇಖಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಪಾರಿಸುದ್ಧಿ , ತಥಾ ವಚೀಕಮ್ಮಾದಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ಯತೋ ಮಾರೋ ರನ್ಧಗವೇಸೀ ಹುತ್ವಾ ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಅನುಬನ್ಧೋ ಅನ್ತರಂ ನ ಲಭತಿ। ತೇನಾಹ -

> “ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಭಗವನ್ತಂ, ಅನುಬನ್ಧಿಂ ಪದಾಪದಂ।
> ಓತಾರಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಿಸ್ಸಂ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸತೀಮತೋ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೪೮)।

ಭಿಯ್ಯೋತಿ ಅಧಿಕಂ ಸವಿಸೇಸಂ, ಉಪರೂಪರಿ ವಾ। ಭೀತತಸಿತಾ ಭಯೂಪದ್ದವೇನ ಥಮ್ಭಿತಸರೀರಾ ಹಟ್ಠಲೋಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಭೀತಾತಸಿತಾ ಪನ ಭಯೂಪದ್ದವಾಭಾವತೋ ಅಹಟ್ಠಲೋಮಾ ಖೇಮೇನ ಸೋತ್ಥಿನಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಖೇಮಪ್ಪತ್ತಿ ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋ ವಾ ಪನ್ನಲೋಮತಾಯ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ಪಾಳಿಯಂ “ಪಲ್ಲೋಮ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಪನ್ನಲೋಮತ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ **ಭಿಯ್ಯೋ ಪಲ್ಲೋಮಮಾಪಾದಿಂ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹಾರಾಯಾತಿ** ಪಟಿಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೋ।

ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತೋಹಮಸ್ಮೀತಿ ಹೇತುದಸ್ಸನಂ। **"ಯೇ ಹಿ ವೋ ಅರಿಯಾ"**ತಿ ಸದಿಸೂದಾಹರಣದಸ್ಸನಂ। **ಯೇ ಖೋ ಕೇಚಿ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ**ತಿ ವಿಸದಿಸೂದಾಹರಣದಸ್ಸನಂ। ಸೇಸಾನಿ ಅನ್ವಯಬ್ಯತಿರೇಕವಿಭಾವನಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಯುತ್ತಿವಿಭಾವನಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ ಯುತ್ತಿವಿಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತವಾರಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಚೀಕಮ್ಮನ್ತವಾರಾದಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೯. **ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಮುಸಾವಾದಾದಿನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ತೇಸಞ್ಚ ಮುಸಾವಾದಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿಭೇದಂ ಭಯಭೇರವಾವ್ಹಾನಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ಭಣ್ಡೇಸೂತಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾವಿಞ್ಞಾಣಕೇಸು ಭಣ್ಡೇಸು। **ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಣಾಮವಸೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾಸಞ್ಜಾತಂ ವಿಸಮಲೋಭಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿನಾಸಚಿನ್ತಾವಸೇನ ಪರಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ। ಏವಞ್ಹಿ ನೇಸಂ "ಯೇಸಂ ಅಪರಜ್ಝಿಮ್ಹಾ, ತೇ ಇದಾನಿ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಛಾ ಆಸಙ್ಕುಪ್ಪತ್ತಿ ಸಿಯಾ। "ಏತೇ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಗ್ಗಹವತ್ಥುಂ ಗಹೇತುಕಾಮಾ ಮಞ್ಞೇ, ವಿನಾಸಂ ಕಾತುಕಾಮಾ ಮಞ್ಞೇ"ತಿ ಯಥಾ ಪರೇ ಪರತೋ ತೇಸಂ ಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಾದಿಸಂ ಮನೋಕಮ್ಮನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ತೇ ಪರೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಾಮಂ ಅಕುಸಲಕಾಯಕಮ್ಮವಚೀಕಮ್ಮಪವತ್ತಿಕಾಲೇಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಪವತ್ತನ್ತಿಯೇವ, ತದಾ ಪನ ತೇ ಚೇತನಾಪಕ್ಖಿಕಾ ವಾ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾ ವಾತಿ ಮನೋಕಮ್ಮನ್ತವಾರೇ ಏವ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿವಸೇನ ಯೋಜನಾ ಕತಾ। ಅಥ ವಾ ದ್ವಾರನ್ತರೇ ಪವತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ವಚೀಕಮ್ಮಾದಿಭಾವಾಭಾವೋ ವಿಯ ದ್ವಾರನ್ತರೇ ಪವತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿಭಾವಾಭಾವೋ, ಮನೋಕಮ್ಮಭಾವೋ ಏವ ಪನ ಸಿದ್ಧೋತಿ ಕತ್ವಾ ಮನೋಕಮ್ಮನ್ತವಾರೇ ಏವ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಉದ್ಧಟಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ –

"ದ್ವಾರೇ ಚರನ್ತಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ನ ದ್ವಾರಾ ದ್ವಾರಚಾರಿನೋ।
ತಸ್ಮಾ ದ್ವಾರೇಹಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವವತ್ಥಿತಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಕಾಯಕಮ್ಮದ್ವಾರ)।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತವಸೇನ ಆಜೀವವಾರೇ ಭಯಭೇರವಾವ್ಹಾನಂ ಯೋಜಿತಂ, "ಯೇ ಖೋ ಕೇಚಿ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ"ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ಬಾಹಿರಕವಸೇನ ಗಹಟ್ಠವಸೇನ ಚ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಗಹಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಜಾತಿಧಮ್ಮಕುಲಧಮ್ಮದೇಸಧಮ್ಮವಿಲೋಮನವಸೇನ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ ಲಬ್ಭತೇವ, ತಾಯ ಏವ ಚ ಆಜೀವವಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಞ್ಞಥಾ ವಾ ನೇಸಂ ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯಾತಿ।

೩೭. ಏವಂ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲವಸೇನ ಭಯಭೇರವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಾದಿವಸೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ದೇಸನಾ ವಡ್ಢಿತಾತಿ ತದತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಇತೋ ಪರ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೀವರಣವಸೇನ ಪುನ ವುತ್ತಾ**ತಿ ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ – ಏವಂ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತೋ ಭಯಭೇರವಾಭಾವಂ ಆವಹತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ನೀವರಣಾನಿ ಪಹಾಯ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಂ, ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಮೇವ ವಾ ಸಮ್ಪಾದಯತೋತಿ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಭಯಭೇರವಾಭಾವಹೇತುಕಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ವಡ್ಢಿತಾತಿ ಅಕುಸಲಮನೋಕಮ್ಮನ್ತಭಾವೇನ ಗಹಿತಾಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಾ ನೀವರಣವಸೇನ ಪುನ ವುತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಭಿ-ಪುಬ್ಬೋ ಝಾ-ಸದ್ದೋ ಅಭಿಜ್ಝಾಯನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಪರಭಣ್ಡಾದಿಅಭಿಜ್ಝಾಯನಸೀಲಾ"**ತಿ। **ವತ್ಥುಕಾಮೇಸೂ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಕಿಲೇಸಕಾಮಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತೇಸು ಕಾಮೇಸು। **ಬಹಲಕಿಲೇಸರಾಗಾ**ತಿ ಥಿರಮೂಲದುಮ್ಮೋಚನೀಯತಾಹಿ ಅಜ್ಝೋಸಾನೇ ಪಭೂತಕಿಲೇಸಕಾಮಾ। ಅಭಿಜ್ಝಾ ಚೇತ್ಥ

ಅಪ್ಪತ್ತವಿಸಯಪತ್ಥನಾ, ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಸಯಾಭಿನಿವೇಸೋ। ತೇ ಹಿ ಲೋಭಾಭಿಭೂತಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ಅತ್ತನಿ ತಿಬ್ಬಸಾಪೇಕ್ಖತಾಯ ಏವ ಲೋಭಾಭಿಭೂತತಾಯ ಅವವತ್ಥಿತಾರಮ್ಮಣಾ ಅವಿನಿಚ್ಛಿತವಿಸಯಾ ಅರಞ್ಞೇ ತಂ ತಂ ವಿಸಯಂ ಅನುಪಧಾರಿತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ರಜ್ಜುಆದೀನಿ ಯಾಥಾವತೋ ನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ತೇಸ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಉಪಟ್ಠಾತಿ** ಸನ್ತಚಿತ್ತತಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "**ಆಕುಲಚಿತ್ತಾ**"ತಿ। "ಇದಾನಿಮ್ಹ ನಟ್ಠಾ"ತಿ ತಸನ್ತಿ ವಿತಸನ್ತಿ, ಆಗನ್ತ್ವಾ ಬಾಧಿಯಮಾನಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ತಂ ಭಯಭೇರವಂ ಅತ್ತನಿ ಸಮಾರೋಪನಟ್ಠೇನ ಅವ್ಹಾಯನ್ತಿ ಪಕ್ಕೋಸನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾ**"ತಿ। "**ಅನಭಿಜ್ಝಾಲುಹಮಸ್ಮೀ**"ತಿ ಪಾಳಿಪದೇ ಚಿರಪರಿಚಿತಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಕಮಲದಲೇ ಜಲಬಿನ್ದು ವಿಯ ಅಲಗ್ಗಮಾನಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನಪೇಕ್ಖೋಹಮಸ್ಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೮. **ಪಕತಿಭಾವವಿಜಹನೇನಾ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚ ಪಕತಿಭಾವಸ್ಸ ವಿಜಹನೇನ। ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನವಜ್ಜಭಾವೋ ಜಹಿತೋ ಹೋತೀತಿ। **ವಿಪನ್ನಚಿತ್ತಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿದೂಸಿತತಾಯ ಕುಥಿತಚಿತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಕಿಲೇಸಾನುಗತಂ...ಪೇ॰... ಪೂತಿಕಂ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪಾ**ತಿ ವಿಸಸಂಸಟ್ಠಮುತ್ತಂ ವಿಯ ದೋಸೇನ ಪದೂಸಿತಚಿತ್ತಸಙ್ಕಪ್ಪಾ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ "ತೇ ಅವವತ್ಥಿತಾರಮ್ಮಣಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಭಿಜ್ಝಾಲುವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಭವಸೇನ, ಏವಂ ದೋಸಾದಿವಸೇನಪಿ ಅವವತ್ಥಿತಾರಮ್ಮಣಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಠಾನೇಸು ವಣ್ಣೇತಬ್ಬಾ।

೩೯. "ಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಲತಾ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಥಿನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗೇಲಞ್ಞಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ "**ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಭೂತೇನ ಥಿನೇನಾ**"ತಿ। ತಥಾ "ಯಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಲ್ಲತಾ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೩) ವಚನತೋ ಮಿದ್ಧಂ ವಿಸೇಸತೋ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸ ಗೇಲಞ್ಞಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ "**ಸೇಸನಾಮಕಾಯಗೇಲಞ್ಞಭೂತೇನ ಮಿದ್ಧೇನಾ**"ತಿ। ಸೇಸಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಚಿತ್ತನಿವತ್ತನತ್ಥಂ। ಇದಞ್ಚ ಮಿದ್ಧಂ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸಪಿ ಗೇಲಞ್ಞಾವಹನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ನಿದ್ದಾಯ ಹೇತುಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ "ನಿದ್ದಾ ಚಪಲಾಯಿಕಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ತೇನಾಹ "**ತೇ ನಿದ್ದಾಬಹುಲಾ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ।

೪೦. **ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕತಿಕಾ**ತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಸೀಲಾ ಅನವಟ್ಠಿತಸಭಾವಾ। ಅನವಟ್ಠಾನರಸಞ್ಹಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ। ತೇನಾಹ "**ವಿಪ್ಫನ್ದಮಾನಚಿತ್ತಾ**"ತಿಆದಿ। **ಇಧಾ**ತಿ "ಅವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಗಹೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ** ಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಸ್ಸಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವೂಪಸಮಕರತ್ತಾ। ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಪನ ಸರೂಪೇನೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೪೧. **ಏಕಮೇವಿದಂ ಪಞ್ಚಮಂ ನೀವರಣಂ** ಯದಿದಂ ಕಙ್ಖಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಚ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಕಿಂ ನು ಖೋ**"ತಿಆದಿ। **ಕಙ್ಖನತೋ**ತಿ ಸಂಸಯನತೋ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ** "ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ವಿಚಿನನ್ತೋ ಏತಾಯ ಕಿಚ್ಛತಿ, ವಿಗತಾ ತಿಕಿಚ್ಛಾ ವಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ।

೪೨. ಏವಂ ನೀವರಣಾಭಾವಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ ಭಯಭೇರವಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಾದಿಅಭಾವಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ಭಯಭೇರವಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಯೇ ಖೋ ಕೇಚೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ವಡ್ಢಿತಾ, ತದತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಕಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತಿ** ಮಾನವಸೇನ ಪಗ್ಗಣ್ಹನೇನ। ತೇನಾಹ "**ಉಚ್ಚೇ ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತೀ**"ತಿ। ಥಿನಮಿದ್ಧಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಾರೇಸು ಗಯ್ಹಮಾನಂ ಅಭಿಜ್ಝಾಲುವಾರಸದಿಸನ್ತಿ ತತ್ಥ ತಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸಕವಾರೇ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸದಿಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತೇ ಕಥ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೪೩. ಛಮ್ಭನಂ ಛಮ್ಭೋ, ಕಾಯಸ್ಸ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಹೇತುಭೂತೋ ಬಲವಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ। ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಛಮ್ಭೀ**। ತೇನಾಹ "**ಕಾಯಥಮ್ಭನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಭೀರುಕಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಭಾಯನಕಸೀಲಾ। ಏಕಮೇವ ಚೇತಂ ಸಾವಜ್ಜಭಯಂ ಕಾಯೇ ಛಮ್ಭಿತತ್ತಸ್ಸ,

ಚಿತ್ತೇ ಚ ಕಾಯೇ ಚ ಥದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ “ಛಮ್ಭೋ ಭೀರುತಾ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ “ಛಮ್ಭೀ ಭೀರುಕಜಾತಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತಾ, ಇಧ ಭಯಭೇರವಂ ಸರೂಪೇನೇವ ಗಹಿತಂ।

೪೪. ಲಬ್ಭತಿ ಪಾಪುಣೀಯತೀತಿ ಲಾಭಸದ್ದಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಾಧನತ್ತಮಾಹ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಕಾತಬ್ಬೋ ದಾತಬ್ಬೋತಿ **ಸಕ್ಕಾರೋ**। **ತದತ್ಥದೀಪಕನ್ತಿ** ಲಾಭಾದಿಂ ಪಹಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ವಸತೋ ಭಯಭೇರವಾವ್ಹಾಯನಂ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪಕಂ। ಸೋ ಕಿರ ಲಾಭಗರುತಾಯೇವ ಪಿಯೋ ಗಾಮೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **“ಪಿಯಗಾಮಿಕೋ”**ತಿ ನಾಮಂ ಲಭತಿ। **ಕಮ್ಮಮುತ್ತೋತಿ** ಜರಾಜಿಣ್ಣತ್ತಾ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಸಾಮಿಕೇಹಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠೋ।

೪೫. ಅಲಸಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸ್ಸ ಅಕರಣತೋ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಸೀದನ್ತೀತಿ **ಕುಸೀತಾ**। ವೀರಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ವೀರಿಯಂ, ವಿಧಿನಾ ವಾ ಈರೇತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವೀರಿಯಂ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ। ತೇನ ಹೀನಾ **ಹೀನವೀರಿಯಾ**। ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸಮುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪವತ್ತವೀರಿಯಂ **ಕಾಯಿಕವೀರಿಯಂ,** ವತ್ತಕರಣಚಙ್ಕಮನಾದೀಸು ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನಿಸಜ್ಜ ಸಯಿತ್ವಾ ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಪವತ್ತವೀರಿಯಂ **ಚೇತಸಿಕವೀರಿಯಂ**। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಂ ವಿಸೇಸತೋ ಕೋಸಜ್ಜಪಟಿಪಕ್ಖತಾವಸೇನ, ದುತಿಯಂ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭತಾವಸೇನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಕುಸೀತಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇ ಹಿ ಹೀನವೀರಿಯಾ ಅಲಸತಾಯೇವ ಆರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ।

೪೬. ನಟ್ಠಸ್ಸತೀತಿ ಅಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸತಿ, ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯಪಿ ಸತಿಯಾ ಸತಿಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ನ ಸಮ್ಪಜಾನಾತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನಾ। ತಂಯೋಗನಿವತ್ತಿಯಞ್ಹಾಯಂ **ಅ**-ಕಾರೋ “ಅಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨.ದುಕಮಾತಿಕಾ), ಅಭಿಕ್ಖುಕೋ ಆವಾಸೋ”ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೭೬) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಪಞ್ಞಾರಹಿತಾ”**ತಿ। ನನು ಸೋಳಸಮೋ ಪಞ್ಞಾವಾರೋ, ಅಯಂ ಸತಿವಾರೋ, ತತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ ಪಞ್ಞಾ ಗಹಿತಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಇಮಸ್ಸ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। **ಸತಿಭಾಜನೀಯಮೇವೇತಂ,** ಯದಿದಂ ಚುದ್ದಸಮೋ ವಾರೋ, ಪಞ್ಞಾ ಪನೇತ್ಥ ಚುದ್ದಸಮೇ ವಾರೇ ಕೇವಲಾ ಸತಿ ದುಬ್ಬಲಾತಿ **ಸತಿದುಬ್ಬಲ್ಯದೀಪನತ್ಥಂ** “ಅಸಮ್ಪಜಾನಾ”ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ **ವುತ್ತಾ**। ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **“ದುವಿಧಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೪೭. ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನಾ, ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಆಹಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನಾಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಸಮಾಹಿತಾತಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿವಿರಹಿತಾ”**ತಿ ಆಹ । **ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತಾತಿ** ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬೇ ನೀವರಣಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಗಹಿತಂ **“ಉದ್ಧತಾ ಅವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತಾ”**ತಿ, ಇಧ ಸಮಾಧಾನಾಭಾವೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಹೇತುಕೋ ಚಿತ್ತವಿಬ್ಭಮೋ ವುತ್ತೋ **“ಅಸಮಾಹಿತಾ ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತಾ”**ತಿ, ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ “ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಹಿ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪ್ಫನ್ದತಿ ಧಜಯಟ್ಠಿಯಂ ವಾತೇನ ಪಟಾಕಾ ವಿಯಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೦) ವುತ್ತನಯೇನ। **ಸಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬಸದಿಸಮೇವಾತಿ** ಭಯಭೇರವಾವ್ಹಾಯನಸ್ಸ ಅಭಿಞ್ಞಾಲುವಾರೇ ವುತ್ತಸದಿಸತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

೪೮. ದುಪ್ಪಞ್ಞಾತಿ ಏತ್ಥ **ದು**-ಸದ್ದೋ “ದುಸ್ಸೀಲೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅಭಾವತ್ಥೋ, ನ “ದುಗ್ಗತಿ, ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಗರಹತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನಿಪ್ಪಞ್ಞಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನ”**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ **“ಪಞ್ಞಾ ಪನ ದುಟ್ಠಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇತಿ** ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಚತೂಸುಪಿ ಪಾಠವಿಕಪ್ಪೇಸು। **ಏಲನ್ತಿ** ವಾ ದೋಸೋ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ “ಯಾ ಸಾ ವಾಚಾ ನೇಲಾ ಕಣ್ಣಸುಖಾ”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೀಲಂ “ನೇಲಙ್ಗ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ ಚ ಕಥೇನ್ತಾ ಸದೋಸಮೇವ ಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಿ ಅಪಣ್ಡಿತಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ “ದುಬ್ಭಾಸಿತಭಾಸೀ”ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏಲಸಬ್ಭಾವತೋ ಏಲಂ ಮುಖಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಏಲಮೂಗಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ “ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನೋ ಚ ಖೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಬಹುಲವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ? ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ಪನ

ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ನ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭೋ ಕತೋ, ನೋ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ನೋ ಚ ಖೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಾ”**ತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ “ಸದ್ಧಾವಿರಹಿತಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಾದಯೋ ವಿಯ ಭಯಭೇರವಾವ್ಹಾಯನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ, ನಾಪಿ ಸದ್ಧಾಲುತಾ ಪಲ್ಲೋಮತಾಯಾತಿ ಸದ್ಧಾವಾರೋ ಅನುದ್ಧಟೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಅಕಾರಣಂ। ಕಮ್ಮಫಲೇ ಹಿ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಕಮ್ಮಪಟಿಸರಣತಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಭಯಭೇರವಂ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ಪಲ್ಲೋಮತಮಾಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವೀರಿಯಾದಯೋ ಸದ್ಧಾಯ ವಿನಾ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ಸಹಜಾತಾ ಚ ಸಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ ಹೋತೀತಿ ವಿಸುಂ ನ ಉದ್ಧಟಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯಮ್ಪಿ ನ ಉದ್ಧಟಾ, ಕಿಂ ವಾ ಏತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ, ಅದ್ಧಾ ಸಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠಾನೇ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾವ, ತತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮಿನಾ ಇಧ ನ ಉದ್ಧಟಾ, ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ನಿಚ್ಛಯೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಯಥಾನುಲೋಮದೇಸನಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಕಥಾತಿ।

ವಚೀಕಮ್ಮನ್ತವಾರಾದಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸೋಳಸಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಭಯಭೇರವಸೇನಾಸನಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೯. **ಸೋಳಸಾರಮ್ಮಣಾನೀ**ತಿ ಸೋಳಸಟ್ಠಾನಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ। **ಏವರೂಪಾಸು ರತ್ತೀಸೂ**ತಿ ಚಾತುದ್ದಸೀಆದಿಕಾ ಉಪರಿ ವಕ್ಖಮಾನಾ ರತ್ತಿಯೋ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ । **ಏವರೂಪೇ ಸೇನಾಸನೇ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯಾ**ತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಪುನ “ತಾ”ತಿ ವಚನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಯಾ ತಾತಿ ಉಭಯಮೇತಂ ರತ್ತೀನಂಯೇವ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸವಚನ”**ನ್ತಿ। **ಅಭೀತಿ ಲಕ್ಖಣತ್ಥೇ** “ಅಞ್ಞೇ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಹಾಸಾಲಾ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣತ್ಥತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ? ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಚನ್ದಪಾರಿಪೂರಿಯಾ”**ತಿಆದಿ। ಪುಣ್ಣಮಾಸಿಯಂ **ಚನ್ದಪಾರಿಪೂರಿಯಾ** ಅಮಾವಾಸಿಯಂ **ಚನ್ದಪರಿಕ್ಖಯೇನ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚನ್ದಸ್ಸ ಉಪಡ್ಢಮಣ್ಡಲತಾರಾಹುಗ್ಗಹತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಉಪಸಗ್ಗಮತ್ತಮೇವ** ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಲಕ್ಖಿತಸದ್ದೇನೇವ ಲಕ್ಖಣತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪಠಮದಿವಸತೋ ಪಭುತೀತಿ ಪಠಮಪಾಟಿಪದದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಯಸ್ಮಾ ಚೋದಕೋ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಅನಭಿಲಕ್ಖಿತಾಪಿ ಅಪರಭಾಗೇ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಾ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಅಭಿಲಕ್ಖಣೀಯತಂ ಉಪಾದಾಯ **“ಸಬ್ಬದಸ್ಸಿನಾ ಭಗವತಾ ಪಞ್ಚಮೀ ಕಸ್ಮಾ ನ ಗಹಿತಾ”**ತಿ ಚೋದೇತಿ, ಇತರೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಾಸು ಚಾತುದ್ದಸೀಆದೀಸು ಗಯ್ಹಮಾನಾಸು ಅಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಾಯ ಕಥಂ ಗಹಣನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **“ಅಸಬ್ಬಕಾಲಿಕತ್ತಾ”**ತಿ ಪರಿಹರತಿ।

ತಥಾವಿಧಾಸೂತಿ “ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾ ವುತ್ತಾ, ತಥಾವಿಧಾಸು। ದೇವತಾಧಿಟ್ಠಿತಭಾವೇನ ಆರಾಮಾದೀನಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಚೇತಿಯಭಾವೋತಿ ಆಹ **“ಪೂಜನೀಯಟ್ಠೇನಾ”**ತಿ। ಮನುಸ್ಸಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಗಾಮಾದೀನಂ ದ್ವಾರೇಸು ತಥಾರೂಪೇ ರುಕ್ಖೇ ಚೇತಿಯಟ್ಠಾನಿಯೇ ಕತ್ವಾ ವೋಹರನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಗಾಮನಿಗಮಾದಿದ್ವಾರೇಸೂ”**ತಿಆದಿ। ದಸ್ಸನಮತ್ತೇನಪಿ ಸವನಮತ್ತೇನಪಿ ಭಯುಪ್ಪಾದನೇನ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತೇ ಭಿಂಸೇನ್ತೀತಿ **ಭಿಂಸನಕಾನಿ**। ತೇನಾಹ **“ಭಯಜನಕಾನೀ”**ತಿಆದಿ। ಭಾಯತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಭಯಂ,** ಅತಿವಿಯ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ **ಭೇರವಂ**।

ಆಯಾಚನಉಪಹಾರಕರಣಾರಹನ್ತಿ ತಂತಂಬಲಿಕಮ್ಮಪಣಿಧಿಕಮ್ಮಕರಣಯೋಗ್ಗಂ। **ಪುಪ್ಫಧೂಪ...ಪೇ॰... ಧರಣಿತಲ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಯಥಾಪಟಿಸೂತೇನ ಸುಪ್ಪಾದಿನಾ ಉಪಹಾರಕರಣದಸ್ಸನಂ। **ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೋ**ತಿ ಪಹರನ್ತೋ, ಸಿಙ್ಗಪ್ಪಹಾರಖುರಪ್ಪಹಾರೇಹಿ ಸದ್ದಂ

ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಬ್ಬಚತುಪ್ಪದಾನಂ ಇಧ ಮಗೋತಿ ನಾಮಂ,** ನ "ಅಚ್ಛಚಮ್ಮಂ ಮಿಗಚಮ್ಮಂ ಏಳಕಚಮ್ಮ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೨೫೯) ವಿಯ, ರೋಹಿತೋತಿಆದಿ ಮಿಗವಿಸೇಸಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಾಲೇತ್ವಾತಿ** ಅಗ್ಗಮದ್ದನೇನ ಚಾಲೇತ್ವಾ। ಮೋರಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಪಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಇಧ ಸಬ್ಬಪಕ್ಖಿಗಹಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ। **ಏಸ ನಯೋತಿ** ಇದಂ ಯಥಾ "ಮೋರೋ ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ, ಏವಂ "ಮಿಗೋ ವಾ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪೀತಿ ಮಿಗಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಸೇಸತ್ಥವುತ್ತಿತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಇತೋ ಪಭುತೀತಿ** "ಯಂನೂನಾಹಂ ಯಾ ತಾ ರತ್ತಿಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಭಯಭೇರವಸ್ಸ ಗವೇಸನಚಿನ್ತನತೋ ಪಭುತಿ, ನ ಗವೇಸನಾರಮ್ಭತೋ ಪಭುತಿ। "ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮಾಹಂ ಭಯಭೇರವಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಹಿ **ಆರಮ್ಮಣಮೇವ ಭಯಭೇರವಂ। ಸುಖಾರಮ್ಮಣಂ ರೂಪಂ ಸುಖಮಿವ** "ರೂಪಂ ಸುಖಂ ಸುಖಾನುಪತಿತಂ ಸುಖಾವಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೦)। ಕಥಂ ಭಯಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರಿತ್ತಸ್ಸ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। "ಆಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಗವೇಸನಾರಮ್ಭತೋ ಪಭುತಿ "ಏತಂ ಭಯ"ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಕೇಚಿ "ತಂ ನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚಕ್ಖುನಾ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಭಯಂ ಆಕಙ್ಖಮಾನೋತಿ** ಉಪಪರಿಕ್ಖನವಸೇನ ಅಹಂ ಭಯವತ್ಥುಂ ಆಕಙ್ಖನ್ತೋ ವಿಹರಾಮಿ, ತಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯಂ, ಏತ್ತಕೋಪಿ ಭಯಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ಮಯ್ಹಂ ಅಯುತ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯಂ ಪಕಾರಂ ಭೂತೋ ಯಥಾಭೂತೋ, ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಪಕಾರೋ ಇರಿಯಾಪಥವಸೇನ ಯುತ್ತೋ ಪಾಳಿಯಂ ತಥಾ ಆಗತತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಯೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಭೂತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಭವಿತಸ್ಸಾತಿ** ಇದಂ "ಭೂತಸ್ಸಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಪದನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಸ್ಸಾ"ತಿ ಪದಂ ಪುರಿಮಪದಲೋಪೇನ **ಭೂತಸ್ಸಾತಿ** ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಸ್ಸ ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಭಯಭೇರವಾರಮ್ಮಣೇತಿ** ಭಯಭೇರವಾಭಿಮತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ನೇವ ಮಹಾಸತ್ತೋ ತಿಟ್ಠತೀತಿಆದಿ** "ತಥಾಭೂತೋ ಚ ತಂ ಪಟಿವಿನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಯಥಾ ಚಿನ್ತಿತಂ, ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಇರಿಯಾಪಥಪಟಿಪಾಟಿ** ನಾಮ ಠಾನಗಮನನಿಸಜ್ಜಾನಿಪಜ್ಜಾತಿ ವದನ್ತಿ, ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿ ಪನ ಪಠಮಂ ನಿಪಜ್ಜಾ, ಪುನ ನಿಸಜ್ಜಾ, ಪುನ ಠಾನಂ, ಪಚ್ಛಾ ಗಮನನ್ತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಆಸನ್ನಪಟಿಪಾಟಿಯಾತಿ** ಗಮನಸ್ಸ ತಾವ ಠಾನಂ ಆಸನ್ನಂ, ಠಾನಸ್ಸ ನಿಸಜ್ಜಾ ಗಮನಞ್ಚ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ನಿಪಜ್ಜಾ ಠಾನಞ್ಚ, ನಿಪಜ್ಜಾಯ ನಿಸಜ್ಜಾ ಆಸನ್ನಾ। ಇಧ ಪನ ಗಮನಸ್ಸ ಠಾನಂ, ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಗಮನಂ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಚ ನಿಪಜ್ಜಾ, ನಿಪಜ್ಜಾಯ ಚ ನಿಸಜ್ಜಾ ಆಸನ್ನಭಾವೇನ ಗಹಿತಾ, ಇತರೇ ಪರಮ್ಪರಾವಸೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಪನ ಇರಿಯಾಪಥಾ ಸಮ್ಪತ್ತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವಿಯ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಭಯಭೇರವಸೇನಾಸನಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

೫೦. ಅಯಞ್ಚ ಮೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಭಯಭೇರವಾಭಾವೋ ವಿಸೇಸತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹಧಮ್ಮತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸನ್ತಿ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಉಪರಿ ದೇಸನಾ ವಡ್ಢಿತಾತಿ ಅಯಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿ। **ಝಾಯೀನಂ ಸಮ್ಮೋಹಟ್ಠಾನೇಸೂತಿ** ಇಮಿನಾ ಅಜ್ಝಾಯೀನಂ ಸಮ್ಮೋಹಟ್ಠಾನೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅತ್ಥೀತಿ** ಇದಂ ನಿಪಾತಪದಂ ಪುಥುವಚನಮ್ಪಿ ಹೋತಿ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭-೩೭೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ೩.೧೫೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೭; ಖು॰ ಪಾ॰ ೩.ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರ) ವಿಯಾತಿ "ಸನ್ತೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಿಂ ಖಣತ್ತಯಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ತೇ ಅತ್ಥಿ, ನೋತಿ ಆಹ **"ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತೀ"**ತಿ, ಮಹತಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಏದಿಸಾಪಿ **ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ** ಞಾಣೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತಾಯ **ಉಪಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ। ಓದಾತಕಸಿಣಲಾಭೀತಿ** ಅಪ್ಪಮಾಣಓದಾತಕಸಿಣಲಾಭೀ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ ಆಲೋಕೋ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। **ಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಸಮಾಪತ್ತಿಪುಬ್ಬಭಾಗಮಾಹ। ಏತ್ತಕಂ ಸೂರಿಯೇ ಗತೇ **ವುಟ್ಠಹಾಮೀತಿ, ನೋ ಚ ಖೋ ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಕುಸಲೋ ಹೋತಿ,** ಕೇವಲಂ "ದಿವಾ ಏವ ವುಟ್ಠಹಾಮೀ"ತಿ ಮನಸಿಕಾರಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। **ವಿಸದಂ ಹೋತಿ** ಸಬ್ಬಂ ಆರಮ್ಮಣಜಾತಂ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ

ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ **ವಿಭೂತಂ**। **ಅವಿಸದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಏವಂಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ರತ್ತಿಂ "ದಿವಾ"ತಿ, ದಿವಾ ಚ "ರತ್ತೀ"ತಿ ಏವಂಸಞ್ಞಿನೋ।

ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಸೇನಾಸನೇ ರತ್ತಿಂ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ರತ್ತಿ-ಸದ್ದೋ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬೋ। ಪರಿತ್ತಾಸನಾದೀಹಿ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಾ **ಕಾರಣೇಹಿ**। **ಗಮ್ಭೀರಾಯ** ಭೂಮಿಗಬ್ಭಸದಿಸಾಯ **ಘನವನಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾಯ** ಬಹಲತರಜಾಲವನಪಟಲಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾಯ। **ಅನ್ತರಹಿತಸೂರಿಯಾಲೋಕೇ ಕಾಲೇ**ತಿ ಏತೇನೇವ ದಿವಾತಿ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧೋ। ಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರೋ ನಾಮ ಬಹುವಿಧೋತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರ**"ನ್ತಿ।

ಪಾಕಟೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ರತ್ತಿನ್ದಿವಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಅನ್ತಮಸೋ ಲವತುಟಿಖಣಸ್ಸಪಿ ಉಪಾದಾಯ ಸುವವತ್ಥಿತತ್ತಾ, ತಥಾ ರತ್ತಿದಿವಸಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಕಾಲಞಾಣವಸೇನ ಚ।

ಕಾಲಥಮ್ಭೇ ಲದ್ಧಬ್ಬಛಾಯಾವಸೇನ **ದ್ವಙ್ಗುಲಕಾಲೇ**। **ಯಾಮಘಣ್ಟಿಕಂ ಪಹರತಿ** ಸಙ್ಘಸ್ಸ ತಂತಂವತ್ತಕರಣತ್ಥಂ। **ಮುಗ್ಗರ**ನ್ತಿ ಘಣ್ಟಿಕಪ್ಪಹರಣಮುಗ್ಗರಂ। **ಯಾಮಯನ್ತಂ ಪತತಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಯೋಜಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಾವ ಅಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭೋಜನಸಾಲಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಾವ ದಿವಾವಿಹಾರಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ।

ಯಂ ಖೋ ತನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮುದ್ದೇಸೋ, **ಖೋ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇ, ಯಮೇವ ಪುಗ್ಗಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರವಚನಂ। **ಮಮೇವಾ**ತಿ ಮಂ ಏವ। **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಭಾವೋ**ತಿ ಸಭಾವಭೂತಅಸಮ್ಮೋಹೋ। "ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಹಿತಸ್ಸ ಜಾನನಸಮತ್ಥೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಞಾಗುಣೇನ, ನ ಕೇವಲಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಹಿತೇಸಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಪಯೋಗೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಹಿತೂಪದೇಸಕೋ**"ತಿ ಆಹ। ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪನ ಹಿತೇಸಿತಾ **"ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಉಪಕರಣೇಹಿ ವಿನಾ ನ ಕದಾಚಿ ಭೋಗಸುಖಂ ಉಪಕರಣದಾನಞ್ಚ ಚಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಚಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ...ಪೇ॰... ದಾಯಕೋ**"ತಿ। **ಮೇತ್ತಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ** ಹಿತೂಪಸಂಹಾರೇನ **ರಕ್ಖಿತಾ**। **ಕರುಣಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ** ದುಕ್ಖಾಪನಯನೇನ **ಗೋಪಾಯಿತಾ**। ನನು ಚ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ವುತ್ತಂ "ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ತಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಇಧ ದೇವಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನಾ**"ತಿಆದಿ। ತೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಿಸೇಸತೋ ಹಿತಾದೀನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ಇದಾನಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸಹ ಪಯೋಜನೇನ ತಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನೀತಿ ದೀಪೇತಿ। ನಿಬ್ಬಾನತೋ ಪರೋ ಪರಮೋ ಅತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಪರಮತ್ಥತ್ತಾಯಾ**"ತಿ। ಹಿನೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಹಿತಂ,** ಮಗ್ಗೋ। ಉಕ್ಕಂಸತೋ ಸುಖತ್ಥಂ ಅರಿಯಫಲನ್ತಿ ಆಹ **"ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಸುಖಾಭಾವತೋ**"ತಿ।

ಅಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೧. ಅಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರನ್ತಿ ಅಸಮ್ಮೋಹವುತ್ತಿಂ, ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಬೋಧಿನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ತ**ನ್ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಪದಂ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗತೋ ಪಭುತೀ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ।

ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೮.೧೧) ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಮಣ್ಡಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ ಠಾನೇ। **ಚತುರಙ್ಗ**ನ್ತಿ "ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ, ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ೮.೧೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೭, ೧೯೬) ವುತ್ತಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ। **ಪಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಭಂ ಸಿಥಿಲಂ ಅಕತ್ವಾ

ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತುಸ್ಸಹನಭಾವೇನ ಗಹಿತಂ। ತೇನಾಹ **“ಅಸಿಥಿಲಪ್ಪವತ್ತಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ಅಸಲ್ಲೀನ**ನ್ತಿ ಅಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಕೋಸಜ್ಜವಸೇನ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಅನಾಪನ್ನಂ।

ಉಪಟ್ಠಿತಾತಿ ಓಗಾಹನಸಙ್ಖಾತೇನ ಅಪಿಲಾಪನಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಾ। ತೇನಾಹ **“ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖೀಭಾವೇನಾ”**ತಿ। ಸಮ್ಮೋಸಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ನ ಸಮ್ಮುಟ್ಠಾತಿ **ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ**। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಿತ್ತಮಿವ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನೇವ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಸಹೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ವಿನಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಕಾಯಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಭವೇನಾ”**ತಿ । **ರೂಪಕಾಯೋಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧೋಯೇವ ಹೋತಿ** ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಯಾನಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಾವಹತ್ತಾ। **ಸೋ ಚ ಖೋ** ಕಾಯೋ। **ವಿಗತದರಥೋ**ತಿ ವಿಗತಕಿಲೇಸದರಥೋ। ನಾಮಕಾಯೇ ಹಿ ವಿಗತದರಥೇ ರೂಪಕಾಯೋಪಿ ವೂಪಸನ್ತದರಥಪರಿಳಾಹೋ ಹೋತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಆಹಿತ**ನ್ತಿ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ವಿಧಾವನಸಙ್ಖಾತವಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವಾಪಾದಾನೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಹಿತಂ। ತೇನಾಹ **“ಸುಟ್ಠು ಠಪಿತ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನೇಕಗ್ಗಭಾವೋ ವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚಞ್ಚಲತಾ, ಸಾ ಸತಿ ಏಕಗ್ಗತಾಯ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಏಕಗ್ಗಂ ಅಚಲಂ ನಿಪ್ಫನ್ದನ”**ನ್ತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ “ಆರದ್ಧಂ ಖೋ ಪನಾ”ತಿಆದಿನಾ ವೀರಿಯಸತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧೀನಂ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನೇನ। ನನು ಚ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಮ್ಪಿ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಪಟಿಪದಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಪನ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವೇನ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧಾತಿ ನ ಗಹಿತಾ। ಅಸತಿ ಹಿ ಸದ್ಧಾಯ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವೋಯೇವ, ಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹೇ ಚ ನೇಸಂ ಅಸತಿ ಪಞ್ಞಾಯಾರಮ್ಭಾದಿಭಾವೋ ನ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಅಸಲ್ಲೀನಾಸಮ್ಮೋಸತಾದಯೋ ವೀರಿಯಾದೀನನ್ತಿ ಅಸಲ್ಲೀನತಾದಿಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಝಾನಭಾವನಾಯಂ ವಾ ಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ಅಧಿಕಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಮಾಧಿಪರಿಯೋಸಾನಾವ **ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಪಟಿಪದಾ ಕಥಿತಾ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ** ಹಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಏಕದೇಸಭೂತೋತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋತಿ। **ವಿಹರತೀತಿ ಆಗತಂ** ಪರುದ್ದೇಸಿಕತ್ತಾ ವಿಹಾರಸ್ಸ। **ಇಧ ವಿಹಾಸಿನ್ತಿ ಆಗತಂ** ಅತ್ತುದ್ದೇಸಿಕತ್ತಾ। ಇದಂ ಕಿರ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಅವಿಜಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ”**ನ್ತಿ। ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾವಸೇನ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೨.ನೇರಞ್ಜರಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) ಪವತ್ತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನವಿಸೇಸೋ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಙ್ಗಹೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **“ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ”**ತಿ। ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಭವೋಕ್ಕಮನತ್ಥತಾ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತಾಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನ “ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ”ತಿ ವಚನಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕತಾ ಪನ ನಿರೋಧಪಾದಕತಾ ಚ ಚತುತ್ಥಸ್ಸೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಆವೇಣಿಕಾ, ಸಾ ಕಥಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾ ವುತ್ತಾತಿ? ಪರಮ್ಪರಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ಪದಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ಕಾರಣಕಾರಣಮ್ಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಯಥಾ “ತಿಣೇಹಿ ಸತ್ತಂ ಸಿದ್ಧ”ನ್ತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪಯೋಜನನಿದ್ದೇಸೇ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನತ್ಥಾನಿ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸೀಸೇನ ಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರೋ ವುತ್ತೋ, ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾ ಸುಖಂ ದಿವಸಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾ”**ತಿ। **ಭವೋಕ್ಕಮನತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಭವೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಿಅತ್ಥಾನಿ।

ಯಸ್ಮಾ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೨.ನೇರಞ್ಜರಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೂಪಸಙ್ಕಮನತೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಚರಿಮಭವೇ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪುಬ್ಬಂ, ತದಾ ಪನ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಮತ್ತಮೇವ ಅಹೋಸಿ, ನ ವಿಪಸ್ಸನಾದಿಪಾದಕಂ , ತಸ್ಮಾ **“ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ”**ನ್ತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಂ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಪಠಮಾರಮ್ಭೇ ಏವ ಪಾದಕಜ್ಝಾನೇನ ಪಯೋಜನಂ ಅಹೋಸಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಅಭಿಞ್ಞಾವಳಞ್ಜನಾದಿಅತ್ಥಂ। ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಂ

ಞಾಣಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ಆಕಙ್ಖಮತ್ತಪಟಿಬದ್ಧಮೇವಾತಿ। **ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಾಧಕ**ನ್ತಿ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾದಿಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಂ। **ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣದಾಯಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕತ್ತಾ ಏವ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣದಾಯಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿ, ತದಧಿಗಮಸಮಕಾಲಮೇವ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಹತ್ಥಗತಾ ಅಹೇಸುಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಚ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೋತಿ।

ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೨. **ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಜ್ಜಾನ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಜ್ಜಾನಂ। **ಅನುಪದವಣ್ಣನಾ**ತಿ ತಾಸಂ ವಿಜ್ಜಾನಂ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಾ ಅನುಪದವಣ್ಣನಾ। **ಭಾವನಾನಯೋ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದನವಿಧಿ। **"ಸೋ"**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಸ್ಸ ಅಹಂ-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇಸಿ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಳಿಯಂ ವಾ "ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇಸಿ"ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಸ್ಸ ಯೋಗೋತಿ ಅಹಂ-ಸದ್ದೇನ ಆನೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ತದತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ **"ಸೋ ಅಹ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿನೀಹರಿ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಝಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ಅಪನೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾಭಿಮುಖಂ ಪೇಸೇಸಿಂ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸನಿನ್ನಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪೋಣಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪಬ್ಭಾರಂ ಅಕಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪುಬ್ಬೇಅತೀತಜಾತೀಸು ನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಾ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸೋ। **ನಿವುತ್ಥಾ**ತಿ ಚ ಅಜ್ಝಾವುತ್ಥಾ ಅನುಭೂತಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಾ, ಗೋಚರನಿವಾಸೇನ ನಿವುತ್ಥಧಮ್ಮಾ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಞ್ಞಾಣೇನವಿಞ್ಞಾತಾ, ಪರವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞಾತಾಪಿ ವಾ ಛಿನ್ನವಟುಮಕಾನುಸ್ಸರಣಾದೀಸು, ತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಯಾಯ ಸತಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ತಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಞಾಣಂ **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞ್ಞಾಣಂ। ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಯಾವದಿಚ್ಛಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ, ಪಟಿನಿವತ್ತನ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಇಧೂಪಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಇಧ ಚರಿಮಭವೇ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ। **ಅನನ್ತರ**ನ್ತಿ ಅತೀತಾನನ್ತರಮಾಹ। **ಅಮುತ್ರಾ**ತಿ ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ಭವೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉದಪಾದಿ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಂ। **ತಾಹಿ ದೇವತಾಹೀ**ತಿ ತುಸಿತಾದೇವತಾಹಿ। **ಏಕಗೋತ್ತೋ**ತಿ ತುಸಿತಗೋತ್ತೇನ ಏಕಗೋತ್ತೋ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಾವತ್ಥಾಯ ದೇವಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಜನಕಂ ನಾಮ ಅಕುಸಲೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಅನುಪದ್ದುತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ದುಕ್ಖಂ ಪನ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಮೇವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಹಾಪುಞ್ಞಾನಮ್ಪಿ ಪನ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಾದೀಸು ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಸಮಾಯೋಗೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ "ಕದಾಚಿ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಸ್ಸಪಿ ಸಮ್ಭವೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। **ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸ...ಪೇ... ಪರಿಯನ್ತೋ**ತಿ ಇದಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಸ್ಸಗಣನಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ದೇವಾನಂ ವಸ್ಸಗಣನಾಯ ಪನ ಚತುಸಹಸ್ಸಮೇವ।

ಅತೀತಭವೇ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೨.ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಕಥಾಯಂ) ಖನ್ಧಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧನಾಮಗೋತ್ತಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸನ್ತೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಿಂ ವಿದಿತಂ ಕರೋತಿ? ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸ"**ನ್ತಿ। **ಮೋಹೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಟ್ಠೇನ "ತಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** "ತಮೋ ವಿಯಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಓಭಾಸಕರಣಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಕಾತಬ್ಬತೋ ಕರಣಂ, ಓಭಾಸೋವ ಕರಣಂ, ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇನ ಓಭಾಸಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಸಂ ಪಸಂಸಾವಚನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಾನಂ ಬೋಧನತೋ ವುತ್ತಂ। **ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಹತಾ**ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ವಿಜ್ಜಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯಸ್ಮಾ ವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಪಟಿಪಕ್ಖತಾ ಚಸ್ಸಾ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಾಯ ಚ ಪಹಾಯಕಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಸ ನಯೋ ಇತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪದದ್ವಯೇತಿ** ಇಮಿನಾ ತಮೋ ವಿಹತೋ ವಿನಟ್ಠೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ

ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಪೇಸಿತತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಪತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಯಥಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಮಾದಿಸಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೩. ಇಧಾತಿ ಭಯಭೇರವಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ** "ಮೇತಿ ಮಯಾ"ತಿಆದಿನಾ। **ಪರಿಕಮ್ಮಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ "ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ"ತಿಆದಿನಾ, ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮಂ ಕತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ವುತ್ತೇನ ಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಕಿಚ್ಚಂ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ। **ನ ತೇನ ಇಧ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ತೇನ ಭಾವನಾನಯೇನ ಇಧ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯಂ ಅತ್ಥೋ ನತ್ಥಿ ತಥಾಭಾವನಾಯ ಇಧ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೫೪. ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕನ್ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೪.ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾಯಂ; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೪೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೫೮) ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ತಿವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸನಕಪುಗ್ಗಲಭೇದೇನ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚಿನ್ತಾಮಯಞಾಣಸಂವದ್ಧಿತತ್ತಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣಭೂತಾ, ಇತರೇಸಂ ಸುತಮಯಞಾಣಸಂವದ್ಧಿತತ್ತಾ ಪರೋಪದೇಸಸಮ್ಭೂತಾ, ಸಾ "ಠಪೇತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಅವಸೇಸರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಞ್ಞತರತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ಅರೂಪಮುಖವಸೇನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನೇ ವುತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹಮುಖಾನಂ ಅಞ್ಞತರಮುಖವಸೇನ ಅನೇಕಧಾವ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೬) ನಾನಾನಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಪಭೇದಗಮನತೋ ನಾನಾನಯಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ **ಗಚ್ಛನ್ತಂ** ಪರಮಗಮ್ಭೀರಸಣ್ಹಸುಖುಮತರಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಹೋತಿ, ಯಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ಮಹಾವಜಿರಞಾಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೇನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಪಾದಕಭಾವೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಯಮಾನಾ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ಸತ್ಥು ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜೂಸಾಯ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೪೪) ಉದ್ದೇಸತೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ಆಸವಾನಂ ಖೇಪನತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ಆಸವಕ್ಖಯೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣಂ। ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ಞಾಣಂ **ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ರ ಚೇತಂ ಞಾಣ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಖಯೇತಿ ಚ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ, ನ ವಿಸಯೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ತಪ್ಪರಿಯಾ ಪನ್ನತ್ತಾ"ತಿ ಆಹ। **ಇದಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ತದಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ತದಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ**ತಿ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನಾ**ತಿ ಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। **ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೋ**ತಿ ಚ ಯಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾಭೂತಂ**

ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ”ನ್ತಿ। **ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾ**ತಿ ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಭೂತಂ ಆಗಮ್ಮ। ತದುಭಯವತೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪತ್ತಿ ತದುಭಯಸ್ಸ ಪತ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪತ್ವಾ**ತಿ ವಾ ಪಾಪುಣನಹೇತು। **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। ತೇ ವಾ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸ್ಸ। **ಸಮ್ಪಾಪಕ**ನ್ತಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಾಪಕಂ।

ಕಿಲೇಸವಸೇನಾತಿ ಆಸವಸಙ್ಖಾತಕಿಲೇಸವಸೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಆಸವಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೋ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ, ಸೇಸಸಚ್ಚಾನಞ್ಚ ತಂಸಮುದಯಾದಿಪರಿಯಾಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। “**ಪರಿಯಾಯತೋ**”ತಿ। ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಆಸವಾನಂಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಗಹಣಂ “ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾ”ತಿ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಆಸವವಿಮುತ್ತಿ ಸೀಸೇನೇವ ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। “**ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ**”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ ಇಧ ಕಥಿತೋತಿ “**ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಕಥೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ತದಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತಾ “ಯಥಾಭೂತಂ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಅಭಿಸಮಯಕಾಲೇ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಂ ಉಪಾದಾಯ “ಏವಂ ಜಾನತೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಸೋ ಚ ಕಾಮಂ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣತೋ ಪರಂ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ಅತೀತಕಾಲಿಕೋ ಏವ, ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಪನಸ್ಸ ಅತೀತಕಾಲಿಕತ್ತಂ ಫಲಕ್ಖಣೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ “**ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ ಇಮಿನಾ ಫಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ। **ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ**ತಿ ವಾ ಹೇತುನಿದ್ದೇಸೋಯಂ। ಜಾನನಹೇತು ದಸ್ಸನಹೇತು ಕಾಮಾಸವಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ಥಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಭವಾಸವಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಭವರಾಗಸ್ಸ ವಿಯ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಸಮವರೋಧೋತಿ ದಿಟ್ಠಾಸವಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಖೀಣಾಜಾತೀತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ। **ಭೂಮೀ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। **ನ ತಾವಸ್ಸ ಅತೀತಾ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ** ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ “**ಪುಬ್ಬೇವ ಖೀಣತ್ತಾ**”ತಿ। ನ ಅನಾಗತಾ ಅಸ್ಸಜಾತಿ ಖೀಣಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ನ ಅನಾಗತಾ**ತಿ ಚ ಅನಾಗತತ್ತಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಲೇಸೇನ ಚೋದೇತಿ। ತೇನಾಹ “**ಅನಾಗತೇ ವಾಯಾಮಾಭಾವತೋ**”ತಿ, ಅನಾಗತವಿಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಖೇಪನೇ ವಾಯಾಮೋಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ। ತೇನಾಹ “**ಯಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ। **ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸೂ**ತಿ ಭವತ್ತಯಗ್ಗಹಣಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಜಾತಿಯಾ ಖೀಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಜಾತಿಂ। **ಸೋ**ತಿ ಭಗವಾ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ ನಾಮ ಇಧ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಮೇವಾತಿ ಆಹ “**ನಿಟ್ಠಿತ**”ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾನುಗುಣಾ ಪವತ್ತಿ, ಇತರಸಚ್ಚೇಸು ಚ ನೇಸಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ಪಾಕಟಾ ಏವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾವಸೇನಾ**”ತಿ। **ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಇಮೇ ಪಕಾರಾ ಇತ್ಥಂ, ತಬ್ಭಾವೋ ಇತ್ಥತ್ತಂ, ತದತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇ ಪನ ಪಕಾರಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾದಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ “**ಏವಂಸೋಳಸಕಿಚ್ಚಭಾವಾಯಾ**”ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪರಿಞ್ಞಾದೀಸು ಚ ಪಹಾನಮೇವ ಪಧಾನಂ ತದತ್ಥತ್ತಾ ಇತರೇಸನ್ತಿ ಆಹ “**ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಾಯವಾ**”ತಿ। ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ವುತ್ತಂ। **ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನನ್ತಿ ಆಹ “**ಇತ್ಥಭಾವತೋ**”ತಿ। **ಅಪರಂ** ಅನಾಗತಂ। **ಇಮೇ ಪನ** ಚರಿಮತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ**। **ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ಏತೇನ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪರಿಞ್ಞಾಮೂಲಕಾ ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾ। ಯಥಾಹ “ಕಬಳೀಕಾರೇ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಹಾರೇ ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋ ಅತ್ಥಿ ನನ್ದೀ ಅತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾ, ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರೂಳ್ಹ”ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಮಹಾನಿ॰ ೭; ಕಥಾ॰ ೨೯೬)। ತೇನೇವಾಹ “**ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ವಿಯಾ**”ತಿಆದಿ।

ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ನ ಪರಮದುತಿಯಞಾಣದ್ವಯಾಧಿಗಮಂ ವಿಯ ಕೇವಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ದಸ್ಸೇನ್ತೋ** ನಿಗಮನವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸರೂಪತೋ ಹಿ ತಂ ಪುಬ್ಬೇ ದಸ್ಸಿತಮೇವಾತಿ। ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣೇನ

ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಸಭಾಗತಾಯ ತಬ್ಭಾವೀಭಾವತೋ ಚ ಅತೀತಂಸಞಾಣಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। ತತ್ಥ **ಅತೀತಂಸಞಾಣನ್ತಿ** ಅತೀತಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಙ್ಖಾತೇ ಅತೀತಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಞಾಣಂ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾತಿ** ಸಪರಿಭಣ್ಡೇನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂಸೋ ಚ ಅನಾಗತಂಸೋ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಂ, ತತ್ಥ ಞಾಣಂ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತಂಸಞಾಣಂ। ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣನ್ತಿ** ಏತೇನ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಂ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಠಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಸ್ಸ ಬಲಞಾಣಆವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾದೀನಮ್ಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾನಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ।

ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅರಞ್ಞವಾಸಕಾರಣವಣ್ಣನಾ

೫೫. ಸಿಯಾ ಖೋ ಪನ ತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಏತ್ಥ **ಸಿಯಾತಿ** "ಅಪ್ಪೇವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥೋ ನಿಪಾತೋ , ತಸ್ಮಾ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಪ್ಪೇವ ಖೋ ಪನ ತೇ ಏವಮಸ್ಸಾ'ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ಪನ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಕದಾಚೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಅಕಾರಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। ಅತ್ಥೋವ ಫಲಂ ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ವಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅತ್ಥವಸೋ,** ಹೇತೂತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅತ್ತನೋ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸತ್ಥಾ ಅತ್ತನೋ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರಾನ**ನ್ತಿ ಇರಿಯಾಪಥಪವತ್ತೀನಂ। ತಪ್ಪವತ್ತಿಯೋ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಉಪ್ಪನ್ನದುಕ್ಖಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹರಣತೋ ವಿಹಾರಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಪಚ್ಛಿಮಞ್ಚ ಜನತಂ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನೋತಿ** ಏತೇನ ಯೋ ಆದಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ "ಭವಂ ತೇಸಂ ಗೋತಮೋ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ…ಪೇ॰… ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಯೋ ಚ ತಥಾ "ಏವಮೇತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತೋ, ತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ಸತ್ಥಾ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ।

ಅರಞ್ಞವಾಸಕಾರಣವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದೇಸನಾನುಮೋದನಾವಣ್ಣನಾ

೫೬. ಏವಂ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತತ್ಥ ಭಗವತಿ ಪಸಾದಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ **"ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೫.ದೇಸನಾನುಮೋದನಕಥಾ; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೧೬) ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ವಿಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತತರೋ ಮನೋರಮೋ। ತಾದಿಸೋ ಚ ಸುನ್ದರೋ ಭದ್ದಕೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

ಕೋತಿ ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕೋ ಕತಮೋ। **ಮೇತಿ** ಮಮ। **ಪಾದಾನೀತಿ** ಪಾದೇ। **ಇದ್ಧಿಯಾತಿ** ಇಮಾಯ ಏವರೂಪಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **ಯಸಸಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಏದಿಸೇನ ಪರಿವಾರೇನ ಪರಿಜನೇನ। **ಜಲನ್ತಿ** ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಮನೀಯೇನ ಅಭಿರೂಪೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾತಿ** ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾತಿ** ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಓಭಾಸೇನ್ತೋ ಪಭಾಸೇನ್ತೋ, ಚನ್ದೋ ವಿಯ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿರೂಪೇತಿ** ಉಳಾರರೂಪೇ ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪೇ।

“ಚೋರೋ ಚೋರೋ, ಸಪ್ಪೋ ಸಪ್ಪೋ”ತಿಆದೀಸು **ಭಯೇ ಆಮೇಡಿತಂ**। “ವಿಜ್ಝ ವಿಜ್ಝ, ಪಹರ ಪಹರಾ”ತಿಆದೀಸು **ಕೋಧೇ,** “ಸಾಧು ಸಾಧೂತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೭; ೩.೩೫; ೫.೧೦೮೫) **ಪಸಂಸಾಯಂ,** “ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ, ಲುನಾಹಿ ಲುನಾಹೀ”ತಿಆದೀಸು **ತುರಿತೇ,** “ಆಗಚ್ಛ ಆಗಚ್ಛಾ”ತಿಆದೀಸು **ಕೋತೂಹಲೇ,** “ಬುದ್ಧೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೪೪) **ಅಚ್ಛರೇ,** “ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ, ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) **ಹಾಸೇ,** “ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ, ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩) **ಸೋಕೇ,** “ಅಹೋ ಸುಖಂ ಅಹೋ ಸುಖ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಚೂಳವ॰ ೩೩೨) **ಪಸಾದೇ**। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ತೇನ ಗರಹಾಅಸಮ್ಮಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ “ಪಾಪೋ ಪಾಪೋ”ತಿಆದೀಸು **ಗರಹಾಯಂ**। “ಅಭಿರೂಪಕ ಅಭಿರೂಪಕಾ”ತಿಆದೀಸು **ಅಸಮ್ಮಾನೇ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನಯಿದಂ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ಥದ್ವಯವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ**ನ್ತಿ ವಚನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಮತ್ತದಸ್ಸನಂ ವಾ ಏತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥವಸೇನ ಲಿಙ್ಗವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದೋಸನಾಸನತೋ**ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸದೋಸವಿಧಮನತೋ, **ಗುಣಾಧಿಗಮನತೋ**ತಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಸಮ್ಪಾಪನತೋ। ಯೇ ಗುಣೇ ದೇಸನಾ ಅಧಿಗಮೇತಿ, ತೇಸು ಪಧಾನಭೂತಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾತಿ ತೇ ಪಧಾನಭೂತೇ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸದ್ಧಾಜನನತೋ ಪಞ್ಞಾಜನನತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಾಪಮುಖಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಾ ಗುಣಾ, ಪಞ್ಞಾಪಮುಖಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥತೋ,** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನತೋ**। ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸದ್ದಪಯೋಗತಾಯ **ಉತ್ತಾನಪದತೋ,** ಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವೇನ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ಥತಾಯ **ಗಮ್ಭೀರತ್ಥತೋ**। ಸಿನಿದ್ಧಮುದುಮಧುರಸದ್ದಪಯೋಗತಾಯ **ಕಣ್ಣಸುಖತೋ,** ವಿಪುಲವಿಸುದ್ಧಪೇಮನೀಯತ್ಥತಾಯ **ಹದಯಙ್ಗಮತೋ**। ಮಾನಾತಿಮಾನವಿಧಮನೇನ **ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನತೋ,** ಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭಮದ್ದನೇನ **ಅಪರವಮ್ಭನತೋ**। ಹಿತಾಧಿಪ್ಪಾಯಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೇಸಂ ರಾಗಪರಿಳಾಹಾದಿವೂಪಸಮನೇನ ಚ **ಕರುಣಾಸೀತಲತೋ,** ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಧಮನೇನ **ಪಞ್ಞಾವದಾತತೋ**। ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುತಾಯ **ಆಪಾಥರಮಣೀಯತೋ,** ಪುಬ್ಬಾಪರಾವಿರುದ್ಧಸುವಿಸುದ್ಧತ್ಥತಾಯ **ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತೋ**। ಆಪಾಥರಮಣೀಯತಾಯ ಏವ **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ,** ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತಾಯ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತತಾಯ ಚ **ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಹಿತತೋ**। **ಏವಮಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನಿವತ್ತನತೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಾದವಿಧಮನತೋ, ಸಮ್ಮಾವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ, ಅಕುಸಲಮೂಲಸಮುದ್ಧರಣತೋ, ಕುಸಲಮೂಲಸಂರೋಪನತೋ, ಅಪಾಯದ್ವಾರಪಿಧಾನತೋ, ಸಗ್ಗಮಗ್ಗದ್ವಾರವಿವರಣತೋ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನತೋ, ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾತನತೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಅಧೋಮುಖಂ ಠಪಿತಂ। **ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತ**ನ್ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತಂ। **ಉಗ್ಘಾಟೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿವಟಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ “ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ, ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛಾ”ತಿಆದೀನಿ ಅವತ್ವಾ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ “ನಿಸ್ಸನ್ದೇಹಂ ಏಸ ಮಗ್ಗೋ, ಏವಂ ಗಚ್ಛಾ”ತಿ ವದೇಯ್ಯ। **ಕಾಳಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೀ**ತಿ ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ಚಾತುದ್ದಸೀ।

ನಿಕುಜ್ಜಿತಂ ಆಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನಾಧಾರಭೂತಂ ಭಾಜನಂ ಆಧಾರಭಾವಾಪಾದನವಸೇನ **ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯ**। ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತತಾಯ **ಸದ್ಧಮ್ಮವಿಮುಖಂ,** ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತತಾಯ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಪತಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪದದ್ವಯಂ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ನ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ। ಕಾಮಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋಪಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಾ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾತಿ ಆಹ **“ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನ”**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೦)। ಸಬ್ಬೋ ಅಪಾಯಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ **ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ** “ಕುಚ್ಛಿತೋ ಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಧಮ್ಮಾ **ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗೋ**। ತೇನೇವ ಹಿ ತದುಭಯಪಟಿಪಕ್ಖತಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಪ್ಪಿಆದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪದೀಪೋ ನ ತಥಾ ಉಜ್ಜಲೋ, ಯಥಾ ತೇಲಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋತಿ

ತೇಲಪಜ್ಜೋತಗ್ಗಹಣಂ। ಏತೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀತಿ ಏತೇಹಿ ನಿಕುಜ್ಜಿತುಕ್ಕುಜ್ಜನಪಟಿಚ್ಛನ್ನವಿವರಣಾದಿಉಪಮೋಪಮಿತಬ್ಬಪಕಾರೇಹಿ, **ಏತೇಹಿ** ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಸೋಳಸಾರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹಅಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರದಿಬ್ಬವಿಹಾರವಿಭಾವನಪರಿಯಾಯೇಹಿ ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯವಿಭಾವನಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣವಿಭಾವನಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಚ। ತೇನಾಹ "**ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋ ಪಕಾಸಿತೋ**"ತಿ।

ದೇಸನಾನುಮೋದನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಸನ್ನಕಾರವಣ್ಣನಾ

ಪಸನ್ನಕಾರನ್ತಿ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸಕ್ಕಾರಂ। **ಸರಣ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸರಣಂ। ತೇನಾಹ "**ಪರಾಯಣ**"ನ್ತಿ। ಪರಾಯಣಭಾವೋ ಚ ಅನತ್ಥನಿಸೇಧನೇನ ಅತ್ಥಸಮ್ಪಟಿಪಾದನೇನ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಘಸ್ಸ ತಾತಾ ಹಿತಸ್ಸ ಚ ವಿಧಾತಾ**"ತಿ। **ಅಘಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖತೋತಿ ವದನ್ತಿ, ಪಾಪತೋತಿ ಪನ ಯುತ್ತಂ। ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ನಾಯಂ ಗಮಿ-ಸದ್ದೋ ನೀ-ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ "ಅಜಂ ಗಾಮಂ ನೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ "ಗೋತಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, "ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಸ ಚಾಯಮತ್ಥೋ - ಗಮನಞ್ಚ ತದಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಜನಂ, ತಥಾ ಜಾನನಂ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಭಜಾಮೀ**ತಿಆದೀಸು ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಭಜನಂ** ವಾ ಸರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ, **ಸೇವನಂ** ಸನ್ತಿಕಾವಚರತಾ, **ಪಯಿರುಪಾಸನಂ** ವತ್ತಪಟಿವತ್ತಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅನಞ್ಞಸರಣತಂಯೇವ ದೀಪೇತಿ। "**ಗಚ್ಛಾಮೀ**"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಕಥಂ "ಬುಜ್ಝಾಮೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ "**ಯೇಸಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ, ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಫಲಟ್ಠಾ ಏವ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾತಿ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚಾ**"ತಿ ಆಹ। ನನು ಚ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋಪಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ಏವ ತಥಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನ ಇತರೇ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಏವ "**ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನೇನ ಹಿ ಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಭವೋ। **ಅಕ್ಖಾಯತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ। ತೇನ "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ **ಸುತ್ತಪದಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, **ವಿತ್ಥಾರೋ**ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ। ಏತ್ಥ ಚ **ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ** ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ, **ನಿಬ್ಬಾನಂ** ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯಾತಿ ಉಭಯಮೇವೇತ್ಥ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುತ್ತೋ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಅರಿಯಫಲಾನಂ "ಯಸ್ಮಾ ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಹಾನಕಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಾನುಗುಣತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ ಚ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪನ ನಿಯ್ಯಾನಧಮ್ಮಸಮಧಿಗಮಹೇತುತಾಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ ಏವ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪಾಠಾರುಳ್ಹೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ನ ಕೇವಲ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕಾಮರಾಗೋ ಭವರಾಗೋತಿ ಏವಮಾದಿಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ ವಿರಜ್ಜತಿ ಪಹೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ರಾಗವಿರಾಗೋತಿ ಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋ।** ಏಜಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ **ಅನೇಜಮಸೋಕನ್ತಿ ಫಲಂ ಕಥಿತಂ। ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲ**ನ್ತಿ ಅವಿರೋಧದೀಪನತೋ ಕೇನಚಿ ಅವಿರುದ್ಧಂ, ಇಟ್ಠಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಪಗುಣರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, ಪಕಟ್ಠಗುಣವಿಭಾವನತೋ ವಾ **ಪಗುಣಂ**। ಯಥಾಹ "ವಿಹಿಂಸಸಞ್ಞೀ ಪಗುಣಂ ನ ಭಾಸಿಂ, ಧಮ್ಮಂ ಪಣೀತಂ ಮನುಜೇಸು ಬ್ರಹ್ಮೇ"ತಿ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಥಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಙ್ಘಾತೇನಾತಿ “ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ, “ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ , ತಥಾರೂಪೇಹಿ ಸೀಲೇಹಿ ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೨; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾನಂ ಸೀಲಾನಞ್ಚ ಸಂಹತಭಾವೇನ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಂಹತೋತಿ** ಘಟಿತೋ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಂಹತಾ ಏವ। **ಅಟ್ಠ ಚ ಪುಗ್ಗಲ ಧಮ್ಮದಸಾ ತೇತಿ** ತೇ ಪುರಿಸಯುಗವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಅಟ್ಠೇವ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಧಮ್ಮದಸಾ। ತೀಣಿ ವತ್ಥೂನಿ ಸರಣನ್ತಿ ಗಮನೇನ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗಮನೇನ ಚ **ತೀಣಿ ಸರಣಗಮನಾನಿ। ಪಟಿವೇದೇಸೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಹದಯಗತಂ ವಾಚಾಯ ಪವೇದೇಸಿ।

ಪಸನ್ನಕಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸರಣಗಮನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ವಿಸಯಪಭೇದಫಲಸಂಕಿಲೇಸಭೇದಾನಂ ವಿಯ ಕತ್ತು ಚ ವಿಭಾವನಾ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತೀತಿ **“ಸರಣಗಮನೇಸು ಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ ಸರಣಂ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ ತೇನ ವಿನಾ ಸರಣಗಮನಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವೋದಾನಂ ನ ಗಹಿತಂ, ನನು ವೋದಾನವಿಭಾವನಾಪಿ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾವಹಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಅತ್ಥತೋ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ನ ಗಹಿತಂ। ಯಾನಿ ಹಿ ತೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಕಾರಣಾನಿ ಅಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನೇನ, ಉಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಪಹಾನೇನ ವೋದಾನಂ ಹೋತೀತಿ। ಹಿಂಸತ್ಥಸ್ಸ ಸರ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನೇತಂ ಪದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ **“ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣ”**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪನ ಹಿಂಸನಂ ಕೇಸಂ, ಕಥಂ, ಕಸ್ಸ ವಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ **“ಸರಣಗತಾನ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಯನ್ತಿ** ವಟ್ಟಭಯಂ। **ಸನ್ತಾಸನ್ತಿ** ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಂ। ತೇನೇವ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ **ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಇಧ ಕಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ। **ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸನ್ತಿ** ದುಗ್ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ। ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ಪರತೋ ಫಲಕಥಾಯಂ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಏತನ್ತಿ** “ಸರಣ”ನ್ತಿ ಪದಂ।

ಏವಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಸರಣಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನಾತಿ** “ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪, ೬೯) ಅತ್ಥೇ ನಿಯೋಜನೇನ। **ಅಹಿತಾ ಚ ನಿವತ್ತನೇನಾತಿ “ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಖೋ ಪಾಪಕೋ ವಿಪಾಕೋ ಪಾಪಕಂ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನಾದಿಮುಖೇನ ಅನತ್ಥತೋ ವಿನಿವತ್ತನೇನ। **ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ** ಹಿತಾಹಿತೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿಪವತ್ತಿಹೇತುಕಂ ಬ್ಯಸನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ವಿನಾಸೇತಿ । **ಭವಕನ್ತಾರಾ ಉತ್ತಾರಣೇನ** ಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಇತರೋ **ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ** ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕಾರಾನನ್ತಿ** ದಾನವಸೇನ ಪೂಜಾವಸೇನ ಚ ಉಪನೀತಾನಂ ಸಕ್ಕಾರಾನಂ। **ವಿಪುಲಫಲಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ** ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾಪಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನ।

“ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ತತ್ಥ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸಾದೋ ತಪ್ಪಸಾದೋ, ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಗರು ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಗ್ಗರು, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ತಗ್ಗರುತಾ, ತಪ್ಪಸಾದೋ ಚ ತಗ್ಗರುತಾ ಚ **ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾ,** ತಾಹಿ। ವಿಧುತದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಮೋಹಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿತಾಯ **ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ**। “ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಗತಿ ತಾಣಂ ಲೇಣ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಆಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಸರಣಗಮನಂ**

“ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾ”ತಿ। **ತಂಸಮಙ್ಗೀ**ತಿ ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಏವಂ ಉಪೇತೀ**ತಿ ಏವಂ ಭಜತಿ ಸೇವತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಏವಂ ವಾ ಜಾನಾತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಸಾದಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಮಾಹ। ತಞ್ಹಿ ಪಸಾದಪ್ಪಧಾನಂ, ನ ಞಾಣಪ್ಪಧಾನಂ। ಗರುತಾಗಹಣೇನ ಲೋಕುತ್ತರಂ। ಅರಿಯಾ ಹಿ ರತನತ್ತಯಂ ಗುಣಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಪ್ಪಸಾದೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ ತಗ್ಗರುತಾಯ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ ಪನೇತ್ಥ ತಗ್ಗತಿಕತಾತಿ ತಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಸರಣಗಮನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಪಸಾದಗರುತಾ ಜೋತಿತಾತಿ ಪಸಾದಗ್ಗಹಣೇನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಇತರಸ್ಸ ಚ ಗಹಣಂ, ತಥಾ ಗರುತಾಗಹಣೇನಾತಿ ಉಭಯೇನಪಿ ಉಭಯಂ ಸರಣಗಮನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಏತೇನ ಅತ್ಥತೋ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮೋಯೇವ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಸರಣಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೋಯೇವ ಸರಣಗಮನತ್ತಂ ಸಾಧೇತಿ, ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಪನ ಸಾವಕಗೋಚರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ತಥಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ। ತೇನಾಹ **“ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತೀ”**ತಿ, ಇಜ್ಝನ್ತಞ್ಚ ಸಹೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಲೋಕಿಯಂ ವಿಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ “ನ ಸರಣಗಮನಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪನ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಲೋಕಿಯವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಯಾ”ತಿ, ತೇಸಂ ಲೋಕಿಯಮೇವ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಯಾ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ತಞ್ಚ ಅಯುತ್ತಂ ದುವಿಧಸ್ಸಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ತನ್ತಿ** ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ। **ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ** “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ। **ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ** ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತಿಞ್ಚ ಲೋಕಿಯಾವಬೋಧವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮಾ ಞಾಯೇನ ದಸ್ಸನತೋ। “ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿ ಏತೇನ ಸದ್ಧೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ”**ತಿ “ದಿಟ್ಠಿ ಏವ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಜುಂ ಕರೀಯತೀ”ತಿ ಕತ್ವಾ। ದಿಟ್ಠಿ ವಾ ಉಜುಂ ಕರೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ,** ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ । ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ”ತಿ ಇದಞ್ಚ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ತಪ್ಪಧಾನತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಾತಾದೀಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಿತದಾರಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಸರಣಗಮನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಸರಣಗಮನಂ।

ತಯಿದಂ ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಂ। **ಅತ್ತಾ** ಸನ್ನಿಯ್ಯಾತೀಯತಿ ಅಪ್ಪೀಯತಿ ಪರಿಚ್ಚಜೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ। ತಂ ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಪ್ಪರಾಯಣೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ, ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ,** ಯಥಾವುತ್ತದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಮೇವ। ಸರಣನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಸಿಸ್ಸಭಾವಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ**। ಸರಣಗಮನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಪಣಿಪತತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಣಿಪಾತೋ**। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಜನನ್ತಿ** ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಬುದ್ಧಾದೀನಂಯೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಇತರೇಸುಪಿ ಸರಣಗಮನವಿಸೇಸೇಸು ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ತದಞ್ಞನಿವತ್ತನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯಾತನಾದೀನಿ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪಕಾರೇಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತೇನ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇಹಿಪಿ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದಿ ಕತಮೇವ ಹೋತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆಳವಕಾದೀನನ್ತಿ** **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಾತಾಗಿರಿಹೇಮವತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನನು ಚೇತೇ ಆಳವಕಾದಯೋ ಮಗ್ಗೇನೇವ

ಆಗತಸರಣಗಮನಾ, ಕಥಂ ತೇಸಂ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಸರಣಗಮನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಮಗ್ಗೇನಾಗತಸರಣಗಮನೇಹಿಪಿ "ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ ಗಾಮಾ ಗಾಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬) ತೇಹಿ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಸ್ಸ ಪವೇದಿತತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಞಾತಿ...ಪೇ॰... ವಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಞಾತಿವಸೇನ ಭಯವಸೇನ ಆಚರಿಯವಸೇನ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಸೇನಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ "ವಸೇನಾ"ತಿ ಪದಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಞಾತಿವಸೇನಾತಿ** ಞಾತಿಭಾವವಸೇನ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತೇನಾತಿ** ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಹೇತುಕೇನ ಪಣಿಪಾತೇನ। **ಇತರೇಹೀತಿ** ಞಾತಿಭಾವಾದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಣಿಪಾತೇಹಿ। **ಇತರೇಹೀತಿ**ಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವನ್ದತೀತಿ** ಪಣಿಪಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ। **ಏವರೂಪನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವಾ ಅನುಸಾಸನಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತಮೇವ ಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೋತಿ** ಸರಣಗಮನವಿಭಾಗೋ।

ಅರಿಯಮಗ್ಗೋಯೇವ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ವಿಪಾಕಫಲ"**ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋತಿ** ಸಕಲಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ। **ಏತನ್ತಿ** "ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೦) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚದಸ್ಸನಂ।

ನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಗಮನಾದಿವಸೇನಾತಿ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ। **ಅಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಹೇತುಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅನವಕಾಸೋತಿ** ಪಚ್ಚಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ಉಭಯೇನಪಿ ಕಾರಣಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಯನ್ತಿ** ಯೇನ ಕಾರಣೇನ। **ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಮಗ್ಗದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ। **ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ** ಚತುಭೂಮಕೇಸು ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಏಕಸಙ್ಖಾರಮ್ಪಿ। **ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ** "ನಿಚ್ಚೋ"ತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। **ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ** "ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭೬) ಏವಂ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸುಖತೋ ಗಾಹಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಮತ್ತಹತ್ಥಿಪರಿತ್ತಾಸಿತೋ ವಿಯ ಚೋಕ್ಖಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉಕ್ಕಾರಭೂಮಿಂ ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಅತ್ತವಾರೇ ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಂ "ಸಙ್ಖಾರ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮೇಸುಪಿ ವಾರೇಸು ಚತುಭೂಮಕವಸೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ತೇಭೂಮಕವಸೇನೇವ ವಾ। ಯಂ ಯಞ್ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಗಾಹವಸೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತತೋ ತತೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಗಾಹಂ ವಿನಿವೇಠೇತಿ। **ಮಾತರನ್ತಿ**ಆದೀಸು ಜನಿಕಾ ಮಾತಾ, ಜನಕೋ ಪಿತಾ, ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಖೀಣಾಸವೋ **ಅರಹಾತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಕಿಂ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯಾತಿ? ಏತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಾನಂ, ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಫಲದೀಪನತ್ಥಞ್ಚೇವಂ ವುತ್ತಂ। **ದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ** ವಧಕಚಿತ್ತೇನ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ। **ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯಾತಿ** ಜೀವಮಾನಕಸರೀರೇ ಖುದ್ದಕಮಕ್ಖಿಕಾಯ ಪಿವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ। **ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯಾತಿ** ಸಮಾನಸಂವಾಸಕಂ ಸಮಾನಸೀಮಾಯಂ ಠಿತಂ ಸಙ್ಘಂ 'ಕಮ್ಮೇನ ಉದ್ದೇಸೇನ ವೋಹರನ್ತೋ ಅನುಸ್ಸಾವನೇನ ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೇನಾ"ತಿ (ಪರಿ॰ ೪೫೮) ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ । **ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಂ ತಿತ್ಥಕರಂ "ಅಯಂ ಮೇ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ **ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ** ಅತ್ಥೋ।

ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿನ್ತಿ ತೇ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, **ದೇವಕಾಯಂ** ಪನ **ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಅತ್ಥೋ।

ದಸಹಿ ಠಾನೇಹೀತಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಅಧಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ** ಅಧಿಭವನ್ತಿ। **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದಿವಸೇನಾಪೀತಿ** ಏತ್ಥ "ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖಾನಂ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿರೂಪಿಯಪಾತಿಕಂಸಪಾತೀನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪಿಯಸುವಣ್ಣಹಿರಞ್ಞಪೂರಾನಂ ಕರೀಸಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಭಾವಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಹತ್ಥಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ

ಅಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ರಥಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಧೇನುಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಕಞ್ಞಾಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸಹಸ್ಸಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ವತ್ಥಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಅಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಚ ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಸತ್ತಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತ ಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತವೇಲಾಮಮಹಾದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಸತಂ ಸೋತಾಪನ್ನಾನಂ ದಿನ್ನದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅರಹತೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಚಾತುದ್ದಿಸಂ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ವಿಹಾರಕರಣಂ, ತತೋ ಸರಣಗಮನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರ"ನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇನ್ತಸ್ಸ ವೇಲಾಮಸುತ್ತಸ್ಸ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦) ವಸೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಂ ಗಹಪತಿ, ವೇಲಾಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ ಮಹಾದಾನಂ, ಯೋ ಏಕಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ಭೋಜೇಯ್ಯ, ಇದಂ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರ"ನ್ತಿಆದಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦)। **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಾದೀನಂ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞಾಣಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಜಾನನಂ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹೋ, "ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಸಂಸಯೋ, ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಂ** ತಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಗುಣಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನಾದರಾಗಾರವಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ನ ಮಹಾಜುತಿಕ**ನ್ತಿ ನ ಉಜ್ಜಲಂ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಅಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರ**ನ್ತಿ ಅನುಳಾರಂ। **ಸಾವಜ್ಜೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ ಸದೋಸೋ। ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಸಮಾದಾನಂ ವಿಯ ಅಗ್ಗಹಿತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಖನ್ಧಭೇದೇನ ಭೇದೋತಿ ಆಹ "**ಅನವಜ್ಜೋ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಯಾ**"ತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಅನವಜ್ಜೋ ಸರಣಗಮನಭೇದೋ। ಸತಿಪಿ ಅನವಜ್ಜತ್ತೇ ಇಟ್ಠಫಲೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಫಲೋ**"ತಿ।

ಸರಣಗಮನಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉಪಾಸಕವಿಧಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಕೋ ಉಪಾಸಕೋತಿ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಹೇತುಪುಚ್ಛಾ। ತೇನ ಕೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಉಪಾಸಕಸದ್ದೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಕೀದಿಸಂ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸೀಲಂ, ಕಿತ್ತಕೇನ ಸೀಲೇನಾಯಂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋ ಆಜೀವೋ**ತಿ ಕೋ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ, ಸೋ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಹೋತೀತಿ ಸೋಪಿ ವಿಭಜೀಯತೀತಿ। **ಕಾ ವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಕಾ ಅಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ಆಜೀವಸ್ಸ ವಾ ವಿಪತ್ತಿ। ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಹಿ ವಿಧಿ ವಾ ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾ। **ಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಯೋ ಕೋಚೀತಿ ಖತ್ತಿಯಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ। ತೇನ ಸರಣಗಮನಮೇವೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ನ ಜಾತಿಆದಿವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಪಾಸನತೋ**ತಿ ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ ಆದರಗಾರವಬಹುಮಾನಾದಿಯೋಗೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನತೋ। **ವೇರಮಣಿಯೋ**ತಿ ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಮಣನತೋ ಹನನತೋ ವಿನಾಸನತೋ ವೇರಮಣಿಯೋ, ಪಞ್ಚ ವಿರತಿಯೋ ವಿರತಿಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ। ತೇನೇವಾಹ ತತ್ಥ ತತ್ಥ "**ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾತಿ ನ ಸಮ್ಮಾವಣಿಜ್ಜಾ ಅಯುತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಸಾರುಪ್ಪವಣಿಜ್ಜಾ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಅಕರಣೇನೇವ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತೇನ। ತೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಧಮ್ಮಿಕಂ ಜೀವಿಕಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಸಮೇನಾ**ತಿ ಅವಿಸಮೇನ। ತೇನ ಕಾಯವಿಸಮಾದಿದುಚ್ಚರಿತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಾಯಸಮಾದಿನಾ ಸುಚರಿತೇನ ಜೀವನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಆವುಧಭಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ವಾ

ಕಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಯಥಾಕತಂ ವಾ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸವಿಕ್ಕಯೋ । **ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸೂನಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಮಿಗಸೂಕರಾದಿಕೇ ಪೋಸೇತ್ವಾ ಮಂಸಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಜ್ಜಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ವಿಸಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ, ವಿಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। ತತ್ಥ ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ ಪರೋಪರೋಧನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಅಕರಣೀಯಾ ವುತ್ತಾ, ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣತೋ, ಮಂಸವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ ವಧಹೇತುತೋ, ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ ಪಮಾದಟ್ಠಾನತೋ।

ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಪಞ್ಚವೇರಮಣಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಚೇವ ಪಞ್ಚಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ। **ವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಭೇದೋ ಪಕೋಪೋ ಚ। **ಯಾಯಾ**ತಿ ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **ಚಣ್ಡಾಲೋ**ತಿ ಉಪಾಸಕಚಣ್ಡಾಲೋ। **ಮಲ**ನ್ತಿ ಉಪಾಸಕಮಲಂ। **ಪತಿಕಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಉಪಾಸಕನಿಹೀನೋ। ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲೇಸು ಚ ಸದ್ಧಾವಿಪರಿಯಾಯೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ಮಿಚ್ಛಾಧಿಮೋಕ್ಖೋ। ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಅಸ್ಸದ್ಧೋ**। ಯಥಾವುತ್ತ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿ ಆಜೀವವಿಪತ್ತಿವಸೇನ **ದುಸ್ಸೀಲೋ**। "ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿನಾ ಇದಂ ನಾಮ ಮಙ್ಗಲಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಬಾಲಜನಪರಿಕಪ್ಪಿತಕೋತೂಹಲಸಙ್ಖಾತೇನ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತಮಙ್ಗಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ**। **ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇತೀ**ತಿ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಾದಿಭೇದಂ ಮಙ್ಗಲಮೇವ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ನೋ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಂ ನೋ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಇತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸಾಸನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ। **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತೀ**ತಿ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ದಕ್ಖಿಣಾರಹಸಞ್ಞೀ ಗವೇಸತಿ। **ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ದಾನಮಾನನಾದಿಕಂ ಕುಸಲಕಿರಿಯಂ ಪಠಮಂ ಕರೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪರಿಯೇಸನಪುಬ್ಬಕಾರೇ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವಿಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಸಮ್ಪತ್ತಿ** ಞಾತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪರಿಸಾನಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕೋವ ರತನಂ **ಉಪಾಸಕರತನಂ**। ಗುಣಸೋಭಾಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸುಗನ್ಧತಾಹಿ ಉಪಾಸಕೋವ ಪದುಮಂ **ಉಪಾಸಕಪದುಮಂ**। ತಥಾ **ಉಪಾಸಕಪುಣ್ಡರೀಕೋ**।

ಆದಿಮ್ಹೀತಿ ಆದಿಅತ್ಥೇ। **ಕೋಟಿಯ**ನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಕೋಟಿಯಂ। **ವಿಹಾರಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ಓವರಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ, "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭೇ ವಸನ್ತಾನಂ ಇದಂ ನಾಮ ಪನಸಫಲಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಂತಂವಸನಟ್ಠಾನಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜ್ಜತ**ನ್ತಿ ಅಜ್ಜಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ।

ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಾವ ಮೇ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತೀ**"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ವಾ ಪುನ ಜೀವಿತೇನ ತಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಂ ಪಟಿಪೂಜೇನ್ತೋ "ಸರಣಗಮನಂ ರಕ್ಖಾಮೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ಅಹಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತ**ನ್ತಿ ಹಿ ಯಾವ ಮೇ ಪಾಣಾ ಧರನ್ತಿ, ತಾವ ಸರಣಂ ಉಪೇತಂ, ಉಪೇನ್ತೋ ಚ ನ ವಾಚಾಮತ್ತೇನ, ನ ಏಕವಾರಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದನಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಪಾಣೇ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾಪಿ ಯಾವಜೀವಂ ಉಪೇತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಉಪಾಸಕವಿಧಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಭಯಭೇರವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ಅನಙ್ಗಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೭. ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಏವಮಾದಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ "ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಂ ಸುತ್ತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅನಙ್ಗಣಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ? ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ। ಪರೇಹಿ

ಅನಜ್ಝಿಟ್ಠೋಯೇವ ಹಿ ಮಹಾಥೇರೋ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಆರಭಿ। ಕೇಚಿ ಪನಾಹು “ಏಕಚ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಾಯ ಚೇವ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಾಯ ಚ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ”ತಿ। **ಏವಂ ಸಬ್ಬಸುತ್ತೇಸೂತಿ** ಯಥಾ ಏತ್ಥ ಅನಙ್ಗಣಸುತ್ತೇ, ಏವಂ ಇತೋ ಪರೇಸೂತಿ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಸುತ್ತೇಸು ಅನುತ್ತಾನಅಪುಬ್ಬಪದವಣ್ಣನಾ ಏವ ಕರೀಯತಿ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ** ಗಣನೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ। ಇದಞ್ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಮಹಾರಜಕ್ಖತಾವಸೇನ ದುವಿಧೇ ಸತ್ತೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅತ್ಥಞ್ಞುತಾನತ್ಥಞ್ಞುತಾವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ “ಚತ್ತಾರೋ”ತಿ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ। ವಜ್ಜೀಪುತ್ತಕಾದಯೋ ವಿಯ ಪುಗ್ಗಲವಾದೀತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ, ಅಯಞ್ಚ ದೇಸನಾನಯೋ ಸತ್ಥು ನಿಸ್ಸಾಯ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಯಞ್ಚ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥದೇಸನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೭೦) ಸಮ್ಮುತಿಯಾ ದೇಸನಾ **ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ,** ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ದೇಸನಾ **ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ। ತತ್ಥಾತಿ** ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥದೇಸನಾಸು, ನ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥೇಸು। ತೇನಾಹ **“ಏವರೂಪಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ, ಏವರೂಪಾ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ”**ತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಾನಂ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ಅವಯವವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ವಾ ಕತೇ ನ ತಂಸಮಞ್ಞಾ, ಸಾ ಘಟಪಟಾದಿಪ್ಪಭೇದಾ ಸಮ್ಮುತಿ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಪರಮತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಸಭಾವೇ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತತ್ಥ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಂ ಸಮೂಹಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರೋತಿ ಆಹ **“ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ”**ತಿ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಪ್ಪಾದವಯವನ್ತೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ನ ನಿಚ್ಚಾತಿ ಆಹ **“ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ”**ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। ನನು ಖನ್ಧದೇಸನಾಪಿ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾವ। ಖನ್ಧಟ್ಠೋ ಹಿ ರಾಸಟ್ಠೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸಟ್ಠೋ ವಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಯಂ ಪನ ಖನ್ಧಸಮಞ್ಞಾ ಫಸ್ಸಾದೀಸು ತಜ್ಜಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ವಿಯ ಪರಮತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ತಸ್ಸ ಆಸನ್ನತರಾ, ಪುಗ್ಗಲಸಮಞ್ಞಾದಯೋ ವಿಯ ನ ದೂರೇತಿ ಪರಮತ್ಥಸಙ್ಗಹತಾ ವುತ್ತಾ, ಖನ್ಧಸೀಸೇನ ವಾ ತದುಪಾದಾನಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ಏವ ಗಹಿತಾ। ನನು ಚ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಮ್ಮುತಿಮುಖೇನೇವ ದೇಸನಂ ಆರೋಹನ್ತಿ, ನ ಸಮುಖೇನಾತಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದೇಸನಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾವ ಸಿಯಾತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ದೇಸನಾವಿಭಾಗಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ನ ಚ ಸದ್ದೋ ಕೇನಚಿ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ವಿನಾ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ।

ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾತಿ “ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನ್ತಪೋ ಹೋತಿ ಅತ್ತಪರಿತಾಪಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧೩; ಪು॰ ಪ॰ ೧೦.೨೫ ಮಾತಿಕಾ) ಸಮ್ಮುತಿಮುಖೇನ ಪವತ್ತಿತಂ ದೇಸನಂ ಸುತಮಯಞಾಣುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಸುತ್ವಾ। **ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾತಿ** ತದನುಸಾರೇನ ಚತುಸಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ। **ಮೋಹಂ ಪಹಾಯಾತಿ** ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅನವಸೇಸಂ ಮೋಹಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ವಿಸೇಸನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ವಿಸೇಸಂ। **ತೇಸನ್ತಿ** ತಾದಿಸಾನಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ। **ಪರಮತ್ಥವಸೇನಾತಿ** “ಪಞ್ಚಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೭೨-೪೭೪) ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮವಸೇನ। ಸೇಸಂ ಅನನ್ತರನಯೇ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಸಂ ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಚ ದೇಸನಾಯಂ। **ದೇಸಭಾಸಾಕುಸಲೋತಿ** ನಾನಾದೇಸಭಾಸಾಸು ಕುಸಲೋ। **ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನನ್ತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಸಿಪ್ಪಗನ್ಥಾನಮ್ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಪ್ಪುಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಪರತೋ ವಕ್ಖತಿ। ಸಿಪ್ಪಾನಿ ವಾ ವೇದನ್ತೋಗಧೇ ಕತ್ವಾ **“ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಥೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಠಿತಾನಿ,** ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸನ್ನಿಹಿತಭಾವೇನಾತಿ ವೇದಾನಮ್ಪಿ ಕಥೇತಬ್ಬಭಾವೇನೇವ ಅವಟ್ಠಾನಂ ದೀಪೇನ್ತೋ “ಗುಯ್ಹಾ ತಯೀ ನಿಹಿತಾ ಗಯ್ಹತೀ”ತಿ ಮಿಚ್ಛಾವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ನಾನಾವಿಧಾ ದೇಸಭಾಸಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ನಾನಾದೇಸಭಾಸಾ।**

ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ ಅತ್ಥೋ **ಪರಮತ್ಥೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವೋ। ಲೋಕಸಙ್ಕೇತಮತ್ತಸಿದ್ಧಾ **ಸಮ್ಮುತಿ।** ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾಯ ಸಚ್ಚತಾತಿಆಹ **"ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಾ"**ತಿ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ ಹಿ ಅಭಿನಿವೇಸೇನ ವಿನಾ ಞಾಪನಾ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಸುತಸ್ಸ ಸಾವನಾ ವಿಯ ನ ಮುಸಾ ಅನತಿಧಾವಿತಬ್ಬತೋ ತಸ್ಸಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಜನಪದನಿರುತ್ತಿಂ ನಾಭಿನಿವೇಸೇಯ್ಯ, ಸಮಞ್ಞಂ ನಾತಿಧಾವೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩೧)। **ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ। **ಭೂತಕಾರಣಾತಿ** ಯಥಾಭೂತಸಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। **ಸಮ್ಮುತಿಂ ವೋಹರನ್ತಸ್ಸಾತಿ** "ಪುಗ್ಗಲೋ ಸತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ।

ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ ಲೋಕಪಾಲನಕಿಚ್ಚೇ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಧಮ್ಮೇ ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಕಾಸೇತುಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಕಿಚ್ಚಂ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೇಯೇವ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಕಮ್ಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂಸನ್ತಾನೇ ಏವ ತಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ।** ಏವಞ್ಹಿ ಕತವಿಞ್ಞಾಣನಾಸೋ ಅಕತಾಗಮೋ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ ಸಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಏವ ಕಥಾಯ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। ತೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಾ ಪುಞ್ಞಾದಿಕಿರಿಯಾ **ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೋಪಿ** ಸನ್ತಾನವಸೇನ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬತೋ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಏವ ಕಥಾಯ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

ಆನನ್ತರಿಯದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ಫಲಂ ಅನನ್ತರಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನನ್ತರೇ ನಿಯುತ್ತಾನಿ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅನನ್ತರಕರಣಸೀಲಾನಿ, ಅನನ್ತರಪಯೋಜನಾನಿ ವಾತಿ **ಆನನ್ತರಿಯಾನಿ,** ಮಾತುಘಾತಾದೀನಿ, ತೇಸಂ ದೀಪನತ್ಥಂ। ತಾನಿಪಿ ಹಿ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬತೋ "ಮಾತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೨೩) ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಏವ ಕಥಾಯ ದೀಪೇತಬ್ಬಾನಿ, ತಥಾ "ಸೋ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭; ೨.೩೦೯; ೩.೨೩೦; ವಿಭ॰ ೬೪೨, ೬೪೩) "ಸೋ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೪, ೨೪೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೮, ೩೮೪, ೪೩೧; ಪಾರಾ॰ ೧೨) "ಅತ್ಥಿ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಾಯಕತೋ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ನೋ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೧) ಚ ಪವತ್ತಾ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಕಥಾ** ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಏವ ಕಥಾಯ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನವಿಸಯತ್ತಾ। "ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯), ನ ಸಮಯವಿಮುತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪು॰ ಪ॰ ೧) ಚ ಪರಮತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಯಾ ಅಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। ಏತೇನ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾಯ ಕಥಾಯ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೇ ಪಯೋಜನಂ ಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾನಮ್ಪಿ ಪನ ಏವಂ ದೇಸನಾ ಸುಖಾವಹಾ ಹೋತಿ।

ಮಹಾಜನೋತಿ ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೋ। **ನ ಜಾನಾತಿ** ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ। ತತ್ಥ "ಕಿಂ ನಾಮೇತಂ, ಕಥಂ ನಾಮೇತ"ನ್ತಿ ಸಂಸಯಪಕ್ಖನ್ದತಾಯ **ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜತಿ।** ವಿರುದ್ಧಾಭಿನಿವೇಸಿತಾಯ **ಪಟಿಸತ್ತು ಹೋತಿ। ಜಾನಾತಿ** ಚಿರಪರಿಚಿತತ್ತಾ ವೋಹಾರಕಥಾಯ। ತತೋ ಏವ ನ **ಸಮ್ಮೋಹಮಾಪಜ್ಜತಿ,** ನ ಪಟಿಸತ್ತು ಹೋತಿ।

ನಪ್ಪಜಹನ್ತಿ ವೋಹಾರಮುಖೇನ ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನತೋ। ಸಮಞ್ಞಾಗಹಣವಸೇನ ಲೋಕೇನ ಞಾಯತಿ ಸಮಞ್ಞಾಯತಿ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ, ತಾಯ **ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಯ।** ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಭಾವನೇ ಲೋಕೇನ ನಿಚ್ಛಿತಂ, ನಿಯತಂ ವಾ ವುಚ್ಚತಿ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ಲೋಕನಿರುತ್ತಿ, ತಸ್ಸಂ **ಲೋಕನಿರುತ್ತಿಯಂ।** ತಥಾ ಲೋಕೇನ ಅಭಿಲಪೀಯತೀತಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞತಾಯ ಲೋಕಾಭಿಲಾಪೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಲೋಕಾಭಿಲಾಪೇ ಠಿತಾಯೇವ** ಅಪ್ಪಹಾನತೋ। ಪುಗ್ಗಲವಾದಿನೋ ವಿಯ **ಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ।**

ಸನ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ **ಸನ್ತ**ಸದ್ದೋ "ದೀಘಂ ಸನ್ತಸ್ಸ ಯೋಜನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೦) ಕಿಲನ್ತಭಾವೇ ಆಗತೋ, "ಅಯಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕೋ ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಿತಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೫೭೬) ನಿರುದ್ಧಭಾವೇ ಆಗತೋ, "ಅಧಿಗತೋ ಖೋ ಮ್ಯಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ದುದ್ದಸೋ ದುರನುಬೋಧೋ ಸನ್ತೋ ಪಣೀತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭) ಸನ್ತಞಾಣಗೋಚರತಾಯ, "ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಸದಾ ಸತಿಮತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೭) ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೇ, "ಸನ್ತೋ ಹವೇ ಸಬ್ಭಿ ಪವೇದಯನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫) ಸಾಧೂಸು, "ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಚೋರಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ಅತ್ಥಿಭಾವೇ, ಇಧಾಪಿ ಅತ್ಥಿಭಾವೇಯೇವ। ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಲೋಕಸಙ್ಕೇತವಸೇನ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಅತ್ಥೀತಿ** ಚೇತಂ ನಿಪಾತಪದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭-೩೭೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ೩.೧೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೨೯; ೧೦.೬೦) ವಿಯ। **ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾತಿ** ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಾ"**ತಿ ಆಹ। ಯಞ್ಹಿ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ, ತಂ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ। ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ತಂಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲಾ ನಿಹೀನಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅಙ್ಗಣಾನಿ,** ರಾಗಾದಯೋ। ಅಞ್ಜತಿ ಮಕ್ಖೇತೀತಿ **ಅಙ್ಗಣಂ,** ಮಲಾದಿ। ಅಞ್ಜೇತಿ ತತ್ಥ ಠಿತಂ ಅಹುನ್ದರತಾಯ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಅಙ್ಗಣಂ,** ವಿವಟೋ ಭೂಮಿಪದೇಸೋ। ದೋಸಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸತಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಬಹುಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ **ತಿಬ್ಬಕಿಲೇಸಾ। ಪಾಪಕಾನನ್ತಿ** ಲಾಮಕಾನಂ। **ಅಕುಸಲಾನನ್ತಿ** ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾನಂ। **ಇಚ್ಛಾವಚರಾನನ್ತಿ** ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ। **ಸಹ ಅಙ್ಗಣೇನಾತಿ** ಅಙ್ಗಣನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಯಥಾವುತ್ತಕಿಲೇಸೇನ ಸಹ ವತ್ತತಿ।

ಅತ್ಥೀತಿಪಿ ನ ಜಾನಾತಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ಯೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾ, ತೇಸಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯತಾ ವಿಸೇಸತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮೇ ಕಿಲೇಸಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಕ್ಖಳಾತಿ** ಫರುಸಾ। **ವಾಳಾತಿ** ಕುರುರಾ। **ನ ಗಹಿತಬ್ಬಾತಿ** ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। **ಯಾಥಾವಸರಸತೋತಿ** ಯಥಾಭೂತಸಭಾವತೋ। **ಏವಞ್ಚಾತಿ** "ಇಮೇ ಕಿಲೇಸಾ ನಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾತಿ** ನವಕಮ್ಮೇಸು ವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧುತಙ್ಗಾದೀಸು ವಾ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ। **ತತ್ರಾತಿ** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। ತಂ ಪನ ನಿದ್ಧಾರಣಂ ಸಙ್ಗಣಾನಙ್ಗಣಸಮುದಾಯತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸೂ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ತದೇಕದೇಸತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೇಸು ವಾ ದ್ವೀಸು ಸಾಙ್ಗಣೇಸೂ"**ತಿ ಆಹ। ತಞ್ಹಿ ದ್ವಯಂ ಪಠಮಂ ಹೀನಸೇಟ್ಠಭಾವೇನ ನಿದ್ಧಾರೀಯತಿ ಪಠಮಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ। ನಿದ್ಧಾರಣಞ್ಹಿ ಕ್ವಚಿ ಕುತೋಚಿ ಕೇನಚಿ ಹೋತೀತಿ।

೫೮. ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ "ಜನಕೋ ಹೇತು, ಪರಿಗ್ಗಾಹತೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅಸಾಧಾರಣೋ ಹೇತು, ಸಾಧಾರಣೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸಭಾಗೋ ಹೇತು, ಅಸಭಾಗೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪುಬ್ಬಕಾಲಿಕೋ ಹೇತು, ಸಹಪ್ಪವತ್ತೋ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ವಿಭಜ್ಜ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇಧ ಪನ "ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಭೂತಾ ಹೇತೂ, ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ ಪಚ್ಚಯಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೫) ವಿಯ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಭಯೇನಪಿ ಕಾರಣಮೇವ ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಭಯೇನಾತಿ** ಹೇತುಪಚ್ಚಯವಚನದ್ವಯೇನ। **ಪುಚ್ಛತಿ** ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ದೇಸನಂ ವಡ್ಢೇತುಕಾಮೋ। **ಕಿಞ್ಚಾಪೀತಿ** ಅನುಜಾನನಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಕಿಂ ಅನುಜಾನಾತಿ? ಸಮಾನೇಪಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಾಙ್ಗಣಭಾವೇ ತಸ್ಸಾ ಪಜಾನನಾಪ್ಪಜಾನನಹೇತುಕತಂ ತೇಸಂ ಸೇಟ್ಠಹೀನತಂ। ಕಿಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ? ಥೇರಸ್ಸ ವಿಚಿತ್ತಪಟಿಭಾನತಾಯ ನಾನಾಹೇತೂಪಮಾಹಿ ಅಲಙ್ಕತ್ವಾ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣಂ। ತೇನಾಹ **"ನಪ್ಪಜಾನಾತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಹೇತು ಚೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಚ** ಸೇಟ್ಠಹೀನಭಾವೇ। ತಥಾಅಕ್ಖಾತಬ್ಬತಾಪಿ ಹಿ ತೇಸಂ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾ ಏವಾತಿ।

೫೯. ತನ್ತಿ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಹೀನಸೇಟ್ಠತಾಯ ಕಾರಣಂ। ಓಪಮ್ಮೇಹಿ **ಪಾಕಟತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ। ಏತನ್ತಿ** ಸುತ್ತೇ ಅನನ್ತರಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾಭಾವೇನ ಅಙ್ಗಣಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ನ ಛನ್ದಂ...ಪೇ॰... ಸನ್ಧಾಯಾಹಾ"**ತಿ। **ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದನ್ತಿ** ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅಙ್ಗಣಸ್ಸ ಪಹಾತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಕುಸಲಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದಂ। **ನ ಜನೇಸ್ಸತೀತಿ** ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತಿ। ಕುಸಲೋ ವಾಯಾಮೋ ನಾಮ ಛನ್ದತೋ ಬಲವಾತಿ ಆಹ **"ತತೋ ಬಲವತರಂ ವಾಯಾಮಂ ನ ಕರಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ,

ಛನ್ದಮ್ಪಿ ಅನುಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಕಥಂ ತಜ್ಜಂ ವಾಯಾಮಂ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಥಾಮಗತವೀರಿಯಂ** ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ದಳ್ಹಂ ವೀರಿಯಂ। ಸಾಙ್ಗಣಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಅಙ್ಗಣಾನಂ ಕಿಲೇಸವತ್ಥುತಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಪುನ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಗ್ಗಹಣಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವವಿಭಾವನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸುಟ್ಠುತರಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋ"**ತಿ। **ಮಲಿನಚಿತ್ತೋ**ತಿಆದೀಸುಪಿ "ತೇಹಿಯೇವಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಉಕ್ಖಲಿಪುಛನಚೋಳಕಸ್ಸ ವಿಯ ವಸಾಪೀತಪಿಲೋತಿಕಾ ವಿಯ ಚ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯಭಾವೇನ ಮಲಗ್ಗಹಣಂ **ಮಲೀನತಾ,** ಪೀಳನಂ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಕರಣಂ **ವಿಬಾಧನಂ** ದರಥಪರಿಳಾಹುಪ್ಪಾದನೇನ ಪರಿದಹನಂ ಉಪತಾಪನಂ, **ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಕಾಲನಂ, ಯಥಾಗಹಿತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಖೇಪನಂ ಆಯುಕ್ಖಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕರಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪವತ್ತೇಸ್ಸತಿ, ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಪಾಣಂ ಚಜಿಸ್ಸತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಮರಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀತಿ ಉಪಮಾನಿದಸ್ಸನೇ ನಿಪಾತೋ। ತದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಪಂಸುಆದಿನಾ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಜಲ್ಲಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, **ಘಂಸನಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಛಾರಿಕಾಪರಿಮಜ್ಜನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋತಿ। "ಅಭಿರೂಪಾಯ ಕಞ್ಞಾ ದಾತಬ್ಬಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅನ್ತರೇನಪಿ ಅತಿಸಯತ್ಥಬೋಧಕಸದ್ದೇನ ಅತಿಸಯತ್ಥೋ ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಮಲಗ್ಗಹಿತತರಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಪಟಿಪುಚ್ಛಾವಚನ**ನ್ತಿ ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾವಿಸೇಸೋ। **ಏವಂ ಕರಿಯಮಾನಾ**ತಿ ಅಪರಿಭೋಗ-ಅಪರಿಯೋದಪನರಜೋಪಥನಿಕ್ಖಿಪನೇಹಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವಂ ಆಪಾದಿಯಮಾನಾ। **ಓಪಮ್ಮಂ ಸಮ್ಪಟಿಪಾದೇನ್ತೋ**ತಿ ಯಥೂಪನೀತಂ ಉಪಮಂ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೇನ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಪಾದೇನ್ತೋ, ಸಂಸನ್ದೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾಙ್ಗಣೋ ಪುಗ್ಗಲೋ**ತಿ ಸಾಙ್ಗಣೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಸುಜ್ಝನಕಪುಗ್ಗಲೋ। ಆಪಣಾದಿತೋ ಕುಲಘರಂ ಆನೀತಸ್ಸ ಮಲಗ್ಗಹಿತಕಂಸಭಾಜನಸ್ಸ ತತ್ಥ ಲದ್ಧಬ್ಬಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಲಾಭತೋ ಯಥಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತರಭಾವೋ, ಏವಂ ಘರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಲದ್ಧಬ್ಬಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಲಾಭತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತರಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಕಂಸಪಾತಿಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತರಭಾವೋ ಚ ನಾಮ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಆಜೀವವಿಪತ್ತಿವಸೇನ ವಾ ಸಿಯಾ ಆಚಾರದಿಟ್ಠಿಸೀಲವಿಪತ್ತೀಸು ಅಞ್ಞತರವಸೇನ ವಾತಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಚಿತ್ತಿಯವೀತಿಕ್ಕಮನಗ್ಗಹಣೇನ ಹಿ ಏಕಚ್ಚದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತೀತಿ। **ಏತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತಿಸ್ಸಂ ಆಜೀವವಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬಪರಿಸಸಾಧಾರಣಾ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ದೇಸನಾ, ತಸ್ಮಾ ಗಹಪತಿವಸೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಉಕ್ಕಂಸಗತಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಾತುಘಾತಾದಿಆನನ್ತರಿಯಕರಣ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಅವಿಸೋಧೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲೇ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ವಿಸುದ್ಧಿ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸಮಲಿನಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅವಿಸೋಧೇತ್ವಾ।

ಭಬ್ಬಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಸುದ್ಧಪುಗ್ಗಲೋ। **ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಧೋವನಘಂಸನಾದೀಹಿ ಪರಿಯೋದಪನಂ ಆದಿಮನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ವದತಿ। **ಸುದ್ಧಟ್ಠಾನಂ** ಯತ್ಥ ವಾ ನ ರಜೇನ ಓಕಿರೀಯತಿ। **ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ "ಏತ್ತಕಾ ಉದಕಾ, ವಾಲುಕಾ ವಾ ಆನೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ। **ಏತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಸೀಲೇ ಠಿತಸ್ಸ। ಸಮ್ಮಾವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಸೀಲೇಹಿ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಹಿ ಅಙ್ಗಣಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಕಂಸಪಾತಿಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧಪರಿಯೋದಾತಭಾವೋ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ। **ಪನ್ತಸೇನಾಸನವಾಸೋ** ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ತದಙ್ಗನಿವಾರಣಂ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಾಧಿಗಮೋ...ಪೇ॰... ಅರಹತ್ತಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ**ತಿ ಸತ್ತಸುಪಿ ಠಾನೇಸು "ಪರಿಸುದ್ಧಪರಿಯೋದಾತಭಾವೋ ವಿಯಾ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಹಿ ವಿಸುದ್ಧಿ ನಾಮ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಸಿಯಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗವಸೇನ ವಿವೇಕವಾಸೇನ ಝಾನಸ್ಸಾಧಿಗಮೇನ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾಧಿಗಮೇನ ವಾತಿ।

ರಾಗಟ್ಠಾನಿಯನ್ತಿ ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ। ವಿಸಭಾಗಾರಮ್ಮಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ **"ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣ"**ನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ। **ವಿಪನ್ನಸ್ಸತೀ**ತಿ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ। **ತಂ ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ। **ಆವಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಆವಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। **ಸಯಮೇವ**

ಅಞ್ಞೇನ ಅವೋಮಿಸ್ಸೋ। ಕುಸಲವಾರಪಚ್ಛಿನ್ದನಮೇವ ಚೇತ್ಥ **ಅನುದ್ಧಂಸನಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸೇಸನ್ತಿ** "ಸಾಙ್ಗಣೋ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋ"ತಿಆದಿ। **ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನಾತಿ** ಪಠಮವಾರೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ। **ಸಬ್ಬನ್ತಿ** ಮಾತುಘಾತಾದಿಆನನ್ತರಿಯಕರಣಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸಬ್ಬಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನವಚನಂ।

ಅತಿವಿರಹಾಭಾವತೋತಿ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸಾಭಾವತೋ, ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಸನ್ತಿ** "ಸೋ ಅರಾಗೋ"ತಿಆದಿ। "ಧೋವನಘಂಸನಸಣ್ಠಭಾರಿಕಾಪರಿಮಜ್ಜನಾದೀಹೀ"ತಿಆದಿನಾ **ದುತಿಯವಾರಾನುಸಾರೇನ**। "ಕೋ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಆಗತಂ, ಇದಂ ನಿಗಮನವಸೇನಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ।

೬೦. ಅಙ್ಗಣನ್ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಾಮತೋ ಏವ ವಿಭಾವಿತಂ, ನ ಪನ ಸಭಾವತೋ, ಪಭೇದತೋ ವಾತಿ ಸಭಾವಾದಿತೋ ವಿಭಾವನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಪಾಕಟಂ ಕಾರಾಪೇತುಕಾಮೇನಾ"**ತಿ। **ಇಚ್ಛಾಯ ಅವಚರಾನನ್ತಿ** ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಅವಚರಣಾನಂ। **ಓತಿಣ್ಣಾನನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾನಂ। ತೇ ಪನ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಪವತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಪವತ್ತಾನ"ನ್ತಿ**। **ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನನ್ತಿ** ವಿಸಯಭೇದೇನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೇನ ಚ ನಾನಾವಿಧಾನಂ। **ಯೇನಕಾರಣೇನ**। ನ ಕೇವಲಂ ಲಾಭತ್ಥಿಕತಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಪುಞ್ಞವನ್ತತಾ ಸಕ್ಕತಗರುಕತಾ ಚ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಕತಿಯಾಪಿ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ಲಾಭತ್ಥಿಕೋಪಿ ನ ಯೋ ಕೋಚಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಪುಞ್ಞವಾ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಥೇರಾ** ಅವಜ್ಜಪಟಿಚ್ಛಾದನಭಯೇನ **ಮಜ್ಝಿಮಾನಂ ಆರೋಚೇನ್ತಿ,** ತಥಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ **ನವಕಾನಂ,** ನವಕಾ ಪನ ಅತ್ತನೋ ನವಕಭಾವೇನ **ವಿಘಾಸಾದಾದೀನಂ ಆರೋಚೇನ್ತಿ** "ಪಸ್ಸಥ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಥೇರಸ್ಸ ಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ। ವಿಘಾಸಾದಾದಯೋ ನಾಮ "ಈದಿಸಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಓವಾದತ್ಥಂ ತುಮ್ಹೇ ಆಗತಾ"ತಿ **ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಆರೋಚೇನ್ತಿ**। **ನ ಚ ಮಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಜಾನೇಯ್ಯುನ್ತಿ** ನ ಚ ವತ ಮಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ಅಹೋ ವತ ಮಂ ಭಿಕ್ಖೂ ನ ಜಾನೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಠಾನಂ ಖೋ ಪನೇತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಖೋ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ, ಪನ-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೋತಿ ಆಹ **"ಅತ್ಥಿಯೇವಾ"**ತಿ। **ಪುಬ್ಬೇ** ಇಚ್ಛುಪ್ಪಾದವಾರವಣ್ಣನಾಯ **ವುತ್ತನಯೇನ**। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಆಸನ್ನಕಾರಣತ್ಥೋತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ ಆಹ । **ಇದಞ್ಚ** ಕೋಪಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಮೇವ ಗಹಣಂ। **ತಾದಿಸಾನನ್ತಿ** ಕೋಪಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾಧಿಭೂತಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅನುರಹೋತಿ ಅನುರೂಪೇ ರಹಸಿ। ಏವಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಹಾರಪಚ್ಚನ್ತೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವಾತಿ** "ಲಾಭತ್ಥಿಕೋ ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ಪುರಿಮೇನ ಯೋಜನಾನಯೇನ ಸದಿಸಮೇವ।

ಚೋದನಾಯ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲಭಾವೋ, ಚೋದನಾ ಚ ಆಪತ್ತಿಯಾತಿ ಚುದಿತಕೇನ ಚೋದಕಸ್ಸ ಸಮಾನಭಾವೋ ಆಪತ್ತಿಆಪನ್ನತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಸಮಾನೋತಿ ಸಾಪತ್ತಿಕೋ"**ತಿ। ಸಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೇನೇವಸ್ಸ ಚೋದನಿಚ್ಛಾಯ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಅಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಚಾಯಂ ಸಾಪತ್ತಿಕತಾಯ ಏವ ಸಮಾನತಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞಥಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೇನ **ಸಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ**। ಅಯಞ್ಹಿ "ಸಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋವ ಮಂ ಚೋದೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಇಚ್ಛತಿ "ಏವಾಹಂ ತಸ್ಸ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಜ್ಝಾಸಯೋ ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತುಂ ಕಾತುಂ ವಾ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ **ಮಞ್ಞಮಾನೋ** । ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಕ್ಖೇ **ನೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ** ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ** ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ಅಹೋ ವತಾ"ತಿ ಇದಂ ಪದಂ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಇಮಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಚಾರೇ ಠಿತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಯ್ಯಾತಿ ವಚನತೋ **"ತಞ್ಚ ಖೋ ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹೇಸ "ಸಚ್ಚಂ ಕಿರ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ ಕಿಞ್ಚಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಭಗವತಾ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬತಂ ಇಚ್ಛತಿ। **ನೋ ಮಗ್ಗಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಾ ಅನ್ತರಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಮಗ್ಗಭಾವನಂ ವಾ ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಂ ವಾ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾನುಯೋಗಂ ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ವಾ ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನಮೇವ ವಾ

ಅನ್ತರಂ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತಾ ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ನೋ ಇಚ್ಛತಿ। **ನಿಚ್ಚಂ ಅನಿಚ್ಚ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನುಮತಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಉತ್ತಾನಮೇವ ಕತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಹರನ್ತೇ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಅಭಬ್ಬಟ್ಠಾನಭಿಕ್ಖುತಾಯ **ನಿಹರಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಸಾಸನತೋ।

ತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚೇವ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಕರಿಯಮಾನಂ ಸಕ್ಕಾರಗರುಕಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ। **ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ** ಮಯಾ ಸಂವಿಭಾಗೇ ಕರಿಯಮಾನೇ। **ಸಯಮೇವ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ ಸಯಮೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪುರತೋ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪುರತೋ ವಸನ್ತಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖು ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿಯೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ದಕ್ಖಿಣೋದಕನ್ತಿ ಅಗ್ಗತೋ ಉಪನೀಯಮಾನಂ ದಕ್ಖಿಣೋದಕಂ। ಯತೋ ಏವ-ಕಾರೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನಿಯಮೋ ಇಚ್ಛಿತೋ। ಅವಧಾರಣತ್ಥಂ ವಾ ಏವ-ಕಾರಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **ಅಹಮೇವ ಲಭೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಅಹಂ ಲಭೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ ಏವಮೇತಂ ಅವಧಾರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಅಹಮೇವ ಲಭೇಯ್ಯನ್ತಿ ಇಚ್ಛಾ ನಾತಿಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ"**ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಯಥಾರುತವಸೇನ ಅವಧಾರಣೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ "ನ ಅಞ್ಞೋ ಲಭೇಯ್ಯಾ"ನ್ತಿ ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಸಿಯಾತಿ। **ಪಾಸಾದಿಕೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಾಸನಾದಿಪಚ್ಚಾಸೀಸನಾಯ ಕಾರಣದಸ್ಸನಂ।

ಅನುಮೋದನನ್ತಿ ಮಙ್ಗಲಾಮಙ್ಗಲೇಸು ಅನುಮೋದನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಕಥಂ। **ಖಣ್ಡಾನುಮೋದನ**ನ್ತಿ ಅನುಮೋದನೇಕದೇಸಂ। "ಪುಬ್ಬೇ ಅನುಮೋದಿತಪುಬ್ಬೋ ಅನುಮೋದತೂ"ತಿ ಅವತ್ವಾ **ಥೇರೇನ ವುತ್ತಮತ್ತೇಯೇವ**।

ತಾದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ತಾದಿಸೇಸು ಪೇಸಲಾನಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ವಸನಟ್ಠಾನೇಸು। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ರತಿಂ ಪವತ್ತನತೋ **ಸಬ್ಬರತ್ತಿಕಾನಿ**। **ವಿನಿಚ್ಛಯಕುಸಲಾನ**ನ್ತಿ ಅನೇಕವಿಹಿತೇಸು ಕಚ್ಛಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ಕಙ್ಖಾವಿನಯನಾಯ ತಂ ತಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಕುಸಲಾನಂ ಥೇಕಾನಂ। ತೇಸು ತೇಸು ಧಮ್ಮಕಥಿಕೇಸು ಅಜ್ಝಿಟ್ಠೇಸು ವಾರೇನ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೇಸು "ಅಯಂ ಬ್ಯತ್ತೋ"ತಿ ಧಮ್ಮಜ್ಝೇಸಕೇನ ಅಜ್ಝಿಟ್ಠತ್ತಾ **ಓಕಾಸಂ ಅಲಭಮಾನೋ**।

ಸಕ್ಕಚ್ಚಞ್ಚ ಕರೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಯಂ ಮಮ ಅಭಿವಾದನಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಾದಿಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತಂ ಆದರೇನೇವ ಕರೇಯ್ಯುಂ, ಯಞ್ಚ ಮೇ ಪರಿಕ್ಖಾರಜಾತಂ ಪಟಿಯಾದೇನ್ತಿ, ತಮ್ಪಿ ಸುನ್ದರಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಭಿಸಙ್ಖತಂ ಕರೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಕಾತಬ್ಬಂ। **ಏತಂ ವಿಧಿ**ನ್ತಿ ಏತಂ "ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸಕ್ಕಾರಾದಿವಿಧಿಂ। **ತೇನಾ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ, ಬಾಹುಸಚ್ಚಾದಿಗುಣವಿಸೇಸವತೋ ಏವ ಸಕ್ಕಾರಾದೀನಂ ಅರಹತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವರೂಪ**ನ್ತಿ ಈದಿಸಂ "ಪಿಯೋ ಗರೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೩೭) ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ। **ಏವಂ ಕರೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಏವಂ "ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಸಕ್ಕಾರಾದಿಂ ಕರೇಯ್ಯುಂ। **ಏಸ ನಯೋ**ತಿ ಯೋಯಂ ಭಿಕ್ಖುವಾರೇ ವುತ್ತವಿಧಿ, ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇತೋ ಪರೇಸು** ಭಿಕ್ಖುನೀವಾರಾದೀಸು **ವಾರೇಸು**।

ಅಹಮೇವ ಲಾಭೀ ಅಸ್ಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅವಧಾರಣಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಪಣೀತತಾ ಉಪಸೇಚನಾದಿವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಸಪ್ಪಿತೇಲಮಧುಸಕ್ಕರಾದಿಪೂರಿತಾನ"**ನ್ತಿ । **ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಾನಂ ನಿವಾತಾನಂ ಫಸ್ಸಿತತಲಾನಂ ಪಿಹಿತದ್ವಾರಕವಾಳವಾತಪಾನಾದೀನಮ್ಪಿ ಪಣೀತಸೇನಾಸನಭಾವತೋ। **ಆದಿ-**ಸದ್ದೇನ ವಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ತೇಸು ಚತೂಸುಪಿ ಪಚ್ಚಯವಾರೇಸು।

೬೧. **ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಇದಂ ನ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಕಾಯಕಮ್ಮುನಾ ಪನ ಸಹ ಪವತ್ತಂ ಓಟ್ಠಪರಿಪ್ಫನ್ದನಂ ಭಾಕುಟಿಕರಣಂ ಕಾಯಙ್ಗಾದಿದಸ್ಸನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮದಸ್ಸನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಯವಿಕಾರಜನಕಾ ಧಮ್ಮಾ "ದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ವಚೀವಿಕಾರಜನಕಾ "ಸೂಯನ್ತೀ"ತಿ।

ತತೋ ಏವ ಚ ತೇ **ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾಲೇ** ಸಮ್ಮುಖಕಾಲೇ **ದಿಸ್ಸನ್ತಿ** ನಾಮ। **ತಿರೋಕ್ಖಕಾಲೇ** ಅಸಮ್ಮುಖಕಾಲೇ **ಸೂಯನ್ತಿ** ನಾಮ। ಅನುರೂಪತೋ ಗಹಣಂ **ಅನುಗ್ಗಹೋ। ಆರಞ್ಞಿಕತ್ತನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಧುತಗುಣತ್ತಾನುರೂಪತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಹ **"ಆರಞ್ಞಿಕತ್ತಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ। ಅರಞ್ಞೇ ನಿವಾಸೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಆರಞ್ಞಿಕೋ।** ಪನ್ತಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ದೂರತರಂ ಸೇನಾಸನಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪನ್ತಸೇನಾಸನೋ।** ತಂ ಪನ ಅತ್ಥಮತ್ತೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇ ವಸತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪಿಣ್ಡಾನಂ ಪಾತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ, ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಉಞ್ಛತಿ ಗವೇಸತೀತಿ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ।** ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪತಿತುಂ ಚರಿತುಂ ವತಮೇತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿ, ಸೋ ಏವ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ।** ದಾನತೋ ಅವಖಣ್ಡನತೋ ಅಪೇತಂ ಅಪದಾನಂ, ಸಹ ಅಪದಾನೇನ ಸಪದಾನಂ, ಅನವಖಣ್ಡನಂ। ಅನುಘರಂ ಚರಣಸೀಲೋ **ಸಪದಾನಚಾರೀ।** ಉನ್ನತಭಾವೇನ ಪಂಸುಕೂಲಂ ವಿಯ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ಪಂಸು ವಿಯ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಉಲತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ತಸ್ಸ ಧಾರಣಂ ಇಧ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ **ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ।**

ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಲೂಖಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಅಗ್ಘಫಸ್ಸವಣ್ಣಪರಿಹಾನಿತೋ ಅಪಂಸುಕೂಲಮ್ಪಿ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಪಂಸುಕೂಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಥೂಲದೀಘಸುತ್ತಕೇನಾತಿ** ಥೂಲೇನ ಓಲಮ್ಬಮಾನೇನ ದೀಘಸುತ್ತಕೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಫಸ್ಸೇನಪಿ ಪರಿಹಾಯತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಖರಫಸ್ಸಮ್ಪಿ **ಹೋತಿಯೇವಾತಿ।** ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಆರಞ್ಞಿಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚತ್ತಾರೋವ ಧುತಗುಣಾ ವುತ್ತಾತಿ? ಪಧಾನತ್ತಾ, ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ಇತರೋ ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಸುಖಪರಿಭೋಗತಾಯ ಗಹಣಸಮ್ಭವತೋ। ಯೋ ಹಿ ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಪನ್ತಸೇನಾಸನೋ, ತಸ್ಸ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕ-ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕ-ನೇಸಜ್ಜಿಕ-ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕ-ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಾನಿ ಸುಪರಿಪೂರಾನಿ। ಯೋ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ ಸಪದಾನಚಾರೀ ಚ, ತಸ್ಸ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಾನಿ। ಯೋ ಪನ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ, ತಸ್ಸ ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ ಸುಪರಿಹರಮೇವಾತಿ। ಪಧಾನತ್ತಾ ಹಿ ಭಗವತಾಪಿ "ಕದಾಹಂ ನನ್ದಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಂ, ಆರಞ್ಞಂ ಪಂಸುಕೂಲಿಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೨; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೦೦) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆರಞ್ಞಿಕಾದಯೋ ಏವ ಗಯ್ಹನ್ತಿ। **ಏತ್ತಕಾತಿ** ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಣಮೇತಂ, ನ ಏತ್ತಕಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಏಕಸ್ಸ ಏಕಂಸತೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ನಾಪಿ ಏತ್ತಕಾಯೇವ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಮಕ್ಖಪಳಾಸಾದೀನಂ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇಪಿ **ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ನೇವ ಸಕ್ಕರೋನ್ತಿ...ಪೇ॰... ನ ಪೂಜೇನ್ತೀ**ತಿ।

ತಮತ್ಥನ್ತಿ "ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ। **ಉಪಮಾಯ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಉದಾಹರಣೇನ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ। **ಅಹಿಕುಣಪಾದೀನಂ ಅತಿಪಟಿಕೂಲಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತಾ** ಅತಿವಿಯ ದುಗ್ಗನ್ಧತಾಯ। ಸಾ ಚ ಅಹೀನಂ ತಿಖಿಣಕೋಪತಾಯ, ಕುಕ್ಕುರಮನುಸ್ಸಾನಂ ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೂಪಚಯತಾಯ ಸರೀರಸ್ಸ **ಹೋತೀ**ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಇಮೇಸ**ನ್ತಿ ಅಹಿಆದೀನಂ। **ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ಖಿಪನೇನ ರಚಿತಂ ಕತ್ವಾ। ತಂ ಪನ ವಡ್ಢಿತಂ ತೇನ ಚ ಭಾಜನಂ ಪೂರಿತಂ **ಹೋತೀ**ತಿ ಆಹ **"ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪರಿಪೂರೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಜನಸ್ಸ ದಸ್ಸನಯೋಗ್ಯಂ ದಸ್ಸನೀಯಂ **ಜಞ್ಞಂ,** ತಂ ಪರಮಪರಿಸುದ್ಧಂ ಮನೋಹರಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಚೋಕ್ಖಚೋಕ್ಖ"**ನ್ತಿ। ಅಭಿನವನಿವಿಟ್ಠಾ ಮಹಾಮಾತಾ **ವಧುಕಾ।** ಸಾ ಪನ ಪುತ್ತಲಾಭಯೋಗ್ಯತಂ ಉಪಾದಾಯ ಮಙ್ಗಲವಚನೇನ "ಜನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸಾ ನಿಯ್ಯಮಾನಂ ಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ಜನಿಯಾ ಹರತೀತಿ **ಜಞ್ಞಂ। ಉಭಯತ್ಥಾ**ತಿ ಅತ್ಥದ್ವಯೇ। **ಪುನರುತ್ತ**ನ್ತಿ ಆಮೇಡಿತವಚನಮಾಹ। ನ ಮನಾಪಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಮನಾಪೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಮನಾಪತಾ,** ತಥಾಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋತಿ ಆಹ **"ಅಮನಾಪಂ ಇದನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। ಬುದ್ಧವೇಸತ್ತಾ ಲಿಙ್ಗಸ್ಸ **ಪರಿಸುದ್ಧಕಂಸಪಾತಿಸದಿಸಕಾ। ಕುಣಪರಚನಂ ವಿಯ** ಇಚ್ಛಾವಚರೇಹಿ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಭರಿತಭಾವೋ। ಸೋ ಪನ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪಹೀನತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಇಚ್ಛಾವಚರಾನಂ ಅಪ್ಪಹಾನ"**ನ್ತಿ।

೬೧. "ತೇನ ಗಾಮನ್ತವಿಹಾರಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ **"ಆರಞ್ಞಿಕತ್ತ"**ನ್ತಿ ಪನ ಪೋತ್ಥಕೇ ಲಿಖಿತಂ। ನ ಹಿ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಪಾಳಿಯಂ ಆರಞ್ಞಿಕಗ್ಗಹಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಸತಿ ಚ ಇಚ್ಛಾವಚರಪ್ಪಹಾನೇ ಗಾಮನ್ತವಿಹಾರೋ ಏಕನ್ತೇನ ನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬೋ, ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋವ ತಾದಿಸಾನಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ । ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ **"ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸಮುಟ್ಠಾನೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಾಲಿವರಭತ್ತರಚನಂ ವಿಯ ಇಚ್ಛಾವಚರಪ್ಪಹಾನಂ** ಮನುಞ್ಞಭಾವತೋ ತಿತ್ತಿಹೇತುತೋ ಚ।

೬೩. **ಮಂ** ತನ್ತಿ ಚ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಪಟಿ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ಸಮ್ಪದಾನಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಮಯ್ಹಂ ತುಯ್ಹ**"ನ್ತಿ ಚ। "**ಸಮಯೇ**"ತಿ **ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ** "ಸಮಯ"ನ್ತಿ **ಉಪಯೋಗವಚನಂ**। ಗಿಜ್ಝಕೂಟಪಣ್ಡವಇಸಿಗಿಲಿವೇಭಾರವೇಪುಲ್ಲಪಬ್ಬತಾನಂ ವಸೇನ **ಸಮನ್ತತೋ ಗಿರಿಪರಿಕ್ಖೇಪೇನ। ರಾಜಗಹೇತಿ** ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರಾಮೀ**"ತಿ।

ಪುರಾಣಯಾನಕಾರಪುತ್ತೋತಿ ಪುರಾಣೇ ಪಬ್ಬಜಿತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಯಾನಕಾರಪುತ್ತೋ ತಥಾಪಞ್ಞಾತೋ। **ಜಿಮ್ಹ**ನ್ತಿ ಗೋಮುತ್ತಕುಟಿಲಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಪ್ಪಗತಮಗ್ಗಸದಿಸ**"ನ್ತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಪಣ್ಡುಪುತ್ತೋ। **ಇತರೋ**ತಿ ಸಮಿತಿ। **ಚಿನ್ತಿತಟ್ಠಾನಮೇವಾ**ತಿ ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತಿತಟ್ಠಾನಮೇವ ತಚ್ಛತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಾನುಸಾರೇನ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಸುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ತಚ್ಛನ್ತೋ ಯಾನಕಾರಪುತ್ತೋ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇನ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ವಿಯ।

"ನ ಸದ್ಧಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ಅಭಾವೋ ನೇಸಂ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ಆಹ "**ಅಸ್ಸದ್ಧಾತಿ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘೇಸು ಸದ್ಧಾವಿರಹಿತಾ**"ತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಜೀವಿಕಾ ಅತ್ಥೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಜೀವಿಕತ್ಥಾ**। ತೇನಾಹ "**ಇಣಭಯಾದೀಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಕೇರಾಟಿಕಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ। ಸಠಾನಂ ಗುಣವಾಣಿಜಕಾನಂ ಕಮ್ಮಂ ಸಾಠೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಾಠೇಯ್ಯೇನಾ**"ತಿಆದಿ। ತುಚ್ಛಸಭಾವೇನ ಮಾನೋ ನಳೋ ವಿಯಾತಿ ನಳೋ, ಮಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಉಗ್ಗತೋ ನಳೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಉನ್ನಳಾ**। ತೇನಾಹ "**ಉಟ್ಠಿತತುಚ್ಛಮಾನಾ**"ತಿ। ಲಹುಕತಾಯ ವಾ **ಚಪಲಾ**। ಫರುಸವಚನತಾಯ **ಖರವಚನಾ**। ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಬಹುಲತಾಯ **ನಿರತ್ಥಕವಚನಪಲಾಪಿನೋ। ಅಸಂವುತಕಮ್ಮದ್ವಾರಾ**ತಿ ಇದಂ ಕಮ್ಮದ್ವಾರಾದೀನಂ ಅಸಂವುತಭಾವೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಾನಂ ಅಸಂವುತತಾಯ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ **ಛಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸೂ**ತಿ ನಿಮಿತ್ತೇ ಭುಮ್ಮಂ, ಛಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇಸು ಅಸಂವುತಕಮ್ಮದ್ವಾರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾ ಮತ್ತಾ**ತಿ ಭೋಜನೇ ಅಯುತ್ತಪರಿಯೇಸನ-ಅಯುತ್ತಪಟಿಗ್ಗಹಣ-ಅಯುತ್ತಪರಿಭೋಗೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಯುತ್ತಪರಿಯೇಸನ-ಯುತ್ತಪಟಿಗ್ಗಹಣ-ಯುತ್ತಪರಿಭೋಗಸಙ್ಖಾತಾ ಯಾ ಮತ್ತಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇಹಿ **ಜಾನಿತಬ್ಬಾ**। ತೇನಾಹ "**ಯುತ್ತತಾ**"ತಿ। **ಜಾಗರೇ**ತಿ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಆವರಣಿಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಪರಿಸೋಧನಸಙ್ಖಾತೇ ಜಾಗರೇ। ತೇಸಂ ಜಾಗರಿತಾಯ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಯ ಗಾರವರಹಿತಾನಂ ಇತರಸಿಕ್ಖಾಸು ಪತಿಟ್ಠಾ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಬಹುಲಗಾರವಾ ನ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ಗಾರವಾಭಾವಂ ಸರೂಪೇನ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ಆಪತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮಬಹುಲಾ**"ತಿ ಆಹ।

ಪಕತಿಯಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾಯ ರತನತ್ತಯಸದ್ಧಾಯ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ಚ **ಸದ್ಧಾ। ಪಿವನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ** ಯಥಾ ತಂ ದ್ರವಭೂತಂ ಅಮತಂ ಲದ್ಧಾ। **ಘಸನ್ತಿ ಮಞ್ಞೇ** ಯಥಾ ತಂ ಬಹಲಪಿಣ್ಡಿಕಸುಧಾಭೋಜನಂ ಲದ್ಧಾ। **ಅತ್ತಮನವಾಚಂ ನಿಚ್ಛಾರೇನ್ತಾ** "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿ। ತಮೇವ ಪನ ಸಾಧುಕಾರಂ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ **ಅಬ್ಭನುಮೋದನ್ತಾ**। ಏತ್ಥ ಚ ಅತ್ತಮನವಾಚಾನಿಚ್ಛಾರಣಂ ಪಿವನಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾಭಾವತೋ, ಮನಸಾ ಅಬ್ಭನುಮೋದನಂ ಪನ ಅಬ್ಭನ್ತರಭಾವತೋ ಘಸನಸದಿಸಂ ವುತ್ತಂ। ಸಙ್ಖಾದನಜ್ಝೋಹರಣಞ್ಹಿ ಘಸನನ್ತಿ। ರಸ್ಸಞ್ಚ ಏಕವಚನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ರಸ್ಸೇ ಸತಿ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ಹೋತೀ**"ತಿ। ದೀಘಞ್ಚ ಬಹುವಚನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ದೀಘೇ ಸತಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನ**"ನ್ತಿ। "ಉಪರಿ ಹೋತೀ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಲಸಿಯಬ್ಯಸನಾದೀಹೀ**ತಿ ಆಲಸಿಯೇನ ವಾ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದೀಹಿ ವಾ। "**ಮಹಾನಾಗಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ತತ್ರಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ನ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ನಾಗಾ, ನ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ನಾಗಾ, ನ ಆಗುಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ನಾಗಾ"ತಿ ಯೋ ವಿವಿಧೋ ವಚನತ್ಥೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ತಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಛನ್ದಾದೀಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಞೇಯ್ಯಾವಬೋಧಾಯ ವಚನತೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಾರಣಂ।

ಸಯಮೇವ **ಆಗುಂ ನ ಕರೋತಿ** ಸಬ್ಬಥಾ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಆಗುತ್ತಾ। ಸೋ ಕಾಮಯೋಗಾದಿಕೇ **ಸಬ್ಬಸಂಯೋಗೇ** ದಸವಿಧಸಂಯೋಜನಪ್ಪಭೇದಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಬನ್ಧನಾನಿ **ವಿಸಜ್ಜ** ಜಹಿತ್ವಾ **ಸಬ್ಬತ್ಥ** ಯಕ್ಖಾದೀಸು, ಸಬ್ಬೇಸು ವಾ ಭವೇಸು ಕೇನಚಿ ಸಙ್ಗೇನ **ನ ಸಜ್ಜತಿ** ತೀಹಿ ಚ ವಿಮುತ್ತೀಹಿ **ವಿಮುತ್ತೋ,** ತತೋ ಏವ ಇಟ್ಠಾದೀಸು ತಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ತಾದಿ,** ಸೋ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇನ **ತಥತ್ತಾ** ತಂಸಭಾವತ್ತಾ **ನಾಗೋ ಪವುಚ್ಚತೇ**ತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "**ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞೇಹಿ**

ಖೀಣಾಸವನಾಗೇಹಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕತ್ತಾ ಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗತೋ **ಪುಜ್ಜತರಾ ಚ ಪಾಸಂಸತರಾ ಚ। ಸಮಂ ಅನುಮೋದಿಸುನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸುಭಾಸಿತತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದತಾಯ ಸಮಂ ಸದಿಸಂ ಅಬ್ಭನುಮೋದಿಂಸು। ತಂ ಪನ ಸಮನುಮೋದನಂ “**ತತ್ಥಾ**”ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿವಸೇನೇವ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥದೇಸನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅನಙ್ಗಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೪. **ಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಸಮನ್ತತೋ ಪನ್ನಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಂ। ತೇನಾಹ “**ಇದಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ**”ತಿ। ನನ್ತಿ “ಸುವಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ ಸುವಗಣಂ। **ಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಪನ್ನೋ ಗತೋ ಉಪಗತೋ। ತೇನಾಹ “**ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ। **ಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನೇತ್ಥ ರಸಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ। ತೇನಾಹ “**ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಖುದ್ದಮಧುಂ ಅನೇಳಕ**”ನ್ತಿ, ನಿದ್ದೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಇದಂ ಮಧುರಸಮ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ**”ತಿ। ಸೀಲಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಸಮಾದಾನೇನ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಚ **ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲಾ**। ಸಮಾದಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಚ್ಛಿನ್ದನತೋ **ಸೀಲಸಮಙ್ಗಿನೋ**। ಸಮಾದಾನತೋ ಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರೋಧಿಧಮ್ಮಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸೀಲಸಮಙ್ಗಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಚೇತನಾದೀನಂ ಪನ ಸೀಲನಲಕ್ಖಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೬) **ವುತ್ತಾ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಖೇತ್ತಪಾರಿಪೂರೀತಿ ನಿಸ್ಸಿತಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ನಿಸ್ಸಯಪಾರಿಪೂರಿಮಾಹ ನಿಸ್ಸಿತಕಮ್ಮವಿಪತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಸಯತ್ತಾ ಯಥಾ “ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಖೇತ್ತೇನ ಖಣ್ಡಪೂತಿಆದಿದೋಸೋ ವುತ್ತೋ। **ಖೇತ್ತಂ ಖಣ್ಡಂ ಹೋತೀತಿ** ಅಪರಿಪೂರಂ ಹೋತಿ ಸಸ್ಸಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಸಸ್ಸಂ ನ ಉಟ್ಠೇತೀ**”ತಿ। ಪಾದಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅನೇಕಮ್ಬಣಫಲನತೋ **ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ**। ಕಿಸಲಯಪಲಾಲಾದಿಬಹುತಾಯ **ಮಹಾನಿಸಂಸಂ। ಏವಮೇವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಖಿತ್ತಂ ಬೀಜಂ ಖಣ್ಡಾದಿಚತುದೋಸವಸೇನ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ತದಭಾವೇನ ಚ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ, ಏವಂ ಸೀಲಂ ಖಣ್ಡಾದಿಚತುದೋಸವಸೇನ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ತದಭಾವೇನ ಚ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ, ಚತುದೋಸತದಭಾವಸಾಮಞ್ಞಮೇವ ನಿದಸ್ಸನನಿದಸ್ಸಿತಬ್ಬವಿಪತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತೀಸು ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ** ವಿಪಾಕಫಲೇನ। **ಮಹಾನಿಸಂಸನ್ತಿ** ವಿಪುಲಾನಿಸಂಸಂ। ಸ್ವಾಯಂ ಆನಿಸಂಸೋ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ವಿತ್ಥಾರೀಯತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಕಿರಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೦.೭೧-೭೪) **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸೂಚನತ್ಥೋ। ತೇನೇತ್ಥ ಆಚರಿಯವಾದಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚ್ಚನಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। **ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾತಿ** ಅನಾಮಟ್ಠವಿಸೇಸಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸೀಲಸಙ್ಖೇಪೇನ ಗಹಿತಂ। ತಞ್ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧನ್ತಿ ಆಚರಿಯತ್ಥೇರೋ “**ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ**”ತಿ ಆಹ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇ। **ಜೇಟ್ಠಕಸೀಲನ್ತಿ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೫.೪೧೨) ಪಧಾನಸೀಲಂ। **ಉಭಯತ್ಥಾತಿ** ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸೇ। ಇಧ ನಿದ್ದೇಸೇ ವಿಯ ಉದ್ದೇಸೇಪಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೋ** “ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । ಸೀಲಗ್ಗಹಣಞ್ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರವಸೇನ ಆಗತಂ। ತೇನಾಹ “**ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋಯೇವಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅವಧಾರಣೇನ ಇತರೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಏಕದೇಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತೋಗಧಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅನೋಲೋಕಿಯೋಲೋಕನೇ ಆಜೀವಹೇತು ಛಸಿಕ್ಖಾಪದವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಆಪತ್ತಿ ವಿಹಿತಾತಿ। **ತೀಣೀತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಾದೀನಿ। **ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ** ಸೀಲಪರಿಯಾಯೇನ ತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಸುತ್ತೇ ಗಹಿತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿ ಯಥಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋತಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖತ್ತಾ ಅಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋವ ಉಪಚಾರೇನ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ವದತಿ। ತೇನಾಹ

“**ಅನನುಜಾನನ್ತೋ**”ತಿ। **ಛದ್ವಾರರಕ್ಖಾಮತ್ತಕಮೇವಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸಲ್ಲಹುಕಭಾವಮಾಹ ಚಿತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಮತ್ತೇನ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಇತರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪ್ಪಾದನಹೇತುಕಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। **ಇದಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಯೋಜನಂ ಇಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಪಧಾನಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿವಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯಾಯಸೀಲಾನಿ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸ್ಸೇವ ಪಧಾನಭಾವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ “**ಯಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸೋ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ। **ಸೇಸಾನೀ**ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ। **ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ “ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸೇವ। **ಸಮ್ಪನ್ನಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ **ವೇವಚನಂ ವತ್ವಾ ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ…ಪೇ॰… ಆದಿಮಾಹ**। ಯಥಾ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ “ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲವಾ ಹೋತೀ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೯) ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಸೀಲಂ “ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೦೮; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೯) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತಾತಿ ಯೋ ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತಿ ಆಪಾಯಿಕಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇಹೀತಿ “ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ”ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲೇನ ಪಿಹಿತಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂಭೂತಾ ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ**”ತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೧; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೭) - ಕಿಲೇಸಾನಂ ಬಲವಭಾವತೋ, ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಸುಕರಭಾವತೋ, ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಅಪಾಯೇಸು ಪತನಸೀಲೋತಿ ಪಾತೀ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ವಾ ಭವಾದೀಸು ಕಮ್ಮವೇಗಕ್ಖಿತ್ತೋ ಘಟೀಯನ್ತಂ ವಿಯ ಅನವಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನತೋ ಗಮನಸೀಲೋತಿ ಪಾತೀ, ಮರಣವಸೇನ ವಾ ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪಾತನಸೀಲೋತಿ ಪಾತೀ, ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ, ಚಿತ್ತಮೇವ ವಾ, ತಂ ಪಾತಿಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸತ್ತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಚಿತ್ತವೋದಾನಾ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ”ತಿ, “ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೮) ಚ।

ಅಥ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಿನಾ ಹೇತುನಾ ಸಂಸಾರೇ ಪತತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪಾತೀ। “ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನಾನಂ ಸನ್ಧಾವತಂ ಸಂಸರತ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೫) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸತ್ತಯತೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। “ಕಣ್ಠೇಕಾಲೋ”ತಿಆದೀನಂ ವಿಯ ಸಮಾಸಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಥ ವಾ ಪಾತೇತಿ ವಿನಿಪಾತೇತಿ ದುಕ್ಖೇತಿ ಪಾತಿ, ಚಿತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಚಿತ್ತೇನ ನೀಯತಿ ಲೋಕೋ, ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಕಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೬೨)। ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಪತತಿ ವಾ ಏತೇನ ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇ ಚಾತಿ ಪಾತೀ, ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ತಣ್ಹಾ ಜನೇತಿ ಪುರಿಸಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫೭), ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧೫, ೧೦೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯) ಚ ಆದಿ। ತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**।

ಅಥ ವಾ ಪತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಾತೀ, ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನಿ ಆಯತನಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಛಸು ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಛಸು ಕುಬ್ಬತಿ ಸನ್ಥವ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೭೦; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೭೧)। ತತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನಸಙ್ಖಾತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಅಥ ವಾ ಪಾತೋ ವಿನಿಪಾತೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಾತೀ, ಸಂಸಾರೋ। ತತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಾಧಿಪತಿಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಭಗವಾ “ಪತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಮುಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ತೇನ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ । ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ವಾ ಮೂಲಭಾವತೋ

ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಪತಿ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥೇನ ಮೋಕ್ಖೋ ಚಾತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಆದಿಮೇತಂ ಮುಖಮೇತಂ ಪಮುಖಮೇತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೩೫) ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಅಥ ವಾ **ಪ**-ಇತಿ ಪಕಾರೇ, **ಅತೀತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಕಾರೇಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಇದಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ಸಯಂ ತದಙ್ಗವಸೇನ, ಸಮಾಧಿಸಹಿತಂ ಪಞ್ಞಾಸಹಿತಞ್ಚ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ, ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಪತಿ ಪತಿ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ವಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ, ತಮ್ಹಾ ತಮ್ಹಾ ವೀತಿಕ್ಕಮದೋಸತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಮೋಕ್ಖೋ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಸ್ಸ ಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಪತಿಬಿಮ್ಬಭೂತೋತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ । ಸೀಲಸಂವರೋ ಹಿ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯೋ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉದಯಭೂತೋ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ವಿಯ ಹೋತಿ ಯಥಾರಹಂ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾಪನತೋತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋಯೇವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಅಥ ವಾ ಮೋಕ್ಖಂ ಪತಿ ವತ್ತತಿ ಮೋಕ್ಖಾಭಿಮುಖನ್ತಿ ವಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನಾತಿ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಅವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಆಚಾರೇನ ಚೇವ ನವೇಸಿಯಗೋಚರತಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಸಮ್ಪನ್ನಆಚಾರಗೋಚರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತೇಸೂ**ತಿ ಅತಿಪರಿತ್ತಕೇಸು ಅನಾಪತ್ತಿಗಮನೀಯೇಸು, ದುಕ್ಕಟದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತೇಸೂತಿ ಅಪರೇ। **ವಜ್ಜೇಸೂ**ತಿ ಗಾರಯ್ಹೇಸು। ತೇ ಪನ ಏಕನ್ತತೋ ಅಕುಸಲಸಭಾವಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸೂ**"ತಿ। **ಭಯದಸ್ಸಿನೋ**ತಿ ಭಯತೋ ದಸ್ಸನಸೀಲಾ, ಪರಮಾಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಜ್ಜಂ ಸಿನೇರುಪ್ಪಮಾಣಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಭಾಯನಸೀಲಾ। **ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಆದಿಯಿತ್ವಾ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಸಮುದಾಯತೋ ಅವಯವನಿದ್ಧಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಥಾ**"ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಮೇವ ಹಿ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಞ್ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಮೂಲಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಸಬ್ಬತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತಿಪದೇಸಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿಭೇದಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಪೂರೇತಬ್ಬಂ ಸೀಲಂ। ತಂ ಪನ ದ್ವಾರವಸೇನ ದುವಿಧಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಕಾಯಿಕಂ ವಾಚಸಿಕಞ್ಚಾ**"ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ ಸಿಕ್ಖಾಭಾಗೇಸು ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸುಂ ಅಗ್ಗಹಣತೋ। ತೇನಾಹ "**ತಂ ಸಬ್ಬ**"ನ್ತಿ।

೬೫. ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೦.೭೧-೭೪) ದೇಸನಾಯ ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ। **ಸೀಲಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪಯೋಜನನಿದ್ದೇಸೋ। ಕೋ ಅತ್ಥೋ ಕ್ವ ಅತ್ಥೋ ಕ್ವ ನಿಪಾತಿತಾತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸೀಲಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಹಿ ಏತ್ಥ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಯಂ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನಂ, ತಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನತೋತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ। ತೇನಾಹ "**ಸಚೇಪೀ**"ತಿಆದಿ। **ಸೀಲಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪನ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ತೇಸ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆನಿಸಂಸೋ**ತಿ ಉದಯೋ। "ಸೀಲವಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೦; ೩.೩೧೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫) ಪನ ವಿಪಾಕಫಲಮ್ಪಿ "ಆನಿಸಂಸೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೋ ವಿಸೇಸೋ**ತಿ ಕೋ ಫಲವಿಸೇಸೋ। **ಕಾ ವಡ್ಢೀ**ತಿ ಕೋ ಅಬ್ಭುದಯೋ। ವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಗುಣೋ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಭಾವಿತೋ ಏವ ಅಭಿರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ನ ಅವಿಭಾವಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕನ್ತತೋ ಆನಿಸಂಸಕಿತ್ತನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ವಿಸಕಣ್ಟಕವಾಣಿಜೋ** ಉದಾಹಟೋ।

ತತ್ಥ **ಗುಳೋ** ನಾಮ ಉಚ್ಛುರಸಂ ಪಚಿತ್ವಾ ಚುಣ್ಣಾದೀಹಿ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನೇ ಪಿಣ್ಡೀಭೂತಂ। **ಫಾಣಿತಂ** ಅಪಿಣ್ಡಿತಂ ದ್ರವೀಭೂತಂ। **ಖಣ್ಡಂ** ಭಿಜ್ಜನಕ್ಖಮಂ। **ಸಕ್ಖರಾ** ನಾಮ ಫಲಿಕಸದಿಸಾ। **ಸಕ್ಖರಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಚ್ಛಣ್ಡಿಕಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ತಸ್ಮಿಂ

ಕಾಲೇ ಗುಳಾದೀಸು ವಿಸಕಣ್ಟಕವೋಹಾರೋ ಅಪಚ್ಚನ್ತದೇಸೇ ಪಚುರೋತಿ **“ಪಚ್ಚನ್ತಗಾಮಂ ಗನ್ತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದಾರಕೇ ಚ ಪಲಾಪೇಸುಂ** “ವಿಸಕಣ್ಟಕಂ ಮಾ ಗಣ್ಹನ್ತೂ”ತಿ।

ಪಿಯೋತಿ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋ। ಪಿಯಸ್ಸ ನಾಮ ದಸ್ಸನಂ ಏಕನ್ತತೋ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಪಿಯಚಕ್ಖೂಹಿ ಸಮ್ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬೋ”**ತಿ। ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಪಸನ್ನಸೋಮ್ಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಞ್ಹಿ ಚಕ್ಖು “ಪಿಯಚಕ್ಖೂ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ। **ಮನವಡ್ಢನಕೋ**ತಿ ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಪರಿಬ್ರೂಹನತೋ ಉಪರೂಪರಿ ಪೀತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕೋ। **ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೋ**ತಿ ಗರುಕರಣಸ್ಸ ಠಾನಭೂತೋ। **ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ। ಯಥಾ ವಾ ಅಞ್ಞೇ ಅಜಾನನ್ತಾಪಿ ಜಾನನ್ತಾ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಏವಮಯಂ, ಅಯಂ ಪನ ಜಾನನ್ತೋ ಏವ ಜಾನಾತಿ । **ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಏವ ವಾ ಪಸ್ಸತಿ। **ಏವಂ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ**ತಿ ಏವಂ ವಿಞ್ಞುತಾಯ ಪಣ್ಡಿತಭಾವೇನ ಸಮ್ಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀತಿ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಏವ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಂ ಉತ್ತರಪದಾವಧಾರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಉಪರಿಸಿಕ್ಖಾದ್ವಯಂ ಅನಿವತ್ತಿತಮೇವ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ಫಲೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಜ್ಝತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಧಿಟ್ಠಾನಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕತಾಯ ಹಿ ಇಧ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರೀ, ನ ಕೇವಲಂ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಮತ್ತಂ। ತೇನಾಹ “ಯಾನಿ ಖೋ ಪನ ತಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ...ಪೇ... ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನೀ”ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಉಪರಿ ಸಿಕ್ಖಾದ್ವಯಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಭಾವೇನ ಗಹಿತನ್ತಿ ಸೀಲಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಪಧಾನಗ್ಗಹಣಂ ಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹಾನಂ ಸೀಲಸ್ಸಾನುರಕ್ಖಣಭಾವಂ ವಕ್ಖತಿ। ಯಂ ಪನ ವಕ್ಖತಿ “ಸಿಕ್ಖತ್ತಯದೇಸನಾ ಜಾತಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೫), ತಂ ಇತರಾಸಮ್ಪಿ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಇಧ ಗಹಿತತಾಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಗಹಿತತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕತಾವಚನಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಖೋ ಪನೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಓರಮತ್ತಕ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭)। ತಂ ಪುಥುಜ್ಜನಗೋಚರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ನ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಸೀಲಂ ವಿಭತ್ತಂ, ಏವಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸೀಲಮತ್ತಕನ್ತಿ ಮತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ಸಮತ್ಥಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅನೂನೇನಾ**ತಿ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೇನ, ಕಸ್ಸಚಿ ವಾ ಅಹಾಪನೇನ ಉಪಪನ್ನೇನ। **ಆಕಾರೇನಾ**ತಿ ಕರಣೇನ ಸಮ್ಪಾದನೇನ। **ಚಿತ್ತಸಮಥೇ**ತಿ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನೇ। **ಯುತ್ತೋ**ತಿ ಅವಿಯುತ್ತೋ ಪಸುತೋ। ಯೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಝಾನಭಾವನಂ ಅನನುಯುತ್ತೋ, ಸೋ ತಂ ಬಹಿ ನೀಹರತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಆರಭಿತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜತಿ , ಸೋ ತಂ ವಿನಾಸೇತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಈದಿಸೋ ಅಹುತ್ವಾ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಸೋ **ಅನಿರಾಕತಜ್ಝಾನೋ**ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಬಹಿ ಅನೀಹಟಜ್ಝಾನೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ತಥಾ **ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ** ಚ। ತಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ತತ್ಥ ಲದ್ಧಕಾಯವಿವೇಕತಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಲೋಕಂ ಸಾಸನಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಞ್ಚ ಉಪಸೋಭಯಮಾನೋ ಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವಾಪಾದನೇನ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಅತ್ಥತೋ ತಂ ಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ”**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಏತ್ಥ ಚಾ”**ತಿಆದಿ। ಅಯಮೇವ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನುಬ್ರೂಹನವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಂ ಭಾಜನಂ, ನ ಸೇನಾಸನಪತಿಟ್ಠಾಪನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಏಕಭೂಮಕಾದಿ...ಪೇ... ದಟ್ಠಬ್ಬೋ”**ತಿ। **ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ** ಅರಞ್ಞರುಕ್ಖಮೂಲಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ಪಧಾನಾನುಯೋಗಕ್ಖಮಂ ಸೇನಾಸನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತದೇಸನಾತಿ “ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸ ಉಪಾದಾಯಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೩೭) ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಸುತ್ತಂ। **ತಣ್ಹಾಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತಣ್ಹಾವಿರಹಿತಾ ಮಾನದಿಟ್ಠಿಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ। **ಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಓಸರಿತ್ವಾ**ತಿ

ದಸ್ಸೇತಬ್ಬತಾಯ ಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಓಗಾಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗಹಣತ್ಥಮೇವ ಹಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸನಾಯ ಓಸರಣಂ। **ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪಪಞ್ಚತ್ತಯಂ** ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಸಂಸಾರೇ ಪಪಞ್ಚನತೋ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರಣತೋ। **ಸೀಲಪದಟ್ಠಾನತ್ತಾ**ತಿ ಸೀಲಾಧಿಟ್ಠಾನತ್ತಾ।

ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಸುಞ್ಞಾಗಾರವಡ್ಢನೇತಿ ಯೋಜನಾ। **ದ್ವೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ। **ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಮಯಂ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯದೇಸನಾ ಜಾತಾತಿ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಾನಿಸಂಸಪ್ಪಕಾಸನೀ ಸಿಯಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಏತ್ಥ ಚಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ವಿಯ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸ್ಸ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಸ್ಸ ಆರಕ್ಖಭೂತಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಇಧ ಗಹಿತಾತಿ ತದುಭಯಂ ಅಪ್ಪಧಾನಂ, ಸೀಲಮೇವ ಪನ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಸೀಲಾನುರಕ್ಖಿಕಾ ಏವಾ**"ತಿಆದಿ।

ಬಲವತರಸುಖನ್ತಿ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಬ್ಯಾಧಿದುಕ್ಖತೋ ಬಲವತರಂ, ತಂ ಅಭಿಭವಿತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಝಾನಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಬಲವಮಮತ್ತಂ ಹೋತಿ,** ತೇನ ದಳ್ಹಅತ್ತಸಿನೇಹೇನ ವಿಲುತ್ತಹದಯೋ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಛಡ್ಡೇನ್ತೋ **ಸೋ ತಥಾರೂಪೇಸು...ಪೇ॰... ಪೋಸೇತಾ ಹೋತಿ। ಬಲವಮಮತ್ತಂ ವಾ ಸಿನೇಹೋ ನ ಹೋತಿ** "ಸುದ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಪುಞ್ಜೋ"ತಿ ಯಾಥಾವದಸ್ಸನೇನ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾಭಾವತೋ। ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಭಯೇ ಖುದಾಭಿಭವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಸಚೇಪಿಸ್ಸ ಅನ್ತಾನಿ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೀ**"ತಿ। ಬ್ಯಾಧಿಭಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "ಉಸ್ಸುಸ್ಸತಿ ವಿಸುಸ್ಸನೀ"ತಿ। ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಗಹಿತಂ ಚೋರಭಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಿಕೋ ವಾ**"ತಿ। **ಉಭಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾದ್ವಯಸ್ಸ। ಏತ್ಥ ಚ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚೇತೋ...ಪೇ॰... ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ"ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ವಿಸೇಸನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಭಾವಾಪಾದನೇನ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ಏವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾವಿಪಸ್ಸನಾ ಗಹಿತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪರತೋ ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಫಲಾಭಿಞ್ಞಾಣಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಉದ್ಧಟೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಸಮ್ಭಾರಭೂತಾ ಏವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸೀಲಾದೀತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾವಿಪಸ್ಸನಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೀಲಸ್ಸ ವಾ ಮೂಲಕಾರಣಭೂತಂ ಸಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಕಮ್ಮಪಥಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ವಾ। ಸೀಲಞ್ಹಿ ತದಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾವತ್ಥು ತೇನೇವ ಪರಿಸೋಧಿತಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸನ್ತಿ। **ಲಾಭೀ ಅಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಲಾಭಾ ಸಾಯ ಸಂವರಣಸೀಲಪರಿಪೂರಣಂ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಂ ಕಿಮೀದಿಸಂ ಭಗವಾ ಅನುಜಾನಾತೀತಿ? ನ ಭಗವಾ ಸಭಾವೇನ ಈದಿಸಂ ಅನುಜಾನಾತಿ, ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯೇನ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನ ಚೇತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಘಾಸೇಸನಂ ಛಿನ್ನಕಥೋ ನ** ವಾಚಂ **ಪಯುತ್ತಂ ಭಣೇ**ತಿ ಛಿನ್ನಕಥೋ ಮೂಗೋ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಓಭಾಸಪರಿಕಥಾನಿಮಿತ್ತವಿಞ್ಞತ್ತಿಪಯುತ್ತಂ ಘಾಸೇಸನಂ ವಾಚಂ ನ ಭಣೇ ನ ಕಥೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಸೇನಾ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ "**ಯೇಸಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ರಸೋ ಸಭಾವಭೂತೋ ಆನಿಸಂಸೋ **ರಸಾನಿಸಂಸೋ।**

ಪಚ್ಚಯದಾನಕಾರಾತಿ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯವಸೇನ ದಾನಕಾರಾ। "**ದೇವಾನಂ ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತವಚನಂ ಪಾಕಟೀಕಾತುಮಾಹ "**ದೇವಾಪೀ**"ತಿಆದಿ। "ಪಞ್ಚಿಮೇ ಗಹಪತಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೦) ಅನಿಸಂಸಸದ್ದೋ ಫಲಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಉಭಯಮೇತಂ ಅತ್ಥತೋ ಏಕ**"ನ್ತಿ।

ಸಸ್ಸುಸಸುರಾ ಚ ತಪ್ಪಕ್ಖಿಕಾ ಚ **ಸಸ್ಸುಸಸುರಪಕ್ಖಿಕಾ।** ತೇ ಞಾತಿಯೋನಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಆವಾಹವಿವಾಹಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ **ಞಾತೀ। ಸಾಲೋಹಿತಾ**ತಿ ಯೋನಿಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ। **ಏಕಲೋಹಿತಸಮ್ಬದ್ಧಾ**ತಿ ಏಕೇನ ಸಮಾನೇನ ಲೋಹಿತಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ। **ಪೇಚ್ಚಭಾವಂ ಗತಾ**ತಿ ಪೇತೂಪಪತ್ತಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಉಪಗತಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಇಧ ಕತಕಾಲಕಿರಿಯಾ ಕಾಲೇನ

ಕತಜೀವಿತುಪಚ್ಛೇದಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಕಾಲಕತಾ**”ತಿ। **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಕೋ। ಕಾಲಕತೋ ಪಿತಾ ವಾ ಮಾತಾ ವಾ ಪೇತಯೋನಿಂ ಉಪಪನ್ನೋತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಮಹಾನಿಸಂಸಮೇವ ಹೋತೀ**”ತಿ, ತಸ್ಸ ತಥಾ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅರಿಯಭಾವೇ ಪನ ಸತಿ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ “**ಅನೇಕಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾನೀ**”ತಿಆದಿ। **ಬಹುಕಾರ**ನ್ತಿ ಬಹುಪಕಾರಂ। **ಉಪಸಙ್ಕಮನ**ನ್ತಿ ಅಭಿವಾದನಾದಿವಸೇನ ಉಪಗಮನಂ। **ಪಯಿರುಪಾಸನ**ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ।

೬೬. **ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತಾ**ತಿ ಮದ್ದಿತಾ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಾ**ತಿ ರಿಞ್ಚನಾ ಅನಭಿರತಿ ಅನನುಯೋಗೋ। ಸೀಲವಾ ಭಿಕ್ಖು ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಖಣ್ಡಭಯೇನ ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಪಸ್ಸಕೋ ಚ ಪಚ್ಚಯಘಾತೇನ ಅರತಿಯಾ ರತಿಯಾ ಚ ಸಹಿತಾ ಅಭಿಭವಿತಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತೇನೇವಾ**”ತಿಆದಿ।

ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ ಭಾಯತೀತಿ **ಭಯಂ**। **ಆರಮ್ಮಣಂ** ಭಾಯತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಭಯಂ**। ಪುರಿಮವಾರಸದಿಸತ್ತಾ **ವುತ್ತನಯಮೇವಾ**ತಿ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾಪಿ ಪುನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸೀಲಾದಿಗುಣಯುತ್ತೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಥೇರಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿಸಿನ್ನತ್ತಾ ದೇವತಾಯ **ದಾರಕಾ ಸಕಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಾತುಂ** ಸುಖೇನ ವತ್ತಿತುಂ **ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ** ಅಸಮತ್ಥಾ।

ಅಧಿಕಂ ಚೇತೋತಿ **ಅಭಿಚೇತೋ,** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಕತಾ ಪಾಕತಿಕಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತೇಹಿ ಸುನ್ದರತಾಯ ಸಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಚಾತಿ ಆಹ “**ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಚಿತ್ತ**”ನ್ತಿ। **ಅಧಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಮಾಹ, ಸೋ ಚ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ, ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ, ಅಪೀತಿಜಂ ಝಾನಸುಖಂ, ಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಜಂ ಝಾನಸುಖನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಝಾನಸುಖಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತಂ ಉಪಾದಾಯ “ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ “**ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖಂ ವಿನ್ದನ್ತೀ**”ತಿ। **ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸು ಝಾನೇಸು ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀಭಾವಮಾಹ, “ನಿಕಾಮಲಾಭೀ”ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ಆವಜ್ಜನಾಧಿಟ್ಠಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸಿಯೋಪಿ ವುತ್ತಾ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸುಖೇನೇವ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತೇನ ತೇಸಂ ಝಾನಸುಖಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಪುಲಾನ**ನ್ತಿ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಪಾಪಿತಾನಂ। ಝಾನಾನಂ ವಿಪುಲತಾ ನಾಮ ಸುಭಾವಿತಭಾವೇನ ಚಿರತರಪ್ಪವತ್ತಿ, ಸಾ ಚ ಪರಿಚ್ಛೇದಾನುರೂಪಾವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ “ವಿಪುಲಾನ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ “**ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದೇಯೇವ ವುಟ್ಠಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**”ತಿ ಆಹ। ಪರಿಚ್ಛೇದಕಾಲಞ್ಹಿ ಅಪ್ಪತ್ವಾವ ವುಟ್ಠಹನ್ತೋ ಅಕಸಿರಲಾಭೀ ನ ಹೋತಿ ಯಾವದಿಚ್ಛಕಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತೇಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸಮಾಪಜ್ಜನಾದಿವಸೀಭಾವೇ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ “**ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಲಾಭೀಯೇವ ಹೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ತಥಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ। **ಪಾರಿಬನ್ಧಿಕೇ**ತಿ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ। ಝಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪನ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾ ಪಗೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಝಾನಾಧಿಗಮೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾ। **ಕಿಚ್ಛೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀ**ತಿ ಕಿಚ್ಛೇನ ವಿಸೋಧೇತಿ। ಕಾಮಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಸಮಾಧಿಪಾರಿಬನ್ಧಿಕಾನಂ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಣಂ ಇಧ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ವಿಸೋಧನಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ನಾಳಿಕಾಯನ್ತ**ನ್ತಿ ಕಾಲಮಾನನಾಳಿಕಾಯನ್ತಂ ಆಹ।

ವಿಸೇಸೇನ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ವಸೀಭಾವಾಪಾದಿತಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ “**ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕೇ ಝಾನೇ ವುತ್ತೇ**”ತಿ। ಅರೂಪಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಪನ ಅಧಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಪಾದಕಮೇವ ಚುದ್ದಸಧಾ ಚಿತ್ತಪರಿದಮನೇನ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। “ಏವಮಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕೇ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇ ವುತ್ತೇ ರೂಪಾವಚರತಾಯ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಲೋಕಿಯವಾರೋ ಆಗತೋ”ತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನನ್ತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾವಾರಂ। **ಚತ್ತಾರಿ…ಪೇ॰… ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ ಸೀಲಾನಂ ಆನಿಸಂಸೋ** ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಸ್ಸೇವ ಲಾಭತೋ। **ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ।

ಅಙ್ಗಸನ್ತತಾಯಾತಿ ನೀವರಣಾದೀನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸುದೂರತರಭಾವೇನ ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ವೂಪಸನ್ತತಾಯ, ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬದರಥಪರಿಳಾಹತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಯತೋ ತೇಸಂ ಝಾನಾನಂ ಪಣೀತತರಾದಿಭಾವೋ। **ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯಾ**ತಿ

ರೂಪಪಟಿಘಾದಿವಿಗಮನೇನ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಸನ್ತಭಾವೇನ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ನೇಸಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯಸಭ್ಭಾವಿತಸಣ್ಹಸುಖುಮಾಕಾರಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಸನ್ತಾನಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಸನ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯ ಸನ್ತತಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। ವಿಮುತ್ತಾ ವಿಸೇಸೇನ ಮುತ್ತಾ। ಯೇ ಹಿ ಝಾನಧಮ್ಮಾ ತಥಾಪವತ್ತಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಹಿ ತಬ್ಬಿಸೇಸತಾಯ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತತೋ ಏವ ತಥಾವಿಮುತ್ತತಾಯ ಪಿತು ಅಙ್ಕೇ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೋ ವಿಯ ಕುಮಾರೋ ನಿರಾಸಙ್ಕಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಧಿಮುತ್ತಾ ಚ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ವಿಮೋಕ್ಖಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ವಿಮೋಕ್ಖಾತಿ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚ ಅಧಿಮುತ್ತತ್ತಾ**"ತಿ । ಯದಿಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಾನಿ ಆರುಪ್ಪಾನಿ, ನ ಅಙ್ಗಾತಿಕ್ಕಮವಸೇನ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಿರತ್ತಸ್ಸ ಝಾನಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ನ ಹೋತಿ, ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೇಸು ಚ ಝಾನೇಸು ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮಂ ಅವತ್ವಾ "**ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ**"ತಿ ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ರೂಪೇತಿ** ಪಾಳಿಯಂ "ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ, ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಪದಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಸುತಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ಪನ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥೀತಿ "**ಸನ್ತಾತಿ ಪದಸಮ್ಬನ್ಧೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ತೇನ ವಿರಾಗಭಾವೇನ ತೇಸಂ ಸನ್ತತಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ। ರೂಪಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ವಿಯ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ವಾ ಫಲಭೂತಂ ವಾ ರೂಪನ್ತಿ ಅರೂಪಾ। ಅರೂಪಾ ಏವ **ಆರುಪ್ಪಾ**। ತೇನಾಹ "**ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ವಿಪಾಕತೋ ಚ ರೂಪವಿರಹಿತಾ**"ತಿ। **ನಾಮಕಾಯೇನಾತಿ** ಸಹಜಾತನಾಮಸಮೂಹೇನ।

೬೭. **ಸಂಯೋಜೇನ್ತೀತಿ** ಬನ್ಧನ್ತಿ। ಕೇಹೀತಿ ಆಹ "**ಖನ್ಧಗತೀ**"ತಿಆದಿ। ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗಾದಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಆಯತಿಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗಾದಿಕಸ್ಸ ಪನ ತಂ ನತ್ಥಿ ಕತಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವಾಪತ್ತಿತೋತಿ। ರಾಗಾದೀನಂ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಸಂಯೋಜನಟ್ಠೋ ಸಿದ್ಧೋತಿ ಆಹ "**ಖನ್ಧಗತಿ...ಪೇ॰... ವುಚ್ಚನ್ತೀ**"ತಿ। **ಪರಿಕ್ಖಯೇನಾತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನೇನ। ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವನತೋ ಪೀಳನತೋ **ಸೋತೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ "**ಸೋತೋತಿ ಚ ಮಗ್ಗಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**"ನ್ತಿ। ತಂ ಸೋತಂ ಆದಿತೋ ಪನ್ನೋ ಅಧಿಗಚ್ಛೀತಿ **ಸೋತಾಪನ್ನೋ,** ಅಟ್ಠಮಕೋ। ತೇನಾಹ "**ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾ**"ತಿ, ಪಠಮಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇಧ ಪನ **ಪನ್ನ**-ಸದ್ದೋ "ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೫೯) ವಿಯ ವತ್ತಮಾನಕಾಲಿಕೋತಿ ಆಹ "**ಮಗ್ಗೇನ ಫಲಸ್ಸ ನಾಮಂ ದಿನ್ನ**"ನ್ತಿ। ಅಭೀತಕಾಲಿಕತ್ತೇ ಪನ ಸರಸತೋವ ನಾಮಲಾಭೋ ಸಿಯಾ। ವಿರೂಪಂ ಸದುಕ್ಖಂ ಸಉಪಾಯಾಸಂ ನಿಪಾತೇತೀತಿ **ವಿನಿಪಾತೋ,** ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ ಖಿಪನಕೋ। **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಸಭಾವೋ। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಕಸ್ಮಾತಿ** ಅವಿನಿಪಾತಧಮ್ಮತಾಯ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಅಪಾಯಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ। ಸಮ್ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಸಮ್ಬೋಧಿ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಪನ ಪಠಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅವಸಿಟ್ಠೋ ಏವ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಭಾವೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ "**ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯ**"ನ್ತಿ।

ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ ವುತ್ತಾನಿ,ನ ಪಹಾತಬ್ಬಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಓಳಾರಿಕಾನಂ ರಾಗಾದೀನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನೋ ದುತಿಯಮಗ್ಗೋ ಅವಸಿಟ್ಠಾನಂ ತೇಸಂ ತನುಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ತನುತ್ತಾ**"ತಿ। **ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನೇನ। **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಮನ್ದತಾಯಾತಿ** ಸಮುದಾಚಾರಮುದುತಾಯ। **ಅಭಿಣ್ಹಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ** ತಜ್ಜಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅನಿಬದ್ಧಭಾವತೋ। **ಮನ್ದಮನ್ದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ** ವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚ ಮೋಹಮಾನಾದೀನಂ ಮುದುತರಭಾವತೋ। **ಬಹಲಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ** ವತ್ಥುಪಟಿಸೇವನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ "**ತಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

ಸಕಿಂ ಆಗಮನಧಮ್ಮೋತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸಕಿಂಯೇವ ಆಗಮನಸಭಾವೋ। **ಏಕವಾರಂಯೇವ...ಪೇ॰... ಆಗನ್ತ್ವಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚಸು ಸಕದಾಗಾಮೀಸು ಚತ್ತಾರೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಏಕೋಯೇವ ಗಹಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೋಪಿ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯ್ವಾಯಂ ಪಞ್ಚಮಕೋ ಸಕದಾಗಾಮೀ "ಇಧ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ಪುನ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಏಕಬೀಜಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಿಂ ನಾನಾಕರಣನ್ತಿ? ಏಕಬೀಜಿಸ್ಸ ಏಕಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿ,

ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ ದ್ವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋತಿ ಇದಂ ತೇಸಂ ನಾನಾಕರಣಂ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಏಕಂಯೇವ ಖನ್ಧಬೀಜಂ, ನ ಏಕಂ ಅತ್ತಭಾವಗ್ಗಹಣಂ, ಸೋ ಏಕಬೀಜೀತಿ।

ಹೇಟ್ಠಾತಿ "ಅಮಹಗ್ಗತಭೂಮಿಯ"ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಮ್ಬನ್ಧನೇನ। ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಸ್ಸ ಹಿತಾತಿ **ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾ,** ತೇಸಂ। **ತಾನೀತಿ** ಓರಬ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ। **ಕಾಮಾವಚರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿಯೇವ** ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಂಯೋಜನತ್ತಾ। ತಥಾ ಹೇಸ ದೂರತೋಪಿ ಆವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಗಿಲಬಳಿಸಮಚ್ಛಾದಯೋ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ। **ಓಪಪಾತಿಕೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಗಬ್ಭವಾಸದುಕ್ಖಾಭಾವಮಾಹ। **ತತ್ಥ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಸೇಸದುಕ್ಖಾಭಾವಂ। ತತ್ಥ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತಾ ಚಸ್ಸ ಕಾಮಲೋಕೇ ಖನ್ಧಬೀಜಸ್ಸ ಅಪುನಾರೋಹವಸೇನೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೬೮. ಕೇವಲಾತಿ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾ। **ಲೋಕಿಯಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಯೋಪಿ ಸೀಲಾನಂ ಆನಿಸಂಸೋ** ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ತಾಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ…ಪೇ॰… ಏವಮಾದಿಮಾಹಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಆಸವಾನಂ ಅನವಸೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋಯೇವ ವಿಸೇಸತೋ "ಆಸವಕ್ಖಯೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಆಸವಕ್ಖಯೇ ಕಥಿತೇ"**ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಛಳಭಿಞ್ಞಾ ಆಸವಕ್ಖಯೋ ಏವಾತಿ। **ಇಮೇಸಂ ಗುಣಾನ**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ । ಯಥಾ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮುಣ್ಡಿತಂ ಸೀಸಂ ಸಿಖಾವಿರಹಿತತ್ತಾ ನ ಸೋಭತಿ, ಏವಂ ದೇಸನಾಯ ಸೀಸಭೂತಾಪಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಕಥಾ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾರಹಿತಾ ನ ಸೋಭತೀತಿ ಆಹ **"ಅಯಂ ಕಥಾ ಮುಣ್ಡಾಭಿಞ್ಞಾಕಥಾ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। **ಇದ್ಧಿವಿಕುಬ್ಬನಾತಿ** ಇದ್ಧಿ ಚ ವಿಕುಬ್ಬನಾ ಚ। ವಿಕುಬ್ಬನಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ವಿಕುಬ್ಬನಿದ್ಧಿಮಾಹ, ಇದ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇನ ತದಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ। **ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಯೇವಾತಿ** ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಸ್ಸ ವಿಯ ದೇಸನಾಯ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಯೇವ। ಏತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ದೇಸನಕ್ಕಮೇನೇವಾಯಂ ದೇಸನಾ, ಅಥ ಖೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೇನಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೩೬೯) **ವುತ್ತಾ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೬೯. ಆಸವಾನಂ ಖಯಾತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗೇನ ಖೇಪಿತಾವಸಿಟ್ಠಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ನ ಕೇವಲಂ ಆಸವೇಯೇವ ಖೇಪೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅವಸಿಟ್ಠೇ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಖಯಾ"**ತಿ। ಲಕ್ಖಣಮತ್ತಞ್ಹೇತ್ಥ ಆಸವಗ್ಗಹಣಂ, ಆಸವಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಭಾವಸ್ಸಪಿ ಅನುಪಗಮನತೋ ಅನಾಸವಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತತ್ಥ ಆಸವಾನಂ ಲೇಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಆಸವವಿರಹಿತ"**ನ್ತಿ। **ಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋ** ಚೇತೋಸೀಸೇನ ಯಥಾ "ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೧೯೨; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೨; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೯) ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ರಾಗತೋ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾತಿ** ಇದಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ರಾಗಾವಿಜ್ಜಾಪಟಿಪಕ್ಖತಂ ಆಗಮೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವುತ್ತಂ ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮಥಫಲ**ನ್ತಿ ಸಮಥಸ್ಸ ಫಲಂ ಲೋಕಿಯಸಮಥಭಾವನಾಯ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಗತಾಯ ಆಹಿತಫಲಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಥಸ್ಸ ಸರಿಕ್ಖಕಫಲೋ **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಫಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅತ್ತನೋಯೇವಾತಿ** ಸುತಮಯಞಾಣಾದಿನಾ ವಿಯ ಪರಪಚ್ಚಯತಂ ನಯಗ್ಗಾಹಞ್ಚ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪರತೋಘೋಸಾನುಗತಭಾವನಾಧಿಗಮಭೂತತಾಯ ಅತ್ತನೋಯೇವ **ಪಞ್ಞಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ** ಸಯಮ್ಭುಞಾಣಭೂತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೇನ ಞತ್ವಾ"**ತಿ।

ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸತ್ತರಸವಿಧಂ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಂ। ಯಥಾ ಆನಿಸಂಸವನ್ತೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮ್ಪಾದಿತೇ ತದಾನಿಸಂಸಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ ತದಾಯತ್ತಭಾವತೋ, ಏವಂ ಆನಿಸಂಸಪಧಾನಯೋಗ್ಯಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತೇ ತದಾನಿಸಂಸಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ"**ತಿ। ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪುನವಚನಂ ನಿಗಮನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ನಿಗಮನಂ ಆಹಾ"**ತಿ। **ಪುಬ್ಬೇತಿ** ದೇಸನಾರಮ್ಭೇ। **ಏವಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಆಕಾರೇನ ವುತ್ತಂ। **ಇದಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀತಿ** ಇದಂ "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಚನಂ। **ಏತಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ಏತಂ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ

ಯಥಾವುತ್ತಸತ್ತರಸವಿಧಾನಿಸಂಸಭಾಗಿತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಇದಮೇವ ಹಿ “ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ ವಚನಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತಂ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥಆದಿತೋ ಛಹಿ ಆನಿಸಂಸೇಹಿ ಪರಿತ್ತಭೂಮಿಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಗಹಿತಾ, ತದನ್ತರಂ ಪಞ್ಚಹಿ ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಚ ಮಹಗ್ಗತಭೂಮಿಕಾ, ಇತರೇಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಭೂಮಿಕಾತಿ ಏವಂ ಚತುಭೂಮಿಕಸಮ್ಪದಾನಿಸಂಸಸೀಲಂ ನಾಮೇತಂ ಮಹನ್ತಂ ಮಹಾನುಭಾವಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂಸಮ್ಪಾದನೇ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ।

ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ವತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೦. ಛಾದೇತಬ್ಬಂ ಠಾನಂ ವಸತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತೀತಿ **ವತ್ಥಂ**। ಯಂ ಸಮಾನಂ ವಿಯ ನ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಿನೋತಿ, ಮಾನಸ್ಸ ಪನ ಸಮೀಪೇ, ತಂ ಉಪಮಾನಂ। ಉಪಮೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಉಪಮಾ, ಉಪಮಾಯ ಬೋಧಕವಚನಂ **ಉಪಮಾವಚನಂ**। **ಕತ್ಥಚಿ** ಸುತ್ತೇ। **ಅತ್ಥನ್ತಿ** ಉಪಮಿಯತ್ಥಂ। ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ಉಪಮಂ ವದನ್ತೋ “**ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇದಾನಿ ತೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪಕಾರೇ ಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿಸ್ಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ದ್ವೇ ಅಗಾರಾ**ತಿ ದ್ವೇ ಪಟಿವಿಸ್ಸಕಘರಾ। **ಸದ್ವಾರಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುಖದ್ವಾರಾ।

ಸ್ವಾಯನ್ತಿ ಸೋ ಅಯಂ ಏವಂ ಉಪಮಾದಸ್ಸನವಸೇನಪಿ ನಾನಾನಯೇನಪಿ ಧಮ್ಮದೇಸಕೋ ಭಗವಾ। ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸುಖಾವಬೋಧೋ ಪಠಮಂ ಉಪಮಾದಸ್ಸನೇ ಹೇತು, ಏವಂ ಪಠಮಂ ಅತ್ಥದಸ್ಸನೇ, ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಪರಿವಾರಣೇ, ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಾಪರಿವಾರಣೇ ಚಾ”ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇ ಚ ಪದಹತಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಬುಜ್ಝತಿ ಬೋಧೇತೀತಿ ಚಾತಿ ಧಾತು, ಧೀಯನ್ತಿ ವಾ ಧಮ್ಮಾ ಏತಾಯ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಞಾಯನ್ತಿ ಞಾಪಿಯನ್ತಿ ಚಾತಿ ಧಮ್ಮಧಾತು। ತಸ್ಸಾ ಪನ ಸುಟ್ಠು ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಲದ್ಧತ್ತಾ **ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ**ತಿ, ಯದಗ್ಗೇನ ವಾ ಞೇಯ್ಯಂ ತಾಯ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಂ, ತದಗ್ಗೇನ ಸಾಪಿಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ ಏವಾತಿ ಆಹ “**ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ**”ತಿ।

ಪಕತಿಪರಿಯೋದಾತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಗನ್ತುಕೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥದಸ್ಸನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “**ಪಕತಿಪರಿಸುದ್ಧಂ ವತ್ಥ**”ನ್ತಿ। **ರಜಾದಿನಾ**ತಿ ಏತ್ಥರಜೋ ನಾಮ ರೇಣು। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಙ್ಗಾರಧೂಮಾದಿಕಂ ವತ್ಥಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧಿಕಾರಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ವಿಸುದ್ಧಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ತೇನ **ಸಂಕಿಲೇಸೇನ ಪಂಸುರಜಾದಿನಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ** ವಣ್ಣವಿನಾಸನೇನ ವಿದೂಸಿತಂ। **ಮಲಂ** ಮಸಿ। **ಜಲ್ಲಿಕಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಲೋಣಪಟಲಾದಿ ಛವಿಯಾ ಉಪರಿ ಠಿತಂ ಸರೀರಮಲಂ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಸರೀರಜಲ್ಲಮೇವ ಅಸ್ಸುಖೇಳಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾದಿಕಂ ತದಞ್ಞಮಲಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಗಹಿತತ್ತಾ**ತಿ ಪರಿಯೋನನ್ಧನವಸೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ರಜನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ತೇನಾತಿ ರಙ್ಗಂ, ರಙ್ಗಮೇವ **ರಙ್ಗಜಾತಂ** ಯಥಾ ಕೋಪಮೇವ ಕೋಪಜಾತಂ। **ಉಪನಾಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ। **ನೀಲಕತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ನೀಲವಣ್ಣತ್ಥಾಯ। **ಪಲಾಸನೀಲಾದಿಕೇತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಾಳಸಾಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಹಲಿದ್ದಿಕಕುಧಸೇಲಾದಿಕೇ **ಪೀತಕರಙ್ಗೇ**। ಲಾಖಾಪತ್ತಙ್ಗರಸಾದಿಕೇ **ಲೋಹಿತಕರಙ್ಗೇ**। ಮಹಾರಜನಲೋದ್ದಕನ್ದುಲಾದಿಕೇ **ಮನ್ದರತ್ತರಙ್ಗೇ**। ದುಟ್ಠು ರಜಿತವಣ್ಣಂ ಅಪಭಸ್ಸರಂ। ತೇನಾಹ “**ಅಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣಮೇವಸ್ಸಾ**”ತಿ। **ಈದಿಸನ್ತಿ** ದುರತ್ತವಣ್ಣಂ। ತಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥೇ ರಙ್ಗಜಾತಂ ಸಯಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಸಮಾನಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು ಕೇನ ರತ್ತವಣ್ಣಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತೀತಿ ರಙ್ಗಜಾತಸ್ಸ ನಿದ್ದೋಸತಂ ವದತಿ। ತೇನಾಹ “**ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ।

ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಮೇವ ವತ್ಥಂ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋ, ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥನಿದಸ್ಸನೇನ ಪನ "ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪುಚ್ಛತಿ **"ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಇತರೋ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಾಯಾಮಮಹಪ್ಫಲದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತವಿಸೋಧನವಿಧಾನೇ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾ, ವಾಯಾಮಮಹಪ್ಫಲದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾ ಹೀ**ತಿಆದಿ ಅನ್ವಯತ್ಥೋ। **ನ ತತ್ಥ ಜಾತಿಕಾಳಕೇ ವಿಯಾ**ತಿಆದಿ ಬ್ಯತಿರೇಕತ್ಥೋ। ಸದಿಸೂದಾಹರಣಂ ಪನ ಮಲಗ್ಗಹಿತಕಂಸಪಾತಿಆದಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏವಂ ಚಿತ್ತಮ್ಪೀ**ತಿಆದಿ ಓಪಮ್ಮತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮೇಯ್ಯೂಉಪನಯನಂ। ತತ್ಥ **ಪಕತಿಯಾ**ತಿ ಅಕಿತ್ತಿಮೇನ ಸಭಾವೇನ। ತನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ। ಸಾಮಞ್ಞಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತಂ ಚಿತ್ತಭಾವಾವಿಸೇಸತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಕಲೇಪೀ"**ತಿ। **ಪಣ್ಡರಮೇವ** ನ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಸಮನ್ನಾಗತಭಾವತೋ। ನನು ಕಿರಿಯಾಮಯಚಿತ್ತೇಹಿ ವಿಪಾಕಸನ್ತಾನೇ ವಿಸೇಸಾಧಾನಂ ಲಬ್ಭತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕತವಿನಾಸಾ ಕತಬ್ಭಾಗಮಾ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಅಸುದ್ಧಿ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಅಸಂಕಿಲೇಸೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯೋ, ವಿಸುದ್ಧಿ ವಾ ನ ಹೋತಿ ಏವ। **ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಪನೇತಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸನಾರಹಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ವಿಪಾಕಪಬನ್ಧಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **"ಪಭಸ್ಸರಮಿದಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿ, **"ಪಣ್ಡರಮೇವಾ"**ತಿ ಚ। **ತಞ್ಚ ಖೋ**ತಿ ಪನ ಸಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ನೇಸಂ ಕೇವಲಂ ಏಕತ್ತನಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಾನಂ ಕಿಲೇಸಾಸಮಙ್ಗೀಭಾವತೋ। ಅಥ ವಾ **ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಹೇತು ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ವಿಸೇಸಾಧಾನಮಾಹ, ನ "ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೭೭.ದುಕಮಾತಿಕಾ) ವಿಯ ತಂಸಮಙ್ಗಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಸೋಧಿಯಮಾನ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಬ್ಬುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮೋಚಿಯಮಾನಂ। **ಸಕ್ಕಾ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ **ಪಭಸ್ಸರತರಂ ಕಾತುಂ,** ಯತೋ ನ ಪುನ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನಂ।

ದುಟ್ಠಗತಿಪರಿಪೂರಣವಸೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ **ಪಟಿಪತ್ತಿ।** ಸಾ ಏವ ಕಿಲೇಸದರಥಪರಿಳಾಹಾದಿವಸೇನ ಉಪಾಯಾಸದುಕ್ಖಾ, ಕುಚ್ಛಿತಾ ವಾ ಗತಿ ಪವತ್ತಿ, ದುಗ್ಗತಿಹೇತೂತಿ ವಾ **ದುಗ್ಗತಿ,** ದುಗ್ಗತಿಯಾ ಪನ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಗನ್ಧಬ್ಬತೋ, ತಸ್ಸಾ ವಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಭಾವತೋ ಕುಚ್ಛಿತೋ, ದುಕ್ಖಾ ಚ ಗತೀತಿ **ದುಗ್ಗತಿ। ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ದುಗ್ಗತಿಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ನ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ। ನ ಹಿ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಾಣಘಾತಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿ। **ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಲಾಭಾಸಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೋ । **ದೂತೇಯ್ಯಪಹಿಣಗಮನ**ನ್ತಿ ದೂತೇಯ್ಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ದುತಕಮ್ಮಂ, ಗಿಹೀನಂ ಪಣ್ಣಂ ವಾ ಸಾಸನಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗಮನಂ, ಪಹಿಣಗಮನಂ ಘರಾಘರಂ ಪೇಸಿತಸ್ಸ ಖುದ್ದಕಗಮನಂ, ದೂತೇಯ್ಯಗಮನಂ ಪಹಿಣಗಮನಞ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ। **ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅನನುಞ್ಞಾತೇ ಠಾನೇ ಲಾಭಾಸಾಯ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ। **ಸಙ್ಘಭೇದಕಥಾ** ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ವೇಳುದಾನಾದೀಹೀ**ತಿ ವೇಳುದಾನಪತ್ತದಾನಪುಪ್ಫದಾನಾದೀಹಿ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ **ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। ಸಕಲಮ್ಪೀ**ತಿ "ಅತ್ಥಿ ಅನಾಚಾರೋ, ಅತ್ಥಿ ಅಗೋಚರೋ"ತಿಆದಿನಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೫೧೩, ೫೧೪) ಆಗತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅನಾಚಾರಂ ಅಗೋಚರಞ್ಚ ಚರಣವಸೇನ ಪರಿಪೂರೇತಿ।

"ನಿರಯಮ್ಪಿ ...ಪೇ॰... ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಗಮನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮಣಯಕ್ಖೋ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ **ಪರಿಸುದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸುದ್ಧಂ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ। ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಏವ **ಪರಿಯೋದಾತಂ,** ಪಭಸ್ಸರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುರತ್ತವಣ್ಣಮೇವಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ರತ್ತವಣ್ಣಮೇವ ಅಸ್ಸ। **ಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣಮೇವಸ್ಸಾ**ತಿ ನೀಲವಣ್ಣೋಪಿಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಚ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತಪಚ್ಚನೀಕೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ರಜ್ಜಜಾತ**ನ್ತಿಆದಿ ಪನ ತತ್ಥ ವುತ್ತವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಸುಗತಿ**ಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿದುಗ್ಗತಿಆದೀಸು ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತೋ**ತಿ ಸುದ್ಧಾಸಯೋ। **ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇ ಪರಿಪೂರೇತೀ**ತಿ ಇದಂ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ "ದಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇ ಪರಿಪೂರೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ

ಕಮ್ಮಪಥಸಂಸನ್ದನನಯೇನ ಕಮ್ಮಪಥಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾಯ ಚ ಅಗಾರಿಯಸ್ಸ ತಥಾರೂಪಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಗಹೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ಏವಂ ಇಧಾಪಿ ಅನಭಿಜ್ಝಾಅಬ್ಯಾಪಾದಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಅಗಾರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಾವಾತಿ। **ಮನುಸ್ಸಮಹನ್ತತ**ನ್ತಿ ಜಾತಿರೂಪಭೋಗಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಮಹನ್ತಭಾವಂ। ದಸಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದೇವಾನಂ ಅಭಿಭವೋ **ದೇವಮಹನ್ತತಾ**। ಪಟಿಪತ್ತಿ ಸುಗತಿಯಾ ಭಾಜಿಯಮಾನತ್ತಾ **"ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ"**ತಿ ತಥಾ ಅನಾಗಾಮಿಭಾವನಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ। ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಸುಖಾನುಭವಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ತದಭಾವತೋ ಅಸಞ್ಞಿಭವಂ ಅನಾದಿಯನ್ತೋ **"ದಸಸು ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಭವನೇಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

೭೧. **ಸಕಭಣ್ಡೇ ಛನ್ದರಾಗೋ** ಅಭಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೇನ **ಅಭಿಜ್ಝಾ,** ಅಭಿಜ್ಝಾಯನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಭಣ್ಡೇ ಛನ್ದರಾಗೋ** ವಿಸಮಂ ಲುಬ್ಭತೀತಿ **ವಿಸಮಲೋಭೋ**। ಏವಮ್ಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ತಂಸದಿಸಞ್ಚ **ಯುತ್ತಟ್ಠಾನಂ**। ಯಂ ಯಾಚಿತಂ, ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಲದ್ಧುಂ, ತಂ **ಪತ್ತಟ್ಠಾನಂ**। ಪರದಾರಗರುದಾರಾತಿ **ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನಂ**। ಯಂ ಅಪತ್ಥನಿಯಂ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪತ್ಥನಾಯ ಬ್ಯಸನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಂ **ಅಪ್ಪತ್ತಟ್ಠಾನಂ**। **ಥೇರೋತಿ ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ,** ಯೇನ **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ಪೋತ್ಥಕಂ ಆರೋಪಿತಾ। ಸೋ ಹಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಸು ಸಾಕಚ್ಛನ್ತೇಸು ಏವಮಾಹ। ಸೋಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸುತ್ತೇ ವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ ಚಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಯುತ್ತೇ ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಆಯತಿಞ್ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಉಪ್ಪಾದನತೋ **ನ ಕೋಚಿ ಲೋಭೋ ಅವಿಸಮೋ ನಾಮ**। **ಅಭಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಯುತ್ತಸ್ಸ ಅಯುತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅಭಿಜ್ಝಾಯನವಸೇನ ಅಭಿಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ತಣ್ಹಾ **ಅಭಿಜ್ಝಾ**ತಿ ಲೋಭತೋ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಏಕತ್ಥಮೇತಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನ"**ನ್ತಿ। **ದೂಸೇತೀ**ತಿ ಸಭಾವಸನ್ತಂ ಅಸಂಕಿಲೇಸಂ ವಿನಾಸೇತಿ ಅವಿಸುದ್ಧಂ ಕರೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಓಭಾಸಿತುಂ ನ ದೇತೀ"**ತಿ। "ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತು ವಿನಸ್ಸನ್ತೂ"ತಿ ಸತ್ತೇಸು ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ ನವವಿಧಆಘಾತವತ್ಥುಸಮ್ಭವೋ** ವುತ್ತೋ। ಕೋಧೋ ಪನ ಸಙ್ಖಾರೇಸುಪಿ ಪವತ್ತನತೋ ದಸವಿಧಆಘಾತವತ್ಥುಸಮ್ಭವೋ ವುತ್ತೋ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಪಟಿಘಮೇವ, ಪವತ್ತನಾನತ್ತತೋ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। ಕುಜ್ಝನವಸೇನೇವ **ಚಿತ್ತಪರಿಯೋನನ್ಧನೋ** "ಅಕ್ಕೋಚ್ಛಿ ಮಂ ಅವಧಿ ಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ।

ಸುಟ್ಠು ಕತಂ ಕರಣಂ **ಸುಕತಂ,** ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಕಾರಿತಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ **ವಿನಾಸನೋ** ಉದಕಪುಞ್ಛನಿಯಾ ವಿಯ ಸರೀರಾನುಗತಂ ಉದಕಂ ಪುಞ್ಛನ್ತೋ **ಮಕ್ಖೋ**। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪರೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಮಕ್ಖನಟ್ಠೇನ "ಮಕ್ಖೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಾನಿ **ಅನಗಾರಿಯಸ್ಸ ವಾ**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನಗಾರಿಯೋಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಸಿನ್ನಕಥಾಪರಿಕಥಾದಿವಸೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಥಾ ಧಮ್ಮಕಥಾನಯೋ, ಏಕತ್ತಾದಿಧಮ್ಮನೀತಿ ಏವ ವಾ। ಪಕರಣಂ ಸತ್ತ ಪಕರಣಾನಿ, ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಂ **ಧಮ್ಮಕಥಾನಯಪಕರಣಕೋಸಲ್ಲಂ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಿನಯಕ್ಕಮೇ ಚತೂಸು ಮಹಾನಿಕಾಯೇಸು ಚ ಕೋಸಲ್ಲಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಚಿತ್ತೀಕತೋ**ತಿ ಚಿತ್ತೀಕಾರರಹಿತೋ। **ಯಥಾ ಚಾಯ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾಯಂ ಮಕ್ಖೋ ಚಿತ್ತಂ ದೂಸೇತಿ, ಏವಂ ಪಳಾಸೋಪಿ ಚಿತ್ತಂ ದೂಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅನಿಯತಾ ಗತಿ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾಭಾವತೋ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ರತ್ತಞ್ಞೂ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ 'ತ್ವಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಅಹಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತ್ವಮ್ಪಿ ಸೀಲಮತ್ತೇ ಠಿತೋ ಅಹಮ್ಪೀ'ತಿ" ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಯುಗಗ್ಗಾಹಗಾಹೀ**ತಿ "ತವ ವಾ ಮಮ ವಾ ಕೋ ವಿಸೇಸೋ"ತಿ ಅಸಮಮ್ಪಿ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಧುರಗ್ಗಾಹಗಣ್ಹನಕೋ। **ಖೀಯನಾ** ಉಸೂಯನಾ। ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಗೂಹನಂ ತಸ್ಸ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಾಸಹನೇನ ಹೋತೀತಿ **"ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಂ ಅಸಹಮಾನಂ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಕಾರಣೇ ಹಿ ಗಹಿತೇ ಫಲಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ತನೋ ಪವೇದನಕಪುಗ್ಗಲೋ **ಕೇರಾಟಿಕೋ,** "ನೇಕತಿಕವಾಣಿಜೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಸಪ್ಪಮುಖಾ ಮಚ್ಛವಾಲಾ ಏಕಾ ಮಚ್ಛಜಾತಿ ಆಯತನಮಚ್ಛೋ। ತೇನಾಹ **"ಆಯತನಮಚ್ಛೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಬದ್ಧಚರೋ**ತಿ ಅನ್ತೇವಾಸೀ।

ಸಬ್ಬಸೋ ಅಮದ್ದಿತಸಭಾವೇನ ವಾ ತಭರಿತಭತ್ತಸದಿಸಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಅನೋನಮಿತದಣ್ಡಸದಿಸತಾಯ ಪಗ್ಗಹಿತಸಿರಅನಿವಾತವುತ್ತಿಕಾರಸ್ಸ ಚ ಕರಣತೋ **ವಾ ತಭರಿತ...ಪೇ॰... ಕರಣೋ। ತದುತ್ತರಿಕರಣೋತಿ** ಯಂ ಯೇನ ಕತಂ ದುಚ್ಚರಿತಂ ವಾ ಸುಚರಿತಂ ವಾ, ತದುತ್ತರಿ, ತಸ್ಸ ದ್ವಿಗುಣಂ ವಾ ಕರಣೋ। ಅತ್ತನೋ ಮಣ್ಡನಾದಿಅತ್ಥಂ **ಪರೇನ ಕತಂ ಅಲಙ್ಕಾರಾದಿಂ। ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ ವಾ ಕಥೇತಿ ವಾ** ಅತ್ತನೋ ಬಲಾನುರೂಪಂ। ಕಾಮಂ ನಿಕಾಯದ್ವಯಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಸೇವಿತಬ್ಬಮಾನೋ ಏವ, ತಥಾಪಿಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಮಾನಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿ।

ಉಣ್ಣತಿವಸೇನಾತಿ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಣವಸೇನ। ಪುಬ್ಬೇ ಕೇನಚಿ ಅತ್ತಾನಂ ಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ತತೋ ಅಧಿಕತೋ ದಹನತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕೋ **ಅತಿಮಾನೋ। ಮದಗ್ಗಹಣಾಕಾರೋ** ಜಾತಿಆದಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಜ್ಜನಾಕಾರೋ, ಸೋಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಮಾನೋ ಏವ। **ಪಮಾದೋ** ತಥಾಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ।

ತಸ್ಮಾ ಲೋಭಮಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಲೋಭಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತುಕಾಮೋ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಪರಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಯಥಾಧಿಗತಂ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸಂ ಆರಬ್ಭ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ವಿಯ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಉಪಪತಿಭವಂ ಆರಬ್ಭ ನಿಕನ್ತಿ ಏವ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಇತರೇತಿ** ಇತರೇ ಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಲೋಭಸ್ಸ ವಿಯ ಆದಿತೋ ಅಸುಕಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಅಸುಕೋತಿ ವಾ ನ ನೇಸಂ ನಿಯಮೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಂ ಪನ ಏತೇ ಸೋಳಸೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸನ್ತೀತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಚ ಏತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಏತ್ತಕಾ ಏವ ಇಧ ವುತ್ತಾತಿ। ನಯದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏತೇನ ಪನ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ತೇನ ಥಿನಮಿದ್ಧಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚ-ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ-ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನ-ಪರವಮ್ಭನಥಮ್ಭಿತತ್ತಾ- ಭೀರುಕತಾ-ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪ-ಅತ್ತಿಚ್ಛತಾ-ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ-ಮಹಿಚ್ಛತಾದಯೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೭೧. **ಸಂಕಿಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ** ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠವತ್ತನಿದಸ್ಸನೇನ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। **ವೋದಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏವಂ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ** "ಅಭಿಜ್ಝಾ ವಿಸಮಲೋಭೋ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೋ"ತಿ ಸಭಾವತೋ ಸಮುದಯತೋ ನಿರೋಧತೋ ನಿರೋಧೂಪಾಯತೋ ಚ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಞ್ಞಾಯ ಚೇವ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗದ್ವಯಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಪಜಹತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪಜಹತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನಾತಿ** ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ। ತೇನ ಹಿ ಪಹಾನಂ ಇಧ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿ** ಇಧ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋ। **ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿ**ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋಪಿ ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕ್ಕಮೋಪಿ ತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋಪಿ। ತತ್ಥ ಯೇ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಯೇನ ಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಂ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾನದಸ್ಸನಂ ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಾಟಿ ನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ಇಧ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಭಿಜ್ಝಾ ವಿಸಮಲೋಭೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯೇನ ಯೇನ ಪನ ಮಗ್ಗೇನ ಯೇ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಮಗ್ಗಾನುಪುಬ್ಬಿಯಾ, ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನದಸ್ಸನಂ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪಹಾನದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇತಿ "ಸ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಹಾನವಾರೇ। **ಇಮೇ ಕಿಲೇಸಾತಿ** ಇಮೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಾ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ಸೇಸಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ ವಾ**ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿವಸೇನ। ತತ್ಥ ಪನ ಯೇ ತತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ, ತೇಸಂ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಹಾನೇ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ, ಯೇಸಂ ಪನೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝಾನಂ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೇ ಕಾರಣಂ ಪಚ್ಛಾ ವತ್ತುಕಾಮೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಜ್ಝಾನಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ

ತತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝಾನಮೇವ ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ಆಹ “**ಅಯಮೇತ್ಥ ಪವೇಣಿಮಗ್ಗಾಗತೋ ಸಮ್ಭವೋ**”ತಿ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಏತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಆಚರಿಯಪವೇಣಿಯಾ ಕಥಾಮಗ್ಗೋ ತತೋ ಆಗತೋ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವೋ ಅತ್ಥತತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝಾನಂ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೇ ಕಾರಣಂ ಪಚ್ಛಾ ವತ್ತುಕಾಮೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಜ್ಝಾನಂ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಯುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸೋ ಚಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇನಾತಿ** ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ। **ಸೇಸಾನನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಂ । **ಯೇಪೀತಿ** ಮಕ್ಖಾದಿಕೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಚಿತ್ತಾನನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಮಕ್ಖಾದೀನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ। ತತ್ಥ ಮಕ್ಖ-ಪಳಾಸ-ಇಸ್ಸಾ-ಮಚ್ಛರಿಯ-ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಂ ಪಟಿಘದ್ವಯಚಿತ್ತಂ, ವಿಸೇಸತೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಲೋಭೇನ ಸಠೋ ಮಾಯಾವೀ ಚ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗೋ ಚ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನೇವ ನಿರವಸೇಸತೋ ಪಹೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಚಿತ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ**”ತಿ। ತೇಪಿ ಸುಪ್ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತನ್ತಿ** ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಹಾನಂ **ಪುಬ್ಬಾಪರೇನ ನ ಸನ್ಧಿಯತಿ** “ಯಥೋಧಿ ಖೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಓಧಿವಚನಸ್ಸ ಮಗ್ಗತ್ತಯವಾಚಕತ್ತಾ। ರತನತ್ತಯೇ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೋ ನಾಮ ಅರಿಯಕನ್ತಸೀಲಂ ವಿಯ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾನಿ, ತೇ ಚ ಪಹಾನತೋ ಪಚ್ಛಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ವುತ್ತಪ್ಪಹಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪಹಾನಮೇವಾತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। **ತೇಸಂ ಇಚ್ಛಾಮತ್ತಮೇವ** ಯಥಾವುತ್ತಪಹಾನಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಾನಂ ಓಧಿಸೋ ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಯುತ್ತಿತೋಪಿ ಪಕಾಸಿತೋಯೇವ।

೭೪. **ಏಕಮೇಕೇನ ಪದೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ,** ಯತೋ ಏಕಮೇಕಸ್ಸಪಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಸಭಾವಾದಿತೋ ದಸ್ಸನಂ ನಿಯ್ಯಾನಮುಖಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಚೇವ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗವಸೇನ ಪಹಾನಂ ವತ್ವಾ ಪಸಾದಸ್ಸ ಉದ್ಧಟತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಲೋಕುತ್ತರಪ್ಪಸಾದೋ ಆಗತೋ**”ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ “ಲೋಕಿಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಸ್ಸ ಲೋಕಿಯತ್ತಾ। ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೋ ಏವ ಹಿ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಪಸಾದೋ। “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿವಚನೇನ ಲೋಕಿಯಂ, ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದವಚನೇನ ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಂ ಪಸಾದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**। ಅವೇಚ್ಚ ರತನತ್ತಯಗುಣೇ ಯಾಥಾವತೋ ಞತ್ವಾ ಪಸಾದೋ **ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೋ**। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗೇನಾಗತತ್ತಾ ಕೇನಚಿ ಅಕಮ್ಪನಿಯೋ ಅಪ್ಪಧಂಸಿಯೋ ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಅಚಲೇನ ಅಚ್ಚುತೇನಾ**”ತಿ। ತತ್ಥ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾದೀಸು ಸಮ್ಮೋಹಂ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತೋ ತತ್ಥ ಕಿಚ್ಚತೋ ಪವತ್ತತಿ, ಇತರೋ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ತೇ ಆರಬ್ಭ। **ತಂ ವಿಧಿನ್ತಿ** ತಂ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಪ್ಪಕಾರಂ। **ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನೀತಿ** ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ।

೭೫. **ಸೋಮನಸ್ಸಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಞಾಣಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಚೋರಾನಂ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಸಞ್ಚರಣಟ್ಠಾನತಾಯ **ಪಚ್ಚನ್ತಗ್ಗಹಣಂ**। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋತಿ** “ಅಸುಕಸ್ಮಿಞ್ಚ ಠಾನೇ ಇಮೇ ಚಿಮೇ ಚೋರಾ ಏವಞ್ಚ ಏವಞ್ಚ ವಿನಾಸಿತಾ”ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ **ರಞ್ಞೋ ವಿಯ**।

ಯೋ ಯೋ ಓಧಿ **ಯಥೋಧಿ**। ಯಥಾ-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಯಂ, ಖೋ ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಕಸಕಓಧಿವಸೇನ ಚತ್ತಮೇವ ಹೋತೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ “ವನ್ತ”ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅವಧಾರೇತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಕಸಕಓಧಿವಸೇನಾತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ “**ದ್ವೇ ಓಧೀ**”ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಯಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಾತಿ** ಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಪಹಾತಬ್ಬಾ। ಅನವಸೇಸಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಹಿ ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ತದಞ್ಞಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಯೇ ಸಕಸಕಓಧಿವಸೇನ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ, ತೇ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಹೀನಾಪಾಯಗಮನೀಯಾದಿಸಭಾವಾ ಏವ ತೇಹಿ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಪಹಾನವಸೇನ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾ ಸಿಯುಂ। **ತೇನ ತೇಯೇವ ಪಹೀನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತತುತ್ತರಿಪೀತಿ** ತತೋ ಪಹಾನನಿಮಿತ್ತಸೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಉದ್ಧಮ್ಪಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖೇಸು ಓಧಿಸೋ ಪವತ್ತಿಕಿಚ್ಚತ್ತಾ **ಓಧೀತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ**। **ತೇ ಹೀತಿ**ಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। **ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋತಿ** ಅನಾಗಾಮಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಹೇಟ್ಠಾಮಗ್ಗತ್ತಯೇನ ಚತ್ತ**”ನ್ತಿ।

ಕೇಚಿ ಚತ್ತಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನಯಿದಮೇವನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ವನ್ತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಯಂ ಯೇನ ವನ್ತಂ, ಸೋ ಪುನ ತಂ ಆದಿಯತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನಾದಿಯನಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನಾ”**ತಿ। ವನ್ತಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಸನ್ತತಿಲಗ್ಗಂ ಸಿಯಾ, ನಯಿದಮೇವನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ಮುತ್ತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಸನ್ತತಿತೋ ವಿನಿಮೋಚನವಸೇನಾ”**ತಿ। ಮುತ್ತಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುತ್ತಬನ್ಧನಾ ವಿಯ ಫಲಂ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಏವಮಿದನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ಪಹೀನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಕ್ವಚಿ ಅನವಟ್ಠಾನದಸ್ಸನವಸೇನಾ”**ತಿ। ಯಥಾ ಕಿಞ್ಚಿ ದುನ್ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಪುನ ಆದಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಆದಿನ್ನಸದಿಸಂ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಆದಿನ್ನಪುಬ್ಬಸ್ಸ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗದಸ್ಸನವಸೇನಾ”**ತಿ। ನ ಕಾಪುರಿಸೇನ ವಿಯ ಪರಮ್ಮುಖೇನ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ , ಅಥ ಖೋ ಅಭಿಮುಖೇನೇವ ನಿಸ್ಸಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಪಟಿಮುಖಂ ವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೇನ ಏಕನ್ತೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ। **ಧಾರಣತೋತಿ** ತಂಸಮಙ್ಗೀನಂ ಅಪಾಯಪಾತತೋ ಸನ್ಧಾರಣೇನ। **ಗನ್ಥೋ “ವೇದೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** “ವಿದನ್ತಿ ಏತೇನಾ”ತಿ, ವೇದೇಹಿ ಞಾಣೇಹಿ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ವೇದಗೂ। ಅಭಿಜಞ್ಞಾತಿ** ಜಾನೇಯ್ಯ। **ವೇದಜಾತಾತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನಸೋಮನಸ್ಸಾ। **ಞಾಣಂ “ವೇದೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** “ವೇದಿತಬ್ಬಂ ವೇದೇತೀ”ತಿ। **ಸೋಮನಸ್ಸಂ “ವೇದೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ವಿನ್ದತಿ ಅನುಭವತೀತಿ।

ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ ವೇದನ್ತಿ** “ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸೋಮನಸ್ಸಮಯಞಾಣಞ್ಚಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಮೇವ। **ಅತ್ಥವೇದನ್ತಿ** ಅತ್ಥೇ ಹೇತುಫಲೇ ವೇದಂ। **ಧಮ್ಮವೇದನ್ತಿ** ಧಮ್ಮೇ ಹೇತುಮ್ಹಿ ವೇದಂ। ತೇನಾಹ **“ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಹೇತು”**ನ್ತಿಆದಿ। ಇಧ ಧಮ್ಮತ್ಥಸದ್ದಾ ಹೇತುಫಲಪರಿಯಾಯಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಏವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ವುತ್ತಞ್ಹೇತ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಮೇವ ಅತ್ಥಞ್ಚ ಧಮ್ಮಞ್ಚಾತಿ** ಅತ್ಥೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ಚ ವುತ್ತಂ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದನಿಮಿತ್ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಞ್ಚ। **ಅತ್ಥಧಮ್ಮಾನಿಸಂಸಭೂತಂ ವೇದನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಅತ್ಥಧಮ್ಮಾನಿಸಂಸಭೂತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಮಯಞಾಣಸಞ್ಜಾತಂ ವೇದಞ್ಚ। **ಪಾಮೋಜ್ಜನ್ತಿ** ತರುಣಪೀತಿಂ ಆಹ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೇನಾತಿ** ಏತೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಏವೇತ್ಥ ಅನವಜ್ಜಸಭಾವತಾಯ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪೀತಿ ಜಾಯತೀತಿ** ಪರಪ್ಪಚ್ಚಯಂ ಬಲವಪೀತಿಮಾಹ। **ಪೀಣಿತಮನಸ್ಸಾತಿ** ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆವಹೇಹಿ ಉಳಾರೇಹಿ ಪೀತಿವೇಗೇಹಿ ತಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಕಾಯೋತಿ** ನಾಮಕಾಯೋ। **ವೂಪಸನ್ತದರಥೋತಿ** ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಾನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ ಸುಟ್ಠು ಉಪಸನ್ತದರಥೋ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಹೇತುಕಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಪ್ಪಿತಂ ವಿಯ ಅಚಲಂ ತಿಟ್ಠತೀ”**ತಿ।

೭೬. ಕಾಮಂ “ಬುದ್ಧೇ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋಮ್ಹಿ, ಧಮ್ಮೇ ಸಙ್ಘೇ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋಮ್ಹೀ”ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಪಕಾಸನಮೇವ, ಇದಂ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ರತನತ್ತಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸೋಮನಸ್ಸಾದಿಪ್ಪಕಾಸನಪದಂ। “ಯಥೋಧಿ ಖೋ ಪನಾ”ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಕಾರಪ್ಪಕಾಸನಪದನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **“ಇದಾನಿ ಯಥೋಧಿ...ಪೇ॰... ಪಕಾಸೇತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪನ ವಾರಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಕಾರಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಚೇವ ಸೋಮನಸ್ಸಾದಿಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಉಭಯಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯದಿಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕೋ ನ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪನ ತೇನ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ತಂಸಮಙ್ಗೀ ಅಪರಿಹಾನಧಮ್ಮೋ ತಂಸೀಲಾದಿಭಾವೇನೇವ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತೀ”**ತಿಆದಿ। “ಏವಂಧಮ್ಮಾ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಅಹೇಸು”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೯೭-೧೯೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೮) ವಿಯ ಇಧ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ ಸಮಾಧಿಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **“ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತೀ”**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಅವಿಕ್ಖಿಪಮಾನೇ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣೇ ಅವಿಸಟೇ ಕತ್ವಾ ಸಮಂ, ಸಮ್ಮಾ ಚ ಆದಹನ್ತೋ ತಥಾ ತೇ ಧಾರೇತೀತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ಧಮ್ಮೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನೇಕರೂಪಾನನ್ತಿ** ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾನಂ। ಅನ್ತರಾಯೋ ನಾಮ ಅಪ್ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ವಾ ಅಲಬ್ಭನವಸೇನ, ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ವಾ ಪರಿಹಾನವಸೇನ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಇಧ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ನೇವಸ್ಸ ತಂ ಹೋತಿ ಅನ್ತರಾಯಾಯಾತಿ** ತಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಭೋಜನಂ ನೇವ ಹೋತಿ

ಅನ್ತರಾಯಾಯ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ। ತಞ್ಚಸ್ಸಾ ಉಕ್ಕಂಸಗಮನಂ ಹತಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಗ್ಗೇನ ವಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತತ್ತಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಏತ್ಥಾತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವೇ। **ಏತದೇವ** ವಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತತ್ತಮೇವ **ಕಾರಣಂ**। ಏತ್ಥ ಚ "ನೇವಸ್ಸ ತಂ ಹೋತಿ ಅನ್ತರಾಯಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಪ್ಪಹಾನಂ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನೇವಾತಿ ಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಾಮರಾಗೋ ಪಹೀನೋ ಹೋತಿ, ರಸತಣ್ಹಾಯ ಅಭಾವತೋ ತಾದಿಸಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಭೋಗೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ಅನ್ತರಾಯಾಯ ನ ಹೋತೀತಿ। "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವತ್ಥ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಭಗವಾ ಆದಿಮ್ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಉಪನೀತವತ್ಥೂಪಮಂ ಅನುಸನ್ಧೇತಿ। ಉದಕಸ್ಸ ಅಚ್ಛಭಾವೋ ಪಙ್ಕಸೇವಾಲಪಣಕಾದಿಮಲಾಭಾವೇನ ಪಸನ್ನತಾಯ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಬಹಲತಾತಿ ಆಹ **"ಅಚ್ಛನ್ತಿ ವಿಪ್ಪಸನ್ನ"**ನ್ತಿ। ವಣ್ಣನಿಭಾಯ ವಿಗತಸಂಕಿಲೇಸತಾಯ ಸಮುಜ್ಜಲನಂ ಪಭಸ್ಸರತಾಯ ವತ್ಥಸ್ಸ, ತಂ ಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ಆಹ **"ಪರಿಯೋದಾತಂ ಪಭಸ್ಸರತಾಯಾ"**ತಿ। **ಉಕ್ಕಂ ಬನ್ಧೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಙ್ಗಾರಕಪಲ್ಲಂ ಯಥಾ ದಾರುಘಟಿಕಙ್ಗಾರಾದಿಕೇನ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ತನುಮತ್ತಿಕಾಲೇಪಾದಿನಾ ಬನ್ಧೇಯ್ಯ। ಮೇಘಪಟಲತೋ ವೇರಮ್ಭವಾತಧಾರಾಸಙ್ಘಟ್ಟನತೋ ವಿಜ್ಜುತಾ ವಿಯ ಕೇವಲಂ ವಾತಧಾರಾಸಙ್ಘಟ್ಟನಜನಿತಾ ಪಭಾ ಉಕ್ಕಾಪಭಾ, ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಾತಧಾರಾನಂ ವೇಗಸಮ್ಭೂತಸಙ್ಘಟ್ಟನಹೇತುಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಕಾರಣವಸೇನ **"ವಾತವೇಗೋ ಉಕ್ಕಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೭೭. **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನಾ**ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಉಟ್ಠಿತದೇಸನಾಯ ಅನುರೂಪಾ ಅನುಸನ್ಧಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿ, ತಸ್ಸಾ ವಸೇನ। ಬ್ಯತಿರೇಕದಸ್ಸನಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಾಧೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಆದಿಮ್ಹಿ ಉಟ್ಠಿತದೇಸನಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಅನುರೂಪದೇಸನಾವ ಸಮ್ಮದೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಭಾವತೋ, ಯಥಾ ತಂ ಆವತ್ತಹಾರಯೋಜನಾಯಂ ವಿಸಭಾಗಧಮ್ಮಾವತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **"ಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ"**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ ತಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ಇತರೇಪಿ ಅನುಸನ್ಧೀ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಬಾಹಿರೇಸು ವತ್ಥೂಸು। **ಅಸತಿ ಪರಿತಸ್ಸನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಪರಿತಸ್ಸನಾಭಾವೋ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಸುತ್ತವಸೇನಾ**ತಿ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಏಕಚ್ಚಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೨) ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಸುತ್ತವಸೇನ। **ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಸೀಲಾದಿವೋದಾನಧಮ್ಮೇಸು ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಯೇನ ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ। **ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಆಗತಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಅನುರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ"ತಿ ವುತ್ತವಿಕಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸೇಸೇಹಿ "ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಾ"ತಿ ವುತ್ತವಿಕಪ್ಪಂ। ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಹಿ ಕಕಚೂಪಮೋವಾದೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೨) ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ "ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಭಾಗಾ ಸುಞ್ಞತಾಕಾರೇನ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। "ಚಿತ್ತೇ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೇ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೦) ಹೇಟ್ಠಾ ಕಿಲೇಸದೇಸನಾ ಆಗತಾ। **ಸಬ್ಬೋ**ತಿ ಅನವಸೇಸೋ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪುಗ್ಗಲದೋಸಜಾನನಾದಿನಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ।

೭೮. "ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧) ಮೇತ್ತಾದಯೋ ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹೇಸಾರತಿರಾಗಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ। ಯಸ್ಮಾ "ಸೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತಾ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮನಂ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಕಥಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇದಾನಿಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಧಮ್ಮೇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ ಚೇವ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸಹಗತಧಮ್ಮೇ ಚ। ತೇನಾಹ **"ನಾಮವಸೇನಾ"**ತಿ। ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ನಾಮನ್ತಿಪಿ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ ಭೂತನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಸೇಸುಪಾದಾಯಧಮ್ಮಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪಹಾತಬ್ಬತಣ್ಹಾವಜ್ಜಾನಂ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹವಿಧಿಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। ಸಭಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ತಂ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನತಂ ಉಪಾದಾಯ "ಅತ್ಥಿ ಇದ"ನ್ತಿ ಯಥಾವವತ್ಥಾಪಿತಂ ನಾಮರೂಪಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಏತ್ತಾವತಾನೇನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚವವತ್ಥಾನಂ ಕತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಸಾವಧಾರಣಞ್ಚೇತಂ ವಚನಂ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಂ ಸತ್ತಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿ ವಿಯ, ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ

ಪಕತಿಆದಿ ದ್ರಬ್ಯಾದಿ ಜೀವಾದಿ ಕಾಯಾದಿ ವಿಯ ಚ ನ ಪರಮತ್ಥತೋ ನತ್ಥಿ, ಅತ್ಥೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ತಾವ ಲಕ್ಖಣರಸಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ಪಟಿಗ್ಗಹವಿಭಾಗವಸೇನ ಚ ಪಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ, ಅಪರಭಾಗೇ ಪನ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಜಾನಾತಿ। ಏಕನ್ತಹೀನಾ ನಾಮ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪತಿ ಆಯತಿಞ್ಚ ದುಕ್ಖಮೂಲತ್ತಾ, ತತ್ಥಾಪಿ ವಿಸೇಸತೋ ತಣ್ಹಾತಿ ಆಹ **“ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮುದಯಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಅತ್ಥಿ ಹೀನನ್ತಿ ಪಜಾನಾತೀ”**ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತತ್ತಾ ಪಣೀತನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋವ “ಪಣೀತ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **“ಪಹಾನುಪಾಯಂ ವಿಚಿನನ್ತೋ ಅತ್ಥಿ ಪಣೀತನ್ತಿ ಪಜಾನಾತೀ”**ತಿ। “ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಚ ಪಣೀತ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸ ಪನ ಪದನ್ತರೇನ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸೇವ ಕತತ್ತಾ **“ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸಞ್ಞಾಗತಸ್ಸಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ತೇಭೂಮಕಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಗತಸ್ಸಾ”ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। ನ ಚೇತ್ಥ ಅಸಙ್ಗಹೋ ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಞ್ಞಾಯ ಆಗತಭಾವತೋ। ಲೋಕಂ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಿಸ್ಸರಿತ್ವಾ ವಿಸಂಯುತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಉತ್ತರಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ ನಿಬ್ಬಾನ”**ನ್ತಿ।

ಚತೂಹಿ ಆಕಾರೇಹೀತಿ “ಅತ್ಥಿ ಹೀನ”ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ। ಅನ್ವಯಞಾಣತಾಯ ಅನುಬೋಧಭೂತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನನತ್ಥೋ ಧಮ್ಮಞಾಣತಾಯ ಪಟಿವೇಧಭೂತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ದಸ್ಸನತ್ಥೋ ಸಭಾವಸಿದ್ಧೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಜಾನನತೋ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಭಯಭೇರವೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಭಯಭೇರವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ಅತ್ತನಾ ವುತ್ತಅತ್ಥವಚನತ್ಥಪಾಠೇನ ಇಧ ಪಾಠಸ್ಸ ಸದಿಸತ್ತಾ ಅತಿದಿಸನ್ತೋ **“ಕಾಮಾಸವಾಪಿ…ಪೇ॰… ಪಜಾನಾತೀ”**ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ “ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿ…ಪೇ॰… ಅವಿಜ್ಜಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ “ಖೀಣಾ ಜಾತೀ”ತಿಆದೀನಿ ವದತಾ ಭಗವತಾ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ “ಸೋ ಚ ಉಪರಿ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಯುಜ್ಜತೀ”ತಿ, ತಂ ಸುವುತ್ತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ತಸ್ಸ ಚೋದನತ್ಥಾಯಾತಿ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಚೋದನತ್ಥಾಯ “ಪುಚ್ಛ ಮಂ ತ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯದೇತ್ಥ ತಯಾ ಮನಸಾಭಿಸಮೀಹಿತ”ನ್ತಿ ಚೋದನಾಯ, ಓಕಾಸದಾನತ್ಥಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದೇಸನಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ತಥಾರೂಪೋ ಏತ್ಥ ಅಜ್ಝಾಸಯೋಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಯಥಾವುತ್ತಅನುಸನ್ಧಿತ್ತಯವಿನಿಮುತ್ತತ್ತಾ **“ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ಆಹಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತಗತತ್ತಾ **ಅಬ್ಭನ್ತರೇನ। ಕಿಲೇಸವುಟ್ಠಾನಸಿನಾನೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಮಲಪವಾಹನೇನ ರಾಗಪರಿಳಾಹಾದಿವೂಪಸಮಕರೇನ ಚ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಅರಿಯಮಗ್ಗಸಲಿಲಸಿನಾನೇನ।

೭೯. ಧಮ್ಮಸಭಾಮಣ್ಡಪಂ ತಾವದೇವ ಉಪಗತತ್ತಾ ಬಾಹುಕಾ ನದಿತೋ **ಆಗತಂ ವಿಯ ಮಞ್ಞಮಾನೋ।** ಅರಿಯಫಲಮದ್ದನಚುಣ್ಣಾದಯೋ ತೇಲಸಿನೇಹಸ್ಸ ವಿವೇಚನೇನ । ಲೂಖಭಾವೋ ಲೋಕಂ, ತಂ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಲೋಕಾತಿ ಸಮ್ಮತಾ। **ಲೋಕ್ಖಸಮ್ಮತ**ಗ್ಗಹಣೇನ “ತಥಾ ಸಾ ನದೀ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಾ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಂ ದೀಪೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ವಿಸುದ್ಧಭಾವಂ ದೇತೀತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮತಾ”**ತಿ। ಪಾಪಪವಾಹನೇನ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಆವಹತೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಾ **ಲೋಕ್ಯಾ**। ಲೋಕ್ಯಾತಿ ಸಮ್ಮತಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಂ। ತೇನಾಹ **“ಸೇಟ್ಠಂ ಲೋಕಂ ಗಮಯತೀತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮತಾ”**ತಿ। **ಪುಞ್ಞಸಮ್ಮತಾ**ತಿ ಪುಜ್ಜಭವಫಲನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಪುನನೇನ ವಿಸೋಧನೇನ ಪುಞ್ಞಾತಿ ಸಮ್ಮತಾ। **ತದತ್ಥದೀಪನತ್ಥಮೇವಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಪುಬ್ಬೇ ಆಗತದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥದೀಪನತ್ಥಮೇವ। ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪುನ ದೀಪನಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯನ್ತಿ ಆಹ **“ಗಾಥಾರುಚಿಕಾನ”**ನ್ತಿ। ಚುಣ್ಣಿಕವಚನಂ ಅಸಮ್ಭಾವೇನ್ತಾ ತಥಾ ಚ ವುತ್ತೇ ಅತ್ಥಮಬುಜ್ಝನಕಾ ಪಜ್ಜವಚನಂ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತಾ ತಥಾ ಚ ವುತ್ತೇ ಬುಜ್ಝನಕಾ ಗಾಥಾರುಚಿಕಾ। **ವಿಸೇಸತ್ಥದೀಪನತ್ಥ**ನ್ತಿ ವಿಸಿಟ್ಠದೀಪನತ್ಥಂ, ಪುರಿಮದೇಸನಾಯ ಅಞ್ಞದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

“ಗಚ್ಛತಿ ಪನ ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಬಾಹುಕಂ ನದಿಂ ಸಿನಾಯಿತು”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೮) ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಬಾಹುಕನ್ತಿ ಇದಮೇವ ಏತ್ಥ ತದತ್ಥದೀಪಕಂ। ಸೇಸಾನಿ** ಅಧಿಕಕ್ಕಾದಿವಚನಾನಿ ತತೋ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬೋಧನತೋ **ವಿಸೇಸತ್ಥದೀಪಕಾನಿ।** ಕಸ್ಮಾ

ಪನೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಅವುತ್ತಾನಿ ಅಧಿಕಕ್ಕಾದೀನಿ ಗಹಿತಾನೀತಿ ಆಹ **“ಯಥೇವ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ಕಕ್ಕನ್ತಿ ನ್ಹಾನಪಿಣ್ಡಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ್ಹಾಯಿತ್ವಾ ಅಧಿಕಂ ಕಕ್ಕಂ ಏತ್ಥ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಅಧಿಕಕ್ಕಂ**। ತೇನಾಹ **“ನ್ಹಾನಸಮ್ಭಾರವಸೇನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಮಣ್ಡಲವಾಪಿಸಣ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟಪೋಕ್ಖರಣೀಸಣ್ಠಾನಂ। **ನದಿಯೋ**ತಿ ವಿಸುಂ ನದಿಯೋ, ನ ಅಧಿಕಕ್ಕಾದೀನಿ ವಿಯ ತಿತ್ಥಮತ್ತಂ।

ತೇಹಿ ಪದೇಹೀತಿ ಸುನ್ದರಿಕಾಪಯಾಗಬಾಹುಕಾಪದೇಹಿ। **ಚತ್ತಾರೀ**ತಿ ಅಧಿಕಕ್ಕಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ। **ವುತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಲೋಕಸಮ್ಮತಾಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾಪಪವಾಹಲಕ್ಖಣೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಕಿಞ್ಚಿ** ಪಾಪಸುದ್ಧಿಂ **ನ ಕರೋನ್ತಿ**ಯೇವ। **ನ ಹಿ ನಂ ಸೋಧಯೇ**ತಿ ನಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ನ ಸೋಧಯೇ। **ವೇರಕಿಬ್ಬಿಸಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ** ನಾಮ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **“ಖುದ್ದಕೇಹೀ”**ತಿ।

ಪಟಿಹನನ್ತೋತಿ ಅಯುತ್ತಭಾವದಸ್ಸನೇನ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೋ। ತತ್ಥಾಯಂ ಪಟಿಬಾಹನವಿಧಿ ಯಥಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉದಕೋರೋಹನಂ ನ ಪಾಪಪವಾಹನಂ, ಏವಂ ಯೋ ಕೋಚಿ ನಕ್ಖತ್ತಯೋಗೋ ಪಾಪಹೇತೂನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಾವತೋ। ಯಞ್ಹಿ ವಿನಾಸೇತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಯಥಾ ಆಲೋಕೋ ಅನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ನ ಏವಂ ಉದಕೋರೋಹನಂ ನಕ್ಖತ್ತಯೋಗೋ ವಾ ಪಾಪಹೇತೂನಂ ಲೋಭಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ತಸ್ಮಾ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ “ನ ಉದಕೋರೋಹನಾದಿ ಪಾಪಪವಾಹನ”ನ್ತಿ। **ನಿಚ್ಚಂ ಫಗ್ಗುನೀನಕ್ಖತ್ತ**ನ್ತಿ ಸುದ್ಧಸೀಲಾದಿಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಮಙ್ಗಲದಿವಸೋ ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇತರೋ**ತಿ ಸೀಲಾದಿವಸೇನ ಅಸುದ್ಧೋ। **ನಿಚ್ಚಮೇವ ಉಪೋಸಥೋ** ಅರಿಯುಪೋಸಥೇನ ಉಪವುತ್ಥಭಾವತೋ। **ಸುದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಮನೋಸಮಾಚಾರಸ್ಸ। **ಸುಚಿಕಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **“ನಿಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಕುಸಲೂಪಸಞ್ಹಿತ**ನ್ತಿ ಅನವಜ್ಜಭಾವೂಪಗತಂ। **ವತಸಮಾದಾನ**ನ್ತಿ ಧುತಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಾದಿ **ಸಮ್ಪನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ,** ನಾಸ್ಸ ವಿಪತ್ತಿ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಮ ಸಾಸನೇಯೇವ ಸಿನಾಹಿ,** ಯದಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸುದ್ಧಿಂ ಇಚ್ಛಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಸಚೇ”**ತಿಆದಿ। **ಖೇಮತ**ನ್ತಿ ಖೇಮಭಾವಂ। ಯಥಾ ಸಬ್ಬಭೂತಾನಿ ತಪವಸೇನ ಖೇಮಪ್ಪತ್ತಾನಿ ಅಭಯಪ್ಪತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಕರೋಹೀತಿ ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತಂ ಮೇತ್ತಾದಿಭಾವನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಉಪದಿಸನ್ತೇನಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ ತದವಿನಾಭಾವಿನೀ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾ ಚ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **“ಮನೋದ್ವಾರಸುದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ”**ತಿ।

ತಸ್ಸ ಪನ ಸಮ್ಪದಾದ್ವಯಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಚೇ ಮುಸಾ ನ ಭಣಸೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ “ಸಚೇ ಮುಸಾ ನ ಭಣಸೀ”ತಿಆದಿನಾ ಮುಸಾವಾದ-ಪಾಣಾತಿಪಾತ-ಅದಿನ್ನಾದಾನ-ಪಟಿವಿರತಿವಚನೇನ ಅವಸೇಸಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತವಿರತೀಪಿ ವುತ್ತಾ ಏವ ಹೋತಿ ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ, ಏವಂ “ಸದ್ದಹಾನೋ ಅಮಚ್ಛರೀ”ತಿ ಸದ್ಧಾದಿಧನಸಮ್ಪದಾನಿಯೋಜನೇನೇವ ಅವಸೇಸಅರಿಯಧನಸಮ್ಪದಾನಿಯೋಜನಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಸದ್ಧಾದಯೋ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಧಮ್ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಪಕಾಸಿತಾ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನೇವಾಹ **“ಇಮಾಯ ಏವ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕಿಲೇಸಸುದ್ಧೀ”**ತಿ। **ಗಯಾ ಸಮ್ಮತತರಾ** ಬಾಹುಕಾದೀಹಿಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೮೦. ಏಕೋತಿ ಅಸಹಾಯೋ, ಏಸಾ ಪನಸ್ಸ ಅಸಹಾಯತಾ ಏಕೀಭಾವೇನಾತಿ। ನ ಹಿಸ್ಸ ತಾವ ತಣ್ಹಾದುತಿಯತಾ ವಿಗತಾ। ತೇನೇವಾಹ **“ನ ಚಿರಸ್ಸೇವಾ”**ತಿಆದಿ। ಏಕಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಕಾಯೇನ ವೂಪಕಟ್ಠತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ವೂಪಕಟ್ಠೋ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೇನಾ”**ತಿ। ತೇನ “ದಿವಾ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨೩; ૩.೭೫; ವಿಭ॰ ೫೧೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೬೧) ಆಗತಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮಾಹ। ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಏಕಾದಸಹಿ ಅಗ್ಗೀಹಿ ಆದಿತ್ತೇ ತಯೋ ಭವೇ ಪಸ್ಸತೋ ಯಥಾ ಪಮಾದಸ್ಸ ಲೇಸೋಪಿ ನಾಹೋಸಿ, ಏವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪದಹತಿ। ಕತ್ಥಚಿ ಸಙ್ಖಾರಗತೇ ಅನಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತೋ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಮುತ್ತೋ ಏವ ವಿಹಾಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಖೀಣಾ ಜಾತೀ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ವತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಸಲ್ಲೇಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೧. “ಚುನ್ದೋ”ತಿ ತಸ್ಸ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ನಾಮಂ, ಪೂಜಾವಸೇನ ಪನ **ಮಹಾಚುನ್ದೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ **“ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ”**ತಿ। ಅತ್ತನೋ ವಾ ಚುನ್ದಂ ನಾಮ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯತ್ಥೇರಂ ಉಪಾದಾಯ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಾತಾ ಅಯಂ ಮಹಾಥೇರೋ **“ಮಹಾಚುನ್ದೋ”**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ ಯಥಾ “ಮಹಾಪನ್ಥಕೋ”ತಿ। **ಸಾಯನ್ಹಸಮಯ**ನ್ತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಏಕಂ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಾಯನ್ಹಕಾಲೇ”**ತಿ। ನ ಹೇತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತ ಸಂಯೋಗೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। **ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಹೀ**ತಿ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಅನ್ತೇವಾಸಿಕಉಪಾಸಕಾದಿಸತ್ತೇಹಿ ಚೇವ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ। **ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಪಸಕ್ಕಿತ್ವಾ। **ನಿಲೀಯನ**ನ್ತಿ ವಿವೇಚನಂ ಕಾಯಚಿತ್ತೇಹಿ ತತೋ ವಿವಿತ್ತತಾ। **ಏಕೀಭಾವೋ**ತಿ ಹಿ ಕಾಯವಿವೇಕಮಾಹ, **ಪವಿವೇಕೋ**ತಿ ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ। **ತತೋ ವುಟ್ಠಿತೋ**ತಿ ತತೋ ದುವಿಧವಿವೇಕತೋ ಭವಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಹಿ ಸಮಾಗಮೇನ ಚ ಅಪೇತೋ। **ಅಭಿವಾದಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಭಿವಾದಂ ಕಾರೇತ್ವಾ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಅಭಿವಾದವಸೇನ। ಪಗ್ಗಯ್ಹಾತಿ ಉನ್ನಾಮೇತ್ವಾ। ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನಭವಮೂಲಾನಂ ತಾವ ಏವಂ ಅಭಿವಾದೋ ಹೋತು, ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವಮೂಲಾನಂ ಕಿಮತ್ಥಿಯೋತಿ ಆಹ **“ಏತಂ ಆಚಿಣ್ಣಂ ತಥಾಗತಾನ”**ನ್ತಿ। ತೇನ ನ ತಥಾಗತಾ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಂಯೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖಂ ಆಸೀಸನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಮ್ಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ತಥಾಗತಾ ಅಭಿವದನ್ತೀತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಸುಖಕಾಮಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಪುಥುಕಾಯಾ**ತಿ ಬಹೂ ಸತ್ತಕಾಯಾ। **ಯಕ್ಖಾ**ತಿ ದೇವಾ। ತೇ ಹಿ ಪೂಜನೀಯತಾಯ “ಯಕ್ಖಾ”ತಿ **ವುಚ್ಚ**ನ್ತಿ। **ಅಭಿವದನ್ತೀ**ತಿ ಆಸೀಸಿತಮೇವತ್ಥಂ ಞಾಣಕರುಣಾಹಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ವದನ್ತಿ।

ಯಾತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಗಹಿತಾ ನಿಯಮತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಮಾ”**ತಿ ಆಹ। **ಇಮಾ**ತಿ ಚ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಭಿಮುಖಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯಾ”**ತಿ , ತಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಂ ಚಿತ್ತಗತಂ ಸಮ್ಮುಖಾ ವಿಯ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿಟ್ಠಿಯೋ**ತಿ ಪುರಿಮಪದಲೋಪೇನ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯೋ”**ತಿ ಆಹ। ಸತ್ತೇಸು ದಿಟ್ಠಿಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ, ಸತ್ತೇಸು ವಾ ವಿಸಯಭೂತೇಸು ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ **“ಸತ್ತೇಸು ಪಾತುಭವನ್ತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಅತ್ತವಾದೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತೇನ ವಚನೇನ। **ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ**ತಿ “ಅತ್ಥಿ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಗಾಹೇ ಗಾಹಣೇ ಚ ವಿಸಯಭಾವೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇನ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಾಹನ್ತೇಹಿ ಗಹಣೇ ಗಾಹಾಪಣೇ ಚ ದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿವಾದಸ್ಸ ವಿಸಯೋತಿ ತೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। “ಅತ್ಥಿ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ ಇಧ ಅತ್ತವಾದಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ, ನ ತಸ್ಸಾ ವಿಸಯಭೂತೋ ಅತ್ತಾ। ಸಾ ಚ ವಿಸಯಭಾವತೋ ತಥಾಪವತ್ತೇನ ವಾದೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ। **ಲೋಕವಾದಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವೀಸತಿ ಭವನ್ತಿ** ತತೋ ಪರಂ ಅತ್ತವಾದವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವಾ । ಪಞ್ಚಪಿ ಹಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ತೇ ಚ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಗಣ್ಹತೋ ಏತಾಸಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಮ್ಭವೋ, ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ ಪನಾಯಂ ವಿಸಯೋ ಅತ್ತಗ್ಗಹಣಾಕಾರೋ ಚ ನತ್ಥೀತಿ। **ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ**ತಿ ರೂಪಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ “ಅತ್ತಾ”ತಿ, “ಲೋಕೋ”ತಿ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ಸಸ್ಸತೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಭಾವೀ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋತಿ। ಯಥಾಹ “ರೂಪೀ ಅತ್ತಾ ಚೇವ ಲೋಕೋ ಚ ಸಸ್ಸತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇತೀ”ತಿಆದಿ। **ಸಸ್ಸತೋ**ತಿಆದೀಸು ಪಠಮೋ ಸಸ್ಸತವಾದವಸೇನ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, ದುತಿಯೋ ಉಚ್ಛೇದವಾದವಸೇನ, ತತಿಯೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದವಸೇನ, ಚತುತ್ಥೋ ತಕ್ಕೀವಾದವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ವಾ ಪವತ್ತೋ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹೋ। **ಅನ್ತವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಚ್ಛೇದತಾವಸೇನ। **ಅನನ್ತವಾ**ತಿ ಅಪರಿಚ್ಛೇದತಾವಸೇನ। **ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚಾ**ತಿ ತದುಭಯವಸೇನ, ಇತರೋ ತಕ್ಕೀವಾದವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹೋ। ಏವಂ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಟ್ಠ ಹೋನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಆದಿಮೇವಾತಿ ಆದಿಮನಸಿಕಾರಮೇವ। ತಂ ಪನ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ವಿಪಸ್ಸನಾಮಿಸ್ಸಕಪಠಮಮನಸಿಕಾರಮೇವಾ”**ತಿ ಆಹ। **ಅಪ್ಪತ್ವಾಪಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಪಭುತಿ ಯಾವ

ಉದಯಬ್ಬಯದಸ್ಸನಂ, ಅಯಂ ಇಧ ಆದಿಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾಯ ಆರಮ್ಭಭಾವತೋ। ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸಹಿತತಾಯ ಚಸ್ಸ **ವಿಪಸ್ಸನಾಮಿಸ್ಸಕತಾ** ವಚನಂ। ಏವನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಂ "**ಏತ್ತಕೇನೇವ ಉಪಾಯೇನಾ**"ತಿ , ಯಥಾವುತ್ತಆದಿಮನಸಿಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತಾಸನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಅತ್ತವಾದಲೋಕವಾದಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ। ಕಾಮಞ್ಚ ತಾಸಂ ತೇನ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಪಹಾನಂ ಹೋತಿಯೇವ, ತಂ ಪನ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಸಂಯೋಜನತಾಯ **ಅನಧಿಮಾನಿಕೋಪಿ ಸಮಾನೋ**। "ಅರಿಯಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಗತೋ"ತಿ ಮಾನೋ ಅಧಿಮಾನೋ, ಸೋ ಯೇಸಂ ಅತ್ಥಿ ತೇ **ಅಧಿಮಾನಿಕಾ,** ತೇಸಂ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾಧಿಗಮೇನ ಅಧಿಮಾನುಪ್ಪತ್ತಿ ತದವಸಾನೋ ಚ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಪಹಾನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಕಥಾಪನತ್ಥಂ ಅಯಂ ಪುಚ್ಛಾತಿ ಆಹ "**ಅಧಿಮಾನಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತೀ**"ತಿ। "ಆದಿಮೇವ ನು ಖೋ…ಪೇ॰… ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಅನಭಿಸಮೇತಾವೀ ವಿಯ ವದನ್ತೋ ಅಧಿಮಾನೇ ಠಿತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಧಿಮಾನಿಕೋ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ**"ತಿ। **ಸೋತಿ** ಥೇರೋ। **ತೇಸಂ ಅತ್ಥಾಯಾತಿ** ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾನಂ ಭಗವತಾ ಏತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಸ್ಸ ವಿವೇಚನತ್ಥಾಯ। ಥೇರೋ ಕಿರ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ವಿಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ।

೮೨. **ಯತ್ಥಾತಿ** ವಿಸಯೇ ಭುಮ್ಮಂ। ದಿಟ್ಠೀನಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣನಿದಸ್ಸನಮೇತನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅನುಸಯನಭೂಮಿಪಿ ಸಮುದಾಚರಣಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಖನ್ಧಾ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ "**ಯತ್ಥ ಚೇತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ ತಿಆದಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ। **ರೂಪಂ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸಾತಿ** "ಇದಂ ರೂಪಂ ಮಮ ಅತ್ತಾ"ತಿ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ಆರಬ್ಭ। ಅಭಿನಿವಿಸಮಾನಾ ಏವ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿ ನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। "**ಸೋ ಅತ್ತಾ**"ತಿಆದೀಸು ಯದಿದಂ ಚಕ್ಖಾದಿಸಙ್ಗಹಂ ರೂಪಂ, ಸಹಬುದ್ಧಿನಿಬನ್ಧನತಾಯ **ಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ,** ಸುಖಾಸುಖಂ ಏತ್ಥ ಲೋಕಿಯತೀತಿ **ಸೋ ಲೋಕೋ**। "**ಸೋ**ಏವಾಹಂ **ಪೇಚ್ಚ** ಪರಲೋಕೇ **ಭವಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ತಥಾಭಾವೇನ **ನಿಚ್ಚೋ,** ಥಿರಭಾವೇನ **ಧುವೋ,** ಸಬ್ಬದಾಭಾವಿತಾಯ **ಸಸ್ಸತೋ,** ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಯ **ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋತಿ** ಅತ್ಥೋ। ಯದಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಕಥಮೇಕವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಾ**"ತಿಆದಿ। ನಾನಾ ಕರೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಾನಾಕರಣಂ,** ವಿಸೇಸೋ। **ಜಾತಿವಸೇನಾತಿ** ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ। ಯೇ ಹಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಪುಬ್ಬಾ ಸಮಾನಾವತ್ಥಾ, ತೇ ಉಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತವಿಕಾರಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸಮಞ್ಞಂ ಲಭನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಜಾತಿವಸೇನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸೇವಿತಾತಿ** ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾ। ಏತೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಭಾವನಟ್ಠೇನ ಅನುಸಯತ್ಥಂ ವಿಸೇಸೇತಿ । **ಥಾಮಗತಾತಿ** ಥಾಮಭಾವಂ ಉಪಗತಾ। ಏತೇನ ಅನುಸಯೇ ಸಭಾವತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಥಾಮಗಮನನ್ತಿ** ಚ ಕಾಮರಾಗಾದೀನಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಸಭಾವೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಥಾಮಗತೋ ಅನುಸಯೋ ಪಜಹತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೨೧)। **ಅಪ್ಪಟಿವಿನೀತಾತಿ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಿನಯವಸೇನ ನ ಪಟಿವಿನೀತಾ। ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಹಿ ಥಾಮಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಅನುಸೇನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತೇನ ತೇಸಂ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ** ಅಭಿಭವನ್ತಿ। ಏತೇನ ತೇಸಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಪ್ಪತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಪನ ಇಮಿನಾವ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾವತ್ಥಾ ದಸ್ಸಿತಾ।

ತಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಪ್ಪಭೇದಂ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಯಂ ತಂ "ಯತ್ಥ ಚೇತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ರೂಪುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಪಭೇದಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ। **ಏತಂ ಮಯ್ಹಂ ನ ಹೋತೀತಿ** ಏತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಮಯ್ಹಂ ಸನ್ತಕಂ ನ ಹೋತಿ ಮಮ ಕಿಞ್ಚನಪಲಿಬೋಧಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತಾಯ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾವತ್ಥುಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ ತಾವಕಾಲಿಕಾದಿಭಾವತೋ। **ಅಹಮ್ಪಿ ಏಸೋ ನ ಅಸ್ಮೀತಿ** ಏಸೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಪಭೇದೋ ಅಹಮ್ಪಿ ನ ಅಸ್ಮಿ, ಅಹನ್ತಿ ಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನಸ್ಸ ಮಾನವತ್ಥುಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಜೇಗುಚ್ಛಾದಿಭಾವತೋ। **ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾಪಿ ನ ಹೋತಿ** ಅತ್ತಸಭಾವಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ ಮಮಞ್ಚಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಪಲಿಬೋಧಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತಾಯ ಅಭಾವತೋ।

ತಣ್ಹಾವ ಮಮನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ತಣ್ಹಾಗಾಹೋ। ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ** ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ತಣ್ಹಾಪಪಞ್ಚಂ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ। ಪಪಞ್ಚೇತಿ ಸನ್ತಾನಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ ಸತ್ತೇ ಸಂಸಾರೇ ಚಿರಾಯತೀತಿ **ಪಪಞ್ಚೋ। ಯಥಾ ವುತ್ತಪಭೇದನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪಭೇದಂ। **ತಣ್ಹಾಪಪಞ್ಚಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ** ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸ್ಸ ತಣ್ಹಾವತ್ಥುಕಾಭಾವವಿಭಾವನೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪರತೋ ಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠಾ। ತೇನ ತೇಸಂ ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಹಜೇಕಟ್ಠಾ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ತಣ್ಹಾ ಏವ, ನ ಮಾನೋ, ಸಾ ಚ ಖೋ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ। **ಯಥಾ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಯೇನ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾಸುಭಾನತ್ತಾಕಾರೇನ ಅತ್ಥಿ, ತಥಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಸ್ಸತಿ ನಾಮ। ತೇನಾಹ **"ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏತೇನೇವ ಆಕಾರೇನಾ**ತಿ ರುಪ್ಪನಾದಿಅನಿಚ್ಚಾದಿಆಕಾರೇನೇವ। **ಗಯ್ಹಮಾನಮ್ಪಿ** ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ। **ತೇನಾಕಾರೇನಾ**ತಿ "ಏತಂ ಮಮ"ನ್ತಿಆದಿಆಕಾರೇನ। **ನೇವತ್ಥಿ** ಯಥಾಭೂತದಸ್ಸನವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ತದಭಾವತೋ। **ಸುಟ್ಠು ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪುನ ತಥಾ ನ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ಸುಟ್ಠು ಸಾತಿಸಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ।

ನ ಆದಿಮನಸಿಕಾರೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ, ಅಧಿಮಾನಿಕಾನಂ ಪನ ಅಧಿಮಾನಮತ್ತಮೇತಂ ದಸ್ಸನಂ। ಮಗ್ಗೇನೇವ ತಂ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ವಿಭಜನ್ತೋತಿ** ಅಧಿಮಾನಿಕಾನಂ ಝಾನಾನಿ ಅಸಲ್ಲೇಖಭಾವೇನ ವಿಭಜನ್ತೋ। **ಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ಅಕಾರಕಭಾವತೋ। **ನ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ** ಪಹೀನಾಧಿಮಾನಪಚ್ಚಯತ್ತಾ। **ನ ಅಟ್ಠಾನನಿಯೋಜಕೋ** ಸಪ್ಪಾಯಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಯೇವ ನಿಯೋಜನತೋ।

ಥೇರೋ "ಯದತ್ಥಂ ಸಙ್ಘೋ ಪಕ್ಕೋಸತಿ, ಸೋ ಅತ್ಥೋ ತತ್ಥ ವಾಸೀನಂ ಆಗತಾಗತಾನಂ ಇಧ ಇಜ್ಝತೀ"ತಿ ತಂ ಉದಿಕ್ಖನ್ತೋ ಸಙ್ಘೇನ ಯಾವತತಿಯಂ ಪಹಿತೋಪಿ ನ ಗತೋ ನ ಅಗಾರವೇನ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಮೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಪಣ್ಡಿತೋ ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಮೇವ ಕರೋತೀತಿ **ಅಞ್ಞತರಂ ವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತಂ ಪಾಹೇಸಿ। ಕಿಮೇತ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಆಣಾಯ ಅಕರಣಂ ನಾಮ ಕಿಮೇತನ್ತಿ ಕರಣೇ ಆದರಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹ। **ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಾತೀತತೋ**ತಿ ಅಪ್ಪತ್ತೇ ಪತ್ತಸಞ್ಞೀ ಏವ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಾತೀತತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪೇಸಲಾ ಪೇಸಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಮುತ್ತಿತಾಯ, ತಸ್ಮಾ ಥೇರೋ **"ಸಾಧಾವುಸೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಮಾಪನಾದಿಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಕಾಸಿ।

ತಾದಿಸೋವಾತಿ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತತ್ಥೇರಸದಿಸೋವ ಅಪ್ಪತ್ತೇ ಪತ್ತಸಞ್ಞೀ ಏವ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಾತೀತತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪದುಮಗುಮ್ಬ**ನ್ತಿ ಕಮಲಸಣ್ಡಂ। **ಪಾಸಾದಂ ಪಾವಿಸಿ** ವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಓಲೋಕನೇನಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವೋ ಅತ್ತನಾವ ಪಞ್ಞಾಯಿಸ್ಸತೀತಿ। ತಿಸ್ಸಮಹಾವಿಹಾರೇ ಕಿರ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ತದಾ "ಸಕಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದತೀ"ತಿ ವಚನಂ ಪೂಜೇನ್ತಾ ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತ್ವಾ ಏತ್ತಕಾರಮ್ಮಣಮೇವ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಪೀತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ತಥಾ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ"**ತಿಆದಿ। "ಧಮ್ಮದಿನ್ನ, ಇಧ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಠಪೇತೀ"ತಿ **ವತ್ವಾಪಿ** ಪಟಿಸನ್ಥಾರವಸೇನ ಕಿಞ್ಚಿ **ಪುಚ್ಛಿತಾಪಿ ನಾಹೋಸಿ। ಗುಣಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ನಿಮುಜ್ಜನಾದೀಸು ವಿವರದಾನಾದಿನಾ ಗುಣಂ ಜಾನಾತಿ ವಿಯ। **ತುಮ್ಹೇ ಪನ ನ ಜಾನಿತ್ಥ** ಆಗನ್ತುಕವತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅಕರಣತೋ। ಸತ್ಥುಆಣಾವಿಲಙ್ಘಿನೀ ಕೀದಿಸೀ ಸಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಕತಿಕಾ? ಕತಿಕಾ ಚ ನಾಮ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾವಿರೋಧೇನ ಅನುವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತೇಹಿ ಮೇ ಸಂವಾಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಕಾಸೇ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಮಿ।

ಯಂ ತಸ್ಸ ಏವಮಸ್ಸ ಸಲ್ಲೇಖೇನ ವಿಹರಾಮೀತಿ ಯೋ "ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಯಂ "ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿವಿಧಾನಂ ಕಿಲೇಸೇ ಸಲ್ಲೇಖತಿ, ತೇನ ಸಲ್ಲೇಖೇನ ಅಹಂ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ ಅಧಿಮಾನವಸೇನ ಏವಮಸ್ಸ ಏವಂ ಭವೇಯ್ಯ ಠಾನಮೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತಂ ನ ಯುಜ್ಜತೀ**ತಿ ತಂ ಅಧಿಮಾನಿಕಸ್ಸ "ಯಥಾವಿಭಙ್ಗಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸಲ್ಲೇಖೋ"ತಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕಿತಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ ಯುತ್ತಂ ನ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಕಿಲೇಸೇ ಲಿಖತೀತಿ **ಸಲ್ಲೇಖೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ತದುಪಾಯವಿಪಸ್ಸನಾ **ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪದಾ।**

ಯಂ ಪನ ಝಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಂ, ತಮ್ಪಿ ಝಾನಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ಮಗ್ಗಪಾದಕಂ ಹೋತಿಯೇವ। ತೇನಾಹ **“ಅವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತ್ತಾ”**ತಿಆದಿ।

ಝಾನಧಮ್ಮವಸೇನಾತಿ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಧಮ್ಮವಸೇನ। ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಅನೇಕವಾರಂ ಪವತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ ಝಾನಂ ಏಕಾವಜ್ಜನತಾಯ ಏಕವೀಥಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಏಕಾ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಏವಾತಿ **“ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚತ್ತಾರಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಯಥಾಸಕಂ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಆರಮ್ಮಣಭೇದಾಭಾವತೋ”**ತಿ। **ಪುರಿಮಕಾರಣದ್ವಯವಸೇನೇವಾ**ತಿ “ಝಾನಧಮ್ಮವಸೇನ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನಾ”ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಕಾರಣದ್ವಯವಸೇನೇವ।

ತೇಸಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಾಭಾವೇನ **ನಿಬ್ಬುತಾನಿ** ಅಙ್ಗಾನಿ, ಭಾವನಾವಿಸೇಸವಸೇನ **ಸುಖುಮಾನಿ** ಆರಮ್ಮಣಾನಿ। **ತಸ್ಮಾ ತಾನೀ**ತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನ ತಾನಿ ಝಾನಾನಿ ಸನ್ತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಸನ್ತಾ ಏತೇ ವಿಹಾರಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇಸಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪೀ**ತಿ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ।

೮೩. **ಸೋ**ತಿ ಅಧಿಮಾನಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕೋ ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಿಕೋ ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಸತಿ। ತತ್ಥ ಅಧಿಮಾನಿಕೋ ಅಪ್ಪತ್ತೇ ಪತ್ತಸಞ್ಞಿತಾಯ ನ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಇತರೋ ಅವಿಸಯತಾಯ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಸಲ್ಲೇಖವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ಅವಿಹಿಂಸಕತಾದೀಹಿ **ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ**।

ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಾಮ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಉತ್ತರುತ್ತರಿ ಸನ್ತಪಣೀತಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ತಥಾ ಲೋಕಿಯಾ ಅವಿಹಿಂಸಾದಯೋ। ತತ್ಥ ಕಥಂ ಅವಿಹಿಂಸಾದಯೋ ಏವ ಸಲ್ಲೇಖಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ, ನ ಇತರಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಚೋದಕೋ **“ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇತರೋ ಕಾಮಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸನ್ತಪಣೀತಸಭಾವಾ, ವಟ್ಟಪಾದಕತಾಯ ಪನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪದಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅವಿಹಿಂಸಾದಯೋ ಪನ ವಿವಟ್ಟಪಾದಕಾ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪದಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **“ಲೋಕುತ್ತರಪಾದಕತ್ತಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಮಿನಾಯೇವ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಅವಿಹಿಂಸಾದೀನಂ ವಿಸೇಸದೀಪಕೇನ ಸುತ್ತೇನ ಯಥಾ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಪಕಾರಜಾತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಚ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತರತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ ಮಹಪ್ಫಲತರತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನನು ತತ್ಥ “ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿ ಆಗತಂ, ನ “ಸರಣಗತೋ”ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಸರಣಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೭೯) “ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋಟಿಯಾ ತಿಸರಣಂ ಗತೋ ಉಪಾಸಕೋಪಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನಾಮಾ”ತಿ। ಯೋ ಹಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮೋ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ರತನತ್ತಯಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಅಧಿಸೀಲಾದೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ದಸ್ಸನಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ।

ವಿಹಿಂಸಾದಿವತ್ಥುನ್ತಿ ಯದೇತಂ ವಿಹಿಂಸಾದೀನಂ ವತ್ಥುಂ ವದಾಮ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿಹಿಂಸಾದಿವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ। **ಅನ್ತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾನಂ ಆದಿಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಞ್ಚಾ**ತಿ ಇದಂ ದೇಸನಾಕ್ಕಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ। **ತಥಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಕಮ್ಮಪಥಮಿಚ್ಛತ್ತಾನಂ ಅನ್ತೇ ಆದಿಮ್ಹಿ ಚ ವುತ್ತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಏಕಜ್ಝಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ತೇಸಂ ಅನ್ತೇ ವುತ್ತಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಉಪಸಂಹರತಿ।

ಪಾಣನ್ತಿ ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತಂ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಅತಿಪಾತೇನ್ತಿ** ಸರಸೇನೇವ ಪತನಸಭಾವಂ ಅತಿಚ್ಚ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಪಾತೇನ್ತಿ, ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಾ ಸತ್ಥಾದೀಹಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಾತೇನ್ತಿ। **ಅದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಪರಸನ್ತಕಂ। **ಆದಿಯನ್ತೀ**ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಸಲ್ಲೇಖತೀ**ತಿ ಸಮಂ ಲೇಖತಿ, ಪಜಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಮ್ಮಪಥಕಥಾ ಏಸಾತಿ **“ಅತ್ಥಭಞ್ಜನಕ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಿಯಸುಞ್ಞಕರಣತೋ **ಪಿಸುಣಾ,** ಪಿಸತಿ ಪರೇ ಸತ್ತೇ ಹಿಂಸತೀತಿ ವಾ **ಪಿಸುಣಾ। ಫರುಸಾ**ತಿ ಲೂಖಾ, ನಿಟ್ಠುರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿರತ್ಥಕ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥರಹಿತಂ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ

ಹಿತವಿನಿಮುತ್ತಂ। **ಮಿಚ್ಛಾತಿ** ವಿಪರೀತಾ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ। **ಪಾಪಿಕಾತಿ** ಲಾಮಿಕಾ। ಏಕನ್ತಾಕುಸಲತಾಯ **ವಿಞ್ಞೂಹಿ** ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ **ಗರಹಿತಾ। ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನನ್ತಿ ಆದಿವತ್ಥುಕಾಯಾತಿ** ದಸವತ್ಥುಕಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಮಾಹ। ನತ್ಥಿಕಭಾವಾಭಿನಿವೇಸನವಸೇನ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಿಯೇವಸ್ಸಾ **ಕಮ್ಮಪಥಪರಿಯಾಪನ್ನತಾ।** "ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ"'ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿ ಮಗ್ಗನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕದಿಟ್ಠಿ।** ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ ಏವ ಹಿಸ್ಸಾ ಮಿಚ್ಛತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನತಾ। **ಸಮ್ಮಾತಿ** ಅವಿಪರೀತಾ, ತತೋ **ಏವ ಸೋಭನಾ** ಸುನ್ದರಾ, ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಸತ್ಥತ್ತಾ **ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾ।** ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಸುಭಾದೀಸು ಸುಭಾದಿಆಕಾರಗ್ಗಹಣತೋ **ಅಯಾಥಾವಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ** ಅಯೋನಿಸೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಅಕುಸಲಾತಿ** ಅಯಾಥಾವಾಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ। **ಏಸ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ "ಅಯಾಥಾವಾ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಅಕುಸಲಾ ವಾಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಯಾಥಾವಾದಿಅತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ವಾಚಾತಿ** ಚೇತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಥಾ **ಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾಸತಿ** ಚ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತೀತಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ **"ಅತೀತಂ ಚಿನ್ತಯತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಯಂ ಮೇ ಪಹೂತಂ ಧನಂ ಅಹೋಸಿ, ತಂ ಪಮಾದವಸೇನ ಪನ ಬಹುಂ ಖೀಣ"ನ್ತಿ। **ಸತಿಪತಿರೂಪಕೇನಾತಿ** "ಚಿರಕತಮ್ಪಿ ಚಿರಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಸರಿತಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಸತುಪ್ಪತ್ತಿಪತಿರೂಪಕೇನ। **ಉಪ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಂ। ತಥಾಪವತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಹಿ ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ। ಸಾ ಪನ ಕೋಧವಸೇನ ವಾ "ಅಕ್ಕೋಚ್ಛಿ ಮಂ ಅವಧಿ ಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೩) ಉಪನಯ್ಹನ್ತಸ್ಸ, ರಾಗವಸೇನ ವಾ "ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹಸಿತಲಪಿತಕೀಳಿತಾನಿ ಅನುಸ್ಸರತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೦) ವುತ್ತನಯೇನ ಸುಭತೋ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ, ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ವಾ "ಸೋ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಅತ್ತೋ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ"ತಿಆದಿನಾ ಮಿಚ್ಛಾಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉಪಾಯಚಿನ್ತಾವಸೇನಾತಿ ಖಿಪ್ಪಜಾಲಕುಮಿನಾದುಹಲಾದಿಉಪಕರಣಸಂವಿಧಾನಾದೀಸು ಯುತ್ತಿಚಿನ್ತನಾದಿವಸೇನ **ಪಾಪಂ ಕತ್ವಾ** ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರನಿಮಿತ್ತಂ, **"ಸುಕತಂ ಮಯಾ"**ತಿ ಪಾಮೋಜ್ಜನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಕಾರೇನ ಮೋಹೋ** ಅಞ್ಞಾಣಂ। ತತ್ಥ ಪನ "ಅಸಿವೇ ಸಿವಾ"ತಿ ವೋಹಾರೋ ವಿಯ ಞಾಣವೋಹಾರೋ। ಮಿಚ್ಛಾಸಭಾವತ್ತಾ ಪನ **ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಂತ್ವೇವ** ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕೂನವೀಸತಿಭೇದಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಸಮ್ಮಾ ಪೇಕ್ಖಿತತ್ತಾ **ಸಮ್ಮಾಞಾಣಂ** ವುಚ್ಚತಿ, ಇತರಂ ಪನ ಝಾನಾದಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾವ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ। ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿತಾಮತ್ತೇನ ವಟ್ಟತೋ **ಅವಿಮುತ್ತಾಯೇವ ಸಮಾನಾ "ವಿಮುತ್ತಾ ಮಯ"ನ್ತಿ ಏವಂಸಞ್ಞಿನೋ।** ಪಕತಿಪುರಿಸನ್ತರಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯಂ, ಗುಣವಿಯುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಕತ್ತನಿ ಅವಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಾಯಂ, ಅತ್ತನೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಲೋಕತಾ ತಸ್ಸ ಸಮೀಪತಾಸಂಯುಜ್ಜನಸಙ್ಖಾತಾಯಂ ವಾ ಅವಿಮುತ್ತಿಯಂ **ವಿಮುತ್ತಿಸಞ್ಞಿನೋ।** ಏಕನ್ತಾಕುಸಲತಾಯ ಹೀನತ್ತಾ **ಪಾಪಿಕಾ।** ಅಯಾಥಾವತಾಯ **ವಿಪರೀತಾ। ಯಥಾವುತ್ತೇನಾತಿ** "ಅವಿಮುತ್ತಾಯೇವ ಸಮಾನಾ"ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। "ಮಯಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಫಲಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿಪಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಪಕ್ಖಿಕಾನೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ... ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪನ ಫಲಧಮ್ಮಾ ವಿಮುತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹತೋ "ವಿಮುತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ। ಏತ್ಥ ಸಮ್ಮಾವಿಮುತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇ ಸಲ್ಲೇಖವತ್ಥುಮ್ಹಿ।

ಯದಿ **ನೀವರಣವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ,** ತಸ್ಮಾ ತೀಣೇವ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಜ್ಝಾಲೂ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಾ **ಥಿನಮಿದ್ಧಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾ।** ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಉದ್ಧತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಉದ್ಧಚ್ಚನ್ತಿ ಆಹ **"ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ಉದ್ಧತಾ"**ತಿ। **ವಿಚಿನನ್ತಾತಿ** ಧಮ್ಮೋತಿ ವಾ ಅಧಮ್ಮೋತಿ ವಾ ಆದಿನಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಭಾವಂ ವಿನಿಚ್ಛಿನನ್ತಾ। **ಉಪನಾಹನಸೀಲಾತಿ** ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಅನುಬನ್ಧನಸೀಲಾ। **ಇಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಉಸೂಯನ್ತಿ। **ಸಠಯನ್ತೀತಿ ಸಠಾ** ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ತಾನಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಪವೇದನಕಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ನ ಯಥಾಭೂತವಾದಿನೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ನ ಸಮ್ಮಾ ಭಾಸನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ವುತ್ತಪಚ್ಚನೀಕನಯೇನಾತಿ** "ನ ಕೋಧನಾ ಅಕ್ಕೋಧನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಅತ್ಥಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನ।

ದುಕ್ಖಂ ವಚೋ ಏತೇಸು ವಿಪ್ಪಟಿಕೂಲಗ್ಗಾಹಿತಾಯ ವಿಪಚ್ಚನೀಕಗಾಹೇಸೂತಿ **ದುಬ್ಬಚಾ**। ತೇ ಪನ ವಚನಕ್ಖಮಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ವತ್ತುಂ ದುಕ್ಖಾ"**ತಿಆದಿ। ಹೀನಾಚಾರತಾಯ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಪಾಪಕತಾಯ **ಪಾಪಕಾ**। **ಅಸದ್ಧಮ್ಮವಸೇನಾತಿ** ಅಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮವಸೇನ। ಅತ್ತನಾ ವಿಸೇಸಿತಬ್ಬವಸೇನ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಆದೀನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮದ್ವಾರಾದಿಭಾವೋ ವಿಯ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿಅಸದ್ಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗಮೇನಅಸತಂ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ತಾನಿಯೇವ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದೀನಿ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ, ತೇಸಂ ವಸೇನಾಹ **"ಸದ್ಧಾ ಏತೇಸಂ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ಯಥಾ ತಂ "ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ"ತಿ। ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿ **ಅಪ್ಪಂ ಸುತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾ,** ಸುತೇನ ಅನುಪಪನ್ನಾ। **ನತ್ಥೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಅಭಾವತ್ಥೋ ಅಯಂ ಅಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ "ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೧) ವಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾರಮ್ಭನತೋ **ಕುಚ್ಛಿತಾ** ಗಾರಯ್ಹಾ **ಸೀದನ್ತಿ** ಓಸೀದನ್ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇತಿ **ಕುಸೀತಾ** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಯ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ **ಆರದ್ಧಂ** ಪಗ್ಗಹಿತಂ **ವೀರಿಯಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾ**। ಅನುಪ್ಪಾದನೇನ **ಮುಟ್ಠಾ** ನಟ್ಠಾ ಸತಿ **ಏತೇಸನ್ತಿ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತೀ**। **ದುಟ್ಠಾತಿ** ದೂಸಿತಾ। ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ ನಾಮ ದೂಸಿತಭಾವೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವಿನಾಸಿತಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ನಟ್ಠಪಞ್ಞಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇನ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಞ್ಞಾಯ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುಬ್ಬಚಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾಪರಿವಾರಾಹಿ ಇಧ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಉದ್ಧಟತ್ತಾ ಚ ವುತ್ತಂ **"ಇಧ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಭಾರೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಯುತ್ತಿಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಪೋರಾಣಾನಂ ಆಣಾ"**ತಿ।

ಲೋಕುತ್ತರಗುಣಾನಂ ಅನ್ತರಾಯಕರನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಗುಣಾನಂ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರಂ। **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಸಂ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿಂ, ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಗಹಿತದಿಟ್ಠಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಆಮಸನತೋ **ಪರಾಮಾಸೀ**। **ದಳ್ಹಗ್ಗಾಹೀ**ತಿ "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಥಿರಗ್ಗಾಹಗ್ಗಾಹೀ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೀ**ತಿ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಕೋ। **ಕುಮ್ಮೋವಾತಿ** ಯಥಾ ಕಚ್ಛಪೋ ಅತ್ತನೋ ಪಾದಾದಿಕೇ ಅಙ್ಗೇ ಕೇನಚಿ ಘಟ್ಟಿತೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಕಪಾಲೇಯೇವ ಸಮೋದಹತಿ, ನ ಬಹಿ ನೀಹರತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ "ನ ಸುನ್ದರೋ ತವ ಗಾಹೋ, ಛಡ್ಡೇಹಿ ನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ ತಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। **ಅನ್ತೋಯೇವ** ಅತ್ತನೋ ಹದಯೇ ಏವ ಠಪೇತ್ವಾ ತಂ ವದತಿ। **ಕುಮ್ಭೀಲಗ್ಗಾಹ**ನ್ತಿ ಸಂಸುಮಾರಗ್ಗಾಹಂ। **ಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಸಂಸುಮಾರಾ ಗಹಿತಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ।

೮೪. ಏವಂ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಹೀತಿ ಅವಿಹಿಂಸನಾದೀಹಿ ಚತುಅಧಿಕಚತ್ತಾಲೀಸಪ್ಪಕಾರೇಹಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅವಿಹಿಂಸಾ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಾ? ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಮೂಲಭಾವತೋ। ಅವಿಹಿಂಸಾತಿ ಹಿ ಕರುಣಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ಸಾ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಂ ಪರೂಪಘಾತಲಕ್ಖಣಾ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾ ಓರಮಾಪನತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಪರೂಪಘಾತಲಕ್ಖಣೋ, ತಥಾ ಪರೇಸಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಾವಹರಣಂ, ಸತ್ತಿಪ್ಪಹಾರತೋಪಿ ಧನಸ್ಸಾವಹಾರೋ ಗರುತರೋತಿ। ತಥಾ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಗಬ್ಭಧಾರಣಾದಿದುಕ್ಖಾವಹನತೋ, ಪರದಾರಾತಿಕ್ಕಮೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಪರೇಸಂ ವಿಸಂವಾದನಭೇದನಮಮ್ಮಘಟ್ಟನಾನಂ ಪರೂಪಘಾತಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಏವ, ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ ಅತ್ಥಗ್ಗಾಹಾಪನತೋ ಅನತ್ಥುಪ್ಪಾದನತೋ, ಅಭಿಜ್ಝಾ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದಿಹೇತುತೋ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಹೇತುತೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಹೇತುತೋ ಪರೂಪಘಾತಲಕ್ಖಣಾ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಧಮ್ಮಿಕಪಟಿಞ್ಞೋಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಕರೋತಿ, ಪರೇ ಚ ತತ್ಥ ನಿಯೋಜೇತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಇತರೇ। ವಿಹಿಂಸಲಕ್ಖಣಾ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾ ಓರಮಾ ಅವಿಹಿಂಸಲಕ್ಖಣಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಬಲವಕಾರಣಂ। ಸೀಲಪದಟ್ಠಾನೋ ಚ ಸಮಾಧಿ, ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾ ಚ ಪಞ್ಞಾತಿ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಮೂಲಭೂತಾ ಅವಿಹಿಂಸಾ। ಅಪಿಚ ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯಾನಂ ನಿಸಮ್ಮಕಾರೀನಂ ಧೀರಾನಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನಂ ಸೀಲಂ ವಿಯ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಪಿ ಪರೇಸಂ ಹಿತಸುಖಾವಹಾವ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಕರುಣಾ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಮೂಲನ್ತಿ ಸಾ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಾ।

ತತೋ ಪರಂ ವಿಸೇಸತೋ “ಅವಿಹಿಂಸಾಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ। ತತೋ ಇದಂ ಗುಣಾನಂ ಮೂಲಭೂತಂ ಸೀಲಂ, ಏತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಟ್ಠ ಸಮ್ಮತ್ತಾ ಗಹಿತಾ। ತೇಸಂ ವಿಸೋಧನಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಏವಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನೀವರಣವಿವೇಕೋ ಗಹಿತೋ, ಆದಿತೋ ನೀವರಣದ್ವಯಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಗಹಿತಾಗಹಿತಕಾರಣಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯ** ವುತ್ತಮೇವ। ಕೋಧಸ್ಸ ಪನ ಬ್ಯಾಪಾದತೋ ಭೇದೋ **ವತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೧) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೋಧಾದಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಲ್ಲೇಖಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತತೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಸುದ್ಧಿ ಗಹಿತಾ। ಸಾ ಚ ಸುಬ್ಬಚಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಅಪ್ಪಮತ್ತತಾಹಿ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಾ ಗಹಿತಾ। ಸಮ್ಪನ್ನಸೋವಚಸ್ಸತಾದಿಗುಣಸ್ಸ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ। ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಅಯಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ ಲೋಕುತ್ತರಗುಣಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ದೂರತೋ ವಜ್ಜೇತಬ್ಬೋ, ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸಲ್ಲೇಖಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಸಲ್ಲೇಖಾಕಾರಾನಂ ಗಹಣಪಯೋಜನಂ ಅನುಪುಬ್ಬೀ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಯೋಗತೋ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋಪಿ ಬಹೂಪಕಾರೋತಿ ಆಹ **“ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸಪಿ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತು**”ನ್ತಿ।

ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಅವಿಹಿಂಸಾದೀಸು ಯಥಾವುತ್ತಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇಸು। **ಅನುವಿಧಿಯನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಅನುವಿಧಾನಾ। **ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಅವಿಹಿಂಸಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ, ತೇಸಂ ವಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಪವತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಸರಣಗಮನಂ ವಾಚಾಯ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ **“ಕಾಯೇನ ವಾ”**ತಿ। “ಸೀಲಂ ಕಾಯೇನ ಸಮಾದಿಯತೀ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಪವತ್ತಸಲ್ಲಹುಕಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ ತಥಾರೂಪಕುಸಲಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಾನಂ ಬಹೂಪಕಾರತಾ ವುತ್ತಾತಿ ನ ಸಭಾವತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ಞಾಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೮೫. ಹಿತಾಧಿಗಮಾಯಾತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ಏವ ವಾ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಏಕನ್ತಹಿತತ್ತಾ ಹಿತೋ ನಾಮ। ಪರಿವಜ್ಜನವಸೇನ ಕಮನಂ ಪವತ್ತಿ ಪರಿಕ್ಕಮನನ್ತಿ ಆಹ **“ಪರಿಕ್ಕಮನಾಯ ಪರಿವಜ್ಜನತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ। ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನುಪಾಯಸಂವಿಧಾನೇನ **ಅವಿಹಿಂಸಾ ಪಟಿಯತ್ತಾ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ। **ಸುಖೇನೇವಾ**ತಿ ಅಕಿಚ್ಛೇನೇವ। ಏತೇನೇವ **ಉಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಏತೇನೇವ ಅವಿಹಿಂಸಾಪದೇ ವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ। **ಸಬ್ಬಪದಾನೀ**ತಿ ಸೇಸಾನಿ ತೇಚತ್ತಾಲೀಸ ಪದಾನಿ।

೮೬. ಅಕುಸಲಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಅಜನಕಾ ನಾಮ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಮತ್ತದಾಯಿನೋ, **ದಿನ್ನಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ವಿಪಾಕಜನಕಾ,** ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಅಲದ್ಧೋಕಾಸಾ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಾದಯೋ ವಾ **ಅಜನಕಾ।** **ಜಾತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಜಾತಿವಸೇನ। **ಅಧೋಭಾಗಙ್ಗಮನೀಯಾ**ತಿ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ। **ಏವಂನಾಮಾ**ತಿ ನಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಸಭಾವಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ ಸತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ತಂಸಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ। ತೇನಾಹ **“ವಿಪಾಕಕಾಲೇ ಅನಿಟ್ಠಾಕನ್ತವಿಪಾಕತ್ತಾ”**ತಿ। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ, ಇಧ ಪಟಿಸನ್ಧಿಅಜನಕಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಹಗತಧಮ್ಮಾ, ಸೇಸಂ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। **ಸಬ್ಬೇ ಅಕುಸಲಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಹಿಂಸಮೇಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಇತರೇ ಸಬ್ಬೇ ಅಕುಸಲಾ ಉಪಮಾಭೂತಾ। ವಿಹಿಂಸಾ ಹಿ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ। **ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ವಿಹಿಂಸಾನಂ ಉಪಮೇಯ್ಯತಾ, ತದವಸೇಸಾನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಉಪಮಾಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಕುಸಲಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲೇನ ಇತರೇನ, ಕುಸಲಞ್ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾಪಟಿವಿರತಿಆದಿಕುಸಲೇನ ಇತರೇನ ಉಪಮೇತಬ್ಬಂ।

೮೭. **ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪನೇತಿ** ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮನೇ। ಪರಿತೋ ಲಿಮ್ಪನಟ್ಠೇನ ಪಲಿಪಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾಕದ್ದಮಂ, ತಂ ಪನ ಏಕನ್ತತೋ ಗಮ್ಭೀರಮ್ಪಿ ಹೋತೀತಿ **"ಗಮ್ಭೀರಕದ್ದಮೇ ನಿಮುಗ್ಗೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಲಿಪಂ ವಿಯ **ಪಲಿಪನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇನ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯಸಂಸನ್ದನನಯೇನ **ಏತ್ಥ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ **ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ನಾಮ ಹತ್ಥಸ್ಸ ವಾ ಪಾದಸ್ಸ ವಾ ಅಪಲಿಪನ್ನಭಾವೋ, ಸೋ ಪನ ನತ್ಥಿ। ಏಸ ನಯೋ ಉಪಮೇಯ್ಯೇಪಿ।

ತತ್ಥ ಸಿಯಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ "ಭಗವತೋ ದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಭಿಕ್ಖುಆದಯೋ ಕಥೇನ್ತೀ"ತಿ। **"ಭಗವಾಯೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ಉದ್ಧರತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಉಪಮಾಯ ತದತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ರಞ್ಞೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪುಥುಜ್ಜನಾ ತಾವತಿಟ್ಠನ್ತು, ಸಾವಕಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ಅರಿಯಾನಂ ದೇಸನಾ ಸತ್ಥುಯೇವ ದೇಸನಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಹಿ ದೇಸಿತಸುತ್ತಾನಿ ಬುದ್ಧವಚನಮೇವ, ತೇಸಂ ದೇಸನಾಯ ಲದ್ಧವಿಸೇಸಾಪಿ ಅರಿಯಾ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಾಯೇವಾತಿ।

ಅನಿಬ್ಬಿಸತಾಯಾತಿ ಅನಿಬ್ಬಿಸೇವನತಾಯ। **ಅಸಿಕ್ಖಿತವಿನಯತಾಯಾತಿ** ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿನಯಾನಂ ಸಾದರಂ ಅಸಿಕ್ಖಿತಭಾವೇನ। ತೇ ಪನ ವಿನಯಾ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪನೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ?** "ಠಾನಮೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಕಿಂ ಪನ ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಪಲಿಪಪಲಿಪನ್ನತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ "ಸೋ ವತ ಚುನ್ದಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಂ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸತ್ಥೋ ಉಪಮೇಯ್ಯಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ **"ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಾಧಾರಣತೋ ವತ್ವಾ ಪುನ ಅಸಾಧಾರಣತೋ ವಿವರನ್ತೋ **"ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪರಸ್ಸ ವಿಹಿಂಸಾಚೇತನಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇಸ್ಸತೀತಿ** ಇದಂ ಯೋ ಅವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾತಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪರೋ ಅವಿಹಿಂಸಕೋ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಆದೇಸನಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ವಚನನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ಯಾ ಏಸಾ ವಿಹಿಂಸಕಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ **ವಿಹಿಂಸಕಸ್ಸ** ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ। **ವಿಹಿಂಸಾಪಹಾನಾಯ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವಯತೋತಿ**ಆದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಏವ ಅವಿಹಿಂಸಾಯ ವಿಹಿಂಸಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನಮಾಹ। ತೇನಾಹ **"ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** "ಪಾಣಾತಿಪಾತಿಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇಸು ತೇಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಪದೇಸು।

೮೮. **ಏವನ್ತಿ** ದೇಸಿತಾಕಾರಪರಾಮಸನಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಸಲ್ಲೇಖಸ್ಸ। "ಅತ್ಥಿ ಖ್ವೇಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪರಿಯಾಯೋ"ತಿಆದೀಸು (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೩-೧೦) ವಿಯ **ಪರಿಯಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಸಲ್ಲೇಖಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। **ತೇಸಂ ವಸೇನಾತಿ** ಸಲ್ಲೇಖಾನಂ ವಸೇನ। ಮೇತ್ತಾಯ ಉಪಸಂಹರಣವಸೇನ **ಹಿತಂ ಏಸನ್ತೇನ**। ಕರುಣಾಯ ವಸೇನ **ಅನುಕಮ್ಪಮಾನೇನ। ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಪರಿತೋ ಗಹೇತ್ವಾ, ಪರಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಚ್ಚಾತಿ** ಪರಿತೋ ಇತ್ವಾ, ಸಮನ್ತತೋ ಫರಿತ್ವಾ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। **ಮಾ ಪಮಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ** "ಝಾಯಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅಞ್ಞಾಣೇನ, ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಕೇನಚಿ ಪಮಾದಕಾರಣೇನ ಮಾ ಪಮಾದಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಾಸನೇ ಹಿ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಮ್ಪಿ ಪಮಾದೋತಿ। **ವಿಪತ್ತಿಕಾಲೇತಿ** ಸತ್ತಅಸಪ್ಪಾಯಾದಿವಿಪತ್ತಿಯುತ್ತಕಾಲೇ। ಯಥಾವುತ್ತಾ ಪಞ್ಚ ಪರಿಯಾಯಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಸಾಸನಗುಣಾ ಇಧೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಝಾಯಥ, ಮಾ ಪಮಾದತ್ಥಾತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಸಾಸನೀ"**ತಿ।

ಸಲ್ಲೇಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೯. **ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ ಏವಾತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ ಇತರಾ ಚತಸ್ಸೋ ಪುಚ್ಛಾ ನಿವತ್ತೇತಿ ಇತರಾಸಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ತತ್ಥ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ ಚ "ಅಯಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅಜಾನನ್ತಾಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಬಾಹಿರಕತಾಪಸಾದಯೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಾನಸೀಲೇ ಠಿತಂ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನಾಪೀತಿ**

ಅನುಸ್ಸವಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿವಸೇನಪಿ। ಯಥಾಸಮಜ್ಝಿತಾಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಏವಮೇತನ್ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಾಪನತೋ ಏಕನ್ತತೋ ಯಾಥಾವಗ್ಗಾಹೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖೇನಪೀ**"ತಿ, ಯಾಥಾವತೋ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹುನ್ನಂ ವಚನಂ ಉಪಾದಾಯಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಸನೇ ಲೋಕೇ ಚ ನಿರುಳ್ಹತಾಯ ಅಯಂ ಆಮೇಡಿತಪಯೋಗೋತಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿರುಳ್ಹತಾಯ ಚ ಸಮ್ಪಸಾದಂ ಉಪಾದಾಯಪಿ ತದುಭಯಿಕೋ ಆಮೇಡಿತಪಯೋಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ವಚನತ್ಥಂ। **ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಂ। **ಉಪಾದಾಯಾ**ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಸೋಭನಾಯಾ**ತಿ ಸುನ್ದರಾಯ। **ಪಸತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಪಸಂಸಾಯ। ತೇಸು ಪುರಿಮೇನ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಹಿ ಸಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸೋಭತಿ। ದುತಿಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಪರಿಣಾಯಿಕಭಾವಂ। ತೇನ ಹಿ ಸಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಞಾಣಮಯೇ ವಿಯ ತಂಸಮಙ್ಗಿನಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ಞಾಣಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ "ಪಣ್ಡಿತೋ ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ ವಿಞ್ಞೂ ವಿಭಾವೀ"ತಿಆದಿನಾ ದಿಸಾಸು ಪಸಂಸಾ ಪತ್ಥರತಿ।

ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣನ್ತಿ ಕಮ್ಮಂ ಸಕೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ, ತತ್ಥ ಞಾಣಂ "ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಕಂ, ಇದಂ ನೋ ಸಕ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಜಾನನಞಾಣಂ। **ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಅನುಲೋಮತೋ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಂ ಞಾಣಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। **ನೋ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಾಯಾ**ತಿ ಬಾಹಿರಕೋ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ನೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ "**ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸಕತ್ತಾ**"ತಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಬಾಹಿರಕಸ್ಸ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಂ ಅನುರುಜ್ಝನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ "ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಿತೋ। **ಸಾಸನಿಕೋ ದ್ವೀಹಿಪೀ**ತಿ ಸಾಸನಿಕೋ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಾದೀಹಿ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ಓಕ್ಕನ್ತಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮತ್ತಾ "**ಸೇಕ್ಖೋ ನಿಯತಾಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸೇಕ್ಖಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ತೀಸುಪಿ ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಸೇಕ್ಖೋ ಇಧ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನಿಯತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ತೇನೇವಾಹಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನ್ತದ್ವಯ**ನ್ತಿ "ಸಸ್ಸತಂ, ಉಚ್ಛೇದಂ, ಕಾಮಸುಖಂ, ಅತ್ತಕಿಲಮಥ"ನ್ತಿ ಏತಂ ಅನ್ತದ್ವಯಂ। ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನನ್ತದ್ವಯಸ್ಸ ಅನುಪಗಮನಂ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಮೇವ। **ಉಜುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಉಜುಸಭಾವೇನ ಮಗ್ಗೇನ, ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮೇ ಪಸಾದಗ್ಗಹಣೇನ ಸತ್ಥರಿ ಸಙ್ಘೇ ಚ ಪಸಾದೋಪಿ ಗಹಿತೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ "**ಧಮ್ಮೇ**"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತೋ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಏಸ ನಿಯತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಞ್ಚ ವಟ್ಟತೋ ನಿಯ್ಯಾನಂ ವಿವಟ್ಟಾಧಿಗಮೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಆಗತೋ ಇಮಂ ಸದ್ಧಮ್ಮ**"ನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಸನ್ತೋ ಸದಾ ವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ಕತ್ವಾ ಸದ್ಧಮ್ಮೋತಿ ಇಮಂ ಫಲೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ। ತಯಿದಮಸ್ಸ ಆಗಮಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯೋ, ಸೋ ಚ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಾದೀಹಿ ಸಹೇವ ಇಧ ಇಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗಹನಾನೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗಹನಾನಿ ವಿನಿಬ್ಬೇಠೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹನ್ತೋ**ತಿ ಪದದ್ವಯೇನ ಪನ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಮಾಹ, **ಜಾತಿಸಂಸಾರಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಂ। ಸಮತಿಕ್ಕಮತ್ಥೋ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞತ್ಥೋ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದವಚನನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜತೀತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಕಾಲೋ ಏವ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ಯೋ ಸೋ ಅಕುಸಲಪಜಾನನಾದಿನಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಮಗ್ಗವುಟ್ಠಾನಕಾಲೋ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೋ, ತಸ್ಸ ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ**"ತಿ। **ಅಕುಸಲಞ್ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ತೇನ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಅಕುಸಲಮೂಲಾದಿಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ। **ದಸಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥ**ನ್ತಿ ಕುತೋಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಯಾವತಾ ಅನಿದ್ಧಾರಿತವಿಸೇಸಂ ಅಕುಸಲಂ ಗಹಿತನ್ತಿ? ನ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ। ಕಿಂ ವಾ ಇಮಾಯ ಯುತ್ತಿಚಿನ್ತಾಯ, ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮವಾರೇನ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದೇಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರದೇಸನಾ

ದುತಿಯವಾರೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ಕತಮಂ ಪನಾವುಸೋ”**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಸ್ಮಾ ನಿರೋಧಾರಮ್ಮಣಾಯ ಪಜಾನನಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಸಮ್ಮೋಹತೋ “ಇದಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿ ದಸಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ **“ಅಕುಸಲಂ ಪಜಾನಾತೀ”**ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ। **ತೇನೇವ ಪಕಾರೇನಾ**ತಿ “ನಿರೋಧಾರಮ್ಮಣಾಯ ಪಜಾನನಾಯ ಕಿಚ್ಚವಸೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ।

ಕುಸಲನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಕುಚ್ಛಿತೇ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಸಲಯತಿ ಚಲಯತಿ ಕಮ್ಪೇತೀತಿ **ಕುಸಲಂ,** ಕುಚ್ಛಿತೇನ ವಾ ಆಕಾರೇನ ಸಯನ್ತೀತಿ ಕುಸಾ, ಪಾಪಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ತೇ ಕುಸೇ ಲುನಾತಿ ಛಿನ್ದತೀತಿ **ಕುಸಲಂ।** ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ವಾ ಸಾನತೋ ತನುಕರಣತೋ ಞಾಣಂ ಕುಸಂ ನಾಮ, ತೇನ ಲಾತಬ್ಬಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ಕುಸಲಂ।** ಯಥಾ ವಾ ಕುಸೋ ಉಭಯಭಾಗಗತಂ ಹತ್ಥಪದೇಸಂ ಲುನಾತಿ, ಏವಮಿದಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾನುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಉಭಯಭಾಗಗತಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ಲುನಾತಿ ಛಿನ್ದತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಸೋ ವಿಯ ಲುನಾತೀತಿ **ಕುಸಲಂ।** ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ವಾ ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ಸಲನತೋ ಸಂವರಣತೋ **ಕುಸಲಂ।** ಕುಸಲಧಮ್ಮವಸೇನ ಹಿ ಅಕುಸಲಾ ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸು ದ್ವಾರೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಂವುತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕುಚ್ಛಿತೇ ವಾ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಸಲಯತಿ ಗಮೇತಿ ಅಪನೇತೀತಿ **ಕುಸಲಂ।** ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಸಾನತೋ ನಿಸಾನತೋ ತೇಜನತೋ ಕುಸಾ, ದೋಸಲೋಭಾದಯೋ। ಸಾದೀನವವಸೇನ ಚೇತನಾಯ ತಿಕ್ಖಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ। ತೇ ಕುಸೇ ಲುನಾತಿ ಛಿನ್ದತೀತಿ **ಕುಸಲಂ।** ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ವಾ ಸಾನತೋ ಅನ್ತಕರಣತೋ ವಿನಾಸನತೋ ಕುಸಾನಿ, ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಿ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ತೇಹಿ ಲಾತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ಕುಸಲಂ।** “ಕು”ಇತಿ ವಾ ಭೂಮಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ತಂಸದಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಸ್ಸ ರೂಪಾರೂಪಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಸಮ್ಪತಿ ಆಯತಿಞ್ಚ ಅನುದಹೇನ ವಿನಾಸನತೋ ಕುಂ ಸಸನ್ತೀತಿ ಕುಸಾ, ರಾಗಾದಯೋ। ತೇ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಲವನತೋ ಛಿನ್ದನತೋ **ಕುಸಲಂ।** ಪಯೋಗಸಮ್ಪಾದಿತಾ ಹಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿ। ಕುಸಲಸ್ಸ ಮೂಲನ್ತಿ **ಕುಸಲಮೂಲಂ,** ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನೇನ ಕುಸಲಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾ ನಿದಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕುಸಲಮೂಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಪನ ನ ಕುಸಲಂ ಅಕುಸಲಂ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಆರೋಗ್ಯಾನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಯಥಾ ಯಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ನ ಅರೋಗಂ ನ ಅವಜ್ಜಂ ನ ಸುಖವಿಪಾಕಂ ನ ಚ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಂ, ತಂ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಯಂ ನ ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಸಲನಸಭಾವಂ, ನ ಕುಸೇನ, ಕುಸೇಹಿ ವಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಂ, ನ ಚ ಕುಸೋ ವಿಯ ಲವನಕಂ, ತಂ ಅಕುಸಲಂ ನಾಮಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ವತ್ಥುಪಜಾನನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಾದಿವತ್ಥುನೋ ಪಜಾನನಾ ಪಟಿವೇಧೋ। ತಥಾ ಬುಜ್ಝನಕಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಅಕುಸಲಾದಿಪಜಾನನೇನಾಪೀ”**ತಿ। ತೇನೇವ ಚ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ। ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋ ಪನ “ಸಬ್ಬಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೪೬; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩) ವಚನತೋ ಅನವಸೇಸತೋ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹ **“ದೇಸನಾಯೇವಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಮನಸಿಕಾರಪಟಿವೇಧೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪವತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾಮನಸಿಕಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧೋ ಚ। ಕಸ್ಸಚಿ ಅಕೋಪನತೋ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಾ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಾಪಿ ವಿತ್ಥಾರನಯೇನೇವ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಸುದ್ಧಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಮಹಾವಿಹಾರೇ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿವಸೇನ ಪಞ್ಚನಿಕಾಯಮಣ್ಡಲೇ ನಿಸಿನ್ನಭಿಕ್ಖೂ। **ಥೇರೋ**ತಿ ತತ್ಥ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋತಿ ವದನ್ತಿ। ವತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಪನ ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ಧಾಯ **“ಆಹಂಸೂ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಥೇರೋ**ತಿ ಪನ ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ। ಸೋ ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ತಂ ತಂ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಕಥೇಸಿ। **ರಾಸಿತೋ**ತಿ ಪಿಣ್ಡತೋ, ಏಕಜ್ಝನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಣ್ಣನಾ

ಅಕೋಸಲ್ಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ಕೋಸಲ್ಲಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಕೋಸಲ್ಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ತತೋ ಪವತ್ತನತೋ, ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾಣಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಮಿತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಮಿತ್ತೋ ವಿಯ ಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಕುಸಲಂ ಕುಸಲೇನ ಪಹಾತಬ್ಬತ್ತಾ, ನ ಪನ ಕುಸಲಾನಂ ಪಹಾಯತತ್ತಾ। ಕುಸಲಮೇವ ಹಿ ಪಯೋಗಸಮ್ಪಾದಿತಂ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ। ಸಹ ಅವಜ್ಜೇಹಿ ಲೋಭಾದೀಹಿ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಾವಜ್ಜಂ**। ದುಕ್ಖೋ ಅನಿಟ್ಠೋ ಚತುಕ್ಖನ್ಧ-ಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಪಾಕೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಂ**। ತತ್ಥ ಸಾವಜ್ಜವಚನೇನ ಅಕುಸಲಾನಂ ಪವತ್ತಿದುಕ್ಖತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ದುಕ್ಖವಿಪಾಕವಚನೇನ ವಿಪಾಕದುಕ್ಖತಂ। ಪುರಿಮಞ್ಹಿ ಪವತ್ತಿಸಮ್ಭವವಸೇನ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ತಾಲನ್ತರೇ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಅವಿಸುದ್ಧಸಭಾವತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅವಿಸುದ್ಧವಿಪಾಕತಂ। ಪುರಿಮೇನ ಅಕುಸಲಂ ಕುಸಲಸಭಾವತೋ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅಬ್ಯಾಕತಸಭಾವತೋ ಸವಿಪಾಕತ್ತದೀಪಕತ್ತಾ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಅವಜ್ಜವನ್ತತಾದಸ್ಸನತೋ ಕಿಚ್ಚಟ್ಠೇನ ರಸೇನ ಅನತ್ಥಜನನರಸತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೇನ ಅನಿಟ್ಠವಿಪಾಕರಸತಂ। ಪುರಿಮೇನ ಚ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಫಲಟ್ಠೇನ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತಂ। ಪುರಿಮೇನ ಚ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ತತೋ ಹಿ ತಂ ಸಾವಜ್ಜಂ ಜಾತಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತಿ। ತಞ್ಹಿ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಸ್ಸ ಕಾರಣನ್ತಿ। **ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ, ದಸಹಿ ಕಿಲೇಸವತ್ಥೂಹಿ ವಿಬಾಧಿತಂ, ಉಪತಾಪಿತಂ ವಾ ತೇಹಿ ವಿದೂಸಿತಂ ಮಲೀನಕತಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕತಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಇದಞ್ಚ ದುಕ್ಖವಿಪಾಕತಂ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ಅಸದ್ದಹನ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ ಸಂವೇಜನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಸಾಧಾರಣಾ** ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಅಕುಸಲಸ್ಸ।

ಸರಸೇನೇವ (ಧ॰ ಸ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೧) ಪತನಸಭಾವಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಅತೀವ ಪಾತನಂ **ಅತಿಪಾತೋ,** ಸಣಿಕಂ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸೀಘಂ ಪಾತನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಾ ಸತ್ಥಾದೀಹಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಾತನಂ **ಅತಿಪಾತೋ**। ಪಯೋಗವತ್ಥುಮಹನ್ತತಾದೀಹಿ **ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ** ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಚೇತನಾಯ ಬಲವಭಾವತೋ। ಏಕಸ್ಸ ಹಿ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಹಸಾ ನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ ಸಕಿಚ್ಚಸಾಧಿಕಾಯ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತಜವನೇಹಿ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾಯ ಚ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಯ ವಸೇನ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ। ಸತಿಪಿ ಕದಾಚಿ ಖುದ್ದಕೇ ಚೇವ ಮಹನ್ತೇ ಚ ಪಾಣೇ ಪಯೋಗಸ್ಸ ಸಮಭಾವೇ ಮಹನ್ತಂ ಹನನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾ ತಿಬ್ಬಾಕಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವೋ। ಇತಿ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಚೇತನಾಯ ಬಲವಭಾವೇನೇವ ಹೋತೀತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಪಚ್ಚಯಪರಿಯಾಯೇಪಿ ತಂತಂಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚೇತನಾಯ ಬಲವತಾಯ ಏವ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಯೋಗವತ್ಥುಆದಿಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಹಿ ಅಮಹತ್ತೇಪಿ ಹನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಗುಣವನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜತಾ ಚ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಮಹತ್ತಾಮಹತ್ತೇಸು ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಕ್ಕಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚ ಮುದುತಾಯ ತಿಬ್ಬತಾಯ ಚ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜತಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಪಾಣೋ ಪಾಣಸಞ್ಞಿತಾ ವಧಕಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಉಪಕ್ಕಮೋ ವಧಕಚೇತನಾಸಮುಟ್ಠಾಪಿತೋ। ಪಞ್ಚ ಸಮ್ಭಾರಾ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾತಿ ಸಾ ಪಞ್ಚಸಮ್ಭಾರವಿನಿಮುತ್ತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ವಿಜ್ಝನಪಹರಣಾದಿವಸೇನ ಸಹತ್ಥೇನನಿಬ್ಬತ್ತೋ **ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ,** ಆಣಾಪನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ **ಆಣತ್ತಿಕೋ,** ಉಸುಸತ್ತಿಯನ್ತಪಾಸಾಣಾದಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ **ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ,** ಅದುಹಲಸಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೋ **ಥಾವರೋ,** ಆಥಬ್ಬಣಿಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಮನ್ತಪರಿಜಪ್ಪನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ **ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ,** ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಿದ್ಧಿಮಯೋ **ಇದ್ಧಿಮಯೋ** ದಾಠಾಕೋಟನಾದೀನಿ ವಿಯ।

ಯದಿ "ಮಮ ಇದ"ನ್ತಿ ಪರೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಅದಿನ್ನಂ, ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕದಾರಕಸನ್ತಕೇ ಕಥಂ ತಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹಸಞ್ಞಾಯ ಏವ ಅಭಾವತೋತಿ ಆಹ "**ಯತ್ಥ ಪರೋ**"ತಿಆದಿ। ಪರೋ ನಾಮ ವಿಞ್ಞೂ ವಾ ಅವಿಞ್ಞೂ ವಾ ಅತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಸಾಮಿಕೋ। ಅವಿಞ್ಞೂಪಿ

ಹಿ ವಿಞ್ಞುಕಾಲೇ ಯಥಾಕಾಮಂ ಕರೋನ್ತೋ **ಅದಣ್ಡಾರಹೋ**ತಿ। ಮನ್ತಪರಿಜಪ್ಪನೇನ ಪರಸನ್ತಕಹರಣಂ ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ, ವಿನಾ ಮನ್ತೇನ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇಹಿ ಪರಿಕಡ್ಢನಂ ತಾದಿಸೇನಿದ್ಧಿವಸೇನ ಇದ್ಧಿಮಯೋ ಪಯೋಗೋತಿ ಅದಿನ್ನಾದಾನೇ **ಛ ಪಯೋಗಾ ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದಯೋ** ವುತ್ತಾ। **ಯಥಾನುರೂಪ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ತಾವ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಅವಹಾರಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ತಥಾ ಆಣತ್ತಿಯೋ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯೋ ಚ। ಥಾವರೋ ಥೇಯ್ಯಾವಹಾರಪಸಯ್ಹಾವಹಾರಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾವಹಾರವಸೇನ। ತಥಾ ಸೇಸಾಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಮೇಥುನಸಮಾಚಾರೇಸೂತಿ ಸದಾರಾಸನ್ತೋಸ-ಪರದಾರಗಮನವಸೇನ ದುವಿಧೇಸು ಮೇಥುನಸಮಾಚಾರೇಸು। ಅಯಮೇವಹಿ ಭೇದೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಗೋತ್ತರಕ್ಖಿತಾ** ಸಗೋತ್ತೇಹಿ ರಕ್ಖಿತಾ। **ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತಾ** ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇಹಿ ರಕ್ಖಿತಾ। **ಸಾರಕ್ಖಾ** ಸಸಾಮಿಕಾ। ಯಸ್ಸಾ ಗಮನೇ ರಞ್ಞಾ ದಣ್ಡೋ ಠಪಿತೋ, ಸಾ **ಸಪರಿದಣ್ಡಾ**। ಭರಿಯಭಾವತ್ಥಂ ಧನೇನ ಕೀತಾ **ಧನಕ್ಕೀತಾ**। ಛನ್ದೇನ ವಸನ್ತೀ **ಛನ್ದವಾಸಿನೀ**। ಭೋಗತ್ಥಂ ವಸನ್ತೀ ಭೋಗವಾಸಿನೀ। ಪಟತ್ಥಂ ವಸನ್ತೀ **ಪಟವಾಸಿನೀ**। ಉದಕಪತ್ತಂ ಆಮಸಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾ **ಓದಪತ್ತಕಿನೀ**। ಚುಮ್ಬುಟಕಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಗಹಿತಾ **ಓಭಟಚುಮ್ಬುಟಾ**। ಕರಮರಾನೀತಾ **ಧಜಾಹತಾ**। ತಙ್ಖಣಿಕಾ **ಮುಹುತ್ತಿಕಾ**। ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ, ನ ತಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಮಾನಛನ್ದತಾಯ। ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮನೇ ಸತಿಪಿ ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪಟಿಪತ್ತಿಅಧಿವಾಸನೇ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಸೇವನಾಭಿಸನ್ಧಿಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಹೋತಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನಸ್ಸಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಸೇವನಾಚಿತ್ತೇ ಸತಿ ಪಯೋಗಾಭಾವೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸೇವನಾಪಯೋಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತಥಾ ಸತಿ ಪುರೇತರಂ ಸೇವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನೇಪಿ ತಸ್ಸಾ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಪುರಿಸಸ್ಸಪಿ ಸೇವನಾಪಯೋಗಾಭಾವೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ವಸೇನ ತಯೋ, ಬಲಕ್ಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ವಸೇನ ತಯೋತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ **ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಭಾರಾ**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅತ್ಥಭಞ್ಜಕೋತಿ ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಮ್ಮಪಥಕಥಾ ಹೇಸಾತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಸಂವಾದಕಸ್ಸ। ಮುಸಾ ವದತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಚೇತನಾ ಮುಸಾವಾದೋ,** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಅತಥಾಕಾರೇನ ವತ್ಥುನೋ ವಿಞ್ಞಾಪನಪಯೋಗೋ ಮುಸಾ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾಮುಸಾವಾದೋತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ವತ್ತುಂ "**ಅಪರೋ ನಯೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯಾ**ತಿಆದಿ ಮುಸಾವಾದಸಾಮಞ್ಞೇನ ವುತ್ತಂ। ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನಪಿ ವಿಸಂವಾದನಪುರಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದೋ। **ಪರಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಸಂವಾದನವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಸ್ಸ। **ಸೋ**ತಿ ಮುಸಾವಾದಪಯೋಗೋ।

ಸುಞ್ಞಭಾವನ್ತಿ ಪೀತಿವಿರಹಿತತಾಯ ರಿತ್ತಭಾವಂ। ಫರುಸಸದ್ದತಾಯ **ನೇವ ಕಣ್ಣಸುಖಾ**। ಅತ್ಥವಿಪನ್ನತಾಯ **ನ ಹದಯಸುಖಾ**। **ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದೋಸೇನ, ಲೋಭೇನ ವಾ ದೂಸಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ।

ಏಕನ್ತಫರುಸಾ ಚೇತನಾತಿ ಏತೇನ ದುಟ್ಠಚಿತ್ತತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ, ದುಟ್ಠಚಿತ್ತತಾ ಚಸ್ಸ ಅಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಸತಿ ಹಿ ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ತದಭಾವೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಬ್ಯಾಪಾದಾ ಸಿಯುನ್ತಿ। ಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಫರುಸವಾಚಾ ಪಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾವ ಸೀಸಂ ಏತಿ। ಪರಮ್ಮುಖಾಪಿ ಸೀಸಂ ಏತಿ ಏವಾತಿ ಅಪರೇ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ - ಸಮ್ಮುಖಾ ಪಯೋಗೇ ಅಗಾರವಾದೀನಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಸಿಯಾ ಚೇತನಾ ಬಲವತೀ, ಪರಸ್ಸ ಚ ತದತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನಂ, ನ ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಖಾತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅಕ್ಕೋಸಿತೇ ಮತೇ ಆಳಹನೇ ಕತಾ ಖಮಾಪನಾ ಉಪವಾದನ್ತರಾಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಏವಂ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಪಯುತ್ತಾ ಫರುಸವಾಚಾ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕನ್ತಫರುಸಚೇತನಾಯ ಏವ ಫರುಸವಾಚಾಭಾವಸ್ಸ ಆವಿಭಾವತ್ಥಂ। **ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೋ** ಸವನಫರುಸತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಚಿತ್ತಸಣ್ಹತಾಯ ಫರುಸವಾಚಾ ನ ಹೋತಿ** ಕಮ್ಮಪಥಾ'ಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ, ಕಮ್ಮಭಾವಂ ಪನ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಾರೇತುಂ। ಏವಂ ಅನ್ವಯವಸೇನ ಚೇತನಾಫರುಸತಾಯ ಫರುಸವಾಚಂ ಸಾಧೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಸಾಧೇತುಂ "**ವಚನಸಣ್ಹತಾಯಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಸಾ**ತಿ ಫರುಸವಾಚಾ।

ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ **ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾ**, ಇತರಾ **ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾ**। ತಥಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾಭೇದೇಹಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಂ।

ಆಸೇವನಂ ಬಹುಲೀಕರಣಂ। ಯಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತೋ, ತೇನ ಅಗ್ಗಹಿತೇ **ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ**, ಗಹಿತೇ **ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ** ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಯೋ ಕೋಚಿ ಪನ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ ದ್ವೀಹಿ ಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಸಿಜ್ಝತಿ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾವಸೇನಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅತ್ತನೋ ಪರಿಣಾಮನಂ ಚಿತ್ತೇನೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಹಿತಸುಖಂ ಬ್ಯಾಪಾದಯತೀತಿ** ಯೋ ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಂ ವಿನಾಸೇತಿ। **ಅಹೋ ವತಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಅಚ್ಚನ್ತವಿನಾಸಚಿನ್ತನಂ ದೀಪೇತಿ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ದಾರುಣಪವತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಿ। **ಯಥಾಭುಚ್ಚಗಹಣಾಭಾವೇನಾತಿ** ಯಾಥಾವಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಗಹಣೇನ। **ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ವಿತಥಂ ಪಸ್ಸತಿ। **ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋ ವಿಯಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಆಸೇವನಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜತಂ, ಮಹನ್ತತಾಯ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಗಹಿತಾಕಾರವಿಪರೀತತಾತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಿತಾಕಾರಸ್ಸ ವಿಪರೀತಭಾವೋ। **ವತ್ಥುನೋತಿ** ತಸ್ಸಾ ಅಯಥಾಭೂತಸಭಾವಮಾಹ। **ತಥಾಭಾವೇನಾತಿ** ಗಹಿತಾಕಾರೇನೇವ **ತಸ್ಸ** ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ, **ತಸ್ಸ** ವಾ ವತ್ಥುನೋ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ** ಏವಮೇತಂ, ನ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ।

ಧಮ್ಮತೋತಿ ಸಭಾವತೋ। **ಕೋಟ್ಠಾಸತೋತಿ** ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾದೀಸು ಚಿತ್ತಙ್ಗಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಯಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೇತನಾಧಮ್ಮಾತಿ** ಚೇತನಾಸಭಾವಾ।

ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತಾತಿ ಏತ್ಥ ನನು ಚೇತನಾ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಕಮ್ಮಪಥೇಸು ನ ವುತ್ತಾತಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತನ್ನಂ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವೋ ನ ಯುತ್ತೋತಿ? ನ, ಅವಚನಸ್ಸ ಅಞ್ಞಹೇತುಕತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಚೇತನಾಯ ಅಕಮ್ಮಪಥತ್ತಾ ಕಮ್ಮಪಥರಾಸಿಮ್ಹಿ ಅವಚನಂ, ಕದಾಚಿ ಪನ ಕಮ್ಮಪಥೋ ಹೋತಿ, ನ ಸಬ್ಬದಾತಿ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಸ್ಸ ಅನಿಯತತ್ತಾ ಅವಚನಂ। ಯದಾ ಪನ ಕಮ್ಮಪಥೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ಕಮ್ಮಪಥರಾಸಿಸಙ್ಗಹೋ ನ ನಿವಾರಿತೋ। ಏತ್ಥಾಹ - ಯದಿ ಚೇತನಾಯ ಸಬ್ಬದಾ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಾಭಾವತೋ ಅನಿಯತೋ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವೋತಿ ಕಮ್ಮಪಥರಾಸಿಮ್ಹಿ ಅವಚನಂ, ನನು ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಅನಿಯತೋ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವೋತಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಪಥರಾಸಿಮ್ಹಿ ಅವಚನಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮಪಥತಾತಂಸಭಾಗತಾಹಿ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಚೇತನಾಪಿ ತತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಸಾ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕಾತಿ ಪಾಕಟೋ, ತಸ್ಸಾ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವೋತಿ ನ ವುತ್ತಾ ಸಿಯಾ। ಚೇತನಾಯ ಹಿ - "ಚೇತನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಮ್ಮಂ ವದಾಮಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೬.೬೩; ಕಥಾ॰ ೫೩೯), ತಿವಿಧಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಸಞ್ಚೇತನಾ ಅಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮ"ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಕಥಾ॰ ೫೩೯) ಕಮ್ಮಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ, ಕಮ್ಮಂಯೇವ ಚ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತೀನಂ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖದುಕ್ಖಾನಞ್ಚ ಪಥಭಾವೇನ ಪವತ್ತಂ ಕಮ್ಮಪಥೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಪಾಕಟೋ ತಸ್ಸಾ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವೋ, ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಪನ ಚೇತನಾಸಮೀಹನಭಾವೇನ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತಭಾವೋ ಚೇತನಾಜನಿತಪಿಟ್ಠಿವಟ್ಟಕಭಾವೇನ ಸುಗತಿದುಗ್ಗತಿತದುಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖದುಕ್ಖಾನಂ ಪಥಭಾವೋ ಚಾತಿ ನ ತಥಾ ಪಾಕಟೋ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವೋತಿ ತೇಯೇವ ತೇನ ಸಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಪಥರಾಸಿಭಾವೇನ ನ ವುತ್ತಾ , ಅತಥಾಜಾತಿಯಕತ್ತಾ ವಾ ಚೇತನಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಮೂಲಂ ಪತ್ವಾತಿ** ಮೂಲದೇಸನಂ ಪತ್ವಾ, ಮೂಲಸಭಾವೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ವುಚ್ಚಮಾನೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಇದಂ "ಪಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಏವ ವಾ"ತಿ ಇಮಾಯ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛಕಪಾಳಿಯಾ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ, ತದೇವ ತಂ ವೇರಮಣಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಂ। ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುತೋ ಏವ ಹಿ ವಿರತೀತಿ। **ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ವಾ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಮೇವ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ।

ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೧೪) "ಯಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನೀತಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ತೋತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಂ ಸಙ್ಖಾರಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ। ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುನೋ "ಇತ್ಥೀ, ಪುರಿಸೋ"ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ **ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣೋತಿ ಏಕೇ।** "ಏಕೋ ದಿಟ್ಠೋ, ದ್ವೇ ಸುತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಪನೇ **ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತವಸೇನ। ತಥಾ ಅಭಿಜ್ಝಾತಿ** ಏತ್ಥ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೋ "ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತವಸೇನಾ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಉಪಸಂಹರತಿ, ನ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣತಂ ಏವ ದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾಯನತೋ। "ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಾಪಿ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ** ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮವಿಸಯಾವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಸ್ಸಾ **ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣತಾ** ವುತ್ತಾ। ಕಥಂ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಬ್ಬೇ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋನ್ತೀತಿ? ಸಾಧಾರಣತೋ। "ನತ್ಥಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ"ತಿ ಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಅತ್ಥತೋ ರೂಪಾರುಪಾವಚರಧಮ್ಮಾಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಸುಖಬಹುಲತಾಯ ರಾಜಾನೋ ಹಸಮಾನಾಪಿ "ಚೋರಂ ಘಾತೇಥಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಹಾಸೋ ಪನ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಕೇಸಞ್ಚೀತಿ ಸಹಜಾತಾನಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀನಂ। **ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಭಾವಕಟ್ಠೇನಾತಿ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಕಟ್ಠೇನ। **ಕೇಸಞ್ಚೀತಿ** ಅಸಹಜಾತಾನಂ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನಾತಿ** ಏತೇನ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಲೋಭಸ್ಸ ಉಪಕಾರತಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನಟ್ಠೋ ಹಿ ಮೂಲಟ್ಠೋ, ಸೋ ಚ ಹೇತುಪಚ್ಚಯತಾಅವಿನಾಭಾವೀ, ತೇನ ಚೇತ್ಥ ಮೂಲಮಿವ ಮೂಲನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ "ಕೇಸಞ್ಚೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸಹಜಾತಾನಂ ಮೂಲಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ರತ್ತೋ ಖೋತಿ**ಆದಿನಾ ಸುತ್ತಪದೇನಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಲೋಭಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣತಂ ವಿಭಾವೇತಿ, ನ ಮೂಲಟ್ಠೇನುಪಕಾರತ್ಥಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ತೇಸಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯತ್ತಾಭಾವತೋ।

ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಣ್ಣನಾ

ವೇರನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಂ। ಸೋ ಹಿ ವೇರಹೇತುತಾಯ "ವೇರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ **ಮಣತಿ** "ಮಯಿ ಇಧ ಠಿತಾಯ ಕಥಮಾಗಚ್ಛಸೀ"ತಿ ತಜ್ಜೇನ್ತೀ ವಿಯ ನಿವಾರೇತೀತಿ **ವೇರಮಣೀ।** ತೇನಾಹ **"ಪಜಹತೀ"**ತಿ। "ವಿರಮಣೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಏವ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೭೦೩, ೭೦೪) ಏವ ನಿದ್ದಿಸನವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಾ। ಅಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತತೋ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುತೋ ವಿರತಿ **ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿ,** ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿರತಿ **ಸಮಾದಾನವಿರತಿ,** ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿರತಿ **ಸಮಾದಾನವಿರತಿ,** ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ಪವತ್ತಾವಿರತಿ **ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತಿ।**

ಜೀವಮಾನಸಸಸ್ಸ ಮಂಸರುಧಿರಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ **ಅಲ್ಲಸಸಮಂಸಂ। ಮುಞ್ಚಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಕರುಣತಾಯ। **ಸಚ್ಚಂ ವತ್ವಾ** "ಏತೇನ ಸಚ್ಚವಜ್ಜೇನ ಮಯ್ಹಂ ಮಾತು ರೋಗೋ ಸಮ್ಮತೂ"ತಿ **ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ।**

ಮಹಾಸಪ್ಪೋತಿ ಅಜಗರೋ। **ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಗಮಾಸಿ** ಸೀಲತೇಜೇನ।

ಕೋಸಲ್ಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಞಾಣಂ, ಕೋಸಲ್ಲೇನ, ಕೋಸಲ್ಲತೋ ವಾ **ಪವತ್ತಿಯಾ** ಉಪಗಮನತೋ। **ಕುಚ್ಛಿತಸಯನತೋತಿ** ಕುಚ್ಛಿತೇನಾಕಾರೇನ ಸಯನತೋ ಅನುಸಯನತೋ, ಪವತ್ತನತೋ ವಾ। "ವೇರಮಣಿಕುಸಲಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾಪಿ ಪುಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿ "ಕುಸಲಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಾ, "ಕುಸಲ"ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಾ।

ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಾಳಿಯಂ ವಿರತಿಯೋವ ಆಗತಾ, ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭಂ॰ ೭೦೪) ಪನ ಚೇತನಾಪಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ದೀಪಿತಾತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "**ಚೇತನಾಪಿ ವಟ್ಟನ್ತಿ ವಿರತಿಯೋಪೀ**"ತಿ ಆಹ।

ಅನಭಿಜ್ಝಾ ಹಿ ಮೂಲಂ ಪತ್ವಾ ಕಮ್ಮಪಥಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಪತ್ವಾ ಅನಭಿಜ್ಝಾತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮೋ ಮೂಲತೋ ಅಲೋಭೋ ಕುಸಲಮೂಲಂ ಹೋತೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾರಮ್ಮಣಾ ತದಾರಮ್ಮಣಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಆರಮ್ಮಣಾ ಕಥಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾನಿ ಪಜಹನ್ತೀತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅನಭಿಜ್ಝಾ ...ಪೇ॰... ವಿರಮನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅಭಿಜ್ಝಂ ಪಜಹನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತತೋ ವಿರತಿ ಅತ್ಥಿ ಅನಭಿಜ್ಝಾದೀಹೇವ ತಪ್ಪಹಾನಸಿದ್ಧಿತೋ। **ತೇಸು ಅಲೋಭೋ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪ್ಪನಾವಾರನ್ತಿ ನಿಗಮನವಾರಂ। **ಏಕೇನ ನಯೇನಾ**ತಿ ವೇದನಾದಿವಸೇನ ಅರೂಪಮುಖೇನೇವ ಅನೇಕವಿಧೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಏಕೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಯೇನ। "**ಠಪೇತ್ವಾ ಅಭಿಜ್ಝಂ ನವ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ**"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ದಸಾ**ತಿ ವಾ ಇದಂ "ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ "ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಚ ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಚಾ"ತಿ। "ಠಪೇತ್ವಾ ಅಭಿಜ್ಝ"ನ್ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾವ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾನಂ ನವಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ **ದಸಾ**ತಿ ಇದಂ ಉಭಯಥಾಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಅಭಿಜ್ಝಾ ಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬಾಪಿ ಸತಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಂ ನಾತಿವತ್ತತೀತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ರೂಪತಣ್ಹಾ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ತಾಯ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇಪಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಲಭತೇವ, ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಪನ ಉಪಾದಾಯ "ಠಪೇತ್ವಾ ಅಭಿಜ್ಝ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "**ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಮ್ಮಪಥಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ**"ನ್ತಿ। ಅಭಿಜ್ಝಾಲೋಭಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಸಿದ್ಧಭೇದಂ ಉಪಾದಾಯ "**ಇಮೇ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ತಣ್ಹಾ "ಸಮುದಯಸಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚ**"ನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮಾಹ ಯಥಾ "ರಾಗಕ್ಖಯೋ ದೋಸಕ್ಖಯೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧೪)। ಸಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಯ ಸಙ್ಖತಸಭಾವೇ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ ಗಹಿತೇ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಯ ಅಸಙ್ಖತಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಆವತ್ತತಿ, ಏಕನ್ತಸಾವಜ್ಜೇ ಆಚಯಗಾಮಿಲಕ್ಖಣೇ ಸಮುದಯಸಚ್ಚೇ ಗಹಿತೇ ಸಾವಜ್ಜಾ ವಿಗಮನಂ ಅಪಚಯಗಾಮಿಲಕ್ಖಣಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಆವತ್ತತೀತಿ ದ್ವೇ ಆವತ್ತಹಾರವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ **ನೇತ್ತಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ४.ನಿದ್ದೇಸವಾರ) -

"ಏಕಮ್ಹಿ ಪದಟ್ಠಾನೇ, ಪರಿಯೇಸತಿ ಸೇಸಕಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ।
ಆವತ್ತತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇ, ಆವತ್ತೋ ನಾಮ ಸೋ ಹಾರೋ"ತಿ॥

ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾತಿ ಕಾಮರಾಗರೂಪರಾಗಾದಿಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇಹಿ, ಸಬ್ಬತೋ ವಾ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾದಿಆಕಾರತೋ, ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ವಾ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನೇವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ। **ನೀಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಪನೇತ್ವಾ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। **ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅನವಕಾರೀಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ರೂಪವೇದನಾದೀಸು ಕಞ್ಚಿ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕತ್ವಾ, ಏಕೇಕತೋ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮೂಹತೋವ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸ್ಮೀ**ತಿ ಅಹಮಸ್ಮೀತಿ ಮಾನಗ್ಗಾಹವಸೇನ। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ನಿರವಸೇಸತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಸಮೂಹಗ್ಗಹಣಾಕಾರೇನಾ**"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ "**ದಿಟ್ಠಿಸದಿಸಂ ಮಾನಾನುಸಯ**"ನ್ತಿ। "ಯಂ ರೂಪಂ ತಂ ಅಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಿ ರೂಪಾದಿಂ "ಅಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಮಾನೋಪಿ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾತಿ ಆಹ "**ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅಸ್ಮೀತಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿಸದಿಸೋ**"ತಿ। **ಪರಿಚ್ಛೇದಕರೋತಿ**

ಓಸಾನಪರಿಚ್ಛೇದಕರೋ ಇತೋ ಪರಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾಭಾವಕರಣತೋ। **ಕಮ್ಮಪಥದೇಸನಾಯಾತಿ** ಕಮ್ಮಪಥಮುಖೇನ ಪವತ್ತಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಾಯ। **ಮನಸಿಕಾರಪ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಮನಸಿಕಾರಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನ।

ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಹಾರವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೦. **ಆಹರತೀತಿ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೧೧) ಆನೇತಿ, ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಉಪಟ್ಠಮ್ಭೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ** ಪಸುತಾ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ಲೋಕೇ ಜಾತವೋಹಾರೋ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ನಿಕ್ಖಮನಂ, ತಾವ ಸಮ್ಭವೇಸಿನೋ। ಏಸ ತಾವ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕೇಸು ಭೂತಸಮ್ಭವೇಸಿವಿಭಾಗೋ, ಇತರೇಸು ಪನ ಪಠಮಚಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಸಮ್ಭವ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ವಸೇನ ಪಸೂತಿಪರಿಯಾಯೋ, ಇತರೇಸಂ ವಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋ। ಪಠಮಚಿತ್ತಪಠಮಇರಿಯಾಪಥಕ್ಖಣೇಸು ಹಿ ತೇ ಸಮ್ಭವಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಏಸನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ನಾಮ, ನ ತಾವ ಭೂತಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ। **ಭೂತಾಯೇವ** ಸಬ್ಬಸೋ ಭವೇಸನಾಯ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। **ನ ಪುನ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ಯೋ ಚ ಕಾಲಘಸೋ ಭೂತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೯೦) ಭೂತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವವಾಚಿತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ವಾ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ** "ಅಗ್ಗಿನಾ ವಾ ಉದಕೇನ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೭೬) ವಿಯ।

ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪಟ್ಠಪನಮೇವೇತ್ಥಆಹಾರೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಅನುಗ್ಗಹೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ "**ವಚನಭೇದೋ...ಪೇ॰... ಏಕೋಯೇವಾ**"ತಿ। **ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಸತ್ತಸ್ಸಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನಂ। ಯಥಾ "ವಸ್ಸಸತಂ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ **ಠಿತಿಯಾತಿ** ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸಾ ಪನ ಅವಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಆಹ "**ಅವಿಚ್ಛೇದಾಯಾ**"ತಿ। ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧಧಮ್ಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾ**"ತಿ। **ಏತಾನೀತಿ** ಠಿತಿಅನುಗ್ಗಹಪದಾನಿ। **ಉಭಯತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ,** ನ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ।

ವತ್ಥುಗತಾ ಓಜಾ ವತ್ಥು ವಿಯ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಆಹರಿತಬ್ಬತಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅಜ್ಝೋಹರಿತಬ್ಬತೋ ಆಹಾರೋ**"ತಿ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಓಜಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ "ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ಓಜಟ್ಠಮಕರೂಪಾನಿ ಆಹರತೀ"ತಿ ವಕ್ಖತಿ। **ಓಳಾರಿಕತಾ** ಅಪ್ಪೋಜತಾಯ, ನ ವತ್ಥುನೋ ಥೂಲತಾಯ, ಕಥಿನತಾಯ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪರಿತ್ತಾ ಓಜಾ ಹೋತಿ, ತಂ ಓಳಾರಿಕಂ। ಸಪ್ಪಾದಯೋ ದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದಕತಾಯ ಓಳಾರಿಕಾವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಸಾಣಾದೀನಂ ತಿವಸ್ಸಛಡ್ಡಿತಾನಂ ಪೂತಿಭೂತತ್ತಾ ಮುದುಕತಾತಿ ವದನ್ತಿ, ತರಚ್ಛಖೇಳತೇಮಿಕತಾಯ ಪನ ತಥಾಭೂತಾನಂ ತೇಸಂ ಮುದುಕತಾ। ಧಮ್ಮಸಭಾವೋ ಹೇಸ। **ಸಸಾನಂ ಆಹಾರೋ ಸುಖುಮೋ** ತರುಣತಿಣಸಸ್ಸಖಾದನತೋ। **ಸಕುಣಾನಂ ಆಹಾರೋ ಸುಖುಮೋ** ತಿಣಬೀಜಾದಿಖಾದನತೋ। **ಪಚ್ಚನ್ತವಾಸೀನಂ ಸುಖುಮೋ,** ತೇಸಞ್ಹಿ ಸಾಕಪಣ್ಣಸುಕ್ಖಕುರಪದುಮಪತ್ತಮ್ಪಿ ಆಹಾರೋತಿ। **ತೇಸಂ** ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀನಂ। **ಸುಖುಮೋತ್ವೇವಾತಿ** ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಾದಾಯ, ಅಥ ಖೋ ಸುಖುಮೋ ಇಚ್ಚೇವ **ನಿಟ್ಠಂ ಪತ್ತೋ** ತತೋ ಪರಂ ಸುಖುಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

ವತ್ಥುವಸೇನ ಪನೇತ್ಥ ಆಹಾರಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಅಪ್ಪೋಜಮಹೋಜತಾಹಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏತ್ಥ ಚಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಸ್ಸಮನ್ತಿ** ಖುದಾವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸರೀರಖೇದಂ। **ವಿನೋದೇತೀತಿ** ವತ್ಥು ತಸ್ಸ ವಿನೋದನಮತ್ತಂ ಕರೋತಿ। **ನ ಪನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಪಾಲೇತುನ್ತಿ** ಸರೀರಂ ಯಾಪೇತುಂ ನಪ್ಪಹೋತಿ ನಿಸ್ಸಾರತ್ತಾ। **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತುಂ** ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಅಪೂರಣತೋ।

ಛಬ್ಬಿಧೋಪೀತಿ ಇಮಿನಾ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಿತಬ್ಬತಮಾಹ। ಆಹಾರಸ್ಸದೇಸನಾಕ್ಕಮೇನೇವೇತ್ಥ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ದುತಿಯಾದಿತಾ, ನ ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಆಹ "**ದೇಸನಾನಯೋ ಏವಾ**"ತಿಆದಿ। ಮನಸೋ ಸಞ್ಚೇತನಾ, ನ ಸತ್ತಸ್ಸಾತಿ

ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಮನೋಗಹಣಂ ಯಥಾ "ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧), ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಚಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೯೯) ಆಹ **"ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾತಿ ಚೇತನಾ ಏವಾ"**ತಿ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತಂ, ನ ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ।

ಪುಬ್ಬೇ "ಆಹಾರನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಯದಿ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ಆಹಾರಟ್ಠೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಚೋದೇತಿ। **ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇಮೇಯೇವ ಚತ್ತಾರೋ ವುತ್ತಾ**ತಿ ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಚತ್ತಾರೋವ ವುತ್ತಾ, ಇಮೇ ಏವ ಚ ವುತ್ತಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತ್ತಾ**ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪನ ತಥಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಚಾತಿ ಸಮಾನೇಪಿ ಪಚ್ಚಯತ್ತೇ ಅತಿರೇಕಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹಾರಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಅತಿರೇಕಪಚ್ಚಯತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ** ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೭೦೮; ಪಟ್ಠಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಚ್ಚಯುದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ) "ರೂಪಾರೂಪಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕತ್ತೇನ ಉಪಕಾರಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ। ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕತ್ತಞ್ಹಿ ಸತಿಪಿ ಜನಕತ್ತೇ ಅರೂಪೀನಂ ಆಹಾರಾನಂ ಆಹಾರಜರೂಪಸಮುಟ್ಠಾಪಕರೂಪಾಹಾರಸ್ಸ ಚ ಹೋತಿ, ಅಸತಿ ಪನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕತ್ತೇ ಆಹಾರಾನಂ ಜನಕತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕತ್ತಂ ಪಧಾನಂ। ಜನಯಮಾನೋಪಿ ಹಿ ಆಹಾರೋ ಅವಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಯಮಾನೋ ಏವ ಜನೇತೀತಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಭಾವೋ ಏವ ಆಹಾರಭಾವೋ। **ವೇದನಾಯ ಫಸ್ಸೋ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ**। "ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। "ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬) ವಚನತೋ **ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ**। "ಚೇತನಾ ತಿವಿಧಂ ಭವಂ ಜನೇತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। "ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿ ಪನ ವಚನತೋ **ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ**। ನ ಹಿ ಓಕ್ಕನ್ತಿವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವೇ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಅತ್ತಸಮ್ಭವೋ। ಯಥಾಹ "ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಹಿ, ಆನನ್ದ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ನ ಓಕ್ಕಮಿಸ್ಸಥ, ಅಪಿ ನು ಖೋ ನಾಮರೂಪಂ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಸಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಥಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೫)। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸುತ್ತೇನ ಸಾಧೇತುಂ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಏವಂ ಯದಿಪಿ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ಆಹಾರಟ್ಠೋ, ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಾಯ ಪನ ಇಮೇ ಏವ ಆಹಾರಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ತಂ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಂ ಅವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೋ ಪನೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಮುಖೇ ಠಪಿತಮತ್ತೋಯೇವ** ಅಸಙ್ಖಾದಿತೋ, ತತ್ತಕೇನಪಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಏವ। ತೇನಾಹ **"ಅಟ್ಠ ರೂಪಾನಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀ"**ತಿ। ಸುಖವೇದನಾಯ ಹಿತೋ **ಸುಖವೇದನಿಯೋ**। **ಸಬ್ಬಥಾಪೀ**ತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿವಸೇನ। ಯತ್ತಕಾ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಪಕಾರಭೇದಾ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೋಪಿ **ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ**। ಯಥಾರಹಂ **ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಆಹರತಿ,** ಅನಾಹಾರಕೋ ನತ್ಥಿ।

ಸಬ್ಬಥಾಪೀತಿ ಇಧಾಪಿ ಫಸ್ಸಾಹಾರೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತಿಸನ್ತತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಕಾಯದಸಕಂ ಭಾವದಸಕಂ ವತ್ಥುದಸಕನ್ತಿ ತಿವಿಧಸನ್ತತಿವಸೇನ। **ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯನಯೇನಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯವಿಧಿನಾ। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತನಾಮಸ್ಸ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಿನ್ದ್ರಿಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತೋಯೇವ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯತಾಯ ತಂ ಆಹಾರೇತೀ ವುತ್ತಂ, ಸಹಜಾತರೂಪೇಸು ಪನ ವತ್ಥುನೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ, ಸೇಸರೂಪಸ್ಸ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। **ತಾನೀ**ತಿ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ಅನಪುಂಸಕಾನಮ್ಪಿ ನಪುಂಸಕೇಹಿ ಸಹ ವಚನತೋ।

ಸಾಸವಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾವ ವುತ್ತಾ। ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಭಾವದಸ್ಸನಂ ಹೇತನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯಥಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಪಚ್ಚಯತಾಯ ಏತೇಸಂ ಆಹಾರಟ್ಠೋ, ಏವಂ ಅವಿಸೇಸತೋಪೀತಿ ದಸ್ಸನ್ತೇನ **"ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತತಂಸಮುಟ್ಠಾನಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ತೇಹಿ ಫಸ್ಸಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಞ್ಚೇವ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಪಯುತ್ತ**ಗ್ಗಹಣಂ ಯಥಾರಹತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, **ಸಮುಟ್ಠಾನ**ಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಅವಿಸೇಸತೋ।

ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತೋ ಆಹಾರಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತೀತಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತೋಯೇವ ರೂಪಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಓಜಟ್ಠಮಕರೂಪಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನೇವ ಪನಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ। **ಫುಸನ್ತೋಯೇವಾ**ತಿ ಫುಸನಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏವ। **ಆಯೂಹಮಾನಾವಾ**ತಿ ಚೇತಯಮಾನಾ ಏವ ಅಭಿಸನ್ದಹನ್ತೀ ಏವ। **ವಿಜಾನನ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ವಿಜಾನನ್ತಮೇವ ಆಹಾರಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಆಹಾರಕಿಚ್ಚಸಾಧನಞ್ಚ ತೇಸಂ ವೇದನಾದಿಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪವತ್ತನಮೇವ।

ಕಾಯಟ್ಠಪನೇನಾತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ಕಮ್ಮಜಾದಿರೂಪಂ ಕಮ್ಮಾದಿನಾವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಕಮ್ಮಜನಿತೋಪೀ**"ತಿಆದಿ। ಉಪಾದಿನ್ನರೂಪಸನ್ತತಿಯಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನೇನೇವ ಉತುಚಿತ್ತಜರೂಪಸನ್ತತೀನಮ್ಪಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಸಿದ್ಧಿ ಹೋತೀತಿ "**ದ್ವಿನ್ನಂ ರೂಪಸನ್ತತೀನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ "**ಅನುಪಾಲಕೋ ಹುತ್ವಾ**"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಹೇತುತಾ ಹಿ ಯಾಪನಾ ಅನುಪಾಲನಾ।

ಸುಖಾದಿವತ್ಥುಭೂತನ್ತಿ ಸುಖಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ। ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಹಿ ವಸತಿ ಏತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ವತ್ಥೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಫುಸನ್ತೋಯೇವಾ**ತಿ ಇದಂ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಫುಸನಸಭಾವತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೇನ ವಿನಾ ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ। ವೇದನಾಪವತ್ತಿಯಾ ವಿನಾ ಸತ್ತಾನಂ ಸನ್ಧಾವನತಾ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ಸುಖಾದಿ...ಪೇ॰... ಹೋತೀ**"ತಿ, ನ ಚೇತ್ಥ ಸಞ್ಞೀಭವಕಥಾಯಂ ಅಸಞ್ಞೀಭವೋ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸಾಪಿ ವಾ ಕಾರಣಭೂತವೇದನಾಪವತ್ತಿವಸೇನೇವ ಠಿತಿಯಾ ಹೇತುನೋ ಅಬ್ಯಾಪಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ "**ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ...ಪೇ॰... ಭವಮೂಲನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಠಿತಿಯಾ ಹೋತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತತೋ ಏವ "ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಜಾನನ್ತಮೇವಾತಿ ಉಪಪತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ವಿಜಾನನ್ತಮೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋತಿ।

ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಆದೀನವವಿಭಾವನತೋ। **ನಿಕನ್ತೀ**ತಿ ನಿಕಾಮನಾ। ರಸತಣ್ಹಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಸಾ ಹಿ ಕಬಳೀಕಾರೇ ಆಹಾರೇ ಬಲವತೀ। ತೇನೇವ ತತ್ಥ ಅವಧಾರಣಂ ಕತಂ। ಭಾಯತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಭಯಂ, ನಿಕನ್ತಿಯೇವಭಯಂ** ಮಹಾನತ್ಥಹೇತುತೋ। **ಉಪಗಮನಂ** ವಿಸಯಿನ್ದ್ರಿಯವಿಞ್ಞಾಣೇಸು ವಿಸಯವಿಞ್ಞಾಣೇಸು ಏವ ಚ ಸಙ್ಗತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿ, ತಂ ವೇದನಾದಿಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ "**ಭಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಧಾರಣೇ ಪಯೋಜನಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವನಯೋ। **ಆಯೂಹನಂ** ಅಭಿಸನ್ದಹನಂ, ಸಂವಿಧಾನನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತಂ ಭವೂಪಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ "**ಭಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿನಿಪಾತೋ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಸೋ ಭವೂಪಪತ್ತಿಹೇತುಕಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅನತ್ಥಾನಂ ಮೂಲಕಾರಣತ್ತಾ "**ಭಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। ಇದಾನಿ ನಿಕನ್ತಿಆದೀನಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕಿಂಕಾರಣಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ನಿಕನ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಆಲಯಂ ಜನೇತ್ವಾ, ತಣ್ಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಫಸ್ಸ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಾತಿ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಭೇದಂ ಫಸ್ಸಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಾ। **ಫಸ್ಸಸ್ಸಾದಿನೋ**ತಿ ಕಾಯಸಮ್ಫಸ್ಸವಸೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದನಸೀಲಾ। ಕಾಯಸಮ್ಫಸ್ಸವಸೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬತಣ್ಹಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಫಸ್ಸಾಹಾರಾದೀನವದಸ್ಸನೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಂ ಉದ್ಧಟಂ "**ಪರೇಸಂ ರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತೇಸೂ**"ತಿಆದಿನಾ। **ಫಸ್ಸಸ್ಸಾದಿನೋ**ತಿ ವಾ ಫಸ್ಸಾಹಾರಸ್ಸಾದಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿ ಹಿ ಫಸ್ಸಾಹಾರೇ ಸತ್ತಾನಂ ಫಸ್ಸಾರಮ್ಮಣೇ ಅಸ್ಸಾದೋ, ನಾಸತೀತಿ। ತೇನಾಹ "**ಫಸ್ಸಸ್ಸಾದಮೂಲಕ**"ನ್ತಿಆದಿ।

ಜಾತಿನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಭಯಸ್ಸ ಅಭಿನಿಪಾತಸಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ "**ತಮ್ಮೂಲಕ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಮ್ಮಾಯೂಹನನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಭಿನಿಪತತೀತಿ ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತತಿ। ಪಠಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸುಸದಿಸೇ ಭವೇ ಅಭಿನಿಪಾತಸದಿಸೀತಿ। **ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ**ತಿ ನಾಮರೂಪನಿಬ್ಬತ್ತಿಮೂಲಕತ್ತಾ।

ತತ್ರಾತಿ ತಾಸು ಉಪಮಾಸು। **ಭೂತಮತ್ಥಂ ಕತ್ವಾತಿ** ನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಮತ್ಥಂ, ಅಥ ಖೋ ಭೂತಂ ಭೂತಪುಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ। ಪಾಥೇಯ್ಯಹತ್ಥೇಸು ಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ಪಾಥೇಯ್ಯಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಗನ್ತ್ವಾ ಪಾಥೇಯ್ಯಂ ನಿಟ್ಠಾಸೀ"**ತಿ। **ಗನ್ತ್ವಾ** ತಿ ವಾಗಮನಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾತುರತಾಯ ಘನಚ್ಛಾಯಂ ರುಕ್ಖಂ ಉಪಗನ್ತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ **ವಿರಳಚ್ಛಾಯಾಯಂ ನಿಸೀದಿಂಸು। ನ ದಾನಿ ಸಕ್ಕಾ ತಂ ಮಯಾ ಕಾತುಂ** ಅತಿದುಬ್ಬಲಭಾವತೋ। ಪರಿಕ್ಖಲಿತಗತಿತರುಣದಾರಕೋ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾಭಿಭೂತೋ ಚ, ತಸ್ಮಾ **ಗಚ್ಛನ್ತೋಯೇವ ಮತೋ।**

ಸಜಾತಿಮಂಸತಾಯಾತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೬೩) ಸಮಾನಜಾತಿಮಂಸತಾಯ, ಮನುಸ್ಸಮಂಸತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ಮನುಸ್ಸಮಂಸಂ, ತಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ ಪಟಿಕುಲಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ವಜ್ಜಿತಂ, ಮನುಸ್ಸಮಂಸೇಸುಪಿ ಞಾತಿಮಂಸಂ ಅಯುತ್ತಪರಿಭೋಗತಾಯ ಪಟಿಕೂಲಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಪುತ್ತಮಂಸಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಪಿಯಪುತ್ತಮಂಸಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ತರುಣಮಂಸಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಆಮಕಮಂಸಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಗೋರಸಾಭಿಸಙ್ಖತಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಲೋಣಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಧೂಪಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಹೇಟ್ಠಿಮತೋ ಉತ್ತರುತ್ತರಸ್ಸ ಪಟಿಕೂಲತರಭಾವಕಾರಣತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಪುತ್ತಮಂಸಸದಿಸನ್ತಿ** ಪಟಿಕೂಲತಾಉಪಟ್ಠಾಪನೇನ ಪುತ್ತಮಂಸಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸತಿ। **ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಿಯತೀತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಆಹಾರೇ ಸಾಪೇಕ್ಖಂ ಖೇಪೇತಿ।

ಸಾ ಗಾವೀತಿ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಭಿಕ್ಖವೇ ಗಾವೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩) ಏವಂ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಗಾವೀ। **ಉದ್ದಾಲೇತ್ವಾತಿ** ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ। **ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಪಟಿಚ್ಚಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವೇದಯಿತಾನಂ ದುಕ್ಖಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ವೇದಯಿತದುಕ್ಖಸ್ಸಾ"**ತಿ।

ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾಪಿ ಗತಿ ವಿಪರಿಣಾಮಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾವಸೇನ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖವಸೇನ ಚ ಮಹಾಪರಿಳಾಹಾಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಹಾಪರಿಳಾಹಟ್ಠೇನ ತಯೋ ಭವಾ"**ತಿ। **ಯಥಾ ಉಪಕಡ್ಢಕಾ ದ್ವೇ ಪುರಿಸಾ,** ಏವಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲವಸೇನ ದ್ವೇ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ। ಯಥಾ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ ನ ಪವತ್ತತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಿಯತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸತ್ತಿಸತೇನ ಹತಾ **ಏವ** ಉಪಮಾ ಸತ್ತಿಸತಹತೂಪಮಾ, ತಸ್ಸಂ **ಸತ್ತಿಸತಹತೂಪಮಾಯಂ। ತಂ** ಸತ್ತಿಸತಂ। **ಅಸ್ಸ** ಪುರಿಸಸ್ಸ। **ಪತಿತೋಕಾಸೇತಿ** ಪುರಿಮಸತ್ತೀಹಿ ಪತಿತಪ್ಪದೇಸೇ। **ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ** ಅನೇಕಸ್ಸ ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಖನ್ಧಜನನನ್ತಿ** ಖನ್ಧಾನಂ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪಾದೋ, ಪಠಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಪನ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಏವ। **ಆಗುಚಾರೀ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಂ** ನಾನಪ್ಪಕಾರದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದಸನ್ನಿಸ್ಸಯತೋ, ತೇಹಿ ಚ ದುಕ್ಖೇಹಿ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಮುಖಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **"ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖುಪ್ಪಾದೋತಿ** ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧, ೨) ಯಥಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಯತಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ನ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಕರಣಂ ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಪರಿಯಾದಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪರಿಞ್ಞಾತಂ ವತ್ಥೂತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಮಾಹ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ ರಾಗೋತಿ** ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾರಮ್ಮಣೋ ರಾಗೋ। **ಪರಿಞ್ಞಾತೋ ಹೋತೀತಿ** ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನನೇನ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತಿ। ರಸತಣ್ಹಾಯ ಹಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವಿಗತಾಯ ರೂಪತಣ್ಹಾದಯೋಪಿ ವಿಗತಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕರಣಂ ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಪರಿಯಾದಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೇ ಹಿ ಸಿದ್ಧೇ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ ಸಿದ್ಧೋ ಏವಾತಿ। ಪಹೀನೇ ಚ ಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನೇ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಂ ಲೇಸೋಪಿ ನಾವಸಿಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ನತ್ಥಿ ತಂ ಸಂಯೋಜನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತೇನ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಪರಿಞ್ಞಾ ಅನಾಗಾಮಿತಂ ಪಾಪೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇಸಾಹಾರಪರಿಞ್ಞಾ ಪನ ಅರಹತ್ತನಿಟ್ಠಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಫಸ್ಸೇ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾತಿ** ಕಾಮತಣ್ಹಾ ರೂಪತಣ್ಹಾ ಅರೂಪತಣ್ಹಾತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ।

“**ಪುರಿಮತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ**”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಕಥ**”ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬತ್ತಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ ಆಹಾರಾನಂ ಸಮುದಯದಸ್ಸನೇನೇವ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಆಹಾರಸಮುದಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಾನಂ ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ **ಮಿಸ್ಸಿತ್ವಾ ಕಥಿತಾ** ಅವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ। **ಸಹಜಾತತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬತ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಹಜಾತ**ಗ್ಗಹಣಂ ಅಸಹಜಾತತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬತ್ತೋಪಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಆಹಾರೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸೋ ಪನ ಅಸಹಜಾತತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬತ್ತತಾಸಾಮಞ್ಞೇನಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಉಪಾದಿನ್ನಕಾಹಾರೇನ ಸಂಸಯಂ ಜನೇಯ್ಯಾತಿ ನ ಉದ್ಧಟೋ, ನ ಚ ಏತಂ ಕಾರಣಂ “ರಾಗಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ವಚನತೋ, ತಣ್ಹೂಪನಿಸ್ಸಯಪಟಿಘಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾಯ ಚ ಓಜಾಯ ವಸೇನ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಆಹಾರಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। ಕಥಂ ಪನ ತಣ್ಹಾ ಓಜಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ; ನ ಹಿ **ಪಟ್ಠಾನೇ** ಕತ್ಥಚಿ ರೂಪಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥೀತಿ। ನಾಯಂ ವಿರೋಧೋ “ಯಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಯಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ”ತಿ ಸುತ್ತನ್ತನಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಇಮಿಸ್ಸಾ...ಪೇ॰... ತಣ್ಹಾಯ ನಿರೋಧೇನಾ**”ತಿ।

ಕಾರಣೇ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರುದ್ಧೇ ಫಲಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ “**ಆಹಾರನಿರೋಧೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**”ತಿ। ಆಹಾರಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇಕದೇಸತ್ತಾ ಆಹಾರಗ್ಗಹಣಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಗ್ಗಹಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಇಧ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಸರೂಪೇನೇವ ವುತ್ತಾನೀ**”ತಿ। ಸಚ್ಚದೇಸನಾ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಯಾವದೇವ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭಾವಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಾ, ತಸ್ಮಾ ಜರಾಮರಣಾದೀಸು ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭಾವೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬಾನೀ**”ತಿ ಆಹ।

ಆಹಾರವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಚ್ಚವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೧. **ಯೇನ ಯೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಬ್ಯಾಕರೋತೀ**ತಿ ಯೇನ ಯೇನ ದುಕ್ಖಾದಿಜರಾಮರಣಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಕಥೇತಿ। **ದುಕ್ಖನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ** ದುಕ್ಖಂ, ನ ದುಕ್ಖಮತ್ತಂ।

ಸಚ್ಚವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಜರಾಮರಣವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೨. **ತೇಸಂ ತೇಸನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಸೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ “ಗಾಮೋ ಗಾಮೋ ರಮಣೀಯೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ ರಮಣೀಯತಾಯ ತಾದಿಸಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗಾಮಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ “ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜಾತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಜಾತಿಸಙ್ಖಾತವಿಕಾರವಸೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇನಾಹ “**ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅನೇಕೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ**”ತಿ।

ಗತಿಜಾತಿವಸೇನಾತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧.೨) ಪಞ್ಚಗತಿವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಏಕೇಕಾಯ ಗತಿಯಾ ಖತ್ತಿಯಾದಿಭುಮ್ಮದೇವಾದಿಹತ್ಥಿಆದಿಜಾತಿವಸೇನ ಚ। ನಿಕಿಯ್ಯನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ವಾತಿ **ನಿಕಾಯೋ,** ಗೋತ್ತಚರಣಾದಿವಿಭಾಗೋ। ಜರಾಯ ಸಭಾವೋ ನಾಮ ವಯೋಹಾನಿ, ತಸ್ಮಾ **ಜರಾ**ತಿ ವಯೋಹಾನಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಭಾವಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಪಾಕಟಜರಾವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣತೋ। ಜೀರಣಮೇವ **ಜೀರಣತಾ,** ಜೀರನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಆಕಾರೋ

ತಾ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ಆಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। ದನ್ತಾದೀನಂ ವಸೇನ ಖಣ್ಡಂ ಜಾತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಖಣ್ಡಿತೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಂ**। ಪಲಿತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಲಿತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಾಲಿಚ್ಚಂ**। ವಲಿ ತಚೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಲಿತ್ತಚೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ವಲಿತ್ತಚತಾ**। **ಇಮೇ** ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಯೋ ಜರಾ। **ವಿಕಾರಾನಂ ದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ** ವಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ। **ವಾತಸ್ಸಾತಿ** ಮಹತೋ ವಾತಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ। **ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗತಮಗ್ಗೋ ಪಾಕಟೋ,** ತಸ್ಮಾ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಿಗ್ಗಹಣಂ ಜರಾಯ ಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನ ಚ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದೀನೇವ ಜರಾತಿ** ಕಲಲಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ಪುರಿಮರೂಪಾನಂ ಜರಾಪತ್ತಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಿ ಪಚ್ಛಿಮರೂಪಾನಿ ಪರಿಪಕ್ಕರೂಪಾನುರೂಪಾನಿ ಪರಿಣತಪರಿಣತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸುಪರಿಣತರೂಪಾನಂ ಪರಿಪಾಕಕಾಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಿ ಖಣ್ಡಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನಿ ಉದಕಾದಿಮಗ್ಗೇಸು ತಿಣರುಕ್ಖಸಂಭಗ್ಗತಾದಯೋ ವಿಯ ಪರಿಪಾಕಗತಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾತೇಸು ಪರಿಪಕ್ಕರೂಪೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ "ಜರಾಯ ಗತೋ ಮಗ್ಗೋ"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಾನಿ, ನ ಜರಾತಿ।

ಪಕತಿಯಾತಿ ಫಲವಿಪಚ್ಚನಪಕತಿಯಾ, ಜರಾಯ ವಾ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಂ ಫಲಮೇವಪಕತಿ, ತಾಯ ಜರಾ ದೀಪಿತಾ। **ಸುಪ್ಪಸನ್ನಾನೀತಿ** ಸುಟ್ಠು ಪಸನ್ನಾನಿ। ತಮೇವ ಸುಪ್ಪಸನ್ನತಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಖುಮಮ್ಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಿಕ್ಖವಿಸದತಾ ಹಿ ತೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸುಪ್ಪಸನ್ನತಾ। **ಆಲುಳಿತಾನೀತಿ** ಆಕುಲಾನಿ। **ಅವಿಸದಾನೀತಿ** ಅಬ್ಯತ್ತಾನಿ।

ಕಾಮಂ ರೂಪಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಖಣಿಕಜರಾ ದುರುಪಲಕ್ಖಿತಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾವ, ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಾವ ಹೋತೀತಿ **"ಪಾಕಟಜರಾ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಾ। ಅವೀಚಿ ನಿರನ್ತರಾ ಜರಾ **ಅವೀಚಿಜರಾ** ಸತಿ ಸನ್ತಾನೇ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧತೋ। **ತತೋ ಅಞ್ಞೇಸೂತಿ** ಮನ್ದದಸಕಾದೀಸು ಪುಬ್ಬದಸಕಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಯಥಾವುತ್ತೇಸು। **ಅನ್ತರನ್ತರಾತಿ** ತೇಸು ಏವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇಸು ಪುರಿಮದಸಕಾದಿತೋ ಪಚ್ಛಿಮದಸಕಾದೀನಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ। **ವಣ್ಣವಿಸೇಸಾದೀನನ್ತಿ** ವಣ್ಣವಿಸೇಸಸಣ್ಠಾನವಿಸೇಸಸಮ್ಫಸ್ಸವಿಸೇಸಾದೀನಂ।

ವಚನಕವಸೇನಾತಿ ಕ-ಕಾರೇನ ಹಿ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಚವನಂ ಚುತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಪನ ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸು ಚುತಿಯಾ ಅವಿಸೇಸತೋ ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಏಕಚತುಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಚವನಕವಸೇನಾತಿ** ವಾ ಚವನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚವನಮೇವ **ಚವನತಾತಿ** ಆಹ **"ಭಾವವಚನೇನಾ"**ತಿ। **ಲಕ್ಖಣನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ** ವಯಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಚವನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಆಕಾರೋ ತಾ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ **"ಚವನತಾ"**ತಿ। ಭಿಜ್ಜನಂ **ಭೇದೋತಿ** ವುತ್ತಂ **"ಚುತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಭಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಪರಿದೀಪನ"**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ಘಟಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಘನಘಟಭಾವೇನ ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಭಿನ್ನಾನಂ ಖನ್ಧಾನನ್ತಿ ಚವನಂ ಅನ್ತರಹಿತಂ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಅನ್ತರಧಾನನ್ತಿ...ಪೇ... ಪರಿದೀಪನ"**ನ್ತಿ। ಯೋ ಮಚ್ಚೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಭೇದೋ, ಯಞ್ಚ ಮರಣಂ ಪಾಣಚಾಗೋ, ತದುಭಯಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಮಚ್ಚು ಮರಣ"**ನ್ತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕಾಲಸ್ಸ ಅನ್ತಕಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾತಿ ಯಾ ಲೋಕೇ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾ ಚುತಿ, ಮರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚವನಕಾಲೋ ಏವ ವಾ ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯತ್ತಾ ವಿಸೇಸೇನ ಕಾಲೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ ತಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾ ಅತ್ಥತೋ ಚುತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ। "ಚುತಿ ಚವನತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವೋಹಾರಮಿಸ್ಸಕೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ।

ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪರಮತ್ಥನಯೇನೇವ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪರಮತ್ಥೇನ ದೀಪೇತು"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಚವನಕವಸೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಚ ವೋಹಾರಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕತಾ। **ನ ಕಿಞ್ಚಿ** ಕಳೇವರಂ **ನಿಕ್ಖಿಪತಿ** ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ ಚುತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅನ್ತರಧಾನಮೇವಹೋತಿ, ತತೋ ಪರಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸನ್ತತಿ ನ ಪವತ್ತತಿ। "ಜಾತಿಸಮುದಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ "ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ"ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯನೇವ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ।

ಜರಾಮರಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಜಾತಿವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೩. **ಜಾಯನಟ್ಠೇನಾ**ತಿಆದಿ ಆಯತನವಸೇನ ಯೋನಿವಸೇನ ಚ ದ್ವೀಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಜಾತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯೧) ಪನ "ಜಾಯಮಾನಕವಸೇನ **ಜಾತಿ,** ಸಞ್ಜಾಯನವಸೇನ ಸಞ್ಜಾತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತತ್ಥ ಏಕೇಕೇನೇವ ಪದೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಜಾತಿಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಪುಣ್ಣಾ ಜಾತಿ **ಸಞ್ಜಾತೀ**ತಿ ಕತ್ವಾ **"ಸಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನವಸೇನ ಯುತ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತೇನೇವ ಕೇವಲಂ ಜಾತಿಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಭಿಬ್ಯತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ **ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ,** ಪಾಕಟಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ...ಪೇ॰... ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀ"ತಿ ಸತ್ತವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ವೋಹಾರದೇಸನಾ।**

ತತ್ರ ತತ್ರಾತಿ ಏತ್ಥ ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ದ್ವಿನ್ನಂ, ಏಕವೋಕಾರಭವೇ ದ್ವಿನ್ನಂ, ಸೇಸರೂಪಧಾತುಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ, ಕಾಮಧಾತುಯಂ ವಿಕಲಾವಿಕಲಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಸತ್ತನ್ನಂ ನವನ್ನಂ ದಸನ್ನಂ, ಪುನ ದಸನ್ನಂ, ಏಕಾದಸನ್ನಞ್ಚ ಆಯತನಾನಂ ವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯದಿಪಿ ಚುತಿಕ್ಖನ್ಧಾ ಅನನ್ತರಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನನ್ತರಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇ ಪನ ಸಮುದಯಾ ಅಜನಕಾ, ತೇ ಏತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಜನಕೋ ಏವ ಭವೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಜಾತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋ ಕಮ್ಮಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ಆಹ।

ಜಾತಿವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಭವವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೪. ಭಾವನಭವನಟ್ಠೇನ ಭವೋ ದುವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಭವೋ "ಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ"ತಿ ಭಾವನಟ್ಠೇನ **ಭವೋ।** **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಉಪಪತ್ತಿಭವಂ "ಭವತೀತಿ ಭವೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ ಕಮ್ಮಂ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ಭವೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಉಪಪತ್ತಿಭವಹೇತುಭಾವನೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭವಪರಿಯಾಯೋತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬಥಾಪೀ**ತಿ ಭಾವನಭವನಕುಸಲಾಕುಸಲಉಪಪತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಹೀನಪಣೀತಾದಿನಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನಪಿ। **ಕಾಮಭವೋತಿ ವುತ್ತಂ** ಕಾಮತಣ್ಹಾಹೇತುಕತೋ ಕಾಮತಣ್ಹಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭಾವತೋ ಚ। ರೂಪಭವೂಪಗಕಮ್ಮಂ ರೂಪಭವೋ, ತಥಾ ಅರೂಪಭವೂಪಗಕಮ್ಮಂ ಅರೂಪಭವೋ, ತಂತಂನಿಬ್ಬತ್ತಕ್ಖನ್ಧಾ ರೂಪಾರೂಪುಪತ್ತಿಭವಾ, ರೂಪಾರೂಪಭವಭಾವೋ ಪನ ತೇಸಂ "ಕಾಮಭವೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಭವವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉಪಾದಾನವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೫. **ಉಪಾದಾನ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಾಮಸ್ಸಾದವಸೇನ, ಭವಸ್ಸಾದವಸೇನ ವಾ ತಂತಂಸುಗತಿಭವೂಪಗಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ, ಏವಂ ಉಚ್ಛೇದಾದಿಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನಾತಿ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ ಯಥಾರಹಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನಪಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಪಿ । ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಸಹಜಾತ-ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ-ನಿಸ್ಸಯ-ಸಮ್ಪಯುತ್ತ-ಅತ್ಥಿ-ಅವಿಗತ-ಹೇತು-ವಸೇನ ಸತ್ತಧಾ, ಸೇಸಉಪಾದಾನಾನಿ ತತ್ಥ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಭಾವಂ ಪಹಾಯ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸತ್ತಧಾವ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಪನ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಸಿದಮ್ಪಿ **ಸಹಜಾತಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ

ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವತ್ಥುಕಾಮಂ ಉಪಾದಿಯತಿ** ಚಿತ್ತಂ, ಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ **ಏತೇನಾತಿ** ಅತ್ಥೋ। **ತನ್ತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮಂ। ಕಾಮೇತೀತಿ ಕಾಮೋ ಚ ಸೋ ಉಪಾದಿಯತೀತಿ ಉಪಾದಾನಞ್ಚಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** ವುತ್ತನಯೇನ।

ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾತಿ ಇದಂ ಪುರಿಮದಿಟ್ಠಿಂ ಉಪಾದಿಯಮಾನಂ ಉತ್ತರದಿಟ್ಠಿಂ ನಿದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಏಸಾ ದಿಟ್ಠಿ ದಳ್ಹೀಕರಣವಸೇನ ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಉತ್ತರಾ ಉತ್ತರಾ ಉಪಾದಿಯತಿ, ಏವಂ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿಕಾಪೀತಿ। **ಅತ್ತ**ಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನನ್ತಿ ನಯಿದಂ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಲೋಕೋ ಚಾತಿ** ಅತ್ತಗ್ಗಹಣವಿನಿಮುತ್ತಗಹಣಂ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಭೂತಂ ಇಧ ಪುರಿಮದಿಟ್ಠಿಉತ್ತರದಿಟ್ಠಿವಚನೇಹಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಗತಸ್ಸ** "ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನ"ನ್ತಿ **ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ** "ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ।

ಸೀಲಬ್ಬತಂ ಉಪಾದಿಯನ್ತೀತಿ ಸೀಲಬ್ಬತಂ "ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಉಪಾದಿಯನ್ತಿ। **ಏತೇನ** ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೇನ। **ಸಯಂ ವಾ ತಂ** ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಸಹಗತಂ। ಸೀಲಬ್ಬತಸಹಚರಣತೋ **ಸೀಲಬ್ಬತಞ್ಚ ತಂ** ದಳ್ಹಗ್ಗಾಹಭಾವತೋ **ಉಪಾದಾನಞ್ಚಾತಿ ಸೀಲಬ್ಬತುಪಾದಾನಂ। ಏವಂ ಸುದ್ಧೀತಿ ಅಭಿನಿವೇಸತೋತಿ** ಏವಂ ಗೋಸೀಲಗೋವತಾದಿಚರಣೇನ ಸಂಸಾರಸುದ್ಧೀತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಭಾವತೋ। ಏತೇನ ತಂ ಸಹಚರಣತೋ ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ತಂಸದ್ದಾರಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವದನ್ತೀತಿ "ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವೋಹರನ್ತಿ। **ಏತೇನ** ದಿಟ್ಠಿಗತೇನ। **ಅತ್ತವಾದಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಅತ್ತಾತಿ ವಾಚಾಮತ್ತಮೇವ। ಏತೇನ ವಾಚಾವತ್ಥುಮತ್ತಮೇತಂ, ಯದಿದಂ ಬಾಹಿರಕಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಅತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ತಣ್ಹಾ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ? ಯೋ ಕಾಮೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಕಾಮರಾಗೋ ಕಾಮನನ್ದೀ ಕಾಮತಣ್ಹಾ ಕಾಮಸ್ನೇಹೋ ಕಾಮಪರಿಳಾಹೋ ಕಾಮಮುಚ್ಛಾ ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನಂ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮುಪಾದಾನ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ ತಣ್ಹಾದಳ್ಹತ್ತಂ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ। **ತಣ್ಹಾದಳ್ಹತ್ತ**ನ್ತಿ ಚ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯತೋ ದಳ್ಹಭೂತಾ ಉತ್ತರತಣ್ಹಾ ಏವ। ಕೇಚಿ ಪನಾಹು -

"ಅಪ್ಪತ್ತವಿಸಯಪತ್ಥನಾ ತಣ್ಹಾ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಚೋರಸ್ಸಹತ್ಥಪ್ಪಸಾರಣಂ ವಿಯ, ಸಮ್ಪತ್ತವಿಸಯಗ್ಗಹಣಂ ಉಪಾದಾನಂ ತಸ್ಸೇವ ಭಣ್ಡಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯಾ"ತಿ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸನ್ತುಟ್ಠಿಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಯೇಸನಾರಕ್ಖದುಕ್ಖಮೂಲಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ತಣ್ಹಾ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸೇವ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಅನಾನನ್ತರಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಸೇನಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿಯೇವ, ಅನನ್ತರಾದೀನಂ ಪನ ಅನನ್ತರಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಲೋಭಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ। **ಅವಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಾದೀನಂ। **ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನಾತಿ** ಸಹಜಾತಾನಂ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ, ಅಸಹಜಾತಾನಂ ಅನನ್ತರಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿವಸೇನಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಉಪಾದಾನವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತಣ್ಹಾವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೭. "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋ"ತಿಆದಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಮಾತಿತೋ ನಾಮಂ ವಿಯ ಪುತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥುತೋ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತ್ತಾ, ಆರಮ್ಮಣಂ ಪನ ಕೇವಲಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತೂತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸೇಟ್ಠಿ…ಪೇ॰… ನಾಮ"**ನ್ತಿ। **ಕಾಮರಾಗಭಾವೇನಾತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮಸ್ಸ ರಜ್ಜನವಸೇನ। **ರೂಪಂ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀತಿ** ರುಪಾರಮ್ಮಣಂ ತಣ್ಹಾಭಿನನ್ದನಾವಸೇನ ಅಭಿರಮಮಾನಾ ಏವ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತಿ। **ನಿಚ್ಚ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾಮುಖೇನ ರೂಪಂ ಅಭಿರಮನ್ತಿ। **ಪೇಚ್ಚ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ** ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ನ ಹೋತಿ ಪುನ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ತಥಾ ಸದ್ದಕಣ್ಹಾದಯೋಪೀತಿ** ಯಥಾ ರೂಪತಣ್ಹಾ ಕಾಮರಾಗಭಾವೇನ ಸಸ್ಸತರಾಗವಸೇನ ಉಚ್ಛೇದರಾಗವಸೇನಾತಿ ಚ ಪವತ್ತಿಯಾ

ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ, ತಥಾ ಸದ್ದತಣ್ಹಾ ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಮ್ಮತಣ್ಹಾಪಿ। **ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸಮುದಾಚಾರಾ, ಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಪವತ್ತತಣ್ಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸುಪಾದಾಯಾತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೭೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೨) ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಉಪಾದಾಯ। ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅಸ್ಮೀತಿ ಹೋತೀ**ತಿ ಯದೇತಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಉಪಾದಾಯ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸಮೂಹಗಾಹತೋ ಅಸ್ಮೀತಿ ಏವಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತ್ಥಸ್ಮೀತಿ ಹೋತೀ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಾದೀಸು "ಇದಂಪಕಾರೋ ಅಹ"ನ್ತಿ ಏವಂ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಹೋತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಅನುಪನಿಧಾಯ ಗಹಣಂ। **ಏವಮಾದಿನಾ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಏವಂಸ್ಮೀತಿ, ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀತಿ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಇತ್ಥಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಸಸ್ಮೀತಿ, ಸತಸ್ಮೀತಿ, ಸಿಯನ್ತಿ, ಇತ್ಥಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಪಾಹಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಪಾಹಂ ಇತ್ಥಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಪಾಹಂ ಏವಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಪಾಹಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೭೩) ಇಮೇಸಂ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಂ ಗಹಣಂ। ತತ್ಥ **ಏವಂಸ್ಮೀ**ತಿ ಇದಂ ಸಮತೋ ಉಪನಿಧಾಯ ಗಹಣಂ, ಯಥಾ ಅಯಂ ಖತ್ತಿಯೋ, ಯಥಾ ಅಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ಏವಂ ಅಹಮ್ಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀ**ತಿ ಇದಂ ಅಸಮಣೋ ಉಪನಿಧಾಯ ಗಹಣಂ, ಯಥಾ ಅಯಂ ಖತ್ತಿಯೋ, ಯಥಾ ಅಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಅಹಂ ಹೀನೋ ವಾ ಅಧಿಕೋ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತಿ ಇಮಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನಿ ದ್ವೇತಿ ಏತಾನಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಚತ್ತಾರಿ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ। **ಭವಿಸ್ಸ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಅನಾಗತವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತೇಸಂ ಪುರಿಮಚತುಕ್ಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಸಸ್ಮೀ**ತಿ ಅಸತೀತಿ ಅಸಂ। ನಿಚ್ಚಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಸ್ಸತೋ ಅಸ್ಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತಸ್ಮೀ**ತಿ ಸೀದತೀತಿ ಸತಂ। ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಸಸ್ಸತೋ ಅಸ್ಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ಇತೋ ಪರಾನಿ **ಸಿಯ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಂಸಯಪರಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಪುರಿಮಚತುಕ್ಕೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಅಪಾಹಂ ಸಿಯ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ "ಅಪಿ ನಾಮಾಹಂ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪತ್ಥನಾಕಪ್ಪನವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಪುರಿಮಚತುಕ್ಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದವಸೇನ ವುತ್ತಾ ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸಾ ನಾಮ, ಅಸ್ಮಿ, ಭವಿಸ್ಸಂ, ಸಿಯಂ, ಅಪಾಹಂ ಸಿಯನ್ತಿ ಏತೇ ಪನ ಚತ್ತಾರೋ ಸುದ್ಧಸೀಸಾ ಏವ, "ಇತ್ಥಸ್ಮೀ"ತಿಆದಯೋ ತಯೋ ತಯೋತಿ ದ್ವಾದಸ ಸೀಸಮೂಲಕಾ ನಾಮ। ಏವಮೇತಾನಿ ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸುದ್ಧಸೀಸಾ, ದ್ವಾದಸ ಸೀಸಮೂಲಕಾತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸುಪಾದಾಯ ಅಟ್ಠಾರಸ್ಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಬಾಹಿರಸ್ಸುಪಾದಾಯಾತಿ ಬಾಹಿರಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಉಪಾದಾಯ। ಇದಮ್ಪಿ ಹಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಇಮಿನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ರುಪೇನ ವಾ…ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾತಿ ಏವಂ ರೂಪಾದೀಸು ಏಕಮೇವ "ಅಹ"ನ್ತಿ, ಇತರಂ ಕಿಞ್ಚನಪಲಿಬೋಧಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ "ಅಸ್ಮೀ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸತಿ, "ಇಮಿನಾ"ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ। **ಅಸ್ಮೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಖಗ್ಗೇನ ವಾ ಛತ್ತೇನ ವಾ ಅಭಿಸೇಕೇನ ವಾ "ಖತ್ತಿಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸತಿ। **ಬಾಹಿರರೂಪಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾನೀ**ತಿ ಬಾಹಿರಾನಿ ಪರಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ರೂಪವೇದನಾದೀನಿ ನಿಸ್ಸಿತಾನಿ। **ಅಟ್ಠಾರಸಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಅಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ, ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। "ಇಮಿನಾ"ತಿ ಹಿ ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ "ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಭಯಂ ಪನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಛತ್ತಿಂಸಾ"**ತಿ।

ನಿದ್ದೇಸತ್ಥೇನಾತಿ "ಛಯಿಮೇ ಆವುಸೋ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ"ತಿಆದಿನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಚನೇನ। **ನಿದ್ದೇಸವಿತ್ಥಾರಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಚ ನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರೇನ। **ವಿತ್ಥಾರಸ್ಸ ಚ ಪುನ ಸಙ್ಗಹತೋ**ತಿ ದ್ವೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರಿತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾರಸತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪಭೇದಸ್ಸ ಛಳೇವ ತಿಸ್ಸೋಯೇವಾತಿ ಚ ಪುನ ಸಙ್ಗಹಣತೋ ಚ।

ವಿಪಾಕವೇದನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ವಿಸೇಸತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬತೋ। ತಮೇವ ಹಿಸ್ಸಾ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬತಂ ಪಕಾಸೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾದನೇನಾತಿ** ಅಭಿರತಿಯಾ। **ಮಮಾಯನ್ತಾತಿ** ಧನಾಯನ್ತಾ। **ಚಿತ್ತಕಾರಾದೀನನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇಟ್ಠವಣ್ಣಾರಮ್ಮಣದಾಯಕಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಸಿಪ್ಪಸನ್ದಸ್ಸನಕಾದೀನನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೇಜ್ಜಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ವೇಜ್ಜಾ ಹಿ ರಸಾಯತನೋಜಾವಸೇನ ತದುಪತ್ಥಮ್ಭಿತವಸೇನ ಚ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ದಾಯಕಾ। ಸ್ವಾಯಂ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೋ "ವೀಣಾವಾದಕಾದೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚೇಕಙ್ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ, **ಪುತ್ತಂ ಮಮಾಯನ್ತಾತಿ** ಪುತ್ತಂ ಸಮ್ಪಿಯಾಯನ್ತಾ। ಪುತ್ತೋ ವಿಯ ಚೇತ್ಥ ವೇದನಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಸಪ್ಪಾಯಸಪ್ಪಿಖೀರಾದೀನಿ ವಿಯ ವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಿ ಇಟ್ಠರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಿ, ಧಾತಿ ವಿಯ ರೂಪಾದಿಛಳಾರಮ್ಮಣದಾಯಕಾ ಚಿತ್ತಕಾರಾದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ತಣ್ಹಾವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವೇದನಾವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೭. ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಏವ ವೇದನಾ ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ರಾಸಿವಸೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕೋ ವೇದನಾಕಾಯೋ ಯಥಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏವಂ ಸೋತಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾದಿಕಾತಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಛಯಿಮೇ ಆವುಸೋ ವೇದನಾಕಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ವೇದನಾಕಾಯಾತಿ ವೇದನಾಸಮೂಹಾ"**ತಿ। ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸತೋ ಜಾತಾ **ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ವೇದನಾ**। ಸಾ ಪನ ಉಪಾದಿನ್ನಾಪಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಾಪಿ, ತದುಭಯಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಕತತ್ತಾ ಆಹ **"ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಕಥಾ"**ತಿ। ಇದಾನಿ "ವಿಪಾಕವಿಧಿ ಅಯ"ನ್ತಿ ಉಪಾದಿನ್ನಯೇವ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ವಿಪಾಕವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮನೋದ್ವಾರೇ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ** ತದಾರಮ್ಮಣಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ।

ಅವಸೇಸಾನನ್ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಾದಿವೇದನಾನಂ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನನ್ತರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅನನ್ತರಾನಞ್ಹಿ ಅನನ್ತರಾದಿವಸೇನ, ಇತರೇಸಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಫಸ್ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪನ ತದಾರಮ್ಮಣವೇದನಾನಂ ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। **ಅದ್ವಾರಿಕಾನನ್ತಿ** ದ್ವಾರರಹಿತಾನಂ। ನ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಆದಿವೇದನಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದ್ವಾರಂ ಅತ್ಥಿ। **ಸಹಜಾತಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾತಿ** ಏತೇನಸ್ಸ ತಾಸಂ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವಮಾಹ।

ವೇದನಾವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಫಸ್ಸವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೮. ಚಕ್ಖುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ **ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**। **ಪಞ್ಚವತ್ಥುಕಾತಿ** ಚಕ್ಖಾದಿಪಞ್ಚವತ್ಥುಕಾ ಚಕ್ಖಾದಿಪಞ್ಚವತ್ಥುಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ। "ಉಪಾದಿನ್ನಕಕಥಾ ಏಸಾ"ತಿ **ಬಾವೀಸತಿ**ಗ್ಗಹಣಂ, ಪವತ್ತಿಕಥಾಭಾವತೋ **ಲೋಕಿಯ**ಗ್ಗಹಣಂ। **ವಿಪಾಕಮನಸಮ್ಪಯುತ್ತಫಸ್ಸಾತಿ** ವಿಪಾಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಫಸ್ಸಾ। ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇನ ವಿಯ ಪಚ್ಚಯೇನಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ **"ಛನ್ನಂ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಆಯತನಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಫಸ್ಸವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಳಾಯತನವಾರವಣ್ಣನಾ

೯೯. ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಏತ್ಥ ಅರೂಪಲೋಕಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಛಟ್ಠಾಯತನಞ್ಚ ಸಳಾಯತನಞ್ಚ ಸಳಾಯತನನ್ತಿ ಏಕಸೇಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಏವಂ ಯೇಸಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೋ ಉಪಾದಿನ್ನೋ, ಪಚ್ಚಯೋ ಪನ ಅನುಪಾದಿನ್ನೋತಿಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ತೇಸಂ ಮತೇನ ಬಾಹಿರಾಯತನವಸೇನಪಿ ಏಕಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಛಟ್ಠಾಯತನಞ್ಚ ಸಳಾಯತನಞ್ಚ ಸಳಾಯತನಞ್ಚ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿ। ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಆಗಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾತಿ ಆಹ **"ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ…ಪೇ॰… ವುತ್ತನಯಮೇವಾ"**ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣೇ।

ಸಳಾಯತನವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಾಮರೂಪವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೦. **ನಮನಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ನಮನಸಭಾವಂ ತೇನ ವಿನಾ ಅಪವತ್ತನತೋ। **ರುಪ್ಪನಂ** ಸೀತಾದಿವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ। ಇಮೇ ಪನ **ತಯೋ**ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಾಧಾರಣವಸೇನೇವ ತಂಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಗ್ಗಹಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಯೇ ಯತ್ಥ ಅಸಾಧಾರಣಾ, ತೇಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಗಹಿತಾಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಉಪಾದಿಯಿತ್ವಾತಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಕತ್ವಾ। ಪಚ್ಚಯಕರಣಮೇವ ಹಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಾದಿಯನಂ। ಸಮೂಹಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ ಏತನ್ತಿ **"ಸಮೂಹತ್ಥೇ ಏತಂ ಸಾಮಿವಚನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ತೇನ ವಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ತೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಾ। **ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀ**ತಿ ತಂ ಭೂತುಪಾದಾಯಪಭೇದಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸತ್ತವೀಸತಿವಿಧಂ। **ಯಸ್ಸ ನಾಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ನಾಮಸ್ಸ। **ವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ** ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ರೂಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕವೋಕಾರಭವೇ ರೂಪಸ್ಸ। **ವಿಞ್ಞಾಣಂ** ಪನ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ। **ಯಸ್ಸ** ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ। **ತಸ್ಸ ವಸೇನಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ, ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾದಿವಸೇನ, ಇತರಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿವಸೇನ ತಸ್ಸ ನಾಮಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನಾಮರೂಪವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಿಞ್ಞಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೧. **ತೇಭೂಮಕವಿಪಾಕ**ಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ಸಙ್ಖಾರೋ ಯಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಕಾಮಾವಚರಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಸೋಳಸವಿಧಸ್ಸ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ, ಪಞ್ಚವಿಧೋಪಿ ರೂಪಾವಚರಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸ ರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ, ದ್ವಾದಸವಿಧೋಪಿ ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ, ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಅರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಪವತ್ತೀಸು ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಚೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೨೦) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಿಞ್ಞಾಣವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಙ್ಖಾರವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೨. **ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖೇತಯಿತಸಭಾವೋ, ಆಯೂಹನಲಕ್ಖಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೋಪನವಸೇನಾ**ತಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಚೋಪನವಸೇನ। ತೇನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಚೇತನಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ವಚನಭೇದವಸೇನಾ**ತಿ ವಾಚಾನಿಚ್ಛಾರಣವಸೇನ।

ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾವುತ್ತಾ ವೀಸತಿ, ನವ ಮಹಗ್ಗತಕುಸಲಚೇತನಾ ಚಾತಿ **ಏಕೂನತಿಂಸ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ**। "**ಕುಸಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಪೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಸಹಜಾತ-ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ-ನಿಸ್ಸಯ-ಸಮ್ಪಯುತ್ತ-ಅತ್ಥಿ-ಅವಿಗತಹೇತುವಸೇನ, ಅನನ್ತರಾನಂ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯನತ್ಥಿವಿಗತಾಸೇವನವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸಙ್ಖಾರವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅವಿಜ್ಜಾವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೩. "**ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇಅಞ್ಞಾಣ**"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ತನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಾಣಂ। ಸತಿಪಿ ಪಹಾತಬ್ಬತ್ತೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತವಸೇನ **ಅನ್ತೋಗಧಂ**। **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಞ್ಚಸ್ಸಾ**ತಿ ವತ್ಥುಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಅಸ್ಸ ಅಞ್ಞಾಣಸ್ಸ। ತಂ ಹಿಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ। **ಯಾಥಾವಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧನಿವಾರಣೇನಾ**ತಿ ಸಭಾವತಅವಿಪರೀತಸಭಾವಪಟಿವಿಜ್ಝನಸ್ಸ ನಿವಾರಣೇನ। ಏತೇನಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧಕಭಾವಮಾಹ। **ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ**ತಿ "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಅನುಬುಜ್ಝನಾಕಾರಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ। **ಅಪ್ಪದಾನೇನಾ**ತಿ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ। ಏತೇನಸ್ಸಾ ಅನುಬೋಧಞಾಣಸ್ಸಪಿ ವಿಬನ್ಧಕತಮಾಹ।

ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಅನ್ತೋಗಧಾಭಾವತೋ। ಇಧ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಖನ್ಧವಸೇನೇವ ವತ್ಥುತೋ ಸಮುದಯೇ ಅಞ್ಞಾಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏಕೇನೇವಾ**ತಿ ಇತರಂ ಕಾರಣತ್ತಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಯದಿಪಿ ಅಞ್ಞಾಣಂ ನಿರೋಧಮಗ್ಗೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಕರೋತಿ, ಕುತೋ ತದನ್ತೋಗಧತಬ್ಬತ್ಥುತಾ, ತೇ ಪನ ಜಾನಿತುಕಾಮಸ್ಸ ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ಅನಿರೋಧಮಗ್ಗೇಸು ನಿರೋಧಮಗ್ಗಗ್ಗಾಹಹೇತುತಾವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಮಾನಂ "**ನಿರೋಧೇ ಪಟಿಪದಾಯಞ್ಚ ಅಞ್ಞಾಣ**"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ "**ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ**"ತಿಆದಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ**ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ। ಅಗಾಧಅಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇನ ತಂವಿಸಯಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ **ದುದ್ದಸಂ**। **ಪುರಿಮಂ** ಪನ ಸಚ್ಚದ್ವಯಂ। **ವಞ್ಚನೀಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ವಞ್ಚಕಭಾವೇನ ಅಯಾಥಾವಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ **ದುದ್ದಸತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರಂ,** ನ ಸಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂವಿಸಯಂ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪುರಿಮಸಚ್ಚದ್ವಯೇ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ದುದ್ದಸತ್ತಾ ಏವ ನಿಚ್ಚಾದಿವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ ಅಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ನಿದ್ದೇಸವಿಭಾಗೇನಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಚ್ಚೇಸು ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ದುಕ್ಖೇ**ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಭುಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೇನ। **ಸಙ್ಗಹತೋ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ದುಕ್ಖೇನ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬತೋ। ತೇನ ನಿದ್ಧಾರಣತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ದುಕ್ಖಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾ ನಿದ್ಧಾರೀಯತಿ, ನ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ। **ವತ್ಥುತೋ**ತಿ ಆಧಾರತ್ಥಂ। ದುಕ್ಖಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। **ಆರಮ್ಮಣತೋ**ತಿ ವಿಸಯತ್ಥಂ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತನತೋ। **ಕಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಬ್ಯಾಪನತ್ಥಂ ಛಾದನವಸೇನ ತಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತನತೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅವಿಸೇಸತೋ**ತಿ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ, ವುತ್ತನಯೇನ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಭಾವತೋ**ತಿ ಸರಸಲಕ್ಖಣತೋ। ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅಜಾನನಸಭಾವಾ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಕಾಮರಾಗಭವರಾಗಾ ಕಾಮಾಸವಭವಾಸವಾತಿ ಆಹ "**ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನಾ**"ತಿ। ನನು ಅವಿಜ್ಜಾ ಏವ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ, ಸೋ ಕಥಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಆಹ "**ಪುಬ್ಬುಪ್ಪನ್ನಾ**"ತಿಆದಿ।

ಅವಿಜ್ಜಾವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಸವವಾರವಣ್ಣನಾ

೧೦೪. **ಆಸವವಾರೇ** ಆಸವ-ಸದ್ದತ್ಥೋ ಆಸವವಿಚಾರೋ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ವಾರೋ ವುತ್ತೋ, ನನು ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಾವ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದದೇಸನಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಯಂ ವಾರೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಪದೇಸೂತಿ** ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। ದ್ವಾದಸಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಹಿ ಸತ್ಥು ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದದೇಸನಾ। **ತಸ್ಸಾಪಿ ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ** ನಾಯಂ ಕಾಪಿಲಾನಂ ಮೂಲಪಕತಿ ವಿಯ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯಪಿ ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನವಸೇನ। **ಆಸವಸಮುದಯೇನಾತಿ** ಅತೀತಭವೇ ಆಸವಾನಂ ಸಮುದಯೇನ ಏತರಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಮುದಯೋ, ಏತರಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಮುದಯೇನ ಅನಾಗತೇ ಆಸವಸಮುದಯೋತಿ ಏವಂ ಆಸವಾವಿಜ್ಜಾನಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಕಭಾವೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಆದಿಕೋಟಿಅಭಾವೇನೇವ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಆದಿಕೋಟಿಅಭಾವತೋ ಅನಮತಗ್ಗತಾಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಠಾನಾನೀತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧಕಾರಣಾನಿ, ದ್ವತ್ತಿಂಸ ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಇಮಮ್ಹಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತಾತಿ** ಯಾಯ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಾ ಅರಿಯಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತಂ, ಇತೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತತೋ।

ಚತುಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೇಹೀತಿ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮಕಾರಣೇಹಿ। **ಅರಹತ್ತಪರಿಯಾಯೇಹೀತಿ** "ಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಕಾರಣೇಹಿ। ತೇನಾಹ **"ಚತುಸಟ್ಠಿಯಾ ಕಾರಣೇಹೀ"**ತಿ।

ಆಸವವಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೫. **ಜಾನಪದಿನೋತಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೯೫) ಜನಪದವನ್ತೋ, ಜನಪದಸ್ಸ ವಾ ಇಸ್ಸರಾ **ರಾಜಕುಮಾರಾ**। ಗೋತ್ತವಸೇನ **ಕುರೂ** ನಾಮ। ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಯದಿ ಏಕೋ ಜನಪದೋ, ಕಥಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೇನಾ"**ತಿ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಯುತ್ತೇ ವಿಯ ಸಲಿಙ್ಗವಚನಾನಿ (ಪಾಣಿನಿ ೧.೨೫೧) ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ರುಳ್ಹೀ ಯಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಅಙ್ಗೇಸು ವಿಹರತಿ, ಮಲ್ಲೇಸು ವಿಹರತೀ"ತಿ ಚ। ತಬ್ಬಿಸೇಸನೇ ಪನ ಜನಪದ-ಸದ್ದೇ ಜಾತಿ-ಸದ್ದೇ ಏಕವಚನಮೇವ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ಪನಾತಿ ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸತ್ಥಜೋತನೋ। ತೇನ ಪುಥುಅತ್ಥವಿಸಯತಾಯ ಏವಂ ತಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ "ಬಹುಕೇ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಕ್ಖಮಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ದೀಪೇತಿ। **ಸುತ್ವಾತಿ** ಮನ್ಧಾತುಮಹಾರಾಜಸ್ಸ ಆನುಭಾವದಸ್ಸನಾನುಸಾರೇನ ಪರಮ್ಪರಾಗತಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ। **ಅನುಸಂಯಾಯನ್ತೇನಾತಿ** ಅನುವಿಚರನ್ತೇನ। **ಏತೇಸಂ ಠಾನನ್ತಿ** ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಮುಖೇನ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಭವನಮಾಹ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥ ಅಗಮಾಸೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋತಿ** ಮನ್ಧಾತುಮಹಾರಾಜಾ। **ತನ್ತಿ** ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕರಜ್ಜಂ। **ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ಪುನ ಪುಚ್ಛಿ** ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ। **ದೋವಾರಿಕಭೂಮಿಯಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಸುಧಮ್ಮಾಯ ದೇವಸಭಾಯ ದೇವಪುರಸ್ಸ ಚ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು ಆರಕ್ಖಾಯ ಅಧಿಕತತ್ತಾ। **ದಿಬ್ಬರುಕ್ಖಸಹಸ್ಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತನ್ತಿ** ಇದಂ "ಚಿತ್ತಲತಾವನ"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಸೀತಿ ಭಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಾ ಆಸನ್ನೇ ಠಾನೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಠತ್ವಾ ಚ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅನ್ತರಧಾಯಿ ತೇನತ್ತಭಾವೇನ ರಞ್ಞೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। "ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಠತ್ವಾ"ತಿ ಅಪರೇ। **ದೇವಭಾವೋ ಪಾತುರಹೋಸಿ** ದೇವಲೋಕೇ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಿನೋ ಅಪರಾಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತೋಕಾಸತ್ತಾ। ಅವಯವೇ ಸಿದ್ಧೋ ವಿಸೇಸೋ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕೋ ಹೋತೀತಿ **ಏಕಮ್ಪಿ ರಟ್ಠಂ ಬಹುವಚನೇನ ವೋಹರೀಯತಿ।**

ದ-ಕಾರೇನ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। **ಕಮ್ಮಾಸೋತಿ** ಕಮ್ಮಾಸಪಾದೋ ವುಚ್ಚತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಯಥಾ "ರೂಪಭವೋ ರೂಪ"ನ್ತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಸೋ ಕಮ್ಮಾಸಪಾದೋತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। **ದಮಿತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಕೇದಿಸಂ ದಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪೋರಿಸಾದಭಾವತೋ ಪಟಿಸೇಧಿತೋ"**ತಿ। **ಇಮೇ ಪನ ಥೇರಾತಿ** ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕೇ ವದತಿ, ತೇ ಪನ ಚೂಳಕಮ್ಮಾಸದಮ್ಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಥಾ ವದನ್ತಿ। ಯಕ್ಖಿನಿಪುತ್ತೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಾಸಪಾದೋ ಅಲೀನಸತ್ತುಕುಮಾರಕಾಲೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ತತ್ಥ ದಮಿತೋ, ಸುತಸೋಮಕಾಲೇ ಪನ ಬಾರಾಣಸಿರಾಜಾ ಪೋರಿಸಾದಭಾವಪಟಿಸೇಧನೇನ ಯತ್ಥ ದಮಿತೋ, ತಂ ಮಹಾಕಮ್ಮಾಸದಮ್ಮಂ ನಾಮ। **ಪುತ್ತೋತಿ** ವತ್ವಾ **ಅತ್ರಜೋತಿ** ವಚನಂ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

ಯೇಹಿ ಆವಸಿತಪದೇಸೋ ಕುರುರಟ್ಠನ್ತಿ ನಾಮಂ ಲಭಿ, ತೇ ಉತ್ತರಕುರುತೋ ಆಗತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ರಕ್ಖಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ ರಕ್ಖಿಂಸು, ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಯಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಜನತಾತಿ, ಸೋ ದೇಸಧಮ್ಮವಸೇನ ಅವಿಚ್ಛೇದತೋ ವತ್ತಮಾನೋ **ಕುರುವತ್ತಧಮ್ಮೋತಿ** ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ, ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ **ಕುರುಧಮ್ಮಜಾತಕೇನ** (ಜಾ॰ ೧.೩.೭೬-೭೮) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಯತ್ಥ ಪಠಮಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಜಾತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕುರುರಟ್ಠವಾಸೀನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯತ್ಥ ಭಗವತೋ ವಸನೋಕಾಸೋ ಕೋಚಿ ವಿಹಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ಕೇವಲಂ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಂ ನಿದಾನಕಥಾಯ ಪಕತಿ, ಯಥಾ ತಂಸಕ್ಕೇಸು ವಿಹರತಿ ದೇವದಹಂ ನಾಮ ಸಕ್ಯಾನಂ ನಿಗಮೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅವಸನೋಕಾಸತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಉದ್ದೇಸವಾರಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೦೬. **ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಸುತ್ತಮಭಾಸೀತಿ** ಅಸಾಧಾರಣಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಸಾಧಾರಣಂ ಪನ ಪಾಕಟನ್ತಿ ಅನಾಮಟ್ಠಂ, ತೇನ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ ಪುಚ್ಛಿತೋತಿ ಕತ್ವಾ ಇತರೋ **"ಕುರುರಟ್ಠವಾಸೀನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಪರಜ್ಝಾಸಯೋಯಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತೇನ ಬಾಹಿರಸಮುಟ್ಠಾನಂ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಪನ ಅಸಾಧಾರಣಞ್ಚ **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಾದಿಟೀಕಾಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕುರುರಟ್ಠಂ ಕಿರ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೭೩) ತದಾ ತನ್ನಿವಾಸೀನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವನ್ತತಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞತಾಬಲೇನ ಉತುಆದಿಸಮ್ಪನ್ನಮೇವ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಉತುಪಚ್ಚಯಾದಿಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ"**ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಭೋಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಪುಬ್ಬೇ ಕುರುವತ್ತಧಮ್ಮಾನುಟ್ಠಾನವಾಸನಾಯ ಉತ್ತರಕುರು ವಿಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಉತುಆದಿಸಮ್ಪನ್ನಮೇವ ಹೋನ್ತಂ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಸಾತಿಸಯಂ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಾದಿಯುತ್ತಂ ತಂ ರಟ್ಠಂ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಸರೀರಕಲ್ಲತಾಯಾತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸ ಚ ಅರೋಗತಾಯ। **ಅನುಗ್ಗಹಿತಪಞ್ಞಾಬಲಾತಿ** ಲದ್ಧುಪಕಾರಞಾಣಾನುಭಾವಾ, ಅನು ಅನು ವಾ ಆಚಿಣ್ಣಪಞ್ಞಾತೇಜಾ। **ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸೂತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಚುದ್ದಸಸುಠಾನೇಸು, ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ, ತಥಾ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ, ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ಏವಂ ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪೇತಿ, ಏವಂ ದೇಸನಾವಸೇನ ಅರಹತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। ಸುವಣ್ಣಚಙ್ಕೋಟಕಸುವಣ್ಣಮಞ್ಜೂಸಾಸು ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ಸುಮನಚಮ್ಪಕಾದಿನಾನಾಪುಪ್ಫಾನಿ ಮಣಿಪುತ್ತಾದಿಸತ್ತರತನಾನಿ ಚ ಯಥಾ ಭಾಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಸೋಭನ್ತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಮನುಞ್ಞಭಾವತೋ, ಏವಂ ಸೀಲದಸ್ಸನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಭಾಜನವಿಸೇಸಭೂತಾಯ ಕುರುರಟ್ಠವಾಸಿಪರಿಸಾಯ ದೇಸಿತಾ ಚ ಭಗವತೋ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ಸೋಭತಿ, ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಚ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ"**ತಿಆದಿನಾ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಕುರುರಟ್ಠೇ।

ಪಕತಿಯಾತಿ ಸರಸತೋ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ಪುಬ್ಬೇಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ** ಸತ್ಥು ದೇಸನಾನುಸಾರತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಅತ್ತಭಾವನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ಚಿತ್ತಂ

ಅನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತೇನ **ಭವಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ,** ಪಮಾದವಿಹಾರಂ ಪಹಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಕಾಯನೋತಿ ಏತ್ಥ **ಅಯನ**-ಸದ್ದೋ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ। ನ ಕೇವಲಮಯನಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬಹೂ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯಾತಿ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವತ್ವಾ ಯದಿ ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ ಅಯನ-ಸದ್ದೋ, ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ಮಗ್ಗೋತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಏಕಮಗ್ಗೋತಿ ಏಕೋ ಏವ ಮಗ್ಗೋ। ನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮೀ ಮಗ್ಗೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೀತಿ। ನನು ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಇಧ "ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತದಞ್ಞೇ ಚ ಬಹೂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ ಅತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ, ತೇ ಪನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಞಾಣವೀರಿಯಾದಯೋ ನಿದ್ದೇಸೇ ಗಹಿತಾ। ಉದ್ದೇಸೇ ಪನ ಸತಿಯಾ ಏವ ಗಹಣಂ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನ ದ್ವೇಧಾಪಥಭೂತೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಇಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನೇಕಮಗ್ಗತಾಭಾವಂ ವಿಯ ಅನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಭಾವಾಭಾವಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಕೇನಾತಿ** ಅಸಹಾಯೇನ। ಅಸಹಾಯತಾ ಚ ದುವಿಧಾ ಅತ್ತದುತಿಯತಾಭಾವೇನ ವಾ, ಯಾ "ವೂಪಕಟ್ಠಕಾಯತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಣ್ಹಾದುತಿಯತಾಭಾವೇನ ವಾ, ಯಾ "ಪವಿವಿತ್ತಚಿತ್ತತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **"ವೂಪಕಟ್ಠೇನ ಪವಿವಿತ್ತಚಿತ್ತೇನಾ"**ತಿ। ಸೇಟ್ಠೋಪಿ ಲೋಕೇ "ಏಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಯಾವ ಪರೇ ಏಕತೋ ಕರೋಸೀ"ತಿಆದೀಸೂತಿ ಆಹ **"ಏಕಸ್ಸಾತಿ ಸೇಟ್ಠಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಯದಿ ಸಂಸಾರತೋ ನಿಸ್ಸರಣಟ್ಠೋ ಅಯನಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಸಾಧಾರಣೋ ಕಥಂ ಭಗವತೋತಿ ಆಹ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಖೋ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣೇ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಸನಾಭೇದೋಯೇವ ಹೇಸೋ,** ಯದಿದಂ ಮಗ್ಗೋತಿ ವಾ ಅಯನೋತಿ ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥೋ ಪನೇಕೋ"**ತಿ।

ನಾನಾಮುಖಭಾವನಾನಯಪ್ಪವತ್ತೋತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಮುಖೇನ ತತ್ಥಾಪಿ ಆನಾಪಾನಾದಿಮುಖೇನ ಭಾವನಾನಯೇನ ಪವತ್ತೋ। **ಏಕಾಯನನ್ತಿ** ಏಕಗಾಮಿನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಅದುತಿಯತ್ತಾ ಸೇಟ್ಠತ್ತಾ ಚ "ಏಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಏಕಞ್ಹಿ ಸಚ್ಚಂ ನ ದುತೀಯಮತ್ಥೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೦) "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಚ। ಖಯೋ ಏವ ಅನ್ತೋತಿ ಖಯನ್ತೋ , ಜಾತಿಯಾ ಖಯನ್ತಂ ದಿಟ್ಠವಾತಿ **ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸೀ**। ಅವಿಭಾಗೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಹಿತೇನ ಅನುಕಮ್ಪತೀತಿ **ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ**। **ಅತರಿಂಸೂತಿ** ತರಿಂಸು। **ಪುಬ್ಬೇತಿ** ಪುರಿಮಕಾ ಬುದ್ಧಾ, **ಪುಬ್ಬೇ** ವಾ ಅತೀತಕಾಲೇ।

ತನ್ತಿ ತಂ ತೇಸಂ ವಚನಂ, **ತಂ** ವಾ ಕಿರಿಯಾವುತ್ತಿವಾಚಕತ್ತಂ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಪ್ಪಧಾನತಾಯ ಸತ್ತವಾಚಿನೋ ಏಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾವುತ್ತಿವಾಚಕತಾ ಅತ್ಥಿ। "ಸಕಿಮ್ಪಿ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೧) ವಿಯ **"ಸಕಿಂ ಅಯನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ**। **ಏವಂ ಅತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾತಿ** ಏವಂ ಪದತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ಉಭಯಥಾಪೀತಿ** ಪುರಿಮನಯೇನ ಪಚ್ಛಿಮನಯೇನ ಚ। **ನ ಯುಜ್ಜತಿ** ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನೇಕವಾರಂ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅನೇಕವಾರಮ್ಪಿ ಅಯತೀತಿ** ಪುರಿಮನಯಸ್ಸ, ಅನೇಕಞ್ಚಸ್ಸ ಅಯನಂ **ಹೋತೀತಿ** ಪಚ್ಛಿಮನಯಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇತಿ "ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾ "ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಸಂಸಯಟ್ಠಾನೇ। **ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋತಿ** ಲೋಕಿಯೇನ ಮಿಸ್ಸಕೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ। ವಿಸುದ್ಧಿಆದೀನಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಹೇತುಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆಚರಿಯತ್ಥೇರೋ "ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಆಹ, ಇತರೋ ಪರಿಯಾಯಹೇತು ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ **"ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ"**ತಿ।

ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾವಾತಿ "ಕಾಲೋ, ಭನ್ತೇ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಯಾ"ತಿ ಕಾಲಾರೋಚನಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ। **ಏವಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ**। ಏವಂ "ಮಧುರಂ ಇಮಂ ಕುಹಿಂ ಛಡ್ಡೇಮಾ"ತಿ ಅಛಡ್ಡೇನ್ತಾ ಉಚ್ಛುಭಾರಂ ವಿಯ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನ ವಿಚರನ್ತಿ। **ಆಲುಳೇತೀತಿ** ವಿಲುಳಿತೋ

ಆಕುಲೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಾಯನಮಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಮಗ್ಗೋ**ತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೇ ಸಿದ್ಧೇ ತಸ್ಸೇವ ಅಲಙ್ಕಾರತ್ಥಂ ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಗ್ಗಾನಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ"**ತಿಆದಿಕಾ ಗಾಥಾಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗತೋವ ಆನೇತ್ವಾ ಠಪಿತಾ।

ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಟ್ಠೇನಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಂ, ಸೋ ಏವ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತಾಯ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಟ್ಠೇನ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮುಪಾಯತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಗ್ಗನೀಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಗವೇಸಿತಬ್ಬತಾಯ, **"ಗಮನೀಯಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರಾಗಾದೀಹೀತಿ**। ಇಮಿನಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂಯೇವ ಗಹಣಂ "ರಾಗೋ ಮಲಂ, ದೋಸೋ ಮಲಂ, ಮೋಹೋ ಮಲ"ನ್ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೨೪) ವಚನತೋ। "ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಾದೀಹೀ"ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ತೇ ವಿಸುಂ ಉದ್ಧಟಾ। **ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಾಮಂ "ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ, ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ ಏವ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ರೂಪಮಲವಸೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಕೇವಲಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾ**ವಚನಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಇದಮೇತ್ಥ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಸಾ ಪನಾಯಂ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾ ಯಸ್ಮಾ ಸೋಕಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸೋಕಪರಿದೇವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಸೋಚನಂ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಚೇತಸೋ ಸನ್ತಾಪೋ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಂ **ಸೋಕೋ**। ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದಿನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಸೋಕಾಧಿಕತಾಯ "ಕಹಂ, ಏಕಪುತ್ತಕ, ಕಹಂ, ಏಕಪುತ್ತಕಾ"ತಿ ಪರಿದೇವವಸೇನ ಲಪನಂ **ಪರಿದೇವೋ,** ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಂ ಇಧ **ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ**ತಿ ಆಹ **"ಪಹಾನಾಯಾ"**ತಿ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾವಹತಂ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಯಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ತಂ ವಿಸೋಧೇಹೀ**ತಿ ಅತೀತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ವುತ್ತಂ। **ಪಚ್ಛಾ**ತಿ ಪರತೋ। **ತೇ**ತಿ ತುಯ್ಹಂ। **ಮಾಹೂ**ತಿ ಮಾ ಅಹು। **ಕಿಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಞ್ಚನಂ। ಏತೇನ ಅನಾಗತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನಂ ವುತ್ತಂ। **ಮಜ್ಝೇ**ತಿ ತದುಭಯವೇಮಜ್ಝೇ। **ನೋ ಚೇ ಗಹೇಸ್ಸಸೀ**ತಿ ನ ಉಪಾದಿಯಿಸ್ಸಸಿ ಚೇ। ಏತೇನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಖನ್ಧಪಬನ್ಧೇ ಉಪಾದಾನಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಉಪಸನ್ತೋ ಚರಿಸ್ಸಸೀ**ತಿ ಏವಂ ಅದ್ಧತ್ತಯಗತಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನೇ ಸತಿ ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತಾಯ ಉಪಸನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಿಸ್ಸಸೀತಿ ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ಗಾಥಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಂ ಗಾಥ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಪುತ್ತಾತಿ ಓರಸಾ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ವಾ ಯೇ ಕೇಚಿ। **ಪಿತಾ**ತಿ ಜನಕೋ। **ಬನ್ಧವಾ**ತಿ ಞಾತಕಾ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಪುತ್ತಾ ವಾ ಪಿತಾ ವಾ ಬನ್ಧವಾ ವಾ **ಅನ್ತಕೇನ** ಮಚ್ಚುನಾ **ಅಧಿಪನ್ನಸ್ಸ** ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ಮರಣತೋ ತಾಣಾಯ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ನತ್ಥಿ ಞಾತೀಸು ತಾಣತಾ**ತಿ। ನ ಹಿ ಞಾತೀನಂ ವಸೇನ ಮರಣತೋ ಆರಕ್ಖಾ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಾಚಾರೇ "ಉಭೋ ಪುತ್ತಾ ಕಾಲಕತಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಅಪ॰ ಥೇರೀ ೨.೨.೪೯೮) ಮಾ ನಿರತ್ಥಕಂ ಪರಿದೇವಿ, ಧಮ್ಮಂಯೇವ ಪನ ಯಾಥಾವತೋ ಪಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಯಥಾನುಲೋಮಂ ಪವತ್ತಿತಾಯ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಸಹಸ್ಸನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿ। ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಮಗ್ಗವಸೇನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸೀತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ನ ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಾಯ ವಿನಾ ಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೋ ಅತ್ಥಿ। **"ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ"**ತಿ ಪನ ಇದಂ ಸೋಕವಿನೋದನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾಯ ಗಾಥಾಯ ಪಠಮಂ ಸುತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತರಗಾಥಾಯಪಿ। **ಭಾವನಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾ। ಸಾ ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಾದೀನಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಅನುಪಸ್ಸನಾಪಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ, ತಸ್ಮಾ। **ತೇಪೀ**ತಿ ಸನ್ತತಿಮಹಾಮತ್ತಪಟಾಚಾರಾ।

ಪಞ್ಚಸತೇ ಚೋರೇತಿ ಸತಸತಚೋರಪರಿವಾರೇ ಪಞ್ಚ ಚೋರೇ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪೇಸೇಸಿ। ತೇ ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಥೇರಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಸಮಾಗಚ್ಛಿಂಸು। ತೇನಾಹ "**ತೇ ಗನ್ತ್ವಾ ಥೇರಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸೀದಿಂಸೂ**"ತಿ। ವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಥೇರಸ್ಸ ಹಿ ಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಳಾರಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಊರುಟ್ಠಿಭೇದಜನಿತಂ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇಸಿ। **ಪಾದಾನೀ**ತಿ ಪಾದೇ। **ಸಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಅಟ್ಟಿಯಾಮೀ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಾಮಿ। **ಹರಾಯಾಮೀ**ತಿ ಲಜ್ಜಾಮಿ। **ವಿಪಸ್ಸಿ**ಸನ್ತಿ ಸಮ್ಮಸಿಂ।

ಪಚಲಾಯನ್ತಾನನ್ತಿ ಪಚಲಾಯನಂ ನಿದ್ದಂ ಉಪಗತಾನಂ। **ವತಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಧುತಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಪಮಾದ**ನ್ತಿ ಪಚಲಾಯನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಓರುದ್ಧಮಾನಸೋ**ತಿ ಉಪರುದ್ಧಅಧಿಚಿತ್ತೋ। **ಪಞ್ಜರಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಸರೀರೇ। ಸರೀರಞ್ಹಿ ನ್ಹಾರುಸಮ್ಬನ್ಧಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತತಾಯ ಇಧ "ಪಞ್ಜರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪೀತವಣ್ಣಾಯ ಪಟಾಕಾಯ ಪರಿಹರಣತೋ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಚಿತ್ತಕತಾಯ ಚ **ಪೀತಮಲ್ಲೋ**। **ತೀಸು ರಜ್ಜೇಸೂ**ತಿ ಪಣ್ಡುಚೋಳಗೋಳರಜ್ಜೇಸು। ಮಲ್ಲಾ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಂ ಲಭನ್ತೀತಿ **ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ಆಗಮ್ಮ**। **ತಂಯೇವ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ "ರೂಪಾದಯೋ 'ಮಮಾ'ತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ನ ತುಮ್ಹಾಕವಗ್ಗೇನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩-೩೪) ಪಕಾಸಿತಮತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಮತ್ತಹತ್ಥಿನೋ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ। **ಜಣ್ಣುಕೇಹಿ ಚಙ್ಕಮತಿ** "ನಿಸಿನ್ನೇ ನಿದ್ದಾಯ ಅವಸರೋ ಹೋತೀ"ತಿ। **ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಸಫಲತಾಪವೇದನಮುಖೇನ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ। **ಭಾಸಿತ**ನ್ತಿ ವಚನಂ। ಕಸ್ಸ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಲೋಕಗ್ಗವಾದಿನೋ**"ತಿ। **ನ ತುಮ್ಹಾಕ**ನ್ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನಂ। ತಯಿದಂ ಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತವೂಪಸಮಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅನಿಚ್ಚಾ ವತಾ**"ತಿ ಗಾಥಂ ಆಹರಿ। ತೇನ ಇದಾನಾಹಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ರೋಗಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅರೋಗೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಸ್ಸಾತಿ ಸಕ್ಕಸ್ಸ। **ಉಪಪತ್ತೀ**ತಿ ದೇವೂಪಪತ್ತಿ। **ಪುನಪಾಕತಿಕಾವ ಅಹೋಸಿ** ಸಕ್ಕಭಾವೇನೇವ ಉಪಪನ್ನತ್ತಾ। **ಸುಬ್ರಹ್ಮಾ**ತಿ ಏವಂ ನಾಮೋ। ಅಚ್ಛರಾನಂ ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ತತೋ ಪಭುತಿ ಸತತಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ನಿಚ್ಚಂ ಉತ್ರಸ್ತಮಿದಂ ಚಿತ್ತ**"ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉತ್ರಸ್ತ**ನ್ತಿ ಸನ್ತಸ್ತಂ ಭೀತಂ। **ಉಬ್ಬಿಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಸಂವಿಗ್ಗಂ। **ಉತ್ರಸ್ತ**ನ್ತಿ ವಾ ಸಂವಿಗ್ಗಂ। **ಉಬ್ಬಿಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಭಯವಸೇನ ಸಹ ಕಾಯೇನ ಸಞ್ಚಲಿತಂ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಸೂ**ತಿ ಅನಾಗತೇಸು। **ಕಿಚ್ಛೇಸೂ**ತಿ ದುಕ್ಖೇಸು। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ಭಾವೀದುಕ್ಖಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ್ಪತಿತೇಸೂ**ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಕಿಚ್ಛೇಸೂತಿ ಯೋಜನಾ, ತದಾ ಅತ್ತನೋ ಪರಿವಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನದುಕ್ಖನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಬೋಜ್ಝಾತಿ ಬೋಧಿತೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞತ್ರಾ**ತಿ ಚ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಬೋಧಿಂ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ತಪಸಾ**ತಿ ತಪೋಕಮ್ಮತೋ। ತೇನ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತಂ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾದಿಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾ**ತಿ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಂವರಣತೋ। ಏತೇನ ಸತಿಸಂವರಸೀಸೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸಂವರಸೀಲಂ, ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ ವಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಬ್ಬನಿಸ್ಸಗ್ಗಾ**ತಿ ಸಬ್ಬುಪಧಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ। ಕಿಲೇಸೇಸು ಹಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠೇಸು ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಮೇವ ಹೋತೀತಿ। **ಸೋತ್ಥಿ**ನ್ತಿ ಖೇಮಂ ಅನುಪದ್ದವತಂ।

ಞಾಯತಿ ನಿಚ್ಛಯೇನ ಕಮತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ವಾ ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಞಾಯೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ "**ಞಾಯೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ**"ತಿ । **ತಣ್ಹಾವಾನವಿರಹಿತತ್ತಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತವಾನವಿವಿತ್ತತ್ತಾ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಖನ್ಧಂ, ಕಮ್ಮುನಾ ವಾ ಫಲಂ, ಸತ್ತೇಹಿ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ವಿನತಿ ಸಂಸಿಬ್ಬತೀತಿ ವಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಯಿದಂ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ವಾನಂ, ನ ವಾ

ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಗತೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಾನನ್ತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಂ,** ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತು। ಪರಪಚ್ಚಯೇನ ವಿನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯಾ"**ತಿ।

ನನು "ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ"ತಿ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವಿಸುದ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಸೋಕಸಮತಿಕ್ಕಮಾದಯೋಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಪುನ ಕಸ್ಮಾ ಗಹಿತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾಸನಯುತ್ತಿಕೋವಿದೇತಿ** ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಲಕ್ಖಣಾಯಂ ಧಮ್ಮನೀತಿಯಂ ಛೇಕೇ। **ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಂ ಞಾಪೇತೀತಿ** ಯೇ ಯೇ ಬೋಧನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾದಿವಸೇನ ಯಥಾ ಯಥಾ ಬೋಧೇತಬ್ಬಾ, ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಭಗವಾ ತೇ ತೇ ತಥಾ ತಥಾ ಬೋಧೇನ್ತೋ ತಂ ತಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತಿ। **ತಂ ತಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ** ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಂ ಅಗಣೇನ್ತೋ ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಞಾಪಕಾದಿಸಾಧನೀಯವಚನಾತಿ। **ಸಂವತ್ತತೀತಿ** ಜಾಯತಿ, **ಹೋತೀತಿ** ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಸೋಕಪರಿದೇವಸ್ಸ ನ ಕದಾಚಿ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ ಅತ್ಥಿ ಸೋಕಪರಿದೇವಸಮತಿಕ್ಕಮಮುಖೇನೇವ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಇಚ್ಛಿತತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಸೋಕಪರಿದೇವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ದೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚಯೇಹಿ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ ಪುಟ್ಠಂ ಪುಥುಜ್ಜನಂ ಸೋಕಾದಯೋ ಅಭಿಭವನ್ತಿ, ಪರಿಞ್ಞಾತೇಸು ಚ ತೇಸು ತೇ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸೋಕಪರಿದೇವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೇನಾ"**ತಿ। **ಞಾಯಸ್ಸಾತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸ್ಸ ತತಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ। ತದಧಿಗಮೇನ ಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಸಹಭಾವೀಪಿ ಇತರಾಭಿಸಮಯೋ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಹೇತುಕೋ ವಿಯ ವುತ್ತೋ **"ಞಾಯಸ್ಸಾಧಿಗಮೋ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ"**ತಿ। ಫಲಞಾಣೇನ ವಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ"**ತಿ। ಸಮ್ಪದಾನವಚನಞ್ಚೇತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವಣ್ಣಭಣನನ್ತಿ ಪಸಂಸಾವಚನಂ। ತಯಿದಂ ನ ಇಧೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಸತ್ಥಾ ಅಕಾಸಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥಆದಿಮ್ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಆದಿ ವಾ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ।** ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥಂ।** ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ।** ಸೀಲಾದಿಪಞ್ಚಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಪಾರಿಪೂರಿತೋ ಉಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಚ **ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ।** ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋ ಅಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಚ **ಪರಿಸುದ್ಧಂ।** ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಭಾವತೋ ಸಾಸನ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ** **ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಚ ವೋ ಪಕಾಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೭) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅರಿಯವಂಸಾತಿ** ಅರಿಯಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ವಂಸಾ ಪವೇಣಿಯೋ। **ಅಗ್ಗಞ್ಞಾತಿ** "ಅಗ್ಗಾ"ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ ಸಬ್ಬವಂಸೇಹಿ ಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ। **ರತ್ತಞ್ಞಾತಿ** "ಚಿರರತ್ತಾ"ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ವಂಸಞ್ಞಾತಿ** "ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ವಂಸಾ"ತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ಪೋರಾಣಾತಿ** ಪುರಾತನಾ ಅನಧುನಾತನತ್ತಾ। **ಅಸಂಕಿಣ್ಣಾತಿ** ಅವಿಕಿಣ್ಣಾ ಅನಪನೀತಾ। **ಅಸಂಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾತಿ** "ಕಿಂ ಇಮೇಹೀ"ತಿ ಅರಿಯೇಹಿ ನ ಅಪನೀತಪುಬ್ಬಾ। **ನ ಸಂಕೀಯನ್ತೀತಿ** ಇದಾನಿಪಿ ತೇಹಿ ನ ಅಪನೀಯನ್ತಿ। **ನ ಸಂಕೀಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ** ಅನಾಗತೇಪಿ ತೇಹಿ ನ ಅಪನೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞೂಹೀತಿ** ಯೇ ಲೋಕೇ ವಿಞ್ಞೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ತೇಹಿ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖತಾ ಅನಿನ್ದಿತಾ, ಅಗರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸುದ್ಧಿಯಾತಿಆದೀಹೀತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಆದಿದೀಪನೇಹಿ। **ಪದೇಹೀತಿ** ವಾಕ್ಯೇಹಿ, ವಿಸುದ್ಧಿಅತ್ಥತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಹಿ ವಾ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ।

ಉಪದ್ದವೇತಿ ಅನತ್ಥೇ। **ವಿಸುದ್ಧಿನ್ತಿ** ವಿಸುಜ್ಝನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ। ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ **ಉಗ್ಗಹೋ। ಪರಿಯಾಪುಣನಂ** ಪರಿಚಯೋ। ಅತ್ಥಸ್ಸ ಹದಯೇ ಠಪನಂ **ಧಾರಣಂ।** ಪರಿವತ್ತನಂ **ವಾಚನಂ। ಗನ್ಧಾರಕೋತಿ** ಗನ್ಧಾರದೇಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। **ಪಹೋನ್ತೀತಿ** ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಮಗ್ಗಾತಿ ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಾ, ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾನಿಯತಮಗ್ಗಾಪಿ ವಾ। ಸುವಣ್ಣನ್ತಿ ಕೂಟಸುವಣ್ಣಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಣೀತಿ** ಕಾಚಮಣಿಪಿ। **ಮುತ್ತಾತಿ** ವೇಳುಜಾಪಿ। **ಪವಾಳನ್ತಿ** ಪಲ್ಲವೋಪಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ **ರತ್ತಜಮ್ಬುನದಾದಿಪದೇಹಿ** ತೇ ವಿಸೇಸಿತಾ।

ನ ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೫.೩೮೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩೭೩) ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಕಾಯಾದೀನಂ ವೇದನಾದಿಸಭಾವತ್ತಾಭಾವಾ, ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥನ್ತರಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಚ ಹೇಟ್ಠಾಗಹಣೇಸು ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥೂನಂ ಅನಿಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪನ ವಿಪಲ್ಲಾಸವತ್ಥುನೋ ಅಭಾವಾ **"ನ ಉದ್ಧ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗೇನ ಹೇತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಾಗೋತಿ। **ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರದಸ್ಸನಂ, ನ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥದಸ್ಸನನ್ತಿ। **ಆದೀಸು ಹಿ ಸತಿಗೋಚರೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾನಂ ಸಮುದಯೋ, ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ, ಮನಸಿಕಾರಸಮುದಯಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮುದಯೋ"ತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ ವುತ್ತಾನಂ ಸತಿಗೋಚರಾನಂ ಪಕಾಸಕೇ ಸುತ್ತಪದೇಸೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೩೪) ಅವಸೇಸಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸದಸ್ಸನತ್ಥೋ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ದಾನಾದೀನಿ ಸತಿಯಾ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಾದೀನಿ ಕಸಿಣಾದೀನಿ ಚ ಸತಿಯಾ ಠಾನಂ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಂನಿವಾರಣತ್ಥಮಾಹ **"ಪಧಾನಂ ಠಾನ"**ನ್ತಿ। ಪ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಇಧ "ಪಣೀತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೪ ತಿಕಮಾತಿಕಾ) ವಿಯ ಪಧಾನತ್ಥದೀಪಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅರಿಯೋತಿ ಅರಿಯಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಸೇಟ್ಠಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಮಾಹ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸಳಾಯತನವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧)। ಸುತ್ತೇಕದೇಸೇನ ಹಿ ಸುತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ –

"ತಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಯದರಿಯೋ…ಪೇ॰… ಮರಹತೀತಿ ಇತಿ ಖೋ ಪನೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಕಿಞ್ಚೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತಂ। ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ ಹಿತೇಸೀ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಉಪಾದಾಯ 'ಇದಂ ವೋ ಹಿತಾಯ ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾ'ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ, ನ ಸೋತಂ ಓದಹನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಾ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ, ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಚ ಸತ್ಥುಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ಯದರಿಯೋ…ಪೇ॰… ಅರಹತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ಥಾ…ಪೇ॰… ಇದಂ ವೋ ಸುಖಾಯಾತಿ। ತಸ್ಸ ಏಕಚ್ಚೇ ಸಾವಕಾ ನ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ವತ್ತನ್ತಿ। ಏಕಚ್ಚೇ ಸಾವಕಾ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ನ ಚ ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ಸತ್ಥುಸಾಸನಾ ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ನ ಚೇವ ಅನತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅನತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ನ ಚೇವ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತಮನತಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ। ಅನತ್ತಮನತಞ್ಚ ಅತ್ತಮನತಞ್ಚ ತದುಭಯಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುತಿಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ…ಪೇ॰… ಅರಹತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ…ಪೇ॰… ಸುಖಾಯಾತಿ। ತಸ್ಸ ಸಾವಕಾ ಸುಸ್ಸೂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ವತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ರ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಅತ್ತಮನೋ ಚೇವ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಮನತಞ್ಚ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಅನವಸ್ಸುತೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ । ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತತಿಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ…ಪೇ॰… ಅರಹತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೧) –

ಏವಂ ಪಟಿಘಾನುನಯೇಹಿ ಅನವಸ್ಸುತತಾ, ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾಯ ತದುಭಯವೀತಿವತ್ತತಾ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಹಿ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾ ಹೋತಿ ಆವೇಣಿಕಧಮ್ಮಭಾವತೋ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀನಂ। **ಪ**-ಸದ್ದೋ ಆರಮ್ಭಂ ಜೋತೇತಿ, ಆರಮ್ಭೋ ಚ ಪವತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬತೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಸತಿಯಾ** ಕರಣಭೂತಾಯ **ಪಟ್ಠಾನಂ** ಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ**। ಅನ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಲವಚನೇನ ಕಮ್ಮತ್ಥೋಪಿ ಹೋತೀತಿ।

ತಥಾಸ್ಸ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ **“ಪತಿಟ್ಠಾತೀತಿ ಪಟ್ಠಾನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪ**-ಸದ್ದೋ ಭೂಸತ್ಥವಿಸಿಟ್ಠಂ ಪಕ್ಖನ್ದನಂ ದೀಪೇತೀತಿ **“ಓಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ ಆಹ। ಪುನ ಭಾವತ್ಥಂ ಸತಿ-ಸದ್ದಂ ಪಟ್ಠಾನ-ಸದ್ದಞ್ಚ ವಣ್ಣೇನ್ತೋ **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ಪುರಿಮವಿಕಪ್ಪೇ ಸತಿ-ಸದ್ದೋ ಪಟ್ಠಾನ-ಸದ್ದೋ ಚ ಕತ್ತುಅತ್ಥೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಸರಣಟ್ಠೇನಾತಿ** ಚಿರಕತಸ್ಸ ಚಿರಭಾಸಿತಸ್ಸ ಚ ಅನುಸ್ಸರಣಟ್ಠೇನ। **ಇದನ್ತಿ** ಯಂ “ಸತಿಯೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇದಂ **ಇಧ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪದೇಸೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।

ಯದಿ ಏವನ್ತಿ ಯದಿ ಸತಿ ಏವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ಸತಿ ನಾಮ ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ **“ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ”**ತಿ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಸತಿಬಹುತ್ತಾ”**ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಬಹುಕಾ ಏತಾ ಸತಿಯೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ “ಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಏಕವಚನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಮಗ್ಗಟ್ಠೇನಾತಿ** ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೇನ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ, ತೇನೇವ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಏಕತ್ತುಪಗತೋ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಚ ತದತ್ಥಂ ಮಗ್ಗೀಯತೀತಿ ಅತ್ತನಾವ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ಪಚ್ಚಾಹರತಿ **“ವುತ್ತಞ್ಹೇತ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಚ ಏತಾ ಸತಿಯೋ। **ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ। **ಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಾಯಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಸುಭಸಞ್ಞಾದಿವಿಧಮನೇನ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಕಿಂಯೇವ ತತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಚತುಬ್ಬಿಧಕಿಚ್ಚಸಾಧನೇನೇವ ಹೇತ್ಥ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ। **ಏವಞ್ಚ ಸತೀತಿ** ಮಗ್ಗಟ್ಠೇನ ಏಕತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ “ಮಗ್ಗೋ”ತಿ ಏಕವಚನೇನ ಆರಮ್ಮಣಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧತಂ ಉಪಾದಾಯ “ಚತ್ತಾರೋ”ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯ ಸತಿವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ವಚನಾನುಸನ್ಧಿನಾ** “ಏಕಾಯನೋ ಅಯ”ನ್ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ **ಸಾನುಸನ್ಧಿಕಾವ,** ನ ಅನನುಸನ್ಧಿಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನೇನ ಪಟಿಪಾದೇತುಂ **“ಮಾರಸೇನಪ್ಪಮದ್ದನ”**ನ್ತಿ ಸುತ್ತಪದಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೨೪) ಆನೇತ್ವಾ **“ಯಥಾ”**ತಿಆದಿನಾ ನಿದಸ್ಸನಂ ಸಂಸನ್ದೇತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿಆದಿ ನಿಗಮನಂ।

ವಿಸೇಸತೋ ಕಾಯೋ ಚ ವೇದನಾ ಚ ಅಸ್ಸಾದಸ್ಸಕಾರಣನ್ತಿ ತಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ತೇಸು ತಣ್ಹಾವತ್ಥೂಸು ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮೇಸು ಅಸುಭದುಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನಾನಿ ಮನ್ದತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೇಹಿ ತಣ್ಹಾಚರಿತೇಹಿ ಸುಕರಾನೀತಿ ತಾನಿ ತೇಸಂ “ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ”ತಿ ವುತ್ತಾನಿ ತಥಾ “ನಿಚ್ಚಂ ಅತ್ತಾ”ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸವತ್ಥುತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣೇಸು ಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಅನಿಚ್ಚಾನತ್ತತಾದಸ್ಸನಾನಿ ಸರಾಗಾದಿವಸೇನ ಸಞ್ಞಾಫಸ್ಸಾದಿವಸೇನ ನೀವರಣಾದಿವಸೇನ ಚ ನಾತಿಪ್ಪಭೇದಅತಿಪ್ಪಭೇದಗತೇಸು ತೇಸು ತಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ಮನ್ದತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಚರಿತಾನಂ ಸುಕರಾನೀತಿ ತೇಸಂ ತಾನಿ “ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ”ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾಯ ವತ್ಥುಭಾವೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ ಕಾಯವೇದನಾನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ ಸತಿಪಿ ನೇಸಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವತ್ಥುಭಾವೇ ಯೋ ಯಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಪಚ್ಚಯೋ, ತಂದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸಮಥಯಾನಿಕೋ ಓಳಾರಿಕಾರಮ್ಮಣಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ವೇದನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **“ಓಳಾರಿಕಾರಮ್ಮಣೇ ಅಸಣ್ಠಹನತೋ”**ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸ ಪನ ಸುಖುಮೇ ಚಿತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ಮನ್ದತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತಾ ವುತ್ತಾ।

ತೇಸಂ ತತ್ಥಾತಿ ಏತ್ಥ ತತ್ಥ-ಸದ್ದಸ್ಸ “ಪಹಾನತ್ಥ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಯೋಜನಾ। ಪರತೋ **ತೇಸಂ ತತ್ಥಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವನಯೋ। ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ ಸವಿಸೇಸಾ ಕಾಯೇ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಕಾಯೋ ಕಾಮೋಘಸ್ಸ ವತ್ಥು, ಭವೇಸು ಸುಖಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಭವಸ್ಸಾದೋ ಹೋತಿ ಭವೋಘಸ್ಸ ವೇದನಾ ವತ್ಥು, ಸನ್ತತಿಘನಗಹಣವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಚಿತ್ತೇ ಅತ್ತಾಭಿನಿವೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ದಿಟ್ಠೋಘಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ವತ್ಥು, ಧಮ್ಮೇಸು ವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ದುಕ್ಕರತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತತಾಯ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತ್ತಾ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಹೋತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜೋಘಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ವತ್ಥು, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಪಹಾನತ್ಥಂ **ಚತ್ತಾರೋವ ವುತ್ತಾ।**

ಯದಗ್ಗೇನ ಚ ಕಾಯೋ ಕಾಮೋಘಸ್ಸ ವತ್ಥು, ತದಗ್ಗೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥಸ್ಸ ವತ್ಥು, ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಭೂತಾ ವೇದನಾ ವಿಸೇಸೇನ ಬ್ಯಾಪಾದಕಾಯಗನ್ಥಸ್ಸ ವತ್ಥು, ಚಿತ್ತೇ ನಿಚ್ಚಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಸಸ್ಸತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧೀತಿಆದಿ ಪರಾಮಸನಂ ಹೋತೀತಿ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ವತ್ಥು, ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಭೂತಂ ಭೂತತೋ ಅಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಭವವಿಭವದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೋ ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ವತ್ಥು, ಸುಖವೇದನಾಸ್ಸಾದವಸೇನ ಪರಲೋಕನಿರಪೇಕ್ಖೋ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಪರಾಮಾಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಸ್ಸ ವೇದನಾ ವತ್ಥು ಸನ್ತತಿಘನಗಹಣವಸೇನ ಸರಾಗಾದಿಚಿತ್ತೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ಹೋತೀತಿ ಮೋಹಾಗತಿಯಾ ಚಿತ್ತಂ ವತ್ಥು, ಧಮ್ಮಸಭಾವಾನವಬೋಧೇನ ಭಯಂ ಹೋತೀತಿ ಭಯಾಗತಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ವತ್ಥು। ಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಅವುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವತ್ಥುಭಾವೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ಓಘೇಸು ವುತ್ತನಯಾ ಏವ ಯೋಗಾಸವೇಸುಪಿ ಯೋಜನಾ ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾ। ತಥಾ ಪರಮೋಘತತಿಯಚತುತ್ಥಗನ್ಥಯೋಜನಾಯ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ ಕಾಯಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಇತರೂಪಾದಾನವತ್ಥುತಾ ಯೋಜನಾ, ತಥಾ ಕಾಮೋಘಬ್ಯಾಪಾದಕಾಯಗನ್ಥಯೋಜನಾಯ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ ಕಾಯವೇದನಾನಂ ಛನ್ದದೋಸಾಗತಿ ವತ್ಥುತಾ ಯೋಜನಾ ವಾ।

"ಆಹಾರಸಮುದಯಾ ಕಾಯಸಮುದಯೋ, ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೦೮) ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಉದಾ॰ ೧; ವಿಭ॰ ೨೨೫) ವಚನತೋ ಕಾಯಾದೀನಂ ಸಮುದಯಭೂತಾ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಫಸ್ಸಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರಾ ಕಾಯಾದಿಪರಿಜಾನನೇನ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಚತುಬ್ಬಿಧಾಹಾರಪರಿಞ್ಞತ್ಥ"**ನ್ತಿ **ಪಕರಣನಯೋತಿ ನೇತ್ತಿಪಕರಣವಸೇನ** ಸುತ್ತನ್ತಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಸರಣವಸೇನಾತಿ ಕಾಯಾದೀನಂ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಉಪಧಾರಣವಸೇನ। ಸರನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಏತಾಯಾತಿ ಸತೀತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಏಕತ್ತೇ ಏಕಸಭಾವೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಮೋಸರಣಂ ಸಮಾಗಮೋ **ಏಕತ್ತಸಮೋಸರಣಂ**। ಏತದೇವ ಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕನಿಬ್ಬಾನಪವೇಸಹೇತುಭೂತಾ ವಾ ಸಮಾನತಾ ಏಕೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ ಏಕತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಸಮೋಸರಣಂ ತಂಸಭಾಗತಾ **ಏಕತ್ತಸಮೋಸರಣಂ**। ಏಕನಿಬ್ಬಾನಪವೇಸಹೇತುಭಾವಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಸರಣೇಕತ್ತಸಮೋಸರಣಾನಿ ಸಹೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಕಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ, ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ವಿಸುಂ। **ಸರಣವಸೇನಾ**ತಿ ವಾ "ಗಮನವಸೇನಾ"ತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತಿ ತದೇವ ಗಮನಂ ಸಮೋಸರಣನ್ತಿ, ಸಮೋಸರಣೇ ವಾ ಸತಿಸದ್ದತ್ಥವಸೇನ ಅವುಚ್ಚಮಾನೇ ಧಾರಣತಾವ ಸತೀತಿ ಸತಿಸದ್ದತ್ಥನ್ತರಾಭಾವಾ ಪುರಿಮಂ ಸತಿಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಏಕಭಾವಸ್ಸಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸಮೋಸರಣೇಪಿ ಸಹಿತಾನೇವ ತಾನಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಕಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। **ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ, ನವವಿಧೇನ, ಸೋಳಸವಿಧೇನ, ಪಞ್ಚವಿಧೇನಾ**ತಿ ಇದಂ ಉಪರಿ ಪಾಳಿಯಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭) ಆಗತಾನಂ ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಾದೀನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತೇಸಂ ಪನ ಅನ್ತರಭೇದವಸೇನ ತದನುಗತಭೇದವಸೇನ ಚ ಭಾವನಾಯ ಅನೇಕವಿಧತಾ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ। ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಉಟ್ಠಾನಕಭಣ್ಡಸದಿಸತಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿತಂತಂಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾನುಭಾವಸ್ಸ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

"ಗೋಚರೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚರಥ ಸಕೇ ಪೇತ್ತಿಕೇ ವಿಸಯೇ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೨) ಭಿಕ್ಖುಗೋಚರಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ, ಯದಿದಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖು ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಭಿಕ್ಖುಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಭಿಕ್ಖುಮ್ಹಿ ತಂ ನಿಯಮತೋತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಭಾವದಸ್ಸನತೋ"**ತಿ। ಸತ್ಥು ಚರಿಯಾನುವಿಧಾಯಕತ್ತಾ ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತ್ತಾ ಚ **ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಾಯ ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ಭಾಜನಭಾವೋ**।

ಸಮಂ ಚರೇಯ್ಯಾತಿ ಕಾಯಾದಿವಿಸಮಚರಿಯಂ ಪಹಾಯ ಕಾಯಾದೀಹಿ ಸಮಂ ಚರೇಯ್ಯ। ರಾಗಾದಿವೂಪಸಮೇನ **ಸನ್ತೋ**। ಇನ್ದ್ರಿಯದಮೇನ **ದನ್ತೋ**। ಚತುಮಗ್ಗನಿಯಾಮೇನ **ನಿಯತೋ**। ಸೇಟ್ಠಚರಿತಾಯ **ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ**। ಕಾಯದಣ್ಡಾದಿಓರೋಪನೇನ **ನಿಧಾಯ ದಣ್ಡಂ**। ಅರಿಯಭಾವೇ ಠಿತೋ **ಸೋ** ಏವರೂಪೋ ಬಾಹಿತಪಾಪಸಮಿತಪಾಪಭಿನ್ನಕಿಲೇಸತಾಹಿ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಮಣೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ಅಯಞ್ಚೇವ ಕಾಯೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೭೩) ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, "ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧, ೨೮೭; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ನಾಮಕಾಯೋ ಕಾಯೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ **"ಕಾಯೇತಿ ರೂಪಕಾಯೇ"**ತಿ ಆಹ।

ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋತಿ "ವೇದನಾದಯೋಪಿ ಏತ್ಥ ಸಿತಾ ಏತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧಾ"ತಿ ಕಾಯೇ ವೇದನಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾಪಸಙ್ಗೇಪಿ ಆಪನ್ನೇ ತತೋ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮೂಹವಿಸಯತಾಯ ಚಸ್ಸ ಕಾಯ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮುದಾಯುಪಾದಾನತಾಯ ಚ ಅಸುಭಾಕಾರಸ್ಸ "ಕಾಯೇ"ತಿ ಏಕವಚನಂ, ತಥಾ ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಚಿತ್ತೇ"ತಿ ಏಕವಚನಂ, ವೇದನಾ ಪನ ಸುಖಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ವೇದನಾಸೂ"ತಿ ಬಹುವಚನೇನ ವುತ್ತಾ, ತಥೇವ ಚ ನಿದ್ದೇಸೋ ಪವತ್ತಿತೋ, ಧಮ್ಮಾ ಚ ಪರೋಪಣ್ಣಾಸಭೇದಾ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಾ ಏವಾತಿ ತೇಪಿ ಬಹುವಚನವಸೇನೇವ ವುತ್ತಾ। ಅವಯವೀಗಾಹ-ಸಮಞ್ಞಾತಿಧಾವನ-ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸನಿಸೇಧನತ್ಥಂ ಕಾಯಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಹಿ, ತಾನಿ ಚ ಕೇಸಾದೀಹಿ, ಕೇಸಾದಿಕೇ ಚ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪೇಹಿ ವಿನಿಬ್ಭುಜನ್ತೋ **"ತಥಾ ನ ಕಾಯೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪಾಸಾದಾದಿನಗರಾವಯವಸಮೂಹೇ ಅವಯವೀವಾದಿನೋಪಿ ಅವಯವೀಗಾಹಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ನಗರಂ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸಮಞ್ಞಾತಿಧಾವನಂ ಸಿಯಾತಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಸಮಞ್ಞಾತಿಧಾವನೇ ನಗರನಿದಸ್ಸನಂ ವುತ್ತಂ। ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಮೂಹೋ, ಕೇಸಲೋಮಾದಿಸಮೂಹೋ ಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹೋ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಸಮೂಹೇ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ ಕಾಯೋಪಿ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಪಗೇವ ಇತ್ಥಿಆದಯೋತಿ ಆಹ **"ಕಾಯೋ ವಾ…ಪೇ॰… ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಸತ್ತಜೀವಾದಿಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಅವಯವೀ ಪನ ಕಾಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಕಾಯಾದಿಸಞ್ಞಾಭಿಧಾನಾನೀತಿಆಹ **"ಯಥಾವುತ್ತ…ಪೇ॰… ಕರೋನ್ತೀ"**ತಿ।

ಯಂ ಪಸ್ಸತಿ ಇತ್ಥಿಂ ಪುರಿಸಂ ವಾ। ನನು ಚಕ್ಖುನಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸದಸ್ಸನಂ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, "ಇತ್ಥಿಂ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ಪುರಿಸಂ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪನ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ "ಯಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇನ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ **ಯಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಂ ದಿಟ್ಠಂ, ತಂ** ರೂಪಾಯತನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಪರಿಕಪ್ಪಿತರೂಪತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ ತಂ ಕೇಸಾದಿಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಂ ದಿಟ್ಠಂ ನ ಹೋತಿ ಅಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ, ದಿಟ್ಠಂ ವಾ ತಂ ನ ಹೋತಿ। **ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ತಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಯಂ ರೂಪಾಯತನಂ ಕೇಸಾದಿಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಂ ದಿಟ್ಠಂ, ತಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಭೂತತೋ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪಸ್ಸಂ ಬಜ್ಝತೇತಿ** ಇಮಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಕಿಲೇಸಬನ್ಧನೇನ ಬಜ್ಝತಿ।

ನ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀತಿ ನ ಅಞ್ಞಸಭಾವಾನುಪಸ್ಸೀ, ಅಸುಭಾದಿತೋ ಅಞ್ಞಾಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ**ಆದಿನಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। **ಪಥವೀಕಾಯ**ನ್ತಿ ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಪಥವಿಂ ಧಮ್ಮಸಮೂಹತ್ತಾ "ಕಾಯೋ"ತಿ ವದತಿ, ಲಕ್ಖಣಪಥವಿಮೇವ ವಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಂ ಸಕಲಸರೀರಗತಂ ಪುಬ್ಬಾಪರಿಯಭಾವೇನ ಚ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸಮೂಹವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ "ಕಾಯೋ"ತಿ ವದತಿ। **ಆಪೋಕಾಯ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏವಂ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸಾತಿ “ಅಹಂ ಮಮ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಭಾವೇನ ಅನ್ಧಬಾಲೇಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ। ಇದಾನಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಅನುಪಸ್ಸನಾಕಾರಾನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀತಿ** ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಕಾಯಂ “ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಏವಂ ಚಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರಮ್ಪಿ ಅನುಪಸ್ಸತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ನಿಚ್ಚಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಲೇಸೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ”**ತಿ ತಥಾಹೇಸ “ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೩೫) ವುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ “ಅನಿಚ್ಚತೋ ಏವ ಅನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ಏವ-ಕಾರೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ತೇನ ನಿವತ್ತಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸನಾದಿನಿವತ್ತನಮಾಸಙ್ಕಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಯೋಗೀನಿವತ್ತನಪರತ್ತಾ ಏವ-ಕಾರಸ್ಸ, ಉಪರಿದೇಸನಾರುಳ್ಹತ್ತಾ ಚ ತಾಸಂ।

ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖತ್ತಾ ತಮೇವ ಕಾಯಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನತ್ತತ್ತಾ **ಅನತ್ತತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ, ತಂ ಅನಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ನ ತತ್ಥ ರಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ನೋ ನನ್ದತಿ, ವಿರಜ್ಜತಿ ನೋ ರಜ್ಜತೀ”**ತಿ। ಸೋ ಏವಂ ಅರಜ್ಜನ್ತೋ ರಾಗಂ **ನಿರೋಧೇತಿ ನೋ ಸಮುದೇತಿ,** ಸಮುದಯಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಚ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ ನೋ ಆದಿಯತಿ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕಾಯತನ್ನಿಸ್ಸಯಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನತೋ, ಸಙ್ಖತದೋಸದಸ್ಸನೇನ ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ತನ್ನಿನ್ನತಾಯ ಪಕ್ಖನ್ದನತೋ “ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚೇವ ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚಾ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ವುತ್ತನಯೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಚ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ , ತಥಾಭೂತೋ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಆದಿಯತಿ, ನಾಪಿ ಅದೋಸದಸ್ಸಿತಾವಸೇನ ಸಙ್ಖತಾರಮ್ಮಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ ನೋ ಆದಿಯತೀ”**ತಿ। ಇದಾನಿಸ್ಸ ತಾಹಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾಹಿ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸೋ ತಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞನ್ತಿ** “ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಚ್ಚಾ”ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಿಪರೀತಸಞ್ಞಂ। ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಪಹಾನಮುಖೇನೇವ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಗಹಣಂ, ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನನ್ದಿನ್ತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇಮೇವ।

ವಿಹರತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗಿನೋ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **“ಇರಿಯತೀ”**ತಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನತೋ **“ತೀಸು ಭವೇಸೂ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪನ ಕಿಲೇಸಾ ಪರಿತ್ತಭೂಮಕಾ ಏವಾತಿ। ಯದಿಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ಆತಾಪನನ್ತಿ ತಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವ, ಆತಾಪ-ಸದ್ದೋ ಪನ ವೀರಿಯೇಯೇವ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ”**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಪಹಾನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಂ ತದಾತಾಪನನ್ತಿ ವೀರಿಯಮೇವ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ। **ಆತಾಪೀತಿ** ಚಾಯಮೀಕಾರೋ ಪಸಂಸಾಯ, ಅತಿಸಯಸ್ಸ ವಾ ದೀಪಕೋತಿ ಆತಾಪೀಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮಙ್ಗಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಮ್ಮಾ, ಸಮನ್ತತೋ, ಸಾಮಞ್ಚ ಪಜಾನನ್ತೋ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ,** ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನೇ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ, ಸಬ್ಬಾಕಾರಪಜಾನನೇನ ಸಮನ್ತತೋ, ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಾವಹಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಯಂ ಪಜಾನನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯದಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ಕಥಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನತಾತಿ ಆಹ **“ನ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕನ್ತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಭವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲೀನೇ ಉದ್ಧತೇ ಚ ಚಿತ್ತೇ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಸಬ್ಬೇ ವಾ ಲೀನೇ ಉದ್ಧತೇ ಚ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಅತ್ಥಿಕಾ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ**। ಸತಿಯಾ ಲದ್ಧೂಪಕಾರಾಯ ಏವ ಪಞ್ಞಾಯ ಏತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತೇ **ಕಾಯೇ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು **ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ**। **ಅನ್ತೋಸಙ್ಖೇಪೋ** ಅನ್ತೋ ಓಲೀಯನೋ, ಕೋಸಜ್ಜನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಾಯಪರಿಗ್ಗಹೇತಿ** ಏತ್ಥ ಸೀಲವಿಸೋಧನಾದಿ ಗಣನಾದಿ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಾದಿ ಚ **ಉಪಾಯೋ,** ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಅನುಪಾಯೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಯಥಾವುತ್ತಉಪಾಯಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಅನುಪಾಯಞ್ಚ ನ ಉಪಾದಿಯತಿ,

ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ…ಪೇ॰… ಅಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಉಪಾಯಾನುಪಾಯಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಪರಿವಜ್ಜನೇಸು ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಾಪರಿಗ್ಗಹೇಸು ಚ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ **ಅಸ್ಸ** ಯೋಗಿನೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತಿಯೇವೇತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ ವೀರಿಯಾದಯೋ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗಞ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ”**ತಿ। ಅಙ್ಗ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಸತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿಸ್ಸತಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಸತಿಸೀಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ। ನ ಹಿ ಕೇವಲಾಯ ಸತಿಯಾ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮೋ ವಾ, ನ ಚ ಕೇವಲಾ ಸತಿ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಝಾನದೇಸನಾಯಂ ಸವಿತಕ್ಕಾದಿವಚನಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗದಸ್ಸನತಾತಿ ಅಙ್ಗ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅವಯವಪರಿಯಾಯತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಪಹಾನಙ್ಗನ್ತಿ** “ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧, ೨೮೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ವಿಯ ಪಹಾತಬ್ಬಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ। ಯಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಮೇವ ವಿನಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತದಙ್ಗವಿನಯೇನ ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿನಯೇನ ವಾ”**ತಿ ಆಹ। **ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ವೇದನಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **“ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನೇತಂ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅವಿಸೇಸೇನ ದ್ವೀಹಿಪಿ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಪುನ ಏಕೇಕೇನ ವುತ್ತಂ ಪಹಾನವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ವಿಸೇಸೇನಾ”**ತಿ ಆಹ। ಅಥ ವಾ “ವಿನೇಯ್ಯ ನೀವರಣಾನೀ”ತಿ ಅವತ್ವಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸವಚನಸ್ಸ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ವಿಸೇಸೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ಹಿ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಾನಂ ಅನುರೋಧಾದೀನಂ ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸನಂ ಏತಸ್ಸ ಪಯೋಜನನ್ತಿ। **ಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಮೂಲಕಸ್ಸಾತಿ** ರೂಪ-ಬಲ-ಯೋಬ್ಬನಾರೋಗ್ಯಾದಿ-ಸರೀರಸಮ್ಪದಾ-ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಕಾಯವಿಪತ್ತಿಮೂಲಕೋ ವಿರೋಧೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಾಯಭಾವನಾಯಾತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ। ಸಾ ಹಿ ಇಧ “ಕಾಯಭಾವನಾ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ತೇನಾತಿ** ಅನುರೋಧಾದಿಪ್ಪಹಾನವಚನೇನ। **ಯೋಗಾನುಭಾವೋ ಹೀ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟಕರಣಂ।

ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಗ್ಗಹಣೇನ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿ ಮೇತ್ತಾ ಮರಣಸ್ಸತಿ ಅಸುಭಭಾವನಾ ಚ। ಇದಞ್ಹಿ ಚತುಕ್ಕಂ ಯೋಗಿನಾ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ “ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಅತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬತ್ತಾ, **ಸತಿಯಾ ವಾ ಸಮಥೋ ವುತ್ತೋ** ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ।

ತೇನಾತಿ ಸದ್ದತ್ಥಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಭಾವತ್ಥಸ್ಸೇವ ವಿಭಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೇನ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇನ ಸಹ। **ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋತಿ** ಸದ್ದತ್ಥಸ್ಸಪಿ ವಿವರಣವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ವುತ್ತೋ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ। **ಯಥಾ ಸಂಸನ್ದತೀತಿ** ಯಥಾ ಅತ್ಥತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಚ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ, ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವೇದನಾದೀನಂ ಪುನ ವಚನೇತಿ ಏತ್ಥ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವವಸೇನ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವೇದನಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ರೂಪಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತೋ ಚ ವೇದನಾಯ ಕಾಯಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾಪಸಙ್ಗೇಪಿ ಆಪನ್ನೇ ತದಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾದಿದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ದುತಿಯವೇದನಾಗಹಣಂ। ತೇನ ನ ವೇದನಾಯಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ, ಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಾ, ಅಥ ಖೋ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀಯೇವಾತಿ ವೇದನಾಸಙ್ಖಾತೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಕಾರಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ “ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸುಖಾ ವೇದನಾ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದುಕ್ಖಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವಾ ವೇದನಾ। ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪನ ಸಮಯೇ ದುಕ್ಖಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವಾ ವೇದನಾ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಇತರಾ ವೇದನಾ”ತಿ ವೇದನಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ತಂ ತಂ ವೇದನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸನೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ ಧುವಭಾವವಿವೇಕೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ತಾಸಂ ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನದಸ್ಸನೇನ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ

ತತೋ ಏವ ದುಕ್ಖತಾಯ ಅನತ್ತತಾಯ ಚ ದಸ್ಸನಂ ವಿಭಾವಿತಂ ಹೋತಿ। **ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ವೇದನಾಯಂ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀಯೇವ, ನ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಥಾ ನಾಮ ಬಾಲೋ ಅಮಣಿಸಭಾವೇಪಿ ಉದಕಬುಬ್ಬುಳಕೇ ಮಣಿಆಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ ಹೋತಿ, ನ ಏವಮಯಂ ಠಿತಿರಮಣೀಯೇಪಿ ವೇದಯಿತೇ, ಪಗೇವ ಇತರಸ್ಮಿಂ ಮನುಞ್ಞಾಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ, ಅಥ ಖೋ ಖಣಭಙ್ಗುರತಾಯ ಅವಸವತ್ತಿತಾಯ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರಣತಾಯ ಚ ಅನಿಚ್ಚಅನತ್ತಅಸುಭಾಕಾರಾನುಪಸ್ಸೀ, ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾಯ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಯ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸೀಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಚಿತ್ತಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಪುನ ವಚನೇ ಪಯೋಜನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **"ಕೇವಲಂ ಪನಿಧಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಇಧ 'ಏತ್ತಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಸ ನಯೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಂ ಧಮ್ಮಾ ಚ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ತಾನಿ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ "ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀ, ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದಾತಿ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಸುಖವೇದನಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖತಾಯ "ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ದುಕ್ಖಮದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋ**ತಿ ದುಕ್ಖವೇದನಂ ಪೀಳಾಜನನತೋ ಅನ್ತೋತುದನತೋ ದುನ್ನೀಹರಣತೋ ಚ ಸಲ್ಲನ್ತಿ ಅದ್ದಕ್ಖಿ ಪಸ್ಸಿ। **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖ**ನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಂ। **ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಯ ಅನೋಳಾರಿಕತಾಯ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವೂಪಸನ್ತಸಭಾವತಾಯ ಚ ಸನ್ತಂ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವತೋ ಉದಯಬ್ಬಯವನ್ತತೋ ತಾವಕಾಲಿಕತೋನಿಚ್ಚಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ಚ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಯೋ ಅದ್ದಕ್ಖಿ। **ಸ ವೇ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಭಿಕ್ಖು** ಏಕಂಸೇನ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ವಾ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುಕ್ಖಾತಿಪೀತಿ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಯ ದುಕ್ಖಾ ಇತಿಪಿ। **ಸಬ್ಬಂ ತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ತಂ ವೇದಯಿತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ವದಾಮಿ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾನತಿವತ್ತನತೋ। **ಸುಖದುಕ್ಖತೋಪಿ ಚಾ**ತಿ ಸುಖಾದೀನಂ ಠಿತಿವಿಪರಿಣಾಮಞ್ಞಾಣಸುಖತಾಯ ವಿಪರಿಣಾಮಠಿತಿಅಞ್ಞಾಣದುಕ್ಖತಾಯ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಸುಖತೋ, ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ರೂಪಾದಿ-**ಆರಮ್ಮಣ**ಛನ್ದಾದಿ-**ಅಧಿಪತಿ**-ಞಾಣಾದಿ-**ಸಹಜಾತ**- ಕಾಮಾವಚರಾದಿ-**ಭೂಮಿ**ನಾನತ್ತಭೇದಾನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲ-ತಂವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾ-ನಾನತ್ತಾದಿಭೇದಾನಞ್ಚ, ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಖಾರಿಕಾಸಙ್ಖಾರಿಕಸ-ವತ್ಥುಕಾವತ್ಥುಕಾದಿ-ನಾನತ್ತಭೇದಾನಞ್ಚ ವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸುಞ್ಞತಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ "ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೧) ಸುಞ್ಞತವಾರೇ ಆಗತಸುಞ್ಞತಸಭಾವಸ್ಸ ವಸೇನ। **"ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ಪಹೀನತ್ತಾ ಪುನ ಪಹಾನಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಚೋದನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ವಾ ಏಕತ್ಥ ಪಹೀನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಹೀನಮೇವ ಹೋತೀತಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಾಯ ಚೋದನಾಯ ನಾನಾಪುಗ್ಗಲಪರಿಹಾರೋ, ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ನಾನಾಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಪರಿಹಾರೋ। ಲೋಕಿಯಭಾವನಾಯ ಹಿ ಕಾಯೇ ಪಹೀನಂ ನ ವೇದನಾದೀಸು ಪಹೀನಂ ಹೋತಿ ಯದಿಪಿ ನ ಪವತ್ತೇಯ್ಯ, ನ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವನಾಯ ತತ್ಥ ಸಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಪುನ ತಪ್ಪಹಾನಂ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವಾತಿ। **ಏಕತ್ಥ ಪಹೀನಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಪಹೀನಂ ಹೋತೀತಿ** ಮಗ್ಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಂ, ಲೋಕಿಯಭಾವನಾಯ ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। "ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧಾ ಲೋಕೋ"ತಿ ಹಿ ವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೩೬೨, ೩೬೪, ೩೬೬, ೩೭೩) ಚತೂಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ವುತ್ತನ್ತಿ।

ಉದ್ದೇಸವಾರವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ

ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೦೭. ಬಾಹಿರಕೇಸುಪಿ ಇತೋ ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ **"ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸಾ"**ತಿ। ತೇನ ಯೇ ಇಮೇ ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬಾದಿವಸೇನ ಆಗತಾ ಚುದ್ದಸಪ್ಪಕಾರಾ, ತದನ್ತೋಗಧಾ ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾ ಪಕಾರಾ, ತಥಾ **ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) ವುತ್ತಾ

ಕೇಸಾದಿವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಪ್ಪಕಾರಾ, ಲೋಕಿಯಾದಿಪ್ಪಕಾರಾ ಚ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಇಮೇ ಚ ಪಕಾರಾ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಾಸನೇ, ನ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರ...ಪೇ॰... ಪಟಿಸೇಧನೋ ಚಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ತಥಾಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋ। ಏತೇನ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿ ಏತ್ಥ ಇಧ-ಸದ್ದೋ ಅನ್ತೋಗಧಏವಸದ್ದತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ । ಸನ್ತಿ ಹಿ ಏಕಪದಾನಿಪಿ ಸಾವಧಾರಣಾನಿ ಯಥಾ "ವಾಯುಭಕ್ಖೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೭೪)। ತೇನಾಹ **"ಇಧೇವ ಸಮಣೋ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮಣಕರಣಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಸೋ, ಯೋ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ। **ಪರಪ್ಪವಾದಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ವಾದಾ ತಿತ್ಥಾಯತನಾನಿ।

ಅರಞ್ಞಾದಿಕಸ್ಸೇವ ಭಾವನಾನುರೂಪಸೇನಾಸನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ದುದ್ದಮೋ ದಮಥಂ ಅನುಪಗತೋ ಗೋಣೋ **ಕೂಟಗೋಣೋ**। ದೋಹನಕಾಲೇ ಯಥಾ ಥನೇಹಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಖೀರಂ ನ ಪಗ್ಘರತಿ, ಏವಂ ದೋಹಪಟಿಬನ್ಧಿನೀ **ಕೂಟಧೇನು**। ರೂಪಸದ್ದಾದಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅಸ್ಸಾದೋ **ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿರಸೋ**। **ಪುಬ್ಬೇ ಆಚಿಣ್ಣಾರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾತೋ ಪುಬ್ಬೇ, ಅನಾದಿಮತಿ ವಾ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಚಿತಾರಮ್ಮಣಂ।

ನಿಬನ್ಧೇಯ್ಯಾತಿ ಬನ್ಧೇಯ್ಯ। **ಸತಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಸತಿಯಾ। **ಆರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣೇ। ದಳ್ಹನ್ತಿ ಥಿರಂ, ಯಥಾ ಸತೋಕಾರಿಸ್ಸ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೋ ಸಮಾಧಿ ಇಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಥಾಮಗತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ, ಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಞ್ಚ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ, ಅಞ್ಞೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸ ಚ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ। **ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಚರಿಯೋ ವಿಯ ಭಗವಾ** ಯೋಗೀನಂ ಅನುರೂಪನಿವಾಸಟ್ಠಾನುಪದಿಸನತೋ। **ಭಿಕ್ಖು ದೀಪಿಸದಿಸೋ** ಅರಞ್ಞೇ ಏಕಾಕೀ ವಿಹರಿತ್ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖನಿಮ್ಮಥನೇನ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸಾಧನತೋ। **ಫಲಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪರಕ್ಕಮಜವಯೋಗ್ಗಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಭಾವನುಸ್ಸಾಹಜವಸ್ಸ ಯೋಗ್ಗಕರಣಭೂಮಿಭೂತಂ।

ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ವಸೇನ ಸಿಕ್ಖತೋತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ದೀಘರಸ್ಸತಾಪಜಾನನ-ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದನ-ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನವಸೇನ ಭಾವನಾನುಯೋಗಂ ಸಿಕ್ಖತೋ, ತಥಾಭೂತೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಪವತ್ತಯತೋ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತೇ**ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾ**ತಿ ರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೋ, ಯೋ "ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಮ್ಮಿಕೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾ**ತಿ ಅರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೋ। **ವತ್ಥು ನಾಮ ಕರಜಕಾಯೋ** ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। **ಅಞ್ಞೋ ಸತ್ತೋ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ನತ್ಥೀ**ತಿ ವಿಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿ "ತಯಿದಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ ನ ಅಹೇತುಕಂ, ನಾಪಿ ಇಸ್ಸರಾದಿವಿಸಮಹೇತುಕಂ, ಅಥ ಖೋ ಅವಿಜ್ಜಾದೀಹಿ ಏವ ಸಹೇತುಕ"ನ್ತಿ ಅದ್ಧತ್ತಯೇಪಿ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣೇನ **ವಿತಿಣ್ಣಕಙ್ಖೋ** "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೮೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೮) ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನವಸೇನ **ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ** ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ **ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ** ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ।

ಪರಸ್ಸ ವಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೇತಿ ಇದಂ ಸಮ್ಮಸನಚಾರವಸೇನಾಯಂ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಸಮಥವಸೇನ ಪನ ಪರಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೇ ಅಪ್ಪನಾನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ। **ಇದಂ ಉಭಯಂ ನ ಲಬ್ಭತೀ**ತಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಬಹಿದ್ಧಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ ಇದಂ ಧಮ್ಮದ್ವಯಘಟಿತಂ ಏಕತೋ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ನ ಲಬ್ಭತಿ।

ಸಮುದೇತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಸಮುದಯೋ, ಸೋ ಏವ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಧಮ್ಮೋತಿ ಸಮುದಯಧಮ್ಮೋ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಪವತ್ತಿಹೇತುಕರಜಕಾಯಾದಿ। ತಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಸೀಲೋ **ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ**। ತಂ ಪನ ಸಮುದಯಧಮ್ಮಂ ಉಪಮಾಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಸ್ತನ್ತಿ** ರುತ್ತಿಂ। **ಗಗ್ಗರನಾಳಿನ್ತಿ** ಉಕ್ಕಾಪನಾಳಿಂ। **ತೇತಿ** ಕರಜಕಾಯಾದಿಕೇ। ಯಥಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೋ ಕರಜಕಾಯಾದಿಸಮ್ಬನ್ಧೀ ಫಲಭಾವೇನ, ಏವಂ ತೇಪಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಸಮ್ಬನ್ಧಿನೋ ಹೇತುಭಾವೇನಾತಿ "ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾ ಕಾಯಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಮುದಯ...ಪೇ॰... ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ಪಕತಿವಾಚೀ ವಾ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ "ಜಾತಿಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೧; ಮ॰ ನಿ॰ ३.३೭३; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.३३) ವಿಯಾತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಪಕತಿಕಾನುಪಸ್ಸೀ **"ಸಮುದಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ - "ಕರಜಕಾಯಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ಕಾಯಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಭುಮ್ಮವಚನಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। **ವಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅಹೇತುಕತ್ತೇಪಿ ವಿನಾಸಸ್ಸ ಯೇಸಂ ಹೇತುಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವೇ ಯಂ ನ ಹೋತಿ, ತದಭಾವೋ ತಸ್ಸ ಅಭಾವಸ್ಸ ಹೇತು ವಿಯ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ಉಪಚಾರತೋ ಕರಜಕಾಯಾದಿಅಭಾವೋ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಸ್ಸ ವಯಕಾರಣಂ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ ಭಸ್ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಪನ ಉಪಚಾರೇನ ವಿನಾಯೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ ಭಿನ್ನವತ್ಥುವಿಸಯತಾಯ ಸಮುದಯವಯಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾಪಿ ಏಕಕಾಲೇ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಕಾಲೇನ ಸಮುದಯಂ ಕಾಲೇನ ವಯಂ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ"**ತಿ।

ಅತ್ಥಿ ಕಾಯೋತಿ ಏವ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ **"ಕಾಯೋವ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಸತ್ತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತವಿಸತ್ತತಾಯ ಪರೇಸಞ್ಚ ಸಜ್ಜಾಪನಟ್ಠೇನ, ಸತ್ವಗುಣಯೋಗತೋ ವಾ **"ಸತ್ತೋ"**ತಿ ಪರೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ। ತಸ್ಸ ಸತ್ತನಿಕಾಯಸ್ಸ ಪೂರಣತೋ ಚ ಚವನುಪಪಜ್ಜನಧಮ್ಮತಾಯ ಗಲನತೋ ಚ **"ಪುಗ್ಗಲೋ"**ತಿ। ಥೀಯತಿ ಸಂಹಞ್ಞತಿ ಏತ್ಥ ಗಬ್ಭೋತಿ **"ಇತ್ಥೀ"**ತಿ। ಪುರಿ ಪುರೇ ಭಾಗೇ ಸೇತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **"ಪುರಿಸೋ"**ತಿ। ಆಹಿತೋ ಅಹಂಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ **"ಅತ್ತಾ"**ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ **"ಅತ್ತನಿಯ"**ನ್ತಿ। ಪರೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ **"ಅಹ"**ನ್ತಿ, ಮಮ ಸನ್ತಕನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **"ಮಮ"**ನ್ತಿ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅಞ್ಞೋತಿ ಕತ್ವಾ **"ಕೋಚೀ"**ತಿ, ತಸ್ಸ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ **"ಕಸ್ಸಚೀ"**ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಬ್ಬೋ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ಕಾಯೋ ಏವ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಸುಞ್ಞತಮೇವ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಏವನ್ತಿ** "ಕಾಯೋವ ಅತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಞಾಣಪಮಾಣತ್ಥಾಯಾತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಞಾಣಪರಂ ಪಮಾಣಂ ಪಾಪನತ್ಥಾಯ। **ಸತಿಪಮಾಣತ್ಥಾಯಾತಿ** ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಸತಿಪವತ್ತಂ ಸತಿಪರಂ ಪಮಾಣಂ ಪಾಪನತ್ಥಾಯ। ಇಮಸ್ಸ ಹಿ ವುತ್ತನಯೇನ "ಅತ್ಥಿ ಕಾಯೋ"ತಿ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ತತ್ಥ ಞಾಣಸ್ಸ ಸತಿಯಾ ಚ ಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನಂ ವಡ್ಢತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ।

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಭಾವನಾಯ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗಾಹಾನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ತಣ್ಹಾ...ಪೇ॰... ವಿಹರತೀ"**ತಿ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಲೋಕೇ ಕಿಞ್ಚಿ "ಅಹ"ನ್ತಿ ವಾ "ಮಮ"ನ್ತಿ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಕುತೋ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। ತೇನಾಹ **"ನ ಚ ಕಿಞ್ಚೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏವಮ್ಪೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಪರಿ ಅತ್ಥಂ ಉಪಾದಾಯಾ"**ತಿ ಆಹ। **"ಏವ"**ನ್ತಿ ಪನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾಕಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಮಸನಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ಕತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ ಪನ... ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಸತಿಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಸತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ"**ನ್ತಿ। ಸಾ ಪನ ಸತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ, ತಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ತಣ್ಹಾ ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ ತದಭಾವೇ ಅಭಾವತೋತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾ"**ತಿ। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ, ನ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿ। ಚತುಸಚ್ಚವಸೇನಾತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ। **ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಪರಮ್ಪರಾಯ ಆರುಹಿತ್ವಾ, ಭಾವನಂ ಉಪರಿ ನೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಯ್ಯಾನಮುಖನ್ತಿ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣೂಪಾಯೋ।

ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೦೮. **ಇರಿಯಾಪಥವಸೇನಾ**ತಿ ಇರಿಯನಂ ಇರಿಯಾ, ಕಿರಿಯಾ, ಇಧ ಪನ ಕಾಯಿಕಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇರಿಯಾನಂ ಪಥೋ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗೋತಿ ಇರಿಯಾಪಥೋ, ಗಮನಾದಿಸರೀರಾವತ್ಥಾ। ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾ ಹಿ ಸತ್ತೋ ಕಾಯೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿರಿಯಂ ಕರೇಯ್ಯ ಠಿತೋ ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ವಾ ನಿಪನ್ನೋ ವಾತಿ। ತೇಸಂ ವಸೇನ, ಇರಿಯಾಪಥವಿಭಾಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುನ ಚಪರ**ನ್ತಿ ಪುನ ಚ ಅಪರಂ, ಯಥಾವುತ್ತಆನಾಪಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತೋ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥೇಮಿ, ಸುಣಾಥಾತಿ ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಾ**ತಿಆದಿ ಗಮನಾದಿಮತ್ತಜಾನನಸ್ಸ ಗಮನಾದಿಗತವಿಸೇಸಜಾನನಸ್ಸ ಚ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ। ತತ್ಥ ಗಮನಾದಿಮತ್ತಜಾನನಂ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಗಮನಾದಿಗತವಿಸೇಸಜಾನನಂ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಕಾಮ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸತ್ತೂಪಲದ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಸತ್ತೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಉಪಲದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಗ್ಗಾಹಂ **ನ ಜಹತಿ** ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ "ಅಹಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಮಮ ಗಮನ"ನ್ತಿ ಗಾಹಸಬ್ಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ **ಅತ್ತಸಞ್ಞಂ** "ಅತ್ಥಿ ಅತ್ತಾ ಕಾರಕೋ ವೇದಕೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಂ ನ **ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ** ನಾಪನೇತಿ ಅಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ, ಅನನುಬ್ರೂಹನತೋ ವಾ। ಏವಂ ಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಕುತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದಿಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ವಾ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಇಮಸ್ಸ ಪನಾ**ತಿಆದಿಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಸ್ಸ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಇದಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕೋ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಗಮನಕಿರಿಯಾಯ ಕತ್ತುಪುಚ್ಛಾ, ಸಾ ಕತ್ತುಭಾವವಿಸಿಟ್ಠಅತ್ತಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಗಮನಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನತೋ। **ಕಸ್ಸ ಗಮನ**ನ್ತಿ ಅಕತ್ತುತಾವಿಸಿಟ್ಠಅತ್ತಗ್ಗಾಹಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥಾ। **ಕಿಂಕಾರಣಾ**ತಿ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಕತ್ತುಕಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಪರೀತಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ "ಗಮನನ್ತಿ ಅತ್ತಾ ಮನಸಾ ಸಂಯುಜ್ಜತಿ, ಮನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅತ್ಥೇಹೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿಗಮನಕಾರಣಪಟಿಕ್ಖೇಪನತೋ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ।

ನ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಗಮನಸಿದ್ಧಿತೋ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಗಮನಸಿದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾ ಚ ಸಾ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿಪ್ಫಾರೋ ವಿಪ್ಫನ್ದನಞ್ಚಾತಿ **ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೋ,** ತೇನ। ಏತ್ಥ ಚ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಗ್ಗಹಣೇನ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತನಾವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಭೇದಂ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಉಭಯೇನ ಪನ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **"ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಯಥಾ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಕಾಯೇ "ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ವೋಹಾರೋ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತ**ನ್ತಿ ಗನ್ತುಕಾಮತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಂ। **ವಾಯಂ ಜನೇತೀ**ತಿ ವಾಯೋಧಾತುಅಧಿಕಂ ರೂಪಕಲಾಪಂ ಜನೇತಿ, ಅಧಿಕತಾ ಚೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ, ನ ಪಮಾಣತೋ। ಗಮನಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಸಹಜಾತರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಥಮ್ಭನಸನ್ಧಾರಣಚಲನಾನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇನ ಆಕಾರವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಾಯೋಧಾತುಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ವಾಯೋ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ಜನೇತೀ"**ತಿ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸಹಭಾವೀ ಹಿ ವಿಕಾರೋ ವಿಞ್ಞತ್ತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಅಧಿಕಭಾವೇನೇವ ಚ ವಾಯೋಗಹಣಂ, ನ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಏವ ಜನಕಭಾವತೋ, ಅಞ್ಞಥಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾಯರೂಪಭಾವೋ ದುರುಪಪಾದೋ ಸಿಯಾ। **ಪುರತೋ ಅಭಿನೀಹಾರೋ** ಪುರತೋಭಾಗೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತನಂ, ಯೋ "ಅಭಿಕ್ಕಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಏಸೇವ ನಯೋ"ತಿ ಅತಿದೇಸವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವತ್ವಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ತತ್ರಾಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಉಸ್ಸಿತಭಾವೋ**ತಿ ಉಬ್ಬಿದ್ಧಭಾವೋ।

ಏವಂ ಪಜಾನತೋತಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರೇನೇವ ಗಮನಾದಿಭಾವೋ ಹೋತೀತಿ ಪಜಾನತೋ ತಸ್ಸ ಏವಂ ಪಜಾನನಾಯ ನಿಚ್ಛಯಗಮನತ್ಥಂ **"ಏವಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ವಿಚಾರಣಾ **ವುಚ್ಚತಿ** ಲೋಕೇ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತೇಹಿ

ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ, ಲೋಕವೋಹಾರವಸೇನ ವಾ। **ಅತ್ಥಿ ಪನಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಏವ ವೀಮಂಸನವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾವಚನಂ। **ನತ್ಥೀತಿ** ನಿಚ್ಛಯವಸೇನ ಸತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ। **ಯಥಾ ಪನಾತಿ**ಆದಿ ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವನಂ।

ನಾವಾ ಮಾಲುತವೇಗೇನಾತಿ ಯಥಾ ಅಚೇತನಾ ನಾವಾ ವಾತವೇಗೇನ ದೇಸನ್ತರಂ **ಯಾತಿ, ಯಥಾ** ಚ ಅಚೇತನೋ **ತೇಜನಂ** ಕಣ್ಡೋ **ಜಿಯಾವೇಗೇನ** ದೇಸನ್ತರಂ **ಯಾತಿ,** ತಥಾ ಅಚೇತನೋ **ಕಾಯೋ ವಾತಾಹತೋ** ಯಥಾವುತ್ತವಾಯುನಾ ನೀತೋ ದೇಸನ್ತರಂ **ಯಾತೀ**ತಿ ಏವಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಪನ ಕೋಚಿ ವದೇಯ್ಯ "ಯಥಾ ನಾವಾಯ ತೇಜನಸ್ಸ ಚ ಪೇಲ್ಲಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇನ ದೇಸನ್ತರಗಮನಂ, ಏವಂ ಕಾಯಸ್ಸಾಪೀ"ತಿ, ಹೋತು, ಏವಂ ಇಚ್ಛಿತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ನಾವಾ ತೇಜನಾನಂ ಸಂಹತಲಕ್ಖಣಸ್ಸೇವ ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಸೇನ ಗಮನಂ, ನ ಅಸಂಹತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ, ಏವಂ ಕಾಯಸ್ಸಾಪೀತಿ ಕಾ ನೋ ಹಾನಿ, ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಧಮ್ಮಮತ್ತತಾವ ಪತಿಟ್ಠಂ ಲಭತಿ, ನ ಪುರಿಸವಾದೋ। ತೇನಾಹ **"ಯನ್ತಂ ಸುತ್ತವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಪಯುತ್ತನ್ತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಮನಾದಿಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪಯೋಜಿತಂ। **ಠಾತೀತಿ** ತಿಟ್ಠತಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ। **ವಿನಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇತಿ** ಗನ್ತುಕಾಮತಾಚಿತ್ತ-ತಂಸಮುಟ್ಠಾನ-ವಾಯೋಧಾತು-ಆದಿಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿನಾ। **ತಿಟ್ಠೇತಿ** ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। **ವಜೇತಿ** ವಜೇಯ್ಯ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಕೋ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ **ಕಿಂ**-ಸದ್ದೋತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯವಿರಹೇನ ಠಾನಗಮನಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾಧೀನವುತ್ತಿತಾವಿಭಾವನೇನ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾ ವಿಯ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖತಾಪಿ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಪಣಿಹಿತೋತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಕಾರತೋ ನಿಹಿತೋ ಠಪಿತೋ। **ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಚನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಚನಂ, ಪುಬ್ಬೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ತೇಸಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುರಿಮನಯೋ ವಾ ಇರಿಯಾಪಥಪ್ಪಧಾನೋ ವುತ್ತೋತಿ ತತ್ಥ ಕಾಯೋ ಅಪ್ಪಧಾನೋ ಅನುನಿಪ್ಫಾದೀತಿ ಇಧ ಕಾಯಂ ಪಧಾನಂ ಅಪ್ಪಧಾನಞ್ಚ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಅನುನಿಪ್ಫಾದಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ದುತಿಯನಯೋ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ದ್ವಿನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಠಿತೋತಿ** ಪವತ್ತೋ।

ಇರಿಯಾಪಥಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಮ್ಪಿ ಇರಿಯಾಪಥವತೋ ಕಾಯಸ್ಸೇವ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ತಸ್ಸ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇರಿಯಾಪಥಪರಿಗ್ಗಹಣೇನ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವೇತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧವಸೇನೇವ ಸಮುದಯಾದಯೋ ಉದ್ಧಟಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ। **ಆದಿನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ "ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ ಕಮ್ಮಸಮುದಯಾ ಆಹಾರಸಮುದಯಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ರುಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಏವಂ "ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ ರೂಪನಿರೋಧಾ"ತಿಆದಯೋಪಿ ಪಞ್ಚ ಆಕಾರಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೦೯. **ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನಾತಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೫.೩೬೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಭಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨೧೪) ಸಮನ್ತತೋ ಪಕಾರೇಹಿ, ಪಕಟ್ಠಂ ವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ,** ತಥಾಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ। ಚತ್ತಾರಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನಿ ಸಮಾಹಟಾನಿ **ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ,** ತಸ್ಸ ವಸೇನ। ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ಆಹ **"ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗಮನ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ **ಪಟಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ಆಹ **"ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿವತ್ತನ"**ನ್ತಿ। **ನಿವತ್ತನನ್ತಿ** ಚ ನಿವತ್ತಿಮತ್ತಂ, ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಪನ ಗಮನಂ ಗಮನಮೇವ। **ಅಭಿಹರನ್ತೋತಿ** ಗಮನವಸೇನ ಕಾಯಂ ಉಪನೇನ್ತೋ।

ಸಮ್ಮಾ ಪಜಾನನಂ ಸಮ್ಪಜಾನಂ, ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ**ತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರೀ"**ತಿ। ಸಮ್ಪಜಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪರಿಯಾಯತಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾಯೇವ। **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಕರೋತೇವಾತಿ** ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಏವ। ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ವಾ ಕಾರೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ**। ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಹ ಅತ್ಥೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಾತ್ಥಕಂ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿ। ಸಾತ್ಥಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಾವಹಸ್ಸ ಹಿತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನನಂ **ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಚ ಪವತ್ತೇಸು ಅವಿಜಹಿತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಗೋಚರೇ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಮೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ।

ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಅತ್ಥೇ। ಅತ್ಥೋ ನಾಮ ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢೀತಿ ಯಂ ಸಾತ್ಥಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಗಮನಂ, ತಂ ಸಪ್ಪಾಯಮೇವಾತಿ ಸಿಯಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಸಙ್ಕಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಂ ತಾವಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಚಿತ್ತಕಮ್ಮರೂಪಕಾನಿ ವಿಯಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಕತಪಟಿಮಾಯೋ ವಿಯ, ಯನ್ತಪಯೋಗೇನ ವಾ ವಿಚಿತ್ತಕಮ್ಮಪಟಿಮಾಯೋ ವಿಯ। **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಂ** ಗೇಹಸಿತಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋ ಗಹಣಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮)। ಹತ್ಥಿಆದಿಸಮ್ಮದ್ದೇನ **ಜೀವಿತನ್ತರಾಯೋ,** ವಿಸಭಾಗರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೋ**।

ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನುವತ್ತನಕಥಾ ಆಚಿಣ್ಣಾ, ಅನನುವತ್ತನಕಥಾ ಪನ ತಸ್ಸಾ ದುತಿಯಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇ ಕಥಾ ನಾಮ ನ ಕಥಿತಪುಬ್ಬಾ"**ತಿ।

ಏವನ್ತಿ "ಸಚೇ ಪನಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವುತ್ತಾಕಾರಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, ನ "ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾತುಗಾಮಾಸುಭ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ। ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಭಾವನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗೋಚರ"**ನ್ತಿ। **ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ಹರತೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಯಾವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕಮಾ ಅನುಯುಞ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಪಚ್ಚಾಹರತೀತಿ** ಆಹಾರೂಪಭೋಗತೋ ಯಾವ ದಿವಾಟ್ಠಾನುಪಸಙ್ಕಮನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಪಟಿನೇತಿ।

ಸರೀರಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ ಮುಖಧೋವನಾದಿಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಂ। **ದ್ವೇ ತಯೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇ**ತಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ನಿಸಜ್ಜಾವಾರೇ, ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಉಣ್ಹಾಸನಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಸುಮಂ ಗಾಹಾಪೇನ್ತೋ"**ತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗೇನೇವ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಧಾನಂ ಕತ್ವಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ "ಪತ್ತೋಪಿ ಅಚೇತನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೯) ವಕ್ಖಮಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಯಥಾಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ವಾ ಅವಿಜಹಿತ್ವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯತೋ ಸರೀರಚೇತಿಯಂ ಗರುತರ"ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ **"ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ"**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೦೯; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೨೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೭೫) "ಚೇತಿಯಂ ಬಾಧಯಮಾನಾ ಬೋಧಿಸಾಖಾ ಹರಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಜನಸಙ್ಗಹತ್ಥನ್ತಿ "ಮಯಿ ಅಕಥೇನ್ತೇ ಏತೇಸಂ ಕೋ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"ತಿ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೇನ ಜನಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ "ಧಮ್ಮಕಥಾ ನಾಮ ಕಥೇತಬ್ಬಾಯೇವಾ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ** ವದನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಅನುಮೋದನಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದೇನೇವಾ**ತಿ "ಪರಿಚಿತೋ ಅಪರಿಚಿತೋ"ತಿಆದಿವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಕೋಟಿಯಾವ। **ಭಯೇ**ತಿ ಪರಚಕ್ಕಾದಿಭಯೇ।

ಕಮ್ಮಜತೇಜೋತಿ ಗಹಣಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಂ ನಾರೋಹತಿ** ಖುದಾಪರಿಸ್ಸಮೇನ ಕಿಲನ್ತಕಾಯತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನಾಭಾವತೋ। **ಅವಸೇಸಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಯಾಗುಯಾ ಅಗ್ಗಹಿತಟ್ಠಾನೇ। **ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನುಪಟ್ಠಾನಸ್ಸ

ಅವಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನವಚನಮೇತಂ, ಯಥಾ ಪೋಙ್ಖಾನುಪೋಙ್ಖಪವತ್ತಾಯ ಸರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅವಿಚ್ಛೇದೋ, ಏವಮೇತಸ್ಸಾಪೀತಿ।

ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರೋ ಭಾವನಾನುಯೋಗೇ। ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಪೂರಣೇನ **ಸಬ್ಬವತ್ಥಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**। "ಕಾಮೇ ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ರೂಪೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಏವಂ ವುತ್ತ **ಪಞ್ಚವಿಧಚೇತೋಖಿಲವಿನಿಬನ್ಧಚಿತ್ತೋ। ಚರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ।

ಅತ್ತಕಾಮಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಂ ಇಚ್ಛನ್ತಾ, ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದವನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮೋತಿ ಹಿ ಹಿತಂ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕಞ್ಚ ಸುಖನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ವಿಞ್ಞೂನಂ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸತ್ತಾ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಚ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಧಮ್ಮೋ, ತಂ ಕಾಮೇನ್ತಿ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ತಕಾಮಾ। **ಉಸಭಂ** ನಾಮ ವೀಸತಿ ಯಟ್ಠಿಯೋ। **ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ತಾಯ ಪಾಸಾಣಸಞ್ಞಾಯ, ಏತ್ತಕಂ ಠಾನಂ ಆಗತಾತಿ ಜಾನನ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋಯೇವ ನಯೋ**ತಿ "ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿಕೋ ಯೋ ಠಾನೇ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಏವ ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ನಯೋ। ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಭಿನ್ನಭತ್ತಭಾವಭಯೇನಪಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತಿ।

ಬಹಾಪಧಾನಂ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅತ್ಥಾಯ ಲೋಕನಾಥೇನ ಛ ವಸ್ಸಾನಿ ಕತಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ ಏವಾಹಂ ಯಥಾಸತ್ತಿ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂಜಾ ಹಿ ಸತ್ಥುಪೂಜಾ, ನ ಆಮಿಸಪೂಜಾ। **ಠಾನಚಙ್ಕಮನಮೇವಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಇರಿಯಾಪಥವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಭೋಜನಾದಿಕಾಲೇಸು ಅವಸ್ಸಂ ಕತ್ತಬ್ಬನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ।

ವೀಥಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಪಠಮಮೇವ ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ವೀಥಿಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುಚ್ಚತಿ "ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ"ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಯದಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ ಕಪ್ಪಾನಂ ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ತಜ್ಜಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭರಣಂ, ಸಾವಕಬೋಧಿಯಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ, ಮಹಾಸಾವಕಾನಂ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಮೇವ, ಇತರೇಸಂ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ಕುಸಲಂ। **ಬಾಹಿಯೋ ದಾರುಚೀರಿಯೋ**ತಿ ಬಹಿ ವಿಸಯೇ ಸಞ್ಜಾತಸಂವದ್ಧತಾಯ ಬಾಹಿಯೋ, ದಾರುಚೀರಪರಿಹರಣೇನ ದಾರುಚೀರಿಯೋತಿ ಚ ಸಮಞ್ಞಾತೋ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ -

> "ತಸ್ಮಾ ತಿಹ ತೇ, ಬಾಹಿಯ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ 'ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸುತೇ... ಮುತೇ... ವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ'ತಿ। ಯತೋ ಖೋ ತೇ, ಬಾಹಿಯ, ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸುತೇ... ಮುತೇ... ವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತೇನ। ಯತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತೇನ, ತತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತತ್ಥ। ಯತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನ ತತ್ಥ, ತತೋ ತ್ವಂ, ಬಾಹಿಯ, ನೇವಿಧ ನ ಹುರಂ ನ ಉಭಯಮನ್ತರೇನ, ಏಸೇವನ್ತೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೦) - ಏತ್ತಕಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ।

ತನ್ತಿ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ। **ಏವನ್ತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅತ್ತಾ ಅಭಿಕ್ಕಮತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಭಿಕ್ಕಮೇ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಅಹಂ **ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಮಾನಗ್ಗಾಹವಸೇನ, ತದುಭಯಂ ಪನ ತಣ್ಹಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹವಸೇನಪಿ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವ ಹೋತಿ। **"ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಯೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೇನ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ತೇಜೋಧಾತು ಉದ್ಧರಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಉದ್ಧರಣಗತಿಕಾ ಹಿ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ ಉದ್ಧರಣೇ

ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏಕೇಕ...ಪೇ॰... ಬಲವತಿಯೋ**"ತಿ ಆಹ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ವಾಯೋಧಾತು ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ। ತಿರಿಯಗತಿಕಾಯ ಹಿ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸು ಸಾತಿಸಯೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತಥಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸೂ**"ತಿ ಆಹ। ಸತಿಪಿ ಅನುಗಮನಾನುಗನ್ತಬ್ಬತಾವಿಸೇಸೇ ತೇಜೋಧಾತು-ವಾಯೋಧಾತು-ಭಾವಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **ತಥಾ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ತತ್ಥ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನತೋ ಪಾದಸ್ಸ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಉದ್ಧರಣಂ,** ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪುರತೋ ಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ** ಖಾಣುಆದಿಪರಿಹರಣತ್ಥಂ, ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದಘಟ್ಟನಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ವಾ ಪಸ್ಸೇನ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣಂ,** ಯಾವ ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದೋ, ತಾವ ಆಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ,** ತತೋ ಪರಂ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ವಾ ಏತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಆಪೋಧಾತು ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ। ಗರುತರಸಭಾವಾ ಹಿ ಆಪೋಧಾತೂತಿ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮೇತ್ಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ, ಇತರಾಸಞ್ಚ ಓಮತ್ತತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ...ಪೇ॰... ಬಲವತಿಯೋ**"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಪಥವೀಧಾತು ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇ ವಿಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇಪಿ ತಸ್ಸಾ ಸಾತಿಸಯಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ, ತಥಾ ಘಟ್ಟನಕಿರಿಯಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭನಸ್ಸ ಸಿಜ್ಝನತೋ ತತ್ಥಾಪಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಆಪೋಧಾತುಅನುಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ತಥಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸನ್ನಿರುಮ್ಭನೇಸೂ**"ತಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಕ್ಕಮನೇ, ತೇಸು ವಾ ವುತ್ತೇಸು ಉದ್ಧರಣಾದೀಸು ಛಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ಉದ್ಧರಣೇ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಕ್ಖಣೇ। **ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಉದ್ಧರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ, ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚ **ಅತಿಹರಣಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ** ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನತೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ದೇಸನ್ತರಸಙ್ಕಮನಂ ಅತ್ಥಿ। **ಪಬ್ಬಂ ಪಬ್ಬ**ನ್ತಿಆದಿ ಉದ್ಧರಣಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಭಾಗಸನ್ತತಿವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅತಿಇತ್ತರೋ ಹಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೋ ಗಮನಸ್ಸಾದಾನಂ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಧಾವನ್ತಾನಂ ಸಿರಸಿ ಪಾದೇ ಚ ಬದ್ಧಧುರಧಾರಾಸಮಾಗಮತೋಪಿ ಸೀಘತರೋ। ಯಥಾ ತಿಲಾನಂ ಭಜ್ಜಿಯಮಾನಾನಂ ಪಟಪಟಾಯನೇನ ಭೇದೋ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "**ಪಟಪಟಾಯನ್ತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಹಿ ಏಕನ್ತತೋ ಭಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ।

ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪೇನಾತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿರುಜ್ಝನಕರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಯಂ ತತೋ ಸತ್ತರಸಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಯದಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಸಮಾನಕ್ಖಣಾ ಸಿಯುಂ, "ರೂಪಂ ಗರುಪರಿಣಾಮಂ ದನ್ಧನಿರೋಧ"ನ್ತಿಆದಿವಚನೇಹಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೬) ವಿರೋಧೋ ಸಿಯಾ, ತಥಾ "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ಯಥಯಿದಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಪಾಳಿಯಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮)। ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಹಿ ಸಾರಮ್ಮಣಸಭಾವಾ ಯಥಾಬಲಂ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ತಂಸಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿಅನನ್ತರಂ ನಿರೋಧೋ, ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪನ ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಭಾವನಿವತ್ತಿ ಸೋಳಸಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಹೋತೀತಿ ತಬ್ಬಣಾಯುಕತಾ ತೇಸಂ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಲಹುವಿಞ್ಞಾಣವಿಸಯಸಙ್ಗತಿಮತ್ತಪಚ್ಚಯತಾಯ ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ, ವಿಸಯಸಙ್ಗತಿಮತ್ತತಾಯ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಲಹುಪರಿವತ್ತಿತಾ, ದನ್ಧಮಹಾಭೂತಪಚ್ಚಯತಾಯ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ದನ್ಧಪರಿವತ್ತಿತಾ, ನಾನಾಧಾತುಯಾ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಂ ಖೋ ಪನ ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ, ತೇನ ಚ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಧಮ್ಮೋವ ವುತ್ತೋ, ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಚ ತಸ್ಸೇವಾತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾನಕ್ಖಣತಾ ನ ಯುಜ್ಜತೇವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಯಂ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಅಞ್ಞಂ, ತಂ ಪನ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಂ ಅಪರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನೇವ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ತತೋ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಂ ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ತೇಸಂ ಅನ್ತರೋ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯಾತಿ ನೋತಿ ಆಹ **"ಅವೀಚಿಮನುಸಮ್ಬನ್ಧೋ"**ತಿ, ಯಥಾ ವೀಚಿ ಅನ್ತರೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತದೇವೇತನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸವಿದು ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನು ಅನು ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೋ ರೂಪಸನ್ತಾನೋ ಚ **ನದೀಸೋತೋವ** ನದಿಯಂ ಉದಕಪ್ಪವಾಹೋ ವಿಯ ವತ್ತತಿ।

ಅಭಿಮುಖಂ ಲೋಕಿತಂ ಆಲೋಕಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪುರತೋಪೇಕ್ಖನ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಯಂದಿಸಾಭಿಮುಖೋ ಗಚ್ಛತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ನಿಸೀದತಿ ವಾ, ತದಭಿಮುಖಂ ಪೇಕ್ಖನಂ ಆಲೋಕಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದನುಗತಂ ವಿದಿಸಾಲೋಕನಂ ವಿಲೋಕಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಲೋಕಿತಂ ನಾಮ ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖನ"**ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಜ್ಜನಪರಿಭಣ್ಡಾದಿಕರಣೇ ಓಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಉಲ್ಲೋಕಹರಣಾದೀಸು ಉಲ್ಲೋಕಿತಸ್ಸ, ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನಾದೀಸು ಅಪಲೋಕಿತಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ ವಾ ಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವಾ"**ತಿ।

ಕಾಯಸಕ್ಖಿನ್ತಿ ಕಾಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕತವನ್ತಂ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಾಲೇ ಏವ "ಯಮೇವಾಹಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಸನೇ ಅನಭಿರತಿಆದಿವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಪತ್ತೋ, ತಮೇವ ಸುಟ್ಠು ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಬಲವಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋ, ತತ್ಥ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೇ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ, ತೇನೇವ ನಂ ಸತ್ಥಾ "ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಮ ಸಾವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರಾನಂ ಯದಿದಂ ನನ್ದೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೫) ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪೇಸಿ।

ಸಾತ್ಥಕತಾ ಚ ಸಪ್ಪಾಯತಾ ಚ ಆಲೋಕಿತವಿಲೋಕಿತಸ್ಸ **ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಾ**ತಿ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಿಜಹನಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಭಾವತೋ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನೇವ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ,** ಖನ್ಧಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾ ಅಞ್ಞೋ ಉಪಾಯೋ ನ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಆಲೋಕಿತಾದಿಸಮಞ್ಞಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಬ್ಭನ್ತರೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

"ಪಠಮಜವನೇಪಿ ...ಪೇ॰... ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಇದಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಂ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದೀನಂ ಅಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನವಸೇನ ಇಟ್ಠೇ ಇತ್ಥಿರೂಪಾದಿಮ್ಹಿ ಲೋಭೋ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಚ ಪಟಿಘೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪನ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಂ ಮೂಲಂ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಭವಙ್ಗಾದಿ, ಏವಂ ಮನೋದ್ವಾರಜವನಸ್ಸ ಮೂಲವಸೇನ ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ। ಆಗನ್ತುಕತಾವಕಾಲಿಕತಾ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಸ್ಸೇವ ಅಪುಬ್ಬಭಾವವಸೇನ ಇತ್ತರಭಾವವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಾ। **ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತಿತೇಸೂ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಸ್ಸ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಚ ಅಪರಾಪರಂ ಭಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ। **ತ**ನ್ತಿ ಜವನಂ। ತಸ್ಸ ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಗನ್ತುಕೋ** ಅಬ್ಭಾಗತೋ। ಉದಯಬ್ಬಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾವತಕೋ ಕಾಲೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತಾವಕಾಲಿಕಾನಿ।**

ಏತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧವಸೇನ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನೇ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನೇ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ **ಕೋ ಏಕೋ ಆಲೋಕೇತಿ, ಕೋ ವಿಲೋಕೇತಿ। ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಂ। **ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ-ಸಮ್ಪಯುತ್ತ-ಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭನತೋ।

ಮಣಿಸಪ್ಪೋ ನಾಮ ಏಕಾ ಸಪ್ಪಜಾತೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಲಳನ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಪನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಲೀಳಾಕರಣಂ ವಾ ಲಳನಂ।

ಉಣ್ಹಪಕತಿಕೋ ಪರಿಳಾಹಬಹುಲೋ। ಸೀಲಸ್ಸ ವಿದೂಸನೇನ ಅಹಿತಾವಹತ್ತಾ **ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ। ಚೀವರಮ್ಪಿ ಅಚೇತನನ್ತಿ**ಆದಿನಾ ಚೀವರಸ್ಸ ವಿಯ "**ಕಾಯೋಪಿ ಅಚೇತನೋ**"ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾವಿಭಾವನೇನ "**ಅಬ್ಭನ್ತರೇ**"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಇತರೀತರಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ತಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ। **ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋ**ತಿ ಆಹತಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕೋ, ಚತುಪಞ್ಚಗಣ್ಠಿಕಾಹಿ ವಾ ಹತಸೋಭೋ।

ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಅಟ್ಠವಿಧೋಪಿ ಪಯೋಜನವಿಸೇಸೋ। ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕಜಲಸ್ಸ ತಂಸನ್ಧಾರಕವಾಯುನಾ ವಿಯ ಪರಿಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಾಯೋಧಾತುನಾವ ಆಸಯೇ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ "**ವಾಯೋಧಾತುವಸೇನೇವ ತಿಟ್ಠತೀ**"ತಿ। **ಅತಿಹರತೀ**ತಿ ಯಾವ ಮುಖಾ ಅಭಿಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀ**ತಿ ತತೋ ಯಾವ ಕುಚ್ಛಿ, ತಾವ ಹರತಿ। **ಅತಿಹರತೀ**ತಿ ವಾ ಮುಖದ್ವಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇನ್ತೋ ಹರತಿ। **ವೀತಿಹರತೀ**ತಿ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಪಸ್ಸತೋ ಹರತಿ। **ಪರಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಚಾರೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಆಹಾರಸ್ಸ ಧಾರಣಪರಿವತ್ತನಸಂಚುಣ್ಣನವಿಸೋಸನಾನಿ ಪಥವೀಧಾತುಸಹಿತಾ ಏವ ವಾಯೋಧಾತು ಕರೋತಿ, ನ ಕೇವಲಾತಿ ತಾನಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾಪಿ ಕಿಚ್ಚಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಅಲ್ಲತ್ತಞ್ಚ ಅನುಪಾಲೇತೀ**ತಿ ವಾಯುಆದೀಹಿ ಅತಿಸೋಸನಂ ಯಥಾ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅನುಪಾಲೇತಿ ಅಲ್ಲಆದೀಹಿ ಅತಿಸೋಸನಂ ಯಥಾ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅನುಪಾಲೇತಿ ಅಲ್ಲಭಾವಂ। **ತೇಜೋಧಾತೂ**ತಿ ಗಹಣೀಸಞ್ಞಾತಾ ತೇಜೋಧಾತು। ಸಾ ಹಿ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠಂ ಆಹಾರಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ। **ಅಞ್ಜಸೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪವೇಸನಾದೀನಂ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ। **ಆಭುಜತೀ**ತಿ ಪರಿಯೇಸನಜ್ಝೋಹರಣಜಿಣ್ಣಾಜಿಣ್ಣತಾದಿಂ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂತಂವಿಜಾನನನಿಪ್ಫಾದಕೋಯೇವ ಹಿ ಪಯೋಗೋ "ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಯೇನ ಹಿ ಪಯೋಗೇನ ಪರಿಯೇಸನಾದಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತಬ್ಬಿಸಯವಿಜಾನನಮ್ಪಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ ನಾಮ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಅಥ ವಾ **ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗಂ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ **ಅನ್ವಾಯ** ಆಗಮ್ಮ **ಆಭುಜತಿ** ಸಮನ್ನಾಹರತಿ। ಆಭೋಗಪುಬ್ಬಕೋ ಹಿ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಗಮನತೋತಿ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವಸೇನ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಮನತೋ। **ಪರಿಯೇಸನತೋ**ತಿ ಗೋಚರಗಾಮೇ ಭಿಕ್ಖತ್ಥಂ ಆಹಿಣ್ಡನತೋ। **ಪರಿಭೋಗತೋ**ತಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ। **ಆಸಯತೋ**ತಿ ಪಿತ್ತಾದಿಆಸಯತೋ। ಆಸಯತಿ ಏತ್ಥ ಏಕಜ್ಝಂ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಕಮ್ಮಬಲವತ್ಥಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಮರಿಯಾದವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಸಯತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಆಸಯೋ,** ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಉಪರಿ ತಿಟ್ಠನಕೋ ಪಿತ್ತಾದಿಕೋ। ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಮಾಕಾರೋ। ನಿಧೇತಿ ಯಥಾಭುತ್ತೋ ಆಹಾರೋ ನಿಚಿತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ನಿಧಾನಂ, ಆಮಾಸಯೋ। ತತೋ **ನಿಧಾನತೋ। ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ**ತಿ ಗಹಣೀಸಞ್ಞಾತೇನ ಕಮ್ಮಜತೇಜೇನ ಅವಿಪಕ್ಕತೋ। **ಪರಿಪಕ್ಕತೋ**ತಿ ಯಥಾಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಿಪಕ್ಕಭಾವತೋ। **ಫಲತೋ**ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ। **ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಸ್ಸನ್ದನತೋ। **ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಮಕ್ಖನತೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೨೯೪) ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞೇ ಚ ರೋಗಾ ಕಣ್ಣಸೂಲಭಗನ್ದರಾದಯೋ। **ಅಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಅಯುತ್ತೇ ಠಾನೇ ಖೇತ್ತದೇವಾಯತನಾದಿಕೇ। ನಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ **ನೇವ ಅತ್ತನೋ** ಕಸ್ಸಚಿ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತತ್ತಾ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ ಚ **ನ ಪರಸ್ಸ। ಉದಕತುಮ್ಬತೋ**ತಿ ವೇಳುನಾಳಿಆದಿಉದಕಭಾಜನತೋ। **ತನ್ತಿ** ಛಡ್ಡಿತಉದಕಂ।

ಅದ್ಧಾನಇರಿಯಾಪಥಾ ಚಿರಪ್ಪವತ್ತಿಕಾ ದೀಘಕಾಲಿಕಾ ಇರಿಯಾಪಥಾ। **ಮಜ್ಝಿಮಾ** ಭಿಕ್ಖಾಚರಣಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ। **ಚುಣ್ಣಿಕಇರಿಯಾಪಥಾ** ವಿಹಾರೇ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪರಿವತ್ತನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾತಿ ವದನ್ತಿ। "ಗತೇತಿ ಗಮನೇ"ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಗ್ಗಹಣೇನ ಗಮನೇನಪಿ ಪುರತೋ ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಕಾಯಸ್ಸ ಅತಿಹರಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಧ ಗಮನಮೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರವಾದೇ ಅನನ್ತರೇ ಅನನ್ತರೇ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪವತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಿರೋಧದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಾ ಗಹಿತಾ, ಇದಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರವಸೇನ ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತಯಿದಂ ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಧುರಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭುತ್ತೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ। **ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೪; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೧೪) **ಪನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಲಬ್ಭತಿ** ಯಾವದೇವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲವಿಸೇಸದಸ್ಸನಪರತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। **ಸತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಇದಂ ಯಥಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಧಾನತಾ, ಏವಂ ಸತಿಕಿಚ್ಚಸ್ಸಾಪೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ನ ಸತಿಯಾ ಸಬ್ಭಾವಮತ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಸತಿರಹಿತಾ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ। **ಏತಾನಿ ಪದಾನೀ**ತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪದಾನಿ। **ವಿಭತ್ತಾನೇವಾ**ತಿ ವಿಸುಂ ವಿಭತ್ತಾನೇವ। ಇಮಿನಾಪಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಯ ಸತಿಯಾಪಿ ಪಧಾನತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಗಚ್ಛತಿ, ತಥಾ ಏಕೋ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ನಿಸೀದನ್ತೋ ಸಯನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಸಯತಿ, ಏಕೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಸಯತಿ, ಏತ್ತಕೇನ ಪನ ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಚಙ್ಕಮನೇನ ದೀಪೇನ್ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಚಙ್ಕಮನಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಠಿತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ "ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಪಚ್ಛಿಮಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಯಂ ಪವತ್ತಾಪಿ ಪಾಚೀನಚಙ್ಕಮನಕೋಟಿಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮನಮಜ್ಝೇ ಪವತ್ತಾ ಉಭೋ ಕೋಟಿಯೋ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಚಙ್ಕಮೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಠಾನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ಠಾನೇ ಪವತ್ತಾ ನಿಸಜ್ಜಂ, ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಪವತ್ತಾ ಸಯನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ, ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಾರೇತಿ, ಉಟ್ಠಹನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು **ಗತಾದೀಸು ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ಸುತ್ತೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಯಾವ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಾವ ಚಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠತ್ವಾ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಯಮಾನೋ ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಯತಿ "ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೋ, ಮಞ್ಚೋ ಅಚೇತನೋ, ಕಾಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ'ತಿ, ಮಞ್ಚೋ ನ ಜಾನಾತಿ "ಮಯಿ ಕಾಯೋ ಸಯಿತೋ"ತಿ, ಅಚೇತನೋ ಕಾಯೋ ಅಚೇತನೇ ಮಞ್ಚೇ ಸಯಿತೋ"ತಿ, ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಾರೇತಿ, ಪಬುಜ್ಝನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಪಬುಜ್ಝತಿ, ಅಯಂ **ಸುತ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ।

ಕಾಯಾದಿಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ತಮ್ಮಯತ್ತಾ ಆವಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಚ ಜವನಂ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾ ಛದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಂ ಕಿರಿಯಾಮಯಪವತ್ತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಜಾಗರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ। ಅಪಿಚ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಛ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಜಗ್ಗನ್ತೋಪಿ **ಜಾಗರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋಪಿ ಬಾತ್ತಿಂಸತಿರಚ್ಛಾನಕಥಂ ಪಹಾಯ ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಂ ಸಪ್ಪಾಯಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ **ಭಾಸಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ। ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚಿತ್ತರುಚಿಯಂ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋಪಿ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನೋಪಿ **ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ** ನಾಮ। ದುತಿಯಞ್ಹಿ ಝಾನಂ ವಚೀಸಙ್ಖಾರವಿರಹತೋ ವಿಸೇಸತೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ನಾಮ। ರೂಪಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಸೇಸಾ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದಯೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸೇವ ಸಮುದಯೋ ಚ ವಯೋ ಚ ನೀಹರಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಟಿಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೦. **ಪಟಿಕೂಲಮನಸಿಕಾರವಸೇನಾತಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೭೭) ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತಾಯ। ಪಟಿಕೂಲಮೇವ ಪಟಿಕೂಲಂ ಯೋ ಪಟಿಕೂಲಸಭಾವೋ ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರೋ, ತಸ್ಸ ಮನಸಿಕರಣವಸೇನ। ಅನ್ತರೇನಪಿ ಹಿ ಭಾವವಾಚಿನಂ ಸದ್ದಂ ಭಾವತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ಪಟಸ್ಸ ಸುಕ್ಕ"ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೮೨-೧೮೩) ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವತ್ಥಾದೀಹಿ ಪಸಿಬ್ಬಕಾಕಾರೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕತಂ ಆವಟನಂ **ಪುತೋಳಿ**। **ವಿಭೂತಾಕಾರೋ**ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಸುಭಭಾವಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಿತಾಕಾರೋ। ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಆಕಾರತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏವ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಕಾರಣಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕೇಸಾದಿಪರಿಗ್ಗಹಣೇನಾ**"ತಿ ಆಹ।

ಪಟಿಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೧. **ಧಾತುಮನಸಿಕಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಪಥವೀಧಾತುಆದಿಕಾ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರವಸೇನ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಾತುಮನಸಿಕಾರೋ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ। **ಗೋಘಾತಕೋ**ತಿ ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಗುನ್ನಂ ಘಾತಕೋ। **ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಕರಣವಸೇನ ತಸ್ಸ ಸಮೀಪವಾಸೀ। **ಠಿತ**-ಸದ್ದೋ "ಠಿತೋ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೮) ಠಾನಸಞ್ಞಿತಇರಿಯಾಪಥಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, **ಠಾ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಾ ಗತಿವಿನಿವತ್ತಿಅತ್ಥತಾಯ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಠಪೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ಸೇಸಇರಿಯಾಪಥಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಬೋಧಕೋ, ಇಧ ಪನ ಯಥಾ ತಥಾ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಬೋಧಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ "**ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಠಿತತ್ತಾ ಯಥಾಠಿತ**"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಆಕಾರೇನಾ**ತಿ ಠಾನಾದಿನಾ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೇನ। ಠಾನಾದಯೋ ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥಸಞ್ಞಿತಾಯ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಪಥೋ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗೋತಿ "ಇರಿಯಾಪಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಯಥಾಠಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾಪವತ್ತಂ। ಯಥಾವುತ್ತಟ್ಠಾನಮೇವೇತ್ಥ "ಪಣಿಧಾನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ "**ಯಥಾಠಿತತ್ತಾ ಚ ಯಥಾಪಣಿಹಿತ**"ನ್ತಿ। **ಠಿತ**ನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಾನಸಞ್ಞಿತಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ। **ಪಣಿಹಿತ**ನ್ತಿ ತದಞ್ಞಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ। **ಠಿತ**ನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯಸಞ್ಞಿತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಸಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಅವಟ್ಠಾನಪರಿದೀಪನಂ। **ಪಣಿಹಿತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಕಿಚ್ಚವಸೇನ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಕಾರತೋ ನಿಹಿತಂ ಪಣಿಹಿತನ್ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೀ**ತಿ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖತಿ, ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪಸ್ಸತಿ।

ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಭಾವತ್ಥವಿಭಾವನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ಗೋಘಾತಕಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪೋಸೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಂಸೂಪಚಯಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ ಕುಣ್ಡಕಭತ್ತಕಪ್ಪಾಸಟ್ಠಿಆದೀಹಿ ಸಂವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ। **ವಧಿತಂ ಮತ**ನ್ತಿ ಹಿಂಸಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಮತಂ। **ಮತ**ನ್ತಿ ಚ ಮತಮತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ "**ತಾವದೇವಾ**"ತಿ। **ಗಾವೀತಿ ಸಞ್ಞಾ ನ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ** ಯಾನಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಯಥಾಸನ್ನಿವಿಟ್ಠಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ಗಾವೀಸಮಞ್ಞಾ ಮತಮತ್ತಾಯಪಿ ಗಾವಿಯಾ, ತೇಸಂ ತಂಸನ್ನಿವೇಸಸ್ಸ ಅವಿನಟ್ಠತ್ತಾ। ವಿಲೀಯನ್ತಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಿಭುಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಬೀಲಾ** ಭಾಗಾ ವ-ಕಾರಸ್ಸ ಬ-ಕಾರಂ, ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ಈ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। **ಬೀಲಸೋ**ತಿ ಬೀಲಂ ಬೀಲಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಭಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾಟತೋ ಮಂಸಂ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ, ತತೋ ವಾ ವಿವೇಚಿತಮಂಸಂ ಭಾಗಸೋ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವಾಹ "**ಮಂಸಸಞ್ಞಾ ಪವತ್ತತೀ**"ತಿ। **ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ**ಪಿ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ। **ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗ**ನ್ತಿ ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಘನಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜನಂ ವಿವೇಚನಂ। **ಧಾತುಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ**ತಿ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಕರಣೇನ ಧಾತುಂ ಧಾತುಂ ಪಥವೀಆದಿಧಾತುಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ। **ಸತ್ತಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾತಿ ವದನ್ತಿ, ವೋಹಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಸತ್ತಸಞ್ಞಾಯಪಿ ತದಾ ಅನ್ತರಧಾನಂ ಯುತ್ತಮೇವ ಯಾಥಾವತೋ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಸತಿ ಯಥಾವುತ್ತಓಪಮ್ಮತ್ಥೇನ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ಧಾತುವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ**"ತಿ। **ದಕ್ಖೋ**ತಿ ಛೇಕೋ ತಂತಂಸಮಞ್ಞಾಯ ಕುಸಲೋ, ಯಥಾಜಾತೇ ಸೂನಸ್ಮಿಂ ನಙ್ಗುಟ್ಠಖುರವಿಸಾಣಾದಿವನ್ತೇ

ಅಟ್ಠಿಮಂಸಾದಿಅವಯವಸಮುದಾಯೇ ಅವಿಭತ್ತೇ ಗಾವೀಸಮಞ್ಞಾ, ನ ವಿಭತ್ತೇ, ವಿಭತ್ತೇ ಪನ ಅಟ್ಠಿಮಂಸಾದಿಅವಯವಸಮಞ್ಞಾತಿ ಜಾನನಕೋ। **ಚತುಮಹಾಪಥೋ ವಿಯ ಚತುಇರಿಯಾಪಥೋ**ತಿ ಗಾವಿಯಾ ಠಿತಚತುಮಹಾಪಥೋ ವಿಯ ಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಮಗ್ಗಭೂತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ। ಯಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೬) **ವಿತ್ಥಾರಿತಾ,** ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ **ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೩೦೬) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನವಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೧. ಸಿವಥಿಕಾಯ ಅಪವಿದ್ಧಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಓಧಿಸೋ ಪವತ್ತಾನಂ ಕಥಾನಂ ತದಭಿಧೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಅಸುಭಭಾಗಾನಂ ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನೀತಿ ಸಞ್ಞೀತಿಕಾರೇಹಿ ಗಹಿತಸಮಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ "**ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬೇಹಿ ವಿಭಜಿತು**"ನ್ತಿ। **ಉದ್ಧಂ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ**ತಿ ಜೀವಿತಕ್ಖಯತೋ ಉಪರಿ ಮರಣತೋ ಪರಂ। **ಸಮುಗ್ಗತೇನಾ**ತಿ ಉಟ್ಠಿತೇನ। **ಉದ್ಧುಮಾತತ್ತಾ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಧುಮಾತತ್ತಾ ಸೂನತ್ತಾ। ಸೇತರತ್ತೇಹಿ ವಿಪರಿಭಿನ್ನಂ ವಿಮಿಸ್ಸಿತಂ ನೀಲಂ ವಿನೀಲಂ, ಪುರಿಮವಣ್ಣವಿಪರಿಣಾಮಭೂತಂ ವಾ ನೀಲಂವಿನೀಲಂ, ವಿನೀಲಮೇವ **ವಿನೀಲಕ**ನ್ತಿ ಕ-ಕಾರೇನ ಪದವಡ್ಢನಮಾಹ ಅನತ್ಥನ್ತರತೋ ಯಥಾ "ಪೀತಕಂ ಲೋಹಿತಕ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೧೬)। **ಪಟಿಕೂಲಕತ್ತಾ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ। **ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿನೀಲಂ ವಿನೀಲಕ**ನ್ತಿ ಕುಚ್ಛನತ್ಥೋ ವಾ ಅಯಂ ಕ-ಕಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಪಾಪಕೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಮಹಾವ॰ ೨೮೫)। **ಪರಿಭಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಹಿ** ಕಾಕಕಙ್ಕಾದೀಹಿ। **ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಂ ಪುಬ್ಬ**ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸವನ್ತಂ ಪುಬ್ಬಂ, ತಹಂ ತಹಂ ಪಗ್ಘರನ್ತಪುಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾಭಾವ**ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಪುಬ್ಬಭಾವಂ।

ಸೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಯೋ "ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಸರೀರಂ ಸಿವಥಿಕಾಯ ಛಡ್ಡಿತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಉಪಸಂಹರತಿ** ಸದಿಸತಂ। **ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ**ತಿಆದಿ ಉಪಸಂಹರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ । **ಆಯೂ**ತಿ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಗತಿಕಮೇವ। **ಉಸ್ಮಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ। **ಏವಂಪೂತಿಕಸಭಾವೋ**ತಿ ಏವಂ ಅತಿವಿಯ ಪೂತಿಕಸಭಾವೋ, ನ ಆಯುಆದೀನಂ ಅವಿಗಮೇ ವಿಯ ಮತ್ತಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏದಿಸೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ **ಏವಂಭಾವೀ**ತಿ ಆಹ "**ಏವಂಉದ್ಧುಮಾತಾದಿಭೇದೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ।

ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾತಿ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ। **ಸೇಸಾವಸೇಸಮಂಸಲೋಹಿತಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಖಾದಿತತ್ತಾ ತಹಂ ತಹಂ ಸೇಸೇನ ಅಪ್ಪಾವಸೇಸೇನ ಮಂಸಲೋಹಿತೇನ ಯುತ್ತಂ। **ಅಞ್ಞೇನ ಹತ್ಥಟ್ಠಿಕ**ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಹತ್ಥಟ್ಠಿಕಾನಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾ ಜೋತಿತಾತಿ ಅನವಸೇಸತೋ ತೇಸಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಚತುಸಟ್ಠಿಭೇದಮ್ಪೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತೇರೋವಸ್ಸಿಕಾನೀ**ತಿ ತಿರೋವಸ್ಸಂ ಗತಾನಿ। ತಾನಿ ಪನ ಸಂವಚ್ಛರಂ ವೀತಿವತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸಂವಚ್ಛರಾನೀ**"ತಿ। ಪುರಾಣತಾಯ ಘನಭಾವವಿಗಮೇನ ವಿಚುಣ್ಣತಾ ಇಧ ಪೂತಿಭಾವೋತಿ ಸೋ ಯಥಾ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಖಜ್ಜಮಾನತಾದಿವಸೇನ ದುತಿಯಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾದೀನಂ ವವತ್ಥಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಖಜ್ಜಮಾನಾದೀನಂ ವಸೇನ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ**"ತಿ।

ನವಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇಮಾನೇವ ದ್ವೇತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಅಪ್ಪನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತತ್ಥ ನಿಯಮೇತಿ ಅಞ್ಞಪಬ್ಬೇಸು ತದಭಾವತೋ। ಯತೋ ಹಿ ಏವ-ಕಾರೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನಿಯಮೇತಿ, ತೇನ ಪಬ್ಬದ್ವಯಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತಾಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಿದ್ಧಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ಅನಿಚ್ಚಾದಿದಸ್ಸನತೋ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಆದೀನವವಿಭಾವನಾನಿ ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬಾನೀತಿ ಆಹ "**ಸಿವಥಿಕಾನಂ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ**

ವುತ್ತತ್ತಾ”ತಿ। ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬಾದೀನಂ ಅನಪ್ಪನಾವಹತಾ ಪಾಕಟಾ ಏವಾತಿ “**ಸೇಸಾನಿ ದ್ವಾದಸಾಪೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ

೧೧೩. **ಸುಖಂ ವೇದನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಖಯತೀತಿ **ಸುಖಾ,** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಕಾಯಞ್ಚ ಲದ್ಧಸ್ಸಾದೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಟ್ಠು ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ವಾ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಆಬಾಧನ್ತಿ **ಸುಖಾ**। ಸುಕರಂ ಓಕಾಸದಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸುಖಾ**ತಿ ಅಪರೇ। ವೇದಯತಿ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವತೀತಿ **ವೇದನಾ**। **ವೇದಯಮಾನೋ**ತಿ ಅನುಭವಮಾನೋ। **ಕಾಮ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಇರಿಯಾಪಥಪಬ್ಬೇ ವುತ್ತಮೇವ। ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ವೇದಿಯನಂ **ಸಮ್ಪಜಾನವೇದಿಯನಂ**।

“**ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ಹೋತೀ**”ತಿ ಏತೇನ “ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಯಮಾನೋ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಯಾಮೀ”ತಿ ಇದಂ ವೋಹಾರಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವತ್ಥುಆರಮ್ಮಣಾ**ತಿ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾ। ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಞ್ಹಿ ವೇದನಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ “ವತ್ಥೂ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭವೇಯ್ಯ। ಧಮ್ಮವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕತ್ತು ಅಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ಕತ್ತುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ವೇದನಾವ ವೇದಯತೀ**”ತಿ ಆಹ। **ನಿತ್ಥುನನ್ತೋ**ತಿ। ಬಲವತೋ ವೇದನಾವೇಗಸ್ಸ ನಿರೋಧನೇ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅವಸರದಾನವಸೇನ ನಿತ್ಥುನನ್ತೋ। **ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಧಿವಾಸನವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಹಾಪನವಸೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮರಸತಾಪಾದನೇನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹೀ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಸಹ। ಲೋಕಿಯಾನಮ್ಪಿ ವಾ ಸತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲೇ ತತ್ಥ ಸಮತ್ಥತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹೀ**”**ತಿ**। **ಸಮಸೀಸೀ**ತಿ ವಾರಸಮಸೀಸೀ ಹುತ್ವಾ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಾರಸ್ಸ ಅನನ್ತರವಾರೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯಥಾ ಚ ಸುಖಂ, ಏವಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾ “ಸುಖಂ ವೇದಯತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಸಮ್ಪಜಾನವೇದಿಯನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ದುಕ್ಖಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಯತೀತಿ **ದುಕ್ಖಾ,** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಕಾಯಞ್ಚ ಪೀಳೇತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಟ್ಠುಂ ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ವಾ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಸಾತನ್ತಿ **ದುಕ್ಖಾ**। ದುಕ್ಕರಂ ಓಕಾಸದಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ದುಕ್ಖಾ**ತಿ ಅಪರೇ। **ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಂ, ಅರೂಪಧಮ್ಮಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಪನ ಸಮಥಾಭಿನಿವೇಸೋಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। “**ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋ ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋತಿಪಿ ಏತದೇವ ವುಚ್ಚತೀ**”ತಿ। **ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ ಕಥೇಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾ”ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರದ್ವಯಮಾಹ। **ಸಙ್ಖೇಪಮನಸಿಕಾರವಸೇನ** ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ, **ವಿತ್ಥಾರಮನಸಿಕಾರವಸೇನ** ರಾಹುಲೋವಾದ- (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೫-೧೧೮) ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ೧೭೪-೧೭೫)।

ಯೇಭುಯ್ಯಗ್ಗಹಣೇನ ತದಞ್ಞಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಾಯ ಅತ್ಥಿತಾ ದೀಪಿತಾತಿ ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತಿವಿಧೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಭಿನಿವೇಸೋ**ತಿ ಅನುಪ್ಪವೇಸೋ, ಆರಮ್ಭೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಭೇ ಏವ ಹಿ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ, ಸಮ್ಮಸನಂ ಪನ ಅನವಸೇಸತೋವ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವತ್ತತಿ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಇದಂ ರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅರೂಪಮುಖೇನ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಯೇಭೂಯ್ಯೇನ ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಚ ಪಠಮಂ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಸೇಸಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇ ಚೇತಸಿಕಾ ಚಿತ್ತಾಯತ್ತಾ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಭಾವೇನ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಫಸ್ಸೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ವುತ್ತೋ, ಉಪ್ಪನ್ನಫಸ್ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರಾಸಿ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಫುಟ್ಠೋ ಫಸ್ಸಸಹಜಾತಾಯ ವೇದನಾಯ ತಂಸಮಕಾಲಮೇವ ವೇದೇತಿ, ಫಸ್ಸೋ ಪನ ಓಭಾಸಸ್ಸ ವಿಯ ಪದೀಪೋ ವೇದನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ಪುರಿಮಕಾಲೋ ವಿಯ ವುಚ್ಚತಿ, ಯಾ

ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣತಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ಫುಸನ್ತೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಫುಸನಾಕಾರೇನ। ಅಯಞ್ಹಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮತಾ ಏಕದೇಸೇನ ಅನಲ್ಲೀಯಮಾನೋಪಿ ರೂಪಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖು, ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಚ ಸೋತಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಫುಸನ್ತೋ ವಿಯ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾಹೇಸ "ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಭವನ್ತೀತಿ ಇಸ್ಸರವತಾಯ ವಿಸವಿತಾಯ ಸಾಮಿಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವನ್ತೀ। ಫಸ್ಸಾದೀನಞ್ಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಏಕದೇಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿ ಫುಸನಾದಿಮತ್ತಭಾವತೋ, ವೇದನಾಯ ಪನ ಇಟ್ಠಾಕಾರಸಮ್ಭೋಗಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಪವತ್ತಿ। ಫುಸನಾದಿಭಾವೇನ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಂ ಏಕದೇಸಾನುಭವನಂ, ವೇದಯಿತಾಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಯಥಾಕಾಮಂ ಸಬ್ಬಾನುಭವನಂ ಏವಸಭಾವಾನೇವ ತಾನಿ ಗಹಣಾನೀತಿ ನ ವೇದನಾಯ ವಿಯ ಫಸ್ಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಕಿಚ್ಚಕರಣೇನ ಸಾಮಿಭಾವಾನುಭವನಂ ಚೋದೇತಬ್ಬಂ। **ವಿಜಾನನ್ತನ್ತಿ** ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಜಾನನ್ತಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಹಿ ಮಿನಿತಬ್ಬವತ್ಥುಂ ನಾಳಿಯಾ ಮಿನನ್ತೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ವಿಭಾವೇನ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಸಞ್ಞಾ ವಿಯ ಸಞ್ಜಾನನಮತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ಅನೇನ ಕದಾಚಿ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯವಿಭಾವನಾಪಿ ಹೋತಿ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವೋ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸಸಿದ್ಧಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗಸ್ಸ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಪಾಕಟಭಾವೇಪಿ "ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೪೬; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩) "ಸಬ್ಬಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೬) ಚ ಏವಮಾದಿವಚನತೋ ಸಬ್ಬೇ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥ ಯಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕೇಯೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಂ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ। ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಗ್ಗಹಣಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ, ತತ್ಥ ಚ ಫಸ್ಸಚೇತನಾಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೋ ಚೇತನಾಪಧಾನತ್ತಾ ತೇಸಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ **ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೧೨) "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಚೇತನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೇತನಾವ ವಿಭತ್ತಾ, ಇತರೇ ಪನ ಖನ್ಧಾ ಸರೂಪೇನೇವ ಗಹಿತಾ।

ವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಿತಾತಿ ಏತ್ಥ ವತ್ಥು-ಸದ್ದೋ ಕರಜಕಾಯವಿಸಯೋತಿ ಕಥಮಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಕತ್ಥ ಪನ ವುತ್ತಂ? **ಸಾಮಞ್ಞಫಲೇ। ಸೋತಿ** ಕರಜಕಾಯೋ। **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಂ ನಾಮರೂಪಂ ನತ್ಥೀತಿ** ಇದಂ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಖನ್ಧವಿನಿಮುತ್ತಮ್ಪಿ ನಾಮಂ ಅತ್ಥೇವಾತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾದಿಹೇತುಕಾತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹುಪಾದಾನಾದಿಹೇತುಕಾ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿಪಾಟಿಯಾ...ಪೇ॰... ವಿಚರತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಸ್ಸ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪನಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಇಧಾತಿ ಇಮಿಸ್ಸಂ ದುತಿಯಸತಿಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾಯಂ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಕಥೇತಬ್ಬತ್ತಾ **ಭಗವಾ ವೇದನಾವಸೇನ ಕಥೇಸಿ**। ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಚ ತೀಸು ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೇಸು ವೇದನಾವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಸುಕರೋ ವೇದನಾನಂ ವಿಭೂತಭಾವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಫಸ್ಸವಸೇನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ** ಇದಂ ತಾದಿಸೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಯೇಸಂ ಆದಿತೋ ವೇದನಾವ ವಿಭೂತತರಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ "ಫಸ್ಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ"ತಿ, ತಂ ಅವಿರೋಧಿತಂ ಹೋತಿ। **ವೇದನಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಾಕಟತಾಯಾತಿ** ಚ ಇದಂ ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಾಸಞ್ಹಿ ಪವತ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಾ, ನ ಇತರಾಯ। ತದುಭಯಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಇತರಾಯಪಿ ಪವತ್ತಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಕಟಾ ಏವಾತಿ **"ವೇದನಾನ"**ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯದಾ ಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ**ಆದಿ ಸುಖವೇದನಾಯ ಪಾಕಟಭಾವವಿಭಾವನಂ। **ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ವೇದೇತೀತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಸುಖವೇದನಾಸಮಙ್ಗಿಸಮಯೇ ನೇವ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ವೇದೇತಿ ನಿರುದ್ಧತ್ತಾ, ಅನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅತೀತಾನಾಗತಾನಂ , ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಪನ ಅಸಮ್ಭವೋ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಸಕಿಚ್ಚಕ್ಖಣಮತ್ತಾವಟ್ಠಾನತೋ **ಅನಿಚ್ಚಾ।**

ಸಮೇಚ್ಚಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತತ್ತಾ **ಸಙ್ಖತಾ**। ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಪಚ್ಚಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ**। ಖಯವಯಪಲುಜ್ಜನನಿರುಜ್ಝನಪಕತಿತಾಯ **ಖಯಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ ಆಮಿಸಂ ನಾಮ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸಹ ಆಮಿಸೇಹೀತಿ **ಆಮಿಸಾ**। ತೇನಾಹ **''ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾಮಿಸನಿಸ್ಸಿತಾ''**ತಿ। **ಇತೋ ಪರನ್ತಿ** ''ಅತ್ಥಿ ವೇದನಾ''ತಿ ಏವಮಾದಿಪಾಳಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **''ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾ''**ತಿ।

ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ

೧೧೪. ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೮೧) ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಸಹ ರಾಗೇನಾತಿ **ಸರಾಗಂ**। ತೇನಾಹ **''ಲೋಭಸಹಗತ''**ನ್ತಿ। **ವೀತರಾಗ**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಕಾಮಂ ಸರಾಗಪದಪಟಿಯೋಗಿನಾ ವೀತರಾಗವಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ತೇಭೂಮಕಸ್ಸೇವ ಗಹಣನ್ತಿ **''ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತ''**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ''ಇದಂ ಪನಾ''ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿವರತಿ। ಸೇಸಾನಿ ದ್ವೇ ದೋಸಮೂಲಾನಿ, ದ್ವೇ ಮೋಹಮೂಲಾನೀತಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ**। ತೇಸಞ್ಹಿ ರಾಗೇನ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ನತ್ಥೇವ ಸರಾಗತಾ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕತಾಯ ಪನ ಸಿಯಾ ತಂಸಹಿತತಾಲೇಸೋತಿ ನತ್ಥೇವ ವೀತರಾಗತಾಪೀತಿ ದುಕವಿನಿಮುತ್ತತಾ ಏವೇತ್ಥ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **''ನೇವ ಪುರಿಮಪದಂ, ನ ಪಚ್ಛಿಮಪದಂ ಭಜನ್ತೀ''**ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಪದೇಸಿಕಂ ಪಜಾನನಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ದುಕನ್ತರಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ತೇಸಂ। ಅಕುಸಲಮೂಲೇಸು ಸಹ ಮೋಹೇನೇವ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಮೋಹ**ನ್ತಿ ಆಹ **''ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತಞ್ಚೇವ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಞ್ಚಾ''**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ಸಹೇವ ಮೋಹೇನಾತಿ ಸಮೋಹನ್ತಿ ಪುರಿಮಪದಾವಧಾರಣಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **''ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ''**ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಪನ ಅತಿಮೂಳ್ಹತಾಯ ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕನಯೇನ ಸವಿಸೇಸಂ ಮೋಹವನ್ತತಾಯ ಮೋಮೂಹಚಿತ್ತನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛುದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತದ್ವಯಂ ವಿಸೇಸತೋ ''ಸಮೋಹ''ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ತಥಾ ಸೇಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನೀತಿ **''ವಟ್ಟನ್ತಿಯೇವಾ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಥಿನಮಿದ್ಧೇನ ಅನುಪತಿತಂ ಅನುಗತನ್ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾನುಪತಿತಂ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಸಸಙ್ಖಾರಿಕಾಕುಸಲಚಿತ್ತಂ **ಸಙ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಂ**। **ಸಙ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಂ ನಾಮ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಙ್ಕೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ। ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಸೇನ ಥಾಮಜಾತೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಹಗತಂ ಪವತ್ತಂ ಸಂಸಟ್ಠನ್ತಿ **ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಂ,** ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಮೇವಾತಿ। **ಪಸಟಚಿತ್ತಂ ನಾಮ** ಸಾತಿಸಯಂ ವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ।

ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥತಾಯ ವಿಪುಲಫಲತಾಯ ದೀಘಸನ್ತಾನತಾಯ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವಂ ಗತಂ, ಮಹನ್ತೇಹಿ ವಾ ಉಳಾರಚ್ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಗತಂ ಪಟಿಪನ್ನನ್ತಿ **ಮಹಗ್ಗತಂ**। ತಂ ಪನ ರೂಪಾರೂಪಭೂಮಿಕಂ ತತೋ ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಲೋಕೇ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **''ರೂಪಾರೂಪಾವಚರ''**ನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಚೇತ್ಥ ಪಟಿಯೋಗೀ ಪರಿತ್ತಮೇವಾತಿ ಆಹ **''ಅಮಹಗ್ಗತನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರ''**ನ್ತಿ। ಅತ್ತಾನಂ ಉತ್ತರಿತುಂ ಸಮತ್ಥೇಹಿ ಸಹ ಉತ್ತರೇಹೀತಿ **ಸಉತ್ತರಂ,** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ **ಅನುತ್ತರಂ,** ತದುಭಯಂ ಉಪಾದಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **''ಸಉತ್ತರನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರ''**ನ್ತಿಆದಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಹಿತಂ **ಸಮಾಹಿತಂ**। ತೇನಾಹ **''ಯಸ್ಸಾ''**ತಿಆದಿ। **ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ನ ಸಮಾಹಿತನ್ತಿ **ಅಸಮಾಹಿತಂ**। ತೇನಾಹ **''ಉಭಯಸಮಾಧಿರಹಿತ''**ನ್ತಿ। ತದಙ್ಗವಿಮುತ್ತಿಯಾ **ವಿಮುತ್ತಂ,** ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತಿಯಾ **ವಿಮುತ್ತಂ,** ಮಹಗ್ಗತನ್ತಿ ತದುಭಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **''ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತೀಹಿ ವಿಮುತ್ತ''**ನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ತದುಭಯವಿಮುತ್ತಿ ನತ್ಥಿ, ತಂ ಉಭಯವಿಮುತ್ತಿರಹಿತನ್ತಿ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತೇಪಿ ಸಿಯಾ ಆಸಙ್ಕಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **''ಸಮುಚ್ಛೇದ...ಪೇ॰... ಓಕಾಸೋವ**

ನತ್ಥೀ"ತಿ ಆಹ। ಓಕಾಸಾಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ।

ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾವಣ್ಣನಾ

ನೀವರಣಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೫. ಪಹಾತಬ್ಬಾದಿಧಮ್ಮವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಾಳಿತೋ ಏವ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ್ತೋ "**ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಂ ಕಥೇತು**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ನೀವರಣಾದಿವಸೇನೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ? ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ। ಯೇಸಞ್ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಪಠಮಂ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಭಾಗೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ಪಠಮಂ ನೀವರಣೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಪಿ ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ದೇಸಿತಾ, ತತೋ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಆಯತನೇಸು, ಭಾವೇತಬ್ಬೇಸು ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿವಿಭಾಗೇಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚ ಉತ್ತರಾ ದೇಸನಾ ದೇಸಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ಸಮಥಭಾವನಾಪಿ ಯಾವದೇವ ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಚ್ಛಿತಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಪಧಾನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಬಹುಲಾ ಚ ಸತಿಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾತಿ ತಸ್ಸಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸವಿಭಾಗೇನ ದೇಸಿತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಖನ್ಧಾಯತನದುಕ್ಖಸಚ್ಚವಸೇನ ಮಿಸ್ಸಕಪರಿಗ್ಗಹಕಥನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಗ್ಗಹಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಕಲಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪರಿಗ್ಗಹಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ ಇತರೇಸಂ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। "ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಾನಂ ಯುಗನದ್ಧತಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಪಜಾನನಕಾಲೇ ಅಭಾವಾ "**ಅಭಿಣ್ಹಸಮುದಾಚಾರವಸೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾತಿ** ಯೇನಾಕಾರೇನ। ಸೋ ಪನ "ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಕಾರಣಾಕಾರೋವ, ಅತ್ಥತೋ ಕಾರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ**"ತಿ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ವಕ್ಖಮಾನತ್ಥಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ।

ತತ್ಥಾತಿ "ಯಥಾ ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪದೇ। **ಸುಭಮ್ಪೀತಿ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋಪಿ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗಹಣಾಕಾರೇನ "**ಸುಭ**"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತನಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ "**ಸುಭನಿಮಿತ್ತ**"ನ್ತಿ ಚ। ಇಟ್ಠಂ, ಇಟ್ಠಾಕಾರೇನ ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನಂ ರೂಪಾದಿ **ಸುಭಾರಮ್ಮಣಂ**। ಆಕಙ್ಖಿತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಅನುಪಾಯಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ **ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ**। **ತನ್ತಿ** ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇ ಚ ದುವಿಧೇಪಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತೇ। **ಆಹಾರೋತಿ** ಪಚ್ಚಯೋ।

ಅಸುಭಮ್ಪೀತಿ ಅಸುಭಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। ತಂ ಪನ ದಸಸು ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾಸುಭೇಸು, ಕೇಸಾದೀಸು ಚ ಪವತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೇಸಾದೀಸು ಹಿ ಸಞ್ಞಾ ಅಸುಭಸಞ್ಞಾತಿ **ಗಿರಿಮಾನನ್ದಸುತ್ತೇ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೦) ವುತ್ತಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಚ ಗಹಣಂ ನಿರವಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇಸು ಪನ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ, "ಅಸುಭ"ನ್ತಿ ಚ ಮನಸಿಕಾರೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತದನುಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಇತರೇಪೀತಿ।

ಏಕಾದಸಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೬) ಅಸುಭೇಸು ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ, ಯಥಾ ವಾ ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ **ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ**। ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹಾಯ ಅಸುಭಭಾವನಾಯ ಅನುಯುಞ್ಜನಂ **ಅಸುಭಭಾವನಾನುಯೋಗೋ**। ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುನೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭವಾಭಾವಾ ಓತಾರಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಭೋಜನನಿಸ್ಸಿತಂ ಪನ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಂ, ತಬ್ಬಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ, ತದಾಧಾರಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಚ ಉದರಿಯಭೂತಸ್ಸ ಅಸುಭತಾದಸ್ಸನಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತಾದಸ್ಸನಞ್ಚ ಯೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಜಾನಾತಿ, ಸೋ ವಿಸೇಸತೋ

ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೇವ। **ಅಸುಭಕಮ್ಮಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ** ದನ್ತಟ್ಠಿದಸ್ಸಾವೀ। **ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೫೯, ೧೫೦೩) ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನಾ"**ತಿ।

ಪಟಿಘಮ್ಪಿ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಂ **ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಂ** ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪಟಿಘಸ್ಸ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ಮೇಜ್ಜತಿ ಹಿತಫರಣವಸೇನ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಮಿತ್ತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಿತ್ತೇ ಭವಾ, ಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಏಸಾತಿ ಮೇತ್ತಾ, ತಸ್ಸಾ **ಮೇತ್ತಾಯ**।

ಮೇತ್ತಾಯನಸ್ಸ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಫರಣಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಪವತ್ತನಂ **ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ**। **ಓಧಿಸಕಅನೋಧಿಸಕದಿಸಾಫರಣಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಅತಿಪಿಯಸಹಾಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರೀವಸೇನ ಓಧಿಸಕತಾ, ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೇ ಕತೇ ಅನೋಧಿಸಕತಾ, ಏಕಾದಿದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ದಿಸಾಫರಣತಾ ಮೇತ್ತಾಯ ಉಗ್ಗಹಣೇ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಹಾರರಚ್ಛಾಗಾಮಾದಿವಸೇನ ವಾ ಓಧಿಸಕದಿಸಾಫರಣಂ, ವಿಹಾರಾದಿಉದ್ದೇಸರಹಿತಂ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾವಸೇನ ಅನೋಧಿಸಕದಿಸಾಫರಣನ್ತಿ ಏವಂ ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಉಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಓಧಿಸಕಅನೋಧಿಸಕದಿಸಾಫರಣಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಗ್ಗಹೋ ಚ ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಉಗ್ಗಹಿತಾಯ ಆಸೇವನಾ ಭಾವನಾ। ತತ್ಥ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ, ಪಾಣಾ, ಭೂತಾ, ಪುಗ್ಗಲಾ, ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾ"ತಿ ಏತೇಸಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ "ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತು, ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾ, ಅನೀಘಾ, ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತೂ"ತಿ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತಿತೋ ವೀಸತಿವಿಧಾ ಅನೋಧಿಸಕಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ, "ಸಬ್ಬಾ ಇತ್ಥಿಯೋ, ಪುರಿಸಾ, ಅರಿಯಾ, ಅನರಿಯಾ, ದೇವಾ, ಮನುಸ್ಸಾ, ವಿನಿಪಾತಿಕಾ"ತಿ ಸತ್ತೋಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಾ ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧಾ ವಾ, ದಸಹಿ ದಿಸಾಹಿ ದಿಸೋಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ದಸವಿಧಾ ಚ, ಏಕೇಕಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾದಿಇತ್ಥಾದಿಅವೇರಾದಿಭೇದೇನ ಅಸೀತಾಧಿಕಚತುಸತಪ್ಪಭೇದಾ ಚ ಓಧಿಭೋಫರಣಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಅರತಿಆದಿಕಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋ ಅರತಿಆದೀಸು **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ,** ತೇನ। ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಹಿ ಇದಂ ಭುಮ್ಮಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ** ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಭಾವರಿಞ್ಚನಾ। **ಕಾಯವಿನಾಮನಾ**ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿರೂಪೇನಾಕಾರೇನ ನಾಮನಾ।

ಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟ್ಠಪನಸಭಾವತಾಯ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ವಿಸೋಸನಸಭಾವತಾಯ ಚ ಆರಮ್ಭಧಾತುಆದಿತೋ ಪವತ್ತವೀರಿಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಠಮಾರಮ್ಭವೀರಿಯ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮಾರಮ್ಭಮತ್ತಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜವಿಧಮನಂ ಥಾಮಗಮನಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತಾಯ ತತೋ ಬಲವತರ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ಉಪರೂಪರಿವಿಸೇಸಂ ಆವಹನ್ತಂ ಅತಿವಿಯ ಥಾಮಗತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತೋ ತತೋಪಿ ಬಲವತರ"**ನ್ತಿ।

ಅತಿಭೋಜನೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋತಿ ಅತಿಭೋಜನೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, "ಏತ್ತಕೇ ಭುತ್ತೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಕೇ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಾಕಾರಣಗ್ಗಾಹೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿವಾ ಸೂರಿಯಾಲೋಕ**ನ್ತಿ ದಿವಾ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತಂ ಸೂರಿಯಾಲೋಕಂ ರತ್ತಿಯಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸಪೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಧುತಙ್ಗಾನಂ ವೀರಿಯನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಧುತಙ್ಗನಿಸ್ಸಿತಸಪ್ಪಾಯಕಥಾಯಪೀ"**ತಿ।

ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮ್ಪಿ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮಾವಹತಾಯ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣಮೇವಾತಿ **"ಅವೂಪಸಮೋ ನಾಮ ಅವೂಪಸನ್ತಾಕಾರೋ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮೇವೇತಂ ಅತ್ಥತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಗನ್ಥತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸುತ್ತಾದೀನಿ ವಿಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವೇದಾದಿಪಟಿಲಾಭಸಬ್ಭಾವತೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ನ ಹೋತಿ, ಯಥಾವಿಧಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾನುರೂಪಪಟಿಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನಞ್ಚ ನ ಹೋತೀತಿ **"ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನಪಿ...**

ಪೇ॰… ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತೀ"ತಿ ಆಹ। ಯದಗ್ಗೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾವಿನಯಪಕತಞ್ಞುತಾಹಿಪಿ ತಂ ಪಹೀಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಬುದ್ಧಸೇವಿತಾ ಚ ಬುದ್ಧಸೀಲಿತಂ ಆವಹತೀತಿ ಚೇತಸೋ ವೂಪಸಮಕರತ್ತಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪಹಾನಕಾರೀ ವುತ್ತಾ। ಬುದ್ಧತ್ತಂ ಪನ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಿನಯಧರಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿನೋದಕಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಚ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಹೇತುಕೋ ಹೋತೀತಿ **"ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಪರಿಪುಚ್ಛಾಬಹುಲಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿನಾ ವಿನಯನಯೇನೇವ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾದಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। **ಪಹೀನೇ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇ**ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ। **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ** ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತ್ತಾ **ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದೋ** ವುತ್ತೋ।

ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಠಾನೀಯಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಠಾನೀಯಾ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಟ್ಠಾನೀಯಾ,** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಕಾರಣಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ। ತಿಟ್ಠತೀತಿ ವಾ ಠಾನೀಯಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಠಾನೀಯಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಟ್ಠಾನೀಯಾ,** ಅತ್ಥತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಏವ। ಸಾ ಹಿ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಸಭಾಗಹೇತುತಾಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ।

ಕುಸಲಾಕುಸಲಾತಿ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಕುಸಲಾ। ಯೇ ಅಕುಸಲಾ, ತೇ **ಸಾವಜ್ಜಾ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಾ ಹೀನಾ ಚ**। ಯೇ ಕುಸಲಾ, ತೇ **ಅನವಜ್ಜಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ ಪಣೀತಾ ಚ**। ಕುಸಲಾಪಿ ವಾ ಹೀನೇಹಿ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಆರದ್ಧಾ **ಹೀನಾ,** ಪಣೀತೇಹಿ **ಪಣೀತಾ**। **ಕಣ್ಹಾ**ತಿ ಕಾಳಕಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ। **ಸುಕ್ಕಾ**ತಿ ಓದಾತಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ। ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ವಾ **ಕಣ್ಹಾ,** ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ **ಸುಕ್ಕಾ**। ತೇ ಏವ **ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ**। ಕಣ್ಹಾ ಹಿ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಸುಕ್ಕೇಹಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ, ತಥಾ ಸುಕ್ಕಾಪಿ ಇತರೇಹಿ। ಅಥ ವಾ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಾ ಚ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ ಚ **ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ**। ಸುಖಾ ಹಿ ವೇದನಾ ದುಕ್ಖಾಯವೇದನಾಯ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ, ದುಕ್ಖಾ ಚ ವೇದನಾ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾತಿ।

ಕಾಮಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾಹಿ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾಪಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯತಿ, ತಥಾಪಿ ರತನತ್ತಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮೂಲಿಕಾ ಸೇಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ತೀಣಿ ರತನಾನಿ ಆರಬ್ಭಾ**"ತಿ। ರತನತ್ತಯಗುಣಾವಬೋಧೇ ಹಿ "ಸತ್ಥರಿ ಕಙ್ಖತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೮, ೧೧೨೩, ೧೧೬೭, ೧೨೪೧, ೧೨೬೩, ೧೨೭೦; ವಿಭ॰ ೯೧೫) ಆದಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ। ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾ "ಸಿಕ್ಖಾಯ ಕಙ್ಖತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೮, ೧೧೨೩, ೧೧೬೭, ೧೨೪೧, ೧೨೬೩, ೧೨೭೦; ವಿಭ॰ ೯೧೫) ವುತ್ತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪಹಾನಂ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿನಯೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವಸ್ಸಪೀ**"ತಿ। **ಓಕಪ್ಪನೀಯಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತಅಧಿಮೋಕ್ಖಬಹುಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುನೋ ಅನುಪವಿಸನಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತಅಧಿಮೋಕ್ಖೇನ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಬಹುಲಸ್ಸ । ಅಧಿಮುಚ್ಚನಞ್ಚ ಅಧಿಮೋಕ್ಖುಪ್ಪಾದನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸದ್ಧಾಯ ವಾ ನಿನ್ನಪೋಣತಾ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ।

ಸುಭನಿಮಿತ್ತಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸೂತಿ "ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸು ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸೂ"ತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮೇನ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ದುತಿಯೇನ ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಆದೀನಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ।

ನೀವರಣಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಖನ್ಧಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೬. ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಾದಿವಸೇನ ಉಪಾದಾತಬ್ಬಾ ವಾ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ**। **ಇತಿ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಇದಂ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಇದಂ ರೂಪ**"ನ್ತಿ। ತಯಿದಂ ಸರೂಪತೋ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ

ಹೋತೀತಿ ಆಹ - “**ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ, ನ ಇತೋ ಪರಂ ರೂಪಂ ಅತ್ಥೀ**”ತಿ। **ಇತೀತಿ** ವಾ ಪಕಾರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ “**ಇತಿ ರೂಪ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಭೂತುಪಾದಾದಿವಸೇನ ಯತ್ತಕೋ ರೂಪಸ್ಸ ಭೇದೋ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಭಾವತೋತಿ** ರುಪ್ಪನಸಭಾವತೋ ಚಕ್ಖಾದಿವಣ್ಣಾದಿಸಭಾವತೋ ಚ। **ವೇದನಾದೀಸುಪೀತಿ** ಏತ್ಥ “ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಏತ್ತಕಾ ವೇದನಾ, ನ ಇತೋ ಪರಂ ವೇದನಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಭಾವತೋ ವೇದನಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿಆದಿನಾ, **ಸಭಾವತೋತಿ** ಚ ಅನುಭವನಸಭಾವತೋ ಸಾತಾದಿಸಭಾವತೋ ಚಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಖನ್ಧಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಯತನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೭. **ಛಸು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇಸೂತಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೮೪) “ಛಸು ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಛಸು ಬಾಹಿರೇಸು”ತಿ “**ಛಸೂ**”ತಿ ಪದಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತಾನಿ ಉಭಯಾನಿ ಛಳೇವ ವುತ್ತಾನಿ? ಛವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯುಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನತೋ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾಯತನಮೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಂ, ರೂಪಾಯತನಮೇವ ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ, ತಥಾ ಇತರಾನಿ ಇತರೇಸಂ, ಛಟ್ಠಸ್ಸ ಪನ ಭವಙ್ಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ಮನಾಯತನೇಕದೇಸೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಂ, ಅಸಾಧಾರಣಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ। ಚಕ್ಖತೀತಿ **ಚಕ್ಖು,** ರೂಪಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ ವಿಭಾವೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಣಾತೀತಿ **ಸೋತಂ।** ಘಾಯತೀತಿ **ಘಾನಂ।** ಜೀವಿತನಿಮಿತ್ತತಾಯ ರಸೋ ಜೀವಿತಂ, ತಂ ಜೀವಿತಮವ್ಹಾಯತೀತಿ **ಜಿವ್ಹಾ।** ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಸಾಸವಧಮ್ಮಾನಂ ಆಯೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿದೇಸೋತಿ **ಕಾಯೋ।** ಮುನಾತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿಜಾನಾತೀತಿ **ಮನೋ।** ರೂಪಯತಿ ವಣ್ಣವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ **ರೂಪಂ।** ಸಪ್ಪತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಹರೀಯತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಂ ಗಮೀಯತೀತಿ **ಸದ್ದೋ।** ಗನ್ಧಯತಿ ಅತ್ತನೋ ವತ್ಥುಂ ಸೂಚೇತೀತಿ **ಗನ್ಧೋ।** ರಸನ್ತಿ ತಂ ಸತ್ತಾ ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀತಿ **ರಸೋ।** ಫುಸೀಯತೀತಿ **ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ।** ಅತ್ತನೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ **ಧಮ್ಮಾ।** ಸಬ್ಬಾನಿ ಪನ ಆಯಾನಂ ತನನಾದಿಅತ್ಥೇನ **ಆಯತನಾನಿ।** ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೧೦-೫೧೨) **ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೫೧೦) ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಏತ್ಥ **ಚಕ್ಖು** ನಾಮ ಪಸಾದಚಕ್ಖು, ನ ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖು, ನಾಪಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆದಿಕನ್ತಿ ಆಹ “**ಚಕ್ಖುಪಸಾದ**”ನ್ತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಯಂ ಚಕ್ಖು ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಸಾದೋ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೫೯೭-೫೯೯)। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ವಕ್ಖಮಾನತ್ಥಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾತಿ** ಅವಿಪರೀತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ರಸಸ್ಸ ಚೇವ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ, ರೂಪೇಸು ಆವಿಞ್ಛನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚೇವ ರೂಪಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪಸಾದಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪, ೪೦೦; ೩.೪೨೧, ೪೨೫-೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩-೪೫; ೪.೫೪-೫೫; ಕಥಾ॰ ೪೬೫, ೪೬೭) ಸಮುದಿತಾನಿಯೇವ ರೂಪಾಯತನಾನಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು, ನ ವಿಸುಂ ವಿಸುನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “**ರೂಪೇ ಚಾ**”ತಿ ಪುಥುವಚನಗ್ಗಹಣಂ, ತಾಯ ಏವ ಚ ದೇಸನಾಗತಿಯಾ ಕಾಮಂ ಇಧಾಪಿ “ರೂಪೇ ಚ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ರೂಪಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ “**ಬಹಿದ್ಧಾ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಞ್ಚಾ**”ತಿ ಏಕವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾತಿ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚೇವ ಚಕ್ಖುಪಟಿಹನನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಉಭಯಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ ಚಕ್ಖುಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ, ರೂಪೇ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಸಂವಣ್ಣನಾ , ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ನಾಮ ಅಭಿಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ಏವಾತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನೇವ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಕಾಮರಾಗ...**

ಪೇ॰… **ಅವಿಜ್ಜಾಸಂಯೋಜನ**”ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಕಾಮೇಸು ರಾಗೋ, ಕಾಮೋ ಚ ಸೋ ರಾಗೋ ಚಾತಿ **ಕಾಮರಾಗೋ,** ಸೋ ಏವ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ **ಸಂಯೋಜನಂ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸಂಯೋಜೇತಿ ಬನ್ಧತಿ, ಇತಿ ದುಕ್ಖೇನ ಸತ್ತಂ, ಭವಾದಿಕೇ ವಾ ಭವನ್ತರಾದೀಹಿ, ಕಮ್ಮುನಾ ವಾ ವಿಪಾಕಂ ಸಂಯೋಜೇತೀತಿ ಬನ್ಧತೀತಿ **ಸಂಯೋಜನಂ**। ಏವಂ ಪಟಿಘಸಂಯೋಜನಾದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಸತ್ತಸ್ಸ ವಟ್ಟತೋ ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚೇವ ಯಥಾವುತ್ತಬನ್ಧನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಭವಸ್ಸಾದ-ದಿಟ್ಠಸ್ಸಾದ-ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **ಕಾಮಸ್ಸಾದ**ಗ್ಗಹಣಂ। **ಅಸ್ಸಾದಯತೋ**ತಿ ಅಭಿರಮನ್ತಸ್ಸ। **ಅಭಿನನ್ದತೋ**ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾವಸೇನ ನನ್ದನ್ತಸ್ಸ। ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಬಲವತೋ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಕಾಮರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಏತಂ ಆರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಏವಂಸುಖುಮಂ ಏವಂದುಬ್ಬಿಭಾಗಂ ಆರಮ್ಮಣಂ। **ನಿಚ್ಚಂ ಧುವ**ನ್ತಿ ಏತಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, “ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸತೀತಿ ಗಣ್ಹತೋ”ತಿ ಏವಮಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। **ಭವಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ “ಈದಿಸೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ಯಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಇದಂ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ಸುಲಭಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಯತಿಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೋ ಭವೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಭವಂ ನಿಕಾಮೇನ್ತಸ್ಸ। ಏವರೂಪಂ ಸಕ್ಕಾ ಲದ್ಧುನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಉಸೂಯತೋ**ತಿ ಉಸೂಯಂ ಇಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದಯತೋ। **ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಮಚ್ಛರಾಯತೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವಕರಣೇನ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕರೋತೋ। **ಸಬ್ಬೇಹೇವ** ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ನವಹಿ ಸಂಯೋಜನೇಹಿ।

ತಞ್ಚ ಕಾರಣನ್ತಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಾದಿವಿಭಾವಂ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿರೂಪಾರಮ್ಮಣಞ್ಚೇವ ತಜ್ಜಾಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಞ್ಚಾತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂಯೋಜನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಅಸಮೂಹತಭೂಮಿಲದ್ಧುಪ್ಪನ್ನತಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನತಾ **ಸಮುದಾಚಾರ**ಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ। **ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಥಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಾರಣೇನ। **ತಞ್ಹಿ** ತಸ್ಸ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಚೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಚ ಪಹಾನಕಾರಣಂ। ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಾನಂ ಅಪಾಯಗಮನೀಯತಾಯ ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝತಾ ವುತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ “ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಸುತ್ತಪದಂ ಕಥನ್ತಿ? ತಂ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾನುಲೋಮಸಾಸನಞ್ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ, ಅಯಂ ಪನ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ಸಂವಣ್ಣನಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। **ಓಳಾರಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಥೂಲಸ್ಸ, ಯತೋ ಅಭಿಣ್ಹಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಪರಿಯುಟ್ಠಾನತಿಬ್ಬತಾವ ಹೋತಿ। **ಅಣುಸಹಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಓಳಾರಿಕಾಭಾವೇನ ಅಣುಭಾವಂ ಸುಖುಮಭಾವಂ ಗತಸ್ಸ। ಉದ್ಧಚ್ಚಸಂಯೋಜನಸ್ಸಪೇತ್ಥ ಅನುಪ್ಪಾದೋ ವುತ್ತೋಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತಸಂಯೋಜನೇಹಿ ಅವಿನಾಭಾವತೋ। ಸೋತಾದೀನಂ ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪಜಾನನಾ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಪಜಾನನಾ ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಏಸೇವ ನಯೋ**”ತಿ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಅತ್ತನೋ ವಾ ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಧಮ್ಮೇಸು, ಅತ್ತನೋ ಉಭಯಧಮ್ಮೇಸು ವಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಪರಿಗ್ಗಹಣೇನಾ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಮುಖೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏವಞ್ಚ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಆಯತನಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ಪರಸ್ಸ ವಾ ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ರೂಪಾಯತನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಡ್ಢೇಕಾದಸಪಭೇದರೂಪಸಭಾವಸ್ಸ ಆಯತನಸ್ಸ। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ ವುತ್ತನಯೇನ ನೀಹರಿತಬ್ಬಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಸೇಸಖನ್ಧೇಸೂ**ತಿ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಸು। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತಿದೇಸೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ ಆಹಾರಸಮುದಯಾತಿ, ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೇ ನಾಮರೂಪಸಮುದಯಾತಿ, ಸೇಸಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ವಿಭಾವೇತಿ, ಇತರಂ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮಾನನ್ತಿ। ಖನ್ಧಪಬ್ಬೇ ವಿಯ ಆಯತನಪಬ್ಬೇಪಿ ಲೋಕುತ್ತರನಿವತ್ತನಂ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಿತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ “**ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ**”ತಿ।

ಆಯತನಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೮. **ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಯ ಪಟಿಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸ। **ಅಙ್ಗೇಸೂ**ತಿ ಕಾರಣೇಸು, ಅವಯವೇಸು ವಾ। ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣುಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಮ್ಬೋಧಿಪಟಿಪದಾಯಂ ಠಿತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯೋಗಾವಚರೋತಿ ಸಮ್ಬೋಧೀ"**ತಿ।

"ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ "ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಟ್ಠಾನೀಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತನ್ತಿ** ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಸತಿಯಂ। ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ।

ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೮೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೫.೨೩೨; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೪೧೮)। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಧಾನಂ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿಸಾತ್ಥಕಭಾವಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಞಾಣಂ **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತೋಕಾರಿಭಾವಾವಹತ್ತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಸೇವನಾ ಚ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿರಹಿತಪುಗ್ಗಲವಿವಜ್ಜನಾ, ಸತೋಕಾರೀಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ।

ಧಮ್ಮಾನಂ, ಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ವಿಚಯೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ, ಸೋ ಏವ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ **ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ**। **"ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ತತ್ಥ **ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೀಕಾರೋ**ತಿ ಕುಸಲಾದೀಸು ತಂತಂಸಭಾವರಸಲಕ್ಖಣಾದಿಕಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಅವಬುಜ್ಝನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಸೋ ಹಿ ಅವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರತಾಯ "ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತದಾಭೋಗತಾಯ ಆವಜ್ಜನಾಪಿ ತಗ್ಗತಿಕಾವ, ತಸ್ಸ ಅಭಿಣ್ಹಪವತ್ತನಂ ಬಹುಲೀಕಾರೋ। **ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಭಾವಾಯ। **ವೇಪುಲ್ಲಾಯಾ**ತಿ ವಿಪುಲಭಾವಾಯ। **ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ।

ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾತಿ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಕಭಾವೋ। ಆಚರಿಯೇ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪಿ ನಿಕಾಯೇ ಸಹ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಯಂ ಯಂ ತತ್ಥ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ತಂ ತಂ "ಇದಂ ಭನ್ತೇ ಕಥಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಅತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ **"ಖನ್ಧಧಾತು...ಪೇ॰... ಬಹುಲತಾ"**ತಿ।

ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸರೀರಂ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ಚ ಇಧ "ವತ್ಥೂನೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ತಾನಿ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಹಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಕರಣಂ ತೇಸಂ ವಿಸದಭಾವಕರಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನದೋಸನ್ತಿ** ವಾತಾದಿಉಸ್ಸನ್ನದೋಸಂ। **ಸೇದಮಲಮಕ್ಖಿತನ್ತಿ** ಸೇದೇನ ಚೇವ ಜಲ್ಲಿಕಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಸರೀರಮಲೇನ ಚ ಮಕ್ಖಿತಂ। **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಪೀಳಾವಹಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೇನಾಸನಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಪತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅವಿಸದೇ** ಸತಿ, ವಿಸಯಭೂತೇ ವಾ। ಕಥಂ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ತಾನಿ ವಿಸಯೋ? ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪವತ್ತನಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನೇವಂ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು** ನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು। **ಞಾಣಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ತಂ ವತ್ಥುಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇ ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತೀತಿ ನಿಸ್ಸಯಾಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ತಂನಿಸ್ಸಿತಾಪರಿಸುದ್ಧಿ ವಿಯ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ವಿಸಯೀನಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮಭಾವಕರಣನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವಕರಣಂ। ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟುತರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಅವಿಸದತಾಯ ವೀರಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಸಿಥಿಲತಾದಿನಾ **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ**। ತೇನಾಹ

“**ಇತರಾನಿ ಮನ್ದಾನೀ**”ತಿ। **ತತೋ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಇತರೇಸಞ್ಚ ಮನ್ದತ್ತಾ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ ಪಗ್ಗಹೋ, ಪಗ್ಗಹೋವ ಕಿಚ್ಚಂ **ಪಗ್ಗಹಕಿಚ್ಚಂ**। “ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ**। ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಯೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನಾ ಯೇನ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಸಯಸಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ **ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಬಲವತಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇಸು ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇನ್ತಾನಂ ಸಹಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕರಸತಾವಸೇನೇವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ।

ತಸ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುನೋ ಉಳಾರತಾದಿಗುಣೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಯಾಥಾವತೋ ವೀಮಂಸನೇನ। ಏವಞ್ಹಿ ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಯೇನ ಸಭಾವಸರಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಸವಿಪ್ಫಾರೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ನ ಹೋತಿ “ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ”ತಿ ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ। ಧುರಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಸದ್ಧಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ತಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ…ಪೇ॰… ಹಾಪೇತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। **ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನಾ**ತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಾಯ ಅನನುಯುಞ್ಜನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ದುವಿಧೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಸೇನ ಕಿಚ್ಚುತ್ತರಿಯತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ವಾ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ। ತತ್ಥ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಹಾಪನವಿಧಿ ದಸ್ಸಿತೋ, ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಯಥಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ, ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಪಟುಕಿಚ್ಚಭಾವಾವಹೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ತೇಹಿ ಸಮರಸಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ ಹಾಪನವಿಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥೂತಿ ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಸತ್ಥು ರೂಪಕಾಯದಸ್ಸನಪಸುತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ “ಕಿಂ ತೇ, ವಕ್ಕಲಿ, ಇಮಿನಾ ಪೂತಿಕಾಯೇನ ದಿಟ್ಠೇನ, ಯೋ ಖೋ, ವಕ್ಕಲಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭) ಓವದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಿತೋಪಿ ತಂ ಅನನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಣಾಮಿತೋ ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತೇತುಂ ಪಪಾತಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿರುಹಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೋವ ಓಭಾಸಗಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ -

> “ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
> ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸನ್ತಂ, ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೧)।

ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ “ಏಹಿವಕ್ಕಲೀ”ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತೇನ ಅಮತೇನೇವ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ, ಸದ್ಧಾಯ ಪನ ಬಲವಭಾವತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ನ ಓತರತಿ। ತಂ ಞತ್ವಾ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ।

ಇತರಕಿಚ್ಚಭೇದನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಾದಿಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಹಾಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಹಾಯತಿ, ಏವಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಯತಿ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ। ತಥಾಹಿ ಸಾ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ವೀರಿಯಾದಿಭಾವನಾ ವಿಯ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ಏಕಂಸತೋ ಹಾಪೇತಿ। ತೇನ

ವುತ್ತಂ “**ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಪೇತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। **ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥೂ**ತಿ ಸುಖುಮಾಲಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ, ಸತ್ಥು, ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀತವನೇ ವಿಹರನ್ತೋ “ಮಮ ಸರೀರಂ ಸುಖುಮಾಲಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನೇವ ಸುಖಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ, ಕಾಯಂ ಕಿಲಮೇತ್ವಾಪಿ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಕಾತಬ್ಬೋ”ತಿ ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಾದತಲೇಸು ಫೋಟೇಸು ಉಟ್ಠಿತೇಸುಪಿ ವೇದನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದಳ್ಹವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸತ್ಥಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವೀಣೂಪಮೋವಾದೇನ ಓವದಿತ್ವಾ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಂ ಗತೋ। ಥೇರೋಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು ದಸ್ಸೇತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸುಪೀ**ತಿ ಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ।

ಸಮತನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನೂನಾನಧಿಕಭಾವಂ, ತಥಾ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಧುರಿಯಧಮ್ಮಭೂತಾನಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನಾತಿವತ್ತನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಯತೋ ನೇಸಂ ಸಮಧುರತಾಯ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಕೋಸಜ್ಜುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಸಮರಸತಾಯ ಸತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪತ್ಥಮ್ಭನತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತದ್ವಯಪಾತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಇಜ್ಝತೀತಿ। **ಬಲವಸದ್ಧೋ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಸಮತ್ಥನಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ಬಲವತಿಯಾ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅವಿಸದಞಾಣೋ, ಸೋ **ಮುಧಾಪಸನ್ನೋ ಹೋತಿ,** ನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸನ್ನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ **ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಸೀದತಿ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ। **ಕೇರಾಟಿಕಪಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಸಾಠೇಯ್ಯಪಕ್ಖಂ ಭಜತಿ। ಸದ್ಧಾಹೀನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ “ದೇಯ್ಯವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವಿನಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀನಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ ಹೇತುಪತಿರೂಪಕೇಹಿ ವಞ್ಚಿತೋ, ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಸುಕ್ಖತಕ್ಕವಿಲುತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ವಚನಂ ನಾದಿಯತಿ, ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ “**ಭೇಸಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ರೋಗೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ**”ತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಭಾವೋ ಅತ್ಥಾವಹೋ, ಅನತ್ಥಾವಹೋ ವಿಸಮಭಾವೋ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ ಸಮಭಾವೋ, ಇತರೋ ವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ ಚಾತಿ। **ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಧಿಭವತಿ,** ತೇನ ಅಪ್ಪನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಧಿಭವತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದ್ವಯಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯದ್ವಯಞ್ಚ। **ಸಮಂ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮರಸಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾತಿ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇ, ಸದ್ಧಾಯ ಥೋಕಂ ಬಲವಭಾವೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ದಹನ್ತೋ**ತಿ “ಪಥವೀತಿ ಮನಸಿಕಾರಮತ್ತೇನ ಕಥಂ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತೀ”ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ “ಅದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತವಿಧಿ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಸದ್ಧಂ ಜನೇನ್ತೋ। **ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಅವಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೋ। **ಏಕಗ್ಗತಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ** ಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸ। **ಉಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ। ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಮತ್ತತಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ “**ಸಮತಾಯಪೀ**”ತಿ, ಸಮಭಾವೇನಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪನಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಅಪ್ಪನಾ। ತಥಾ ಹಿ “**ಹೋತಿಯೇವಾ**”ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಪ್ಪನಾ ಪನ ತೇಸಂ ಸಮಭಾವೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾ। ಯಥಾಹ “ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೭೦; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೫)। ಯದಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮತಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಕಥಂ ಸತೀತಿ ಆಹ “**ಸತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತೀ**”ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು। ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇಕದೇಸೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ “**ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನ**”ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪೀತಿ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ “**ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕೇನ ಸಮಾಧಿನಾ**”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ “ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಹೀ”ತಿ। **ಸಾ**ತಿ ಸತಿ। ಸಬ್ಬೇಸು ರಾಜಕಮ್ಮೇಸು ನಿಯುತ್ತೋ **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಿಕೋ**। **ತೇನಾ**ತಿ ತೇನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ಥೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಆಹ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ,** ಸಬ್ಬೇನ ವಾ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯೇನ

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇನ ಅತ್ಥೇತಬ್ಬಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಯಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥಿಯಾವ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ**। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ **ಸತಿ ಪಟಿಸರಣಂ** ಪರಾಯಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। ತೇನಾಹ **"ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಖನ್ಧಾದಿಭೇದೇ ಅನೋಗಾಳ್ಹಪಞ್ಞಾನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಬಾಹುಸಚ್ಚವಸೇನಪಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಬುದ್ಧೀನಂ। ಬಹುಸ್ಸುತಸೇವನಾ ಹಿ ಸುತಮಯಞಾಣಾವಹಾ। ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗೀಪಿ ಭಾವನಾಮಯಞಾಣೇ ಠಿತತ್ತಾ ಏಕಂಸತೋ ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮಪಞ್ಞಾಸ...ಪೇ॰... ಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ"**ತಿ। ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವವಸೇನ ತಪ್ಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಗಮ್ಭೀರೇಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ಪವತ್ತಾಯ ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಂ ತಾದಿಸಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಿತಬ್ಬತೋ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಂ, ತಸ್ಸಾ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಪಭೇದತೋ ಪವತ್ತಿ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಆಹ **"ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯ ಪಭೇದಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಅರಹಾ ಏವ, ಏವಂ ಸೋ ಏವ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋಪೀತಿ ಆಹ **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ವೀರಿಯಾದೀಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

"ತತ್ತಂ ಅಯೋಖಿಲಂ ಹತ್ಥೇ ಗಮೇನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೦, ೨೬೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩೬) ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ದೇವದೂತಸುತ್ತಾದೀಸು ತಸ್ಸಾ ಆದಿತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚ ಆಹ **"ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ। **ಸಕಟವಾಹನಾದಿಕಾಲೇತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತದಞ್ಞಂ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ತಿರಚ್ಛಾನೇಹಿ ಚ ವಿಬಾಧಿಯಮಾನಕಾಲಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಪರಾಪರಂ ಪೇತೇಸುಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಾ ಪೇತಾನಂ ಏಕಚ್ಚತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ವಿಯ ತಥಾ ದೀಘಾಯುಕಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಳೋ ನಾಗರಾಜಾ ಚತುನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಧಿಗತರೂಪದಸ್ಸನೋ।

ಏವಂ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನೋತಿ ವೀರಿಯಾಯತ್ತೋ **ಏವ** ಸಬ್ಬೋ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಲೋಕಿಯೋ ಚ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋತಿ ಏವಂ ವೀರಿಯೇ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನಸೀಲಸ್ಸ। **ಗಮನವೀಥಿ**ನ್ತಿ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿಪದಂ। ಸಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸರಣಾಯ ಗನ್ತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪದಾತಿ ಕತ್ವಾ ಗಮನವೀಥಿ ನಾಮ। **ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲೋ**ತಿ ಯಥಾ ತಥಾ ಕಾಯಸ್ಸ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಪಸುತೋ। **ಪಿಣ್ಡ**ನ್ತಿ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ। ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಸ್ಸ ಕರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪೂಜನಾ **ಪಿಣ್ಡಾಪಚಾಯನಂ**।

ನೀಹರನ್ತೋತಿ ಪತ್ತತ್ಥವಿಕತೋ ನೀಹರನ್ತೋ। **ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾತಿ ತಂ** ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಚನಂ ಪಣ್ಣಸಾಲದ್ವಾರೇ ಠಿತೋವ ಪಞ್ಞಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ ಸುತ್ವಾ। ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ **ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ** । **ದಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀ**ತಿ "ತಯಿ ಕತೇನ ದಾನಮಯೇನ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಮಯೇನ ಚ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಖೇತ್ತವಿಸೇಸಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಅನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ದಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋವಾ**ತಿ "ಅಕಿಚ್ಛೇನೇವ ಮಯಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸಾನೇ ಸಞ್ಜಾತಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನ ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಏವ।

ವಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನನ್ತಿ ಜಾತಿಧಮ್ಮಕುಲಧಮ್ಮಾದಿಲಙ್ಘನೇನ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಂ। **ಏವಂ** ಯಥಾ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಪುತ್ತೋ ತಾಯ ಏವ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕುಲಸನ್ತಾನತೋ ಬಾಹಿರೋ ಹುತ್ವಾ ಪಿತು ಸನ್ತಿಕಾ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ನ ಭಾಗೀ, ಏವಂ **ಕುಸೀತೋಪಿ** ತೇನೇವ ಕುಸೀತಭಾವೇನ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ ಲದ್ಧಬ್ಬಅರಿಯಧನದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ನ ಭಾಗೀ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋವ ಲಭತಿ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ। ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

ಮಹಾತಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಮಹನ್ತೋ ವಿಪುಲೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಗುಣಮಹತ್ತಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಕಮ್ಪನೇನ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸತ್ಥುನೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜುಪಗಮೇನ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಭಾವೋ ಸಮ್ಪಜಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಲಸಾನಂ ಭಾವನಾಯ ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲಾನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಾದಿಅನುಯುಞ್ಜನಕಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದೂರತೋ ವಜ್ಜನಾ **ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ**। "ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨೩; ೩.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬; ವಿಭ॰ ೫೧೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೬೧) ಭಾವನಾರಮ್ಭವಸೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾನಂ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಾನಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಾ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ**। ತೇನಾಹ - "**ಕುಚ್ಛಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಪನ ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ನ ಗಹಿತಂ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನತಾ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಗಹಿತಂ। ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಏವ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಗಹಿತಾ ಹೋತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ವೀರಿಯಾಯತ್ತತಾದಸ್ಸನಭಾವತೋ। ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಏವ ಗಹಿತಂ, ವೀರಿಯುಪ್ಪಾದನೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಮೇವ। ತತ್ಥ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನ-ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನ-ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನ-ತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪಚ್ಚಯೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ, ಅಪಾಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಯೋ ಸಮುತ್ತೇಜನವಸೇನ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಪೀತಿ ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪೀತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವತೋ "**ಪೀತಿಯೇವ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ಬಹುಸೋ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪುಥುತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ, ಯಥಾ ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ, **ತಸ್ಸಾ ಉಪ್ಪಾದಕಮನಸಿಕಾರೋ**।

ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ**"ತಿ। **ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋತಿ** ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ। ಧಮ್ಮಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸಪಿ ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ। ಏವಂ ಸೇಸಅನುಸ್ಸತೀಸು ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯಞ್ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಭಾವೇನ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ... ಪೇ॰... ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ** ಇದಞ್ಚ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿದಸ್ಸನಂ। ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಹಿ ಸಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇಪಿ ನಿಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇ ವಿಯ ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತಿತೋ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಆವಹನ್ತೋ ತಥಾರೂಪಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ। ಪಸಾದನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಪಸಾದಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಥುಸಸಮಹದಯತಾ ಲೂಖತಾ, ಸಾ ತತ್ಥ ಆದರಗಾರವಾಕರಣೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ "**ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಸಂಸೂಚಿತಲೂಖಭಾವೇ**"ತಿ।

ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಏವ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ **ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ**।

ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾತಿ ಪಣೀತಸಪ್ಪಾಯಭೋಜನಸೇವನತಾ। **ಉತುಇರಿಯಾಪಥಸುಖಗ್ಗಹಣೇನ** ಸಪ್ಪಾಯಉತುಇರಿಯಾಪಥಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಞ್ಹಿ ತಿವಿಧಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಕಲ್ಲತಾಪಾದನವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಲ್ಲತಂ ಆವಹನ್ತಂ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ। ಅಹೇತುಕಂ ಸತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ಇಸ್ಸರಾದಿವಿಸಮಹೇತುಕನ್ತಿ ಪನ ಅಯಂ ದುತಿಯೋ, ಏತೇ ಉಭೋ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಯಥಾಸಕಂ

ಕಮ್ಮುನಾ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಪಯೋಗೋ ಯಸ್ಸ ಹೋತಿ ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗತಾ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಹಾಯ ಸಾರದ್ಧಕಾಯತಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯತಾಯ ಕಾರಣಂ ಹೋನ್ತೀ ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಂ ಆವಹತಿ, ಏತೇನೇವ ಸಾರದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲವಸೇನಾನಂ ತದಾವಹನತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಥಾಸಮಾಹಿತಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೋ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಸಮಥೋ ಏವ **ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ**। ನಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಪರಿಬ್ಭಮನೇನ ವಿವಿಧಂ ಅಗ್ಗಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಬ್ಯಗ್ಗೋ, ವಿಕ್ಖೇಪೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅನವಟ್ಠಾನರಸೋ ಭನ್ತತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಚ ವುತ್ತೋ। ಏಕಗ್ಗತಾಭಾವತೋ ಬ್ಯಗ್ಗಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ **ಅಬ್ಯಗ್ಗೋ,** ಸಮಾಧಿ। ಸೋ ಏವ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಅವಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠೇನ ಚ ಅಬ್ಯಗ್ಗನಿಮಿತ್ತ"**ನ್ತಿ।

ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ ಚ ಪಞ್ಞಾವಹಾ ವುತ್ತಾ, ಸಮಾಧಾನಾವಹಾಪಿ ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಾಧಾನಾವಹಭಾವೇನೇವ ಪಞ್ಞಾವಹಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ವತ್ಥುವಿಸದ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

ಕರಣಭಾವನಾಕೋಸಲ್ಲಾನಂ ಅವಿನಾಭಾವತೋ, ರಕ್ಖಣಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಚ ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ **"ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ನಾಮ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಕುಸಲತಾ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾದಿಕಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಕೋಸಲ್ಲಂ ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ಏವಾತಿ।

ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹೀತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಂ ಪಮೋದವೇಕಲ್ಲಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಲೀನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಲಯಾಪತ್ತಿತೋ ಸಮುದ್ಧರಣಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ –

> "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ । ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಲೀನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಸಮುಟ್ಠಾಪಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚ ಗೋಮಯಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚ ಕಟ್ಠಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಮುಖವಾತಞ್ಚ ದದೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಪಂಸುಕೇನ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುನ್ತಿ? ಏವಂ ಸನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಸಾ ಅನನ್ತರಂ ವಿಭಾವಿತಾ ಏವ।

ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹೀತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಬಲವತಂ ಪಮೋದುಪ್ಪಿಲಾವನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಉದ್ಧತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಉದ್ಧತಾಪತ್ತಿತೋ ನಿಸೇಧನಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ –

> "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಉದ್ಧತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುವೂಪಸಮಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ...ಪೇ॰... ಪಂಸುಕೇನ ಚ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುನ್ತಿ? ಏವಂ ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾ ಏವ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನಾ, ಇತರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ವಕ್ಖತಿ।

ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯಾತಿ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅಪ್ಪಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ದಾನಂ ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನಂ, ಸೀಲಂ ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನಂ, ಏವಂ ಭಾವನಾ ಅಮೋಹಪ್ಪಧಾನಾ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಪಞ್ಞಾ ನ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ತದಾ ಭಾವನಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಾವಹಾ ನ ಹೋತಿ, ಅನಭಿಸಙ್ಖತೋ ವಿಯ ಆಹಾರೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿರುಚಿಂ ನ ಜನೇತಿ, ತೇನ ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಭಾವನಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ಅವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಸಮಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, ತೇನಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗ...ಪೇ॰... ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತೀ**”ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಂವೇಗುಪ್ಪಾದನಂ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ತಿಕಿಚ್ಛನನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಟ್ಠ ಸಂವೇಗವತ್ಥೂನೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ ಯಥಾರಹಂ ಸುಗತಿಯಂ ದುಗ್ಗತಿಯಞ್ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ತದಞ್ಞಮೇವ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಾದಿ-ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿ-ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಬಾಧನಾದಿಹೇತುಕಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವನಿಸ್ಸಿತಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತೀತೇ ಅನಾಗತೇ ಚ ಕಾಲೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾನಿ। ಯೇ ಪನ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ, ತತ್ಥ ಚ ಉಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿನೋ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಜೀವಿಕದುಕ್ಖಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಸಂವೇಗವತ್ಥು ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಸಮ್ಪಹಂಸನತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ ತೇನ ಸಂವೇಜನವಸೇನ ಚೇವ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಹಂಸನಾ, ಸಂವೇಗಜನನಪುಬ್ಬಕಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ತೋಸನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿರಹೇನ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಸಮಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವನಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ। **ಅಲೀನ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅಲೀನಂ,** ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅನುದ್ಧತಂ,** ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಸತ್ತಿಯಾ ಉಪಸಮಸುಖಾಧಿಗಮೇನ ಚ **ಅನಿರಸ್ಸಾದಂ,** ತತೋ ಏವ **ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಞ್ಚ**। ತತ್ಥ ಅಲೀನತಾಯ **ಪಗ್ಗಹೇ,** ಅನುದ್ಧತತಾಯ **ನಿಗ್ಗಹೇ,** ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ **ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ ನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ,** ಅಲೀನಾನುದ್ಧತತಾಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ, ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ। ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವಾ **ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ,** ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ **ಅನಿರಸ್ಸಾದ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಬ್ಯಾವಟತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪೇಕ್ಖನಾ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಮಾದಾನಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಮಾಹಿತಭಾವಸಾಧನಮೇವಾತಿ ತತ್ಥ ಸಮಧುರಭಾವೇನಾಹ “**ಉಪಚಾರಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ವಾ**”ತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನುರೋಧವಿರೋಧವಿಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸಿಜ್ಝನತೋ, ಅಸತಿ ಚ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ, ಸೋ ಚ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ವಿಸಯವಸೇನ ದುವಿಧೋತಿ ಆಹ “**ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತತಾ**”ತಿ। ತದುಭಯೇ ಚ ವಿರುಜ್ಝನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಯ ಏವ ದೂರೀಕತನ್ತಿ ಅನುರುಜ್ಝನಸ್ಸೇವ ಪಹಾನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ “**ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ “**ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ**”ತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಹಿ ವಿಸೇಸತೋ ರಾಗೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ತಥಾ ಚಾಹ “ಉಪೇಕ್ಖಾ ರಾಗಬಹುಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೬೯)।

ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ದ್ವೀಹೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಸಞ್ಞಾಸಮಾನತಾಯ। **ಅಸ್ಸಾಮಿಕಭಾವೋ** ಅನತ್ತನಿಯತಾ। ಸತಿ ಹಿ ಅತ್ತನಿ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಚೀವರಂ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಿಯಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಸೋ ಪನ ಕೋಚಿ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನದ್ಧನಿಯ**ನ್ತಿ ನ ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮಂ, ನ ಚಿರಟ್ಠಾಯಿ ಇತ್ತರಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾವಕಾಲಿಕ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ।

ಮಮಾಯತೀತಿ ಮಮತ್ತಂ ಕರೋತಿ, "ಮಮ"ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಧನಾಯನ್ತಾ**ತಿ ಧನಂ ದ್ರಬ್ಯಂ ಕರೋನ್ತಾ।

ಅಯಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗವಸೇನ ದೇಸಿತಾತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ"**ನ್ತಿ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುಸಚ್ಚಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ

೧೧೯. **ಯಥಾಸಭಾವತೋ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತೋ ಬಾಧನಲಕ್ಖಣತೋ, ಯೋ ಯೋ ವಾ ಸಭಾವೋ **ಯಥಾಸಭಾವೋ,** ತತೋ, ರುಪ್ಪನಾದಿಕಕ್ಖಳಾದಿಸಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಿಕಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಜನಿಕಂ ನಿಮಿತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಂ। **ಪುರಿಮತಣ್ಹ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಪುರೇತರಸಿದ್ಧಂ ತಣ್ಹಂ।

ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೋ ನಿರೋಧೋಪಿ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ತನೋ ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನೀ"**ತಿ। **ಪರಸ್ಸ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಬ್ಯಾಮಮತ್ತೇ ಕಳೇವರೇ ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹಿ ಸಮನಕೇ ಲೋಕಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ, ಲೋಕಸಮುದಯಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ, ಲೋಕನಿರೋಧಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ, ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೭)। ಕಥಂ ಪನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೋ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ? ಅನುಸ್ಸವಾದಿಸಿದ್ಧಮಾಕಾರಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ। **ಯಥಾಸಮ್ಭವತೋ**ತಿ ಸಮ್ಭವಾನುರೂಪಂ, ಠಪೇತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಸೇಸಸಚ್ಚವಸೇನ ಸಮುದಯವಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚತುಸಚ್ಚಪಬ್ಬವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

"ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಂ ಸಮಂಸ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ ಸತ್ತ ಸಿವಥಿಕಾ ಅಟ್ಠಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತಾಯ ಇತರಾಸಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀನಂ ಸಭಾವೇನೇವಾತಿ ನವನ್ನಂ ಸಿವಥಿಕಾನಂ ಅಪ್ಪನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತಾ ವುತ್ತಾ। **ದ್ವೇಯೇವಾ**ತಿ "ಆನಾಪಾನಂ, ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೋ"ತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇಯೇವ। **ಅಭಿನಿವೇಸೋ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ, ಸೋ ಪನ ಸಮ್ಮಸನೀಯಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಹೋ। ಇರಿಯಾಪಥಾ ಆಲೋಕಿತಾದಯೋ ಚ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಮತ್ತತಾಯ ನ ಸಮ್ಮಸನುಪಗಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಆದಯೋ ವಿಯ। ನೀವರಣಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಆದಿತೋ ನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇರಿಯಾಪಥ...ಪೇ॰... ನ ಜಾಯತೀ"**ತಿ। ಕೇಸಾದಿಅಪದೇಸೇನ ತದುಪಾದಾನಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ಇರಿಯಾಪಥಾದಿಅಪದೇಸೇನ ತದವತ್ಥಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ನೀವರಣಾದಿಮುಖೇನ ಚ ತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ತಂನಿಸ್ಸಯಧಮ್ಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರೋ **"ಇರಿಯಾಪಥಾದೀಸುಪಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಜಾಯತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಮೇ**ತಿಆದಿ ಪನ ಸಭಾವತೋ ಇರಿಯಾಪಥಾದೀನಂ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಅಪರಿಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾತಿ।

೧೩೭. ಕಾಮಂ "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖುಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ, ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ದೇಸನಾ ಪನ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ ಭಿಕ್ಖುಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ, ಭಿಕ್ಖು ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ದಸ್ಸನಮಗ್ಗೇನ** ಞಾತಮರಿಯಾದಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಜಾನನ್ತೀ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಅಞ್ಞಾ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಫಲಭಾವತೋ ಅಗ್ಗಫಲಮ್ಪೀತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞಾತಿ ಅರಹತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಅಪ್ಪತರೇಪಿ ಕಾಲೇ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ।

೧೩೮. **ನಿಯ್ಯಾತೇನ್ತೋ**ತಿ ನಿಗಮೇನ್ತೋ।

ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಾ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ

ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಮೂಲಪರಿಯಾಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ

ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸ-ಟೀಕಾ

(ದುತಿಯೋ ಭಾಗೋ)

೨. ಸೀಹನಾದವಗ್ಗೋ

೧. ಚೂಳಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೯. ಸುತ್ತದೇಸನಾವತ್ಥುಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ, ಸಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ**ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರನಿಮಿತ್ತಂ, ಭಗವತೋ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಲಾಭಸಕ್ಕಾರಹೇತು, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರುಪ್ಪಾದನಹೇತು। **ತಿತ್ಥಿಯಪರಿದೇವಿತೇ**ತಿ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ "ಕಿಂ ಭೋ ಸಮಣೋಯೇವ ಗೋತಮೋ ಸಮಣೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಪ್ಪಲಪನಿಮಿತ್ತಂ। "**ಮಹಾಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀ**"ತಿ ವತ್ವಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಂ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಚತ್ತಾರಿ ಪಮಾಣಾನಿ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಾನಿ, ಚತುಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕೋ**। ಲೋಕೋಯೇವ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಸಮಾಗಮ್ಮ ವಸನಟ್ಠೇನ **ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ,** ಸತ್ತಕಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಮಿನಾತಿ ಉಳಾರತಾದಿವಿಸೇಸಂ ಏತೇನಾತಿ ಪಮಾಣಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೬೫) ರೂಪಂ ರೂಪಕಾಯೋ ಪಮಾಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋ**। ತತೋ ಏವ ರೂಪೇ ಪಸನ್ನೋತಿ **ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನೋ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ । **ಘೋಸೋ**ತಿ ಪವತ್ತಥುತಿಘೋಸೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೬೫)। **ಲೂಖ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಲೂಖತಾ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸೀಲಾದಯೋ ಗುಣಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ತೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ। **ಆರೋಹ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಚತಂ। ಸಾ ಚ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಪಮಾಣಯುತ್ತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಪರಿಣಾಹ**ನ್ತಿ ನಾತಿಕಿಸನಾತಿಥೂಲತಾವಸೇನ ಮಿತಪರಿಣಾಹಂ। **ಸಣ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸುಸಣ್ಠಿತತಂ। **ಪಾರಿಪೂರಿ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣತಂ ಅವೇಕಲ್ಲತಂ। **ತತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪೇ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪಮಾಣಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ। **ಪಸಾದಂ ಜನೇತೀ**ತಿ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ।

ಪರವಣ್ಣನಾಯಾತಿ "ಅಮುಕೋ ಏದಿಸೋ ಚ ಏದಿಸೋ ಚಾ"ತಿ ಯಸಗುಣವಚನೇನ। **ಪರಥೋಮನಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುಖಾವ ಪರಸ್ಸ ಸಿಲಾಘುಪ್ಪಾದನೇನ ಅಭಿತ್ಥವನೇನ। **ಪರಪಸಂಸನಾಯಾ**ತಿ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಪರಸ್ಸ ಗುಣಸಂಕಿತ್ತನೇನ। **ಪರವಣ್ಣಹಾರಿಕಾಯಾ**ತಿ ಪರಮ್ಪರವಣ್ಣಹಾರಿಕಾಯ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಪರಸ್ಸ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೂಪಸಂಹಾರೇನ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಥುತಿಘೋಸೇ।

ಚೀವರಲೂಖನ್ತಿ ಥೂಲಜಿಣ್ಣಬಹುತುನ್ನಕತಾದಿಂ ಚೀವರಸ್ಸ ಲೂಖಭಾವಂ। **ಪತ್ತಲೂಖ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಗನ್ಥಿಕಾಹತಾದಿಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ಲೂಖಭಾವಂ। **ವಿವಿಧಂ ವಾ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ನಾನಾವಿಧಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ।

ಸೀಲಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾತಿ ಸೀಲಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ವಿಸುದ್ಧಂ ಕಾಯವಚೀಸುಚರಿತಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ। ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮಸಿದ್ಧಂ **ಸಮಾಧಿಂ ವಾ**। ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಂ **ಪಞ್ಞಂ ವಾ**।

ಭಗವತೋ ಸರೀರಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಯೇವ ಪಸೀದತಿ** ಅಪರಿಮಿತಕಾಲಸಮುಪಚಿತಪುಞ್ಞಾನುಭಾವನಿಪ್ಫನ್ನಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಜ್ಜಾಯ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಾವಯವಾಯ ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಾ, ಯಸ್ಸಾ ರುಚಿರಭಾವೋ ವಿಸುದ್ಧೇ ವಿಗತವಲಾಹಕೇ ದೇವೇ ಪುಣ್ಣಮಾಸಿಯಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಕಲಾಭಾಗಮಣ್ಡಲಂ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅತಿರೋಚತಿ, ಪಭಸ್ಸರಭಾವೋ ಸರದಸಮಯಂ ಸಂವಡ್ಢಿತದಿಗುಣತೇಜಕಿರಣಜಾಲಸಮುಜ್ಜಲಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಅಭಿಭವತಿ, ಸೋಮ್ಮಕಿರಣರಸಸಮುಜ್ಜಲಭಾವೇಹಿ ತದುಭಯೇಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವತ್ತಮಾನಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ವಿಜ್ಜೋತನಸಮತ್ಥಂ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪಭಾಸಮುದಯಂ ಅಭಿವಿಹಚ್ಚ ಭಾಸತೇ ತಪತೇ ವಿರೋಚತಿ ಚ।

ಸತಿಪಿ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾದೀನಂ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ **ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗಾ**ದಿಗ್ಗಹಣಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ವಿಸುಂ **ನಯನಪರಿಚ್ಚಾ**ಗಗ್ಗಹಣಂ, ಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ **ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾ**ಗಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ। **ಆದಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪುಬ್ಬಯೋಗಪುಬ್ಬಚರಿಯಾದಿಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭, ೨೫೫) ವುತ್ತಾಯ ಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, "ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೫) ವುತ್ತಾಯ ಸತ್ತುಪಕಾರಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಯೇವ ಪಸೀದತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಾನಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಭಾವತೋ ಚ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

"ಚೀವರಲೂಖಂ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಚೇ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾಣಪಂಸುಕೂಲಚೀವರೇನಾ**ತಿ ಮತಕಳೇವರಂ ಪಲಿವೇಠೇತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತೇನ ತುಮ್ಬಮತ್ತೇ ಕಿಮೀ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಗಹಿತೇನ ಸಾಣಪಂಸುಕೂಲಚೀವರೇನ। **ಭಾರಿಯ**ನ್ತಿ ಗರುಕಂ, ದುಕ್ಕರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಧುಯುವತೀಮಜ್ಝಿಮಿತ್ಥಿವಸೇನ, ಬಾಲಯೋಬ್ಬನಪುರಾಣವಸೇನ ವಾ **ತಿವಿಧನಾಟಕತಾ**। **ಹರೇಣುಯೂಸಂ** ಮಣ್ಡಲಕಲಾಯರಸೋ। "ಯಾಪೇಸ್ಸತಿ ನಾಮಾ"ತಿ ನಾಮ-ಸದ್ದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನಾಮ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಹಿ ಅನಾಗತಕಾಲಸ್ಸ ವಿಯ ಪಯೋಗೋ, ಯಾಪೇತಿ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಾಣಕ**ನ್ತಿ ನಿರಸ್ಸಾಸಂ ನಿರೋಧಿತಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ।

ಸಮಾಧಿಗುಣನ್ತಿ ಸಾಧಾರಣತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ ಝಾನಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ। ಮಾನದಬ್ಬನಿಮ್ಮದನೇನ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಭಾವಾಪಾದನಮ್ಪಿ ದಮನಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಾಥಿಕಪುತ್ತದಮನಾದೀನೀ"**ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಚ್ಚಕಾಳವಕಬಕದಮನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಬಾವೇರು**ನ್ತಿ ಏವಂನಾಮಕಂ ವಿಸಯಂ। **ಸರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಸರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರತಾಕರವೀಕಭಾಣಿತಾದಸ್ಸನೇನ ಲಕ್ಖಣಹಾರನಯೇನ ಅವಸೇಸಲಕ್ಖಣಪಾರಿಪೂರಿಂ ವಿಯ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಞ್ಚ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಹತಪ್ಪಭಾತಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ವಿಗತತೇಜಾ। **ಕಾಳಪಕ್ಖೂಪಮೇ**ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಬ್ಯಾಮೋಹನ್ಧಕಾರಾಭಿಭವೇನ ಕಾಳಪಕ್ಖರತ್ತೂಪಮೇ। **ಸೂರಿಯೇ**ತಿ ಸೂರಿಯೇ ಉದಯಿತ್ವಾ ಓಭಾಸೇನ್ತೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಿಙ್ಘಾಟಕೇತಿ ತಿಕೋಣರಚ್ಛಾಯಂ। **ಚತುಕ್ಕೇ**ತಿ ಸನ್ಧಿಯಂ। **ಪರಿದೇವನ್ತೀ**ತಿ ಅನುತ್ಥುನನವಸೇನ ವಿಪ್ಪಲಪನ್ತಿ। ಸೋಕಾಧಿಕಕತೋ ಹಿ ವಚೀಪಲಾಪೋ ಪರಿದೇವೋ। **ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಿವಾದಸ್ಸ ಪುರಾತನಭಾವಂ ದೀಪೇನ್ತಿ।

ಸೇಸಪದೇಸುಪೀತಿ "ಇಧ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೨೪೧-೨೪೨) ಯಥಾ ಹಿ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೧; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩) ಏತ್ಥ ಕತೋ ನಿಯಮೋ "ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೧; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩) ಏತ್ಥಾಪಿ ಕತೋಯೇವ ಹೋತಿ ಸಾವಧಾರಣಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ। ತೇನಾಹ **"ದುತಿಯಾದಯೋಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾಧಿಗಮವಸೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಮಣಭಾವೋತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮಣಾ ದೇಸಿತಾತಿ ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ತನ್ತರೇನ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ತೇನೇವಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೇನ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೇನ ಚ ಸಕದಾಗಾಮಿಆದೀನಂ ದುತಿಯಾದಿತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಪಠಮತಾ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧಾತಿ ನ ಚೋದಿತಾ। **ಫಲಟ್ಠಕಸಮಣಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಸಮಿತಪಾಪಸಮಣಗ್ಗಹಣತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ** ವಿಯ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ತದತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ನ ಗಹಿತಾತಿ? ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಮಗ್ಗಫಲಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ "ಞಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪದೇಸವತ್ತೀ, ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮಣೋಪಿ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಮೇವ

ತಂತಂಸಮಣಭಾವಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಫಲಟ್ಠಕಸಮಣಾವ ಗಹಿತಾ "ಮಗ್ಗಟ್ಠತೋ ಫಲಟ್ಠೋ ಸವಿಸೇಸಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ"ತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ದ್ವೀಸು ಸುತ್ತೇಸು ದೇಸನಾಭೇದೇನೇವ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ।

ರಿತ್ತಾತಿ ವಿವಿತ್ತಾ। **ತುಚ್ಛಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಾರಾ ಪಟಿಪನ್ನಕಸಾರಾಭಾವತೋ। ಪವದನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಪವಾದಾ,** ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ನಾನಾದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಾ ಸಮಯಾತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ತೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಮಣಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ "ಪರಪ್ಪವಾದಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ।

ಯನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। ಞಾಯೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ತೇನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಞಾಯತಿ ಗಮ್ಮತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ। ಸೋ ಏವ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕಹೇತುತಾಯ ಧಮ್ಮೋತಿ ಆಹ **"ಞಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ"**ತಿ।

ತೇಸಂ ಪರಪ್ಪವಾದಸಾಸನಾನಂ **ಅಖೇತ್ತತಾ ಖೇತ್ತತಾ ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ** ಅಭಾವಭಾವಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಯ **ಅಭಾವತೋ ಸಾವತೋ ಚ**। ತದುಭಯಞ್ಚ ದುರಕ್ಖಾತಸ್ವಾಕ್ಖಾತಭಾವಹೇತುಕಂ, ಸೋ ಚ ಅಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪವೇದಿತತಾಯಾತಿ ಪರಾಜಿಕಾಯ ಸತ್ಥು ವಿಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನಿಯ್ಯಾನಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪರಿಯಾಯತೋ ಚ ಪಾಳಿಯಾ ಚ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ತೇನಾಹ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಮಾಪದೇಸೇನ ತತ್ಥ ಸುತ್ತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಸೀಹಾನಂ ಪುರಿಮಂ ಪಾದದ್ವಯಂ ಹತ್ಥಕಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಸುರತ್ತಹತ್ಥಪಾದೋ"**ತಿ। **ಸೀಹಸ್ಸ ಕೇಸಾ** ನಾಮ ಕೇಸರಾಯತನಾ ಖನ್ಧಲೋಮಾ। **ಗೋಚರಿಯಹತ್ಥಿಕುಲಂ** ನಾಮ ಪಕತಿಹತ್ಥಿಕುಲಂ, ಯಂ "ಕಾಲಾವಕ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಘೋಟಕೋ** ನಾಮ ಅಸ್ಸಖಳುಙ್ಕೋ। ಸಿನೇರುಪರಿಭಣ್ಡೇ ಸಿಮ್ಬಲಿರುಕ್ಖೇಹಿ ಸಞ್ಛಾದಿತೋ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನೋ ದಹೋ ಸಿಮ್ಬಲಿದಹೋ, ತಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ಸಿಮ್ಬಲಿವನಂ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಸಿಮ್ಬಲಿದಹವನೇ"**ತಿ। ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಾವಾಸಭೂಮಿಯಂ ಇಮೇಸು ಸಮಣೇಸು ಏಕಚ್ಚೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಈದಿಸೋ ಪನೇತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪೋ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏಕಸಮಣೋಪೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಅರಿಯಮಗ್ಗಪರಿಕ್ಖತೇ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖತೇ, ಯದಾ ಸಾಸನಿಕಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ದಿಬ್ಬತಿ, ತದಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಮಾತಿ ಸುಟ್ಠು। ಸುಟ್ಠು ನದನಂ ನಾಮ ಹೇತುಯುತ್ತಂ ಸುಟ್ಠು ಕತ್ವಾ ಕಥನನ್ತಿ ಆಹ **"ಹೇತುನಾ"**ತಿ। ಸೋ ಚ ಹೇತು ಅವಿಪರೀತೋ ಏವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ನಯೇನಾ"**ತಿ, ಞಾಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಸೋ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಂ ಕರೋತಿ ಸಾಧೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। ಯದಿ ತಿರಚ್ಛಾನಸೀಹಸ್ಸ ನಾದೋ ಸಬ್ಬತಿರಚ್ಛಾನಏಕಚ್ಚಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸನಾದತೋ ಸೇಟ್ಠತ್ತಾ ಸೇಟ್ಠನಾದೋ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ತಥಾಗತಸೀಹನಾದೋತಿ ಆಹ **"ಸೀಹನಾದನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠನಾದ"**ನ್ತಿ। ಯದಿ ತಿರಚ್ಛಾನಸೀಹನಾದಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠನಾದತಾ ನಿಬ್ಭಯತಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಸತ್ತುತಾಯ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತಥಾಗತಸೀಹನಾದಸ್ಸೇವ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಾತಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಅಭೀತನಾದಂ ಅಪ್ಪಟಿನಾದ"**ನ್ತಿ। ಇದಾನಿಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠನಾದಭಾವಂ ಕಾರಣೇನ ಪಟಿಪಾದೇನ್ತೋ **"ಇಮೇಸಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ "ಸಮ್ಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಿತಾಯಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೀಹನಾದಸ್ಸ ಉತ್ತಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭೂತಟ್ಠೋ ಹಿ ಉತ್ತಮಟ್ಠೋ। ತಾಯ ಏವ ಭೂತಟ್ಠತಾಯ ಅಭೀತನಾದತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮೇ ಸಮಣಾ…ಪೇ॰… ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಅಭೂತಞ್ಹಿ ವದತೋ ಕುತೋಚಿ ಭಯಂ ವಾ ಆಸಙ್ಕಾ ವಾ ಸಿಯಾತಿ "ಇಧೇವಾ"ತಿ ನಿಯಮಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ…ಪೇ॰… ಅಪ್ಪಟಿನಾದೋ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಯಞ್ಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಇಧೇವಾತಿ ಅವಧಾರೇತುಂ ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ।

೧೪೦. **ಖೋ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇ। ತೇನ ವಿಜ್ಜತಿ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯನ್ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ**"ತಿ। **ತಿತ್ಥಂ ನಾಮ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ** ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಪಾರಗಮನಸಙ್ಖಾತಂ ತರಣಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೬೨) ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಅಪರಾಪರಂ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನನಿಮುಜ್ಜನವಸೇನ ಪಿಲವನನ್ತಿ ಆಹ "**ತರನ್ತಿ ಉಪ್ಪಲವನ್ತೀ**"ತಿ। **ಉಪ್ಪಾದೇತಾ**ತಿ ಪೂರಣಾದಿಕೋ। ತಿತ್ಥೇ ಜಾತಾತಿ **ತಿತ್ಥಿಯಾ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಙ್ಖಾತಂ ತಿತ್ಥಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ತಿತ್ಥಿಕಾ, ತಿತ್ಥಿಕಾ ಏವ **ತಿತ್ಥಿಯಾ**। ಅಸ್ಸಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಅಸ್ಸಾಸೋ,** ಅವಸ್ಸಯೋ।

ಪಕತತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ ಯಂ-ತಂ-ಸದ್ದೋತಿ ತಸ್ಸ "ಭಗವತಾ"ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಯೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವೇನ ಭಗವಾ ಪಕತೋ ಸತ್ಥುಭಾವೇನ ಅಧಿಗತೋ ಸುಪಾಕಟೋ ಚ, ತಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗಮನಪಟಿಪದಾಯ ಅತ್ಥಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೋ ಸೋ...ಪೇ॰... ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**"ತಿ ಆಹ। ಸತಿಪಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಸದ್ದಾನಂ ಇಧ ಪಞ್ಞಾವೇವಚನಭಾವೇ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ನೇಸಂ ಸವಿಸಯೇ ವಿಸೇಸಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪರಿವಾರ ೩.೧) ಅಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸವಸೇನ ವಿಜ್ಜತ್ತಯವಸೇನ ವಿಜ್ಜಾಭಿಞ್ಞಾನಾವರಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮಂಸಚಕ್ಖುವಸೇನ ಪಟಿವೇಧದೇಸನಾಞಾಣವಸೇನ ಚ ತೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತೇಸಂ ತೇಸ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಆಸಯಾನುಸಯಂ ಜಾನತಾ** ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣೇನ, **ಸಬ್ಬಂ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಾ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣೇಹಿ। **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾದೀಹೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇಹಿ। ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಪುಞ್ಞಾನುಭಾವನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅನುತ್ತರಞಾಣಾಧಿಗಮಲದ್ಧಪುರಾವತ್ತಕೋ ಚ ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯೋ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮೇವ ದೇವಾನಂ ದೇವಾನುಭಾವಂ ವತ್ತತೀತಿ ಆಹ "**ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸತಾ**"ತಿ। **ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। ತಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ವಿಧಮಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಛಾ ಪವತ್ತಜಾನನಂ ತಸ್ಸ ಜಾನನಂ ವಿಯ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅರೀನನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ, ಪಞ್ಚವಿಧಮಾರಾನಂ ವಾ ಸಾಸನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ, ತೇಸಂ ಹನನಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ಅಭಿಭವನಂ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನತಾಕರಣಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ ವಾ। **ಕೇಸಿವಿನಯಸುತ್ತ**ಞ್ಚೇತ್ಥ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೧) ನಿದಸ್ಸನಂ। ತಥಾ ಚ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ವಾ **ಜಾನತಾ,** ಯಥಾಕಮ್ಮುಪಗೇ ಸತ್ತೇ **ಪಸ್ಸತಾ,** ಸವಾಸನಾನಮಾಸವಾನಂ ಖೀಣತ್ತಾ **ಅರಹತಾ,** ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭೇದೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿತೋ ಅವಿಪರೀತಾವಬೋಧೇನ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ**। ಅಥ ವಾ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣತಾಯ **ಜಾನತಾ,** ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತನೇನ ನಿಸಮ್ಮಕಾರಿತಾಯ **ಪಸ್ಸತಾ,** ರವಾದೀನಮ್ಪಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪರಿವಾರ ೩.೧) ಅಭಾವಸಾಧಿಕಾಯ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಯ **ಅರಹತಾ,** ಛನ್ದಾದೀನಂ ಅಹಾನಿಹೇತುಭೂತಾಯ ಅಕ್ಖಯಪಟಿಭಾನಸಾಧಿಕಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ**। ಏವಂ ದಸಬಲಅಟ್ಠಾರಸಾವೇಣಿಕಬುದ್ಧಧಮ್ಮವಸೇನಪಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಯೇ**ತಿ ಚತುರೋ ಧಮ್ಮೇ। **ಅತ್ತನೀ**ತಿ ಅಮ್ಹೇಸು। ನ ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾದೀಸು ಉಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನಾ, ನ ಕಾಯಬಲಂ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಉಪ್ಪನ್ನಪಸಾದೋತಿ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಂ ವದತಿ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ಚತ್ತಾರಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾನಿ ಕಥಿತಾನೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೦)। ಕಾಮಂ ಅಸೇಕ್ಖಾಪಿ ಅಸೇಕ್ಖಾಯ ಸಮಸಿಕ್ಖತಾಯ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾ ಏವ, ಚಿಣ್ಣಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತಾಯ ಪನ ಸಹಧಮ್ಮಂ ಚರನ್ತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಅಸೇಕ್ಖವಾರೋ ನ ಗಹಿತೋ। **ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ**ತಿ ಏತೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖುಆದಯೋ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಅರಿಯಾ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಏತೇ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಹಿ ಸಮಾನಧಮ್ಮತ್ತಾ ಸಹಧಮ್ಮತ್ತಾ "**ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾ**"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಅರಿಯಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮಗ್ಗದಸ್ಸನಮ್ಹೀ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ "ನವ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ, ಅಟ್ಠ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ವಿವಾದೋ ನತ್ಥಿ। **ಏಕಧಮ್ಮಚಾರಿತಾಯಾ**ತಿ ಸಮಾನಧಮ್ಮಚಾರಿತಾಯ। ನ ಹಿ ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚಾನಂ "ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಸುದಿಟ್ಠೋ, ತಯಾ ದುದ್ದಿಟ್ಠೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿವಾದೋ ಅತ್ಥಿ। ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಙ್ಘಾತಾ ಹಿ ತೇ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾ। **ಇಮಿನಾ**ತಿ "ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿವಚನೇನ। ತತ್ಥ **ಪಿಯಮನಾಪ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಪದೇಸೇನ ಏಕದೇಸೇನ ಗಹಿತಂ

ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯೇ ಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ ಸುವಿಸುದ್ಧದಸ್ಸನಾ, ತೇ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಿಯಾ ಮನಾಪಾತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** "ಅತ್ಥಿ ಖೋ ನೋ ಆವುಸೋ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ ರತನತ್ತಯಪಸಾದಜೋತನೇನ **ಅಕ್ಖಾತಾ** ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸೇಸು।

೧೪೧. **ಸತ್ಥರಿ ಪಸಾದೋತಿ ಪಸಾದ**ಗ್ಗಹಣೇನ "ಭಗವತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಾ ಪಸಾದನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಗಹಿತಾ। ತೇನ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಥಾ **"ಧಮ್ಮೇ ಪಸಾದೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ, ಇತರೇನ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಂ। ಯೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನೇನ ಸಾಸನೇಯೇವ ಸಮಣೋ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ, ಸಮ್ಮದೇವ, ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಿ ಖೋ ನೋ, ಆವುಸೋ, ಸತ್ಥರಿ ಪಸಾದೋ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಚಸ್ಸ ಸ್ವಾಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ಅತ್ಥಿ ಧಮ್ಮೇ ಪಸಾದೋ, ತತೋ ಏವ ಚ ಅತ್ಥಿ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾತಿ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾ…ಪೇ॰… ಪಬ್ಬಜಿತಾ ಚಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸತ್ಥರಿ ಪಸಾದೇನ ಧಮ್ಮೇ ಪಸಾದೋ, ತೇನ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಲೇಸೇನಪಿ ಪರಪ್ಪವಾದೇಸು ನತ್ಥೀತಿ ಇಧೇವ ಸಮಣೋ…ಪೇ॰… ಸಮಣೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹೀತಿ।

ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚಾನಂ ಪಹೀನಾನುರೋಧಾನಂ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ **"ಇದಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ "ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಮ್ಹಿ ಪುತ್ತಪೇಮಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ"ತಿಆದಿವಚನಂ (ಮಹಾವ॰ ೬೫) ಕಥನ್ತಿ? ನಯಿದಂ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಂಸದಿಸತ್ತಾ ಪನ ಪೇಮಮುಖೇನ ವುತ್ತೋ ಮೇತ್ತಾಸ್ನೇಹೋ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಂಕಿಲೇಸೇ ನಿಯೋಜೇತಿ। **ಏವರೂಪಂ ಪೇಮಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ಪಸಾದಾವಹಗುಣಾವಹತೋ ಪೂರಣಾದೀಸು ಭತ್ತಿ ಪಸಾದೋ ನ ಹೋತಿ, ಪಸಾದಪತಿರೂಪಕಾ ಪನ ಲೋಭಪವತ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಥೇರೋತಿ** ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ। ಯೇನ **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ಪೋತ್ಥಕಂ ಆರೋಪಿತಾ। **ಏಕೋವ ಸತ್ಥಾ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣತ್ತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಅನಚ್ಛರಿಯತ್ತಾ ಸತ್ಥುಲಕ್ಖಣಮೇವ ನ ಪರಿಪೂರೇಯ್ಯ। **ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಆವೇಣಿಕಂ ಕತ್ವಾ। "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಬ್ಯಾವದನ್ತಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸತ್ಥಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಚ ಪದೇಸವತ್ತಿನಿಂ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುತಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಲಕ್ಖಣಸತ್ಥುತಂ ಇಚ್ಛನ್ತಾನಮ್ಪಿ ತತೋ ವಿರುದ್ಧಾ ಸತ್ಥುಭಾವಪರಿಯೇಸನೇನ ಪರಾಜಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇತಿ** ಅಧಿಕಬ್ರಹ್ಮಗುಣಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಪ್ಪಭೇದಸಮಯೇ। ತತ್ಥ **ಅಜಸೀಲ…ಪೇ॰… ಕುಕ್ಕುರಸೀಲಾದೀಸೂತಿ** ಇದಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ತಾದಿಸಂ ವತಸಮಾದಾನಸಬ್ಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ, **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಮನಿಯಮಚಾತುಯಾಮಸಂವರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋತಿ। **ಅಧಿಪ್ಪಯಾಸೋತಿ** ಅಧಿಕಂ ಪಯಸತಿ ಪಯುಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಯಾಸೋ, ಸವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಕತ್ತಬ್ಬಕಿರಿಯಾ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೧೧೭)। ತೇನಾಹ **"ಅಧಿಕಪ್ಪಯೋಗೋ"**ತಿ।

ತಸ್ಸ ಪಸಾದಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಭೂತಾತಿ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥರಿ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಪಸಾದಸ್ಸ ನಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ। **ನಿಟ್ಠಾತಿ** ಮೋಕ್ಖೋ। ಸಮಯವಾದೀನಞ್ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ತದುಪದೇಸಕೇ ಚ ಪಸಾದೋ ಯಾವದೇವ ಮೋಕ್ಖಾಧಿಗಮನಟ್ಠೋ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ತಥಾ ತಥಾ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿವಸೇನ ನಿಟ್ಠಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತಿ ಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ನಿಟ್ಠಂ ಅಪಞ್ಞಪೇನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನನ್ತಿ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದೀನಂ। ತೇಸಂ ಏಕಚ್ಚೇ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ಸಲೋಕತಾ ನಿಟ್ಠಾತಿ ವದನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚೇ ತಸ್ಸ ಸಮೀಪತಾ, ಏಕಚ್ಚೇ ತೇನ ಸಂಯೋಗೋ ನಿಟ್ಠಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯೇ ಸಲೋಕತಾವಾದಿನೋ ಸಮೀಪತಾವಾದಿನೋ ಚ, ತೇ ದ್ವೇಧಾವಾದಿನೋ, ಇತರೇ ಅದ್ವೇಧಾವಾದಿನೋ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಅತ್ಥತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕುಪಪತ್ತಿಯಂಯೇವ ನಿಟ್ಠಾಸಞ್ಞಿನೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ನೇಸಂ ನಿಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಯಥಾ ತಂ ಬಕಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ನಿಟ್ಠಾ"**ತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿ। **ಮಹಾತಾಪಸಾನನ್ತಿ** ವೇಖನಸಾದಿತಾಪಸಾನಂ। ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಂ ಆಭಸ್ಸರೇಸು ಏಕೋ ಸಬ್ಬಸೇಟ್ಠೋ ನತ್ಥೀತಿ **"ಆಭಸ್ಸರಾ"**ತಿ ಪುಥುವಚನಂ। **ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನನ್ತಿ** ಸಞ್ಚಯಾದಿಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನಂ। ಅನ್ತೋ ಚ ಮನೋ ಚ ಏತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ **ಅನನ್ತಮಾನಸೋ**। ಆಜೀವಕಾನಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬದಾಭಾವತೋ ಅನನ್ತೋ, ಸುಖದುಕ್ಖಾದಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ಅಮಾನಸೋ। ಇಮಿನಾ ಅಟ್ಠಹಿ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪಪಞ್ಚೋ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ** ಮಮಙ್ಕಾರಅಹಙ್ಕಾರವಿಗಮಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಏಕೋವ ಕಿಲೇಸೋ ಲೋಭೋ ಆಗತೋ, ಏವಂ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ತಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ಆಗತಾ "ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ದಿಟ್ಠೀ"ತಿ। "ಸದೋಸಸ್ಸಾ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಪಟಿಘಂ ಅಕುಸಲಮೂಲಂ ಗಹಿತಂ, "ಪಟಿವಿರುದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ವಿರೋಧೋ, "ಸಮೋಹಸ್ಸಾ"ತಿ ಮೋಹೋ ಅಕುಸಲಮೂಲಂ, "ಅವಿದ್ದಸುನೋ"ತಿ ಮಕ್ಖಂ, ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವಾ, "ಸಉಪಾದಾನಸ್ಸಾ"ತಿ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಗಹಣಂ, "ಪಪಞ್ಚಾರಾಮಸ್ಸಾ"ತಿ ಪಪಞ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ।

ಆಕಾರತೋತಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರತೋ। ಪದನ್ತರೇನ ರಾಗವಿಸೇಸಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾಆದಿತೋ ವುತ್ತಂ ಸರಾಗವಚನಂ ಓಳಾರಿಕಂ ರಾಗವಿಸಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗವಸೇನಾ"**ತಿ। **ಗಹಣವಸೇನಾ**ತಿ ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣವಸೇನ। "ಅನುರುದ್ಧಪಟಿವಿರುದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ಏಕಪದವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತತ್ತಾ ಏಕಜ್ಝಂ ಪದುದ್ಧಾರೋ ಕತೋ। ತತ್ಥ ಪನ "ಅನುರುದ್ಧಸ್ಸಾ"ತಿ ಸುಭವಸೇನಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಪಟಿವಿರುಜ್ಝನಂ ಸುಭವಸೇನ ಹೋತಿ। **ಪಪಞ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಕಮ್ಮವಿಪಾಕಾನಂ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯತಾಯ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಪಪಞ್ಚನಂ ಪಪಞ್ಚೋ, ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಭವುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ। **ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನದಸ್ಸನವಸೇನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ದಸ್ಸನವಸೇನ, ಯದವತ್ಥಾ ತಣ್ಹಾ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ, ತದವತ್ಥಾದಸ್ಸನವಸೇನ। ಫಲೇನ ಹಿ ಹೇತುವಿಸೇಸಕಿತ್ತನಮೇತನ್ತಿ। **ಏವಂ ವಿದ್ಧಂಸೇಥಾ**ತಿ ಕಾಮರಾಗಭವತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ ಲೋಭಂ ಕಸ್ಮಾ ಏವಂ ವಿಪ್ಪಕಿರೇಥ। **ತಣ್ಹಾಕರಣವಸೇನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಯನಕರಣವಸೇನ ಸುಭಾಕಾರಗ್ಗಹಣವಸೇನ। ಸುಭನ್ತಿ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತೋ ರಾಗೋ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ।

೧೪೨. ವದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಾದೋ,** ದಿಟ್ಠಿವಾದೋ। ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಹಿ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಅಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಚ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ದ್ವೇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಿಟ್ಠಿಯೋ"**ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೨)। ತಣ್ಹಾರಹಿತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ತಣ್ಹಾವಸೇನೇವ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸಸ್ಸತಭಾವಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ"**ತಿ। **ಅಲ್ಲೀನಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಿತಾ। **ಉಪಗತಾ**ತಿ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಏಕಿಭಾವಮಿವ ಗತಾ। **ಅಜ್ಝೋಸಿತಾ**ತಿ ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪಿತಾ ವಿಯ ತದನ್ತೋಗಧಾ। ತೇನಾಹ **"ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನಂ ವಿವಾದಮೂಲಂ, ಏವಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ದಿಟ್ಠಜ್ಝೋಸಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಭವದಿಟ್ಠಿಯಾ ತೇ ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ"**ತಿ। ದಿಟ್ಠಿವಿರೋಧೇನ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕವಿರೋಧೋ।

ಖಣಿಕಸಮುದಯೋ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೋತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠೀನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ"**ತಿ। ದಿಟ್ಠಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನತಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿವತ್ಥುನೋಪೀತಿ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಚತಾ ದುಕ್ಖತಾ ಅನತ್ತತಾ ಚ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಾನಿ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಯೇನ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೨೨) "ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯೋ ಅಟ್ಠ ಠಾನಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಖನ್ಧಾಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಖನ್ಧಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಟ್ಠೇನ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧; ೪.೩೪೫)। **ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ - "ಅಸ್ಸುತವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸಾವೀ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದೋ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨, ೪೬೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧, ೭)। **ಫಸ್ಸೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ಯಥಾ ಚಾಹ "ತದಪಿ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೮-೧೩೦), ಫುಸ್ಸ ಫುಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದಿಯನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೪) ಚ । **ಸಞ್ಞಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸಞ್ಞಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೮೦), ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಜತ್ವಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨) ಚ ಆದಿ। **ವಿತಕ್ಕೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ತಕ್ಕಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪಕಪ್ಪಯಿತ್ವಾ, ಸಚ್ಚಂ ಮುಸಾತಿ ದ್ವಯಧಮ್ಮಮಾಹೂ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೨೧) "ತಕ್ಕೀ ಹೋತಿ ವೀಮಂಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪) ಚ ಆದಿ। **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ**। ಯಥಾಹ ಭಗವಾ "ತಸ್ಸೇವ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಛನ್ನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಅಞ್ಞತರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾತಿ ಅಸ್ಸ ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯)। ಸಮುಟ್ಠಾತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಮುಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ,** ತೇನ। **ಖಣಿಕತ್ಥಙ್ಗಮೋ** ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ। **ಪಚ್ಚಯತ್ಥಙ್ಗಮೋ** ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧೋ। ಸೋ ಪನ

ಯೇನ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ**"ತಿ ಆಹ। ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ ಯಥಾರಹಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಗತಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧಹೇತು, ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ ಪನ ಅಹೇತುಕೋ।

ಆನಿಸಂಸನ್ತಿ ಉದಯಂ। ಸೋ ಪನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕವಸೇನ ದುವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸತಾಯಆದೀನವಪಕ್ಖಿಕೋ ಏವಾತಿ ಇತರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಆದೀನವಮ್ಪಿ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣಮೂಲಕಂ ಉಪದ್ದವ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸೋ**ತಿಆದೀನವೋ। **ಆದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಗ್ಗಿಯಾನಸನಸಙ್ಕುಟಿವತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ನಿಸ್ಸರತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಸ್ಸರಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ದಸ್ಸನಮಗ್ಗೋ ಏವ ದಿಟ್ಠೀನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಪರಿಯಾಯೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತನಿಸ್ಸಟಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಟ್ಠೀಹಿಪಿ ನಿಸ್ಸಟನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ದಿಟ್ಠೀನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ನಾಮ ನಿಬ್ಬಾನ**"ನ್ತಿ। **ಇಮಿನಾ**ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅನುಯೋಗವತ್ತೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

೧೪೩. **ದಿಟ್ಠಿಚ್ಛೇದನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬುಪಾದಾನಪರಿಞ್ಞಾದಸ್ಸನೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। **ವುತ್ತಾಯೇವಾ**ತಿ -

"ಉಪಾದಾನಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ತಾನಿ ಅತ್ಥವಿಭಾಗತೋ।
ಧಮ್ಮಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾ, ಕಮತೋ ಚ ವಿಭಾವಯೇ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೪೫) -

ಗಾಥಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಅತ್ಥವಿಭಾಗಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾಯೇವ। ಕಾಮಂ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಾನಂ "ಇಮಾನಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ ಏತ್ತಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿ ಈದಿಸಂ ಞಾಣಂ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ಪನ ಕೇಚಿ "ಕಾಮಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಕೇಚಿ "ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋತಿ ಚ, ಮಿಚ್ಛಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಅಪರೇ "ಸೀಲಬ್ಬತೇನ ಸುದ್ಧೀತಿ ಚ, ಮಿಚ್ಛಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಭಾವಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಜಾನನ್ತಿ ಏವ। ಯತ್ತಕಂ ಪನ ಜಾನನ್ತಿ, ತಸ್ಸಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಪಞ್ಞಪೇಮಇಚ್ಚೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಏವಂಭೂತಾನಂ ಪನ ನೇಸಂ ತತ್ಥ ಯಾದಿಸೀ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ "**ಸನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸನ್ತೀ**ತಿ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ ಅವಿಚ್ಛೇದತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಕೇ**ತಿ ಏಕಚ್ಚೇ। **ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜುಪಗಮನೇನ ಸಮಣಾ, ಜಾತಿಮತ್ತೇನ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ। **ಸಬ್ಬೇಸ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಾನಂ ಉಪಾದಾನಾನಂ **ಸಮತಿಕ್ಕಮಂ** ಪಹಾನಂ। **ಸಮ್ಮಾ ನ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಯೇಸಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಞ್ಞಂ ನ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಅತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕೇಚೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಹೋತಿಕ-ಕುಟೀಚಕ-ಬಹೂದಕ-ಹಂಸ-ಪರಮಹಂಸ-ಕಾಜಕ-ತಿದಣ್ಡ-ಮೋನವತ-ಸೇವ-ಪಾರುಪಕ-ಪಞ್ಚಮರತ್ತಿಕ- ಸೋಮಕಾರಕ-ಮುಗಬ್ಬತ-ಚರಬಾಕ-ತಾಪಸ-ನಿಗನ್ಥಾ-ಜೀವಕ-ಇಸಿ-ಪಾರಾಯನಿಕ-ಪಞ್ಚಾತಪಿಕ-ಕಾಪಿಲ- ಕಾಣಾದ-ಸಂಸಾರಮೋಚಕ-ಅಗ್ಗಿಭತ್ತಿಕ-ಮಗವತಿಕ-ಗೋವತಿಕ-ಕುಕ್ಕುರವತಿಕ-ಕಾಮಣ್ಡಲುಕ- ವಗ್ಗುಲಿವತಿಕ-ಏಕಸಾಟಕ-ಓದಕಸುದ್ಧಿಕ-ಸರೀರಸನ್ತಾಪಕ-ಸೀಲಸುದ್ಧಿಕ-ಝಾನಸುದ್ಧಿಕ-ಚತುಬ್ಬಿಧ- ಸಸ್ಸತವಾದಾದಯೋ ಛನ್ನವುತಿ ತಣ್ಹಾಪಾಸೇನ ಡಂಸನತೋ, ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ವಿಬಾಧನತೋ **ಪಾಸಣ್ಡಾ**। **ವತ್ಥುಪಟಿಸೇವನಂ ಕಾಮ**ನ್ತಿ ಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾಮಂ। **ಥೇಯ್ಯೇನ ಸೇವನ್ತೀ**ತಿ ಪಟಿಹತ್ಥಆದಿಸಮಞ್ಞಾಯ ಲೋಕಸ್ಸ ವಚನವಸೇನ ಸೇವನ್ತಿ। **ತೀಣಿ ಕಾರಣಾನೀ**ತಿ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸೇಸಭೂತಾನಿ ವಟ್ಟಕಾರಣಾನಿ।

ಅತ್ಥಸಲ್ಲಾಪಿಕಾತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಲ್ಲಾಪಿಕಾ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಲ್ಲಾಪವಿಭಾವಿನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದ್ವಿನ್ನಞ್ಹಿ ವಚನಂ ಸಲ್ಲಾಪೋ। ತೇನಾಹ "**ಪಥವೀ ಕಿರಾ**"ತಿಆದಿ।

ಯೋ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥರಿ ಧಮ್ಮೇ ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇಸು ಚ ಪಸಾದೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಅನಾಯತನಗತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಸಾದಕಭಾವದಸ್ಸನಂ ಪಸಾದಪಚ್ಛೇದೋ। ತಥಾಪವತ್ತೋ ವಾದೋ **ಪಸಾದಪಚ್ಛೇದವಾದೋ** ವುತ್ತೋ। **ಏವರೂಪೇ**ತಿ ಈದಿಸೇ

ವುತ್ತನಯೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕೇ। **ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಧಮ್ಮಪತಿರೂಪಕೇ। **ವಿನಯೇ**ತಿ ವಿನಯಪತಿರೂಪಕೇ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠತ್ವಾ ಲೋಕಂ ವಞ್ಚೇನ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಮಾತಿ "ಸತ್ತಿಮೇ ಕಾಯಾ ಅಕಟಾ ಅಕಟವಿಧಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೪) ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇತ್ವಾ ತಥಾ "ವಿನಯಂ ಪಞ್ಞಪೇಮಾ"ತಿ ಗೋಸೀಲವಗ್ಗುಲಿವತಾದೀನಿ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ತಾದಿಸಂ ಸಾವಕೇ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ "ಧಮ್ಮವಿನಯೋ"ತಿ ಕಥೇನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ "ಧಮ್ಮವಿನಯೇ"ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಭಯೇನಪಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಸಾಸನಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। ಪರಿತ್ತಮ್ಪಿ ನಾಮ ಪುಞ್ಞಂ ಕಾತುಕಾಮಂ ಮಚ್ಛೇರಮಲಾಭಿಭೂತತಾಯ ನಿವಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಂ ತಸ್ಸ ಕರೋತೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತಬ್ಬತಾ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಾವಹೇ ಜಿನಚಕ್ಕೇ ಪಹಾರದಾಯಿನೋ ತಿತ್ಥಕರಸ್ಸ ತದೋವಾದಕರಸ್ಸ ಚಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಾಸನಮ್ಹಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾ ಸೋ ಪಸಾದೋ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ನ ಸಮ್ಮಗ್ಗತೋ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಪಚ್ಛಾ ವಿನಸ್ಸತಿ ಯೇವಾ"**ತಿ ಆಹ, ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೋ ವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಯಥಾವಿಧಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ **ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ಆವಹತಿ**। ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕೇನ ಹಿ ವಿಪಾಕೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಕಾರಣಭೇದ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ತಿತ್ಥಕರಾನಂ ಸಾವಕಾನಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಾವಹಂ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾರಣವಿಸೇಸಂ। **ಸೋ ಪನೇಸ** ಪಸಾದೋ **ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ** ಮಿಚ್ಛತ್ತಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ ಸುರಾಪೀತಸಿಙ್ಗಾಲೇ ಪಸಾದೋ ವಿಯ। ಸುರಂ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತಕಸಟಂ **ಸುರಾಜಲ್ಲಿಕಂ**। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾಮ ಧನಲುದ್ಧಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಇಮಂ ವಞ್ಚೇಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ। **ಕಂಸಸತಾ**ತಿ ಕಹಾಪಣಸತಾ।

೧೪೪. **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಸಾದಸ್ಸ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭೋ ಕಾಮುಪಾದಾನನ್ತೇವ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಕಾಮುಪಾದಾನಸ್ಸ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞ"**ನ್ತಿ। **ಏವರೂಪೇ**ತಿ ಈದಿಸೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪಸಮಸಂವತ್ತನಿಕೇ। ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತನವಸೇನ ಧಾರಣಟ್ಠೇನ **ಧಮ್ಮೇ**। ಸಬ್ಬಸೋ ವಿನಯನಟ್ಠೇನ **ವಿನಯೇ**। ತತ್ಥ ಭವದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಾಯ ಸಂವತ್ತನೇ।

ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಪಾರಮೀನಂ ಪೂರಣೇನ ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪರಿಚಯೇನ ಚ ಭಗವತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತತಾಯ ಚ। **"ಉಲೂಕಾ"**ತ್ಯಾದಿಗಾಥಾ ರುಕ್ಖದೇವತಾಯ ಭಾಸಿತಾ। **ಕಾಲುಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಸಾಯನ್ಹಕಾಲೇ ದಿವಾವಿಹಾರತೋ ಉಟ್ಠಿತಂ। **ದುಗ್ಗತೇಸೋ ನ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ ಏಸೋ ನ ಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಮೋರಜಿಕೋ** ಮುರಜವಾದಕೋ। **ಮಹಾಭೇರಿವಾದಕವತ್ಥು**ಆದೀನಿಪಿ ಸಿತಪಾತುಕರಣಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಪರಮತ್ಥೇತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ। **ಕಿಂ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮೇಪಿ ಪರಮತ್ಥೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಣನ್ತಾನಂ। **ಸಾಮಣೇರವತ್ಥೂ**ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸೇಯೇವ ಸಪ್ಪೇನ ದಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ದೇವಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನಸಾಮಣೇರವತ್ಥು।

ಖೀರೋದನನ್ತಿ ಖೀರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಓದನಂ। **ತಿಮ್ಬರುಸಕ**ನ್ತಿ ತಿನ್ದುಕಫಲಂ। ತಿಪುಸಸದಿಸಾ ಏಕಾ ವಲ್ಲಿಜಾತಿ ತಿಮ್ಬರುಸಂ, ತಸ್ಸ ಫಲಂ ತಿಮ್ಬರುಸಕನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಕಕ್ಕಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಏಲಾಳುಕಂ। ಮಹಾತಿಪುಸನ್ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ವಲ್ಲಿಪಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕತಿಪುಸವಲ್ಲಿಯಾ ಫಲಂ। **ಹತ್ಥಪತಾಪಕ**ನ್ತಿ ಮನ್ದಾಮುಖಿ। **ಅಮ್ಬಕಞ್ಜಿಕ**ನ್ತಿ ಅಮ್ಬಿಲಕಞ್ಜಿಕಂ। ಖಳಯಾಗುನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ದೋಣಿನಿಮ್ಮಜ್ಜನಿ**ನ್ತಿ ಸತೇಲಂ ತಿಲಪಿಞ್ಞಾಕಂ। **ವಿಧುಪನ**ನ್ತಿ ಚತುರಸ್ಸಬೀಜನಿಂ । **ತಾಲವಣ್ಟ**ನ್ತಿ ತಾಲಪತ್ತೇಹಿ ಕತಮಣ್ಡಲಬೀಜನಿಂ। **ಮೋರಹತ್ಥ**ನ್ತಿ ಮೋರಪಿಞ್ಛೇಹಿ ಕತಂ ಮಕಸಬೀಜನಿಂ।

ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನೇವಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಇಧಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಕಾರಣಭೇದಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ "ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತೂ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಸಾಸನೇ ವುತ್ತನಯಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೫೫. **ಪರಿಞ್ಞನ್ತಿ** ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಂ। **ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಂ ದಸ್ಸೇತು**ನ್ತಿ ಉಪಾದಾನಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಾ ನಾಮ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾ। ತೇಸಂ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಸೋ ಚ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧೇನ ಹೋತೀತಿ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಮೂಲಕಾರಣತೋ ಪಭುತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ **ಏತ್ಥ** "ಇಮೇ ಚಾ"ತಿಆದಿಪಾಠೇ "ಕಿಂ ನಿದಾನಾ"ತಿಆದಿಸಮಾಸಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** "ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಪದೇಸು। ಇಮಿನಾ ಏವ ಚ ಸಬ್ಬಗ್ಗಹಣೇನ "ಫಸ್ಸನಿದಾನಾ"ತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇಮೇ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ ಉಪಾದಾನಾನಮ್ಪಿ ಸಮುದಯಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ಕುತೋ ನಿರೋಧಂ, ತಥಾಗತೋ ಪನ ತೇಸಂ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯಾನಮ್ಪಿ ಸಮುದಯಞ್ಚ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಞ್ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ - "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯) ಯಥಾರದ್ಧಸೀಹನಾದಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಇಮೇ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಉಪಾದಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೫) ನಯೇನ ದೇಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ಓತಾರೇನ್ತೋ ವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಯತೋ ಚ ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅರಹತ್ತೇನ ದೇಸನಾಯ ಕೂಟಂ ಗಣ್ಹಿ, ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೂಳಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

ವೇಸಾಲೀನಗರವಣ್ಣನಾ

೧೫೬. **ಅಪರಾಪರ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ। **ವಿಸಾಲೀಭೂತತಾಯಾತಿ** ಗಾವುತನ್ತರಂ ಗಾವುತನ್ತರಂ ಪುಥುಭೂತತಾಯ। **ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಸಂ ವಿಸಾಲೀಭೂತತಾಯಂ। **ಛಡ್ಡಿತಮತ್ತೇತಿ** ವಿಸ್ಸಟ್ಠಮತ್ತೇ। **ಊಮಿಭಯಾದೀಹೀತಿ** ಊಮಿಕುಮ್ಭೀಲಆವಟ್ಟಸಂಸುಕಾಭಯೇಹಿ। ಉದಕಪ್ಪವಾಹೇನಾಗತಸ್ಸಪಿ ಚ ಉಸ್ಮಾ ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಉಸ್ಮಾ ಚ ನಾಮ ಈದಿಸಸ್ಸ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕತಾಯ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ **"ಸಿಯಾ ಗಬ್ಭೋ"**ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ತಥಾ** ಹೀತಿಆದಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಚಿನ್ತಾ। ಪುಞ್ಞವನ್ತತಾಯ **ದುಗ್ಗನ್ಧಂ** ನಾಹೋಸಿ, ಸಳುಸುಮತಾಯ **ಪೂತಿಕಭಾವೋ**। ದಾರಕಾನಂ ಪುಞ್ಞೂಪನಿಸ್ಸಯತೋ **ಅಙ್ಗುಟ್ಠಕತೋ ಚಸ್ಸ ಖೀರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ,** ಖೀರಭತ್ತಞ್ಚ ಲಭಿ। ಚರಿಮಕಭವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೇ ಕುಚ್ಛಿಗತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ವಿಯ ಉದರಚ್ಛವಿಯಾ ಅಚ್ಛವಿಪ್ಪಸನ್ನತಾಯ ನಿಚ್ಛವಿ ವಿಯಾತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ನಿಚ್ಛವೀ ಅಹೇಸು"**ನ್ತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ದಾರಕಾನಂ। **ಮಾತಾಪಿತರೋತಿ** ಪೋಸಕಮಾತಾಪಿತರೋ। **ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಅಕಂಸು** ರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ದಾಯಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ, ಅಸಮ್ಭಿನ್ನೇ ಏವ ರಾಜಕುಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಚ। ಕುಮಾರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಸಞ್ಚೋದಿತಾ ದೇವತಾಧಿಗ್ಗಹಿತಾತಿ ಕೇಚಿ।

ಪುರಸ್ಸ ಅಪರೇತಿ ಪುರಸ್ಸ ಅಪರದಿಸಾಯ ಗಾವುತಮತ್ತೇ ಠಾನೇ ಜೀವಕಮ್ಬವನಂ ವಿಯ ಸಪಾಕಾರಮನ್ದಿರಕೇ। **ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೋತಿ** ಏತ್ಥ ನ ದೇಸನ್ತರಪಕ್ಕಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಸನತೋ ಅಪಕ್ಕಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನೇವಾಹ "ಇಮಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಾ"ತಿ। **ಪರಿಸತೀತಿ** ಪರಿಸಾಯಂ, ಜನಸಮೂಹೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಜನಸಮೂಹಗತೋ ಪನ **"ಪರಿಸಮಜ್ಝೇ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೇನ ವಿನಾ ಪಕತಿಯಾವ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬೋ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ,** ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವಾವಹೋ ವಾ ಧಮ್ಮೋ **ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ,** ಅನುಳಾರಂ ಪರಿತ್ತಕುಸಲಂ। ಯಂ ಅಸತಿಪಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ವತ್ತತಿ, ಯಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "ಹೀನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಖತ್ತಿಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"ತಿ। "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಬುದ್ಧೇ ಮಮತ್ತಕಾರಿನೋ **ಬುದ್ಧಮಾಮಕಾ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾದಿವಣ್ಣನಾ

ಅಲಂ ಅರಿಯಾಯ ಅರಿಯಭಾವಾಯಾತಿ **ಅಲಮರಿಯೋ,** ರೂಪಾಯತನಂ ಜಾನಾತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಪಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ **ಞಾಣದಸ್ಸನಂ,** ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು। ಸಮ್ಮಸನುಪಗೇ ಚ ಪನ ಧಮ್ಮೇ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಞ್ಚ ತಥಾ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ **ಞಾಣದಸ್ಸನಂ,** ವಿಪಸ್ಸನಾ। ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧತೋ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ **ಞಾಣದಸ್ಸನಂ,** ಮಗ್ಗೋ। ಫಲಂ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನವಸೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಮಗ್ಗಾಧಿಗತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನನಟ್ಠೇನ **ಞಾಣದಸ್ಸನಂ,** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾ ಅನಾವರಣತಾಯ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುತಾಯ ಚ **ಞಾಣದಸ್ಸನಂ। ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ,** ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಪಟಿಸಿದ್ಧೇ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ತಞ್ಚ ಸೋ ಭಗವತೋ ಪಟಿಸೇಧೇತೀ"**ತಿ।

ಸುಖುಮಂ ಧಮ್ಮನ್ತರಂ ನಾಮ ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾದಿಕಂ ಆಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹೇನ **ಗಹಿತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತ**ನ್ತಿ "ಇತಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ತಂತಂದಸ್ಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥತಕ್ಕನೇನ ವಿತಕ್ಕನಮತ್ತೇನ ಪರಿತೋ ಆಹತಂ ಪರಿವತ್ತಿತಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ತಕ್ಕೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಂ ಅನುಜಾನಾತಿ** ಉಪನಿಸಿನ್ನಪರಿಸಾಯ ಅನುಕೂಲಧಮ್ಮಕಥನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ"**ತಿಆದಿ। ಪಟಿಭಾತೀತಿ ಪಟಿಭಾನಂ, "ಇತಿ ವಕ್ಖಾಮೀ"ತಿ ಏವಂಪವತ್ತಂ ಕಥನಚಿತ್ತಂ, ತತೋ ಪಟಿಭಾನತೋ ಜಾನನಂ ಪಟಿಭಾನಂ, ಆಗಮಾಭಾವತೋ ಸಯಮೇವ ಉಪಟ್ಠಿತತ್ತಾ **ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ।** ತೇನಾಹ **"ಇಮಿನಾಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವಂ ಪಟಿಬಾಹತೀ"**ತಿ। **ಸುಫುಸಿತ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಿವರಂ। ಅಫುಸಿತತ್ತೇ ಹಿ ಸುಖೇನ ವಚೀಘೋಸೋ ನ ನಿಚ್ಛರತಿ। **ದನ್ತಾವರಣ**ನ್ತಿ ಓಟ್ಠದ್ವಯಂ। ಜಿವ್ಹಾಪಿ ಥದ್ಧತಾಯ ಸುಖೇನ ವಚೀಘೋಸೋ ನ ನಿಚ್ಛರತೀತಿ ಆಹ **"ಮುದುಕಾ ಜಿವ್ಹಾ"**ತಿ। ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುತಾಯ **ಮಧುರೋ ಸರೋ।** ಏಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ದೋಸೋ, ಏಲಂ ಗಳತೀತಿ ಏಲಗಳಾ, ನ ಏಲಗಳಾ **ಅನೇಲಗಳಾ,** ನಿದ್ದೋಸಾ, ನ ರುಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ರಞ್ಜನಸ್ಸೇವ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವದತಿ।

ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾತಿ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಭೂತಾನಂ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಉಗ್ಗಹಣ-ಸವನ-ಧಾರಣ-ಪರಿಚಯ-ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮ್ಮಾ**-ಸದ್ದೋ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ "ಸಮ್ಮಾ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ"ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ತಕ್ಕರೋ, ತಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಯ್ಯಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೋ ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰… ನಿಯ್ಯಾತಿ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ।

೧೪೭. **ಕೋಧನೋ**ತಿ ಕುಜ್ಝನಸೀಲೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸುನಕ್ಖತ್ತೋ ಕೋಧವಸೇನ ಕುರೂರೋ ಫರುಸವಚನೋ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಕೋಧನೋತಿ ಚಣ್ಡೋ ಫರುಸೋ ಚಾ"**ತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥಿ। **ತಂ ಬುದ್ಧಾ "ಮೋಘಪುರಿಸೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ** ಯಥಾ ತಂ ಸುದಿನ್ನಲಾಳುದಾಯಿಆದಿಕೇ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ಸತಿಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಮಗ್ಗೇ ವಾ ಫಲೇ ವಾ ಅಸತಿ "ಮೋಘಪುರಿಸೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ** ಯಥಾ ತಂ ಧನಿಯೂಪಸೇನತ್ಥೇರಾದಿಕೇ। ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೋಪನಿಸ್ಸಯೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾ "ಮಕ್ಖಲಿ ಮೋಘಪುರಿಸೋ ಮನುಸ್ಸಖಿಪ್ಪಂ ಮಞ್ಞೇ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೧) ತಥಾ ಸುನಕ್ಖತ್ತೋಪೀತಿ ಆಹ **"ಇಮಸ್ಸ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತೇನ। ಕತ್ತರಿ ಹಿದಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಕೋಧೇನಾ**ತಿ ಕೋಧಹೇತುನಾ।

ಭಗವತೋತಿ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ಕುದ್ಧಪದಾಪೇಕ್ಖಾಯ। **ಪುಬ್ಬೇ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಕಾಲೇ। **ಸದ್ದಂ ಸೋತುಕಾಮೋ**ತಿ ಸೋ ಕಿರ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ದೇವತಾನಂ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಓಟ್ಠಚಲನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಪನ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ಸದ್ದಂ ಸೋತುಕಾಮೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸದ್ದಂ ಸೋತುಕಾಮೋ…ಪೇ॰… ಪುಚ್ಛೀ"**ತಿ। ಸೋ ಚ ಅತೀತೇ ಏಕಂ ಸೀಲವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಕಣ್ಣಸಕ್ಖಲಿಯಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಬಧಿರಮಕಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ಅಭಬ್ಬೋವ ದಿಬ್ಬಸೋತಾಧಿಗಮಾಯ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥೀತಿ ಞತ್ವಾ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ನ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ। **ಚಿನ್ತೇಸೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಮಿಚ್ಛಾಪರಿವಿತಕ್ಕಿತೇನ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನ್ತೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ।

ನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾವಬೋಧನತೋ ಅಭೇದೋಪಚಾರೇನ “**ದೇಸನಾಧಮ್ಮೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ**”ತಿ ವುತ್ತೋ। ನಿಯ್ಯಾನೋ ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಬೋಧೇತಬ್ಬೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ ದೇಸನಾಧಮ್ಮೋ। ಅತ್ತನಿ ಅತ್ಥಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ** ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಕಟೀಕತತ್ತಾ, ನ ಪಟಿಞ್ಞಾಮತ್ತೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಯಥಾಪರಾಧಂ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಞ್ಚ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಯಥಾಭಿಸಙ್ಖತಪಞ್ಹಾನಂ ತದಜ್ಝಾಸಯಾನುಕೂಲಂ ಠಾನಸೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಚ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರಭಾವೇನ **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ** ವಿಞ್ಞೂನಂ ಪಾಕಟಂ, ತಥಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಕರಣಾದೀಸು **ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಾದೀನೀ**ತಿ। ತೇನಾಹ “**ಮಯ್ಹಞ್ಚಾ**”ತಿಆದಿ। ಅನ್ವೇತಿ ಯಥಾಗಹಿತಸಙ್ಕೇತಸ್ಸ ಅನುಗಮನವಸೇನ ಏತಿ ಜಾನಾತೀತಿ **ಅನ್ವಯೋ**। ತೇನಾಹ “**ಅನುಬುಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। ಸಙ್ಕೇತಾನುಗಮನಞ್ಚೇತ್ಥ “ಯಥಾಪರಾಧಂ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಯಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಯೋಜನಾ ಕತಾ, ಏವಂ “ಏವರೂಪಮ್ಪಿ ನಾಮ ಮಯ್ಹಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದಸಬಲಞಾಣವಣ್ಣನಾ

೧೪೮. ಯದಿಪಿ ಆದಿತೋ ಅಭಿಞ್ಞಾತ್ತಯವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಆಗತತ್ತಾ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಾನನ್ತರಂ ಉಪರಿ ತಿಸ್ಸೋ ಅಭಿಞ್ಞಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯುನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯಂ ಯಥಾವುತ್ತಅಭಿಞ್ಞಾತ್ತಯಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ “**ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯು**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ “**ತಾಸು ವುತ್ತಾಸು ಉಪರಿ ದಸಬಲಞಾಣಂ ನ ಪರಿಪೂರತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ನನು ಇಮಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಸೇಸಾಭಿಞ್ಞಾ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅಭಿಜಾನನಟ್ಠಂ ಉಪಾದಾಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠಂ ಪನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಟ್ಠಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯ ಬಲಞಾಣೇಸು ಯಥಾ ಸಮ್ಮಾಸತಿಆದಯೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗೇಸೂತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಧಮ್ಮಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸವಿಭಾವನಪರಾಯ ದೇಸನಾಯ ವುತ್ತಂ, ಇಧ ಪನ ಸತ್ಥು ಗುಣವಿಸೇಸವಿಭಾವನಪರಾಯ ದೇಸನಾಯ ತಥಾ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಅತ್ಥತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ “ಕಿಮಿದಂ ಭಗವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಗುಣೇ ಪುನಪಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಗುಣಾಧಿಕದಸ್ಸನಂ ಕರೋತೀ”ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸುವುತ್ತಮೇತಂ “ಉಪರಿ ದಸಬಲಞಾಣಂ ನ ಪರಿಪೂರತೀ”ತಿ।

ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಾನೀತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೦.೨೧), ನನು ಚೇತಾನಿ ಸಾವಕಾನಮ್ಪಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಕಾಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯಾದಿಸಾನಿ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಞಾಣಾದೀನಿ, ನ ತಾದಿಸಾನಿ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಕದಾಚಿಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಾನೀತಿ। ತೇನಾಹ “**ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ಬಲಾನೀ**”ತಿ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಲೇಸಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತದಭಾವತೋ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾದೀಸು ಏವ ಅಸಾಧಾರಣಗುಣಸಮಞ್ಞಾ ನಿರುಳ್ಹಾ। ಕಾಮಂ ಞಾಣಬಲಾನಂ ಞಾಣಸಮ್ಭಾರೋ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೋಪಿ ಪನ ನೇಸಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಏವ , ಞಾಣಸಮ್ಭಾರಸ್ಸಪಿ ವಾ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಭಾವತೋ “**ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆಗತಾನೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಕತಿಹತ್ಥಿಕುಲನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨) ಗಿರಿಚರನದೀಚರವನಚರಾದಿಪ್ಪಭೇದಾ ಗೋಚರಿಯಕಾಲಾವಕನಾಮಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಬಲೇನ ಪಾಕತಿಕಾ ಹತ್ಥಿಜಾತಿ। **ದಸನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ಥಾಮಮಜ್ಝಿಮಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನಂ। ಏಕಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯಬಲನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಾಕಥಾಯಂ ಆಗತತ್ತಾ ದೇಸನಾಸೋತೇನ ವುತ್ತಂ। **ನಾರಾಯನಸಙ್ಘಾತಬಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನಾರಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ರಸ್ಮಿಯೋ, ತಾ ಬಹೂ ನಾನಾವಿಧಾ ಇತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ನಾರಾಯನಂ,** ವಜಿರಂ, ತಸ್ಮಾ ನಾರಾಯನಸಙ್ಘಾತಬಲನ್ತಿ ವಜಿರಸಙ್ಘಾತಬಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಞಾಣಬಲಂ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಮೇವ,** ನ ಕಾಯಬಲಂ ವಿಯ

ಅಟ್ಠಕಥಾರುಳ್ಹಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “**ಸಂಯುತ್ತಕೇ ಆಗತಾನಿ ತೇಸತ್ತತಿ ಞಾಣಾನಿ ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣಾನೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ (ವಿಭಂ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೭೬೦), ತತ್ಥ ಪನ ನಿದಾನವಗ್ಗೇ ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಆಗತಾನಿ ಚತುಚತ್ತಾರೀಸಞ್ಚ, ತೇಸತ್ತತಿ ಪನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೭೩ ಮಾತಿಕಾ) ಸುತಮಯಾದೀನಿ ಆಗತಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಸಂಯುತ್ತಕೇ। **ಅಞ್ಞಾನಿಪೀ**ತಿ ಏತೇನ ಞಾಣವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗೇ ಏಕಕಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ “ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ಞಾಣ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೭) ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಾದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬) ಚ “ತಯಿದಂ ತಥಾಗತೋ ಪಜಾನಾತಿ, ಇಮಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಏವಂ ಗಹಿತಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನಿ ಅನೇಕಾನಿ ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಾಥಾವಪಟಿವೇಧತೋ ಸಯಞ್ಚ ಅಕಮ್ಪಿಯಂ ಪುಗ್ಗಲಞ್ಚ ತಂಸಮಙ್ಗಿಂ ನೇಯ್ಯೇಸು ಅಧಿಬಲಂ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ “**ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಟ್ಠೇನ ಚಾ**”ತಿ।

ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ **ಆಸಭಂ,** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೮) ಸೇಟ್ಠಂ ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಟ್ಠ ವಾ ಪರಿಸಾ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ **ಆಸಭಾ,** ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾ। **ಇದಂ ಪನಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಠಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಮೇವ ವದತಿ। **ತಿಟ್ಠಮಾನೋವಾ**ತಿ ಅವದನ್ತೋಪಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೨೨) ತಿಟ್ಠಮಾನೋವ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಅನುಜಾನಾತಿ।

ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸೂತಿ “ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಅನೇಕಸತಂ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಂ…ಪೇ॰… ತತ್ರ ವತ ಮಂ ಭಯಂ ವಾ ಸಾರಜ್ಜಂ ವಾ ಓಕ್ಕಮಿಸ್ಸತೀತಿ ನಿಮಿತ್ತಮೇತಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧) ವುತ್ತಾಸು ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು। **ಅಭೀತನಾದಂ ನದತೀ**ತಿ ಪರತೋ ದಸ್ಸಿತಞಾಣಯೋಗೇನ ದಸಬಲೋಹನ್ತಿ ಅಭೀತನಾದಂ ನದತಿ। **ಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇನ ಖನ್ಧವಗ್ಗೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೮) ಆಗತೇನ।

“ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ವತ್ತತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಸುತ್ತಸೇಸೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪಸ್ಸಯಾದೀನಂ ಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಪವತ್ತಿ, ಪುರಿಮಸಪ್ಪುರಿಸೂಪಸ್ಸಯಾದಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಸಪ್ಪುರಿಸೂಪಸ್ಸಯಾದೀನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಪವತ್ತಿ ವಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ತತ್ಥ ಚ ಚಕ್ಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿಚಕ್ಕಸಣ್ಠಾನಾ ಅಸನಿ ಏವ **ಅಸನಿವಿಚಕ್ಕಂ। ಉರಚಕ್ಕಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಣಾಸಮೂಹಾದೀಸುಪಿ ಚಕ್ಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। “ಸಙ್ಘಭೇದಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ ಚಕ್ಕಭೇದ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೪೦೯; ಚೂಳವ॰ ೩೪೩) ಹಿ ಆಣಾ “ಚಕ್ಕ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ, “ದೇವಚಕ್ಕಂ ಅಸುರಚಕ್ಕ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೮) ಸಮೂಹೋತಿ। ಪಟಿವೇಧನಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪಟಿವೇಧೋತಿ “**ಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸಪಿ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ಬುಜ್ಝನಮತ್ತೇನ ಹೋತೀತಿ “**ಅಞ್ಞಾತಕೋಣ್ಡಞ್ಞಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿ…ಪೇ॰… ಫಲಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಂ ನಾಮಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ದೇಸನಾಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿತಚಕ್ಕಸ್ಸ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಚಕ್ಕರತನಸ್ಸ ಠಾನಂ ವಿಯ।

“**ತಿಟ್ಠತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಿಂ ಭೂಮಿಯಂ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ? ನೋತಿ ಆಹ “**ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾ**”ತಿ। **ಠಾನನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತಲಾಭೋ ಧರಮಾನತಾ ಚ, ನ ಗತಿನಿವತ್ತೀತಿ ಆಹ “**ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ಪವತ್ತತಿ ಚಾ**”ತಿ । ಯತ್ಥ ಪನೇತಂ ದಸಬಲಞಾಣಂ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಮಾದಿಯನ್ತೀತಿ **ಸಮಾದಾನಾನಿ,** ತಾನಿ ಪನ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ “**ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕತಾನ**”ನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮಮೇವ ವಾ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನ**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮಾದಾನಸದ್ದಸ್ಸ ಅಪುಬ್ಬತ್ಥಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಮುತ್ತಗತಸದ್ದೇ ಗತಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ। **ಗತೀ**ತಿ ನಿರಯಾದಿಗತಿಯೋ। **ಉಪಧೀ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವೋ। **ಕಾಲೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಚ್ಚನಾರಹಕಾಲೋ। **ಪಯೋಗೋ**ತಿ ವಿಪಾಕುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಕಿರಿಯಾ।

ಅಗತಿಗಾಮಿನಿನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಂ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ “ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಪಜಾನಾಮಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಞ್ಚ ಪಟಿಪದ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೩)। ಬಹೂಸುಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಏಕಮೇವ ಪಾಣಂ ಘಾತೇನ್ತೇಸು ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚೇತನಾ ತಸ್ಸೇವೇಕಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾರಮ್ಮಣಾ, ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ತೇಸಂ ನಾನಾಕಾರಂ। ತೇಸು (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೧) ಹಿ ಏಕೋ ಆದರೇನ ಛನ್ದಜಾತೋ ಕರೋತಿ, ಏಕೋ “ಏಹಿ ತ್ವಮ್ಪಿ ಕರೋಹೀ”ತಿ ಪರೇಹಿ ನಿಪ್ಪೀಳಿತೋ ಕರೋತಿ, ಏಕೋ ಸಮಾನಚ್ಛನ್ದೋ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹಮಾನೋ ವಿಚರತಿ। ತೇಸು ಏಕೋ ತೇನೇವ ಕಮ್ಮೇನ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಏಕೋ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ, ಏಕೋ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ। ತಂ ತಥಾಗತೋ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇ ಏವ – “ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ ಆಯೂಹಿತತ್ತಾ ಏಸ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ, ಏಸ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ – “ಏಸ ಮಹಾನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಉಸ್ಸದನಿರಯೇ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ – “ಏಸ ಅಪಾದಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ದ್ವಿಪಾದಕೋ, ಏಸ ಚತುಪ್ಪದೋ, ಏಸ ಬಹುಪ್ಪದೋ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಾನಮ್ಪಿ – “ಏಸ ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಿಕೋ, ಏಸ ಪರದತ್ತೂಪಜೀವೀ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ತೇಸು ಚ ಕಮ್ಮೇಸು – “ಇದಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಮಾಕಡ್ಢಿಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ಅಞ್ಞೇನ ದಿನ್ನಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಉಪಧಿವೇಪಕ್ಕಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಜಾನಾತಿ।

ತಥಾ ಸಕಲಗಾಮವಾಸಿಕೇಸು ಏಕತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ದದಮಾನೇಸು ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚೇತನಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾರಮ್ಮಣಾವ, ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ತೇಸಂ ನಾನಾಕಾರಂ। ತೇಸು ಹಿ ಏಕೋ ಆದರೇನ ಕರೋತೀತಿ ಸೇಸಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಂ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಕೇಚಿ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ, ತಂ ತಥಾಗತೋ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಜಾನಾತಿ – “ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ ಆಯೂಹಿತತ್ತಾ ಏಸ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ದೇವಲೋಕೇ, ತತ್ಥಾಪಿ ಏಸ ಖತ್ತಿಯಕುಲೇ, ಏಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ, ಏಸ ವೇಸ್ಸಕುಲೇ, ಏಸ ಸುದ್ದಕುಲೇ, ಏಸ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀಸು, ಏಸ ನಿಮ್ಮಾನರತೀಸು, ಏಸ ತುಸಿತೇಸು, ಏಸ ಯಾಮೇಸು, ಏಸ ತಾವತಿಂಸೇಸು, ಏಸ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕೇಸು, ಏಸ ಭುಮ್ಮದೇವೇಸೂ”ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹೀನಪಣೀತಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಅಪ್ಪಪರಿವಾರಮಹಾಪರಿವಾರತಾದಿಭೇದಂ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಜಾನಾತಿ।

ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೇಸುಯೇವ – “ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ ಏಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಮಹಾಭೂತಮತ್ತಮೇವ ವವತ್ಥಪೇಸ್ಸತಿ, ಏಸ ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇಯೇವ ಠಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇಯೇವ, ಏಸ ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇಯೇವ , ಏಸ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಏವ, ಏಸ ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಏವ, ಏಸ ಪಠಮಫಲೇಯೇವ, ಏಸ ದುತಿಯಫಲೇ ಏವ, ಏಸ ತತಿಯಫಲೇ ಏವ, ಏಸ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೇಸುಪಿ – “ಇಮಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಮತ್ತಮೇವ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಅಪ್ಪನಂ ಏವ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸತಿ, ಏಸ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಜಾನಾತಿ। ತೇನಾಹ **“ಇಮಸ್ಸ ಚೇತನಾ”**ತಿಆದಿ।

ಕಾಮನತೋ, ಕಾಮೇತಬ್ಬತೋ, ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತತೋ ಚ ಕಾಮೋ ಧಾತು **ಕಾಮಧಾತು**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಬ್ಯಾಪಾದಧಾತು-ರೂಪಧಾತು-ಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ವಿಲಕ್ಖಣತಾಯಾ**ತಿ ವಿಸದಿಸಸಭಾವತಾಯ। **ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಲೋಕ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಧಾತುಂ ನಾನಾಧಾತುಂ ಖನ್ಧಲೋಕಂ ಆಯತನಲೋಕಂ ಧಾತುಲೋಕಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಯೋಜನಾ। “ಅಯಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮ। ತೇಸುಪಿ ಏಕವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ (ವಿಭ॰ ೩೩)। ಏಕವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ (ವಿಭ॰ ೩೪-೬೧)। ಏಕವಿಧೇನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ (ವಿಭ॰ ೬೨-೯೧)। ಏಕವಿಧೇನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ (ವಿಭ॰ ೯೨-೧೨೦)। ಏಕವಿಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಬಹುವಿಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೧೨೧-೧೪೯) ಏವಂ ತಾವ ಖನ್ಧಲೋಕಸ್ಸ, “ಇದಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ನಾಮ…ಪೇ॰… ಇದಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ದಸಾಯತನಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚಾತುಭೂಮಕಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೧೫೬-೧೭೧) ಆಯತನಲೋಕಸ್ಸ, “ಅಯಂ ಚಕ್ಖುಧಾತು ನಾಮ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ, ತತ್ಥ ಸೋಳಸ ಧಾತುಯೋ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚಾತುಭೂಮಕಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰

೧೭೨-೧೮೮) ಧಾತುಲೋಕಸ್ಸ ಅನೇಕಸಭಾವಂ ನಾನಾಸಭಾವಞ್ಚ ಪಜಾನಾತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸಪಿ - "ಇಮಾಯ ನಾಮ ಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಖನ್ಧೋ ಸೇತೋ, ಇಮಸ್ಸ ಕಾಳೋ, ಇಮಸ್ಸ ಮಟ್ಠೋ, ಇಮಸ್ಸ ಸಕಣ್ಟಕೋ, ಇಮಸ್ಸ ಬಹಲತ್ತಚೋ, ಇಮಸ್ಸ ತನುತ್ತಚೋ, ಇಮಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಏವರೂಪಂ, ಇಮಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಂ ನೀಲಂ ಪೀತಂ ಲೋಹಿತಂ ಓದಾತಂ ಸುಗನ್ಧಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ, ಇಮಸ್ಸ ಫಲಂ ಖುದ್ದಕಂ ಮಹನ್ತಂ ದೀಘಂ ರಸ್ಸಂ ವಟ್ಟಂ ಸುಸಣ್ಠಾನಂ ದುಸ್ಸಣ್ಠಾನಂ ಮುದುಕಂ ಫರುಸಂ ಸುಗನ್ಧಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ ಮಧುರಂ ತಿತ್ತಕಂ ಕಟುಕಂ ಅಮ್ಬಿಲಂ ಕಸಾವಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕಣ್ಟಕೋ ತಿಖಿಣೋ ಕುಣ್ಠೋ ಉಜುಕೋ ಕುಟಿಲೋ ತಮ್ಬೋ ಕಾಳೋ ಓದಾತೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಜಾನಾತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಏವ ಹಿ ಏತಂ ಬಲಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ।

ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತನ್ತಿ ನಾನಾಅಜ್ಝಾಸಯತಂ। ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು ಅಜ್ಝಾಸಯಸಭಾವೋ। ಸೋ ಪನ ಹೀನಪಣೀತತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಾಳಿಯಂ ದ್ವಿಧಾವ ವುತ್ತೋಪಿ ಹೀನಪಣೀತಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕವಿಧೋತಿ ಆಹ "**ಹೀನಾದೀಹಿ ಅಧಿಮುತ್ತೀಹಿ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಭಾವ**"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯೇ ಯೇ ಸತ್ತಾ ಯಂಯಂಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾ, ತೇ ತೇ ತಂತದಧಿಮುತ್ತಿಕೇ ಏವ ಸೇವನ್ತಿ ಭಜನ್ತಿ ಪಯಿರುಪಾಸನ್ತಿ ಧಾತುಸಭಾಗತೋ। ಯಥಾ ಗೂಥಾದೀನಂ ಧಾತುಸಭಾವೋ ಏಸೋ, ಯಂ ಗೂಥಾದೀಹಿ ಏವ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಏವಂ (ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸೇವೇಸ ಸಭಾವೋ, ಯಂ) (ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೮೧೩) ಹೀನಜ್ಝಾಸಯಾ ದುಸ್ಸೀಲಾದೀಹಿ ಏವ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾದಯೋ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾದೀಹೇವ। ತಂ ನೇಸಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಂ ಭಗವಾ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ।

ವುದ್ಧಿಞ್ಚ ಹಾನಿಞ್ಚಾತಿ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಕತಂ ಅನಧಿಕತಞ್ಚ। ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣನಿದ್ದೇಸೇ (ವಿಭ॰ ೮೧೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೩) "ಆಸಯಂ ಜಾನಾತಿ ಅನುಸಯಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ಆಸಯಾದಿಜಾನನಂ ಕಸ್ಮಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ? ಆಸಯಜಾನನಾದಿನಾ ಯೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಪರೋಪರೇಹಿ ಸತ್ತಾ ಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಾಸಯಾದಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಜಾನನಸ್ಸ ವಿಭಾವನತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾನಂ ವಿಸುಂ ಅಸಾಧಾರಣತಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಾಞಾಣಾನಂ ವಿಸುಂ ಬಲತಾ ಚ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಆಸಯನ್ತಿ ಯತ್ಥ ಸತ್ತಾ ನಿವಸನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ವಾ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಂ ವಾ **ಆಸಯೋ**। **ಅನುಸಯೋ** ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಥಾಮಗತೋ ಕಿಲೇಸೋ। ತಂ ಪನ ಭಗವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಂ ಜಾನನ್ತೋ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಞಾಣಾನಞ್ಚ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಜಾನಾತಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ -

> "ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಂಯೇವ ಭಗವಾ ಜಾನಾತಿ 'ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಮಗರುಕೋ ಕಾಮಾಸಯೋ ಕಾಮಾಧಿಮುತ್ತೋ'ತಿ। ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಞ್ಞೇವ ಜಾನಾತಿ 'ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಗರುಕೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಸಯೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಧಿಮುತ್ತೋ'ತಿ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಸೇವನ್ತಞ್ಞೇವ ಜಾನಾತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದಂ, ಅಬ್ಯಾಪಾದಂ, ಥಿನಮಿದ್ಧಂ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಂ ಸೇವನ್ತಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ 'ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಗರುಕೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಸಯೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೋ'ತಿ" (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೩)।

ಪಠಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನನ್ತಿ ರೂಪಾವಚರಾನಂ ಪಠಮಾದೀನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಝಾಪನಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಟ್ಠೇನ ಚ ಝಾನಾನಂ। ಚತುಕ್ಕನಯೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿತಕ್ಖಣೇ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚನತೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚ ಅಧಿಮುಚ್ಚನತೋ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ನಾಮ, ಅಟ್ಠಮೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತೇಹಿ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಅಪಗಮವಿಮೋಕ್ಖೋ ನಾಮ। ಚತುಕ್ಕನಯಪಞ್ಚಕನಯೇಸು ಪಠಮಝಾನಸಮಾಧಿ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ ನಾಮ, ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ, ನಯದ್ವಯೇಪಿ ಉಪರಿ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ಸಮಾಧಿ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರೋ, ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಧೀತಿಪಿ ನಾಮಂ, ಸಮಾಪತ್ತೀತಿಪಿ

ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಬ್ಭಾವತೋ, ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ತದಭಾವತೋ ನ ಸಮಾಧೀತಿ ನಾಮಂ। **ಹಾನಭಾಗಿಯಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಗುಣೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಕಾಮಾದಿಅನುಪಕ್ಖನ್ದನಂ। **ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಗುಣೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಪಕ್ಖನ್ದನಂ। ಇತಿ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಕಾಮಾದಿದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಪಕ್ಖನ್ದನಾನಿ ಹಾನಭಾಗಿಯವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಧಮ್ಮಾತಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ, ತೇಹಿ ಪನ ಝಾನಾನಂ ತಂಸಭಾವತಾ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ವೋದಾನ**ನ್ತಿ ಪಗುಣತಾಸಙ್ಖಾತಂ ವೋದಾನಂ। ತಞ್ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ **"ವುಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೦.೨೧) ಪನ "ನಿರೋಧತೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಪಾಳಿ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇ "ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಇಮಾಯ **ಪಾಳಿಯಾ** (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೧೭) ಪಟಿಸೇಧೇತಬ್ಬಾ। ಯೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಸಮಾನೋ ಏವ **"ನ ಲಭಾಮಹ"**ನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಮಾನಂ ಏವ "ನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞೀ ಹೋತಿ, ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂಯೇವ ಸಮಾನಂ "ವಿಪತ್ತೀ"ತಿ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೪೯. **ಅಪ್ಪನ**ನ್ತಿ ನಿಗಮನಂ। **ನ ತಥಾ ದಟ್ಠಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಪರವಾದಿನಾ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಕಸಕಕಿಚ್ಚಮೇವ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಜಾನನಾದಿಂ ಸಕಂ ಸಕಂಯೇವ ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಜಾನಾತಿ, ಯಥಾಸಕಮೇವ ವಿಸಯಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಮ್ಪೀ**ತಿ ತೇಹಿ ದಸಬಲಞಾಣೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ। **ಕಮ್ಮನ್ತರವಿಪಾಕನ್ತರಮೇವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮನ್ತರಸ್ಸವಿಪಾಕನ್ತರಮೇವ ಜಾನಾತಿ, ಚೇತನಾಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ನಿರಯಾದಿನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾಭೂತೇ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವಾ"**ತಿ। ಧಾತುನಾನತ್ತಞ್ಚ ಧಾತುನಾನತ್ತಕಾರಣಞ್ಚ **ಧಾತುನಾನತ್ತಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಞ್ಹಿ ಞಾಣಂ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಜಾನಾತಿ, "ಇಮಾಯ ನಾಮ ಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೨) ತಥಾ ಚೇವ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। **ಸಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವಾ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಸಚ್ಚಾನಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಮೇವ। **ಅಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಮನವಮಬಲಾನಿ ವಿಯ ತಂಸದಿಸಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಂ ವಿಯ **ವಿಕುಬ್ಬಿತುಂ**। ಏತೇನಸ್ಸ ಬಲಸದಿಸತಞ್ಚ ನಿವಾರೇತಿ। ಝಾನಾದಿಞಾಣಂ ವಿಯ ವಾ **ಅಪ್ಪೇತುಂ ವಿಕುಬ್ಬಿತು**ಞ್ಚ। ಯದಿಪಿ ಹಿ "ಝಾನಾದಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣಂ ಸತ್ತಮಬಲ"ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರತಾ ವುತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ "ಝಾನಾದೀಹಿ ವಿನಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಝಾನಾದಿಸಹಗತಂ ಞಾಣಂ ತದನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಝಾನಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ವಿಯ ನ ಸಬ್ಬಂ ಬಲಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಝಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಅಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಇದ್ಧಿ ಹುತ್ವಾ ವಿಕುಬ್ಬಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಕಸ್ಸಚಿ ಬಲಸ್ಸ ಝಾನಇದ್ಧಿಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸವಸೇನಪಿ ದಸಬಲಞಾಣಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿತಕ್ಕತ್ತಿಕಭೂಮನ್ತರವಸೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ**ತಿಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ।

ಅನುಪದವಣ್ಣನಂ ಕತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಿಲೇಸಾವರಣಂ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ಕಿಲೇಸಾವರಣಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಆಸವಕ್ಖಯಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಠಾನಂ, ತಬ್ಭಾವೋ ಅಟ್ಠಾನಂ, ಅನಧಿಗಮಸ್ಸ ಪನ ತದುಭಯಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಠಾನಞ್ಚಾತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಲೋಕಿಯ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸನತೋ ಚಾ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಠಿತಿ ಆಸವಕ್ಖಯಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಠಾನಂ ಕಿಲೇಸಾವರಣಾಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣತ್ತಾ। ಸಾ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ನ ಹೋತಿ, ಅಸತಿ ಚ ಹೋತಿ। ಏತೇನ ತಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಿತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾನತಾ ವುತ್ತಾ ಏವ। **ನೇಸಂ** ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಾನಂ। **ಧಾತುವೇಮತ್ತದಸ್ಸನತೋ**ತಿ ಕಾಮಧಾತುಆದೀನಂ ಪವತ್ತಿಭೇದದಸ್ಸನತೋ। ಯದಗ್ಗೇನ ಧಾತುವೇಮತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಚರಿಯಾವಿಸೇಸಮ್ಪಿ ಜಾನಾತಿ। **ಧಾತುವೇಮತ್ತದಸ್ಸನತೋ**ತಿ ವಾ ಧಮ್ಮಧಾತುವೇಮತ್ತದಸ್ಸನತೋ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಹಿ ಚರಿಯಾ ಧಮ್ಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವಾತಿ। **ಪಯೋಗಂ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾಪಿ** ಸನ್ತತಿಮಹಾಮತ್ತಾದೀನಂ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೪೨) ವಿಯ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾನುಭಾವತೋ ಪತ್ತಬ್ಬೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ಪರಸ್ಸ ಹದಯವತ್ಥುಸನ್ನಿಸ್ಸಯಲೋಹಿತವಣ್ಣದಸ್ಸನಮುಖೇನ ತದಾ ಪವತ್ತಮಾನಚಿತ್ತಜಾನನತ್ಥಂ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ ನಾಮ ಸಾವಕಾನಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಾನಂ, ಯತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆನುಭಾವತೋ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ

ಪತ್ತಬ್ಬತಾ ಸಿಯಾ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಯದಿಪಿ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಾಧಿಗಮತೋ ಪಗೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಧಿಗಮೋ, ತಥಾಪಿ ತಥಾ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣಂ ನತ್ಥಿ ವಿಜ್ಜಾತ್ತಯಸಿದ್ಧಿಯಾ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ಸೇಸಾಭಿಞ್ಞಾತ್ತಯೇ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಾಧಿಗಮೇನ ಪತ್ತನ್ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪುನ ಏವರೂಪಿಂ ವಾಚಂ ನ ವಕ್ಖಾಮೀತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ತಂ ವಾಚಂ ಪಜಹತಿ ನಾಮ। ವಾಚಾಯ ಪನ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ "**ವದನ್ತೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ದಿಟ್ಠಿಂ ನ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ ಪಜಹನಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಪಜಹನ್ತೋ**"ತಿ। **ಸೋ** ಅರಿಯೂಪವಾದೀ **ನಿರಯೇ ಠಪಿತೋಯೇವ,** ನಾಸ್ಸ ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಕೋಚಿ ವಿಬನ್ಧೋ ಏಕಂಸಿಕೋ ಅಯಮತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಸ್ಸಾತಿ ಏಕಂಸಿಕಭಾವಸ್ಸ। ಸಿಕ್ಖಾಹಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಹಿ, ತದತ್ಥಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಚ ವಿನಾ ಅಞ್ಞಾರಾಧನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ "**ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಆಸನ್ನತರೇ ಸೀಲಾದಿಕೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಲೋಕುತ್ತರವಸೇನೇವ ವಿನಿವತ್ತೇತುಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀ**"ತಿ ಆಹ, ತಸ್ಮಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಸೀಲಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಟ್ಠಸ್ಸ ಹಿ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಏಕಂಸಿಕಾ ಅಞ್ಞಾರಾಧನಾ, ಇತರೇಸಂ ಅನೇಕಂಸಿಕಾತಿ। ಸಮ್ಪಜ್ಜನಂ **ಸಮ್ಪದಾ,** ನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ **ಏವಂಸಮ್ಪದನ್ತಿ** ಏವಂಅವಿರಜ್ಝನಕನಿಪ್ಫತ್ತಿಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಇಮಮ್ಪಿ ಕಾರಣ**"ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಕಾರಣನ್ತಿ** ಯುತ್ತಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಯುತ್ತಿನಿದ್ಧಾರಣಾ "ನಿರಯೂಪಗೋ ಅರಿಯೂಪವಾದೀ ತದಾದಾಯಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ತಂ ವಾಚಂ ಅಪ್ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನೇನ ತದಾದಾಯಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ಅರಿಯೂಪವಾದೋ ಅನ್ತರಾಯಿಕೋ ಅನತ್ಥಾವಹೋ ಚ, ಪಹಾನೇನ ಪನ ಅಚ್ಚಯಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ಖಮಾಪನೇನ ಅನನ್ತರಾಯಿಕೋ ಅತ್ಥಾವಹೋ ಚ ಯಥಾ ತಂ ವುಟ್ಠಿತಾ ದೇಸಿತಾ ಚ ಆಪತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ದಸಬಲಞಾಣವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣವಣ್ಣನಾ

೧೫೦. ಬ್ಯಾಮೋಹಭಯವಸೇನ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೮) ಸರಣಪರಿಯೇಸನಂ ಸಾರಜ್ಜನಂ ಸಾರದೋ, ಬ್ಯಾಮೋಹಭಯಂ, ವಿಗತೋ ಸಾರದೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಿಸಾರದೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ವೇಸಾರಜ್ಜಂ**। ತಂ ಪನ ಞಾಣಸಮ್ಪದಂ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ದೇಸನಾವಿಸೇಸಸಮ್ಪದಂ ಖೇಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। ತೇನಾಹ "**ಚತೂಸು ಠಾನೇಸೂ**"ತಿಆದಿ। **ದಸ್ಸಿತಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ವುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು। ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ತೇಸಂ, ನ ಪನ ದಸ್ಸನಂ ತಾದಿಸಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಭಗವತಾ ಏವ ವಾ "ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ"ತಿ ಪರಸ್ಸ ವಚನವಸೇನ **ದಸ್ಸಿತಧಮ್ಮೇಸು**। "ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೧೮) ವಿಯ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ "**ಸಹಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಸಹೇತುನಾ**"ತಿ। **ಹೇತೂತಿ** ಚ ಉಪಪತ್ತಿಸಾಧನಹೇತು ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಕಾರಕೋ ಸಮ್ಪಾಪಕೋ ಚ। **ಅಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ** ಅನಿದಸ್ಸನಂ। ನಿದಸ್ಸನಞ್ಹಿ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಪಮಾಣಭೂತಾಯ "ಪಮಾಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಚೋದನಾಯ ಕಾರಣಂ। ತತ್ಥ ಚೋದಕೋ ಚೋದನಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕಾರಣಂ,** ಧಮ್ಮೋ ಚೋದನಂ ಕರೋತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಕಾರಣಂ**। ತೇನಾಹ "**ಪುಗ್ಗಲೋಪೀ**"ತಿಆದಿ। **ಖೇಮನ್ತಿ** ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿಬನ್ಧಿಯಭಾವೇನ ಅನುಪದ್ದುತತಂ।

ಅನ್ತರಾಯೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥಿ, ಅನ್ತರಾಯೇವಾ ಯುತ್ತಾತಿ **ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ**। ಏವಂಭೂತಾ ಪನ ತೇ ಯಸ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಕರಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ "**ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ**"ತಿ। ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ನ ತಥಾ ಸಾವಜ್ಜೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಾ**"ತಿ। **ಸತ್ತ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾತಿ**ಆದಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಚತುನ್ನಂ "ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ತಬ್ಭಾವೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವತೋ। **ಇಧ ಪನ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ** ಇದಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ

ಅರಿಟ್ಠಸಿಕ್ಖಾಪದಂ (ಪಾಚಿ॰ ४೧೭-४೨೨) ವಿಯ। ಯಸ್ಮಾ ತಜ್ಜಣಮ್ಪಿ ಕಾಮೇಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.४.೮) ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿರತ್ತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.४.೮) ಹೋತಿ ಚೇ, ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಕಾಮೇಸು ಆಸತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮೇಥುನಂ...ಪೇ॰... ಅನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ**ತಿ ನ ಕೇವಲಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸೇವ, ಅಥ ಖೋ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಮೇಥುನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ, ಮುಸ್ಸತೇವಾಪಿ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪರೇನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಕಮ್ಮಸಂಯೋಗೇ ಭುಮ್ಮಂ।

ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಟ್ಠಪರಿಸವಣ್ಣನಾ

೧೫೧. ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೂರತರಭಾವೋ ನಾಮ ಸಙ್ಗಾಮೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ನ ಗೇಹೇ ನಿಸಿನ್ನಕಾಲೇ, ಏವಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಸ್ಸ ಆನುಭಾವೋ ಪಣ್ಡಿತಪರಿಸಾಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಸ್ಸ ಬಲದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಠಾನಸೀಸೇನ ಸನ್ನಿಪತಿತಖತ್ತಿಯಪರಿಸಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಅತಿದೇಸೇನ ಆವಿಭಾವಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಾರಕಾಯಿಕಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ಸದಿಸತ್ಥವಿಸಯತ್ತಾ ಅತಿದೇಸಸ್ಸ। ಯಥಾ ಹಿ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ಸಮೂಹೋ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಏವಂ "ಮಾರಪರಿಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ, ಮಾರಸ್ಸ ಪರಿಸಾತಿ ಪನ ಮಾರಪರಿಸಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನಾಹ **"ಮಾರಕಾಯಿಕಾನಂ...ಪೇ॰... ನ ಮಾರಾನ"**ನ್ತಿ। **ಮಾರಕಾಯಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಮಾರಪಕ್ಖಿಯಾನಂ। **ಉಗ್ಗಟ್ಠಾನದಸ್ಸನವಸೇನಾ**ತಿ ಸಾರಜ್ಜಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನದಸ್ಸನವಸೇನ, ಏವಂ ಉಗ್ಗಾ ಖತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ತೀಸು ವೇದೇಸೂ**ತಿ ಇದಂ ಇತರೇಸಂ ಅವಿಸಯದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ವೇದೇ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಾಪಿ ಹಿ ಖತ್ತಿಯಾ ವೇಸ್ಸಾ ಚ ತದತ್ಥವಿಚಾರಣಾಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅಸಮತ್ಥಾ ಏವಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಯಾಮಾದಿಪರಿಸಾ ನ ಗಹಿತಾತಿ? ಭುಸಂ ಕಾಮಾಭಿಗಿದ್ಧತಾಯ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಿರಹತೋ। ಯಾಮಾದಯೋ ಹಿ ಉಳಾರುಳಾರೇ ಕಾಮೇ ಪಟಿಸೇವನ್ತಾ ತತ್ಥಾಭಿಗಿದ್ಧತಾಯ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಯ ಸಭಾವೇನ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಆನುಭಾವೇನ ಆಕಡ್ಢಿಯಮಾನಾ ಕದಾಚಿ ತೇಸಂ ಪಯಿರುಪಾಸನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಿ ತಾದಿಸೇ ಮಹಾಸಮಯೇ। ತೇನೇವ ಹಿ ವಿಮಾನವತ್ಥುದೇಸನಾಪಿ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾ ಬಹುಲಾ ನಾಹೋಸಿ। ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಸೇನಾಯಂ ಕಥಾ।

ಪರಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ನತ್ಥೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ **"ಕಿಂ ಪನ ಭಗವಾ ಅಞ್ಞಾನಿ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಿಪಿ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ। ಇತರೋ ಯದಿಪಿ ತೇಸಂ ಅರಿಯಧಮ್ಮಾಧಿಗಮೋ ನತ್ಥಿ, ವಾಸನಾಯ ಪನ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಆಮ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಕೇಯೂರಂ** ನಾನಾವಿಧರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಸುವಣ್ಣಜಾಲವಿನದ್ಧಂ ಭುಜಾಭರಣಂ। **ಅಙ್ಗದಂ** ನಾನಾಗನ್ಧಗನ್ಧಿತಂ, ಕೇವಲಂ ವಾ ಸುವಣ್ಣಮಯಂ ಬಾಹುವಲಯಂ। **ಛಿನ್ನಸ್ಸರಾ**ತಿ ದ್ವಿಧಾಭೂತಸ್ಸರಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೭೨) **ಗಗ್ಗರಸ್ಸರಾ**ತಿ ಗಗ್ಗರಿಕಾಯ ವಿಯ ಗಗ್ಗರಾಯಮಾನಖರಸ್ಸರಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೭೨; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೮.೬೯)। **ಭಾಸನ್ತರ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಭಾಸಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೧೭೨; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೮.೬೯) ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **"ವೀಮಂಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಙ್ಗಮ್ಮಾತಿ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ। ಆದಿತೋ ಲಾಪೋ **ಆಲಾಪೋ,** ವಚನಪಟಿವಚನವಸೇನ ಸಮಂ ಲಾಪೋ **ಸಲ್ಲಾಪೋ।** ಸಮ್ಮಾ, ಸಮಞ್ಞಾ ವಾ ಕಥಾ ಸಂಕಥಾ, ಸಂಕಥಾವ **ಸಾಕಚ್ಛಾ।**

ಅಟ್ಠಪರಿಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುಯೋನಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೨. ಯವನ್ತಿ ತಾಯ ಸತ್ತಾ ಅಮಿಸ್ಸಿತಾಪಿ ಸಮಾನಜಾತಿತಾಯ ಮಿಸ್ಸಿತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಯೋನಿ**। ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಅಣ್ಡಾದಿಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನವಿಸಿಟ್ಠೋ ಖನ್ಧಾನಂ ಭಾಗಸೋ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋತಿ ಆಹ "**ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಯೋನಿ ನಾಮಾ**"ತಿ। **ಅಣ್ಡೇ ಜಾತಾತಿ** ಪಠಮಾಯ ಜಾತಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ದುತಿಯಾಯ ಪನ ಅಣ್ಡತೋ, ಅಣ್ಡೇ ವಾ ಭಿಜ್ಜಮಾನೇ ಜಾತಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "**ಅಭಿನಿಬ್ಭಿಜ್ಜ ಜಾಯನ್ತೀ**"ತಿ। **ವಿನಾತಿ** ಏತೇಹಿ ಅಣ್ಡಾದೀಹಿ ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿನಾ। **ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ವಿಯಾತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪತಿತ್ವಾ ವಿಯ। ಬಾಹಿರಪಚ್ಚಯನಿರಪೇಕ್ಖತ್ತಾಯೇವ ವಾ ಉಪಪತನೇ ಸಾಧುಕಾರಿನೋ ಉಪಪಾತಿಕಾ, ತೇ ಏವ ಇಧ **ಓಪಪಾತಿಕಾತಿ** ವುತ್ತಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗಬ್ಭಮಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಮಹಾಪದುಮಕುಮಾರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕಪೇತಾನಂ ನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಾತುರತಾಯ ಕಾಮಸೇವನಾ ನತ್ಥಿ , ತಸ್ಮಾ ತೇ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಜಾಲವನ್ತತಾಯ ನ ತಾಸಂ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಗಬ್ಭೋ ಸಣ್ಠಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಓಪಪಾತಿಕಾಯೇವ ಸಂಸೇದಜತ್ತಾಯಪಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ನೇರಯಿಕಾ ವಿಯಾತಿ** ನಿದಸ್ಸನಾಪದೇಸೇನ ತೇಸಮ್ಪಿ ಓಪಪಾತಿಕತ್ತಂ ದೀಪೇತಿ। **ಅವಸೇಸಾತಿ** ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕನೇರಯಿಕೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ವಿನಿಪಾತಿಕಾ। ಯಕ್ಖಾನಂ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತಾಯ ಓಪಪಾತಿಕಭಾವೇ ಏವ ಆಪನ್ನೇ ತಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ "**ಏವಂ ಯಕ್ಖಾಪೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ನ ಭುಮ್ಮದೇವಾ ನ ಚ ವಿನಿಪಾತಿಕಾತಿ।

ಚತುಯೋನಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚಗತಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೩. **ಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ** ಉಪಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಭವೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸತಿಪಿ ಕಾರಕೇ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಿದ್ಧೋ ತಂಸಮಙ್ಗಿನಾ ಸನ್ತಾನಲಕ್ಖಣೇನ ಸತ್ತೇನ ಕತೋತಿ ವೋಹರೀಯತಿ, ತಥಾ ಉಪಪತ್ತಿಭವಲಕ್ಖಣಾ ಗತಿಯೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸತಿಪಿ ಗಮಕೇ ತಂತಂಕಮ್ಮವಸೇನ ಯೇಸಂ ತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ತೇಹಿ ಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ ವೋಹರೀಯನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಗತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇಸು ನಿರಯಾದಿಭೇದೇಸು ಉಪಪತ್ತಿಭವೇಸು ಗತಿ-ಸದ್ದೋ ನಿರೂಳ್ಹೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಗತಿಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಏಕೇನ ಗತಿ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಆಹ "**ಗತಿಗತೀ**"ತಿ ಯಥಾ "ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨೭) ರೂಪರೂಪ"ನ್ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೪೯) ಚ। ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಯ ಗಮನಂ ಉಪಗಮನನ್ತಿ "**ನಿಬ್ಬತ್ತಿಗತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಗತಿನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಗತಿಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಜ್ಝಾಸಯಗತಿ ನಾಮಾ**"ತಿ, ಅಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೦೩) ಪನ "ಗತಿನ್ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಬ್ರಹ್ಮನಿಮನ್ತನಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೦೩) ಹಿ ಅಯಂ ಪಾಳೀತಿ। **ಜುತಿನ್ತಿ** ಆನುಭಾವಂ। **ವಿಭವೋತಿ** ವಿನಾಸೋ। ಸೋ ಹಿ ವಿಗಮೋತಿ ಅತ್ಥೇನ ಗತಿ। ತೇನೇವ **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಹತೋ ಗತೀತಿ** (ಪರಿ॰ ೩೩೯) ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರಹತೋ ಗತಿ ವಿಗಮೋ ವಿಭವೋತಿ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನಂ। **ದ್ವೇಯೇವ ಗತಿಯೋತಿ** ದ್ವೇವ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಅಯಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಗತಿ ನಾಮಾ**"ತಿ।

ಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅಯೋ, ಸುಖಂ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಅಯೋತಿ **ನಿರಯೋ**। ತತೋ ಏವ ರಮಿತಬ್ಬಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬಂ ತತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ನಿರತಿಅತ್ಥೇನ ನಿರಸ್ಸಾದಟ್ಠೇನ ನಿರಯೋ**"ತಿ। **ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಚಿತಾತಿ** ದೇವಮನುಸ್ಸಾದಯೋ ವಿಯ ಉದ್ಧಂ ದೀಘಾ ಅಹುತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ದೀಘಾಭಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಕಟ್ಠತೋ ಸುಖತೋ ಅಯನಂ ಅಪಗಮೋ **ಪೇಚ್ಚಭಾವೋ,** ತಂ ಪೇಚ್ಚಭಾವಂ **ಪತ್ತಾನಂ ವಿಸಯೋತಿ** ಪೇತಯೋನಿಮೇವ ವದತಿ। **ಮನಸೋ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾತಿ** ಸತಿಸೂರಭಾವಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಯೋಗ್ಯತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಉಪಚಿತಮಾನಸತಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗುಣಚಿತ್ತತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾಹ - "ತೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಠಾನೇಹಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಿಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಉತ್ತರಕುರುಕೇ ಮನುಸ್ಸೇ ಅಧಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ದೇವೇ ಚ ತಾವತಿಂಸೇ। ಕತಮೇಹಿ ತೀಹಿ? ಸೂರಾ ಸತಿಮನ್ತೋ ಇಧ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೧)। ತೇಹಿ ಪನ ಸಮಾನರೂಪಾದಿತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿತ್ತದೀಪವಾಸೀಹಿ ಇತರಮಹಾದೀಪವಾಸಿನೋಪಿ ಮನುಸ್ಸಾತೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು। ಲೋಕಿಯಾ ಪನ "ಮನುನೋ ಅಪಚ್ಚಭಾವೇನ ಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ

ವದನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ **ವಿಮಾನವತ್ಥುಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿ॰ ವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩) ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಆನುಭಾವೇಹೀ**ತಿ ದೇವಾನುಭಾವಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಇದ್ಧಿವಿಸೇಸೇಹಿ। ತತ್ಥ ಕಾಮಾ ದೇವಾ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಚೇವ ಇದ್ಧಿವಿಸೇಸೇಹಿ ಚ ಇತರೇ ಇದ್ಧಿವಿಸೇಸೇಹೇವ **ದಿಬ್ಬನ್ತಿ** ಕೀಳನ್ತಿ ಜೋತನ್ತಿ, ಸರಣನ್ತಿ ವಾ ಗಮ್ಮನ್ತಿ, ಅಭಿತ್ಥವಿಯನ್ತೀತಿ ವಾ **ದೇವಾ**ತಿ।

ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಞ್ಚಾತಿಆದೀಸೂತಿ ಏತ್ಥ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಪೇತ್ತಿವಿಸಯಗ್ಗಹಣೇನ ಖನ್ಧಾನಂ ಏವ ಗಹಣಂ ತೇಸಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ಓಕಾಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ತೇ ಅರಞ್ಞಸಮುದ್ದಪಬ್ಬತಾದಿಕೇ ನಿಬದ್ಧವಾಸಂ ವಸನ್ತಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಠಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ಓಕಾಸೋಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ನಿರಯೂಪಗಾದೀಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬತೋ **ಮಗ್ಗೋ** ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ **ಪಟಿಪದಾ** ಚಾತಿ ತಂ ತಂ ಕಮ್ಮಮೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಭಯೇನಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಯಥಾ ಚ ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತೂಪಚಿತಾಕಾರಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ನಿರಯಗಾಮಿಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ನಿರಯಗಾಮಿನಿಞ್ಚ ಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಧಾರಣತೋ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ತಂ ಸನ್ತಾನಪತಿತತಾಯ ಅಸಾಧಾರಣತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿನಿಪತನ್ತೀ**ತಿ ವಿವಸಾ, ವಿರೂಪಂ ವಾ ನಿಪತನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಞ್ಚಗತಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾಹ"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಇದಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಸಾವಸೇಸಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತಿ।

ಪಞ್ಚಗತಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಞಾಣಪವತ್ತಾಕಾರವಣ್ಣನಾ

೧೫೪. **ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಾಕಾರ**ನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ, ಞಾಣಸ್ಸ ವಾ ಪವತ್ತಿಪಕಾರಂ। **ಏಕನ್ತದುಕ್ಖಾ**ತಿ ಏಕನ್ತೇನ ದುಕ್ಖಾ ಅಚ್ಚನ್ತದುಕ್ಖಾ। ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ದುಕ್ಖಾ ಸುಖಾಲಯೇನಪಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾ ನಿರನ್ತರದುಕ್ಖಾ"**ತಿ। **ಬಹಲಾ**ತಿ ಅತನುಕಾ, ಮಹನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ತಿಬ್ಬಾ**ತಿ ವಾ ತಿಖಿಣಾ। **ಖರಾ**ತಿ ಕಕ್ಖಳಾ। **ಕಟುಕಾ**ತಿ ವಾ ಅನಿಟ್ಠಾ। ಕಸ್ಸತಿ ಖಣೀಯತೀತಿ **ಕಾಸು,** ಆವಾಟೋ। ಕಸೀಯತಿ ಚೀಯತೀತಿ **ಕಾಸು,** ರಾಸಿ। **ಫುನನ್ತೀ**ತಿ ದ್ವೀಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಅಙ್ಗಾರಾನಿ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಟಿವಾತಂ ಓಫುನನ್ತಿ, ತೇನ ತೇಸಂ ಸಕಲಸರೀರಂ ಡಯ್ಹತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪರಿದಡ್ಢಗತ್ತಾ"**ತಿ। ಪುರಿಸಪ್ಪಮಾಣಂ **ಪೋರಿಸಂ**। **ಏಕಪಥೇನೇವಾ**ತಿ ಏಕಮಗ್ಗಭೂತೇನೇವ। **ಅನುಕ್ಕಮನೀಯೇನಾ**ತಿ ಉಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಪಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೇನ।

ನನು ಚ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಣ್ಣಾರಮ್ಮಣಂ, ತೇನ ಕಥಂ ರೂಪನ್ತರಸಮಙ್ಗಿಂ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಂ "ಅಯಂ ಸೋ"ತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣೇನ "ಅಯಂ ಸೋ"ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆನುಭಾವೇನ ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ **"ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಬಲಂ ನಾಮ ಏತ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾತಿ "ಗೂಥಕೂಪೋ ವಿಯ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸುಪಮಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಬಹುಲಾ ಏತಾಸೂತಿ **ದುಕ್ಖಬಹುಲಾ**। **ಬಹಲಪತ್ತಪಲಾಸೋ**ತಿ ಅವಿರಳತನುವಿಪುಲಪಣ್ಣೋ। ಸುಖಪರಿಭೋಗಂ ಮಹಾಪಾಸಾದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದೀಘಪಾಸಾದೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದಾದೀನಂ ಖುದ್ದಕತ್ತಾ। **ಉಣ್ಣಾಮಯಅತ್ಥರಣೇನಾ**ತಿ ಉಣ್ಣಾಮಯಲೋಹಿತಅತ್ಥರಣೇನ। ಉತ್ತರಂ ಉಪರಿಭಾಗಂ ಛಾದೇತೀತಿ **ಉತ್ತರಚ್ಛದೋ,** ವಿತಾನಂ। ತಂ ಪನ ಲೋಹಿತವಿತಾನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ **"ರತ್ತವಿತಾನೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಪರಭಾಗಯೋಜನಾತಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಪರೇನ ಸಮಯೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಭಾಗಸ್ಸ ಯೋಜನಾ। ಸಾ ಪನ ಏಕದೇಸೇನ ಪುರಿಮಭಾಗೇ ವುತ್ತೇ ಏವ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಹೋತೀತಿ **"ಯಥಾ ಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮಗ್ಗಾರುಳ್ಹಮೇವಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಂ

ಉಪಗತಮತ್ತಮೇವ।

ನಿಯಮಾಭಾವಾತಿ "ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾವ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ನಿಯಮಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। **"ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾಪಿ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಇದಂ ನ ಅನುತ್ತರಸುಖಾನುಭವನಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಗೋಚರತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ಅನಾಗತಸ್ಸ ಪನ ತಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪರಿಭಣ್ಡಭೂತೇನ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣೇನ ದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ವುತ್ತಂ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ ಪರಿಚ್ಚ ಪಜಾನಾಮಿ"ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **"ಅತ್ಥತೋ ಪನ ನಾನಾ ಹೋತೀ"**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ದೇವಲೋಕಸುಖಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಯಥಾದಸ್ಸಿತಉಪಮಾಹಿಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಪಮಾಯಮ್ಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಗೋತ್ರಭುಞಾಣುಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿರೋಧಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಚೇವ ಪರತೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಚ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ನಿರೋಧೇ ಸಯಿತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ ತದಪಸ್ಸಯೇನೇವ ಪವತ್ತನತೋತಿ ಆಹ **"ನಿರೋಧಸಯನವರಗತ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬಾನಾ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

ಞಾಣಪವತ್ತಾಕಾರವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾದಿಸುದ್ಧಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೫. ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಆದಿಅನುಸನ್ಧಿತ್ತಯತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ **"ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಕೇವಲಂ "ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ ಸುದ್ಧಿ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂಲದ್ಧಿಕೋ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ದುಕ್ಕರಚಾರೀಸು ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚತುಕುಣ್ಡಿಕೋ**ತಿ ದ್ವೀಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಹತ್ಥೇಹೀತಿ ಚತೂಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಕುಣ್ಡನಕೋ ಆಹಿಣ್ಡನಕೋ। **ಛಮಾನಿಕಿಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿಯಂ ಖಿತ್ತಂ। **ಭಕ್ಖಸ**ನ್ತಿ ಆಹಾರಂ।

ಮಚ್ಛರಿಯಮಲಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮವಿಗಮನತೋ ಮೇತ್ತಾದಿಗುಣಾನುಬ್ರೂಹನತೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಚರಿಯನ್ತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ದಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಭಗವತಾ ಪಣ್ಡಿತಪಞ್ಞತ್ತಂ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯಾಯೋ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಕಿನ್ತಿ** ಕೀದಿಸಂ। **ವತ**ನ್ತಿ ಸಮಾದಿನ್ನವತಂ। **ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ। **ಇದ್ಧೀ**ತಿ ಆನುಭಾವೋ। **ಜುತೀ**ತಿ ವತ್ಥಾಭರಣೋಭಾಸಸಮುಜ್ಜಲಾ ಸರೀರಪ್ಪಭಾ। **ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತೀ**ತಿ ಕಾಯಬಲೇನ ಚೇವ ಉಸ್ಸಾಹೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ।

ತೇನ ಪಾಣಿ ಕಾಮದದೋತಿ ತೇನ ಅದ್ಧಿಕಾನಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಅಸಯ್ಹಸೇಟ್ಠಿನೋ ದಾನಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಮಯೇನ ಪುಞ್ಞೇನ ಇದಾನಿ ಮಯ್ಹಂ ಹತ್ಥೋ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಕಾಮದದೋ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತದಾಯೀ, ಕಾಮದದೋ ಹೋನ್ತೋ ಚ ಮಧುಸ್ಸವೋ ಇಟ್ಠವತ್ಥುವಿಸ್ಸಜ್ಜನಕೋ ಜಾತೋ। **ತೇನ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನಾ**ತಿ ತೇನ ಮಮ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಯವೇಯ್ಯಾವಟಿಯಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಸೇಟ್ಠಚರಿಯೇನ। **ಪುಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಪುಞ್ಞಫಲಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಪುಜ್ಜಸಭಾವತೋ, ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ವಾ "ಏವಮಿದಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦) "ಪುಞ್ಞ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮಾಹಟಾನಿ **ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಂ** ಯಥಾ "ತಿಭವಂ, ತಿಸಕಟ"ನ್ತಿ ಚ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ। ಸಾ ಹಿ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವಾವಹನತೋ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಚರಿಯಂ, ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಾ ಭಗವತೋ ವಾಚಸಿಕಂ ಚರಿಯನ್ತಿ "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸಹಸ್ಸಂ ಮಚ್ಚುಹಾಯಿನನ್ತಿ ಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಸಮಧಿಗಮೇನ ಮಚ್ಚುವಿಸಯಾತಿಕ್ಕಮೇನ ಮಚ್ಚುಪಹಾಯಿನೋ ಜಾತಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಆಹ **"ಮೇಥುನವಿರತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಾ"**ತಿ।

ನಾತಿಕ್ಕಮಾಮಾತಿ ನ ಅತಿಚರಾಮ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇಪಿ ಇತರತ್ಥಾಪಿ ನ ವೀತಿಕ್ಕಮಾಮ। ತೇನಾಹ “**ಅಞ್ಞತ್ರ ತಾಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಾಮಾ**”ತಿ। **ಅಮ್ಹನ್ತಿ** ಅಮ್ಹಾಕಂ।

ಅತ್ತದಮನವಸೇನಾತಿ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಅನುಕರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತದಮನವಸೇನ, ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ದಮನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಸೇಟ್ಠಚರಿಯತಾಯ **ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ**। ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಚರತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ।

ಅತರಮಾನಾನನ್ತಿ ನ ತರಮಾನಾನಂ ದೇಸಕಾಲಂ ಉದಿಕ್ಖನ್ತಾನಂ। **ಫಲಾಸಾವ ಸಮಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ಸುದುಲ್ಲಭಫಲೇಪಿ ಆಸಾ ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗಮನ್ವಾಯ ಸಮಿಜ್ಝತಿ ಏವ। **ವಿಪಕ್ಕಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋಸ್ಮೀ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ನಿಪ್ಫನ್ನಪಣೀತಜ್ಝಾಸಯೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಉಳಾರಮನೋರಥೋ। ಸೋ ಹಿ ಸೇಟ್ಠಮನೋಸಮಾಚಾರತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತೋ।

ಇದಮೇವ ಸುತ್ತಂ ಆಗತಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಇದಮೇವ ಸುತ್ತಪದಂ “ವೀರಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ”ನ್ತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವೀರಿಯಞ್ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಉತ್ತಮಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ತಾದಿಸಚರಿಯಾಹೇತು ಚಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ಇಧ ವುತ್ತಂ। **ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತ**ನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧದುಕ್ಕರಕಿರಿಯಾಯ ಸಾಧಕಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಸ್ಸ ವಸೇನ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ।

ಕೋಚಿ ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪಟಪಿಲೋತಿಕಧರೋ ದಸನ್ತಯುತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ನಿಚ್ಚೇಲೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ ತಂ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಆಹ **“ನಗ್ಗೋ**”ತಿ। **ಏವಂ ಅಕಾಸಿಂ,** ಏವಮ್ಪಿ ಸತ್ತಪೀಳಾ ಮಾ ಅಹೋಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಥಾ “ಅಭಿಹಟಂ ನ ಸಾದಿಯಾಮೀ”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೫) ಭಿಕ್ಖಾಪರಿಯೇಸನೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠಚಾರಿತಾದಸ್ಸನಂ, ಏವಂ “ನಏಹಿ ಭದ್ದನ್ತಿಕಾದಿಭಾವೋಪೀ”ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ಪುರಿಸನ್ತರಗತಾಯಾ**ತಿ ಪುರಿಸಸಮೀಪಗತಾಯ। ಸಂಕಿತ್ತೀಯನ್ತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಸಂಕಿತ್ತಿ,** ಗಾಮವಾಸಿಆದೀಹಿ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಕರಿಯಮಾನಕಿರಿಯಾ। ಇಧ ಪನ ಭತ್ತಸಂಕಿತ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **“ಸಂಕಿತ್ತೇತ್ವಾ ಕತಭತ್ತೇಸೂ**”ತಿ। ದದನ್ತಿ ತಾಯಾತಿ **ದತ್ತಿ**। ಏಕಾಹಂ ಅನ್ತರಭೂತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಏಕಾಹಿಕಂ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಏಕಾಹವಾರೇನಾ**ತಿ ಏಕಾಹಿಕವಾರೇನ। “ಏಕಾಹಿಕ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಿಧಿಮೇವ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪವತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುನ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಇತಿ ಏವರೂಪ**”ನ್ತಿಆದಿ।

ಏರಕತಿಣಾದೀನಿ ವಾತಿ ಏರಕತಿಣಾದೀನಿ ಗನ್ಥಿತ್ವಾ ಕತನಿವಾಸನಾನಿ ಛವದುಸ್ಸಾನಿ, ನಿಹೀನದುಸ್ಸಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತನ್ತಾವುತಾನ**ನ್ತಿ ತನ್ತಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ವೀತಾನಂ। **ಪಕತಿಕಣ್ಟಕೇ**ತಿ ಸಲಾಕಕಣ್ಟಕೇ।

೧೫೬. **ನೇಕವಸ್ಸಗಣಸಞ್ಜಾತ**ನ್ತಿ ಅನೇಕವಸ್ಸಸಮೂಹಸಞ್ಜಾತಂ। ನನು ಚ ಇದಾನೇವ “ಸಾಯತತಿಯಕಮ್ಪಿ ಉದಕೋರೋಹನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ, “ನೇಕವಸ್ಸಗಣಿಕಂ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ಕಾಯೇ ಸನ್ನಿಚಿತ”ನ್ತಿ ಚ, ತದುಭಯಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **“ಇದಂ ಅತ್ತನೋ ರಜೋಜಲ್ಲಕವತಸಮಾದಾನಕಾಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತೀ**”ತಿ। ಏತೇನೇವ “ಅಚೇಲಕೋ ಹೋಮೀ”ತಿ ವುತ್ತಅಚೇಲಕಪಟಿಞ್ಞಾ, “ಸಾಣಾನಿಪಿ ಧಾರೇಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಛನ್ನಕಪಟಿಞ್ಞಾ, ತತ್ಥಾಪಿ ಸಾಣ-ಮಸಾಣ-ಛವದುಸ್ಸಾದಿ-ನಿವತ್ಥ-ಪಟಿಞ್ಞಾ ಚ ಅವಿರುದ್ಧಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತಥಾ ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ। **ತೇ**ತಿ ಅಚೇಲಕಾ। **ಸಙ್ಘಾತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಘಾತಂ। ತೇನಾಹ **“ವಧ**”ನ್ತಿ। **ಸೀಲವಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** “ಅನಭಿಸನ್ಧಿಕಮ್ಪಿ ಪಾಪಂ ಹೋತೀ”ತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧಿಕತ್ತಾ। **ಸೀಲಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಇದಂ ಪಟಿಕ್ಕಮನಕಿರಿಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

ಪಾಸಣ್ಡಪರಿಗ್ಗಹಣತ್ಥಾಯಾತಿ ಪಾಸಣ್ಡೇಸು ಅಸಾರಸಾರಭಾವವೀಮಂಸನತ್ಥಾಯ। **ತಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಆಜೀವಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ। **ವಿಕಟಭೋಜನೇ**ತಿ ವಿಕತಭೋಜನೇ ವಿರೂಪಭೋಜನೇ। ತೇನಾಹ **“ಅಪಕತಿಭೋಜನೇ**”ತಿ।

೧೫೭. **ಭಿಂಸನಕತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಭಾವಸಾಧನಭಾವೀ ಇದಂ ಪದನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಿಂಸನಕತಸ್ಮಿಂ ಭಿಂಸನಕಕಿರಿಯಾಯಾ"**ತಿ। "ಭಿಂಸನಕತ್ತಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕಸ್ಸ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯೇಭುಯ್ಯಗ್ಗಹಣಂ ಲೋಮವನ್ತವಸೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ನ ಲೋಮವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಬಹುತರಾನಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಸು-ಸದ್ದೇ ಉ-ಕಾರಸ್ಸ ಓ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ "ಸೋತತ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ತದತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ಸುತತ್ತೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸುಟ್ಠು ಅವತತ್ತೋತಿ ವಾ **ಸೋತತ್ತೋ। ಸೋಸಿನ್ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸುದ್ಧಿವಸನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸಂಸಾರಸುದ್ಧಿಗವೇಸನತ್ಥಾಯ।

ವಿಹಾರಸ್ಮಿನ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಹಾರೋ ಏವ ಹಿ 'ವಿಹಾರಸ್ಮಿ'ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ"**ತಿ। **ತೇನೇವ ಚಾತಿ** ತೇನೇವ ವಿಭತ್ತಿವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ। **ಏವಂ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಅಯಂ ಏವಂ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತೋತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖೇ ಲಾಭಾಲಾಭಾದಿಕೇ ಚ। **ತುಲಿತೋ**ತಿ ತುಲಾಸದಿಸೋ।

ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾದಿಸುದ್ಧಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಹಾರಸುದ್ಧಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೮. **ಸುಜ್ಝಿತುನ್ತಿ** ಸಂಸಾರತೋ ಸುಜ್ಝಿತುಂ।

೧೫೯. **ಆಸೀತಿಕಪಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಆಸೀತಿಕಪಿಟ್ಠಿಪಬ್ಬಾನಿ, "ಕಾಳಪಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಪಬ್ಬಾನಂ **ಮಜ್ಝೇ। ಉನ್ನತುನ್ನತಾನೀ**ತಿ ಮಂಸೇ ಮಿಲಾತೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸನ್ಧೀನಂ ಅನ್ತರೇ ವಾತೇನುದ್ಧುಮಾತಧಮನೀಜಾಲತಾಯ ಉನ್ನತಾನಿ ಉನ್ನತಾನೀತಿ। **ಆನಿಸದನ್ತಿ** ಆನಿಸದಟ್ಠಾನಂ। **ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಪಂಸೂಹಿ, ವಾಲಿಕಾಹಿ ವಾ ನಿಚಿತಂ ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ। **ಸರಪೋಙ್ಖೇನಾ**ತಿ ಸರಸ್ಸ ಪೋಙ್ಖಪ್ಪದೇಸೇನ, ಸರಪೋಙ್ಖಸಣ್ಠಿತೇನ ವಾ ಮಗ್ಗೇನ। **ಅಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನಂ। ತಕ್ಕಗೋಳಿಕಸದಿಸಾನಂ, ಸರೀರಘಂಸನತ್ಥಂ ಕತ ಕುರುವಿನ್ದಗೋಳಕಾನಂ ವಾ **ಆವಳಿ** ವಟ್ಟನಾಹಾರೋ। **ವಂಸತೋ**ತಿ ಪಿಟ್ಠಿವಂಸತೋ। **ಮಣ್ಡಲೇ**ತಿ ಭಿತ್ತಿಪಾದಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ ಠಪಿತಮಣ್ಡಲಕೇ ಸೀಸಗ್ಗೇನ **ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ। ನ ಏವಂ ಫಾಸುಳಿಯೋ**ತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ವುತ್ತಗೋಪಾನಸಿಯೋ ಪಪತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಫಾಸುಕಾಪಿ ಪಪತಾ ಠಿತಾ।

ಓಕ್ಖಾಯಿಕಾತಿ ಅವಕ್ಖಾಯಿಕಾ, ಹೇಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ನಿನ್ನಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಾ। **ಏವರೂಪಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತರೂಪಾ, ನಿನ್ನತರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾವ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಂ ಅಲ್ಲೀನಾ ಹೋತೀ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ ಉದರಚ್ಛವಿ ಯಾವ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಂ, ತಾವ ತಂ ಆಹಚ್ಚ ಠಿತತ್ತಾ ಅಲ್ಲೀನಾ ಹೋತಿ ಉದರಿಯಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಯೇನ ಅನ್ತಾನಞ್ಚ ಸುಟ್ಠುಮಿಲಾತತಾಯ। **ಭಾರಿಯಭಾರಿಯಾ**ತಿ ಗರುತರಾ। ಸಹಉದರಚ್ಛವಿಂ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಂ, ಸಹಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಂ ಉದರಚ್ಛವಿನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ನೇವ ನಿಕ್ಖಮತಿ** ಆಹಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಯಆಪೋಧಾತುಯಾ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸುಕ್ಖತ್ತಾ। **ಪೂತಿಮೂಲಾನೀ**ತಿ ಲೋಮಮೂಲಾನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹನಕೇ ಮಂಸೇ ಲೋಹಿತೇ ಚ ಪರಿಕ್ಖೀಣೇ ತಾನಿ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಠಾನತೋ ಭಟ್ಠಾನಿ ಅಭಾವೇನೇವ "ಪೂತಿಮೂಲಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಧಿಗತಾತಿ ಇದಾನಿ ಅಧಿಗತಾ। **ಯಥಾ ಏತರಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಗತತ್ತಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಪರಿಪಾಕಗತಞಾಣಾ ವಸೀಭೂತಜ್ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಯಥಾ ಚ ನೇಸಂ ಚರಿಮಭವೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ, ನ ತಥಾ ತದಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತದೇವಾ**ತಿ ಯಂ ಯೇನ ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥಜಾತಂ, ಏತದೇವ **ಏತ್ಥ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಾಠಪದೇಸೇ **ಯುತ್ತಂ** ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಅವಿರುಜ್ಝನತೋ। **ಇತರಥಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ **ಅನನುರೂಪೋ ಸಿಯಾ** "ಇಮಿಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಾಯ ಅಞ್ಞತ್ತೇ।

ಆಹಾರಸುದ್ಧಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಂಸಾರಸುದ್ಧಿಆದಿವಣ್ಣನಾ

೧೯೦. **ಸಂಸಾರೇನಾ**ತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಚವನುಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಭವೇಸು ಸಂಸರಣೇನ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

"ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟಿ, ಧಾತುಆಯತನಾನ ಚ।
ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ, ಸಂಸಾರೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೧೯; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೬೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೧೯೯; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೨೬; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೨೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೯; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪, ೫೮; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೭, ೯೯; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೮; ಚೂಳನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧.೧೧೭; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೨೭; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೯; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧)।

ಬಹುಕನ್ತಿ ಬಹುಕಾಲಂ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ। **ಉಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ। **ಆವಾಸೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಾವಾಸೇ ಆವಸನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಜೀವನೇನ। **ಖನ್ಧಾಯೇವ ವುತ್ತಾ** ತೇಸಂಯೇವ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಸ್ಸ ತೇನ ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಬಹುಯಾಗೇ**ತಿ ಅಜಸೂಕರಗೋಮಾಯ್ವಾದಿಕೇ ಬಹುವಿಧೇ ಮಹಾಯಞ್ಞೇ। **ಬಹುಅಗ್ಗೀ**ತಿ ವಾಚಾಪೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಅನ್ತಮಸೋ ಪಾಕಯಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಚ ಬಹುಕೇಪಿ ಅಗ್ಗೀ ಪರಿಚರಣೇನ।

೧೯೧. ಬಾಲದಾರಕೋಪಿ "ದಹರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ **"ಯುವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿಕ್ಕನ್ತಪಠಮವಯಾ ಸತ್ತಾ ಸಭಾವೇನ ಪಲಿತಸಿರಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಠಮವಯೇ ಠಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಸುಕಾಳಕೇಸೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಜರಾಜಿಣ್ಣೋ**ತಿ ಜರಾಯ ಜಿಣ್ಣೋ, ನ ಅಕಾಲಿಕೇನ ಜರಾಯ ಅಭಿಭೂತೋ। ಉಕ್ಕಂಸಗತಬುದ್ಧತಾಯ **ವುದ್ಧೋ**। ತೇನಾಹ **"ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಠಿತಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೋ"**ತಿ, ಆರೋಹಪರಿಣಾಹವಸೇನ ವುದ್ಧಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕೋ**ತಿ ಜಾತಿಯಾ ಮಹಲ್ಲಕೋ, ನ ಭೋಗಪರಿವಾರಾದೀಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅದ್ಧಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅದ್ಧ**-ಸದ್ದೋ ದೀಘಕಾಲವಾಚೀತಿ ಆಹ **"ಬಹುಅದ್ಧಾನಂ ಗತೋ"**ತಿ। **ವಯೋ**ತಿಆದಿಪದಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಪಚ್ಛಿಮವಯ"**ನ್ತಿ। **ಪದಸತಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ಸಮತ್ಥತಾ**ತಿ ಪದಸತಮ್ಪಿ ಪದಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಸೋತಪಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಮೇವ ಉಗ್ಗಹಣಸಮತ್ಥತಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ। ಅಯಞ್ಚ ಗತಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಗಹಣಮತ್ತಭಾವತೋ। **ತದೇವಾ**ತಿ ಪದಸತಮ್ಪಿ ಪದಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ। **ಆಧಾರಣಂ** ಅಪಿಲಾಪನವಸೇನ ಹದಯೇ ಧಾರಣಂ। **ಉಪನಿಬನ್ಧನಂ** ಯಥಾ ನ ಪಮುಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಉಪೇಚ್ಚ ಅಪರಾಪರಂ ನಿಬನ್ಧನಂ। ಅಯಂ ಪನ ಸತಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। ಪಾಳಿಯಞ್ಚ "ಪರಮಾಯ ಗತಿಯಾ ಚ ಸತಿಯಾ ಚ ಧಿತಿಯಾ ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪರತೋ ಚ "ಏವಂ ಅಧಿಮತ್ತಗತಿಮನ್ತೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮತ್ಥವೀರಿಯಂ ಧಿತಿ ನಾಮಾ**ತಿ ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಥಾವುತ್ತಸತಿಸಮಾಯೋಗಂ ತಸ್ಸ ದೀಪೇತಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಗತಿಸತಿಧಿತೀಹಿ ಸುಭಧಾತವಚೀಪರಿಚಿತಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆಗಮವಸೇನ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಸಮತ್ಥತಾ ಯುತ್ತಿವಸೇನ ಕಾರಣದಸ್ಸನಸಮತ್ಥತಾ।

ದಳ್ಹಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೯.೩೮) ಥಿರಂ ಧನು ಏತಸ್ಸಾತಿ ದಳ್ಹಧನ್ವಾ, ಸೋ ಏವ ಇಧ **"ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪಟಿಸತ್ತುವಿಧಮನತ್ಥಂ ಧನುಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಧನುಗ್ಗಹೋ,** ಸೋ ಏವ ಉಸುಂ ಸರಂ ಅಸತಿ ಖಿಪತೀತಿ **ಇಸ್ಸಾಸೋ**ತಿ ಆಹ **"ಧನುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ಇಸ್ಸಾಸೋ"**ತಿ। ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಪಲಂ ಲೋಹಾದಿಭಾರಂ ವಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥಂ **ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಥಾಮಂ**। ತೇನಾಹ **"ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಥಾಮಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ದಣ್ಡೇ**ತಿ ಧನುದಣ್ಡೇ। **ಯಾವ ಕಣ್ಡಪ್ಪಮಾಣಾ**ತಿ ದೀಘತೋ ಯತ್ತಕಂ ಕಣ್ಡಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ, ತತ್ತಕೇ ಧನುದಣ್ಡೇ ಉಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತೇ ಆರೋಪಿತೋ ಚೇವ ಹೋತಿ ಜಿಯಾದಣ್ಡೋ, ಸೋ ಚ ಭಾರೋ ಪಥವಿತೋ ಮುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಇದಂ "ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಥಾಮಂ ನಾಮ ಧನೂತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉಗ್ಗಹಿತಸಿಪ್ಪೋ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಿತಧನುಸಿಪ್ಪೋ। **ಕತಹತ್ಥೋ**ತಿ ಥಿರತರಂ ಲಕ್ಖೇಸು

ಅವಿರಜ್ಜನಸರಕ್ಖೇಪೋ। ಈದಿಸೋ ಪನ ತತ್ಥ ವಸೀಭೂತೋ ಕತಹತ್ಥೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ”**ತಿ। ಕತಂ ರಾಜಕುಲಾದೀಸು ಉಪೇಚ್ಚ ಅಸನಂ ಏತೇನ ಸೋ **ಕತೂಪಾಸನೋತಿ** ಆಹ **“ರಾಜಕುಲಾದೀಸು ದಸ್ಸಿತಸಿಪ್ಪೋ”**ತಿ। **ಏವಂ ಕತನ್ತಿ** ಏವಂ ಅನ್ತೋಸುಸಿರಕರಣಾದಿನಾ ಸಲ್ಲಹುಕಂ ಕತಂ।

ಓಲೋಕೇತೀತಿ ಉದಿಕ್ಖತಿ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ತೇಸಂ ವಾರೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ “ಅಯಂ ಪಠಮಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ದುತಿಯ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛನವಾರೋ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪಞ್ಞವತೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಸುಖುಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ವಾರೋತಿ** ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾವಾರೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನಪಞ್ಞಾಯನತೋ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಪಞ್ಞಾಯನತಂ ಯುತ್ತಿತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಛಾಯ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾಟಮತ್ತೇ ಖಣೇ ಅನೇಕ-ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸ-ಚಿತ್ತಪವತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ **“ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಛಾಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮನತೋ ಪುರೇತರಂಯೇವ ಭಗವಾ…ಪೇ॰… ಕಥೇತೀ”**ತಿ ವತ್ವಾ ತತೋ ಲಹುತರಾಪಿ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತಿಟ್ಠನ್ತು ವಾ ತಾವ ಏತೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೋಳಸ ಪದಾನಿ ಕಥೇತೀತಿ** ಏತೇನ ಲೋಕಿಯಜನಸ್ಸ ಏಕಪದುಚ್ಚಾರಣಕ್ಖಣೇ ಭಗವಾ ಅಟ್ಠವೀಸಸತಪದಾನಿ ಕಥೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಪಿ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಧಮ್ಮೋತಿ ಪಾಳಿ। ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪದಂ,** ತದತ್ಥೋ। ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ಅಕ್ಖರಂ। ತಞ್ಹಿ ಪದವಾಕ್ಯಕ್ಖರಭಾವೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನಂ ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತಿ ಪಕಾಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ಧಮ್ಮಪದಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬ್ಯಞ್ಜನಕಂ ಅಕ್ಖರ”**ನ್ತಿ। ಏತೇನ ಅಪರಾಪರೇಹಿ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನ ಕದಾಚಿ ತೇಸಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಞ್ಹಂ ಬ್ಯಾಕರೋನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಂ,** ತಥಾಪವತ್ತಪಟಿಭಾನಂ। ಅಪರಿಕ್ಖಯಪಟಿಭಾನಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ಯತೋ ವುತ್ತಂ “ನತ್ಥಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಹಾನೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೪೧, ೩೦೫; ವಿಭ॰ ಮೂಲಟೀ॰ ೧.ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯವಣ್ಣನಾ)। ತೇನಾಹ **“ಇಮಿನಾ ಕಿಂ ದಸ್ಸೇತೀ”**ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಆಸನ್ನಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸಪಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಇತರಾಯ ಚ ವಿಸೇಸಾಭಾವೋತಿ ಪಠಮಬುದ್ಧವಚನಮ್ಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಬುದ್ಧವಚನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಛಿಮಬುದ್ಧವಚನಮ್ಪಿ ಸದಿಸಮೇವ। ಆಸೀತಿಕವಸ್ಸತೋ ಪರಂ **ಪಚ್ಛಿಮೋ ಆಯುಕೋಟ್ಠಾಸೋ।**

೧೬೨. ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ನಾಗಸಮಾಲತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಚ್ಛರಿಯಅಬ್ಭುತಪವೇದನಮುಖೇನ ಅತ್ತನೋ ಲೋಮಾನಂ ಹಟ್ಠಭಾವಸ್ಸ ಪವೇದಿತತ್ತಾ **“ಲೋಮಹಂಸನಪರಿಯಾಯೋ”**ತಿ ನಾಮಂ ಗಹಿತಂ, ತಥಾಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿ-ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನುಭಾವ-ವಿಭಾವನಾದಿವಸೇನ ಸೋಳಸಸಮೂಹತೋ ಸೀಹನಾದಸ್ಸ ನದನೇನ ದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ “ಮಹಾಸೀಹನಾದೋ”ತ್ವೇವ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಮಹಾಥೇರೇಹಿ ನಾಮಂ ಠಪಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಮಹಾದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೩. **ತತೋ ಪರನ್ತಿ** ತಿಣ್ಣಂ ಜನಾನಂ ಉಪರಿ ಸಙ್ಘೋ ಚತುವಗ್ಗಕರಣೀಯಾದಿಕಮ್ಮೇಹಿ ಪಟಿಕಮ್ಮಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ। **ಗಾಮಂ ಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಗಾಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗತತ್ತಾ, ಏವಂ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಪವಿಸಿತುಂ ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ “ಪವಿಸಿಂಸೂ”ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಪರಿಞ್ಞನ್ತಿ** ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಂ। ಸಾ ಹಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ, ನ ಇತರಾ। **ರೂಪವೇದನಾಸುಪೀತಿ** “ರೂಪಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ, ವೇದನಾನಂ ಪರಿಞ್ಞ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಕಾಮಾದಿಪರಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞಾಪನಹೇತುಭೂತೋ ಸಮಯೋ ನತ್ಥಿ, ಯೇಸಂ ಪನ ಅತ್ಥಿ, ತೇ ಉಪಾದಾಯ **“ಸಕಸಮಯಂ ಜಾನನ್ತಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। “ಯತೋ ಯತೋ ಖೋ ಭೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ ಭೋ ಕಾಮಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಾ ಹೋತೀ”ತಿ ಏವಂ ಸರೂಪತೋ

ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾಪಿ ಕೇವಲಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಸಞ್ಞಾಯ **ಕಾಮಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯುಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವದಮಾನಾ**। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಾದಿಸಸ್ಸ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸ್ಸಾಭಾವತೋ। **ರೂಪವೇದನಾಪರಿಞ್ಞಾಸು**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವುಚ್ಚೇಥಾ**ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ। **ದುತಿಯಪದೇಪೀ**ತಿ "ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ವಾ ಅನುಸಾಸನಿ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತವಾಕ್ಯೇಪಿ। **ತೇ** ಕಿರ ಭಿಕ್ಖೂ।

೧೬೫. ನ **ಚೇವ ಸಮ್ಪಾಯಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ನ ಚೇವ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಕಾರೇಹಿ ಗಮೇಸ್ಸನ್ತಿ ಞಾಪೇಸ್ಸನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸನ್ತೀ**"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಅವಿಸಯೇ ಪಞ್ಹೋ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸದೇವಕೇ**ತಿ ಅರೂಪದೇವಗ್ಗಹಣಂ। ತೇ ಹಿ ಲೋಕಿಯದೇವೇಹಿ ದೀಘಾಯುಕತಾದಿನಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ। **ಸಮಾರಕೇ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕೇತಿ** ರೂಪಾವಚರಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣಂ। **ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮಣ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಪಬ್ಬಜಿತೇ, **ಬ್ರಾಹ್ಮಣ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಜಾತಿಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ, ಪುನ **ದೇವ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮುತಿದೇವೇ, ಮನುಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸಿಟ್ಠಮನುಸ್ಸಕಾಯಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ। **ಲೋಕಪಜಾ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಪನ ಪಯೋಜನಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವ। **ಅಞ್ಞಥಾ ಆರಾಧನಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಮರೂಪವೇದನಾಸು ಅಸ್ಸಾದಾದೀನಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅವಬೋಧೋ ಏವ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಪವೇದನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೬೬. **ಚಿತ್ತಾರಾಧನ**ನ್ತಿ ಯಾಥಾವಪವೇದನೇನ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿತೋಸನಂ। **ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ ಗುಣಾತಿ** ಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸುಪಿ ಬನ್ಧನಟ್ಠೋ ವುತ್ತೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸಟ್ಠೋ ವಾ ಗುಣಟ್ಠೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತರಯನ್ತೀ**ತಿ ತರಮಾನಾ ಯನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅತೀತಾದಿಭಿನ್ನಪರಮಾದಿವಯಾ ಏವ ಚಿತ್ತತಾ ರಾಸಿಭಾವೇನ ವಯೋಗುಣಾತಿ ಗಹಿತಾತಿ ಆಹ "**ರಾಸಟ್ಠೋ ಗುಣಟ್ಠೋ**"ತಿ। **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣತಂದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ**ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಜಾತಿಕಾ, ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಭಾವಂ ವಾ ಪತ್ತಾ। **ಕಮನೀಯಾ**ತಿ ಕಾಮೇತಬ್ಬಾ। **ಮನವಡ್ಢನಕಾ**ತಿ ಮನೋಹರಾ। ಏತೇನ ಪರಿಕಪ್ಪನತೋಪಿ ಇಟ್ಠಭಾವಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಿಯಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಸಭಾವಾ। **ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತಾ**ತಿ ಕಾಮರಾಗೇನ ಉಪೇಚ್ಚ ಸನ್ಧಾನಿಯಾ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೬.೬೩) ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ "**ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ।

೧೬೭. **ಸಙ್ಖಂ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಙ್ಗುಲಿಕಾದಿಪಬ್ಬೇ ಗಹಿತೇ ಸತಂ ಹೋತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಹಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಞ್ಞಾಣಂ ಕತ್ವಾ ಗಣನಾ। **ಅಚ್ಛಿದ್ದಗಣನಾ**ತಿ "ಏಕಂ ದ್ವೇ"ತಿಆದಿನಾ ನವನ್ತವಿಧಿನಾ ನಿರನ್ತರಗಣನಾ। **ಪಿಣ್ಡಗಣನಾ**ತಿ ಸಙ್ಕಲನಪಟುಪ್ಪಾದನಾದಿನಾ ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಗಣನಾ। ತೇನಾಹ "**ಖೇತ್ತಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। ಕಸನಂ **ಕಸೀ**ತಿ ಕಸಿಗ್ಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬೋ ಕಸಿಪಟಿಬದ್ಧೋ ಜೀವಿಕೂಪಾಯೋ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ "**ಕಸೀತಿ ಕಸಿಕಮ್ಮ**"ನ್ತಿ। **ಜಙ್ಘವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಜಙ್ಘಸತ್ಥವಸೇನ ವಣಿಜ್ಜಂ ಆಹ, **ಥಲವಣಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸಕಟಸತ್ಥವಸೇನ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಾವಾಪಣಾದಿವಸೇನ ವೋಹಾರಂ। **ವಣಿಪ್ಪಥೋ**ತಿ ವಣಿಜಮಗ್ಗೋ, ದಾನಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಸಂವೋಹಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಸೂನಂ ಅಸನಕಮ್ಮಂ **ಇಸ್ಸತ್ತಂ,** ಧನುಸಿಪ್ಪೇನ ಜೀವಿಕಾ, ಇಧ ಪನ ಇಸ್ಸತ್ತಂ ವಿಯಾತಿ **ಇಸ್ಸತ್ತಂ,** ಸಬ್ಬಆವುಧಜೀವಿಕಾತಿ ಆಹ "**ಆವುಧಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾನಕಮ್ಮ**"ನ್ತಿ। ಪೋರೋಹಿಚ್ಚಾಮಚ್ಚಕಮ್ಮಾದಿ **ರಾಜಕಮ್ಮಂ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ರಥಸಿಪ್ಪಖತ್ತವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪಾದಿ-ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ಮಹಾಸಿಪ್ಪಂ ಖುದ್ದಕಸಿಪ್ಪಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೀತಸ್ಸ ಪುರಕ್ಖತೋ**ತಿ ಸೀತಸ್ಸ ಪುರತೋ ಕತೋ। ಯೋ ಹಿ ಸೀತಕಾಲೇ ಜೀವಿಕಾಹೇತು ಸೀತಲಪದೇಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ, ಸೋ ವಾಳಮಿಗಾದೀಹಿ ವಿಯ ಸೀತೇನ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನೋ ತೇನ ಪುರತೋ ಕತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಸೀತೇನ ಬಾಧಿಯಮಾನೋ**"ತಿ। **ಉಣ್ಹಸ್ಸ ಪುರಕ್ಖತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸರಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಂಸಪ್ಪಿತ್ವಾ। **ಘಟ್ಟಿಯಮಾನೋ**ತಿ ಹಿಂಸಿಯಮಾನೋ ಬಾಧಿಯಮಾನೋ। ಆಬಾಧನಂ **ಆಬಾಧೋ,** ಪೀಳಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಮಹೇತು**ನ್ತಿ ವಾ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ಯಥಾ "ವಿಸಮಂ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೪.೭೦)। ತಥಾ ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ಕಾಮಾನಮೇವ ಹೇತೂ**"ತಿ। **ಕಾಮಾನಂ ಹೇತೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುರಿಮಪದಾವಧಾರಣಮಯುತ್ತಂ ತದಞ್ಞಪಚ್ಚಯಪಟಿಕ್ಖೇಪಾಪತ್ತಿತೋ, ತಥಾ ಉತ್ತರಪದಾವಧಾರಣಂ ಕಾಮಾನಂ ಕದಾಚಿ ಅಹೇತುಭಾವಸ್ಸಪಿ ಸಮ್ಭವತೋ, ತಸ್ಮಾ "**ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಯೇವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಉಟ್ಠಹತೋತಿ ಇಮಿನಾ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಜೀವಸಮುಟ್ಠಾಪಕವೀರಿಯೇನಾ"**ತಿ। **ತಂ ವೀರಿಯನ್ತಿ** ಆಜೀವಿಕಸಮುಟ್ಠಾಪಕವೀರಿಯಂ। **ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಘಟೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಆರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ। **ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಬಲವಸೋಕೇನ ಸೋಚತೀತಿ** ಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪೇನ ಅನ್ತೋ ನಿಜ್ಝಾಯತಿ। **ಕಾಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನದುಕ್ಖೇನಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಸೋಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಕಾಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನದುಕ್ಖೇನ। ಸೋಕುದ್ದೇಸೇನ ತಂ ತಂ ವಿಪ್ಪಲಪೇನ್ತೋ ವಾ **ಪರಿದೇವತಿ। ಉರಂ ತಾಳೇತ್ವಾತಿ** ವಕ್ಖಪ್ಪದೇಸಂ ಪಹರಿತ್ವಾ। **"ಮೋಘ"**ನ್ತಿಆದಿ ಪರಿದೇವನಾಕಾರದಸ್ಸನಞ್ಚೇವ ಸಮ್ಮೋಹಾಪಜ್ಜನಾಕಾರದಸ್ಸನಞ್ಚ। **ಮೇತಿ** ವತ್ವಾ ಪುನ **ನೋತಿ** ಪುಥುವಚನಂ ಅತ್ತನೋ ಉಭಯಥಾಪಿ ವೋಹರಿತಬ್ಬತೋ, ಬ್ಯಾಮೂಳ್ಹವಚನಂ ವಾ ಸೋಕವಸೇನ।

೧೬೮. ಇಧ ಕಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಸೇಸತೋ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಗಹಿತಾತಿ ಕಾಮಾದಿಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ, ನಾನನ್ತರಿಯತಾಯ ಪನ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ಗಹಿತೋ ಏವ। **ಅಸಿಚಮ್ಮನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಚಮ್ಮ**ಗ್ಗಹಣೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಚಮ್ಮಮಯಸ್ಸ, ಚಮ್ಮಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಸ್ಸೇವ ವಾ ಗಹಣಂ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಆವುಧಬಾಧಕಸ್ಸ ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಖೇಟಕಫಲಕಾದೀನೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸರಾದಿಸಙ್ಗಹೋ। **ಧನುಕಲಾಪಂ ಸನ್ನಯ್ಹಿತ್ವಾತಿ** ಧನುಞ್ಚೇವ ಖುರಪ್ಪತೂಣಿಞ್ಚ ಸನ್ನಯ್ಹಿತ್ವಾ, ಧನುದಣ್ಡಸ್ಸ ಜಿಯಾಯ ತಥಾಭಾವಕರಣಾದಿಪಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೫.೭೬) ಧನುನೋ ಸನ್ನಯ್ಹನನ್ತಿ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಸೇನಾನಂ ಬ್ಯೂಹಸಂವಿಧಾನೇನ ವಾ **ಉಭತೋಬ್ಯೂಳ್ಹಂ। ವಿಜ್ಜೋತಲನ್ತೇಸೂತಿ** ನಿಸಿತಪೀತಫಲತಾಯ ವಿಜ್ಜೋತನವಸೇನ ಪರಿವತ್ತಮಾನೇಸು।

ಪಾಕಾರಸಮೀಪಾತಿಸಞ್ಚಾರತಾಯ ಪಾಕಾರಪಾದಾ **ಉಪಕಾರಿಯೋ,** ಯಾ "ಉದ್ದಾಪಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಸತದನ್ತೇನಾತಿ** ಅನೇಕಸತದನ್ತಕೇನ, ಯಸ್ಸ ತಿಖಿಣದನ್ತಾನಿ ಅನೇಕಸತಾನಿ ಮೂಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಅತಿಭಾರತಾಯ ದಸವೀಸಮತ್ತಾಪಿ ಜನಾ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಯನ್ತವಸೇನ ಪನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಟ್ಠದನ್ತಾಕಾರೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಓಮದ್ದನ್ತೀತಿ** ಓಟ್ಠಪೇನ್ತಿ।

೧೬೯. **ಸನ್ಧಿಮ್ಪಿ ಛಿನ್ದನ್ತಿ** ಚೋರಿಕಾಯ ಜೀವಿತುಕಾಮಾ। **ನಿಲ್ಲೋಪನ್ತಿ** ನಿಸ್ಸೇಸವಿಲೋಪಂ, ಏಕಂ ಪರಿತ್ತಂ ಗಾಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಕರಮರಗ್ಗಹಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾವಿಲೋಪ"**ನ್ತಿ। **ಪನ್ಥದುಹನಕಮ್ಮಂ** ಅಟವಿಮಗ್ಗೇ ಠತ್ವಾ ಅದ್ಧಿಕಾನಂ ವಿಲುಮ್ಪನಂ। **ಪಹಾರಸಾಧನತ್ಥಂ** (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೧) ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರಸ್ಸ ಸುಖಸಿದ್ಧಿಅತ್ಥಂ। ಕಞ್ಜಿತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕಞ್ಜಿಯಂ, ಆರನಾಲಂ। ಯಂ "ಬಿಲಙ್ಗ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಯತ್ಥ ಸಿಞ್ಚತಿ, ಸಾ **ಕಞ್ಜಿಯಉಕ್ಖಲಿಕಾ।** ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಕಸದಿಸಕರಣಂ **ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಯಂ। ಸೀಸಕಪಾಲಂ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾತಿ** ಅಯೋಗುಳಪವೇಸನಪ್ಪಮಾಣಂ ಛಿದ್ದಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಕಮ್ಮಕಾರಣನ್ತಿ** ಸಙ್ಖಂ ವಿಯ ಮುಣ್ಡಕಮ್ಮಕಾರಣಂ।

ರಾಹುಮುಖಕಮ್ಮಕಾರಣನ್ತಿ ರಾಹುಮುಖಗತ-ಸೂರಿಯಸದಿಸ-ಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಜೋತಿಮಾಲಿಕನ್ತಿ** ಜೋತಿಮಾಲವನ್ತಂ ಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಹತ್ಥಪಜ್ಜೋತಿಕನ್ತಿ** ಹತ್ಥಪಜ್ಜೋತನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಏರಕವತ್ತಕಮ್ಮಕಾರಣನ್ತಿ** ಏರಕವತ್ತಸದಿಸೇ ಸರೀರತೋ ಬದ್ಧೇ ಉಪ್ಪಾಟನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಚೀರಕವಾಸಿಕಕಮ್ಮಕಾರಣನ್ತಿ** ಸರೀರತೋ ಉಪ್ಪಾಟಿತಬದ್ಧಚೀರಕಾಹಿ ನಿವಾಸಾಪನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಯಥಾ ಗೀವತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬದ್ಧೇ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಕಟಿಯಮೇವ ಠಪೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಗೋಪ್ಫಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಕಟಿಯಮೇವ ಠಪೇನ್ತಿ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ **"ಕಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಗೋಪ್ಫಕೇಸು ಠಪೇನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಣೇಯ್ಯಕಕಮ್ಮಕಾರಣನ್ತಿ** ಏಣೀಮಿಗಸದಿಸಕಮ್ಮಕಾರಣಂ । **ಅಯವಲಯಾನಿ ದತ್ವಾತಿ** ಅಯವಲಯಾನಿ ಪಟಿಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ। **ಅಯಸೂಲಾನಿ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೀತಿ** ಕಪ್ಪರಜಣ್ಣುಕಕೋಟೀಸು ಅಯಸೂಲಾನಿ ಪವೇಸೇನ್ತಿ। ನ್ತಿ ತಂ ತಥಾಕತಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ಸತ್ತಂ।

ಬಳಿಸಮಂಸಿಕನ್ತಿ ಬಳಿಸೇಹಿ ಮಂಸುಪ್ಪಾಟನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಕಹಾಪಣಿಕನ್ತಿ** ಕಹಾಪಣಮತ್ತಸೋ ಛಿನ್ದನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೀತಿ** ಛಿನ್ದನ್ತಿ। **ಖಾರಾಪತಚ್ಛಿಕನ್ತಿ** ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ಖಾರಾವಸಿಞ್ಚನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಪಲಿಘಪರಿವತ್ತಿಕನ್ತಿ** ಪಲಿಘಸ್ಸ ವಿಯ ಪರಿವತ್ತನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಕರೋನ್ತಿ** ಅಯಸೂಲಸ್ಸ ಕೋಟ್ಟನೇನ। **ಪಲಾಲಪೀಠಕನ್ತಿ** ಪಲಾಲಪೀಠಸ್ಸ ವಿಯ ಸರೀರಸ್ಸ

ಸಂವೇಲ್ಲನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಕಾರಣಿಕಾ**ತಿ ಘಾತನಕಾರಕಾ। **ಪಲಾಲವಟ್ಟಿಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಲಾಲಪೀಠಂ ಕರೋನ್ತಾ ಪಲಾಲವಟ್ಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಂವೇಲ್ಲನವಸೇನ ನಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೧) ವೇಠೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಛಾತಕೇಹೀ**ತಿ ಬುಭುಕ್ಖಿತೇಹಿ ಕೋಲೇಯ್ಯಕಸುನಖೇಹಿ। ಬಲವನ್ತೋ ಹಿ ತೇ ಜವಯೋಗ್ಗಾ ಸೂರಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಕಮ್ಮವಸೇನ ಸಮ್ಪರೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸಮ್ಪರಾಯೋ, ಪರಲೋಕೋ। ತತ್ಥ ಭವೋತಿ **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ**।

೧೭೦. ಛನ್ದರಾಗೋ ವಿನೀಯತಿ ಚೇವ ಪಹೀಯತಿ ಚ ಏತ್ಥಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಛನ್ದರಾಗವಿನಯೋ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನಞ್ಚಾ**ತಿ। ತೇನಾಹ “**ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹೀ**”ತಿ। ತತ್ಥ **ಆಗಮ್ಮಾ**ತಿ ಇದಂ ಯೋ ಛನ್ದರಾಗಂ ವಿನೇತಿ ಪಜಹತಿ, ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಞಾತತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ। ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ? **ತಥಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಜಾನನಕಭಾವಾಯ।

೧೭೧. **ಅಪರಿತ್ತೇನಾ**ತಿ ಅಹೀನೇನ। **ವಿಪುಲೇನಾ**ತಿ ಮಹತಾ। ಯದಿ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ವಣ್ಣದಸಕಂ ಕಸ್ಮಾ ನ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ “**ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ಭೋಜನಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ಅಲಾಭೇಪೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “**ದುಗ್ಗತಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸಪೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ವಣ್ಣಾಯತನಂ ಪಸೀದತಿ** ಮಂಸಸ್ಸ ಪರಿಬ್ರೂಹನತೋ ಥನಮಂಸಾನಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ ಜಾಯನ್ತಿ। ವಣ್ಣೇತಿ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ**। ಸೋ ಏವ ಸಾಮಗ್ಗೋಪಭೋಗಾದಿನಾ ನಿಭಾತೀತಿ **ನಿಭಾ**। ತೇನಾಹ “**ವಣ್ಣನಿಭಾತಿ ವಣ್ಣೋಯೇವಾ**”ತಿ।

ಭೋಗ್ಗನ್ತಿ ಅತಿವಿಯ ವಙ್ಕತಾಯ ಭೋಗ್ಗಂ। ತಾದಿಸಂ ಪನ ಸರೀರಂ ಭಗ್ಗಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಭಗ್ಗ**”ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ “**ಇಮಿನಾಪಿಸ್ಸ ವಙ್ಕಭಾವಮೇವ ದೀಪೇತೀ**”ತಿ। ದನ್ತಾನಂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನತಾಯ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಪತನೇನ ಚ **ಖಣ್ಡಿತದನ್ತಂ**। ಕೇಸಾನಂ ಸೇತವಣ್ಣತಾಯ ಪಲಿತನ್ತಿ ಆಹ “**ಪಣ್ಡರಕೇಸ**”ನ್ತಿ। ಕೇಸಾನಂ ಮತ್ತಸೋ ಸಿಯನೇ ಖಲ್ಲಾಟವೋಹಾರೋತಿ ಬಹುಸೋ ಸಿಯನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಮಹಾಖಲ್ಲಾಟಸೀಸ**”ನ್ತಿ। ವಸ್ಸಸತಿಕಕಾಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತಿಲಕಾನಿ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ತಿಲಕಾಹತಗತ್ತ**”ನ್ತಿ। ತಾನಿ ಪನ ಕಾನಿಚಿ ಸೇತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಕಾನಿಚಿ ಕಾಳಾನೀತಿ ಆಹ “**ಸೇತಕಾಳತಿಲಕೇಹೀ**”ತಿ। **ಬ್ಯಾಧಿಕ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾತಬ್ಯಾಧಿಂ। **ಬಾಳ್ಹಗಿಲಾನ**ನ್ತಿ ಮಾರಣನ್ತಿ ಕಗೇಲಞ್ಞೇನ ಗಿಲಾನಂ।

೧೭೩. **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಣಸಮಯೇ। **ನ ಚೇತೇತೀ**ತಿ ನ ಅಭಿಸನ್ದಹತಿ। ಬ್ಯಾಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಬ್ಯಾಬಾಧೋ, ಬ್ಯಾಬಾಧೋವ ಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ, ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಬ್ಯಾಬಜ್ಝನ್ತಿ **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ,** ದುಕ್ಖರಹಿತಂ। ತೇನಾಹ “**ನಿದ್ದುಕ್ಖಮೇವಾ**”ತಿ।

೧೭೪. **ಅನಿಚ್ಚಾದಿಆಕಾರೋ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರೋ ದುಕ್ಖಾಕಾರೋ ವಿಪರಿಣಾಮಾಕಾರೋ ಚಲಾದಿಆಕಾರೋ ಚ।

ಮಹಾದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ಚೂಳದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೫. **ಸಕ್ಕೇಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ತಂ ಏಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸೋ ಹೀ**”ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಯೇನ ರಾಜಕುಮಾರಾ ಸಕ್ಯಾ ನಾಮ ಜಾತಾ, ಯತೋ ತೇಸಂ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ ಜನಪದೋ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ “**ಸಕ್ಯಾನಂ ಪನ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅಮ್ಬಟ್ಠಸುತ್ತೇ ಆಗತಾವಾ**”ತಿ। **ಕಪಿಲವತ್ಥೂತಿ ವುತ್ತಂ** ಪುರಿಮಸಞ್ಞಾವಸೇನ।

ನಾನಪ್ಪಕಾರಕನ್ತಿ “ಲೋಭಧಮ್ಮಾ”ತಿ ಬಹುವಚನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ವದತಿ। ಲೋಭೋ ಹಿ ತೇನ ತೇನ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೇನ “ಛನ್ದೋ ರಾಗೋತಣ್ಹಾ ಆಸತ್ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದೋ, ಲುಬ್ಭನಲಕ್ಖಣೇನ ಪನ “ಲೋಭೋ”ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **“ನಾನಪ್ಪಕಾರಕಂ ಲೋಭಂಯೇವಾ”**ತಿ। ತಥಾ “ದೋಸೋ ಪಟಿಘೋ ಕೋಧೋ ಉಪನಾಹೋ ವಿರೋಧೋ”ತಿಆದಿನಾ, “ಮುಯ್ಹನಂ ಅಸಮಪೇಕ್ಖನಂ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ದುಮ್ಮೇಜ್ಝಂ ಬಾಲ್ಯ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೩೯೦) ಚ ದೋಸಮೋಹಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಇತರೇಸುಪಿ ದ್ವೀಸು ಏಸೇವ ನಯೋ”**ತಿ। **ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾತಿ** ಪರಿತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಆದಾಯ। ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಗಹಣೇ ಆಗತ”**ನ್ತಿ। **ಪರಿಯಾದಿಯತೀತಿ** ಪರಿಕ್ಖೀಣೋತಿ। ದೀ-ಸದ್ದಞ್ಹಿ ಸದ್ದವಿದೂ ಖಯತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ।

ಏಕದಾತಿ ಆಮೇಡಿತಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **“ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ”**ತಿ। **ಲೋಭದೋಸಮೋಹಾತಿ** ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಾವಸೇಸಾ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಾ। **ನಿರವಸೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ,** ಅಞ್ಞಥಾ ದುತಿಯಮಗ್ಗೇನ ಕಿಂ ಕತಂ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸಮುದಾಚಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಪನ ದಿಸ್ವಾ **“ಅಪ್ಪಹೀನಂ ಮೇ ಅತ್ಥೀ”ತಿಪಿ ಜಾನಾತಿ**। ಏವಂ ಕಥಂ ನಿರವಸೇಸಪ್ಪಹಾನಸಞ್ಞಾತಿ ಆಹ **“ಅಪ್ಪಹೀನಕಂ...ಪೇ॰... ಸಞ್ಞೀ ಹೋತೀ”**ತಿ। ಏವಂ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಸಂಸಯಸ್ಸ “ಕೋ ಸು ನಾಮ ಮೇ ಧಮ್ಮೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ **ಏವಂ ಸನ್ದೇಹೋ ಕಥಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**”ತಿ ವತ್ವಾ **“ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಅಕೋವಿದತ್ತಾ”**ತಿ ಕಾರಣಮಾಹ। ವಿನಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಿಯ ಹಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಂ ಅಕುಸಲತಾಯ ಅರಿಯಾನಮ್ಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಮತಿಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಯಥಾ ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನಸಮ್ಮೋಹಾನನ್ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಅವಿಸಯೇ ಅನಭಿಜಾನನಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಕೋಸಲ್ಲೇನ ಕಿಮೇತ್ಥ ಪಯೋಜನಂ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಮತ್ತೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನತ್ಥೀ”**ತಿ ಆಹ। ಇತರೋ “ನತ್ಥೀ”ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ ಕತ್ವಾ “ಅತ್ಥೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಾತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। **ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ। ಯಥಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ನ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಇಮಾಸು ಪನಾ”**ತಿಆದಿ।

೧೭೬. **ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ** ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ತವ ಸನ್ತಾನೇ”**ತಿ। **ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ** ಅನವಸೇಸತೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ। **ದುವಿಧೇತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮೇ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ಹಿ ಯದಗ್ಗೇನ ಅಸ್ಸಾದೀಯತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜೀಯತಿ।

೧೭೭. ಅಸ್ಸಾದೀಯತೀತಿ ಅಸ್ಸಾದೋ, ಸುಖಂ। ಅಪ್ಪೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋ ಅಸ್ಸಾದೋ ಏತೇಸೂತಿ **ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾ**। ತೇನಾಹ **“ಪರಿತ್ತಸುಖಾ”**ತಿ। ಪರಿಯೇಸನದುಕ್ಖಾದಿಹೇತುಕಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ತತ್ಥ ದುಚ್ಚರಿತಚರಣೇನ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಚ ದುಕ್ಖಮೇತ್ಥ ಕಾಮೇಸು ಬಹುಕನ್ತಿ **ಬಹುದುಕ್ಖಾ**। **ಬಹುಪಾಯಾಸಾತಿ** ಬಹುಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸಾ। ತೇ ಪನ ಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸಾ ವಕ್ಖಮಾನನಯೇನ ಬಹೂಯೇವೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾಪೀತಿ ಆಹ **“ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕ...ಪೇ॰... ಬಹೂ”**ತಿ। ತೇ ಚ ಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಯಸ್ಮಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಾಯಕರಾ ಇಧ ಚೇವ ಪರಲೋಕೇ ಚ ಆದೀನವಕಾರಣಞ್ಚ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕ...ಪೇ॰... ಬಹೂ”**ತಿ। **ಏವಂ ಚೇಪೀತಿ** ಏವಂ “ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾ ಕಾಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ಆಕಾರೇನ। **ನಯೇನಾತಿ** ಧಮ್ಮೇನ। **ಕಾರಣೇನಾತಿ** ಯುತ್ತಿಯಾ। ಸುಟ್ಠು ದಿಟ್ಠಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। ಸಾ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ವಿಸೇಸತೋ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇನಾಹ **“ಹೇಟ್ಠಾಮಗ್ಗದ್ವಯಞಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। **ಪೀತಿಸುಖನ್ತಿ** ಪೀತಿಸುಖವನ್ತಂ ಝಾನದ್ವಯಂ। **ದ್ವೇ ಮಗ್ಗೇತಿ** ಹೇಟ್ಠಾಮಗ್ಗೇ। ಆವಟ್ಟನಸೀಲೋ ಆಭುಜನಸೀಲೋ ನ ಹೋತೀತಿ **ಅನಾವಟ್ಟೀ ನೇವ ಹೋತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನಕಾಮರಾಗಛನ್ದೋ। ತೇನಾಹ **“ಕಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ಓರೋಧನಾಟಕಾ ಪಜಹನಪಞ್ಞಾತಿ** ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮಾಹ।

೧೭೯. **ಅಸ್ಸಾದೋಪಿ ಕಥಿತೋ,** “ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾ”ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಯಾವತಕೋ ಕಾಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದೋ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಚಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ **ಆದೀನವೋಪಿ ಕಥಿತೋ** ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಸೇಸಸ್ಸಆದೀನವಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। **ತಂ ಕಥೇತುನ್ತಿ** ತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ “ಏಕನ್ತಸುಖಪಟಿಸಂವೇದೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಥೇತುಂ। **ಇಮೇಹಿ ಅನ್ತೇಹೀತಿ** “ಪಞ್ಚಿಮೇ,

ಮಹಾನಾಮ, ಕಾಮಗುಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕಾಮಗುಣದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಂ "ಉಬ್ಭಟ್ಠಕಾ ಹೋನ್ತಿ ಆಸನಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಅನ್ತೇಹಿ ಮುತ್ತಂ ಮಮ ಸಾಸನನ್ತಿ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **"ಉಪರಿಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸೀಸೇನ ಸಕಲಸಾಸನಂ ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಗಿಜ್ಝಸದಿಸೋ ಕೂಟೋತಿ ಮಜ್ಝೇಪದಲೋಪೀಸಮಾಸೋ ಯಥಾ "ಸಾಕಪತ್ಥಿವೋ"ತಿ (ಪಾಣಿನಿ॰ ೨.೧.೬೦)। ದುತಿಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಗಿಜ್ಝವನ್ತತಾಯ ಗಿಜ್ಝಾ ಕೂಟೇ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಗಿಜ್ಝಕೂಟೋ।** ಉದ್ಧಂಯೇವ ತಿಟ್ಠನಕಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ವುಟ್ಠಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏಕಟ್ಠಾನೇನೇವ ತಿಟ್ಠನಕಾ। ತೇನಾಹ **"ಅನಿಸಿನ್ನಾ"**ತಿ। **ನಿಗಣ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ನಾಟಪುತ್ತಸ್ಸ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪರಿಸೇಸನ್ತಿ **ಅಪರಿಸೇಸಂ।** ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಭವಚನಮತ್ತಮಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಅಪರಿಸೇಸಸಞ್ಞಾತ"**ನ್ತಿ। ನಿಚ್ಚಟ್ಠೇನ ಸತತ-ಸದ್ದೇನ ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪವತ್ತಿ ಜೋತಿತಾ ಸಿಯಾತಿ **"ಸಮಿತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೧೮೦. **ಯಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಜ್ಜರಣಖೇಪನಂ ನಾಮ ವಿಞ್ಞಾನಂ ಕಿಚ್ಚಂ, ವಿಞ್ಞುನಾ ಚ ಪುರಿಸೇನ ಕತಾಕತಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಪುರಾಣಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಬ್ಯನ್ತಿಭಾವಂ ಕರೋನ್ತೇಹಿ ಪಠಮಂ ತಾವ ಏತ್ತಕಾನಿ ಪುರಾಣಾನಿ ಕಮ್ಮಾನೀತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾನಿ, ತತೋ "ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಕತೇನ ತಪಸಾ ಏತ್ತಕಾನಿ ತಾನಿ ಬ್ಯನ್ತಿಕತಾನಿ, ಇದಾನಿ ಏತ್ತಕಾನಿ ಕಾತಬ್ಬಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಯಂ ವಿಧಿ ಪುರಿಸೇನ ವಿಯ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ತುಮ್ಹೇಹಿಪಿ ತಥಾ ಞಾತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ"**ತಿ। **ಸುದ್ಧನ್ತ**ನ್ತಿ ಸುದ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸಂ, ಆಯತಿಂ ಅನವಸ್ಸವಸಿದ್ಧಂ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಂ, ತತೋ ವಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುದ್ಧನ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಪುಚ್ಛತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಕುಸಲಾನಂ ಪಹಾನಂ, ಕುಸಲಾನಂ ಭಾವನಾ ಚ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನಿಗಣ್ಠಸಮಯೇ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾಯ ಅಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಕುತೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವಂ ಅಜಾನನಭಾವೇ ಸತೀತಿ "ಅಹುವಮ್ಹೇವ ಮಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಜಾನನೇ ಸತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಅಞ್ಞಾಯಮಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲುದ್ದಾ**ತಿ ಘೋರಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ನಿಹೀನಮೇವ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಲುದ್ದಾಚಾರಾ"**ತಿ। **ಲೋಹಿತಪಾಣಿತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ** ತಜ್ಜಾಕಿರಿಯಾಚರಣತೋ। ಮಾಗವಿಕಕೇವಟ್ಟಚೋರಘಾತಕಾದಯೋ **ಮಾಗವಿಕಾದಯೋ। ಕಕ್ಖಳಕಮ್ಮಾ**ತಿ ಫರುಸಕಮ್ಮಾ। **ತೇ ನಿಗಣ್ಠೇಸು ಪಬ್ಬಜನ್ತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಮಹಾದುಕ್ಖಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಹಿ ತುಮ್ಹೇ ಏತರಹಿ ಈದಿಸಂ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವಾದೇತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಂ, ಸಮಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖೇನ ಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಸುಖೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಸುಖೇನ, ಸುಖಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ವಿಮೋಕ್ಖಸುಖಂ, ಇಧ ಲೋಕೇ ಸುಖಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಾ ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದಿದುಕ್ಖಪಟಿಪತ್ತಿಯಾವ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ಮೋಕ್ಖಸುಖಮ್ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸರೀರಾವಯವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಬಿಮ್ಬಿನೋ ಸಾರೋತಿ **ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ। ತೇ ನಿಗಣ್ಠಾ...ಪೇ॰... ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ,** ನ ಪನ ಭಗವತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಪಣೀತಂ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಪಟಿವೇದನಂ ಜಾನನ್ತಿ। **ಸಹಸಾ**ತಿ ರವಾ। **ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾ**ತಿ ನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಅವಿಚಾರೇತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಸಾಹಸಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಞ್ಞಾಹಿ ವೇದನಾಹಿ ಅವೋಮಿಸ್ಸಂ ಏಕನ್ತಂ ಸುಖಂ **ಏಕನ್ತಸುಖಂ,** ತಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವೇದೀ। ತೇನಾಹ **"ನಿರನ್ತರಸುಖಪಟಿಸಂವೇದೀ"**ತಿ। **ಕಥಾಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥ**ನ್ತಿ "ಏಕನ್ತಸುಖಪಟಿಸಂವೇದೀ"ತಿ ಏವಂ ಆರದ್ಧಕಥಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ। **ರಾಜವಾರೇ**ತಿ ರಾಜಾನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಆಗತದೇಸನಾವಾರೇ। **ಸುಖಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ಹೋತೀತಿ** "ಯದಿ ಸತ್ತ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾನಿ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ಕಿಂ ಛ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾನಿ ಪಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛನಸುಖಂ ಹೋತಿ। "ಅಹಂ ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತೋ **ಸುದ್ಧವಾರೋ** ಸುದ್ಧನಿಸ್ಸನ್ದಸ್ಸ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಸ್ಸ ವಸೇನ ಆಗತತ್ತಾ। **ಅನಚ್ಛರಿಯಂ ಹೋತಿ,** ಸತ್ತ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾನಿ ಪಹೋನ್ತಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವೇ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ। **ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ** ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ।

ಚೂಳದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ಅನುಮಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೧. **ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನಾತಿ** "ಕುರೂಸು, ಸಕ್ಕೇಸೂ"ತಿ ಚ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ, "ಭಗ್ಗಾ ನಾಮ ಜಾನಪದಿನೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವಚನತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವತ್ಥುಪರಿಗ್ಗಹದಿವಸೇತಿ** ನಗರಮಾಪನತ್ಥಂ ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಚರಿಯೇನ ನಗರಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನದಿವಸೇ। **ಅಥಾತಿ** ಪಚ್ಛಾ। **ನಗರೇ ನಿಮ್ಮಿತೇತಿ** ತತ್ಥ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ನಗರೇ ಮಾಪಿತೇ। ತಮೇವ ಸುಸುಮಾರಗಿರಣಂ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ **"ಸುಸುಮಾರಗಿರಿ"ತ್ವೇವಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು।** ಸುಸುಮಾರಸಣ್ಠಾನತ್ತಾ ಸುಸುಮಾರೋ ನಾಮ ಏಕೋ ಗಿರಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಸುಸುಮಾರಗಿರಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **"ಸುಸುಮಾರಗಿರೀ"**ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಕೇಚಿ। **ಭೇಸಕಳಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ ಘಮ್ಮಣ್ಡಗಚ್ಛಂ, ಕೇಚಿ "ಸೇತರುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಬಹುಲತಾಯ ಪನ ತಂ ವನಂ ಭೇಸಕಳಾವನನ್ತೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। **ಭೇಸೋ** ನಾಮ ಏಕೋ ಯಕ್ಖೋ ಅಯುತ್ತಕಾರೀ, ತಸ್ಸ ತತೋ ಗಳಿತಟ್ಠಾನತಾಯ ತಂ ವನಂ **ಭೇಸಗಳಾವನಂ** ನಾಮ ಜಾತನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಅಭಯದಿನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಜಾತಂ** ವಿರೂಳ್ಹಂ, ಸಂವದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇಚ್ಛಾಪೇತೀತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ ವತ್ಥುಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಇಚ್ಛಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತದತ್ಥಾಯ ತೇಸಂ ಅತ್ತಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಠಮಂ ದಿನ್ನೋ ಹಿತೂಪದೇಸೋ **ಓವಾದೋ,** ಅಪರಾಪರಂ ದಿನ್ನೋ **ಅನುಸಾಸನೀ।** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾತೀತವಿಸಯೋ ವಾ **ಓವಾದೋ,** ಅನಾಗತವಿಸಯೋ **ಅನುಸಾಸನೀ।** ಓತಿಣ್ಣವತ್ಥುಕೋ **ಓವಾದೋ,** ಇತರೋ **ಅನುಸಾಸನೀ। ಸೋ ಚಾತಿ** ಏವಂ ಪವಾರೇತಾ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು। ದುಕ್ಖಂ ವಚೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಿಪ್ಪಟಿಕೂಲಗ್ಗಾಹೇ ವಿಪಚ್ಚನೀಕಸಾತೇ ಅನಾದರೇ ಪುಗ್ಗಲೇತಿ **ದುಬ್ಬಚೋ।** ತೇನಾಹ **"ದುಕ್ಖೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ"**ತಿ। **ಉಪರಿ ಆಗತೇಹೀತಿ** "ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧) ಆಗತೇಹಿ ಸೋಳಸಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ। ಪಕಾರೇಹಿ ಆವಹಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ, ತತೋ ಪದಕ್ಖಿಣತೋ ಗಹಣಸೀಲೋ ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹೀ, ನ ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹೀ **ಅಪ್ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹೀ। ವಾಮತೋತಿ** ಅಪಸಬ್ಯತೋ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಸನ್ತಸಮ್ಭಾವನಪತ್ಥನಾನನ್ತಿ ಅಸನ್ತೇಹಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮ್ಭಾವನಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾಭೂತಾನಂ। ಪಟಿ-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚತ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೋ, ಫರಣಂ ವಾಯಮನಂ ಇಧ ತಥಾವಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಪ್ಫರತೀತಿ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೋ ಪಚ್ಚನೀಕೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ। **ಅಪಸಾದೇತೀತಿ** ಖಿಪೇತಿ ತಜ್ಜೇತಿ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಪರಂ ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಘಟ್ಟೇತೀ"**ತಿ। **ಪಟಿಆರೋಪೇತೀತಿ** ಯಾದಿಸೇನ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಗಭೂತಂ ದೋಸಂ ಚೋದಕಸ್ಸ ಉಪರಿ ಆರೋಪೇತಿ।

ಪಟಿಚರತೀತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೯೮) ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ಚರತಿ ಪವತ್ತತಿ, ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಚರತಿ-ಸದ್ದೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತೀ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞೇನಞ್ಞನ್ತಿ** ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ವಚನಂ ವಾತಿ** ಯಂ ಚೋದಕೇನ ಚುದಿತಕಸ್ಸ ದೋಸವಿಭಾವನಂ ಕಾರಣಂ, ವಚನಂ ವಾ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಕಾರಣೇನ, ವಚನೇನ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ। **ಕಾರಣೇನಾತಿ** ಚೋದನಾಯ ಅಮೂಲಿಕಭಾವದೀಪನಿಯಾ ಯುತ್ತಿಯಾ। **ವಚನೇನಾತಿ** ತದತ್ಥಬೋಧನೇನ। **ಕೋ ಆಪನ್ನೋ**ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪಾಪಜ್ಜನಂ ಅಞ್ಞೇನಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಕಥಾಅಪನಾಮನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇವ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ತೇನಾಹ **"ಇತ್ಥನ್ನಾಮ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಅಪದೀಯನ್ತಿ ದೋಸಾ ಏತೇನ ರಕ್ಖೀಯನ್ತಿ, ಲೂಯನ್ತಿ, ಛಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವಾ **ಅಪದಾನಂ,** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೨) ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ, ಮಿಚ್ಛಾ ವಾ ಪವತ್ತಪಯೋಗೋ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ತನೋ ಚರಿಯಾಯಾ"**ತಿ।

೧೮೩. **ಅನುಮಿನಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಅನು ಅನು ಮಿನಿತಬ್ಬೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ। **ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಮಿನಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಚ ಇದಂ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ಅನುಮಿನಿತಬ್ಬೋ ತುಲೇತಬ್ಬೋ ತೀರೇತಬ್ಬೋ"**ತಿ। **ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಮಿನಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ವಾ ಅತ್ತನಿ ಅನುಮಾನಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ಅಪ್ಪಿಯಭಾವಾವಹಾ ಮಯಿ ಪವತ್ತಾ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಪಾಪಿಚ್ಛಾಭಾವತೋ

ಪರಸ್ಮಿಂ ಪವತ್ತಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ವಿಯ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಧಮ್ಮೇಸುಪಿ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಪಿಯಭಾವಂ ಇಚ್ಛನ್ತೇನ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಹೇತುಭಾವತೋ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಾದಿಪ್ಪಹಾನಂ ವಿಯ। ಸೇಸಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೮೪. **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ**ತಿ "ನ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಪಾಪಿಕಾನಂ ಇಚ್ಛಾನಂ ವಸಂ ಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪತಿ ಪತಿ ದಿವಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಅವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಪಹಾನಂ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ತಬ್ಬ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಭಾವತ್ಥತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಕಮ್ಮತ್ಥತಾವಸೇನ ಪನ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಅತ್ತಾನ"**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಿಕ್ಖನ್ತೇನಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖನ್ತೇನ। ತೇನಾಹ **"ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ"**ತಿ।

ತಿಲಕನ್ತಿ ಕಾಳತಿಲಸೇತತಿಲಾದಿತಿಲಕಂ। **ಸಬ್ಬಪ್ಪಹಾನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಪ್ಪಹಾನಂ। **ಫಲೇ ಆಗತೇ**ತಿ ಫಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ। **ನಿಬ್ಬಾನೇ ಆಗತೇ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। **ಭಿಕ್ಖುಪಾತಿಮೋಕ್ಖ**ನ್ತಿ "ಸೋ ಸಮಣೋ, ಸ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ, ನ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಏವ ನ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚಿದಂ ಭಿಕ್ಖುಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಇದಂ ದಿವಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತು"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ** ಅತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಏಕನ್ತಹೇತುಭಾವತೋ।

ಅನುಮಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಚೇತೋಖಿಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೫. ಚೇತೋ ತೇಹಿ ಖಿಲಯತಿ ಥದ್ಧಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ **ಚೇತೋಖಿಲಾ**। ತೇನಾಹ **"ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವಾ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಕ್ಲಾಪೀಜಾತಂ ಠಾನಂ ವಿಯ ಅಮನುಞ್ಞಂ ಖೇತ್ತಂ ವಿಯ ಚ ಖಾಣುಕನಿಚಿತಂ ಅಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಕಚವರಭಾವಾ ಖಾಣುಕಭಾವಾ"**ತಿ। "ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಚಿತ್ತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಪವತ್ತಿಭಾವತೋ ಕುಸಲಚಾರಸ್ಸ ಅವಸರಚಜನವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಬದ್ಧಂ ವಿಯ ಸಮೋರೋಧೇತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಮುಟ್ಠಿಯಂ ಕತ್ವಾ ವಿಯ ಗಣ್ಹನ್ತೀ"**ತಿ। ಸದ್ದತ್ಥತೋ ಪನ ಚೇತೋ ವಿರೂಪಂ ನಿಬನ್ಧೀಯತಿ ಸಂಯಮೀಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಚೇತಸೋ ವಿನಿಬನ್ಧಾ** ಯಸ್ಸ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸೀಲಂ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯತ್ತಾ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಮಗ್ಗಫಲಾವಹಂ ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ, ಸೋ ತಾದಿಸೇನ ಸೀಲೇನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ವುದ್ಧಿಂ ಆಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **"ಸೀಲೇನ ವುದ್ಧಿ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೋ ವಿರೂಳ್ಹಮೂಲೋ ವಿಯ ಪಾದಪೋ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ಸೋ ಸಾಸನೇ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ಆಪನ್ನೋತಿ ಆಹ **"ಮಗ್ಗೇನ ವಿರೂಳ್ಹಿ"**ನ್ತಿ। ಯೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ, ಸೋ ಅರಹಾ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ನಿಬ್ಬಾನೇನ ವೇಪುಲ್ಲ"**ನ್ತಿ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಮ್ಮಕಾಯೋ ವಿಯ ರೂಪಕಾಯೋಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರಗುಣಾಧಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಚ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರೀನಂ ಸಂಸಯವತ್ಥು ಹೋತಿಯೇವಾತಿ **"ಸರೀರೇ ವಾ ಗುಣೇ ವಾ ಕಙ್ಖತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇನ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಾದಯೋ ರೂಪಕಾಯಗುಣಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ ಅವಿನಾಭಾವತೋತಿ **"ದ್ವತ್ತಿಂಸವರಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತ"**ಮಿಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಅನಾವರಣಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅನನ್ತಾಪರಿಮೇಯ್ಯಭೇದಾ ಧಮ್ಮಕಾಯಗುಣಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಗ್ಗಹಣಮೇವ** ಕತಂ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಙ್ಖಹೀ**ತಿ "ಅಹೋ ವತ ತೇ ಗುಣಾ ನ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಭವೇಯ್ಯುಂ ವಾ"ತಿ ಪತ್ಥನುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಕಙ್ಖತಿ। ಪುರಿಮೋ ಹಿ ವಿಪರೀತಜ್ಝಾಸಯೋ, ಇತರೋ ಯಥಾಭೂತಞಾಣಜ್ಝಾಸಯೋ। **ವಿಚಿನನ್ತೋ**ತಿ ವಿಚಯಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ತೇ ವಿವೇಚೇತುಕಾಮೋ ತದಭಾವತೋ ಕಿಚ್ಛಂ ದುಕ್ಖಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಕಿಚ್ಛಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ತತ್ಥ ನಿಚ್ಛೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ವಿನಿಚ್ಛೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ। ವಿಗತಾ ಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। ಅಧಿಮೋಕ್ಖಂ ನ ಪಟಿಲಭತೀ**ತಿ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ಓಕಪ್ಪನವಸೇನ ಗುಣೇಸು ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ।

ಓತರಿತ್ವಾತಿ ಞಾಣೇನ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ। **ಪಸೀದಿತುನ್ತಿ** "ಪಸನ್ನರೂಪಧಮ್ಮಕಾಯಗುಣೇಹಿ ಭಗವಾ"ತಿ ಪಸೀದಿತುಂ। **ಅನಾವಿಲೋ** ಅಕಾಲುಸ್ಸೋ ಹೋತುಂ **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ**। "ಕಙ್ಖತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ದುಬ್ಬಲಾ ವಿಮತಿ ವುತ್ತಾ, "ವಿಚಿಕಿಚ್ಛತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ, "ನಾಧಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಬಲವತೀ, "ನ ಸಮ್ಪಸೀದತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಿವಿಧಾಯಪಿ ವಿಮತಿಯಾ ವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಕಾಲುಸ್ಸಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಆತಪ್ಪಾಯಾತಿಆದಿತೋ ತಪತಿ ಸನ್ತಪತಿ ಕಿಲೇಸೇತಿ **ಆತಪ್ಪಂ,** ಆರಮ್ಭಧಾತು, ತದತ್ಥಾಯ। **ಅನುಯೋಗಾಯಾತಿ** ಯಥಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಸರೋ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅನು ಅನು ಯುಞ್ಜನಂ **ಅನುಯೋಗೋ,** ನಿಕ್ಕಮಧಾತು, ತದತ್ಥಾಯ। ತೇನಾಹ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಯೋಗಾಯಾ"**ತಿ। **ಸಾತಚ್ಚಾಯಾತಿ** ಯಥಾ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಸತತಸ್ಸ ನಿರನ್ತರಪವತ್ತಸ್ಸ ಅನುಯೋಗಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಾತಚ್ಚಂ,** ಪರಕ್ಕಮಧಾತು, ತದತ್ಥಾಯ। **ಪಧಾನಾಯಾತಿ** ಸನ್ತಮೇವಂ ತಿವಿಧಧಾತುಸಂವಡ್ಢಿತಾನುಭಾವಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಸಮತ್ಥಂ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾತಂ ವೀರಿಯಂ, ತದತ್ಥಾಯ। ಏತ್ಥ ಚ ಆತಪ್ಪಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಮತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಙ್ಖಾವಸೇನ, ಪಗೇವ ಅನುಯೋಗಾದಿಅತ್ಥನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಪದಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ, ಅನವಸೇಸವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಾ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಆತಪ್ಪವೇವಚನಾನೇವ ಅನುಯೋಗಾದಿಪದಾನೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಭಗವಾ ಸತ್ಥರಿ ಕಙ್ಖಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಕಚವರಖಾಣುಕಭಾವೇನ ಅಕುಸಲಭಾವಾದಿಆಪಾದನತೋ ಚೇತೋಖಿಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಿಕ್ಖಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಚ ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮೇ ಚಾ"**ತಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಯತ್ಥ ಕಙ್ಖಾಯ ಸಮ್ಭವೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚತುರಾಸೀತಿ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಸಹಸ್ಸಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಯಿದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಪಟಿವೇಧಾವಹಭಾವಾದಿವಸೇನಪಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ತತ್ಥ ಸಂಸಯುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಯಥಾ ಚ ಪಟಿವೇಧೇ ಕಙ್ಖಾ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಅಧಿಗಮಧಮ್ಮೇಪಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೇ "ಕಸಿಣಾದಿಭಾವನಾಯ ಝಾನಾನಿ ಇಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। "ಕಸಿಣನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಆರುಪ್ಪಾತಿ, ಮೇತ್ತಾದಿನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಚತುತ್ಥಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಕಙ್ಖತಿಯೇವಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ನವಲೋಕುತ್ತರೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂಯೇವ ಕಙ್ಖಾಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕತ್ತಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಂ।

ಏವರೂಪನ್ತಿ ಏದಿಸಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ-ಉಜುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ-ಞಾಯಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ-ಸಾಮೀಚಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ-ಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಂ। **ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ**ದಯೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಧಮ್ಮಭೂತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಫಲಸಿಕ್ಖಾಹಿ ಇಮಾಸಂ ವಿಸೇಸೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಸಿಕ್ಖಾಗ್ಗಹಣೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಚ ಗುಣೇಸು ಅನಧಿಮುಚ್ಚನಅಸಮ್ಪಸೀದನವಸೇನ ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವೋ ಆಸಪ್ಪನಪರಿಸಪ್ಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಕಚವರಖಾಣುಕಭಾವೋ ಚ, ಏವಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಆಘಾತಚಣ್ಡಿಕ್ಕಾದಿವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವೋ ಚ ಉಪಹನನವಿರುಜ್ಝನಾದಿವಸೇನ ಕಚವರಖಾಣುಕಭಾವೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅರಿಯಸಙ್ಘವಿಸಯಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಪುಗ್ಗಲವಿಸಯಾ ಕಾಚಿ ನತ್ಥೀತಿ ಸಙ್ಘವಿಸಯಾವ ಗಹಿತಾ, ಸಾಸನಿಕವಸೇನ ಚಾಯಂ ಚೇತೋಖಿಲದೇಸನಾತಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀವಿಸಯೋವ ಕೋಪೋ ಗಹಿತೋ।

೧೮೬. ಯಥಾ ವತ್ಥುಕಾಮೋ, ಏವಂ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ಅಸ್ಸಾದನೀಯೋ ಏವಾತಿ **"ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಪೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ರೂಪತಣ್ಹಾ ಲೋಕೇ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ, ಏತ್ಥೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏತ್ಥ ನಿವಿಸಮಾನಾ ನಿವಿಸತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೩; ವಿಭ॰ ೨೦೩)। **ಕಾಮನಿದ್ದೇಸೇ** (ಮಹಾನಿ॰ ೧) ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮನೀಯಟ್ಠೇನ **"ಕಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ, ಬಲವಕಾಮರಾಗವತ್ಥುಭೂತಾಯೇವೇತ್ಥ ಕಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾತಿ। ವಿನಿಬದ್ಧವತ್ಥುಭಾವೇನ ಯಥಾ ವಿಸುಂ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯೋ ಗಹಿತೋ, ತಥಾ ಪರೇಸಂ ತಥಾರೂಪಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಸಮೂಹಟ್ಠೇನಾತಿ ಆಹ **"ರೂಪೇತಿ ಬಹಿದ್ಧಾರೂಪೇ"**ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ ರಾಗೋ ಝಾನಾದಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ

ವಿನಿಬದ್ಧಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯೇ ಅಪೇಕ್ಖಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಸಕಪರಿಕ್ಖಾರಞಾತಿಮಿತ್ತಾದೀಸು ಅಪೇಕ್ಖಾತಿ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ "ರೂಪೇತಿ ರೂಪಜ್ಝಾನೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ। ತದಯುತ್ತಂ ಝಾನಾಧಿಗಮವಿನಿಬದ್ಧಾನಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಭೂತಾನಂ ಚೇತೋವಿನಿಬದ್ಧಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ।

ಯಾವದತ್ಥನ್ತಿ ಯಾವ ಅತ್ಥೇತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖತಿ, ತಾವ। ತೇನಾಹ **"ಯತ್ತಕಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತತ್ತಕ"**ನ್ತಿ। ನ್ತಿ ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಪೂರಂ ಭುತ್ತಂ। **ಅವದೇಹನತೋ** ಪೂರಣತೋ। **ಸೇಯ್ಯಸುಖ**ನ್ತಿ ಸೇಯ್ಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖಂ। **ಪಸ್ಸಸುಖ**ನ್ತಿ ಪಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖಂ। **ನಿದ್ದಾಸುಖ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದಾಯನೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖಂ।

ಸೀಲೇನಾತಿಆದಿ ಪತ್ಥನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ವತಸಮಾದಾನ**ನ್ತಿ ಧುತಙ್ಗಾದಿವತಾನುಟ್ಠಾನಂ। **ತಪೋ**ತಿ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ। ಸೋ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ತಪನಟ್ಠೇನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನಟ್ಠೇನ **ತಪಚರಣ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೮೯. **ಛನ್ದಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ಛನ್ದಂ ಧುರಂ, ಛನ್ದಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ, ಛನ್ದಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಛನ್ದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। ಜೇಟ್ಠಕಟ್ಠೇನ ಪಧಾನಭೂತಾ, ಪಧಾನಭಾವಂ ವಾ ಪತ್ತಾತಿ **ಪಧಾನಭೂತಾ। ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಛನ್ದನಿಸ್ಸಯೇನ ಪವತ್ತಸಮಾಧಿನಾ ಚೇವ "ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತವೀರಿಯೇನ ಚ। **ಉಪೇತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ। ಇಜ್ಝನಟ್ಠೇನ **ಇದ್ಧಿ,** ನಿಪ್ಫತ್ತಿಅತ್ಥೇನ ಪಟಿಲಾಭಟ್ಠೇನ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಸಾ **ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದಂ** ಪಾದಕಂ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ। ಅಥ ವಾ ಇಜ್ಝನ್ತಿ ತಾಯ ಇದ್ಧಾ ವುದ್ಧಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಇದ್ಧಿ,** ಸಾವ ಉಪರಿವಿಸೇಸಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ **ಪಾದೋ।** ತೇನಾಹ **"ಇದ್ಧಿಭೂತಂ ವಾ ಪಾದನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದ"**ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸುಪೀ**ತಿ ವೀರಿಯಿದ್ಧಿಪಾದಾದೀಸುಪಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದಸ್ಸ। **ಅತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋ**ತಿ ದೀಪನತ್ಥಂ ಕತಂ, ತಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೩೬೯) ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಚಾರೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ಸಮಾಧಿಪಧಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದನಕಿರಿಯಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹನಕಿರಿಯಾಯ ಉಸ್ಸಹನತೋ **ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀ,** ಥಾಮಪ್ಪತ್ತಾ ಪರಕ್ಕಮಧಾತು। ಸಾ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ತೇ ಉಪಾದಾಯ **"ಪಞ್ಚಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಸು ತತ್ಥ ಚಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ವೀರಿಯಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕತ್ತಬ್ಬವೀರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸಾಧನಂ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಆಹ **"ಪಞ್ಚ ಚೇತೋಖಿಲಪ್ಪಹಾನಾನಿ ಪಞ್ಚ ವಿನಿಬನ್ಧಪ್ಪಹಾನಾನೀ"**ತಿ। **ಭಬ್ಬೋ**ತಿ ಯುತ್ತೋ ಅರಹತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ। **ಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ। **ಕಿಲೇಸಭೇದಾಯಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಾಯ। **ಖೇಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನುಪದ್ದವಸ್ಸ।

ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೇತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೧; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೭.೭೧) "ಅಪಿ ನಾಮೇವಂ ಸಿಯಾ"ತಿ ವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೋ। ಏವಂ ಹೀತಿ ಏವಂ ಏಕಮೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಅವತ್ವಾ ಅಪರಾಯ ಸಙ್ಖ್ಯಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ವಚನಂ ಲೋಕೇ ಸಿಲಿಟ್ಠವಚನಂ ಹೋತಿ ಯಥಾ "ದ್ವೇ ವಾ ತೀಣಿ ವಾ ಉದಕಫುಸಿತಾನೀ"ತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಅಧಿಸಯಿತಾನೀ**ತಿ ಪಾದಾದೀಹಿ ಅತ್ತನಾ ನೇಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಘಾತಂ ಅಕರೋನ್ತಿಯಾ ಬಹಿವಾತಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪರಿ ಸಯಿತಾನಿ। **ಉತುಂ ಗಾಹಾಪೇನ್ತಿಯಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಅಲ್ಲಸಿನೇಹಪರಿಯಾದಾನತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯುಸ್ಮಾವಸೇನ ಉತುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಿಯಾ। ತೇನಾಹ **"ಉಸ್ಮೀಕತಾನೀ"**ತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಭಾವಿತಾನೀ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ಕುಕ್ಕುಟವಾಸನಾಯ ವಾಸಿತಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ಕುಕ್ಕುಟಗನ್ಧಂ ಗಾಹಾಪಿತಾನೀ"**ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಕುಕ್ಕುಟಗನ್ಧಪರಿಭಾವನಾ ಸಮ್ಮಾಅಧಿಸಯನಸಮ್ಮಾಪರಿಸೇದನನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ **"ಅನುನಿಪ್ಫಾದೀ"**ತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೧) ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇಹಿ ಪನ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಇಜ್ಝನತೋ ವುತ್ತಂ **"ತಿವಿಧಕಿರಿಯಾಕರಣೇನಾ"**ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ಏವಂ "ಅಹೋ ವತಿಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ಇಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಕಾರಣಸ್ಸ ಪನ ಸಮ್ಪಾದಿತತ್ತಾ ಅಥ ಖೋ ಭಬ್ಬಾವ ಅಭಿನಿಬ್ಭಿಜ್ಜಿತುನ್ತಿ ಯೋಜನಾ । ಕಸ್ಮಾ ಭಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ತೇ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಕಪಾಲಸ್ಸ ತನುತಾ ಆಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಸ್ಸ

ಕಾರಣಂ, ತಥಾ ಕಪಾಲಸ್ಸ ತನುತಾಯ ನಖಸಿಖಾಮುಖತುಣ್ಡಕಾನಂ ಖರತಾಯ ಚ ಅಲ್ಲಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಕಾರಣವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, **ತಸ್ಮಾತಿ** ಆಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನತೋ, ಸಯಞ್ಚ ಪರಿಪಾಕಗತತ್ತಾ।

ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನನ್ತಿ ಓಪಮ್ಮತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮೇಯ್ಯೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟಿಪಾದನಂ। **ಅತ್ಥೇನಾತಿ** ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೇನ। ಯಥಾ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ ಅಣ್ಡೇಸು ತಿವಿಧಕಿರಿಯಾಯ ಕರಣಂ ಕುಕ್ಕುಟಚ್ಛಾಪಕಾನಂ ಅಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀಪನ್ನರಸಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸತೋ ನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸಾ ಕುಕ್ಕುಟಿಯಾ... ಪೇ॰... ಸಮನ್ನಾಗತಭಾವೋ"**ತಿ। ಪಟಿಚ್ಛಾದನಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಣ್ಡಕೋಸಸದಿಸತಾಯ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಸ್ಸ ತನುಭಾವೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮಕಾಲೋ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವಾಪತ್ತಿ, ತದಾ ಚ ಸಾ ಮಗ್ಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಧಾರೇನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಗಬ್ಭಗ್ಗಹಣಕಾಲೋ"**ತಿ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇತಿ** ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಪಕ್ಖೇ। ಲೋಕುತ್ತರಾಭಿಞ್ಞಾ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಂ ಪದಾಲಿಕಾತಿ। **ಗಾಥಾಯ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಂ ಪಹರತೀತಿ** ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನಗತಂ ಅವಿಜ್ಜಣ್ಡಕೋಸಂ ಘಟ್ಟೇತಿ, ಯಥಾಠಾನೇ ಠಾತುಂ ನ ದೇತಿ।

ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಪುಬ್ಬಕಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಪಾಳಿಯಂ ಗಹಿತಾತಿ **"ಇದ್ಧಿಪಾದೇಹಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಉಸ್ಸೋಳ್ಹಿಪನ್ನರಸಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಬ್ಬೋ ಅಭಿನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೯) ಲೋಕುತ್ತರಿದ್ಧಿಪಾದಾ ಪನ ಸಮ್ಬೋಧಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ। **ಮಗ್ಗೇ ಆಗತೇತಿ** ಉಸ್ಸೋಳ್ಹೀಪನ್ನರಸಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪಯತೋ ಮಗ್ಗೇ ಆಗತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ, ಪಾಳಿಯಂ ವಾ ಅಭಿನಿಬ್ಭಿದಾಸಮ್ಬೋಧಗ್ಗಹಣೇಹಿ **ಮಗ್ಗೇ ಆಗತೇ। ಫಲೇ ಆಗತೇತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಅನಾಗತತ್ತಾ ನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನಂ ನ ಗಹಿತಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೇತೋಖಿಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ವನಪತ್ಥಪರಿಯಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೦. ವನೀಯತಿ ವಿವೇಕಕಾಮೇಹಿ ಭಜೀಯತಿ, ವನುತೇ ವಾ ತೇ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಸನತ್ಥಾಯ ಯಾಚನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವನಂ, ಪತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿವೇಕಕಾಮಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನಾತಿ ಪತ್ಥಂ, ವನೇಸು ಪತ್ಥಂ ಗಹನಟ್ಠಾನೇ ಸೇನಾಸನಂ **ವನಪತ್ಥಂ।** ಪರಿಯಾಯತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ವನಪತ್ಥಪರಿಯಾಯನ್ತಿ ವನಪತ್ಥಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। ವನಪತ್ಥಞ್ಹಿ ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕಾರಣಂ। ತೇನಾಹ "ವನಪತ್ಥಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರತೀ"ತಿ। ಪರಿಯಾಯತಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ,** ದೇಸನಾ। ವನಪತ್ಥಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಾ ದೇಸನಾ **ವನಪತ್ಥದೇಸನಾ,** ತಂ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ವನಪತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ಗಾಮಾದೀನಮ್ಪೇತ್ಥ ಕಾರಣಭಾವಸ್ಸ, ದೇಸನಾಯ ವಿಸಯಭಾವಸ್ಸ ಚ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ।

೧೯೧. **ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಅಪಸ್ಸಾಯ, ವಿವೇಕವಾಸಸ್ಸ ಅಪಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿಆದೀಹಿ** ತಸ್ಮಿಂ ವನಪತ್ಥೇ ಸೇನಾಸನಸಪ್ಪಾಯಾಭಾವಂ, ಉತುಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪಾಯಾಭಾವಮ್ಪಿ ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಜೀವಿತಸಮ್ಭಾರಾತಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೯.೬) ಜೀವಿತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಭಾರಾ ಪಚ್ಚಯಾ। **ಸಮುದಾನೇತಬ್ಬಾತಿ** ಸಮ್ಮಾ ಞಾಯೇನ ಅನವಜ್ಜಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾದಿನಾ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಆನೇತಬ್ಬಾ ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಪನ ತಥಾ ಸಮುದಾನಿತಾ ಸಮಾಹಟಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮಾಹರಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ದುಕ್ಖೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಸುಲಭುಪ್ಪಾದಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇನ ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯಾದಿಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರತ್ತಿಭಾಗಂ ವಾ ದಿವಸಭಾಗಂ ವಾತಿ** ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ರತ್ತಿಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಾ ದಿವಸಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಾ"**ತಿ। **ರತ್ತಿಂಯೇವ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ** ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅನಿಪ್ಫಜ್ಜನತೋ।

೧೯೨-೩. **ಸಜ್ಝಾಪೀತಿ** “ಯದತ್ಥಮಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ನ ಮೇತಂ ಇಧ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಚೀವರಾದಿ ಪನ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತಿ, ನಾಹಂ ತದತ್ಥಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಕಿಂ ಮೇ ಇಧ ವಾಸೇನಾ”ತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯಪಿ। ಅನನ್ತರವಾರೇ **ಸಙ್ಖಾಪೀತಿ** “ಯದತ್ಥಮಹಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತಂ ಮೇ ಇಧ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ, ಚೀವರಾದಿ ಪನ ನ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತಿ, ನಾಹಂ ತದತ್ಥಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ”ತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನಭಾವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ”**ತಿ।

೧೯೫-೭. **ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ನಾನುಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋತಿ** “ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ”ತಿ ಪದಸ್ಸ “ನಾನುಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಸ್ಸ ಯೇನ ಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ದೂರಟ್ಠೇನಪಿ ಸೋ ಭವತಿ । **ತಂ ಪುಗ್ಗಲನ್ತಿ** “ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ”ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ಉಪಯೋಗವಸೇನ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ಥವಸೇನ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೋತಿ। **ತಂ ಆಪುಚ್ಛಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಆಪುಚ್ಛಾ ಪಕ್ಕಮಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಚ ಕತಞ್ಞುತಕತವೇದಿತಾಯ ನಿಯೋಜನಂ।

೧೯೮. **ಏವರೂಪೋತಿ** ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗುಣೇಹಿ ವುದ್ಧಿಯೇವ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ, ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚ ನ ಪರಿಸ್ಸಮೋ, ಏವರೂಪೋ ದಣ್ಡಕಮ್ಮಾದೀಹಿ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಚೇಪಿ, ನ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಸಚೇಪೀ”**ತಿಆದಿನಾ।

ವನಪತ್ಥಪರಿಯಾಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೯. **ಜಾತಿವನನ್ತಿ** ಸಯಂಜಾತಂ ವನಂ। ತೇನಾಹ **“ಅರೋಪಿಮ”**ನ್ತಿ। **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಏಕೀಭಾವತ್ಥಾಯ, ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪಟಿನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಲ್ಲೀಯಾಪನತ್ಥಂ। ದಣ್ಡೋ ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ದಣ್ಡಪಾಣಿ**। ಯಥಾ ಸೋ “ದಣ್ಡಪಾಣೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಯಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದಣ್ಡವಿತ್ತತಾಯಾತಿ** ದಣ್ಡೇ ಸೋಣ್ಡತಾಯ। ಸೋ ಹಿ ದಣ್ಡಪಸುತೋ ದಣ್ಡಸಿಪ್ಪೇ ಚ ಸುಕುಸಲೋ ತತ್ಥ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ದಣ್ಡಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ವಿಚರತಿ। **ಜಙ್ಘಾಕಿಲಮಥವಿನೋದನತ್ಥನ್ತಿ** ರಾಜಸಭಾಯ ಚಿರನಿಸಜ್ಜಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಜಙ್ಘಾಪರಿಸ್ಸಮಸ್ಸ ಅಪನಯನತ್ಥಂ। **ಅಧಿಚ್ಚನಿಕ್ಖಮನೋತಿ** ಯಾದಿಚ್ಛಕನಿಕ್ಖಮನೋ, ನ ಅಭಿಣ್ಹನಿಕ್ಖಮನೋ। **ಓಲುಬ್ಭಾತಿ** ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। ಯಥಾ ಸೋ “ಓಲುಬ್ಭಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಗೋಪಾಲಕದಾರಕೋ ವಿಯಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೨೦೦. ವದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಾದೋ,** ದಿಟ್ಠೀತಿ ಆಹ **“ಕಿಂ ವಾದೀತಿ, ಕಿಂ ದಿಟ್ಠಿಕೋ”**ತಿ? **ಕಿಮಕ್ಖಾಯೀತಿ** ಕಿಮಾಚಿಕ್ಖಕೋ, ಕೀದಿಸಧಮ್ಮಕಥೋ? **ಅಚಿತ್ತೀಕಾರೇನಾತಿ** ಅನಾದರೇನ। ತಥಾಪುಚ್ಛನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಕಸ್ಮಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ನಸ್ಸತೇತನ್ತಿ** ನಸ್ಸತು ಏತಂ ಕುಲಂ।

ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥಂ ಚೇ ಏಕದೇಸೇನ ಜಾನೇಯ್ಯ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಪ್ಫರಿತ್ವಾಪಿ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ತಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯಾತಿ ತದಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಜಾನನಂ ಭಗವತಾ ಇಚ್ಛಿತಂ। **ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಕಥನ್ತಿ** ವಿಗ್ಗಹಕಥಂ, ಸಾರಮ್ಭಕಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಲೋಕೇ ಪುಥೂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾನಾವಾದಾ ಸನ್ತೀತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ತಥಾಗತೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ನ ವಿವದತಿ** ವಿವಾದಹೇತುಕಾನಂ ಕಾಮದಿಟ್ಠಿಜ್ಝೋಸಾನಾನಂ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತತ್ತಾ, ತದಭಾವತೋ ಪನ **ಲೋಕೋ ತಥಾಗತೇನ ವಿವದತಿ**। ಧಮ್ಮವಾದೀ ಯಥಾಭೂತವಾದೀ ಧಮ್ಮವಾದೀಹಿ ನ ವಿವದತಿ ತೇಸಂ ವಿವದಿತುಕಾಮತಾಯ ಏವ ಅಭಾವತೋ, ಅಧಮ್ಮವಾದೀ ಪನ ತಿಣಾಯಪಿ ನಮಞ್ಞಮಾನೋ ತೇಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮವಾದೀ ಕೇನಚಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ವಿವದತೀ”**ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೯೪)। ಅಧಮ್ಮವಾದೀ ಪನ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನವಿವಾದಹೇತುಕತ್ತಾ ವಿವದತೇವ। ತಥಾ ಚಾಹ **“ಅಧಮ್ಮವಾದೀವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿವದತೀ”**ತಿ।

ಯಥಾ ಚ ಪಜಾನಾತಿ ಏತ್ಥ **ಯಥಾ**-ಸದ್ದೋ "ಯಥಾ ಚ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೨) ವಿಯ ಕಾರಣತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। ಕಾರಣಾಕಾರೋ ವಾ ಇಧ ಯಥಾ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಕಾರಣಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। "ಇದಂ ಕಥಂ ಇದಂ ಕಥಂ"ತಿ ಪವತ್ತನತೋ ಕಥಂಕಥಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ। ಸಾ ಯಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ಸೋ ಅಕಥಂಕಥೀ, ತಂ **ಅಕಥಂಕಥಿಂ।** ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಭಗವತಾ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನೇವ ಛಿನ್ನಂ, ಹತ್ಥಪಾದಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಆವೇಣಿಕಧಮ್ಮಾಧಿಗಮತೋ। ಅಪರಾಪರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭವೋ **"ಭವಾಭವೋ"**ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಪುನಪ್ಪುನಬ್ಭವೇ"**ತಿ। ಸಂವರಾಸಂವರೋ ಫಲಾಫಲಂ ವಿಯ ಖುದ್ದಕಮಹನ್ತೋ ಭವೋ **"ಭವಾಭವೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಹೀನಪಣೀತೇ ವಾ ಭವೇ"**ತಿ। ಭವೋ ವುಡ್ಢಿಪ್ಪತ್ತೋ **"ಅಭವೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧.ತಿಕಮಾತಿಕಾ)। **ಕಿಲೇಸಸಞ್ಞಾತಿ** ಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಕೇ ವದತಿ। ಕಿಲೇಸಾ ಏವ ವಾ ಸಞ್ಞಾನಾಮೇನ ವುತ್ತಾ "ಸಞ್ಞಾ ಪಹಾಯ ಅಮತಂ ಏವ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಅತ್ತನೋ ಖೀಣಾಸವಭಾವಂ ದೀಪೇತೀತಿ** ಇಮಿನಾವ ಪರೇಸಞ್ಚ ತಥತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನೀಹರಿತ್ವಾ ಕೀಳಾಪೇತ್ವಾತಿ** ನೀಹರಿತ್ವಾ ಚೇವ ಕೀಳಾಪೇತ್ವಾ ಚ, ನೀಹರಣವಸೇನ ವಾ ಕೀಳಾಪೇತ್ವಾ। **ತಿವಿಸಾಖನ್ತಿ** ತಿಭಙ್ಗಭಾಕುಟಿ ವಿಯ ನಲಾಟೇ ಜಾತತ್ತಾ **ನಲಾಟಿಕಂ।**

೨೦೧. **ಕಿನ್ತಿ ನು ಖೋತಿ** ಕಿಂ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಂ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। **ಯತೋನಿದಾನನ್ತಿ** ಯಂನಿದಾನಂ, ಯಂಕಾರಣಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪುರಿಮಪದೇ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿ ಅಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಛಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನಾದಿನಿದಾನನ್ತಿ ಅಯಮೇವ ಅತ್ಥೋ। ಸಙ್ಖ್ಯಾಯನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಭಾವೇನ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಸಙ್ಖ್ಯಾತಿ** ಆಹ **"ಸಙ್ಖ್ಯಾತಿ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ"**ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಮಾನೋಪಿ ಪಪಞ್ಚೋ, ಅಭಿನನ್ದನಸಭಾವೇ ಏವ ಪನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"**ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಮಾಕಾರೋ, ತೇನ ಚ ಯೋಗೇನ **ಪುರಿಸನ್ತಿ** ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಯಥಾ "ತಥಾಗತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹನ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ದ್ವೇ ವಿತಕ್ಕಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೩೮)। ತಣ್ಹಾದಯೋ ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ ಅವಿಲಙ್ಘನ್ತಿಯೋ ಆಸೇವನವಸೇನ ಉಪರೂಪರಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಾ "ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಕಾರಣೇತಿ ಪವತ್ತಿಪಚ್ಚಯೇ। **ಏಕಾಯತನಮ್ಪಿ ...ಪೇ॰... ನತ್ಥೀತಿ** ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಆಯತನಂ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ ಅಭಿವದಿತಬ್ಬಂ ಅಜ್ಝೋಸಿತಬ್ಬಞ್ಚ ನತ್ಥಿ ಚೇ, ನನು ನತ್ಥಿ ಏವ, ಕಸ್ಮಾ "ನತ್ಥಿ ಚೇ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಅಪ್ಪಹೀನಾಭಿನನ್ದನಾಭಿವದನಅಜ್ಝೋಸಾನಾನಂ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಾದಿಪ್ಪಕಾರಾನಿ ಆಯತನಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇಸಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ನತ್ಥೀತಿ ವತ್ತುಂ, ಪಹೀನಾಭಿನನ್ದನಾದೀನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾ ನತ್ಥೀತಿ "ನತ್ಥಿ ಚೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಹಂ ಮಮನ್ತಿ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾಯ "ಅಹ"ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಭಿನನ್ದನಾಯ "ಮಮ"ನ್ತಿ ರೋಚೇತಬ್ಬಂ। **ಅಭಿವದಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಅಭಿನಿವಿಸನಸಮುಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಹಂ ಮಮನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। **ಅಜ್ಝೋಸಿತ್ವಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿ ತಣ್ಹಾ ವತ್ಥುಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಗಾಹದ್ವಯಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಏತೇನಾತಿ** "ಏತ್ಥ ಚೇ ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿವಚನೇನ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಆಯತನೇಸು। ತಣ್ಹಾದೀನಂ ಅವತ್ಥುಭಾವದಸ್ಸನಮುಖೇನ **ತಣ್ಹಾದೀನಂಯೇವ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ** ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಥಿತನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ **"ಏಸೇವನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ, ಅಯಮೇವ ಅಭಿನನ್ದನಾದೀನಂ ನತ್ಥಿಭಾವಕರೋ ಮಗ್ಗೋ, ತಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಭೂತಂ ಫಲಂ, ತಂನಿಸ್ಸರಣಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ರಾಗಾನುಸಯಾದೀನಂ ಅನ್ತೋ ಅವಸಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ...ಪೇ॰... ಅನ್ತೋ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** "ಏಸೇವನ್ತೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯಾನಂ"ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಪದೇಸು।

ಆದಿಯತೀತಿ ಪಹಾರದಾನಾದಿವಸೇನ ಗಯ್ಹತಿ। **ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಕಲಹನ್ತಿ** ಭಣ್ಡನಾದಿಮತ್ತೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಮುಖಸತ್ತೀಹಿ ವಿತುದನಾದಿವಸೇನ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಕಲಹಂ। ಯಾಯ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ವಿರುದ್ಧಗ್ಗಾಹವಸೇನ **ನಾನಾಗಾಹಮತ್ತಂ,** ತಥಾ ವಿರುದ್ಧವಾದವಸೇನ **ನಾನಾವಾದಮತ್ತಂ। ಏವಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ** ಗರುಕಾತಬ್ಬೇಸುಪಿ ಗಾರವಂ ಅಕತ್ವಾ "ತುವಂ ತುವ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಸಾರಮ್ಭಕಥಂ, ಯಾಯ ಚೇತನಾಯ ಯಂ ಕರೋತಿ, ಸಾ ತುವಂ ತುವಂ।

ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಪಟಿಚ್ಚ, ನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯೇ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾ ತಾವ ಆಯತನಾನಂ ಹೋತು ತಬ್ಭಾವೇ ಭಾವತೋ, ನಿರೋಧನಿಮಿತ್ತತಾ ಪನ ಕಥಂ। ನ ಹೇತ್ಥ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಲೋಕಿಯಾನಂಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ನಾಮಮತ್ತೇನ ನಿಮಿತ್ತತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯತ್ಥುಪ್ಪನ್ನಾ, ತತ್ಥೇವ ನಿರುದ್ಧಾ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಸುತ್ತನ್ತರೇನ ಸಾಧೇನ್ತೋ **"ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಪಞ್ಹೇನಾ**ತಿ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಸಮುದಯಸಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೇನ। ಸೋ ಹಿ **"ಕತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಪಞ್ಹೋತಿ ವುತ್ತೋ। ನನು ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನನ್ತಿ ಈದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥೇವ ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಲದ್ಧವೋಹಾರೇ**ತಿ ಇಮಿನಾ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಅನ್ತೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತೇನೇವ ಅಭಿನನ್ದನಾದೀನಂ ಅಭಾವೋತಿ ಚ ಇದಂ ಸಂವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಥಂ ಪನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿನಿಸ್ಸಟೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ನಿರೋಧಸಮ್ಭವೋತಿ ಆಹ **"ಯಞ್ಹಿ ಯತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ತಂ ತತ್ಥ ನಿರುದ್ಧಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಯ್ವಾಯಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ನಿರೋಧವೋಹಾರೋ ವುತ್ತೋ, ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ನಿರೋಧಪಞ್ಹೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಾತಿ ವುತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಾ ಏವಾತಿ।

೧೦೩. **ಏವಂಸಮ್ಪದ**ನ್ತಿ ಏವಂಸಮ್ಪಜ್ಜನಕಂ ಏವಂ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಇದಂ ಮಮ ಅಜ್ಝೇಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಈದಿಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೦.೧೧೩-೧೧೬) ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಹಿ ಅವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಚ "ಜಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿರವಸೇಸಂ ಞೇಯ್ಯಜಾತಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ತಬ್ಬಿಸಯಾಯ ಜಾನನಕಿರಿಯಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಕರಣಂ ಭವಿತುಂ ಯುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಪಕರಣವಸೇನ "ಭಗವಾ"ತಿ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಚಾಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। **ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಮೇವ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು-ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು-ಧಮ್ಮಚಕ್ಖು-ಬುದ್ಧಚಕ್ಖು-ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು-ಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಞಾಣಚಕ್ಖೂಹಿ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ ಏವ। ಅಥ ವಾ **ಜಾನಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇ ಸವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಕಾಮರೂಪಪರಿಞ್ಞಾವಾದಿನೋ ಜಾನನ್ತಾಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಜಾನನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಭಗವಾ। ಭಗವಾ ಪನ ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ತಾ ಜಾನನ್ತೋ ಜಾನಾತಿ ಏವ, ದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಸ್ಸನಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ಚಕ್ಖು ಸತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪರಿಣೇತಿ, ಏವಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಯಾಥಾವದಸ್ಸನಸಾಧನತೋ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನ **ಚಕ್ಖುಭೂತೋ,** ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಮಯತ್ತಾ ವಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಂ ಭೂತೋ ಪತ್ತೋತಿ ವಾ **ಚಕ್ಖುಭೂತೋ।** **ಞಾಣಭೂತೋ**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಚ ಏವಮೇವ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಧಮ್ಮಾ ವಾ** ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಾ ತೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪಾದನತೋ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪತ್ತೋತಿ **ಧಮ್ಮಭೂತೋ।** **ಬ್ರಹ್ಮಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಮಗ್ಗೋ ತೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪಾದನತ್ತಾ, ತಞ್ಚ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಪತ್ತೋತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋ।** ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ವದತೀತಿ **ವತ್ತಾ।** ಚಿರಂ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ವದತೀತಿ **ಪವತ್ತಾ। ಅತ್ಥಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಾದಿಅತ್ಥಂ ತತ್ಥಾಪಿ ಪೀಳನಾದಿಅತ್ಥಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। ಪರಮತ್ಥಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪಯಿತಾ, ಅಮತಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಂ ಸತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಅಮತಂ ದದಾತೀತಿ **ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ।** ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ತದಾಯತ್ತಭಾವತೋ **ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ।**

೧೦೪. ಸೋ ವಾ ಉದ್ದೇಸೋ ಅತ್ತನೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ಥೇರೋ **"ಯಂ ಖೋ ನೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸಬ್ಬಲೋಕಸಾಧಾರಣಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾತಿ। ಇದಾನಿ ಯೇಹಿ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ಪುರಿಸಂ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ತಾನಿ ತಾವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ಯೇನ ಸಳಾಯತನವಿಭಙ್ಗೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಕ್ಖುಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ। ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಪಸಾದಚಕ್ಖುಯೇವ ಹೋತಿ, ನ ಚುದ್ದಸಸಮ್ಭಾರಂ, ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಸಮ್ಭಾರಂ ವಾ ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖುನ್ತಿ ಆಹ **"ಚಕ್ಖುಪಸಾದಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿ। **ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನಾ**ತಿ

ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ। ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಚ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚಕ್ಖು ಏಕಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ರೂಪಾಯತನಂ ಪನ ಅನೇಕಮೇವ ಸಂಹತನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ **"ಚಕ್ಖುಪಸಾದಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪೇ ಚಾ"**ತಿ ವಚನಭೇದೋ ಕತೋ। ಕಿಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಚಕ್ಖು ಏಕಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ರೂಪಂ ಪನ ಅನೇಕಮೇವಾತಿ? ಪಚ್ಚಯಭಾವವಿಸೇಸತೋ। ಚಕ್ಖು ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತಂ ಅತ್ಥಿಭಾವೇನೇವ ಹೋತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ತಸ್ಸ ಭಾವತೋ, ಅಸತಿ ಅಭಾವತೋ, ಯತೋ ತಂ ಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾ ಚಸ್ಸ ನ ಏಕದೇಸೇನ ಅಲ್ಲೀಯನವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಅರೂಪಭಾವತೋ। ಅಥ ಖೋ ಗರುರಾಜಾದೀಸು ಸಿಸ್ಸರಾಜಪುರಿಸಾದೀನಂ ವಿಯ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ, ಇತರೇ ಪನ ಪಚ್ಚಯಾ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಚಾಯಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ **"ಚಕ್ಖುಞ್ಚಾವುಸೋ, ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿ ಏಕವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ರೂಪಂ ಪನ ಯದಿಪಿ ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಪುರೇಜಾತಅತ್ಥಿ-ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಪುರೇತರಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಕ್ಖಣೇ ಏವ ಉಪಕಾರಕತ್ತಾ ತಥಾಪಿ ಅನೇಕಮೇವ ಸಂಹತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಆರಮ್ಮಣಭಾವತೋ। ಯಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಂ ಸಭಾವಭೂತಂ, ಪರಿಕಪ್ಪಿತಾಕಾರಮತ್ತಂ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ, ತದಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಸತಿಪಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಸೋ ತಸ್ಸ ಸಾರಮ್ಮಣಸಭಾವತಾಯ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಾಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಓಲುಬ್ಭಪವತ್ತಿಕಾರಣಭಾವೇನ ಆಲಮ್ಬನೀಯತೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಭಾವೂಪಲದ್ಧಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಲಾಭೋ, ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ರೂಪಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಮಾನಂ ತಸ್ಸ ಸಭಾವಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಮೇವ ಪವತ್ತತಿ। ಸಾ ಚಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಾಧೀನವುತ್ತಿಕಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸಭಾವೂಪಲದ್ಧಿ ನ ಏಕದ್ವಿಕಲಾಪಗತವಣ್ಣವಸೇನ ಹೋತಿ, ನಾಪಿ ಕತಿಪಯಕಲಾಪಗತವಣ್ಣವಸೇನ, ಅಥ ಖೋ ಆಭೋಗಾನುರೂಪಂ ಆಪಾಥಗತವಣ್ಣವಸೇನಾತಿ ಅನೇಕಮೇವ ರೂಪಂ ಸಂಹಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"**ನ್ತಿ ಬಹುವಚನವಸೇನಾಹ।

ಯಂ ಪನ **ಪಟ್ಠಾನೇ** (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೨ ಪಚ್ಚಯನಿದ್ದೇಸ) "ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಯಾದಿಸಂ ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ, ತಾದಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಕೀದಿಸಂ ಪನ ತನ್ತಿ ? ಸಮುದಿತನ್ತಿ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯದೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಆಯತನಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಸಯಾ, ನ ದ್ರಬ್ಯಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ಸುವುತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ನ ಚೇತ್ಥ ಸಮುದಾಯಾರಮ್ಮಣತಾ ಆಸಙ್ಕಿತಬ್ಬಾ ಸಮುದಾಯಾಭೋಗಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ, ಸಮುದಿತಾ ಪನ ವಣ್ಣಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಸಮತ್ಥಾ ಸಮುದಿತಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದಟ್ಠುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಅನ್ಧಾ ಸಮುದಿತಾ ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ? ನಯಿದಮೇಕನ್ತಿಕಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅಸಮತ್ಥಾನಮ್ಪಿ ಸಿವಿಕಾವಹನಾದೀಸು ಸಮತ್ಥತಾಯ ದಸ್ಸನತೋ। ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚ ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠಿತಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಣ್ಣಂ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಸಮುದಿತಾನಂ ತಂ ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ತೇಸಂ ಸಂಹಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಾ। ಏತೇನ ಕಿಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಮಾಣುರೂಪಂ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಉದಾಹು ತಂಸಮುದಾಯೋತಿಆದಿಕಾ ಚೋದನಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **"ಸೋತಞ್ಚ, ಆವುಸೋ, ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮಾತಿ** ಚಕ್ಖುನಿಸ್ಸಿತರೂಪವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿಯಾತಿ ಚಕ್ಖು, ರೂಪಂ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗತಿಯಾ ಸಮೋಧಾನೇನ। **ಫಸ್ಸೋ ನಾಮಾತಿ** ಅರೂಪಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಫುಸನಾಕಾರೇನೇವ ಪವತ್ತನತೋ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ ಫಸ್ಸೋ ನಾಮ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನಾತಿ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾದಿವಸೇನ, ಅನನ್ತರಾಯ ಅನನ್ತರಾದಿವಸೇನ, ಇತರಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ **ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ** ಫಸ್ಸಕಾರಣಾ **ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ**। ಅನುಭವನಸಮಕಾಲಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸಞ್ಜಾನನಂ ಹೋತೀತಿ **"ತಾಯ ವೇದನಾಯ ಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ವೇದೇತಿ, ತದೇವ ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ತದನುಸಾರೇನ ಪನ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ವೇದನಾದೀನಂ ಗಹಣೇ ಸತಿ, ಯನ್ತಿ ವಾ ಕಾರಣವಚನಂ, ಯಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ವೇದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ಅಸತಿ ವೇದಯಿತೇ ಕದಾಚಿ ಸಞ್ಞುಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಞ್ಞಾಯ ಹಿ ಯಥಾಸಞ್ಞಾತಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ, ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ, ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಞ್ಚ ತಂ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾಮಾನಮಞ್ಞನಾಹಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಪಪಞ್ಚೇತೀತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನೇವಾಹ "ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಜಾನಾ"ತಿ, "ಪಥವಿಂ ಪಥವಿತೋ ಸಞ್ಞತ್ವಾ ಪಥವಿಂ ಮಞ್ಞತೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨), "ತಕ್ಕಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೀಸು ಪಕಪ್ಪಯಿತ್ವಾ, ಸಚ್ಚಂ ಮುಸಾತಿ ದ್ವಯಧಮ್ಮಮಾಹೂ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೨; ಮಹಾನಿ॰ ೧೨೧) ಚ। ಬಲಪ್ಪತ್ತಪಪಞ್ಚವಸೇನೇವಾಯಮತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾ, **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಪರಿದುಬ್ಬಲವಸೇನ।

ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಫಸ್ಸವೇದನಾಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕೇಹಿ ಕಾರಣಭೂತೇಹಿ। ಅಕಾರಣಭೂತಾನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಕಾರಣಗ್ಗಹಣಂ। ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ಹಿ ತೇ ಅಕಾರಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಪರಿಞ್ಞಾತಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। ತೀಹಿಪಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಂ। **ಅಭಿಭವನ್ತೀತಿ** ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತಿ। **ಸಹಜಾತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥ "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಅತ್ಥಿ ಕುಸಲೋ'ತಿಆದಿವಚನತೋ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾ ಅಸಹಜಾತಾಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। **ಯದಿ ಏವನ್ತಿ** "ಪಪಞ್ಚೇತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಸಹಜಾತಾ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ತಾಸಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಿಸಯತ್ತಾ, **ಕಸ್ಮಾ ಅತೀತಾನಾಗತಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ** ಚೋದೇತಿ। ಇತರೋ **"ತಥಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ"**ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಹರತಿ। ತತ್ಥ **ತಥಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋತಿ** ಯಥಾ ವತ್ತಮಾನಕಾಲೇ, ಏವಂ ಅತೀತಕಾಲೇ ಅನಾಗತಕಾಲೇ ಚ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಅತೀತಾನಾಗತಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ, ನ ಅತೀತೇಸು, ಅನಾಗತೇಸು ವಾ ಚಕ್ಖುರೂಪೇಸು ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಿಕಾನಂ ತಾಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ।

ಮನಞ್ಚಾವುಸೋ, ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ ಏತ್ಥ ದುವಿಧಂ ಮನಂ ಕೇವಲಂ ಭವಙ್ಗಂ, ಸಾವಜ್ಜನಂ ವಾ। ದುವಿಧಾ ಹಿ ಕಥಾ। ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಕಥಾಯಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಚಲಿತಂ ಭವಙ್ಗಂ ಮನೋದ್ವಾರಂ ನಾಮ, ಚಕ್ಖಾದಿ ವಿಯ ರೂಪಾದಿನಾ ಯೇನ ತಂ ಘಟ್ಟಿತಂ ತತ್ಥ ಉಪರಿ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ದ್ವಾರಭಾವತೋ। ಪಚ್ಚಯಕಥಾಯಂ ಸಾವಜ್ಜನಭವಙ್ಗಂ, "ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ಅತ್ಥಿ ಕುಸಲೋ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಸಾವಜ್ಜನಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನ ಭವಙ್ಗಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮನಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಮನನ್ತಿ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಧಮ್ಮೇತಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ಏವ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಕೇಚಿ, ತದಯುತ್ತಂ ತದುಪಾದಾನಾಯಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತಾಯ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಇಧ ಪನ ತೇಭೂಮಕಾಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅನಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚೇತಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ನಾಮ ಸಿಯುಂ। ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಕಥಾಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿ ವಿಯ ಆವಜ್ಜನಮ್ಪಿ ದ್ವಾರಪಕ್ಖಿಕಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಆವಜ್ಜನಂ ವಾ"**ತಿ। ಪಚ್ಚಯಕಥಾಯಂ ಪನ ಆವಜ್ಜನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ **"ಜವನಂ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಯದ್ವಯೇ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಹಜಾತವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಆವಜ್ಜನೇ ಗಹಿತೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯುತ್ತಮೇವಾತಿ** ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಯುತ್ತಮೇವ।

ಸೋ ಯಾವ ನ ಪಚ್ಚಯಪಟಿವೇಧೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಾವ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮುಖೇನೇವ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಪಞ್ಞಾಪನೇತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸೋ ನಾಮ ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ। **ಏವಂ ಫಸ್ಸಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸತೀತಿ** ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ತಬ್ಬಿಸಯದಸ್ಸನಂ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತೀತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಖುಆದಿಕೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ಇದಂ

ಫಸ್ಸಾದಿಕಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। **ದ್ವಾದಸಾಯತನವಸೇನಾ**ತಿ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ ವಸೇನ ಆಗತೇನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದನಯವಸೇನ। **ದ್ವಾದಸಾಯತನಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನಾ**ತಿ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಇದಂ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಪಚ್ಚಯಾಭಾವಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾಭಾವದಸ್ಸನಕ್ಕಮೇ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ।

ಸಾವಕೇನ ಪಞ್ಹೋ ಕಥಿತೋತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಹೋ ಸಾವಕೇನ ಕಥಿತೋ, ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಮಾ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಾ ಅಹುವತ್ಥ। ಅಥ ವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೇನ ಮಹಾಸಾವಕೇನ ಪಞ್ಹೋ ಕಥಿತೋತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಞ್ಹೇ ಮಾ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಾ ಅಹುವತ್ಥ, ಹೇರಞ್ಞಿಕೇ ಸತಿ ಕಹಾಪಣಂ ಸಯಂ ನಿಚ್ಛಿನನ್ತಾ ವಿಯ ಅಹುತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಏವ ಸನ್ತಿಕೇ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಾ ಹೋಥ।

೨೦೫. ಆಕರೋನ್ತಿ ಫಲಂ ತಾಯ ತಾಯ ಮರಿಯಾದಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಆಕಾರಾ,** ಕಾರಣಾನಿ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಕಾರಣೇಹೀ**ತಿ ಛನ್ನಂ ದ್ವಾರಾನಂ ವಸೇನ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪಪಞ್ಚಕಾರಣಸ್ಸ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಯದಿಪಿ ಯತ್ತಕೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯಂ ಫಲಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ತೇಸಂ ಸಮುದಿತಾನಂಯೇವ ಕಾರಣಭಾವೋ ಸಾಮಗ್ಗಿಯಾವ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ತಥಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಕಾರಣೇಹೀ"**ತಿ। **ಪದೇಹೀ**ತಿ ನಾಮಾದಿಪದೇಹಿ ಚೇವ ತಂಸಮುದಾಯಭೂತೇಹಿ ವಾಕ್ಯೇಹಿ ಚ। ತೇನಾಹ **"ಅಕ್ಖರಸಮ್ಪಿಣ್ಡನೇಹೀ"**ತಿ। ಅಕ್ಖರಾನಿಯೇವ ಹಿ ಅತ್ಥೇಸು ಯಥಾವಚ್ಚಂ ಪದವಾಕ್ಯಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹೀ**ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಞ್ಞಿತೇಹಿ ವಣ್ಣೇಹಿ। ತಾನಿ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಅಕ್ಖರಣತೋ "ಅಕ್ಖರಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಅಕ್ಖರೇಹೀ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಇಮೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಇಮೇಹಿ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪಪಞ್ಚಸಮುದಾಚಾರಸ್ಸ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಚ ವಿವಟ್ಟಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನಅತ್ಥೋ ವಿಭತ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ। "ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಹೋತಿ ? ಯತೋ ಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಧಾತುಕುಸಲೋ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪) ಆದಿಸುತ್ತಪದವಸೇನ ಪಣ್ಡಿತಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚತೂಹಿ ವಾ ಕಾರಣೇಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಸೇನ ಮಹಾಪಞ್ಞತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಹನ್ತೇ ಅತ್ಥೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಗುಳಪೂವನ್ತಿ ಗುಳೇ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಪೂವಂ। **ಬದ್ಧಸತ್ತುಗುಳಕ**ನ್ತಿ ಮಧುಸಕ್ಖರಾಹಿ ಪಿಣ್ಡೀಕತಂ ಸತ್ತುಪಿಣ್ಡಂ। **ಅಸೇಚಿತಬ್ಬಕಂ** ಮಧುಆದಿನಾ ಪಗೇವ ತೇಹಿ ಸಮಯೋಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಚಿನ್ತಕಜಾತಿಕೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಚಿನ್ತಾಯ ಚಿನ್ತಕಸಭಾವೋ। **ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನೇವಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನೇವ ಅಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಾಪೇತ್ವಾ ನಾಮಂ ಗಣ್ಹಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ।

ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ದ್ವೇಧಾವಿತಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೦೬. **ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಭಾಗೇ**ತಿ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಇಮಂ ಏಕಂ ಭಾಗಮಕಾಸಿಂ, ಇಮಂ ದುತಿಯಭಾಗಮಕಾಸಿ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿತಕ್ಕಾ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನವಿಭಾಗೇನ ದ್ವೇವ ಭಾಗಾ ಕತಾ, ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪನೇತೇಸಂ ಅಭಿಣ್ಹಾಚಾರಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಾಳಿಯಂ "ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಆಮೇಡಿತವಚನನ್ತಿ **"ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ಆಮೇಡಿತವಚನವಸೇನೇವ ವುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ಭಾಗದ್ವಯಸ್ಸ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗತಾಯ ತತ್ಥ ಯಂ ಯಂ ದ್ವಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಂ, ತಂ ತಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ ಆಹ "ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕೇ ವಿಹರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾನಞ್ಚ ಅನವಸೇಸಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಚ ಗಹಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಂ ಏಕಂ ಭಾಗಮಕಾಸಿಂ, ಇಮಂ ದುತಿಯಭಾಗಮಕಾಸಿ"**ನ್ತಿ ಅವೋಚ। **ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ**ತಿ ಕಾಮರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಾಮೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ, ಕಾಮೇನ ಪಟಿಬದ್ಧೋ ವಾ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ,** ದೋಸೋ। ವಿಹಿಂಸತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತೇ, ವಿಹಿಂಸನಂ ವಾ ತೇಸಂ ಏತನ್ತಿ **ವಿಹಿಂಸಾ,** ಪರೇಸಂ

ವಿಹೇಠನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಕರುಣಾಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮಾಹ। **ಬಹಿದ್ಧಾತಿ** ಬಾಹಿರಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ। **ಓಳಾರಿಕೋತಿ** ಬಹಲಕಾಮರಾಗಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಸುಖುಮೋ। ವಿತಕ್ಕೋ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖಿಕೋಯೇವಾತಿ** ಇಮಿನಾ ವಿತಕ್ಕಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ತತ್ಥಾಪಿ ಅಕುಸಲಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಭಾಗಕರಣಂ, ನ ಏಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತಾದಿವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ವುಚ್ಚತಿ ಲೋಭಾತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ। ಇಧ ಪನ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಆಹ **"ಕಾಮೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ"**ತಿ। **ಸೋತಿ** ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕೋ। **ಯಾವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾತಿ** ಪಠಮಸಮನ್ನಾಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಏತ್ಥುಪ್ಪನ್ನೋ ವಿತಕ್ಕೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕೋಯೇವ। **ಪಠಮಜ್ಝಾನನ್ತಿ** ಚ ಇದಂ ತತೋ ಪರಂ ವಿತಕ್ಕಾಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। ನ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇನ, ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ **ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ,** ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾರಮ್ಭೋ। ನ ವಿಹಿಂಸನ್ತಿ ಏತಾಯ, ವಿಹಿಂಸಾಯ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ **ಅವಿಹಿಂಸಾ,** ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಕರುಣಾಭಾವನಾರಮ್ಭೋ।

ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ನಿಕ್ಖನ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಲದ್ಧಾವಸರಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ಉಪರೂಪರಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ...ಪೇ॰... ಪವತ್ತಿಂಸೂ"**ತಿ। ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಕ್ಕತ್ತಾ ಪುಬ್ಬವಾಸನಾವಸೇನ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸತೋ ಕದಾಚಿ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಲೇಸೋಪಿ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ...ಪೇ॰... ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಯಥಾ ನಿಚ್ಚಪಿಹಿತೇಪಿ ಗೇಹೇ ಕದಾಚಿ ವಾತಪಾನೇ ವಿವಟಮತ್ತೇ ಲದ್ಧಾವಸರೋ ವಾತೋ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಗುತ್ತಿನ್ದ್ರಿಯೇಪಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸವಸೇನ ಲದ್ಧಾವಸರೋ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಕುಸಲವಾರಂ ಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ, ಅಥ ಮಹಾಸತ್ತೋ ತಂಮುಹುತ್ತುಪ್ಪನ್ನಮೇವ ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯ "ಇಮೇ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ, ಇಮೇ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾ"ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ತೇ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಅವಸರಂ ಅದೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕೇ ಪರಿವಡ್ಢೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮಯ್ಹಂ ಇಮೇ"**ತಿಆದಿ।

೨೦೭. ಪಮಾದೋ ನಾಮ ಸತಿವಿಪ್ಪವಾಸೋತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೇ ಠಿತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಆತಾಪವೀರಿಯವನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಕಿಲೇಸಾನಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನವೀರಿಯವತೋ। **ಪೇಸಿತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಭವವಿಮೋಕ್ಖಾಯ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖಸ್ಸ। **"ಏವಂ ಪಟಿಪಾಕತಿಕೋ ಜಾತೋ"**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಾಕಾರಂ ಗೇಹಸ್ಸಿತಸೋಮನಸ್ಸಪಕ್ಖಿಕಂ ಅಕಾಸಿ, ಪಞ್ಞಾಮಹನ್ತತಾಯ ಸುಖುಮದಸ್ಸಿತಾ।

ಅಪರಿಞ್ಞಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸಾತಿ ನ ಪರಿಞ್ಞಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸ, ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಪರಿಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿತಕ್ಕೋ...ಪೇ॰... ಏತಾನಿ ತೀಣಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತೀತಿ** ತಾದಿಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೋ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಕೋ ಉಭಯಬ್ಯಾಬಾಧಕೋ ಚ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ತಂ ಸಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನುಪ್ಪಾದಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಹಾನಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಪಞ್ಞಂ ನಿರೋಧೇತೀತಿ **ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕೋ।** ತೇನಾಹ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ನತ್ಥಿಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಮಾಹ। **ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ**ಆದೀಹಿಪಿ ತದೇವ ವದತಿ। **ವಿಗತನ್ತಿ**ಆದೀಹಿ ಪನ ಸಮೂಲಂ ಉದ್ಧಟಂ ವಿಯ ತದಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನಕಂ ಅಕಾಸಿನ್ತಿ ವದತಿ।

೨೦೮. **ಚಿತ್ತವಿಪರಿಣಾಮಭಾವೋ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಪಕತಿಚಿತ್ತವಿಗಮೋ। **ಅನೇಕಗ್ಗತಾಕಾರೋ** ವಿಕ್ಖೇಪೋ। ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೇನ ಚಿತ್ತಂ ವಿಹಞ್ಞಮಾನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕಂ ಅಕಾಸೀ"**ತಿ। **ಕಾರುಞ್ಞನ್ತಿ** ಪರದುಕ್ಖನಿಮಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಖೇದಂ ವದತಿ। ತೇನೇವಾಹ - "ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಮನಂ ಕಮ್ಪೇತೀತಿ ಕರುಣಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧; ಸಂ॰ ನಿ॰

ಟೀ॰ ೧.೧.೧)। ನ್ತಿ ಕರುಣಾಯನವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಪಕಮ್ಪನಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ**”**ತಿ ಆಹ,** ನ ಸತ್ತೇಸು ವಿಹಿಂಸಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತೇನ ತೇನ ಚಸ್ಸಾ ಕಾರೇನಾತಿ ಯೇನ ಯೇನ ಆಕಾರೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಅನುವಿತಕ್ಕಿತಂ ಅನುವಿಚಾರಿತಂ, ತೇನ ತೇನ ಆಕಾರೇನಸ್ಸ **ಚೇತಸೋ ನತಿ ಹೋತಿ**। ತೇನೇವಾಹ “**ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀಸೂ**”ತಿಆದಿ। **ಪಹಾಸೀತಿ** ಕಾಲವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಪಜಹತೀ**”ತಿ। ಪಹಾನಂ ಪನಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಪಹಾಸೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ಅಸಾಮಿಭೋಗೇ ಗಾಮಿಕಾಆದೀಯಿಂಸೂ”ತಿ। **ಬಹುಲಮಕಾಸೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏವಮೇವಂ ನಮತೀತಿ** ಕಾಮವಿತಕ್ಕಸಮ್ಪಯೋಗಾಕಾರಮೇವ ಹೋತಿ, ಕಾಮವಿತಕ್ಕಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಕಾರೇನ ವಾ ಪರಿಣಮತಿ। ಕಸನಂ **ಕಿಟ್ಠಂ,** ಕಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಪನ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ಸಸ್ಸಂ “ಕಿಟ್ಠ”ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಸಸ್ಸಸಮ್ಬಾಧೇ**”ತಿ। **ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನೀತಿ** ವಧಬನ್ಧಜಾನಿಗರಹಾನಿ। **ಉಪದ್ದವನ್ತಿ** ಅನತ್ಥುಪ್ಪಾದಭಾವಂ। **ಲಾಮಕನ್ತಿ** ನಿಹೀನಭಾವಂ। **ಧನ್ದೇಸೂತಿ** ಅತ್ತನೋ ಖನ್ದೇಸು। **ಓತಾರನ್ತಿ** ಅನುಪ್ಪವೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ। ಸಂಕಿಲೇಸತೋ ವಿಸುಜ್ಝನಂ **ವಿಸುದ್ಧಿ,** ಸಾ ಏವ **ವೋದಾನನ್ತಿ** ಆಹ “**ವೋದಾನಪಕ್ಖನ್ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ**”ನ್ತಿ।

೨೦೯. **ಸಬ್ಬಕುಸಲಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ** ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ತತೋ ನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ। **ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ** ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸತೋ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತತೋ ಚ ನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ। **ಕಿಟ್ಠಸಮ್ಬಾಧಂ ವಿಯ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಂ** ಪಮಾದೇ ಸತಿ ಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। **ಕೂಟಗಾವೋ ವಿಯ ಕೂಟಚಿತ್ತಂ** ದುದ್ದಮಭಾವತೋ। **ಪಣ್ಡಿತಗೋಪಾಲಕೋ ವಿಯ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ** ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಯೋಗತೋ। **ಚತುಬ್ಬಿಧಭಯಂ ವಿಯ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ** ಸಪ್ಪಟಿಭಯಭಾವತೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ವುದ್ಧಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಕೋ।** ವಿಹಞ್ಞತಿ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ ವಿಘಾತೋ, ಚೇತೋದುಕ್ಖಂ, ತಪ್ಪಕ್ಖಿಕೋ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ, ನ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋತಿ **ಅವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ। ನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ** ನಿಬ್ಬಾನವಹೋ। **ಉಗ್ಘಾತೀಯೇಯ್ಯಾತಿ** ಉದ್ಧತಂ ಸಿಯಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಣ್ಠಪೇಮೀತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟ್ಠಪೇಮಿ। ಯಥಾ ಪನ ಠಪಿತಂ ಸಣ್ಠಪಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇಮೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇಮೀತಿ** ಸಮಾಧಿಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಕಿಲೇಸೇ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇನ್ತೋ ಚಿತ್ತಂ ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇಮಿ। ಅಬ್ಯಗ್ಗಭಾವಾಪಾದಕೇನ **ಏಕಗ್ಗಂ ಕರೋಮಿ,** ಯಥಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತಂ ಹೋತಿ, **ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ** ಸಮ್ಮದೇವ **ಆದಹಾಮಿ** ಸಮಾಹಿತಂ ಕರೋಮಿ, ಯಸ್ಮಾ ತಥಾಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸುಟ್ಠು ಆರಮ್ಮಣೇ ಆರೋಪಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ತತೋ ಪರಿಪತತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಸುಟ್ಠು ಆರೋಪೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। **ಮಾ ಉಗ್ಘಾತೀಯಿತ್ಥಾತಿ** ಮಾ ಹಞ್ಞಿತ್ಥ, ಮಾ ಊಹತಂ ಅತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೧೦. **ಸೋಯೇವ...ಪೇ॰... ವುತ್ತೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಕಂಯೇವ ಕುಸಲವಿತಕ್ಕಂ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಿಯ ತಿವಿಧತ್ತಸಮ್ಭವತೋ ತಿವಿಧನಾಮಿಕಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಬನ್ಧಪವತ್ತಞ್ಹಿ ಉಪಾದಾಯ ಏಕತ್ತನಯೇನ “**ಸೋಯೇವ ಬ್ಯಾಪಾದಪಚ್ಚನೀಕಟ್ಠೇನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕಜಾತಿಯೇಸು ಹಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಮಾನಾಕಾರತಾಯ ಸೋ ಏವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ ಯಥಾ “ಸಾ ಏವ ತಿತ್ತಿರೀ, ತಾನಿ ಏವ ಓಸಧಾನೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೧೯)। ನ ಹಿ ತದಾ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಸುಭಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ತೇ ವಿತಕ್ಕಾ ಏವಂ ವುತ್ತಾತಿ।

ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ, ತತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ತರುಣಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕಾಯೋ ಕಿಲಮತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ತರುಣತಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ “**ಚಿತ್ತಂ ಹಞ್ಞತಿ ವಿಹಞ್ಞತೀ**”ತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಬಹೂಪಕಾರಾ ಸಮಾಪತ್ತಿ,** ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ – “ಸಮಾಧಿಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಾವೇಥ, ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೪.೯೯; ೫.೧೦೭೧)।

ಯಥಾ ವಿಸ್ಸಮಟ್ಠಾನಂ ಯೋಧಾನಂ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತಿ, ತಥಾ ಪರಿಸ್ಸಮವಿನೋದನತ್ಥಂ ಫಲಕೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ವಿಸ್ಸಮಟ್ಠಾನಂ ಫಲಕಕೋಟ್ಠಕೋ, ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಬಹುಕಾರತರಾ ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥಕಾನಂ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಮಥನೇನ ದುಬ್ಬಲಭಾವಾಪಜ್ಜನತೋ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾ ಥಾಮಜಾತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಮ್ಪಿ ರಕ್ಖತಿ, ಥಾಮಜಾತಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ। ನನು ಚೇವಂ ಇತರೀತರಸನ್ನಿಸ್ಸಯದೋಸೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಯಿದಮೇಕನ್ತಿಕಂ, ಇತರೀತರಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾಪಿ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ ಲೋಕೇ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಗಾಮನ್ತಂ ಆಹಟೇಸೂತಿ ಗಾಮಸಮೀಪಂ ಉಪನೀತೇಸು। **ಏತಾಗಾವೋತಿ ಸತಿ ಉಪ್ಪಾದನಮತ್ತಮೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ** ಯಥಾ ಗಾವೋ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ತದಭಾವತೋ। **ತದಾ**ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಥಾಮಜಾತಕಾಲೇ। ಅನುಪಸ್ಸನಾನಂ ಲಹುಂ ಲಹುಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಆರುಳ್ಹೋವ ಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಮೇನೇವ ಪನ ಅನುಪಸ್ಸನಾಪಟಿಪಾಟಿಂ ಆರೋಹತಿ।

೨೧೫. ಏವಂ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಮಾದಪಟಿಪದಂ, ತಾಯ ಚ ಲದ್ಧಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸತ್ತೂಪಕಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಏವಂ ಏತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅರಞ್ಞಲಕ್ಖಣಯೋಗ್ಗಮತ್ತೇನ **ಅರಞ್ಞಂ**। ಮಹಾವನತಾಯ **ಪವನಂ**। ಪವದ್ಧಞ್ಹಿ ವನಂ ಪವನಂ। **ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹೀ**ತಿ ಜಿಘಚ್ಛಾಪಿಪಾಸಾಭಯಪಟಿಪತ್ತಿಸಞ್ಞಾತಯೋಗೇಹಿ। **ಖೇಮಂ** ಅನುಪದ್ದವತಂ। ಸುವತ್ಥಿಂ ಅನುಪದ್ದವಂ ಆವಹತೀತಿ **ಸೋವತ್ಥಿಕೋ**। ಪೀತಿಂ ಕುಟ್ಠಿಂ ಗಮೇತಿ ಉಪನೇತೀತಿ **ಪೀತಿಗಮನೀಯೋ**। ಪೀತಂ ಪಾನತಿತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಪೀತಗಮನೀಯೋ**। **ಸಾಖಾದೀಹೀ**ತಿ ಕಣ್ಟಕಸಾಖಾಕಣ್ಟಕಲತಾವನೇಹಿ। ಅನಾಸಯಗಾಮಿತಾಯ ಉದಕಸನ್ನಿರುದ್ಧೋಪಿ **ಅಮಗ್ಗೋ** ವುತ್ತೋ, ಇತರಾನಿ ಅಪೀತಿಗಮನೀಯತಾಯಪಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗಹನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಓಕೇಮಿಗಲುದ್ದಕಸ್ಸ ಗೋಚರೇ ಚರತೀತಿ **ಓಕಚರೋ,** ದೀಪಕಮಿಗೋ। ಅರಞ್ಞೇ ಮಿಗೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಲಾಯೇಯ್ಯಾತಿ **ದೀಘರಜ್ಜುಬನ್ಧನಂ**।

ಇಧ ವಸನ್ತೀತಿ ಮಿಗಾನಂ ಆಸಯಂ ವದತಿ, ತತೋ ಆಸಯತೋ **ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ**। **ಏತ್ಥ ಚರನ್ತೀ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಗೋಚರಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। **ಏತ್ಥ ಪಿವನ್ತೀ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿಪಾನತಿತ್ಥೇ ಉದಕಂ ಪಿವನ್ತಿ। **ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ಪವಿಸನ್ತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ನಿಪಾನತಿತ್ಥಂ ಪವಿಸನ್ತಿ। **ಮಗ್ಗಂ ಪಿಧಾಯಾ**ತಿ ಪಕತಿಮಗ್ಗಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ। **ನ ತಾವ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರೋತಿ** ಅನವಸೇಸೇ ವನಮಿಗೇ ಘಾತೇತುಕಾಮೋ।

ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅಞ್ಞಾಣಾ ಹುತ್ವಾತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನಿವುತತ್ತಾ ಞಾಣರಹಿತಾ ಹುತ್ವಾ, ನನ್ದೀರಾಗೇನ ಉಪನೀತಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದೀನಿ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ। ಪಲೋಭನತೋ **ಓಕಚರಂ ನನ್ದೀರಾಗೋ**ತಿ। ಬ್ಯಾಮೋಹನತೋ **ಓಕಚಾರಿಕಂ ಅವಿಜ್ಜಾತಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ**। **ತೇಸನ್ತಿ** ಓಕಚರೋಕಚಾರಿಕಾನಂ। **ಸಾಖಾಭಙ್ಗೇನಾ**ತಿ ತಾದಿಸೇನ ಲೂಖತರಗನ್ಧೇನ ಸಾಖಾಭಙ್ಗೇನ। **ಮನುಸ್ಸಗನ್ಧಂ ಅಪನೇತ್ವಾ** ತಸ್ಸ ಸಾಖಾಭಙ್ಗಸ್ಸ ಗನ್ಧೇನ। **ಸಮ್ಮಟ್ಠೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತೋ ಬ್ಯಾಮುಞ್ಚೋ।

ಬುದ್ಧಾನಂ ಖೇಮಮಗ್ಗವಿಚರಣಂ ಕುಮ್ಮಗ್ಗಪಿಧಾನಞ್ಚ **ಸಬ್ಬಲೋಕಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ** ಅತ್ಥತೋ ವೇನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾಪೇಕ್ಖಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಞ್ಞಾತಕೋಣ್ಡಞ್ಞಾದೀನಂ ಭಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಊಹತೋ**ತಿ ಸಮೂಹತೋ ನೀಹತೋತಿ ಆಹ **"ದ್ವೇಧಾ ಭೇತ್ವಾ ಪಾತಿತೋ"**ತಿ। **ನಾಸಿತಾ**ತಿ ಅದಸ್ಸನಂ ಗಮಿತಾತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಾ"**ತಿ। **ಹಿತೂಪಚಾರ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಚರಿಯಂ।

ದ್ವೇಧಾವಿತಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ವಿತಕ್ಕಸಣ್ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೧೬. **ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನಾತಿ** ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ವಟ್ಟಪಾದಕಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತಸ್ಸಪಿ ಇಧ ಅಧಿಚಿತ್ತಭಾವೇನ ಅನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅನುತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಿತಮೇವ ಕೇವಲಂ "ಪಕತಿಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಯದೇತ್ಥ ಅಧಿಚಿತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಂ ತದೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಇತರಸ್ಸ ಪನೇತ್ಥ ವಿಧಿ ನ ಪಟಿಸೇಧೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಧಿಚಿತ್ತನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಅನುಯುತ್ತೇನಾತಿ** ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ, ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪರಿಬ್ರೂಹನವಸೇನ ಅನು ಅನು ಯುತ್ತೇನ। **ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಪಾರಿಹಾರಿಯಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋತಿ** ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ। ಭಾವನಾಯ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋಪಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋಯೇವ ತದತ್ಥೇಪಿ ತಂಸದ್ದವೋಹಾರತೋ।

ಯೇಹಿ ಫಲಂ ನಾಮ ಯಥಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ಪಕಪ್ಪಿಯಮಾನಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, **ತಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ**। ತೇನಾಹ **"ಕಾರಣಾನೀ"**ತಿ। **ಕಾಲೇನ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಲೇನಾತಿ** ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮಯೇ ಸಮಯೇ"**ತಿ। **ನನು ಚ...ಪೇ॰... ನಿರನ್ತರಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಚ ಭಾವನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ಅಬ್ಬುದನೀಹರಣವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ **"ಪಞ್ಚ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾತಿ? "ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಅವಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಭಾವನಾಯ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ನಾಮಾತಿ ಚೋದಕಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇತರೋ ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಕದಾಚಿ ಭಾವನುಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧನತ್ಥಾಯ ಯಥಾಕಾಲಂ ಇಮಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾನೀತಿ "ಕಾಲೇನ ಕಾಲ"ನ್ತಿ ಸತ್ಥಾ ಅವೋಚಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಾಳಿಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇಮಾನೀತಿ** ಇಮಾನಿ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಿ ಪಞ್ಚ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ। **ಅಬ್ಬುದ**ನ್ತಿ ಉಪದ್ದವಂ।

ಛನ್ದಸಹಗತಾ ರಾಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ತಣ್ಹಾಛನ್ದಸಹಗತಾ ಕಾಮರಾಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಅಸಮಪೇಕ್ಖಿತೇಸೂತಿ** ಇಟ್ಠೇಸು ಪಿಯೇಸು, ಅನಿಟ್ಠೇಸು ಅಪ್ಪಿಯೇಸು, ಅಸಮಂ ಅಸಮ್ಮಾ ಪೇಕ್ಖಿತೇಸು। **ಅಸಮಪೇಕ್ಖನ**ನ್ತಿ ಗೇಹಸ್ಸಿತಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋ ಗಹಣಂ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮)। **ತೇ** ಪರಿವಿತಕ್ಕಾ। **ತತೋ ನಿಮಿತ್ತತೋ ಅಞ್ಞ**ನ್ತಿ ತತೋ ಛನ್ದೂಪಸಂಹಿತಾದಿಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ನವಂ ನಿಮಿತ್ತಂ। "ಮನಸಿಕರೋತೋ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಂ, ತಾದಿಸೋ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ। **ಕುಸಲನಿಸ್ಸಿತಂ ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಕಾರಣಂ **ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ** ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ಭಾವನಾವಸೇನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಂ, ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ವಾ ಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ। ಅಸುಭಞ್ಹಿ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಛನ್ದೂಪಸಂಹಿತೇ ವಿತಕ್ಕೇತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ **"ದೋಸೂಪಸಞ್ಹಿತೇ"**ತಿಆದೀಸು ಯಥಾರಹಂ ತಂ ತಂ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚೀತಿ** "ಸತ್ತೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸೂ"ತಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ। **ಪಞ್ಚಧಮ್ಮೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ** ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ।

ಏವಂ **"ಛನ್ದೂಪಸಞ್ಹಿತೇ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮಸ್ಸ ಹತ್ಥಾ ವಾ ಸೋಭನಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **"ಅಸುಭತೋ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಉಪಸಂಹರಣಾಕಾರಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ **"ಕಿಮ್ಹಿ ಸಾರತ್ತೋಸೀ"**ತಿ। **ಛವಿರಾಗೇನಾತಿ** ಛವಿರಾಗತಾಯ ಕಾಳಸಾಮಾದಿವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಕುಥಳಪೂರಿತೋತಿ** ಪಕ್ಕೇಹಿ ಕುಣಪಫಲೇಹಿ ಪುಣ್ಣೋ। "ಕಲಿಫಲಪೂರಿತೋ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

ಅಸ್ಸಾಮಿಕತಾವಕಾಲಿಕಭಾವವಸೇನಾತಿ ಇದಂ ಪತ್ತಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಣ್ಣವಿಕಾರಞ್ಚೇವ ಜಿಣ್ಣಭಾವಞ್ಚ ಪತ್ವಾ ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಂ ಭಿನ್ನಂ ವಾ ಹುತ್ವಾ ಕಪಾಲನಿಟ್ಠಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಇದಂ ಚೀವರಂ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ವಣ್ಣವಿಕಾರಂ ಜಿಣ್ಣತಞ್ಚ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಾದಪುಞ್ಛನಚೋಳಕಂ ಹುತ್ವಾ ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಯಾ ಛಡ್ಡನೀಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸಚೇ ಪನ ನೇಸಂ ಸಾಮಿಕೋ ಭವೇಯ್ಯ, ನ ನೇಸಂ

ಏವಂ ವಿನಸ್ಸಿತುಂ ದದೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಂ ಅಸ್ಸಾಮಿಕಭಾವವಸೇನ, “ಅನದ್ಧನಿಯಂ ಇದಂ ತಾವಕಾಲಿಕ”ನ್ತಿ ಏವಂ ತಾವಕಾಲಿಕಭಾವವಸೇನ ಚ ಮನಸಿಕರೋತೋ।

ಆಘಾತವಿನಯ...ಪೇ॰... ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ - “ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಘಾತಪಟಿವಿನಯಾ। ಯತ್ಥ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಆಘಾತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿವಿನೇತಬ್ಬೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಆಗತಸ್ಸ **ಆಘಾತವಿನಯಸುತ್ತಸ್ಸ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೬೧) ಚೇವ **ಕಕಚೂಪಮೋವಾದ**(ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೨-೨೩೩) **ಛವಾಲಾತೂಪಮಾ**ದೀನಞ್ಚ (ಇತಿವು॰ ೯೧) ವಸೇನ ಆಘಾತಂ ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ।

ಗರುಸಂವಾಸೋತಿ ಗರುಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಾಸೋ। **ಉದ್ದೇಸೋ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉದ್ದಿಸಾಪನಞ್ಚೇವ ಉದ್ದಿಸನಞ್ಚ। **ಉದ್ದಿಟ್ಠಪರಿಪುಚ್ಛನ**ನ್ತಿ ಯಥಾಉಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛಾ। **ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮೂಪನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ಗರುಸಂವಾಸಾದಿಕೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಚ್ಚ। **ಮೋಹಧಾತೂ**ತಿ ಮೋಹೋ।

ಉಪನಿಸ್ಸಿತಬ್ಬಾತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಿತಬ್ಬಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಯತ್ತಪ್ಪಟಿಯತ್ತೋ**ತಿ ಯತ್ತೋ ಚ ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನಾಪುಚ್ಛಾಕರಣೇಸು ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪನ್ನೋ ಸಜ್ಜಿತೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಥಸ್ಸ ಮೋಹೋ ಪಹೀಯತೀ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏವಂ ತತ್ಥ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾ ಸೋ ಮೋಹೋ ವಿಗಚ್ಛತಿ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ ಏವಂ ಉದ್ದೇಸೇ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನೇನಪಿ। ಪುನ **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ ಕಙ್ಖಾವಿನೋದನೇಪಿ। **ತೇಸು ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಅತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಸುಯ್ಯಮಾನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ತೇಸು ತೇಸು ಪದೇಸು “ಇಧ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ಇಧ ಸಮಾಧಿ, ಇಧ ಪಞ್ಞಾ”ತಿ ಸೋ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಭೂತೋ ಹೋತಿ। ಇದಂ ಚಕ್ಖುರೂಪಾಲೋಕಾದಿ **ಇಮಸ್ಸ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ **ಕಾರಣಂ, ಇದಂ** ಸಾಲಿಬೀಜಭೂಮಿಸಲಿಲಾದಿ **ಇಮಸ್ಸ** ಸಾಲಿಅಙ್ಕುರಸ್ಸ **ಕಾರಣಂ। ಇದಂ ನ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ತದೇವ ಚಕ್ಖುರೂಪಾಲೋಕಾದಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ, ತದೇವ ಸಾಲಿಬೀಜಾದಿ ಕುದ್ರೂಸಕಙ್ಕುರಸ್ಸ ನ ಕಾರಣನ್ತಿ ಠಾನಾಟ್ಠಾನವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಛೇಕೋ ಹೋತಿ।

ಆರಮ್ಮಣೇಸೂತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು। **ಇಮೇ ವಿತಕ್ಕಾ**ತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ। ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ ಕತ್ವಾ “ಪಹೀಯನ್ತೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನ ಸಬ್ಬೇ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಾತಿ “ಪಹೀಯನ್ತಿ ಏವಾ”ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ಇಮಾನೀ”**ತಿಆದಿ।

ಕುಸಲನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಕುಸಲೇನ ನಿಸ್ಸಿತಂ ನಿಸ್ಸಯಿತಬ್ಬಂ। **ಕುಸಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಯಥಾವುತ್ತಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದಿಮೇವ ವದತಿ। **ಸಾರಫಲಕೇ**ತಿ ಚನ್ದನಮಯೇ ಸಾರಫಲಕೇ। **ವಿಸಮಾಣಿ**ನ್ತಿ ವಿಸಮಾಕಾರೇನ ತತ್ಥ ಠಿತಂ ಆಣಿಂ। **ಹನೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪಹರೇಯ್ಯ ನಿಕ್ಖಾಮೇಯ್ಯ।

೨೧೬. **ಅಟ್ಟೋ**ತಿ ಆತುರೋ, ದುಗ್ಗನ್ಧಬಾಧತಾಯ ಪೀಳಿತೋ। **ದುಕ್ಖಿತೋ**ತಿ ಸಞ್ಜಾತದುಕ್ಖೋ। **ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತತಾಯ ಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಗೇಹಸ್ಸಿತರೋಗೇನ ಸರೋಗತಾಯ ಚ **ಏತೇ ಅಕುಸಲಾ** ವಿಞ್ಞುಗರಹಿತಬ್ಬತಾಯ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತಾಯ ಚ **ಸಾವಜ್ಜಾ** ಅನಿಟ್ಠಫಲತಾಯ ನಿರಸ್ಸಾದಸಂವತ್ತನಿಯತಾಯ ಚ **ದುಕ್ಖವಿಪಾಕಾ**ತಿ ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಕುಸಲಾದಿಭಾವಂ **ಉಪಪರಿಕ್ಖತೋ।**

“ಆತುರಂ ಅಸುಚಿಂ ಪೂತಿಂ, ಪಸ್ಸ ನನ್ದೇ ಸಮುಸ್ಸಯಂ।
ಉಗ್ಘರನ್ತಂ ಪಗ್ಘರನ್ತಂ, ಬಾಲಾನಂ ಅಭಿನನ್ದಿತ”ನ್ತಿ॥ (ಅಪ॰ ಥೇರೀ ೨.೪.೧೫೭) -

ಏವಮಾದಿ **ಕಾಯವಿಚ್ಛನ್ದನೀಯಕಥಾದೀಹಿ** ವಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ -

“ತಸ್ಸೇವ ತೇನ ಪಾಪಿಯೋ, ಯೋ ಕುದ್ಧಂ ಪಟಿಕುಜ್ಝತಿ।
ಕುದ್ಧಂ ಅಪ್ಪಟಿಕುಜ್ಝನ್ತೋ, ಸಙ್ಗಾಮಂ ಜೇತಿ ದುಜ್ಜಯ”ನ್ತಿ॥ (ಥೇರಗಾ॰ ೪೪೨) -

ಏವಮಾದಿ ಪಟಿಘವೂಪಸಮನಕಥಾದಿಕಾಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೨೧೮. ನ ಸರಣಂ **ಅಸತಿ,** ಅನನುಸ್ಸರಣಂ। ಅಮನಸಿಕರಣಂ **ಅಮನಸಿಕಾರೋ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೇನೇವ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ। **ಉಗ್ಗಹಿತೋ ಧಮ್ಮಕಥಾಪಬನ್ಧೋತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಕಾರೋ ಧಮ್ಮಕಥಾಪಬನ್ಧೋ। **ಮುಟ್ಠಿಪೋತ್ಥಕೋತಿ** ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಮಾಣೋ ಪಾರಿಹಾರಿಯಪೋತ್ಥಕೋ। **ಸಮನ್ನಾನೇನ್ತೇನಾತಿ** ಸಮನ್ನಾಹರನ್ತೇನ। **ಓಕಾಸೋ ನ ಹೋತಿ** ಆರದ್ಧಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತಬ್ಬತೋ। ಆರದ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತಗಮನಂ ಅನಾರಮ್ಭೋವಾತಿ ಥೇರವಾದೋ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಉಪಜ್ಝಾಯಸ್ಸ। **ಪಬ್ಭಾರಸೋಧನಂ** ಕಾಯಕಮ್ಮಂ, ಆರಭನ್ತೋ ಏವ ವಿತಕ್ಕನಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಸಜ್ಝಾಯನಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಪುಬ್ಬಕಮ್ಮಕರಣತ್ಥಂ ತೇಜೋಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ ತೀಣಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಆಚಿನೋತಿ। ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಆಸಯಂ ಕಸಿಣಞ್ಚ ಸವಿಸೇಸಂ ಜಾನಿತ್ವಾ **“ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ”**ತಿಆದಿಮವೋಚ। ತೇನಸ್ಸ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪಾದಿತಂ। **ಅಸತಿಪಬ್ಬಂ ನಾಮ** ಅಸತಿಯಾ ವಿತಕ್ಕನಿಗ್ಗಹಣವಿಭಾವನತೋ।

೨೧೯. **ವಿತಕ್ಕಮೂಲಭೇದಂ ಪಬ್ಬನ್ತಿ** ವಿತಕ್ಕಮೂಲಸ್ಸ ತಮ್ಮೂಲಸ್ಸ ಚ ಭೇದವಿಭಾವನಂ ವಿತಕ್ಕಮೂಲಭೇದಂ ಪಬ್ಬಂ। ವಿತಕ್ಕಂ ಸಙ್ಖರೋತೀತಿ ವಿತಕ್ಕಸಙ್ಖಾರೋ, ವಿತಕ್ಕಪಚ್ಚಯೋ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದೀಸುಪಿ ಸುಭಾದಿನಾ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ। ಸೋ ಪನ ವಿತಕ್ಕಸಙ್ಖಾರೋ ಸಂತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಿತಕ್ಕಸಙ್ಖಾರಸಣ್ಠಾನಂ,** ಅಸುಭೇ ಸುಭನ್ತಿಆದಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ। ತೇನಾಹ **“ವಿತಕ್ಕಾನಂ ಮೂಲಞ್ಚ ಮೂಲಮೂಲಞ್ಚ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। **ವಿತಕ್ಕಾನಂ ಮೂಲಮೂಲಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಉಪಪರಿಕ್ಖನವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಮೂಲಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ। ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕಾ ಅಭಿಣ್ಹಂ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ವಿತಕ್ಕಚಾರೋ ಸಿಥಿಲೋ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಿಥಿಲೀಭೂತೇ ಮತ್ಥಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ವಿತಕ್ಕಚಾರೋ ಸಿಥಿಲಭೂತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿತಕ್ಕಾನಂ ಮೂಲಗಮನೇ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇ। **ವಿತಕ್ಕಾ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ** ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವಾ ಅನವಸೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ।

ಕಣ್ಣಮೂಲೇ ಪತಿತನ್ತಿ ಸಸಕಸ್ಸ ಕಣ್ಣಸಮೀಪೇ ಕಣ್ಣಸಕ್ಖಲಿಂ ಪಹರನ್ತಂ ವಿಯ ಉಪಪತಿತಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಸಸಕಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾಮೂಸಿಕಾಹಿ ಖತಮಹಾವಾಟಂ ಉಮಙ್ಗಸದಿಸಂ ಅಹೋಸಿ, ತೇನಸ್ಸ ಪಾತೇನ ಮಹಾಸದ್ದೋ ಅಹೋಸಿ। **ಪಲಾಯಿಂಸು** “ಪಥವೀ ಉದ್ರೀಯತೀ”ತಿ। **ಮೂಲಮೂಲಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅನುವಿಜ್ಜೇಯ್ಯನ್ತಿ** “ಪಥವೀ ಭಿಜ್ಜತೀ”ತಿ ಯತ್ಥಾಯಂ ಸಸೋ ಉಟ್ಠಿತೋ, ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಂ ಯಂನೂನ ವೀಮಂಸೇಯ್ಯಂ। ಪಥವಿಯಾ ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠಾನಂ ಗತೇ “ಕೋ ಜಾನಾತಿ, ಕಿಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಸಸೋ “ನ ಸಕ್ಕೋಮಿ ಸಾಮೀ”ತಿ ಆಹ। ಆಧಿಪಚ್ಚವತೋ ಹಿ ಯಾಚನಂ ಸಣ್ಹಮುದುಕಂ। **ದುದ್ದುಭಾಯತೀತಿ** ದುದ್ದುಭಾತಿ ಸದ್ದಂ ಕರೋತಿ। ಅನುರವದಸ್ಸನಞ್ಹೇತಂ। **ಭದ್ದನ್ತೇತಿ** ಮಿಗರಾಜಸ್ಸ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೋ, ಮಿಗರಾಜ, ಭದ್ದಂ ತೇ ಅತ್ಥೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಿಮೇತನ್ತಿ** ಕಿಂ ಏತಂ, ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಂ? **ದುದ್ದುಭನ್ತಿ** ಇದಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಅನುರವದಸ್ಸನಮೇವ। ಏವನ್ತಿ ಯಥಾ ಸಸಕಸ್ಸ ಮಹಾಪಥವೀಭೇದನಂ ರವನಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಅಮೂಲಂ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಚಾರೋಪಿ ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಅಮೂಲೋ। ತೇನಾಹ **“ವಿತಕ್ಕಾನ”**ನ್ತಿಆದಿ।

೨೨೦. **ಅಭಿದನ್ತನ್ತಿ** ಅಭಿಭವನದನ್ತಂ, ಉಪರಿದನ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಉಪರಿದನ್ತ”**ನ್ತಿ। ಸೋ ಹಿ ಇತರಂ ಮುಸಲಂ ವಿಯ ಉದುಕ್ಖಲಂ ವಿಸೇಸತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಖಾದನಕಾಲೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವತ್ತತಿ। **ಕುಸಲಚಿತ್ತೇನಾತಿ** ಬಲವಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ। **ಅಕುಸಲಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಸಹಿತಂ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಂ। **ಅಭಿನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ಸಮುದಾಚಾರೋ ನ ಹೋತಿ,

ಏವಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾ ಆಪಾದೇತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೇ ಚ ತುಮ್ಹೇ** ಸತಿಪಿ ಚಿರಕಾಲಭಾವನಾಯ ಏವಂ ಅದುಬ್ಬಲಾ **ಕೋ ಚಾಹಂ** ಮಮ ಸನ್ತಿಕೇ ಲದ್ಧಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ವಿಯ ಠಿತೇಪಿ ಇದಾನೇವ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೇ ಕರೋನ್ತೋ ಇತಿ ಏವಂ **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ**। ತಂ ಪನ ಅಭಿಭವನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತವೀರಿಯಪಗ್ಗಣ್ಹನಮಾಹ। **ಅತ್ಥದೀಪಿಕ**ನ್ತಿ ಏಕನ್ತತೋ ವಿತಕ್ಕನಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಜೋತಕಂ। **ಉಪಮ**ನ್ತಿ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿಕಂ ಉಪಮಂ।

೨೨೧. **ಪರಿಯಾದಾನಭಾಜನೀಯ**ನ್ತಿ ಯಂ ತಂ ಆದಿತೋ "ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಞ್ಚ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ತತ್ಥ ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಮನಸಿಕರಣಕಾಲಪರಿಯಾದಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ವಿಭಜನಂ। ನಿಗಮನಂ ವಾ ಏತಂ, ಯದಿದಂ "ಯತೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿ। ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪುನ ವಚನಂ ನಿಗಮನನ್ತಿ। ತಥಾಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ವಸೀಭಾವವಿಸುದ್ಧಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಯತೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸತ್ಥಾಚರಿಯೋ**ತಿ ಧನುಬ್ಬೇದಾಚರಿಯೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಸಸನತೋ ಅಸತ್ಥಮ್ಪಿ ಸತ್ಥಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ, ಏವಂ ಧನುಸಿಪ್ಪಮ್ಪಿ ಧನುಬ್ಬೇದಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವಾತಿ।

ಪರಿಯಾಯತಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕೇತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯೋ**। ವಾರೋತಿ ಆಹ **"ವಿತಕ್ಕವಾರಪಥೇಸೂ"**ತಿ, ವಿತಕ್ಕಾನಂ ವಾರೇನ ಪವತ್ತನಮಗ್ಗೇಸು। **ಚಿಣ್ಣವಸೀ**ತಿ ಆಸೇವಿತವಸೀ। **ಪಗುಣವಸೀ**ತಿ ಸುಭಾವಿತವಸೀ। ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಂಯೇವ ಯಥಿಚ್ಛಿತಂ ತಥಾವಿತಕ್ಕನತೋ, ಇತರಸ್ಸ ಪನಸ್ಸ ಸೇತುಘಾತೋಯೇವಾತಿ।

ವಿತಕ್ಕಸಣ್ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಸೀಹನಾದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

೩. ಓಪಮ್ಮವಗ್ಗೋ

೧. ಕಕಚೂಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೨೨. **ಮೋಳಿನ್ತಿ** ಕೇಸರಚನಂ। **ವೇಹಾಯಸನ್ತಿ** ಆಕಾಸೇ। **ರತನಚಙ್ಕೋಟವರೇನಾತಿ** ರತನಸಿಲಾಮಯವರಚಙ್ಕೋಟಕೇನ ಸಹಸ್ಸನೇತ್ತೋ ಸಿರಸಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಿ। "ಸುವಣ್ಣಚಙ್ಕೋಟಕವರೇನಾ"ತಿಪಿ (ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೩ ದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨ ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ) ಪಾಠೋ।

ಸಾತಿ ಮೋಳಿ। ಮೋಳಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೋಳಿಕೋ, ಮೋಳಿಕೋ ಏವ **ಮೋಳಿಯೋ**। **ಫಗ್ಗುನೋತಿ** ಪನ ನಾಮಂ। **ಸಞ್ಞಾತಿ** ಸಮಞ್ಞಾ। ವೇಲೀಯತಿ ಖಣಮುಹುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಉಪದಿಸೀಯತೀತಿ **ವೇಲಾ,** ಕಾಲೋತಿ ಆಹ **"ತಾಯಂ ವೇಲಾಯಂ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ಕಾಲವೇಲಾ ನಾಮಾ"**ತಿ। ವೇಲಯತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ವೇಲಾ,** ಸೀಮಾ। ವೇಲಯತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ಚಾಲಯತೀತಿ **ವೇಲಾ,** ಸೀಲಂ। ಅನತಿಕ್ಕಮನಟ್ಠೋಪಿ ಚಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ ಅಚಲನಮೇವ। ವಿಞ್ಞುಪುರಿಸಾಭಾವೇ ಛಪಞ್ಚವಾಚಾಮತ್ತಂ **ಓವಾದೇ ಪಮಾಣಂ ನಾಮ**। **ದವಸಹಗತಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಕೀಳಾಸಹಿತಂ ಕತ್ವಾ।

ಮಿಸ್ಸೀಭೂತೋತಿ ಅನನುಲೋಮಿಕಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ಮಿಸ್ಸೀಭೂತೋ। **"ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ"**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಂ ವಿವರಿತುಂ "ತಾಪನಪಚನಕೋಟ್ಟನಾದೀನೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಧಿಕರಣಮ್ಪಿ ಕರೋತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಸೋ ಅಧಿಕರಣಾಯ ಪರಿಸಕ್ಕತಿ, ತಂದಸ್ಸನಂ **"ಇಮೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಧಿಕರಣಂ ಆಕಡ್ಢತೀತಿ** ಅಧಿಕರಣಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಕಡ್ಢತಿ, ಅಧಿಕರಣಂ ವಾ ತೇಸು ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಆಕಡ್ಢತಿ। **ಉದ್ದೇಸಪದಂ ವಾತಿ** ಪದಸೋ ಉದ್ದೇಸಮತ್ತಂ ವಾ। **ನೇವ ಪಿಯಕಮ್ಯತಾಯಾತಿ** ನೇವ ಅತ್ತನಿ ಸತ್ಥುನೋ ಪಿಯಭಾವಕಾಮತಾಯ। **ನ ಭೇದಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾತಿ** ನ ಸತ್ಥುನೋ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಭೇದಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। **ಅತ್ಥಕಾಮತಾಯಾತಿ** ಮೋಳಿಯಫಗ್ಗುನಸ್ಸ ಹಿತಕಾಮತಾಯ।

೨೨೪. **ಅವಣ್ಣಭಾಸನೇತಿ** ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಅಗುಣಕಥನೇ। ಛನ್ದಾದೀನಂ ವತ್ಥುಭಾವತೋ ಕಾಮಗುಣಾ ಗೇಹಂ ವಿಯ ಗೇಹಂ, ತೇ ಚ ತೇ ಸಿತಾ ನಿಸ್ಸಿತಾತಿ **ಗೇಹಸ್ಸಿತಾತಿ** ವುತ್ತಾ। ತಣ್ಹಾಛನ್ದಾಪಿ ತಾಸಂ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಪೀತಿ ಉಭಯೇಪಿ **ತಣ್ಹಾಛನ್ದಾ, ಪಟಿಘಛನ್ದಾ** ಪನ ತೇಸಂ ಕತ್ತುಕಾಮತಾ ಏವ। ಫಲಿಕಮಣಿ ವಿಯ ಪಕತಿಪಭಸ್ಸರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಉಪಸಙ್ಗೋ ವಿಯ ವಿಪರಿಣಾಮಕಾರಣಂ ರಾಗಾದಯೋತಿ ಆಹ **"ರತ್ತಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪರಿಣತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀತಿ** ಕರುಣಾಯ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪನಮಾಹ। "ಯಸ್ಸನ್ತರತೋ ನ ಸನ್ತಿ ಕೋಪಾ"ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೦) ವಿಯ **ಅನ್ತರ**-ಸದ್ದೋ ಚಿತ್ತಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ದೋಸನ್ತರೋತಿ ದೋಸಚಿತ್ತೋ"**ತಿ।

೨೨೫. ದುಬ್ಬಚತಾಯ ಓವಾದಂ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೋ ಚಿತ್ತೇನೇವ **ಪಟಿವಿರುದ್ಧೋ ಅಟ್ಠಾಸಿ**। **ಗಣ್ಹಿಂಸು** ಚಿತ್ತಂ, ಹದಯಗಾಹಿನಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೂರಯಿಂಸು** ಅಜ್ಝಾಸಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ** ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ। ಏಕಾಸನಂ ಭೋಜನಸ್ಸ **ಏಕಾಸನಭೋಜನಂ,** ಏಕವೇಲಾಯಮೇವ ಭೋಜನಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಏಕಂ ಪುರೇಭತ್ತಭೋಜನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಭುತ್ತಭೋಜನಮ್ಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಏಕಾಸನಭೋಜನನ್ತೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಏಕಾಸನಿಕತಾಯ ಏಕಾಯ ಏವ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಭೋಜನಂ। "ಅಪ್ಪಡಂಸ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಫಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ **ಅಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಾವತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ನಿರಾಬಾಧತಂ, ನಿದ್ದುಕ್ಖತ"**ನ್ತಿ। ಪಧಾನಾದಿವಸೇನ ಸಲ್ಲಹುಕಂ ಅಕಿಚ್ಛಂ ಉಟ್ಠಾನಂ **ಸಲ್ಲಹುಕಉಟ್ಠಾನಂ**। **ನ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನಾತಿ** ನ ಏಕವಾರೇನ, ನ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಲೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ದ್ವೇ ಭೋಜನಾನೀತಿ** "ಅಪರಣ್ಹೇ ರತ್ತಿಯ"ನ್ತಿ ಕಾಲವಸೇನ ದ್ವೇ ಭೋಜನಾನಿ। **ಪಞ್ಚ ಗುಣೇತಿ** ಅಪ್ಪಾಬಾಧಾದಿಕೇ ಪಞ್ಚ ಆನಿಸಂಸೇ। **ಸತುಪ್ಪಾದಕರಣೀಯಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಸತುಪ್ಪಾದಮತ್ತಕರಣೀಯಮೇವ, ನಿವಾರೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಮಾದಪನಞ್ಚ ನಾಹೋಸಿ।

ಮಣ್ಡಭೂಮೀತಿ ಓಜವನ್ತಭೂಮಿ, ಯತ್ಥ ಪರಿಸಿಞ್ಚನೇನ ವಿನಾ ಸಸ್ಸಾನಿ ಕಿಟ್ಠಾನಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯುಗೇ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ ಯೋಗ್ಗಾನಿ, ತೇಸಂ ಆಚರಿಯೋ **ಯೋಗ್ಗಾಚರಿಯೋ,** ತೇಸಂ ಸಿಕ್ಖಾಪನಕೋ। ಗಾಮಣಿಹತ್ಥಿಆದಯೋಪಿ "ಯೋಗ್ಗಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಆಹ ಪಾಳಿಯಂ **"ಅಸ್ಸದಮ್ಮಸಾರಥೀ"**ತಿ। ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು **ಯೇನ ಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಇಚ್ಛತಿ।** ಜವಸಮಗಾದಿಭೇದಾಸು ಗತೀಸು **ಯಂ ಯಂ ಗತಿಂ। ತಂ ತಂ** ಮಗ್ಗಂ **ಆರುಳ್ಹಾವ** ಓತಿಣ್ಣಾಯೇವ। **ನೇವ ವಾರೇತಬ್ಬಾ** ರಸ್ಮಿವಿನಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನ। **ನ ವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಾ** ಪತೋದಲಟ್ಠಿಯಾ। **ಗಮನಮೇವಾತಿ** ಇಮೇ ಯುತ್ತಾ ಮಮ ಇಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ಮನ್ದಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಸಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಸೀಘಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಖುರೇಸು ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಸಾರಥಿನಾ ತೇಸಂ ಗಮನಮೇವ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ನ ತತ್ಥ ನಿಯೋಜನಂ । **ತೇಹಿಪಿ** ಭಿಕ್ಖೂಹಿ। **ಪಜಹಿಂಸು** ಪಜಹಿತಬ್ಬಂ। **ಸಾಲದೂಸನಾತಿ** ಸಾಲರುಕ್ಖವಿಸನಾಸಕಾ। **ಅಞ್ಞಾ ಚ ವಲ್ಲಿಯೋ** ಸಾಲರುಕ್ಖೇ ವಿನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಬಹಿ ನೀಹರಣೇನಾತಿ** ಸಾಲವನತೋ ಬಹಿ ಛಡ್ಡನೇನ। **ಸುಸಣ್ಠಿತಾತಿ** ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪನ್ನಾ, **ಮರಿಯಾದಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ಆಲವಾಲಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಮರಿಯಾದಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಕಿಪಿಲ್ಲಪುಟಕಂ** ತಮ್ಬಕಿಪಿಲ್ಲಕಪುಟಕಂ। **ಸುಕ್ಖದಣ್ಡಕಹರಣಂ** ಆಲವಾಲಬ್ಭನ್ತರಾ।

೨೨೬. ವಿದೇಹರಟ್ಠೇ ಜಾತಸಂವಡ್ಢತಾಯ **ವೇದೇಹಿಕಾ।** ಪಣ್ಡಾ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ, ತಾಯ ಇತಾ ಗತಾ ಪವತ್ತಾತಿ **ಪಣ್ಡಿತಾ। ಗಹಪತಾನೀತಿ** ಗೇಹಸಾಮಿನೀ। **ಸೋರಚ್ಚೇನಾತಿ** ಸಂಯಮೇನ। **ನಿವಾತವುತ್ತೀತಿ** ಪಣಿಪಾತಕಾರೀ। **ನಿಬ್ಬುತಾತಿ** ನಿಬ್ಬುತದುಚ್ಚರಿತಪರಿಳಾಹಾ। **ಉಟ್ಠಾಹಿಕಾತಿ** ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯವತೀ। **ಕಿಬ್ಬಿಸಾತಿ** ಕುರೂರಾ।

೨೨೭. **ಏವಂ ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ** "ಗುಣವನ್ತೋ"ತಿ ಲೋಕೇ ಪತ್ಥಟಕಿತ್ತಿಸದ್ದಾನಮ್ಪಿ ಅಕ್ಖನ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಅಯಸುಪ್ಪತ್ತಿಗುಣಪರಿಹಾನಿಆದಿಂ ಅಕ್ಖಮತಾಯಆದೀನವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ। **ವಚನಪಥೇತಿ** ವಚನಮಗ್ಗೇ ಯುತ್ತಕಾಲಾದಿಕೇ। ಸಣ್ಣಾಭಾವೋಪಿ ಹಿ ವಚನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋತಿ ಕತ್ವಾ "ವಚನಪಥೋ" ತ್ವೇವ ವುತ್ತೋ। **ತೇಸಂಯೇವ** ಕಾಲಾದೀನಂ। ಮೇತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇತ್ತಂ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಉಪ್ಪನ್ನಮೇತ್ತಚಿತ್ತಾ।** ಪುನ "ಕಾಲೇನ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿ (ಪರಿ॰ ೩೬೨, ೩೬೩) ಪಾಳಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ "ಪರಂ ಚೋದನಾವಸೇನ ವದನ್ತಾ ನಾಮ ಇಮೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ। **ಅಧಿಮುಞ್ಚಿತ್ವಾತಿ** ಅಭಿರತಿವಸೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ। ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತದಾರಮ್ಮಣಂ,** ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ಪದೇಸವಿಸಯಂ ತಂ ಕಥಂ ನಿಪ್ಪದೇಸವಿಸಯಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಚೋದೇನ್ತೋ **"ಕಥಂ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ ಆಹ, ಇತರೋ **"ಪಞ್ಚ ವಚನಪಥೇ"**ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಹರತಿ। ಇಧ **ತದಾರಮ್ಮಣಞ್ಚಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವಚನಸೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಪುನ ತಸ್ಸೇವಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಬ್ಬಾ ಸತ್ತಕಾಯಸಙ್ಖಾತಾ ಪಜಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಬ್ಬಾವನ್ತೋತಿ** ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಬ್ಬಾವನ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ವಿಪುಲೇನಾತಿ** ಮಹಾಜನಾರಮ್ಮಣೇನ। ಮಹನ್ತಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ವಿಪುಲ-ಸದ್ದೋ, ಮಹತ್ತಞ್ಚೇತ್ಥ ಬಹುಕಭಾವೋ। ತೇನಾಹ **"ಅನೇಕಸತ್ತಾರಮ್ಮಣೇನಾ"**ತಿ। **ತಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲನ್ತಿ** ಪಞ್ಚ ವಚನಪಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತಪುಗ್ಗಲಂ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಏತ್ಥ ಚ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ತಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಬ್ಬಞ್ಚ ಲೋಕಂ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ"**ತಿ।

೨೨೮. **ತದತ್ಥದೀಪಿಕನ್ತಿ** ಯಾ ಮೇತ್ತಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತೋ ಕೇನಚಿ ವಿಕಾರಂ ನ ಆಪಾದೇತಬ್ಬತಾ, ತದತ್ಥಜೋತಿಕಂ। **ಅಪಥವಿನ್ತಿ** ಪಥವೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಪಥವೀ। **ನಿಪ್ಪಥವಿನ್ತಿ** ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪಥವೀಭಾವಾಭಾವಂ। **ತಿರಿಯಂ ಪನ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾತಿ** ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೇಹಿ ತಂ ತಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ? ನ, ತದಞ್ಞಚಕ್ಕವಾಳಪಥವಿಯಾ ಏಕಾಬದ್ಧಭಾವತೋ। ತಿಣ್ಣಞ್ಹಿ ಚಕ್ಕಾನಂ ಅನ್ತರಸದಿಸೇ ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಲೋಕಧಾತೂನಂ ಅನ್ತರೇಯೇವ ಪಥವೀ ನತ್ಥಿ ಲೋಕನ್ತರನಿರಯಭಾವತೋ। ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತನ್ತರೇಹಿ ಸಮ್ಬದ್ಧಟ್ಠಾನೇ ಪಥವೀ ಏಕಾಬದ್ಧಾವ। ವಿವಟ್ಟಕಾಲೇ ಹಿ ಸಣ್ಠಹಮಾನಾಪಿ ಪಥವೀ ಯಥಾಸಣ್ಠಿತಪಥವಿಯಾ ಏಕಾಬದ್ಧಾವ ಸಣ್ಠಹತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಿರಿಯಂ ಪನ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ"**ತಿ। ಇಮಿನಾವ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇನ ವುತ್ತಪರಿಮಾಣತೋ ಪರಂ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ।

೨೨೯. **ಹಲಿದ್ದೀತಿ** ಹಲಿದ್ದಿವಣ್ಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪೀತಕವಣ್ಣ”**ನ್ತಿ। ವಣ್ಣಸಙ್ಖಾತಂ ರೂಪಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀ, ನ ರೂಪೀತಿ **ಅರೂಪೀತಿ** ಆಹ **“ಅರೂಪೋ”**ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **“ಸನಿದಸ್ಸನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ”**ತಿ।

೨೩೦. **ಪಞ್ಚ ಯೋಜನಸತಾನೀತಿ** ಹಿಮವನ್ತತೋ ಸಮುದ್ದಂ ಪವಿಟ್ಠಟ್ಠಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಅನೋತತ್ತದಹಮುಖತೋ। ಅಞ್ಞಾ ನದಿಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಗಮ್ಭೀರತಂ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಉದಕತಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ **“ಗಮ್ಭೀರಾ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ತಿಣುಕ್ಕಾಯ ತಾಪೇತಬ್ಬತ್ತಾಭಾವದಸ್ಸನಪರಮೇತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಏತೇನ ಪಯೋಗೇನಾ”**ತಿಆದಿ।

೨೩೧. ತೂಲಿನೀ ವಿಯ **ತೂಲಿನೀತಿ** ಆಹ **“ಸಿಮ್ಬಲಿತೂಲಲತಾತೂಲಸಮಾನಾ”**ತಿ। ಸಸ್ಸರನ್ತಿ ಏವಂಪವತ್ತೋ ಸದ್ದೋ **ಸಸ್ಸರಸದ್ದೋ**। ಅನುರವದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ। ತಥಾ **ಭಬ್ಭರಸದ್ದೋ**। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ದೂಸೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವದಸ್ಸನಪರಂ। ಅಯಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಮಹಾಪಥವೀ ಕೇನಚಿ ಪುರಿಸೇನ ಅಪಥವಿಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಯಥಾ ಆಕಾಸೇ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಪಟ್ಠಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಯಥಾ ಗಙ್ಗಾಯ ಉದಕಂ ತಿಣುಕ್ಕಾಯ ತಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಯಥಾ ಚ ಬಿಳಾರಭಸ್ತಂ ಥದ್ಧಂ ಫರುಸಞ್ಚ ಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಮೇವಂ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಆಸೇವಿತಾಯ ಭಾವಿತಾಯ ಬಹುಲೀಕತಾಯ ಪಞ್ಚ ವಚನಪಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗತಪುರಿಸೇನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ।

೨೩೨. **ಓಚರಕಾತಿ** ಪರೂಪಘಾತವಸೇನ ಹೀನಕಮ್ಮಕಾರಿನೋ। ತೇನಾಹ **“ನೀಚಕಮ್ಮಕಾರಕಾ”**ತಿ। **ಅನಧಿವಾಸನೇನಾತಿ** ಅಕ್ಖಮನೇನ। **ಮಯ್ಹಂ ಓವಾದಕರೋ ನ ಹೋತೀತಿ** ಪರಮ್ಹಿ ಅನತ್ಥಕಾರಿಮ್ಹಿ ಚಿತ್ತಪದೋಸನೇನ ಆಘಾತುಪ್ಪಾದನೇನ ಮಮ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

೨೩೩. **ಅಣುನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಕಂ ತನು ಪರಿತ್ತಕಂ। **ಥೂಲನ್ತಿ** ಮಹನ್ತಂ ಓಳಾರಿಕಂ। ವಚನಪಥಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ತಂ ಸಾವಜ್ಜವಿಭಾಗೇನ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ ವಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ ವಾ”**ತಿ। ಖನ್ತಿಯಾ ಇದಂ ಭಾರಿಯಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅವೋಚುಂ **“ಅನಧಿ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸಾಮಾ”**ತಿ। **ದೀಘರತ್ತನ್ತಿ** ಚಿರಕಾಲಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಚ್ಚನ್ತಞ್ಚ ಹಿತಸುಖಂ ನಾಮ ಅಞ್ಞಾಧಿಗಮೇನೇವಾತಿ ಆಹ **“ಅರಹತ್ತೇನ ಕೂಟಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ”**ತಿ।

ಕಕಚೂಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಅಲಗದ್ದೂಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೪. **ಬಾಧಯಿಂಸೂತಿ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಾಚಿತ್ತಿಯ ೩.೪೧೭) ಹನಿಂಸು। ತಂತಂಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಬನ್ಧನವಸೇನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ ವೇಮಜ್ಝೇ ಏತಿ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಅನ್ತರಾಯೋ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅನತ್ಥೋ, ಅನತಿಕ್ಕಮನಟ್ಠೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರಾಯೇ ನಿಯುತ್ತಾ, ಅನ್ತರಾಯಂ ವಾ ಫಲಂ ಅರಹನ್ತಿ, ಅನ್ತರಾಯಸ್ಸ ವಾ ಕರಣಸೀಲಾತಿ **ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **“ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ”**ತಿ। **ಆನನ್ತರಿಯಧಮ್ಮಾತಿ** ಆನನ್ತರಿಯಸಭಾವಚೇತನಾಧಮ್ಮಾ। ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಚುತಿಅನನ್ತರಫಲಂ ಅನನ್ತರಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನನ್ತರೇ ನಿಯುತ್ತಾ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅನನ್ತರಕರಣಸೀಲಾ, ಅನನ್ತರಪಯೋಜನಾತಿ ವಾ ಆನನ್ತರಿಕಾ, ತೇ ಏವ **ಆನನ್ತರಿಯಾತಿ** ವುತ್ತಾ। ಕಮ್ಮಾನಿ ಏವ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾತಿ **ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯಿಕಾ**। **ಮೋಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋತಿ, ನ ಸಗ್ಗಸ್ಸ** ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಲಕ್ಖಣಾಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತಭಾವೋ ಅತ್ಥಿ। ಪಾಕತಿಕಭಿಕ್ಖುನೀವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಅರಿಯಾಯ ಪನ ಪವತ್ತಂ ಅಪಾಯಸಂವತ್ತನಿಯಮೇವ। ನನ್ದಮಾಣವಕೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ಉಭಿನ್ನಂ ಸಮಾನಚ್ಛನ್ದತಾವಸೇನ ವಾ ಅಸಗ್ಗನ್ತರಾಯಿಕತಾ, ಮೋಕ್ಖನ್ತರಾಯಿಕತಾ ಪನ ಮೋಕ್ಖತ್ಥಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿದೂಸನತೋ, ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಸಗ್ಗನ್ತರಾಯಿಕತಾಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುನ್ತಿ। ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿಯೋವ

ನಿಯತಭಾವಂ ಪತ್ತಾ **ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮಾಹ। ಪಣ್ಡಕಾದಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ವಿಪಾಕನ್ತರಾಯಿಕಭಾವತೋ। ಯಾ ಹಿ ಅರಿಯೇ ಉಪವದತಿ, ಸಾ ಚೇತನಾ **ಅರಿಯೂಪವಾದಧಮ್ಮಾ। ತತೋ ಪರ**ನ್ತಿ ಖಮಾಪನತೋ ಉಪರಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸ್ಸ ಲೀನತ್ಥಪಕಾಸನೇ ವುತ್ತಮೇವ। **ಯಾವ ಭಿಕ್ಖುಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ** ಪಾರಾಜಿಕಂ ಆಪನ್ನೋ। **ನ ವುಟ್ಠಾ**ತಿ ಸೇಸಂ ಗರುಕಾಪತ್ತಿಂ। **ನ ದೇಸೇತಿ** ಲಹುಕಾಪತ್ತಿಂ।

ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಅರಿಟ್ಠೋ। **ರಸೇನ ರಸಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಅನವಜ್ಜೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭುಞ್ಜನರಸೇನ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕಾಮಗುಣಪರಿಭೋಗರಸಂ ಸಮಾನೇತ್ವಾ। **ಉಪನೇನ್ತೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಬನ್ಧನಂ ಉಪನೇನ್ತೋ ವಿಯ। "ಘಟೇನ್ತೋ ವಿಯಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ಉಪಸಂಹರನ್ತೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಸದಿಸತಂ ಉಪಸಂಹರನ್ತೋ ವಿಯ ಏಕನ್ತಸಾವಜ್ಜೇ ಅನವಜ್ಜಭಾವಪಕ್ಖೇಪೇನ। **ಪಾಪಕ**ನ್ತಿ ಲಾಮಕಟ್ಠೇನ ದುಗ್ಗತಿಸಮ್ಪಾಪನಟ್ಠೇನ ಚ ಪಾಪಕಂ। ಸೇತುಕರಣವಸೇನ **ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಬನ್ಧನ್ತೇನ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ** "ಸಾವಜ್ಜ"ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಂ "ಅನವಜ್ಜ"ನ್ತಿ ಗಹಣೇನ ತೇನ **ಪಟಿವಿರುಜ್ಝನ್ತೋ।** ಏಕನ್ತತೋ ಅನನ್ತರಾಯಿಕನ್ತಿ ಗಹಣೇನ **ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೋ।** ಕಾಮಕಣ್ಟಕೇಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ನ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಸ್ಸತೀತಿ ವದನ್ತೋ **"ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕಸಿಕ್ಖಾಪದಸಙ್ಖಾತೇ, "ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮, ೧೯೪) ಆದಿದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತೇ ಚ **ಆಣಾಚಕ್ಕೇ।**

ಪುಚ್ಛಮಾನಾ **ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಿ ನಾಮ।** ಪುಚ್ಛಾ ಹಿ ಅನುಯೋಗೋತಿ। ತೇನಾಧಿಗತಾಯ ಲದ್ಧಿಯಾ ಅನುವಜ್ಜನತ್ಥಂ ಪಚ್ಚನುಭಾಸನೇನ ಪುನ ಪಟಿಜಾನಾಪನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ಆದಾಯ ಸಮಾದಾಪನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮನುಗಾಹನ್ತಿ ನಾಮಾ"**ತಿ। ತಸ್ಸಾ ಪನ ಲದ್ಧಿಯಾ ಅನುಯುಞ್ಜಿತಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ಕಾರಣಪತಿರೂಪಕಮೇವಾತಿ ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಂ **ಸಮನುಭಾಸನಂ। ಅನುದಹನಟ್ಠೇನ** ಅನುಪಾಯಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಪತಿ ಆಯತಿಞ್ಚ ಅನುದಹನಟ್ಠೇನ। **ಮಹಾಭಿತಾಪನಟ್ಠೇನ** ಅನವಟ್ಠಿತಸಭಾವತಾಯ। **ಇತ್ತರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ** ಮುಹುತ್ತರಮಣೀಯತಾಯ। **ತಾವಕಾಲಿಕಟ್ಠೇನ** ಪರೇಹಿ ಅಭಿಭವನೀಯತಾಯ। **ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಪಲಿಭಞ್ಜನಟ್ಠೇನ** ಭೇದನಭೇದನಾದಿಅಧಿಕರಣಭಾವೇನ। ಉಗ್ಘಾಟಸದಿಸತಾಯ **ಅಧಿಕುಟ್ಟನಟ್ಠೇನ।** ಅವಣೇ ವಣಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಅನುಪವಿಸನಸಭಾವತಾಯ **ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ।** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಅನತ್ಥನಿಮಿತ್ತತಾಯ **ಸಾಸಙ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಯಟ್ಠೇನ। ದಿಟ್ಠಿಥಾಮೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಥಾಮಗತಭಾವೇನ। **ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೇನಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಪರಾಮಸನೇನ। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಹಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರತೋ ಆಮಸನೇನ ಪರಾಮಾಸೋ। **ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಭಿನಿವೇಸಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೇನ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸೇನ "ಇದಮೇವೇತ್ಥ ತಥ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ। **ಯಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಭಿನಿವೇಸನಂ ತತ್ಥ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।**ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ"**ತಿ।

೨೩೫. ನತ್ಥೀತಿ ವತ್ತುಕಾಮೋಪೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ನಿಗುಹೇತುಕಾಮತಾಯ ಅವಜಾನಿತುಕಾಮೋಪಿ। **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛ**ತಿ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। **ದ್ವೇ ಕಥಾ**ತಿ ವಿಸಂವಾದನಕಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಅಭೂತಕಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಾ ಭೂತಕಥಾಯ ವಸೇನ ದ್ವೇ ಕಥಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೨೩೬. ಕಸ್ಸ ಖೋ ನಾಮಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸತ್ಥಾ "ನ ಮಮ ತುಯ್ಹಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ನಾಮ ಭೂತಪುಬ್ಬಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಖತ್ತಿಯಸ್ಸ ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಞಾಣಮಯಾ ಉಸ್ಮಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಉಸ್ಮೀ, ತಥಾರೂಪೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅನುಸ್ಮೀಕತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪಟಿವೇಧಗಬ್ಭೋಅಪಿ **ಉಸ್ಮೀಕತೋ**ತಿ ವಿಕತಭಾವತೋ ಪಞ್ಞಾಬೀಜಮಸ್ಸ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅಪಿ ನು ಅತ್ಥೀತಿ ಭಗವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛತಿ। ತೇ **ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತಾ ವದನ್ತಿ** ಠಾನಗತೇನ ದುಚ್ಚರಿತೇನ ಞಾಣುಪಹತಭಾವಂ ಸಮ್ಪಸ್ಸನ್ತಾ। **ನಿತ್ತೇಜಭೂತೋ**ತಿ ನಿತ್ತೇಜಂ

ಭೂತೋ ತೇಜೋಹಾನಿಪ್ಪತ್ತೋ। ತತೋ ಏವ ಭಿಕ್ಖೂನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮುಖಾ ಓಲೋಕೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ **ಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧೋ** ಅಧೋಮುಖೋ। ಸಹಧಮ್ಮಿಕಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ತುಂ ಅವಿಸಹನತೋ **ಅಪ್ಪಟಿಭಾನೋ। ಸಮ್ಪತ್ತೂಪಗನ್ತಿ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಆವಹಂ। **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ**ತಿ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತೋ।

೨೩೭. ಅನ್ತರಾಯಕರಲದ್ಧಿಯಾ ಸಭಾವವಿಭಾವನೇನ **ಪರಿಸಂ ಸೋಧೇತಿ। ನಿಸ್ಸಾರೇತಿ** ನೀಹರತಿ ಅವಿಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿತಾಯ। **ಕಸ್ಸಚಿ** ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಏವಂ ಭವೇಯ್ಯ "ಸಹಸಾ ಕಥಿತ"ನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಹಸಾ ಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ "ಕಸ್ಸಚೀ"ತಿ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ। **ಸುತ್ವಾಪಿ ತುಣ್ಹೀಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಥಾಪಿ ಸಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಂ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ "ಸಚೇ ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಂ। **ನ ಕರಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಪರಿಸಾಯ ಲದ್ಧಿಂ ಸೋಧೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಲದ್ಧಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾವಸೇನ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ। **ಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕೇಹೀ**ತಿ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೇಹಿ ಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕೇಹಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಲೇಸಕಾಮಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಹೀ**"ತಿ। **ಮೇಥುನಸಮಾಚಾರ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತದಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪನ – "ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಂ ಪರಿಮದ್ದನಂ ನಹಾಪನಂ ಸಮ್ಬಾಹನಂ ಸಾದಿಯತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೦) ಆಗತಂ ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುವಿಸಯಂ ಆಮಿಸಪರಿಭೋಗಂ। "ಅಞ್ಞತ್ರೇವ ಕಾಮೇಹಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಹಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೇಹಿ ಸಮಾಚರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ **ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ।**

೨೩೮. ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಛನ್ದರಾಗೋತಿ ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗೋ, ತಂ **ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗಂ।** ಕದಾಚಿ ಉಪೋಸಥಿಕಭಾವೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಕದಾಚಿ ನೋತಿ **ಅನಿಬದ್ಧಸೀಲಾನಂ ಗಹಟ್ಠಾನಂ।** ಸೀಲಸಮಾದಾನಭಾವತೋ **ಅನ್ತರಾಯಕರಂ।** ವತ್ಥುಕಾಮಾನಂ **ಸಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಞ್ಚ।** ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ **ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆವರಣಕರಂ।** ಪಚ್ಚಯಾನಂ **ಸಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಞ್ಚ।** ಅಯಂ ಅರಿಟ್ಠೋ ದುಗ್ಗಹಿತಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಅಮ್ಹೇ ಚೇವ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖತಿ, ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಖನತಿ, ಬಹುಞ್ಚ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವತೀತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾ ಮಾ ಹೋನ್ತೂತಿ **ದುಗ್ಗಹಿತಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ ಚೇವ ವಾಚುಗ್ಗತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಧಾರೇನ್ತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುತ್ತನ್ತಿಆದಿನಾ ನವಪ್ಪಭೇದಮ್ಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ। ಕಥಂ ಸುತ್ತಂ ನವಪ್ಪಭೇದಂ? ಸಗಾಥಕಞ್ಹಿ ಸುತ್ತಂ **ಗೇಯ್ಯಂ,** ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ **ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ,** ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಉದಾನಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾವಿರಹಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ಸಿಯಾ, ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಞ್ಚ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಪದಾದೀನಂ ವಿಯ, ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ವಾ ಸಿಯಾ ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಸಗಾಥಾವಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ, ತಥಾ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ –

> ಸುತ್ತನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ, ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ।
> ಸನಿಮಿತ್ತಾ ನಿರೂಳ್ಹತ್ತಾ, ಸಹತಾಞ್ಞೇನ ನಞ್ಞತೋ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ನಿದಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೬; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಬಾಹಿರನಿದಾನಕಥಾ)।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ **ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ।** ತೇನೇವಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ **ನೇತ್ತಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ೧.ಸಙ್ಗಹವಾರ) "ನವವಿಧಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೇಟ್ಠೀ"ತಿ। "ಏತ್ತಕಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸುತ್ತಾಗತಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ (ಪಾಚಿ॰ ೬೫೫, ೧೨೪೨), ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ; ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ಏವಮಾದಿ ಚ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ। ತದೇಕದೇಸೇಸು ಪನ ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ **ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ** ತೇನ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಗೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸಗಾಥಕತ್ತಂ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಸಸಿಲೋಕಂ ಸಗಾಥಕಂ ವಾ ಚುಣ್ಣಿಯಗನ್ಥಂ "ಗೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಪನ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಞ್ಹಿ "ಬ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಬ್ಯಾಕರಣಮೇವ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಸಗಾಥಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾನಂ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ, "ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತೀ"ತಿ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಪದಾದೀಸು ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು, ಸಗಾಥಕತ್ತೇಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಯುತ್ತೇಸು, "ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"ನ್ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧) ಆದಿವಚನಸಮ್ಬನ್ಧೇಸು, ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇಸು ಚ ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಗಾಥಾ-ಉದಾನ-ಇತಿವುತ್ತಕ-ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮ-ಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ತಥಾ ಸತಿಪಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧಭಾವೇ ಭಗವತೋ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ಚರಿಯಾನುಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೇಸು ಜಾತಕಸಞ್ಞಾ, ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೇ ಸಗಾಥಕತ್ತೇ ಚ ಕೇಸುಚಿ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ವೇದಸ್ಸ ಲಭಾಪನತೋ ವೇದಲ್ಲಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಸಗಾಥಕತ್ತಾದಿನಾ ನಿಮಿತ್ತೇನ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಸುತ್ತಙ್ಗತೋ ಪರೇ ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದಿನಿಮಿತ್ತರಹಿತಂ, ತಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾಪರಿಹಾರೇನ ಸಾಮಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತನತೋತಿ। ನನು ಚ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಚೋದನಾ ತದವತ್ಥಾ ಏವಾತಿ? ನ ತದವತ್ಥಾ ಸೋಧಿತತ್ತಾ। ಸೋಧಿತಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ "ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ।

ಯಞ್ಚ ವುತ್ತಂ "ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ"ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೧; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೧), ತಂ ನ, **ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ**। ನಿರುಳ್ಹೋ ಹಿ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಭಾವೋ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಧಮ್ಮಪದಬುದ್ಧವಂಸಾದಯೋ ವಿಯ ಗಾಥಾಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತಾನಿ, ಕಿನ್ತು ಸುತ್ತಭಾವೇನೇವ। ತೇನೇವ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಸುತ್ತನಾಮಕ"ನ್ತಿ ನಾಮಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ"ತಿ , ತದಪಿ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ **ಸಹತಾಞ್ಞೇನ**। ಸಹ ಗಾಥಾಹೀತಿ ಹಿ ಸಗಾಥಕಂ, ಸಹಭಾವೋ ಚ ನಾಮ ಅತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀಸು ಗಾಥಾವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ಸುತ್ತಪದೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ "ಸಹ ಗಾಥಾಹೀ"ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಿ। ಯದಪಿ ವುತ್ತಂ "ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತದಪಿ **ನ ಅಞ್ಞತೋ**। ಅಞ್ಞಾ ಏವ ಹಿ ತಾ ಗಾಥಾ ಜಾತಕಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ, ಅತೋ ನ ತಾಹಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಭಾವೋತಿ। ಏವಂ ಸುತ್ತಾದೀನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥಭೂತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ। ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕೇಚಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ "ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ "ಅತ್ಥತ್ಥ"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಕಾರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ, ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕಾರಣಂ, ಸಮಾಧಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೀಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತೇನೇತಂ ದಸ್ಸೇತಿ - ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ತಞ್ಚ ಯಾವದೇವ ಸಮಾಧತ್ಥಂ, ಸಮಾಧಿ ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಮಗ್ಗತ್ಥಾ, ಮಗ್ಗೋ ಫಲತ್ಥೋ, ವಟ್ಟಂ ಕಥಿತಂ ಯಾವದೇವ ವಿವಟ್ಟಾಧಿಗಮತ್ಥನ್ತಿ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಅತ್ಥ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಭಾಸಿತತ್ಥಪಯೋಜನತ್ಥಾನಂ ಗಹಿತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ** ನ ವಿಚಾರೇನ್ತಿ, ನಿಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾಕ್ಖಮಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ರೋಚೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇತಿ** ಏವಂ ಏತಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ **ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ** ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪರೇಹಿ ಆರೋಪಿತವಾದಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಮೋಕ್ಖಪಯೋಜನಾ ಹುತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ। **ವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖೋ** ವಾ ನಿನ್ದಾಪಮೋಕ್ಖೋ। **ಯಸ್ಸ ಚಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಚ ಸೀಲಾದಿಪೂರಣೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ತದಧಿಗಮೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ, ಫಲಸ್ಸ ವಾ ತದಧಿಗಮೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ, ಅನುಪಾದಾವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಾಯ। **ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ,** ಞಾಯೇನ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಾನುಭೋನ್ತಿ** ನ ವಿನ್ದನ್ತಿ। **ತೇಸಂ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ದುಗ್ಗಹಿತಾ** ಉಪಾರಮ್ಭಮಾನದಪ್ಪಮಕ್ಖಪಳಾಸಾದಿಹೇತುಭಾವೇನ **ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ**।

೨೩೯. ಅಲಂ ಪರಿಯತ್ತೋ ಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಲಗದ್ದೋ** ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಂ ದ-ಕಾರಾಗಮಞ್ಚ ಕತ್ವಾ। ವಟ್ಟದುಕ್ಖಕನ್ತಾರತೋ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿ **ನಿತ್ಥರಣಪರಿಯತ್ತಿ**। ಭಣ್ಡಾಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ ವಿಯ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೋ, ಧಮ್ಮರತನಾನುಪಾಲಕೋ। ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿ **ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ**। "ವಂಸಾನುರಕ್ಖಕೋವಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಸೀಹಾವಲೋಕನಞಾಯೇನ **ತನ್ತಿಧಾರಕೋವ ಪವೇಣಿಪಾಲಕೋವಾ**ತಿ ಪುರಿಮಪದದ್ವಯೇಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಯದಿ ತನ್ತಿಧಾರಣಾದಿಅತ್ಥಂ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಪರಿಯಾಪುಣನಂ ಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಪರಿಯತ್ತಿ, ಕಸ್ಮಾ "ಖೀಣಾಸವಸ್ಸಾ"ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಪಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ತನೋ ಠಾನೇ**ತಿ ನಿತ್ಥರಣಟ್ಠಾನೇ। ಕಾಮಂ ಪುಥುಜ್ಜನೋ "ಪವೇಣಿಂ ಪಾಲೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ। ಅತ್ತನೋ ಪನ ಭವಕನ್ತಾರತೋ ಅನಿತ್ತಿಣ್ಣತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿ ನಿತ್ಥರಣಪರಿಯತ್ತಿ ಏವ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ।

ನಿಜ್ಝಾನಂ ಖಮನ್ತೀತಿ ನಿಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಂ ಖಮನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಗತೇ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮೇ ನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ರೋಚೇತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇಧ ಸೀಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ, ಪರವಾದನಿಗ್ಗಹಸಕವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನಾದೀನಿಪಿ ಇಜ್ಝನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪರವಾದೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಪರಪ್ಪವಾದಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸುನಿಗ್ಗಹಂ ನಿಗ್ಗಹಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೮)। **ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠನಾದಿವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಪಾಳಿಪದೇಸಂ। **ಮೋಚೇತು**ನ್ತಿ ಅಪನೇತುಂ। ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಅಸಂವತ್ತನಮ್ಪಿ ತದಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಹಿತಸುಖಸ್ಸ ಕಾರಣಮೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಭಾವತೋತಿ। ಸುಗ್ಗಹಿತಅಲಗದ್ದಸ್ಸಪಿ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

೨೪೦. ಉತ್ತರನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಉತ್ತರೋ, ಸಿನನ್ತಿ ಬನ್ಧನ್ತೀತಿ ಸೇತು, ಉತ್ತರೋ ಚ ಸೋ ಸೇತು ಚಾತಿ **ಉತ್ತರಸೇತು**। ಕೂಲಂ ಪರತೀರಂ ವಹತಿ ಪಾಪೇತೀತಿ **ಕುಲ್ಲಂ**। **ಕಲಾಪಂ ಕತ್ವಾ ಬದ್ಧೋ**ತಿ ವೇಳುನಳಾದೀಹಿ ಕಲಾಪವಸೇನ ಬದ್ಧೋ। **ಅಣು**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಆರಮ್ಮಣಂ ಸಞ್ಞೋಜನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಥೂಲ**ನ್ತಿ ಇತರಂ। **ದಿಟ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತದಸ್ಸನಂ, ವಿಪಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಏವಂ ಪರಿಯೋದಾತ**ನ್ತಿ ತೇಭೂಮಕೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಞಾತಂ "ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ, ಏವಂ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸುದ್ಧಂ, ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ಏವ ಪರಿಯೋದಾತಂ। **ನ ಅಲ್ಲೀಯೇಥಾ**ತಿ ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ನ ನಿಸ್ಸಯೇಥ। **ನ ಕೇಲಾಯೇಥಾ**ತಿ ನ ಮಮಾಯೇಥ। **ನ ಧನಾಯೇಥಾ**ತಿ ಧನಂ ದ್ರಬ್ಯಂ ನ ಕಯಿರಾಥ। **ಉಭಯತ್ಥಾ**ತಿ ಸಮಥೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಚ।

ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇತಿಆದೀಸು ಅಸತಂ ಹೀನಜ್ಝಾಸಯಾನಂ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ**। ಗಾಮವಾಸೀನಂ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಗಾಮಧಮ್ಮೋ**। ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಸ್ಸನಸಭಾವತಾಯ **ವಸಲಧಮ್ಮೋ**। ಕಿಲೇಸೇಹಿ ದೂಸಿತತ್ತಾ ಥೂಲತ್ತಾ ಚ **ದುಟ್ಠುಲ್ಲೋ**। ಉದಕಸುದ್ಧಿಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ **ಓದಕನ್ತಿಕೋ**। "ಧಮ್ಮಾಪಿ ವೋ ಪಹಾತಬ್ಬಾ"ತಿ **ಇಮಿನಾಪಿ ಓವಾದೇನ** ಭಿಕ್ಖೂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ **ಅರಿಟ್ಠಂಯೇವ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾ**ತಿ।

೨೪೧. **ತಿವಿಧಗ್ಗಾಹವಸೇನಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ। ಯದಿ ಏವಂ **"ಅಹಂ ಮಮಾತಿ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ ಗಾಹದ್ವಯಮೇವ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ ತತ್ಥಾಪಿ ಗಾಹತ್ತಯಸ್ಸೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ। "ಅಹ"ನ್ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಮಾನದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಾ ವುತ್ತಾ "ಅಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಗಾಹಸಾಮಞ್ಞತೋ। **ದಿಟ್ಠಿಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ** ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉತ್ತರದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಕಾರಣಭಾವತೋ। **ಆರಮ್ಮಣಂ** ಪಞ್ಚ ಖನ್ಧಾ, ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದೀನಿ ಚ। **ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ** ಅವಿಜ್ಜಾ-ಫಸ್ಸ-ಸಞ್ಞಾ-ವಿತಕ್ಕ-

ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರ-ಪಾಪಮಿತ್ತಪರತೋಘೋಸಾದಿಕೋ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೨೪)“ಕತಮಾನಿ ಅಟ್ಠ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಿ ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ಫಸ್ಸೋಪಿ ಸಞ್ಞಾಪಿ ವಿತಕ್ಕೋಪಿ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋಪಿ ಪಾಪಮಿತ್ತೋಪಿ ಪರತೋಘೋಸೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿಆದಿ। **ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾತಿ** ರುಪ್ಪನಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾ। **ರೂಪಂ ಪನ ಅತ್ತಾತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ** ಇಧ “ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧, ೩೪೫) ಇಮಸ್ಸ ಗಾಹಸ್ಸ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಸೋ ಹಿ “ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪರತೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ “ರೂಪವನ್ತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ಅತ್ತನಿ ರೂಪಂ, ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಾನ”ನ್ತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಗಾಹಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಕೇಚಿ, ತದಯುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಂ ಅತ್ತಾ ನ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಪನ ಆಲಮ್ಬನಂ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಸಭಾವೇಯೇವ ವಾ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮೇ ಆರಬ್ಭ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಅತ್ತಾನಂ ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋ, ತಸ್ಮಾ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾವ ಅತ್ತದಿಟ್ಠೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ರೂಪಂ ಪನ “ಅತ್ತಾ”ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। “ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಅನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ ದಸ್ಸಿತಾ।

ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಗಾಹಿನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯತಾಯ ಪತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತಾ। ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಂ ಪರಿಭುತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅವಸೇಸಾನಿ ಸತ್ತಾಯತನಾನಿ ವಿಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ** ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬತೋ। ಅಞ್ಞಥಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾತತಾ ಸಿಯಾ। **ಪತ್ತನ್ತಿ** ಅಧಿಗತಂ। **ಪರಿಯೇಸಿತನ್ತಿ** ಗವೇಸಿತಂ। **ಅನುವಿಚರಿತನ್ತಿ** ಚಿನ್ತಿತಂ। ತೇನಾಹ **“ಮನಸಾ”**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪತ್ತಪರಿಯೇಸನಾನಂ ಅಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ, ವಿಸುಂ, ಏಕಜ್ಝಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಚತುಕ್ಕೋಟಿಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಪರಿಯೇಸಿತೇಹಿ ಅನುವಿಚರಿತಸ್ಸ ಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಲೋಕಸ್ಮಿಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಪತ್ತಂ** ಪಠಮಂ ಚೇತಸಾ ಪಚ್ಛಾ ಕಾಯೇನ ಪತ್ತತ್ತಾ **ಪತ್ತಂ ನಾಮ। ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ನೋಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ನಾಮ** ಕೇವಲಂ ಪರಿಯೇಸಿತಭಾವತೋ। **ಅಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಪತ್ತಞ್ಚ ನೋಪತ್ತಞ್ಚ** ಮನಸಾ ಅನುವಿಚರಿತಬ್ಬತೋ **ಮನಸಾನುವಿಚರಿತಂ ನಾಮ।**

ಅಯಞ್ಚ ವಿಕಪ್ಪೋ ಆಕುಲೋ ವಿಯಾತಿ **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪತ್ತಟ್ಠೇನಾತಿ** ಪತ್ತಭಾವೇನ ಪತ್ತತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ। **ಅಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ನೋಪತ್ತಂ ಮನಸಾನುವಿಚರಿತಂ ನಾಮ** ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಚ ಅಭಾವತೋ। **ಸಬ್ಬಂ ವಾ ಏತನ್ತಿ** “ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಪತ್ತಮ್ಪೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ। **ಇಮಿನಾತಿ** “ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ”ತಿಆದಿವಚನೇನ। **ವಿಞ್ಞಾಣಾರಮ್ಮಣಾ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಥಿತಾ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ । ಏವಂ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಕಿಂ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ಆಹ **“ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ಯೇಸಂ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸರೂಪಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚ-ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮ-ಫಲವಿಸೇಸಾದಿ-ಪಕಾರನ್ತರವಿಭಾವನೇನ ಪಟಿವೇಧೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ತಪ್ಪಕಾರಭೇದೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ, ಯೇಸಂ ಪನ ಯೇನ ಏಕೇನೇವ ಪಕಾರೇನ ಸರೂಪೇನೇವ ವಾ ವಿಭಾವನೇ ಕತೇ ಪಟಿವೇಧೋ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ತಂ ವತ್ವಾ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರತ್ತಾ ತದಞ್ಞಂ ನಿರವಸೇಸಾಕಾರವಿಭಾವನಞ್ಚ **ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ**। ತೇನಾಹ **“ದಿಟ್ಠಾದಿಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ದಸ್ಸಿತ”**ನ್ತಿ।

ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿ ಏವ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಯಂ ರೂಪಂ ಏಸಾ ದಿಟ್ಠಿ “ಲೋಕೋ ಚ ಅತ್ತಾ ಚಾ”ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಂ ರೂಪಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಸೋ ಲೋಕೋ ಸೋ ಅತ್ತಾ”ತಿ ವಚನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸೋ ಪೇಚ್ಚ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಉದ್ಧಮಾಘಾತನಿಕವಾದವಸೇನಾಯಂ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಆಹ **“ಸೋ ಅಹಂ ಪರಲೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ನಿಚ್ಚೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ”**ತಿಆದಿ। **ಧುವೋತಿ** ಥಿರೋ। **ಸಸ್ಸತೋತಿ** ಸಬ್ಬದಾಭಾವೀ। **ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋತಿ** ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚ ಅವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಸಭಾವೋ, ನಿಬ್ಬಿಕಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಮ್ಪಿ ದಸ್ಸನನ್ತಿ** ತಮ್ಪಿ ತಥಾವುತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿದಸ್ಸನಂ ಅತ್ತಾನಂ ವಿಯ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹವಿಸೇಸೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಹ **“ಏತಂ ಮಮಾ”**ತಿಆದಿ। **ದಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾತಿ** ದಿಟ್ಠಿವಿಸಯಾ। ಕಥಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸಯಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಪಟಿವಿಪಸ್ಸನಾಕಾಲೇತಿ** ಯಮಕತೋ ಸಮ್ಮಸನಾದಿಕಾಲಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತತ್ಥ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾನಂ ಸದ್ದೇ ವಿಯ, ವೇದಜ್ಝಾಯೀನಂ ವೇದಸತ್ಥೇ ವಿಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಪ್ಪವತ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಸಮನುಪಸ್ಸತೀತಿ ಪದಸ್ಸ ಚ ತಸ್ಸೋ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ಅತ್ಥೋತಿ ಯೋಜನಾ। ತೇನ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ ಚತುಬ್ಬಿಧಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಞಾಣಂ ತಾವ ಸಮವಿಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಯಾಥಾವತೋ ಅನುಪಸ್ಸತೀತಿ **ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ।** ಇತರಾ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸವಸೇನ ಅನು ಅನು ಪಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ।** ಯದಿ ಏವಂ ಹೋತು ತಾವ ದಿಟ್ಠಿಸಮನುಪಸ್ಸನಾ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಭಾವತೋ, ಕಥಂ ತಣ್ಹಾಮಾನಾತಿ? ತಣ್ಹಾಯಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಪಾಪಕರಣೇ ಉಪಾಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಪತಿರೂಪಿಕಾ ಪವತ್ತಿ ಲಬ್ಭತೇವ, ಯಾಯ ವಞ್ಚನನಿಕತಿಸಾಚಿಯೋಗಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಮಾನೋಪಿ ಸೇಯ್ಯಾದಿನಾ ದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ತಥಾ ಅತ್ತಾನಂ ಊಹತೀತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾಪತಿರೂಪಿಕಾ ಪವತ್ತಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇತಿ** "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಗಹೇತಬ್ಬೇ ತಣ್ಹಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಜ್ಝತ್ತಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನೇ ವಿನಟ್ಠೇ। **ನ ಪರಿತಸ್ಸತಿ** ಭಯಪರಿತ್ತಾಸತಣ್ಹಾಪರಿತ್ತಾಸಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತತ್ತಾ।

೨೪೨. **ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** "ಅಸತಿ ನ ಪರಿತಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಇತರೇಹಿ ತೀಹಿ ಸಹ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಚತುಕ್ಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಕಥನಸ್ಸ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ಅಸತೀತಿ** ಬಾಹಿರೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇ। ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಾ ಲದ್ಧವಿನಾಸೇನ ವಾ ಅಲದ್ಧಾಲಾಭೇನ ವಾತಿ ಪಾಳಿಯಂ - "ಅಹು ವತ ಮೇ, ತಂ ವತ ಮೇ ನತ್ಥಿ, ಸಿಯಾ ವತ ಮೇ, ತಂ ವತಾಹಂ ನ ಲಭಾಮೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ತದುಭಯಂ ಪರಿಕ್ಖಾರವಸೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಿತಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬಹಿದ್ಧಾ ಪರಿಕ್ಖಾರವಿನಾಸೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯಾನಂ** "ರಥೋ ವಯ್ಹ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ। **ವಾಹನಂ** ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿ।

ಯೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ ಯೇಹಿ ಅಸನ್ತಪತ್ಥನಾದೀಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ। **ಏವಂ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ** ಏವಂ "ಅಹು ವತ ಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಾದಿ ಭವೇಯ್ಯ। **ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸಾನುಸಯಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಾಸು ದಿಟ್ಠೀಸು ಯಾ ಪರತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ, ತಾಸಂ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಾರಣಟ್ಠೇನ **ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಿ।** ಅಧಿಕರಣಟ್ಠೇನ **ದಿಟ್ಠಾಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ,** ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ **ದಿಟ್ಠಿಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾನಿ।** "ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೨, ೪೨೭; ೩.೨೭-೨೯; ಉದಾ॰ ೫೫; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೫೯) ಪವತ್ತಿಯಾ **ಅಭಿನಿವೇಸಾ।** ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಸಯನ್ತೀತಿ **ಅನುಸಯಾತಿ** ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾದೀನಂ ಪದಾನಂ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಕಮ್ಮುನಿಯತಾಯ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾವ ಇಞ್ಜಿತಾನೀತಿ **ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಇಞ್ಜಿತಾನಿ।** ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಪಧೀಯತಿ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಉಪಧಿ, ಖನ್ಧಾವ ಉಪಧಿ **ಖನ್ಧೂಪಧಿ।** ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತದೇವ ಚ ಆಗಮ್ಮ ತಣ್ಹಾ ಖೀಯತಿ ವಿರಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಿ ನಾಮಸ್ಸೂ**ತಿಆದೀಸು ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಸಂಸಯೇ ವಾ। **ತಾಸೋತಿ** ಅತ್ತನಿಯಾಭಾವಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಣ್ಹಾಪರಿತ್ತಾಸೋ ಚೇವ ಭಯಪರಿತ್ತಾಸೋ ಚ। ತೇನಾಹ **"ತಾಸೋ ಹೇಸೋ"**ತಿಆದಿ। **ನೋ ಚಸ್ಸಂ, ನೋ ಚ ಮೇ ಸಿಯಾತಿ** "ಅಹ"ನ್ತಿ ಕಿರ ಕೋಚಿ ನೋ ಚಸ್ಸಂ, "ಮೇ"ತಿ ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ನೋ ಸಿಯಾತಿ। ತಾಸಪ್ಪತೀಕಾರದಸ್ಸನಞ್ಹೇತಂ।

೨೪೩. **ಏತ್ತಾವತಾತಿ** "ಏವಂ ವುತ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ, ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ "ಛಯಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೧) ವಾ। ಸಾಪಿ ಹಿ ಅಜ್ಝತ್ತಖನ್ಧವಿನಾಸೇ ಪರಿತಸ್ಸನಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅಪರಿತಸ್ಸನಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ ಪವತ್ತಾತಿ ತಸ್ಸನಕಸ್ಸ ಸುಞ್ಞತಾದಸ್ಸನಂ ಅಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಮ್ಪಿ ಸುಞ್ಞತಾದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ಇಮೇಸಂ ವಸೇನ **"ಚತುಕ್ಕೋಟಿಕಾ ಸುಞ್ಞತಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ಪರಿಕ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ಬಾಹಿರಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಂ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಞ್ಚ ಸತ್ತೋಪಕರಣಂ। ತಞ್ಹಿ ಜೀವಿತವುತ್ತಿಯಾ ಪರಿಕ್ಖಾರಕಟ್ಠೇನ "ಪರಿಕ್ಖಾರೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಗ್ಗಹಂ ನಾಮ ಕತ್ವಾತಿ "ಮಮ ಇದ"**ನ್ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತಾಯ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ ಕತ್ವಾ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋ "ಅತ್ತಾ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ, ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಪಮುಖಾ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಯೋ"**ತಿ। ಅಯಾಥಾವಗ್ಗಾಹಿನಾ ಅಭಿನಿವೇಸನಪಞ್ಞಾಪನಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಭಾವತೋ ದಿಟ್ಠಿ ಏವ ನಿಸ್ಸಯೋತಿ **ದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯೋ। ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ** ನಿಚ್ಚಾದಿವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। ಕಿಮೇವಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ? **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** "ತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಂ ಉಪಾದಿಯೇಥ, ತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯಂ ನಿಸ್ಸಯೇಥಾ"ತಿ ಏತೇಸುಪಿ।

೨೪೪. **ಅತ್ತನಿ ವಾ ಸತೀತಿ** ಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತನಿ ಸತಿ, ಸೋ ಏವ ಪನ ಅತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸಕ್ಕಾ ಹಿ ವತ್ತುಂ ಬಾಹಿರಕಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ ಅತ್ತಾ "ಪರಮತ್ಥೋ"ತಿ? ಸಿಯಾ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಇಸ್ಸೇಯ್ಯಸಭಾವತ್ತಾ ಯಥಾ ತಂ ಘಟೋ, ಯದಿ ಪನ ತದಞ್ಞಂ ನಾಮ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಭವಿಸ್ಸ, ನ ತಂ ನಿಯಮತೋ ವಿಪರೀತಂ ಸಿಯಾತಿ? ನ ಚ ಸೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ಥಿ ಪಮಾಣೇಹಿ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ತುರಙ್ಗಮವಿಸಾಣಂ ವಿಯಾತಿ। **ಅತ್ತನಿಯೇ ವಾ ಪರಿಕ್ಖಾರೇ ಸತೀತಿ** "ಇದಂ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕ"ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ನಿಚ್ಛಿತೇ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸತಿ। ಅತ್ತನೋ ಇದನ್ತಿ ಹಿ ಅತ್ತನಿಯನ್ತಿ। **ಅಹನ್ತಿ ಸತೀತಿ** "ಅಹಂ ನಾಮಾಯ"ನ್ತಿ ಅಹಂಕಾರವತ್ಥುಭೂತೇ ಪರಮತ್ಥತೋ ನಿದ್ಧಾರಿತಸರೂಪೇ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಸತಿ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ ಮಮಾತಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಹೇತುಂ ಯುತ್ತಂ ಭವೇಯ್ಯ। **ಮಮಾತಿ ಸತಿ "ಅಹ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ತನೋ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಅತ್ತನಿಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನತ್ತತಾಯ ಅನತ್ತನಿಯತಂ, ಅನತ್ತನಿಯತಾಯ ಚ ಅನತ್ತಕತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಭೂತತೋತಿ** ಭೂತತ್ಥತೋ। **ತಥತೋತಿ** ತಥಸಭಾವತೋ। **ಥಿರತೋತಿ** ಠಿತಸಭಾವತೋ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಹುತ್ವಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಯಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬೇ ಅಸನ್ತಂ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇನ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪುನ ಭಙ್ಗುಪಗಮೇನ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ **ಅನಿಚ್ಚಂ,** ಅಧುವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋ ಏವ **ಉಪ್ಪಾದವಯವತ್ತಿತೋತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ನಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತನತೋ। ಸಭಾವವಿಗಮೋ ಇಧ **ವಿಪರಿಣಾಮೋ,** ಖಣಿಕತಾ **ತಾವಕಾಲಿಕತಾ,** ನಿಚ್ಚಸಭಾವಾಭಾವೋ **ಏವ ನಿಚ್ಚಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ।** ಅನಿಚ್ಚಧಮ್ಮಾ ಹಿ ತೇನೇವ ಅತ್ತನೋ ಅನಿಚ್ಚಭಾವೇನ ಅತ್ಥತೋ ನಿಚ್ಚತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ ನಾಮ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ನ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ। ಉಪ್ಪಾದಜರಾಭಙ್ಗವಸೇನ ರೂಪಸ್ಸ ನಿರನ್ತರಬಾಧತಾತಿ ಪಟಿಪೀಳನಾಕಾರೇನಸ್ಸ **ದುಕ್ಖತಾ। ಸನ್ತಾಪೋ** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಸನ್ತಾಪನಂ ಪರಿದಹನಂ, ತತೋ ಏವಸ್ಸ ದುಸ್ಸಹತಾಯ **ದುಕ್ಖಮತಾ।** ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ದುಕ್ಖತಾನಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಟ್ಠಾನತಾಯ **ದುಕ್ಖವತ್ಥುಕತಾ।** ಸುಖಸಭಾವಾಭಾವೋ ಏವ **ಸುಖಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚ ವಿಪರಿಣಮನಸಭಾವಂ। ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ರೂಪಂ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇನ ಉಪ್ಪಾದಂ, ಉಪ್ಪಾದಾನನ್ತರಂ ಜರಂ ಪತ್ವಾ ಅವಸ್ಸಮೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಭಿನ್ನಞ್ಚ ಭಿನ್ನಮೇವ, ನಾಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಙ್ಕಮೋತಿ ಭವನ್ತರಾನುಪಗಮನಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಙ್ಕಮಾಭಾವೇನ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮತಂ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ **"ಭವಸಙ್ಕನ್ತಿ ಉಪಗಮನಸಭಾವ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಕತಿಭಾವವಿಜಹನಂ** ಸಭಾವವಿಗಮೋ ನಿರುಜ್ಝನಮೇವ। ನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಂ ರೂಪಂ। **ಇಮಿನಾತಿ** "ನೋ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ರೂಪಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಗ್ಗಾಹಾನಂ ವತ್ಥುಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ। ರೂಪಞ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಠಿತಿಂ ಮಾ ಪಾಪುಣಾತು, ಠಿತಿಪ್ಪತ್ತಂ ಮಾ ಜೀರತು, ಜರಪ್ಪತ್ತಂ ಮಾ ಭಿಜ್ಜತು, ಉದಯಬ್ಬಯೇಹಿ ಮಾ ಕಿಲಮಿಯತೂತಿ ನ ಏತ್ಥ ಕಸ್ಸಚಿ ವಸೀಭಾವೋ ಅತ್ಥಿ, ಸ್ವಾಯಮಸ್ಸ ಅವಸವತ್ತನಟ್ಠೋ ಅನತ್ತತಾಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅವಸವತ್ತನಾಕಾರೇನ ರೂಪಂ, ಭನ್ತೇ, ಅನತ್ತಾತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತೀ"**ತಿ। ನಿವಾಸಿಕಾರಕವೇದಕಅಧಿಟ್ಠಾಯಕವಿರಹೇನ ತತೋ ಸುಞ್ಞತಾ **ಸುಞ್ಞಟ್ಠೋ,** ಸಾಮಿಭೂತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವೋ **ಅಸ್ಸಾಮಿಕಟ್ಠೋ,** ಯಥಾವುತ್ತವಸವತ್ತಿಭಾವಾಭಾವೋ **ಅನಿಸ್ಸರಟ್ಠೋ,** ಪರಪರಿಕಪ್ಪಿತಅತ್ತಸಭಾವಾಭಾವೋ ಏವ **ಅತ್ತಪಟಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠೋ।**

ಯಸ್ಮಾ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣೇನ ವಿಯ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ, ತದುಭಯೇನ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯಂ, ನ ಕೇವಲಂ, ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯೇನೇತ್ಥ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನಂ ಕತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನಿಚ್ಚವಸೇನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚತಾವಸೇನ। **ದುಕ್ಖವಸೇನಾತಿ** ದುಕ್ಖತಾವಸೇನ। **ನ ಉಪಪಜ್ಜತೀತಿ** ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ತಮೇವ ಅಯುಜ್ಜಮಾನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತವಾದೀ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಚ್ಚಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ, ಚಕ್ಖುಂ ಪನ ಅನಿಚ್ಚಂ, ತಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಅತ್ತಾಪಿ ಅನಿಚ್ಚೋ ಆಪನ್ನೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಸ್ಸ ಖೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ವೇತೀತಿ** ವಿಗಚ್ಛತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ। **ಇತಿ ಚಕ್ಖು ಅನತ್ತಾತಿ** ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉದಯಬ್ಬಯವನ್ತತಾಯ ಅನಿಚ್ಚತಾ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಅತ್ತವಾದಿನಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಅನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಚಕ್ಖು ಅನತ್ತಾ।

ಕಾಮಂ **ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಸುತ್ತೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫೯; ಮಹಾವ॰ ೨೦) - "ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ರೂಪಂ ಆಬಾಧಾಯ ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿ ರೂಪಸ್ಸ ಅನತ್ತತಾಯ ದುಕ್ಖತಾ ವಿಭಾವಿತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ "ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಂ

ಆಬಾಧಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಪಾಕಟತಾಯ ಸಾಬಾಧತಾಯ ರೂಪಸ್ಸ ಅತ್ತಸಾರಾಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋ, ತತೋ ಏವ ಚ "ನ ಲಬ್ಭತಿ ರೂಪೇ ಏವಂ ಮೇ ರೂಪಂ ಹೋತು, ಏವಂ ಮೇ ರೂಪಂ ಮಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ರೂಪೇ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನಿಸ್ಸರತಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಅವಸವತ್ತನಾಕಾರೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ **"ದುಕ್ಖವಸೇನ ಅನತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। **ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಯಂ ವತ್ಥು ಅನಿಚ್ಚಂ, ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳಿತತ್ತಾ, ಯಂ ಪನ ನಿಚ್ಚಂ ತದಭಾವತೋ, ತಂ ಸುಖಂ ಯಥಾ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯಂ ತನ್ತಿ** ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋವಾಯಂ, ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚಂ, ತಂ ತಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಂ ದುಕ್ಖಂ ತದನತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಘಟಾದಿ ವಿಯ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ರೂಪಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ "ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಲಬ್ಭಮಾನೇಪಿ **"ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಏವಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ವದನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಅಕ್ಖಿಸೂಲಾದಿವಿಕಾರಪ್ಪತ್ತಕಾಲೇ ವಿಯ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ದುಕ್ಖಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ದುದ್ದಸಂ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾಪನಂ।** ತಥಾ ಹಿ ಸರಭಙ್ಗಾದಯೋಪಿ ಸತ್ಥಾರೋ ನಾದ್ದಸಂಸು, ಕುತೋ ಪಞ್ಞಾಪನಾ। **ತಯಿದಂ** ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ।

ತಸ್ಮಾತಿಹಾತಿಆದಿನಾ ತಿಯದ್ಧಗತರೂಪಂ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏತರಹಿ ಅಞ್ಞದಾಪೀ"**ತಿ। ತಂ ಪನ ಯಾದಿಸಂ ತಾದಿಸಮ್ಪಿ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿವಿಸೇಸೋಪಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಾ ತಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೨೪೫. ಉಕ್ಕಣ್ಠತೀತಿ ನಾಭಿರಮತಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥ "ನಿಬ್ಬಿದಾ"ತಿ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾನುಲೋಮಾ ಪನ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ "ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ"ತಿ, ಸಾ ಇಧ ಕಥಂ ನಿಬ್ಬಿದಾ ನಾಮ ಜಾತಾತಿ ಆಹ **"ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಇಮಿನಾ ಸಿಖಾಪತ್ತನಿಬ್ಬೇದತಾಯ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ ಇಧ ನಿಬ್ಬಿದಾನಾಮೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

"ಸೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಸಞ್ಞಗ್ಗಂ ಫುಸತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೪, ೪೧೫) ವತ್ವಾ "ಸಞ್ಞಾ ಖೋ ಪೋಟ್ಠಪಾದ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೬) ವುತ್ತತ್ತಾ **ಸಞ್ಞಗ್ಗನ್ತಿ ವುತ್ತಾ** ಲೋಕಿಯಾಸು ಪಹಾನಸಞ್ಞಾಸು ಸಿಖಾಪತ್ತಭಾವತೋ। **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣನ್ತಿ ವುತ್ತಾ** ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾದಸ್ಸನಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। ತತೋ ಪರಞ್ಹಿ ಅಸಙ್ಖತಾರಮ್ಮಣಂ ಞಾಣಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ - "ಪುಬ್ಬೇ ಖೋ ಸುಸಿಮ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ, ಪಚ್ಛಾ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೭೦)। **ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಧಾನಿಯಙ್ಗನ್ತಿ ವುತ್ತಾ** ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪರಿಪನ್ಥಭೂತಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸವಿಸುದ್ಧಿ ಪಧಾನಿಕಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ, ಪಧಾನಭಾವನಾಯ ವಾ ಜಾತಂ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧೀತಿ ವುತ್ತಾ** ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಭಾವತೋ। **ಅತಮ್ಮಯತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ತಮ್ಮಯತಾ ನಾಮ** ತಣ್ಹಾ, ಕಾಮತಣ್ಹಾದೀಸು ತಾಯ ತಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ತಮ್ಮಯಂ ನಾಮ ತೇಭೂಮಿಕಪ್ಪವತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಕತ್ವಾ। ತಸ್ಸಾ ತಣ್ಹಾಯ ಪರಿಯಾದಾನತೋ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ **ಅತಮ್ಮಯತಾತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ತಂ ಅತಮ್ಮಯತಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಆಗಮ್ಮಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ನಾನತ್ತಾತಿ** ನಾನಾಸಭಾವಾ ಬಹೂ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ। **ನಾನತ್ತಸಿತಾತಿ** ನಾನಾರಮ್ಮಣನಿಸ್ಸಿತಾ ರೂಪಾದಿವಿಸಯಾ। **ಏಕತ್ತಾತಿ** ಏಕಸಭಾವಾ। **ಏಕತ್ತಸಿತಾತಿ** ಏಕಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಿಸ್ಸಿತಾ। **ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ತಂ ಏಕತ್ತಸಿತಂ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಏತಿಸ್ಸಾತಿ** ಏತಿಸ್ಸಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ। **ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ** ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖತೋ ಪಭುತಿ ಸಬ್ಬಂ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ "ಅತಮ್ಮಯತಾ"ತಿ ವುತ್ತಾಯ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಉಪೇಕ್ಖಾಯ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಚ ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ **ಪರಿಯಾದಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ।** ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಗತಸ್ಸ ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾಪಟಿಸಙ್ಖಾನಸ್ಸ ಸಿಖಾಪತ್ತಭಾವತೋ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। ಮುದುಮಜ್ಝಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಮತ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ **ಏಕತ್ಥಾ** ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾದಯೋ, **ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। ದ್ವೀಹಿ ನಾಮೇಹೀತಿ** ಗೋತ್ರಭು, ವೋದಾನನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ನಾಮೇಹಿ।

ವಿರಾಗೋತಿ ಮಗ್ಗೋ, ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ವಿರಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿರಾಗೋ,** ತೇನ। **ಮಗ್ಗೇನ** ಹೇತುಭೂತೇನ। **ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ** ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ವಿಮುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **"ಫಲಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ।

ಮಹಾಖೀಣಾಸವೋತಿ ಪಸಂಸಾವಚನಂ ಯಥಾ "ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಪಸಂಸನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ **"ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಉಕ್ಖಿತ್ತಪಲಿಘೋ ಇತಿಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ। ತದತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಥಾಭೂತೇಹೀ**ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಭೂತೇಹಿ। **ದುರುಕ್ಖಿಪನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪಚುರಜನೇಹಿ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವೇನ। ನಿಬ್ಬಾನನಗರಪ್ಪವೇಸೇ ವಿಬನ್ಧನೇನ ಪಲಿಘೋ ವಿಯಾತಿ **ಪಲಿಘೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ**। ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾಲೋ ಪತ್ತಫಲಾದೀನಂ ಅನಙ್ಗತೋ ತಾಲಾವತ್ಥು ಅಸಿವೇ "ಸಿವಾ"ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ವಿಯ। ತೇನಾಹ **"ಸೀಸಚ್ಛಿನ್ನತಾಲೋ ವಿಯ ಕತಾ"**ತಿ। ಪುನಬ್ಭವಸ್ಸ ಕರಣಸೀಲೋ, ಪುನಬ್ಭವಂ ವಾ ಫಲಂ ಅರಹತೀತಿ **ಪೋನೋಭವಿಕೋ**। ಏವಂಭೂತೋ ಪನ ಪುನಬ್ಭವಂ ದೇತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಪುನಬ್ಭವದಾಯಕೋ"**ತಿ। **ಪುನಬ್ಭವಖನ್ಧಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋತಿ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿಕ್ಖಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಿಪನತೋ। **ಸಂಕಿಣ್ಣತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ವಿನಾಸಿತತ್ತಾ। **ಗಬ್ಭೀರಾನುಗತಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಗಮ್ಭೀರಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ। **ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾ**ತಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। **ಏತಾನೀ**ತಿ ಕಾಮರಾಗಸಞ್ಞೋಜನಾದೀನಿ। **ಅಗ್ಗಳಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ** ಅವಧಾರಣಟ್ಠೇನ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಪತಿತೋ ಮಾನದ್ಧಜೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪತಿತಮಾನದ್ಧಜೋ**। ಇತರಭಾರೋರೋಪನಸ್ಸ ಪುರಿಮಪದೇಹಿ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ **"ಮಾನಭಾರಸ್ಸೇವ ಓರೋಪಿತತ್ತಾ ಪನ್ನಭಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಾನಸಂಯೋಗೇನೇವ ವಿಸಂಯುತ್ತತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧೇ ಅವಿಸೇಸತೋ ಅಸ್ಮೀತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೋ "ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ರೂಪೇ ಅಸ್ಮೀತಿ ಮಾನೋ"**ತಿಆದಿ।

ನಗರದ್ವಾರಸ್ಸ ಪರಿಸ್ಸಯಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸೋಭನತ್ಥಞ್ಚ ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಏಸಿಕತ್ಥಮ್ಭೇ ನಿಖಣಿತ್ವಾ ಠಪೇನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ನಗರದ್ವಾರೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತೇ ಏಸಿಕತ್ಥಮ್ಭೇ"**ತಿ। ಪಾಕಾರವಿದ್ಧಂಸನೇನೇವ ಪರಿಕ್ಖಾಯ ಭೂಮಿಸಮಕರಣಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪಾಕಾರಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ಪರಿಕ್ಖಂ ಸಂಕಿರಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಏವನ್ತಿ**ಆದಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ। ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಕಾಯೋ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೋತಿ **ಸಕ್ಕಾಯೋ,** ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾ** ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧೇ ಆಗತಾ। ಅಕ್ಖಿರೋಗಸೀಸರೋಗಾದಯೋ **ಅಟ್ಠನವುತಿ ರೋಗಾ**। ರಾಜಭಯಾದೀನಿ **ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಮಹಾಭಯಾನಿ**।

೧೪೬. **ಅನಧಿಗಮನೀಯವಿಞ್ಞಾಣತನ್ತಿ** "ಇದಂ ನಾಮ ನಿಸ್ಸಾಯ ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಆಕಾರೇನ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ ಏವಂ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಚಿತ್ತತಂ। **ಅನ್ವೇಸನ್ತಿ** ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಏಕವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅನ್ವೇಸನ್ತೋ"**ತಿ। **ಸತ್ತೋಪಿ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ** "ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ವಿಯ। ಸತ್ತೋ ಹಿ ಯಥೇಕೋ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಇತ್ಥತ್ತಂ ಆಗತೋ, ತಥಾ ಅಪರೋಪಿ ಆಗತೋತಿ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉತ್ತಮಪುಗ್ಗಲೋ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಖೀಣಾಸವೋಪೀ**ತಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಖೀಣಾಸವೋಪಿ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಯಥೇಕೋ ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಸೂಪಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಅರಹತ್ತಂ ಆಗತೋ ಅಧಿಗತೋ, ತಥಾ ಅಪರೋಪಿ ಆಗತೋತಿ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೋ**ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭನೀಯೋ। **ಅವಿನ್ದೇಯ್ಯೋ**ತಿ ನ ವಿನ್ದಿತಬ್ಬೋ, ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ನ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕಿಂ ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮಿ** ಪಞ್ಞತ್ತಿಉಪಾದಾನಸ್ಸಪಿ ಧರಮಾನಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। "ಅನುಪ್ಪಾದೋ ಖೇಮಂ, ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ಖೇಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಪಕ್ಖನ್ದನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಅಗ್ಗಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಅತ್ಥಂ **ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ ವಾ**।

ತುಚ್ಛಾತಿ ಕರಣೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ತುಚ್ಛಕೇನಾ"**ತಿ। ವಿನಯತೀತಿ ವಿನಯೋ, ಸೋ ಏವ **ವೇನಯಿಕೋ**। **ತಥಾ ಮನ್ತಿ** ತಥಾಭೂತಂ ಮಂ। ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಹಿ ಸತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ವದನ್ತೋ ಸತ್ತವಿನಾಸಪಞ್ಞಾಪಕೋ ಚ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಅಹಂ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ತಂ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ವದಾಮಿ। ಯಥಾ ಚ ಲೋಕೋ ವೋಹರತಿ, ತಥೇವ ತಂ ವೋಹರಾಮಿ, ತಥಾಭೂತಂ ಮಂ ಯೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ "ವೇನಯಿಕೋ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ"ತಿ ವದನ್ತಾ ಅಸತಾ ತುಚ್ಛಾ ಮುಸಾ ಅಭೂತೇನ

ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಚರಿಮಚಿತ್ತಂ ನಿರುಪಾದಾನತೋ ಅನುಪಾದಾನೋ ವಿಯ ಜಾತವೇದೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಂ ಇದಂ ನಾಮ ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ವದನ್ತೋ ಕಿಮೇತ್ತಾವತಾ ಉಚ್ಛೇದವಾದೀ ಭವೇಯ್ಯ, ನಾಹಂ ಕದಾಚಿಪಿ ಅತ್ಥಿ, ನಾಪಿ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೀತಿ ವದಾಮಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾ ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ನಾಮ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀತಿ ವದನ್ತಾ ಅಸತಾ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮಹಾಬೋಧಿಮಣ್ಡಮ್ಹೀತಿ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಗ್ಗಹಣೇನ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಮಾಹ। ತೇನ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನತೋ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ತನ್ತಿದೇಸನಂ ವದತಿ । **ಚತುಸಚ್ಚಮೇವ ಪಞ್ಞಪೇಮೀ**ತಿ ಏತೇನ ಸಚ್ಚವಿಮುತ್ತಾ ಸತ್ಥುದೇಸನಾ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ - "ಪುಬ್ಬೇ ಚೇವ ಏತರಹಿ ಚ ದುಕ್ಖಞ್ಚೇವ ಪಞ್ಞಪೇಮಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ನಿರೋಧ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೋ ಭಗವಾ ನಾಹಂ ಕದಾಚಿಪಿ "ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ವಿನಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಾ, "ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ ವದಾಮಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತೇ ಮೋಘಪುರಿಸಾ "ಸತೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಂ ವಿನಾಸಂ ವಿಭವಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀ"ತಿ ಅಸತಾ ತುಚ್ಛೇನ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರೇ**ತಿ ಅಮಾಮಕಾ, ಮಮ ಓವಾದಸ್ಸ ಅಭಾಜನಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಸಚ್ಚಾನಿ…ಪೇ॰… ಅಸಮತ್ಥಪುಗ್ಗಲಾ"**ತಿ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಮತ್ತಂ, ರೋಸನವಿಹೇಸನಾನಿ ಪನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಆಕಾಸಸ್ಸ ವಿಲಿಖನಂ ವಿಯ ನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಆಹನತಿ ಚಿತ್ತನ್ತಿ **ಆಘಾತೋ**। ಅಪ್ಪತೀತಾ ಹೋನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**। ಚಿತ್ತಂ ನ ಅಭಿರಾಧಯತೀತಿ **ಅನಭಿರದ್ಧಿ**। **ಅತುಟ್ಠೀ**ತಿ ತುಟ್ಠಿಪಟಿಪಕ್ಖೋ ತಥಾಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ, ಕೋಧೋ ಏವ ವಾ।

ಪರೇತಿ ಅಞ್ಞೇ ಏಕಚ್ಚೇ। ಆನನ್ದನ್ತಿ ಪಮೋದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆನನ್ದೋ,** ಪೀತಿಯಾ ಏವೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸೋಭನಮನತಾ **ಸೋಮನಸ್ಸಂ,** ಚೇತಸಿಕಸುಖಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಉಪ್ಪಿಲತಿ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಾಯ ಭಿಜ್ಜತಿ ವಿಸೇಸಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಉಪ್ಪಿಲಂ, ತದೇವ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ**। ಯಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಕಾಯಚಿತ್ತಂ ವಾತಪೂರಿತಭತ್ತಾ ವಿಯ ಉದ್ಧುಮಾಯನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಗೇಹಸ್ಸಿತಾಯ ಓದಗ್ಗಿಯಪೀತಿಯಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಚ, ನ ಅಞ್ಞೋ ಸತ್ತೋ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ಏವಂ ಜಾನಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ "ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಏವಂದಿಟ್ಠಿನೋ ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಾ। ಉತ್ತಮಂ ಪಸಾದನೀಯಟ್ಠಾನಂ **ತಥಾಗತಮ್ಪಿ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತಿ,** ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೨೪೭. ಅನತ್ತನಿಯೇಪಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹವಸೇನ ಅತ್ತನಿಯಸಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ। **ಅಮ್ಹಾಕಂ ನೇವ ಅತ್ತಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ರೂಪವೇದನಾದಿಯೇವ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹವತ್ಥು ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಲೋಭನೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಏತಂ ತಿಣಕಟ್ಠಸಾಖಾಪಲಾಸಂ ನ ಅಮ್ಹಾಕಂ ರೂಪಂ, ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ನೇವ ಅತ್ತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ನೇವ ಅತ್ತಾತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಬಾಹಿರವತ್ಥು ಅತ್ತನಿಯಭಾವೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಮ್ಹಾಕಂ ಚೀವರಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರೋಪಿ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂಯೇವಾ**ತಿ ಬಾಹಿರವತ್ಥುಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕತ್ವಾ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂಯೇವ ನ **ತುಮ್ಹಾಕನ್ತಿ ಪಜಹಾಪೇತಿ**। **ನ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ** ಕನ್ದಂ ವಿಯ। **ನ ಲುಞ್ಚಿತ್ವಾ ವಾ** ಕೇಸೇ ವಿಯಾತಿ। ಇಮಿನಾ ರೂಪಾದೀನಂ ನಾಮಮುಖೇನ ಪಹಾನಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಉಲ್ಲಿಙ್ಗಿತಮತ್ಥಂ **ಛನ್ದರಾಗವಿನಯೇನ ಪಜಹಾಪೇತೀ**ತಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ।

೨೪೮. "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಂ ವಾ"ತಿಆದಿ ದೇಸನಾ **ತಿಪರಿವಟ್ಟಂ**। **ಯಾವ ಇಮಂ ಠಾನ**ನ್ತಿ "ಏವಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ"ತಿ ಯಾವಾಯಂ ಪಾಳಿಪದೇಸೋ। ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಅಕ್ಖಾತತ್ತಾಪಿ **ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ**ತಿ ಆಹ **"ಸುಕಥಿತತ್ತಾ ಏವ ಉತ್ತಾನೋ ವಿವಟೋ ಪಕಾಸಿತೋ"**ತಿ। ತಿರಿಯಂ ವಿದಾರಣೇನ **ಛಿನ್ನಂ,** ದೀಘಸೋ ಫಾಲನೇನ **ಭಿನ್ನಂ,** ತತೋ ಏವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಿಬ್ಬಿತಗಣ್ಠಿಕತಜಿಣ್ಣವತ್ಥಂ ಪಿಲೋತಿಕಾ, ತದಭಾವತೋ **ಛಿನ್ನಪಿಲೋತಿಕೋ,** ಪಿಲೋತಿಕರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇರಿಯಾಪಥ-ಸಣ್ಠಪನಅವಿಜ್ಜಮಾನಝಾನ-ವಿಪಸ್ಸನಾನಿ ಛಿನ್ನಾಯ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಿಬ್ಬನಗಣ್ಠಿಕರಣಸದಿಸಾನಿ, ತಾದಿಸಂ ಇಧ

ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ “**ನ ಹೇತ್ಥ...ಪೇ॰... ಅತ್ಥೀ**”ತಿ। **ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಲಭತೀತಿ** ಪೇಸಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂವಾಸವಸೇನಪಿ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಲಭತಿ, ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮವಸೇನ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ।

ಕಾರಣ್ಡವಂ ನಿದ್ಧಮಥಾತಿ ವಿಪನ್ನಸೀಲತಾಯ ಕಚವರಭೂತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕಚವರಮಿವ ನಿರಪೇಕ್ಖಾ ಅಪನೇಥ। **ಕಸಮ್ಬುಞ್ಚಾಪಕಸ್ಸಥಾತಿ** ಕಸಟಭೂತಞ್ಚ ನಂ ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಮಜ್ಝಗತಂ ಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ಪಗ್ಘರಿತಕುಟ್ಠಂ ಚಣ್ಡಾಲಂ ವಿಯ ಅಪಕಸ್ಸಥ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಥ। ಕಿಂ ಕಾರಣಂ? ಸಙ್ಘಾರಾಮೋ ನಾಮ ಸೀಲವನ್ತಾನಂ ಕತೋ, ನ ದುಸ್ಸೀಲಾನಂ, ಯತೋ ಏತದೇವ। **ತತೋ ಪಲಾಪೇ ವಾಹೇಥ, ಅಸ್ಸಮಣೇ ಸಮಣಮಾನಿನೇತಿ** ಯಥಾ ಪಲಾಪಾ ಅನ್ತೋಸಾರರಹಿತಾ ಅತಣ್ಡುಲಾ ಬಹಿ ಥುಸೇನ ವೀಹಿ ವಿಯ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ ಅನ್ತೋಸೀಲರಹಿತಾಪಿ ಬಹಿ ಕಾಸಾವಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರೇನ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಪಲಾಪಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇ ಪಲಾಪೇ ವಾಹೇಥ ಓಧುನಾಥ ವಿಧಮಥ। ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸ್ಸಮಣೇ ವೇಸಮತ್ತೇನ ಸಮಣಮಾನಿನೇ ಏವಂ **ನಿದ್ಧಮಿತ್ವಾನ...ಪೇ॰... ಪತಿಸ್ಸತಾತಿ**। ತತ್ಥ **ಕಪ್ಪಯವ್ಹೋತಿ** ಕಪ್ಪೇಥ, ಕರೋಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪತಿಸ್ಸತಾತಿ** ಪತಿ ಪತಿ ಸತಾ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಾ ಸುಟ್ಠು ಪಜಾನನ್ತಾ। **ಪತಿಸ್ಸತಾ** ವಾ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಗಾರವಾ। ಅಥೇವಂ ಸುದ್ಧಾ ಸುದ್ಧೇಹಿ ಸಂವಾಸಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ **ಸಮಗ್ಗಾ**। ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪರಿಪಾಕಗತಪಞ್ಞತಾಯ **ನಿಪಕಾ**। ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವಿಮಸ್ಸ ದುಕ್ಖವಟ್ಟಸ್ಸ **ಅನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಥ,** ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಟ್ಟಂ ತೇಸಂ ನತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾಪನಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನವಟ್ಟಮೂಲಕತ್ತಾ।

ಧಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಅನುಸ್ಸರಣಸೀಲಾತಿ **ಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿನೋ**। ಏವಂ **ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿನೋಪಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠೋಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಅಧಿಮತ್ತನ್ತಿ** ಬಲವಂ। **ಪಞ್ಞಾವಾಹೀತಿ** ಪಞ್ಞಂ ವಾಹೇತಿ, ಪಞ್ಞಾ ವಾ ಇಮಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಹತೀತಿ ಪಞ್ಞಾವಾಹೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮನ್ತಿ** ಪಞ್ಞಂ ಪುರೇಚಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಯಂ ಏವರೂಪೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸರತಿ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ **ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ**। **ಸದ್ಧಾವಾಹೀತಿ** ಸದ್ಧಂ ವಾಹೇತಿ, ಸದ್ಧಾ ವಾ ಇಮಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಹತೀತಿ ಸದ್ಧಾವಾಹೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮನ್ತಿ** ಸದ್ಧಂ ಪುರೇಚಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಯಂ ಏವರೂಪೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸದ್ಧಾಯ ಸರತಿ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ। **ಸದ್ಧಾಮತ್ತನ್ತಿ** “ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಾಯ ಸದ್ದಹನಮತ್ತಂ। ಮತ್ತ-ಸದ್ದೇನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಪೇಮಮತ್ತನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ಧಾನುಸಾರೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತುಟ್ಠಿಮತ್ತಂ। ಸಿನೇಹೋತಿ ಕೇಚಿ। **ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾನನ್ತಿ** ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಾದಿವಸೇನ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಾನಂ। **ಏಕಾ ಸದ್ಧಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾನುಸಾರೇನ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತಧಮ್ಮತಾ ಸಿದ್ಧಾ, ತತೋ ಏವ ಏಕಾ ಸೇಟ್ಠಾ ಉಳಾರಾ ಸದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಏಕಂ ಪೇಮನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಗ್ಗೇ ಠಪಿತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ** ತೇಸಂ ಸದ್ಧಾಪೇಮಾನಂ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಯತಾಯ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರೀಭಾವಮಾಹ। **ಚೂಳಸೋತಾಪನ್ನೋತಿ ವದನ್ತಿ** ಏಕದೇಸೇನ ಸಚ್ಚಾನುಬೋಧೇ ಠಿತತ್ತಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಲಗದ್ದೂಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ವಮ್ಮಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೪೯. **ಪಿಯವಚನನ್ತಿ** ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೋ। ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾ ಹಿ ಪರಂ ಪಿಯೇನ ಸಮುದಾಚರನ್ತಾ “ಭವ”ನ್ತಿ ವಾ, “ದೇವಾನಂ ಪಿಯೋ”ತಿ ವಾ, “ಆಯಸ್ಮಾ”ತಿ ವಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸಮ್ಬೋಧನವಸೇನ “ಆವುಸೋ”ತಿ, ತಿರೋಕ್ಖಂ “ಆಯಸ್ಮಾ”ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಸಮುದಾಚಾರೋ। ಮಹಾಕಸ್ಸಪಉರುವೇಲಕಸ್ಸಪಾದಯೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕಸ್ಸಪನಾಮಕಾ ಅತ್ಥೀತಿ **“ಕತರಸ್ಸ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸಾ”**ತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। **ರಞ್ಞಾತಿ** ಕೋಸಲರಞ್ಞಾ। **“ಸಞ್ಜಾನಿಂಸೂ”**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **“ಅಯಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪಸ್ಸ, “ಸಞ್ಜಾನಿಂಸೂ”ತಿ ವುತ್ತಸಞ್ಜಾನನಸ್ಸ ವಾ। **ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತೋತಿ**

ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಂ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ದಾನಾದೀನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಭಾವೇನ್ತೋ। **ಓಸಕ್ಕನ್ತೇ**ತಿ ಪರಿಹಾಯಮಾನೇ। **ಪಠಮ**ನ್ತಿ ಕುಮಾರಿಕಾಕಾಲೇ। **ಸತ್ಥಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಂ ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇಸಿ** ತಂ ಅಧಿಕರಣಂ ವಿನಯಕಮ್ಮೇನೇವಸ್ಸಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಅರೋಗಭಾವಂ।

ಪಞ್ಞತ್ತಿವಿಭಾವನಾತಿ "ಅನ್ಧವನ"ನ್ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಸ್ಸ ವಿಭಾವನಾ। **ಓಲೀಯತೀ**ತಿ ಸಙ್ಕುಚತಿ ಸಣಿಕಂ ವತ್ತತಿ। **ಭಾಣಕೋ**ತಿ ಸರಭಾಣಕೋ। **ಯಂ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಯಥಾಗತಂ ಪನ ಯಂ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಬಲವಗುಣೇ**ತಿ ಅಧಿಮತ್ತಗುಣೇ। ಕಸ್ಸಪಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ನಿರುಳ್ಹಸಮಞ್ಞಾವಸೇನ ವಚನಸನ್ತತಿಯಾ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ತಂ "ಅನ್ಧವನ"ನ್ತ್ವೇವ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ, ಉಪರೂಪರಿವಡ್ಢಮಾನಾಯ ಪಥವಿಯಾ ಉಪರಿ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದೀಸು ಸಞ್ಜಾಯನ್ತೇಸುಪೀತಿ। **ಸೇಕ್ಖಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಸೇಕ್ಖಭಾವಾವಹಂ ವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿಪತ್ತಿಂ।

ಅಞ್ಞತರ-ಸದ್ದೋ ಅಪಾಕಟೇ ವಿಯ ಪಾಕಟೇಪಿ ವತ್ತತಿ ಏಕ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಭಿಜಾನಾತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಭಯಭೇರವದಸ್ಸಿತಮ್ಪಿ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಂ ಇಧ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಏವಂ ಹೇಟ್ಠಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕತಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ ಪರತೋ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪದೇಸೇ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ನಯದಸ್ಸನಂ ಕರೋತಿ। ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚತಾ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ "**ಛವಿಯ**"ನ್ತಿ। ಛವಿಗತಾ ಪನ ವಣ್ಣಧಾತು ಏವ "ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಣ್ಣಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾತಿ ಅಪರೇ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಕಿತ್ತೀಯತಿ ಉಗ್ಘೋಸನನ್ತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಥುತಿ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವವತ್ಥಪೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಕುಲವಗ್ಗೋ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಫಲಂ ಏತೇನ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಕಾರಣಂ। ವಣ್ಣನಂ ದೀಘರಸ್ಸಾದಿವಸೇನ ಸಣ್ಠಹನನ್ತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಸಣ್ಠಾನಂ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಅಣುಮಹನ್ತಾದಿವಸೇನ ಪಮೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಪಮಾಣಂ। ವಣ್ಣೇತಿ ವಿಕಾರಮಾಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ರೂಪಾಯತನಂ। ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ವಣ್ಣ-ಸದ್ದಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅನವಸೇಸತ್ತಂ ಸಕಲತಾ ಕೇವಲತಾ। **ಕೇವಲಕಪ್ಪಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೇಚಿ ಈಸಂ ಅಸಮತ್ತಾ ಕೇವಲಾ ಕೇವಲಕಪ್ಪಾತಿ ವದನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಅನವಸೇಸತ್ಥೋ ಏವ ಕೇವಲ-ಸದ್ದೋ ಸಿಯಾ। ಅನತ್ಥನ್ತರೇನ ಪನ ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದೇನ ಪದವಡ್ಢನಂ ಕತ್ವಾ ಕೇವಲಾ ಏವ ಕೇವಲಕಪ್ಪಾ। ತಥಾ ವಾ ಕಪ್ಪನೀಯತ್ತಾ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಕೇವಲಕಪ್ಪಾ। **ಯೇಭುಯ್ಯತಾ** ಬಹುಲಭಾವೋ। **ಅಬ್ಯಾಮಿಸ್ಸತಾ** ವಿಜಾತಿಯೇನ ಅಸಙ್ಕರೋ ಸುದ್ಧತಾ। **ಅನತಿರೇಕತಾ** ತಂಮತ್ತತಾ ವಿಸೇಸಾಭಾವೋ। **ಕೇವಲಕಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇವಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿವಿತ್ತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ವಿಸಂಯೋಗಾದಿಅನೇಕತ್ಥೋ**"ತಿ। ಕೇವಲಂ ಏತಸ್ಸ ಅಧಿಗತಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕೇವಲೀ,** ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೋ ಖೀಣಾಸವೋ।

ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ ಪನಾಯಂ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಓಕಪ್ಪನೀಯಪದೇ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಓಕಪ್ಪಸದ್ದಮತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಓಕಪ್ಪನೀಯಪದಂ ಅನಿದಸ್ಸನಮೇವ ಸಿಯಾ। **ಸಮಣಕಪ್ಪೇಹೀ**ತಿ ವಿನಯಸಿದ್ಧೇಹಿ ಸಮಣವೋಹಾರೇಹಿ। **ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ। **ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ನಾಮಂ। ನಾಮಞ್ಹೇತಂ ತಸ್ಸ ಆಯಸ್ಮತೋ, ಯದಿದಂ ಕಪ್ಪೋತಿ। **ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸೂ**ತಿ ಕತ್ತರಿಕಾಯ ಛೇದಿತಕೇಸಮಸ್ಸು। **ದ್ವಙ್ಗುಲಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಾಯ ದ್ವಙ್ಗುಲತಾವಿಕಪ್ಪೋ। **ಲೇಸೋ**ತಿ ಅಪದೇಸೋ। ಅನವಸೇಸಂ ಫರಿತುಂ ಸಮತ್ಥಸ್ಸಪಿ ಓಭಾಸಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಕಾರಣೇನ ಏಕದೇಸಫರಣಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ, ಅಯಂ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋವ ಫರೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಮನ್ತತ್ಥೋ ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ "**ಅನವಸೇಸಂ ಸಮನ್ತತೋ**"ತಿ।

ಸಮಣಸಞ್ಞಾಸಮುದಾಚಾರೇನಾತಿ "ಅಹಂ ಸಮಣೋ"ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾಸಮುಟ್ಠಿತೇನ ಸಮುದಾಚಾರೇನ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತೇನ ವಾ ತಬ್ಬೋಹಾರೇನ। **ಪುಬ್ಬಯೋಗೇ**ತಿ ಪುಬ್ಬಯೋಗಕಥಾಯಂ। **ಪಪಞ್ಚೋ ಏಸಾ**ತಿ ಏಸೋ ತುಮ್ಹೇಸು ಆಗತೇಸು

ಯಥಾಪವತ್ತೋ ಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಕಥಾಸಮುದಾಚಾರೋ ಚ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಪಞ್ಚೋ। ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಮೇವ ಕರೋಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಪತ್ತೋತಿ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಅಧಿಗತೋ। ಪಕ್ಕುಸಾತಿಕುಲಪುತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ವಿಭಜಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಭಾಗಂ ಕತ್ವಾ। **ತುರಿತಾಲಪನವಸೇನಾ**ತಿ ತುರಿತಂ ಆಲಪನವಸೇನ। ತೇನ ದುಲ್ಲಭೋ ಅಯಂ ಸಮಣೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೀಘಮಸ್ಸ ಪಞ್ಹೋ ಕಥೇತಬ್ಬೋ, ಇಮಿನಾ ಚ ಸೀಘಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸತ್ಥಾ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ತುರಿತಂ ಆಲಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಯಥಾ ವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರವಸೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಆಲಪತಿ। **ಏವಮಾಹಾ**ತಿ "ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಏವಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಅವೋಚ।

ವಮ್ಮಿಕಪರಿಯಾಯೇನ ಕರಜಕಾಯಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ ದೇವತಾ **"ಅಯಂ ವಮ್ಮಿಕೋ"**ತಿ ಆಹ। ತಾಯ ಪನ ಭಾವತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾಸಿತತ್ತಾ ಸದ್ದತ್ಥಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪುರತೋ ಠಿತಂ...ಪೇ॰... ಅಯನ್ತಿ ಆಹಾ"**ತಿ ಅವೋಚ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಮಣ್ಡೂಕ**ನ್ತಿ ಥಲಮಣ್ಡೂಕಂ। ಸೋ ಹಿ ಉದ್ಧುಮಾಯಿಕಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಉದಕಮಣ್ಡೂಕೋ। ತಸ್ಸ ನಿವಾಸತೋ ವಾತೋ ಮಾ ಖೋ ಬಾಧಯಿತ್ಥಾತಿ **"ಉಪರಿವಾತತೋ ಅಪಗಮ್ಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ದೇವತಾ ಇಮಿನಾ ನೀಹಾರೇನ ಇಮೇ ಪಞ್ಹೇ ಥೇರಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖೀತಿ? ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು - ಯಥಾಸುತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನೇನ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಂ ಮನಸಾ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಂ ಭಗವಾವ ಇಮಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ಸಾ ಚ ದೇಸನಾ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಹೋತೀತಿ "ಅಯಂ ವಮ್ಮಿಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪಮಾವಸೇನೇವ ಪನ್ನರಸ ಪಞ್ಹೇ ಥೇರಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಕಿರ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಏಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ ಅಡ್ಢೋ ಮಹದ್ಧನೋ ಮಹನ್ತಂ ನಿಧಾನಂ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಪಲಿಘಾದಿಆಕಾರಾನಿ ಕಾನಿಚಿಪಿ ಲಞ್ಛಾನಿ ತತ್ಥ ಠಪೇಸಿ। ಸೋ ಮರಣಕಾಲೇ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಆರೋಚೇಸಿ - "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಮಯಾ ನಿಧಾನಂ ನಿದಹಿತಂ, ತಂ ಮಮ ಪುತ್ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಸಹಾಯಕಪುತ್ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಕಾಲೇ ತಂ ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಸೋ ನಿಖಣಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಾ ನಾಗಂ ಪಸ್ಸಿ, ನಾಗೋ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಸುಖೇನೇವ ಧನಂ ಗಣ್ಹತೂ"ತಿ ಅಪಗಚ್ಛಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ತದಾ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಜಾತೋ। ಅಯಂ ಪನ ದೇವತಾ ತದಾ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಗಹಪತಿಕುಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥರಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಉರಂ ದತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಹಾಯಕಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಮಕಾಸಿ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಯಥಾಸುತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿ। ಅಪರೇ ಪನ "ದೇವತಾ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಭಾನೇನ ಇಮೇ ಪಞ್ಹೇ ಏವಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ದೇವಪುತ್ತೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಂ** ದೇವಪುತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ।

೨೫೧. ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ **ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ**। ತೇನಾಹ **"ಚತುಮಹಾಭೂತಮಯಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ವಮತಿ** ಉಗ್ಗಿರನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವನ್ತಕೋ**ತಿ ಉಚ್ಛಡ್ಡಕೋ। **ವನ್ತುಸ್ಸಯೋ**ತಿ ಉಪಚಿಕಾಹಿ ವನ್ತಸ್ಸ ಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಉಸ್ಸಯಭೂತೋ। **ವನ್ತಸಿನೇಹಸಮ್ಬದ್ಧೋ**ತಿ ವನ್ತೇನ ಖೇಳಸಿನೇಹೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತೋ। **ಅಸುಚಿಕಲಿಮಲಂ ವಮತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಮುಖಾದೀಹಿ ಪಾಣಕಾನಂ ನಿಗ್ಗಮನತೋ ಪಾಣಕೇ ವಮತೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೇವ। **ಅರಿಯೇಹಿ ವನ್ತಕೋ**ತಿ ಕಾಯಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ವುತ್ತಂ। ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಞ್ಞಾಯ ವಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಜಾತಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಕಾಯೋ ಅರಿಯೇಹಿ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ವನ್ತೋ ಏವ। **ತಂ ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯೇಹಿ ತೀಹಿ ಅಟ್ಠಿಸತೇಹಿ ಉಸ್ಸಿತೋ, ಯೇಹಿ ನ್ಹಾರೂಹಿ ಸಮ್ಬದ್ಧೋ, ಯೇಹಿ ಮಂಸೇಹಿ ಅವಲಿತ್ತೋ, ಯೇನ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮೇನ ಪರಿಯೋನದ್ಧೋ, ಯಾಯ ಛವಿಯಾ ರಞ್ಜಿತೋ, ತಂ ಅಟ್ಠಿಆದಿಸಬ್ಬಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಜಿಗುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿರತ್ತತಾಯವನ್ತಮೇವ। **"ಯಥಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬೋಪಮತೋಪಿ ವಮ್ಮಿಕೋ ವಿಯ ವಮ್ಮಿಕೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮ್ಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಸಮ್ಭವೋ, ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕೋ ಸಮ್ಭವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋ**। ತಸ್ಸ। ಉಪಚಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಉಪಚಯೋ' ಓದನಕುಮ್ಮಾಸಂ ಉಪಚಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೂಪಚಯೋ**। ತಸ್ಸ। ಅಧುವಸಭಾವತಾಯ

ಅನಿಚ್ಚಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಸೇದಗೂಥ-ಪಿತ್ತ-ಸೇಮ್ಹಾದಿ-ಧಾತುಕ್ಖೋಭ-ಗರುಭಾವದುಗ್ಗನ್ಧಾನಂ ವಿನೋದನಾಯ **ಉಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ,** ಪರಿತೋ ಸಮ್ಬಾಹನೇನ **ಪರಿಮದ್ದಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ,** ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವತಾಯ **ಭೇದನಧಮ್ಮಸ್ಸ,** ತತೋ ಏವ ವಿಕಿರಣಸಭಾವತಾಯ **ವಿದ್ಧಂಸನಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ತನುವಿಲೇಪನೇನಾತಿ** ಕಾಯಾವಲೇಪನೇನ ಉಚ್ಛಾದನವಿಲೇಪನೇನ। **ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾಬಾಧವಿನೋದನತ್ಥಾಯಾತಿ** ತಾದಿಸಸಮುಟ್ಠಾನ-ಸರೀರವಿಕಾರವಿಗಮಾಯ। ಯಸ್ಮಾ ಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಂ ಆಹಾರೋ, ಉಚ್ಛಾದನಂ ಪರಿಮದ್ದನಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ, ವುಡ್ಢಿಯಾ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕ...ಪೇ॰... ಕಥಿತೋ"**ತಿ। **ಉಚ್ಚಾವಚಭಾವೋತಿ** ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ - ಓದನಕುಮ್ಮಾಸೂಪಚಯ-ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನಗ್ಗಹಣೇಹಿ **ಉಚ್ಚಭಾವೋ, ವಡ್ಢಿ।** ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವಗ್ಗಹಣೇನ **ಸಮುದಯೋ।** ಇತರೇಹಿ **ಅವಚಭಾವೋ, ಪರಿಹಾನಿ, ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ** ಪಕಾಸಿತೋ। ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸಣ್ಠಪನಮ್ಪಿ ಹಿ ವಟ್ಟಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ವಟ್ಟನ್ತಿ।

ಕೋಧೋ ಧೂಮೋತಿ ಏತ್ಥ ಧೂಮಪರಿಯಾಯೇನ ಕೋಧಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಧೂಮ-ಸದ್ದೋ ಕೋಧೇ ವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಧೂಮೋ ವಿಯ ಧೂಮೋ"**ತಿ। **ಭಸ್ಮನೀತಿ ಭಸ್ಮಂ।** **ಮೋಸವಜ್ಜನ್ತಿ** ಮುಸಾವಾದೋ। ಧೂಮೋ ಏವ **ಧೂಮಾಯಿತಂ।** ಇಚ್ಛಾ ಧೂಮಾಯಿತಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಇಚ್ಛಾಧೂಮಾಯಿತಾ,** ಪಜಾ। ಇಚ್ಛಾಧೂಮಾಯಿತಸದ್ದಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಯ ವುತ್ತಿ ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। **ಧೂಮಾಯನ್ತೋತಿ** ವಿತಕ್ಕಸನ್ತಾಪೇನ ಸಂತಪ್ಪೇನ್ತೋ, ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಲಿಪೋತಿ** ದುಕ್ಕರಮಹಾಕದ್ದಮಂ। **ತಿಮೂಲನ್ತಿ** ತೀಹಿ ಮೂಲೇಹಿ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ವಿಯ ಅಚಲಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ರಜೋ ಚ ಧೂಮೋ ಚ ಮಯಾ ಪಕಾಸಿತಾತಿ** ರಜಸಭಾವಕರಣಟ್ಠೇನ "ರಜೋ"ತಿ ಚ ಧೂಮಸಭಾವಕರಣಟ್ಠೇನ "ಧೂಮೋ"ತಿ ಚ ಮಯಾ ಪಕಾಸಿತಾ। **ಪಕತಿಧೂಮೋ** ವಿಯ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಗ್ಗಿಜಾಲಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಣಭಾವತೋ। **ಧಮ್ಮದೇಸನಾಧೂಮೋ** ಞಾಣಗ್ಗಿಸನ್ದೀಪನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಭಾವತೋ। **ಅಯಂ ರತ್ತಿಂ ಧೂಮಾಯನಾತಿ** ಯಾ ದಿವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಮ್ಮನ್ತೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ರತ್ತಿಯಂ ಅನುವಿತಕ್ಕನಾ, ಅಯಂ ರತ್ತಿಂ ಧೂಮಾಯನಾ।

ಸತ್ತನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತೇ (ಚೂಳನಿ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೧೮) ಆಗತನಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತಞ್ಚ ತಥಾ ಆರಾಧನವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ। ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ವಾ ತದಞ್ಞಕಿಲೇಸಾನಂ। **ಸುನ್ದರಪಞ್ಞೋತಿ** ಞಾತತೀರಣಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸುನ್ದರಪಞ್ಞೋ।

ಏತನ್ತಿ "ಸತ್ಥ"ನ್ತಿ ಏತಂ **ಅಧಿವಚನಂ** ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಸಸನತೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ। ನ್ತಿ ವೀರಿಯಂ। **ಪಞ್ಞಾಗತಿಕಮೇವ** ಪಞ್ಞಾಯ ಹಿತಸ್ಸೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಲೋಕಿಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಆರಮ್ಭಕಾಲೇ ಲೋಕಿಯವೀರಿಯಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಲೋಕುತ್ತರವೀರಿಯಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅತ್ಥದೀಪನಾತಿ** ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥದೀಪನೀ ಉಪಮಾ।

ಗಾಮತೋತಿ ಅತ್ತನೋ ವಸನಗಾಮತೋ। **ಮನ್ತೇತಿ** ಆಥಬ್ಬನಮನ್ತೇ। ತೇ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಅರಞ್ಞೇ ಏವ ವಾಚೇನ್ತಿ "ಮಾ ಅಞ್ಞೇ ಅಸ್ಸೋಸು"ನ್ತಿ। **ತಥಾ ಅಕಾಸೀತಿ** ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಕಾಸಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ವಮ್ಮಿಕಪಞ್ಹಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಉಪಮಾ ಆಗತಾ, ಸೇಸಾನಂ ವಸೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಲಙ್ಗನಟ್ಠೇನ ನಿವಾರಣಟ್ಠೇನ **ಲಙ್ಗೀ,** ಪಲಿಘೋ। **ಞಾಣಮುಖೇತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣವೀಥಿಯಂ। **ಪತತೀತಿ** ಪವತ್ತತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನಾತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನೇನ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಞ್ಞಾತ-ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯ-ಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಚ। ಸಬ್ಬಸೋ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಾ ಹಿ ಪರಿಪುಚ್ಛಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಸಬ್ಬತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛತಿ। ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಪಹಾನಮಾಹ, ಉಪರಿಕತ್ತಬ್ಬಸಬ್ಭಾವತೋ ನ ತಾವ ಮಗ್ಗವಸೇನ।

ವಲ್ಲಿಅನ್ತರೇ ವಾತಿ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಪಂಸುಅನ್ತರೇ ವಾ ಮತ್ತಿಕನ್ತರೇ ವಾತಿ ಅವುತ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ। **ಚಿತ್ತಾವಿಲಮತ್ತಕೋವಾತಿ** ಚಿತ್ತಕ್ಖೋಭಮತ್ತಕೋವ। **ಅನಿಗ್ಗಹಿತೋತಿ** ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲೇನ ಅನಿವಾರಿತೋ। **ಮುಖವಿಕುಲನಂ** ಮುಖಸಙ್ಕೋಚೋ।

ಹನುಸಙ್ಖೋಪನಂ ಪಾಪೇತಿ ಅನ್ತೋಜಪ್ಪನಾವತ್ಥಾಯಂ। **ದಿಸಾ ವಿಲೋಕನಂ ಪಾಪೇತಿ** ಯತ್ಥ ಬಾಧೇತಬ್ಬೋ ಠಿತೋ, ತಂದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಿವಾರಕಪರಿವಾರಣತ್ಥಂ। **ದಣ್ಡಸತ್ಥಾಭಿನಿಪಾತನ್ತಿ** ದಣ್ಡಸತ್ಥಾನಂ ಪರಸ್ಸ ಉಪರಿ ನಿಪಾತನಾವತ್ಥಂ। ಯೇನ ಕೋಧೇನ ಅನಿಗ್ಗಹಿತೇನ ಮಾತಾದಿಕಂ ಅಘಾತೇತಬ್ಬಂ ಉಗ್ಘಾತೇತ್ವಾ "ಅಯುತ್ತಂ ವತ ಮಯಾ ಕತ"ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಹನತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ **"ಪರಘಾತನಮ್ಪಿ ಅತ್ತಘಾತನಮ್ಪಿ ಪಾಪೇತೀ"**ತಿ। ಯೇನ ವಾ ಪರಸ್ಸ ಹಞ್ಞಮಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ಘಾತಕೋಪಿ ಘಾತನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ವಸೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೋಧಸಾಮಞ್ಞೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ **"ಪರಂ ಘಾತೇತ್ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಘಾತೇತೀ"**ತಿ। **ಪರಮುಸ್ಸದಗತೋತಿ** ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೋ। ದಳ್ಹಂ ಪರಿಸ್ಸಯಮಾವಹತಾಯ **ಕೋಧೋವ ಕೋಧೂಪಾಯಾಸೋ**। ತೇನಾಹ **"ಬಲವಪ್ಪತ್ತೋ"**ತಿಆದಿ।

ದ್ವೇಧಾಪಥಸಮಾ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ।

ಕುಸಲಧಮ್ಮೋ ನ ತಿಟ್ಠತಿ ನೀವರಣೇಹಿ ನಿವಾರಿತಪರಮತ್ತಾ। ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಭಾವಯತೋ ಪಠಮಂ ಸಮಥೇನ ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಹೋತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಪನ ತದಙ್ಗವಸೇನೇವ ತಾನಿ ನೀಹರತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿಕ್ಖಮ್ಭನತದಙ್ಗವಸೇನಾ"**ತಿ।

"ಕುಮ್ಮೋವ ಅಙ್ಗಾನಿ ಸಕೇ ಕಪಾಲೇ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭) ಕುಮ್ಮಸ್ಸ ಅಙ್ಗಭಾವೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಪಾದಸೀಸಾನಿ ಏವ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚೇವ ಅಙ್ಗಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಅಧಿಕಾರತೋ ಸಮ್ಮಸನೀಯಾನಮೇವ ಧಮ್ಮಾನಂ ಇಧ ಗಹಣನ್ತಿ **"ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾ"**ತಿ ವಿಸೇಸಂ ಕತ್ವಾವ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಪಞ್ಚನ್ನೇತಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ।

ಸುನನ್ತಿ ಕೋಟ್ಟನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸೂನಾ,** ಅಧಿಕುಟ್ಟನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೂನಾಯ ಉಪರೀ"**ತಿ। **ಅಸಿನಾತಿ** ಮಂಸಕನ್ತನೇನ। **ಘಾತಿಯಮಾನಾತಿ** ಹಞ್ಞಮಾನಾ ವಿಬಾಧಿಯಮಾನಾ। **ವತ್ಥುಕಾಮಾನಂ ಉಪರಿ ಕತ್ವಾತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ತೇ ಅಚ್ಛಾಧಾನಂ ಕತ್ವಾ। **ಕನ್ತಿತಾತಿ** ಛಿನ್ದಿತಾ। **ಕೋಟ್ಟಿತಾತಿ** ಬಿಲಸೋ ವಿಭಜಿತಾ। **ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ** ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ।

ಸಮ್ಮತ್ತಾತಿ ಮುಚ್ಛಿತಾ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಾ। **ನನ್ದೀರಾಗಂ ಉಪಗಮ್ಮ ವಟ್ಟಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೀತಿ** ಸಮ್ಮೂಳ್ಹತ್ತಾ ಏವಆದೀನವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾ ನನ್ದೀರಾಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತಿ। **ನನ್ದೀರಾಗಬದ್ಧಾತಿ** ನನ್ದೀರಾಗೇ ಲಗ್ಗತ್ತಾ ತೇನ ಬದ್ಧಾ। **ವಟ್ಟೇ ಲಗ್ಗನ್ತೀತಿ** ತೇಭೂಮಕೇ ವಟ್ಟೇ ಸಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಸಜ್ಜತ್ತಾ ಏವ **ದುಕ್ಖಂ ಪತ್ವಾಪಿ ನ ಉಕ್ಕಣ್ಠನ್ತಿ** ನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತಿ। ಇಧ ಅನವಸೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ ನನ್ದೀರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ।

ಅನಙ್ಗಣಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬೩) **ಪಕಾಸಿತೋ ಏವ** "ಛನ್ದಾದೀಹಿ ನ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ। **"ಬುದ್ಧೋ ಸೋ ಭಗವಾ"**ತಿಆದಿ "ನಮೋ ಕರೋಹೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯, ೨೫೧) ವುತ್ತನಮಕ್ಕಾರಸ್ಸ ಕರಣಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಬೋಧಾಯಾತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧಾಯ। ತಥಾ ದಮಥಸಮಥತರಣಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಮಥಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಪನ ಅನುಪಾದಿಸೇಸವಸೇನಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಹೋಸೀತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಹೋಸಿ। **ಏತಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸಾತಿ** ಏತಸ್ಸ ಪನ್ನರಸಮಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಇತರೇಸುಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಖೀಣಾಸವಗುಣೇಹಿ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ, ನ ಪುಚ್ಛಿತಾನುಸನ್ಧಿನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನನು ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಆರದ್ಧಾ, ಏವಂ ಪನ "ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ನ "ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ನಿಟ್ಠಪಿತಾ"ತಿ। ಅನ್ತರಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಅಪರಿವತ್ತಿತತ್ತಾ ಆರಮ್ಭಾನುರೂಪಮೇವ ಪನ ದೇಸನಾ ನಿಟ್ಠಪಿತಾ।

ವಮ್ಮಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ರಥವಿನೀತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೫೨. ಮಹಾಗೋವಿನ್ದೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತಾಕಿತ್ತನಂ ತದಾ ಮಗಧರಾಜೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತೂಪಲಕ್ಖಣಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸೋ ಪುರೋಹಿತೋ। **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದೋ**ತಿ ಪುರಾತನೋ ಏಕೋ ಮಗಧರಾಜಾತಿ ಕೇಚಿ। ಗಯ್ಹತೀತಿ ಗಹೋ, ರಾಜೂನಂ ಗಹೋ **ರಾಜಗಹಂ**। ನಗರ-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। **ಅಞ್ಞೇಪೇತ್ಥ ಪಕಾರೇ**ತಿ ರಾಜೂಹಿ ದಿಸ್ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾ ತೇಸಂ ಗಹಂ ಗೇಹಭೂತನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ**। ಆರಕ್ಖಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿನಾ ಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ ಉಪಗತಾನಂ ಪಟಿರಾಜೂನಂ ಗಹಂ ಗಹಭೂತನ್ತಿಪಿ **ರಾಜಗಹಂ,** ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾದೀಹಿ ರಾಜತೇ, ನಿವಾಸಸುಖತಾದಿನಾ ಸತ್ತೇಹಿ ಮಮತ್ತವಸೇನ ಗಯ್ಹತಿ, ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹತೀತಿ ವಾ **ರಾಜಗಹ**ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಕೇ ಪಕಾರೇ। **ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಕಾಲೇ ಚಾ**ತಿ ಇದಂ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ವೇಳೂಹಿ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಅಹೋಸಿ,** ನ ಪನ ಕೇವಲಂ ಕಟ್ಠಕಪವನಮೇವ। ರಞ್ಞೋ ಉಯ್ಯಾನಕಾಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಅಟ್ಟಾಲಕವಸೇನ **ಅಟ್ಟಾಲಕಯುತ್ತಂ**।

ಜನನಂ ಜಾತಿ, ಜಾತಿಯಾ ಭೂಮಿ ಜಾತಿಭೂಮಂ, ಜಾಯಿ ವಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಏತ್ಥಾಭಿ ಜಾತಿ, ಸಾ ಏವ ಭೂಮೀತಿ ಜಾತಿಭೂಮಂ, ಸಾ ಇಮೇಸಂ ನಿವಾಸೋತಿ **ಜಾತಿಭೂಮಕಾ**ತಿ ಆಹ "**ಜಾತಿಭೂಮಕಾತಿ ಜಾತಿಭೂಮಿವಾಸಿನೋ**"ತಿ। ಕಸ್ಸ ಪನಾಯಂ ಜಾತಿಭೂಮೀತಿ ಆಹ "**ತಂ ಖೋ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। ತೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸುಪಾಕಟಭಾವತೋ ವಿಸೇಸನೇನ ವಿನಾಪಿ ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸಯೋವ ಇಧ ಜಾತಿ-ಸದ್ದೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಜಾತಟ್ಠಾನಸಾಕಿಯಜನಪದೋ**"ತಿ। ತತ್ಥಪಿ ಕಪಿಲವತ್ಥುಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪದೇಸೋತಿ ಆಹ "**ಕಪಿಲವತ್ಥಾಹಾರೋ**"ತಿ।

ಗರುಧಮ್ಮಭಾವವಣ್ಣನಾ

ಸಾಕಿಯಮಣ್ಡಲಸ್ಸಾತಿ ಸಾಕಿಯರಾಜಸಮೂಹಸ್ಸ। ದಸನ್ನಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾದೀನಂ ವತ್ಥು ದಸಕಥಾವತ್ಥು, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿ। ತತ್ಥ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತಾಯ ತಸ್ಸ ಲಾಭೀ **ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭೀ**। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ।

ಗರುಕರಣೀಯತಾಯ ಧಮ್ಮೋ ಗರು ಏತಸ್ಸಾತಿ ಧಮ್ಮಗರು, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಧಮ್ಮಗರುತಾ,** ತಾಯ। "**ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**"ತಿ ವತ್ವಾ ನ ಕೇವಲಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ, ಅಥ ಖೋ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೇಹಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಧಮ್ಮಗರುತಾಯೇವ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ತಿಯಾಮರತ್ತಿಂ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಕುಮ್ಭಕಾರಸ್ಸ ನಿವೇಸನೇ ತಿಯಾಮರತ್ತಿಂ ವಸನ್ತೋ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಏವಂ ವಚನಸೇಸವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞಥಾ ಯಥಾಲಾಭವಸೇನ ಅತ್ಥೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ತಿಯಾಮರತ್ತಿಂ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಕತಾತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ತಂ ಅತ್ಥಿ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ಬಹುದೇವ ರತ್ತಿನ್ತಿ ದಿಯಡ್ಢಯಾಮಮತ್ತ"ನ್ತಿ। ದಸಬಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಾ ವಿಯ ಧಮ್ಮಗಾರವಹೇತುಕಾ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಪಿ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಸದಿಸಾ ಏವಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಗಾರವಕಿತ್ತನೇ "**ಕಸ್ಸಪೋಪಿ ಭಗವಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಕಸ್ಸಪಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಗಾರವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಚಾರಿಕಂ ನಿಕ್ಖಮೀತಿ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರಿತುಂ ನಿಕ್ಖಮಿ। ಜನಪದಚಾರಿಕಾಯ ಅಕಾಲೇ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ಕೋಸಲರಾಜಾದಯೋ ವಾರೇತುಂ ಆರಭಿಂಸು। ಪವಾರೇತ್ವಾ ಹಿ ಚರಣಂ ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಂ। ಪುಣ್ಣಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೋ ಭಗವಾ "**ಕಿಂ ಮೇ ಕರಿಸ್ಸಸೀ**"ತಿ ಆಹ।

ಅನಹಾತೋವಾತಿ ಧಮ್ಮಸವನುಸ್ಸುಕ್ಕೇನ ಸಾಯನ್ಹೇ ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಂ ನ್ಹಾನಂ ಅಕತ್ವಾವ। ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತೀಸು ಏಕಿಸ್ಸಾ ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚ ಅತ್ಥಿತಾಸಿದ್ಧಾ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಕತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪಟಿಪನ್ನಕೋ ಚ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪಪುಬ್ಬಕೋಪಿ ಹಿ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಅತ್ಥತೋ ಪಟಿಪನ್ನತ್ಥೋ ಏವಾತಿ। ಕಾಮಂ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ತಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಾಸನಂ ಸೋಭತಿ, ನ ಪನ ಸಾಸನಂ ವಡ್ಢೇತಿ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಭಾವತೋ, ನ ಚ ಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಥಾ ಮನೋರಥಂ ಪೂರೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ಪಠಮಬೋಧಿಯಂ ಏಕಸಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಅರಹನ್ತೇಸು ಜಾತೇಸು - "ಚರಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಹುಜನಹಿತಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೮೬-೮೮; ಮಹಾವ॰ ೩೨) ಭಿಕ್ಖೂ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಏವರೂಪಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಭಗವಾ ನ ಪುಚ್ಛತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ನ ಮಯ್ಹಂ ಸಾಸನಸ್ಸ ವುಡ್ಢಿಪಕ್ಖೇ ಠಿತೋ"**ತಿ।

ಸಮುದಾಯೋ ಅಪ್ಪಕೇನ ಊನೋಪಿ ಅನೂನೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಬಾಕುಲತ್ಥೇರಂ ಚತುತ್ಥರಾಸಿತೋ ಬಹಿ ಕತ್ವಾಪಿ **"ಅಸೀತಿಮಹಾಥೇರಾ ವಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸೀತಿಮಹಾಥೇರಸಮಞ್ಞಾ ವಾ ಅವಯವೇಪಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಸಾಮಞ್ಞಾ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಈದಿಸೇ ಠಾನೇ ಬಹೂನಂ ಏಕತೋ ಕಥನಂ ಮಹತಾ ಕಣ್ಠೇನ ಚ ಕಥನಂ ಸತ್ಥು ಚಿತ್ತಾರಾಧನಮೇವಾತಿ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಮೇಘಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಯಾತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಗುಣಹೇತುಕಾಯ ಸಮ್ಭಾವನಾಯ ಸಮ್ಭಾವಿತೋ, ನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಕಿಚ್ಚಸಮತ್ಥತಾದಿನಾ।

ಗರುಧಮ್ಮಭಾವವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿವಣ್ಣನಾ

ಅಪ್ಪ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಪರಿಯಾಯತಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸಾವಸೇಸಂ ವಿಯಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಹಿ ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಭಾವತ್ಥೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ "ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಞ್ಚ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೫; ೨.೧೩೪) ವಿಯ।

ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ ನಾಮ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೬೩) ಅತ್ರ ಅತ್ರ ಇಚ್ಛಾತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾತಿ** ಅತ್ತನಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಗುಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ವಿಯ ಪರೇಸಂ ಪಕಾಸನಾ। **ಸದ್ಧೋತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂತಿ** ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಕಾರಕವಿಸೇಸಲಾಭೀತಿ ಜಾನಾತು "ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಆಪಾಥಕಜ್ಝಾಯಿತಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ। **ಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾತಿ** ಇಚ್ಛಾಚಾರೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಸೀಲಧುತಧಮ್ಮಾದಿಗುಣವಿಭಾವನಾ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾಪಿ ಹೋತಿ।

ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂಯೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಪಧಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಇಚ್ಛಾಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಇಚ್ಛಾಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪರೋಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ದಾಯಕಸ್ಸ ವಸನ್ತಿ** ದಾಯಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತವಸಂ। **ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸನ್ತಿ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಪ್ಪಬಹುಭಾವಂ। **ಅತ್ತನೋ ಥಾಮನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಯಾಪನಮತ್ತಕಥಾಮಂ।

ಏಕಭಿಕ್ಖುಪಿ ನ ಅಞ್ಞಾಸಿ ಸೋಸಾನಿಕವತ್ತೇ ಸಮ್ಮದೇವ ವುತ್ತಿತ್ತಾ। **ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣನ್ತಿ** ಅವಿಚ್ಛೇದಂ। **ದುತಿಯೋ ಮಂ ನ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ** ದುತಿಯೋ ಸಹಾಯಭೂತೋಪಿ ಯಥಾ ಮಂ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ತಥಾ ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಸುಸಾನೇ ವಸಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ **ಅಹಂ ಅಹೋ ಸೋಸಾನಿಕುತ್ತಮೋ**।

ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಜನತಂ ಖೋಭೇತ್ವಾತಿ ಲೋಮಹಂಸನಸಾಧುಕಾರದಾನಚೇಲುಕ್ಖೇಪಾದಿವಸೇನ ಸನ್ನಿಪತಿತಂ ಇತರಞ್ಚ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇವ ಧಮ್ಮಂ ಸೋಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಕೋಲಾಹಲವಸೇನ ಮಹಾಜನಂ ಖೋಭೇತ್ವಾ। **ಗತೋತಿ** "ಅಯಂ

ಸೋ, ತೇನ ರತ್ತಿಯಂ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಕತಾ"ತಿ ಜಾನನಭಯೇನ ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಪರಿವೇಣಂ ಗತೋ।

ತಯೋ ಕುಲಪುತ್ತಾ ವಿಯಾತಿ ಪಾಚೀನವಂಸದಾಯೇ ಸಮಗ್ಗವಾಸಂ ವುತ್ಥಾ ತಯೋ ಕುಲಪುತ್ತಾ ವಿಯ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಛಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಜಹಿತ್ವಾ।

ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದ್ವಾದಸವಿಧಸನ್ತೋಸವಣ್ಣನಾ

ಪಕತಿದುಬ್ಬಲಾದೀನಂ ಗರುಚೀವರಾದೀನಿ ನಫಾಸುಭಾವಾವಹಾನಿ ಸರೀರಖೇದಾವಹಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಯೋಜನವಸೇನ ನಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿವಸೇನ ತಾನಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕಚೀವರಪರಿಭೋಗೋ ನ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀತಿ ಆಹ "**ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಮಹಗ್ಘಚೀವರಂ, ಬಹೂನಿ ವಾ ಚೀವರಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾಪಿ ತಾನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಯೇ ಠಿತತ್ತಾ ನ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀತಿ ಆಹ "**ತೇಸಂ...ಪೇ॰... ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಏವಂ ಸೇಸಪಚ್ಚಯೇಸುಪಿ ಯಥಾಬಲಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸನಿದ್ದೇಸೇಸು ಅಪಿಸದ್ದಗ್ಗಹಣೇ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋಯೇವ ಅಗ್ಗೋ** ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸನತೋ।

ದ್ವಾದಸವಿಧಸನ್ತೋಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತಿವಿಧಪವಿವೇಕವಣ್ಣನಾ

ಏಕೋತಿ ಏಕಾಕೀ। **ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಚುಣ್ಣಿಕಇರಿಯಾಪಥವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಚರತೀ**ತಿ ವಿಹಾರತೋ ಬಹಿ ಸಞ್ಚಾರವಸೇನ, **ವಿಹರತೀ**ತಿ ದಿವಾವಿಹಾರಾದಿವಸೇನ। **ಕಾಯವಿವೇಕೋ**ತಿ ಚ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಧಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಭಾವನಾನುಯೋಗವಸೇನ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯತಾ, ನ ಝಾನವಿವೇಕಮತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿರತಾನ**"ನ್ತಿ। **ಪರಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ನೀವರಣಾದಿಸಂಕಿಲೇಸತೋ ವಿಸುದ್ಧಚಿತ್ತಾನಂ। **ಪರಮವೋದಾನಪ್ಪತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕಾದಿತಂತಂಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮೇನ ಪರಮಂ ಉತ್ತಮಂ ವೋದಾನಂ ಪತ್ತಾನಂ। **ನಿರುಪಧೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸುಪಧಿಆದೀನಂ ವಿಗಮೇನ ನಿರುಪಧೀನಂ।

ತಿವಿಧಪವಿವೇಕವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚವಿಧಸಂಸಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ಸಂಸೀದತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಂಸಗ್ಗೋ, ರಾಗೋ। ಸವನಹೇತುಕೋ, ಸವನವಸೇನ ವಾ ಪವತ್ತೋ ಸಂಸಗ್ಗೋ **ಸವನಸಂಸಗ್ಗೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗೋ** ಪನ ಕಾಯಪರಾಮಾಸೋ। **ಇತ್ಥೀ ವಾ**ತಿ ವಧೂ, ಯುವತೀ ವಾ। **ಸನ್ಧಾನೇತು**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಘಟೇತುಂ। **ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿವಸೇನಾ**ತಿ ಇದಂ ಮೂಲಭೂತಂ ಸವನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿವತ್ತಕಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನವೀಥೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋಪಿ ರಾಗೋ ಸವನಸಂಸಗ್ಗೋಯೇವ। **ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನಿತ್ಥಿಗನ್ಧಬೋಧಿಸತ್ತೋ** ಪರೇಹಿ ಕಥಿಯಮಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಸವನಸಂಸಗ್ಗಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ। **ತಿಸ್ಸದಹರೋ** ಅತ್ತನಾ ಸುಯ್ಯಮಾನವಸೇನ। ತತ್ಥ ಪರಮಂ ಜಾತಕೇ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಇತರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ದಹರೋ ಕಿರಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಾಮರಾಗೇನ ವಿದ್ಧೋ**ತಿ ರಾಗಸಲ್ಲೇನ ಹದಯೇ ಅಪ್ಪಿತೋ ಅನ್ತೋ ಅನುವಿದ್ಧೋ।

ಸೋತಿ ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೋ। **ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ವತ್ಥುವಸೇನ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಗಾಮೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಇತ್ಥಿಯೋ ಅಭಿರೂಪಾ ದಸ್ಸನೀಯಾ ಪಾಸಾದಿಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಥೇರೋ "**ಸಚೇ ಅನ್ತೋಗಾಮೇ ನ ಚರಿಸ್ಸಸೀ**"ತಿ ಆಹ। ಕಾಲಸ್ಸೇವ ಪವಿಟ್ಠತ್ತಾ ಯಾಗುಂ ಅದಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಾಗುಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಂ "**ನಿವತ್ತಥ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹಾಹೀ**"**ತಿ ಆಹಂಸು**। **ಯಾಚಿತ್ವಾ**ತಿ "ನ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖಂ ದಾತುಕಾಮಾ ನಿವತ್ತೇಮ, ಅಪಿಚ ಇದಂ ಭನ್ತೇ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಯಾಚಿತ್ವಾ।

ಆದಿತೋ ಲಪನಂ **ಆಲಾಪೋ,** ವಚನಪಟಿವಚನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಲಾಪೋ **ಸಲ್ಲಾಪೋ**। **ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ**ತಿ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಯಾಯ ಕಾಯಚಿಪಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸನ್ತಕಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗೋಪಿ **ಸಮ್ಭೋಗಸಂಸಗ್ಗೋವ**।

ಪಞ್ಚವಿಧಸಂಸಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಗಾಹಗಾಹಕಾದಿವಣ್ಣನಾ

ಭಿಕ್ಖುನೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಕಾಯಪರಾಮಾಸೋ ಕಾಯಸಮ್ಬಾಹನಾದಿವಸೇನ। **ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಕಾಯಪರಾಮಾಸಸಂಸಗ್ಗಂ। **ಗಾಹಗಾಹಕೋ**ತಿ ಗಣ್ಹನಕಾನಂ ಗಣ್ಹನಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಾಹಮುತ್ತಕೋ**ತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಆಮಿಸೇಹಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಕೇಹಿ ಸಯಂ ಮುಚ್ಚನಕೋ। **ಮುತ್ತಗಾಹಕೋ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಙ್ಗಹತೋ ಮುತ್ತಾನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಕೋ। **ಮುತ್ತಮುತ್ತಕೋ**ತಿ ಮುಚ್ಚನಕೇಹಿ ಸಯಮ್ಪಿ ಮುಚ್ಚನಕೋ। **ಗಹಣವಸೇನ** ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ। **ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ** ತತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೋಕಾಮಿಸಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತಾ, ನ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಸೇನ। ಭಿಕ್ಖುಪಕ್ಖೇ **ಗಹಣವಸೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಲಾಭಾಯ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಆಮಿಸೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ।

ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಠಾನಾವತ್ಥಂ। **ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ದೇತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನಮೇವ ತಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲೇನ ನೀಹರನ್ತೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ಮನ್ತೇನಾ**"ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಜೀವಿತುಕಾಮೋ ಪುರಿಸೋ ಕಣ್ಹಸಪ್ಪೇನ, ಅಮಿತ್ತೇನ ವಾ ಸಹ ನ ಸಂವಸತಿ, ಏವಂ ಖಣಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಹ ನ ಸಂವಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಲೋಕಿಯಂ ಲೋಕುತ್ತರಞ್ಚ। ತಥಾ **ಸಮಾಧಿ**ಪಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಾ **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಯಥಾ ಲೋಕಿಯಸಮಾಧಿ ಗಹಿತೋ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಸಮಾಧಿ ಗಹಿತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕೋ, ಏವಂ ಚತ್ತಾರಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೋಪಿ। ಸಮಾಪತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋ ಪನ ಪುಬ್ಬವೋಹಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮುಚ್ಛೇದನೇನ ಸಮ್ಮಾ ಆಪಜ್ಜನತೋ ವಾ ಯಥಾ "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸೀಲಸಮಾಧೀನಮ್ಪಿ ಮಿಸ್ಸಕಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಪಞ್ಞಾಯ ಏವ। **ವಿಮುತ್ತೀತಿ ಅರಿಯಫಲ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ "ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। ತಞ್ಹಿ ನಿಪ್ಫಾದನಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ನ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯೇನ ಪರಿತುಸ್ಸತಿ, ಸನ್ತುಟ್ಠತಾಯ ಲದ್ಧಾ ತೇ ಅಗಧಿತೋ ಅಮುಚ್ಛಿತೋಆದೀನವದಸ್ಸೀ ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಅಲಗ್ಗಮಾನಸತಾಯ ಪವಿವೇಕಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಕೇನಚಿ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ಗಹಟ್ಠೇನ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ವಾ। ಸೋ ಏವಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ, ಅನಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। ಆರಭನ್ತೋ ಚ ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನಂ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಸುಪರಿಸುದ್ಧತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ**। ತಸ್ಸ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಮೂಲಕೇಹಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸುಖೇಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಬ್ರೂಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ**। ತತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನಂ ಪಸ್ಸಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ನಿಬ್ಬಿನ್ದಂ ವಿರಜ್ಜತಿ, ವಿರಾಗಾ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾ**। ವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತತಾ

ಪನಸ್ಸ **ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾ,** ತತೋ ವಿಮುತ್ತಿತೋ **ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಏತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಕಥಾವತ್ಥೂನಂ ಅನುಪುಬ್ಬೀ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಸ ಯೋ ದಸಹಿ ಕಥಾವತ್ಥೂಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, **ಅಯಂ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ**। ಯಾ ನೇಸಂ ಪರೇಸಂ ಸಂಕಿತ್ತನಂ, ಅಯಂ **ಪರಹಿತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ**। ತಾಸು ಪುರಿಮಾ ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಇತರಾ ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಕರುಣಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ಞಾಣಕರುಣಾಕಣ್ಡಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ದಸಹಿ ಕಥಾವತ್ಥೂಹಿ ಕರಣಭೂತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಓವಾದಂ ದೇತಿ, "ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಾಮ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿಕೇ ದೂರತೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೇನ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಂ ತಂ ಕಥಾವತ್ಥುಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉಪದಿಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪದಿಸನ್ತೋ ಹಿ ತಾನಿ "ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಓವದತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಓವದತಿಯೇವ** ಸರೂಪದಸ್ಸನಮತ್ತೇನ। **ಸುಖುಮಂ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾತಿ** ಏವಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಹೋತಿ ಏವಮ್ಪೀತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿವಸೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸುಖುಮನಿಪುಣಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸಞ್ಞಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ವಿಞ್ಞಾಪೇತೀತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಿ। **ಕಾರಣನ್ತಿ** ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಇಚ್ಛಿತಿ, ತಂ ಪನ "ಮಹಿಚ್ಛತಾದೀಸು ಏತೇ ದೋಸಾ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಅಯಮಾನಿಸಂಸೋ"ತಿಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಮಾ ಹೇತುನಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ **ಸನ್ದಸ್ಸಕೋ। ಗಾಹೇತುನ್ತಿ** ಯಥಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ಕಾತುಂ, ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಪೇತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಸ್ಸಾಹಜನನವಸೇನಾತಿ** ಯಥಾ ತಂ ಸಮಾದಾನಂ ನಿಚ್ಚಲಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಉಸ್ಸೋಳ್ಹಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಉತ್ತೇಜೇತೀತಿ **ಸಮುತ್ತೇಜಕೋ। ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೇತಿ** ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಜಾತುಸ್ಸಾಹೇ। **ವಣ್ಣಂ ವತ್ವಾ** ತತ್ಥ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಯತಿಞ್ಚ ಲಬ್ಭಮಾನಗುಣಂ ಕಿತ್ತೇತ್ವಾ **ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಪಕಾರೇಹಿ ತೋಸೇತೀತಿ **ಸಮ್ಪಹಂಸಕೋ।** ಏವಂ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಆದೀಸು ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ಗಾಹಗಾಹಕಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚಲಾಭವಣ್ಣನಾ

೧೫೩. ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಏವಂ ವಣ್ಣೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋತಿ। ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ವಣ್ಣಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಗುಣಸಮುಟ್ಠಿತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮನ್ದಮನ್ದೋ ವಿಯಾತಿ** ಅತಿ ವಿಯ ಅಛೇಕೋ ವಿಯ। **ಅಬಲಬಲೋ ವಿಯಾತಿ** ಅತಿ ವಿಯ ಅಬಲೋ ವಿಯ। **ಭಾಕುಟಿಕಭಾಕುಟಿಕೋ ವಿಯಾತಿ** ಅತಿ ವಿಯ ದುಮ್ಮುಖೋ ವಿಯ। **ಅನುಮಸ್ಸಾತಿ** ಅನುಮಸಿತ್ವಾ, ದಸ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ಸರೂಪತೋ ವಿಸೇಸತೋ ಚ ಅನುಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಪನ ನೇಸಂ ಅನುಪವಿಸನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ**"ತಿ। ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಹಿ ವಣ್ಣಭಾಸನಂ ಏಕೋ ಲಾಭೋತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಪತ್ಥಯಮಾನೋ ಏವಮಾಹ** ಧಮ್ಮಗರುತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪಞ್ಚಲಾಭವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚಾರಿಕಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೪. ಅಭಿರಮನಂ ಅಭಿರತಂ, ತದೇವ ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಂ ಅಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಅಭಿರನ್ತ**"ನ್ತಿ। ಭಾವನಪುಂಸಕಞ್ಚೇತಂ। **ಅನಭಿರತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅಭಿರಮಿತ್ವಾ ಚಿರವಿಹಾರೋಪಿ ನತ್ಥಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಸಹಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಅಸಯ್ಹಲಾಭಿನೋ।

ಪುಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಗರುತಾಕಿತ್ತನಪಸಙ್ಗೇನ ಗಹಿತಂ ಅಗ್ಗಹಿತಞ್ಚ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದಿಂ ಏಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವನವಾಸಿತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಕಥೇತುಂ "**ಭಗವಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಆಕಾಸಗಾಮೀಹಿ

ಸದ್ಧಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ “**ಛಳಭಿಞ್ಞಾನಂ ಆರೋಚೇಹೀ**”ತಿ ಆಹ। ಸಙ್ಘಕಮ್ಮೇನ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾಪಿ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಸತ್ಥು ಆಣಾವಸೇನೇವ ಸಿಜ್ಝನತೋ “**ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ ತೇ ದಸ್ಸಾಮೀ**”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರೇ “ಅಪರಿಪುಣ್ಣವೀಸತಿವಸ್ಸಸ್ಸೇವ ತಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಅನುಜಾನನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ‘**ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ ತೇ ದಸ್ಸಾಮೀ**’ತಿ ಅವೋಚಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೇನ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ।

ನವಯೋಜನಸತಿಕಂ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ, ತತೋ ಪರಂ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ದನ್ಧತಾವಸೇನ ಗಮನತೋ। **ಸಮನ್ತಾ**ತಿ ಗತಗತಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು। **ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾತರುಣಭಾವತೋ ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಮಣ್ಡಲೇ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣೇನ ನಿಕ್ಖಮತಿ, ಅನ್ತೋಮಣ್ಡಲಂ ಓತರತಿ। **ಸತ್ತಹಿ ವಾ**ತಿಆದಿ “**ಏಕಂ ಮಾಸಂ ವಾ**”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಾಯಾತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ನಿಬದ್ಧವಾಸೇನ ಉಸ್ಸನ್ನಧಾತುಕಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸ ವಿರೇಚನೇನ ಫಾಸುಭಾವತ್ಥಾಯ। **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಾಭಿಕಙ್ಖನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಸುತ್ತ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ಮಘದೇವಜಾತಕಾದಿದೇಸನಾನಂ (ಜಾ॰ ೧.೧.೯) ವಿಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾಲಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖನೇನ। ಸುರಾಪಾನಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನೇ (ಪಾಚಿ॰ ೩೨೬) ವಿಯ **ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಾಯ। ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ** ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಾದಿಕೇ **ಬೋಧನತ್ಥಾಯ।** ನಿಬದ್ಧವಾಸಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಚಾರಿಕಾ **ನಿಬದ್ಧಚಾರಿಕಾ।**

೧೫೫. ಅಪರಿಗ್ಗಹಭಾವಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅಲಗ್ಗಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಯೂಥಂ ಪಹಾಯ…ಪೇ॰… ಮತ್ತಹತ್ಥೀ ವಿಯಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಹಾಯಕಿಚ್ಚೋ**ತಿ ಸಹಾಯಕಿಚ್ಚರಹಿತೋ ಸೀಹೋ ವಿಯ। ತೇನಸ್ಸ ಏಕವಿಹಾರಿತಂ ತೇಜವನ್ತತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತದಾ ಪನ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ನ ಸಕ್ಕಾ ಲದ್ಧು**ನ್ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಬಹೂಹೀ**ತಿಆದಿ ಪನ ಸಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಥೇರಸ್ಸ ಪರಿಸಾ ಸುವಿನೀತಾ ಚಿಣ್ಣಗರುವಾಸಾ ಗರುನೋ ಇಚ್ಛಾನುರೂಪಮೇವ ವತ್ತತಿ।

ವುತ್ತಕಾರಣಯುತ್ತೇ ಅದ್ಧಾನಗಮನೇ ಚಾರಿಕಾನಂ ವೋಹಾರೋ ಸಾಸನೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ಆಹ “**ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**”ತಿಆದಿ। ಕೇನಚಿದೇವ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥೇ ಪವತ್ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ತನ್ನಿಮಿತ್ತರಹಿತೇಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪವತ್ತಿ **ರುಳ್ಹೀ** ನಾಮ। ವಿಜಿತಮಾರತ್ತಾ **ಸಙ್ಗಾಮವಿಜಯಮಹಾಯೋಧೋ ವಿಯ। ಅಞ್ಞಂ ಸೇವಿತ್ವಾ**ತಿ “ಮಮ ಆಗತಭಾವಂ ಸತ್ಥು ಆರೋಚೇಹೀ”ತಿ ಆರೋಚನತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸೇವಿತ್ವಾ।

ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ತಂತಂಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ತದನುಚ್ಛವಿಕಮೇವ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕರೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಚೂಳಗೋಸಿಙ್ಗಸುತ್ತೇ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಾಮಗ್ಗಿರಸಾನಿಸಂಸ**ನ್ತಿ “ಕಚ್ಚಿ ಪನ ವೋ, ಅನುರುದ್ಧಾ, ಸಮಗ್ಗಾ ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೬) ಸಾಮಗ್ಗಿರಸಾನಿಸಂಸಂ ಕಥೇಸಿ। **ಆವಸಥಾನಿಸಂಸ**ನ್ತಿ “ಸೀತಂ ಉಣ್ಹಂ ಪಟಿಹನತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳವ॰ ೧೯೫, ೩೧೫) ಆವಸಥಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಆನಿಸಂಸಂ। **ಸತಿಪಟಿಲಾಭಿಕ**ನ್ತಿ ಜೋತಿಪಾಲತ್ಥೇರೇ ಲಾಮಕಂ ಠಾನಂ ಓತಿಣ್ಣಮತ್ತೇ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಪತ್ಥನಂ ಕತ್ವಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ ಆಗತೋ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ನಾಮ ಪಮಾದವಿಹಾರೋ ನ ಯುತ್ತೋತಿ ಯಥಾ ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸತಿಂ ಪಟಿಲಭಿತುಂ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ ಕಥೇಸಿ, ತಥಾ ಅಯಂ ಭಗವಾ ತಮೇವ **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಕಥಂ** ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಘಟಿಕಾರಸುತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೮೨) ಕಥೇಸಿ। **ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ**ತಿ – “ಉಪನೀಯತಿ ಲೋಕೋ ಅದ್ಧುವೋ, ಅತಾಣೋ ಲೋಕೋ ಅನಭಿಸ್ಸರೋ, ಅಸ್ಸಕೋ ಲೋಕೋ ಸಬ್ಬಂ ಪಹಾಯ ಗಮನೀಯಂ, ಊನೋ ಲೋಕೋ ಅತಿತ್ತೋ ತಣ್ಹಾದಾಸೋ ಚಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦೫) ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ಕಥೇಸಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತೇ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾ **ರಟ್ಠಪಾಲಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦೪) ಆಯಸ್ಮತಾ ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ರಞ್ಞೋ ಕೋರಬ್ಯಸ್ಸ ಕಥಿತಾ, ತೇ ಪನ ಭಗವತೋ ಏವ ಆಹರಿತ್ವಾ ಥೇರೇನ ತತ್ಥ ಕಥಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ

“**ರಟ್ಠಪಾಲಸುತ್ತೇ**”ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಸುತ್ತೇ – “ಅತ್ಥಿ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ತೇನ ಭಗವತಾ ಜಾನತಾ ಪಸ್ಸತಾ ಅರಹತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦೫) **ಪಾನಕಾನಿಸಂಸಕಥ**ನ್ತಿ “ಅಗ್ಗಿಹುತ್ತಂ ಮುಖಂ ಯಞ್ಞಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦; ಸು॰ ನಿ॰ ೫೭೩) ಅನುಮೋದನಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಸೇನ ಪಾನಕಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಆನಿಸಂಸಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। **ಏಕೀಭಾವೇ ಆನಿಸಂಸಂ ಕಥೇಸಿ,** ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಭಗುಂ ಧಮ್ಮಿಯಾ ಕಥಾಯ ಸನ್ದಸ್ಸೇಸೀ”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೩೮)। **ಅನನ್ತನಯ**ನ್ತಿ ಅಪರಿಮಾಣದೇಸನಾನಯಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಿಂ ಕಥಂ। ತೇನಾಹ “**ಪುಣ್ಣ, ಅಯಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾಯೇವಾ**”ತಿಆದಿ ಬಹೂಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ನಾನಾನಯಂ ದೇಸೇತಿ। ಕಥಂ ತಥಾ ದೇಸಿತಂ ಥೇರೋ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಆಹ “**ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅಹೋಸೀ**”ತಿ।

ಚಾರಿಕಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ

೨೫೭. **ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ। ಯದಾ ಜಾತಿಭೂಮಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಥೇರಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸಿಂಸು, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಸೀಸಾನುಲೋಕೀ ಹುತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧನಂ ಥೇರೇನ ಸಮಾಗಮೇ ಆದರವಸೇನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಪಾಠೇ “ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮಾ”ತಿಆದಿ, “ತರಮಾನರೂಪೋ”ತಿ ಚ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ “ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿಲೀನ**”ನ್ತಿಆದಿ, ತಂ ಅಕಾರಣಂ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ನಿಸಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣೇನ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। “ಕಚ್ಚಿ ನು ಖೋ ಮಂ ಅದಿಸ್ವಾವ ಗಮಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಚಿನ್ತಾ ಆದರವಸೇನೇವಾತಿ ಯುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಸತ್ಥಾರಂ ದಟ್ಠುಂ ಆಗತೋ ಸಾವಕೋ ಅಪಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞಾತಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ ಸತ್ಥುಕಪ್ಪಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಂ ತತ್ಥ ವಸನ್ತಂ ಅದಿಸ್ವಾವ ಗಚ್ಛನಕೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। **ದಿವಾವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪದಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ “**ದಿವಾವಿಹಾರತ್ಥಾಯಾ**”ತಿ।

೨೫೮. **ಪುರಿಮಕಥಾಯಾ**ತಿ ಪಠಮಾಲಾಪೇ। **ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾಯಾ**ತಿ ನಪ್ಪವತ್ತಿತಾಯ। **ಪಚ್ಛಿಮಕಥಾ ನ ಜಾಯತೀ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ ವತ್ತಬ್ಬಕಥಾಯ ಅವಸರೋ ನ ಹೋತಿ। **ಸತ್ತ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಪುಚ್ಛಿ** ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನವಸೇನ। **ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ಯಸ್ಮಾ ತತೋ ಉತ್ತರಿಮ್ಪಿ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥೇವ, ತಸ್ಮಾ “**ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಾದೀಸು ಠಿತಸ್ಸಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ ಮತ್ಥಕಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಂ ಅಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ। **ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪೀ**ತಿ ಸತ್ತಮಮ್ಪಿ ಪಞ್ಹಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ, ಇತರೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ।

ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಮಾಹ। ಇದಾನಿ ಪಕಾರನ್ತರೇನಪಿ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ದ್ವೇಧಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಗಹಣೂಪಾದಾನ**ನ್ತಿ ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಭೂತಂ ಉಪಾದಾನಂ । ತೇನಾಹ “**ಕಾಮುಪಾದಾನಾದಿಕ**”ನ್ತಿ। **ಪಚ್ಚಯೂಪಾದಾನ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚಯಮಾಹ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಉಪಾದಿಯತಿ ಉಪಾದಾನವಸೇನ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಉಪಾದಾನ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ “**ಪಚ್ಚಯೂಪಾದಾನಂ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯಾ**”ತಿ। “ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ ವಚನತೋ (ಮಹಾವ॰ ೨೮, ೩೦) **ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಕಥೇನ್ತಿ**। **ನ ಚ ಉಪಾದಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಏತಂ ನ ಸಹಿತಂ ನಾಪಿ ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಸಹ ಪವತ್ತಿ ಹುತ್ವಾ। **ನ ಚ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಉಪಾದಿಯತೀ**ತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ನ ಉಪಾದಿಯತಿ । **ಪರಿನಿಬ್ಬುತನ್ತೇ**ತಿ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನನ್ತೇ ಜಾತತ್ತಾ। **ಅಮತಧಾತುಮೇವ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಕಥೇನ್ತಿ,** ಕಥೇನ್ತಾನಞ್ಚ ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಅಧಿಗತೋಪಿ ಯಥಾ ಕೋಚಿ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಪಚ್ಚಯಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಯಂ ಅನ್ತೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪುನ ಪುಚ್ಛಂ ಆರಭಿ** ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ಸರೂಪತೋ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಕಾಮೋ।

೨೫೮. ಸಬ್ಬಪರಿವತ್ತೇಸೂತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಪಞ್ಹಪರಿವತ್ತನೇಸು, ಪಞ್ಹವಾರೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಗಹಣಧಮ್ಮಮೇವಾತಿ** "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಗಣ್ಹತೀತಿ ಗಹಣಂ, ಸಹ ಗಹಣೇನಾತಿ ಸಗಹಣಂ, ಉಪಾದಾನಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವಟ್ಟಮೇವ ಅನುಗತೋತಿ **ವಟ್ಟಾನುಗತೋ**। ತೇನಾಹ **"ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋ"**ತಿ। ಯೋ ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಸೀಲೇ ಠಿತೋ, ಸೋಪಿ **"ಅಞ್ಞತ್ರ ಇಮೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ।

ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಪಞ್ಹವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸತ್ತರಥವಿನೀತವಣ್ಣನಾ

೨೫೯. ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಮೇತಂ "ಯಾವ ಹೇಟ್ಠಿಮಸೋಪಾನಕಳೇವರಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಅತ್ಥೋತಿ** ಪಯೋಜನಂ। ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ ಹೇತ್ಥ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಯೋಜೇತಿ ತಸ್ಸ ತದತ್ಥತ್ತಾ। **ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಕಿಚ್ಚಂ ಕತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ** ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನತೋ। ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಹಿ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ ನಾಮ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** "ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿ ಯಾವದೇವ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧತ್ಥಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಪದೇಸು, ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಕಿಚ್ಚಂ ಕತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಸಾವತ್ಥಿನಗರಂ ವಿಯ ಸಕ್ಕಾಯನಗರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಸಾಕೇತನಗರಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನನಗರಂ** ಪಾಪುಣಿತಬ್ಬತ್ತಾ । **ಅಚ್ಚಾಯಿಕಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಾಲೋ ವಿಯ** ನವಮೇನೇವ ಖಣೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಿಸಮಯಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಉಪಾದಕಾಲೋ। ಯಥಾ ರಞ್ಞೋ ಸತ್ತಮೇನ ರಥವಿನೀತೇನ ಸಾಕೇತೇ ಅನ್ತೇಪುರದ್ವಾರೇ ಓರುಳ್ಹಸ್ಸ ನ ತಾವ ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಂವಿಧಾತಬ್ಬಸಂವಿಧಾನಂ ಞಾತಿಮಿತ್ತಗಣಪರಿವುತಸ್ಸ ಸುರಸಭೋಜನಪರಿಭೋಗೇ ನಿಟ್ಠಿತಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಏವಮೇತಂ ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ತೇಸಂಯೇವ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಹಾನಸಾಧಕಅರಿಯಫಲಸಮಙ್ಗಿಕಾಲೇ ಅಭಿಸಮಯಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯೋಗಿನೋ…ಪೇ॰… ಕಾಲೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಪರೋಪಣ್ಣಾಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಾಮ** ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಪರೋಪಣ್ಣಾಸ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾ। **ನಿರೋಧಸಯನೇತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಸಯನೇ।

"ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ"ತಿ ವಾ "ಕಥಾವತ್ಥೂನೀ"ತಿ ವಾ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನನ್ತಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಅನಞ್ಞಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತೀ"**ತಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಆಯಸ್ಮಾ ಪುಣ್ಣೋ ದಸ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀತಿ** ಸತ್ತ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ನಾಮ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತೋಪಿ ದಸ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ। ಏತೇನೇವ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ ಸತ್ತ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ದಸ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ಪುಚ್ಛೀತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನ್ತಿ ಪಞ್ಹಂ। **ಕಿಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛೀತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಪರಿಯಾಯೇನ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ಪುಚ್ಛಾಮೀತಿ ಕಿಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ। ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿನಂ ಥೇರಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಪುಚ್ಛಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಪುಚ್ಛನೇನ ಕಿಂ ತಿತ್ಥಕುಸಲೋ ವಾ ಪನ ಹುತ್ವಾ ವಿಸಯಸ್ಮಿಂ ಪುಚ್ಛಿ, ಉದಾಹು ಪಾನೀಯತ್ಥಿಕಮತಿತ್ಥೇಹಿ ಛಿನ್ನತಟೇಹಿ ಪಾತೇನ್ತೋ ವಿಯ ಅತಿತ್ಥಕುಸಲೋ ಹುತ್ವಾ ಅಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನೇ ಅವಿಸಯಸ್ಮಿಂ ಪುಚ್ಛೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪಕ್ಖೇಪಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯದತ್ಥಮಸ್ಸ ವಿಚಾರಣಾ ಆರದ್ಧಾ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ತಿತ್ಥಕುಸಲೋ ಹುತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ವಿಸುದ್ಧಿಕಥಾವತ್ಥೂನಂ ಅತ್ಥತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತೇಪಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತದಮಿನಾತಿ** ಯಂ "ಸಂಖಿತ್ತಂ, ವಿತ್ಥಿಣ್ಣ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ, **ತಂ** ಇಮಿನಾ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇನ ನಯೇನ ವಿಧಿನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏಕಾ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧೀತಿ ವಿಸುದ್ಧೀಸು ವಿಸುಂ ಏಕಾ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ। ದಸಸು ಕಥಾವತ್ಥೂಸು **ಚತ್ತಾರಿ ಕಥಾವತ್ಥೂನಿ ಹುತ್ವಾ ಆಗತಾ** ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀಹಿ ವಿನಾ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾತಿ**ಆದೀಸು ಕಥಾಸೀಸೇನ ದಸಕಥಾವತ್ಥು ಗಹಿತಂ। ಕಥೇತಬ್ಬತ್ತಾ ವಾ ವತ್ಥು **ಕಥಾವತ್ಥೂತಿ** ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಉಪಕಾರತೋ, ಸಭಾವತೋ ವಾ ಚತುನ್ನಂ ಕಥಾವತ್ಥೂನಂ

ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಿಣ್ಣಂ ಕಥಾವತ್ಥೂನಂ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಸಙ್ಗಹೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ**ತಿ ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ, ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪದಸ್ಸನಂ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣವಿಸುದ್ಧಿ, ವಿಪಸ್ಸನುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಪಹಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ, ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾದಿ ನವವಿಧಞಾಣಂ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧೀತಿ ಇಮಾ ಪಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ।

ಸತ್ತರಥವಿನೀತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨೬೦. **ಸಮ್ಮೋದಿತು**ನ್ತಿ ಅನನ್ತರಂ ಪುಚ್ಛಮಾನೇನ ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ। **ಅಟ್ಠಾನಪರಿಕಪ್ಪೇನಾ**ತಿ ಅಕಾರಣಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ತದಾ ಅಸಮ್ಭವನ್ತಂ ಅತ್ಥಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಚನೇನ। **ಅಭಿಣ್ಹದಸ್ಸನಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚದಸ್ಸನಸ್ಸ, ನಿಯತದಸ್ಸನಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಕ್ಖಿಪೀತಿ ಗುಣತೋ ಕಥಿತಭಾವೇನ ಉಕ್ಕಂಸೇತಿ। **ಥೇರಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಪುಣ್ಣತ್ಥೇರಸ್ಸ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾರಣೇ ಏಕಪದೇನೇವ ಸಾವಕವಿಸಯೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣಾವಿಕರಣನಿಮಿತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **"ಅಮುಚ್ಚ ಞ್ಞೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪಚಾಯಮಾನೋ**ತಿ ಪೂಜಯನ್ತೋ।

"ಅನುಮಸ್ಸ ಅನುಮಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಿತಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ವಿಚಾರಣವಸೇನಾಹ **"ಕಿಂ ಪನ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಂ ಭಾರಿಯಂ ಉದಾಹು ವಿಸ್ಸಜ್ಜನ**"ನ್ತಿ। **ಸಹೇತುಕಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಕಾರಣ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಪುಚ್ಛನಮ್ಪೀ**ತಿ ಏವಂ ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಸಯಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛನಮ್ಪಿ ಭಾರಿಯಂ ದುಕ್ಕರಂ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮ್ಪೀತಿ** ಸಹಧಮ್ಮೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಕರಂ। ಏವಞ್ಹಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಾಧೇತೀತಿ। **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ದೇಸನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ**ಆದಿತೋ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಸೀಲಂ, ಮಜ್ಝೇ ಸಮಾಧಿಂ, ಅನ್ತೇ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದೇಸನಾಯ ನಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾತಿ।

ರಥವಿನೀತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ನಿವಾಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೬೧. ನಿವಪ್ಪತೀತಿ ನಿವಾಪೋ, ನಿವಾಪಂ ವತ್ತೇತಿ, ನಿವಾಪಭೋಜನಂ ವಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ನೇವಾಪಿಕೋ,** ನಿವಾಪೇನ ಮಿಗೇ ಪಲೋಭೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹನಕಮಾಗವಿಕೋ। **ತಿಣಬೀಜಾನೀ**ತಿ ನಿವಾಪತಿಣಬೀಜಾನಿ। **ವಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಸಸ್ಸಂ ವಿಯ ವಪಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ವಪ್ಪಂ। "ಮಯಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞೇ ಕೇ ಈದಿಸಂ ಲಭಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ **ಮಾನಮದಂ ಆಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ। ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸತಿಭಾವ**ನ್ತಿ ಅನುಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತಭಾವಂ। ತಿರಚ್ಛಾನಾ ಹಿ ವಿಜಾತಿಯಬಲವತಿರಚ್ಛಾನವಸನಟ್ಠಾನೇಸು ಸಾಸಙ್ಕಾ ಉಬ್ಬಿಗ್ಗಹದಯಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಮಾಗವಿಕಾದಿಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರೇ, ರಸತಣ್ಹಾಯ ಪನ ಬದ್ಧಾ ಪಮಾದಂ ಆಪಜ್ಜಸ್ಸನ್ತಿ। ನಿವಪತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ನಿವಾಪೋ,** ನಿವಾಪಭೂಮಿ ನಿವಾಪಟ್ಠಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ನಿವಾಪಟ್ಠಾನೇ"**ತಿ। "ಯಥಾಕಾಮಕರಣೀಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಏಕಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ನೀವಾರವನಂ ವಿಯಾ**ತಿ ನೀವಾರಸ್ಸ ಸಮೂಹೋ ವಿಯ। **ನೀವಾರೋ** ನಾಮ ಅರಞ್ಞೇ ಸಯಂಜಾತವೀಹಿಜಾತಿ। **ಮೇಘಮಾಲಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಮೇಘಘಟಾ ವಿಯ। **ಏಕಗ್ಘನ**ನ್ತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ವಿಯ ಅವಿರಟ್ಠಂ। **ಪಕ್ಕಮನ್ತೀ**ತಿ ಆಸಙ್ಕಪರಿಸಙ್ಕಾ ಹುತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ। **ಕಣ್ಣೇ ಚಾಲಯಮಾನಾ**ತಿ ಅನಾಸಙ್ಕನ್ತಾನಂ ಪಹಟ್ಠಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಮಣ್ಡಲಗುಮ್ಬ**ನ್ತಿ ಮಣ್ಡಲಕಾಕಾರೇನ ಠಿತಂ ಗುಮ್ಬಂ।

೨೬೨. **ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ। ಮಿಗೇ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತಾಪನಂ **ವಸೀಭಾವೋ**। ಸೋ ಏವ ಇಜ್ಝನಟ್ಠೇನ **ಇದ್ಧಿ,** ಪಭಾವನಟ್ಠೇನ **ಆನುಭಾವೋ**।

೧೯೩. **ಭಯೇನ ಭೋಗತೋ**ತಿ ಭಯೇನ ಸಹ ಸಭಯಂ ನಿವಾಪಪರಿಭೋಗತೋ। **ಬಲವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಕಾಯಬಲಞ್ಚ ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಞ್ಚ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಬಲಮೇವ ವೀರಿಯಂ। **ಬಲ**ನ್ತಿ ಚ ಸರೀರಬಲಂ, ತಞ್ಚ ಅತ್ಥತೋ ಮನಸಿಕಾರಮಗ್ಗೇಹಿ ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಕವಾತೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣವಾಯೋಧಾತೂ**"ತಿ।

೧೯೪. **ಸಿಕ್ಖಿತಕೇರಾಟಿಕಾ**ತಿ ಪರಿಚಿತಸಾಠೇಯ್ಯಾ, ವಞ್ಚಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ವಿಯ** ಆನುಭಾವವನ್ತೋ ವಿಯ। ಪಚುರಜನೇಹಿ ಪರಭೂತಾ ಜಾತಾತಿ **ಪರಜನಾ,** ಮಹಾಭೂತಾ। ತೇನಾಹ "**ಯಕ್ಖಾ**"ತಿ। **ಸಮನ್ತಾ ಸಪ್ಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಪದೇಸವನ್ತಂ ವಿಪುಲೋಕಾಸಸನ್ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಸಪ್ಪದೇಸತಾ ಮಹಾಓಕಾಸತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಮಹನ್ತಂ ಓಕಾಸ**"ನ್ತಿ।

೧೯೫. **ಘಟ್ಟೇಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ "ಸಭಯಸಮುಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾದಾನವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಚೇತೇಸ್ಸನ್ತಿ, ತಾಸೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಚ್ಚಜಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ನಿಬ್ಬಿಸಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಮಹಲ್ಲಕೋ**ತಿ ಜಾತಿಯಾ ಮಹಲ್ಲಕೋ ಜಿಣ್ಣೋ। **ದುಬ್ಬಲೋ**ತಿ ಬ್ಯಾಧಿವಸೇನ, ಪಕತಿಯಾ ವಾ ಬಲವಿರಹಿತೋ।

೧೯೭. ನಿವಾಪಸದಿಸತಾಯ **ನಿವಾಪೋತಿ ವಾ**। ಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತಾಯ **ಲೋಕಾಮಿಸಾನೀತಿ ವಾ**। ವಟ್ಟೇ ಆಮಿಸಭೂತತ್ತಾ **ವಟ್ಟಾಮಿಸಭೂತಾನಂ। ವಸಂ ವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಕಾಮಗುಣೇ ಗಿದ್ಧೇ ಸತ್ತೇ ತಸ್ಸೇವ ಗೇಧಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತೀತಿ। ತೇನಾಹ -

> "ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಚರೋ ಪಾಸೋ, ಯ್ವಾಯಂ ಚರತಿ ಮಾನಸೋ।
> ತೇನ ತಂ ಬಾಧಯಿಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಮೇ ಸಮಣ ಮೋಕ್ಖಸೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧; ಮಹಾವ॰ ೩೩)।

ಅಯನ್ತಿ ಪಠಮಮಿಗಜಾತೂಪಮಾ। ವಾನಪತ್ಥಸ್ಸ ಸತೋವ ಪಪಞ್ಚಪರದತ್ತಿಕಾದಿಸಪುತ್ತದಾರನಿಕ್ಖಮನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಸಪುತ್ತಭರಿಯಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಾ**"ತಿ।

೧೯೮. ಕಾಮತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿ ಇಧ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ "**ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝಾಸಯೋ**"ತಿ। ಕಾಮೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪುನ ತತ್ಥ ನಿಮುಗ್ಗತಾಯ ದುತಿಯಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ದುತಿಯಮಿಗಜಾತೂಪಮಾ ವುತ್ತಾ।

೧೯೯. ತತಿಯಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯಥಾಪರಿಚ್ಚತ್ತೇ ಕಾಮೇ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಏವಂ ಠಿತಾ, ನ ದುತಿಯಾ ವಿಯ ತತ್ಥ ನಿಮುಗ್ಗಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "**ಕಿಂ ಪನ ತೇ ಅಕಂಸೂ**"ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಇತರೇ ಕಾಮಂ ಉಜುಕಂ ಕಾಮಗುಣೇಸು ನ ನಿಮುಗ್ಗಾ, ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ನಿಮುಗ್ಗಾ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲೇನ ಚ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಗಾಮನಿಗಮಜನಪದರಾಜಧಾನಿಯೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ದಿಟ್ಠಿಜಾಲಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಾಜಾಲಾನುಗತಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಮಾರಸ್ಸ ಪಾಪಿಮತೋ ದಿಟ್ಠಿಜಾಲೇನ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**"ತಿ।

೨೦೧. ಖನ್ಧಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಾ ವಾ ಇಧ **ಮಾರ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಕ್ಖೀನಿ ಭಿನ್ದಿ** ದಟ್ಠುಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವಾಪಾದನೇನ। ತೇನಾಹ "**ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಜ್ಝಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮಾರೋ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಪಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಚಿತ್ತಂ ಇಮಂ ನಾಮ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವತ್ತತೀತಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಸೇನ "**ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಜ್ಝಾನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇನೇವ ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ "ನ ಮಾರಸ್ಸ ಅಕ್ಖೀನಿ ಭಿನ್ದೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಪರಿಯಾಯೇನ। **ಅದಸ್ಸನಂ ಗತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಪದಂ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಚ ಇಧ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ತಂ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ಪವತ್ತನತೋತಿ ಆಹ "**ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಂ ನಿರಾರಮ್ಮಣ**"ನ್ತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಮಾರೋ। **ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ದಸ್ಸನಹೇತು। ಯಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗೇನ ಚತುಸಚ್ಚದಸ್ಸನಹೇತು ಆಸವಾ ನ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ। ಫಲಕ್ಖಣೇ ಹಿ ತೇ ಖೀಣಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ।

ಲೋಕೇತಿ ಸತ್ತಲೋಕೇ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೇ ಚ। **ಸತ್ತವಿಸತ್ತಭಾವೇನಾತಿ** ಲಗ್ಗಭಾವೇನ ಚೇವ ಸವಿಸೇಸಂ ಆಸತ್ತಭಾವೇನ ಚ। **ಅಥ ವಾತಿ**ಆದಿನಾ **ನಿದ್ದೇಸನಯವಸೇನ** (ಮಹಾನಿ॰ ೩, ಚೂಳನಿ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೨೨, ೨೩; ಚೂಳನಿ॰ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸ ೧೨೪) ವಿಸತ್ತಿಕಾಪದಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ವಿಸತಾತಿ** ವಿತ್ಥಟಾ ರೂಪಾದೀಸು ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ಬ್ಯಾಪನವಸೇನ **ವಿಸಟಾತಿ** ಪುರಿಮವಚನಮೇವ ತಕಾರಸ್ಸ ಟಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸಾಲಾತಿ** ವಿಪುಲಾ। **ವಿಸಕ್ಕತೀತಿ** ಪರಿಸಕ್ಕತಿ ಸಹತಿ। ರತ್ತೋ ಹಿ ರಾಗವತ್ಥುನಾ ಪಾದೇನ ತಾಲಿಯಮಾನೋಪಿ ಸಹತಿ। ಓಸಕ್ಕನಂ, ವಿಪ್ಫನ್ದನಂ ವಾ **ವಿಸಕ್ಕನ**ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ವಿಸಂಹರತೀತಿ** ಯಥಾ ತಥಾ ಕಾಮೇಸು ಆನಿಸಂಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ ವಿವಿಧೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿಮುಖಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಂಹರತಿ ಸಙ್ಖಿಪತಿ, ವಿಸಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ, ತಂ ಹರತಿ ಉಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸಂವಾದಿಕಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಂ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತೀ ವಿಸಂವಾದಿಕಾ ಹೋತಿ। ದುಕ್ಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ **ವಿಸಮೂಲಾ,** ವಿಸಂ ವಾ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಾದಿಭೂತಾ ವೇದನಾ ಮೂಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಸಮೂಲಾ**। ದುಕ್ಖಸಮುದಯತ್ತಾ ವಿಸಂ ಫಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಸಫಲಾ**। ತಣ್ಹಾಯ ರೂಪಾದಿಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಪರಿಭೋಗೋ ಹೋತಿ, ನ ಅಮತಸ್ಸಾತಿ ಸಾ "**ವಿಸಪರಿಭೋಗಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿರುತ್ತಿವಸೇನ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಪಧಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುನ "**ವಿಸಾಲಾ ವಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನಿತ್ತಿಣ್ಣೋ ಉತ್ತಿಣ್ಣೋತಿ** ಉಪಸಗ್ಗವಸೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢಿತಂ। ನಿರವಸೇಸತೋ ವಾ ತಿಣ್ಣೋ **ನಿತ್ತಿಣ್ಣೋ**। ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಉದ್ಧಮುದ್ಧಂ ತಿಣ್ಣೋ **ಉತ್ತಿಣ್ಣೋ**। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನಿವಾಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಪಾಸರಾಸಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೭೨. **ಸಾಧುಮಯನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಸಾಧು**-ಸದ್ದೋ ಆಯಾಚನತ್ಥೋ, ನ "ಸಾಧಾವುಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೨) ವಿಯ ಅಭಿನನ್ದನಾದಿಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಆಯಾಚನ್ತಾ**"ತಿ। ತೇನಾಹ ಪಾಳಿಯಂ "ಲಭೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ,** ಕಸ್ಮಾ? **ಬುದ್ಧಾ ಹಿ ಗರೂ ಹೋನ್ತಿ,** ಪರಮಗರೂ ಉತ್ತಮಂ ಗಾರವಟ್ಠಾನಂ, ನ ಯಥಾ ತಥಾ ಉಪಸಙ್ಕಮನೀಯಾ। ತೇನಾಹ "**ಏಕಚಾರಿಕೋ ಸೀಹೋ**"ತಿಆದಿ।

"**ಪಾಕಟಕಿರಿಯಾಯಾ**"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಯಂ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಕಿಮೇವಮಕಾಸೀತಿ? ನ ಸಬ್ಬಕಾಲಮೇವಮಕಾಸಿ। ಯದಾ ಪನ ಅಕಾಸಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಭಗವಾ ಪಠಮಬೋಧಿಯ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇತಿ** ಇಮಿನಾ ಪುರಿಸತ್ತಭಾವಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। **ಧನಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಕತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಭಗವತೋ ಧರಮಾನಕಾಲೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮಾಲಾಕಚವರನ್ತಿ ಮಿಲಾತಮಾಲಾಕಚವರಂ। **ರಜೋಜಲ್ಲಂ ನ ಉಪಲಿಮ್ಪತಿ** ಅಚ್ಛತರಛವಿಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸುಖುಮತ್ತಾ ಛವಿಯಾ ಕಾಯೇ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ನ ಲಿಮ್ಪತೀ"ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ನಹಾಯತೀತಿ ಆಹ "**ಉತುಗ್ಗಹಣತ್ಥ**"ನ್ತಿ।

ವಿಹಾರೋತಿ ಜೇತವನವಿಹಾರೋ। **ವೀಸತಿಉಸಭಂ** ಗಾವುತಸ್ಸ ಚತುತ್ಥೋ ಭಾಗೋತಿ ವದನ್ತಿ। **ಕದಾಚೀತಿ** ಕಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ। **ಅಚಲಮೇವಾತಿ** ಅಪರಿವತ್ತಮೇವ ಅನಞ್ಞಭಾವತೋ, ಮಞ್ಚಾನಂ ಪನ ಅಪ್ಪಮಹನ್ತತಾಹಿ ಪಾದಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಹಾನಿವಡ್ಢಿಯೋ ಹೋನ್ತಿಯೇವ।

ಯನ್ತನಾಳಿಕಾಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಸುವಣ್ಣರಸಧಾರಾಹಿ। **ನ್ಹಾನವತ್ತನ್ತಿ** "ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ನಾಮ ಏವಂ ನ್ಹಾಯಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ನಹಾನಚಾರಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಸರೀರಂ ಸುಧನ್ತಚಾಮೀಕರಸಮಾನವಣ್ಣಂ ಸುಪರಿಸೋಧಿತಪವಾಳರುಚಿರಕರಚರಣಾವರಂ

ಸುವಿಸುದ್ಧನೀಲರತನಾವಳಿಸದಿಸಕೇಸತನುರುಹಂ, ತಸ್ಮಾ ತಹಂ ತಹಂ ವಿನಿಸ್ಸತಜಾತಿಹಿಙ್ಗುಲಕರಸೂಪಸೋಭಿತಂ ಉಪರಿ ಮಹಗ್ಘರತನಾವಳಿಸಞ್ಛಾದಿತಂ ಜಙ್ಗಮಮಿವ ಕನಕಗಿರಿಸಿಖರಂ ವಿರೋಚಿತ್ಥ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ದಸಬಲಸ್ಸ ಸರೀರತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ ಸಮನ್ತತೋ ಅಸೀತಿಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ ಆಧಾವನ್ತೀ ವಿಧಾವನ್ತೀ ರತನಾವಳಿರತನದಾಮ-ರತನಚುಣ್ಣ-ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಂ ವಿಯ, ಪಸಾರಿತರತನಚಿತ್ತಕಞ್ಚನಪಟ್ಟಮಿವ, ಆಸಿಞ್ಚಮಾನಲಾಖಾರಸಧಾರಾ-ಚಿತಮಿವ , ಉಕ್ಕಾಸತನಿಪಾತಸಮಾಕುಲಮಿವ, ನಿರನ್ತರಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣ-ಕಣಿಕಾರ-ಕಿಙ್ಕಿಣಿಕ-ಪುಪ್ಫಮಿವ, ವಾಯುವೇಗಸಮುದ್ಧತ-ಚಿನಪಿಟ್ಠಚುಣ್ಣ-ರಞ್ಜಿತಮಿವ, ಇನ್ದಧನು-ವಿಜ್ಜುಲತಾ-ವಿತಾನಸನ್ಥತಮಿವ, ಗಗನತಲಂ ತಂ ಠಾನಂ ಪವನಞ್ಚ ಸಮ್ಮಾ ಫರನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ವಣ್ಣಭೂಮಿ ನಾಮೇಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಂ। **ಉಪಮಾಯೋ**ತಿ "ಈದಿಸೋ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ ಯಥಾರಹಂ ತದನುಚ್ಛವಿಕಾ ಉಪಮಾ। **ಕಾರಣಾನೀ**ತಿ ಉಪಮುಪಮೇಯ್ಯಸಮ್ಬನ್ಧವಿಭಾವನಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ। **ಪೂರೇತ್ವಾ**ತಿ ವಣ್ಣನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ। **ಥಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ** "ಅತಿತ್ಥೇ ಪಕ್ಖನ್ದೋ"ತಿ ಅವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ।

೨೭೩. **ಕಣ್ಣಿಕಾ**ತಿ ಸರೀರಗತಬಿನ್ದುಕತಾನಿ ಮಣ್ಡಲಾನಿ। **ಪರಿಕ್ಖಾರಭಣ್ಡ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಕಿಂ ಪನಾಯಂ ನಯೋ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಸರೀರೇ ಹೋತೀತಿ? ನ ಹೋತಿ, ವತ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪನೇತಂ ಕತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗಮನವಸೇನ ಕಾಯಸ್ಸಾಭಿನೀಹರಣಂ **ಗಮನಾಭಿಹಾರೋ**। ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಾವತ್ತನಂ **ಅಧಿಪ್ಪಾಯಕೋಪನಂ**।

ಅಞ್ಞತರಾಯ ಪಾರಮಿಯಾತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಯಾ। ವೀರಿಯಪಾರಮಿಯಾತಿ ಅಪರೇ। **ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಹನ್ತಸ್ಸ ಚರಿಮಭವೇ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಮಹನ್ತಂ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಮಾರಕಸ್ಸ ಚ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಮೇಯ್ಯಭೇದಸ್ಸ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಮಹನೀಯತಾಯ ಚ ಮಹನ್ತಂ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪುರಿಮೋತಿ "ಕತಮಾಯ ನು ಕಥಾಯ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ ಭವಥಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಅತ್ಥೋ। **ಕಾ ಚ ಪನ ವೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೇ। ತೇನ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತಾಯ ಕಥಾಯ ವಕ್ಖಮಾನಂ ವಿಪ್ಪಕತಭಾವಂ ಜೋತೇತಿ। **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ। ಯಾಯ ಹಿ ಕಥಾಯ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ, ಸಾ ಏವ ಅನ್ತರಾಕಥಾಭೂತಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪುನ ಪುಚ್ಛೀಯತಿ। **ಅಞ್ಞಾ**ತಿ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥಮಾಹ। ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದೋ "ಭೂಮನ್ತರಂ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ಸಮಯನ್ತರ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, **ಅನ್ತರಾ**ತಿ ವಾ ವೇಮಜ್ಝೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತಾ**ತಿ "ಕಿಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ, ಕಥಞ್ಚ ಪೂರೇತಬ್ಬಂ, ಕಾನಿ ಚಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಸೀಲಾದಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಚ ಕಥಾ। **ಅರಿಯೋ**ತಿ ನಿದ್ದೋಸೋ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ಥಕಾಮೇಹಿ ಅರಣೀಯೋತಿ **ಅರಿಯೋ,** ಅರಿಯಾನಂ ಅಯನ್ತಿ ವಾ **ಅರಿಯೋ**ತಿ। ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರವಸೇನ **ತುಣ್ಹೀ** ಭವನ್ತಿ, ನ ಏಕಚ್ಚಬಾಹಿರಕಪಬ್ಬಜಿತಾ ವಿಯ ಮೂಗಬ್ಬತಸಮಾದಾನೇನ। **ದುತಿಯಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಅರಿಯೋ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ** ವಚೀಸಙ್ಖಾರಪಹಾನತೋ। **ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಾರಿಹಾರಿಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ। **ಝಾನ**ನ್ತಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ।

೨೭೪. "ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವಯ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೩; ಉದಾ॰ ೧೨, ೨೮, ೨೯) ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ ತಸ್ಸಾ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದ್ವೇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರಿಯೇಸನಾತಿ ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀ"**ತಿ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಅಯಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಯೇಸನಾ**ತಿ ಯಾ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಪಟಿಬದ್ಧಾ ಧಮ್ಮೀ ಕಥಾ, ಸಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮಪರಿಯೇಸನಾ ಧಮ್ಮವಿಚಾರಣಾ ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ ನಾಮ। **ಅಪಾಯಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಅನತ್ಥಾವಹಂ ಮಗ್ಗಂ। **ಉದ್ದೇಸಾನುಕ್ಕಮಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಉದ್ದೇಸಾನುಪುಬ್ಬಿಂ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ "ಅಮೋಸಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಪಕತಿಪರಿಯಾಯೋ। **ಜಾಯನಸಭಾವೋ**ತಿ ಜಾಯನಪಕತಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ ಯಥಾ "ಪುತ್ತಭರಿಯ"ನ್ತಿ ದ್ವನ್ದಸಮಾಸವಸೇನ ಏಕತ್ತಂ, ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ "ದಾಸಿದಾಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಪದೇಸು। ಪರತೋ ವಿಕಾರಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬದಾ ಜಾತರೂಪಮೇವ ಹೋತೀತಿ **ಜಾತರೂಪಂ,** ಸುವಣ್ಣಂ। ಧವಲಸಭಾವತಾಯ ರಞ್ಜೀಯತೀತಿ **ರಜತಂ,** ರೂಪಿಯಂ। ಇಧ ಪನ ಸುವಣ್ಣಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಾರಹಂ ರಜತನ್ತೇವ ಗಹಿತಂ। ಉಪಧೀಯತಿ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖನ್ತಿ **ಉಪಧಯೋ। ಚುತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಮರಣನ್ತಿ** ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಖನ್ಧನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತಂ ಮರಣಮಾಹ। ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ ಪನ ಖಣೇ ಖಣೇ। ತೇನಾಹ **"ಸತ್ತಾನಂ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತೀತಿ** ದೂಸವಿಸೇನ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಂ ದೂಸಿಸ್ಸತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾತರೂಪಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಅಯೋ ಲೋಹ"ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩)। **ಮಲಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಯೇಹಿ ಸಹಯೋಗತೋ ಮಲಿನಂ ಹೋತಿ, ತೇಸಂ ಮಲಿನಭಾವಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ಮಲಂ ಗಹೇತ್ವಾ। ಜೀರಣತೋ ಜರಾಧಮ್ಮವಾರೇ ಜಾತರೂಪಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ಯೇ ಪನ ಜಾತಿಧಮ್ಮವಾರೇಪಿ ಜಾತರೂಪಂ ನ ಪಠನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಇತರೇಸಂ ವಿಯ ಜೀರಣಧಮ್ಮವಾರೇ ಸರೂಪತೋ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಉಪಧಿಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪರಿಗ್ಗಹೇ ಠಿತಾನಂ ಪನ ವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಅಪಾಕಟಾನಮ್ಪಿ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜನಾ ಲಬ್ಭತೇವ। ಜಾತರೂಪಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಸ್ಸ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಪುತ್ತಭರಿಯಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಯ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚಾದಿಗ್ಗಹಣಂ।

೨೭೫. ಅರಿಯೇಹಿ ಪರಿಯೇಸನಾ, ಅರಿಯಾನಂ ಪರಿಯೇಸನಾತಿ ವಾ **ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಾತಿ** ಸಮಾಸದ್ವಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿನಾ।

೨೭೬. **ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಯಂ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಸ್ಸ ಮೂಲಭಾವೇಸುಆದೀನವದಸ್ಸನಂ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತತ್ಥ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಕಥಾಯ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ, ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಅನ್ತರಾಕಥಾ ವಿಪ್ಪಕತಾ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ತೇಸಂ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಕಥಂ ಕಥೇತುಂ ಆರಭಿ। **ಅಹಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇತಿ** ವಿಸೇಸವಚನಂ ಅಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣೇನ ಸಯಂ ಚರಿಮಭವೇ ತೀಸು ಪಾಸಾದೇಸು ತಿವಿಧನಾಟಕಪರಿವಾರಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಸದಿಸಾಯ ಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಭವನಂ, ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಧಾನಪದಹನವಸೇನ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಂ ಪರಿಯೇಸಿನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾಪೀತಿ** ಯಥಾಸಕಂ ಗಿಹಿಭೋಗಂ ಅನುಯುತ್ತಾ ತಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗೇ ಠಿತಾ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನದೇಸನಾಯ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ತಮ್ಪಿ ಪಹಾಯ ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಂ ಪರಿಯೇಸಿಂಸೂತಿ।

೨೭೭. ಕಾಮಂ **ದಹರ**-ಸದ್ದೋ "ದಹರಂ ಕುಮಾರಂ ಮನ್ದಂ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೬) ಏತ್ಥ ಬಾಲದಾರಕೇ ಆಗತೋ, "ಭದ್ರೇನ ಯೋಬ್ಬನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"ತಿ ಪನ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಯುವಾವತ್ಥಾ ಇಧ ದಹರ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ತರುಣೋವ ಸಮಾನೋ"**ತಿ। **ಪಠಮವಯೇನ** ಏಕೂನತಿಂಸವಯತ್ತಾ। ಜಾತಿಯಾ ಹಿ ಯಾವ ತೇತ್ತಿಂಸವಯಾ ಪಠಮವಯೋ। **ಅನಾದರತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ** ಯಥಾ "ದೇವದತ್ತಸ್ಸ ರುದನ್ತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜೀ"ತಿ। ಕಾಮಂ ಅಸ್ಸುಮುಚ್ಚನಂ ರೋದನಂ, ತಂ **ಅಸ್ಸುಮುಖಾನನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಪಕಾಸಿತಂ, ತಂ ಪನ ವತ್ವಾ **"ರುದನ್ತಾನ"**ನ್ತಿ ವಚನಂ ಬಲವಸೋಕಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಆರೋದನವತ್ಥುಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಆಹ **"ಕನ್ದಿತ್ವಾ ರೋದಮಾನಾನ"**ನ್ತಿ। **ಕಿಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ಗವೇಸಮಾನೋತಿ** ಕಿನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅವಜ್ಜರಹಿತಂ ಏಕನ್ತ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಪರಿಯೇಸಮಾನೋ। **ವರಪದನ್ತಿ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ಏಕನ್ತೇನ ವರಣೀಯಟ್ಠೇನ ವರಂ, ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಪದಂ। ತುಙ್ಗಸರೀರತಾಯ ದೀಘೋ, ಪಿಙ್ಗಲಚಕ್ಖುತಾಯ ಪಿಙ್ಗಲೋತಿ **ದೀಘಪಿಙ್ಗಲೋ। ಧಮ್ಮೋತಿ** ವಿನಯೋ, ಸಮಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುತ್ವಾವ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿನ್ತಿ** ತೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಸವನಮತ್ತೇನೇವ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿಂ ವಾಚುಗ್ಗತಂ ಅಕಾಸಿಂ।

ಪಟಿಲಪನಮತ್ತಕೇನಾತಿ ಪುನ ಲಪನಮತ್ತಕೇನ। ಜಾನಾತೀತಿ ಞಾಣೋ, ಞಾಣೋತಿ ವಾದೋ ಞಾಣವಾದೋ, ತಂ **ಞಾಣವಾದಂ।** "ವದಾಮೀ"ತಿ ಆಗತತ್ತಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಜಾನಾಮೀ"**ತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬಹೂತಿ**

ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬಹೂ ಮಮ ತಥಾಭಾವಂ ಜಾನನ್ತಾ "ಅಯಂ ಇಮಂ ಧಮ್ಮಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿ, "ಅಕಮ್ಪನೀಯತಾಯ ಥಿರೋ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ವದನ್ತಿ। **ಲಾಭೀತಿ ಅಞ್ಞಾಸೀ**ತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉದ್ದಿಸನೇನ ಮಹಾಪಞ್ಞತಾಯ "ಅಯಂ ಅತ್ತನಾ ಗತಮಗ್ಗಂ ಪವೇದೇತಿ, ನ ಅನುಸ್ಸುತಿಕೋ"ತಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ। **ಏತದಹೋಸೀ**ತಿ ಏತಂ "ನ ಖೋ ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ"ತಿಆದಿ ಮನಸಿ ಅಹೋಸಿ, ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಹೇಟ್ಠಿಮಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವಿನಾ ಉಪರಿಮಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಮ್ಪಾದನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ "**ಸತ್ತ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಮಂ ಜಾನಾಪೇಸೀ**"ತಿ ಆಹ। **ಪಯೋಗಂ ಕರೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಮಾಹಾ**ತಿ ಏವಂ "ಅಹಂ, ಆವುಸೋ"ತಿಆದಿಮಾಹ, ಸತ್ತನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅಧಿಗಮಂ ಪಚ್ಚಞ್ಞಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನುಸೂಯಕೋತಿ ಅನಿಸ್ಸುಕೀ। ತೇನ ಮಹಾಪುರಿಸೇ ಪಸಾದಂ ಪವೇದೇಸಿ। ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಪುರಿಮಜಾತಿಪರಿಚಯೇನ ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಮಹನ್ತತಾಯ ತಾಸಂ ಗತಿ ಚ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೋ ಚ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ । ತೇನ "ವಟ್ಟಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವೇತಾ"ತಿ ನಿಚ್ಛಯೋ ಉದಪಾದಿ। ತೇನಾಹ "**ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ**"ತಿಆದಿ। ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಿರಾಗಭಾವನಾಸಮತಿಕ್ಕಮಾವಹೋಪಿ ನೇವ ತೇಸಮ್ಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾವಹೋ, ಸಯಞ್ಚ ವಟ್ಟಪರಿಯಾಪನ್ನೋಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ನೇವ ವಟ್ಟೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ, ಯದಗ್ಗೇನ ನ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ, ತದಗ್ಗೇನ ನ ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಾಯ, ರಾಗಾದೀನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ನ ನಿರುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ, ನ ಉಪಸಮತ್ಥಾಯ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ನ ಅಭಿಜಾನನತ್ಥಾಯ…ಪೇ॰… ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಯಾವದೇವ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನುಪಪತ್ತಿಯಾತಿ ಸತ್ತಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವದತಿ। ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ಅಚುತಿಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯೇಸಿತುಂ ಯುತ್ತತ್ತಾ ತಞ್ಚ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಜಾತಿಧಮ್ಮಮೇವಾತಿ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಪಜಹತೀತಿ ಆಹ "**ಯಞ್ಚ ಠಾನಂ ಪಾಪೇತೀ**"ತಿಆದಿ। **ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಯದಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗತಿಞ್ಚ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯಞ್ಚ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಮಕ್ಖಿಕಾವಸೇನಾ**ತಿ ಭೋಜನಸ್ಸ ಮಕ್ಖಿಕಾಮಿಸ್ಸತಾವಸೇನ। **ಮನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ** ಭುಞ್ಜಿತುನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಹನ್ತೇನ ಉಸ್ಸಾಹೇನಾ**ತಿ ಇದಂ ಕತಿಪಾಹಂ ತತ್ಥ ಭಾವನಾನುಯೋಗಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಿಯ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಾದಿಕರಣಂ। ನ ಹಿ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಭಾರಿಯಂ ನಾಮ। **ಅನಲಙ್ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಅನು ಅನು ಅಲಂಕತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ "ಇಮಿನಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಜನ"ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ।

೨೭೮. **ವಾಚಾಯ ಉಗ್ಗಹಿತಮತ್ತೋವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೨೭೯. ಮಹಾವೇಲಾ ವಿಯ **ಮಹಾವೇಲಾ,** ವಿಪುಲವಾಲಿಕಪುಞ್ಜತಾಯ ಮಹನ್ತೋ ವೇಲಾತಟೋ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಮಹಾವಾಲಿಕರಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ಉರು ಮರು ಸಿಕತಾ ವಾಲುಕಾ ವಣ್ಣು ವಾಲಿಕಾತಿ ಇಮೇ ಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ।

ಸೇನಾ ನಿಗಚ್ಛಿ ನಿವಿಸಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸೇನಾನಿಗಮೋ,** ಸೇನಾಯ ನಿವಿಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ। **ಸೇನಾನಿಗಾಮೋ**ತಿ ಪನ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ ಅಪರಕಾಲಿಕಾ। ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ। **ಉಪರಿಸುತ್ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಮಹಾಸಚ್ಚಕಸುತ್ತೇ। **ಇಧ ಪನ ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ** ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ।

೨೮೦. "ಞಾಣದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹಿತಪದದ್ವಯವಿಸಯವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನಾಮಟ್ಠತ್ತಾ "ಮೇ"ತಿ ಚ ಗಹಿತತ್ತಾ ಅನವಸೇಸಞೇಯ್ಯಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಮೇವ ಞಾಣವಿಸೇಸಂ ಬೋಧೇತಿ, ನ ಞಾಣಮತ್ತಂ, ನ ದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಬ್ಬಧಮ್ಮದಸ್ಸನಸಮತ್ಥಞ್ಚ ಮೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಉದಪಾದೀ**"ತಿ। **ಅಕುಪ್ಪತಾಯಾ**ತಿ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಸಙ್ಖೋಭನೀಯತಾಯ। ತೇನಾಹ "**ರಾಗಾದೀಹಿ ನ ಕುಪ್ಪತೀ**"ತಿ। ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯಪಿ ತದಾರಮ್ಮಣಾನಂ

ಅತ್ಥಿ ವಿಸೇಸೋ ಯಥಾ ತಂ "ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರೇ"ತಿ ಆಹ **"ಅಕುಪ್ಪಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಚಾ"**ತಿ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಮ್ಪೀ**ತಿ ನ ಕೇವಲಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಯಥಾಧಿಗತೇ ಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಏಕೂನವೀಸತಿವಿಧಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಮ್ಪಿ।

೨೮೧. **ಪಟಿವಿದ್ಧೋತಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೬೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೭೨; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಮಹಾವಗ್ಗ ೩.೭) ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಮುಖಂ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನವಸೇನ ಪತ್ತೋ, ಯಥಾಭೂತಂ ಅವಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಮ್ಭೀರೋ**ತಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ವಿಯ ಮಕಸತುಣ್ಡಸೂಚಿಯಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಮುಪಚಿತಪರಿಪಕ್ಕಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಞಾಣೇನ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠೋ। ತೇನಾಹ **"ಉತ್ತಾನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಮೇತ"**ನ್ತಿ। ಯೋ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠೋ, ಸೋ ಓಗಾಹಿತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಸರೂಪತೋ ಚ ಪಸ್ಸಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ **"ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾವ ದುದ್ದಸೋ"**ತಿ। **ದುಕ್ಖೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ**ತಿ ಕಿಚ್ಛೇನ ಕೇನಚಿದೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಂ ಪನ ದಟ್ಠುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಸ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಅನು ಅನು ಬುಜ್ಝನೇ ಕಥಾ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ದುದ್ದಸತ್ತಾವ ದುರನುಬೋಧೋ"**ತಿ। **ದುಕ್ಖೇನ ಅವಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ** ಅವಬೋಧಸ್ಸ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ - "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ದುಕ್ಕರತರಂ ವಾ ದುರಭಿಸಮ್ಭವತರಂ ವಾ"ತಿ **ಸುತ್ತಪದಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೧೫) ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯ ವಾ **ಸನ್ತೋ**। ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತಾಯ **ನಿಬ್ಬುತೋ**। ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತೋತಿ ವಾ **ಪಣೀತೋ**। ಅತಿತ್ತಿಕರಟ್ಠೇನ **ಅತಪ್ಪಕೋ** ಸಾದುರಸಭೋಜನಂ ವಿಯ। ಏತ್ಥ ಚ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಸನ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ **ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಂ,** ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಸನ್ತಂ ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಞ್ಚಾತಿ **ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಂ**। ಅನುಪಸನ್ತಸಭಾವಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಅಭಾವತೋ ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತಾಯ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವೇನೇವ ಚ ಅಸೇಚನಕತಾಯ ಅತಪ್ಪಕತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಲೋಕುತ್ತರಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಉತ್ತಮಞಾಣವಿಸಯತ್ತಾ ನ **ತಕ್ಕೇನ ಅವಚರಿತಬ್ಬೋ,** ತತೋ ಏವ ನಿಪುಣಞಾಣಗೋಚರತಾಯ ಚ **ಸಣ್ಹೋ**। ಸುಖುಮಸಭಾವತ್ತಾ ಚ **ನಿಪುಣೋ,** ಬಾಲಾನಂ ಅವಿಸಯತ್ತಾ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯೋ**। ಆಲೀಯನ್ತಿ ಅಭಿರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಸೇವೀಯನ್ತೀತಿ **ಆಲಯಾ,** ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ। ಆಲಯನ್ತಿ ಅಲ್ಲೀಯನ್ತೀ ಅಭಿರಮಣವಸೇನ ಸೇವನ್ತೀತಿ **ಆಲಯಾ,** ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ। **ರಮನ್ತೀ**ತಿ ರತಿಂ ವಿನ್ದನ್ತಿ ಕೀಳನ್ತಿ ಲಳನ್ತಿ। **ಆಲಯರತಾ**ತಿ ಆಲಯನಿರತಾ।

ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ಠಾನ-ಸದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ **ಠಾನ**ನ್ತಿ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಿಟ್ಠತಿ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ **ಠಾನಂ,** ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ। ಇಮೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾತಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋವ। ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ** ಯಥಾ "ದೇವೋ ಏವ ದೇವತಾ"ತಿ, ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪತಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಉಪ್ಪಾದನಸಮತ್ಥತಾ **ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ**। ತೇನ ಸಮತ್ಥಪಚ್ಚಯಲಕ್ಖಣೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಫಲಂ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ**। ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ಏವ ವಿಭಾವಿತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಙ್ಖಾರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೫೭೨-೫೭೩) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋತಿಆದಿ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥಾದಿಸದ್ದಾಭಿಧೇಯ್ಯಂ ಸಬ್ಬಂ ಅತ್ಥತೋ **ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ**। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಮಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಆಗಮ್ಮಾ**ತಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭಾವಹೇತು। **ಸಮ್ಮನ್ತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕೂಪಸಮವಸೇನ ಸಮ್ಮನ್ತಿ। ತಥಾ ಸನ್ತಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಉಪಸನ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ವೂಪಸಮ್ಮನ್ತೀ"**ತಿ। ಏತೇನ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಮ್ಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ,** ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿಸಂಯುತ್ತೇ ಚ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರವೂಪಸಮಪರಿಯಾಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾ**ತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಾ ತಣ್ಹಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸತಪ್ಪಭೇದಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಣ್ಹಾ। **ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸರಾಗಾ**ತಿ ಕಾಮರಾಗರೂಪರಾಗಾದಿಭೇದಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಭೂತಾ ರಾಗಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ

ಇಧ “ಕಿಲೇಸರಾಗಾ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಲೋಭವಿಸೇಸಾ ಏವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪರಿಣತಭಾವಾಪಾದನತೋ । ಯಥಾಹ “ರತ್ತಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪರಿಣತಂ, ದುಟ್ಠಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪರಿಣತಂ, ಮೂಳ್ಹಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಪರಿಣತ”ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೭೧)। **ವಿರಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ।

ಚಿರನಿಸಜ್ಜಾಚಿರಭಾಸನೇಹಿ ಪಿಟ್ಠಿಆಗಿಲಾಯನತಾಲುಗಲಸೋಸಾದಿವಸೇನ **ಕಾಯಕಿಲಮಥೋ** ಚೇವ **ಕಾಯವಿಹೇಸಾ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಚ ಖೋ ದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ಜಾನನ್ತಾನಂ ಪನ ದೇಸನಾಯ ಕಾಯಪರಿಸ್ಸಮೋಪಿ ಸತ್ಥು ಅಪರಿಸ್ಸಮೋವ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ನ ಚ ಮಂ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ವಿಹೇಸೇಸೀ”ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೦)। ತೇನೇವಾಹ **“ಯಾ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ದೇಸನಾ ನಾಮ, ಸೋ ಮಮ ಕಿಲಮಥೋ ಅಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಉಭಯ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಕಿಲಮಥೋ ಚೇವ ಚಿತ್ತವಿಹೇಸಾ ಚಾತಿ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ **ಬುದ್ಧಾನಂ ನತ್ಥಿ** ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ।

ಅನುಬ್ರೂಹನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ। **ಸೋತಿ** “ಅಪಿಸ್ಸೂ”ತಿ ನಿಪಾತೋ। **ಮ**ನ್ತಿ ಪಟಿ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಮಮಾ”**ತಿ। ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಾ ವಾ ಅಚ್ಛರಿಯಾ **ಅನಚ್ಛರಿಯಾ**। ವುದ್ಧಿಅತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ಅ-ಕಾರೋ ಹೋತಿ ಯಥಾ “ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧.ತಿಕಮಾತಿಕಾ)। ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗಕರಣತ್ಥಮೇವ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಧಿಗತಧಮ್ಮರಜ್ಜಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಪತ್ತಿದೀಪನತಾ, ಗಾಥಾತ್ಥಸ್ಸ ಅಚ್ಛರಿಯತಾ, ತಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅತ್ಥದ್ವಾರೇನ ಹಿ ಗಾಥಾನಂ ಅನಚ್ಛರಿಯತಾ। **ಗೋಚರಾ ಅಹೇಸು**ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಹೇಸುಂ। ಉಪಟ್ಠಾನಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕೇತಬ್ಬತಾತಿ ಆಹ **“ಪರಿವಿತಕ್ಕಯಿತಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸೂ”**ತಿ।

ಯದಿ ಸುಖಾಪಟಿಪದಾವ, ಕಥಂ ಕಿಚ್ಛತಾತಿ ಆಹ **“ಪಾರಮೀಪೂರಣಕಾಲೇ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಏವಮಾದೀನಿ** ದುಪ್ಪರಿಚ್ಚಜಾನಿ **ದೇನ್ತಸ್ಸ**। **ಹ**-ಇತಿ ವಾ “ಬ್ಯತ್ತ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಏಕಂಸತ್ಥೇತಿ ಕೇಚಿ। ಹ ಬ್ಯತ್ತಂ, ಏಕಂಸೇನ ವಾ ಅಲಂ ನಿಪ್ಪಯೋಜನಂ ಏವಂ ಕಿಚ್ಛೇನ ಅಧಿಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಹಲ**ನ್ತಿ ವಾ “ಅಲ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಪದಂ “ಹಲನ್ತಿ ವದಾಮೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೬೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೭೨) ವಿಯ। **ರಾಗದೋಸಪರಿಫುಟ್ಠೇಹೀ**ತಿ ಫುಟ್ಠವಿಸೇನ ವಿಯ ಸಪ್ಪೇನ ರಾಗೇನ ದೋಸೇನ ಚ ಸಮ್ಫುಟ್ಠೇಹಿ ಅಭಿಭೂತೇಹಿ। **ರಾಗದೋಸಾನುಗತೇಹೀ**ತಿ ರಾಗೇನ ಚ ದೋಸೇನ ಚ ಅನುಬನ್ಧೇಹಿ।

ಕಾಮರಾಗರತ್ತಾ ಭವರಾಗರತ್ತಾ ಚ ನೀವರಣೇಹಿ ನಿವುತತಾಯ, ದಿಟ್ಠಿರಾಗರತ್ತಾ ವಿಪರೀತಾಭಿನಿವೇಸೇನ। **ನ ದಕ್ಖನ್ತೀ**ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಏವಂ ಗಾಹಾಪೇತು**ನ್ತಿ “ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಭಾವೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮಂ ಜಾನಾಪೇತುಂ। ರಾಗದೋಸಪರೇತತಾಪಿ ನೇಸಂ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಭಾವೇನೇವಾತಿ ಆಹ **“ತಮೋಖನ್ಧೇನ ಆವುಟಾ”**ತಿ।

೨೮೨. ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಸಯಮೇವ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಾತವೇಸೇನಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಅಞ್ಞಾತರೂಪೇನ। ತಾಪಸವೇಸೇನಾತಿ ಕೇಚಿ। ಸೋ ಪನ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮೇನೇವ ವಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ತಿವಿಧಂ ಕಾರಣಂ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರತಾ, ತತ್ಥ ಚ ಸಾತಿಸಯಂ ಗಾರವನ್ತಿ, ತ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಸ್ಸ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। (ತತ್ಥ **ಪಟಿಪಕ್ಖಾ** ನಾಮ ರಾಗಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಚಿರಪರಿಭಾವನಾಯ ಸತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ದುಬ್ಬಿಸೋಧಿಯತಾಯ ತೇ ಸತ್ತೇ ಮತ್ತಹತ್ಥಿನೋ ವಿಯ ದುಬ್ಬಲಪುರಿಸಂ ಅಧಿಭವಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಆಪಾದೇನ್ತಾ ಅನೇಕಸತಯೋಜನಾಯಾಮವಿತ್ಥಾರಂ ಸುನಿಚಿತಂ ಘನಸನ್ನಿವೇಸಂ ಕಣ್ಟಕದುಗ್ಗಮ್ಪಿ ಅಧಿಸೇನ್ತಿ। ದೂರಪ್ಪಭೇದದುಚ್ಛೇಜ್ಜತಾಹಿ ದುಬ್ಬಿಸೋಧಿಯತಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಥಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಚ ಅನ್ತೋ ಅಮಟ್ಠತಾಯ **ಕಞ್ಜಿಯಪುಣ್ಣಾ ಲಾಬು**। ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಕತಾಯ **ತಕ್ಕಭರಿತಾ ಚಾಟಿ**। ಸ್ನೇಹತಿನ್ತದುಬ್ಬಲಭಾವೇನ **ವಸಾಪೀತಪಿಲೋತಿಕಾ**। ತೇಲಮಿಸ್ಸಿತತಾಯ **ಅಞ್ಜನಮಕ್ಖಿತಹತ್ಥೋ** ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯಾ ವುತ್ತಾ, ಹೀನೂಪಮಾ ಚೇತಾ

ರೂಪಪಬನ್ಧಭಾವತೋ ಅಚಿರಕಾಲಿಕತ್ತಾ ಚ ಮಲಿನತಾಯ, ಕಿಲೇಸಸಂಕಿಲೇಸೋ ಏವ ಪನ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯತರೋ ಅನಾದಿಕಾಲಿಕತ್ತಾ ಅನುಸಯಿತತ್ತಾ ಚ। ತೇನಾಹ "**ಅತಿಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ**"ತಿ। ಯಥಾ ಚ ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೀಯತರತಾಯ, ಏವಂ ಗಮ್ಭೀರದುದ್ದಸದುರನುಬೋಧಾನಮ್ಪಿ ವುತ್ತಉಪಮಾ ಹೀನೂಪಮಾವ)।

ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮನೇನ ಗಮ್ಭೀರೋಪಿ ಧಮ್ಮೋ ಸುಪಾಕಟೋ ಭವೇಯ್ಯ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮನಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿಬದ್ಧಂ, ಸಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಧೀನಾ। ತಂ ಸತ್ಥರಿ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಪಸಾದಾಯತ್ತಂ, ಸೋ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಅಜ್ಝೇಸನಹೇತುಕೋತಿ ಪನಾಳಿಕಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಯಾಚನಾನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಭೂತಂ ಅಪ್ಪಂ ರಾಗಾದಿರಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಪ್ಪರಜಂ, ಅಪ್ಪರಜಂ ಅಕ್ಖಿ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು ಯೇಸಂ ತೇ ತಂಸಭಾವಾತಿ ಕತ್ವಾ **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋ "**ಪಞ್ಞಾಮಯೇ**"ತಿಆದಿನಾ। ಅಪ್ಪಂ ರಾಗಾದಿರಜಂ ಯೇಸಂ ತಂಸಭಾವಾ **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಜಾತಿಕಾ**ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಸದ್ದತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ದಾನಾದಿದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ಸರಣಗಮನಪರಹಿತಪರಿಣಾಮನೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ (ದ್ವಾದಸ ಹೋನ್ತೀತಿ) "**ದ್ವಾದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವಸೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ರಾಗಾದಿಮಲೇನ **ಸಮಲೇಹಿ** ಪೂರಣಾದೀಹಿ **ಛಹಿ ಸತ್ಥಾರೇಹಿ** ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞೇಹಿ ಕಬ್ಬರಚನಾವಸೇನ ಚಿನ್ತಾಕವಿಆದಿಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತಂ ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ **ಚಿನ್ತಿತೋ**। ತೇ ಕಿರ ಬುದ್ಧಕೋಲಾಹಲಾನುಸ್ಸವೇನ ಸಞ್ಜಾತಕುತೂಹಲಂ ಲೋಕಂ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಧಮ್ಮಂಯೇವ ಧಮ್ಮೋತಿ ದೀಪೇಸುಂ। ತೇನಾಹ "**ತೇ ಹಿ ಪುರೇತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಅಪಾಪುರೇತ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನನ್ತರಧಾನತೋ ಪಭುತಿ ಪಿಹಿತಂ ನಿಬ್ಬಾನನಗರಸ್ಸ ಮಹಾದ್ವಾರಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಸದ್ಧಮ್ಮದೇಸನಾಹತ್ಥೇನ ಅಪಾಪುರ ವಿವರ।

ಸೇಲಪಬ್ಬತೋ ಉಚ್ಚೋ ಹೋತಿ ಥಿರೋ ಚ, ನ ಪಂಸುಪಬ್ಬತೋ ಮಿಸ್ಸಕಪಬ್ಬತೋ ಚಾತಿ ಆಹ "**ಸೇಲೇ ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನೀ**"ತಿ। **ಧಮ್ಮಮಯಂ ಪಾಸಾದ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಮಾಹ। ಸೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಸಾದಾವಹೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಪಾಸಾದಸದಿಸೋ ಚ। ಪಞ್ಞಾಪರಿಯಾಯೋ ವಾ ಇಧ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ। ಸಾ ಹಿ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ "ಪಾಸಾದೋ"ತಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೬) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ತಥಾ ಚಾಹ –

> "ಪಞ್ಞಾಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ, ಅಸೋಕೋ ಸೋಕಿನಿಂ ಪಜಂ।
> ಪಬ್ಬತಟ್ಠೋವ ಭೂಮಟ್ಠೇ, ಧೀರೋ ಬಾಲೇ ಅವೇಕ್ಖತೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೮)।

ಉಟ್ಠೇಹೀತಿ ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾಸಙ್ಖಾತಸಙ್ಕೋಚಾಪತ್ತಿತೋ ಕಿಲಾಸುಭಾವತೋ ಉಟ್ಠಹ।

೨೮೩. ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಗರುತರಂ ಪಯೋಜನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಭಿಪತ್ಥನಾ ಅಜ್ಝೇಸನಾ, ಸಾಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಯಾಚನಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಜ್ಝೇಸನನ್ತಿ ಯಾಚನ**"ನ್ತಿ। ಪದೇಸವಿಸಯಂ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಅಹುತ್ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಆವೇಣಿಕಭಾವತೋ ಇದಂ ಞಾಣದ್ವಯಂ "ಬುದ್ಧಚಕ್ಖೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ "**ಇಮೇಸಞ್ಹಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಞಾಣಾನಂ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖೂತಿ ನಾಮ**"ನ್ತಿ। **ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನಂ "**ಧಮ್ಮಚಕ್ಖೂ**"ತಿ ನಾಮಂ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮದಸ್ಸನಮತ್ತಭಾವತೋ। ಯತೋ ತಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ವಿಜ್ಜೂಪಮಭಾವೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪನ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನ ದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಖೂ"ತಿ ನ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋ ತಂ ವಜಿರೂಪಮಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಮನ್ದಕಿಲೇಸಾ "**ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಬಹಲಕಿಲೇಸಾ "**ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ**"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಸಮತ್ಥತಾಯ **ತಿಕ್ಖಾನಿ** ಸೂರಾನಿ ವಿಸದಾನಿ, ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಮುದೂನಿ**। **ಸದ್ಧಾದಯೋ ಆಕಾರಾ**ತಿ ಸದ್ದಹನಾದಿಪ್ಪಕಾರೇ ವದತಿ। **ಸುನ್ದರಾ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಾ।

ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೪) ಪನ "ಯೇಸಂ ಆಸಯಾದಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಸುನ್ದರಾ, ತೇ ಸ್ವಾಕಾರಾ, ವಿಪರೀತಾ ದ್ವಾಕಾರಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಾರಣಂ** ನಾಮ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ, ಸಚ್ಚಾನಿ ವಾ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಾಳೀತಿ ಏತ್ಥ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾದಿಪದಾನಂ ಅತ್ಥವಿಭಾವನೇ ಅಯಂ ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ವಿಭಾವನೀ ಪಾಳಿ। ಸದ್ಧಾದೀನಂ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚಕಧಮ್ಮಾನಂ ಬಲವಭಾವೋ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ದುಬ್ಬಲಭಾವೇನೇವ ಹೋತಿ, ತೇಸಞ್ಚ ಬಲವಭಾವೋ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ದುಬ್ಬಲಭಾವೇನಾತಿ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾನತ್ಥಿತಾವಸೇನ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಮಹಾರಜಕ್ಖತಾದಯೋ ಪಾಳಿಯಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಖನ್ಧಾದಯೋ ಏವ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಲೋಕೋ।** ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಭೂತೋ ಲೋಕೋ **ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಲೋಕೋ,** ಸುಗತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ। ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಲೋಕೋ।** ಸುಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯೋ ಕಮ್ಮಭವೋ। ದುಗ್ಗತಿ ಸಙ್ಖಾತಉಪಪತ್ತಿಭವದುಗ್ಗತಿ ಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮಭವಾ **ವಿಪತ್ತಿಭವಲೋಕವಿಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಲೋಕಾ।**

ಪುನ ಏಕಕದುಕಾದಿವಸೇನ ಲೋಕಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕೋ ಲೋಕೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಆಹಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಹಿ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಲೋಕೋತಿ। ಏತ್ಥ **ಏಕೋ ಲೋಕೋ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ**ತಿ ಯಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿ, ತಾಯ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಏಕೋವ ಲೋಕೋ ಏಕವಿಧೋ ಪಕಾರನ್ತರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ದ್ವೇ ಲೋಕಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಂ ತಸ್ಸ ಅಲೋಕಸಭಾವತ್ತಾ। ನನು ಚ **ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಮಗ್ಗಫಲಾನಮ್ಪಿ ಲೋಕತಾ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಂ ಇಧ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ ನ ಲುಜ್ಜತಿ ನ ಪಲುಜ್ಜತೀತಿ ಯೋ ಗಹಿತೋ ತಥಾ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಲೋಕೋತಿ ತಂ-ಗಹಣರಹಿತಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ನತ್ಥಿ ಲೋಕತಾ। ಉಪಾದಾನಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ದಸಾಯತನಾನೀ**ತಿ ದಸ ರೂಪಾಯತನಾನಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ವಿವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬಂ ತೇಭೂಮಕಕಮ್ಮಂ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ ವಜ್ಜಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾ ವಜ್ಜಂ, ಸಬ್ಬೇ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಾ ವಜ್ಜಾ"**ನ್ತಿ। ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಮಹಾರಜಕ್ಖಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ದುಕೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ದಸ ದಸ ಕತ್ವಾ **"ಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಜಾನಾತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪರೋಪರಿಯತ್ತಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾದಿಭಬ್ಬಾದಿವಸೇನ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ತೇ ಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಜಪುಞ್ಜಾವ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ನ ಏಕೇಕಾ।

ಉಪ್ಪಲಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ **ಉಪ್ಪಲಿನೀ,** ಗಚ್ಛೋಪಿ ಜಲಾಸಯೋಪಿ, ಇಧ ಪನ ಜಲಾಸಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಉಪ್ಪಲವನೇ"**ತಿ। ಯಾನಿ ಉದಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ನಿಮುಗ್ಗಾನೇವ ಹುತ್ವಾ ಪುಸನ್ತಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ತಾನಿ **ಅನ್ತೋನಿಮುಗ್ಗಪೋಸೀನಿ। ದೀಪಿತಾನೀತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪಕಾಸಿತಾನಿ, ಇಧೇವ ವಾ "ಅಞ್ಞಾನಿಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಭಾಸಿತಾನಿ।

ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂತಿ ಉಗ್ಘಟಿತಂ ನಾಮ ಞಾಣುಗ್ಘಟನಂ, ಞಾಣೇ ಉಗ್ಘಟಿತಮತ್ತೇ ಏವ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಪಞ್ಚಿತಂ ವಿತ್ಥಾರಿತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ।** ಉದ್ದೇಸಾದೀಹಿ ನೇತಬ್ಬೋತಿ **ನೇಯ್ಯೋ। ಸಹ ಉದಾಹಟವೇಲಾಯಾ**ತಿ ಉದಾಹಾರೇ ಉದಾಹಟಮತ್ತೇಯೇವ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಸ್ಸ ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಸಮಯೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಮಾತಿಕಾಯ ಠಪಿಯಮಾನಾಯ ದೇಸನಾನುಸಾರೇನ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಪುಗ್ಗಲೋ **"ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ

ಅಯಂ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅತ್ಥೇ ವಿಭಜಿಯಮಾನೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಪುಗ್ಗಲೋ **"ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉದ್ದೇಸತೋ**ತಿ ಉದ್ದೇಸಹೇತು, ಉದ್ದಿಸನ್ತಸ್ಸ, ಉದ್ದಿಸಾಪೇನ್ತಸ್ಸ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಪುಚ್ಛತೋ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ಪರಿಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ। **ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ। **ನ ತಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ತೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಮಗ್ಗಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ಅನ್ತಮಸೋ ಝಾನಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪದಪರಮೋ**ತಿ ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಮೇವ ಪರಮಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಪದಪರಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಕಮ್ಮಾವರಣೇನಾತಿ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೨೬) ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮೇನ। **ವಿಪಾಕಾವರಣೇನಾ**ತಿ ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ದುಹೇತುಕಾನಮ್ಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ದುಹೇತುಕಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಪಿ "ವಿಪಾಕಾವರಣಮೇವಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಕಿಲೇಸಾವರಣೇನಾ**ತಿ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸದ್ಧಾರಹಿತಾ। **ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಾ**ತಿ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದರಹಿತಾ। ಉತ್ತರಕುರುಕಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಟ್ಠಾನಂ ಪವಿಟ್ಠಾ। **ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಭವಙ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಹೀನಾ। ಭವಙ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪನ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯಪಿ ಯಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಂ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ ಏವ ನಾಮ। **ಅಭಬ್ಬಾ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಸಙ್ಖಾತಂ ಮಗ್ಗಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ ಅಭಬ್ಬಾ। **ನ ಕಮ್ಮಾವರಣೇನಾ**ತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ। **ವಿವರಿತ್ವಾ ಠಪಿತೋ** ಮಹಾಕರುಣೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಅಧಿಗತತ್ತಾ। **ಸದ್ಧಂ ಪಮುಞ್ಚನ್ತೂ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಂ ಪವೇಸೇನ್ತು, ಸದ್ದಹನಾಕಾರಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಖೇನ ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಪವತ್ತನೀಯತಾಯ **ಸುಪ್ಪವತ್ತಿತಂ। ನ ಭಾಸಿಂ** ನ ಭಾಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿಂ।

೧೮೪. ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮದೇಸನಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಸತ್ತಮಸತ್ತಾಹತೋ ಪರಂ ಅಟ್ಠಮಸತ್ತಾಹೇಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಅಟ್ಠಮೇ ಸತ್ತಾಹೇ"**ತಿ। ನ ಇತರಸತ್ತಾಹಾನಿ ವಿಯ ಪಟಿನಿಯತಕಿಚ್ಚಲಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮಸತ್ತಾಹಸ್ಸ ನಾಮ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವಾ।

ವಿವಟನ್ತಿ ದೇವತಾವಿಗ್ಗಹೇನ ವಿವಟಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗನಿದ್ದಾಯ ಜನಾನಂ ಪಾಕಟಂ ವಿಪ್ಪಕಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಬುದ್ಧತ್ತಂ ಅನಧಿಗನ್ತ್ವಾ ನ ಪಚ್ಚಾಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕಾತಿಸಯಹೇತುಕೇನ **ಪಥವೀಪರಿವತ್ತನಚೇತಿಯಂ ನಾಮ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ।** ಸಾಕಿಯಕೋಲಿಯಮಲ್ಲರಜ್ಜವಸೇನ **ತೀಣಿ ರಜ್ಜಾನಿ। ರುಕ್ಖಮೂಲೇ**ತಿ ನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ। **ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ,** ಪಕ್ಕಮನ್ತಿಯಾ ಚಸ್ಸಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಆಕಾರಂ ದಸ್ಸೇಸಿ ಸುವಣ್ಣಥಾಲಗ್ಗಹಣಾಯ, ಸಾ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ತಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಮೇವಾ"ತಿ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

ದಿವಾವಿಹಾರಂ ಕತ್ವಾತಿ ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ದಿವಾವಿಹಾರಂ ವಿಹರಿತ್ವಾ। "ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ, ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತು, ಉಪಸುಸ್ಸತು ಸರೀರೇ ಮಂಸಲೋಹಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ೮.೧೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೭, ೧೯೬) ಆಗತನಯೇನ **ಚತುರಙ್ಗವೀರಿಯಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ।**

ನವಯೋಜನನ್ತಿ ಉಬ್ಬೇಧತೋ ವುತ್ತಂ, ಪುಥುಲತೋ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಾ, ದೀಘತೋ ಯಾವ ಚಕ್ಕವಾಳಾ ಆಯತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ - "ಉಟ್ಠೇಹಿ ಸೋ, ಸಿದ್ಧತ್ಥ, ಅಹಂ ಇಮಸ್ಸ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸಕ್ಖಿಂ ಓತಾರೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಂ ನಿದ್ದಿಸಿ। ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ - "ಅಯಮೇವ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ, ಅಯಮೇವ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ"ತಿ ಕೋಲಾಹಲಮಕಾಸಿ, ತಂ ಸುತ್ವಾ **ಮಹಾಸತ್ತೋ...ಪೇ॰... ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತಿ।** ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ -

"ಅಚೇತನಾಯಂ ಪಥವೀ, ಅವಿಞ್ಞಾಯ ಸುಖಂ ದುಖಂ।

ಸಾಪಿ ದಾನಬಲಾ ಮಯ್ಹಂ, ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಪಕಮ್ಪಥಾ"ತಿ॥ (ಚರಿಯಾ॰ ೧.೧೨೪)।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಸೀಹಾವಲೋಕನಞಾಯೇನ। **ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಂ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಮನಸಿಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಇಮಸ್ಸ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯಾತಿ** ಪಲ್ಲಙ್ಕಸೀಸೇನ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಮುತ್ತಿಸುಖಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ಏಕಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸೀದಿ। **ಏಕಚ್ಚಾನನ್ತಿ** ಯಾ ಅಧಿಗತಮಗ್ಗಾ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧಾ ಏಕದೇಸೇನ ಚ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಜಾನನ್ತಿ, ತಾ ಠಪೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೇಸಂ ದೇವತಾನಂ। **ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬುದ್ಧತ್ತಕರಾತಿ** ವಿಸಾಖಾಪುಣ್ಣಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಏವಂ ನಿಚ್ಚಸಮಾಹಿತಭಾವಹೇತುಕಾನಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಉಪರಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬುದ್ಧತ್ತಸಾಧಕಾ, "ಅಯಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಬುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ವಿಭಾವನಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅನಿಮಿಸೇಹೀತಿ ಧಮ್ಮಪೀತಿವಿಪ್ಫಾರವಸೇನ ಪಸಾದವಿಕಸಿತನಿಚ್ಚಲತಾಯ ನಿಮೇಸರಹಿತೇಹಿ। **ರತನಚಙ್ಕಮೇತಿ** ದೇವತಾಹಿ ಮಾಪಿತೇ ರತನಮಯಚಙ್ಕಮೇ। ರತನಭೂತಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಪಕರಣಾನಂ ತತ್ಥ ಚ ಅನನ್ತನಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಸನೇನ **ತಂ ಠಾನಂ ರತನಘರಚೇತಿಯಂ ನಾಮ ಜಾತ**ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಏವನ್ತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಾಕಾರೇನ। ಛಬ್ಬಣ್ಣಾನಂ ರಸ್ಮೀನಂ ದನ್ತೇಹಿ ನಿಕ್ಖಮನತೋ **ಛದ್ದನ್ತನಾಗಕುಲಂ ವಿಯಾತಿ** ನಿದಸ್ಸನಂ ವುತ್ತಂ।

ಹೇಟ್ಠಾ ಲೋಹಪಾಸಾದಪ್ಪಮಾಣೋತಿ ನವಭೂಮಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪಠಮಸ್ಸ ಲೋಹಪಾಸಾದಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಲೋಹಪಾಸಾದಪ್ಪಮಾಣೋ। **ಖನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫) ಪನ ತತ್ಥ "ಭಣ್ಡಾಗಾರಗಬ್ಭಪ್ಪಮಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಚ್ಚಗ್ಘೇತಿ ಅಭಿನವೇ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮಹಗ್ಘತಾಯ **ಪಚ್ಚಗ್ಘೇತಿ** ಕೇಚಿ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಮಹಗ್ಘಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ ವಾ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಮನ್ಥಞ್ಚ ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಅಯಂ ವಿತಕ್ಕೋತಿ** - "ಕಸ್ಸ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಪಠಮಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ।

ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನಾತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಸಂಸಿದ್ಧೇನ ಅಧಿಗಮಬಾಹುಸಚ್ಚಸಞ್ಜಾತೇನ ಪಣ್ಡಿತಭಾವೇನ। **ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನಾತಿ** ಸಮಾಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಪಚ್ಚಯೇನ ಪಾರಿಹಾರಿಯಪಞ್ಞಾಸಞ್ಜಾತೇನ ಬ್ಯತ್ತಭಾವೇನ। **ಮೇಧಾವೀತಿ** ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಸಞ್ಜಾತಾಯ ತಂತಂಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾಪಞ್ಞಾಸಞ್ಜಾತಾಯ ಚ ಮೇಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಮಹಾಜಾನಿಯೋತಿ** ಮಹಾಪರಿಹಾನಿಕೋ। **ಆಗಮನಪಾದಾಪಿ ನತ್ಥೀತಿ** ಇದಂ ಪರಮಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಅಥಾಹಂ ತತ್ಥ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಗನ್ತ್ವಾ ದೇಸಿಯಮಾನಂ ಧಮ್ಮಮ್ಪಿಸ್ಸ ಸೋತುಂ ಸೋತಪಸಾದೋಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಕಿಂ ಪನ ಭಗವತಾ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ತೇ ಧಮ್ಮಂ ಞಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ? ಆಮ, ನ ಸಕ್ಕಾ। ನ ಹಿ ಪರತೋ ಘೋಸಂ ಅನ್ತರೇನ ಸಾವಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಇತರಪಚ್ಚಯರಹಿತಸ್ಸಪಿ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಚ ತಂ ಅತ್ಥಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಚ್ಚಯಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಪರತೋ ಚ ಘೋಸೋ ಅಜ್ಝತ್ತಞ್ಚ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೭)। ಪಾಳಿಯಂ ರಾಮಸ್ಸೇವ ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿತಾ ಆಗತಾ, ನ ಉದಕಸ್ಸ, ತಂ ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ ಸಮಾಗತಕಾಲವಸೇನ ವುತ್ತಂ । ಸೋ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ತತ್ಥ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಹರನ್ತೋ ಮಹಾಪುರಿಸೇನ ಖಿಪ್ಪಞ್ಞೇವ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಮಹಾಸತ್ತೇ ತತೋ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜ ಪಕ್ಕನ್ತೇ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ಅದ್ದಸಾ"**ತಿ। ಏತೇ ಅಟ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಛಳಙ್ಗವಾತಿ** ಛಳಙ್ಗವಿದುನೋ। **ಮನ್ತನ್ತಿ** ಮನ್ತಪದಂ। "ನಿಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ"ತಿ ವಚನಸೇಸೋ, ಮನ್ತೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಯಾಕರಿಂಸೂತಿ** ಕಥೇಸುಂ।

ಯಥಾಮನ್ತಪದನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಮನ್ತಸಙ್ಖಾತವೇದವಚನಾನುರೂಪಂ। **ಗತಾತಿ** ಪಟಿಪನ್ನಾ। "ದ್ವೇವ ಗತಿಯೋ ಭವನ್ತಿ ಅನಞ್ಞಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩; ೩.೧೯೯-೨೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೪, ೩೯೮) ವುತ್ತನಿಯಾಮೇನ ನಿಚ್ಛಿನಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವುತ್ತಮೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿಂಸು, ನ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ಬುದ್ಧಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸಿಂಸು। **ಇಮೇ ಪನ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞಾದಯೋ ಪಞ್ಚ** "ಏಕಂಸತೋ ಬುದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಜಾತನಿಚ್ಛಯತ್ತಾ **ಮನ್ತಪದಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ। ಪುಣ್ಣಪತ್ತನ್ತಿ** ತುಟ್ಠಿದಾನಂ। **ನಿಬ್ಬಿತಕ್ಕಾತಿ** ನಿಬ್ಬಿಕಪ್ಪಾ, ನ ದ್ವೇಧಾ ತಕ್ಕಾ।

ವಪ್ಪಕಾಲೇತಿ ವಪನಕಾಲೇ। ವಪನತ್ಥಂ ಬೀಜಾನಿ ನೀಹರಣನ್ತೇನ ತತ್ಥ ಅಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಾನಂ **ಬೀಜಗ್ಗದಾನಂ** ನಾಮ। **ಲಾಯನಗ್ಗಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। ಧಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ನಾತಿಪರಿಣತಕಾಲೇ **ಪುಥುಕಕಾಲೇ। ಲಾಯನೇತಿ** ಸಸ್ಸಲಾಯನೇ। ಯಥಾಲೂನಂ ಹತ್ಥಕಂ ಕತ್ವಾ ವೇಣಿವಸೇನ ಬನ್ಧನಂ **ವೇಣಿಕರಣಂ।** ವೇಣಿಯೋ ಪನ ಪುರಿಸಭಾರವಸೇನ ಬನ್ಧನಂ **ಕಲಾಪೋ।** ಖಲೇ ಕಲಾಪಾನಂ ಠಪನದಿವಸೇ ಅಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಾನಂ **ಖಲಗ್ಗಂ।** ಮದ್ದಿತ್ವಾ ವೀಹೀನಂ ರಾಸಿಕರಣದಿವಸೇ ಅಗ್ಗಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಾನಂ **ಭಣ್ಡಗ್ಗಂ।** ಕೋಟ್ಠಾಗಾರೇ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿಪನದಿವಸೇ ದಾನಂ **ಕೋಟ್ಠಗ್ಗಂ। ಉದ್ಧರಿತ್ವಾತಿ** ಖಲತೋ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। **ನವನ್ನಂ ಅಗ್ಗದಾನಾನಂ ದಿನ್ನತ್ತಾತಿ** ಇದಂ ತಸ್ಸ ರತ್ತಞ್ಞೂನಂ ಅಗ್ಗಭಾವತ್ಥಾಯ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಿತಸಾವಕಪಾರಮಿಯಾ ಚಿಣ್ಣನ್ತೇ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ತಂತಂಪಾರಮಿಯಾ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಿತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅಪುಞ್ಞಂ ವಾ ಗರುತರವಿಪಾಕಮೇವ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ವಿನಾ ಕಥಂ ರತ್ತಞ್ಞೂನಂ ಅಗ್ಗಭಾವಸಿದ್ಧೀತಿ। **ಬಹುಕಾರಾ ಖೋ ಇಮೇ ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾತಿ** ಇದಂ ಪನ ಉಪಕಾರಾನುಸ್ಸರಣಮತ್ತಕಮೇವ ಪರಿಚಯವಸೇನ ಆಳಾರುದಕಾನುಸ್ಸರಣಂ ವಿಯ।

೧೮೫. ವಿವರೇತಿ ಮಜ್ಝೇ। ತೇನಾಹ **"ತಿಗಾವುತನ್ತರೇ ಠಾನೇ"**ತಿ। **ಅಯೋಜಿಯಮಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ** ಸಾಮಿವಚನಸ್ಸ ಪಸಙ್ಗೇ ಅನ್ತರಾ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಅನ್ತರಾಸದ್ದೇನ ಪನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತ"**ನ್ತಿ।

ಸಬ್ಬಂ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಚತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಂ** ಅನವಸೇಸಂ ಞೇಯ್ಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ **ಅವೇದಿಂ।** ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಮುಯ್ಹನಾದಿನಾ **ಕಿಲೇಸೇನ।** ಅಪ್ಪಹಾತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಕಿಲೇಸಮಥನೇನ ಪಹೀನತ್ತಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಂ ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೋ"**ತಿ। **ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ** ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಯಾದಿಸೋ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ, ನ ತಾದಿಸೋ ಅಧಿಗಮೋ ಪರೂಪದೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಪನಸ್ಸ ಲೇಸೋಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಚರಿಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿ। **ಪಟಿಭಾಗಪುಗ್ಗಲೋತಿ** ಸೀಲಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಪಟಿನಿಧಿಭೂತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। **ಸಹೇತುನಾತಿ** ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಸಪಾಟಿಹೀರಕತಾಯ। **ನಯೇನಾತಿ** ಅಭಿಜಾನನತಾದಿವಿಧಿನಾ। **ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ** ಇದಂ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। **ಸಯಂ ಬುದ್ಧೋತಿ** ಸಯಮೇವ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಬುದ್ಧೋ। ವಿಗತಪರಿಳಾಹತಾಯ **ಸೀತಿಭೂತೋ।** ತತೋ ಏವ **ನಿಬ್ಬುತೋ। ಆಹಞ್ಛನ್ತಿ** ಆಹನಿಸ್ಸಾಮಿ। ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಮತಾಧಿಗಮಾಯ ಉಗ್ಘೋಸನಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಾ **ಅಮತದುನ್ದುಭೀತಿ** ವುತ್ತಾ।

ಅನನ್ತಞಾಣೋ ಜಿತಕಿಲೇಸೋತಿ **ಅನನ್ತಜಿನೋ। ಏವಮ್ಪಿ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ** ಏವಂವಿಧೇ ನಾಮ ರೂಪರತನೇ ಈದಿಸೇನ ಞಾಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಯಂ ಹಿಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಜಾತೋ, ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಚೇಸ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ತೇನ ಸಮಾಗಮತ್ಥಂ ಪದಸಾವ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ।

ಕೋಟ್ಠಾಸಸಮ್ಪನ್ನಾತಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಅವಯವಸಮ್ಪನ್ನಾ। **ಅಟ್ಟೀಯತೀತಿ** ಅಟ್ಟೋ ಹೋತಿ, ದೋಮನಸ್ಸಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅವಿಹಂ ಉಪಪನ್ನಾಸೇತಿ ಅವಿಹೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। **ವಿಮುತ್ತಾತಿ** ಅಗ್ಗಫಲವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಮುತ್ತಾ। **ತೇ ಹಿತ್ವಾ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ, ದಿಬ್ಬಯೋಗಂ ಉಪಜ್ಝಗುನ್ತಿ** ತೇ ಉಪಕಾ ದಯೋ ಮಾನುಸಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನೇನ ಅವಿಹೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಮತ್ತಾವ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ದಿಬ್ಬಯೋಗಂ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿಂಸು।

೨೮೬. **ಸಣ್ಠಪೇಸುನ್ತಿ** "ನೇವ ಅಭಿವಾದೇತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೧೨) ಸಣ್ಠಂ ಕಿರಿಯಾಕಾರಂ ಅಕಂಸು। ತೇನಾಹ **"ಕತಿಕಂ ಅಕಂಸೂ"**ತಿ। **ಪಧಾನತೋತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಅನುಟ್ಠಿತದುಕ್ಕರಚರಣತೋ। **ಪಭಾವಿತನ್ತಿ** ವಾಚಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ವಚೀನಿಚ್ಛಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅಯಂ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ **ಅನುಕ್ಕಣ್ಠನತ್ಥಂ।** "ಮಯಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ **ಮಾ ವಿತಕ್ಕಯಿತ್ಥ। ಓಭಾಸೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನೋಭಾಸೋ। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿಮಿತ್ತಂ। **ಏಕಪದೇನೇವಾತಿ** ಏಕವಚನೇನೇವ। "ಅನೇನ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಿಚ್ಛಾ ವುತ್ತಪುಬ್ಬ"ನ್ತಿ **ಸತಿಂ ಲಭಿತ್ವಾ।** ಯಥಾಭೂತವಾದೀತಿ **ಉಪ್ಪನ್ನಗಾರವಾ।**

ಅನ್ತೋವಿಹಾರೇಯೇವ ಅಹೋಸಿ ದಹರಕುಮಾರೋ ವಿಯ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪರಿಹರಿತೋ। **ಮಲೇತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸೇ। ಗಾಮತೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ನೀಹಟಂ ಉಪನೀತಂ ಭತ್ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ನೀಹಟಭತ್ತೋ, ತೇನ **ನೀಹಟಭತ್ತೇನ** ಭಗವತಾ। **ಏತ್ತಕಂ ಕಥಾಮಗ್ಗನ್ತಿ** - "ದ್ವೇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪರಿಯೇಸನಾ"ತಿ ಆರಭಿತ್ವಾ ಯಾವ - "ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"ತಿ ಪದಂ, ಏತ್ತಕಂ ದೇಸನಾಮಗ್ಗಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ - "ತುಮ್ಹೇಪಿ ಮಮಞ್ಚೇವ ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾನಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ಆರೂಳ್ಹಾ, ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಯೇಸನಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಂ। ತೇನ ಪನ - "ಸೋ ಖೋ ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ತನಾ ಜಾತಿಧಮ್ಮೋ ಸಮಾನೋ...ಪೇ॰... ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಜ್ಝಗಮನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಯಾ ಏವಂ ಓವದಿಯಮಾನಾ... ಪೇ॰... ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಜ್ಝಗಮಂಸು...ಪೇ॰... ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋ"ತಿ ಇಮಸ್ಸೇವ ಸುತ್ತಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಭಗವಾ ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ಅವಚ ತುಮ್ಹೇಪಿ ಮಮಞ್ಚೇವ ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾನಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ಆರುಳ್ಹಾ, ಅರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪರಿಯೇಸನಾತಿ। ಇಮಂ ಏಕಮೇವ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹರೀ"**ತಿ।

೨೮೭. **ಅನಗಾರಿಯಾನಮ್ಪೀತಿ** ಪಬ್ಬಜಿತಾನಮ್ಪಿ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನ ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ ಹೋತಿ** ಗಧಿತಾದಿಭಾವೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ। ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಸೇನಪಿ ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ **"ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಸಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಕಾಮಗುಣೇ ನಿದ್ಧಾರೇತುಂ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಭೋಗರಸೋತಿ** ಪರಿಭೋಗಪಚ್ಚಯಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ। ಅಯಂ ಪನ ರಸಸಮಾನತಾವಸೇನ ಗಹಣಂ ಉಪಾದಾಯ "ರಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ನ ಸಭಾವತೋ। ಸಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಉಪಾದಾಯ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ಸಿಯಾ, ನ ರಸಾರಮ್ಮಣಂ। **ಅಪ್ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪರಿಭೋಗೋತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತೋ ಪರಿಭೋಗೋ, ಇದಮತ್ಥಿತಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಗಧಿತಾದಿಭಾವೇನ ಪರಿಭೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಧಿತಾತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ಬದ್ಧಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾತಿ** ಮುಚ್ಛಂ ಮೋಹಂ ಪಮಾದಂ ಆಪನ್ನಾ। **ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹಾತಿ** ಅಧಿಓಗಾಳ್ಹಾ, ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಆದೀನವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತಾತಿ** ಸಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗೇ ದೋಸಂ ಅಜಾನನ್ತಾ। ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗಹೇತುಆದೀನವಂ ನಿಸ್ಸರತಿ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಿಸ್ಸರಣಂ,** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ।

ಪಾಸರಾಸಿನ್ತಿ ಪಾಸಸಮುದಾಯಂ। ಲುದ್ದಕೋ ಹಿ ಪಾಸಂ ಓಡ್ಡೇನ್ತೋ ನ ಏಕಂಯೇವ, ನ ಚ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಓಡ್ಡೇತಿ, ಅಥ ಖೋ ತಂತಂಮಿಗಾನಂ ಆಗಮನಮಗ್ಗಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಓಡ್ಡೇನ್ತೋ ಬಹೂಯೇವ ಓಡ್ಡೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಚಿತ್ತೇನ ಏಕತೋ ಗಹೇತ್ವಾ **"ಪಾಸರಾಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಾಗುರಸ್ಸ ವಾ ಪಾಸಪದೇಸಾನಂ ಬಹುಭಾವತೋ **"ಪಾಸರಾಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

පාසරාසිසුත්තවණ්ණනාය ලීනත්ථප්පකාසනා සමත්තා.

෬. චූළහත්ථිපදෝපමසුත්තවණ්ණනා

෧෨෨. **සේතපරිවාරෝති** සේතපටිච්ඡදෝ, සේතවණ්ණාලඞ්කාරෝති අත්ථෝ. පුබ්බේ පන "සේතාලඞ්කාරා"ති අස්සාලඞ්කාරෝ ගහිතෝ, ඉධ චක්කපඤ්ජරකුබ්බරාදිරථාවයවේසු කාතබ්බාලඞ්කාරෝ. **ඒවං වුත්තේනාති** ඒවං "සේතාය සුද"න්තිආදිනා පකාරේන සංයුත්තමහාවග්ගේ (සං· නි· ෫.෪) වුත්තේන. **නාතිමහා** යුද්ධමණ්ඩලේ සඤ්චාරසුඛත්ථං. යෝධෝ සාරථීති **ද්වින්නං,** පහරණදායකේන සද්ධිං **තිණ්ණං වා.**

නගරං පදක්ඛිණං කරෝති නගරසෝභනත්ථං. ඉදං කිර තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ජාණුස්සෝණිට්ඨානන්තරං ජාතිසිද්ධං පරම්පරාගතං චාරිත්තං. තේනාහ **"ඉතෝ ඒත්තකේහි දිවසේහී"**තිආදි. චාරිත්තවසේන නගරවාසිනෝපි තථා තථා පටිපජ්ජන්ති. පුණ්ණවාදිමඞ්ගලකථනේ නියුත්තා **මාඞ්ගලිකා.** සුවත්ථිපත්තනාය **සෝවත්ථිකා. ආදි**-සද්දේන වන්දීආදීනං සඞ්ගහෝ. **යසසිරිසම්පත්තියාති** යසසම්පත්තියා සිරිසම්පත්තියා ච, පරිවාරසම්පත්තියා චේව විභවසෝභාසම්පත්තියා චාති අත්ථෝ.

නගරාභිමුඛෝ පායාසි අත්තනෝ භික්ඛාචාරවේලාය. **පණ්ඩිතෝ මඤ්ඤේති** ඒත්ථ **මඤ්ඤේති** ඉදං "මඤ්ඤතී"ති ඉමිනා සමානත්ථං නිපාතපදං. තස්ස ඉති-සද්දං ආනේත්වා අත්ථං දස්සේන්තෝ **"පණ්ඩිතෝති මඤ්ඤතී"**ති ආහ. අනුමතිපුච්ඡාවසේන චේතං වුත්තං. තේනේවාහ **"උදාහු නෝ"**ති. "තං කිං මඤ්ඤති භවං වච්ඡායනෝ සමණස්ස ගෝතමස්ස පඤ්ඤාවේය්‍යත්තියා"න්ති හි වුත්තමේවත්ථං පුන ගණ්හන්තෝ **"පණ්ඩිතෝ මඤ්ඤේ"**ති ආහ. තස්මා වුත්තං **"භවං වච්ඡායනෝ, සමණං ගෝතමං පණ්ඩිතෝති මඤ්ඤති, උදාහු නෝ"**ති, යථා තේ ඛමේය්‍ය, තථා නං කථේහීති අධිප්පායෝ.

අහං කෝ නාම, මම අවිසයෝ ඒසෝති දස්සේති. **කෝ චාති** හේතුනිස්සක්කේ පච්චත්තවචනන්ති ආහ **"කුතෝ චා"**ති. තථා චාහ **"කේන කාරණේන ජානිස්සාමී"**ති, යේන කාරණේන සමණස්ස ගෝතමස්ස පඤ්ඤාවේය්‍යත්තියං ජානේය්‍යං, තං කාරණං මයි නත්ථීති අධිප්පායෝ. **බුද්ධෝයේව භවේය්‍ය,** අබුද්ධස්ස සබ්බථා බුද්ධඤාණානුභාවං ජානිතුං න සක්කාති. වුත්තඤ්හේතං - "අප්පමත්තකං ඛෝ පනේතං, භික්ඛවේ, ඕරමත්තකං සීලමත්තකං, යේන පුථුජ්ජනෝ තථාගතස්ස වණ්ණං වදමානෝ වදේය්‍ය (දී· නි· ෧.෬), අත්ථි, භික්ඛවේ, අඤ්ඤේව ධම්මා ගම්භීරා දුද්දසා දුරනුබෝධා ...පේ... යේහි තථාගතස්ස යථාභුච්චං වණ්ණං සම්මා වදමානෝ වදේය්‍යා"ති (දී· නි· ෧.෨෨) ච. **ඒත්ථාති** "සෝපි නූනස්ස තාදිසෝවා"ති ඒතස්මිං පදේ. **පසත්ථ පසත්ථෝති** පසත්ථේහි අත්තනෝ ගුණේහේව සෝ පසත්ථෝ, න තස්ස කිත්තිනා, පසංසාසභාවේනේව පාසංසෝති අත්ථෝ. තේනාහ **"සබ්බගුණාන"**න්තිආදි. **මණිරතනන්ති** චක්කවත්තිනෝ මණිරතනං. සදේවකේ ලෝකේ පාසංසානම්පි පාසංසෝති දස්සේතුං **"පසත්ථේහි වා"**ති දුතියවිකප්පෝ ගහිතෝ.

අරණීයතෝ අත්ථෝ, සෝ ඒව වසතීති වසෝති **අත්ථවසෝ,** තස්ස තස්ස පයෝගස්ස ආනිසංසභූතං ඵලන්ති ආහ **"අත්ථවසන්ති අත්ථානිසංස"**න්ති. අත්ථෝ වා වුත්තලක්ඛණෝ වසෝ ඒතස්සාති **අත්ථවසෝ,** කාරණං. **නාගවනවාසිකෝති** හත්ථිනාගානං විචරණවනේ තේසං ගහණත්ථං වසනකෝ. **අනුග්ගහිතසිප්පෝති** අසික්ඛිතහත්ථිසිප්පෝ ආයතවිත්ථතස්ස පදමත්තස්ස දස්සනේන "මහා වත, භෝ නාගෝ"ති නිට්ඨාගමනතෝ. **පරතෝ පන** භගවතා වුත්තට්ඨානේ. **උග්ගහිතසිප්පෝ පුරිසෝ නාගවනිකෝති ආගතෝ** ආයතවිත්ථතස්ස පදස්ස උච්චස්ස ච නිසේවිතස්ස බ්‍යභිචාරභාවං ඤත්වා

ತತ್ತಕೇನ ನಿಟ್ಠಂ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಮಹಾಹತ್ಥಿಂ ದಿಸ್ವಾವ ನಿಟ್ಠಾಗಮನತೋ। ಞಾಣಂ ಪಜ್ಜತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಞಾಣಪದಾನಿ,** ಖತ್ತಿಯಪಣ್ಡಿತಾದೀನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ವಿನೀತತ್ತಾ ವಿನಯೇಹಿ ಅಧಿಗತಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ತಥಾಗತಗನ್ಧಹತ್ಥಿನೋ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಚತ್ತಾರೀ**ತಿ ಪನ ವಿನೇಯ್ಯಾನಂ ಇಧ ಖತ್ತಿಯಪಣ್ಡಿತಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಂಯೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ।

೨೮೯. ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ನಿಪುಣತಾ ಪಣ್ಡಿತಸಮಞ್ಞಾ ನಿಪುಣತ್ಥಸ್ಸ ದಸ್ಸನಸಮತ್ಥತಾವಸೇನೇವಾತಿ ಆಹ “**ಸುಖುಮಅತ್ಥನ್ತರಪಟಿವಿಜ್ಝನಸಮತ್ಥೇ**”ತಿ। **ಕತ**-ಸದ್ದೋ ಇಧ ನಿಪ್ಫನ್ನಪರಿಯಾಯೋ। ಪರೇ ಪವದನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನಾತಿ **ಪರಪ್ಪವಾದೋ,** ಪರಸಮಯೋ। ಪರೇಹಿ ಪವದನಂ **ಪರಪ್ಪವಾದೋ,** ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಕಥಾಯ ಪರವಾದಮದ್ದನಂ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ವಿಞ್ಞಾತಪರಪ್ಪವಾದೇ ಚೇವ ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕತವಾದಪರಿಚಯೇ ಚಾ**”ತಿ, ಪರಸಮಯೇಸು ಪರವಾದಮದ್ದನೇಸು ಚ ನಿಪ್ಫನ್ನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಾಲವೇಧಿರೂಪೇ**ತಿ ವಾಲವೇಧಿಪತಿರೂಪೇ। ತೇನಾಹ “**ವಾಲವೇಧಿಧನುಗ್ಗಹಸದಿಸೇ**”ತಿ। **ವಾಲ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ವಾಲಸ್ಸ ಅಂಸುಸಙ್ಖಾತಂ ವಾಲಂ। **ಭಿನ್ದನ್ತಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಘಟಾದಿಂ ಸವಿಗ್ಗಹಂ ಮುಗ್ಗರಾದಿನಾ ಭಿನ್ದನ್ತಾ ವಿಯ, ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಏಕಂಸತೋ ಭಿನ್ದನ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। “ಅತ್ಥಂ ಗುಯ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಸಙ್ಖತಂ ಪದಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ದುಪದಮ್ಪೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ವದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಾದೋ,** ದೋಸೋ। ಪುಚ್ಛೇಯತೀತಿ **ಪಞ್ಹೋ,** ಅತ್ಥೋ। ಪುಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಞ್ಹೋ,** ಸದ್ದೋ। ತದುಭಯಂ ಏಕತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹ “**ಏವರೂಪೇ ಪಞ್ಹೇ**”ತಿಆದಿ। “**ಏವಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಏವಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**”ತಿ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನಂ ಸಿಖಾವಗಮನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಉತ್ತಮೋ, ಪರಮೋ ಲಾಭೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ವಾದವಿಧಮನಭಯೇನಪಿ ಪರೇ ಭಗವನ್ತಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ನ ವಿಸಹನ್ತೀತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಾದವಿಧಮನೇನ ವಿನಾಪಿ ನ ವಿಸಹನ್ತಿ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪಿಚಾ**”ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಸೀದತಿ** ಪರೇ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಮ್ಪಿ ವಿಸ್ಸತ್ಥಂ ನಿಯ್ಯಾದೇತುಕಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ ಓಧಿಸಕಮೇತ್ತಾಫರಣಸದಿಸತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾಯನಸ್ಸ। **ದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬತಾಯ ಸಮ್ಪನ್ನಾ ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಭಾವತೋ, ಅತಿವಿಯ ದಸ್ಸನೀಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸರಣಗಮನವಸೇನ ಸಾವಕಾತಿ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನೇನ ಸಾವಕಾ, ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನೇನ ಪನ ಸಾವಕತ್ತಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ತಞ್ಚ ಪಬ್ಬಜಿತವಸೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ಇಧ ಗಹಟ್ಠವಸೇನ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಸರಣಗಮನೇನ ಸಾವಕತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇ ಹಿ ಪರಲೋಕವಜ್ಜಭಯದಸ್ಸಾವಿನೋ ಕುಲಪುತ್ತಾ, ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾಪಿ ತಾದಿಸಾ ಭವನ್ತಿ। **ಥೋಕೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ “ಮನಂ ಅನಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಪದಸ್ಸತ್ಥಂ ವದತಿ।

೨೯೦. ಉದಾಹರೀಯತಿ ಉಬ್ಬೇಗಪೀತಿವಸೇನಾತಿ, ತಥಾ ವಾ ಉದಾಹರಣಂ **ಉದಾನಂ**। ತೇನಾಹ “**ಉದಾಹಾರಂ ಉದಾಹರೀ**”ತಿ। **ಅಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಪುಬ್ಬಕಸ್ಸ ಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಸೋ**ತಿ ಹತ್ಥಿಪದೋಪಮೋ ಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಭಾವೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಧಮ್ಮೋ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೇನ ವುತ್ತಕಥಾಮಗ್ಗಮತ್ತೇನ। ಕಾಮಂ ತೇನ ವುತ್ತಕಥಾಮಗ್ಗೇನಪಿ ಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಭಾವೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಧಮ್ಮೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋವ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಪವೇದಿತತ್ತಾ, ಸೋ ಚ ಖೋ ಸಙ್ಖೇಪತೋ, ನ ವಿತ್ಥಾರತೋತಿ ಆಹ “**ನ ಏತ್ತಾವತಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪರಿಪೂರೋ ಹೋತೀ**”ತಿ। ಯದಿ ಯಥಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಹತ್ಥಿಪದೋಪಮೋ ಪರಿಪೂರೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ದೇಸನಾ ಆರದ್ಧಾ, **ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಕುಸಲೋತಿ ನ ವುತ್ತೋ**ತಿ ಚೋದನಾ।

೨೯೧. **ಆಯಾಮತೋಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉಬ್ಬೇಧೇನಪಿ ರಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನೀಚಕಾಯಾ ಹಿ ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಉಚ್ಚಾ**ತಿ ಉಚ್ಚಕಾ। ನಿಸೇವನಂ, ನಿಸೇವತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ **ನಿಸೇವಿತಂ**। ನಿಸೇವನಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಣ್ಡುಯಿತವಿನೋದನತ್ಥಂ ಘಂಸನಂ। ತೇನಾಹ “**ಖನ್ಧಪ್ಪದೇಸೇ ಘಂಸಿತಟ್ಠಾನ**”ನ್ತಿ। **ಉಚ್ಚಾ**ತಿ ಅನೀಚಾ, ಉಬ್ಬೇಧವನ್ತಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಳಾರಿಕಾ**ತಿ ವಿರಳದನ್ತಾ, ವಿಸಙ್ಗತದನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ದನ್ತಾನ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಕಳಾರತಾಯಾ**ತಿ ವಿರಳತಾಯ। **ಆರಞ್ಜಿತಾನೀ**ತಿ ರಞ್ಜಿತಾನಿ, ವಿಲಿಖಿತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಣೇರುತಾಯಾತಿ ಕುಟುಮಲಸಣ್ಠಾನತಾಯ। **ಅಯಂ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಸಂಸಯಿತನಿಚ್ಛಯತ್ಥೋ ಯಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಅಯಂ ವಾ ಇಮೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಬ್ಬಬಾಲೋ ಸಬ್ಬಮೂಳ್ಹೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧)।

ನಾಗವನಂ ವಿಯಾತಿ ಮಹಾಹತ್ಥಿನೋ ವಾಮನಿಕಾದೀನಞ್ಚ ಪದದಸ್ಸನಟ್ಠಾನಭೂತಂ ನಾಗವನಂ ವಿಯ। **ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ** ತಥಾಗತಸ್ಸ ಬಾಹಿರಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದೀನಞ್ಚ ಪದದಸ್ಸನಭಾವತೋ। **ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಚ "ತಂ ಸುಣಾಹೀ"ತಿ ಪದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಕುಸಲೋ ನಾಗವನಿಕೋ ವಿಯ ಯೋಗಾವಚರೋ** ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ ಪಮಾಣಗ್ಗಹಣತೋ। **ಮತ್ಥಕೇ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಠತ್ವಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಠಾನೇ**ತಿ "ಏವಮೇವ ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪಮೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಞ್ಞಾಸನಟ್ಠಾನೇಪಿ।

ಸ್ವಾಯನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೯೦) ಇಧ-ಸದ್ದಮತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಯಥಾವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಂ ಇಧ-ಸದ್ದಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಕತ್ಥಚಿ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮೇವಾ"ತಿ। **ಲೋಕಂ ಉಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತಿ** ಲೋಕ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇ ಪನ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನಮತ್ತೇನ ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಓಕಾಸನ್ತಿ** ಕಞ್ಚಿ ಪದೇಸಂ ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಪದಪೂರಣಮತ್ತಮೇವ** ಓಕಾಸಾಪದಿಸನಸ್ಸಪಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ।

ತಥಾಗತ-ಸದ್ದಾದೀನಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೋ **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಟ್ಠಕಥಾ**(ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೨) **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು** ವುತ್ತೋ ಏವ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸತ್ತನಿಕಾಯನ್ತೋಗಧತಾಯ **"ಇಧ ಪನ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥಾಯಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ, ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಓಕಾಸೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸತ್ತಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ**ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಏವ ಲೋಕಧಾತುಯಾ। "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೮; ನೇತ್ತಿ॰ ೫೭; ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೧.೧) ಏತ್ಥ ಜಾತಿಖೇತ್ತಭೂತಾ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು "ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಇಧ ಪನ ಇಮಂಯೇವ ಲೋಕಧಾತುಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಿಸ್ಸೋ ಹಿ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರುಳ್ಹೇ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ವಿಸಯಖೇತ್ತಂ ಆಣಾಖೇತ್ತಂ ಜಾತಿಖೇತ್ತನ್ತಿ ತಿವಿಧೇ ಖೇತ್ತೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಸುತ್ತಂ ನತ್ಥಿ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಪನ ಅತ್ಥಿ। ಕಥಂ? "ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ೨.೩೪೧; ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫; ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೫.೧೧), ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ೨.೩೪೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫; ಮಹಾವ॰ ೧೧) ಏವಮಾದೀನಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಠತ್ವಾ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾ - "ಕಿಂ ಪನಾವುಸೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಅತ್ಥೇತರಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ ಭಗವತಾ ಸಮಸಮೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಯನ್ತಿ ಏವಂ ಪುಟ್ಠಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ನೋತಿ ವದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ"ತಿ ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಇಮಂ ಲೋಕಧಾತುಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಸುಜಾತಾಯಾತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಪಠಮೋ ವಿಕಪ್ಪೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಆಸನ್ನತರಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಆಸನ್ನತರಾಯ ಹಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ **"ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ, ಪಗೇವ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮತ್ಥಕೇ ಠಿತೋ। ದುತಿಯೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾವಹಪಬ್ಬಜ್ಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆಸನ್ನಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ, ತತಿಯೋ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ। ನ ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಾನಂ ತುಸಿತಭವೂಪಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಮಾರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ ಪಭುತಿ ಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ **"ಬುದ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ, ಯಥಾ ಪನ "ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಪಬ್ಬತಾ, ಸನ್ದನ್ತಿ ನದಿಯೋ"ತಿ ತಿಟ್ಠನಸನ್ದನಕಿರಿಯಾನಂ

ಅವಿಚ್ಛೇದಮುಪಾದಾಯ ವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ, ಏವಂ ಉಪ್ಪಾದತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಚ್ಛೇದಮುಪಾದಾಯ ಚತೂಸು ವಿಕಪ್ಪೇಸು **"ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಪಠಮಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಿತಾವಿಸೇಸಂ।

ಸೋ ಭಗವಾತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೩.೬೪) ಯೋ "ತಥಾಗತೋ ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಿತ್ತಿತಗುಣೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। **ಇಮಂ ಲೋಕ**ನ್ತಿ ನಯಿದಂ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾಮತ್ತಂ ಲೋಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅನವಸೇಸಂ ಪರಿಯಾದಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದೇವಕ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನಿದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। **ಪಜಾತತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಇತರೇಸಂ ಪದನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಸದೇವಕ**ನ್ತಿ ಚ ಅವಯವೇನ ವಿಗ್ಗಹೋ ಸಮುದಾಯೋ ಸಮಾಸತ್ಥೋ। **ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸೋ ಜಾತೋ ತನ್ನಿವಾಸೀ ಚ। **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪಚ್ಚಾಮಿತ್ತಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಅಸಮಿತಾಬಾಹಿತಪಾಪಾನಞ್ಚ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿವಚನೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಕಾಮಂ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದಿವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತವಿಸಯೋ ಲೋಕ-ಸದ್ದೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ತುಲ್ಯಯೋಗವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ, "ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಅತುಲ್ಯಯೋಗೇಪಿ ಅಯಂ ಸಮಾಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರದಸ್ಸನತೋ ಪಜಾಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣ"**ನ್ತಿ।

ಅರೂಪಿನೋ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರೇನ ವಿಹರನ್ತಾ "ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ **ದೇವಾ**"ತಿ ಇಮಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಲಭನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸದೇವಕಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಾವಚರದೇವಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ"**ತಿ। ತೇನೇವಾಹ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತ"ನ್ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೭)। **ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ** ತಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಂ ಮಾರಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನತೋ। **ರೂಪೀ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ** ಅರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಚತುಪರಿಸವಸೇನಾ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಾದಿಚತುಪರಿಸವಸೇನ। ಇತರಾ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಸಮಾರಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ। **ಅವಸೇಸಸಬ್ಬಸತ್ತಲೋಕೋ** ನಾಗಗರುಳಾದಿಭೇದೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಅಭಾಗಸೋವ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ**ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗಭಿವಿಜಾನನೇನ। ಪಞ್ಚಸು ಹಿ ಗತೀಸು ದೇವಲೋಕೋವ ಸೇಟ್ಠೋ। ತತ್ಥಾಪಿ ಅರೂಪಿನೋ "ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಕಿಲೇಸದುಕ್ಖತಾಯ, ಸನ್ತಪಣೀತಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಅತಿವಿಯ ದೀಘಾಯುಕತಾಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ಅತಿವಿಯ ಇತರೇಹಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾನುಭಾವೋ**ತಿಆದಿಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಯಂ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಸೇನ ವದತಿ। "ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದತೋ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಂ ನವಲೋಕುತ್ತರಂ। **ಭಾವಾನುಕ್ಕಮೋ** ಭಾವವಸೇನ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮೋ। **ತೀಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ದೇವಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಹಿತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ। **ತೀಸು ಪದೇಸೂ**ತಿ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದೀಸು ತೀಸು ಪದೇಸು। **ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಸದೇವಕತ್ತಾದಿನಾ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ। ತೇಧಾತುಕಮೇವ ಪರಿಯಾದಿನ್ನನ್ತಿ ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹೂತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನ ಞತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅನುಮಾನಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ**ತಿ ಅನುಮಾನಉಪಮಾನಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಆದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಾಚಾರತಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ। **ಅನುತ್ತರಂ ವಿವೇಕಸುಖ**ನ್ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ। ತೇನ ವೀತಿಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಕದಾಚಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಹಿತ್ವಾಪೀ"**ತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಮಿಂ

ಖಣೇ ಪರಿಸಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ವಾ ದೇತಿ, ಯಥಾಸುತಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ತಂ ಖಣಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಞ್ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ।

ದೇಸಕಾಯತ್ತೇನ ಆಣಾದಿವಿಧಿನಾ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ **ದೇಸನಾತಿ** ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ದೇಸನಾಯ ತಾವ ಚತುಪ್ಪದಿಕಾಯಪಿ ಗಾಥಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಗತೇನ ಯಥಾಪರಾಧಾದಿಸಾಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುಸಾಸನಂ ತದಙ್ಗವಿನಯಾದಿವಸೇನ ವಿನಯನಂ **ಸಾಸನನ್ತಿ** ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕುಸಲಾನನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಕುಸಲಾನಂ, **ಕುಸಲಾನನ್ತಿ** ವಾ ಅನವಜ್ಜಾನಂ। ತೇನ ಫಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ಆದಿಭಾವೋ** ಸೀಲದಿಟ್ಠೀನಂ ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಕಥಾವಧಿಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಗಾಥಾವಸೇನ ಸುತ್ತವಸೇನ ಚ ವವತ್ಥಿತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ, ಯೋ ಇಧೇವ "ದೇಸನಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥೋ ವಿಸೇಸೇನ ಸೀಲಾದಿ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ** ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಂ ಸೀಲಂ ಗಹಿತಂ। ತಥಾ ಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ತದುಭಯೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಸೀಲಾದಿದಸ್ಸನೇನ। ಅತ್ಥವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಕಥಿಕಸಣ್ಠಿತೀತಿ** ಕಥಿಕಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ ಕಥನವಸೇನ ಸಮವಟ್ಠಾನಂ।

ನ ಸೋ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತಿ ನಿಯ್ಯಾನತ್ಥವಿರಹತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। **ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಯುತ್ತಾ ವಾತಿ** ಸಿಥಿಲಾದಿಭೇದೇಸು ಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಏಕಪ್ಪಕಾರೇನೇವ, ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಯುತ್ತಾ ವಾ ದಮಿಳಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿರೋಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬತಾಯ **ಸಬ್ಬನಿರೋಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಕಿರಾತಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಯುತ್ತತಾಯ **ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಯವನಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಸಾನುಸಾರತಾಯ **ಸಬ್ಬನಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಪಾರಸಿಕಾದಿಮಿಲಕ್ಖಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಾಪೇಸಾ ಏಕದೇಸಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಅಬ್ಯಞ್ಜನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾತಿ** ಅಪಲಿಚ್ಛೇತ್ವಾ ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ, ಅಹಾಪೇತ್ವಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ।

ಭಗವಾ ಯಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ ಏಕಗಾಥಮ್ಪಿ ಏಕವಾಕ್ಯಮ್ಪಿ ದೇಸೇತಿ, ತಮತ್ಥಂ ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ ಆಹ **"ಏಕದೇಸನಾಪಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ನತ್ಥೀ"**ತಿ। **ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೇನಾತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖತೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಚ ಉದ್ಧರಣಸಭಾವಾವಟ್ಠಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಂ ಇಧ "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಿ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ...ಪೇ॰... ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"**ತಿ ಆಹ।

ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಮಾನಸ್ಸೇವ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಮಾನ ಜಾತಿಕಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ನಿಹತಮಾನತ್ತಾ"**ತಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾತಿ** ಬಹುಲಭಾವತೋ। ಭೋಗಾರೋಗ್ಯಾದಿವತ್ಥುಕಾ ಮದಾ ಸುಪ್ಪಹೇಯ್ಯಾ ಹೋನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅನವಟ್ಠಾನತೋ' ನ ತಥಾ ಕುಲವಿಜ್ಜಾಮದಾತಿ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೀನಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಮ್ಪಿ ಜಾತಿವಿಜ್ಜಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಜಪ್ಪನಂ ದುಪ್ಪಜಹನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ...ಪೇ॰... ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೀ"**ತಿ । **ವಿಜಾತಿತಾಯಾತಿ** ನಿಹೀನಜಾತಿತಾಯ। **ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ** ಸುವಿಸುದ್ಧಿಂ ಕತ್ವಾ, ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಸೀಲವಸೇನ ಹಿ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। **ಪತಿಟ್ಠಾತುನ್ತಿ** ವಾ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸುಜಾತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ದುಜ್ಜಾತಾ।

ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಪಹಾನದೀಪನತೋ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸುದ್ಧಂ। **ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತೀತಿ** ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾವಸೇನ ಸದ್ದಹತಿ। ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾನಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಗಹಣಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸದ್ಧಾಸಿದ್ಧಿ ಧಮ್ಮಪಮಾಣಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನಭಾವತೋ। **ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ ವಸನ್ತೀತಿ** ಕಾಮಂ "ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ

ಘರಸಾಮಿಕಘರಸಾಮಿನಿವಸೇನ ದ್ವಿನ್ನಂಯೇವ ಗಹಣಂ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅನೇಕಾ ಪಜಾಪತಿಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ? ಏಕಾಯಪಿ ತಾಯ ವಾಸೋ ಸಮ್ಬಾಧೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ದ್ವೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ರಾಗಾದಿನಾ **ಸಕಿಞ್ಚನಟ್ಠೇನ, ಖೇತ್ತವತ್ಥುಆದಿನಾ ಸಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ।** ರಾಗರಜಾದೀನಂ ಆಗಮನಪಥತಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನತಾ ಏವಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ವಣ್ಣನಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। **ಅಲಗ್ಗನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಸಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಅಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವೇನ। ಏವಂ ಅಕುಸಲಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತೀನಂ ಠಾನಭಾವೇನ ಘರಾವಾಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಂ ಸಮ್ಬಾಧಬ್ಭೋಕಾಸತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ ಅಟ್ಠಾನಠಾನಭಾವೇನ ತೇಸಂ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾತಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। **ಏಕಮ್ಪಿ ದಿವಸ**ನ್ತಿ ಏಕದಿವಸಮತ್ತಮ್ಪಿ। **ಅಖಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ದುಕ್ಕಟಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅನಾಪಜ್ಜನೇನ ಅಖಣ್ಡಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಕಿಲೇಸಮಲೇನ ಅಮಲೀನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿವಸೇನ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ। **ಪರಿದಹಿತ್ವಾ**ತಿ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಚೇವ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಚ। ಅಗಾರವಾಸೋ ಅಗಾರಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಸ್ಸ ವಡ್ಢಿಆವಹಂ **ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತಂ। ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಭೋಗರಾಸಿ ಭೋಗಸಮುದಾಯೋ। **ಆಬನ್ಧನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ "ಪುತ್ತೋ ನತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪೇಮವಸೇನ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಸಮ್ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ। "ಅಮ್ಹಾಕಮೇತೇ"ತಿ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಞಾತೀ।** ಪಿತಾಮಹಪಿತುಪುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ **ಪರಿವಟ್ಟೋ।**

೧೯೧. ಸಾಮಞ್ಞವಾಚೀಪಿ **ಸಿಕ್ಖಾ**-ಸದ್ದೋ ಸಾಜೀವ-ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚ ವಿಸೇಸನಿವಿಟ್ಠೋವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಧಿಸೀಲಸಙ್ಖಾತಾ ಸಿಕ್ಖಾ"**ತಿ। ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಸಿಕ್ಖಾ।** ಸಹ ಆಜೀವನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಾಜೀವೋ। ಸಿಕ್ಖನಭಾವೇನಾ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಾಜೀವೇ ಚ ಸಿಕ್ಖನಭಾವೇನ। **ಸಿಕ್ಖಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ**ತಿ ಸೀಲಸಂವರಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ। **ಸಾಜೀವಞ್ಚ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ**ತಿ - "ನಾಮಕಾಯೋ ಪದಕಾಯೋ ನಿರುತ್ತಿಕಾಯೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಕಾಯೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೯) ವುತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಮೇವ ಚ ದ್ವಯಂ "ಸಿಕ್ಖನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಾಜೀವಾನತಿಕ್ಕಮೋ ಸಿಕ್ಖಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ। ತತೋ ಹಿ ಯಾವ ಮಗ್ಗಾ ಸಿಕ್ಖಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತೀತಿ।

ಪಜಹಿತ್ವಾತಿ ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ। **ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ...ಪೇ॰... ವಿರತೋವಾ**ತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿರತಿಯಾ ಚ ಸಮಾನಕಾಲತಂ ದಸ್ಸೇತಿ । ಯದಿ ಏವಂ "ಪಹಾಯಾ"ತಿ ಕಥಂ ಪುರಿಮಕಾಲನಿದ್ದೇಸೋತಿ? ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಉಪಾದಾಯ। ಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ ಸಹಜಾತಾನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಭಾವೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಗಹಣಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಾದೀಸು ಪಹಾನಕಿರಿಯಾಯ ಪುರಿಮಕಾಲವೋಹಾರೋ, ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾಸು ಚ ವಿರತೀಸು ವಿರಮಣಕಿರಿಯಾಯ ಅಪರಕಾಲವೋಹಾರೋ ಚ ಹೋತೀತಿ "ಪಹಾಯ ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ವಾ ಸಮಾದಾನಕಾಲವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಾ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುಸಮಾಯೋಗವಸೇನ **ಪಟಿವಿರತೋ**ತಿ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ವಾ -

"ನಿಹನ್ತ್ವಾನ ತಮೋಖನ್ಧಂ, ಉದಿತೋಯಂ ದಿವಾಕರೋ।
ವಣ್ಣಪಭಾಯ ಭಾಸೇತಿ, ಓಭಾಸೇತ್ವಾ ಸಮುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಚ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೫೭೮) -

ಏವಮಾದೀಸು ವಿಯ ಸಮಾನಕಾಲವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಪಾಣೋ ಅತಿಪಾತೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ,** ಪಾಣಘಾತಹೇತುಭೂತೋ ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪದೋಸಮೋಹವಿಹಿಂಸಾದಿಕೋ ಚೇತನಾಪಧಾನೋ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೋ, ತಂ ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪಹಾಯ। **ತತೋ...ಪೇ॰... ವಿರತೋವ ಹೋತೀ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಾದಿನ್ನವಿರತಿಕಾಪಿ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಲಾಭಜೀವಿಕಾದಿಹೇತು ಸಮಾದಾನಂ

ಭಿನ್ದನ್ತೇವ, ನ ಏವಮಯಂ। ಅಯಂ ಪನ ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಓರತೋ ವಿರತೋತಿ। **ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದಣ್ಡನಂ ದಣ್ಡನಿಪಾತನಂ **ದಣ್ಡೋ**। ಮುಗ್ಗರಾದಿಪಹರಣವಿಸೇಸೋಪಿ ಇಧ ಪಹರಣವಿಸೇಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನಾಹ **"ಠಪೇತ್ವಾ ದಣ್ಡಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅವಸೇಸಂ ಉಪಕರಣ"**ನ್ತಿ। ದಣ್ಡನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪರವಿಹೇಠನಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜಿತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ದಣ್ಡಸತ್ಥಾನಂ ನಿಕ್ಖೇಪವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರೂಪಘಾತತ್ಥಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಿಹಿಂಸನಭಾವತೋ**ತಿ ವಿಬಾಧನಭಾವತೋ। **ಲಜ್ಜೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಲಜ್ಜಾಯ ಓತ್ತಪ್ಪಮ್ಪಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಪಾಪುತ್ತಾಸರಹಿತಂ, ಪಾಪಭಯಂ ವಾ ಅಲಜ್ಜನಂ ಅತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಧಮ್ಮಗರುತಾಯ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ತಾಧೀನತ್ತಾ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿಭೂತಾ ಲಜ್ಜಾಕಿಚ್ಚಕಾರೀ, ತಸ್ಸ ಲೋಕಾಧಿಪತಿಭೂತಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಕಿಚ್ಚಕರನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ "ಲಜ್ಜೀ"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ದಯಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಂ ಆಪನ್ನೋ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು **ದಯಾ**-ಸದ್ದೋ "ಅದಯಾಪನ್ನೋ"ತಿಆದೀಸು ಕರುಣಾಯ ವತ್ತತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಯಂ ಪನ ದಯಾ-ಸದ್ದೋ ಅನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಮೇತ್ತಾಯ ಚ ಕರುಣಾಯ ಚ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇಧ ಮೇತ್ತಾಯ ಪವತ್ತಮಾನೋ ವುತ್ತೋ। ಮಿಜ್ಜತಿ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಮೇತ್ತಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇತ್ತಂ, ಮೇತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಾ,** ಮೇತ್ತಾಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ।

ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀತಿ ಏತೇನ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಸತ್ತವಸೇನ ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಾಣಭೂತೇ**ತಿ ಪಾಣಜಾತೇ। **ಅನುಕಮ್ಪಕೋ**ತಿ ಕರುಣಾಯನಕೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೇತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತಾಯ ಏವ ದಯಾಪನ್ನತಾಯಾ"**ತಿ। ಏವಂ ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇಹಿ ಲಜ್ಜಾಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಸದ್ಧಿಂ ಪಿಟ್ಠಿವಟ್ಟಕಧಮ್ಮೇಹೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥಾಹ - ಕಸ್ಮಾ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯಾ"ತಿ ಏಕವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ನನು ನಿರವಸೇಸಾನಂ ಪಾಣಾನಂ ಅತಿಪಾತತೋ ವಿರತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ? ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ ವಿಹರತೀ"ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಸಬ್ಬೇ ಪಾಣಭೂತೇ ಹಿತೇನ ಅನುಕಮ್ಪಕೋ"ತಿ ಪುಥುವಚನನಿದ್ದೇಸೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಪಾಣಭಾವಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಪನೇತ್ಥ ಪಾಳಿಯಂ ಆದಿತೋ ಏಕವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ, ಸಬ್ಬಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಪುಥುತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನಮೇವಾತಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಬಹುವಚನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಂವರಸಮಾದಾನಂ, ತಬ್ಬಿಸೇಸತೋ ಸಂವರಭೇದೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಯಂ ವಚನಭೇದೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತಭಾವಂ ಹರತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಇರಿಯತಿ ಪಾಲೇತೀ"**ತಿ।

ನ ಕೇವಲಂ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗವಸೇನ ಆದಾನಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಆಕಙ್ಖಪಿಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚತ್ತವತ್ಥುವಿಸಯಾವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಿತ್ತೇನಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಥೇನೇತಿ ಥೇಯ್ಯಂ ಕರೋತೀತಿ **ಥೇನೋ, ಚೋರೋ**। **ಸುಚಿಭೂತೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸುಚಿಭಾವೋ ಅಧಿಕಾರತೋ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಚ ಥೇಯ್ಯಸಂಕಿಲೇಸವಿರಮಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಥೇನತ್ತಾಯೇವ ಸುಚಿಭೂತೇನಾ"**ತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಲಜ್ಜೀ ದಯಾಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿ ನ ವುತ್ತಂ, ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ವಾ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಲಜ್ಜಾದಯೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಏವಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಪಹಾನಸ್ಸಪೀತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾಪಿ ಪಾಳಿ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ಅಥ ವಾ **ಸುಚಿಭೂತೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ಅಹಿರಿಕಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ "ಲಜ್ಜೀ"ತಿಆದಿ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಸೇಟ್ಠಚರಿಯನ್ತಿ ಅಸೇಟ್ಠಾನಂ ಚರಿಯಂ, ಅಸೇಟ್ಠಂ ವಾ ಚರಿಯಂ। ಮಿಥುನಾನಂ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಸದಿಸಭೂತಾನಂ ಅಯನ್ತಿ **ಮಿಥುನೋ,** ಯಥಾವುತ್ತೋ ದುರಾಚಾರೋ। **ಆರಾಚಾರೀ ಮೇಥುನಾ**ತಿ ಏತೇನ - "ಇಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಏಕಚ್ಚೋ...ಪೇ॰... ನ ಹೇವ

ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನನ್ಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತಿ, ತಂ ನಿಕಾಮೇತಿ, ತೇನ ಚ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೦) ವುತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗಾಪಿ ಪಟಿವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಚ್ಚೇನ ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಪುರಿಮೇನ ವಚೀಸಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಿಮಂ ವಚೀಸಚ್ಚಂ **ಸನ್ದಹತಿ** ಅಸಚ್ಚೇನ ಅನನ್ತರಿಕತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಹಲಿದ್ದಿರಾಗೋ ವಿಯ ನ ಥಿರಕತೋ ಹೋತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಥಾಯ ಅನವಟ್ಠಿತಭಾವೇನ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗಸದಿಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಪಾಸಾಣಲೇಖಾ ವಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸದ್ಧಾ ಅಯತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸದ್ಧಾಯೋ, ಸದ್ಧಾಯೋ ಏವ **ಸದ್ಧಾಯಿಕೋ** ಯಥಾ "ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮), ಸದ್ಧಾಯ ವಾ ಅಯಿತಬ್ಬೋ **ಸದ್ಧಾಯಿಕೋ,** ಸದ್ಧೇಯ್ಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ**ವಿಸಂವಾದನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅನುಪ್ಪದಾತಾತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೯; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೧೯೮) ಅನುಬಲಪ್ಪದಾತಾ, ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ವಾ ಪದಾತಾ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಅನುವತ್ತನಂ ಪದಾನಞ್ಚಾತಿ? "ಸಹಿತಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸನ್ಧಾನಾನುಪ್ಪದಾತಾ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸ ಪದಾನಂ ಆಧಾನಂ, ರಕ್ಖಣಂ ವಾ ದಳ್ಹೀಕರಣಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ದ್ವೇ ಜನೇ ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಆರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆರಾಮೋ,** ರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆ-ಕಾರೇನ ವಿನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಗ್ಗರಾಮೋತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಅಯಮೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

ಏತ್ಥಾತಿ –

> "ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ, ಏಕಾರೋ ವತ್ತತೀ ರಥೋ।
> ಅನೀಘಂ ಪಸ್ಸ ಆಯನ್ತಂ, ಛಿನ್ನಸೋತಂ ಅಬನ್ಧನ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭; ಉದಾ॰ ೬೫; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೫;ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೯) –

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ಸೀಲಞ್ಹೇತ್ಥ "ನೇಲಙ್ಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ – ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ, "ನೇಲಙ್ಗನ್ತಿ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಸೀಲಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೯)। **ಸುಕುಮಾರಾತಿ** ಅಫರುಸತಾಯ ಮುದುಕಾ। **ಪುರಸ್ಸ ಏಸಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಪುರ-**ಸದ್ದೋ ತನ್ನಿವಾಸೀವಾಚಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೯) ವಿಯ। ತೇನೇವಾಹ **"ನಗರವಾಸೀನ"**ನ್ತಿ। ಮನಂ ಅಪ್ಪಾಯತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ಮನಾಪಾ।** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತವುದ್ಧಿಕರಾ"**ತಿ।

ಕಾಲವಾದೀತಿಆದಿ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। ಅತ್ಥಸಂಹಿತಾಪಿ ಹಿ ವಾಚಾ ಅಯುತ್ತಕಾಲಪಯೋಗೇನ ಅತ್ಥಾವಹಾ ನ ಸಿಯಾತಿ ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನವಾಚಂ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಂ ಪಜಹನ್ತೇನ ಅಕಾಲವಾದಿತಾ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ "ಕಾಲವಾದೀ"ತಿ। ಕಾಲೇ ವದನ್ತೇನಪಿ ಉಭಯಾನತ್ಥಸಾಧನತೋ ಅಭೂತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಭೂತವಾದೀ"**ತಿ। ಭೂತಞ್ಚ ವದನ್ತೇನ ಯಂ ಇಧಲೋಕ-ಪರಲೋಕ-ಹಿತಸಮ್ಪಾದಕಂ, ತದೇವ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ಥವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನಪಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಅವತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಧಮ್ಮವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಚ ಅತ್ಥೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ತಂದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವಿನಯವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಚನ್ನಞ್ಹಿ ಸಂವರವಿನಯಾನಂ, ಪಞ್ಚನ್ನಞ್ಚ ಪಹಾನವಿನಯಾನಂ ವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಹೇತುಭಾವತೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋವ ಅತ್ಥೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲೇ ಸತಿ ಸೋಭತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಚ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಿಧಾನವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತಂ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಕಾಲೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪುಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಹಿ ಓತಿಣ್ಣವಾಚಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಏಕಂಸಾದಿಬ್ಯಾಕರಣವಿಭಾಗಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಠಪನಾಹೇತುಉದಾಹರಣಂ ಸಂಸನ್ದನಾದಿಂ

ತಂತಂಕಾಲಾನುರೂಪಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಿಯಾ ಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪಾಯ ವಿಪುಲತರ-ಗಮ್ಭೀರೋದಾರ-ಪರಮತ್ಥ-ವಿತ್ಥಾರಸಙ್ಗಾಹಿಕಾಯ ಕಥಾಯ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಂ ಪರೇ ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ "ದೇಸನಾಕುಸಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೯೩. ಏವಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಮೂಲಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಸತಿಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಪಹಾನಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಾದಿಕೇ ಉತ್ತರದೇಸನಾಯಂ ವಿಭಾವೇತುಂ ತಂ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಆಚಾರಸೀಲಸ್ಸೇವ ವಿಭಜನವಸೇನ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ ತದತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಬೀಜಾನಂ ಗಾಮೋ ಸಮೂಹೋ **ಬೀಜಗಾಮೋ**। ಭೂತಾನಂ ಜಾತಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಲತಾದೀನಂ ಸಮೂಹೋ **ಭೂತಗಾಮೋ**। ನನು ಚ ರುಕ್ಖಾದಯೋ ಚಿತ್ತರಹಿತತಾಯ ನ ಜೀವಾ, ಚಿತ್ತರಹಿತತಾ ಚ ಪರಿಪ್ಫನ್ದಾಭಾವತೋ ಛಿನ್ನೇ ವಿರುಹನತೋ ವಿಸದಿಸಜಾತಿಕಭಾವತೋ ಚತುಯೋನಿಅಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ವುಡ್ಢಿ ಪನ ಪವಾಳಸಿಲಾಲವಣಾನಮ್ಪಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ನ ತೇಸಂ ಜೀವಭಾವೇ ಕಾರಣಂ, ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನೇಸಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಂ ಸುಪನಂ ವಿಯ ಚಿಞ್ಚಾದೀನಂ, ತಥಾ ದೋಹಳಾದಯೋ, ತತ್ಥ ಕಸ್ಮಾ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ ಪಟಿವಿರತಿ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ? ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪತೋ ತನ್ನಿವಾಸಿಸತ್ತಾನುರಕ್ಖಣತೋ ಚ। ತೇನೇವಾಹ - "ಜೀವಸಞ್ಞಿನೋ ಹಿ ಮೋಘಪುರಿಸ ಮನುಸ್ಸಾ ರುಕ್ಖಸ್ಮಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಾಚಿ॰ ೮೯)।

ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ **ಮೂಲಬೀಜಂ,** ಮೂಲಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಮೂಲಬೀಜಂ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಫಳುಬೀಜ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಬೀಜಂ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸದಿಸಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋ ವಿರುಹಣಸಮತ್ಥೇ ಸಾರಫಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ಬೀಜಸದ್ದೋ ತದತ್ಥಸಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಮೂಲಾದೀಸುಪಿ ಕೇಸುಚಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಮೂಲಾದಿತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಏಕೇನ ಬೀಜ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಬೀಜಬೀಜ**"ನ್ತಿ "ರೂಪರೂಪಂ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೪೯), ದುಕ್ಖದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨೭; ೫.೧೬೫; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧) ಚ ಯಥಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಬೀಜಗಾಮೋ ಏವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ - "ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ ಮೂಲಬೀಜಂ, ಮೂಲಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ ಮೂಲಬೀಜ"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮೇನ ಬೀಜಗಾಮೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ದುತಿಯೇನ ಭೂತಗಾಮೋ, ದುವಿಧೋಪೇಸ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ **ಮೂಲಬೀಜ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। **ನೀಲತಿಣರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಲ್ಲತಿಣಸ್ಸ ಚೇವ ಅಲ್ಲರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸ ಚ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಓಸಧಿಗಚ್ಛಲತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ।

ಏಕಂ ಭತ್ತಂ ಏಕಭತ್ತಂ, ತಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಏಕಭತ್ತಿಕೋ**। ಸೋ ಪನ ರತ್ತಿಭೋಜನೇನಪಿ ಸಿಯಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಆಹ "**ರತ್ತೂಪರತೋ**"ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಅಪರಣ್ಹಭೋಜೀಪಿ ಸಿಯಾ ಏಕಭತ್ತಿಕೋತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "**ವಿರತೋ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅರುಣುಗ್ಗಮನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಾ ಅಯಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅರಿಯಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋ ಭೋಜನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ನಾಮ, ತದಞ್ಞೋ ವಿಕಾಲೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ದುತಿಯಪದೇನ ರತ್ತಿಭೋಜನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ "**ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಯಾವ ಸೂರಿಯತ್ಥಙ್ಗಮನಾ ಭೋಜನಂ ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ ನಾಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೦, ೫೦, ೧೧೬, ೧೨೪) ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಅಚ್ಚನ್ತರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಚ್ಚಾದಿದಸ್ಸನಂ ನ ಅನುಲೋಮೇತೀತಿ ಆಹ "**ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮತ್ತಾ**"ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪಯೋಜಿಯಮಾನಂ, ಪರೇಹಿ ಪಯೋಜಾಪಿಯಮಾನಞ್ಚ ನಚ್ಚಂ ನಚ್ಚಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಏಕೇನೇವ **ನಚ್ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಗಹಿತಂ, ತಥಾ ಗೀತವಾದಿತ-ಸದ್ದೇನ ಚಾತಿ ಆಹ "**ನಚ್ಚನನಚ್ಚಾಪನಾದಿವಸೇನಾ**"ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗಾಯನಗಾಯಾಪನವಾದನವಾದಾಪನಾನಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ದಸ್ಸನೇನ ಚೇತ್ಥ ಸವನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ವಿರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ । ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯಸ್ಸ ಆಲೋಚನಸಭಾವತಾಯ ವಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸವನಕಿರಿಯಾಯಪಿ ದಸ್ಸನಸಙ್ಖೇಪಸಬ್ಭಾವತೋ "**ದಸ್ಸನಾ**"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜಾನಾತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತಾ"ತಿ।

ಅವಿಸೂಕಭೂತಸ್ಸ ಗೀತಸ್ಸ ಸವನಂ ಕದಾಚಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ **“ವಿಸೂಕಭೂತಾ ದಸ್ಸನಾ”**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯಂ **ಖುದ್ದಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಪಚ್ಛಿಮಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದವಣ್ಣನಾ) “ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಗೀತಂ ವಟ್ಟತಿ, ಗೀತೂಪಸಂಹಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ನ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ ಗನ್ಧಿತಂ ವಾ ಅಗನ್ಥಿತಂ ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪುಪ್ಫಂ। **ಗನ್ಧಜಾತ**ನ್ತಿ ಗನ್ಧಜಾತಿಕಂ। ತಸ್ಸಪಿ “ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ”ತಿ ವಚನತೋ ಪಿಸಿತಸ್ಸ ಅಪಿಸಿತಸ್ಸಪಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಲೇಪನಾದಿ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಉಚ್ಚಾತಿ ಉಚ್ಚ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಏಕಂ ಸದ್ದನ್ತರಂ। ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಯನಂ**। ಉಚ್ಚಾಸಯನಂ ಮಹಾಸಯನಞ್ಚ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪರಹಿತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **“ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ಥರಣ”**ನ್ತಿ। ಆಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಯನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಧಾರೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ತದಾಧಾರಾ ಕಿರಿಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಾ”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತದುಪಭೋಗಭೂತನಿಸಜ್ಜಾನಿಪಜ್ಜನೇಹಿ ವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಞ್ಚ ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಞ್ಚ **ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನ**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಏಕಸೇಸೇನ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾ “ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧; ಉದಾ॰ ೧), ಆಸನಕಿರಿಯಾಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ವಾ ಸಯನಕಿರಿಯಾಯ ಸಯನಗ್ಗಹಣೇನ ಆಸನಮ್ಪಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ದಾರುಮಾಸಕೋತಿ ಯೇ ವೋಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಇತಿ-ಸದ್ದೇನ ಏವಂಪಕಾರೇ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಞ್ಞೇಹಿ ಗಾಹಾಪನೇ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾದಿಯನೇ ಚ ಪಟಿಗ್ಗಹಣತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **“ನೇವ ನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ, ನ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಾದಿಯತೀ”**ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಿವಿಧಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ ಮನಸಾತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ,** ವಾಚಾಯ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಉಗ್ಗಹಾಪನಂ,** ಮನಸಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಸಾದಿಯನ**ನ್ತಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ನೇವ ನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ”**ತಿಆದಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಆಮಕಧಞ್ಞಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ। ನೀವಾರಾದಿಉಪಧಞ್ಞಸ್ಸ ಸಾಲಿಆದಿಮೂಲಧಞ್ಞನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸಾ”**ತಿ। “ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚ ವಸಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಅಚ್ಛವಸಂ ಮಚ್ಛವಸಂ ಸುಸುಕಾವಸಂ ಸುಕರವಸಂ ಗದ್ರಭವಸ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಂ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಪನ “ಕಾಲೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸತಿ ಪಚ್ಚಯೇತಿ ಆಹ **“ಅಞ್ಞತ್ರ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಾ”**ತಿ।

ಸರೂಪೇನ ವಞ್ಚನಂ **ರೂಪಕೂಟಂ,** ಪತಿರೂಪೇನ ವಞ್ಚನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಙ್ಗೇನ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಾವಯವೇನ ವಞ್ಚನಂ **ಅಙ್ಗಕೂಟಂ**। ಗಹಣವಸೇನ ವಞ್ಚನಂ **ಗಹಣಕೂಟಂ**। ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ವಞ್ಚನಂ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕೂಟಂ**। **ಅಕ್ಕಮತೀ**ತಿ ನಿಪ್ಪೀಳೇತಿ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಕ್ಕಮತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಹದಯನ್ತಿ ನಾಳಿಆದೀನಂ ಮಾನಭಾಜನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ। ತಿಲಾದೀನಂ ನಾಳಿಆದೀಹಿ ಮಿನನಕಾಲೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತಸಿಖಾಯೇವ ಸಿಖಾ। **ಸಿಖಾಭೇದೋ** ತಸ್ಸಾಹಾಪನಂ।

ಕೇಚೀತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ, ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ। **ವಧೋ**ತಿ ಮುಟ್ಠಿಪಹಾರಕಸಾತಾಳನಾದೀಹಿ ವಿಹೇಸನಂ, ವಿಬಾಧನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಹೇಠನತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ವಧ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ “ಅತ್ತಾನಂವಧಿತ್ವಾ ವಧಿತ್ವಾ ರೋದತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೮೭೯, ೮೮೧)। ಯಥಾ ಹಿ ಅಪರಿಗ್ಗಹಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಸತಿಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಬವತ್ಥುವಿಭಾಗಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇತ್ಥಿಕುಮಾರಿದಾಸಿದಾಸಾದಯೋ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ। ಏವಂ ಪರಸ್ಸ ಹರಣಭಾವತೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಸತಿಪಿ ತುಲಾಕೂಟಾದಯೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ, ನ ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವಧಸ್ಸ ಪುನ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಂ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಸಯಂಕಾರೋ, ಇಧ ಪರಂಕಾರೋತಿ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ “ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಛಪ್ಪಯೋಗಾ”ತಿ ವಚನತೋ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಏವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ।

ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “**ವಧೋತಿ ಮಾರಣ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಪೋಥನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ಚ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಮಾರಣ-ಸದ್ದಸ್ಸಪಿ ವಿಹಿಂಸನೇ ದಿಸ್ಸನತೋ।

೧೯೪. ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಾಯಕುಚ್ಛಿಪರಿಹರಣಮತ್ತಪ್ಪಯೋಜನತಾಯಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ ಅನ್ತರೇ ತಪ್ಪಯೋಜನತಾ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ತೇ ಸಬ್ಬೇಪೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತೇಪೀತಿ** ನವಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಾದಯೋಪಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾವ ಸನ್ತುಟ್ಠಾವ। ನ ಹಿ ತತ್ತಕೇನ ಮಹಿಚ್ಛತಾ, ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ವಾ ಹೋತೀತಿ।

ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಸುಖಂ ವಿಹರತಿ, ತತೋ ಏವ ಸುಖವಿಹಾರಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ ವಾ **ಚಾತುದ್ದಿಸೋ**। ತತ್ಥ ಚಾಯಂ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ಭಯೇನ ನ ಪಟಿಹಞ್ಞತೀತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಘೋ**। ದ್ವಾದಸವಿಧಸ್ಸ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಸೇನ ಸನ್ತುಸ್ಸನಕೋ **ಸನ್ತುಸ್ಸಮಾನೋ**। **ಇತರೀತರೇನಾತಿ** ಉಚ್ಚಾವಚೇನ। **ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ** ಬಾಹಿರಾನಂ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದೀನಂ, ಅಬ್ಭನ್ತರಾನಞ್ಚ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ಕಾಯಚಿತ್ತುಪದ್ದವಾನಂ ಅಭಿಭವನತೋ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ **ಸಹಿತಾ**। ಥದ್ಧಭಾವಕರಭಯಾಭಾವೇನ **ಅಚ್ಛಮ್ಭೀ**। **ಏಕೋ** ಅಸಹಾಯೋ। ತತೋ ಏವ ಖಗ್ಗಮಿಗಸಿಙ್ಗಸದಿಸತಾಯ **ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ** ಚರೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಛಿನ್ನಪಕ್ಖೋ , ಅಸಞ್ಜಾತಪಕ್ಖೋ ವಾ ಸಕುಣೋ ಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ “**ಪಕ್ಖೀ ಸಕುಣೋ**”ತಿ ಪಕ್ಖಿ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಸಕುಣೋ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ “**ಪಕ್ಖಯುತ್ತೋ ಸಕುಣೋ**”ತಿ। ಯಸ್ಸ ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಪೇತಬ್ಬಂ ಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಠಪನಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ತಾದಿಸೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅರಿಯನ್ತಿ ಅಪೇನ್ತಿ ತತೋ ದೋಸಾ, ತೇಹಿ ವಾ ಆರಕಾತಿ **ಅರಿಯೋತಿ** ಆಹ “**ಅರಿಯೇನಾತಿ ನಿದ್ದೋಸೇನಾ**”ತಿ। **ಅಜ್ಝತ್ತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಿ। **ನಿದ್ದೋಸಸುಖ**ನ್ತಿ ನಿರಾಮಿಸಸುಖಂ ಕಿಲೇಸವಜ್ಜರಹಿತತ್ತಾ।

೧೯೫. ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸೀಲಸಂವರೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ತದಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಪರಿಪಾಲಕಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸೋ ಇಮಿನಾ ಅರಿಯೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂ**”ತಿ। **ಸೇಸಪದೇಸೂತಿ** “ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀಸು ಪದೇಸು। ಯಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೫) ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ **ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಯಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೫) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ರೂಪಾದೀಸು ನಿಮಿತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಪರಿವಜ್ಜನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸ್ಸ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನವಸಿತ್ತಸುಖತಾ ಅವಿಕಿಣ್ಣಸುಖತಾ ಚಸ್ಸ ವುತ್ತಾ।

೧೯೬. **ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಪಾರಿಪೂರಿಂ। **ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋತಿ** ಸೀಲಸಂವರೋ ಸನ್ತೋಸೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಞ್ಞವಾಸಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಾ। **ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇಹಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ** ಇಸಿಸಿಙ್ಗಸ್ಸ ಪಿತುಆದಯೋ ವಿಯ। **ವನಚರಕೇಹೀತಿ** ವನಚರಕಮಾತುಗಾಮೇಹಿ। **ಭೇರವಸದ್ದಂ ಸಾವೇನ್ತಿ,** ತಾವತಾ ಅಪಲಾಯನ್ತಾನಂ **ಹತ್ಥೇಹಿ ಸೀಸಂ...ಪೇ॰... ಕರೋನ್ತಿ**। ಪಣ್ಣತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮಸಞ್ಞಾತಂ **ಕಾಳಕಂ ವಾ**। ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಸಞ್ಞಾತಂ **ತಿಲಕಂ ವಾ**। ತನ್ತಿ ಪೀತಿಂ ವಿಭೂತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ **ಖಯತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ**।

ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ಜನವಿವಿತ್ತಂ। ತೇನಾಹ “**ಸುಞ್ಞ**”ನ್ತಿ। ಸಾ ಚ ವಿವಿತ್ತತಾ ನಿಸ್ಸದ್ದಭಾವೇನ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ “**ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸ**”ನ್ತಿ। ಆವಸಥಭೂತಂ ಸೇನಾಸನಂ ವಿಹರಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ವಿಹಾರಸೇನಾಸನಂ**। ಮಸಾರಕಾದಿ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ತತ್ಥ ಅತ್ಥರಿತಬ್ಬಂ ಭಿಸಿಉಪಧಾನಞ್ಚ ಮಞ್ಚಪೀಠಸಮ್ಬನ್ಧಿತೋ **ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನಂ**। ಚಿಮಿಲಿಕಾದಿ ಭೂಮಿಯಂ ಸನ್ಥರಿತಬ್ಬತಾಯ **ಸನ್ಥತಸೇನಾಸನಂ**। ರುಕ್ಖಮೂಲಾದಿ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಚಙ್ಕಮನಾದೀನಂ ಓಕಾಸಭಾವತೋ **ಓಕಾಸಸೇನಾಸನಂ**।

“**ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**”ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ಅನುಚ್ಛವಿಕಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ “**ತತ್ಥ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಚ್ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ಇಟ್ಠಕಛದನಾದಿನಾ ಅನ್ತಮಸೋ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಹಿಪಿ ನ ಛನ್ನಂ।

ಭತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋತಿ ಭತ್ತಭುಞ್ಜನಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋ। **ಊರುಬದ್ಧಾಸನನ್ತಿ** ಊರೂನಂ ಅಧೋಬನ್ಧನವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಂ। ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಜುಕಟ್ಠಪನಂ ನಿಸಜ್ಜಾವಚನೇನೇವ ಬೋಧಿತನ್ತಿ। **ಉಜುಂ ಕಾಯನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಕಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಮಕಾಯವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಉಪರಿಮಂ ಸರೀರಂ ಉಜುಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। ತಂ ಪನ ಉಜುಕಟ್ಠಪನಂ ಸರೂಪತೋ ಪಯೋಜನತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಟ್ಠಾರಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪಣಮನ್ತೀತಿ** ನ ಓಣಮನ್ತಿ। **ನ ಪರಿಪತತೀತಿ** ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ವೀಥಿಂ ನ ವಿಲಙ್ಘೇತಿ। ತತೋ ಏವ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ **ವುದ್ಧಿಂ ಫಾತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಮುಖಸಮೀಪೇತಿ** ಮುಖಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ವಾ ಉತ್ತರೋಟ್ಠೇ ವಾ। ಇಧ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖ"**ನ್ತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ** "ಪರಿಣಾಯಿಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬) ವಿಯ। **ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ** ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ **ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನಸತಿನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಥಾ ಗಹಿತಾಸಮ್ಮೋಸಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಸಮ್ಮೋಸಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ, ಪರಮಂ ಸತಿನೇಪಕ್ಕಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ ನ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಸುಪ್ಪಹೀನತಾ। **ಪಹೀನತ್ತಾತಿ** ಚ ಪಹೀನಸದಿಸತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಝಾನಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತಾ। ತಥಾಪಿ ನಯಿದಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸಭಾವತೋ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝಂ, ಅಥ ಖೋ ಭಾವನಾವಸೇನ। ತೇನಾಹ **"ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸದಿಸೇನಾ"**ತಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಯಥಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಭಾವೇನ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝಂ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಞ್ಚ, ನ ಭಾವನಾಯ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ, ನ ಏವಮಿದಂ। ಇದಂ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವನಾಯ ಪರಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಂ ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಅನುದ್ಧತಂ ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇದಂ ಉಭಯನ್ತಿ** ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮಾಹ।

೨೯೮. **ಉಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾತೇನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಉಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಪಾತನಞ್ಚ ತಾಸಂ ಪಞ್ಞಾನಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಮೇವ। ಇತಿ ಮಹಗ್ಗತಾನುತ್ತರಪಞ್ಞಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾಯ ಚ ಪರಿತ್ತಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ನೀವರಣಾ ಧಮ್ಮಾ ಇತರಾಯ ಚ ಸಮತ್ಥತಂ ವಿಹನನ್ತಿಯೇವಾತಿ **ಪಞ್ಞಾಯ ದುಬ್ಬಲೀಕರಣಾ** ವುತ್ತಾ। ಇದಮ್ಪಿ ಪರಮಜ್ಝಾನಂ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿಯಮಾನಂ ಞಾಣಂ ಪಜ್ಜತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಞಾಣಪದಂ**। ಞಾಣಂ ವಳಞ್ಜೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಞಾಣವಳಞ್ಜಂ**।

೨೯೯. **ನ ತಾವ ನಿಟ್ಠಂ ಗತೋ** ಬಾಹಿರಕಾನಂ ಞಾಣೇನ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನಾನಿಪಿ ಸಿಯುನ್ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಮಗ್ಗಞಾಣಪದೇ ಕಥಂ ನ ನಿಟ್ಠಙ್ಗತೋತಿ ಆಹ **"ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ತೀಸು ರತನೇಸು ನಿಟ್ಠಂ ಗತೋ ಹೋತೀತಿ** ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿತಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಞಾಣೇನ ನಿಟ್ಠಂ ನಿಚ್ಛಯಂ ಉಪಗತೋ ಹೋತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಕಙ್ಖಾ ವಾ ವಿಮತಿ ವಾ ನತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಪನ ಯಥಾ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಅರಹತೋ ಸವಿಸಯೇ ಞಾಣಂ ಸವಿಸೇಸಂ ಓಗಾಹತಿ, ನ ತಥಾ ಅನಾಗಾಮಿಆದೀನನ್ತಿ ರತನತ್ತಯೇ ಸಾತಿಸಯಂ ಞಾಣನಿಚ್ಛಯಗಮನಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಸೇನ ತತ್ಥನಿಟ್ಠಾಗಮನಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಚೂಳಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦೦. **ಜಙ್ಗಲಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಯೋ ನಿಪಿಚ್ಛಲೇನ ಅಮುದುಕೋ ನಿರುದಕತಾಯ ಥದ್ಧಲೂಖಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೋ, ಸೋ "ಜಙ್ಗಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಬ್ಬಹುಲತಾಯ ಪನ ಇಧ ಸಬ್ಬೋ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೋ ಜಙ್ಗಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಜಙ್ಗಲೇ ಜಾತಾ, ಭವಾತಿ ವಾ ಜಙ್ಗಲಾ, ತೇಸಂ ಜಙ್ಗಲಾನಂ। ಏವಞ್ಹಿ ನದೀಚರಾನಮ್ಪಿ ಹತ್ಥೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋ ಹೋತಿ। ಸಮೋಧಾತಬ್ಬಾನಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಮೋಧಾಯಕಾನಮ್ಪಿ ಜಙ್ಗಲಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ। **ಪಥವೀತಲಚಾರೀನನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಜಲಚಾರಿನೋ ನ ನಿವತ್ತೇತಿ

ಅದಿಸ್ಸಮಾನಪಾದತ್ತಾ। **ಪಾಣಾನ**ನ್ತಿ ಸಾಧಾರಣವಚನಮ್ಪಿ "ಪದಜಾತಾನೀ"ತಿ ಸದ್ದನ್ತರಸನ್ನಿಧಾನೇನ ವಿಸೇಸನಿವಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಪಾದಕಪಾಣಾನ"**ನ್ತಿ। "ಮುತ್ತಗತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) ಗತ-ಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥನ್ತರೋ ವಿಯ, **ಜಾತ**-ಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥನ್ತರೋತಿ ಆಹ **"ಪದಜಾತಾನೀತಿ ಪದಾನೀ"**ತಿ। **ಸಮೋಧಾನ**ನ್ತಿ ಸಮವರೋಧಂ, ಅನ್ತೋಗಮಂ ವಾ। **ಮಹನ್ತತ್ತೇನಾ**ತಿ ವಿಪುಲಭಾವೇನ।

ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಅನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಅನವಜ್ಜಮತ್ತಧಮ್ಮಾ। ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಆಗತನಯೇನ ಹಿ ಇಧ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ನ ಬಾಹಿತಿಕಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನ। **ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಸಙ್ಗಹೋ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಏಕವಿಧೋವೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ? ನ, ಅತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನಿದ್ಧಾರಿತತ್ಥಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಸಙ್ಗಹ-ಸದ್ದೋ ತಾವ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ಥೋಪಿ ವಾ ಅನಿದ್ಧಾರಿತವಿಸೇಸೋ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಪತ್ತೋ "ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಗಹ-ಸದ್ದೇನ ವಚನೀಯತಂ ಗತೋತಿ ನ ಕೋಚಿ ದೋಸೋ, ನಿದ್ಧಾರಿತೇ ವಿಸೇಸೇ ತಸ್ಸ ಏಕವಿಧತಾ ಸಿಯಾ, ನ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇತಿ। **ಸಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ**ತಿ ಸಮಾನಜಾತಿಯಾ, ಸಮಾನಜಾತಿಕಾನಂ ವಾ ಸಙ್ಗಹೋ। ಧಾತುಕಥಾವಣ್ಣನಾಯಂ ಪನ **"ಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಜಾತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಾಪೇಕ್ಖಸದ್ದತ್ತಾ ಜಾತಿಯಾ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ವುತ್ತೇ ಅತ್ತನೋ ಜಾತಿಯಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಾರಹಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ **ರೂಪಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೯೪) ವಿಯ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಸಞ್ಜಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸಞ್ಜಾತಿ, ಸಞ್ಜಾತಿಯಾ ಸಙ್ಗಹೋ **ಸಞ್ಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ,** ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಬ್ಬೇ ರಥಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇ ರಥಯೋಧಾ ರಥೇನ ಯುಜ್ಝನಕಿರಿಯಾಯ ಏಕಸಙ್ಗಹೋತಿ। "ಸಬ್ಬೇ ಧನುಗ್ಗಹಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಇಸ್ಸಾಸಾ ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝನಕಿರಿಯಾಯ ಏಕಸಙ್ಗಹೋತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಕಿರಿಯವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ"**ತಿ। **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಏಕಸಙ್ಗಹಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋತೇವ ಗಣಿತಂ, ಗಹಣಂ ಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದಿಯಡ್ಢಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಭಜತಿ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇಕದೇಸಭಾವತೋ। ಸಚ್ಚೇಕದೇಸನ್ತೋಗಧಮ್ಪಿ ಸಚ್ಚನ್ತೋಗಧಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ"**ತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಸನತೋ ಚ ಲೋಕತೋ ಚ ಉಪಮಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ದೀಪೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಧಿಕಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಿಯಡ್ಢಸಿಕ್ಖಾಪದಸತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತಂ ಸುತ್ತಂ ದೇಸಿತಂ, ತದಾ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಸಾಧಿಕಾನಿ ದ್ವೇಸತಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀತಿ। **ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ** ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಯ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸೀಲಂ ಸಿಕ್ಖನ್ತೋಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ ವಿಸಮೋಯಂ ಉಪಞ್ಞಾಸೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬಂ ಪಜಹತಿ, ಸಂವರಿತಬ್ಬತೋ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ**। ಯೋ ತತ್ಥ ಚೇತಸೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ**। ಯಾ ತತ್ಥ ವೀಮಂಸಾ, ಅಯಮಸ್ಸ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ**। ಇತಿ ಸೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಸರೂಪತೋ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಏವ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ದೀಪಿತೋ, ನ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತಾಮತ್ತೇನ। ತೇನಾಹ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಯೋ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಸಂವರೋ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ, ಯೋ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿ, ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾ, ಯಾ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ, ಅಯಂ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾ। ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸಿಕ್ಖತಿ ಆಸೇವತಿ ಭಾವೇತಿ ಬಹುಲೀಕರೋತೀ"ತಿ। ಇಧ ಪನ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಸಚ್ಚ-ಸದ್ದಾಭಿಧೇಯ್ಯತಾಮತ್ತೇನ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಗಣನನ್ತೋಗಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ? ನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾವ ಲಬ್ಭತಿ, ಇತರಾ ಪರಿಯಾಯತೋತಿ ಕತ್ವಾ **"ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಚತೂಸು ಅರಿಯಸಚ್ಚೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಚ ತತೋ ಅಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ತಸ್ಸೇವ ಅನ್ತೋಗಧತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಯಥಾ ಚ ಏಕಸ್ಸ ಹತ್ಥಿಪದಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಾ ಸಮತ್ಥಿತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ದ್ವೀಸುಪಿ ತೀಸುಪಿ ಸಚ್ಚೇಸು ಗಣನಂ ಗತಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಇದಂ ನ ಕುಸಲತ್ತಿಕವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಖೋ ತಿಕದುಕೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಲಬ್ಭಮಾನಪದವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಚ್ಚೇ ಗಣನಂ ಗತೋ ಧಮ್ಮೋ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ದ್ವೀಸು ಸಚ್ಚೇಸು

ಗಣನಂ ಗತಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ತಥಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ, ತೀಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಗಣನಂ ಗತಾ ಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಿಕದುಕಪದಾನಂ ವಸೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ಯಥಾರಹಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ... ಪೇ॰... ಗತಾವ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ। ಏಕದೇಸೋ ಹಿ ಸಮುದಾಯನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವಿಸೇಸೋ ವಿಯ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಮೂಹೇನ ಸಙ್ಗಹಂ ಲಭತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ"**ತಿ। **ದೇಸನಾನುಕ್ಕಮೋ**ತಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ವಿಭಜನಂ। ತತ್ಥ ಚ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧನಿದ್ದೇಸವಸೇನಆದಿತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ವಿಭಜನನ್ತಿ। ಅಯಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಅನುಕ್ಕಮೋ।

೩೦೧. ತಂ ಪನೇತಂ ಉಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸುಜಾತ**ನ್ತಿ ಸುನ್ದರಂ, ಸುಸಣ್ಠಿತಂ ಸುಪರಿಣತಞ್ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪೇಸಿಯೋ**ತಿ ವಿಲೀವೇ। ಮುದುಭಾವತೋ **ಕುಚ್ಛಿಭಾಗಂ ಆದಾಯ। ಇತರೇ ಚ ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ**ತಿ ಪಞ್ಚಧಾ ಭಿನ್ನಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಇತರೇ ಚ ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **ಇತರೇ ಚ ತಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ**ತಿಆದಿತೋ ಚತುಧಾ ಭಿನ್ನಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಇತರೇ ಚ ತಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ।

ರಾಜಪುತ್ತೂಪಮಾಯಾತಿ ರಞ್ಞೋ ಜೇಟ್ಠಪುತ್ತಉಪಮಾಯ। ನ್ತಿ ಪಿಳನ್ಧನಂ। ಉರೇ ವಾಯಾಮಜನಿತಅರಿಯಜಾತಿಯಾ **ಓರಸೋ। ಮುಖತೋ ಜಾತೋ**ತಿ ಮುಖತೋ ನಿಗ್ಗತಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಜಾತೋ, ಬುದ್ಧಾನಂ ವಾ ಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ ಮುಖಭೂತಅರಿಯಧಮ್ಮತೋ ಜಾತೋ। ತತೋ ಏವ **ಧಮ್ಮಜೋ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತೋ।** ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸ್ಸೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ **ಧಮ್ಮದಾಯಾದೋ।** ತೇನಾಹ **"ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದೋ"**ತಿ। ನ್ತಿ "ಭಗವತೋ ಪುತ್ತೋ"ತಿಆದಿವಚನಂ। ಮಹಾಪಞ್ಞಾತಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಅನುಪುಬ್ಬಭಾವೇ ಠಿತತ್ತಾ **ಸಮ್ಮಾ** ಯಥಾಭೂತಂ **ವದಮಾನೋ** ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತೋ **ವದೇಯ್ಯ।**

ಅಕುತೋಭಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಞ್ಚ। ರಾಗರಜಾದೀನಂ ವಿಗಮೇನ ವಿಗತರಜಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಂ ಸುಗತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪರೋಸಹಸ್ಸಂ ಪಯಿರುಪಾಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

"ಸೇವೇಥ ಭಜಥಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಪಣ್ಡಿತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನುಗ್ಗಾಹಕಾ"**ತಿ। ಪಣ್ಡಿತಾಪಿ ಸಮಾನಾ ನ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾ, ಅಥ ಖೋ ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀಹಿ ಅನುಗ್ಗಾಹಕಾತಿ ಪುರಿಮಾ ಉಪಮಾ ಥೇರಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಉದಾಹಟಾ, ದುತಿಯಾ ಪನ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸಪಿ ವಸೇನ ಉದಾಹಟಾ।

೩೦೨. **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ**ತಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತ**ನ್ತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ತಂತಂಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕಧಮ್ಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ನಿಯಕಾಧಿವಚನಮೇವಾ"**ತಿ। ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಪನ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವೂಪಗಮನವಸೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಂ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ,** ತಂತಂಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ **ಪಚ್ಚತ್ತಂ**। ತೇನಾಹ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೭) "ಅತ್ತನಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಪಚ್ಚತ್ತ"ನ್ತಿ। **ಕಕ್ಖಳ**ನ್ತಿ ಕಥಿನಂ। ಯಸ್ಮಾ ತಂ ಥದ್ಧಭಾವೇನ ಸಹಜಾತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಥದ್ಧ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಖರಿಗತ**ನ್ತಿ ಖರಸಭಾವೇಸು ಗತಂ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, ಖರಸಭಾವಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಖರಸಭಾವಂ ಫರುಸಾಕಾರೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಫರುಸಾಕಾರಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಫರುಸ"**ನ್ತಿ। **ಉಪಾದಿನ್ನಂ** ನಾಮ ಸರೀರಟ್ಠಕಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ **"ಉಪಾದಿನ್ನ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇತರಂ **ಅನುಪಾದಿನ್ನಂ।** ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಇಧ ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಆದಿನ್ನಗಹಿತಪರಾಮಟ್ಠವಸೇನ ಉಪಾದಿನ್ನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸರೀರಟ್ಠಕಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠಂ। ಮಮನ್ತಿ **ಗಹಿತಂ।** ಅಹನ್ತಿ **ಪರಾಮಟ್ಠಂ । ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನವಸೇನ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತಸ್ಸ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ। **ತೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂ**ತಿ ತಿಪ್ಪಕಾರೇಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। ನ ಹಿ ತೇ ತಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ।

ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾತಿ “ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ। **ನಾನಾಸಭಾವತೋತಿ** ಸತಿಪಿ ಕಕ್ಖಳಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿತೋ ಪನ ಕೇಸಾದಿಸಞ್ಞಿತಗತನಾನಾಸಭಾವತೋ। **ಆಲಯೋತಿ** ಅಪೇಕ್ಖಾ। **ನಿಕನ್ತೀತಿ** ನಿಕಾಮನಾ। **ಪತ್ಥನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಪತ್ಥನಾ। **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ। **ಗಹಣನ್ತಿ** ಕಾಮುಪಾದಾನಂ। **ಪರಾಮಾಸೋತಿ** ಪರತೋ ಆಮಸನಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೋ। **ನ ಬಲವಾ** ಆಲಯಾದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ವಿಭಙ್ಗೇ ಬಾಹಿರಾಪಿ ಪಥವೀಧಾತು ವಿತ್ಥಾರೇನೇವ ವಿಭತ್ತಾತಿ? ಯಥಾಧಮ್ಮದೇಸನತ್ತಾ ತತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರೇನೇವ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ, ಯಥಾನುಲೋಮದೇಸನತ್ತಾ ಪನೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ದೇಸನಾ ಸಂಖಿತ್ತಾ।

ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಾತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಪಥವೀಧಾತು। **ಸುಖಪರಿಗ್ಗಹೋ ಹೋತಿ** “ನ ಮೇ ಸೋ ಅತ್ತಾ”ತಿ। ಸಿದ್ಧೇ ಹಿ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣೇ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು ತದವಿನಾಭಾವತೋತಿ। **ವಿಸೂಕಾಯತೀತಿ** ವಿಸೂಕಂ ವಿರೂಪಕಿರಿಯಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ವಿಪ್ಫನ್ದನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ವಿಪ್ಫನ್ದತೀ”**ತಿ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ। **ಅಚೇತನಾಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ** ಧಾತುಮತ್ತತಾಯ ದಸ್ಸನತೋ। **ತಂ ಉಭಯಮ್ಪೀತಿ** ತಂ ಪಥವೀಧಾತುದ್ವಯಮ್ಪಿ।

ತತೋ ವಿಸೇಸತರೇನಾತಿ ತತೋ ಬಾಹಿರಮಹಾಪಥವಿತೋ ವಿಸೇಸವನ್ತತರೇನ, ಲಹುತರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಪ್ಪತೀತಿ** ಲುಪ್ಪತಿ। **ವಿಲೀಯಮಾನಾತಿ** ಪಕತಿಉದಕೇ ಲೋಣಂ ವಿಯ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ। **ಉದಕಾನುಗತಾತಿ** ಉದಕಂ ಅನುಗತಾ ಉದಕಗತಿಕಾ। ತೇನಾಹ **“ಉದಕಮೇವ ಹೋತೀ”**ತಿ। ಅಭಾವೋ **ಏವ ಅಭಾವತಾ,** ನ ಭವತೀತಿ ವಾ ಅಭಾವೋ, ತಥಾಸಭಾವೋ ಧಮ್ಮೋ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಭಾವತಾ**। ವಯೋ ವಿನಾಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಸಭಾವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಯಧಮ್ಮೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ವಯಧಮ್ಮತಾ,** ಅತ್ಥತೋ ಖಯೋ ಏವ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಮೇವ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। ವಿದ್ಧಂಸನಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಪವೇದಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಕಾಮಂ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಮೇವ ವುತ್ತಂ ಸರೂಪತೋ, ಇತರಾನಿಪಿ ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತಾನೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಯಂ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ।

ಮತ್ತಂ ಖಣಮತ್ತಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಮತ್ತಟ್ಠೋ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಟ್ಠೋ **ಮತ್ತಟ್ಠಕೋ,** ಅತಿಇತ್ತರಖಣಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಪರಿತ್ತಟ್ಠಿತಿಕಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಠಿತಿಪರಿತ್ತತಾಯಾತಿ** ಏಕಚಿತ್ತಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಠಾನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಇತರಭಾವೇನ । ಏಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣಮತ್ತೇನೇವ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವನಕ್ಖಣೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ। ತೇನಾಹ **“ಅಯಂ ಹೀ”**ತಿಆದಿ।

ಜೀವಿತನ್ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಸುಖದುಕ್ಖಾತಿ** ಸುಖದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಹಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾಸ್ವೇವ ಅನ್ತೋಗಧಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಭಾವತೋ। **ಅತ್ತಭಾವೋತಿ** ಜೀವಿತವೇದನಾವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ। **ಕೇವಲಾತಿ** ಅತ್ತನಿಚ್ಚಭಾವೇನ ಅವೋಮಿಸ್ಸಾ। **ಏಕಚಿತ್ತಸಮಾಯುತ್ತಾತಿ** ಏಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸಹಿತಾ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾ। **ಲಹುಸೋ ವತ್ತತೇ ಖಣೋತಿ** ತಾಯ ಏವ ಏಕಕ್ಖಣಿಕತಾಯ ಲಹುಕೋ ಅತಿಇತ್ತರೋ ಜೀವಿತಾದೀನಂ ಖಣೋ ವತ್ತತಿ ವೀತಿವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇದನ್ತಿ** ಗಾಥಾವಚನಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅಪರಾಪರಸಞ್ಚರಣಂ ಲಭಮಾನಮೇವ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಅಲಭಮಾನಂ, ತಸ್ಮಾ **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೂಪನಿಬದ್ಧಂ**। ತಥಾ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಸಮವುತ್ತಿತಂ ಲಭಮಾನಮೇವ ಪವತ್ತತಿ। ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಹಿ ಆಪೋಧಾತುಆದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಪಕೋಪೇನ ಬಲಸಮ್ಪನ್ನೋಪಿ ಪುರಿಸೋ ಪತ್ಥದ್ಧಕಾಯೋ ವಾ, ಅತಿಸಾರಾದಿವಸೇನ ಕಿಲಿನ್ನಪೂತಿಕಾಯೋ ವಾ, ಮಹಾಡಾಹಪರೇತೋ ವಾ, ಸಞ್ಛಿಜ್ಜಮಾನಸನ್ಧಿಬನ್ಧನೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಾನಂ ಯುತ್ತಕಾಲೇ ಲಭನ್ತಸ್ಸೇವ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತಿ, ಅಲಭನ್ತಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಪವತ್ತಮಾನೇಯೇವ ಚ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಮಾನೇ। **ಜೀವಿತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೇನ

ಇರಿಯಾಪಥೂಪನಿಬದ್ಧತಾಸೀತುಣ್ಹೂಪನಿಬದ್ಧತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಚತುನ್ನಞ್ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಸಮವುತ್ತಿತಂ ಲಭಮಾನಮೇವ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತಿ, ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೀತುಣ್ಹಾನಮ್ಪಿ ಸಮವುತ್ತಿತಂ ಲಭಮಾನಮೇವ ಪವತ್ತತಿ, ಅತಿಸೀತೇನ ಪನ ಅತಿಉಣ್ಹೇನ ವಾ ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ವಿಪಜ್ಜತೀತಿ।

ತಙ್ಖಣುಪ್ಪಾದಿನ್ನಸ್ಸಾತಿ ಇಮಿನಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾಕಿತ್ತನೇನ ಸರಸಪಭಙ್ಗುತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಮಾನಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭಾವತೋ ಏಕಂಸೇನೇವ ತೀಹಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾಹಿ ಗಾಹಾಪಿ ವಿಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ನೋತೇವ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ಏಕಂಯೇವ ಆಗತಂ** ಬಾಹಿರಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನ್ತರಧಾನದಸ್ಸನಪವತ್ತಜೋತನಾಯ।

ಪರಿಗ್ಗಹನ್ತಿ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹಣಂ। **ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಆರಭನ್ತೋ ದೇಸೇನ್ತೋ। ಸೋತದ್ವಾರೇ ಬಲಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಬಲದಸ್ಸನಾಪದೇಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಆನುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಾಚಾಯ ಘಟ್ಟನಮೇವ ವುತ್ತಂ** ಸೋತದ್ವಾರೇ ಬಲದಸ್ಸನಭಾವತೋ। **ಬಲ**ನ್ತಿ ಚ ಬಾಹಿರಾಯ ವಿಯ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯಪಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅಚೇತನಾಭಾವದಸ್ಸನೇನ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಯ ಅಕ್ಕೋಸನ್ತೇಪಿ ಪಹರನ್ತೇಪಿ ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾ। **ಸಮ್ಪತಿವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನಾ**ತಿ ತದಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ। **ಸಮುದಾಚಾರುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನಾ**ತಿ ಆಪಾಥಗತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಅನಿಟ್ಠೇ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣೇ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸಙ್ಖಾತಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಸೋತದ್ವಾರೇ ಜವನವೇದನಾ ದುಕ್ಖಾತಿ ವಚನತೋ। ತಥಾ ಹಿ "**ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವೇದನಾದಯೋಪೀ**ತಿ "ವೇದನಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವೇದನಾ ಚೇವ ಸಞ್ಞಾದಯೋ ಚ। ತೇ ಹಿ ಫಸ್ಸೇನ ಸಮಾನಭೂಮಿಕಾ ನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತವೇದನಾ। **ಧಾತುಸಙ್ಖಾತಮೇವ ಆರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಯಥಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಪಥವೀಧಾತುಸಙ್ಖಾತಮೇವ ವಿಸಯಂ। **ಪಕ್ಖನ್ದತೀ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿಪಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿಪಿ ಅನತ್ತಾತಿಪಿ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಅನುಪವಿಸತಿ। ಏತೇನ ಬಹಿದ್ಧಾವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವಮಾಹ, **ಪಸೀದತೀ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನತಂ। **ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಾವಹಭಾವೇನ ಅವತ್ಥಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವೇನ ನಿಚ್ಚಲಭಾವತೋ। **ವಿಮುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಮುಚ್ಚನಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಸಮುಟ್ಠಾನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ "**ಅಧಿಮೋಕ್ಖಂ ಲಭತೀ**"ತಿ। **ಸೋತದ್ವಾರಮ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ**ತಿ ಇದಂ ಮೂಲಪರಿಞ್ಞಾಯ ಮೂಲದಸ್ಸನಂ। ಸೋತದ್ವಾರೇಹಿ ಆವಜ್ಜನವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಆವಜ್ಜಯತೋ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನವಸೇನ ಇಟ್ಠೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಲೋಭೋ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಚ ಪಟಿಘೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪನ "ಇತ್ಥೀ, ಪುರಿಸೋ"ತಿ ರಜ್ಜನಾದಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಂ **ಮೂಲಂ,** ಸಬ್ಬಂ ವಾ ಭವಙ್ಗಾದಿ। ಏವಂ ಮನೋದ್ವಾರಜವನಸ್ಸ ಮೂಲವಸೇನ **ಪರಿಞ್ಞಾ। ಆಗನ್ತುಕತಾವಕಾಲಿಕಪರಿಞ್ಞಾ** ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಜವನಸ್ಸೇವ ಅಪುಬ್ಬಭಾವವಸೇನ ಇತರಭಾವವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತೋ ಏವ।

ಯಾಥಾವತೋ ಧಾತೂನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಕತಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸಪಿ ಅನಾದಿಕಾಲಭಾವನಾವಸೇನ **ಅಯೋನಿಸೋ ಆವಜ್ಜನಂ ಸಚೇಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಪತ್ವಾ**ತಿ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಕಿಚ್ಚತಂ ಪತ್ವಾ। **ಏಕಂ ದ್ವೇ ವಾರೇ ಆಸೇವನಂ ಲಭಿತ್ವಾ, ನ** ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಂ। ನ ಹಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾಹೇತುಕಚಿತ್ತಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಅತ್ಥಿ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ಪಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಾದೀಸು "ನ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ ಆಸೇವನೇ ದ್ವೇ, ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ನ ಮಗ್ಗೇ ದ್ವೇ"ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, "ನ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ ಆಸೇವನೇ ಏಕಂ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೨೨೧), ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ನ ಮಗ್ಗೇ ಏಕ"ನ್ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೧೫೨) ಚ ಪನ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಂ ದ್ವೇ ವಾರೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚ ಏಕಗ್ಗಹಣಂ ವಚನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ದುತಿಯೇ ಮೋಘವಾರೇ ಏಕವಾರಮೇವ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಪವತ್ತತಿ। ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏಕವಾರಗ್ಗಹಣಂ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ದ್ವೇವಾರಗ್ಗಹಣಂ। ತತ್ಥ ದುತಿಯಂ ತತಿಯಞ್ಚ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ "ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಪತ್ವಾ ಏಕಂ ದ್ವೇ ವಾರೇಆಸೇವನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಮೇವ ಓತರತೀ"ತಿ ಇದಂ ದುತಿಯಮೋಘವಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಭವೇಯ್ಯ। ಸೋ ಚ ಆರಮ್ಮಣದುಬ್ಬಲತಾಯ ಏವ ಹೋತೀತಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ನಿಯಮಿತೋ। ಇಧ ಪನ ತಿಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾನುಭಾವೇನ

ಅಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಮ್ಭವವಸೇನ ಅಯೋನಿಸೋವ ಆವಜ್ಜತೋ ಅಯೋನಿಸೋ ವವತ್ಥಾನಂ ಸಿಯಾ, ನ ಯೋನಿಸೋ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪವತ್ತೇ ಮಹತಿ ಅತಿಮಹತಿ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಜವನಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಏತಸ್ಸೇವ ವಾ ಸತಿಪಿ ದುವಿಧತಾಪರಿಕಪ್ಪನೇ ಸೋ ಚ ಯದಿ ಅನುಲೋಮೇ ವೇದನಾತ್ತಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಾದೀಸು "ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ನ ಮಗ್ಗೇ ದ್ವೇ, ನ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ ಆಸೇವನೇ ದ್ವೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ, (ಲಬ್ಭೇಯ್ಯ), ನ ಚ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಪನ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಮ್ಪಿ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ ಸಿಯಾ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಂ ಲದ್ಧುಂ ಯುತ್ತಸ್ಸ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯತಾಪಿ ಧಮ್ಮೋ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಅವುತ್ತೋ ಅತ್ಥಿ, ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಸ್ಸ ಪನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಅವುತ್ತೋ - "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ। ಅಕುಸಲಂ... ಪೇ॰... ನಾಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೯೩-೯೪) ವಚನತೋ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಚ। ಅಥಾಪಿ ಸಿಯಾ ಅಸಮಾನವೇದನಾನಂ ವಸೇನೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚ, ಏವಮಪಿ ಯಥಾ - "ಆವಜ್ಜನಾ ಕುಸಲಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೧೭) ವುತ್ತಂ, ಏವಂ "ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ತಂ ಜಾತಿಭೇದಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೇ? ಭೂಮಿಭಿನ್ನಸ್ಸ ಕಾಮಾವಚರಸ್ಸ ರೂಪಾವಚರಾದೀನಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವಿಯ ಜಾತಿಭಿನ್ನಸ್ಸಪಿ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಏವ ಸಿಯಾ, ಅಭಿನ್ನಜಾತಿಕಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಯಥಾ - "ಆವಜ್ಜನಾ ಸಹೇತುಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ "ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ವೇದನಾತ್ತಿಕೇಪಿ "ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ನ ಮಗ್ಗೇ ಏಕಂ, ನ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ ಆಸೇವನೇ ಏಕ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಗಣನಾಯ ನಿದ್ಧಾರಿಯಮಾನಾಯ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಸ್ಸ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಅಯಂ ಮೋಘವಾರೋ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಪನ ವೀಥಿವಿಪಾಕಸನ್ತತಿಯಾ ಆವಟ್ಟನತೋ ಆವಜ್ಜನಾ, ತತೋ ವಿಸದಿಸಸ್ಸ ಜವನಸ್ಸ ಕರಣತೋ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭೇಯ್ಯ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ಪಟ್ಠಾನೇ** "ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿ ನ ವುತ್ತಂ, "ಆವಜ್ಜನಾ"ಇಚ್ಚೇವ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೧೭) ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನತೋ ಪರಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಾ ಜವನಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಂ ಭವಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ ರೂಪಾದಿಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಜವನಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಓತರತಿ। **ಜವನಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಜವನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಜವನಭಾವೇನಾತಿ। **ಆಸೇವನಂ ಲಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಆಸೇವನಂ ವಿಯ ಆಸೇವನನ್ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ವಿಪ್ಫಾರಿಕತ್ತಾ ಚಸ್ಸ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಪವತ್ತಿಯೇವ ಚೇತ್ಥ ಆಸೇವನಸದಿಸತಾ। ವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಹಿ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪಕತಾ ಚಸ್ಸ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಪ್ಫಾರಿಕಮ್ಪಿ ಜವನಂ ವಿಯ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತಾಯ ಚ ನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಆಸೇವನಭಾವೇನ ವತ್ತತೀತಿ ನ ಇಮಸ್ಸ ಆಸೇವನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಫಲಚಿತ್ತೇಸು ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ ವಿಯ ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ಅಯನ್ತಿ "ಸಚೇಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋ ಏಕವಾರಮ್ಪಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ। **ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಮತ್ಥಕಂ ಪತ್ತೋ। ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತತ್ತಾ ವಿಸದವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣತಾಯ **ತಿಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ** "ಏವಂ ಮೇ ಜವನಂ ಜವಿತ"ನ್ತಿ ಸಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಜವನಸ್ಸ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವವವತ್ಥಾಪನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ತಥಾ ಆವಜ್ಜನವಸೇನ ವಾ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಾವದೇವ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ। **ದುತಿಯಸ್ಸ ಪನ ವಸೇನಾ**ತಿ "ಅಪರಸ್ಸ ರಾಗಾದಿವಸೇನ ಏಕವಾರಂ ಜವನಂ ಜವತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ನಾತಿತಿಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಸೇನ "ತಸ್ಸ ಧಾತಾರಮ್ಮಣಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತತ್ತಾ। "ತಮೇನಂ ಉಪಧಿಪಹಾನಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಂ ಉಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾಯ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸಾ ಉಪಧಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಸರಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ। ದನ್ಧೋ ಉದಾಯಿ ಸತುಪ್ಪಾದೋ, ಅಥ ಖೋ ನಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತೀ"ತಿ **ಲಟುಕಿಕೋಪಮೇ।** ತಸ್ಸ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**

“ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ತಾವ ಪಜಹನ್ತು, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಕಥಂ ಪಜಹತೀ”ತಿ ಚೋದನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ “ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ ಹಿ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ ಸಹಸಾ ಕಿಲೇಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ‘ಮಾದಿಸಸ್ಸ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಿಲೇಸೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ’ತಿ ಸಂವೇಗಂ ಕತ್ವಾ ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ, ಇತಿ ಸೋ ಪಜಹತಿ ನಾಮಾ”ತಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ತಸ್ಸ ಧಾತಾರಮ್ಮಣಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿಆದಿನಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತತ್ತಾ”ತಿಆದಿ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವನೇ ಚ** ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ವಸೇನ **ಅಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**।

ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನಾತಿ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನ। ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಅಕ್ಕೋಸನಾದಿಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪತ್ವಾ **ಸೋತದ್ವಾರೇ ಕಿಲಮತಿ** ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಥಾ ಪೋಥನಪಹರಣಾದಿಕಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪತ್ವಾ **ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಕಿಲಮತಿ**।

ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಉದ್ಧಂ ಆಚರನ್ತಿ। ತಯಿದಂ ಅಮನಾಪೇಹಿ ಸಮುದಾಚರಣಂ ನಾಮ ಪೋಥನಪಹರಣಾದಿವಸೇನ ಉಪಕ್ಕಮನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ಉಪಕ್ಕಮನ್ತೀ”**ತಿ, ಬಾಧನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾಸಭಾವೋ**ತಿ ಯಥಾ ಪಾಣಿಪ್ಪಹಾರಾದೀಹಿ ಘಟ್ಟಿತಮತ್ತೋ ವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾಸಭಾವೋ। “ಉಭತೋದಣ್ಡಕೇನ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಕಚೇನಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨) ಓವಾದದಾನಂ ನಾಮ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಆವೇಣಿಕನ್ತಿ ಆಹ **“ವುತ್ತಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಭಗವತಾತಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋಪಿ…ಪೇ॰… ಕಕಚೂಪಮೋವಾದಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋಪೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಭಾವತೋತಿ ಕೇಚಿ । ಯಂ ಪನ ಕಕಚೋಕನ್ತಕೇಸುಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಅಪ್ಪದುಸ್ಸನಂ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಂ, ತಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋಪಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಧಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರತಿಯೇವಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗುಣ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಧಮ್ಮಾಧಿಗಮನಸಿದ್ಧಂ ಗುಣಮಾಹ। ಸೋ ಚ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಅರಿಯಾನಂ ಗುಣೋತಿ ತಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋಪಿ ಸಙ್ಘಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ।

ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಸ್ಮಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಕುಸಲನಿಸ್ಸಿತಾ ನ ಸಣ್ಠಾತೀತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಾರಗತೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ ನ ಲಭತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ**ತಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ವಿಯ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ನಿಬ್ಬಿಕಾರತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ । ತೇನಾಹ **“ಸಾ ಪನೇಸಾ”**ತಿಆದಿ। **ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾಠಾನೇ ಠಪೇತಿ** “ಲಾಭಾ ವತ ಮೇ, ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇ”ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತಮನತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ।

೩೦೩. **ಆಪೋಗತ**ನ್ತಿ ಆಬನ್ಧನವಸೇನ ಆಪೋ, ತದೇವ ಆಪೋಸಭಾವಂ ಗತತ್ತಾ ಆಪೋಗತಂ, ಸಭಾವೇನೇವ ಆಪೋಭಾವಂ ವಾ ಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಆಪೋಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ ಅಲ್ಲಯೂಸಭಾವೋ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀಸಸಮ್ಭಾರಉದಕಾದಿಗತೇ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಆಪಸ್ಮಿಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಸಬ್ಬಆಪೇಸು ಗತಂ ಅಲ್ಲಯೂಸಭಾವಲಕ್ಖಣ”**ನ್ತಿ, ದ್ರವಭಾವಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಪಕುಪ್ಪತೀ”ತಿ ಪಾಕತಿಕಪಕೋಪಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಓಘವಸೇನ ವಡ್ಢತೀ”**ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅಯಮಸ್ಸ ಪಾಕತಿಕೋ ಪಕೋಪೋ”**ತಿ। ಇತರಂ ಪನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಆಪೋಸಂವಟ್ಟಕಾಲೇ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಓಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಓಗಮನನ್ತಿ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಅಧೋಗಮನಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಉದ್ಧನೇ…ಪೇ॰… ಪಾಪುಣನ್ತೀ”**ತಿ।

೩೦೪. **ಸಬ್ಬತೇಜೇಸು ಗತ**ನ್ತಿ ಇನ್ಧನಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಗತಂ ಪವತ್ತಂ। ಯಥಾ ಪೀತಿ ಏವ ಪೀತಿಗತಂ, ಏವಂ **ತೇಜೋ ಏವ ತೇಜೋಗತಂ,** ತೇಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಆಪೋಗತಂ, ವಾಯೋಗತಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **“ಪುರಿಮೇ”**ತಿಆದಿ। **ಏಕಾಹಿಕಜರಾದಿಭಾವೇನಾ**ತಿ ಏಕಾಹಿಕಾದಿಜರಾಭೇದೇನ। **ಉಸುಮಜಾತೋ**ತಿ ಉಸ್ಮಾಭಿಭೂತೋ। **ಜೀರತೀ**ತಿ ಜಿಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ತೇಜೋಧಾತುವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಜರಾಪವತ್ತಿ ಪಾಕಟಜರಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇನ್ದ್ರಿಯವೇಕಲ್ಲತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಲಿಪಲಿತಾದಿಭಾವ**ನ್ತಿ

ವಲಿತಪಲಿತಭಾವಂ, ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸಿಥಿಲಭಾವಞ್ಚ। **ಕುಪ್ಪಿತೇನಾತಿ** ಖುಭಿತೇನ। ಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ತಾಪೇತ್ವಾ ತಾಪೇತ್ವಾ ಸೀತೂದಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉದ್ಧಟಸಪ್ಪಿ **ಸತಧೋತಸಪ್ಪೀತಿ** ವದನ್ತಿ। ಸರೀರೇ ಪಕತಿಉಸುಮಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಣ್ಹಭಾವೋ **ಸನ್ತಾಪೋ,** ಸರೀರಸ್ಸ ದಹನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಹಾದಾಹೋ **ಪರಿದಾಹೋತಿ** ಅಯಮೇವ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಅಸಿತನ್ತಿ** ಸುತ್ತಂ। **ಖಾಯಿತನ್ತಿ** ಖಾದಿತಂ। **ಸಾಯಿತನ್ತಿ** ಅಸ್ಸಾದಿತಂ। **ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಗಹಣಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಸಮ್ಮಾಪರಿಪಾಕೋಪಿ ವಿಸಮಪಾಕಿನಿಯಾ ಗಹಣಿಯಾ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ರಸಾದಿಭಾವೇನಾತಿ** ರಸರುಧಿರಮಂಸಮೇದನ್ಹಾರುಅಟ್ಠಿಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಸುಕ್ಕಭಾವೇನ। **ವಿವೇಕನ್ತಿ** ಪುಥುಭಾವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸದಿಸಭಾವಂ। ಅಸಿತಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮೇ ರಸೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ರಸಧಾತು ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ರಸಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮೇ "ರುಧಿರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಂ ನೇತಬ್ಬಂ।

ಹರಿತನ್ತನ್ತಿ ಹರಿತಮೇವ, ಅನ್ತ-ಸದ್ದೇನ ಪದವಡ್ಢನಂ ಕತಂ ಯಥಾ "ವನನ್ತಂ ಸುತ್ತನ್ತ"ನ್ತಿ। **ಚಮ್ಮನಿಲ್ಲೇಖನಂ** ಚಮ್ಮಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ಛಡ್ಡಿತಕಸಟಂ।

೩೦೫. **ಉಗ್ಗಾರಹಿಕ್ಕಾರಾದೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉದ್ದೇಕಖಿಪನಾದಿಪವತ್ತಕವಾತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಲಸಿಕಾದಿನೀಹರಣವಾತಸ್ಸ ಚೇವ ಉಸುಮವಾತಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯದಿಪಿ **ಕುಚ್ಛಿ**-ಸದ್ದೋ ಉದರಪರಿಯಾಯೋ, ಕೋಟ್ಠ-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಅಬ್ಭನ್ತರಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ತದವಸಿಟ್ಠೋ ಉದರಪದೇಸೋ ಇಧ ಕುಚ್ಛಿ-ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಕುಚ್ಛಿಸಯಾ ವಾತಾತಿ ಅನ್ತಾನಂ ಬಹಿವಾತಾ"**ತಿ। **ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಉದ್ಧರಣಾದಿಕಾ ಸಬ್ಬಾ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಅವಸವತಿ ಉದಕಂ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಓಸ್ಸವನಂ,** ಛದನನ್ತೋ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ।

೩೦೬. **ನಿಸ್ಸತ್ತಭಾವನ್ತಿ** ಅನತ್ತಕತಂ। ಯಥಾದಸ್ಸಿತಾ ಹಿ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಅನತ್ತನಿಯಂ ಕೇವಲಂ ಧಾತುಮತ್ತಾ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿವಾರಿತೋತಿ** ಪರಿವಾರಿತಭಾವೇನ ಠಿತೋ ಪರಿವುತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏತಾನೀ"**ತಿಆದಿ, ಕಟ್ಠಾದೀನಿ ಸನ್ನಿವೇಸವಿಸೇಸವಸೇನ ಠಪಿತಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಞ್ಞಥಾ ಅಗಾರಸಮಞ್ಞಾಯ ಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಟ್ಠಾದೀಸು ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಯದತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಆವುಸೋ"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ, ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಕಟ್ಠಾದೀನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಕಾಮಂ ಹೇಟ್ಠಾ "ಮತ್ತಟ್ಠಕಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೨) ಅವಿಭಾಗೇನ ಏಕದೇಸೇನ ಚ ಉಪಾದಾರೂಪಮ್ಪಿ ಕಥಿತಂ, ತಥಾ ವೇದನಾದಯೋ ಖನ್ಧಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನ ಕಥಿತಾ, ತಥಾ ತಣ್ಹಾಪಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಭಾವೇನ। ಇತರಾನಿ ಪನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನ ಕಥಿತಾನಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಹೇಟ್ಠಾ...ಪೇ॰... ನ ಕಥಿತಾನೀ"**ತಿ। **ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇ ನಿರುದ್ಧೇತಿ** ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇ ವಿನಟ್ಠೇ। **ಉಪಹತೇತಿ** ಪುಬ್ಬಕಿಮಿಆದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತೇ। **ಪಲಿಬುದ್ಧೇತಿ** ಪುಬ್ಬಾದಿಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿನಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತೇ। **ತಜ್ಜೋತಿ** ತಸ್ಸಾನುರೂಪೋ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುರೂಪೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಮನಸಿಕಾರೋ ಹದಯಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ಚಕ್ಖುಮ್ಹಿ ಸತಿ ಹೋತಿ, ಅಸತಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ **"ಚಕ್ಖುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಮನಸಿಕಾರೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಭವಙ್ಗಾವಟ್ಟನಂ ತಸ್ಸ ಯಥಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ, ಏವಂ ಪಸಾದಪಚ್ಚಯೇಪಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿ। ನ್ತಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಕಿರಿಯಮನೋಧಾತುಚಿತ್ತಂ। **ಅಞ್ಞವಿಹಿತಸ್ಸಾತಿ** ಅಞ್ಞಾರಮ್ಮಣಪಸುತಸ್ಸ। **ತದನುರೂಪಸ್ಸಾತಿ** ತೇಸಂ ಚಕ್ಖುರೂಪತದಾಭೋಗಾನಂ ಅನುರೂಪಸ್ಸ।

ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಸರೂಪತೋ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಪ್ಪಕಾರೋ ಭೂತೋ, ತಪ್ಪಕಾರಂ ವಾ ಪತ್ತೋ **ತಥಾಭೂತೋ,** ತಸ್ಸ, ಯಥಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸಮವೇತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಿಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪನ್ತಿ ಉತುಕಮ್ಮಾಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಂ। ಇದಞ್ಚ ಸತಿಪಿ ತದಾ ಭವಙ್ಗಾವಟ್ಟನಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪೇ ಕೇವಲಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪಸ್ಸ ಅಭಾವಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ನಗರಂ ವಿಯ ರಜ್ಜೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಗಚ್ಛತಿ। "ತಥಾಭೂತಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ವೇದನಾದಯೋ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ, ವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ। ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಚೇತನಾವ ವುತ್ತಾ** ಚೇತನಾಪಧಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ ಪನ ಫಸ್ಸಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಮನಸಿಕಾರಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿಯೋಪಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾವ। **ಏಕತೋ ಸಙ್ಗಹೋ** "ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ"ತಿ ಏಕತೋ ಗಣನಾ। **ಸಮಾಗಮೋತಿ** ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಸಮೋಧಾನಂ। **ಸಮವಾಯೋತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಸಮವೇತತಾಯ ಸಮುದಿತಭಾವೋ।

ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ,** ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ। ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೇ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮೇ ಪಸ್ಸತಿ, ತೇ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮೇ ಪಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಯೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಛನ್ದಕರಣವಸೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನ। **ಆಲಯಕರಣವಸೇನಾತಿ** ಅಪೇಕ್ಖಾಕರಣವಸೇನ। **ಅನುನಯಕರಣವಸೇನಾತಿ** ಅನುರಜ್ಜನವಸೇನ। **ಅಜ್ಝೋಗಾಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಗಿಲಿತ್ವಾ ವಿಯ ನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಯ ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣವಸೇನ। ಛನ್ದರಾಗೋ ವಿನಯತಿ ಪಹೀಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಛನ್ದರಾಗವಿನಯೋ ಛನ್ದರಾಗಪಹಾನ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಆಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪತೋ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥತೋ ಆನೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಆಹರಣವಿಧಿಂ ಪನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಾ ಇಮೇಸೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇಮೇಸು ತೀಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಸುಖದುಕ್ಖಾದೀಸು ತೀಸು ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠಾನೇಸು। **ದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಯಾಥಾವದಸ್ಸನಂ। ಏವಂ ಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೋ**ತಿ ಭಾವನಾವಸೇನ ಪಟಿವೇಧೋ, ನ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಮತ್ತೇನ। **ಅಯಂ ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಅಯಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ। **ಏತ್ತಾವತಾಪೀ**ತಿ ಏವಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ವತ್ಥುಪರಿಗ್ಗಹಮುಖೇನಪಿ ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪನೇನ **ಬಹುಂ** ವಿಪುಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ **ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಕತಂ** ಅನುಟ್ಠಿತಂ **ಹೋತಿ।**

ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಮೇವ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಆವಜ್ಜನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ತಂ ನಿರುದ್ಧಮ್ಪೀ**"ತಿ। **ಮನ್ದಥಾಮಗತಮೇವಾತಿ** ಮಹತಿಯಾ ನಿದ್ದಾಯ ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಕಪಿಮಿದ್ಧಪರೇತಸ್ಸ ಪನ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಕದಾಚಿ ಆವಜ್ಜನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ। **ಭವಙ್ಗಸಮಯೇನೇವಾತಿ** ಭವಙ್ಗಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತನಸಮಯೇನ ಪಗುಣಜ್ಝಾನಪಗುಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪಗುಣಗನ್ಥೇಸು ತೇಸಂ ಪಗುಣಭಾವೇನೇವ ಆಭೋಗೇನ ವಿನಾಪಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪಗುಣಂ ಗನ್ಥಂ ಪಗುಣಭಾವೇನೇವ ನಿರನ್ತರಂ ವಿಯ ಅಜ್ಝಯಮಾನೇ ಅಞ್ಞವಿಹಿತತಾಯ "ಏತ್ತಕೋ ಗನ್ಥೋ ಗತೋ, ಏತ್ತಕೋ ಅವಸಿಟ್ಠೋ"ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾ ನ **ಹೋತಿ। ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಮ್ಪೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಂ, ನ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತ್ತಾ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಚ ಫಸ್ಸಚೇತನಾವ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಗಹಿತಾ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಭಾವಾ। **ಏಕದೇಸಮೇವ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ**ತಿ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಅತ್ಥಂ ಹೇಟ್ಠಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಅನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಏಕದೇಸಮೇವ ನಿದ್ದಿಸನವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಆಮಸನ್ತೋ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ**ತಿ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ "ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಞ್ಚೇವ, ಆವುಸೋ, ಚಕ್ಖು"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೬) ಛದ್ವಾರವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸನಟ್ಠಾನೇ। **ಹೇಟ್ಠಾ ಪರಿಹೀನದೇಸನ**ನ್ತಿ - "ಯಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ ಉಪರಿ ತೀಣಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ"ತಿ ನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಪರಿಹೀನಂ ಅತ್ಥಜಾತಂ ಸಬ್ಬಂ। **ತಂತಂದ್ವಾರವಸೇನಾತಿ** ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದಿಕಂ ತಂತಂದ್ವಾರವಸೇನ। ಚತುಸಚ್ಚವಸೇನ ಆರದ್ಧಾ ದೇಸನಾ ಚತುಸಚ್ಚೇನೇವ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತಾತಿ ಆಹ "**ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ಸುತ್ತನ್ತಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸೀ**"ತಿ।

ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಮಹಾಸಾರೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦೭. **ನಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೇತಿ** ನ ಚಿರಂ ಪಕ್ಕನ್ತೇ, ಪಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ ಸತೋ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ। **ಸಲಿಙ್ಗೇನೇವಾತಿ** ಮುಣ್ಡಿಯಕಾಸಾಯಗ್ಗಹಣಾದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಮಲಿಙ್ಗೇನೇವ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಜಾತೇತಿ** ವಿಪನ್ನಾಚಾರದಿಟ್ಠಿತಾಯ ಪಕಾಸನೀಯಕಮ್ಮಕರಣತೋ ಪರಂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸದಿಸೋ ವಿಸುಂ ಭೂತೋ। **ಕುಲಪುತ್ತೋತಿ** ಜಾತಿಮತ್ತೇನ ಕುಲಪುತ್ತೋ। **ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾಯಾತಿ** ಸಮ್ಭೇದರಹಿತಾಯ, ಜಾತಿಸಙ್ಕರವಿರಹಿತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಜಾತಿಸೀಸೇನ ಇಧ ಜಾತಿವತ್ಥುಕಂ ದುಕ್ಖಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಓತಿಣ್ಣೋತಿ ಯಸ್ಸ ಜಾತಿ ಅನ್ತೋ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ**"ತಿ। ಜಾತೋ ಹಿ ಸತ್ತೋ ಜಾತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಜಾತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಅನ್ತೋ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ ವಿಯ ವಿಬಾಧೀಯತಿ। **ಜರಾಯಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಲಾಭಾ, ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಲಬ್ಭಮಾನಾನಂ ಸುಕತಭಾವೋ ಸುಟ್ಠು ಅಭಿಸಙ್ಖತಭಾವೋ। **ವಣ್ಣಭಣನನ್ತಿ** ಗುಣಕಿತ್ತನಂ। **ಅಪಞ್ಞಾತಾತಿ** ಸಮ್ಭಾವನಾವಸೇನ ನ ಪಞ್ಞಾತಾ। ಲಾಭಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾಭಾವದಸ್ಸನಞ್ಚೇತಂ। ತೇನಾಹ "**ಘಾಸಚ್ಛಾದನಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಲಭನ್ತೀ**"ತಿ। **ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾತಿ** ಅಪ್ಪಾನುಭಾವಾ। ಸಾ ಪನ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖತಾ ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಪ್ಪಪರಿವಾರಾ**"ತಿ ಆಹ।

ಸಾರೇನಪಿ ಕೇಚಿ ಅಜಾನನೇನ ಅಞ್ಞಾಲಾಭೇನ ವಾ ಅಸಾರಭೂತಮ್ಪಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "ಸಾರೇನ ಸಾರಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಕ್ಖಚಕ್ಕಯುಗನಙ್ಗಲಾದಿಕ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸಾತಿ** ಸಿಕ್ಖಾತ್ತಯಸಙ್ಗಹಸ್ಸ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ। ಮಹಾರುಕ್ಖಸ್ಸ ಮಗ್ಗಫಲಸಾರಸ್ಸ ಞಾಣದಸ್ಸನಫೇಗ್ಗುಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿತಚಸ್ಸ ಸೀಲಪಪಟಿಕಸ್ಸ ಚಞ್ಚಲಸಭಾವಾ ಸಂಸಪ್ಪಚಾರೀತಿ ಚ **ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಸಾಖಾಪಲಾಸಂ ನಾಮ**। **ತೇನೇವಾತಿ** ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕನಿಬ್ಬತ್ತನೇನೇವ। **ಸಾರೋ ಮೇ ಪತ್ತೋತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸಾರೋ ನಾಮ ಇಮಿನಾ ಲಾಭಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋತಿ ವೋಸಾನಂ ನಿಟ್ಠಿತಕಿಚ್ಚಂ ಆಪನ್ನೋ।

೩೧೦. **ಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಞಾಣಭೂತಂ ದಸ್ಸನಂ ವಿಸಯಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಂ। **ಸುಖುಮಂ ರೂಪನ್ತಿ** ದೇವಾದೀನಂ, ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ವಾ ಸುಖುಮಸಭಾವಂ ರೂಪಂ। ತೇನಾಹ "**ಅನ್ತಮಸೋ…ಪೇ॰… ವಿಹರನ್ತೀ**"ತಿ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ಹಿ ಇಧ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ "ಞಾಣದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ಗಹಿತಂ।

೩೧೧. **ಅಸಮಯವಿಮೋಕ್ಖಂ ಆರಾಧೇತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅಸಮಯವಿಮೋಕ್ಖಂ ಪಾಳಿಯಾ ಏವ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕತಮೋ ಅಸಮಯವಿಮೋಕ್ಖೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠನ್ನಞ್ಹಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನಸಮಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿ ಅಸಮಯೋಪಿ, ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಪನ ವಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಸಮಯೋ ವಾ ಅಸಮಯೋ ವಾ ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ಬಲವತೀ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಆರದ್ಧಾ, ತಸ್ಸ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ತಿಟ್ಠನ್ತಸ್ಸ ನಿಸೀದನ್ತಸ್ಸ ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಪಟಿವೇಧೋ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಇತಿ ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖೇನ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಸ್ಸ ಸಮಯೋ ವಾ ಅಸಮಯೋ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ ಸೋ **ಅಸಮಯವಿಮೋಕ್ಖೋ**। ತೇನಾಹ "**ಲೋಕಿಯಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

ನ ಕುಪ್ಪತಿ, ನ ನಸ್ಸತೀತಿ **ಅಕುಪ್ಪಾ,** ಕದಾಚಿಪಿ ಅಪರಿಹಾನಸಭಾವಾ। ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಚೇತಸೋ ವಿಮುತ್ತೀತಿ **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ**। ತೇನಾಹ "**ಅರಹತ್ತಫಲವಿಮುತ್ತೀ**"ತಿ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಯೋಜನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಏತದತ್ಥಂ,** ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ತಸ್ಸ **ಏಸಾ** ಪರಮಕೋಟಿ। ಯಥಾರದ್ಧಸ್ಸ ಸಾರೋಪಮೇನ ಫಲೇನ ದೇಸನಾ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ ಆಹ "**ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸೀ**"ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಸಾರೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಚೂಳಸಾರೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೧೨. **ಪಿಙ್ಗಲಧಾತುಕೋ**ತಿ ಪಿಙ್ಗಲಸಭಾವೋ ಪಿಙ್ಗಲಚ್ಛವಿಕೋ, ಪಿಙ್ಗಲಕ್ಖೋತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ಸಙ್ಘೋ**, ನ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಬ್ಬಭಾವೇನ। ಸಙ್ಘೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥಿ ಪರಿವಾರಭೂತೋತಿ **ಸಙ್ಘಿನೋ। ಸ್ವೇವಾ**ತಿ ಸೋ ಏವ ಪಬ್ಬಜಿತಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ। **ಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನವಸೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಅಚೇಲವತಾದಿಆಚಾರಸಿಕ್ಖಾಪನವಸೇನ। **ಪಞ್ಞಾತಾ**ತಿ ಯಥಾಸಕಂ ಸಮಾದಿನ್ನವತವಸೇನ ಚೇವ ವಿಞ್ಞಾತಲದ್ಧಿವಸೇನ ಚ ಪಞ್ಞಾತಾ। **ಲದ್ಧಿಕರಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದಕಾ। **ಬಹುಜನಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುಥುಜನಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಪನ ಆಗಮಸಮ್ಪದಾಪಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಅಧಿಗಮೋತಿ ಏಕಂಸತೋ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸುತವತೋ ಅನ್ಧಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"**ತಿ। ನ ಹಿ ವಿಞ್ಞೂ ಅಪ್ಪಸಾದನೀಯೇ ಪಸೀದನ್ತಿ। ಮಙ್ಗಲೇಸು ಕಾತಬ್ಬದಾಸಕಿಚ್ಚಕರೋ ದಾಸೋ **ಮಙ್ಗಲದಾಸೋ**।

ತನ್ತಾವುತಾನನ್ತಿ ತನ್ತೇ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ವೀತಾನಂ। **ಗಣ್ಠನಕಿಲೇಸೋ**ತಿ ಸಂಸಾರೇ ಬನ್ಧನಕಿಲೇಸೋ। **ಏವಂ ವಾದಿತಾಯಾ**ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಾತಾಯ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿತಾಯ ವಾ। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ**ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಗತಿಸಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕಾ ಅನುಪಾರಮ್ಭಭೂತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನೋ ಚೇ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜನಾ। ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಅಭೂತತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ ಅಭೂತಭಾವಕಥನೇನ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ನ ಕಾಚಿ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ಆಹ **"ನೇಸಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಕಥನೇನ ಅತ್ಥಾಭಾವತೋ"**ತಿ।

೩೧೮. ನಿಹೀನಲೋಕಾಮಿಸೇ ಲೀನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏತಸ್ಸ, ನ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನೇತಿ। **ಲೀನಜ್ಝಾಸಯೋ। ಸಾಸನಂ ಸಿಥಿಲಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಯ ನ ತಿಬ್ಬಗಾರವತ್ತಾ।

೩೨೩. **ಹೇಟ್ಠಾ**ತಿ ಅನನ್ತರಾತೀತಸುತ್ತೇ ಮಹಾಸಾರೋಪಮೇ। **ಪರಮಜ್ಝಾನಾದಿಧಮ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಾ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚೂಳಸಾರೋಪಮೇ ಆಗತಾ। **ನಿರೋಧಪಾದಕಾ**ತಿ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ಅರಹನ್ತೋ ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ನಿರೋಧಪಾದಕತ್ತಾ। ಪರಮಜ್ಝಾನಾದಿಧಮ್ಮಾ ಞಾಣದಸ್ಸನತೋ **ಉತ್ತರಿತರಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಚೂಳಸಾರೋಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಓಪಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

೪. ಮಹಾಯಮಕವಗ್ಗೋ

೧. ಚೂಳಗೋಸಿಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨೫. ಞಾತೀನಂ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೬.೧೯) ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತೋ ಗಾಮೋ ಞಾತಿಕೋ, ಸೋ ಏವ **ನಾತಿಕೋ**। ಸೋ ಕಿರ ಗಾಮೋ ಯೇಸಂ ಸನ್ತಕೋ, ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಞಾತೀನಂ ಸಾಧಾರಣಭಾವೇನ ನಿವೇಸಿತೋ, ತೇನ "ನಾತಿಕೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥ। ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ತತ್ಥ ದ್ವೀಹಿ ದಾಯಾದೇಹಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಪರಿಭುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ದ್ವಿನ್ನಂ ಚೂಳಪಿತಿಮಹಾಪಿತಿಪುತ್ತಾನಂ ದ್ವೇ ಗಾಮಾ"**ತಿ। ಗಿಞ್ಜಕಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಇಟ್ಠಕಾ, ಗಿಞ್ಜಕಾಹಿಯೇವ ಕತೋ ಆವಸಥೋ **ಗಿಞ್ಜಕಾವಸಥೋ**। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಪದೇಸೇ ಮತ್ತಿಕಾ ಸಕ್ಖರಮರುಮ್ಬವಾಲಿಕಾದೀಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾ ಅಕಠಿನಾ ಸಣ್ಹಾ ಸುಖುಮಾ, ತಾಯ ಕತಾನಿ ಕುಲಾಲಭಾಜನಾನಿಪಿ ಸಿಲಾಮಯಾನಿ ವಿಯ ದಳ್ಹಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಉಪಾಸಕಾ ತಾಯ ಮತ್ತಿಕಾಯ ದೀಘಪುಥುಲಇಟ್ಠಕಾ ಕಾರೇತ್ವಾ ತಾಹಿ ಠಪೇತ್ವಾ ದ್ವಾರಬಾಹವಾತಪಾನಕವಾಟತುಲಾಯೋ ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ದಬ್ಬಸಮ್ಭಾರೇನ ವಿನಾ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಏವ ಪಾಸಾದಂ ಕಾರೇಸುಂ। ತೇನಾಹ **"ಇಟ್ಠಕಾಹೇವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಗೋಸಿಙ್ಗಸಾಲವನದಾಯನ್ತಿ ಗೋಸಿಙ್ಗಸಾಲವನನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ರಕ್ಖಿತಂ ಅರಞ್ಞಂ। **ಜೇಟ್ಠಕರುಕ್ಖಸ್ಸಾ**ತಿ ವನಪ್ಪತಿಭೂತಸ್ಸ ಸಾಲರುಕ್ಖಸ್ಸ। **ಸಾಮಗ್ಗಿರಸ**ನ್ತಿ ಸಮಗ್ಗಭಾವಾದಿಗುಣಂ ವಿವೇಕಸುಖಂ। **ಉಪರಿಪಣ್ಣಾಸಕೇ** ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೩೬-೨೩೮) ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೋ ಕಥಿತೋ, **ಇಧ** ಚೂಳಗೋಸಿಙ್ಗಸುತ್ತೇ **ಖೀಣಾಸವಕಾಲೋ ಕಥಿತೋ**। ಕತಕಿಚ್ಚಾಪಿ ಹಿ ತೇ ಮಹಾಥೇರಾ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಂ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜನಞ್ಚ ಸಮ್ಪಸ್ಸನ್ತಾ ಪರಮಞ್ಚ ವಿವೇಕಂ ಅನುಬ್ರೂಹನ್ತಾ ಸಾಮಗ್ಗಿರಸಂ ಅನುಭವಮಾನಾ ತತ್ಥ ವಿಹರನ್ತಿ। **ತದಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತದೇಸನಾಕಾಲೇ। **ತೇ**ತಿ ಅನುರುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ। **ಲದ್ಧಸ್ಸಾದಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಗತಸ್ಸಾದಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹನ್ತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಆವಹತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

> "ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
> ಲಭತಿ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪)।

ಲದ್ಧಪತಿಟ್ಠಾ ಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮನೇನ। ಸತಿ ಹಿ ಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮೇ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾ ಲದ್ಧಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ।

ಕಾಮಂ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾಪಿ ಮಹಾಸಾವಕಪರಿಯಾಪನ್ನಾವ, ಅಗ್ಗಸಾವಕಭಾವೇನ ಪನ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೇಸು ವಾ"**ತಿ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಸಾಮಞ್ಞಯೋಗೇ ವಿಸೇಸವನ್ತೋ ವಿಸುಂ ಗಯ್ಹನ್ತಿ ಯಥಾ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಆಗತಾ, ವಾಸಿಟ್ಠೋಪಿ ಆಗತೋ"ತಿ। ತೇಸು ಪನ ವಿಸುಂ ಗಹಿತೇಸುಪಿ **"ಅಸೀತಿಮಹಾಸಾವಕೇಸೂ"**ತಿ **ಅಸೀತಿ**ಗ್ಗಹಣಂ ಅಪ್ಪಕಂ ಊನಮಧಿಕಂ ವಾ ಗಣನುಪಗಂ ನ ಹೋತೀತಿ। **ಅನ್ತಮಸೋ**ತಿ ಇದಂ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಕಭಾವೇನ ಆಸನ್ನಚಾರಿತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅನೀಕಾ**ತಿ ಹತ್ಥಾನೀಕಾ, ಹತ್ಥಾನೀಕತೋ ಹತ್ಥಿಸಮೂಹತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಳಸೀಹೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಯೂಥಚರೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಯೂಥಾ ನಿಸ್ಸಟೋ ಕಾಳಸೀಹೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। ಕೇಸರೀ ಪನ ಏಕಚರೋವ। **ವಾತಚ್ಛಿನ್ನೋ ವಲಾಹಕೋ ವಿಯಾ**ತಿ ವಾತಚ್ಛಿನ್ನೋ ಪಬ್ಬತಕೂಟಪ್ಪಮಾಣೋ ವಲಾಹಕಚ್ಛೇದೋ ವಿಯ। **ತೇಸಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನತೋ**ತಿ ಯಥಾ ನಾಮ ಜಿಘಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಭೋಜನೇ, ಪಿಪಾಸಿತಸ್ಸ ಪಾನೀಯೇ, ಸೀತೇನ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಉಣ್ಹೇ, ಉಣ್ಹೇನ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಸೀತೇ, ದುಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಸುಖೇ ಅಭಿರುಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇವಂ ಭಗವತೋ ಕೋಸಮ್ಬಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿವಾದಾಪನ್ನೇ ದಿಸ್ವಾ ಅಪರೇ ಸಮಗ್ಗಾವಾಸಂ ವಸನ್ತೇ ಆವಜ್ಜಿತಸ್ಸ ಇಮೇ ತಯೋ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಆಪಾಥಂ ಆಗಮಿಂಸು, ಅಥ ನೇ ಪಗ್ಗಣ್ಹಿತುಕಾಮೋ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ಏವಾಯಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಅನುಕ್ಕಮೇನ ಕೋಸಮ್ಬಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಿನಯನುಪಾಯೋ ಹೋತೀತಿ। ತೇನಾಹ "ತೇಸಂ

ಪಗ್ಗಣ್ಹನತೋ"ತಿ। ಏತೇನೇವ **ಪಚ್ಛಿಮಜನತಂ ಅನುಕಮ್ಪನತೋತಿ** ಇದಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ಏಕದೇಸೇನ ಸಂವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉಕ್ಕಂಸಿತ್ವಾತಿ** ಯಥಾಭೂತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮ್ಪಹಂಸನೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವಿಸಿಟ್ಠೇ ಕತ್ವಾ ಪಸಂಸಾವಸೇನ ಚೇತಂ ಆಮೇಡಿತವಚನಂ।

ತಂ ಅರಞ್ಞಂ ರಕ್ಖತಿ ವನಸಾಮಿನಾ ಆಣತ್ತೋ। ರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತಂ ವನಸಣ್ಡಂ, ನ ಮಹಾವನಾದಿ ವಿಯ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ। ಸೀಲಾದಿಪ್ಪಭೇದಾಯ ಅತ್ತತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ **ಅತ್ತಕಾಮಾ,** ನ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತಸಿನೇಹಾತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತನೋ ಹಿತಂ ಕಾಮಯಮಾನಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಭಿನ್ದೇಯ್ಯಾತಿ** ವಿನಾಸೇಯ್ಯ।

ದುಬ್ಬಲಮನುಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ದುಬ್ಬಲಾ ಅವಿದ್ದಸುನೋ ಮನುಸ್ಸಾ। **ತಾನೀತಿ** ಅಭಿಜಾತಿಆದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನಪಾಟಿಹಾರಿಯಾನಿ। **ಚೀವರಗಬ್ಭೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾತಿ** ಚೀವರಸಙ್ಖಾತೇ ಓವರಕೇ ನಿಗೂಹಿತ್ವಾ ವಿಯ। ನ ಹಿ ಚೀವರಪಾರುಪನಮತ್ತೇನ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ಹೋತಿ। "ಮಾ ಸುಧ ಕೋಚಿಮಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ಅಞ್ಞಾಸೀ"ತಿ ಪನ ತಥಾರೂಪೇನ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನ ತಂ ಛಾದೇತ್ವಾ ಗತೋ ಭಗವಾ ತಥಾ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಞ್ಞಾತಕವೇಸೇನ ಅಗಮಾಸೀ"**ತಿ।

ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾತಿ ಪದಂ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ವಿಧಿಮುಖೇನ ವದತೀತಿ ಆಹ **"ಇತೋ ಆಗಚ್ಛಥಾ"**ತಿ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಾಯೋ ನಾಮ ಸುವಿಸುದ್ಧಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ಸೋಭನೋ, ಕಿಞ್ಚಿ ಮಲಂ ಅಪನೇತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ, ಕಿಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಪಾದೇ ಪಕ್ಖಾಲೇಸೀತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ।

೩೨೬. ಅನುರುದ್ಧಾತಿ ವಾ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವುತ್ತಂ ವಿರೂಪೇಕಸೇಸಸ್ಸಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋಪಿ ಸಮತ್ಥಿತೋ ಹೋತಿ। **ಇರಿಯಾಪಥೋ ಖಮತೀತಿ** ಸರೀರಸ್ಸ ಲಹುಟ್ಠಾನತಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಇರಿಯಾಪಥೋ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತಿಕೋ। **ಜೀವಿತಂ ಯಾಪೇತೀತಿ** ಯಾಪನಾಲಕ್ಖಣಂ ಜೀವಿತಂ ಇಮಂ ಸರೀರಯನ್ತಂ ಯಾಪೇತಿ ಸುಖೇನ ಪವತ್ತೇತಿ। **ಉಳುಙ್ಕಯಾಗುಂ ವಾ ಕಟಚ್ಛುಭಿಕ್ಖಂ ವಾತಿ** ಇದಂ ಮಕರವುತ್ತಿಯಾ ಮಿಸ್ಸಕಭತ್ತೇನ ಯಾಪನಂ ವತ್ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವತ್ತಂ ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿ।

ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸನ್ದತೀತಿ ಸತಿಪಿ ಉಭಯೇಸಂ ಕಲಾಪಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಭೇದೇ ಪಚುರಜನೇಹಿ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನಾನತ್ತಂ ಖೀರೋದಕಸಮ್ಮೋದಿತಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸಂಸಟ್ಠಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಿಸುಂ ನ ಹೋತಿ, ಏಕತ್ತಂ ವಿಯ ಉಪೇತೀ"**ತಿ। ಪಿಯಭಾವದೀಪನಾನಿ ಚಕ್ಖೂನಿ **ಪಿಯಚಕ್ಖೂನಿ।** ಪಿಯಾಯತಿ, ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋತಿ ವಾ **ಪಿಯೋತಿ।** ಸಮಗ್ಗವಾಸಸ್ಸ ಯಂ ಏಕನ್ತಕಾರಣಂ, ತಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಭಗವಾ **"ಯಥಾ ಕಥಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ **"ಕಥನ್ತಿ ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೋ ನೇಸಂ ಮೇತ್ತಾಸಹಿತಾನಂಯೇವ ಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಕಥ"**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪರತೋ "ಏವಂ ಖೋ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಥೇರೇಹಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕಥಿತಂ।

ಮಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇತ್ತಂ,** ಕಾಯಕಮ್ಮಂ। **ಆವೀತಿ** ಪಕಾಸಂ। **ರಹೋತಿ** ಅಪ್ಪಕಾಸಂ। ಯಞ್ಹಿ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಮೇತ್ತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚೇ, ಪಕಾಸಂ ಹೋತಿ, ಪರಮ್ಮುಖಾ ಚೇ, ಅಪ್ಪಕಾಸಂ। ತೇನಾಹ **"ಆವಿ ಚೇವ ರಹೋ ಚಾತಿ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚೇವ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಚಾ"**ತಿ। **ಇತರಾನೀತಿ** ಪರಮ್ಮುಖಾ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಾನಿ। **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಯಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಮ್ಮಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ **ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಬ್ಬಯುತ್ತಂ ಠಾನಂ ವಾ। ತಥೇವಾತಿ** ಯಥಾ ಸಮ್ಮುಖಾ ಕತೇ ಮೇತ್ತಾಕಾಯಕಮ್ಮೇ ವುತ್ತಂ, ತಥೇವ । "ಕಚ್ಚಿ ಖಮನೀಯ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ ಕಥಾ **ಸಮ್ಮೋದನೀಯಕಥಾ।** ಯಥಾ ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಛಿದ್ದಂ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಸನ್ಥಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕಥಾ।** "ಅಹೋ ತದಾ ಥೇರೇನ ಮಯ್ಹಂ ದಿನ್ನೋ ಓವಾದೋ, ದಿನ್ನಾ ಅನುಸಾಸನೀ"ತಿ ಏವಂ ಕಾಲನ್ತರೇ ಸರಿತಬ್ಬಯುತ್ತಾ, ಛಸಾರಣೀಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ವಾ ಕಥಾ **ಸಾರಣೀಯಕಥಾ।** ಸುತ್ತಪದಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸವಸೇನ

ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ಕಥಾ **ಧಮ್ಮೀಕಥಾ**। ಸರೇನ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಚಾರಣಂ **ಸರಭಞ್ಞಂ**। ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಂ **ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಂ**। ತಸ್ಸ ಯಥಾಪುಚ್ಛಿತಸ್ಸಆದಿಸನಂ **ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ**। **ಏವಂ ಸಮನ್ನಾಹರತೋತಿ** ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ, ಏವಂ ಮೇತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏಕತೋ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಾ **ನಾನಾ**। **ಹಿತಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಹಿತಭಾವೇನ। **ನಿರನ್ತರಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅನ್ತರಾಭಾವೇನ ಭೇದಾಭಾವೇನ। **ಅವಿಗ್ಗಹಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅವಿರೋಧಭಾವೇನ। **ಸಮಗ್ಗಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಸಹಿತಭಾವೇನ। **ಪರಿಭಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಬಹಲತನುಮತ್ತಿಕಾಲೇಪೇಹಿ ಲಿಮ್ಪೇತ್ವಾ। **ಚೀವರಂ ವಾ ಧೋವನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚೀವರಂ ವಾ ಧೋವನ್ತಿ। **ಪರಿಭಣ್ಡಂ ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ಪರಿಭಣ್ಡಂ ವಾ ಕರೋನ್ತಿ।

೩೨೭. **ಪಟಿವಿರುದ್ಧಾ ಏವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ತೇಸಂ ಅಪ್ಪಮಾದಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನಸಭಾವಂ। **ಕಚ್ಚಿ ಪನ ವೋ ಅನುರುದ್ಧಾ ಸಮಗ್ಗಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ **ವೋ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ ವಾ, ಕಚ್ಚಿ ತುಮ್ಹೇತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಮುಗ್ಗಪಾತಿ**ನ್ತಿ ಸಮುಗ್ಗಪುಟಸದಿಸಂ ಪಾತಿಂ।

ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯಂ ಅನ್ತೋ ಬಹಿ ಚ ಸಮ್ಮಜ್ಜನೇನ ಸೋಧಿತಙ್ಗಣತಾ **ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿ**। **ಪಟಿವಿಸಮತ್ತಮೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಯಾಪನಪಟಿವಿಸಮತ್ತಮೇವ। **ಓಸಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ಪಮಾಣಮೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಯಾಪನಪಮಾಣಮೇವ। **ವುತ್ತನಯೇನ ಜಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಜಹಿತ್ವಾ।

ಹತ್ಥೇನ ಹತ್ಥಂ ಸಂಸಿಬ್ಬನ್ತಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥೇನ ಇತರಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಬನ್ಧನ್ತಾ। ವಿಲಙ್ಘೇತಿ ದೇಸನ್ತರಂ ಪಾಪೇತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿಲಙ್ಘಕೋ, ಹತ್ಥೋ। ಹತ್ಥೋ ಏವ ವಿಲಙ್ಘಕೋ ಹತ್ಥವಿಲಙ್ಘಕೋ, ತೇನ **ಹತ್ಥವಿಲಙ್ಘಕೇನ**।

ತಂ ಅಖಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾತಿ ತಂ ತೀಸುಪಿ ದಿವಸೇಸು ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಪವತ್ತನವಸೇನ ಅಖಣ್ಡಿಕಂ ಕತ್ವಾ। **ಏತ**ನ್ತಿ "ಪಞ್ಚಾಹಿಕಂ ಖೋ ಪನಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ। ಪಞ್ಚಮೇ ಪಞ್ಚಮೇ ಅಹನಿ ಭವತೀತಿ **ಪಞ್ಚಾಹಿಕಂ**। **ಭಗವತಾ ಪುಚ್ಛಿತೇನ** ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೇನ। **ಪಮಾದಟ್ಠಾನೇಸುಯೇವಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪಮಾದಟ್ಠಾನೇಸುಯೇವ। **"ಪಮಾದಟ್ಠಾನೇಸುಯೇವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **"ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಪಞ್ಚಕರಣಟ್ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಕಥಾಪಪಞ್ಚಸ್ಸ ಕರಣಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಕಥಾಪವತ್ತನೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಪಮಜ್ಜನಟ್ಠಾನಾನಿ। ತತ್ಥಾಪಿ "ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿರುದ್ಧಂ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜಾಮಾ"ತಿ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಅಪ್ಪಮಾದಲಕ್ಖಣಂ ಥೇರೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತ್ತಕಂ ಠಾನಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ**ತಿ ಪನ ಇದಂ ತದಾ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ವಳಞ್ಜಾಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ।

೩೨೮. ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **"ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನತಾಯ ಸತ್ಥು ಚಿತ್ತಾರಾಧನತ್ಥಂ ತಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವತೋ ಥೇರೋ **"ಕಿಞ್ಹಿ ನೋ ಸಿಯಾ, ಭನ್ತೇ"**ತಿ ಆಹ। **ಯಾವದೇವಾ**ತಿ ಯತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಏಕಂ ದಿವಸಭಾಗಂ ವಾ ಸಕಲರತ್ತಿಂ ವಾ ಯಾವ ಸತ್ತ ವಾ ದಿವಸೇ।

೩೨೯. **ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಅತಿಕ್ಕಮನಾಯ। ಸತಿ ಹಿ ಉಪರಿ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇ ಹೇಟ್ಠಿಮಜ್ಝಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚ। ತೇನಾಹ **"ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ"**ತಿ। **ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ**ತಿ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ವೇದಯಿತಸುಖತೋ**ತಿ ವೇದನಾಸಹಿತಜ್ಝಾನಸುಖತೋ ವಾ ಫಲಸುಖತೋ ವಾ। **ಅವೇದಯಿತಸುಖ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸುಖಂ ವಿಯ ವೇದನಾರಹಿತಂ ಸುಖಂ। **ಅವೇದಯಿತಸುಖ**ನ್ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಅಫಸ್ಸಂ ಅಸಞ್ಞಂ ಅಚೇತನನ್ತಿ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರಹಿತಮೇವ। ತತೋ ಚ ಸತಿಪಿ ರೂಪಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ತಸ್ಸ ಅಚೇತನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸೋ

ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖವಿರಹಿತತಾಯ ಸನ್ತತರಾ ಪಣೀತತರಾ ಚ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚತೇ। ತೇನಾಹ “**ಅವೇದಯಿತಸುಖಂ ಸನ್ತತರಂ ಪಣೀತತರಂ ಹೋತೀ**”ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಇಮಮ್ಹಾ ಚಾ”ತಿಆದಿ।

೩೩೦. **ಸಾಮಗ್ಗಿರಸಾನಿಸಂಸಮೇವ ನೇಸಂ ಭಗವಾ ಕಥೇಸಿ** ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಕೂಲತ್ತಾ ತಸ್ಸ। **ಅನುಸಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಅನುಪಗಮನವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಆರೋಚೇತ್ವಾ। “ಅನುಸಂಸಾವೇತ್ವಾ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸೋ ಏವತ್ಥೋ। **ತತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತರಹಿ ಭಗವತೋ ಏಕವಿಹಾರೇ ಅಜ್ಝಾಸಯೋತಿ ಸತ್ಥು ಮನಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾ “ಇಧೇವ ತಿಟ್ಠಥಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಟ್ಠಾನತೋ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ । **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉಪಸಮ್ಪದಾ-ವಿಸುದ್ಧಿ-ಧುತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗ-ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖ-ಸಮಾಪತ್ತಿ-ಞಾಣದಸ್ಸನ-ಮಗ್ಗಭಾವನಾ-ಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾಧಿಗತಾನಮ್ಪಿ। **ಅತ್ತನೋ ಗುಣಕಥಾಯ ಅಟ್ಟಿಯಮಾನಾ**ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾಪಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ಸತ್ಥುವಿಹೇಸಾಭಾವದೀಪನೇ ಭಗವತೋ ಪಾಕಟಗುಣಾನಂ ಕಥಾಯ ಅಟ್ಟಿಯಮಾನಾಪೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ದೇವತಾ**ತಿ ತಂತಂಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನಿಯೋ ದೇವತಾ। **ಮುಖಂ ಮೇ ಸಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಮುಖಂ ಮೇ ಕಥನೇ ಸಮತ್ಥಂ, ಕಥನೇ ಯೋಗ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೩೧. **ಏವಂ ಆಗತೋ**ತಿ ಏವಂ ಆಟಾನಾಟಿಯಸುತ್ತೇ ಆಗತೋ। **ಪಲಿವೇಠೇನ್ತೇ**ತಿ ಚೋದೇನ್ತೇ। **ಮಚ್ಛರಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಾನಂ ಭಗವತೋಪಿ ಆರೋಚನಂ ಅಸಹಮಾನಾ ಮಚ್ಛರಾಯನ್ತೀತಿ ಸೋ ಚಿನ್ತೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

೦೧ **ತೇಸಂ ಲಾಭಾ**ತಿ ತೇಸಂ ವಜ್ಜಿರಾಜೂನಂ ವಜ್ಜಿರಟ್ಠವಾಸೀನಞ್ಚ ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ, ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸಾದಿಕೋ, ಭಗವತೋ ತಿಣ್ಣಞ್ಚ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸನವನ್ದನದಾನಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಯೋ ಲಾಭಾ। ಸುಲದ್ಧಾ ಲಾಭಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತಂ ಕುಲಞ್ಚೇತಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಅನುಸ್ಸರೇಯ್ಯ। ವುತ್ತಂ ತೇಸಂ “ಅನುಸ್ಸರಣಮ್ಪಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮೀ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧೦೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೪)।

ಚೂಳಗೋಸಿಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೨. ಮಹಾಗೋಸಿಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೩೨. **ಕೋಟಿದೇವಾ**ತಿ ಗೋಸಿಙ್ಗಸಾಲವನಸಾಮನ್ತತೋ ನಿವಿಟ್ಠೇಸು ಯೋ ಕೋಟಿ ಗಾಮೋ ಗೋಚರಗಾಮೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಿಬದ್ಧಭಾವತೋ ಗೋಚರಗಾಮೋ ನ ಗಹಿತೋ, ವಸನಟ್ಠಾನಮೇವ ಪರಿದೀಪಿತಂ, ತತೋ ಏವ ಅರಞ್ಞನಿದಾನಕಂ ನಾಮೇತಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ದೇವಲೋಕೇ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಚ। **ಥಿರಕಾರಕೇಹೀ**ತಿ ಸಾಸನೇ ಥಿರಭಾವಕಾರಕೇಹಿ। **ಸವನನ್ತೇ ಜಾತತ್ತಾ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಗಬ್ಭಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪಟಿವೇಧಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಇಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸವನತೋ ಸಾವಕಾ । **ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ** ಭಾಸುರಗುಣರಂಸಿತಾಯ ಮೋಹನ್ಧಕಾರವಿಧಮನತೋ। **ಚನ್ದೋ ವಿಯ** ರಮಣೀಯಮನೋಹರಸೀತಲಗುಣತಾಯ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮತೋ। **ಸಾಗರೋ ವಿಯ** ಗಮ್ಭೀರಥಿರವಿಪುಲಾನೇಕಗುಣತಾಯ ಠಿತಧಮ್ಮಸಭಾವತೋ। ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ ಥೇರಸ್ಸ ಅಭಿಞ್ಞಾತತಾ, ಗುಣಮಹನ್ತತಾ ಚ ಸುತ್ತೇಸು ಆಗತನಯೇನೇವ ಞಾತಬ್ಬಾತಿ ತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ನ ಕೇವಲ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೀಹನಾದಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ ಆಗತಂ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೬)। **ಥೇರಪಞ್ಹಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗೇ ಆಗತಂ **ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತಂ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೬೧-೯೮೧)। **ಥೇರಸೀಹನಾದಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಜನಪದಚಾರಿಕಾಯ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ **ಸೀಹನಾದಸುತ್ತಂ**। **ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನ**ನ್ತಿ ಥೇರಸ್ಸೇವ ಮಹತಾ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೇನ ಮಹತಾ ಚ ಭೋಗಪರಿವಟ್ಟೇನ ಸಹ ಘರಾವಾಸಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ, ಯೋ ಅಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮಹಾಪಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಆಯಸ್ಮತೋ ಕಿರ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭಿಕ್ಖೂಪಿ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ ಏವ ಅಹೇಸುಂ। ಧಾತುಸೋ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ। **ಸಯಂ ಇದ್ಧಿಮಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ **ಧಾತುಸಂಯುತ್ತೇನ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೯೯) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ - ಗಿಜ್ಝಕೂಟಪಬ್ಬತೇ ಗಿಲಾನಸೇಯ್ಯಾಯ ನಿಸಿನ್ನೋ ಭಗವಾ ಆರಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ವಸನ್ತೇಸು ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾದೀಸು ಏಕಮೇಕಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತಂ ವೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಪಸ್ಸಥ ನೋ ತುಮ್ಹೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತಂ ಸಮ್ಬಹುಲೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತನ್ತಿ। ಏವಂ, ಭನ್ತೇ। ಸಬ್ಬೇ ಖೋ ಏತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಮಹಾಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ವನನ್ತೇತಿ ಉಪವನನ್ತೇ। **ಮೇಘವಣ್ಣಾಯಾತಿ** ನೀಲಾಭಾಯ। ಸಮುದ್ದಕುಚ್ಛಿತೋ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕಸಮೀಪೇ ಆಭಾಫರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **"ಪಾಚೀನಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ವಿಚರಣತೋ। ತಥಾ ಸತಿ ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯೇಸುಪಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಆಭಾ ಫರೇಯ್ಯ। ಉಬ್ಬೇಧವಸೇನ ಹಿ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝತೋ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ವಿಚರನ್ತಿ। ಸಾಲಕುಸುಮಪಭಾನಂ ಅತಿರತ್ತತಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಲಾಖಾರಸೇನ ಸಿಞ್ಚಮಾನಂ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಉಪಗಾಯಮಾನಾ ವಿಯಾತಿ** ಪಯಿರುಪಾಸನವಸೇನ ಉಪೇಚ್ಚ ಗಾಯಮಾನಾ ವಿಯ । **ಕಾಯ ನು ಖೋ ಅಜ್ಜ ರತಿಯಾತಿ** ಅಜ್ಜ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿರತಿಯಾ ಏವ ನು ಖೋ, ಉದಾಹು ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾರತಿಯಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾರತಿಯಾತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ।

ದ್ವೇ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಾನಿ ವಿಯ ಪರಮಸೋಭಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಾಯ ಕನ್ತಿಯಾ। **ದ್ವೇ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಾನಿ ವಿಯ** ಅತಿವಿಯ ಸುವಿಸುದ್ಧಸಮುಜ್ಜಲಾಯ ಗುಣವಿಭೂತಿಯಾ। **ದ್ವೇ ಛದ್ದನ್ತನಾಗರಾಜಾನೋ ವಿಯ** ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ। **ದ್ವೇ ಸೀಹಾ ವಿಯ** ತೇಜುಸ್ಸದತಾಯ। **ದ್ವೇ ಬ್ಯಗ್ಘಾ ವಿಯ** ಅನೋಲೀನವುತ್ತಿತಾಯ। **ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಮೇವಾತಿ** ಸಬ್ಬಮೇವ ಸಮನ್ತತೋ ವಿಕಸಿತಂ।

೩೩೩. ಕಥಾ ಉಪಚರತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಕಥಾಉಪಚಾರೋ, ಸವನೂಪಚಾರೋ ಪದೇಸೋ, ತಂ **ಕಥಾಉಪಚಾರಂ।** ರಮಣೀಯಮೇವ **ರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ। ಉಜ್ಜಙ್ಗಲೇತಿ** ಲೂಖಪದೇಸೇ ಕಠಿನಪದೇಸೇ। ದೋಸೇಹಿ ಇತಾ ಅಪಗತಾತಿ **ದೋಸಿನಾ** ತ-ಕಾರಸ್ಸ ನ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। **ದಿಬ್ಬಾ ಮಞ್ಞೇ ಗನ್ಧಾತಿ** ದೇವಲೋಕೇ ಗನ್ಧಾ ವಿಯ। ದಿವಿ ಭವಾತಿ **ದಿಬ್ಬಾ। ದ್ವೇ ಥೇರಾತಿ** ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಆನನ್ದತ್ಥೇರಾ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ತಾವ ಮಮಾಯತು ಅಖೀಣಾಸವಭಾವತೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ ಕಥನ್ತಿ? ನ ಇದಂ ಮಮಾಯನಂ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮವಸೇನ, ಅಥ ಖೋ ಗುಣಭತ್ತಿವಸೇನಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ।

ಅನುಮತಿಯಾ ಪುಚ್ಛಾ **ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ,** ಅನುಮತಿಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನಂ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಅಧಮ್ಮಿಕಮ್ಪಿ ವುದ್ಧಸ್ಸ ಅನುಮತಿಂ ಇತರೋ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಲಭತಿ, ತೇನ ಸಾ ಅನುಜಾನಿತಬ್ಬಾವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘಖುದ್ದಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನುಮತಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ ನಾಮೇಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಖುದ್ದಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಕಣಿಟ್ಠತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಪಟಿಭಾತಿ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಪಟಿಭಾನಂ, ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅತ್ಥೋ, **ತಂ ಪಟಿಭಾನಂ। ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ** ಪದೇಸಞಾಣೇ ಠಿತೇಹಿ ಭಾಸಿತತ್ತಾ। **ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಾ ವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸಂಸನ್ದಿತತ್ತಾ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ಅಟ್ಟೀಯನ್ತಿ ದುಕ್ಖಾಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಟ್ಟೋ,** ವಿನಿಚ್ಛಿತಬ್ಬವೋಹಾರೋ। **ಗಾಮಭೋಜಕನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ ಸೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತಂ ಗಾಮಭೋಜಕಂ। **ಜನಪದಭೋಜಕನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಜನಪದೇ ಸೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತಂ ಜನಪದಭೋಜಕಂ। **ಮಹಾವಿನಿಚ್ಛಯಅಮಚ್ಚನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ರಜ್ಜೇ ಸೋ ಜನಪದೋ, ತಸ್ಸ ರಾಜಧಾನಿಯಂ ಮಹಾವಿನಿಚ್ಛಯಅಮಚ್ಚಂ। **ಸೇನಾಪತಿನ್ತಿ** ಯಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಸೋ ಅಮಚ್ಚೋ, ತಸ್ಸ ಸೇನಾಪತಿಂ। ತಥಾ **ಉಪರಾಜನ್ತಿ** । ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಾನುರೂಪತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಪರಾಪರಂ ನ ಸಞ್ಚರತಿ** ವಿನಿಚ್ಛಯನಾರಹೇನ ವಿನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ।

ಪಕಟ್ಠಾನಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೪.೨೨) ಉಕ್ಕಟ್ಠಾನಂ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಬೋಧನತೋ, ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿವಸೇನ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಚ ಪಕಟ್ಠಾನಂ ವಚನಪ್ಪಬನ್ಧಾನಂ ಆಳೀತಿ **ಪಾಳಿ,** ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ। ಪುರಿಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅತ್ಥೇನ ಅನುಸನ್ಧಾನಂ **ಅನುಸನ್ಧಿ।** ಅತ್ಥಮುಖೇನ ಪನ ಪಾಳಿಪದೇಸಾನಮ್ಪಿ ಅನುಸನ್ಧಿ ಹೋತಿಯೇವ, ಸೋ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರಾನುಸನ್ಧಿ-ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ-ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ-ಯಥಾನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ತಂತಂದೇಸನಾನಂ ಪನ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಂಸನ್ದನಂ **ಪುಬ್ಬಾಪರಂ।** ಪಾಳಿವಸೇನ ಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪುಬ್ಬಾಪರವಸೇನಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಉಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ** ಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ಅತ್ಥಸೋ ಚ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಗಹಿತಂ, ಪರಿಯಾಪುಣನವಸೇನ ಚೇವ ಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಚ ಹದಯೇನ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ಸೋತಬ್ಬತೋ ಸುತಂ, ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ, ತಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಸುತಧರೋ।** ಯೋ ಹಿ ಸುತಧರೋ, ಸುತಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಸುತಸ್ಸ ಆಧಾರಭೂತೋ**"ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಯಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। ಏಕಪದಂ ಏಕಕ್ಖರಮ್ಪಿ ಅವಿನಟ್ಠಂ ಹುತ್ವಾ ಸನ್ನಿಚೀಯತೀತಿ ಸನ್ನಿಚಯೋ, ಸುತಂ ಸನ್ನಿಚಯೋ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ಸುತಸನ್ನಿಚಯೋ। ಅಜ್ಝೋಸಾಯಾತಿ** ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ। **ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ನ ಮುಸ್ಸತಿ।

ಠಿತಾ ಪಗುಣಾತಿ ಪಗುಣಾ ವಾಚುಗ್ಗತಾ। **ನಿಚ್ಚಲಿತನ್ತಿ** ಅಪರಿವತ್ತಿತಂ। **ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ। **ಸಮನುಗ್ಗಾಹಿತ್ವಾತಿ** ಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ। ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧಾಭಾವತೋ **ಗಙ್ಗಾಸೋತಸದಿಸಂ,** "ಭವಙ್ಗಸೋತಸದಿಸ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅಕಿತ್ತಿಮಂ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುತ್ತೇಕದೇಸಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಚ ವಚಸಾ ಪರಿಚಯೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ವಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ "**ಸುತ್ತದಸಕ...ಪೇ॰... ಸಜ್ಝಾಯಿತಾ**"ತಿ, "ದಸ ಸುತ್ತಾನಿ ಗತಾನಿ, ದಸ ವಗ್ಗಾಗತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮನಸಾ ಅನು ಅನು ಪೇಕ್ಖಿತಾ ಭಾಗಸೋ ನಿಜ್ಝಾಯಿತಾ ಚಿನ್ತಿತಾ **ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ। ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ವಿಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। **ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾತಿ** ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ।

ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಞಾಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪದಂ,** ತದೇವ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ** ಆಹ "**ಪದಮೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನ**"ನ್ತಿ। ಅಕ್ಖರಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಮಣ್ಡಲತಾ, ಸಾ ಪನ ಪಾರಿಪೂರೀ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ "**ದಸವಿಧಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯೋ ಅಪರಿಹಾಪೇತ್ವಾ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞಂ ಉಪಾರಮ್ಭಕರನ್ತಿ** ಯಥಾನಿಕ್ಖಿತ್ತಸುತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ತಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮಕಂ ಸುತ್ತಂ ಆಹರತಿ। **ತದತ್ಥಂ ಓತಾರೇತೀತಿ** ತಸ್ಸ ಆಹಟಸುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಂ ವಿಚಾರೇತಿ। **ತಸ್ಸ ಕಥಾ ಅಪರಿಮಣ್ಡಲಾ ನಾಮ ಹೋತಿ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವತೋ। ಯಥಾನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನೇವ ಸುತ್ತನ್ತರಮ್ಪಿ ಆನೇನ್ತೋ **ಬಹಿ ಏಕಪದಮ್ಪಿ ನ ಗಚ್ಛತಿ ನಾಮ। ಅಮಕ್ಖೇನ್ತೋತಿ** ಅವಿನಾಸೇನ್ತೋ। ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಂ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಿತಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **ತುಲಿಕಾಯ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೋ ವಿಯ।** ಗಮ್ಭೀರತರಮತ್ಥಂ ಗಮೇನ್ತೋ **ಗಮ್ಭೀರಮಾತಿಕಾಯ ಉದಕಂ ಪೇಸೇನ್ತೋ ವಿಯ।** ಉತ್ತಾನಮಾತಿಕಾಯ ಹಿ ಮರಿಯಾದಂ ಓತ್ಥರಿತ್ವಾ ಉದಕಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಏಕಂಯೇವ ಪದಂ ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ ಪದಂ **ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೋ ಸಿನ್ಧವಾಜಾನೀಯೋ ವಿಯ।** ಸೋ ಹಿ ವಗ್ಗಿತಾಯ ಗತಿಯಾ ಪದೇ ಪದಂ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ। ಕಥಾಮಗ್ಗೇನ **ತಸ್ಸ ಕಥಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲಾ ನಾಮ ಹೋತಿ** ಧಮ್ಮತೋ ಅತ್ಥತೋ ಅನುಸನ್ಧಿತೋ ಪುಬ್ಬಾಪರತೋ ಆಚರಿಯುಗ್ಗಹತೋತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವತೋ।

ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೇಹೀತಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠೇಹಿ ಆಸಜ್ಜಮಾನೇಹಿ। ನಾತಿಸೀಘಂ ನಾತಿಸಣಿಕಂ ನಿರನ್ತರಂ ಏಕರಸಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾಯ ಕಥಾಯ ಕಥೇತಿ ನಾಮ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯೋ ಭಿಕ್ಖೂ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅರಣಿಂ ಮನ್ಥೇನ್ತೋ ವಿಯ, ಉಣ್ಹಖಾದನೀಯಂ ಖಾದನ್ತೋ ವಿಯಾತಿ** ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ಕಥನಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಂ, **ಗಹಿತಂ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ**ಆದಿ ಲಚ್ಛೇತ್ವಾ ಕಥನಸ್ಸ। ಪುರಾಣಪಣ್ಣನ್ತರೇಸು ಹಿ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನಗೋಧಾ ಕದಾಚಿ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇಕಚ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತ್ಥಚಿ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಓಹಾಯಾತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ। **ಯೋಪೀತಿ**ಆದಿನಾ ಏಕರೂಪೇನ ಕಥಾಯ ಅಕಥನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪೇತಗ್ಗಿ** ನಿಜ್ಝಾಮತಣ್ಹಿಕಪೇತಸ್ಸ ಮುಖತೋ ನಿಚ್ಛರಣಕಅಗ್ಗಿ। **ವಿತ್ಥಾಯತೀತಿ** ಅಪ್ಪಟಿಭಾನತಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಕೇನಚಿ

ರೋಗೇನ ದುಕ್ಖಂ ಪತ್ತೋ ವಿಯ **ನಿತ್ಥುನನ್ತೋ। ಕನ್ದನ್ತೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ। **ಅಪ್ಪಬನ್ಧಾ ನಾಮ ಹೋತಿ** ಸುಖೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತಭಾವತೋ। **ಆಚರಿಯೇಹಿ ದಿನ್ನನಯೇ ಠಿತೋ**ತಿ ಆಚರಿಯುಗ್ಗಹಂ ಅಮುಞ್ಚನ್ತೋ, ಯಥಾ ಚ ಆಚರಿಯಾ ತಂ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸಂವಣ್ಣೇಸುಂ, ತೇನೇವ ನಯೇನ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಚ್ಛಿನ್ನಧಾರಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ "ನಾತಿಸೀಘಂ ನಾತಿಸಣಿಕ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಕಥಾಪಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ। **ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾತಾಯಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ಅರಹತ್ತಪರಿಯೋಸಾನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ । **ಏವರೂಪೇನಾ**ತಿ ನಯಿದಂ ಏಕವಚನಂ ತತ್ತಕವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಅಥ ಖೋ ಲಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತಥಾರೂಪೇನೇವ ಭಿಕ್ಖುಸತೇನ ಭಿಕ್ಖುಸಹಸ್ಸೇನ ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನಾ**ತಿ ಪಲ್ಲಙ್ಕಪದೇಸೇನ, ಪಲ್ಲಙ್ಕಾಸನನ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ವಾರನ್ತರಸಾಧಾರಣಂ ಅತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ, ಅಸಾಧಾರಣಂ ಪನ ವಕ್ಖತೇವಾತಿ।

೩೩೪. ಆರಮತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆರಾಮೋ**।

೩೩೫. **ಧುವಸೇವನ**ನ್ತಿ ನಿಯತಸೇವಿತಂ। **ಪಾಸಾದಪರಿವೇಣೇ**ತಿ ಪಾಸಾದಙ್ಗಣೇ। **ನಾಭಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾನ**ನ್ತಿ ನಾಭಿಯಾ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಾನಂ। **ಅರನ್ತರಾನೀ**ತಿ ಅರವಿವರಾನಿ ತಂತಂಅರಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಟ್ಠಾನಾನಿ।

೩೩೬. **ಸಮಾದಿನ್ನಅರಞ್ಞಧುತಙ್ಗೋ ಆರಞ್ಞಿಕೋ,** ನ ಅರಞ್ಞವಾಸಮತ್ತೇನ।

೩೩೭. **ನ ಓಸಾದೇನ್ತೀ**ತಿ ನ ಅವಸಾದೇನ್ತಿ, ನ ಅವಸಾದನಾಪೇಕ್ಖಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪವತ್ತಿನೀ**ತಿ ಪಗುಣಾ।

೩೩೮. **ಲೋಕುತ್ತರಾ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿ** ನಾಮ ಥೇರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೩೩೯. **ಸಾಧುಕಾರೋ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ದಿನ್ನೋ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಯಥಾ ತಂ ಆನನ್ದೋವ ಸಮ್ಮಾ ಬ್ಯಾಕರಮಾನೋ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿ। **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು, ಯಥಾಅಜ್ಝಾಸಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯೇನ ಹಿ ಯಂ ಯಥಾಚಿತ್ತಂ ಕಥಿತಂ, ತಂ ಸಮ್ಮಾ ಕಥಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಪತ್ತವಸೇನ ಹಿ ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ ಸೋಭತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕಮೇವಾ**"ತಿಆದಿ। ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಭಿಕ್ಖು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುತ್ತೇ ಸೀಲಾದೀನಂ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ತೇಸಂ ಸುವಿದಿತತ್ತಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ತಾನಿ ಪರಿಪೂರೇತೀತಿ ಆಹ "**ಸೀಲಸ್ಸ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ**"ತಿಆದಿ। ಮಗ್ಗಾದಿಪಸವನಾಯ **ವಿಪಸ್ಸನಾಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ** ಪರಿಪಾಕಂ ಗಮೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೪೦. "ಏಸೇವ ನಯೋ"ತಿ ಅತಿದೇಸವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ "**ಆಯಸ್ಮಾ ಹಿ ರೇವತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

೩೪೧. **ಅಪರೇಪಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇ ಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಅಪರೇಪಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇ ದೋಸಮೋಹಾದಿಕಿಲೇಸೇ। **ಧುನಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಧಮೇತ್ವಾ।

೩೪೨. ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ ಏವಂ ಬ್ಯಾಕಾಸೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಕಲಮ್ಪಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಚಕ್ಖುಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಸನ್ತೀರಣನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಣ್ಹಂ ಸುಖುಮಂ ಅತಿಇತ್ತರಖಣವನ್ತಂ **ಚಿತ್ತನ್ತರಂ** ಚಿತ್ತನಾನತ್ತಂ। ಖನ್ಧಾದೀನಞ್ಚ ನಾನತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ **ಖನ್ಧನ್ತರಾದಿ**। ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಥೇವ ತತಿಯಂ ಝಾನನ್ತಿಆದಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಝಾನಸ್ಸೇವ ಏಕನ್ತರಿಕಭಾವೇನ ಉಕ್ಕಮನಂ **ಝಾನೋಕ್ಕನ್ತಿಕಂ** ನಾಮ। ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪುನ ತದೇವ ತೇಜೋಕಸಿಣೇತಿಆದಿನಾ ಝಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸೇವ ಏಕನ್ತರಿಕಭಾವೇನ ಉಕ್ಕಮನಂ **ಆರಮ್ಮಣೋಕ್ಕನ್ತಿಕಂ**

ನಾಮ। ‘‘ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕ’’ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಾವ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ದುವಙ್ಗಿಕನ್ತಿ ಝಾನಙ್ಗಮತ್ತಸ್ಸೇವ ವವತ್ಥಾಪನಂ **ಅಙ್ಗವವತ್ಥಾನಂ**। ‘‘ಇದಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ…ಪೇ॰… ಇದಂ ಓದಾತಕಸಿಣ’’ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಸ್ಸೇವ ವವತ್ಥಾಪನಂ **ಆರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನಂ**। ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ **ಅಙ್ಗಸಙ್ಕನ್ತಿ**। ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತದೇವ ಆಪೋಕಸಿಣೇತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಕಸಿಣೇಸು ಏಕಸ್ಸೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ **ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಕನ್ತಿ**। **ಏಕತೋವಡ್ಢನಂ ಉಭತೋವಡ್ಢನ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಖನ್ಧಾದಿದೇಸನಾಯಂ ಲಬ್ಭತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಹಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ಭಾಜೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ತಿಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ದುಕೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿ, ದುಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಕೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿ, ಇದಂ **ಏಕತೋವಡ್ಢನಂ**। ತಿಕೇ ಚ ದುಕೇ ಚ ಉಭತೋವಡ್ಢನನೀಹಾರೇನ ಕಥೇಸಿ, ಇದಂ **ಉಭತೋವಡ್ಢನಂ**। ಏವಂ ಸೇಸಖನ್ಧೇಸು ಧಾತಾಯತನಾದೀಸು ಚ ಯಥಾರಹಂ **ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ** (ವಿಭ॰ ೩೨-೩೩; ೧೫೫-೧೫೯, ೧೮೩-೧೮೪) ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **‘‘ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸೇವ ಪಾಕಟ’’**ನ್ತಿ। ಖನ್ಧಾದೀಸು ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ತೀಸು ಲಕ್ಖಣೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ ಸಮಯನ್ತರೇಸು ಚ ಕೋಸಲ್ಲಾಭಾವತೋ **ಅಯಂ ಸಕವಾದೋ ಅಯಂ ಪರವಾದೋತಿ ನ ಜಾನಾತಿ**। ತತೋ ಏವ **ಸಕವಾದಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮನ್ತರಂ ವಿಸಂವಾದೇತಿ**। ಖನ್ಧಾದೀಸು ಪನ ಕುಸಲತಾಯ **ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕೋ ಸಕವಾದಂ…ಪೇ॰… ನ ವಿಸಂವಾದೇತಿ**।

೩೪೪. **ಚಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಭಾವನಾಬಲೇಹಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಸಮತ್ಥತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ವಿಭಾವೇತುಂ **‘‘ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ ಹೀ’’**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಾನಸ್ಸಾತಿ** ಸಬ್ಬಾನಿ ಅಸ್ಸ। **ವಿಸೇವಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಾನೀತಿ** ಕಿಲೇಸವಿಸೂಕಾಯಿಕಾನಿ ಚೇವ ದುಚ್ಚರಿತವಿಪ್ಫನ್ದಿತಾನಿ ಚ। **ಭಞ್ಜಿತ್ವಾತಿ** ಮದ್ದಿತ್ವಾ। **ಬಹೀತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತೋ ಬಹಿ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ।

೩೪೫. **ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಪರಿಯಾಯ**-ಸದ್ದೋ ‘‘ಅತ್ಥಿ ಖ್ವೇಸ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪರಿಯಾಯೋ’’ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೩-೯) ವಿಯ ಕಾರಣತ್ಥೋತಿ ಆಹ **‘‘ಸೋಭನಕಾರಣಂ ಅತ್ಥೀ’’**ತಿ। ಯದಿ ಭಗವಾ – ‘‘ಇಧ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಭಿಕ್ಖು ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ’’ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಮಹಾಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹೇವ ಸಙ್ಘಾರಾಮೋ ಸೋಭೇತಬ್ಬೋ, ನ ಅಞ್ಞೇಹೀತಿ ಆಪನ್ನನ್ತಿ ಆಹ **‘‘ಅಪಿಚ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಜನತ’’**ನ್ತಿಆದಿ। ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾರಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾರೋ, ತಂ **ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾರಂ**। **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನೇವಾತಿ** ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಲೇಸೇನ ವಿನಾ ಮುಖ್ಯೇನ ನಯೇನೇವ। ಯೋ ‘‘ಅರಹತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ನ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ’’ತಿ ದಳ್ಹಸಮಾದಾನಂ ಕತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ತಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾವ ಉಟ್ಠಹತಿ। ಏವರೂಪೇನ ಇದಂ ಗೋಸಿಙ್ಗಸಾಲವನಂ ಸೋಭತಿ, ಸಾಸನೇ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಭಾನಂ ತದತ್ಥತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಸವಕ್ಖಯಾವಹಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಆಸವಕ್ಖಯೇನೇವ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತತ್ತಾ **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸೀತಿ**।

ಮಹಾಗೋಸಿಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಮಹಾಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೪೬. **ತತ್ಥಾತಿ** ಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತೇ। **ತಿಸ್ಸೋ ಕಥಾತಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೧೧.೧೭) ತಿಸ್ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾ, ತಿವಿಧಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕೇಕಂ ಪದಂ ನಾಳಂ ಮೂಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಏವಂಸಞ್ಞಿತಾ **ಏಕನಾಳಿಕಾ,** ಏಕೇಕಂ ವಾ ಪದಂ ನಾಳಂ ಅತ್ಥನಿಗ್ಗಮನಮಗ್ಗೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಏಕನಾಳಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **‘‘ಏಕೇಕಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಕಥನ’’**ನ್ತಿ। ಚತ್ತಾರೋ ಅಂಸಾ ಭಾಗಾ ಅತ್ಥಸಲ್ಲಕ್ಖಣೂಪಾಯಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಚತುರಸ್ಸಾ**। ತೇನಾಹ **‘‘ಚತುಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಥನ’’**ನ್ತಿ। ನಿಯಮತೋ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಆರದ್ಧಸ್ಸ ವತ್ತೋ ಸಂವತ್ತೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ನಿಸಿನ್ನವತ್ತಿಕಾ,** ಯಥಾರದ್ಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪರಿಯೋಸಾಪಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **‘‘ಪಣ್ಡಿತಂ ಗೋಪಾಲಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ’’**ತಿಆದಿ। **ಏಕೇಕಪದಸ್ಸಾತಿ** ಪಿಣ್ಡತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನ ಬಹುನ್ನಂ ಪದಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಅತ್ಥಂ ಅಕಥೇತ್ವಾ

ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। ಅಯಂ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಲಬ್ಭತಿ। **ಚತುಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉಪಮೂಪಮೇಯ್ಯದ್ವಯಂ, ತಥಾ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇತಿ ಇದಂ ಚತುಕ್ಕಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। ಅಯಂ ಈದಿಸೇಸು ಏವ ಸುತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। **ಪರಿಯೋಸಾನಗಮನ**ನ್ತಿ ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು – "ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಮಾ ಚ ನಾಮ ಯಾವದೇವ ಉಪಮೇಯ್ಯಸಮ್ಪಟಿದಾನತ್ಥಾತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖನಿದ್ದೇಸೋ ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖವಿಭಾವನತ್ಥಾಯಾತಿ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖಮ್ಪಿ ಉಪಮೂಪಮೇಯ್ಯವಿಭಾಗೇನ ಆಹರಿತ್ವಾ ಸುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾಪನ"ನ್ತಿ। ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಾನಗಮನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಪರೇ ಪನ "ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ ಚ ತಂತಂಉಪಮೂಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತ್ವಾವ ಕಥನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಗಮನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ನಿಸಿನ್ನವತ್ತಿಕಾ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತೇ। **ಸಬ್ಬಾಚರಿಯಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯೇಹಿ ಆಚರಿತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾ, ತಥಾ ಚೇವ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ।

ಅಙ್ಗೀಯನ್ತಿ ಅವಯವಭಾವೇನ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಅಙ್ಗಾನಿ,** ಭಾಗಾ। ತಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸಾವಜ್ಜಸಭಾವಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಅಙ್ಗೇಹೀತಿ ಅಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀ"**ತಿ। **ಗೋಮಣ್ಡಲ**ನ್ತಿ ಗೋಸಮೂಹಂ। **ಪರಿಹರಿತು**ನ್ತಿ ರಕ್ಖಿತುಂ। ತಂ ಪನ ಪರಿಹರಣಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರಿತು"**ನ್ತಿ। **ವಡ್ಢಿ**ನ್ತಿ ಗುನ್ನಂ ಬಹುಭಾವಂ ಬಹುಗೋರಸತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪರಿವುದ್ಧಿಂ। "ಏತ್ತಕಮಿದ"ನ್ತಿ ರೂಪೀಯತೀತಿ **ರೂಪಂ,** ಪರಿಮಾನಪರಿಚ್ಛೇದೋಪಿ ಸರೀರರೂಪಮ್ಪೀತಿ ಆಹ **"ಗಣನತೋ ವಾ ವಣ್ಣತೋ ವಾ"**ತಿ। **ನ ಪರಿಯೇಸತಿ** ವಿನಟ್ಠಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಜಾನನತೋ। **ನೀಲಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಸೇತಸಬಲಾದಿವಣ್ಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಧನುಸತ್ತಿಸೂಲಾದೀತಿ ಏತ್ಥ ಇಸ್ಸಾಸಾಚರಿಯಾನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ **ಧನುಲಕ್ಖಣಂ।** ಕುಮಾರಭತ್ತಿಗಣಾನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ **ಸತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ।** ಇಸ್ಸರಭತ್ತಿಗಣಾನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ **ಸೂಲಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ರಾಮವಾಸುದೇವಗಣಾದೀನಂ ಗಾವೀಸು ಕತಂ ಫರಸುಚಕ್ಕಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಾತಿ ಪಿಙ್ಗಲಮಕ್ಖಿಕಾ, ಖುದ್ದಮಕ್ಖಿಕಾ ಏವ ವಾ। ಸಟತಿ ರುಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಸಾಟಿಕಾ, ಸಂವದ್ಧಾ ಸಾಟಿಕಾತಿ **ಆಸಾಟಿಕಾ।** ತೇನಾಹ **"ವಡ್ಢನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ।

ವಾಕೇನಾತಿ ವಾಕಪತ್ತೇನ। **ಚೀರಕೇನಾ**ತಿ ಪಿಲೋತಿಕೇನ। **ಅನ್ತೋವಸ್ಸೇ**ತಿ ವಸ್ಸಕಾಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। **ನಿಗ್ಗಾಹ**ನ್ತಿ ಸುಸುಮಾರಾದಿಗ್ಗಾಹರಹಿತಂ। **ಪೀತ**ನ್ತಿ ಪಾನೀಯಸ್ಸ ಪೀತಭಾವಂ। ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿಪರಿಸ್ಸಯೇನ **ಸಾಸಙ್ಕೋ ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ।**

ಪಞ್ಚ ಅಹಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಚಾಹಿತೋ, ಸೋ ಏವ ವಾರೋತಿ **ಪಞ್ಚಾಹಿಕವಾರೋ।** ಏವಂ **ಸತ್ತಾಹಿಕವಾರೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಚಿಣ್ಣಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಚರಿತಟ್ಠಾನಂ ಗೋಚರಗ್ಗಹಿತಟ್ಠಾನಂ।

ಪಿತುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಪಿತರಾ ಕಾತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ, ಪಿತರಾ ಕಾತಬ್ಬಕರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾರುಚಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಗುನ್ನಂ ರುಚಿಅನುರೂಪಂ ಗೋಚರಭೂಮಿಯಂ ವಾ ನದಿಪಾರಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಗೋಭತ್ತ**ನ್ತಿ ಕಪ್ಪಾಸಟ್ಠಿಕಾದಿಮಿಸ್ಸಂ ಗೋಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಭತ್ತಂ, ಭತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಯಾಗುಪಿ ಗಹಿತಾ।

೩೪೭. **"ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ಆಕಾರದ್ವಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಗಣನತೋ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವಂ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ**ತಿ "ಉಪಚಯೋ ಸನ್ತತೀ"ತಿ ಜಾತಿಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹದಯವತ್ಥುಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ದಸ ಆಯತನಾನಿ ಪಞ್ಚದಸ ಸುಖುಮರೂಪಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ರೂಪಕಣ್ಡಪಾಳಿಯಂ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೫೧-೬೫೫) ಆಗತಾ। **ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸಾ**ತಿ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಕರಾಭಾವತೋ ರೂಪಭಾಗಾ। **ರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸಾ**ತಿ ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಕಲಾಪಭಾವೇನೇವ ಪವತ್ತನತೋ ರೂಪಕಲಾಪಾ। **ಕೋಟ್ಠಾಸಾ**ತಿ ಚ ಅಂಸಾ, ಅವಯವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋಟ್ಠ**ನ್ತಿ ವಾ ಸರೀರಂ, ತಸ್ಸ

ಅಂಸಾ ಕೇಸಾದಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅವಯವಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ವಿಯ **ಕೋಟ್ಠಾಸಾ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀತಿ** ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ। ತತ್ಥ **ರೂಪಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ರೂಪಂ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಞಾಣೇನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ। **ಅರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾತಿ** ತಂ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೇ ವೇದನಾದಿಕೇ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧೇ "ಅರೂಪ"ನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ। **ರೂಪಾರೂಪಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಪುನ ತತ್ಥ ಯಂ ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ, ತಂ ರೂಪಂ, ತದಞ್ಞಂ ಅರೂಪಂ, ಉಭಯವಿನಿಮುತ್ತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನತ್ಥಿ ಅತ್ತಾ ವಾ ಅತ್ತನಿಯಂ ವಾತಿ ಏವಂ ರೂಪಾರೂಪಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। ತದುಭಯಞ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನ್ತಿ **ಪಚ್ಚಯಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣಂ **ಆರೋಪೇತ್ವಾ** ಯೋ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಾದಿಕ್ಕಮೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸೋ ನ ವಡ್ಢತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಏಕಸಮುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಾಯತನಂ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಅಟ್ಠವಿಧಂ ಕಮ್ಮವಸೇನ, ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಚಿತ್ತವಸೇನಾತಿ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಏಕಸಮುಟ್ಠಾನಂ। ಸದ್ದಾಯತನಮೇಕಂ ಉತುಚಿತ್ತವಸೇನ **ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನಂ।** ರೂಪಸ್ಸ ಲಹುತಾ ಮುದುತಾ ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾತಿ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರವಸೇನ **ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಂ।** ರೂಪಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಆಕಾಸಧಾತು ಆಪೋಧಾತು ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋತಿ ಏತ್ತಕಂ ರೂಪಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಕಮ್ಮವಸೇನ **ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ।** ಉಪಚಯೋ ಸನ್ತತಿ ಜರತಾ ರೂಪಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚತಾತಿ **ಏತ್ತಕಂ** ರೂಪಂ **ನ ಕುತೋಚಿ ಸಮುಟ್ಠಾತೀತಿ ನ ಜಾನಾತಿ। ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ರೂಪಂ ಅಜಾನನ್ತೋತಿ**ಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಗಣನತೋ ರೂಪಂ ಅಜಾನನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣೋತಿ ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ದುಚ್ಚರಿತಕಮ್ಮಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣೋ, ಬಾಲೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಾಲಸ್ಸ ಬಾಲಲಕ್ಖಣಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತೀ ಹೋತಿ, ದುಬ್ಭಾಸಿತಭಾಸೀ, ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಕಾರೀ। ಇಮಾನಿ ಖೋ...ಪೇ॰... ಲಕ್ಖಣಾನೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೨; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೬)। ಅತ್ತನಾ ಕತಂ ಸುಚರಿತಕಮ್ಮಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣೋ,** ಪಣ್ಡಿತೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ - "ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಲಕ್ಖಣಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಸುಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತೀ ಹೋತಿ, ಸುಭಾಸಿತಭಾಸೀ, ಸುಕತಕಮ್ಮಕಾರೀ। ಇಮಾನಿ ಖೋ...ಪೇ॰... ಪಣ್ಡಿತಲಕ್ಖಣಾನೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೧೬)। ತೇನಾಹ **"ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಣ್ಡಿತಮಾಲಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। **ಬಾಲೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಣ್ಡಿತೇ ನ ಸೇವತೀತಿ** ಯಂ ಬಾಲಪುಗ್ಗಲೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಣ್ಡಿತಸೇವನಂ ಅತ್ಥಕಾಮೇನ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಂ ನ ಕರೋತಿ। ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಅಯಮಾದೀನವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುನ **"ಬಾಲೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ಭಗವತಾ "ಇದಂ ವೋ ಕಪ್ಪತೀ"ತಿ ಅನುಞ್ಞಾತಂ, ತದನುಲೋಮಞ್ಚೇ, ತಂ **ಕಪ್ಪಿಯಂ।** ಯಂ "ಇದಂ ವೋ ನ ಕಪ್ಪತೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತದನುಲೋಮಞ್ಚೇ, ತಂ **ಅಕಪ್ಪಿಯಂ।** ಯಂ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಂ, ತಂ **ಕುಸಲಂ,** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಂ **ಅಕುಸಲಂ।** ತದೇವ **ಸಾವಜ್ಜಂ,** ಕುಸಲಂ **ಅನವಜ್ಜಂ।** ಆಪತ್ತಿತೋ ಆದಿತೋ ದ್ವೇ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾ **ಗರುಕಂ,** ತದಞ್ಞಂ **ಲಹುಕಂ।** ಧಮ್ಮತೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ **ಗರುಕಂ,** ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ **ಲಹುಕಂ।** ಸಪ್ಪಟಿಕಾರಂ **ಸತೇಕಿಚ್ಛಂ,** ಅಪ್ಪಟಿಕಾರಂ **ಅತೇಕಿಚ್ಛಂ।** ಧಮ್ಮತಾನುಗತಂ **ಕಾರಣಂ,** ಇತರಂ **ಅಕಾರಣಂ। ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋತಿ** ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಂ ಗರುಕಲಹುಕಂ ಸತೇಕಿಚ್ಛಾತೇಕಿಚ್ಛಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಂ ಕಾರಣಾಕಾರಣಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಖನ್ಧಾದೀಸು ಅಕುಸಲತಾಯ ರೂಪಾರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಕುತೋ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಡ್ಢನಾ। ತೇನಾಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ।

ಗೋವಣಸದಿಸೇ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ ಆಸಾಟಿಕಾ ವಿಯಾತಿ **ಆಸಾಟಿಕಾತಿ** ಆಹ **"ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಂ ಆಸಾಟಿಕಂ ಅಹಾರೇತ್ವಾ"**ತಿ।

“ಗಣ್ಡೋತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನೇತಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿವಚನ”ನ್ತಿ ವಚನತೋ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೮.೫೬) ಛಹಿ ವಣಮುಖೇಹಿ ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಯೂಸೋ ಗಣ್ಡೋ ವಿಯ ಪಿಲೋತಿಕಖಣ್ಡೇನ ಛಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಕಿಲೇಸಾಸುಚಿ ಅತ್ತಭಾವವಣೋ ಸತಿಸಂವರೇನ ಪಿದಹಿತಬ್ಬೋ, ಅಯಂ ಪನ ಏವಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ **“ಯಥಾ ಸೋ ಗೋಪಾಲಕೋ ವಣಂ ನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ, ಏವಂ ಸಂವರಂ ನ ಸಮ್ಪಾದೇತೀ”**ತಿ।

ಯಥಾ ಧೂಮೋ ಇನ್ಧನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಸಣ್ಹೋ ಸುಖುಮೋ ತಂ ತಂ ವಿವರಂ ಅನುಪವಿಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪೇನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಡಂಸಮಕಸಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಂ ವಿನೋದೇತಿ, ಅಗ್ಗಿಜಾಲಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಇನ್ಧನಭೂತಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಜಾತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಸಣ್ಹಾ ಸುಖುಮಾ ತಂ ತಂ ಖನ್ಧನ್ತರಂ ಆಯತನನ್ತರಞ್ಚ ಅನುಪವಿಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪೇತಿ, ಸತ್ತಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾದಿಪರಿಸ್ಸಯಂ ವಿನೋದೇತಿ, ಞಾಣಗ್ಗಿಜಾಲಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋತಿ ಧೂಮೋ ವಿಯಾತಿ **ಧೂಮೋ**ತಿ ಆಹ **“ಗೋಪಾಲಕೋ ಧೂಮಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಧೂಮಂ ನ ಕರೋತೀ”**ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಕಾತಬ್ಬಾ ತದನುಚ್ಛವಿಕಾ ಧಮ್ಮಕಥಾ **ಉಪನಿಸಿನ್ನಕಥಾ**। ಕತಸ್ಸ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಅನುಮೋದನಕಥಾ **ಅನುಮೋದನಾ**। **ತತೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಕಥಾದೀನಂ ಅಕರಣತೋ। **“ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಗುಣವಾ”**ತಿ ನ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಅತ್ತನೋ ಜಾನಾಪನತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಕಥಾದಿ ನ ಕಾತಬ್ಬಮೇವಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ನ ಕಾತಬ್ಬಮೇವ, ಸುದ್ಧಾಸಯೇನ ಪನ ಧಮ್ಮೇ ಕಥಿತೇ ತಸ್ಸ ಗುಣಜಾನನತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ -

“ನಾಭಾಸಮಾನಂ ಜಾನನ್ತಿ, ಮಿಸ್ಸಂ ಬಾಲೇಹಿ ಪಣ್ಡಿತಂ।
ಭಾಸಯೇ ಜೋತಯೇ ಧಮ್ಮಂ, ಪಗ್ಗಣ್ಹೇ ಇಸಿನಂ ಧಜ”ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೧)।

ತರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ತಿತ್ಥಂ,** ನದೀತಳಾಕಾದೀನಂ ನಹಾನಾದಿಅತ್ಥಂ ಓತರಣಟ್ಠಾನಂ। ಯಥಾ ಪನ ತಂ ಉದಕೇನ ಓತಿಣ್ಣಸತ್ತಾನಂ ಸರೀರಮಲಂ ಪವಾಹೇತಿ, ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತಿ, ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪಂ ಓತಿಣ್ಣಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮೋದಕೇನ ಚಿತ್ತಮಲಂ ಪವಾಹೇನ್ತಿ, ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇನ್ತಿ, ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ತಿತ್ಥಂ ವಿಯಾತಿ **ತಿತ್ಥಂ**। ತೇನಾಹ **“ತಿತ್ಥಭೂತೇ ಬಹುಸ್ಸುತಭಿಕ್ಖೂ”**ತಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಕಥಂ ರೋಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ, ಭನ್ತೇ, ಇದಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಕಥಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ರೋಪೇತಬ್ಬೋ, ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕೋ ಜಾತೋ। “ನಿರೂಪೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ನಿರೂಪೇತಬ್ಬಂ ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ ಕಥಮೇತ್ಥ ನಿರುಳ್ಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಮಸ್ಸ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಸದ್ದತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಳಿಪದೇಸೇ। **ಪಾಳಿ ಕಿಂ ವದತೀ**ತಿ ಭಾವತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಅತ್ಥೋ ಕಿಂ ದೀಪೇತೀ**ತಿ ಭಾವತ್ಥಂ ವಾ ಸಙ್ಕೇತತ್ಥಂ ವಾ। **ನ ಪರಿಪುಚ್ಛತೀ**ತಿ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಚ್ಛಂ ನ ಕರೋತಿ। **ನ ಪರಿಪಞ್ಹತೀ**ತಿ ಪರಿ ಪರಿ ಅತ್ತನೋ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಂ ನ ಆಚಿಕ್ಖತಿ ನ ವಿಭಾವೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ನ ಜಾನಾಪೇತೀ”**ತಿ। **ತೇ**ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಭಿಕ್ಖೂ। **ವಿವರಣಂ** ನಾಮ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥನನ್ತಿ ಆಹ **“ಭಾಜೇತ್ವಾ ನ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ”**ತಿ। **ಅನುತ್ತಾನೀಕತ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಪಾಕಟೀಕತಂ ಗುಯ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ। **ನ ಉತ್ತಾನೀಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಸಿನೇರುಮೂಲಕಂ ವಾಲಿಕಂ ಉದ್ಧರನ್ತೋ ವಿಯ ಪಥವೀಸನ್ಧಾರೋದಕಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವಿಯ ಚ ಉತ್ತಾನಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಬಹುಸ್ಸುತಾ “ತಿತ್ಥ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಪರಿಯಾಯತೋ, ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಧಮ್ಮಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ತಿತ್ಥನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಥಾ ಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಧಮ್ಮೋ ಹಿ ತರನ್ತಿ ಏತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ ತಳಾಕನ್ತಿ **“ತಿತ್ಥ”**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ ಸುಮೇಧಭೂತೋ -

“ಏವಂ ಕಿಲೇಸಮಲಧೋವಂ, ವಿಜ್ಜನ್ತೇ ಅಮತನ್ತಳೇ।
ನ ಗವೇಸತಿ ತಂ ತಳಾಕಂ, ನ ದೋಸೋ ಅಮತನ್ತಳೇ”ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೪)।

ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೋತರಣತಿತ್ಥಭೂತಸ್ಸ ಓತರಣಪಕಾರಂ ಅಜಾನನ್ತೋ **“ಧಮ್ಮತಿತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತೀ”**ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಪೀತಾಪೀತನ್ತಿ ಗೋಗಣೇ ಪೀತಂ ಅಪೀತಞ್ಚ ಗೋರೂಪಂ ನ ಜಾನಾತಿ ನ ವಿನ್ದತಿ। ಅವಿನ್ದನ್ತೋ ಹಿ ನ ಲಭತೀತಿ ವುತ್ತೋ। "**ಆನಿಸಂಸಂ ನ ವಿನ್ದತೀ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅವಿನ್ದನಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಗ್ಗಂ ಗನ್ತ್ವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಯಂ ಲೋಕುತ್ತರೋತಿ ಪದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಅರಿಯ**"ನ್ತಿ। ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನ ಅನನ್ತರವಿಧಿಪ್ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾ, ಅರಿಯ-ಸದ್ದೋ ವಾ ನಿದ್ದೋಸಪರಿಯಾಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕ**ನ್ತಿ ಚ ವಿಸುಂ ಏಕಜ್ಝಞ್ಚ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಅಟ್ಠಙ್ಗತಾ ಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಚ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಙ್ಗಸ್ಸಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇತಿಆದೀಸು ಅವಿಸೇಸೇನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಲೋಕಿಯಾ, ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ಏವಂ **ಇಮೇ ಲೋಕಿಯಾ, ಇಮೇ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನ ಪಜಾನಾತಿ।**

ಅನವಸೇಸಂ ದುಹತೀತಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಮತ್ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ದಾಯಕೇ ಸದ್ಧಾಹಾನಿಯಾ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚಯಹಾನಿಯಾ ಅನವಸೇಸಂ ದುಹತಿ। ವಾಚಾಯ ಅಭಿಹಾರೋ **ವಾಚಾಭಿಹಾರೋ**। ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅಭಿಹಾರೋ **ಪಚ್ಚಯಾಭಿಹಾರೋ**।

ಇಮೇ ಅಮ್ಹೇಸು ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ನವಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಸು ಪಿತುಪೇಮಸ್ಸ ಅನುಪಟ್ಠಾಪನತೋ। ತೇನ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಗಾರವತಾಭಾವದೀಪನೇನ ಸಙ್ಗಹಸ್ಸ ಅಭಾಜನಭಾವಂ, ತೇನ ಥೇರಾನಂ ತೇಸು ಅನುಗ್ಗಹಾಭಾವಂ। ನ ಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಾಸನೇ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ಅನನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನಿರತ್ಥಕಂ ವಾ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ನವಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ**"ತಿ। **ಧಮ್ಮಕಥಾಬನ್ಧ**ನ್ತಿ ಪವೇಣಿಆಗತಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಧಮ್ಮಕಥಾಮಗ್ಗಂ। ಸಚ್ಚಸತ್ತಪಟಿಸನ್ಧಿಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಸುಞ್ಞತಾದೀಪನಂ **ಗುಯ್ಹಗನ್ಥಂ**। **ವುತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನಾ**ತಿ "ನ ರೂಪಞ್ಞೂ"ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅಗ್ಗಹಣವಸೇನ। **ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ "ರೂಪಞ್ಞೂ ಹೋತೀತಿ ಗಣನಾತೋ ವಾ ವಣ್ಣತೋ ವಾ ರೂಪಂ ಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ತಸ್ಸ ಗೋಗಣೋಪಿ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಪಞ್ಚಗೋರಸಪರಿಭೋಗತೋಪಿ ನ ಪರಿಬಾಹಿರೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ವೇದಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಮಹಾಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೪. ಚೂಳಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೫೦. **ಚೇಲುಕ್ಕಾಹೀ**ತಿ ಚೇಲಮಯಾಹಿ ಉಕ್ಕಾಹಿ। ಉಕ್ಕಭೂತಾನಿ ಚೇಲಾನಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಉಕ್ಕಚೇಲಾ,** ನಗರಂ। **ಸಬ್ಬಾ ಗಙ್ಗಾ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ ಪಕತಿಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಪನ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಸ್ಸ ವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸಪಿ ಭಗವತೋ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತೇವ। **ಸೋತ್ಥೀ**ತಿ ಅನುಪದ್ದವೋ। **ವಡ್ಢೀ**ತಿ ಅಪರಿಹಾನಿ। **ಆರೋಗ್ಯ**ನ್ತಿ ಅರೋಗತಾ ಆಬಾಧಾಭಾವೋ।

ಮಗಧೋ ಜನಪದೋ ನಿವಾಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮಾಗಧೋ, ಮಾಗಧೋವ **ಮಾಗಧಿಕೋ**। ಪಞ್ಞಾಯ ನಾಮ ದುಟ್ಠುಭಾವೋ ನತ್ಥಿ ಏಕನ್ತಾನವಜ್ಜತಾಯ, ತಸ್ಮಾ **ದು**-ಸದ್ದೋ ಅಭಾವವಾಚೀ "ದುಸ್ಸೀಲೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, **ಜಾತಿ**-ಸದ್ದೋ ಚ ಸಭಾವತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ನಿಪ್ಪಞ್ಞಸಭಾವೋ**"ತಿ। -ಸದ್ದೋ ಆರಮ್ಭತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ಪತಾರೇಸೀತಿ ತಾರೇತುಂ ಆರಭೀ**"ತಿ ಪರತೀರಂ ಗಾವೀನಂ ಅಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ। **ಸುವಿದೇಹಾನ**ನ್ತಿ ಸುನ್ದರವಿದೇಹಾನಂ। ವಿದೇಹರಟ್ಠಂ ಕಿರ ಭೂಮಿಭಾಗದಸ್ಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ವನರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾದಿನಾ ಚ ಸುನ್ದರಂ। **ಆಮಣ್ಡಲಿಕಂ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಆವತ್ತೇ ಪತಿತಾ ತೇಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನ ಪರಿಬ್ಭಮಿತ್ವಾ। ಕತಿಪಯಾಪಿ ಗಾವಿಯೋ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ

ನದೀಸೋತೇನ ವೂಳ್ಹತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಅವಡ್ಢಿಂ ವಿನಾಸಂ ಪಾಪುಣಿಂಸೂ**"ತಿ। ಕತಿಪಯಾಸುಪಿ ಹಿ ಅವಸಿಟ್ಠಾಸು ಗಾವೀಸು ಅನುಕ್ಕಮೇನಪಿ ಸಿಯಾ ಗೋಗಣಸ್ಸ ವಡ್ಢೀತಿ। **ವಿಸ್ಸಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪರಿಸ್ಸಮವಿನೋದನಟ್ಠಾನಂ। **ತಿತ್ಥಾ ಭಟ್ಠಾ**ತಿ ಗಹೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ತಿತ್ಥಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ। **ಅರೋಗೋ ನಾಮ ನಾಹೋಸೀ**ತಿ ಲೋಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾ ಗಾವಿಯೋ ನದೀಸೋತೇ ವಿನಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯೇಸು ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತೂಸು ಇಧ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ, ತೇ ಅಜಾನನ್ತಾ "ಅಕುಸಲಾ ಇಮಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ "**ಇಧಲೋಕೇ ಖನ್ಧಧಾತಾಯತನೇಸು ಅಕುಸಲಾ ಅಛೇಕಾ**"ತಿ। ಅಯಮೇವ ನಯೋ "ಅಕುಸಲಾ ಪರಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪೀತಿ ಆಹ "**ಪರಲೋಕೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ। ಮಾರೋ ಏತ್ಥ ಧೀಯತೀತಿ **ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ**। **ಮಾರೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಕಿಲೇಸಮಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತನಭಾವೇನ ಗಹಿತಾ, ಮಚ್ಚುಮಾರೋ ವಿಸುಂ ಗಹಿತೋ ಏವ, ಕಿಲೇಸಮಾರವಸೇನೇವ ಚ ದೇವಪುತ್ತಮಾರಸ್ಸ ಕಾಮಭವೇ ಆಧಿಪಚ್ಚನ್ತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಯೇ ಇಧಲೋಕಾದೀಸು ಅಛೇಕಾ, ತೇಸಂ। ತೇ ಪನ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಇಮಿನಾ ಛ ಸತ್ಥಾರೋ ದಸ್ಸಿತಾ**"ತಿ।

೩೫೧. **ಬಲವಗಾವೋ**ತಿ ಬಲವನ್ತೇ ಗೋರೂಪೇ। ತೇ ಪನ ದಮ್ಮತಂ ಉಪಗತಗೋಣಾ ಚೇವ ಧೇನುಯೋ ಚಾತಿ ಆಹ "**ದನ್ತಗೋಣೇ ಚೇವ ಧೇನುಯೋ ಚಾ**"ತಿ । **ಅವಿಜಾತಗಾವೋ**ತಿ ನ ವಿಜಾತಗಾವಿಯೋ। **ವಚ್ಛಕೇ**ತಿ ಖುದ್ದಕವಚ್ಛೇ। ಅಪ್ಪತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಕ-ಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ "**ತರುಣವಚ್ಛಕೇ**"ತಿ। **ಕಿಸಾಬಲಕೇ**ತಿ ದುಬ್ಬಲೇ।

೩೫೨. **ಮಾರಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ಛೇತ್ವಾ**ತಿ ಖನ್ಧಮಾರಸಮ್ಬನ್ಧೀತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಸೋತಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ತಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ**ತಿ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಸಬ್ಬವಾರೇಸೂ**ತಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಸೋತಾಪನ್ನಅಟ್ಠಮಕವಾರೇಸು। ತತ್ಥ ಪನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಚತುಮಗ್ಗವಜ್ಝಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ, ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ, ಪಠಮಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಖೇಪೇನ್ತೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಅನುಸ್ಸರಣಸೀಲಾತಿ **ಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿನೋ**। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸದ್ಧಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಿ, ಸದ್ಧಾಯ ವಾ ಅನುಸ್ಸರಣಸೀಲಾತಿ **ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿನೋ**।

ಜಾನತಾತಿ ಏತ್ಥ ಜಾನನಕಿರಿಯಾವಿಸಯಸ್ಸ ಅವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ಅನವಸೇಸಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ "**ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಜಾನನ್ತೇನಾ**"ತಿ। ಅನ್ತೋಸಾರವಿರಹತೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಚ ನಳೋ ವಿಯಾತಿ **ನಳೋ,** ಮಾನೋತಿ ಆಹ "**ವಿಗತಮಾನನಳಂ ಕತ**"ನ್ತಿ। **ಖೇಮಂ ಪತ್ಥೇಥಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಅನುಪದ್ದವತ್ತಾ "ಖೇಮ"ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಪತ್ಥನಾ** ಚ ಛನ್ದಪತ್ಥನಾ, ನ ತಣ್ಹಾಪತ್ಥನಾತಿ ಆಹ "**ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ಥೇಥಾ**"ತಿ। **ಪತ್ತಾಯೇವ ನಾಮ** ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ನ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋ। ಸೋತ್ಥಿನಾ ಪಾರಗಮನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದೇಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಖೇಮಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತತ್ತಾ **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸೀ**ತಿ।

ಚೂಳಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ಚೂಳಸಚ್ಚಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೫೩. **ಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛನ್ನೇನಾ**ತಿ ಹಂಸವಟ್ಟಕಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇನ, ಹಂಸಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾದೋ, ಮಗ್ಗೋ। ಕಿಂ ವದನ್ತಿ? ಉತ್ತರಂ। ವಾದಾನಂ ಸತಾನಿ **ವಾದಸತಾನಿ**। "ನಿಗಣ್ಠೋ ಪಞ್ಚವಾದಸತಾನಿ, ನಿಗಣ್ಠೀ ಪಞ್ಚವಾದಸತಾನೀ"ತಿ ಏವಂ **ನಿಗಣ್ಠೋ ಚ ನಿಗಣ್ಠೀ ಚ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ವಾದಸತಾನಿ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಾ**। ಕಿರಿಯತೋ ತೇ **ಪುಚ್ಛಿಂಸು,** ಲಿಙ್ಗತೋ ಪನ ನಿಗಣ್ಠಭಾವೋ ಞಾತೋ। ತೇನಾಹ "**ಅಹಂ ವಾದಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸಾಮೀ**"ತಿ।

ಜಗ್ಗನ್ತೋ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ। **ದಿವಾತರನ್ತಿ** ಅತಿದಿವಂ। “ಕಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾ, ಕಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಹೋತೂ”ತಿ ಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಹಿ ವುತ್ತೇ ಥೇರೋ ಆಹ “**ಪುಚ್ಛಾ ನಾಮ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪತ್ತಾ**”ತಿ। ಪುಚ್ಛಾ ವಾದಾನಂ ಪುಬ್ಬಪಕ್ಖೋ, ಯಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ವಾದಪಸುತಾ ವಾದಾಭಿರತಾ ಧಜಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ವಿಚರಥ, ತಸ್ಮಾ ವಾದಾನಂ ಪುಬ್ಬಪಕ್ಖೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪತ್ತೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಮಾತುಗಾಮಭಾವತೋ ಪುಬ್ಬಪಕ್ಖಂ ದೇಮಾತಿ ಆಹ “**ತುಮ್ಹೇ ಪನ ಮಾತುಗಾಮಾ ನಾಮ ಪಠಮಂ ಪುಚ್ಛಥಾ**”ತಿ। **ತಾ** ಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾ ಏಕೇಕಾ ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಸತವಾದಮಗ್ಗಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿಯೋ **ವಾದಸಹಸ್ಸಂ ಪುಚ್ಛಿಂಸು**। ಯಥಾ ನಿಸಿತಸ್ಸ ಖಗ್ಗಸ್ಸ ಕುಮುದನಾಳಚ್ಛೇದನೇ ಕಿಮತ್ಥಿ ಭಾರಿಯಂ, ಏವಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಸಾವಕೇಸು ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ಅಗ್ಗಭಾವೇ ಠಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಪುಥುಜ್ಜನಪರಿಕಪ್ಪಿತಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಕಿಮತ್ಥಿ ಭಾರಿಯಂ। ತೇನಾಹ “**ಥೇರೋ ಖಗ್ಗೇನಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ತಾ ಪುನ ತತ್ಥ ಜಟಂ ಗಣ್ಠಿಂ ಕಾತುಂ ನ ವಿಸಹನ್ತಿ, ತಥಾ ವಿಜಟೇತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ। ಅಯಂ ಥೇರೋ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಸಹಸ್ಸವಟ್ಟಿಕಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅವಿಸಯೇ ಅನ್ಧಕಾರಭೂತೇ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ತೇಯೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಞ್ಚ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕತಾಯ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಿಯೋ “**ಏತ್ತಕಮೇವ, ಭನ್ತೇ, ಮಯಂ ಜಾನಾಮಾ**”ತಿ ಆಹಂಸು। **ಥೇರಸ್ಸ ವಿಸಯನ್ತಿ** ಥೇರಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾವಿಸಯಂ।

ನೇವ ಅನ್ತಂ ನ ಕೋಟಿಂ ಅದ್ದಸಂಸೂತಿ ಏಕನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಬಹುಭಾವತೋ ತಸ್ಸಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ಅತ್ಥೋ ಏವಮನ್ತೋ ಏವಮವಸಾನಕೋಟೀತಿ ನ ಪಸ್ಸಿಂಸು ನ ಜಾನಿಂಸು। ಥೇರೋ ತಾಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾರುಚಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಆಹ “**ಇದಾನಿ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸಥಾ**”ತಿ? **ಉತ್ತರಿತರಪಞ್ಞೋತಿ** ವಾದಮಗ್ಗಪರಿಚಯೇನ ಮೇಧಾವಿತಾಯ ಚ ಯಾದಿಸಾ ತಾಸಂ ಪಞ್ಞಾ, ತತೋ ಉತ್ತರಿತರಪಞ್ಞೋ।

ಕಥಾಮಗ್ಗೋತಿ ವಾದಮಗ್ಗೋ। ತಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಪರಪ್ಪವಾದಾದೀಹಿ ಭಸ್ಸಂ ವಾದಮಗ್ಗಂ ಪಕಾರೇಹಿ ವದೇತೀತಿ **ಭಸ್ಸಪ್ಪವಾದಕೋ**। **ಪಣ್ಡಿತವಾದೋತಿ** ಅಹಂ ಪಣ್ಡಿತೋ ನಿಪುಣೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋತಿ ಏವಂವಾದೀ। **ಯಂ ಯಂ ನಕ್ಖತ್ತಾಚಾರೇನ ಆದಿಸತೀತಿ** ನಕ್ಖತ್ತಗತಿಯಾ ಕಾಲಞಾಣೇನ “ಅಸುಕದಿವಸೇ ಚನ್ದಗ್ಗಾಹೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಸೂರಿಯಗ್ಗಾಹೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಯಂ ಯಂ ಆದೇಸಂ ಭಣತಿ। **ಸಾಧುಲದ್ಧಿಕೋ** ಞಾಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸುನ್ದರೋ। **ಆರೋಪಿತೋತಿ** ಪಟಿಞ್ಞಾಹೇತುನಿದಸ್ಸನಾದಿದೋಸಂ ಉಪರಿ ಆರೋಪಿತೋ ವಾದೋ ಸ್ವಾರೋಪಿತೋ। ದೋಸಪದಂ ಆರೋಪೇನ್ತೇನ ವಾದಿನಾ ಪರವಾದಿಮ್ಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ತಸ್ಸ ಧಾತುಕ್ಖೋಭೋಪಿ ಸಿಯಾ, ಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಯೇನ ದೋಸೋ ತೇನ ಸಙ್ಖಿಪ್ಪಿತೋ ಸಮ್ಪವೇಧಿತೋತಿ। **ಥೂಣನ್ತಿ** ಸರೀರಂ ಖೋಭಿತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಥೂಣನ್ತಿ** ಹಿ ಲೋಹಿತಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ ಸಬ್ಬಙ್ಗಸರೀರಧಾರಣತೋ। ಅಪಿಚ ಥೂಣಪದೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ ಕಥಾಮಗ್ಗೋ ವಾದಮಗ್ಗಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ। ಸಚ್ಚಕೋ ಪನ ಕೋಹಞ್ಞೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಾದಪ್ಪಭೇದವಸೇನ ಪರೇ ವಿಮ್ಹಾಪೇನ್ತೋ “**ಥೂಣಂ ಚೇಪಾಹ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಾವಕಾನಂ ವಿನಯಂ ನಾಮ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ತಞ್ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ ಏಸಾ ಏವ ಚಸ್ಸ ಅನುಸಾಸನೀತಿ ವಿನಯನಾದಿಮುಖೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಮತಂ ಸಾಸನಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಸಚ್ಚಕೋ “**ಕಥಂ ಪನ, ಭೋ, ಅಸ್ಸಜೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಥಸ್ಸ ಥೇರೋ “ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಕಥಾ ನಾಮ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಬುದ್ಧಾವೇಣಿಕಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ, ತತ್ರ ಚ ಮಯಾ ಅನಿಚ್ಚಕಥಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಾಯ ತಂ ಅಸಹನ್ತೋ ಸಚ್ಚಕೋ ತುಚ್ಛಮಾನೇನ ಪಟಪಟಾಯನ್ತೋ ಕುರುಮಾನೋ ಲಿಚ್ಛವೀ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ವಾದಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಪೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ ವಿಜಹಿತವಾದೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚಾನತ್ತಲಕ್ಖಣಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಭಗವತೋ ಅನುಸಾಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಏವಂ, ಭೋ, ಅಗ್ಗಿವೇಸ್ಸನಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ಅಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ “**ಥೇರೋ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ। “**ಉಪಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ಹೋತೀ**”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಂ ವಿವರಿತುಂ “**ಮಗ್ಗಫಲಾನೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾಪರಿಯಾಯೇನ। **ಅಯನ್ತಿ** ಸಚ್ಚಕೋ। **ನಯಿದಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸಾಸನಂ ನಾಮಾತಿ** ಯತ್ಥ ತುಮ್ಹೇ ಅವಟ್ಠಿತಾ, ಇದಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಸಾಸನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ ದುಕ್ಖತೋ ಅನಿಸ್ಸರಣತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ **ಮಹಾಆಘಾತನಂ ನಾಮೇತಂ,** ಮಹಾದುಕ್ಖನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಪನ **ನಿರಯುಸ್ಸದೋ ನಾಮ**

ಉಸ್ಸದನಿರಯೋ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ನಾಮ **ತುಮ್ಹಾಕಂ ಸುಖಾಸಾ**। **ಉಟ್ಠಾಯುಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಕತ್ವಾ, **ದುಕ್ಖಮೇವ ಜೀರಾಪೇನ್ತಾ** ಸಬ್ಬಸೋ ದುಕ್ಖಮೇವ ಅನುಭವನ್ತಾ, **ಆಹಿಣ್ಡಥ** ವಿಚರಥಾತಿ। ಸಬ್ಬಮಿದಂ ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಮೇವ। ಕಸ್ಮಾ? ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೂಪಸಞ್ಹಿತಾಯೇವ ಹೇತ್ಥ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞತ್ಥಂ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ। ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಸಙ್ಖಾರಭಾವೇನ "ಯದನಿಚ್ಚಂ, ತಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯತೋ ದುಕ್ಖಂ, ನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸೋತುಂ ಅಯುತ್ತಂ** ಮಿಚ್ಛಾವಾದತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೫೪. ಸಹ ಅತ್ಥಾನುಸಾಸನಂ ಅಗಾರನ್ತಿ ಸನ್ಥಾಗಾರಂ, ರಾಜಕುಲಾನಂ ಸನ್ಥಾಪನಅಗಾರನ್ತಿಪಿ ಸನ್ಥಾಗಾರಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಸನ್ಥಾಗಾರೇ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತಾದಿಸೇ ಕಾಲೇ ರಾಜಕಿಚ್ಚಾನಂ ಸನ್ಥಾನಮೇತ್ಥ ವಿಚಾರೇನ್ತೀತಿ ಸನ್ಥಾಗಾರಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಸನ್ಥಾಗಾರೇ**ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪತಿಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ "ಅನಿಚ್ಚಂ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಚ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ। **ಇದಾನೇವ ಪಿಟ್ಠಿಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ**ತಿ ಭಗವತೋ ನಲಾಟಂ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ವಿಮುಖಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ। **ಸುರಾಘರೇ**ತಿ ಸುರಾಸಮ್ಪಾದಕಗೇಹೇ। **ಪಿಟ್ಠಕಿಲಞ್ಜ**ನ್ತಿ ಪಿಟ್ಠಠಪನಕಿಳಞ್ಜಂ। **ವಾಲ**ನ್ತಿ ಚಙ್ಗವಾರಂ। **ಸಾಣಸಾಟಕಕರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸಾಣಸಾಟಕಂ ಕರೋನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಾಣಸಾಟಕಕರಣಂ,** ಸುತ್ತಂ, ತದತ್ಥಂ। ಸಾಣವಾಕಾ ಏತೇಸು ಸನ್ತೀತಿ **ಸಾಣವಾಕಾ,** ಸಾಣದಣ್ಡಾ। ತೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಣಾನಂ ಧೋವನಸದಿಸಂ ಕೀಳಿತಜಾತಂ ಯಥಾ "ಉದ್ದಾಲಪುಪ್ಫಭಞ್ಜಿಕಾ, ಸಾಣಭಞ್ಜಿಕಾ"ತಿ ಚ। **ಕಿಂ ಸೋ ಭವಮಾನೋ**ತಿ ಕೀದಿಸೋ ಹುತ್ವಾ ಸೋ ಭವಮಾನೋ, ಕಿಂ ಹೋನ್ತೋ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಾದಾರೋಪನಂ ನಾಮ ತತೋ ಉತ್ತರಿತರಸೂರಗುಣೋ ಏವ ಯಕ್ಖಾದಿಭಾವೇನ ಸೋ ಭವಮಾನೋ ಅಭಿಸಮ್ಭುಣೇಯ್ಯ। ಅಯಂ ಪನ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ ಪಿಸಾಚರೂಪೋ ಕಿಂ ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ನಿದ್ದಾಯನ್ತೋ ಅಜ್ಜ ಪಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಏವಂ ವದತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಂ ಯಕ್ಖೋ"**ತಿಆದಿ।

೩೫೫. **ಮಹಾಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯೇ**ತಿ ಮಹತಿ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಕಾಲೇ, ಗಗನಮಜ್ಝೇ ಸೂರಿಯಗತವೇಲಾಯ। **ದಿವಾಪಧಾನಿಕಾ** ಪಧಾನಾನುಯುಞ್ಜಕಾ। **ವತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ದಿವಾವಿಹಾರೂಪಗಮನತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕಾತಬ್ಬವತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಭಗವನ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಭಗವತಿ ಗಾರವಬಹುಮಾನಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಉಭೋ ಹತ್ಥೇ ಕಮಲಮಕುಲಾಕಾರೇ ಕತ್ವಾ ಉಕ್ಖಿಪ್ಪ ಭಗವನ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ।

ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ತಂ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಗಣನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ "ಮಹತಿಯಾ ಲಿಚ್ಛವಿಪರಿಸಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಿಂ ಸೀಸೇನ ಭೂಮಿಂ ಪಹರನ್ತೇನೇವ ವನ್ದನಾ ಕತಾ ಹೋತಿ? **ಕೇರಾಟಿಕಾ**ತಿ ಸಠಾ। **ಮೋಚೇನ್ತಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾದಾನತೋ ಮೋಚೇನ್ತಾ। **ಅವಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಖಿತ್ತಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ। **ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪಂ ವಚನಂ ಅಸಲ್ಲಪೇನ್ತೋ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ।

೩೫೬. ದಿಸ್ಸತಿ "ಇದಂ ಇಮಸ್ಸ ಫಲ"ನ್ತಿ ಅಪದಿಸ್ಸತಿ ಏತೇನಾತಿ **ದೇಸೋ,** ಕಾರಣಂ, ತದೇವ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಓಕಾಸೋತಿ ಆಹ **"ಕಞ್ಚಿದೇವ ದೇಸನ್ತಿ ಕಞ್ಚಿ ಓಕಾಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣ"**ನ್ತಿ। ಓಕಾಸೋ ಠಾನನ್ತಿ ಚ ಕಾರಣಂ ವುಚ್ಚತಿ "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೮-೧೩೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೮-೨೯೫; ವಿಭ॰ ೮೦೯)। **ಯದಾಕಙ್ಖಸೀತಿ ನ ವದನ್ತಿ** ಅನವಸೇಸಧಮ್ಮವಿಸಯತ್ತಾ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ। **ತುಮ್ಹ**ನ್ತಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ। **ಯಕ್ಖ...ಪೇ॰... ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಪುಚ್ಛಾವುಸೋ, ಯದಾಕಙ್ಖಸೀ"ತಿಆದೀನಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ಆಳವಕಸುತ್ತ) ಪುಚ್ಛಾವಚನಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಇತ್ವಾ ಸಯಂ ಲೋಕಮಿಮಂ ಪರಞ್ಚಾತಿ ಇದಂ ಮಹಾಸತ್ತೋ ನಿರಯಂ ಸಗ್ಗಞ್ಚ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಆಹ।

ತಗ್ಘ ತೇ ಅಹಮಕ್ಖಿಸ್ಸಂ, ಯಥಾಪಿ ಕುಸಲೋ ತಥಾತಿ ಯಥಾ ಪಕಾರೇನ ಸುಕುಸಲೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಜಾನಾತಿ ಕಥೇತಿ, ತಥಾ ಅಹಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಕಾರಣಂ ಅಕಾರಣಞ್ಚ ಅವಿಜಾನನ್ತೋ ರಾಜಾನಂ ಕರೋತು ವಾ ಮಾ ವಾ, ಅಹಂ ಪನ ತೇ ಅಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆಹ **"ರಾಜಾ ಚ ಖೋ…ಪೇ॰… ನ ವಾ"**ತಿ।

ಕಥಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ಕಥೇನ್ತೋತಿ ತೇಪರಿವಟ್ಟಕಥಾಯ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಮ್ಪೇಸ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ಇಧ ಪನ ಅಞ್ಞಥಾ ಸಾವಕೇನ ಅಸ್ಸಜಿನಾ ಕಥಿತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಮಣೇನ ಗೋತಮೇನಾತಿ ವಚನೋಕಾಸಪರಿಹರಣತ್ಥಂ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಥೇರೇನ ಕಥಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ಅನಿಚ್ಚಾನತ್ತಲಕ್ಖಣಮೇವ ಕಥೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ - "ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ ಯಾವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸಚ್ಚಕೋ ತಂ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೋ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಞಾಪನೇ ಉಪಮಾಪಮಾಣಂ ಯಥಾ "ಗೋ ವಿಯ ಗವಯೋ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ ಕತ್ವಾ ಉಪಮಾಪಮಾಣೇನ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **"ಉಪಮಾ ಮಂ, ಭೋ ಗೋತಮ, ಪಟಿಭಾತೀ"**ತಿ, ಉಪಮಂ ತೇ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಉಪಮಾಯಪಿಧೇಕಚ್ಚೇ ವಿಞ್ಞೂ ಪುರಿಸಾ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಆಜಾನನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಭಗವಾ ಉಪಮಾಸತೇನ, ಅಞ್ಞೇನ ವಾಪಿ ಪಮಾಣೇನ ತವ ಅತ್ತಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ ನ ಲಬ್ಭಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಯ ಪಮಾಣಸ್ಸಪಿ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಭಾತು ತಂ ಅಗ್ಗಿವೇಸ್ಸನಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಏಕಂಸೇನ ಅನುಪಲದ್ಧಿತೋ, ಏವಸ್ಸ ಞಾಪಕಪುಗ್ಗಲಂ ಪಮಾಣಮ್ಪಿ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ತೇನಾಹ **"ಆಹರ ತಂ ಉಪಮಂ ವಿಸ್ಸತ್ಥೋ"**ತಿ, ನ ತೇನ ತವ ಅತ್ತವಾದೋ ಪತಿಟ್ಠಂ ಲಭತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ಕಾಯಿಕಂ ವಾ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೇ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ **ರೂಪತ್ತಾಯಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ,** ತಥಾ ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ಸುಖದುಕ್ಖಪಟಿಸಂವೇದನಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೇ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ನೀಲಾದಿಸಞ್ಜಾನನಂ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಾದಿ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ಆರಮ್ಮಣಪಟಿವಿಜಾನನಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೇ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣತ್ತಾಯಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋತಿ**। ಏವಂ ರೂಪಾದಿಲಕ್ಖಣೋ ಅತ್ತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಾಯೇ ಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಕಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಾಕಂ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಏವಞ್ಚೇತಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕಮ್ಮಫಲಸಮ್ಬನ್ಧೋ ನ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಕಿಂ ದೀಪೇತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೇತಿ** ಸತ್ತಾ। **ಪತಿಟ್ಠಾಯಾತಿ** ನಿಸ್ಸಾಯ। "ರೂಪತ್ತಾಯಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ "ರೂಪೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿಂ ವದನ್ತೋ ಅಯಂ ನಿಗಣ್ಠೋ ಅತ್ತನೋ ವಾದಂ ಭಿನ್ದತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ, ಪತಿಟ್ಠಾಯಕಸ್ಸ ಚ ಅಭೇದದೀಪನತೋ। ರೂಪಾದಯೋ ವೇದನಾದಿಸಭಾವಾ ಅತ್ತಾ ತನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಪುಞ್ಞಾದಿಕಿರಿಯಾಸಮುಪಲದ್ಧಿತೋ ಇಧ ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುಞ್ಞಾದಿಕಿರಿಯಾ ಸಮುಪಲಬ್ಭತಿ, ತೇ ರೂಪಾದಯೋ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತಾ ಅತ್ತಸಭಾವಾ ದಿಟ್ಠಾ ಯಥಾ ತಂ ದೇವತಾದೀಸು, ಯೇ ಪನ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತಾ ತತೋ ಅಞ್ಞೇ ಅಸತ್ತಸಭಾವಾ ದಿಟ್ಠಾ ಯಥಾ ತಂ ಕಟ್ಠಕಲಿಙ್ಗರಾದೀಸೂತಿ ಏವಂ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಂ ಸಹೇತುಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ನಿಗಣ್ಠೋ ನಿದಸ್ಸನಂ ಆನೇಸೀತಿ ಆಹ **"ಅತಿವಿಯ ಸಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪಮಂ ಆಹರೀ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಪನ "ಬಲಕರಣೀಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಪುರಿಸಪ್ಪಯೋಗಾ ವಿಯ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಾಪಿ ಸಜೀವಾ ಏವಾತಿ ಲದ್ಧೀತಿ ತೇ ಸದಿಸೂದಾಹರಣಭಾವೇನ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಪನ ಯೇ ಜೀವಸ್ಸ ಆಧಾರಣಭಾವೇನ ಸಹಿತೇನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾ, ತೇ ಸಜೀವಾತಿ ಇಚ್ಛಿತಾ, ನ ಕೇವಲೇನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಭಾವೇನ। ಏವಂ ಸತಿ "ಬಲಕರಣೀಯಾ ಕಮ್ಮನ್ತಾ"ತಿ ವದನ್ತೇನ ವಿಸದಿಸೂದಾಹರಣಭಾವೇನ ಉಪನೀತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಅತ್ತವಾದಭಞ್ಜನಸ್ಸ ಅನತ್ತತಾಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ ಚ ಸುಗತಾವೇಣಿಕತ್ತಾ। ಯಂ ಪನೇತರಹಿ ಸಾಸನಿಕಾ ಯಥಾಸತ್ತಿ ತದುಭಯಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಂ ಬುದ್ಧೇಹಿ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ತೇಸಂ ದೇಸನಾನುಸಾರತೋ। **ನಿವತ್ತೇತ್ವಾತಿ** ನೀಹರಿತ್ವಾ, ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಕಲಂ ವೇಸಾಲಿನ್ತಿ** ಸಬ್ಬವೇಸಾಲಿವಾಸಿನಂ ಜನಂ ನಿಸ್ಸಯೂಪಚಾರೇನ ನಿಸ್ಸಿತಂ ವದತಿ ಯಥಾ "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿ। **ಸಂವಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ, ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೫೭. ಪತಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಯಥಾ ತಂ ವಾದಂ ನ ಅವಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕಾರೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಘಾತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹಿಂಸನತ್ಥೋ, ತತೋ ಚ ಸದ್ದವಿದೂ ಅರಹತ್ಥಂ ತಾಯ-ಸದ್ದಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಘಾತೇತಾಯನ್ತಿ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಂ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಘಾತಾರಹ"**ನ್ತಿ। **ಜಾಪೇತಾಯ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವತ್ತಿತುಞ್ಚ ಮರಹತೀತಿ** ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। **ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದೀಪೇತೀತಿ** "ವತ್ತತಿ"ಇಚ್ಚೇವ ಅವತ್ವಾ "ವತ್ತಿತುಞ್ಚ ಮರಹತೀ"ತಿ ದುತಿಯೇನ ಪದೇನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದೀಪೇತಿ।

ಪಾಸಾದಿಕಂ ಅಭಿರೂಪನ್ತಿ ಅಭಿಮತರೂಪಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಾವಯವಂ। ತತೋ ಏವ ಸುಸಜ್ಜಿತಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸುಟ್ಠು ಸಜ್ಜಿತಾಕಾರಮೇವ। **ಏವಂವಿಧ**ನ್ತಿ ಯಾದಿಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ದುಬ್ಬಣ್ಣ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇತಿ** "ವತ್ತತಿ ತೇ ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪೇ ವಸೋ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಕಾರಣಗ್ಗಹಣೇ। ಕಾರಣಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ ಗಹಿತಂ "ವತ್ತತಿ...ಪೇ॰... ಮಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ। ತೇನೇತಂ ದಸ್ಸೇತಿ ರೂಪಂ ಅನತ್ತಾ ಅವಸವತ್ತನತೋ, ಯಞ್ಹಿ ವಸೇ ನ ವತ್ತತಿ, ತಂ ಅನತ್ತಕಮೇವ ದಿಟ್ಠಂ ಯಥಾ ತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿ। **ವಾದ**ನ್ತಿ ದೋಸಂ ನಿಗ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸತಿ। **ಸತ್ತಧಾ ಮುದ್ಧಾ ಫಲತೀತಿ** ಸಹಧಮ್ಮಿಕಸಾಕಚ್ಛಾಹಿ ತಥಾಗತೇ, ಪುಚ್ಛನ್ತೇ ಅಬ್ಯಾಕರಣೇನ ವಿಹೇಸಾಯ ಕಯಿರಮಾನತ್ತಾ ತತಿಯೇ ವಾರೇ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವಿಹೇಸಕಸ್ಸ ಸತ್ತಧಾ ಮುದ್ಧಾ ಫಲತಿ ಯಥಾ ತಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಭಾವೂಪಗಮನೇ। ವಜಿರಪಾಣಿ ಪನ ಕಸ್ಮಾ ಠಿತೋ ಹೋತೀತಿ? ಭಗವಾ ವಿಯ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನೋ ಮಹನ್ತಂ ಭಯಾನಕಂ ರೂಪಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ತಾಸೇತ್ವಾ ಇಮಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪೇಮೀತಿ ತಸ್ಸ ಪುರತೋ ಆಕಾಸೇ ವಜಿರಂ ಆಹರನ್ತೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಮುದ್ಧಂ ಫಾಲೇತುಕಾಮೋ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪುರತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನತ್ಥೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಏಕಂಸತೋ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಮೇವ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಪುಚ್ಛಿತೇ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ।

ಆದಿತ್ತನ್ತಿ ದಿಪ್ಪಮಾನಂ। **ಅಕ್ಖಿನಾಸಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಏಳಕಸೀಸಸದಿಸಕೇಸಮಸ್ಸುಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **"ದಿಟ್ಠಿವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪನತ್ಥ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ನಯಿದಂ ಯದಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಆಗಮನಂ, ಅಥ ಖೋ ಆದಿತೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಪುರತೋ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಕತಪಟಿಞ್ಞಾವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನ್ತಿ ವಜಿರಪಾಣಿಂ। **ತಂ** ಸಚ್ಚಕಸ್ಸ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಪರಿವತ್ತನ**ಕಾರಣಂ**। **ಅಞ್ಞೇಪಿ ನು ಖೋತಿ**ಆದಿ ಸಚ್ಚಕಸ್ಸ ವೀಮಂಸಕಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಅವೀಮಂಸಕೇನ ಹಿ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಹಾಯಕ್ಖೋತಿ ವದೇಯ್ಯ, ತೇನಸ್ಸ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ಸಿಯಾ, ಅಯಂ ಪನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಭೀತಭಾವಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ "ಅದ್ಧಾಮೇ ಯಕ್ಖಂ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಯ್ಹಮೇವ ಭಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ತೀರೇತ್ವಾ ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತವಸೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿ।

೩೫೮. ಉಪಧಾರೇತ್ವಾತಿ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಮತ್ಥಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಸಞ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣೇಸುಪಿ ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಯ ನಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** "ಅಕುಸಲಾ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಮಾ ಅಹೋಸಿ, ಅಕುಸಲಾ ದೋಮನಸ್ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ ಮಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಪ್ಪದಟ್ಠವಿಸ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಪ್ಪದಟ್ಠಟ್ಠಾನೇ ಸರೀರಪದೇಸೇ ಪತಿತಂ ವಿಸಂ। **ಅಲ್ಲೀನೋತಿ** ಸಂಸಿಲಿಟ್ಠೋ। **ಉಪಗತೋತಿ** ನ ಅಪಗತೋ। **ಅಜ್ಝೋಸಿತೋತಿ** ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಪರಿತೋ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಜಾನೇಯ್ಯ। **ಪರಿಕ್ಖೇಪೇತ್ವಾತಿ** ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೇಪೇತ್ವಾ। ತಥಾಭೂತೋ ಚಸ್ಸ ಖಯವಯಂ ಉಪನೇತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಖಯಂ ವಯಂ ಅನುಪ್ಪಾದಂ ಉಪನೇತ್ವಾ"**ತಿ।

೩೫೯. ಅತ್ತನೋ ವಾದಸ್ಸ ಅಸಾರಭಾವತೋ, ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ವಾ ಸಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅನ್ತೋಸಾರವಿರಹಿತೋ **ರಿತ್ತೋ**। **ವಿಪ್ಪಕಾರ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸೀಲಾಚಾರಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ವಿರೂಪತಂ ಸಾಪರಾಧತಂ ಸಾವಜ್ಜತಂ ತೇಸಂ ಉಪರಿ ಆರೋಪೇತ್ವಾ। **ಸಿನ್ನಪತ್ತೋತಿ** ತನುಕಪತ್ತೋ। **ವಿಘಾರಿತ**ನ್ತಿ ವಿಘಾಳಿತಂ।

ಅಸಾರಕರುಕ್ಖಪರಿಚಿತೋತಿ ಪಲಾಸಾದಿಅಸಾರರುಕ್ಖಕೋಟ್ಟನೇ ಕತಪರಿಚಯೋ। **ಥದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ವಿಪಕ್ಕಭಾವಂ, ತಿಕ್ಖಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನತ್ಥೀತಿ** ಸದಾ ನತ್ಥೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಸತೀತಿ** ಚತುಪರಿಸಮಜ್ಝೇ । ತಥಾ ಹಿ **"ಗಣ್ಠಿಕಂ ಪಟಿಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ**

ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಸರೀರಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯನ್ತಾರುಳ್ಹಸ್ಸ ವಿಯಾತಿ** ಬ್ಯಾಕರಣತ್ಥಂ ವಾಯಮಯನ್ತಂ ಆರುಳ್ಹಸ್ಸ ವಿಯ।

೩೯೦. **ದಿಟ್ಠಿವಿಸೂಕಾನೀತಿ** ದಿಟ್ಠಿಕಿಚ್ಛಕಾನಿ। **ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಚರಿತಾನೀತಿ** ದಿಟ್ಠಿತಾಳನಾನಿ। **ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಾನೀತಿ** ದಿಟ್ಠಿಇಞ್ಜಿತಾನಿ। **ತೇಸಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಞತ್ವಾತಿ** ತೇಸಂ ಲಿಚ್ಛವಿಕುಮಾರಾನಂ ಇಙ್ಗಿತೇನೇವ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಜಾನಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ "**ಇಮೇ**"ತಿಆದಿ।

೩೯೧. ಯಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಗತೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ವಿಸಾರದೋ ಹೋತಿ ಪರೇಹಿ ಅಸಂಹಾರಿಯೋ, ತಂ ಞಾಣಂ ವಿಸಾರದಸ್ಸ ಭಾವೋತಿ ಕತ್ವಾ **ವೇಸಾರಜ್ಜನ್ತಿ** ಆಹ "**ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋತಿ ಞಾಣಪ್ಪತ್ತೋ**"ತಿ। ತತೋ ಏವಮಸ್ಸ ನ ಪರೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಪರಪ್ಪಚ್ಚಯೋ**। ನ ಪರೋ ಪತ್ತಿಯೋ ಸದ್ದಹಾತಬ್ಬೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಪರಪ್ಪತ್ತಿಯೋ**। ಕಾಮಂ ಸಚ್ಚಕೋ ಸೇಕ್ಖಭೂಮಿ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮೀತಿ ಇದಂ ಸಾಸನವೋಹಾರಂ ನ ಜಾನಾತಿ। ಪಸ್ಸತೀತಿ ಪನ ದಸ್ಸನಕಿರಿಯಾಯ ವಿಪ್ಪಕತಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ "ನ ಏತ್ತಾವತಾ ಭಿಕ್ಖುಕಿಚ್ಚಂ ಪರಿಯೋಸಿತ"ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುನ "ಕಿತ್ತಾವತಾ ಪನಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಂ ಆರಭಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ**"ತಿಆದಿ।

ಯಥಾಭೂತಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸನಂ, ವಿಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಅನುತ್ತರಿಯಂ, ದಸ್ಸನಮೇವ ಅನುತ್ತರಿಯನ್ತಿ **ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಂ,** ದಸ್ಸನೇಸು ವಾ ಅನುತ್ತರಿಯಂ **ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಂ**। **ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾತಿ** ಚೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ "ಅನುತ್ತರಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಲೋಕಿಯಪಟಿಪದಾನುತ್ತರಿಯೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇದಾನಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋವ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಅನುತ್ತರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸುದ್ಧಲೋಕುತ್ತರಮೇವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸತಿಪಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುತ್ತರಭಾವೇ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ತತೋ ಉತ್ತರಿತರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಂ**। ತೇನಾಹ "**ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ**"ತಿ। **ಸೇಸಾನಿ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನೀತಿ** ಸೇಸಾನಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾತಿ। **ಅಗ್ಗಫಲವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸ್ಸ ಫಲವಿಮುತ್ತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಂ। **ಖೀಣಾಸವಸ್ಸಾತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀಯಮಾನಾಸವಸ್ಸ। **ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನೀತಿ** ಅಟ್ಠ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ। ಚತುಸಚ್ಚನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ "**ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುದ್ಧೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಚ್ಚಾನುಗತಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನೇನೇವ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನಂ। **ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೋತಿ** ನಿರುದ್ಧಕಿಲೇಸವಿಸೇವನೋ।

೩೯೨. **ಧಂಸೀತಿ** ಅನುದ್ಧಂಸನಸೀಲಾ। **ಅನುಪಹತನ್ತಿ** ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ। **ಸಕಲನ್ತಿ** ಅನೂನಂ। **ಕಾಯಙ್ಗನ್ತಿ** ಕಾಯಮೇವ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅಙ್ಗಂ ಸೀಸಾದಿಅವಯವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ "ಹೋತು, ಸಾಧೂ"ತಿ ಏವಮಿದಂ ವಾಚಾಯ ಅವಯವೋ **ವಾಚಙ್ಗನ್ತಿ**।

೩೯೩. **ಆಹರನ್ತೀತಿ** ಅಭಿಹರನ್ತಿ। **ಪುಞ್ಞನ್ತಿ** ಪುಞ್ಞಫಲಸಙ್ಖಾತೋ ಆನುಭಾವೋ। ಪುಞ್ಞಫಲಮ್ಪಿ ಹಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ "ಪುಞ್ಞ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ – "ಕುಸಲಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾದಾನಹೇತು ಏವಮಿದಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦)। ತೇನಾಹ "**ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾ**"ತಿ। **ಪುಞ್ಞಮಹೀತಿ** ಮಹತಿ ಪುಞ್ಞಫಲವಿಭೂತಿ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಮಕುಟಚಾಮರಾದಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾನಂಯೇವ ಪರಿವಾರೋ**"ತಿ। ಲಿಚ್ಛವೀಹಿ ಪೇಸಿತೇನ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯೇನ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಸಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ಮಯಾ ಪರಿವಿಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಲಿಚ್ಛವೀನಮೇವ ತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತೀತಿ। ತೇನಾಹ "**ತಂ ದಾಯಕಾನಂ ಸುಖಾಯ ಹೋತೂ**"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವತೋ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಸಚ್ಚಕೇನ ದಾನಂ ದಿನ್ನಂ, ನ ಲಿಚ್ಛವೀಹಿ, ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಸಚ್ಚಕಸ್ಸ ಸತಿಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ "**ಯಂ ಖೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಇತಿ ಭಗವಾ**"ತಿಆದಿ। **ನಿಗಣ್ಠಸ್ಸ ಮತೇನ ವಿನಾಯೇವಾತಿ** ಸಚ್ಚಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇನ ವಿನಾ ಏವ ತಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಂ ಖೇತ್ತಗತಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತನೋ ದಿನ್ನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ...ಪೇ॰... ನಿಯ್ಯಾತೇಸೀ**"ತಿ।

ಚೂಳಸಚ್ಚಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಮಹಾಸಚ್ಚಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬೪. ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ವೇಸಾಲಿಯಂ ವಿಹರತೀತಿ ಇಮಿನಾ ತದಾ ಭಗವತೋ ವೇಸಾಲಿಯಂ ನಿವಾಸಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಾದಿಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋ ಸಮಯೋ ಸಾಧಾರಣತೋ ಗಹಿತೋ, ತಥಾ **ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನಾ**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ। **ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯ**ನ್ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ತಬ್ಬಿಸೇಸೋ, ಯೋ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರತ್ಥಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಕಾಲೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ **"ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಏಕೋವ ಸಮಯೋ ವುತ್ತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। ಮುಖಧೋವನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಂ **"ಮುಖಂ ಧೋವಿತ್ವಾ"**ತಿ। ಮುಖಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಏವ ಹಿ ವಾಸಧುರೋ ಚೇ, ವೇಲಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಯಥಾಚಿಣ್ಣಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗಂ, ಗನ್ಥಧುರೋ ಚೇ, ಗನ್ಥಪರಿಚಯೇ ಕತಿಪಯೇ ನಿಸಜ್ಜವಾರೇ ಅನುಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಆದಾಯ ವಿತಕ್ಕಮಾಳಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ।

ಕಾರಣಂ ಯುತ್ತಂ, ಅನುಚ್ಛವಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಯಥಾಚಿನ್ತಿತಂ ಪಞ್ಹಂ ಅಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಮಗ್ಗಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಮ್ಮಗ್ಗತೋ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪಸ್ಸೇನ ತಾವ ಪರಿಹರನ್ತೋ"**ತಿ।

೩೬೫. ಊರುಕ್ಖಮ್ಭೋಪಿ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಏತ್ಥ **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ವಿಮ್ಹಯತ್ಥೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ವಿಮ್ಹಯತ್ಥವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। "ಅನ್ಧೋ ನಾಮ ಪಬ್ಬತಂ ಅಭಿರುಹಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ವಿಮ್ಹಯವಾಚೀಸದ್ದಯೋಗೇನ ಹಿ "ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅನಾಗತವಚನಂ। **ಕಾಯನ್ವಯ**ನ್ತಿ ಕಾಯಾನುಗತಂ। "ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಕಾಯೋ ಏವಂಧಮ್ಮೋ ಏವಂಭಾವೀ ಏವಂಅನತೀತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) ಕಾಯಸ್ಸ ಅಸುಭಾನಿಚ್ಚಾದಿತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಕಾಯಭಾವನಾತಿ ಆಹ **"ಕಾಯಭಾವನಾತಿ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। **ಅನಾಗತರೂಪ**ನ್ತಿ ಅಭೀತೇ ಅತ್ಥೇ ಅನಾಗತಸದ್ದಾರೋಪನಂ ಅನಾಗತಪ್ಪಯೋಗೋ ನ ಸಮೇತಿ। **ಅತ್ಥೋಪೀ**ತಿ "ಊರುಕ್ಖಮ್ಭೋಪಿ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಅತ್ಥೋಪಿ ನ ಸಮೇತಿ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗೋ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ನಿಗಣ್ಠಾನಂ।

೩೬೬. ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತಕಾಯಭಾವನಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯೇ ತಂ ಅನುಯುತ್ತಾ, ತೇ ನಾಮಗೋತ್ತತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ನನ್ದೋ ವಚ್ಛೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಿಲಿಟ್ಠತಪಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸನತಪಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ। **ಜಾತಮೇದ**ನ್ತಿ ಮೇದಭಾವಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಮೇದಂ। **ಪುರಿಮಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಅನಾಹಾರಅಪ್ಪಾಹಾರತಾದಿವಸೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಪಚಿನನಂ ಖೇದನಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ। **ಕಾಯಭಾವನಾ ಪನ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ ನಿಯಮಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕಾಯಭಾವನಾಪಿ ತವ ಞಾಣೇನ ನ ಞಾಯತಿ, ಸೇಸತೋಪಿ ನ ದಿಸ್ಸತಿ।

೩೬೭. ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇತಿ "ಕಾಯಭಾವನಮ್ಪಿ ಖೋ ತ್ವಂ, ಅಗ್ಗಿವೇಸ್ಸನ, ನ ಅಞ್ಞಾಸಿ, ಕುತೋ ಪನ ತ್ವಂ ಚಿತ್ತಭಾವನಂ ಜಾನಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। ತಥಾ "ಯೋ ತ್ವಂ ಏವಂ ಓಳಾರಿಕಂ ದುಬ್ಬಲಂ ಕಾಯಭಾವನಂ ನ ಜಾನಾಸಿ, ಸೋ ತ್ವಂ ಕುತೋ ಸನ್ತಸುಖುಮಂ ಚಿತ್ತಭಾವನಂ ಜಾನಿಸ್ಸಸೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಠಾನೇ। **ಅಬುದ್ಧವಚನಂ ನಾಮೇತಂ ಪದ**ನ್ತಿ ಕಾಯಭಾವನಾಸಞ್ಞಿತವಿಪಸ್ಸನಾತೋ ಚಿತ್ತಭಾವನಾ ಸನ್ತಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಪನ ಪಾದಕಜ್ಝಾನತೋ ಓಳಾರಿಕಾ ಚೇವ ದುಬ್ಬಲಾ ಚಾತಿ ಅಯಞ್ಚ ಏತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ। "ಅಬುದ್ಧವಚನಂ ನಾಮೇತಂ ವಚನಂ ಸಿಯಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಥೇರೋ ಪಕ್ಕಮಿತುಂ ಆರಭತಿ। ಅಥ ನಂ ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರೋ "ವಿಪಸ್ಸನಾ ನಾಮೇಸಾ ನ ಆದಿತೋ ಸುಬ್ರೂಹಿತಾ ಬಲವತೀ ತಿಕ್ಖಾ ವಿಸದಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತರುಣವಸೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದಿಸ್ಸತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿ ಸುತ್ತಪದಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೨) ಆಹರಿ। ತತ್ಥ **ಆದಾನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿ। **ನಿಕ್ಖೇಪನ**ನ್ತಿ ಚುತಿ। **ಓಳಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಭಾವತ್ತಾ ಓಳಾರಿಕಂ। **ಕಾಯ**ನ್ತಿ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಸಮೂಹಭೂತಂ ಕಾಯಂ। **ಓಳಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ಓಳಾರಿಕಾಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ **"ಆದಾನಮ್ಪಿ ನಿಕ್ಖೇಪನಮ್ಪೀ"**ತಿ।

೩೯೮. **ಸುಖಸಾರಾಗೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ** ಸುಖವೇದನಾಯ ಬಲವತರರಾಗೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ। **ಪಟ್ಠಾನೇ ಪಟಿಸಿದ್ಧಾ** ಅವಚನೇನೇವ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಸುಖೇ ಠಿತೇ ಏವ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** "ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ನಿರೋಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಅನನ್ತರಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಖೇಪೇತ್ವಾತಿ** ಕುಸಲಾನಿ ಖೇಪೇತ್ವಾ। **ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ** ಅತ್ತನೋ ಏವ ಓಕಾಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಉಭತೋಪಕ್ಖಂ ಹುತ್ವಾತಿ** "ಕದಾಚಿ ಸುಖವೇದನಾ, ಕದಾಚಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾ"ತಿ ಪಕ್ಖದ್ವಯವಸೇನಪಿ ವೇದನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಾಯ ಹೋತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅಭಾವಿತಕಾಯಸ್ಸ ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ।

೩೯೯. **ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಸುಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಾತಿ** ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಮಹಾಭೂತಪರಿಗ್ಗಹಾದಿಕಾಲೇ ಬಹಿ ಚಿತ್ತಚಾರಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಏವ ಸತಿಂ ಸಂಹರನ್ತಸ್ಸ ಅಲದ್ಧಸ್ಸಾದಂ ಕಾಯಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, ಸಮ್ಬಾಧೇ ವಜೇ ಸನ್ನಿರುದ್ಧೋ ಗೋಗಣೋ ವಿಯ ವಿಹಞ್ಞತಿ ವಿಪ್ಫನ್ದತಿ, ಅಚ್ಚಾಸನ್ನಹೇತುಕಞ್ಚ ಸರೀರೇ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಆಸನ್ನಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅದ್ಧಾನೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇತಿ** ಮಹಾಭೂತಪರಿಗ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಕಾಲೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸರೀರಪದೇಸೇ। **ದುಕ್ಖಂ ದೂರಾಪಗತಂ ಹೋತಿ** ಸಮಾಪತ್ತಿಬಲೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಾಭಾವತೋ। **ಅನಪ್ಪಕಂ** ವಿಪುಲಂ। **ಸುಖನ್ತಿ** ಝಾನಸುಖಂ । **ಓಕ್ಕಮತೀತಿ** ಝಾನಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪವಸೇನ ರೂಪಕಾಯಂ ಅನುಪವಿಸತಿ, ನಾಮಕಾಯೋಕ್ಕಮನೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಪಿ ಸಮ್ಮಸನಭಾವನಾ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಆದಿತೋವ ಕಾಯಕಿಲಮಥಚಿತ್ತುಪಘಾತಾಪಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪನ ಅಪಚ್ಚನೀಕತ್ತಾ ಸಿನಿದ್ಧಭಾವತೋ ಚ ನ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ ಸುಖಸ್ಸ ವಿಪಚ್ಚನೀಕೋ, ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಚ ದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಸಮಾಧೀ"**ತಿ। ಯಥಾ ಸಮಾಧಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪನೇತಂ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ **"ನ ಚ ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ"**ತಿ। **ತೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸುಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಾ, ಸಾ ಚ ಕಾಯಭಾವನಾ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಸುಖಾ ವೇದನಾ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ, ಭಾವಿತತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸಾ"**ತಿ। ತಥಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಮಾಧಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕೋ, ಸೋ ಚ ಚಿತ್ತಭಾವನಾ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ, ಭಾವಿತತ್ತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಯೋಜನಾ।

೩೭೦. **ಗುಣೇ ಘಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಅಪದೇಸೇನ ವಿನಾ ಸಮೀಪಮೇವ ನೇತ್ವಾ। ತಂ ವತ ಮಮ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸುಖಾ ವೇದನಾ ಪರಿಯಾದಾಯ ಠಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

೩೭೧. **ಕಿಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ,** ಸುಖಾಪಿ ದುಕ್ಖಾಪಿ ವೇದನಾ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಮತ್ಥನ್ತಿ** ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನಭಿಭವನೀಯತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ। **ತತ್ಥ** ತಾವ ಪಾಸರಾಸಿಸುತ್ತೇ **ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಜ್ಜಾ** "ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದಿ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಇಧ** ಮಹಾಸಚ್ಚಕಸುತ್ತೇ **ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾಯ** ದುಕ್ಕರಚರಣೇ **ನಿಸಜ್ಜಾ** "ತತ್ಥೇವ ನಿಸೀದಿ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ।

೩೭೪. **ಛನ್ದಕರಣವಸೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಿನೇಹಕರಣವಸೇನಾತಿ** ಸಿನೇಹನವಸೇನ। **ಮುಚ್ಛಾಕರಣವಸೇನಾತಿ** ಮೋಹನವಸೇನ ಪಮಾದಾಪಾದನೇನ। **ವಿಪಾಸಾಕರಣವಸೇನಾತಿ** ಪಾತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ। **ಅನುದಹನವಸೇನಾತಿ** ರಾಗಗ್ಗಿನಾ ಅನುದಹನವಸೇನ। **ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗವೇವಚನಮೇವ** ವಟ್ಟನಿಸ್ಸರಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ।

ಅಲ್ಲಗ್ಗಹಣೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸಸ್ನೇಹಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಭಾವಂ, ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಭಾವಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮುದಾಚಾರಾವತ್ಥಂ, ಉದುಮ್ಬರಕಟ್ಠಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅಸಾರಕತ್ತಂ। **ಇಮಿನಾವ ನಯೇನಾತಿ** "ಅಲ್ಲಂ ಉದುಮ್ಬರಕಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಸಪುತ್ತಭರಿಯಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಾತಿ** ಪುತ್ತಭರಿಯೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕತಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕುಟೀಚಕಬಹೂದಕಹಂಸ-ಪರಮಹಂಸಾದಿಭೇದಾ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಬ್ಬಜ್ಜಾ**।

೩೭೬. ಕುತೋಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಆಪೋಸಿನೇಹೋ ನತ್ಥೀತಿ **ಕೋಳಾಪಂ**। ತೇನಾಹ "**ಛಿನ್ನಸಿನೇಹಂ ನಿರಾಪ**"ನ್ತಿ। **ಕೋಳ**ನ್ತಿ ವಾ ಸುಕ್ಖಕಲಿಙ್ಗರಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಕೋಳಂ ಕೋಳಭಾವಂ ಆಪನ್ನನ್ತಿ **ಕೋಳಾಪಂ**। ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಮಮಹತ್ತನಿಸ್ಸಿತತಾ ಪಕತಿಯಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತತಾಯ। **ಅತಿನ್ತತಾ** ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವನಾಯ। ತಥಾ ಹಿ ಸುಕ್ಖಕೋಳಾಪಭಾವೋ, ಆರಕಾ ಉದಕಾ ಥಲೇ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವೋ ಚ ನಿದಸ್ಸಿತೋ। **ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾಹೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಅತಿನಿಗ್ಗಣ್ಹನುಪಕ್ಕಮಪ್ಪಭವಾಹಿ। **ವೇದನಾಹೀ**ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿವೇದನಾಹಿ। ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ।

೩೭೭. **ಕಿಂ ಪನ ನ ಸಮತ್ಥೋ,** ಯತೋ ಏವಂ ಪರೇಹಿ ಚಿನ್ತಿತುಮ್ಪಿ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ಅಕಾಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕತ್ವಾಪಿ ಅಕತ್ವಾಪಿ ಸಮತ್ಥೋವ** ಕಾರಣಸ್ಸ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ। "ಯಥಾಪಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಖೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಅನ್ತಮಸೋ ಸತ್ತಾಹಮತ್ತಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಾ ಹೋತಿಯೇವ, ಏವಂ ಭಗವಾ ಸಮತ್ಥೋ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ ಕಾತುಂ, ಏವಞ್ಚ ನಂ ಅಕಾಸಿ, ನ ಪನ ತಾಯ ಬುದ್ಧೋ ಜಾತೋ, ಅಥ ಖೋ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಏವ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ"ತಿ ತಸ್ಸಾ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಬೋಧಾಯ ಅಮಗ್ಗಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ, ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಭಗವತೋ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕವಸೇನ ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನಿ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಾ ಅಹೋಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಅವಚಾಹಂ ಜೋತಿಪಾಲೋ, ಕಸ್ಸಪಂ ಸುಗತಂ ತದಾ।
ಕುತೋ ನು ಬೋಧಿ ಮುಣ್ಡಸ್ಸ, ಬೋಧಿ ಪರಮದುಲ್ಲಭಾ॥

ತೇನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೇನ, ಅಚರಿಂ ದುಕ್ಕರಂ ಬಹುಂ।
ಛಬ್ಬಸ್ಸಾನುರುವೇಲಾಯಂ, ತತೋ ಬೋಧಿಮಪಾಪುಣಿಂ॥

ನಾಹಂ ಏತೇನ ಮಗ್ಗೇನ, ಪಾಪುಣಿಂ ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ।
ಕುಮಗ್ಗೇನ ಗವೇಸಿಸ್ಸಂ, ಪುಬ್ಬಕಮ್ಮೇನ ವಾರಿತೋ"ತಿ॥

ದುಕ್ಕರಚರಿಯಾಯ ಬೋಧಾಯ ಅಮಗ್ಗಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ ಅಕಾಸೀತಿ ಕೇಚಿ। ಅಥ ವಾ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪರಕ್ಕಮಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಾ। ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಭಾವತೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಂ ತಿಬ್ಬಛನ್ದತಾಯ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತದತ್ಥಂ ಈದಿಸಮ್ಪಿ ನಾಮ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ ಅಕಾಸೀತಿ ಲೋಕೇ ಅತ್ತನೋ ವೀರಿಯಾನುಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ – "ಸೋ ಚ ಮೇ ಪಚ್ಛಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಾವಹೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಲೋಕನಾಥೋ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ ಅಕಾಸಿ। ತೇನಾಹ "**ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ವೀರಿಯನಿಮ್ಮಥನಗುಣೋ**ತಿ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಂವಡ್ಢನಸಮ್ಪಾದನಗುಣೋ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಪಾಸಾದೇ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಙ್ಗಾಮೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಸಮ್ಪಹಾರೇ**ತಿ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ಪರಸೇನಾಯ ಪಹಾರಪಯೋಗೇ। **ಪಧಾನವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇಹಿ ಆಸೇವನವೀರಿಯಂ, ಸಬ್ಬಂ ವಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗವೀರಿಯಂ।

ಅಭಿದನ್ತನ್ತಿ ಅಭಿಭವನದನ್ತಂ, ಉಪರಿದನ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಉಪರಿದನ್ತ**"ನ್ತಿ। ಸೋ ಹಿ ಇತರಂ ಮುಸಲಂ ವಿಯ ಉದುಕ್ಖಲಂ ವಿಸೇಸತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಖಾದನಕಾಲೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವತ್ತತಿ। **ಕುಸಲಚಿತ್ತೇನಾ**ತಿ ಬಲವಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತೇನ। **ಅಕುಸಲಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಸಹಿತಂ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಂ। ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಂ **ನಿಗ್ಗಹೋ**। ತಂತಂಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ವಿನೋದನಂ **ಅಭಿನಿಪ್ಪೀಳನಂ**। ವೀರಿಯತಾಪೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ **ಅಭಿಸನ್ತಾಪನಂ**। **ಸದರಥೋ**ತಿ ಸಪರಿಳಾಹೋ। **ಪಧಾನೇನಾ**ತಿ ಪದಹನೇನ, ಕಾಯಸ್ಸ ಕಿಲಮಥುಪ್ಪಾದಕೇನ ವೀರಿಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ತುದಸ್ಸ। **ಸತೋ**ತಿ ಸಮಾನಸ್ಸ।

೩೭೮. **ಸೀಸವೇಠನನ್ತಿ** ಸೀಸಂ ರಜ್ಜುಯಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ದಣ್ಡಕೇನ ಪರಿವತ್ತಕವೇಠನಂ। **ಅರಹನ್ತೋ ನಾಮ ಏವರೂಪಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಯಥಾಯಂ, ಏವಂ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಮತಕಸದಿಸಾ"**ತಿ, ವೇದನಾಪ್ಪತ್ತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಪಿನಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇ ಸೇತವಾರಣಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಬ್ಯಾಕತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ।

೩೭೯. ಧಮ್ಮಸರೀರಸ್ಸ ಅರೋಗಭಾವೇನ ಸಾಧೂತಿ ಮರಿಸನಿಯೋತಿ **ಮಾರಿಸೋ,** ಪಿಯಾಯನವಚನಮೇತಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಜಜ್ಜಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಭುಞ್ಜಿತಂ ಭಕಾರಸ್ಸ ಜಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಭೋಜನ"**ನ್ತಿ। **ಏವಂ ಮಾ ಕರಿತ್ಥಾತಿ** "ಲೋಮಕೂಪೇಹಿ ಅಜ್ಝೋಹಾರೇಸ್ಸಾಮ ಅನುಪ್ಪವೇಸೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಯಥಾ ತುಮ್ಹೇಹಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಮಾ ಕರಿತ್ಥ। ಕಸ್ಮಾ? **ಯಾಪೇಸ್ಸಾಮಹ**ನ್ತಿ ಅಹಞ್ಚ ಯಾವದತ್ಥಂ ಆಹಾರಮತ್ತಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೋ ಯಥಾ ಯಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ಏವಂ ಆಹಾರಂ ಪಟಿಸೇವಿಸ್ಸಾಮಿ।

೩೮೦-೩೮೧. **ಏತಾವ ಪರಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ತಕಂ ಪರಮಂ, ನ ಇತೋ ಪರಂ ಓಪಕ್ಕಮಿಕದುಕ್ಖವೇದನಾವೇದಿಯನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ರಞ್ಞೋ ಗಹೇತಬ್ಬನಙ್ಗಲತೋ ಅಞ್ಞಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ **"ಏಕೇನ ಊನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಸುವಣ್ಣಪರಿಕ್ಖತಂ, ಇತರಾನಿ ರಜತಪರಿಕ್ಖತಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಮಚ್ಚಾ ಏಕೇನೂನಅಟ್ಠಸತರಜತನಙ್ಗಲಾನೀ"**ತಿ। ಆಳಾರುದಕಸಮಾಗಮೇ ಲದ್ಧಜ್ಝಾನಾನಿ ವಟ್ಟಪಾದಕಾನಿ, ಆನಾಪಾನಸಮಾಧಿ ಪನ ಕಾಯಗತಾಸತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತ್ತಾ "ಬೋಧಾಯ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ, ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ವಾ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನಾಯ । ಸತಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರಣಕವಿಞ್ಞಾಣಂ **ಸತಾನುಸಾರಿವಿಞ್ಞಾಣಂ**। ಕಸ್ಸಾ ಪನ ಸತಿಯಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಯಿದ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೩೮೨. **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾತಿ** ತಂತಂವತ್ತಕರಣವಸೇನ ಪತಿಉಪಟ್ಠಿತಾ ಉಪಟ್ಠಾಯಕಾ। ತೇನಾಹ **"ಪಣ್ಣಸಾಲಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲ್ಲಿಕೋತಿ** ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಬಾಹುಲ್ಲಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಆವತ್ತೋತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಪಚ್ಚಯಗೇಧಪ್ಪಹಾನಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ಇದಾನಿ ತತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ರಸಗಿದ್ಧೋ...ಪೇ॰... ಆವತ್ತೋ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೇನಾತಿ** ಧಮ್ಮತಾಯ। ತಮೇವ ಧಮ್ಮತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಬಾರಾಣಸಿಮೇವ** ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಅವಿಜಹಿತಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನಟ್ಠಾನಮೇವ **ಅಗಮಂಸು**। ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾ ಕಿರ ವಿಸಾಖಮಾಸಸ್ಸ ಅದ್ಧಮಾಸಿಯಂ ಗತಾ। ತೇನಾಹ **"ತೇಸು ಗತೇಸು ಅಡ್ಢಮಾಸಂ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ಲಭಿತ್ವಾ"**ತಿ।

೩೮೭. "ಅದ್ಧಾಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ಸಾವಕಾಚಿತ್ತಭಾವನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ನೋ ಕಾಯಭಾವನ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಏಕಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ"**ನ್ತಿ। **ಇಮಂ ಧಮ್ಮದೇಸನ**ನ್ತಿ "ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹ"ನ್ತಿಆದಿಕಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ। **ಅಸಲ್ಲೀನೋ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ತೇಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಲಿತ್ತೋ। **ಅನುಪಲಿತ್ತೋತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ ತಣ್ಹಾನನ್ದಿಯಾ ಅಭಾವೇನ। **ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತಮೇವಾತಿ** ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತಸಞ್ಞಿತೇ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣೇ, ನಿಬ್ಬಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪಾಳಿಯಂ "ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ **ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇಮೀತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಧಿನಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮಾದಾನವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಸೀದಾಪೇಮಿ। **ಪುಬ್ಬಾಭೋಗೇನಾತಿ** ಸಮಾಪಜ್ಜನತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಆಭೋಗೇನ। **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಸಮಾಪಜ್ಜನಕ್ಖಣಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಸಾಧುಕಾರ...ಪೇ॰... ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನೇಯೇವಾ"**ತಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಂ ವುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಬುದ್ಧಾನಂ ನ ಭಾರಿಯಂ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ತಥಾಸುಪ್ಪಗುಣಭಾವತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಾನಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ **ಅಸ್ಸಾಸವಾರೇ** ವಾ। ತದಾ ಹಿ ದೇಸಿಯಮಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ಉಪಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ದೇಸಿತದೇಸನಾ ನಿರತ್ಥಕಾ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ನಿರತ್ಥಕಾ ಕಿರಿಯಾ ಅತ್ಥಿ।

ಓಕಪ್ಪನೀಯಮೇತನ್ತಿ "ತಸ್ಸಾ ಏವ ಕಥಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಅತಿವಿಯ ಅಚ್ಛರಿಯಗತಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ ಈದಿಸೀ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸೇವ ಹೋತೀತಿ ಉಪವಾದವಸೇನ ವದತಿ, ನ ಸಭಾವೇನ। ತೇನಾಹ **"ಸತ್ಥರಿ ಪಸಾದಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪನ್ನ"**ನ್ತಿ। **ಕಾಯದರಥೋತಿ** ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಸೇನ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಸ್ಸಮಾಕಾರೋ। **ಉಪಾದಿನ್ನಕೇತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧೇ। **ಅನುಪಾದಿನ್ನಕೇತಿ** ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧೇ। **ವಿಕಸನ್ತಿ** ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ। ತದಭಾವೇನ **ಮಕುಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಕೇಸಞ್ಚೀ**ತಿ ನ್ತಿನಿಕಾದಿರುಕ್ಖಾನಂ । **ಪತಿಲೀಯನ್ತಿ** ನಿಸ್ಸಯರೂಪಧಮ್ಮಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ। ಅರೂಪಧಮ್ಮತಾಯ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಞ್ಚೇವ ಕಿರಿಯಾಮಯವಿಞ್ಞಾಣಾನಞ್ಚ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾ ಹೋತಿ, ಯತ್ಥ ನಿದ್ದಾಸಮಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ **"ದರಥವಸೇನ ಭವಙ್ಗಸೋತಞ್ಚ ಇಧ ನಿದ್ದಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ದರಥವಸೇನಾತಿ** ದರಥವಸೇನೇವ, ನ ಥಿನಮಿದ್ಧವಸೇನಾತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಅವಧಾರಣಫಲಞ್ಚ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಂ। **ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ಕಾಯಸ್ಸ ದರಥಸಙ್ಖಾತಸರೀರಗಿಲಾನಹೇತುಕಂ ನಿದ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಸರೀರಗಿಲಾನಞ್ಚ ಭಗವತೋ ನತ್ಥೀತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ "ಪಿಟ್ಠಿ ಮೇ ಆಗಿಲಾಯತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨; ಚೂಳವ॰ ೩೪೫) ವಚನತೋ। **ಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಏತಂ ಭುಮ್ಮವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರೋತಿ ವದನ್ತೀ"**ತಿ, **ಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರಸ್ಮಿಂ** ವಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಏತಂ ವದನ್ತಿ, ಯದಿದಂ ದಿವಾ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

೩೮೯. **ಉಪನೀತೇಹೀ**ತಿ ದೋಸಮಗ್ಗಂ ನಿನ್ನಾಪಥಂ ಉಪನೀತೇಹಿ। **ಅಭಿನನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಚಿತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ। **ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ**ತಿ "ಸಾಧು ಸಾಧೂ"ತಿ ದೇಸನಾಯ ಥೋಮನವಸೇನ ಅನುಮೋದಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ವಾಚಾಯಪಿ ಪಸಂಸನ್ತೋ"**ತಿ। **ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯೋಗ್ಗೇ ಕಾಲೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇ।

ಗಣಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾತಿ ಗಣಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ಗಣಪಲಿಬೋಧಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ಪಪಞ್ಚ**ನ್ತಿ ಅವಸೇಸಕಿಲೇಸಂ। **"ಪುಞ್ಞವಾ ರಾಜಪೂಜಿತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಕಾಲೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಛನ್ದವಾಸಹರಣೇನ **ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ**।

ಸಕಲಂ ರತ್ತಿಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂಯೇವ ಕಥಿತತ್ತಾ ಥೇರಸ್ಸ ಞಾಣಂ ದೇಸನಾವಿಭವಞ್ಚ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏತ್ತಕಾವ, ಭನ್ತೇ, ಬುದ್ಧಗುಣಾ"**ತಿ। ಇಮಾಯ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಅನವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಕಥಿತಾ ವಿಯ ಜಾಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಅನನ್ತಾಪರಿಮೇಯ್ಯಾವ ತೇ, ಕಿಂ ಇತೋ ಪರೇಪಿ ವಿಜ್ಜನ್ತೇವಾತಿ ಥೇರಂ ತತ್ಥ ಸೀಹನಾದಂ ನದಾಪೇತುಕಾಮೋ ಆಹ **"ಉದಾಹು ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅತ್ಥೀ"**ತಿಆದಿ। ರಜ್ಜಸ್ಸ ಪದೇಸಿಕತ್ತಾ, ಯಥಾವುತ್ತಸುಭಾಸಿತಸ್ಸ ಚ ಅನಗ್ಘತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಅಯಂ ಮೇ ದುಗ್ಗತಪಣ್ಣಾಕಾರೋ"**ತಿ। **ತಿಯೋಜನಸತಿಕ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪರಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪರಿಭೋಗವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಮಹಾಸಚ್ಚಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ಚೂಳತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯೦. **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬಾರಾಮಮಿಗಾರಮಾತುಪಾಸಾದಾನಂ ಅತ್ಥವಿಭಾವನೇ **ಅಯಂ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ **ಅನುಪುಬ್ಬೀ ಕಥಾ। ಮಣೀನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪದುಮರಾಗಮಣೀನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಆಹ **"ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚಾ"**ತಿ। ತೇನ ಇನ್ದನೀಲಾದಿಮಣೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಮಞ್ಜಿಟ್ಠಪಭಸ್ಸರಕಬರವಣ್ಣವಸೇನ **ಸತ್ತವಣ್ಣೇಹಿ**।

ತಣ್ಹಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯೋ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೭.೬೧), ತಸ್ಮಿಂ। **ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯೇ**ತಿ ಚ ವಿಸಯೇ ಇದಂ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಆಹ **"ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತತಾಯ। ಅಪರಭಾಗಪಟಿಪದಾ ನಾಮ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋ, ಸಾ ಸಾಸನಚಾರಿಗೋಚರಾ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬತೋತಿ ಆಹ **"ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಂ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ದೇಸೇಥಾತಿ ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿ। ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮತಾಯ ಖಯವಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅನ್ತಂ ಅತೀತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಾ, ಸೋ ಏವ

ಅಪರಿಹಾನಸಭಾವತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತಾ ನಿಟ್ಠಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠೋ**। ತೇನಾಹ **"ಏಕನ್ತನಿಟ್ಠೋ ಸತತನಿಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ನ ಹಿ ಪಟಿವಿದ್ಧಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ ಕುಪ್ಪನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತಯೋಗಕ್ಖೇಮೀ**। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ವುಸಿತತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಅಪರಿಹಾನಸಭಾವತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ**। ತೇನಾಹ **"ನಿಚ್ಚಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ।

ವೇಗಾಯತೀತಿ ತುರಿತಾಯತಿ। **ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸೀತಿ** ಚಿನ್ತೇಸಿ, ಅತ್ತನಾ ಯಥಾ ಸುತಾಯ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಯ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಉಪಧಾರೇಸಿ। **ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾವಾತಿ** ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯವಸೇನ ಅನುಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏವ। ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ಛದ್ವಾರಿಕಾ,** ತೇಹಿ।

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬಞ್ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಇಧ **"ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಸಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಆಯತನಧಾತುಯೋಪಿ ತಗ್ಗತಿಕಾ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ನಾಲಂ ಅಭಿನಿವೇಸಾಯಾ"ತಿ। **ನ ಯುತ್ತಾ ಅಭಿನಿವೇಸಾಯ** "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಅಜ್ಝೋಸಾನಾಯ। "ಅಲಮೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತುಂ ಅಲಂ ವಿರಜ್ಜಿತು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೭೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪-೧೨೫, ೧೨೮, ೧೩೪, ೧೪೩) ವಿಯ **ಅಲಂ**-ಸದ್ದೋ ಯುತ್ತತ್ಥೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ನ ಯುತ್ತಾ"**ತಿ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಭವನ್ತಿ। ಯದಿಪಿ "ತತಿಯಾ, ಚತುತ್ಥೀ"ತಿ ಇದಂ ವಿಸುದ್ಧಿದ್ವಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞಾ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪದಸ್ಸನಭಾವತೋ, ಸತಿ ಚ ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ (ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚತಾ, ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ, ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಅನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥತೋ) ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಸುಪಾಕಟಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾತಿ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ ಅಭಿಜಾನಾತೀ"**ತಿ। **ತಥೇವ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಭಾವೇನ ನಾಲಂ ಅಭಿನಿವೇಸಾಯಾತಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಉಪಸಂಹರತಿ, ನ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮ್ಭಾರಧಮ್ಮಾನಂ। ಪುರಿಮಾಯ ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಸಲಕ್ಖಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣಪರತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ, ದುತಿಯಾಯ ಸರೂಪತೋ ತಸ್ಸಾ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಾರೋಪನವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನಭಾವತೋ। ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತಾಯ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತತಾಯ ಚ **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ**। ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಭಾವತೋ **ಅರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಂ ದಸ್ಸೇತಿ**। ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಚ ವೇದನಾಯ ಆಸನ್ನಭಾವತೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಸುಖಸಾರಾಗಿತಾಯ, ಭವಸ್ಸಾದಗಧಿತಮಾನಸತಾಯ ಚ **ಸಕ್ಕಸ್ಸ ವೇದನಾವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ**।

ಉಪ್ಪಾದವಯಟ್ಠೇನಾತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಸಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝನೇನ। **ಅನಿಚ್ಚಾತಿ** ಅದ್ಧು ವಾ। ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ಅನಿಚ್ಚತಾ ಉದಯವಯತಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಖಯತೋ ವಯತೋ ದಸ್ಸನಞಾಣಂ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ, ತಂಸಮಙ್ಗೀ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀ , ತಸ್ಮಾ। **ಖಯವಿರಾಗೋತಿ** ಖಯಸಙ್ಖಾತೋ ವಿರಾಗೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಲುಜ್ಜನಾ। ಯಂ ಆಗಮ್ಮ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ವಿರಜ್ಜನಾ ಹೋತಿ, ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗೋ**। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸಿಮ್ಹಿಪೀತಿ** ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸಿಪದೇಪಿ। **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಅಭಿದಿಸಿತ್ವಾ ತಂ ಏಕದೇಸೇನ ವಿವರನ್ತೋ **"ನಿರೋಧೋಪಿ ಹಿ...ಪೇ॰... ದುವಿಧೋಯೇವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಸಬ್ಬಾಸವಸಂವರೇ ವುತ್ತವೋಸ್ಸಗ್ಗೋವ ಇಧ "ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ"ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪರಿಚ್ಚಾಗವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ** ವಿಪಸ್ಸನಾ। ಪಕ್ಖನ್ದನವಸೇನ ಅಪ್ಪನತೋ **ಪಕ್ಖನ್ದನವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ** ಮಗ್ಗೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ತದಭಾವತೋ। **ಸೋತಿ** ಮಗ್ಗೋ। **ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ** ಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಕರಣತೋ। ಏವಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಪಕ್ಖನ್ದನವೋಸ್ಸಗ್ಗಾಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಪರಿಚ್ಚಜನೇನ ಪಕ್ಖನ್ದನೇನ ಚಾತಿ **ದ್ವೀಹಿಪಿ ವಾ ಕಾರಣೇಹಿ**। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಖನ್ಧಾನಂ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ** ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ** ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ತದುಭಯಸಮಙ್ಗೀತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗೀ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀ ಚ। "ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಜಹತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೨) ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಲಬ್ಭತಿ, ಏವಂ ಆಯತಿಂ ತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಖನ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಪನ ಮಗ್ಗೇ ಲಬ್ಭಮಾನಾಯ ಏಕನ್ತಕಾರಣಭೂತಾಯ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ,

ಮಗ್ಗೇ ಪನ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಞಾಯಾಗತಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋವ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ತದುಭಯಸಮಙ್ಗೀ ಪುಗ್ಗಲೋ"**ತಿಆದಿ।

ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ "ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಲೋಕೇ ಉಪಾದಿಯತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮುಪಾದಾನವಸೇನ ಉಪಾದಿಯನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ತಣ್ಹಾವಸೇನ ನ ಉಪಾದಿಯತೀ"**ತಿ। ತಣ್ಹಾವಸೇನ ವಾ ಅಸತಿ ಉಪಾದಿಯನೇ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಉಪಾದಿಯನಂ ಅನವಕಾಸಮೇವಾತಿ **"ತಣ್ಹಾವಸೇನ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪರಾಮಸತೀ**ತಿ ನಾದಿಯತಿ, ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸವಸೇನ ವಾ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ನ ಪರಾಮಸತಿ। ಸಂಖಿತ್ತೇನೇವ ಖಿಪ್ಪಂ ಕಥೇಸೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಪಪಞ್ಚಂ ಅಕತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ।

೩೯೦. **ಅಭಿಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಞಾಣೇನ ಞೇಯ್ಯಂ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ವಿದಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ಜಾನಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಯಥಾಪರಿಸವಿಞ್ಞಾಪಕತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಪರಿಸಂ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯ ಮಹತಿಯಾ, ಅಪ್ಪಕಾಯ ವಾ ಪರಿಸಾಯ ಅನುರೂಪಮೇವ ವಿಞ್ಞಾಪನತೋ। **ಪರಿಯನ್ತಂ ನ ನಿಚ್ಛರತೀ**ತಿ ನ ಪವತ್ತತಿ। **ಮಾ ನಿರತ್ಥಕಾ ಅಗಮಾಸೀ**ತಿ ಇದಂ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಸತ್ಥು ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ। ಏಕಙ್ಗೇತಂ ಸತ್ಥು ವಚೀಘೋಸಸ್ಸ ಅಟ್ಠಸು ಅಙ್ಗೇಸು, ಯದಿದಂ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತತಾ। **ಛಿದ್ದವಿವರೋಕಾಸೋ**ತಿ ಛಿದ್ದಭೂತೋ, ವಿವರಭೂತೋ ವಾ ಓಕಾಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಭಗವತೋ ಸದ್ದಾಸವನಕಾರಣಂ ವುತ್ತಮೇವ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣತೋ।

ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಚಙ್ಗಂ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಂ ಏವ **ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ।** ಮಹತೀಆದಿ ವೀಣಾವಿಸೇಸೋಪಿ ಆತತಮೇವಾತಿ **"ಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧೇಸೂ"**ತಿ ವಿಸೇಸಿತಂ। **ಏಕತಲಂ** ಕುಮ್ಭಥೂಣದದ್ದರಾದಿ। ಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ತನ್ತಿಬದ್ಧಂ **ಆತತವಿತತಂ।** ತೇನಾಹ **"ತನ್ತಿಬದ್ಧಪಣವಾದೀ"**ತಿ। ಗೋಮುಖೀಆದೀನಮ್ಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವಂಸಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಖಸಿಙ್ಗಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಸಮ್ಮಾದೀ**ತಿ ಸಮ್ಮತಾಳಕಂಸತಾಳಸಿಲಾಸಲಾಕತಾಳಾದಿ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮತಾಳಂ** ನಾಮ ದಣ್ಡಮಯತಾಳಂ। **ಕಂಸತಾಳಂ** ಲೋಹಮಯಂ। ಸಿಲಾಯ ಅಯೋಪತ್ತೇನ ಚ ವಾದನತಾಳಂ **ಸಿಲಾಸಲಾಕತಾಳಂ। ಸಮಪ್ಪಿತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಿತೋ ಉಪೇತೋ। ತೇನಾಹ **"ಉಪಗತೋ"**ತಿ। ಉಪಟ್ಠಾನವಸೇನ ಪಞ್ಚಹಿ ತೂರಿಯಸತೇಹಿ ಉಪೇತೋ। ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಯಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಪರಿಚಾರೇತೀ**ತಿ ಪರಿತೋ ಚಾರೇತಿ। ಕಾನಿ ಪನ ಚಾರೇತಿ, ಕಥಂ ವಾ ಚಾರೇತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ...ಪೇ॰... ಚಾರೇತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ತತೋ ತತೋ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ವಾದಿತೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಚ ವಾದಕಜನೇ। **ಅಪನೇತ್ವಾ**ತಿ ವಾದಕಜನೇ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **"ನಿಸ್ಸದ್ದಾನಿ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ದೇವಚಾರಿಕಂ ಗಚ್ಛತಿಯೇವ** ದೇವತಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಚ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ವಿಮಾನವತ್ಥೂಹಿ** (ವಿ॰ ವ॰ ೧) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

೩೯೧. **ಅಪ್ಪೇವ ಸಕೇನ ಕರಣೀಯೇನಾ**ತಿ ಮಾರಿಸ, ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನ, ಮಯಂ ಸಕೇನ ಕರಣೀಯೇನ ಅಪ್ಪೇವ ಬಹುಕಿಚ್ಚಾಪಿ ನ ಹೋಮ। **ಅಪಿಚ ದೇವಾನಂಯೇವಾ**ತಿ ಅಪಿಚ ಖೋ ಪನ ದೇವಾನಂಯೇವ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಕರಣೀಯೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಬಹುಕಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ। ಭುಮ್ಮಟ್ಠಕದೇವತಾನಮ್ಪಿ ಕೇಚಿ ಅಟ್ಟಾ ಸಕ್ಕೇನ ವಿನಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಪಥವಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ। **ನಿಯಮೇನ್ತೋ**ತಿ ಅವಧಾರೇನ್ತೋ। ತಂ ಪನ ಕರಣೀಯಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದೇವಾನಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಾಸನ್ತಿ** ದೇವಧೀತುದೇವಪುತ್ತಪಾದಪರಿಚಾರಿಕಾನಂ। **ಮಣ್ಡನಪಸಾಧನಕಾರಿಕಾ**ತಿ ಮಣ್ಡನಪಸಾಧನಸಂವಿಧಾಯಿಕಾ। **ಅಟ್ಟಕರಣಂ ನತ್ಥಿ** ಸಂಸಯಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ।

ಯನ್ತಿ ಸವನುಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಸುಪರಿಚಿತಮ್ಪಿ ಯಂ ಅತ್ಥಜಾತಂ। **ನ ದಿಸ್ಸತಿ,** ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಪಟಿಭಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ। **ಸೋಮನಸ್ಸಸಂವೇಗ**ನ್ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಸಂವೇಗಂ, ನ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾಸಂ।

ಸಮುಪಬ್ಯೂಳ್ಹೋತಿ ಯುಜ್ಝನವಸೇನ ಸಹಪತಿತೋ ಸಮೋಗಾಳ್ಹೋ। ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಸಮೂಹವಸೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸನ್ನಿಪತಿತೋ ರಾಸಿಭೂತೋ"**ತಿ। **ಅನನ್ತರೇ ಅತ್ತಭಾವೇ**ತಿ ಇದಂ ದುತಿಯಂ ಸಕ್ಕತ್ತಭಾವಂ ತತೋ ಅನನ್ತರಾತೀತೇನ ಸಕ್ಕತ್ತಭಾವೇನ ಸಕ್ಕತ್ತಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏಕಮಿವ ಕತ್ವಾ ಗಹಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ "ತತಿಯೇ ಅತ್ತಭಾವೇ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಮಘತ್ತಭಾವೋ ಹಿ ಇತೋ ತತಿಯೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಸೋ ದೇವಾಸುರಸಙ್ಗಾಮೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರತ್ತಾ ಮಘತ್ತಭಾವಸ್ಸ ವುತ್ತಂ **"ಅನನ್ತರೇ ಅತ್ತಭಾವೇ"**ತಿ। ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತೇಸಿತಾಯ ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾನಾದಿನಾ ಚರಿಯಾಹಿ **ಬೋಧಿಸತ್ತಚರಿಯಾ ವಿಯಸ್ಸ ಚರಿಯಾ ಅಹೋಸಿ**। **ಸತ್ತ ವತಪದಾನೀ**ತಿ ಸತ್ತ ವತಕೋಟ್ಠಾಸೇ।

ಮಹಾಪಾನನ್ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಸುರಾಪಾನಂ। **ಗಣ್ಡಪಾನ**ನ್ತಿ ಗಣ್ಡಸುರಾಪಾನಂ, ಅಧಿಮತ್ತಪಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಹರಮಾನಾ**ತಿ ಪರಿವಾರೇನ್ತಾ। **ವೇದಿಕಾಪಾದಾ**ತಿ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತೇ ವೇದಿಕಾಪರಿಕ್ಖೇಪಾ। **ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಪಞ್ಚಸು ಪರಿಭಣ್ಡಟ್ಠಾನೇಸು ನಾಗಸೇನಾದೀಹಿ **ಆರಕ್ಖಂ ಠಪೇಸಿ**।

೩೯೩. **ರಾಮಣೇಯ್ಯಕ**ನ್ತಿ ರಮಣೀಯಭಾವಂ। **ಮಸಾರಗಲ್ಲತ್ಥಮ್ಭೇ**ತಿ ಕಬರಮಣಿಮಯೇ ಥಮ್ಭೇ। **ಸುವಣ್ಣಾದಿಮಯೇ ಘಟಕೇ**ತಿ "ರಜತತ್ಥಮ್ಭೇಸು ಸುವಣ್ಣಮಯೇ, ಸುವಣ್ಣತ್ಥಮ್ಭೇಸು ರಜತಮಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ಸುವಣ್ಣಾದಿಮಯೇ ಘಟಕೇ ವಾಳರೂಪಕಾನಿ ಚ। ಪಬಾಳ್ಹಂ ಮತ್ತೋತಿ **ಪಮತ್ತೋ**। ತೇನಾಹ **"ಅತಿವಿಯ ಮತ್ತೋ"**ತಿ। **ನಾಟಕಪರಿವಾರೇನಾ**ತಿ ಅಚ್ಛರಾಪರಿವಾರೇನ।

ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತನ್ತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ವಿಮ್ಹಯನಾಕಾರೋವ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಞ್ಜಾತಂ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಂ ವಿಮ್ಹಯನಾಕಾರೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಞ್ಜಾತಅಚ್ಛರಿಯಅಬ್ಭುತಾ,** ತಥಾ ಪವತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ। ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಹೇತುಕಾ ಸಞ್ಜಾತಾ ತುಟ್ಠಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಞ್ಜಾತತುಟ್ಠಿನೋ**। **ಸಂವಿಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗಂ। ಸ್ವಾಯಂ ಸಂವೇಗೋ ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚಲನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಚಲಿತ"**ನ್ತಿ।

೩೯೪. **ತಮಂ ವಿನೋದಿತ**ನ್ತಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯದಸ್ಸನೇನ "ಅಹೋ ಥೇರಸ್ಸ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೋ"ತಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಸಞ್ಜಾತಬಹುಮಾನೋ, ಈದಿಸಂ ನಾಮ ಸಾಸನಂ ಲಭಿತ್ವಾಪಿ ಮಯಂ ನಿರತ್ಥಕೇನ ಭೋಗಮದೇನ ಸಮ್ಮತ್ತಾ ಭವಾಮಾತಿ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರುಪ್ಪಾದನೇನ ಸಮ್ಮೋಹತಮಂ ವಿನೋದಿತಂ ವಿಧಮಿತಂ। **ಏತೇ**ತಿ ಮಹಾಥೇರೋ ಸಕ್ಕೋ ಚಾತಿ ತೇ ದ್ವೇಪಿ ಸಮಾನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತಾಯ **ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ**।

೩೯೫. **ಪಞ್ಞಾತಾನ**ನ್ತಿ ಪಾಕಟಾನಂ ಚಾತುಮಹಾರಾಜ-ಸುಯಾಮ-ಸನ್ತುಸಿತ-ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅಞ್ಞತರೋ, ನ ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಆರದ್ಧಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತತ್ತಾ **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ**।

ಚೂಳತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಮಹಾತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯೬. **ಲದ್ಧಿಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಮತ್ತಂ, ನ ದಿಟ್ಠಾಭಿನಿವೇಸೋ। **ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ನಿಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ। **ಸೋ**ತಿ ಅರಿಟ್ಠೋ ಭಿಕ್ಖು। ಕಥೇತ್ವಾ ಸಮೋಧಾನೇನ್ತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸಮೋಧಾನೇನ್ತ**ನ್ತಿ ಚ ನಿಗಮೇನ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ತೇಸು ತೇಸು ಏವ ಭವೇಸು **ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ,** ನ ಭವನ್ತರಂ ಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। **ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪನ** ಅಭಿನ್ನಸಭಾವಂ ಅನಞ್ಞನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಧಲೋಕತೋ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಾ ಅತ್ತಭಾವಾ। **ಪರಲೋಕನ್ತಿ** ಪರಭವಸಞ್ಞಿತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ। **ಸನ್ಧಾವತೀ**ತಿ ನಿಚ್ಚತಾಯ ಕೇನಚಿ ಅಸಮ್ಬದ್ಧಂ ವಿಯ ಗಚ್ಛತಿ।

ತೇನ ಇಧಲೋಕತೋ ಪರಲೋಕಗಮನಮಾಹ। **ಸಂಸರತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಪರಲೋಕತೋ ಇಧಾಗಮನಂ। **ಸನ್ಧಾವತೀತಿ** ವಾ ಭವನ್ತರಸಙ್ಕಮನಮಾಹ। **ಸಂಸರತೀತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪರಾಪರಸಞ್ಚರಣಂ।

"ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿ ಭವತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಸ್ಸತಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಬುದ್ಧೇನ ಅಕಥಿತಂ ಕಥೇಸೀತಿ** ಇಮಿನಾ "ಯಂ ಅಭಾಸಿತಂ ಅಲಪಿತಂ ತಥಾಗತೇನ, ತಂ ಭಾಸಿತಂ ಲಪಿತಂ ತಥಾಗತೇನಾತಿ ದೀಪೇತೀ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೫೨, ೩೫೩) ಇಮಸ್ಮಿಂ ಭೇದಕರವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸನ್ದಿಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಜಿನಚಕ್ಕೇ ಪಹಾರಂ ದೇತೀತಿ** "ತದೇವಿದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ಅನಞ್ಞ"ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚತಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ - "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭), ರೂಪಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೯೩-೯೪) ಚ ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಚಕ್ಕೇ ಖೀಲಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಪಹಾರಂ ದೇತಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಂ ಪವೇದಿತಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ **ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ। ಸೋತುಕಾಮಂ ಜನನ್ತಿ** ಅರಿಯಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಏಕನ್ತಉಪಾಯಭೂತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಂ ಸೋತುಕಾಮಂ ಜನಂ ನಿಚ್ಚಗ್ಗಾಹಪಗ್ಗಣ್ಹನೇನ **ವಿಸಂವಾದೇತಿ**। ತತೋ ಏವ **ಅರಿಯಪಥೇ** ಅರಿಯಧಮ್ಮವೀಥಿಯಂ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನ **ತಿರಿಯಂ ನಿಪತಿತ್ವಾ**।

೩೯೮. ವಿಞ್ಞಾಣಸೀಸೇನ ಅತ್ತನಾ ಗಹಿತಂ ಅತ್ತಾನಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯ್ವಾಯಂ, ಭನ್ತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವದೋ ವೇದೇಯ್ಯೋ**ತಿಆದಯೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಏವ ಅಭಿನಿವೇಸಾಕಾರಾ। ವದತೀತಿ **ವದೋ,** ವಚೀಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಕಾರಕಭಾವುಪಾಯಿಕಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥತಂ ಅತ್ತನೋ ದಸ್ಸೇತಿ। ವೇದಿಯೋವ **ವೇದೇಯ್ಯೋ,** ಜಾನಾತಿ ಅನುಭವತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಈದಿಸಾನಞ್ಹಿ ಪದಾನಂ ಬಹುಲಾ ಕತ್ತುಸಾಧನತಂ ಸದ್ದವಿದೂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ವೇದಯತೀತಿ** ತಂ ತಂ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಂ ಅನುಭವತಿ। **ತಹಿಂ ತಹಿ**ನ್ತಿ ತೇಸು ತೇಸು ಭವಯೋನಿಗತಿಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸಸತ್ತನಿಕಾಯೇಸು।

೩೯೯. ತಂ ವಾದಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ಠಿತತ್ತಾ ಸಾತಿಸ್ಸ ಭಿನ್ನಪಚ್ಚಯತಾ ಅವಿರುಳ್ಹಧಮ್ಮತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಹೇಟ್ಠಾತಿ** ಅಲಗದ್ದುಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೩೬-೨೩೭) ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಪರತೋ **ಹೇಟ್ಠಾತಿ** ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀತಿ** ತೀಹಿಪಿ ಅನುಸನ್ಧೀಹಿ ಅವೋಮಿಸ್ಸೋ ವಿಸುಂಯೇವೇಕೋ ಅನುಸನ್ಧಿ। ನನು ಚಾಯಮ್ಪಿ ಸಾತಿಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿಯೇವಾತಿ? ನ, ನಿಯ್ಯಾನಮುಖೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತತ್ತಾ। ನಿಯ್ಯಾನಞ್ಹಿ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಇತರಾ ದೇಸನಾಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಆದಯೋ। ಇಧ ತದಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **"ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ಅನುಸನ್ಧೀ"**ತಿ। **ಪರಿಸಾಯ ಲದ್ಧಿಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ**ತಿ ಯಾದಿಸೀ ಸಾತಿಸ್ಸ ಲದ್ಧಿ, ತದಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ಪರಿಸಾಯ ಲದ್ಧಿಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ, ಪರಿಸಾಯ ಲದ್ಧಿಸೋಧನೇನೇವ ಸಾತಿ ಗಣತೋ ನಿಸ್ಸಾರಿತೋ ನಾಮ ಜಾತೋ।

೪೦೦. ಯಂ ಯದೇವಾತಿ ಇದಂ ಯದಿಪಿ ಅವಿಸೇಸತೋ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣಂ, "ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಪನ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಂತಂವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾನಿಮಿತ್ತಪಚ್ಚಯಜಾತಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ - "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದಿ। ಅಥ ವಾ ತಂತಂದ್ವಾರನಿಯತಂ ಇತರಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಜಾತಂ ಇಧ "ಯಂ ಯದೇವಾ"ತಿ ಗಹಿತಂ, ತತ್ಥ ಪನ ಯಂ ಅಸಾಧಾರಣಂ, ತೇನ ಸಮಞ್ಞಾತಿ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣನ್ತ್ವೇವಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದ್ವಾರಸಙ್ಕನ್ತಿಯಾ ಅಭಾವ**ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ದ್ವಾರನ್ತರಸಙ್ಕಮನಸ್ಸ ಅಭಾವಂ। ಸ್ವಾಯಂ ಓಳಾರಿಕನಯೇನ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಂ ಸುಖಾವಬೋಧನತ್ಥಂ ನಯದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅನನ್ತರವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಙ್ಕಮತಿ ಅನನ್ತರಾದಿಪಚ್ಚಯಾಲಾಭೇ ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ।

ಏವಮೇವಾತಿ ಯಥಾ ಅಗ್ಗಿ ಉಪಾದಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಜಲನ್ತೋ ಅನುಪಾದಾನೋ ತತ್ಥೇವ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸಙ್ಕಮತಿ, ಏವಮೇವ। **"ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತೀ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಹೇತ್ಥ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ಇಚ್ಛಿತೋ ತಾದಿಸಸ್ಸ

ನಿರೋಧಸ್ಸ ಇಧ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ ಖಣನಿರೋಧೋ, ಸೋ ಚ ಸಾಭಾವಿಕತ್ತಾ ನ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲಹೇತುಕೋ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂತಂದ್ವಾರಿಕಸ್ಸ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ದ್ವಾರನ್ತರಂ ಅಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಯೇಸಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ದ್ವಾರನ್ತರಿಕವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತೇಸಂ ತದಭಾವತೋ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲಗ್ಗಹಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ನ ಸೋತಾದೀನಿ ಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿಆದಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಏತೇನ ಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದಿಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ವಸೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ ತಾವಕಾಲಿಕಭಾವತೋ, ತಸ್ಸ ಪನ ಸೋತಸದ್ದಾದಿಪಚ್ಚಯಾಭಾವತೋ ಕುತೋ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಸಮಞ್ಞಾ, ಏವಮಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ತಸ್ಸ ಕುತೋ ಸಙ್ಕಮೋತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತೇತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ। **ದ್ವಾರಸಙ್ಕನ್ತಿಮತ್ತ**ನ್ತಿ ದ್ವಾರನ್ತರಸಙ್ಕಮನಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ವದಾಮಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಭಿಜ್ಜನತೋ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದವನ್ತತೋ ಸತಿ ಚ ಉಪ್ಪಾದೇ ಅವಸ್ಸಂಭಾವೀ ನಿರೋಧೋತಿ ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವಟ್ಠೇನ ಅನಿಚ್ಚತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

೪೦೧. "ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವುತ್ತಂ ಮಯಾ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಪಚ್ಚಯಾ ನತ್ಥಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ"ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಙ್ಖತತಾವ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಆಹ **"ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಜಾತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ "ಭೂತ"ನ್ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ಯಞ್ಚ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅತ್ತನೋ ತೇಸಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಂ, ತಂ "ಭೂತಮಿದ"ನ್ತಿ ಭಗವಾ ಅವೋಚಾತಿ ಆಹ **"ಇದಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕ"**ನ್ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋ, ಪಚ್ಚಯೋ। ಸಮ್ಭವತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಸಮ್ಭವೋ, ಆಹಾರೋ ಸಮ್ಭವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆಹಾರಸಮ್ಭವಂ**। ತೇನಾಹ **"ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭವ"**ನ್ತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ನಿರೋಧಾತಿ** ಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಾ। ಖಣನಿರೋಧೋ ಪನ ಕಾರಣನಿರಪೇಕ್ಖೋ।

ನೋಸ್ಸೂತಿ ಸಂಸಯಜೋತನೋ ನಿಪಾತೋತಿ ಆಹ **"ಭೂತಂ ನು ಖೋ ಇದಂ, ನ ನು ಖೋ ಭೂತ"**ನ್ತಿ। **ಭೂತಮಿದಂ ನೋಸ್ಸೂತಿ** ಚ ಇಮಿನಾ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಮೇವ ನು ಖೋ ಇದಂ, ಉದಾಹು ಅತ್ತತ್ತನಿಯನ್ತಿ ಏವಂಜಾತಿಕೋ ಸಂಸಯನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋ। **ತದಾಹಾರಸಮ್ಭವಂ ನೋಸ್ಸೂತಿ** ಪನ ಇಮಿನಾ ಸಹೇತುಕಂ ನು ಖೋ ಇದಂ ಭೂತಂ, ಉದಾಹು ಅಹೇತುಕನ್ತಿ ಯಥಾ ಅಹೇತುಕಭಾವಾಪನ್ನೋ ಸಂಸಯನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋ, ಏವಂ ವಿಸಮಹೇತುಕಭಾವಾಪನ್ನೋಪಿ ಸಂಸಯನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವಿಸಮಹೇತುನೋಪಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಭೂತಸ್ಸ ಅಹೇತುಕಭಾವತೋ। ವಿಸಮಹೇತುವಾದೋಪಿ ಪರೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಮತ್ತತಾಯ ಸಭಾವನಿಯತಿಯದಿಚ್ಛಾದಿವಾದೇಹಿ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮೋತಿ। **ನಿರೋಧಧಮ್ಮಂ ನೋಸ್ಸೂತಿ** ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ನು ಖೋ ಇದಂ ಭೂತಂ, ಉದಾಹು ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಂಸಯನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋ, ಏವಂ ದುಕ್ಖಂ ನು ಖೋ, ಉದಾಹು ನ ದುಕ್ಖಂ, ಅನತ್ತಾ ನು ಖೋ, ಉದಾಹು ನ ಅನತ್ತಾತಿಪಿ ಸಂಸಯನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖಭಾವಾದಿಅವಸ್ಸಂಭಾವತೋ, ನಿಚ್ಚೇ ಚ ತದುಭಯಾಭಾವತೋ। **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋತಿ** ಅವಿಪರೀತಸರಸತೋ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಚ, ಕಿಚ್ಚತೋ ಚೇವ ಸಭಾವತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ। **ಸರಸತೋತಿ** ಚ ಸಭಾವತೋ। **ಸಲಕ್ಖಣತೋತಿ** ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** "ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋ"ತಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। **ಯೇ ಯೇತಿ** ತಸ್ಸಂ ಪರಿಸಾಯಂ ಯೇ ಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ। **ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸು**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಧಾರೇಸುಂ।

ತೇಹೀತಿ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಿಸ್ಸಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯಂ। **ನಿತ್ತಣ್ಹಭಾವ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಭಾವಂ "ಏತಂ ಮಮ"ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಪಹೀನತಂ। ಏತೇನಪಿ ಭಗವಾ "ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ತಣ್ಹಾಪಹಾನಮೇವ ವಣ್ಣೇಮಿ, ಸಾತಿ ಪನ ಮೋಘಪುರಿಸೋ ಅತ್ತಭಾವೇಪಿ ತಣ್ಹಾಸಂವದ್ಧನಿಂ ವಿಪರೀತದಿಟ್ಠಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ ಸಾತಿಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಭಾವದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವದಸ್ಸನೇನ। **ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ಕಾರಣದಸ್ಸನೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಹೇತುನೋ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನೇನ। **ಅಲ್ಲೀಯೇಥಾತಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ನಿಸ್ಸಯೇಥ। ತೇನಾಹ **"ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹೀ"**ತಿ। **ಕೇಲಾಯೇಥಾತಿ** ಪರಿಹರಣಕೇಳಿಯಾ

ಪರಿಹರೇಯ್ಯಾಥ। ತೇನಾಹ “**ಕೀಳಮಾನಾ ವಿಹರೇಯ್ಯಾಥಾ**”ತಿ। **ಧನಂ ವಿಯ ಇಚ್ಛನ್ತಾ**ತಿ ಧನಂ ವಿಯ ದ್ರಬ್ಯಂ ವಿಯ ಇಟ್ಠಂ ತಣ್ಹಂ ಜನೇನ್ತಾ। ತೇನಾಹ “**ಗೇಧಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾಥಾ**”ತಿ। **ಮಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯಾಥಾ**ತಿ “ಮಮಮಿದ”ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಜನೇಯ್ಯಾಥ। ನಿಕನ್ತಿವಸೇನಪಿ ಗಹಣತ್ಥಾಯ ನೋ ದೇಸಿತೋ, ತಸ್ಸ ವಾ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನಾಮ ನಿಕನ್ತಿಯಾ ಏವ ಸಿಯಾ, ನ ಓಳಾರಿಕತಣ್ಹಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ನಿಕನ್ತಿವಸೇನಾ**”ತಿ।

೪೦೨. ಪಟಿಚ್ಚ ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಏತೀತಿ **ಪಚ್ಚಯೋ,** ಸಬ್ಬೋ ಕಾರಣವಿಸೇಸೋತಿ ಆಹ “**ಖನ್ಧಾನಂ ಪಚ್ಚಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**”ತಿ। ಯಾವ ಅವಿಜ್ಜಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೋ ನೇಸಂ ಕಾರಣವಿಸೇಸೋ ಇಧ ದಸ್ಸಿತೋ। ಪುನ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ, ಅನ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಆದೀತಿ ಅನುಲೋಮತೋ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಚ ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟದಸ್ಸನವಸೇನ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ನಿಚ್ಚಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೋ ಕಿಲೇಸೋಪಿ ಇಧ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತಿ। **ತಮ್ಪಿ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವಾ**ತಿ ತಮ್ಪಿ “ಇಮೇ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ”ತಿಆದಿ ಯಾವ “ತಣ್ಹಾಪಭವಾ”ತಿ ಪಾಳಿಪದಂ, ತಾವ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೯)। ಸೇಸಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾಭಾವತೋ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೭೦) **ವಿತ್ಥಾರಿತಾವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ।

೪೦೪. **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಇದಂ ಹೋತೀ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ **ಉದಾನಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೪೦೭. **ಪಟಿಧಾವನಾ**ತಿ ಪಟಿಸರಣಂ, ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ತನೋ ಆಗತಂ ಅತೀತಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪಟಿಗಮನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಪಟಿಧಾವನಾ ಆಗತಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಆಗತಾ, ಸಾ ಪನ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಹೇತುಕಾತಿ “ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಧಿಗತೇ ಞಾಣದಸ್ಸನೇ।

ನಿಚ್ಚಲಭಾವನ್ತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಂ, ತಿತ್ಥಿಯವಾದವಾತೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಭಾವಞ್ಚ। **ಗರೂ**ತಿ ಗರುಗುಣಯುತ್ತೋ। **ಭಾರಿಕೋ** ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಸದಿಸೋ। **ಅಕಾಮಾ ಅನುವತ್ತಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ಸದ್ಧಾಮತ್ತಕೇನೇವ ಅನುವತ್ತನಮಾಹ, ನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ। **ಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥುಕಿಚ್ಚಂ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಮನ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ। **ವತಸಮಾದಾನಾನೀ**ತಿ ಮಗವತಾದಿವತಸಮಾದಾನಾನಿ। **ದಿಟ್ಠಿಕುತೂಹಲಾನೀ**ತಿ ತಂತಂದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ “ಇದಂ ಸಚ್ಚಂ, ಇದಂ ಸಚ್ಚ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗಹೇತಬ್ಬಕುತೂಹಲಾನಿ। **ಏವಂ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಾನೀ**ತಿ ಯಥಾ ಮಯಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಓವಾದೋ ದಿನ್ನೋ, ಏವಂ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಾನಿ ವತಾದೀನಿ ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಕಿಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾಥ। **ಸಯಂ ಞಾಣೇನ ಞಾತ**ನ್ತಿ ಪರನೇಯ್ಯತಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಏವ ಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಞಾತಂ। ಏವಂಭೂತಞ್ಚ ಸಯಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಸಯಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠ**”ನ್ತಿ। **ಸಯಂ ವಿಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವಿಭೂತಭಾವಂ ಆಪಾದಿತಂ। **ಉಪನೀತಾ**ತಿ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನುಸಾರೇನ ನೀತಾ। **ಮಯಾ**ತಿ ಕತ್ತರಿ ಕರಣವಚನಂ। **ಧಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಕಾರಣೇನ। **ಏತಂ ವಚನ**ನ್ತಿ ಏತಂ “ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ”ತಿಆದಿವಚನಂ।

೪೦೮. **ತಂ** ಸಮ್ಮೋಹಟ್ಠಾನಂ **ಅಸ್ಸ** ಲೋಕಸ್ಸ। **ಸಮೋಧಾನೇನಾ**ತಿ ಸಮಾಗಮೇನ। ಗಬ್ಭತಿ ಅತ್ತಭಾವಭಾವೇನ ವತ್ತತೀತಿ **ಗಬ್ಭೋ,** ಕಲಲಾದಿಅವತ್ಥೋ ಧಮ್ಮಪಬನ್ಧೋ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಪನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ “ಗಬ್ಭೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ “ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ। ತನ್ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿ “ಗಬ್ಭೋ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಗಬ್ಭೋ ವಿಯಾತಿ ವಾ। ಯಥಾ ಹಿ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಓವರಕೋ “ಗಬ್ಭೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಯಾವ ಅಭಿಜಾತಿ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿ “ಗಬ್ಭೋ”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ।

ಯಮೇಕರತ್ತಿನ್ತಿ ಯಸ್ಸಂ ಏಕರತ್ತಿಯಂ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ವಾ। **ಪಠಮ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ। **ಗಬ್ಭೇ**ತಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ। **ಮಾಣವೋ**ತಿ ಸತ್ತೋ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತಾ ರತ್ತಿಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ

ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ರತ್ತಿಗ್ಗಹಣಂ। **ಅಬ್ಭುಟ್ಠಿತೋವಾತಿ** ಉಟ್ಠಿತಅಬ್ಭೋ ವಿಯ, ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ವಾ ಉಟ್ಠಿತೋ ಏವ ಮರಣಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋ ಯಾತೀತಿ** ಸೋ ಮಾಣವೋ ಯಾತಿ ಪಠಮಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗಚ್ಛತೇವ। **ಸ ಗಚ್ಛಂ ನ ನಿವತ್ತತೀತಿ** ಸೋ ಏವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಖಣಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ನಿವತ್ತತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಮರಣಮೇವ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ।

ಉತುಸಮಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾತರಜಸ್ಸ ಲಗ್ಗನದಿವಸಮತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ "**ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಕಿರ ಯಸ್ಮಿ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭಾಸಯೇ। **ಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ। **ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ** ಅಗ್ಗಹಿತಗಬ್ಭಾ ಏವ ಭಿನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ। ಅಯಞ್ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಸಭಾವೋ। **ವತ್ಥು ಸುದ್ಧಂ ಹೋತೀತಿ** ಪಗ್ಘರಿತಲೋಹಿತತ್ತಾ ಅನಾಮಯತ್ತಾ ಚ ಗಬ್ಭಾಸಯೋ ಸುದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಸುದ್ಧವತ್ಥುತ್ತಾ ತತೋ ಪರಂ ಕತಿಪಯದಿವಸಾನಿ **ಖೇತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ** ಗಬ್ಭಸಣ್ಠಹನಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಸ್ಸ ಲೋಹಿತಲೇಸಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ಸಮ್ಭವಸ್ಸ ಪನ ಕಥಂ ಸಬ್ಭಾವೋತಿ ಆಹ "**ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ**"ತಿಆದಿ। ಇತ್ಥಿಸನ್ತಾನೇಪಿ ಸುಕ್ಕಧಾತು ಲಬ್ಭತೇವ। ತೇನಾಹ "**ಅಙ್ಗಪರಾಮಸನೇನಪಿ ದಾರಕೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿಯೇವಾ**"ತಿ। ಯಥಾ ಪಾರಿಕಾಯ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ಸಾಮಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ, ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಿಕಾಯ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ ಮಣ್ಡಬ್ಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಗನ್ಧಬ್ಬೋತಿ** ಗನ್ಧನತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಗತಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಟ್ಠಾಪನೇನ ಸೂಚನತೋ ಗನ್ಧೋತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮುನಾ ಅಬ್ಬತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಗನ್ಧಬ್ಬೋ,** ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ತತ್ರೂಪಗಸತ್ತೋ**"ತಿ। **ಕಮ್ಮಯನ್ತಯನ್ತಿತೋತಿ** ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಆವಹೇನ ಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಪೇಲ್ಲನಕಯನ್ತೇನ ತಥತ್ತಾಯ ಪೇಲ್ಲಿತೋ ಉಪನೀತೋ। **ಮಹನ್ತೇನ ಜೀವಿತಸಂಸಯೇನಾತಿ** ವಿಜಾಯನಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸೇನ "ಜೀವಿಸ್ಸಾಮಿ ಖೋ, ನ ನು ಖೋ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮಿ ಅಹಂ ವಾ, ಪುತ್ತೋ ವಾ ಮೇ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೇನ ಜೀವಿತಸಂಸಯೇನ ವಿಪುಲೇನ ಗರುತರೇನ ಸಂಸಯೇನ। **ತಂ ಠಾನನ್ತಿ** ಥನಪ್ಪದೇಸಮಾಹ। ಕೀಳನ್ತಿ ತೇನಾತಿ ಕೀಳನಂ, ಕೀಳನಮೇವ **ಕೀಳನಕಂ**।

೪೦೯. **ಸಾರಜ್ಜತೀತಿ** ಸಾರತ್ತಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತೀತಿ** ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಕಾಯೇ** ಕೇಸಾದಿದ್ವತ್ತಿಂಸಾಸುಚಿಸಮುದಾಯೇ ತಂಸಭಾವಾರಮ್ಮಣಾ **ಸತಿ ಕಾಯಸತಿ। ಅನುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ** ಅನುಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ, ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಕಾಯಂ ಅನುಪಧಾರೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿತ್ತಚೇತಸೋತಿ** ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಪರಿತೋ ಖಣ್ಡಿತಚಿತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೋ**"ತಿ। **ಏತೇ** ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ। **ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ** ನಿರೋಧಂ ಪತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಭಿನನ್ದತೀತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಹುತ್ವಾ ನನ್ದತಿ। **ಅಭಿವದತೀತಿ** ತಣ್ಹಾವಸೇನ ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವದತಿ। **ಅಜ್ಝೋಸಾಯಾತಿ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಂ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ "**ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**"ತಿ। **ದುಕ್ಖಂ ಕಥಂ ಅಭಿನನ್ದತೀತಿ** ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖಹೇತುಕಂ ಅಭಿನನ್ದನ್ತೋ ದುಕ್ಖಂ ಅಭಿನನ್ದತಿ ನಾಮಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಯಾವತಾ ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖೇ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾ ಅಭಿನನ್ದನಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾ, ತಾವತಾಯಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಭಿನನ್ದತಿ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಹಂ ದುಕ್ಖಿತೋ ಮಮ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಅಭಿನನ್ದತಿ ನಾಮಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಗಾಹದ್ವಯಹೇತುಕಾ ತತ್ಥ ಅಭಿನನ್ದನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪುನ ಏಕವಾರನ್ತಿ** ಪುನಪಿ ಏಕವಾರಂ। ಫಲಹೇತುಸನ್ಧಿಹೇತುಫಲಸನ್ಧಿವಸೇನ **ದ್ವಿಸನ್ಧಿ**। "ಗಬ್ಭಸ್ಸಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥತೋ ಸರೂಪತೋ ಚ ಏತರಹಿ ಫಲಸಙ್ಖೇಪಸ್ಸ। **ಸರೂಪೇನೇವ** ಚ ಇತರದ್ವಯಸ್ಸ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಆಹ "**ತಿಸಙ್ಖೇಪ**"ನ್ತಿ।

೪೧೦-೪೧೪. ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವೇದನಾಮುಖೇನ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಇಧ ಕಥಿತನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಂಖಿತ್ತೇನ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯವಿಮುತ್ತಿಂ ಧಾರೇಥಾ**"ತಿ। "ಇಮಂ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯವಿಮುತ್ತಿ"ನ್ತಿ ಚ ಭಗವಾ ಯಥಾದೇಸಿತಂ ದೇಸನಂ ಅವೋಚಾತಿ ವುತ್ತಂ "**ಇಮಂ...ಪೇ॰... ವಿಮುತ್ತಿದೇಸನ**"ನ್ತಿ । ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ದೇಸನಾ ವಿಮುತ್ತೀತಿ ಆಹ "**ದೇಸನಾ ಹಿ...ಪೇ॰... ವಿಮುತ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾ**"ತಿ। ಯಸ್ಸಾ ತಣ್ಹಾಯ ವಸೇನ ಸಾತಿ ಭಿಕ್ಖು ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹಮಹಾಸಙ್ಘಾಟಪಟಿಮುಕ್ಕೋ, ಸಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾ ಹತ್ಥಾವಲಮ್ಬಮಾನೇಪಿ ದುರುಗ್ಘಾಟಿಯಾ ಜಾತಾತಿ ಆಹ "**ಮಹಾತಣ್ಹಾಜಾಲತಣ್ಹಾಸಙ್ಘಾಟಪಟಿಮುಕ್ಕ**"ನ್ತಿ। **ಮಹಾತಣ್ಹಾಜಾಲೇತಿ** ಮಹನ್ತೇ ತಣ್ಹಾಜಟೇ। **ತಣ್ಹಾಸಙ್ಘಾಟೇತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ಸಙ್ಘಾಟೇ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ತಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಕತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ ಅನ್ತೋಗಧೋ**"ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಮಹಾಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧೫. ಜಾನಪದಿನೋತಿ ಜನಪದವನ್ತೋ, ಜನಪದಸ್ಸ ವಾ ಇಸ್ಸರಾ ರಾಜಕುಮಾರಾ ಗೋತ್ತವಸೇನ **ಅಙ್ಗಾ ನಾಮ**। ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಯದಿ ಏಕೋ ಜನಪದೋ , ಕಥಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೇನಾ"**ತಿ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಯುತ್ತೇ ವಿಯ ಸಲಿಙ್ಗವಚನಾನಿ (ಪಾಣಿನಿ ೧.೨.೫೧) ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ರುಳ್ಹೀ ಯಥಾ "ಕುರೂಸು ವಿಹರತಿ, ಮಲ್ಲೇಸು ವಿಹರತೀ"ತಿ ಚ। ತಬ್ಬಿಸೇಸನೇ ಪನ ಜನಪದಸದ್ದೇ ಜಾತಿಸದ್ದೇ ಏಕವಚನಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ಅಙ್ಗೇಸು ಜನಪದೇ"**ತಿ। ಅಸ್ಸಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಪಾಸಾಣಾನಿ, ತಾನಿ ಸುನ್ದರಾನಿ ತತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ **"ಅಸ್ಸಪುರ"**ನ್ತಿ ಸೋ ನಿಗಮೋ ವುತ್ತೋತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಆಜಾನೀಯೋ ಅಸ್ಸೋ ರಞ್ಞೋ ತತ್ಥ ಗಹಣಂ ಉಪಗತೋತಿ **"ಅಸ್ಸಪುರ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಕಿಂ ತೇಹಿ, ನಾಮಮೇತಂ ತಸ್ಸ ನಿಗಮಸ್ಸ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತತ್ಥ ಭಗವತೋ ನಿಬದ್ಧವಸನಟ್ಠಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನಾಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ **"ತಂ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"**ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಸ್ಸಪುರಂ ನಾಮ ಅಙ್ಗಾನಂ ನಿಗಮೋ"ತಿ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಮೇವ ಕತಂ।

ಏವರೂಪೇನ ಸೀಲೇನಾತಿಆದೀಸು ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ವಾರಿತ್ತಸೀಲಮಾಹ। ತೇನ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವೇ ದಸ್ಸೇತಿ। ಆಚಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಂ। ತೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರಂ। ಪಟಿಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಸಙ್ಗಹಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ। **ಲಜ್ಜಿನೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲಾಚಾರಮೂಲಕಾರಣಂ। **ಪೇಸಲಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ। **ಉಳಾರಗುಣಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ। **ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸೇವ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇನ್ತೀ**ತಿ ಇದಂ ತೇಸಂ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಗುಣಕಿತ್ತನಪಸುತತಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಪನ ಸದ್ಧಮ್ಮೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇಪಿ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನಾ ಏವ। ತೇನಾಹ **"ಬುದ್ಧಮಾಮಕಾ ಧಮ್ಮಮಾಮಕಾ"**ತಿ। ವತ್ಥುತ್ತಯೇ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನಾ ಇತರದ್ವಯೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನಾ ಏವ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಾಪಚಾಯನೇ**ತಿ ಲಕ್ಖಣವಚನಮೇತಂ ಯಥಾ "ಕಾಕೇಹಿ ಸಪ್ಪಿ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಪೂಜನೇತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾನಞ್ಹಿ ಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಸ್ಸ ಕರಣಂ ಇಧ "ಪಿಣ್ಡಪಾತಾಪಚಾಯನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।

ಸಮಣಕರಣಾತಿ ಸಮಣಭಾವಕರಾ, ಸಮಣಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಪನ ಏಕನ್ತತೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ ವಡ್ಢಿತಾ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮಾದಾಯ ಪರಿಪೂರಿತಾ"**ತಿ। **ಸಮಣಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ** ಸಮಣವಸೇನ, ನ ಸಾಮಞ್ಞಮತ್ತೇನಾತಿ ಆಹ **"ಸಮಿತಪಾಪಸಮಣ"**ನ್ತಿ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರಣಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಏವ ಚಾಯಂ ಭೇದೋ, ಯದಿದಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ , ನ ಅತ್ಥತೋ। **ಸಮಣೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸಮಣಧಮ್ಮೇ ಠಿತೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ। ಯೋ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಸಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಸಮಣಭಾವೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ತೇನ ಯೇ ಉಪರಿಸಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತಸಮಣಭಾವಾ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ, ತೇಸಂ ವಸೇನೇವ ವುತ್ತಸಮಣೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಸಂ ಸಮಣಭಾವಾವಹತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ತೇಪಿ ಚ ಸಮಣಕರಣಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವಾ"**ತಿ। **ಇಧ ಪನಾ**ತಿ ಮಹಾಅಸ್ಸಪುರೇ। **ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದಿವಸೇನ ದೇಸನಾ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ**ತಿ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪ-ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಮನೋಸಮಾಚಾರಾಜೀವಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರ-ಭೋಜನೇಮತ್ತಞ್ಞುತ- ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞ-ಝಾನವಿಜ್ಜಾವಸೇನ ಸಮಣಕರಣಧಮ್ಮದೇಸನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದೇಸಿತಾ, ನ ತಿಕನಿಪಾತೇ ವಿಯ ಸಙ್ಖೇಪತೋ। **ಫಲಗ್ಗಹಣೇನೇವ** ವಿಪಾಕಫಲಂ ಗಹಿತಂ, ತಂ ಪನ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಆನಿಸಂಸ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಪಿಯಮನಾಪತಾದಿಉದ್ರಯೋ। **ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಅವಞ್ಝಾಪದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ। **"ಯಸ್ಸಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ವದತಿ। **ಏತ್ತಕೇನ ಠಾನೇನಾ**ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಪಾಳಿಪದೇಸೇನ। **ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದೀನಂ** ಉಪರಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಸಮಣಕರಣ**ಧಮ್ಮಾನಂ**। **ವಣ್ಣಂ ಕಥೇಸೀ**ತಿ ಗುಣಂ ಆನಿಸಂಸಂ ಅಭಾಸಿ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ “ಅಪಿಚ ವಣ್ಣಭಣನಮೇತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೯) ವುತ್ತನಯೇನ।

೪೧೯. ಯಂ ಹಿರೀಯತೀತಿ ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಹೇತುಭೂತೇನ ವಾ ಜಿಗುಚ್ಛತಿ। ಕರಣೇ ಹೇತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। **ಯನ್ತಿ** ವಾ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತೋ, ಧಮ್ಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಿರೀಯಿತಬ್ಬೇನಾತಿ** ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ, ಹಿರೀಯಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓತ್ತಪ್ಪಿತಬ್ಬೇನಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಜ್ಝತ್ತಂ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ಜಾತಿಆದಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಹಿರೀ,** ಬಹಿದ್ಧಾ ಅತ್ತತೋ ಬಹಿಭೂತತೋ ಪರಸತ್ತೋ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ।** ಅತ್ತಾಧಿಪತಿತೋ ಆಗತಾ **ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾ,** ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ। **ಲಜ್ಜಾಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾತಿ** ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಸಭಾವಟ್ಠಾಯಿನೀ। ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಗರುನಾ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವುತ್ತೇ ಗಾರವವಸೇನ ಪತಿಸ್ಸವನಂ ಪತಿಸ್ಸವೋ, ಸಹ ಪತಿಸ್ಸವೇನಾತಿ **ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಂ,** ಪತಿಸ್ಸವಭೂತಂ ತಂಸಭಾವಞ್ಚ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಾರವಂ। ಜಾತಿಆದಿಮಹತ್ತತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಚ ಹಿರೀ ತತ್ಥ ಗಾರವವಸೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಭಯಸಭಾವಸಣ್ಠಿತನ್ತಿ** ಪಾಪತೋ ಭಾಯನಸಭಾವಟ್ಠಾಯೀ, ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಯದಸ್ಸಾವಿಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ವಜ್ಜಂ ಭಾಯತಿ ತಂ ಭಯತೋ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಯದಸ್ಸಾವೀ,** ಏವಂಸಭಾವಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿತಾ ಚ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಕಟಭಾವೇನೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪರೇಸಂ ಕದಾಚಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಪ್ಪಯೋಗಾ। ನ ಹಿ ಲಜ್ಜನಂ ನಿಬ್ಭಯಂ, ಪಾಪಭಯಂ ವಾ ಅಲಜ್ಜನಂ ಹೋತೀತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಬಲರಾಸಿವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಲೋಕಮರಿಯಾದಸ್ಸ ಪಾಲನತೋ **ಲೋಕಪಾಲಧಮ್ಮಾ ನಾಮ। ಸುಕ್ಕಾತಿ** ಓದಾತಾ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕಾರಕಾ, ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತಾಯ **ವಾ ಸುಕ್ಕಾ। ಸಮ್ಭೇದನ್ತಿ** ಆಚಾರಮರಿಯಾದಾಸಙ್ಕರಂ। ದೇವಭಾವಾವಹಾ ಧಮ್ಮಾತಿ **ದೇವಧಮ್ಮಾ।**

ಸುಕ್ಕಧಮ್ಮಸಮಾಹಿತಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸುಕ್ಕಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನೋ। **ಸನ್ತೋತಿ** ವೂಪಸನ್ತದೋಸಾ। **ಸಪ್ಪುರಿಸಾತಿ** ಸನ್ತಜನಾ। ಸಪರಹಿತಸಾಧಕಾ ಹಿ ಸಾಧವೋ।

ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ಅವಯವೇನ ಚ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಓವಾದೂಪಸಮ್ಪದಾವಹಓವಾದೇಕದೇಸೋ **ಓವಾದೂಪಸಮ್ಪದಾತಿ। ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅಸ್ಸಪುರೇ। **ಏತೇ** ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಧಮ್ಮಾ। **ಸಮಣಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸಿತಾ** ಮೂಲಭೂತಸಮಣಭಾವಕರಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಕತ್ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಸಂ ಆದಿತೋ ಗಹಣಂ।

ಯಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಮಣಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ “ಸಮಣಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಪದಾ”ತಿ ಕತ್ವಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ, ತಸ್ಸ ಪನ ಫಲಭಾವತೋ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅರಣೀಯತೋ ಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೋ।** ರಾಗಂ ಖೇಪೇತೀತಿ **ರಾಗಕ್ಖಯೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ರಾಗೋ ಖೀಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ರಾಗಕ್ಖಯೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಫಲಂ ಪನ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನ **ರಾಗಕ್ಖಯೋ** ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ದೋಸಕ್ಖಯೋ ಮೋಹಕ್ಖಯೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಾಮಞ್ಞಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ **ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೋ,** ಮಗ್ಗೋ, ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ **ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೋ,** ಫಲನ್ತಿ ಆಹ **“ಮಗ್ಗಮ್ಪಿ ಫಲಮ್ಪಿ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೋ ಕಥಿತೋ”**ತಿ। ತಯಿದಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸೀಲಾದಿಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಪಿ ಹಿ ಇಧ “ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೋ”ತಿ ಗಹಿತಾ। ತೇನೇವಾಹ “ಸತಿ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯೇ”ತಿ। **ಪಟಿವೇದಯಾಮೀತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಞಾಪೇಮಿ।

೪೧೭. ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನೇವಾತಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಭಾವೇನೇವ, ತತೋ ತಾದಿಸಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತನ್ತಿ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಭಾವೇನೇವ ತತೋ ಓರಮತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಬದ್ಧೇನಾತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನೇನ। **ಪಾನೀಯಘಟೇ ವಾ ಪತ್ತೇ ವಾ ಕಾಕಾನಂ ಹತ್ಥಂ ವಾ ದಣ್ಡಂ ವಾ ಲೇಡ್ಡುಂ ವಾತಿ** ಸಬ್ಬಮಿದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಹಿ ಠಿತಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪಾಣೀನಂ ಉಟ್ಠಾಪನಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ಅನಿಟ್ಠಕರಣಂ ಇಧ ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಸಮಾಚಾರಭಾವೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ।

ಉತ್ತಾನೋತಿ ಉದ್ಧಮುದ್ಧಂ ತನೋತೀತಿ ಉತ್ತಾನೋ। ಏವಂಭೂತೋ ಚ ಕೇನಚಿ ಅನುಪ್ಪಾದಭೂಮಿಯಂ ಸಞ್ಜಾತಸಾಲಕಲ್ಯಾಣೀಖನ್ಧೋ ವಿಯ ಉಪರೂಪರಿ ಉಗ್ಗತುಗ್ಗತೋ ಪಾಕಟೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಉಗ್ಗತೋ ಪಾಕಟೋ"**ತಿ। **ಅನಾವಟೋತಿ** ಅನಿವುತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಸಞ್ಛನ್ನೋ"**ತಿ, ನಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಸದಿಸೋ** ವಿಸುದ್ಧಭಾವೇನ। **ಅನ್ತರನ್ತರೇ ಛಿದ್ದರಹಿತೋ** ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸನ್ಧಾನೇನ। **ಸಂವುತೋ** ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಸಂವರಸ್ಸ ಅನುಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಲೇಸಾನಂ ದ್ವಾರಂ ಪಿದಹನೇನಾ"**ತಿ।

೪೧೮. ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಲಹುಕತರಂ ಕಾಕುಟ್ಠಾಪನಾದಿಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಕಾಯಸಮಾಚಾರಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾವಹಂ ಸಲ್ಲೇಖವಿಕೋಪನತೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕನಮತ್ತಞ್ಚ ಮನೋಸಮಾಚಾರಸ್ಸ, ಏವಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಕಥಾಕಥನಮತ್ತಂ ವಚೀಸಮಾಚಾರಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾವಹಂ ಸಲ್ಲೇಖವಿಕೋಪನತೋ, ನ ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಮುಸಾಕಥನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಹಿ ಮುಸಾಕಥನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಬದ್ಧೇನೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ।

೪೨೦. ಆಜೀವೋಪಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ವಾರಿತೋ ಲಬ್ಭತಿ। ಸೋ ಪನ ಅತಿಓಳಾರಿಕೋ ಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರವಾರೇಸು ವುತ್ತನಯೋ ಏವಾತಿ ನ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯೇ ಪನ "ತಾದಿಸೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಯೋಗ್ಯತೋ ನ ಗಹಿತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ ತಥಾ ಸತಿ ಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರವಾರೇಪಿ ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। "ಖಾದಥ ಪಿವಥಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾ ಅತ್ತನೋ ಖಾದಿತುಕಾಮತಾದೀಪನೇನ, ಪರಿಯಾಯಕಥಾಭಾವತೋ ಪನೇಸಾ ಸಲ್ಲೇಖವಿಕೋಪನಾ ಜಾತಾ।

೪೨೧. ಅನೇಸನಂ ಪಹಾಯ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ **ಪರಿಯೇಸನಮತ್ತಞ್ಞೂ** ನಾಮ। ದಾಯಕಸ್ಸ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಚ ಪಮಾಣಞ್ಞುತಾಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ಪಟಿಗ್ಗಹಣಮತ್ತಞ್ಞೂ** ನಾಮ। ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ **ಪರಿಭೋಗಮತ್ತಞ್ಞೂ** ನಾಮ।

೪೨೩. **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇತಿ** ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮಸಞ್ಞಿತೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **"ವಾಮೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೇನ್ತೀ"**ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾ। **ದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸೇನ ಸಯಾನೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಸ್ಸ ಸರೀರಗ್ಗಹಣಾದಿಪಯೋಗಕ್ಖಮತೋ। ಪುರಿಸವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸೀಹಸ್ಸ ಅಭೀರುಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭೀರುಕಾ ಹಿ ಸೇಸಮಿಗಾ ಅತ್ತನೋ ಆಸಯಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸನ್ತಾಸಪುಬ್ಬಕಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಯನ್ತಿ, ಸೀಹೋ ಪನ ಅಭೀರುಕಭಾವತೋ ಸತೋಕಾರೀ ಭಿಕ್ಖು ವಿಯ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾವ ಸಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ದ್ವೇ ಪುರಿಮಪಾದೇ"**ತಿಆದಿ। ಸೇತಿ ಅಬ್ಯಾವಟಭಾವೇನ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸೇಯ್ಯಾ,** ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ ಸೇಯ್ಯಾ। ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನ್ತಿ? ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಭಗವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗತೋ ತಥಾಗತೋ ಜಾತೋತಿ ಕೇಚಿ, ತಯಿದಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನ ಸೇಯ್ಯಾ। ಅಪರೇ ಪನ "ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮನನ್ತರಾ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ"ತಿ ವುತ್ತಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಲೋಕಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಥಾ ಸತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲಿಕಾ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ಭಗವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಬಹುಲೋ ವಿಹಾಸಿ, ಅಗ್ಗಫಲಝಾನಂ ಪನೇತ್ಥ "ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದುಪಗಮನಲಕ್ಖಣಾ ಸೇಯ್ಯಾ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತವಾರವಸೇನ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ತೇಸಂ ಪಠಮಜಾತಿಸಮನ್ವಯಂ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿಕಂ, ಏವಂ ಭಗವತೋ ಅರಿಯಜಾತಿಸಮನ್ವಯಂ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿಕಂ ಅಗ್ಗಫಲಭೂತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ "ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸೀಹಸೇಯ್ಯಾತಿ** ಸೇಟ್ಠಸೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ಉತ್ತಮಸೇಯ್ಯಾ"**ತಿ।

೪೨೬. **ವಿಗತನ್ತಾನೀತಿ** ಇಣಮೂಲಾನಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಇಣಮೂಲಾನಂ। **ಪರಿಯನ್ತೋತಿ** ಅವಸೇಸೋ।

ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ **ಚತುಇರಿಯಾಪಥಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ। ಆಬಾಧತೀತಿ** ಪೀಳೇತಿ। **ದುಕ್ಖಿತೋತಿ** ಸಞ್ಜಾತದುಕ್ಖೋ। ಅಪ್ಪಂ ಬಲಂ **ಬಲಮತ್ತಾ।** ಅಪ್ಪತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಮತ್ತಾ**-ಸದ್ದೋ "ಮತ್ತಾಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೯೦) ವಿಯ, ಬಲವತ್ಥೋ ಪನ **ಮತ್ತಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥನ್ತರೋ। **ಸೇಸನ್ತಿ** "ತಸ್ಸ ಹಿ ಬನ್ಧನಾ ಮುತ್ತೋಮ್ಹೀತಿ ಆವಜ್ಜಯತೋ ತದುಭಯಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಸಬ್ಬಪದೇಸೂತಿ** ವುತ್ತಾವಸಿಟ್ಠೇಸು ಸಬ್ಬಪದೇಸು। ಯೇನಕಾಮಂ ಯಥಾರುಚಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಯೇನಕಾಮಂಗಮೋತಿ** ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪಂ ಅಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। ಭುಜೋ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾಸುಖವಿನಿಯೋಗೋ ಇಸ್ಸೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಭುಜಿಸ್ಸೋ,** ಸಾಮಿಕೋ। ಸೋ ಪನ ಅಪರಸನ್ತಕತಾಯ **"ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ದುಲ್ಲಭಆಪತಾಯ ಕಂ ತಾರೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕನ್ತಾರೋತಿ** ಆಹ **"ನಿರುದಕಂ ದೀಘಮಗ್ಗ"**ನ್ತಿ।

ವಿನಾಸೇತೀತಿ ಖಾದನದುಬ್ಭಿನಿಯೋಜನಾದೀಹಿ ಯಥಾ ಇಣಮೂಲಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕರೋತಿ। **ಯಮ್ಹಿ** ರಾಗವತ್ಥುಮ್ಹಿ। **ಸೋ** ಪುಗ್ಗಲೋ। **ತೇನ** ರಾಗವತ್ಥುನಾ, ಪುರಿಸೋ ಚೇ ಇತ್ಥಿಯಾ, ಇತ್ಥೀ ಚೇ ಪುರಿಸೇನ। **ಇಣಂ ವಿಯ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ಪೀಳಾಸಮಾನತೋ।

ನ ವಿನ್ದತೀತಿ ನ ಜಾನಾತಿ। **ಉಪದ್ದವೇಥಾತಿ** ಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸ ಉಪದ್ದವಂ ಕರೋಥ, ವಿಬಾಧೇಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರೋಗೋ ವಿಯ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ಸುಖಭಞ್ಜನಸಮಾನತೋ।

ನಾನಾವಿಧಹೇತೂಪಾಯಾಲಙ್ಕತತಾಯ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಧಮ್ಮನೀತಿವಿಚಿತ್ತತಾಯ ಚ **ವಿಚಿತ್ತನಯೇ। ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇತಿ** ಧಮ್ಮಕಥಾಯಂ। ಕಥಾ ಹಿ ಸೋತಬ್ಬಟ್ಠೇನ "ಸವನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸೀಲಂ ವಿಭತ್ತಂ, ಏವಂ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಾನೀತಿ **ನೇವ ತಸ್ಸ** ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ **ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಜಾನಾತಿ। ಉಟ್ಠಿತೇತಿ** ನಿಟ್ಠಿತೇ। **ಅಹೋ ಕಾರಣನ್ತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪೇನ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾಧನವಸೇನ ಗಹಿತಕಾರಣಂ। **ಅಹೋ ಉಪಮಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಕಾರಣಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಪತಿಟ್ಠಂ ಉದಾಹರಣಾದಿ। **ಬನ್ಧನಾಗಾರಂ ವಿಯ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ** ದುಕ್ಖತೋ ನಿಯ್ಯಾನಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧನತೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚನೀವರಣಂ ಉದ್ಧಚ್ಚರಹಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಸಮಾನಕಿಚ್ಚಾಹಾರಪಟಿಪಕ್ಖಂ, ತಸ್ಮಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ ವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಿನಯೇ ಅಪಕತಞ್ಞುನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಥಾ ಹಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಸತ್ತಸ್ಸ ಅವೂಪಸಮಕರಂ, ತಥಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮ್ಪಿ। ಯಥಾಪಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಸ್ಸ ಞಾತಿವಿತಕ್ಕಾದಿ ಆಹಾರೋ, ತಥಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸಪಿ। ಯಥಾ ಚ ಉದ್ಧಚ್ಚಸ್ಸ ಸಮಥೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ತಥಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸಪೀತಿ। **ದಾಸಬ್ಯಂ ವಿಯ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ** ಅಸೇರಿಭಾವಾಪಾದನತೋ।

ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾತಿ ಆಹ **"ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ"**ತಿ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛನ್ತೋತಿ** ಸಂಸಯನ್ತೋ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾತಿ** ಪತ್ತಿಯಾಯಿತ್ವಾ। **ಗಣ್ಹಿತುನ್ತಿ** ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತುಂ। ಅಭಿಮುಖಂ ಸಪ್ಪನಂ **ಆಸಪ್ಪನಂ,** ಪರಿತೋ ಸಪ್ಪನಂ **ಪರಿಸಪ್ಪನಂ।** ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛನಾಕಾರಮೇವ ವದತಿ। ಖೇಮನ್ತಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ ನ ಪರಿಯೋಗಾಹತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪರಿಯೋಗಾಹನಂ,** ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತಭಾವೇನ ಛಮ್ಭಿತಂ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ **ಛಮ್ಭಿತತ್ತನ್ತಿ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛನಾಕಾರಮಾಹ। ತೇನಾಹ **"ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಯಮಾನಾ"**ತಿ। **ಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋ ವಿಯಾತಿ** ಸಾಸಙ್ಕಕನ್ತಾರದ್ಧಾನಮಗ್ಗೋ ವಿಯ **ದಟ್ಠಬ್ಬಾ** ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ।

ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಇಣನ್ತಿ ಅಣಣೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಣಣ್ಯಂ,** ಕಸ್ಸಚಿ ಇಣಸ್ಸ ಅಧಾರಣಂ। **ಸಮಿದ್ಧಕಮ್ಮನ್ತೋತಿ** ನಿಪ್ಫನ್ನಜೀವಿಕಪ್ಪಯೋಗೋ। ಪರಿಬುನ್ಧತಿ ಉಪರೋಧೇತೀತಿ ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪಲಿಬೋಧೋ, ಅಸೇರಿವಿಹಾರೋ, ತಸ್ಸ ಮೂಲಂ ಕಾರಣನ್ತಿ **ಪಲಿಬೋಧಮೂಲಂ। ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾತಿ** ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಾದಿಕೇ ಛ ಧಮ್ಮೇ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। **ಛ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವೇತ್ವಾತಿ** ಚ ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಾದಯೋ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಛ ಧಮ್ಮಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಜಹತೀತಿ**

ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಜಹತಿ। ತೇನಾಹ **“ಆಚಾರಪಣ್ಣತ್ತಿಆದೀನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪಿಯಮಾನೋ”**ತಿಆದಿ। **ಪರವತ್ಥುಮ್ಹೀ**ತಿ ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ, ಪರವಿಸಯೇ ವಾ। ಪರವಿಸಯಾ ಹೇತೇ ಭಿಕ್ಖುನೋ, ಯದಿದಂ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ। **ಆಣಣ್ಯಮಿವ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ** ಪಿಯವತ್ಥುಅಭಾವಾವಹತೋ।

ಆಚಾರವಿಪತ್ತಿಪಟಿಬಾಹಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ **ಆಚಾರಪಣ್ಣತ್ತಿಆದೀನಿ। ಆರೋಗ್ಯಮಿವ ಬ್ಯಾಪಾದಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ** ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಫಾಸುಭಾವಾವಹತೋ।

ಬನ್ಧನಾ ಮೋಕ್ಖಮಿವ ಥಿನಮಿದ್ಧಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಿತಭಾವಾವಹತೋ।

ಭುಜಿಸ್ಸಂ ವಿಯ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪ್ಪಹಾನಂ ಆಹ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸೇರಿಭಾವಾವಹತೋ।

ತಿಣಂ ವಿಯಾತಿ ತಿಣಮಿವ ಕತ್ವಾ। **ಅಗಣೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ। **ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ವಿಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪಹಾನಂ ಆಹ** ಅನುಸ್ಸಙ್ಕಿತಾಪರಿಸಙ್ಕಿತಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ।

೪೧೭. ಕಿರೀಯತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೫.೧೮-೧೯) ಗಬ್ಭಾಸಯೇ ಖಿಪೀಯತೀತಿ ಕರೋ, ಸಮ್ಭವೋ, ಕರತೋ ಜಾತೋತಿ **ಕರಜೋ,** ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಾತುಯಾ ಹಿ ಸರೀರಸಣ್ಠಾಪನವಸೇನ ಕರತೋ ಜಾತೋತಿ **ಕರಜೋ**ತಿ ಅಪರೇ। ಉಭಯಥಾಪಿ **ಕರಜಕಾಯ**ನ್ತಿ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಮಾಹ। **ತೇಮೇತೀ**ತಿ ತಿನ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ತಿನ್ತಭಾವೋತಿ ಆಹ **“ಸ್ನೇಹೇತೀ”**ತಿ, ಪೀತಿಸ್ನೇಹೇನ ಪೀಣನಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತಪೀತಿಸುಖಂ ಕರೋತೀ”**ತಿ। ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಸಕಲಸ್ಸ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಪ್ಫುಟತಾಯ ಚೇತ್ಥ ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಪೀತಿಸುಖಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತಿ ಜೋತಿತಾ। **ಪರಿಸನ್ದೇತೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥಾಪಿ ಹಿ “ಸಮನ್ತತೋ ಸನ್ದೇತಿ ತೇಮೇತಿ ಸ್ನೇಹೇತಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪವತ್ತಪೀತಿಸುಖಂ ಕರೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪರಿಪೂರೇತೀ**ತಿ ವಾಯುನಾ ಭಸ್ತಂ ವಿಯ ಇಮಂ ಕರಜಕಾಯಂ ಪೀತಿಸುಖೇನ ಪೂರೇತಿ। **ಸಮನ್ತತೋ ಫುಸತೀ**ತಿ ಇಮಂ ಕರಜಕಾಯಂ ಪೀತಿಸುಖೇನ ಫುಸತಿ। **ಸಬ್ಬಾವತೋ**ತಿ ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಆ-ಕಾರೋ ಕತೋ, ಸಬ್ಬಾವಯವವತೋತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸವತೋ”**ತಿ, ಮಂಸಾದಿಸಬ್ಬಾಭಾಗವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಫುಟಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ** ಪೀತಿಸುಖಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಬ್ಯಾಪಿತತ್ತಾ। ಕಾತುಞ್ಚೇವ ಯೋಜೇತುಞ್ಚ ಛೇಕೋ ಸನ್ನೇತುಂ ಪಟಿಬಲೋತಿ ಯೋಜನಾ। ನ್ಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಾನಂ ಪರಿಮದ್ದನವಸೇನ ಪಿಣ್ಡಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಹತ್ಥೇನ ಭಾಜನಂ ನಿಪ್ಪೀಳೇತಬ್ಬಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಸನ್ನೇನ್ತಸ್ಸ ಭಿಜ್ಜತೀ”**ತಿ। **ಅನುಗತಾ**ತಿ ಅನುಪವಿಟ್ಠಾ। **ಪರಿಗತಾ**ತಿ ಪರಿತೋ ಸಮನ್ತತೋ ತಿನ್ತಾ। ತಿನ್ತಭಾವೇನೇವ ಸಮಂ ಅನ್ತರಂ ಬಾಹಿರಞ್ಚ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸನ್ತರಬಾಹಿರಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ। **ನ ಚ ಪಗ್ಘರಿಣೀ** ಪಮಾಣಯುತ್ತಸ್ಸೇವ ಉದಕಸ್ಸ ಸಿತ್ತತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ನ್ಹಾನೀಯಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ, ತಂ ತೇಮೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಪಮಾಣಯುತ್ತಉದಕಂ ವಿಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸುಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೪೧೮. ಹೇಟ್ಠಾ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಚ್ಛನಉದಕೋತಿ ರಹದಸ್ಸ ಅಧೋಥೂಲಧಾರಾವಸೇನ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜ ಉಟ್ಠಹನಉದಕೋ। **ಅನ್ತೋಯೇವ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನಉದಕೋ**ತಿ ರಹದಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇಯೇವ ಥೂಲಧಾರಾ ಅಹುತ್ವಾ ಉಟ್ಠಿತಉದಕಸಿರಾಮುಖೇಹಿ ಉಬ್ಭಿಜ್ಜನಕೋ। **ಆಗಮನಮಗ್ಗೋ**ತಿ ನದೀತಳಾಕಕನ್ದರಸರಆದಿತೋ ಆಗಮನಮಗ್ಗೋ।

೪೧೯. ಉಪ್ಪಲಗಚ್ಛಾನಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ **ಉಪ್ಪಲಿನೀ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೫.೧೮-೧೯), ವಾರಿ। **ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ,** ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ರತ್ತಕ್ಖಿಕೋ “ಪುಣ್ಡರೀಕಕ್ಖೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ “ರತ್ತಂ ಪದುಮಂ, ಸೇತಂ ಪುಣ್ಡರೀಕ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ, ಉದಕಂ ವಿಯ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖನ್ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ **“ಪುರಿಮನಯೇನಾ”**ತಿ ಅತಿದೇಸೇನೇವ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೪೩೦. ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತ್ತೇನಾತಿ ರಜೋಜಲ್ಲಾದಿನಾ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಅಮಲೀನಭಾವೇನ। ಅಮಲೀನಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥು ಪಭಸ್ಸರಸಭಾವಂ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಪಭಸ್ಸರತ್ತೇನಾ**"ತಿ। **ಉತುಫರಣ**ನ್ತಿ ಉಣ್ಹಉತುಫರಣಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಝಾನಸುಖೇನ ಫುಟ್ಠೋ ಕರಜಕಾಯೋ ಯಥಾ ಉತುನಾ ಫುಟ್ಠವತ್ಥಸದಿಸೋತಿ ಆಹ "**ವತ್ಥಂ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ**"ತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ "ವತ್ಥಂ ವಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ, ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ವತ್ಥಸದಿಸತ್ತಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸುಖಸ್ಸ ಚ ಉತುಫರಣಸದಿಸತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸನ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಞಾಣುತ್ತರತ್ತಾ ಚೇತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಸುಖೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇಪಿ ಸುಖಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। "ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಪರಿಯೋದಾತೇನ ಫರಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಸ್ಸ ವತ್ಥಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪೇಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಫುಟಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಂ ಉತುಫರಣಂ ವಿಯಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕಾಯೋ ವಿಯ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕರಜಕಾಯೋತಿ ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋತಿ ನ ಗಹಿತೋ, ಗಹಿತೋ ಏವ ವಾ "ಯಥಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ…ಪೇ॰… ಕಾಯೋ ಫುಟೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ।

೪೩೧. ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಉಪಮಾಯನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತಉಪಮಾಯಂ। **ತಂದಿವಸಂಕತಕಿರಿಯಾ**ಗಹಣಂ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತಸ್ಸಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ತಂದಿವಸಗತಗಾಮತ್ತಯ**ಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಲಾಭೀನಂ ತೀಸು ಭವೇಸು ಕತಾ ಕಿರಿಯಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ದೀಪಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೪೩೨. ಸಮ್ಮುಖದ್ವಾರಾತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖದ್ವಾರಾ। **ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರನ್ತೇ**ತಿ ತಂತಂಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸಞ್ಚರನ್ತೇ। **ಇತೋ ಪನ ಗೇಹಾ…ಪೇ॰… ಪವಿಸನವಸೇನಪೀ**ತಿ ಇದಂ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ಗೇಹಾನಂ ಅನ್ತರೇ ರತ್ಥಾ**ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಗೇಹದ್ವಾರಾನಂ ಸಮ್ಮುಖಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ ವೇಮಜ್ಝೇ ರತ್ಥಾ। ತೇಸು ಹಿ ಏಕಸ್ಸ ಚೇ ಪಾಚೀನಮುಖದ್ವಾರಂ ಇತರಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಮುಖಂ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಂ ಉಭಿನ್ನಂ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಾಮುಖಸ್ಸ, ಉತ್ತರಾಮುಖಸ್ಸ ವಾ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ತತ್ಥ ಪವಿಸನಕನಿಕ್ಖಮನಕಪುರಿಸಾ ಯಥಾ ಸುಖೇನೇವ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚವನಕಉಪಪಜ್ಜನಕಪುರಿಸಾ। ಯಥಾ ಪನ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಖಣೇನ ಪವಿಸನ್ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ, ಅಞ್ಞೇನ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಸಪಿ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಖಣೇನ ಚವಮಾನಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ, ಅಞ್ಞೇನ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಞಾಣಸ್ಸ ಪಾಕಟಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ।

೪೩೩. ಪಬ್ಬತಸಿಖರಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಂಖಿತ್ತಂ ಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಇಧ ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕಂ "**ಪಬ್ಬತಸಙ್ಖೇಪೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಪಬ್ಬತಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ವಾ ಪದೇಸೋ **ಪಬ್ಬತಸಙ್ಖೇಪೋ। ಅನಾವಿಲೋ**ತಿ ಅಕಾಲುಸ್ಸೋ। ಸಾ ಚಸ್ಸ ಅನಾವಿಲತಾ ಕದ್ದಮಾಭಾವೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ನಿಕ್ಕದ್ದಮೋ**"ತಿ। **ಠಿತಾಸುಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಸುಪಿ** ಗಾವೀಸು। **ವಿಜ್ಜಮಾನಾಸೂ**ತಿ ಲಬ್ಭಮಾನಾಸು। **ಇತರಾ** ಠಿತಾಪಿ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ **ಚರನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ** ಸಹಚರಣಞಾಯೇನ। **ತಿಟ್ಠನ್ತಮೇವ,** ನ ಕದಾಚಿಪಿ ಚರನ್ತಂ। **ದ್ವಯ**ನ್ತಿ ಸಿಪ್ಪಿಸಮ್ಮುಕಂ ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬನ್ತಿ ಇಮಂ ಉಭಯಂ **ತಿಟ್ಠನ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ,** ಚರನ್ತಮ್ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕಿಂ ವಾ ಇಮಾಯ ಸಹಚರಿಯಾಯ, ಯಥಾಲಾಭಗ್ಗಹಣಂ ಪನೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಕ್ಖರಕಥಲಸ್ಸ ಹಿ ವಸೇನ "ತಿಟ್ಠನ್ತ"ನ್ತಿ, ಸಿಪ್ಪಿಸಮ್ಬುಕಸ್ಸ ಮಚ್ಛಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ "ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪಿ, ಚರನ್ತಮ್ಪೀ"ತಿ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

೪೩೪. ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸೋತಿ ಭಿಕ್ಖು। ಸೋ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸಮಣೋತಿನಾಮಕೋ। ತತ್ಥ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಾಪಾನಂ ಸಮಿತಾವೀತಿ **ಸಮಣೋ।** ತೇನಾಹ "**ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ**"ತಿ। ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತತೋ ಆಗತೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ।** ತಂಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಹಿಸ್ಸ ಪಾಪಾನಂ ಬಾಹಿತಭಾವೋ। ತೇನಾಹ "**ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ**"ತಿ। ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಜಲೇನ ನ್ಹಾತವಾ ನಿದ್ಧೋತಕಿಲೇಸೋತಿ **ನ್ಹಾತಕೋ। ಗತತ್ತಾ**ತಿ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ವಿದಿತತ್ತಾ**"ತಿ। **ನಿಸ್ಸುತತ್ತಾ**ತಿ

ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸನ್ತಾನತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿಹತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **“ಅಪಹತತ್ತಾ”**ತಿ, ಮರಿಯಾದವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಹಿಂಸಿತತ್ತಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹಿ ಓಧಿಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಹತತ್ತಾ”**ತಿ। **ಆರಕತ್ತಾ**ತಿ ಸುಪ್ಪಹೀನತಾಯ ವಿಪ್ಪಕಟ್ಠಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ದೂರೀಭೂತತ್ತಾ”**ತಿ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಉಭಯತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ - ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆರಕತ್ತಾ ಹತತ್ತಾ ದೂರೀಭೂತತ್ತಾ ಚ **ಅರಿಯೋ,** ತಥಾ **ಅರಹ**ನ್ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಹಾಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಚೂಳಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೩೫. ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವಾತಿ “ಅಸ್ಸಪುರವಾಸೀನಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಗಾರವಬಹುಮಾನಂ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾಪಚಾಯನೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಅಭಾಸೀ”ತಿ ಪುರಿಮಸುತ್ತೇ ಮಹಾಅಸ್ಸಪುರೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೧೫) ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। **ಸಮಣಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ**ತಿ ಸಮಣಾನಂ ಸಮಣಭಾವಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ ಪತಿರೂಪಾ। **ಸಮಣಾನಂ ಅನುಲೋಮಪ್ಪಟಿಪದಾ**ತಿ ಸಮಣಾನಂ ಸಾಮಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಕೂಲಪ್ಪಟಿಪದಾ।

೪೩೬. ಏತೇ ಧಮ್ಮಾತಿ ಏತೇ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾ ಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಏವ, ಪಗೇವ ಸನ್ತಾನೇ ಭಾವಿತಾ। **ಮಲಿನೇ**ತಿ ಮಲವನ್ತೇ ಕಿಲಿಟ್ಠೇ। **ಮಲಗ್ಗಹಿತೇ**ತಿ ಗಹಿತಮಲೇ ಸಞ್ಜಾತಮಲೇ। **ಸಮಣಮಲಾ**ತಿ ಸಮಣಾನಂ ಸಮಣಭಾವಸ್ಸ ಮಲಾ। **ದುಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ವಿಪಜ್ಜನ್ತಿ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ। **ಸಮಣದೋಸಾ**ತಿ ಸಮಣಾನಂ ಸಮಣಭಾವದೂಸನಾ। **ಕಸಟೇ**ತಿ ಅಸಾರೇ। **ನಿರೋಜೇ**ತಿ ನಿತ್ತೇಜೇ। ಅಯತೋ ಸುಖತೋ ಅಪೇತಾತಿ ಅಪಾಯಾ, ನಿರಯಾದಯೋ, ತಂ ಫಲಂ ಅರಹನ್ತಿ, ತಂ ಪಯೋಜನಂ ವಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಆಪಾಯಿಕಾ। ಠಾನಾನಿ** ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಅಪಾಯೇ”**ತಿಆದಿ। ಕಾರಣಭಾವೇನ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾಯ ವೇದನಾಯ ಹಿತಾನೀತಿ **ದುಗ್ಗತಿವೇದನಿಯಾನಿ।** ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ದುಗ್ಗತಿಯಂ ವಿಪಾಕವೇದನಾಯ ಪಚ್ಚಯಾನ”**ನ್ತಿ। **ತಿಖಿಣಂ ಅಯ**ನ್ತಿ ವೇಕನ್ತಕಸದಿಸಂ ಸಾರಅಯಂ। **ಅಯೇನಾ**ತಿ ಅಯೋಘಂಸಕೇನ। ಕೋಞ್ಚಸಕುಣಾನಂ ಕಿರ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ನಿವುತ್ಥಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಖರಂ ತಿಖಿಣಞ್ಚ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಸಂ ವಚ್ಚಂ ಅಟ್ಠಿಮ್ಪಿ ಪಾಸಾಣಮ್ಪಿ ವಿಲೀಯಾಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಕೋಞ್ಚಸಕುಣೇ ಖಾದಾಪೇನ್ತೀ”**ತಿ। ತಂ ಕಿರ ಅಯಚುಣ್ಣಂ ಅಗ್ಗಿನಾಪಿ ಕಿಚ್ಛೇನ ದಯ್ಹತಿ, ಭೇಸಜ್ಜಬಲೇನ ಪನ ಸುಖೇನ ದಯ್ಹೇಯ್ಯ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಸುಸಿಕ್ಖಿತಾ ಚ ನಂ ಅಯಕಾರಾ ಬಹುಹತ್ಥಕಮ್ಮಮೂಲಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಕರೋನ್ತೀ”**ತಿಆದಿ। **ಅತಿತಿಖಿಣಂ ಹೋತಿ,** ಅಞ್ಞತರಂ ಅಯೋಬನ್ಧನಂ ಫೇಗ್ಗುದಣ್ಡಂ ವಿಯ ಸುಖೇನೇವ ಛಿನ್ದನ್ತಿ। ಸಸಬಿಳಾರಚಮ್ಮೇಹಿ ಸಙ್ಘಟಿತಟ್ಠೇನ **ಸಙ್ಘಾಟೀ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಆವುಧಪರಿಚ್ಛದೋತಿ ಆಹ **“ಸಙ್ಘಾಟಿಯಾತಿ ಕೋಸಿಯಾ”**ತಿ। **ಪರಿಯೋನದ್ಧ**ನ್ತಿ ಪರಿತೋ ಓನದ್ಧಂ ಛಾದಿತಂ। **ಸಮನ್ತತೋ ವೇಠಿತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಿಹಿತಂ।

೪೩೭. ರಜೋತಿ ಆಗನ್ತುಕರಜೋ। **ಜಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಸರೀರೇ ಉಟ್ಠಾನಕಲೋಣಾದಿಮಲಂ। ರಜೋಜಲ್ಲಞ್ಚ ವತಸಮಾದಾನವಸೇನ ಅನಪನೀತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರಜೋಜಲ್ಲಿಕೋ,** ತಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **“ರಜೋಜಲ್ಲಧಾರಿನೋ”**ತಿ। **ಉದಕಂ ಓರೋಹನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿಆದೀನಮತ್ಥೋ ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಸಬ್ಬಮೇತ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬಸೋಪಿ ವತಸಮಾದಾನವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಬಾಹಿರಸಮಯವಸೇನೇವ ಕಥಿತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸಙ್ಘಾಟಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಿಲೋತಿಕಖಣ್ಡೇಹಿ ಸಙ್ಘಟಿತತ್ತಾ “ಸಙ್ಘಾಟೀ”ತಿ ಲದ್ಧನಾಮವತ್ಥಧಾರಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ “ಸಙ್ಘಾಟಿಕಸ್ಸಾ”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ “ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಭಗವತಾ ಸಙ್ಘಾಟಿಕತ್ತಾದೀನಿಯೇವ ವತಸಮಾದಾನಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾನೀತಿ? ನಯದಸ್ಸನಮೇತಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚಾತಪಮೂಗವತಾದೀನಂ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನೇವ ಪಸಿದ್ಧಿತೋ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - “ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಘಾಟಿಕಸ್ಸ ಸಙ್ಘಾಟಿಧಾರಣಮತ್ತೇನ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವದಾಮೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ

ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನೋ ಕೋಚಿ ತಿತ್ಥನ್ತರಲದ್ಧಿಕೋ ಅಚೇಲಕತ್ತಂ ನು ಖೋ ಕಥನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ, ಅಪರೇ ರಜೋಜಲ್ಲಕತ್ತಂ ನು ಖೋ ಕಥನ್ತಿ, ಏವಂ ತಂ ತಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಭಗವಾ ಇಮಾನೇವ ವತಸಮಾದಾನಾನಿ ಇಧ ಪಟಿಕ್ಖಿಪೀತಿ। **ಸಙ್ಘಾಟಿಕನ್ತಿ** ನಿವಾಸನಪಾರುಪನವಸೇನ ಸಙ್ಘಾಟಿವನ್ತಂ। ತೇನಾಹ “**ಸಙ್ಘಾಟಿಕಂ ವತ್ಥ**”ನ್ತಿಆದಿ। ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಮಿತ್ತಾದಯೋ **ಸಙ್ಘಾಟಿಕಂ ಕರೇಯ್ಯುಂ,** ಪಚ್ಛಾ ವಿಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತಕಾಲೇ ಸಙ್ಘಾಟಿಕತ್ತೇ ಸಮಾದಪೇಯ್ಯುಂ।

೪೩೮. ಅತ್ತಾನಂ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಂ ಪಸ್ಸತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಸಮುದಾಚಾರಾಭಾವತೋ। ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ **ವಿಸುದ್ಧೋತಿ ಪನ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಪಾಮೋಜ್ಜನ್ತಿ** ತರುಣಪೀತಿಮಾಹ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧತಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜಾಯತಿ, ತಂ ತುಟ್ಠಾಕಾರಂ। ತೇನಾಹ “**ತುಟ್ಠಾಕಾರೋ**”ತಿ। **ಪೀತೀತಿ** ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆವಹಾ ಬಲವಪೀತಿ। **ನಾಮಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಂ ವದತಿ। **ವೇದಿಯತೀತಿ** ಅನುಭವತಿ ವಿನ್ದತಿ। ಇದಾನಿ ತೇನ ನೀವರಣೇಹಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧನತ್ತಂ ಲದ್ಧನ್ತಿ ಆಹ “**ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೀ**”ತಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಉಟ್ಠಿತಾ ಅಞ್ಞಂ ಠಾನಂ ಉಪಗತಾತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಉಚ್ಚನೀಚತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾ**”ತಿ। **ಮಹಾಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇ ಮಗ್ಗೋ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ಉಪಮಿತೋ** “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಪೋಕ್ಖರಣೀ”ತಿಆದಿಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೪) ಆರಭಿತ್ವಾ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನೇ “ತಥಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ತಥಾ ಚ ಇರಿಯತಿ, ತಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ಸಮಾರುಳ್ಹೋ, ಯಥಾ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೪) ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾಹಿ ಆಗತಾ ಪುರಿಸಾ ತಂ ಪೋಕ್ಖರಣಿಂ ಆಗಮ್ಮ ವಿಸುದ್ಧರೂಪಕಾಯಾ ವಿಗತಪರಿಳಾಹಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಖತ್ತಿಯಾದಿಕುಲತೋ ಆಗತಾ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಸಾಸನಂ ಆಗಮ್ಮ ವಿಸುದ್ಧನಾಮಕಾಯಾ ವಿಗತಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮಿತತ್ತಾ ಪರಮತ್ಥಸಮಣೋ ಹೋತೀತಿ**। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೂಳಅಸ್ಸಪುರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಮಹಾಯಮಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

೫. ಚೂಳಯಮಕವಗ್ಗೋ

೧. ಸಾಲೇಯ್ಯಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೩೯. ಮಹಾಜನಕಾಯೇ ಸನ್ನಿಪತಿತೇತಿ ಕೇಚಿ ''ಪಹಂಸನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ರಾಜಕುಮಾರಂ ಹಾಸೇಸ್ಸಾಮಾ''ತಿ, ಕೇಚಿ ''ತಂ ಕೀಳನಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮಾ''ತಿ ಏವಂ ಮಹಾಜನಸಮೂಹೇ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ। **ದೇವನಟ**ನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಗನ್ಧಬ್ಬಂ। **ಕುಸಲಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ವಚನಂ ಉಪಾದಾಯಾತಿ** ''ಕಚ್ಚಿ ಕುಸಲಂ? ಆಮ ಕುಸಲ''ನ್ತಿ ವಚನಪಟಿವಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಕುಸಲವಾದಿತಾಯ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಆದಿತೋ ಕುಸಲಾತಿ ಸಮಞ್ಞಂ ಲಭಿಂಸು। ತೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಇಸ್ಸರಾತಿ ರಾಜಕುಮಾರಾ **ಕೋಸಲಾ**। ಕೋಸಲೇ ಜಾತಾ। ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ತೇನಾಹ **''ಸೋ ಪದೇಸೋ ಕೋಸಲಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ''**ತಿ।

ಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಚನಮ್ಪಿ ''ಮಹತಾ…ಪೇ॰… ತದವಸರೀ''ತಿ ವಚನತೋ ವಿಸೇಸಂ ನಿವಿಟ್ಠಮೇವಾತಿ ಆಹ **''ಅತುರಿತಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನೋ''**ತಿ। **ಮಹತಾತಿ** ಗುಣಮಹತ್ತೇನಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತೇನಪಿ ಮಹತಾ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಭಿಕ್ಖುಸಮೂಹೇ ಕೇಚಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾವಸೇನ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ, ತಥಾ ಕೇಚಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಕೇಚಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನಾತಿ ಗುಣಮಹತ್ತೇನಪಿ ಸೋ ಭಿಕ್ಖುಸಮೂಹೋ ಮಹಾತಿ। ತಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಸಙ್ಖ್ಯಾಮಹತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಸತಂ ವಾ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಞ್ಞಗಾಮಪಟಿಬದ್ಧಜೀವಿಕಾವಸೇನ ಸಮೋಸರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮೋಸರಣಂ, ಗಾಮೋ** ನಿವಾಸಗಾಮೋ। ನ್ತಿ ಸಾಲಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮಂ। **ವಿಹಾರೋತಿ** ಭಗವತೋ ವಿಹರಣಟ್ಠಾನಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ **ಸಾಲೇಯ್ಯಕಸುತ್ತೇ। ಅನಿಯಮಿತೋತಿ** ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಆರಾಮೇ ಪಬ್ಬತೇ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾತಿ ನ ನಿಯಮಿತೋ, ಸರೂಪಗ್ಗಹಣವಸೇನ ನ ನಿಯಮಿತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಅನಿಯಮಿತತ್ತಾ। ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಸಿದ್ಧಮತ್ಥಂ ಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ವನಸಣ್ಡೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ''**ತಿ ಆಹ, ಅದ್ಧಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಪಲಭಿಂಸೂತಿ (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೨೫೫; ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩.೬೪) ಸವನವಸೇನ ಉಪಲಭಿಂಸೂತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಸೋತದ್ವಾರ…ಪೇ॰… ಜಾನಿಂಸೂ''**ತಿ ಆಹ। ಅವಧಾರಣಫಲತ್ತಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **''ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ವಾ ನಿಪಾತೋ''**ತಿ। **ಅವಧಾರಣತ್ಥೇತಿ** ಪನ ಇಮಿನಾ ಇಟ್ಠತ್ಥಾವಧಾರಣತ್ಥಂ ಖೋ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ''ಅಸ್ಸೋಸು''ನ್ತಿ ಪದಂ ಖೋ-ಸದ್ದೇ ಗಹಿತೇ ತೇನ ಫುಲ್ಲಿತಮಣ್ಡಿತವಿಭೂಸಿತಂ ವಿಯ ಹೋನ್ತಂ ಪೂರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತೇನ ಚ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದಾನಿ ಸಂಸಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಗ್ಗಹಿತೇತಿ ಆಹ **''ಪದಪೂರಣೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಮೇವಾ''**ತಿ। **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ। ತೇನಸ್ಸ ಅನತ್ಥನ್ತರದೀಪನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಏವ**-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಏಕನ್ತಿಕತಂ। ಸಾಲಾಯಂ ಜಾತಾ ಸಂವಡ್ಢಕಾ **ಸಾಲೇಯ್ಯಕಾ** ಯಥಾ ''ಕತ್ತೇಯ್ಯಕಾ ಉಬ್ಭೇಯ್ಯಕಾ''ತಿ।

ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವಾಸನಂ ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಬಾಹಿರಕವೀತರಾಗಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಪಾಪಸಮನತೋ ಭಗವತೋ ಪಾಪಸಮನಂ ವಿಸೇಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನಂ ಇಧ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **''ಖಲೂತಿ ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ''**ತಿ। **ಆಲಪನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾಲಾಪವಚನಂ। ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರಾ ಹೇತೇ ''ಭೋ''ತಿ ವಾ ''ಆವುಸೋ''ತಿ ವಾ ''ದೇವಾನಂಪಿಯಾ''ತಿ ವಾ। **ಗೋತ್ತವಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ತಂ ತಾಯತೀತಿ **ಗೋತ್ತಂ**। ಗೋತಮೋತಿ ಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ಏಕಂಸಿಕವಿಸಯತಾಯ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ **ಗೋತಮಗೋತ್ತಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಅತ್ಥೇನ ವಿನಾ ನ ವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತಾನಿ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞಕುಲಪರಮ್ಪರಾಸಾಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಪುರಿಸಸಮುದಾಗತಂ ತಂಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉಚ್ಚಾಕುಲಪರಿದೀಪನಂ** ಉದಿತೋದಿತವಿಪುಲಖತ್ತಿಯಕುಲವಿಭಾವನತೋ। ಸಬ್ಬಖತ್ತಿಯಾನಞ್ಹಿ ಆದಿಭೂತಮಹಾಸಮ್ಮತಮಹಾರಾಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ

ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ಉಳಾರತಮಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲಂ। **ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನಾತಿ** ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಾದಿನಾ ಕೇನಚಿಪಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ಪರಿಹಾನಿಯಾ **ಅನಭಿಭೂತೋ** ಅನಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ। ತಥಾ ಹಿ ಕದಾಚಿಪಿ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ತಾದಿಸಪಾರಿಜುಞ್ಞಾಭಾವೋ, ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇ ಚ ತತೋ ಸಮಿದ್ಧತಮಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋತಿ। **ಸಕ್ಯಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋತಿ** ಇದಂ ವಚನಂ ಭಗವತೋ **ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವದೀಪನಂ** ವುತ್ತಂ ಮಹನ್ತಂ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವದೀಪನತೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಮಣೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಪರಿಕ್ಖಕಜನೇಹಿ ಭಗವತೋ ಬಹುಮತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಸಮಿತಪಾಪತಾದೀಪನತೋ, **ಗೋತಮೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಲೋಕಿಯಜನೇಹಿ ಉಳಾರತಮಕುಲೀನತಾದೀಪನತೋ।

ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋತಿ ಏತ್ಥ **ಅಭಿ**-ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನೇ, ತಂಯೋಗತೋ ಪನ "ಭವನ್ತಂ ಗೋತಮ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇಪಿ ಸಮಾನಂ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಯೋಗದೀಪನತೋ **"ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಕಲ್ಯಾಣೋತಿ** ಭದ್ದಕೋ। ಸಾ ಚಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣತಾ ಉಳಾರವಿಸಯತಾಯಾತಿ ಆಹ **"ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ। ತಂವಿಸಯತಾ ಹೇತ್ಥ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ। **ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ ಯಥಾ "ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೨; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦)। "ಭಗವಾ ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗುಣಾನಂ ಸಂಕಿತ್ತನತೋ ಸಂಸದ್ದನತೋ ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ವಣ್ಣೋತಿ ಆಹ **"ಕಿತ್ತಿಯೇವಾ"**ತಿ। ಕಿತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹಿ ಸದ್ದ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ ತಂ "ಉಳಾರಸದ್ದಾ ಇಸಯೋ ಗುಣವನ್ತೋ ತಪಸ್ಸಿನೋ"ತಿ। **ಥುತಿಘೋಸೋತಿ** ಅಭಿತ್ಥವುದಾಹಾರೋ। **ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಾವೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಚ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ।

ಸೋ ಭಗವಾತಿ ಯೋ ಸೋ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕನಾಥೋ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। "ಭಗವಾ"ತಿ ಹಿ ಇದಂ ಸತ್ಥು ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತ"ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೪೯, ೧೯೮, ೨೧೦; ಚೂಳನಿ॰ ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೨)। ಪರತೋ ಪನ "ಭಗವಾ"ತಿ ಗುಣಕಿತ್ತನಮೇವ। ಏವಂ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಯೇ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅತಿವಿಯ ಪಞ್ಞಾತಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ತೇ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಇತಿಪಿ-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ, ಇತಿಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ...ಪೇ॰... ಇತಿಪಿ ಭಗವಾ"**ತಿ। "ಇತಿಪೇತಂ ಭೂತಂ, ಇತಿಪೇತಂ ತಚ್ಛ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬) ವಿಯ ಹಿ ಇಧ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಣತ್ಥೋ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ ತೇನ ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಬಹುಭಾವದೀಪನತೋ। ತಾನಿ ಗುಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕಾರಣಾನಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾನಿ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ। **ತತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ। ತೇಸನ್ತಿ** "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀನಂ। **ವಿತ್ಥಾರೋ** ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ **ಗಹೇತಬ್ಬೋ।** ತತೋ ಏವ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೩೦) ವುತ್ತೋ "ಆರಕಾತಿ ಅರಹಂ ಸುವಿದೂರಭಾವತೋ, ಆರಕಾತಿ ಅರಹಂ ಆಸನ್ನಭಾವತೋ, ರಹಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ಸಯಞ್ಚ ಅರಹಿತಬ್ಬತೋ, ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ರಹೋಗಮನಂ ಗತೀಸು ಪಚ್ಚಾಜಾತಿ, ಪಾಸಂಸಭಾವತೋ ವಾ ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಭವನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೩೦; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ) -

"ಸಮ್ಮಾ ನಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ನಿಹೀನಾಸಯಾ ನರಾ।
ಆರಕಾ ತೇಹಿ ಭಗವಾ, ದೂರೇ ತೇನಾರಹಂ ಮತೋ॥

ಯೇ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸುಪ್ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ।

ಭಗವಾ ತೇಹಿ ಆಸನ್ನೋ, ತೇನಾಪಿ ಅರಹಂ ಜಿನೋ॥

ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ರಹಾ ನಾಮ, ಸಾಧೂಹಿ ರಹಿತಬ್ಬತೋ।
ತೇಸಂ ಸುಟ್ಠು ಪಹೀನತ್ತಾ, ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಮತೋ॥

ಯೇ ಸಚ್ಛಿಕತಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಅರಿಯಾ ಸುದ್ಧಗೋಚರಾ।
ನ ತೇಹಿ ರಹಿತೋ ಹೋತಿ, ನಾಥೋ ತೇನಾರಹಂ ಮತೋ॥

ರಹೋ ವಾ ಗಮನಂ ಯಸ್ಸ, ಸಂಸಾರೇ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಪಹೀನಜಾತಿಮರಣೋ, ಅರಹಂ ಸುಗತೋ ಮತೋ॥

ಗುಣೇಹಿ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕೇ ಸದೇವಕೇ।
ತಸ್ಮಾ ಪಾಸಂಸಿಯತ್ತಾಪಿ, ಅರಹಂ ದ್ವಿಪದುತ್ತಮೋ॥

ಆರಕಾ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಂ, ಆಸನ್ನಾ ಚ ವಿಜಾನತಂ।
ರಹಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ವಿದೂನಮರಹೇಯ್ಯತೋ।
ಭವೇಸು ಚ ರಹಾಭಾವಾ, ಪಾಸಂಸಾ ಅರಹಂ ಜಿನೋ''ತಿ॥

ಸುನ್ದರನ್ತಿ ಭದ್ದಕಂ। ತಞ್ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ ''**ಅತ್ಥಾವಹಂ ಸುಖಾವಹ**''ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಾವಹ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಸಞ್ಞಿತಹಿತಾವಹಂ। **ಸುಖಾವಹ**ನ್ತಿ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಿವಿಧಸುಖಾವಹಂ। **ತಥಾರೂಪಾನ**ನ್ತಿ ತಾದಿಸಾನಂ। ಯಾದಿಸೇಹಿ ಪನ ಗುಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತೇಹಿ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ ಪಸಾದನೀಯೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ''**ಅನೇಕೇಹಿಪೀ**''ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯಥಾಭೂತ...ಪೇ॰... ಅರಹತ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಭಗವತೋ ಪಸಾದಾವಹತಮಾಹ, ಇತರೇನ ಇತರೇಸಂ। **ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೋಸಿಯಸಕುಣಸ್ಸ ವತ್ಥು ಕಥೇತಬ್ಬಂ। **ಏಕಂ ಪದಮ್ಪಿ ಸೋತುಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮ, ಸಾಧುತರಂಯೇವ ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಮಣ್ಡೂಕದೇವಪುತ್ತವತ್ಥು ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಗಾರಿಕಪುಚ್ಛಾ ಆಗತಾತಿ ಇದಂ ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಅಗಾರಿಕಾ ಏವಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ। **ಅನಗಾರಿಕಪುಚ್ಛಾಯಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯಥಾ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ...ಪೇ॰... ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತ್ಥು ತೇಸಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾನಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಸಂಖಿತ್ತರುಚಿತಾಯ ಸಙ್ಖೇಪದೇಸನಾ, ತಾಯ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ವಿತ್ಥಾರದೇಸನಂ ಆಯಾಚನ್ತಿ, ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಸಂಖಿತ್ತರುಚಿತಾ ಪಣ್ಡಿತಮಾನಿತಾಯ, ಸೋ ಚ ಮಾನೋ ಯಥಾದೇಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಜಾನನ್ತೇ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ ಹೋತಿ , ಇತಿ ಭಗವಾ ತೇಸಂ ಮಾನನಿಗ್ಗಹವಿಧಿಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ, ನ ಸಬ್ಬಸೋ ದೇಸನಾಯ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ ''**ಪಣ್ಡಿತಮಾನಿಕಾ ಹೀ**''ತಿಆದಿ। **ಯಸ್ಮಾ ಮಂ ತುಮ್ಹೇ ಯಾಚಥ,** ಸಂಖಿತ್ತೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನ ಜಾನಿತ್ಥಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೪೪೦. ''ಏಕವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು''ನ್ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೫೧) ವಿಯ ಕೋಟ್ಠಾಸತ್ಥೋ **ವಿಧ**-ಸದ್ದೋ, ಸೋ ಚ ವಿಭತ್ತಿವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಕರಣವಚನವಸೇನ ''**ತಿವಿಧ**''ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। ಅತ್ಥೋ ಪನ ಕರಣಪುಥುವಚನವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ ''**ತಿವಿಧನ್ತಿ ತೀಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀ**''ತಿ। ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ **ವಿಧ**-ಸದ್ದೋ, ಪಕಾರತ್ಥತ್ತಾಯೇವ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾವಿಸಮಚರಿಯಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞಂ, ಕಾಯದ್ವಾರಿಕಭಾವಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಉಪಾದಾಯ ಏಕತ್ತಂ ನೇತ್ವಾ ''**ತಿವಿಧ**''ನ್ತಿ

ವುತ್ತಂ। ಪಕಾರಭೇದೇ ಪನ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ “ತಿವಿಧಾ”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಾಯೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಯೋ**ತಿ ಚೋಪನಕಾಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಸೋ ಚ ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯ ದ್ವಾರಭೂತೋ ತೇನ ವಿನಾ ತಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। **ಕಾಯೇನಾ**ತಿ ಚ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾಸಞ್ಞಾತಚೇತನಾಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಸಾ ವಿಞ್ಞತ್ತಿ, ನ ಚ ಸಾ ಪಟ್ಠಾನೇ ಆಗತೇಸು ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಏಕೇನಪಿ ಪಚ್ಚಯೇನ ಚೇತನಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಪನ ತಥಾಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಕಾಯಕಮ್ಮಸಞ್ಞಿತಾಯ ಚೇತನಾಯ ಪವತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ತೇನ ದ್ವಾರೇನ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಭಾವತೋ ತಸ್ಸಾ ಕಾರಣಂ ವಿಯ ಚ ಸಬ್ಬೋಹಾರಮತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಾಯದ್ವಾರೇನಾ**ತಿ ವಾ ಕಾಯೇನ ದ್ವಾರಭೂತೇನ ಕಾಯದ್ವಾರಭೂತೇನಾತಿ ತಂ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಕರಣವಚನಂ। ಅಧಮ್ಮಂ ಚರತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾ,** ತಥಾಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ। **ಅಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪನ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಪಯೋಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತಾತಿ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಧಮ್ಮಾತಿ ಅಧಮ್ಮಾ, ಅಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಾ ಚರಿಯಾ ಚಾತಿ **ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾ**। ಪಚ್ಚನೀಕಸಮನಟ್ಠೇನ ಸಮಂ, ಸಮಾನಂ ಸದಿಸಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ವಾ ಸಮಂ, ಸುಚರಿತಂ। ಸಮತೋ ವಿಗತಂ, ವಿರುದ್ಧಂ ವಾ ತಸ್ಸಾತಿ ವಿಸಮಂ, ದುಚ್ಚರಿತಂ। ಸಾ ಏವ ವಿಸಮಾ ಚರಿಯಾತಿ **ವಿಸಮಚರಿಯಾ**। **ಸಬ್ಬೇಸು ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಪದೇಸೂ**ತಿ “ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವಾಚಾಯ ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾವಿಸಮಚರಿಯಾ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಆಗತೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಕಣ್ಹಪದೇಸು - “ತಿವಿಧಂ ಖೋ ಗಹಪತಯೋ ಕಾಯೇನ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಸಮಚರಿಯಾ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಆಗತೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಸುಕ್ಕಪದೇಸು ಚ।

ರೋದೇತಿ ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತತಾಯ ಪರಪಟಿಬದ್ಧೇ ಸತ್ತೇ ಅಸ್ಸೂನಿ ಮೋಚೇತೀತಿ ರುದ್ದೋ, ಸೋ ಏವ **ಲುದ್ದೋ** ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। **ಕಕ್ಖಳೋ**ತಿ ಲುದ್ದೋ। **ದಾರುಣೋ**ತಿ ಫರುಸೋ। **ಸಾಹಸಿಕೋ**ತಿ ಸಾಹಸ್ಸಕಾರೀ। **ಸಚೇಪಿ ನ ಲಿಪ್ಪನ್ತಿ**। **ತಥಾವಿಧೋ** ಪರೇಸಂ ಘಾತನಸೀಲೋ **ಲೋಹಿತಪಾಣೀತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ** ಯಥಾ ದಾನಸೀಲೋ ಪರೇಸಂ ದಾನತ್ಥಂ ಅಧೋತಹತ್ಥೋಪಿ “ಪಯತಪಾಣೀ”ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಹರಣಂ ಪಹಾರದಾನಮತ್ತಂ **ಹತಂ,** ಪವುದ್ಧಂ ಪಹರಣಂ ಪರಸ್ಸ ಮಾರಣಂ **ಪಹತ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಹತೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನಿವಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಪಸುತೋ।

ಯಸ್ಸ ವಸೇನ “ಪರಸ್ಸಾ”ತಿ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ। ಯಞ್ಹಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಗಹಿತಂ, ತಂ ತೇನೇವ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೇನ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಪರಸ್ಸ ಸನ್ತಕ”**ನ್ತಿ। ಪರಸ್ಸಪರವಿತ್ತೂಪಕರಣನ್ತಿ ವಾ ಏಕಮೇವೇತಂ ಸಮಾಸಪದಂ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರಸನ್ತಕಂ ವಿಸೇಸತೋ ಪರಸ್ಸ ವಿತ್ತೂಪಕರಣಂ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಹಿ ಪರೇಹೀ**ತಿ ಯೇಸಂ ಸನ್ತಕಂ, ತೇಹಿ। ಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಪುರಿಸೋ “ಥೇನೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಥೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ **“ಅವಹರಣಚಿತ್ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ”**ನ್ತಿ। **ಥೇಯ್ಯಸಞ್ಞಾತೇನ,** ನ ವಿಸ್ಸಾಸತಾವಕಾಲಿಕಾದಿವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಮತೇ ವಾತಿ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ। ತೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಾದಿಭಾವಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏತೇನುಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಯಂ ಮಾತರಿ ಮತಾಯ, ನಟ್ಠಾಯ ವಾ ಪಿತಾ ರಕ್ಖತಿ, ಸಾ **ಪಿತುರಕ್ಖಿತಾ**। ಯಂ ಉಭೋಸು ಅಸನ್ತೇಸು ಭಾತಾ ರಕ್ಖತಿ, ಸಾ **ಭಾತುರಕ್ಖಿತಾ**ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಸಭಾಗಕುಲಾನೀ**ತಿ ಆವಾಹಕಿರಿಯಾಯ ಸಭಾಗಾನಿ ಕುಲಾನಿ। ದಸ್ಸುಕವಿಧಿಂ ವಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ **ಠಪಿತದಣ್ಡಾ**ರಾಜಾದೀಹಿ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮೯) “ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕಾಯದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನವೀತಿಕ್ಕಮಚೇತನಾ”ತಿ ಏವಂ **ವುತ್ತಮಿಚ್ಛಾಚಾರಲಕ್ಖಣವಸೇನ**।

ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಹೇತೂತಿ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಭೇದನಹೇತು। **ಧನಹೇತೂ**ತಿ ಧನಸ್ಸ ಲಾಭಹೇತು ಜಾನಿಹೇತು ಚ। **ಲಾಭೋ**ತಿ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾನಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಲಾಭೋ। **ಕಿಞ್ಚಿಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಿಮತ್ತಕಂ ಆಮಿಸಜಾತಂ। ತೇನಾಹ **“ಯಂ ವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಜಾನನ್ತೋಯೇವಾ**ತಿ ಮುಸಾಭಾವಂ ತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಜಾನನ್ತೋ ಏವ।

ಅಣ್ಡಕಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ ರುಕ್ಖೇ ಅಣ್ಡಸದಿಸಾ ಗಣ್ಠಿಯೋ। ಯಥಾ ಥದ್ಧಾ ವಿಸಮಾ ದುಬ್ಬಿನೀತಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವಂ ಖುಂಸನವಮ್ಭನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾಚಾಪಿ ಹಿ "ಅಣ್ಡಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಯಥಾ ಸದೋಸೇ ರುಕ್ಖೇ**"ತಿಆದಿ। **ಕಕ್ಕಸಾ**ತಿ ಫರುಸಾ ಏವ, ಸೋ ಪನಸ್ಸಾ ಕಕ್ಕಸಭಾವೋ ಬ್ಯಾಪಾದನಿಮಿತ್ತತಾಯ ತತೋ ಪೂತಿಕಾತಿ। ತೇನಾಹ "**ಯಥಾ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿ। **ಕಟುಕಾ**ತಿ ಅನಿಟ್ಠಾ। **ಅಮನಾಪಾ**ತಿ ನ ಮನವಡ್ಢನೀ, ತತೋ ಏವ **ದೋಸಜನನೀ,** ಚಿತ್ತಸನ್ದೋಸುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಿಕಾ। **ಮಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಘಟ್ಟನೇನ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಮಮ್ಮಸದಿಸೇಸು ಜಾತಿಆದೀಸು। **ಲಗ್ಗನಕಾರೀ**ತಿ ಏವಂ ವದನ್ತಸ್ಸ ಏವಂ ವದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಲಗ್ಗನಕಾರೀ, ನ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ। **ಕೋಧಸ್ಸ ಆಸನ್ನಾ** ತಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ। **ಸದೋಸವಾಚಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕದೋಸಸ್ಸ ವಸೇನ ಸದೋಸವಾಚಾಯ **ವೇವಚನಾನಿ।**

ಅಕಾಲೇನಾತಿ ಅಯುತ್ತಕಾಲೇನ। **ಅಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ನಿಪ್ಫಲಂ। ಫಲಞ್ಹಿ ಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತಂ ನಾಮ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಅಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತಂ ನಿಪ್ಫಲಂ, ಸಮ್ಫನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಭಾವವತ್ತಾ**ತಿ ಅಯಾಥಾವವಾದೀ। **ಅಸಂವರವಿನಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಂವರವಿನಯರಹಿತಸ್ಸ, ಅತ್ತನೋ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಚ ನ ಸಂವರವಿನಯಾವಹಸ್ಸ **ವತ್ತಾ। ಹದಯಮಞ್ಜೂಸಾಯಂ ನಿಧೇತು**ನ್ತಿ ಅಹಿತಸಂಹಿತತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ಅನುಪ್ಪವಿಸೇತ್ವಾ ನಿಧೇತುಂ । **ಅಯುತ್ತಕಾಲೇ**ತಿ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪಚ್ಛಾ ತಸ್ಸ ಅಕಾಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಯುತ್ತಕಾಲೇ **ವತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಅನಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಭಗವತಾ ಅಸುಕಸುತ್ತೇ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸುತ್ತಾಪದೇಸವಿರಹಿತಂ। **ಅಪರಿಚ್ಛೇದ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತಂ । ಯಥಾ ಪನ ವಾಚಾ ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತಾ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸುತ್ತಂ ವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಲಬ್ಭ**ನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಂ। **ಬಾಹಿರಕಥಂಯೇವಾ**ತಿ ಯಂ ಸುತ್ತಂ, ಜಾತಕಂ ವಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಸರೀರಭೂತಂ ಕಥಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ತತೋ ಬಹಿಭೂತಂಯೇವ ಕಥಂ। **ಸಮ್ಪುಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿರುಳ್ಹಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಪವೇಣಿಜಾತಕಾವಾ**ತಿ ಅನುಜಾತಪಾರೋಹಮೂಲಾನಿಯೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಆಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸುತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅನುಯೋಗಉಪಮಾವತ್ಥುವಸೇನ ತದನುಪಯೋಗಿನಂ ಆಹರಿತ್ವಾ। **ಜಾನಾಪೇತು**ನ್ತಿ ಏತದತ್ಥಮಿದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಜಾನಾಪೇತುಂ ಯೋ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ತಸ್ಸ ಕಥೇತು**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸ ಬಹುಮ್ಪಿ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ನ ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ನ ಹಿತಾವಹಂ।

ಅಭಿಜ್ಝಾಯನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಹೋತೀತಿ "**ಅಭಿಜ್ಝಾಯ ಓಲೋಕೇತಾ ಹೋತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಭಿಜ್ಝಾಯನ್ತೋ ವಾ ಅಭಿಜ್ಝಾಯಿತಂ ವತ್ಥುಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಠಿತಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಯ ಅಭಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅಭಿಜ್ಝಾಯ ಓಲೋಕೇತಾ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ನ ಹೋತಿ,** ಕೇವಲಂ ಲೋಭಮತ್ತೋವ ಹೋತಿ ಪರಿಣಾಮನವಸೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪನ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯದಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಣಾಮೇತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ನಾಮೇತಿ।

ವಿಪನ್ನಚಿತ್ತೋತಿ ಬ್ಯಾಪಾದೇನ ವಿಪತ್ತಿಂ ಆಪಾದಿತಚಿತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ಪೂತಿಭೂತಚಿತ್ತೋ**"ತಿ। ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಹಿ ವಿಸಂ ವಿಯ ಲೋಹಿತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪೂತಿಭಾವಂ ಜನೇತಿ। **ದೋಸೇನ ದುಟ್ಠಚಿತ್ತಸಙ್ಕಪ್ಪೋ**ತಿ ವಿಸೇನ ವಿಯ ಸಪ್ಪಿಆದಿಕೋಪೇನ ದೂಸಿತಚಿತ್ತಸಙ್ಕಪ್ಪೋ। **ಘಾತೀಯನ್ತೂ**ತಿ ಹನೀಯನ್ತು। **ವಧಂ ಪಾಪುಣನ್ತೂ**ತಿ ಮರಣಂ ಪಾಪುಣನ್ತು। **ಮಾ ವಾ ಅಹೇಸು**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ನ ಹೋನ್ತು। ತೇನಾಹ "**ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಮಾ ಅಹೇಸು**"ನ್ತಿ, ಅನವಸೇಸವಿನಾಸಂ ಪಾಪುಣನ್ತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಹಞ್ಞನ್ತೂತಿ ಆದಿಚಿನ್ತನೇನೇವಾ**ತಿ ಏಕನ್ತತೋ ವಿನಾಸಚಿನ್ತಾಯ ಏವ।

ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಪ್ಪನ್ನದಿಟ್ಠಿಕೋ। ಸೋ ಚ ಏಕನ್ತತೋ ಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖದಿಟ್ಠಿಕೋತಿ ಆಹ "**ಅಕುಸಲದಸ್ಸನೋ**"ತಿ। **ವಿಪಲ್ಲತ್ಥದಸ್ಸನೋ**ತಿ ಧಮ್ಮತಾಯ ವಿಪರಿಯಾಸಗ್ಗಾಹೀ। **ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸೀಸೇನ ದಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ದಿನ್ನಸ್ಸ ಫಲಾಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತೀ**"ತಿ। ದಿನ್ನಂ ಪನ ಅನ್ನಾದಿವತ್ಥುಂ ಕಥಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಏಸ ನಯೋ "**ಯಿಟ್ಠಂ ಹುತ**"ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಮಹಾಯಾಗೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಂ ಮಹಾದಾನಂ। **ಪಹೇಣಕಸಕ್ಕಾರೋ**ತಿ ಪಾಹುನಕಾನಂ ಕತ್ತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರೋ।

ಫಲನ್ತಿ ಆನಿಸಂಸಫಲಞ್ಚ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಞ್ಚ। **ವಿಪಾಕೋ**ತಿ ಸದಿಸಂ ಫಲಂ। **ಪರಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಪರಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮುನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬೋ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನ ಹೋತಿ। **ಇಧಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸಪಿ ಪರಲೋಕೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಇಧಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮುನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬೋ ಪರಲೋಕೋ ನ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ"**ತಿ । ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಭವಯೋನಿಗತಿಆದೀಸು ಠಿತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ ನಿರುದಯವಿನಾಸವಸೇನ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ। **ಫಲಾಭಾವವಸೇನಾ**ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಫಲಸ್ಸ ಅಭಾವವಸೇನ "ನತ್ಥಿ ಮಾತಾ, ನತ್ಥಿ ಪಿತಾ"ತಿ ವದತಿ, ನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ, ನಾಪಿ ತೇಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಅಭಾವವಸೇನ ತೇಸಂ ಲೋಕಪಚ್ಚಕ್ಖತ್ತಾ। ಬುಬ್ಬುಳಕಸ್ಸ ವಿಯ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ನಾಮ ಕೇವಲೋವ, ನ ಚವಿತ್ವಾ ಆಗಮನಪುಬ್ಬಕೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಚವಿತ್ವಾ ಉಪಪಜ್ಜನಕಸತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ವದತೀ"**ತಿ। ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಅಹೋಪುರಿಸಿಕಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಕಿಂ ಪರೋ ಪರಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪಾದನಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅವಸರೋ ಏವ ನತ್ಥಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನತೋತಿ ಆಹ **"ಯೇ ಇಮಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಪವೇದೇನ್ತೀ"**ತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಬ್ಯಪದೇಸೇನ। **ದಸವತ್ಥುಕಾ**ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾನಿ ದಸ ವತ್ಥೂನಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ದಸವತ್ಥುಕಾ।

೪೪೧. **ಅನಭಿಜ್ಝಾದಯೋ** ಹೇಟ್ಠಾ ಅತ್ಥತೋ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ **ಉತ್ತಾನತ್ಥಾಯೇವ**।

೪೪೨. ಸಹ ಬ್ಯಯತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಹಬ್ಯೋ, ಸಹವತ್ತನಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯತಾ,** ಸಹಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಹಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ"**ನ್ತಿ। ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಕಾಯೋ ಸಮೂಹೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ತತ್ಥ ಗತಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ**। ಕಾಮಂ ಚೇತಾಯ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಕಾಯಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾಯ ಭವಿತಬ್ಬಂ, "ಆಭಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾದೀನಂ ಉಪರಿ ಗಹಿತತ್ತಾ ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನ ತದವಸೇಸಾನಂ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾನಂ ದೇವಾನನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿದೇವಾನ"**ನ್ತಿ। **ಆಭಾ ನಾಮ ವಿಸುಂ** ದೇವಾ **ನತ್ಥಿ,** ಪರಿತ್ತಾಭಾದೀನಂಯೇವ ಪನ ಆಭಾವನ್ತತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ಯದಿದಂ "ಆಭಾ"ತಿ ಯಥಾ "ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ"ತಿ। **ಪರಿತ್ತಾಭಾನನ್ತಿಆದಿ ಪನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣಾಭಾನಂ ದೇವಾನಂ ಆಭಸ್ಸರಾನಂ ದೇವಾನನ್ತಿ ಇಮಂ ಪಾಳಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏಕತೋ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಆಭಾತಿ ವಾ, ಏಕತ್ತಕಾಯನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಏಕತೋ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ತೇಸಂಯೇವಾ**ತಿ ಆಭಾತಿ ವುತ್ತದೇವಾನಂಯೇವ। **ಭೇದತೋ ಗಹಣ**ನ್ತಿ ಕಾರಣಸ್ಸ ಹೀನಾದಿಭೇದಭಿನ್ನತಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಪರಿತ್ತಾಭಾದಿಗ್ಗಹಣಂ। **ಇತಿ ಭಗವಾ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಏವಂ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಚರಿಯಂ, ಸಮಚರಿಯಂ, ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂ ಸುಗತಿಗಾಮಿಪಟಿಪದಂ, ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂ ಆಸವಕ್ಖಯಗಾಮಿಪಟಿಪದಂ ಕತ್ವಾ ತಿಭವಭಞ್ಜನತೋ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **ಅರಹತ್ತನಿಕೂಟೇನ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ**।

ಇಧ ಠತ್ವಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಸಮಚರಿಯಾಯ ನಿದ್ದೇಸೇ ಠತ್ವಾ। **ದೇವಲೋಕಾ ಸಮಾನೇತಬ್ಬಾ**ತಿ ಛಬ್ಬೀಸತಿಪಿ ದೇವಲೋಕಾ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾ। **ವೀಸತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ**ತಿ ತಂತಂಭವಪರಿಯಾಪನ್ನನಿಕಾಯವಸೇನ ವೀಸತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ, ವೀಸತಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಕಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇಹೀ**ತಿ ಯಥಾರಹಂ ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥೇಹಿ ಕಮ್ಮೂಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭೂತೇಹಿ ಕೇವಲಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತೇಹಿ ಚ **ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ**।

ತಿಣ್ಣಂ ಸುಚರಿತಾನನ್ತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಕಾಮಾವಚರಸುಚರಿತಾನಂ। ಕಾಮಾವಚರಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಮನೋಸುಚರಿತಾಪೇಕ್ಖಾಯ। **ವಿಪಾಕೇನೇವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಪಾಕುಪ್ಪಾದೇನೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಹೋತಿ, ನ ಉಪನಿಸ್ಸಯತಾಮತ್ತೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ದುತಿಯಾದೀನಿ ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನಾ"ತಿ

ವುತ್ತಂ, ನನು **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೧) - “ಪಠಮೇನ ಝಾನೇನ ನೀವರಣಾನಂ ಪಹಾನಂ ಸೀಲಂ, ವೇರಮಣಿ ಸೀಲಂ, ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ, ಸಂವರೋ ಸೀಲಂ, ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಝಾನೇಸು ಸೀಲಂ ಉದ್ಧಟನ್ತಿ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಉಪರಿದೇವಲೋಕಾನಮ್ಪಿ ವಿಪಾಕೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ? ನ, ತಸ್ಸ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ದೇಸನತ್ತಾ, ಪರಿಞ್ಞಾಯ ದೇಸನತಾ ಚಸ್ಸ “ಯತ್ಥ ಚ ಪಹಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೮೩೭, ೮೩೯) ಪಕಾಸಿತಾ ಏವ। ತಥಾ ಹಿ ಇಧಾಪಿ “ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ ಹಿ ಸೀಲ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸೀಲಸ್ಸ ರೂಪಾರೂಪಭವಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯತಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ನ ನಿಬ್ಬತ್ತಕತಾಯ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಭಾವನಾಲಕ್ಖಣಾಯ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯ ಭವವಿಸೇಸೇ ವಿಭಜಿಯಮಾನೇ ಅಸಞ್ಞಭವೋ ನ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ **“ಅಸಞ್ಞಭವೋ ಪನ...ಪೇ॰... ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ”**ತಿ। ಬಾಹಿರಕಾ ಹಿ ಅಯಥಾಭೂತದಸ್ಸಿತಾಯ ಅಸಞ್ಞಭವಂ ಭವವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖಂ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ತದುಪಗಜ್ಝಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಅಸಞ್ಞೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೮-೭೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭೮-೭೩) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಾಲೇಯ್ಯಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧. ವೇರಞ್ಜಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೪೪. **ವೇರಞ್ಜವಾಸಿನೋತಿ** ವೇರಞ್ಜಗಾಮವಾಸಿನೋ। ಕೇಚಿ ಪನ “ವಿವಿಧರಟ್ಠವಾಸಿನೋ ವೇರಞ್ಜಕಾ”ತಿ ಏತಮತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಮತೇನ “ವೇರಜ್ಜಕಾ”ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ। **ಅನಿಯಮಿತಕಿಚ್ಚೇನಾತಿ** “ಇಮಿನಾ ನಾಮಾ”ತಿ ಏವಂ ನ ನಿಯಮಿತೇನ ಕಿಚ್ಚೇನ। **ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋತಿ** ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಕತೋ ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಸುತ್ತೇಸು ದೇಸನಾಯ ವಿಸೇಸೋ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ದೇಸನಾನಯೋ ಚ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಅವಿಸಿಟ್ಠೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನದೇಸನಂ ದೇಸೇತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ? ದೇಸನಾವಿಲಾಸತೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ ಚ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ, ತೇ ಯಥಾರುಚಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ, ಕತ್ಥಚಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಸಾಸನಕ್ಕಮಂ ಅನೋತಿಣ್ಣಾ, ತೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನದೇಸನಂ ದೇಸೇನ್ತಿ। ಯೇ ಓತಿಣ್ಣಾ, ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚವಿಸಯಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ, ಇತರಾ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚವಿಸಯಾ। ಪುರಿಮಾ ಕರುಣಾನುಕೂಲಾ, ಇತರಾ ಪಞ್ಞಾನುಕೂಲಾ। ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿಗೋತ್ತಾನಂ ವಾ ಪುರಿಮಾ। ತೇ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಪ್ಪಮಾಣಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀನಂ। ಸದ್ಧಾಚರಿತತಾಯ ವಾ ಲೋಕಾಧಿಪತೀನಂ ವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ, ಪಞ್ಞಾಚರಿತತಾಯ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತೀನಂ ವಸೇನ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಾ। ಪುರಿಮಾ ಚ ನೇಯ್ಯತ್ಥಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ನೀತತ್ಥಾ। ಇತಿ ಭಗವಾ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದುವಿಧಂ ದೇಸನಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವೇರಞ್ಜಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೩. ಮಹಾವೇದಲ್ಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೪೯. ಗರುಭಾವೋ ಗಾರವಂ, ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಕರಣೀಯತಾ। ಸಹ ಗಾರವೇನಾತಿ ಸಗಾರವೋ, ಗರುನಾ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವುತ್ತೇ ಗಾರವವಸೇನ ಪತಿಸ್ಸವನಂ ಪತಿಸ್ಸವೋ, ಸಹ ಪತಿಸ್ಸವೇನ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವೋ, ಪತಿಸ್ಸವಭೂತಂ ತಂಸಭಾಗಞ್ಚ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗರುಕರಣಂ। ಸಗಾರವೇ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಚನಂ **ಸಗಾರವಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಚನಂ**। ಗರುಕರಣಂ ವಾ ಗಾರವೋ, ಸಗಾರವಸ್ಸ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಚನಂ **ಸಗಾರವಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಚನಂ**। ಏತೇನ ಸಭಾವೇನೇವ ಸಗಾರವಸ್ಸ ತಥಾಪವತ್ತಂ ವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥ **ದು**-ಸದ್ದೋ ಗರಹತ್ಥೋಪಿ ಹೋತಿ “ದುಕ್ಖಂ ದುಪ್ಪುತ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ಇಧ ಪನ ಸೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ ಕುಚ್ಛಿತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋತಿ ಆಹ **“ಪಞ್ಞಾಯ ದುಟ್ಠಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ”**ತಿ। “ದುಸ್ಸೀಲೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಅಭಾವತ್ಥೋ **ದು**-ಸದ್ದೋತಿ ವುತ್ತಂ

“**ಅಪ್ಪ ಞಸ್ಥೋ ನಿಪ್ಪಞಸ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। **ಕಿತ್ತಕೇನಾತಿ** ಕೇನ ಪರಿಮಾಣೇನ। ತಂ ಪನ ಪರಿಮಾಣಂ ಯಸ್ಮಾ ಪರಿಮೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಹೋತಿ, ನು-ಸದ್ದೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾಯ ಜೋತಕೋ, ತಸ್ಮಾ “**ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋತಿ ಕಾರಣಪರಿಚ್ಛೇದಪುಚ್ಛಾ**”ತಿ ವತ್ವಾ “**ಕಿತ್ತಕೇನ ನು ಖೋ ಏವಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ ಆಹ। “ಕಾರಣಪರಿಚ್ಛೇದಪುಚ್ಛಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ “ಕಿತ್ತಾವತಾ”ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪುಚ್ಛಾಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ನ ವಿಸೇಸತೋ, ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಿಸೇಸಭಾವಞಾಪನತ್ಥಂ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ ಆಗತಾ ಸಬ್ಬಾವ ಪುಚ್ಛಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನ ದಸ್ಸೇತಿ “**ಪುಚ್ಛಾ ಚ ನಾಮಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ಅದಿಟ್ಠಂ ಜೋತೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ,** ಪುಚ್ಛಾ। **ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ** ಸಾಕಚ್ಛಾವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣಂ। ವಿಮತಿ ಛಿಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ।** ಅನುಮತಿಯಾ ಪುಚ್ಛಾ **ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ।** “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿಪುಚ್ಛಾಯ ಹಿ “ಕಿಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಮತೀ”ತಿ ಅನುಮತಿ ಪುಚ್ಛಿತಾ ಹೋತಿ। ಕಥೇತುಂ ಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಚ್ಛಾ **ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ।**

ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸಭಾವೋ। **ಅಞ್ಞಾತನ್ತಿ** ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಞಾಣೇನ ಅಞ್ಞಾತಭಾವಂ ಆಹ। **ಅದಿಟ್ಠನ್ತಿ** ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ವಿಯ ಅದಿಟ್ಠತಂ। **ಅತುಲಿತನ್ತಿ** “ಏತ್ತಕಂ ಇದ”ನ್ತಿ ತುಲನಭೂತೇನ ಅತುಲಿತತಂ। **ಅತೀರಿತನ್ತಿ** ತೀರಣಭೂತೇನ ಅಕತಞಾಣಕಿರಿಯಾಸಮಾಪನತಂ। **ಅವಿಭೂತನ್ತಿ** ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪಾಕಟಭಾವಂ। **ಅವಿಭಾವಿತನ್ತಿ** ಞಾಣೇನ ಅಪಾಕಟೀಕತಭಾವಂ। **ಇಧ ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾಪುಚ್ಛಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ,** ನ ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ ಚಾತಿ।

ಕಥಮಯಂ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ “**ಥೇರೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿ। **ಸಯಂ ವಿನಿಚ್ಛಿನನ್ತೋತಿ** ಸಯಮೇವ ತೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಂ ಅತ್ಥಂ ವಿಸೇಸೇನ ನಿಚ್ಛಿನನ್ತೋ। **ಇದಂ ಸುತ್ತನ್ತಿ** ಇದಂ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಪಞ್ಹಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸುತ್ತಂ, ನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅನವಸೇಸೇನೇವ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇಸೀತಿ। “ಸಯಮೇವ ಪಞ್ಹಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸಯಂ ವಿನಿಚ್ಛಿನನ್ತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಚತುಕ್ಕೋಟಿಕಂ ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಞ್ಹಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತುಂಯೇವ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ** ಪುಚ್ಛನವಿಧಿಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ। **ನ ನಿಚ್ಛೇತುನ್ತಿ** ನಿಚ್ಛೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಿಧಿಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸೇಸಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸದಿಸಟ್ಠಾನಂ। **ಥೇರೇನ ಸದಿಸೋತಿ** ಥೇರೇನ ಸದಿಸೋ ಸಾವಕೋ ನತ್ಥಿ।

ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾತಿ ಸಂಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಮಾನಂ ಕತ್ವಾ, ಯಥಾ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪವತ್ತಂ, ತಥಾ ತಂ ಅವಿಲೋಮೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೀಳಾಯನ್ತೋತಿ** ಲೀಳಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಧಮ್ಮಕಥಿಕತಾಯ ಅಗ್ಗಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣತಾಯ ಬುದ್ಧಲೀಳಾಯ ವಿಯ ಚತುನ್ನಂ ಪರಿಸಾನಂ ಗಮನಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತಿ।

ಇತೋ ವಾ ಏತ್ತೋ ವಾ ಅನುಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ಉಗ್ಗಹಿತಕಥಾಮಗ್ಗತೋ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಅನುಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗಹಿತನಿಯಾಮೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಏಕಪದಿಕನ್ತಿ** ಏಕಪದನಿಕ್ಖೇಪಮತ್ತಂ। **ದಣ್ಡಕಸೇತುನ್ತಿ** ಏಕದಣ್ಡಕಮಯಂ ಸೇತುಂ। ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ಉಪರಿ ಚ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ಆಹರಣೇನ **ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ।** ಜಾತಸ್ಸರಸದಿಸಞ್ಚ ಗಾಥಂ, ಸುತ್ತಪದಂ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಾನಾಉಪಮಾಕಾರಣಾನಿ ಆಹರನ್ತೋ ತಾನಿ ಚ ತೇಹಿ ಸುತ್ತಪದೇಹಿ ಬೋಧೇನ್ತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ “**ಜಾತಸ್ಸರೇ ಪಞ್ಚವಣ್ಣಾನಿ ಕುಸುಮಾನಿ ಫುಲ್ಲಾಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಸಿನೇರುಮತ್ಥಕೇ ವಟ್ಟಿಸಹಸ್ಸಂ ಜಾಲೇನ್ತೋ ವಿಯಾ**”ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಏಕಪದುದ್ಧಾರೇತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದುದ್ಧಾರಣಕ್ಖಣೇ। ಪದವಸೇನ **ಸಟ್ಠಿ ಪದಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ** ಗಾಥಾವಸೇನ **ಪನ್ನರಸ ಗಾಥಾಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯಾತಿ** ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಅನೋಚಿನಿತ್ವಾ ವಲ್ಲಿಮೇವ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಏಕಜ್ಝಂ ಪುಪ್ಫಾನಿ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ವಿಯ। ತೇನಾಹ “**ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವಾ**”ತಿ। **ಗತಿಮನ್ತಾನನ್ತಿ** ಅತಿಸಯಾಯ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಯುತ್ತಾನಂ। **ಧಿತಿಮನ್ತಾನನ್ತಿ** ಧಾರಣಬಲೇನ ಯುತ್ತಾನಂ।

ಅನನ್ತನಯುಸ್ಸದನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾಸಿತತ್ಥನಿಬ್ಬಾನವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾದಿವಸೇನ ಅನನ್ತಪಭೇದೇ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅನನ್ತನಯೇಹಿ ಉಸ್ಸನ್ನಂ ಉಪಚಿತಂ। ಚತುರೋಘನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕಾನಂ ತಿತ್ಥೇ ಠಪಿತನಾವಾ ವಿಯಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸಹಸ್ಸಯುತ್ತಆಜಞ್ಞರಥೋತಿ** ವೇಜಯನ್ತರಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛಾಯಂ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾನಯೇನ "ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ"ತಿ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಪುಚ್ಛಾಸಭಾಗೇನ "ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಆಮೇಡಿತವಸೇನೇವಾಹ। ತತ್ಥ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಸ್ಮಾ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಇದಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ರುಪ್ಪನಂ ವೇದಿಯನಂ ಸಞ್ಜಾನನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ ವಿಜಾನನನ್ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ **ಏತ್ತಕಂ। ಇತೋ ಉದ್ಧಂ** ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ನಾಮ **ನತ್ಥೀತಿ ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋ** ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮತೋ ಚೇವ ಪೀಳನಸಙ್ಖತಸನ್ತಾಪವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ **ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ।** ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಸಮಾಗಮೇ ಉದಯತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಸಮುದಯೋ ಸಂಸಾರಪವತ್ತಿಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ **"ಪವತ್ತಿದುಕ್ಖಪಭಾವಿಕಾ"**ತಿ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋತಿ** ಯಥಾಭೂತಂ ಅನುಪಚ್ಛೇದಕರಣರಸತೋ ಚೇವ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನನಿದಾನಸಂಯೋಗಪಲಿಬೋಧಲಕ್ಖಣತೋ ಚ।

ಇದಂ ನಾಮ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾತಿ ಇದಂ ನಾಮ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕಾರಣಂ ಆಗಮ್ಮ। **ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ** ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಸೇನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತೇನಾಹ **"ಉಭಿನ್ನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತೀ"**ತಿ। **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋತಿ** ಯಥಾಭೂತಂ ಅಚ್ಚುತಿರಸತೋ ಚೇವ ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕಾಸಙ್ಖತಾಮತಲಕ್ಖಣತೋ ಚ। **ಅಯಂ ಪಟಿಪದಾತಿ** ಅಯಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಕಾ ಸಮೋಧಾನಲಕ್ಖಣಾ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಪಟಿಪದಾ। **ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಗಚ್ಛತಿ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತಿ। **ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋತಿ** ಯಥಾಭೂತಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಕರಣಸರಸತೋ ಚೇವ ನಿಯ್ಯಾನಹೇತುದಸ್ಸನಾಧಿಪತೇಯ್ಯಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ। **ಅನನ್ತರವಾರೇತಿ** ದುತಿಯವಾರೇ। **ಇಮಿನಾವ ನಯೇನಾತಿ** "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞನಿದ್ದೇಸತ್ತಾ ಪಜಾನನಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ, ಇಧ ಪಞ್ಞವನ್ತನಿದ್ದೇಸತ್ತಾ ಪಜಾನನವಸೇನಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ದುತಿಯವಾರೇ।

ಸವನತೋತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸವನತೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಗನ್ಥಸವನಮುಖೇನ ಹಿ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಂ। **ಠಪೇತ್ವಾ ತಣ್ಹನ್ತಿಆದಿ** ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಾಕಾರನಿದಸ್ಸನಂ। **ಅಭಿನಿವಿಸತೀತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಟ್ಠಪೇತಿ। **ನೋ ವಿವಟ್ಟೇತಿ** ವಿವಟ್ಟೇ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ನ ಹೋತಿ ಅವಿಸಯತ್ತಾ। **ಅಯನ್ತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ।

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ಖನ್ಧವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ವೇದನಾದಿವಸೇನ ಚ ಸತಿಪಿ ಅನೇಕವಿಧತ್ತೇ ಸುಕರಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಚತುಧಾತುಮುಖೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ಓತರಿತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ರೂಪನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತೀತಿ** ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ ರೂಪನ್ತಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ। **ತದಾರಮ್ಮಣಾತಿ** ತಂ ರೂಪಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನಕಾ। **ನಾಮನ್ತಿ** ವೇದನಾದಿಚತುಕ್ಕಂ ನಮನಟ್ಠೇನ ನಾಮನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। **ಯಮಕತಾಲಕ್ಖನ್ಧಂ ಭಿನ್ದನ್ತೋ ವಿಯ** ಯಮಕಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ "ಅರೂಪಂ, ರೂಪಞ್ಚಾ"ತಿ **ದ್ವೇವ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ,** ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ಅತ್ತಾ ವಾ ಅತ್ತನಿಯಂ ವಾತಿ **ನಾಮರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತಿ** ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ। **ತಂ ಪನೇತಂ** ನಾಮರೂಪಂ **ನ ಅಹೇತುಕಂ।** ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಬ್ಬದಾ ಚ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ **ಸಹೇತುಕಂ।** ಕೀದಿಸೇನ ಹೇತುನಾ? ನ ಇಸ್ಸರಾದಿವಿಸಮಹೇತುನಾ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೬೪೭) ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸಹೇತುಕತ್ತಾ ಏವ **ಸಪಚ್ಚಯಂ। ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹುಪಾದಾನಕಮ್ಮಾಹಾರಾದಯೋ। **ಏವನ್ತಿ** "ತಂ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕೇ **ಪಚ್ಚಯೇ ಚೇವ** ರೂಪವೇದನಾದಿಕೇ **ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮೇ ಚ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ** ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ

“ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ರೂಪಸಮುದಯೋ, ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ ರೂಪಸಮುದಯೋ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೦)। ಏತ್ತಾವತಾ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಹುತ್ವಾತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಅಭಾವಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ತದನನ್ತರಮೇವ ವಿನಸ್ಸನಟ್ಠೇನ। **ಅನಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ। **ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತೀ**ತಿ ತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಅನಿಚ್ಚತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ ನಿರೋಪೇತಿ। **ತತೋ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಾರೋಪನತೋ ಪರಂ, **ತತೋ** ವಾ ಅನಿಚ್ಚಭಾವತೋ। **ಉದಯಬ್ಬಯಪ್ಪಟಿಪೀಳನಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇಹಿ ಪತಿ ಪತಿ ಅಭಿಕ್ಖಣಂ ಪೀಳನಾಕಾರೇನ ಹೇತುನಾ **ದುಕ್ಖಾ** ಅನಿಟ್ಠಾ, ದುಕ್ಖಮಾ ವಾ। **ಅವಸವತ್ತನಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ವಸೇನ ಅವಸವತ್ತನಾಕಾರೇನ। **ಅನತ್ತಾ**ತಿ ನ ಸಯಂ ಅತ್ತಾ, ನಾಪಿ ನೇಸಂ ಕೋಚಿ ಅತ್ತಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಅನತ್ತಾತಿ। **ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಏವಂ ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖಭಾವತೋ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅನತ್ತಭಾವತೋ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ। **ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ**ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ವಿಪಸ್ಸನುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಪಹಾಯ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾದಿವಿಪಸ್ಸನಾಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಗೋತ್ರಭುಞಾಣಾನನ್ತರಂ **ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಂ ಪಾಪುಣಾತಿ**।

ಏಕಪಟಿವೇಧೇನಾತಿ ಏಕೇನೇವ ಞಾಣೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನ ವಿಸಯೇ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಂ। **ಅಭಿಸಮಯೋ** ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಅಧಿಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ಅವಬೋಧೋ। “ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ, ಏತ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ”ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನಮೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಪರಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧೋ,** ಇದಞ್ಚ ಯಥಾ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ “ಇದಂ ದುಕ್ಖ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತನತೋ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಮಿಞ್ಚಸ್ಸ ಖಣೇ”**ತಿಆದಿ। ಪಹೀನಸ್ಸ ಪುನ ಅಪಹಾತಬ್ಬತಾಯ ಪಕಟ್ಠಂ ಹಾನಂ ಚಜನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಪಹಾನಂ, ಪಹಾನಮೇವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಪಹಾನಪಟಿವೇಧೋ**। ಅಯಮ್ಪಿ ಯೇನ ಕಿಲೇಸೇನ ಅಪ್ಪಹೀಯಮಾನೇನ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಅಸತಿ ಚ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಪದಘಾತಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ತಥಾಪವತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಂ ಉಪಾದಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಅನುಸ್ಸವಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕಾದಿಕೇ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾವ ಸರೂಪತೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಂ “ಇದಂ ತ”ನ್ತಿ ಯಾಥಾವಸಭಾವತೋ ಗಹಣಂ, ಸಾ ಏವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಟಿವೇಧೋ**। ಅಯಮ್ಪಿ ಯಸ್ಸ ಆವರಣಸ್ಸ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಞಾಣಂ ನಿರೋಧಂ ಆಲಮ್ಬಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ತಂ ಸರೂಪತೋ ವಿಭಾವಿತಮೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ।

ಭಾವನಾ ಉಪ್ಪಾದನಾ ವಡ್ಢನಾ ಚ। ತತ್ಥ ಪಠಮಮಗ್ಗೇ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ, ದುತಿಯಾದೀಸು ವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ವಾ ಉಭಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಠಮಮಗ್ಗೋಪಿ ಹಿ ಯಥಾರಹಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಯಂ ಪವತ್ತಂ ಪರಿಜಾನನಾದಿಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಪವತ್ತೋತಿ ತತ್ಥಾಪಿ ವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। ದುತಿಯಾದೀಸುಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ ಪುಗ್ಗಲನ್ತರಸಾಧನತೋ ಚ ಉಪ್ಪಾದನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ, ಸಾ ಏವ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **ಭಾವನಾಪಟಿವೇಧೋ**। ಅಯಮ್ಪಿ ಯಥಾ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಸರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ। ತಿಟ್ಠನ್ತು ತಾವ ಯಥಾಧಿಗತಾ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ, ಯಥಾಪವತ್ತೇಸು ಫಲೇಸುಪಿ ಅಯಂ ಯಥಾಧಿಗತಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇಸು ವಿಯ ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹೋವ ಹೋತಿ ಸೇಕ್ಖೋಪಿ ಸಮಾನೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ಪತ್ತಧಮ್ಮೋ ವಿದಿತಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯೋಗಾಳ್ಹಧಮ್ಮೋ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೭)। ಯಥಾ ಚಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ತಾಸಂ ಜೋತಿತಾ ಯಥಾಧಿಗತಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾವಲಮ್ಬಿನಿಯೋ ಮಗ್ಗವೀಥಿತೋ ಪರತೋ ಮಗ್ಗಫಲಪಹೀನಾವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ **ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೇನಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಾ। **ಕಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ।

ನಿರೋಧಂ ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ ಏತ್ಥ "ಆರಮ್ಮಣತೋಪೀ"ತಿ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಉತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ನಿರೋಧೇಪಿ ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಏತಸ್ಸಾತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ।

ಪಞ್ಞವಾತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪಞ್ಞವನ್ತತಾಯ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಪಾಳಿತೋತಿ** ಧಮ್ಮತೋ। **ಅತ್ಥತೋತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ। **ಅನುಸನ್ಧಿತೋತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ತಂತಂಅನುಸನ್ಧಿತೋ। **ಪುಬ್ಬಾಪರತೋತಿ** ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಸ್ಸ ಸಂಸನ್ದನತೋ। ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಕಮೇನ ಚೇತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಪರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಂತಂದೇಸನಾಯಮೇವ ವಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಅಪರಭಾಗಸ್ಸ ಸಂಸನ್ದನತೋ। **ವಿಞ್ಞಾಣಚರಿತೋತಿ** ವಿಜಾನನಚರಿತೋ ವೀಮಂಸನಚರಿತೋ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ವಿಚಾರಣಾಚಾರವೇಪುಲ್ಲತೋ। **ಪಞ್ಞವಾತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ** ಮಗ್ಗೇನಾಗತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ। **ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜೇವ ಅರಹತ್ತನ್ತಿ** ಇತ್ತರಂ ಅತಿಖಿಪ್ಪಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಞ್ಞವಾಪಕ್ಖಂ ಭಜತಿ** ಸೇಕ್ಖಪರಿಯಾಯಸಬ್ಭಾವತೋ। **ಸುತ್ತೇ ಪನ ಪಟಿವೇಧೋವ ಕಥಿತೋ** ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಆಗತತ್ತಾ।

ಏಸಾತಿ ಅನನ್ತರೇ ವುತ್ತೋ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೋ। **ಕಮ್ಮಕಾರಕಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಭಾವನಾಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತನಕಚಿತ್ತಂ । **ಸುಖವೇದನಮ್ಪಿ ವಿಜಾನಾತೀತಿ** ಕೋ ವೇದಿಯತಿ, ಕಸ್ಸ ವೇದನಾ, ಕಿಂಕಾರಣಾ ವೇದನಾ, ಸೋಪಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ಸಭಾವತೋ ಸಮುದಯತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗಮತೋ ಅಸ್ಸಾದತೋ ಆದೀನವತೋ ಚ ಯಥಾಭೂತಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವಿಜಾನಾತಿ ನಾಮ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯಸ್ಮಾ "**ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಕಥಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ। ತಾಯ ಹಿ ತದತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಮ್ಪಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೩೮೦) ವುತ್ತನಯೇನ ತಸ್ಸತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ । ಕಾಮಞ್ಚೇತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವೇದನಾತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿಜಾನಾತಿ, ಅನನ್ತರವಾರೇ ಪನ ರೂಪಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಇಧ ಅರೂಪಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸುಖನ್ತಿಪಿ ವಿಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ।

ಸಂಸಟ್ಠಾತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿಲಕ್ಖಣೇನ ಸಂಯೋಗಟ್ಠೇನಾ**"ತಿ। **ವಿಸಂಸಟ್ಠಾತಿ** ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಅಞ್ಞಭೂಮಿಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಭೂಮಿದಸ್ಸನೇನೇವ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ, ಸಂಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಾ। **ಸಂಸಟ್ಠಭಾವಂ ಪುಚ್ಛತೀತಿ** ತಂಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಪಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಂಸಟ್ಠಭಾವಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಪುಚ್ಛಾಯ ಅವಸರೋ ವಿಸಂಸಟ್ಠಭಾವಾಸಙ್ಕಾಯ ಏವ ಅಭಾವತೋ? ನ, ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದನ್ತರಗತಾನಂ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಮಗ್ಗವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾವಿಪಸ್ಸನಾವಿಞ್ಞಾಣಾನಞ್ಚ ವೋಮಿಸ್ಸಕಸಂಸಟ್ಠಭಾವಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। **ವಿನಿವಟ್ಟೇತ್ವಾತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞತೋ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ। **ನಾನಾಕರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ** ಇದಂ ಕೇವಲಂ ಸಂಸಟ್ಠಭಾವಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಭಾವಭೇದಂ, ಸಭಾವಭೇದತೋ ಪನ ನಾನಾಕರಣಂ ನೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ। ತೇನಾಹ "**ಆರಮ್ಮಣತೋ ವಾ ವತ್ಥುತೋ ವಾ ಉಪ್ಪಾದತೋ ವಾ ನಿರೋಧತೋ ವಾ**"ತಿ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಸಭಾವಭೇದಂ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸಯೋತಿ** ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಭೂಮಿ, ಯೇನ ಚಿತ್ತಪಞ್ಞಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ವುಚ್ಚತಿ।

ಕಾಮಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ಪಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ, ಮಗ್ಗೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸಹಿತೋವ, ನ ಕೇವಲೋ, ಯಥಾ ಪನ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಚಿತ್ತಂ ಪಧಾನಂ ತತ್ಥಸ್ಸ ಧೋರಯ್ಹಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ "ಛದ್ವಾರಾಧಿಪತಿ ರಾಜಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೮೧) ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸು ಪಞ್ಞಾ ಪಧಾನಾ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ತದಧೀನತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಏವ ಪಠಮಂ ಗಹಿತಾ। ಅಯಞ್ಚ ನೇಸಂ ವಿಸಯವಸೇನ ಪವತ್ತಿಭೇದೋ, ತಥಾ ಚ ಪಞ್ಞಾಪನವಿಧಿ ನ ಕೇವಲಂ ಥೇರೇಹೇವ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಭಗವತಾಪಿ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋಪೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯತ್ಥ ಪಞ್ಞಾ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ತತ್ಥ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಪುಚ್ಛನೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ ಯಥಾ "ಕಿಂಚಿತ್ತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೩೨-೧೩೫)। ಯತ್ಥ ಪನ ಪಞ್ಞಾ ಲಬ್ಭತಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಜೋತನಾ ಹೋತಿ ಯಥಾ -

“ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ ಸನ್ನಿಸಾದೇತಿ ಏಕೋದಿಂ ಕರೋತಿ ಸಮಾದಹತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩೨), ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧)। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಚಿತ್ತವಸೇನ, ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸು ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಚೋದನಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕತಮಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖು ಪಞ್ಞಾ ಅಧಿಗತಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯೇಭುಯ್ಯವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಸೀಸೇನಪಿ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ - “ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭಿನೋ ಕಾಮಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧)। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನಪಿ - “ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಸೇಸರೂಪಾರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಉದಾಹು ನಾನತ್ಥಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೫.ಪದಭಾಜನೀಯವಣ್ಣನಾ)। ತಥಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ - “ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೭೭), ತಥಾ ಫಸ್ಸಾದಿಸೀಸೇನಪಿ - “ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಫಸ್ಸಂ ಭಾವೇತಿ, ವೇದನಂ ಸಞ್ಞಂ ಚೇತನಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೨೭೭)।

ಚತೂಸು ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗೇಸೂತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಸೇವನಾ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕಾರಣೇಸು। ಕಾಮಂ ಚೇತೇಸು ಸತಿಆದಯೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾವ ತೇಹಿ ವಿನಾ ತೇಸಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ತಥಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾ ವಿಸೇಸತೋ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸದ್ಧೋ ಏವ ಹಿ ಸಪ್ಪುರಿಸೇ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ, ಯೋನಿಸೋ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಅನುಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಏತ್ಥ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಚತೂಸು ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇಸೂ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಭಾವನಾಯ। **ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸೂ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗೇಸು ಸದ್ಧಾ ವಿಯ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಭಾವನಾಯ ವೀರಿಯಂ ವಿಯ ಚ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾಯ - “ಸತಿಮಾ ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸ”ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೮೪, ೪೦೭) ವಚನತೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕಿಚ್ಚತೋ ಸತಿ ಅಧಿಕಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿ, “ಅರಿಯಸಚ್ಚಭಾವನಾ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾ”ತಿ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಧಿಕಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋ, ಅಧಿಗಮಕ್ಖಣೇ ಪನ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಸಮರಸತಾವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ **“ಏತ್ಥ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಏತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। **ಏವನ್ತಿ** ಯಂ ಠಾನಂ, ತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಾದಿಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ಸವಿಸಯಸ್ಮಿಂಯೇವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಏವ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಥಿತಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ಚ ತೇನ ತೇನ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೇನ ಕಥಿತಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಸದ್ಧಾಪಞ್ಚಮೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಸಹ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಸಯೇ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಕಿಚ್ಚಾಧಿಕತಾಯ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬತಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ। ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸವಸೇನ ಬೋಧಿತಾತಿ।

ಇದಾನಿ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅತಿರೇಕಕಿಚ್ಚತಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ರಿದಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ ರಾಜಪಞ್ಚಮಾ ಸಹಾಯಾ ವಿಯ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚಕಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ನೇಸಂ ಕೀಳನತ್ಥಂ ಏಕಜ್ಝಂ ವೀಥಿಓತರಣಂ ವಿಯ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಓತರಣಂ। ಸಹಾಯೇಸು ಪಠಮಾದೀನಂ ಯಥಾಸಕಗೇಹೇವ ವಿಚಾರಣಾ ವಿಯ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಅಙ್ಗಾದೀನಿ ಪತ್ವಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ। ಸಹಾಯೇಸು ಇತರೇಸಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತುಣ್ಹೀಭಾವೋ ವಿಯ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತದನ್ವಯತಾ। ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಭೂತಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಾನುಗತತಾ। ನ ಹಿ ತದಾ ತೇಸಂ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀಆದೀಸು ಆಪಾದೀನಂ ವಿಯ ಕಿಚ್ಚಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ಸದ್ಧಾದೀನಂಯೇವ ಪನ ಕಿಚ್ಚಂ ವಿಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಪುರೇತರಂ ತಥಾಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಭಾವನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಪಞ್ಞುತ್ತರಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ರಾಜಾನಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವುತ್ತಂ। **ಇತೀ**ತಿಆದಿ ಯಥಾಧಿಗತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನಂ।

ಮಗ್ಗವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪೀತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಹಗತಂ ಅಪಚಯಗಾಮಿವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ। **ತಥೇವ ತಂ ವಿಜಾನಾತೀ**ತಿ ಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನೇವ ವಿಜಾನಾತಿ ಏಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಮಗ್ಗಾನುಕೂಲತ್ತಾ ಚ। **ಯಂ ವಿಜಾನಾತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಜಾನನಪಜಾನನಾನಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ, ನ "ಯಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಸಙ್ಖಾರಗತ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ತಥೇವಾ**ತಿ "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ। ಏಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವತೋ ಚ ಸಮಾನಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಹ ಪವತ್ತಿಕತಾ **ಏಕುಪ್ಪಾದತಾ,** ತತೋ ಏವ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಹೇವ ನಿರುಜ್ಝನಂ **ಏಕನಿರೋಧತಾ,** ಏಕಂಯೇವ ವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಿ **ಏಕವತ್ಥುಕತಾ,** ಏಕಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿ **ಏಕಾರಮ್ಮಣತಾ।** ಹೇತುಮ್ಹಿ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। ತೇನ ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿತಾಯ ಸಂಸಟ್ಠಭಾವಂ ಸಾಧೇತಿ। ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಞ್ಚೇತಂ, ಇತೋ ತೀಹಿಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಹೋತಿಯೇವ।

ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಸಾ ಹಿ ಏಕನ್ತತೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ನ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಪಞ್ಞಾಯ ಪನ ಭಾವೇತಬ್ಬತಾಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ತಗ್ಗತಿಕಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಭಾವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ತಥೇವ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾ ವುತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ - "ಯಮ್ಪಿ ತಂ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ, ತಮ್ಪಿ ಖಯಧಮ್ಮಂ ವಯಧಮ್ಮಂ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ।

೪೫೦. ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ ವೇದನಾತಿ ಏವಂ ಸಾಮಞ್ಞಗ್ಗಹಣೇ ಸತಿಪಿ। **ತೇಭೂಮಿಕಸಮ್ಮಸನಚಾರವೇದನಾವಾ**ತಿ ಭೂಮಿತ್ತಯಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ತತೋ ಏವ ಸಮ್ಮಸನಞಾಣಸ್ಸ ಗೋಚರಭೂತಾ ವೇದನಾ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಉಪಕಾರಾವಹಭಾವೇನ ದೇಸನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಚತುರೋಘನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕಾನ"ನ್ತಿಆದಿ । ಏಸ ನಯೋ ಪಞ್ಞಾಯಪಿ। ಇಧ ಸುಖಾದಿಸದ್ದಾ ತದಾರಮ್ಮಣವಿಸಯಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸುತ್ತೇನ ಸಾಧೇತುಂ **"ರೂಪಞ್ಚ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಕನ್ತದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಅನಿಟ್ಠಂ, ತತೋ ಏವ ದುಕ್ಖಮತಾಯ ದುಕ್ಖಂ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ದುಕ್ಖವೇದನಾಯ ಅನುಪತಿತಂ, ಓತಿಣ್ಣಞ್ಚಾತಿ **ದುಕ್ಖಾನುಪತಿತಂ, ದುಕ್ಖಾವಕ್ಕನ್ತಂ।** ಸುಖೇನ ಅನವಕ್ಕನ್ತಂ ಅಭವಿಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಯಿದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಸಾರಜ್ಜೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಸಾರಾಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯುಂ। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ಸಭಾವತೋ ಚ ಇಟ್ಠಂ। **ಸಾರಾಗಾ ಸಂಯುಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಬಹಲರಾಗಹೇತು ಯಥಾರಹಂ ದಸಹಿಪಿ ಸಂಯೋಜನೇಹಿ ಸಂಯುಜ್ಜನ್ತಿ। **ಸಂಯೋಗಾ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ತಥಾ ಸಂಯುತ್ತತಾಯ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿವಸೇನ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನ್ತಿ, ವಿಬಾಧೀಯನ್ತಿ ಉಪತಾಪೀಯನ್ತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಇಟ್ಠಂ, ಅನಿಟ್ಠಂ, ಮಜ್ಝತ್ತಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸುಖಂ, ದುಕ್ಖಂ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖನ್ತಿ ಕಥಿತಂ। ಏವಂ ಅವಿಸೇಸೇನ ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧೇ ಸುಖಾದಿಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವೇದನಾ ಏವ ಸುಖಾದಿಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಾಕತಿಕಪಚುರಜನವಸೇನಾಯಂ ಕಥಿತಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಪುರಿಮಂ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಸೇಸಲಾಭೀ ಪನ ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೇವ। **ವುತ್ತಮೇತಂ** ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾಯಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೦; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೯)। ವೇದನಾಯ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ವೇದಿಯನ್ತಿಯಾ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ ವೇದೇತೀತಿ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಸಬ್ಬಸಞ್ಞಾಯಾತಿ ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ಚತುಭೂಮಿಕಸಞ್ಞಾಯ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಕಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಪವತ್ತನಕಸಞ್ಞಾಯ। **ವತ್ಥೇ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ವಣ್ಣಧಾತುಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ । **ಪಾಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಭಾವನಂ ಉಪಚಾರಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ವಾ ಉಪನೇನ್ತೋ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸಞ್ಞಾಪೀ**ತಿ "ನೀಲಂ ರೂಪಂ, ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ನೀಲ"ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸಞ್ಞಾಪಿ।

ಅಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕತ್ತಾತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ತಕ್ಕಗತ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತಕನ್ತನಕತಕ್ಕಮ್ಹಿ, ಸುತ್ತವತ್ತನಕತಕ್ಕಮ್ಹಿ ವಾ ವೇಠನವಸೇನ ಠಿತಂ। **ಪರಿವಟ್ಟಕಾದಿಗತ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತವೇಠನಪರಿವಟ್ಟಕಾದಿಗತಂ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾವ ನ ಗಹಿತಾ,**

ಯದಗ್ಗೇನ ಪಞ್ಞಾ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಲಭಾಪಿತಾ, ತದಗ್ಗೇನ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಹಿಪಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಲಭಾಪಿತಾ ಏವಾತಿ। **ತದೇವ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ** ಸಂಸಟ್ಠಭಾವತೋ।

ಸಞ್ಜಾನಾತಿ ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಏತ್ಥ "ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಪಜಾನನವಸೇನಪಿ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ। **ಜಾನಾತೀತಿ** ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಚ ಉದ್ದತೋಯೇವೇತ್ಥ ಅವಿಸೇಸೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಹಿ ಧಾತೂನಂ ತೇನ ಆಖ್ಯಾತಪದೇನ ನಾಮಪದೇನ ಚ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಸಗ್ಗಪದಂ ಜೋತಕಭಾವೇನ ವಿಸೇಸೇತಿ, ನ ವಾಚಕಭಾವೇನ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸಪಿ ಜಾನನತ್ಥೇ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ । ಏತೇನ ಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಪಞ್ಞಾಪದಾನಿ ಅನ್ತೋಗಧಜಾನನತ್ಥೇ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸಯೇ ಚ ನಿಟ್ಠಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಞ್ಞಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಞ್ಜಾನನಮತ್ತಮೇವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೇನ ವಿಜಾನನಪಜಾನನಾಕಾರೇ ನಿವತ್ತೇತಿ, **ಏವ**-ಸದ್ದೇನ ಕದಾಚಿಪಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ತೇ ವಿಸೇಸಾ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅವಧಾರೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೀ ಸಞ್ಞಾ ಕುತೋ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ **"ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಂ ಪಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ"**ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ ವುತ್ತಂ "ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವ"ನ್ತಿ।

ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಸಞ್ಞಾ ವಿಯ ನೀಲಪೀತಾದಿಮತ್ತಸಞ್ಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಅಥ ಖೋ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಂ ವಿಸೇಸಂ ಜಾನನ್ತಮೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಞ್ಞಾಣ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಕಥಂ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಂ ಪಾಪೇತೀತಿ? ಪಞ್ಞಾಯ ದಸ್ಸಿತಮಗ್ಗೇನ। ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಹಿ ಅನೇಕವಾರಂ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಪಗುಣಭಾವತೋ ಪರಿಚಯವಸೇನ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಯಥಾ ತಂ ಪಗುಣಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಅಜ್ಝಯನೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗತಾಪಿ ವಾರಾ ನ ಉಪಧಾರೀಯನ್ತಿ। "ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧ"ನ್ತಿ ಚ ಲಕ್ಖಣಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಂ। **ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾತಿ** ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾದಿಞಾಣಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಆರಭಿತ್ವಾ। **ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವಂ ಪಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಅಸಮ್ಬೋಧಸಭಾವತ್ತಾ। **ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ** ಅವಬುಜ್ಝನವಸೇನೇವ, ನ ಸಞ್ಜಾನನಮತ್ತೇನ। ತಥಾ **ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಮ್ಪಿ ಪಾಪೇತಿ,** ನ ವಿಜಾನನಮತ್ತೇನ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಅಞ್ಞಾಸಾಧಾರಣೇನ ಆನುಭಾವೇನ ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವಮ್ಪಿ ಪಾಪೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಜಾತಬುದ್ಧೀತಿ** ಅಸಞ್ಜಾತಬ್ಯವಹಾರಬುದ್ಧಿ। **ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗ**ನ್ತಿ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಾರಹಂ, ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗವತ್ಥೂನಂ ಪಟಿಲಾಭಯೋಗ್ಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೂಟೋತಿ** ಕಹಾಪಣಪತಿರೂಪಕೋ ತಮ್ಬಕಂಸಾದಿಮಯೋ। **ಛೇಕೋತಿ** ಮಹಾಸಾರೋ। **ಕರತೋತಿ** ಅಡ್ಢಸಾರೋ। **ಸಣ್ಹೋತಿ** ಮುದುಜಾತಿಕೋ ಸಮಸಾರೋ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಪಾದಸಾರಪರೋಪಾದಸಾರಅಡ್ಢಸಾರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಜಾನನ್ತೋ ಚ ಪನ ನಂ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ...ಪೇ॰... ಅಸುಕಾಚರಿಯೇನ ಕತೋತಿಪಿ ಜಾನಾತಿ** ತಥಾ ಹೇರಞ್ಞಿಕಗನ್ಥಸ್ಸ ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಏವಮೇವ**ನ್ತಿಆದಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ। ಸಞ್ಞಾವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡವಸೇನೇವ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಗಹಣತೋ ದಾರಕಸ್ಸ ಕಹಾಪಣದಸ್ಸನಸದಿಸಾ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತವಿಸಯಪದಟ್ಠಾನಾ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಏಕಚ್ಚವಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಸಮತ್ಥಭಾವತೋ ಗಾಮಿಕಪುರಿಸಕಹಾಪಣದಸ್ಸನಸದಿಸಂ ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಞಾ ಪನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನವಸೇಸಾವಬೋಧತೋ ಹೇರಞ್ಞಿಕಕಹಾಪಣದಸ್ಸನಸದಿಸಾ ವುತ್ತಾ। **ನೇಸ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಪಞ್ಞಾನಂ । **ವಿಸೇಸೋತಿ** ಸಭಾವವಿಸೇಸೋ। **ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝೋ** ಪಕತಿಪಞ್ಞಾಯ। ಇಮಿನಾವ ನೇಸಂ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಮಾನಾನನ್ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ। ತೇನ ಅಭಿನ್ನವಿಸಯಾಭಿನ್ನಕಾಲತಾದಸ್ಸನೇನ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗವುತ್ತಿತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತಂಯೇವ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। **ವವತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ

ಅಸಜ್ಝಕರತೋ ಠಪನಂ। **ಅಯಂ ಫಸ್ಸೋ...ಪೇ॰... ಇದಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಸೇಸಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಇದನ್ತಿ** ಅರೂಪೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವವತ್ಥಾನಕರಣಂ। **ತತೋತಿ** ಯಂ ವುತ್ತಂ ತಿಲತೇಲಾದಿಉದ್ಧರಣಂ, ತತೋ। ಯದಿ ದುಕ್ಕರತರಂ, ಕಥಂ ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಭಗವಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

೪೫೧. ನಿಸ್ಸಟೇನಾತಿ ನಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಅತಂಸಮ್ಬನ್ಧೇನ। **ಪರಿಚ್ಚತ್ತೇನಾತಿ** ಪರಿಚ್ಚತ್ತಸದಿಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭಾವಾನುಪಗಮನೇನ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಸಮ್ಬನ್ಧಾಭಾವತೋ। **ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ** ಅಪಾದಾನದೀಪನತೋ। **ಕರಣವಚನಂ** ಕತ್ತುಅತ್ಥದೀಪನತೋ। ಕಾಮಾವಚರಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ನಿಯಮತೋ "ಇದಂ ನಾಮ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಾಸಮ್ಬನ್ಧಾ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ರೂಪಾವಚರವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ನ ತಥಾತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಪಞ್ಚಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ನಿಸ್ಸಟತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚಿತ್ತೇನಾ"**ತಿ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಗ್ಗಹಣಂ ತಸ್ಸೇವ ಅರೂಪಾವಚರಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। **ಪರಿಸುದ್ಧೇನಾತಿ** ವಿಸೇಸತೋ ಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕತ್ತಾವ। ತಞ್ಹಿ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ವಿಸೇಸತೋ ಪರಿಸುದ್ಧಂ। ತೇನಾಹ **"ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನಾ"**ತಿ। **ಜಾನಿತಬ್ಬಂ ನೇಯ್ಯಂ,** ಸಪರಸನ್ತಾನೇಸು ಇದಂ ಅತಿಸಯಂ ಜಾನಿತಬ್ಬತೋ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಂ ಬೋಧೇತಬ್ಬಂ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೇಯ್ಯನ್ತಿ** ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ನೇತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ಹಿ ಸಾ ಇಜ್ಝತೀ"**ತಿ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕನ್ತಿ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ, ಅನುಪದಧಮ್ಮವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿನಿವೇಸಾಭಾವತೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಕಲಾಪತೋ ನಯತೋತಿ** ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಸಙ್ಖಾತತೋ ನಯವಿಪಸ್ಸನತೋ। **ಭಿಕ್ಖುನೋತಿ** ಸಾವಕಸ್ಸ। ಸಾವಕಸ್ಸೇವ ಹಿ ತತ್ರ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಸತ್ಥು। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀತಿ** ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಜಹತಿ।

ಹತ್ಥಗತತ್ತಾತಿ ಹತ್ಥಗತಸದಿಸತ್ತಾ, ಆಸನ್ನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯದಾ ಹಿ ಲೋಕನಾಥೋ ಬೋಧಿಮೂಲೇ ಅಪರಾಜಿತಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ - "ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ಆಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪, ೧೦) ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಂ ಕತ್ವಾ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾನುರೂಪಂ ಛತ್ತಿಂಸಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ನಾಮ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸಮ್ಮಸನಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ ಅನೇಕಾಕಾರಸಮಾಪತ್ತಿಧಮ್ಮಸಮ್ಮಸನೇ ಅನುಪದಮೇವ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಧಮ್ಮೇಪಿ ಅಪರಾಪರಂ ಸಮ್ಮಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಭಗವಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪರೋಪಞ್ಞಾಸಾತಿ** ದ್ವೇಪಞ್ಞಾಸಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಾ ವೇದನಾದಯೋ ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾದೀಸು ವುತ್ತಾಪಿ ಝಾನಕೋಟ್ಠಾಸಾದೀಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತಂತಂಪಚ್ಚಯಭಾವವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಪನ ಅತ್ಥವಿಸೇಸೇನ ಧಮ್ಮನ್ತರಾನಿ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ನವಿನ್ದ್ರಿಯತಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಙ್ಗುದ್ಧಾರೇನಾತಿ** ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಝಾನಙ್ಗಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಂ ಉದ್ಧರಣೇನ। **ಅಙ್ಗ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ **ಅಙ್ಗುದ್ಧಾರೇನಾತಿ** ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ಸಮುದ್ಧರಣೇನ। **ಯಾವತಾ ಸಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿಯೋತಿ** ಯತ್ತಕಾ ಸಞ್ಞಾಸಹಗತಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ತಾಹಿ ವುಟ್ಠಾಯ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ತಾವತಿಕಾ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ **ಅಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧೋ** ಅರಹತ್ತಸಮಧಿಗಮೋ।

ದಸ್ಸನಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠೇನಾತಿ ಅನ್ಧಸ್ಸ ಯಟ್ಠಿಕೋಟಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗದೇಸಕೋ ವಿಯ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತೇನ ಪರಿಣಾಯಕಭಾವೇನ। ಯಥಾ ವಾ ಸೋ ತಸ್ಸ ಚಕ್ಖುಭೂತೋ, ಏವಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ **"ಚಕ್ಖುಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ **ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ।** ಸಮಾಧಿ ಚೇತ್ಥ ಆರುಪ್ಪಸಮಾಧೀತಿ ವದನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಸನಪಯೋಗೋ ಪನ ಕೋಚಿ ಝಾನಸಮಾಧೀತಿ ಯುತ್ತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂತಾ ಪಞ್ಞಾ **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ।** ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಯ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ **ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಜಾನಾತಿ,** "ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಪನ ವಚನತೋ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೪.೯೯-೧೦೦; ೫.೫.೧೦೭೧-೧೦೭೨; ನೇತ್ತಿ॰ ४೦; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೧೪) **ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಜಾನಾತಿ।** ತತ್ಥ **ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಕಿಚ್ಚತೋ। **ಅಸಮ್ಮೋಹತೋತಿ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮೋಹವಿಧಮನತೋ ಯಥಾ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದನಾದೀಸು। **ಕಿಮತ್ಥಿಯಾತಿ** ಕಿಂಪಯೋಜನಾತಿ ಆಹ **"ಕೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇತಿ**

ಯಾಥಾವಸರಸಲಕ್ಖಣಾವಬೋಧವಸೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಞೇಯ್ಯೇ ಜಾನಿತಬ್ಬೇ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಧಮ್ಮೇ। **ಅಭಿಜಾನಾತೀತಿ** ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ಅಭಿಮುಖಂ ಅವಿರಜ್ಝನವಸೇನ ಜಾನಾತಿ। ಏತೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಮಾಹ। **ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾತಿಪಿ ದುಕ್ಖಾತಿಪಿ ಅನತ್ತಾತಿಪಿ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನಿತಬ್ಬೇ। **ಪರಿಜಾನಾತೀತಿ** "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ...ಪೇ॰... ಅನಿಚ್ಚಂ ಖಯಟ್ಠೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೮) ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಜಾನಾತಿ। ಇಮಿನಾ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಮಾಹ। **ಪಹಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇತಿ** ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಿಕೇ ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ। **ಪಜಹತಿ** ಪಕಟ್ಠತೋ ಜಹತಿ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ ಚೇವ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಮಾಹ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಪಞ್ಞಾ ಲೋಕಿಯಾಪಿ ತಿಪ್ಪಕಾರಾ ಲೋಕುತ್ತರಾಪಿ, ತಾಸಂ ವಿಸೇಸಂ ಸಯಮೇವಾಹ। **ಕಿಚ್ಚತೋತಿ** ಅಭಿಜಾನನವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚತೋ। **ಅಸಮ್ಮೋಹತೋತಿ** ಯಥಾಬಲಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದೀಸು ಸಮ್ಮೋಹವಿಧಮನತೋ। ನಿಬ್ಬಾನಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನತೋ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದೀಸು ವಿಗತಸಮ್ಮೋಹತೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಲೋಕುತ್ತರಾ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ"**ತಿ।

೪೫೨. ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಚ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಾ, ವಿವಟ್ಟಕಥಾ ಹೇಸಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚಾ"**ತಿ। **ಪರತೋ ಘೋಸೋತಿ** ಪರತೋ ಸತ್ಥುತೋ, ಸಾವಕತೋ ವಾ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಧಮ್ಮಘೋಸೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮಸ್ಸವನ"**ನ್ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ ಯೋ ಕೋಚಿ ಪರತೋಘೋಸೋ। **ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋತಿ** ಯೇನ ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಾದಿ ಸಿಜ್ಝತಿ, ತಾದಿಸೋ ಪಥಮನಸಿಕಾರೋ। ಅಯಞ್ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ನಿಯಮಪಕ್ಖಿಕೋ, ನ ಸಬ್ಬಸಂಗಾಹಕೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಮಿಂಯೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ ಪರತೋಘೋಸಮೇವ ನಿವತ್ತೇತಿ, ನ ಪದಟ್ಠಾನವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಯೋಗೀನಿವತ್ತನತ್ಥತ್ತಾ ಏವ-ಸದ್ದಸ್ಸ।

ಲದ್ಧುಪಕಾರಾತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೩.೫.೨೫) ಯಥಾರಹಂ ನಿಸ್ಸಯಾದಿವಸೇನ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀಸು ಚ **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ,** ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಹಿ ವಿಧಿ, ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾ। ಅಗ್ಗಫಲಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ತಪ್ಪರಿಕ್ಖಾರಧಮ್ಮೇಸುಯೇವ ಚ ಕೇವಲೋ ಚೇತೋಪರಿಯಾಯೋ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ।** **ಫಲಕ್ಖಣೇತಿ** ಅನನ್ತರೇ ಕಾಲನ್ತರೇ ಚಾತಿ ದುವಿಧೇ ಫಲಕ್ಖಣೇ। ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚೇತೋ ವಿಮುಚ್ಚತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ,** ಅಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಫಲಧಮ್ಮಾ। ತೇನಾಹ **"ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಫಲಂ ಅಸ್ಸಾತಿ। ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಫಲಂ ಆನಿಸಂಸೋ"**ತಿ, ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚೇತಸೋ ವಿಮುಚ್ಚನಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನಸಞ್ಞಿತಂ ಪಹಾನಂ ಫಲಂ ಆನಿಸಂಸೋ ಚಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಇಧ ಚ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ-ಸದ್ದೇನ ಪಹಾನಮತ್ತಂ ಗಹಿತಂ, ಪುಬ್ಬೇ ಪಹಾಯಕಧಮ್ಮಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಫಲಧಮ್ಮಾ ಏವ ಆನಿಸಂಸೋತಿ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಪುನವಚನಂ ನಿರತ್ಥಕಂ ಸಿಯಾ।

ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಫಲಾನಿಸಂಸಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏವಮೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾ ಸೀಲಸಭಾವತ್ತಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾ, ತಥಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಝಾನಸಭಾವತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ಅಪ್ಪನಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಸಮ್ಮಾಸತಿಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಾ ಪನ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಯಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಅವಸೇಸಾ ಧಮ್ಮಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ। **ಸುತಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಆರೋಚನವಸೇನ ಸಹ ಕಥನಂ ಸಂಕಥಾ, ಸಂಕಥಾವ **ಸಾಕಚ್ಛಾ।** ಇಧ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ...ಪೇ॰... ಕಥಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಏಕವಾರಂ ವೀಥಿಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ ಖಲನಂ, ಅನೇಕವಾರಂ ಪಕ್ಖಲನಂ, ತದುಭಯಸ್ಸ ವಿಚ್ಛೇದನೀಕಥಾ **ಖಲನಪಕ್ಖಲನಛೇದನಕಥಾ।** **ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ಪಾಲೇನ್ತಸ್ಸ ಬ್ರೂಹೇನ್ತಸ್ಸ ಚ। **ಸುಣನ್ತಸ್ಸಾತಿ** "ಯಥಾಉಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಫಾತಿಂ ಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮಸ್ಸವನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಭಾವನಾನುಯೋಗಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ।

ಪಞ್ಚಸುಪಿ ಠಾನೇಸು **ಅನ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥಜೋತನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಞ್ಚ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಅಮ್ಬುಪಮಾ ಚ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ಉದಕಕೋಟ್ಠಕನ್ತಿ** ಆಲವಾಲಂ। **ಥಿರಂ ಕತ್ವಾ ಬನ್ಧತೀತಿ** ಅಸಿಥಿಲಂ ದಳ್ಹಂ ನಾತಿಮಹನ್ತಂ ನಾತಿಖುದ್ದಕಂ ಕತ್ವಾ ಯೋಜೇತಿ। **ಥಿರಂ ಕರೋತೀತಿ** ಉದಕಸಿಞ್ಚನಕಾಲೇ ತತೋ ತತೋ ವಿಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಉದಕಸ್ಸ ಅನಿಕ್ಖಮನತ್ಥಂ ಆಲವಾಲಂ ಥಿರತರಂ ಕರೋತಿ। **ಸುಕ್ಖದಣ್ಡಕೋತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಅಮ್ಬಗಚ್ಛಕಸ್ಸ ಸುಕ್ಖೋ ಸಾಖಾಸೀಸಕೋ। **ಕಿಪಿಲ್ಲಿಕಪುಟೋತಿ** ತಮ್ಬಕಿಪಿಲ್ಲಿಕಕುಟಜಂ। **ಖಣಿತ್ತಿನ್ತಿ** ಕುದಾಲಂ। **ಕೋಟ್ಠಕಬನ್ಧನಂ ವಿಯ ಸೀಲಂ** ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಡ್ಢನುಪಾಯಸ್ಸ ಮೂಲಭಾವತೋ। **ಉದಕಸಿಞ್ಚನಂ ವಿಯ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ** ಭಾವನಾಯ ಪರಿಬ್ರೂಹನತೋ। **ಮರಿಯಾದಾಯ ಥಿರಭಾವಕರಣಂ ವಿಯ ಸಮಥೋ** ಯಥಾವುತ್ತಭಾವನಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಸೀಲಮರಿಯಾದಾಯ ದಳ್ಹಭಾವಾಪಾದನತೋ। ಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಹಿ ಸೀಲಂ ಥಿರತರಂ ಹೋತಿ। **ಸಮೀಪೇ ವಲ್ಲಿಆದೀನಂ ಹರಣಂ ವಿಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಖಲನಪಕ್ಖಲನಚ್ಛೇದನಂ** ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಭಾವನಾಯ ವಿಬನ್ಧಾಪನಯನತೋ। **ಮೂಲಖಣನಂ ವಿಯ ಸತ್ತನ್ನಂ ಅನುಪಸ್ಸನಾನಂ ಭಾವನಾ** ತಸ್ಸಾ ವಿಬನ್ಧಸ್ಸ ಮೂಲಕಾನಂ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠೀನಂ ಪಲಿಖಣನತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ತತೋ ಯಥಾಸುತೇ ಅತ್ಥೇ ಸಾಕಚ್ಛಾಸಮಾಪಜ್ಜನಂ, ತತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಸೋಧನೇನ ಸಮಥನಿಪ್ಫತ್ತಿ, ತತೋ ಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾರಿಪೂರಿ। ಪರಿಪುಣ್ಣವಿಪಸ್ಸನೋ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತೀತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತೋ ಅಯಮಾನುಪುಬ್ಬೀ ಕಥಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೪೫೩. **ಇಧ ಕಿಂ ಪುಚ್ಛತೀತಿ** ಇಧ ಏವಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಪಾಪಿತಾಯ ದೇಸನಾಯ "ಕತಿ ಪನಾವುಸೋ, ಭವಾ"ತಿ ಭವಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಕೀದಿಸಂ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ಮೂಲಮೇವ ಗತೋ ಅನುಸನ್ಧೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ದುಪ್ಪಞ್ಞೋತಿ** ಹಿ ಇಧ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಜಳೋ ಏವ। **ಕಾಮಭವೋತಿ**ಆದೀಸು ಕಮ್ಮೋಪಪತ್ತಿಭೇದತೋ ದುವಿಧೋಪಿ ಭವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಮಭವೂಪಗಂ ಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೪೭; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೬೪೬-೬೪೭) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪುನಬ್ಭವಸ್ಸಾತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಪರಾಪರಂ ಭವನತೋ ಜಾಯನತೋ ಪುನಬ್ಭವೋತಿ ಲದ್ಧನಾಮಸ್ಸ ವಟ್ಟಪಬನ್ಧಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **"ಇಧ ವಟ್ಟಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ। **ಅಭಿನಿಬ್ಬತ್ತೀತಿ** ಭವಯೋನಿಗತಿಆದಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ತಹಿಂ ತಹಿಂ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವಾದಿಕೇ। **ಅಭಿನನ್ದನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಅಭಿನನ್ದನಹೇತು। **ಗಮನಾಗಮನಂ ಹೋತೀತಿ**ಆದಿನಾ ಭವಾದೀಸು ಸತ್ತಾನಂ ಅಪರಾಪರಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಖಯನಿರೋಧೇನಾತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಖಯಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇನ। **ಉಭಯಮೇತಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ** ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಭಾವನಾಭಿಸಮಯಾನಂ ಅಚ್ಚಾಸನ್ನಕಾಲತ್ತಾ। ವತ್ತಬ್ಬಂ ತಂ ಹೇತುಫಲಧಮ್ಮೂಪಚಾರವಸೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ಪದೀಪುಜ್ಜಲನಹೇತುಕೋ ಅನ್ಧಕಾರವಿಗಮೋ, ಏವಂ ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಾದಹೇತುಕೋ ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧೋ, ಹೇತುಫಲಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಮಾನಕಾಲಾಪಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಕಾಲಾ ವಿಯ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ ಯಥಾ – "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪, ೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩-೪೫; ೨.೪.೬೦; ಕಥಾ॰ ೪೬೫, ೪೬೭) ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಕಿರಿಯಾ। **ಗಮನಂ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ** ಇಧ ಕಾಮಭವೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ। **ಆಗಮನಂ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ** ತತ್ಥ ರೂಪಾರೂಪೇಸು ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ। **ಗಮನಾಗಮನಂ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ।

೪೫೪. ವಿವಟ್ಟಕಥಾಯ ಪರತೋ ಜೋತಿತಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ವಿವಟ್ಟಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ನಿರೋಧಸಾಧಕಂ ವಿಭಾವಿತುಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಕತಮಂ ಪನಾವುಸೋತಿ ಇಧ ಕಿಂ ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅನನ್ತರಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪಜ್ಜನಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾನಿ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಯೋಗಪಹಾನಙ್ಗಾನಿ ಪುಚ್ಛಿತಾನಿ। **ಅಙ್ಗವವತ್ಥಾನನ್ತಿ** ಝಾನಙ್ಗವವತ್ಥಾನಂ। **ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ** ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಫಸ್ಸಪಞ್ಚಮಕಾದಿಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಏತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಏತ್ತಕಾ

ನಿರೋಧಿತಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಾನಿ ಅಙ್ಗಾನೀ**ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಕಾರಾನಿ ಚ ಅನುಪಕಾರಾನಿ ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ। ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಸೋಳಸಹಿ ಞಾಣಚರಿಯಾಹಿ ನವಹಿ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾಹಿ ಚ ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ತಂತಂಞಾಣಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾಹಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನುಪಕಾರಕಙ್ಗಾನಿ, ಸಮತಿಕ್ಕಮಕಾ ಉಪಕಾರಕಙ್ಗಾನಿ। ತೇಸಞ್ಚ ವಸೇನ ಯಥಾನುಪುಬ್ಬಂ ಉಪಸನ್ತುಪಸನ್ತಓಳಾರಿಕಭಾವಾಯ ಭವಗ್ಗಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮತಂ ಪತ್ತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಕಾಲಂ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿರೋಧಸ್ಸ। **ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯ**ನ್ತಿ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಸದಿಸಂ। ನ ಹಿ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಯಞ್ಚ ತದಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ತಥಾ ನಿರುಜ್ಝನಂ, ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಹೇತುಕಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಹೋಸೀತಿ ಸಾ ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ತಂ ವುತ್ತಂ। **ಛ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ**ತಿ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ವುತ್ತಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಸಂವಣ್ಣನಾತಿ ಕತ್ವಾ। "ಸತ್ತ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ"ತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಇದಂ "ಚತುರಙ್ಗಿಕ"ನ್ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। **ನಯಂ ವಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಆದಿಅನ್ತದಸ್ಸನವಸೇನ ನಯದಸ್ಸನಂ ಕತ್ವಾ।

೪೫೫. ಏವಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಾದಕಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನ್ತೋನಿರೋಧೇ ಅನುಪಬನ್ಧಭಾವತೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಸಾದಾನಂ ಪಚ್ಚಯಪುಚ್ಛನೇ ಪರಮಂ ತಾವ ತೇ ಸರೂಪತೋ ಆವೇಣಿಕತೋ ಆವೇಣಿಕವಿಸಯತೋ ಪಟಿಸ್ಸರಣತೋ ಚ ಪುಚ್ಛನವಸೇನ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಿಞ್ಞಾಣನಿಸ್ಸಯೇ ಪಞ್ಚ ಪಸಾದೇ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಗೋಚರವಿಸಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಂ ತಬ್ಬಹುಲಚಾರಿತಾಪೇಕ್ಖಂ ಗೋಚರಗ್ಗಹಣಂ, ಅನಞ್ಞತ್ಥಭಾವಾಪೇಕ್ಖಂ ವಿಸಯಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೇವ ಗೋಚರವಿಸಯಭಾವಾನಂ ವಿಸೇಸೋ, ವಿವರಿಯಮಾನಂ ಪನ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸಭಾವಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಗೋಚರಭೂತಂ ವಿಸಯ"**ನ್ತಿ। **ಏಕೇಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕೋ ಏಕಸ್ಸ, ಅಞ್ಞೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಏಕ**-ಸದ್ದೋ "ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ವಿಯ। **ಸಚೇ ಹೀ**ತಿಆದಿ ಅಭೂತಪರಿಕಪ್ಪನವಚನಮೇತಂ। ತತ್ಥ **ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ**ತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿನಾಪಿ ಮುಖೇನಾ**ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಸಲ್ಲಾಪಿಕನಿದಸ್ಸನಂ ನಾಮ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ವಿಞ್ಞಾಣಾಧಿಟ್ಠಿತಮೇವ ಚಕ್ಖು ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಕೇವಲಂ, ಏವಂ ಚಕ್ಖುನಿಸ್ಸಯಮೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಇತರನ್ತಿ ಆಹ **"ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇ ಉಪನೇಹೀ"**ತಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಸಂಹಚ್ಚಕಾರಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯದಿ ವಾ ನೀಲಂ ಯದಿ ವಾ ಪೀತಕ**ನ್ತಿ ಇದಂ ನೀಲಪೀತಾದಿಸಭಾವಜಾನನಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ನೀಲಂ ಪೀತಕ**ನ್ತಿ ಪಜಾನನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನತ್ಥೇವ ಅವಿಕಪ್ಪಕಭಾವತೋ। **ಏತೇಸಂ** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ। ನಿಸ್ಸಯಸೀಸೇನ ನಿಸ್ಸಿತಪುಚ್ಛಾ ಹೇಸಾ, ಏವಞ್ಚ ವಿಸಯಾನುಭವನಚೋದನಾ ಸಮತ್ಥಿತಾ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯಂ ರಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಅನುಭವಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾನಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ, ತತ್ಥ ಸಮತ್ಥತಾಯೇವ ಚ ನತ್ಥಿ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥತೋ ಪಟಿಸರನ್ತಾನಿ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಿಂ ಏತಾನಿ ಪಟಿಸರನ್ತೀ"**ತಿ। **ಜವನಮನೋ ಪಟಿಸರಣ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಂ ಇತರಞ್ಚ ಸಾಧಾರಣತೋ ವತ್ವಾ ಪುನ ಯಾಯ'ಸ್ಸ ರಜ್ಜನಾದಿಪವತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಸರಣತಾ, ಸಾ ಸವಿಸೇಸಾ ಯತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಮನೋ ವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಪನ ದ್ವಾರೇ**ತಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಜವನಂ ರಜ್ಜತಿ ವಾ ದುಸ್ಸತಿ ವಾ ಮುಯ್ಹತಿ ವಾ, ಯತೋ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞಾಣಾದಿಅಸಂವರೋ ಪವತ್ತತಿ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಜವನಮನಸ್ಸೇವ ಪಟಿಸರಣಭಾವೇ। **ದುಬ್ಬಲಭೋಜಕಾ**ತಿ ಹೀನಸಾಮತ್ಥಿಯಾ ರಾಜಭೋಗ್ಗಾ। ಸೇವಕಾನಂ ಗಣನಾಯ ಯೋಜಿತದಿವಸೇ ಲಬ್ಭಮಾನಕಹಾಪಣೋ **ಯುತ್ತಿಕಹಾಪಣೋ**। ಅನ್ದುಬನ್ಧನೇನ ಬದ್ಧಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಕಹಾಪಣೋ **ಬನ್ಧಕಹಾಪಣೋ**। ಕಿಞ್ಚಿ ಪಹರನ್ತೇ ಮಾ ಪಹರನ್ತೂತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೋ ದಾತಬ್ಬದಣ್ಡೋ **ಮಾಪಹಾರಕಹಾಪಣೋ**। ಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪರಿತ್ತಕೇಸು ಗಾಮಿಕಮನುಸ್ಸೇಸು ತಥಾ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಏತ್ತಕೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಟ್ಠಕಹಾಪಣೋ ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸತವತ್ಥುಕ**ನ್ತಿ ಸತಕರೀಸವತ್ಥುಕಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ। **ತತ್ಥಾ**ತಿಆದಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

೪೫೭. ಅನ್ತೋನಿರೋಧಸ್ಮಿಂ ಪಞ್ಚ ಪಸಾದೇತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಪಞ್ಚ ಪಸಾದೇ। **ಕಿರಿಯಮಯಪವತ್ತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಜವನಾದಿಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತಕಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ। **ಬಲವಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಪಚ್ಛಾಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಭಾವೇನ ಬಲವಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಞ್ಚವಿಧೋಪಿ ಪಸಾದೋ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ವಿನಾ ನ ತಿಟ್ಠತಿ** ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯರಹಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಕಲಾಪಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಅನುಪಾಲನಲಕ್ಖಣೇನ ಜೀವಿತೇನ ಅನುಪಾಲಿತಾ ಏವ ಉಸ್ಮಾ ಪವತ್ತತಿ, ನ ತೇನ ಅನನುಪಾಲಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಉಸ್ಮಾ ಆಯುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಜಾಲಸಿಖಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಆಭಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** ಜಾಲಸಿಖಾಸಙ್ಖಾತಭೂತಸಙ್ಘಾತಂ ಸಹೇವ ಪವತ್ತಮಾನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಆಭಾ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ವಣ್ಣಧಾತು "ಉಜ್ಜಲತಿ, ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮತಿ, ರೂಪಗತಾನಿ ಚ ವಿದಂಸೇತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಯತಿ। **ತಂ ಆಲೋಕಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ತಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಆಲೋಕಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಜಾಲಸಿಖಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ** "ಅಪ್ಪಿಕಾ, ಮಹತೀ, ಉಜು, ಕುಟಿಲಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ।

ಜಾಲಸಿಖಾ ವಿಯ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ। **ಆಲೋಕೋ ವಿಯ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ** ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ಉಪಮೋಪಮಿತಬ್ಬಾನಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಜಾಲಸಿಖಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಜಾಲಸಿಖಾಯ ಸಹೇವ ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಕಮ್ಮಜುಸ್ಮನಾ ಸಹೇವ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಜಾಲಸಿಖಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ತಸ್ಸಾ ಸತಿಯೇವ ಹೋನ್ತೋ ಆಲೋಕೋ ತಾಯ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತನಾ ಜನಿತಆಲೋಕೇನೇವಾ"**ತಿ। ಉಸ್ಮಾ ನಾಮೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ತೇಜೋಧಾತು ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ತದನುಪಾಲಕಞ್ಚಾತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಜಮಹಾಭೂತಸಮ್ಭವೇನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಉಸ್ಮಾಯ ಅನುಪಾಲನ"**ನ್ತಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಖಣಟ್ಠಿತಿಯಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಪಬನ್ಧಾನುಪಚ್ಛೇದಸ್ಸಪಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ವಸ್ಸಸತಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಜತೇಜಪವತ್ತಂ ಪಾಲೇತೀ"**ತಿ। ಉಸ್ಮಾ ಆಯುನೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತೋ ಸೇಸಭೂತಸಹಿತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮಹಾಭೂತಾನೀ"**ತಿ। ತಥಾ ಆಯುಪಿ ಸಹಜಾತರೂಪಂ ಪಾಲೇನ್ತಮೇವ ಉಸ್ಮಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಾಲೇತೀ"**ತಿ।

೪೫೮. ಆಯು ಏವ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಾದಿವಸೇನ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪಾಲನವಸೇನ ಸಙ್ಖರಣತೋ **ಆಯುಸಙ್ಖಾರೋ।** ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಭೇದೇಸು ರೂಪಕಲಾಪೇಸು ಪವತ್ತಿಯಾ ಅನೇಕಭೇದನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವನ್ತೀತಿ **ವೇದನಿಯಾ** ಯಥಾ "ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ"ತಿ। ತೇನಾಹ **"ವೇದನಾ ಧಮ್ಮಾವಾ"**ತಿ। ಸುಖಾದಿಭೇದಭಿನ್ನತ್ತಾ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ। ಇಮೇಸಂ ಆಯುಸಙ್ಖಾರವೇದನಾನಂ ಏಕನ್ತನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಮರಣೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ವೇದನಾಯ ನಿರುದ್ಧತ್ತಾ। ಆಯುಸಙ್ಖಾರಾನಂ ತಥಾ ಅನಿರುದ್ಧತ್ತಾ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಮಾಪಜ್ಜನಮೇವ ನ ಸಿಯಾ, ಕುತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ "ತೇ ಚ ಹಾವುಸೋ"ತಿಆದಿ। **ವುಟ್ಠಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ** ಸಞ್ಞಾವೇದನಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತ್ವಾತಿ** ನಾನಾರಮ್ಮಣಾಪಾತತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲವಸೇನಾತಿ** ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಕಾಲೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ। **ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಾತಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಭೂತಾ । **ಜಾಲಾಪವತ್ತಂ ವಿಯ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ** ತೇಜುಸ್ಸದಭಾವತೋ ವಿಸಯೋಭಾಸನತೋ ಚ। ಉದಕಪ್ಪಹಾರೋ ವಿಯ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ। **ಪಿಹಿತಅಙ್ಗಾರಾ ವಿಯ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ** ಉಸ್ಮಾಮತ್ತತಾಯ ಅನೋಭಾಸನತೋ । **ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಾಗಮನನ್ತಿ** ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಸ್ಸ ಉಪಗಮನಂ। ಅನುರೂಪಪತ್ತಿವಸೇನೇವ **ರೂಪಪವತ್ತಿಗ್ಗಹಣಂ। ಇಮಂ ರೂಪಕಾಯಂ ಜಹನ್ತೀತಿ** ಇಮಸ್ಮಾ ರೂಪಕಾಯಾ ಕಳೇವರಾ ವಿಗಚ್ಛನ್ತಿ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ಕಾಯೇನ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತೀತಿ **ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ** ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ। ವಾಚಂ ಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ **ವಚೀಸಙ್ಖಾರಾ।** ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಹಿ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದತಿ ಕಥೇತಿ। ಚಿತ್ತೇನ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತೀತಿ **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ** ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತೋ। ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧಚೋದನಾಯ ರೂಪನಿರೋಧೋ ವಿಯ ಚಿತ್ತನಿರೋಧೋ ಅಚೋದಿತೋ ತೇಸಂ ತತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾತಿ ನ

ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತನಿರೋಧೋ ಏಕನ್ತಿಕೋ ವಿತಕ್ಕಾದಿನಿರೋಧೇ ತದಭಾವತೋ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ವಾಚಾ ಅನಿರುದ್ಧಾ ಹೋತೀ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ನ। ವಾಚಂ ಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ ಹಿ ವಚೀಸಙ್ಖಾರಾ, ತೇಸು ನಿರುದ್ಧೇಸು ಕಥಂ ವಾಚಾಯ ಅನಿರೋಧೋ। ಚಿತ್ತಂ ಪನ ನಿರುದ್ಧೇಸುಪಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ತೇಹಿ ಅನಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕಾದಿನಿರೋಧೋ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿಯೇವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನಿರುದ್ಧತ್ತಾ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಪಗತತ್ತಾ ತೇ ಜೀವನ್ತಿ ಏವ ನಾಮಾತಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನೇ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಅಕತ್ವಾತಿ** "ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ವಚನತೋ ತೇವ ನಿರುದ್ಧಾ, ನ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ ಸುತ್ತಂ "ನೀತತ್ಥ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ। **ಆಚರಿಯಾನಂ ನಯೇ ಠತ್ವಾತಿ** ಪರಮ್ಪರಾಗತಾನಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇ ಠತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತಬ್ಬೋತಿ** ಸುತ್ತನ್ತರಾಗಮತೋ ಸುತ್ತನ್ತರಪದಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತೋ ಅತ್ಥೋ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಹಿ "ಅಸಞ್ಞಭವೋ"ತಿ ವಚನತೋ "ಸಞ್ಞಾವ ತತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ಇತರೇ ಪನ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಸನ್ತೀ"ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ನ ಗಯ್ಹತಿ। ಯಥಾ ಚ "ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನ"ನ್ತಿ ವಚನತೋ "ಸಞ್ಞಾವ ತತ್ಥ ತಾದಿಸೀ, ನ ಫಸ್ಸಾದಯೋ"ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ನ ಗಯ್ಹತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ, ಏವಮಿಧಾಪಿ "ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ, "ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧೋ"ತಿ ಚ ದೇಸನಾಸೀಸಮೇವ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪನ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ತತ್ಥ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೇವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅವಿಪರೀತೋ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಥಾಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ತತ್ಥ ನಿರುಜ್ಝನತೋ। ಏತೇನ ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ "ಅಞ್ಞತ್ತಾ, ತದಭಾವತೋ"ತಿ ಚ ಯುತ್ತಿವಚನಂ, ತದಯುತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಾನವಬೋಧತೋತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥೋ ಹಿ ಪಟಿಸರಣಂ, ನ ಬ್ಯಞ್ಜನ"**ನ್ತಿ।

ಉಪಹತಾನೀತಿ ಬಾಧಿತಾನಿ। **ಮಕ್ಖಿತಾನೀತಿ** ಧಂಸಿತಾನಿ। ಆರಮ್ಮಣಘಟ್ಟನಾಯ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಕಿಲಮಥೋ ಚಕ್ಖುನಾ ಭಾಸುರರೂಪಸುಖುಮರಜದಸ್ಸನೇನ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ಉಣ್ಹಕಾಲೇ ಪುರತೋ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಜಲನ್ತೇ ಖರಸ್ಸರೇ ಚ ಪಣವೇ ಆಕೋಟಿತೇ ಅಕ್ಖೀನಿ ಭೇದಾನಿ ವಿಯ ನ ಸಹನ್ತಿ ಸೋತಾನಿ "ಸಿಖರೇನ ವಿಯ ಅಭಿಹಞ್ಞನ್ತೀ"ತಿ ವತ್ತಾರೋ ಹೋನ್ತಿ।

೪೫೮. ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನನ್ತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ "ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। ಅಪಗಮನೇನ ವಿಗಮೇನ ಪಚ್ಚಯಾ **ಅಪಗಮನಪಚ್ಚಯಾ** ಸುಖಾದಿಪ್ಪಹಾನಾನಿ। **ಅಧಿಗಮಪಚ್ಚಯಾ** ಪನ ಕಸಿಣೇಸು ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ತಯೋ ಚ ಆರುಪ್ಪಾ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ತಾನಿ ಅನಧಿಗನ್ತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಮಧಿಗನ್ತುಂ। **ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಕಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಸಮುದಾಗತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ। ಸಾ ಹಿ "ಅನಿಮಿತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಸಮಥನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಮುದಿತಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ, ಕಸಿಣನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಆರುಪ್ಪಾ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸನ್ದೋ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಭೂತಂ ಸಾಮಞ್ಞಫಲನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸನ್ದಾಯ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ"**ತಿ। ಆರಮ್ಮಣಾ ನಾಮ ಸಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನನ್ತಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಾನ"**ನ್ತಿ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ **ಅನಿಮಿತ್ತಾ,** ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತೂತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾಪಗತಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ"**ತಿ। **ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸಹಜಾತಂ ಮನಸಿಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ,** ನ ಆವಜ್ಜನಮನಸಿಕಾರಂ। ನ ಹೇತ್ಥ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ ಅನುಲೋಮಾನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇತಿ ಇಧ ವುತ್ತನಿರೋಧಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಗಹಿತಾನಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯೋಸಾನಸ್ಸ ಗಹಿತಟ್ಠಾನೇ। **ದ್ವೀಹಿ ಬಲೇಹೀತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಬಲೇಹಿ। **ತಯೋ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನನ್ತಿ** ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ। **ಸೋಳಸಹಿ ಞಾಣಚರಿಯಾಹೀತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ, ದುಕ್ಖಾ, ಅನತ್ತಾ, ನಿಬ್ಬಿದಾ, ವಿರಾಗಾ, ನಿರೋಧಾ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾ, ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ…ಪೇ॰… ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತೀತಿ ಇಮಾಹಿ ಸೋಳಸಹಿ ಞಾಣಚರಿಯಾಹಿ। **ನವಹಿ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾಹೀತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಆದೀಹಿ ನವಹಿ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾಹಿ। ಯೋ ಯಥಾವುತ್ತಾಸು ಚರಿಯಾಸು ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ

ವಸೀಭಾವೋ, ಸಾ **ವಸೀಭಾವತಾಪಞ್ಞಾ**। ಅಸ್ಸಾ ಸಾ ಕಥಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾತಿ** ವಿನಿಚ್ಛಯವಸೇನ ಪವತ್ತಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ಕಥಿತಾ। ತಸ್ಮಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೮೬೮-೮೭೯) **ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಯಞ್ಚ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೮೬೮) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವಲಞ್ಜನಸಮಾಪತ್ತಿ ಅರಿಯವಿಹಾರವಸೇನ ವಿಹರಣಸಮಾಪತ್ತಿ। **ಠಿತಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪಬನ್ಧಟ್ಠಿತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ಖಣಟ್ಠಿತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸಮಾಪಜ್ಜನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಠಿತಿಯಾತಿ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥ"**ನ್ತಿ। **ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ** ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವೀತಿನಾಮೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಗೇವ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ರೂಪಾದಿನಿಮಿತ್ತವಸೇನಾತಿ** ಕಮ್ಮಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಗತಿನಿಮಿತ್ತೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಲಬ್ಭಮಾನರೂಪಾದಿನಿಮಿತ್ತವಸೇನ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತೇ ಛಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ, ಏಕನ್ತತೋ ವಾ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬತೋ। ಲಕ್ಖಣವಚನಞ್ಹೇತಂ ಯಥಾ "ದಾತಬ್ಬಮೇತಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ, ಯದಿ ಮೇ ಬ್ಯಾಧಿತಾ ಸಿಯು"ನ್ತಿ।

೪೫೯. ನೀಲಮ್ಪಿ ಸಞ್ಞಾನಾತೀತಿಆದಿನಾ ನೀಲಾದಿಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ತಂವಣ್ಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನನಂ ಅವೇರಾದಿಭಾವಮನಸಿಕರಣಂ ಜೋತಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಕಥಿತಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **"ಏತ್ಥ ಸುಞ್ಞತಾ"ತಿ, "ಏತ್ಥ ಅನಿಮಿತ್ತಾ"**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ನ್ತಿ "ಇಧ ಅಞ್ಞಂ ಅಭಿನವಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಏತಾತಿ** ಅಪ್ಪಮಾಣಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಆದಯೋ। **ಏಕನಾಮಕಾತಿ** ಏಕೇಕನಾಮಕಾ, ಯೇ ನಾನಾಬ್ಯಞ್ಜನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋತಿ** ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ। **ಚತುನಾಮಕೋತಿ** ಅಪ್ಪಮಾಣಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಆದಿನಾಮಕೋ। **ಏತನ್ತಿ** ಏತಮತ್ಥಂ। **ಅಪ್ಪಮಾಣಾತಿ** ಅನೋಧಿಸೋ, ಓಧಿಸೋಪಿ ವಾ "ಏತ್ತಕಾ"ತಿ ಅಪರಿಮಿತಾ। **ಅಸೇಸೇತ್ವಾತಿ** ಅಸುಭಸಮಾಪತ್ತಿ ವಿಯ ಏಕಸ್ಸೇವ ಅಗ್ಗಹಣತೋ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚನಂ ಹೋತಿ, ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟನಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಸ್ಸ ಅಸುಭಸಮಾಪತ್ತೀನಮ್ಪಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಬಿಮ್ಬಂ ವಿಯ ವಿಗ್ಗಹಂ ಕಿಞ್ಚನಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ನ ತಥಾ ಇಮಸ್ಸಾತಿ। ನನು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪಠಮಾರುಪ್ಪಾನಮ್ಪಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಭೂತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಅಯಂ ಪನ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ನ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಭೂತಆರಮ್ಮಣತಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಾ। **ಅತ್ತೇನಾತಿ** ಅತ್ತನಾ। ಭವತಿ ಏತೇನ ಅತ್ತಾತಿ ಅಭಿಧಾನಂ ಬುದ್ಧಿ ಚಾತಿ **ಭಾವೋ,** ಅತ್ತಾ। **ಭಾವ**-ಸದ್ದೋಪಿ ಅತ್ತಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಭಾವಪೋಸಪುಗ್ಗಲಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನಾ"**ತಿ। **ನೇಸಂ** ಅಪ್ಪಮಾಣಸಮಾಧಿಆದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ। **"ನಾನತಾ ಪಾಕಟಾವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ನಾನತ್ತಂ ಭೂಮಿತೋ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ಥೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿತ್ತಾದಿಭಾವೇನ ಅತೀತಾದಿಭಾವೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿಭಾವೇನ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಾ** ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಭಾವತೋ।

ಏತ್ತಕೋತಿ ರಾಗಾದೀಹಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಏತ್ತಕಪ್ಪಮಾಣೋ, ಉತ್ತಾನೋ ಪರಿತ್ತಚೇತಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಮೇವ ಪಮಾಣಕರಣಾನಂ ಅಭಾವೇನಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಕುಪ್ಪಾತಿ ಅರಹತ್ತಫಲಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕೋಪನೀಯತಾಯ। **ಕಿಞ್ಚತೀತಿ** ಕತ್ತರಿ ಪರಿತೋ ಧಾತು ಮದ್ದನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಕಿಞ್ಚತಿ ಮದ್ದತೀ"**ತಿ। ತಸ್ಸ ಪಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮನುಸ್ಸಾ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಮೂಹಾದಿಘನವಸೇನ ಸಕಿಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಚ ಸವಿಗ್ಗಹಾ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಚ್ಚಾದಿಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ವತ್ಥುತಾಯ **"ನಿಚ್ಚನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಖಾದಿನಿಮಿತ್ತ"**ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಪನ ತತ್ಥ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕರೋನ್ತೀ ನಿಚ್ಚಾದಿಗ್ಗಾಹಂ ವಿಧಮೇನ್ತೀ "ನಿಮಿತ್ತಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ ಘನನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। **ನ ಗಹಿತಾತಿ** ಏಕತ್ಥಪದನಿದ್ದೇಸೇ ಪಾಳಿಯಂ ಕಸ್ಮಾ ನ ಗಹಿತಾ? **ಸಾತಿ** ಸುಞ್ಞತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** ಅಪ್ಪಮಾಣಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಆದಿನಿದ್ದೇಸೇಸು।

ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಪಿ ಏಕತ್ಥಾ, ನ ಕೇವಲಂ ಸಭಾವಸರಸತೋವ. **ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಅಪ್ಪಮಾಣತೋತಿಆದಿನಾ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಲದ್ಧಪರಿಯಾಯೇನ. **ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇತಿ** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾದಿಸದ್ದಪವತ್ತಿಹೇತುತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಹೇತುನಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾತಿಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಏತಸ್ಸ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ **ಹೋನ್ತಿ**. ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ. **ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ತಾಯ ತಾಯ ಸಮಞ್ಞಾಯ ವೋಹರಿತಬ್ಬತಾಪರಿಯಾಯೇನ. ಸಚ್ಚಾನಂ ದಸ್ಸನಮುಖೇನ ವಟ್ಟವಸೇನ ಉಟ್ಠಿತದೇಸನಂ ಅರಹತ್ತೇನ ಕೂಟಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ದೇಸನಂ ನಿಟ್ಠಪೇಸಿ**. ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ.

ಮಹಾವೇದಲ್ಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ.

೪. ಚೂಳವೇದಲ್ಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೬೦. ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಯಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛಕವಿಸ್ಸಜ್ಜಕೇ ಪುಚ್ಛಾನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಸಮುದಾಯತೋ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಕೋ ಪನಾಯ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ. **ಉಪಾಸಕತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಮಗ್ಗಾಗತಂ ಉಪಾಸಕತ್ತಂ. **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಏಕಾದಸನಹುತಾನಂ. ಮಗ್ಗಾಗತೇನ ಉಪಸಮೇನ **ಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಸನ್ತಮಾನಸೋ**.

“ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಜ್ಜ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅಯ್ಯಪುತ್ತೋ”ತಿ **ವೀಥಿಂ ಓಲೋಕಯಮಾನಾ**. **ಓಲಮ್ಬನತ್ಥ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಾವಲಮ್ಬನತ್ಥಂ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇಸಿ. **ಬಹಿದ್ಧಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ಅಞ್ಞಂ ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ. **ಪರಿಭೇದಕೇನಾತಿ** ಪೇಸುಞ್ಞವಾದಿನಾ.

ಅಧಿಗಮಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ “ನ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬೋ”ತಿ **ಚಿನ್ತೇಸಿ**. ಪುನ ತಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ **“ಸಚೇ ಖೋ ಪನಾಹ”**ನ್ತಿಆದಿಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ. **ಏಸೋ ಧಮ್ಮೋತಿ** ಏಸೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ. ವಿವಟ್ಟಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಉಪಚಿತಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ಕುಸಲಂ **ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ**. “ಯದಿ ಮೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸಕ್ಕಾ ಏತಂ ಪಟಿಲದ್ಧುಂ. ಸಚೇಪಿ ನತ್ಥಿ, ಆಯತಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಚಿರಕಾಲಪರಿಭಾವಿತಾಯ ಘಟೇ ಪದೀಪಜಾಲಾ ವಿಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದಿಪ್ಪಮಾನಾಯ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನಾ ಆಹ **“ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅನುಜಾನಾಥಾ”**ತಿ.

ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಸುಚಿರಕಾಲಂ ಕತೂಪಚಿತಪುಞ್ಞತಾಯ. **ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾತಿ** ಸುಜಾತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಗ್ಗಸಾವಕಸ್ಸ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಕತ್ವಾ - “ತುಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸ”ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಂ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಕತಪತ್ಥನಾಸಞ್ಜಾತಸಮ್ಪನ್ನಾಭಿನೀಹಾರತ್ತಾ. **ನಾತಿಚಿರಂ ಕಿಲಮಿತ್ಥಾತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇನ್ತೀ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪರಿಪಾಕವಸೇನ ಚಿರಂ ನ ಕಿಲಮಿತ್ಥ. ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **“ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ. **ದುತಿಯಗಮನೇನಾತಿ** ಪಬ್ಬಾಜನತ್ಥಂ ಗಮನತೋ ದುತಿಯಗಮನೇನ.

ಉಪನೇತ್ವಾತಿ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಾವೇನ ಉಪನೇತ್ವಾ. **ಸಕ್ಕಾಯ**ನ್ತಿ ಸಕಾಯಂ. **ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ** ಕಿಞ್ಚಿ ವತ್ಥುಂ **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಮಾನಾ, ವಿಯ** ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೀ ವಿಯ. ಏಕೋ ಏವ ಪಾಸೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಏಕಪಾಸಕಾ,** ಗಣ್ಠಿ. ಸಾ ಹಿ ಸುಮೋಚಿಯಾ, ಅನೇಕಪಾಸಾ ಪನ ದುಮ್ಮೋಚಿಯಾ, ಏಕಪಾಸಗ್ಗಹಣಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸ್ಸ ಸುಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ । **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯೇ ಠತ್ವಾತಿ** ಏತೇನ ಥೇರಿಯಾ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದತಂ ದಸ್ಸೇತಿ. **ಪಚ್ಚಯಭೂತಾತಿ** ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ.

ಥೇರಿಯಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅವಿಸಯತಾಯ ವಿಸಾಖೋ **“ನ ಸಕ್ಕಾ”**ತಿಆದಿನಾ ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ. **ಸಚ್ಚವಿನಿಬ್ಭೋಗಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೇನಾತಿ** ಸಚ್ಚಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ಅಞ್ಞಾನಞ್ಞತ್ಥನಿದ್ಧಾರಣಭೇದನಾಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ

ವಿನಿಬ್ಭೋಗಪಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ। **ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ** ದುಕ್ಖಸಮುದಯಸಚ್ಚಾನಿ। **ಪಟಿನಿವತ್ತೇತ್ವಾತಿ** ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ। **ಗಣ್ಠಿಪಞ್ಹನ್ತಿ** ದುಬ್ಬಿನಿಬ್ಬೇಧತಾಯ ಗಣ್ಠಿಭೂತಂ ಪಞ್ಹಂ।

ನ ತಂಯೇವ ಉಪಾದಾನಂ ತೇ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಸಮುದಾಯತಾಭಾವತೋ, ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಚ ಏಕದೇಸತಾಭಾವತೋ। **ನಾಪಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪಞ್ಚಹಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಉಪಾದಾನಂ** ತಸ್ಸ ತದೇಕದೇಸಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ಏಕದೇಸೋ ಸಮುದಾಯವಿನಿಮುತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಯದಿ ಹಿ ತಞ್ಞೇವಾತಿ**ಆದಿನಾ ಉಭಯಪಕ್ಖೇಪಿ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರೂಪಾದಿಸಭಾವಮ್ಪೀತಿ** ರೂಪವೇದನಾಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಸಭಾವಮ್ಪಿ, ಫಸ್ಸಚೇತನಾದಿಸಭಾವಮ್ಪಿ **ಉಪಾದಾನಂ ಸಿಯಾ। ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಿಯಾತಿ** ಪಞ್ಚಹಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ವಿಸುಂಯೇವ ಉಪಾದಾನಂ ಯದಿ ಸಿಯಾ। **ಪರಸಮಯೇತಿ** ನಿಕಾಯವಾದೇ। **ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಅನುಸಯೋತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ನಿಕಾಯವಾದೇ ಚಿತ್ತಸಭಾವಾಭಾವವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಭಾವಪಟಿಜಾನನತೋ। **ಏವಂ ಬ್ಯಾಕಾಸೀತಿ** "ನ ಖೋ, ಆವುಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಖನ್ಧಗತಛನ್ದರಾಗಭಾವೇನ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿಚ್ಛಯಸಮ್ಭವತೋ **ಅಸಮ್ಬನ್ಧೇನ**। ತೇಸು ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನತೋ **ಅವಿತ್ಥಾಯನ್ತೇನ**। ಪುಚ್ಛಾವಿಸಯೇ ಮೋಹನ್ಧಕಾರವಿಗಮನೇನ **ಪದೀಪಸಹಸ್ಸಂ ಜಾಲೇನ್ತೇನ ವಿಯ**। ಸಉಪಾದಾನುಪಾದಾನಟ್ಠಾನಂ ಅನುತ್ತಾನತಾಯ ಪಚುರಜನಸ್ಸ **ಗೂಳ್ಹೋ**। ಅಗ್ಗಹಿತಸಙ್ಕೇತಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತಸದಿಸತ್ತಾ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ**। ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತಧಮ್ಮವಿಸಯತಾಯ **ತಿಲಕ್ಖಣಾಹತೋ**। ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಗೋಚರತಾಯ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। **ಲದ್ಧಪತಿಟ್ಠೋ** ಅರಿಯಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧನತೋ। ಏವಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾದಿಭಾವತೋ **ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಾ**। ಸಬ್ಬಸೋ ನಿವುತ್ಥಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯತಾಯ ತಿಣ್ಣಂ ಭವಾನಮ್ಪಿ ಅಪರಭಾಗೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ನಿವುತ್ಥವತೀತಿ **ಭವಮತ್ಥಕೇ ಠಿತಾ**।

೪೬೧. "**ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ**"ತಿ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕತ್ವಾ **"ಇಧೇಕಚ್ಚೋ"**ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೩೦) ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಠೇನ ತದತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀತಿ** ಅತ್ತಾತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ಅತ್ತಭಾವೇನ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। **ಅಹನ್ತಿ** ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। ಅಹಂಬುದ್ಧಿನಿಬನ್ಧನಞ್ಹಿ ಅತ್ತಾನಂ ಅತ್ತವಾದೀ ಪಞ್ಞಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಯಂ ರೂಪಂ ಸೋ ಅಹನ್ತಿ** ಯದೇತಂ ಮಮ ರೂಪಂ ನಾಮ, ಸೋ ಅಹನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಮಮ ಅತ್ತಾ ತಂ ಮಮ ರೂಪನ್ತಿ **ರೂಪಞ್ಚ ಅತ್ತಞ್ಚ ಅದ್ವಯಂ** ಅನಞ್ಞಂ **ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ**। ತಥಾ ಪಸ್ಸತೋ ಚ ಅತ್ತಾ ವಿಯ ರೂಪಂ, ರೂಪಂ ವಿಯ ವಾ ಅತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚೋತಿ ಆಪನ್ನಮೇವ । **ಅಚ್ಚೀತಿ** ಜಾಲಸಿಖಾ। ಸಾ ಚೇ ವಣ್ಣೋ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವ ಸಿಯಾ, ನ ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ವಣ್ಣೋಪಿ ವಾ ಕಾಯಾದಿವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಅಚ್ಚಿಯಾ ಅನಞ್ಞತ್ತಾತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯಂ ವಿಯ ಉಪಮಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಅಯುತ್ತಾವ। **ದಿಟ್ಠಿಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪಸ್ಸನಾಯ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಣ್ಹಾಮಾನಪಞ್ಞಾನುಪಸ್ಸನಾಯ। ಅರೂಪಂ ವೇದನಾದಿಂ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಛಾಯಾಯ ರುಕ್ಖಾಧೀನತಾಯ **ಛಾಯಾವನ್ತಂ ರುಕ್ಖಂ ವಿಯ,** ರೂಪಸ್ಸ ಸನ್ತಕಭಾವೇನ ಅತ್ತಾಧೀನತಾಯ **ರೂಪವನ್ತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ**। ಪುಪ್ಫಾಧೀನತಾಯ **ಪುಪ್ಫಸ್ಮಿಂ ಗನ್ಧಂ ವಿಯ** ಆಧೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಅತ್ತಾಧೀನತಾಯ ರೂಪಸ್ಸ **ಅತ್ತನಿ ರೂಪಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ**। ಯಥಾ ಕರಣ್ಡೋ ಮಣಿನೋ ಆಧಾರೋ, ಏವಂ ರೂಪಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಆಧಾರೋತಿ ಕತ್ವಾ **ಅತ್ತಾನಂ ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ। ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ವೇದನಾದೀಹಿ ಅನಞ್ಞತ್ತಂ ತೇಸಞ್ಚ ಧಾರಣತಂ ನಿಸ್ಸಿತತಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಅರೂಪಂ ಅತ್ತಾತಿ ಕಥಿತಂ "ವೇದನಾವನ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ರೂಪೇನ ವೋಮಿಸ್ಸಕತಾಯ ಅಭಾವತೋ। **ರೂಪಾರೂಪಮಿಸ್ಸಕೋ ಅತ್ತಾ ಕಥಿತೋ** ರೂಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸೇಸಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಕಥಿತಾ** ರೂಪಾದೀನಂ ವಿನಾಸದಸ್ಸನತೋ। ತೇನೇವಾಹ "ರೂಪಂ ಅತ್ತಾತಿ ಯೋ ವದೇಯ್ಯ, ತಂ ನ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ಅತ್ತಾ ಮೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚ ವೇತಿ ಚಾತಿ ಇಚ್ಚಸ್ಸ ಏವಮಾಗತಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ। **ಅವಸೇಸೇಸೂತಿ** ಪನ್ನರಸಸು ಠಾನೇಸು। **ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ ಕಥಿತಾ** ರೂಪವನ್ತಾದಿಭಾವೇನ ಗಹಿತಸ್ಸ ಅನಿದ್ಧಾರಿತರೂಪತ್ತಾ।

ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಯಂ ವತ್ಥುಂ ಅತ್ತಾತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತಂ ನಿಚ್ಚಂ ಸುಖನ್ತಿ ಚ ಸಮನುಪಸ್ಸತೇವ। ಸಾವಕೋ ಪನ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾತಿ ಸುದಿಟ್ಠತ್ತಾ ರೂಪಂ ಅತ್ತಾತಿ ನ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ವೇದನಾದಯೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏವಂ ಭವದಿಟ್ಠಿಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾ ವಿಯ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಸಮುದಯೋಯೇವಾತಿ ದಿಟ್ಠಿಕಥಾಯಂ **"ಏತ್ತಕೇನ ಗಮನಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ। ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾನಕಥಾಯಞ್ಚ **"ಏತ್ತಕೇನ ಗಮನಂ ನ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೪೬೧. ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಮೇವ ಪುಚ್ಛಿತತ್ತಾ **"ಥೇರಿಯಾ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಪಟಿಪುಚ್ಛನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಪಾಸಕಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಸಕ್ಕಾಯನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾಭಾವೇನ। ಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತವಸೇನ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತವಸೇನಾತಿ "ವಸೇನಾ"ತಿ ಪದಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಕಾಮಂ ಅಸಙ್ಖತೋ ನಾಮ ಮಗ್ಗೋ ನತ್ಥಿ, ಕಿಂ ಸಙ್ಖತೋ, ಉದಾಹು ಅಸಙ್ಖತೋತಿ ಪನ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ? "ಅರಿಯೋ"ತಿ ವಚನೇನೇವ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರತೋ ಸಿದ್ಧಾ, ಸಙ್ಗಾಹಕಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಪನ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ ಲೋಕಿಯತಾತಿ ಇಧ ಲೋಕಿಯಗ್ಗಹಣಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಪದಮೇವ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಂ, ನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಪದಂ, ಯೇ ಪನ ಸಙ್ಗಾಹಕಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಅಸಙ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಙ್ಖತೋ**ತಿಆದೀಸು ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತೋತಿ **ಸಙ್ಖತೋ**। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಚೇತನಾತಿ ಮಯ್ಹಂ ಮಗ್ಗೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಹೋತು ಸತ್ತಙ್ಗಿಕೋ ವಾತಿ ಚೇತಿತಭಾವೇನ **ಚೇತಿತೋ**। ಸಹಜಾತಚೇತನಾಯಪಿ ಚೇತಿತೋವ ತಸ್ಸಾ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣಭಾವತೋ, ತತೋ ಏವ **ಪಕಪ್ಪಿತೋ ಆಯೂಹಿತೋ**। ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನಿಪ್ಫಾದಿತತ್ತಾ **ಕತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ** ಚ। **ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೇನ** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೇನ। ಇತಿ ಸತ್ತಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂಯೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಸಙ್ಗಹಿತೋ ಖನ್ಧಾನಂ ಪದೇಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮಗ್ಗೋ ಸಪ್ಪದೇಸೋ**। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಪದೇಸಾತಿ **ಖನ್ಧಾ ನಿಪ್ಪದೇಸಾ**। ಪದಿಸ್ಸತಿ ಏತೇನ ಸಮುದಾಯೋತಿ ಹಿ **ಪದೇಸೋ,** ಅವಯವೋ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗೋ। **ಸಪ್ಪದೇಸತ್ತಾ** ಏಕದೇಸತ್ತಾ। **ನಿಪ್ಪದೇಸೇಹಿ** ಸಮುದಾಯಭಾವತೋ ನಿರವಸೇಸಪದೇಸೇಹಿ। ಯಥಾ ನಗರಂ ರಜ್ಜೇಕದೇಸಭೂತಂ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ರಜ್ಜೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಏವಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಖನ್ಧತ್ತಯೇಕದೇಸಭೂತೋ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ **"ನಗರಂ ವಿಯ ರಜ್ಜೇನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ। **ಸಜಾತಿತೋ**ತಿ ಸಮಾನಜಾತಿತಾಯ, ಸಮಾನಸಭಾವತ್ತಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ "ನವ ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೦; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೫.೫೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೭) ವುತ್ತಪಭೇದವಸೇನ ಚೇವ ಸಮ್ಪತ್ತಸಮಾದಾನವಿರತಿಆದಿವಸೇನ ಚ ಗಯ್ಹಮಾನೋ ನಿಪ್ಪದೇಸೋ, ಮಗ್ಗಸೀಲಂ ಪನ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಮೇವ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿರತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ ಸಪ್ಪದೇಸಂ। ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದತಾಯ ನಿಪ್ಪದೇಸೋ, ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರೋವ , ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ ಏವಾತಿ ಸಪ್ಪದೇಸೋ। ತಥಾ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಾದಿವಸೇನ ಚೇವ ಸುತಮಯಞಾಣಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದತಾಯ ನಿಪ್ಪದೇಸೋ, ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾವ, ಭಾವನಾಮಯಾ ಏವಾತಿ ಸಪ್ಪದೇಸಾ। **ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯಾ**ತಿ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ಅತ್ತನೋ ಬಲೇನ **ಅಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ವೀರಿಯೇನ ಅನುಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ, ಸತಿಯಾ ಚ ಅನುಪಟ್ಠಿತಂ। **ಪಗ್ಗಹಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ನ ಪತಿತಾ ಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿ, ತಥಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಕಿಚ್ಚಂ। **ಅಪಿಲಾಪನಕಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ನ ಪಿಲವತಿ, ಏವಂ ಅಪಿಲಾಪನಕಿಚ್ಚಂ।

ಏಕತೋ ಜಾತಾತಿ ಸಹಜಾತಾ। **ಪಿಟ್ಠಿಂ ದತ್ವಾ ಓನತಸಹಾಯೋ ವಿಯ ವಾಯಾಮೋ** ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಪ್ಪನಾಯ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। **ಅಂಸಕೂಟಂ ದತ್ವಾ ಠಿತಸಹಾಯೋ ವಿಯ ಸತಿ** ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇ ದಳ್ಹಪವತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। **ಕಿರಿಯತೋ**ತಿ ಉಪಕಾರಕಿರಿಯತೋ।

ಆಕೋಟೇತ್ವಾತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆಹನಿತ್ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಿತಕ್ಕೋ "ಆಹನನರಸೋ"ತಿ, ಯೋಗಾವಚರೋ ಚ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ಕರೋತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಇಧಾಪೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಕಪ್ಪೇಸು। **ಕಿರಿಯತೋ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಉಪಕಾರಕಿರಿಯತೋ।

ಸುಭಸುಖಾದಿನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಿಧಮನಂ **ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನಂ**। **ಪಚ್ಚಯತ್ತೇನಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ। **ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನೇವಾ**ತಿ ಇದಂ ಮಗ್ಗವೀರಿಯಸ್ಸೇವ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತಞ್ಹಿ ಏಕಂಯೇವ ಹುತ್ವಾ ಚತುಕಿಚ್ಚಂ ಯಥಾವುತ್ತಉಪಕಾರಕಸಭಾವೇನ ಚ ಪರಿವಾರಟ್ಠೇನ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹೋತಿ। **ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ**ನನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ, ನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಫಸ್ಸಾದೀನಂಯೇವ। **ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾ।

ಸತ್ತಹಿ ಞಾಣೇಹೀತಿ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಜವನೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣೇಹಿ, ಸತ್ತಹಿ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇಹಿ। ಆದಿತೋ ಸೇವನಾ **ಆಸೇವನಾ,** ತತೋ ಪರಂ ವಡ್ಢನಾ **ಭಾವನಾ,** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರಣಂ **ಬಹುಲೀಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಅಞ್ಞೇನ ಚಿತ್ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ಥಂ **ಸುತ್ತಂ ನೇಯ್ಯತ್ಥಂ**। ಯಥಾರುತವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ಥಂ **ನೀತತ್ಥಂ**। **ಏವಂ ಸನ್ತೇ**ತಿ ಯದಿ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ನೀತತ್ಥಂ, ಆಸೇವನಾದಿ ಚ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ। ಆಸೇವನಾದಿ ನಾಮ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನೇಕವಾರಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೋತಿ , ನ ಏಕವಾರಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಏಕಂ ಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಆಸೇವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಆಸೇವನಾವಸೇನೇವ ಪವತ್ತೇಯ್ಯ, ತಥಾ ಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಮ್ಮವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಿಪಿ, ನ ಚೇತ್ಥ ಏತ್ತಕಾನೇವ ಚಿತ್ತಾನಿ ಆಸೇವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಏತ್ತಕಾನಿ ಭಾವನಾವಸೇನ, ಬಹುಲೀಕಮ್ಮವಸೇನಾತಿ ನಿಯಮೋ ಲಬ್ಭತಿ। ಇತಿ ಅನೇಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ವದನ್ತಸ್ಸ ದುನ್ನಿವಾರಿಯೋವಾಯಂ ದೋಸೋ। ಯಥಾ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ನಾನಾಚಿತ್ತೇಸು ಪವತ್ತಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಪಟಿವೇಧಕಾಲೇ ಯಥಾರಹಂ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನಂ, ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾ ಚ ಪವತ್ತಿ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪವತ್ತಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಸೇವನಾಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಮ್ಮಾನಿ ಪಟಿವೇಧಕಾಲೇ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಾನಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ನ ಕೋಚಿ ದೋಸೋ ಆಸೇವನಾದೀಹಿ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ತದಾ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಸಚೇ ಸಞ್ಞಾನಾತೀ**ತಿ ಸಚೇ ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಯಾಗುಂ ಪಿವಾಹೀತಿ ಉಯ್ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ** ಧಮ್ಮಸಾಕಚ್ಛಾಯ ಅಭಬ್ಬಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೪೬೩. **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಾಯಸಞ್ಚೇತನಾದಿ ಲಕ್ಖಣೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾದಿಕೇಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಅಪುಞ್ಞಾನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇ ಏವ। **ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಕಾಯೇನ ಸಙ್ಖರೀಯತಿ,** ನ ಕಾಯಸಮುಟ್ಠಾನತ್ತಾ। ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಹಿ ತೇ ಧಮ್ಮಾತಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತೀಯತೀ**ತಿ ಚ ಇದಂ ಕಾಯೇ ಸತಿ ಸಬ್ಭಾವಂ , ಅಸತಿ ಚ ಅಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ವಾಚ**ನ್ತಿ ವಚೀಘೋಸಂ। **ಸಙ್ಖರೋತೀ**ತಿ ಜನೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀ"**ತಿ। ನ ಹಿ ತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರರಹಿತಚಿತ್ತಂ ವಚೀಘೋಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಚಿತ್ತಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ**ತಿ ಏತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮಿಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಭಿನ್ನಾಪಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾದಿವಚನವಚನೀಯಭಾವೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮಿಸ್ಸಿತಾ ಅಭಿನ್ನಾ ವಿಯ, ತತೋ ಏವ **ಆಲುಳಿತಾ** ಸಂಕಿಣ್ಣಾ **ಅವಿಭೂತಾ** ಅಪಾಕಟಾ **ದುದ್ದೀಪನಾ** ದುವಿಞ್ಞಾಪಯಾ। **ಆದಾನಗ್ಗಹಣಮುಞ್ಚನಚೋಪನಾನೀ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಾಯೇನ ಆದಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಆದಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗಹಣಂ, ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಸಙ್ಖಾತಂ ಮುಞ್ಚನಂ, ಯಥಾತಥಾಚಲನಸಙ್ಖಾತಂ ಚೋಪನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ಪಾಪೇತ್ವಾ** ಸಾಧೇತ್ವಾ **ಉಪ್ಪನ್ನಾ**। ಕಾಯತೋ ಪವತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಕಾಯೇನ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತೀತಿ ಚ **ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾತ್ವೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ**। **ಹನುಸಂಚೋಪನ**ನ್ತಿ ಹನುಸಞ್ಚಲನಂ। **ವಚೀಭೇದ**ನ್ತಿ ವಾಚಾನಿಚ್ಛಾರಣಂ। ವಾಚಂ ಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಇಧ **ವಚೀಸಙ್ಖಾರಾತ್ವೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ**।

೪೬೪. ಸಮಾಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ ಪದಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಆಸನ್ನಾನಾಗತಭಾವವಿಸಯಂ ಆಸನ್ನಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ದೂರಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ। ನಿರೋಧಪಾದಕಸ್ಸ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿರೋಧಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ ನಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "**ಪದದ್ವಯೇನ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಕಾಲೋ ಕಥಿತೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಥಾ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವಿತಂ ಹೋತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದಚಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ಇತರೇಸಂ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ಬಲದ್ವಯಞಾಣಸಮಾಧಿಚರಿಯಾನಂ ವಸೀಭಾವಾಪಾದನಚಿತ್ತೇಹಿ ವಿನಾ ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದಚಿತ್ತಂ ಅಚಿತ್ತಕಭಾವಾಯ ಹೋತಿ।

ಸೇಸಸಙ್ಖಾರೇಹೀತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಹಿ। **ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಯೇವ ನಿರುಜ್ಝತಿ** ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧೇನ। ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಪದಂ ವುಟ್ಠಹನಸ್ಸ ಆಸನ್ನಾನಾಗತಭಾವವಿಸಯಂ ಆಸನ್ನಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ದೂರಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ। ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ತತೋ ಓರಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಪದದ್ವಯೇನ ಅನ್ತೋನಿರೋಧಕಾಲೋ ಕಥಿತೋ**"ತಿ। ತಥಾ **ಚಿತ್ತಂ ಭಾವಿತಂ ಹೋತೀತಿ** ಯಥಾ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಮೇವ ಅಚಿತ್ತಕಭಾವೋ, ತತೋ ಪರಂ ಸಚಿತ್ತಕಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಹೋತಿ।

ಪಟಿಸಙ್ಖಾತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಇದಮೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತಂ। **ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಅಚಿತ್ತಕಭಾವಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಸತ್ತಾಹಮೇವ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಯಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಕರಣತೋ, ತಞ್ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಆಹಾರೂಪಜೀವೀನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕಪವತ್ತಸ್ಸ ಏಕದಿವಸಂ ಭುತ್ತಾಹಾರಸ್ಸ ಸತ್ತಾಹಮೇವ ಯಾಪನತೋ।

ಸಬ್ಬಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ ಇದಂ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀ**"ತಿ। ಯಾ ಪನ ನ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಇಮಸ್ಸ ಪನ...ಪೇ॰... ನ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀ**"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಇಮಸ್ಸಾತಿ** ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನಿರೋಧಸಮಾಪಜ್ಜನಭಿಕ್ಖುನೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಾವಾತಿ ನಿಯಮೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ಕಿಂ ವಾ ಏತೇನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾತಿ** ಸುಖುಮತ್ತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ "ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವೋಹರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾತಿ ಕೇಚಿ। ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪನ ಪಾದಕಭೂತಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಾಧಿಚರಿಯಾಯ ವಸೇನ ಅಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಾಪಿ ನಿರೋಧಾನನ್ತರಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ ಅಭಾವತೋ ಏವ ತೇ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾ ವುತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸಞ್ಜೀವತ್ಥೇರವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಆನೀತಸಮಾಪತ್ತಿಫಲನಿದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸುಟ್ಠು ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ "**ಭವಗ್ಗಸಮಯೇನೇವೇತಂ ಕಥಿತ**"ನ್ತಿ। **ಕಿರಿಯಮಯಪವತ್ತವಳಞ್ಜನಕಾಲೇತಿ** ಏತ್ಥ ಕಿರಿಯಮಯಪವತ್ತಂ ಕಾಯವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿವಿಪ್ಫಾರೋ, ತಸ್ಸ ವಳಞ್ಜನಕಾಲೇ ಪವತ್ತನಸಮಯೇ। **ವಾಚಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ** ಅವಿಞ್ಞತ್ತಿಜನಕತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ।

ಸಗುಣೇನಾತಿ ಸರಸೇನ, ಸಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಞ್ಞತಾ ನಾಮ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ** ರಾಗಾದೀಹಿ ಸುಞ್ಞತ್ತಾ। ತಥಾ ರಾಗನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಅಭಾವಾ **ಅನಿಮಿತ್ತಾ,** ರಾಗಪಣಿಧಿಆದೀನಂ ಅಭಾವಾ **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾತಿ** ಆಹ "**ಅನಿಮಿತ್ತಅಪ್ಪಣಿಹಿತೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ। ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಞ್ಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಫಸ್ಸೋ ಅನಿಮಿತ್ತೋ ಫಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ ಫಸ್ಸೋ ನಾಮಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ "**ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತಿದಿಸತಿ।

ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾದಸ್ಸನತೋ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸುಞ್ಞತಾ, ನಿಚ್ಚನಿಮಿತ್ತುಗ್ಘಾಟನತೋ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅನಿಮಿತ್ತಾ, ಸುಖಪ್ಪಣಿಧಿಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾತಿ ಆಹ - "**ಸುಞ್ಞತಾ...ಪೇ॰... ವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ವುಚ್ಚತೀ**"ತಿ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ ವುಟ್ಠಾತೀತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರಗ್ಗಾಹಿನಿಯಾ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ಪರತೋ ಏಕತೋವುಟ್ಠಾನಉಭತೋವುಟ್ಠಾನೇಹಿ ನಿಮಿತ್ತಪವತ್ತತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಚ ಇದಂ "ನ ಏಕನ್ತಿಕಂ ಏವಮ್ಪಿ ಹೋತೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗೋತಿಆದಿನಾ, ಸುಞ್ಞತವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗೋತಿಆದಿನಾ ಚ ಯೋಜನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ। **ವಿಕಪ್ಪೋ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ** ಆಗಮನಸ್ಸ ವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅವವತ್ಥಾನಕರತ್ತಾ। **ಏವಞ್ಹಿ ತಯೋ ಫಸ್ಸಾ**

ಫುಸನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಸಗುಣತೋ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ನಾಮಲಾಭೇ ಸುಞ್ಞತಾದಿನಾಮಕಾ ತಯೋ ಫಸ್ಸಾ ಫುಸನ್ತೀತಿ ಅನಿಯಮವಚನಂ। **ಸಮೇತಿ** ಯುಜ್ಜತಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ನಾಮತ್ತಯಯೋಗತೋ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿವಿತ್ತತಾಯ **ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿವೇಕೋ ನಾಮ** ಉಪಧಿವಿವೇಕೋತಿ ಕತ್ವಾ। **ನಿನ್ನತಾ** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಮುಖಸ್ಸ ತದಭಿಮುಖತಾ। **ಪೋಣತಾ** ಓನಮನಂ, **ಪಬ್ಭಾರತಾ** ತತೋ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಭಾವೋ।

೪೬೫. ಚಕ್ಖಾದಿತೋ ರೂಪಾದೀಸು ಪವತ್ತರೂಪಕಾಯತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಂ ಸುಖಂ ಕಾಯಿಕಂ ನಾಮ, ಮನೋದ್ವಾರಿಕಂ** ಚೇತೋಫಸ್ಸಜಾತಾಯ **ಚೇತಸಿಕಂ ನಾಮ**। **ಸಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ** ಸುಖಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಮಧುರಭಾವದೀಪಕ**ನ್ತಿ ಇಟ್ಠಭಾವಜೋತನಂ। **ವೇದಯಿತಭಾವದೀಪಕ**ನ್ತಿ ವೇದಕಭಾವವಿಭಾವಕಂ। ವೇದನಾ ಏವ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ವೇದೇತಿ, ಆರಮ್ಮಣಂ ಪನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ। ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಸಭಾವನಿದ್ದೇಸೋತಿಏವಮಾದಿಅತ್ಥವಚನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। **ಠಿತಿಸುಖಾ**ತಿ ಠಿತಿಯಾ ಧರಮಾನತಾಯ ಸುಖಾ, ನ ಠಿತಿಕ್ಖಣಮತ್ತೇನ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ಸುಖ"**ನ್ತಿ। **ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಾ**ತಿ ವಿಪರಿಣಮನೇನ ವಿಗಮನೇನ ದುಕ್ಖಾ, ನ ನಿರೋಧಕ್ಖಣೇನ। ತೇನಾಹ **"ನತ್ಥಿಭಾವೋ ದುಕ್ಖ"**ನ್ತಿ। ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾನಞ್ಹಿ ಸುಖವೇದನುಪರಮೋ ದುಕ್ಖತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪಿಯವಿಪ್ಪಯೋಗೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **ಠಿತಿದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಸುಖಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ದುಕ್ಖಂ, ನತ್ಥಿಭಾವೋ ಸುಖ"**ನ್ತಿ। ದುಕ್ಖವೇದನುಪರಮೋ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ವದನ್ತಿ - "ತಸ್ಸ ರೋಗಸ್ಸ ವೂಪಸಮೇನ ಅಹೋ ಸುಖಂ ಜಾತ"ನ್ತಿ। **ಜಾನನಭಾವೋ**ತಿ ಯಾಥಾವಸಭಾವತೋ ಅವಬುಜ್ಝನಂ। ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಞ್ಹಿ ವೇದನಂ ಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಸುಖಂ ಹೋತಿ ತಸ್ಸ ಸುಖುಮಭಾವತೋ, ಯಥಾ ತದಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಅವಬೋಧೋ ಪರಮಂ ಸುಖಂ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪)।

ಅಜಾನನಭಾವೋತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುಕ್ಖಞ್ಹಿ ಸಮ್ಮೋಹವಿಹಾರೋತಿ। ಅಪರೋ ನಯೋ **ಜಾನನಭಾವೋ**ತಿ ಜಾನನಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವೋ। ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹಿ ಞಾಣೋಪನಿಸ್ಸಯಾ ಚ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ಸುಖಾ ಇಟ್ಠಾಕಾರಾ। ಯಥಾಹ "ಇಟ್ಠಾ ಚೇವ ಇಟ್ಠಫಲಾ ಚಾ"ತಿ। **ಅಜಾನನಭಾವೋ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕತಮೋ ಅನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಾದೀಸು ಸತ್ತಸು ಅನುಸಯೇಸು ಕತಮೋ ಅನುಸಯೋ ಅನುಸಯವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ? ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಹಿ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಸಯನ್ತೀತಿ **ಅನುಸಯಾ,** ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಾ ನೇಸಂ ದಸ್ಸಿತಾ। ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಸಯಿತೋ ವಿಯ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತೇ ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅನಾಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಅತೀತಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ತಂಸಭಾವತ್ತಾ ತಥಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾಲಭೇದೇನ ಸಭಾವಭೇದೋ ಅತ್ಥಿ। ಯದಿ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೋ ಅನುಸಯಟ್ಠೋ, ನನು ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಅನುಸಯಾ ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ? ನ ಮಯಂ ಅಪ್ಪಹೀನತಾಮತ್ತೇನ ಅನುಸಯಟ್ಠಂ ವದಾಮ, ಅಥ ಖೋ ಪನ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಥಾಮಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಅನುಸಯಾ। ಇದಂ ಥಾಮಗಮನಞ್ಚ ರಾಗಾದೀನಮೇವ ಆವೇಣಿಕೋ ಸಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಯತೋ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ - "ಥಾಮಗತಂ ಅನುಸಯಂ ಪಜಹತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೋ**ತಿ ರಾಗಾನುಸಯೋ। **ಅಪ್ಪಹೀನೋ**ತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವಮುಖೇನ ಅನುಸಯನಟ್ಠಮಾಹ। ಸೋ ಚ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧವತ್ಥುತೋ, ಪರಿಞ್ಞಾತೇಸು ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಸಬ್ಬಾಯ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸೋ**

ಅಪ್ಪಹೀನೋ"ತಿ। ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚಾಯಂ ಅನುಸಯಟ್ಠೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನಾಹ "**ನ ಸಬ್ಬಂ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ।

ವತ್ಥುವಸೇನಪಿ ಪನ ಅನುಸಯಟ್ಠೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಯೋ "ಭೂಮಿಲದ್ಧ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೮೩೪) ವುತ್ತಂ -

"ಭೂಮೀತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ತೇಭೂಮಕಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ। ಭೂಮಿಲದ್ಧಂ ನಾಮ ತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿರಹಂ ಕಿಲೇಸಜಾತಂ। ತೇನ ಹಿ ಸಾ ಭೂಮಿಲದ್ಧಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭೂಮಿಲದ್ಧನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾ ಚ ಖೋ ನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ। ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅತೀತಾನಾಗತೇ ಪರಿಞ್ಞಾತೇಪಿ ಚ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಖನ್ಧೇ ಆರಬ್ಭ ಕಿಲೇಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನಉಪ್ಪಲವಣ್ಣಾದೀನಂ ಖನ್ಧೇ ಆರಬ್ಭ ಸೋರೇಯ್ಯಸೇಟ್ಠಿನನ್ದಮಾಣವಕಾದೀನಂ ವಿಯ। ಯದಿ ಚ ತಂ ಭೂಮಿಲದ್ಧಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೇಯ್ಯತೋ ನ ಕೋಚಿ ಭವಮೂಲಂ ಪಜಹೇಯ್ಯ, ವತ್ಥುವಸೇನ ಪನ ಭೂಮಿಲದ್ಧಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಪರಿಞ್ಞಾತಾ ಖನ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದತೋ ಪಭುತಿ ತೇಸು ವಟ್ಟಮೂಲಂ ಕಿಲೇಸಜಾತಂ ಅನುಸೇತಿ। ತಂ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಭೂಮಿಲದ್ಧನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದಿ।

ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ ಇಮಿನಾ "ನ ಸಬ್ಬಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ನ ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ತತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಯೋ ಅನುಸಯೋ ಯತ್ಥ ಅನುಸೇತಿ , ಸೋ ಪಹೀಯಮಾನೋ ತತ್ಥ ಪಹೀನೋ ನಾಮ ಹೋತೀ"ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಹಾನಪುಚ್ಛಾ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಕಿಂ ಪಹಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ಪಹಾನಪುಚ್ಛಾ ನಾಮಾ**"ತಿ।

ಏಕೇನೇವ ಬ್ಯಾಕರಣೇನಾತಿ "ಇಧಾವುಸೋ, ವಿಸಾಖ, ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭೪) ಏಕೇನೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ। **ದ್ವೇ ಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ಅನುಸಯಪುಚ್ಛಾ ಪಹಾನಪುಚ್ಛಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। "ರಾಗಂ ತೇನ ಪಜಹತೀ"ತಿ ಇದಮೇಕಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, "ನ ತತ್ಥ ರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ಇದಮೇಕಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ಪುಚ್ಛಾನುಕ್ಕಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಪಹಾನಕ್ಕಮೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ ಪವತ್ತಾ । "**ದ್ವೇ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀ**"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಇಧಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಥಾವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಮೇವ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯೋ ರಾಗಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನತೋ ತಥಾವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಮೇವ ಕತ್ವಾ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ "ರಾಗಂ ತೇನ ಪಜಹತಿ, ನ ತತ್ಥ ರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಾಮೋಘಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಓಘೇಹಿ ಸಂಸಾರಭವೋಘೇನೇವ ವಾ ವೇಗಸಾ ವುಯ್ಹಮಾನೇಸು ಸತ್ತೇಸು ತಂ ಉತ್ತರಿತ್ವಾ ಪತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಸ ಪನ ಗಾಧಭಾವತೋ **ಪತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ತಿಣ್ಣೋ ಪಾರಙ್ಗತೋ ಥಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೮; ಇತಿವು॰ ೬೯; ಪು॰ ಪ॰ ೧೮೭)।

ಸುಞ್ಞತಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕಭೇದತ್ತಾ ಪಾಳಿಯಂ "ಅನುತ್ತರೇಸೂ"ತಿ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋತಿ "**ಅನುತ್ತರಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಅರಹತ್ತಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ "**ಅರಹತ್ತೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಸಯೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಪತ್ಥನಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ "ಅಹೋ ವತಾಹಂ ಅರಹತ್ತಂ ಲಭೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪತ್ಥನಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತಸ್ಸ, ಪತ್ಥೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟ್ಠಪೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಹೇತುಮ್ಹಿ **ಅನ್ತಸದ್ದೋ**। ಕಥಂ ಪನ ಅರಹತ್ತವಿಸಯಾ ಪತ್ಥನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನ ಕಾಚಿ ಅರಹತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ಥನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಅವಿಸಯಭಾವತೋ। ಪರಿಕಪ್ಪಿತರೂಪಂ ಪನ ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। "**ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪಿಹಾಪಚ್ಚಯಾ**"**ತಿ ವುತ್ತಂ** ಪರಮ್ಪರಪಚ್ಚಯತಂ ಸನ್ಧಾಯ, ಉಜುಕಂ ಪನ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ನ ಪತ್ಥನಾಯ ಪಟ್ಠಪನಮೂಲಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ। **ಇದಂ ಪನ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ** ಅಕುಸಲಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಕುಸಲಾಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ಚ ನಿಮಿತ್ತಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ದೋಮನಸ್ಸಮ್ಪಾಹಂ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ದುವಿಧೇನ ವದಾಮಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಮ್ಪಿ

ಅಸೇವಿತಬ್ಬಮ್ಪೀ’’ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೯-೩೬೨)। ತೀಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜನಕಾ **ತೇಮಾಸಿಕಾ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾರೇತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪವಾರಣವಾರೇ। **ವಿಸುದ್ಧಿಪವಾರಣನ್ತಿ** ‘‘ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಅಹ’’ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಪವಾರಣಂ। ಅರಹನ್ತಾನಮೇವ ಹೇಸ ಪವಾರಣಾ।

ನ ಕದಾಚಿ ಪಹಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಪಹಾಯಕತಾ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **‘‘ನ ದೋಮನಸ್ಸೇನ ವಾ’’**ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಪರಿಯಾಯೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **‘‘ಅಯಂ ಪನಾ’’**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಪಟಿಪದಂ ಗಹೇತ್ವಾ** ಪತ್ಥನಂ ಕತ್ವಾ ಪತ್ಥನಂ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತೀತಿ** ಓವಾದವಸೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮುತ್ತೇಜೇನ್ತೋ ಕಥೇತಿ। **ಸೀಲೇನ ಹೀನಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅರಹತ್ತಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇಹಿ ಸೀಲೇನ ಹೀನಟ್ಠಾನಂ ಕಿಂ ತುಯ್ಹಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸುಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ** ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವತೋ ಸುಧೋತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಸುದ್ಧಂ। **ಸುಪಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ** ಕದಾಚಿಪಿ ಸಙ್ಕೋಚಾಭಾವತೋ ವೀರಿಯಂ ಸುಟ್ಠು ಪಗ್ಗಹಿತಂ। **ಪಞ್ಞಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅನಧಿಭೂತತಾಯ ಅಕುಣ್ಠಾ ತಿಕ್ಖವಿಸದಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಮ್ಮಸನೇ **ಸೂರಾ ಹುತ್ವಾ ವಹತಿ** ಪವತ್ತತಿ। **ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ತಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅರಹತ್ತುಪನಿಸ್ಸಯತಾಪರಿಯಾಯೇನ। ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅನುಸಯನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **‘‘ನ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ’’**ತಿ। ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಮೇತ್ಥ ಪಹಾನಂ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ **‘‘ಪಹೀನೋವ ತತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ’’**ತಿ। ತತಿಯಜ್ಝಾನೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಬ್ಬಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಸಾ ಏವ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದೀಯತೀತಿ **‘‘ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ’’**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಅನುಸಯಸದಿಸತಾಯ ವಾ। ‘‘ರಾಗಾನುಸಯಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ’’ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ನಾನುಸೇತಿ ನಾಮ** ತತ್ಥ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಾಕರಣತೋ।

೪೬೬. **ತಸ್ಮಾತಿ** ಪಚ್ಚನೀಕತ್ತಾ ಸಭಾವತೋ ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಚ್ಚಯತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಿಸಭಾಗಪಟಿಭಾಗೋ ಕಥಿತೋ** ‘‘ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ ಧಮ್ಮಾ’’ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಅನ್ಧಕಾರಾತಿ** ಅನ್ಧಕಾರಸದಿಸಾ ಅಪ್ಪಕಾ ಸಭಾವತೋ। **ಅವಿಭೂತಾ** ಅಪಾಕಟಾ ಅನೋಳಾರಿಕಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ **ದುದ್ದೀಪನಾ** ದುವಿಞ್ಞಾಪನಾ। **ತಾದಿಸಾವಾತಿ** ಉಪೇಕ್ಖಾಸದಿಸಾವ। ಯಥಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಯ ನ ಓಳಾರಿಕಾ, ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ರಾಗದೋಸಾ ವಿಯ ನ ಓಳಾರಿಕಾ। ಅಥ ಖೋ ಅನ್ಧಕಾರಾ ಅವಿಭೂತಾ ದುದ್ದೀಪನಾ ದುವಿಞ್ಞಾಪನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಭಾಗಪಟಿಭಾಗೋ ಕಥಿತೋ** ‘‘ಪಣಿಧಿ ಪಟಿಘೋಸೋ’’ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಯತ್ತಕೇಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಯತ್ತಕೇಸು ಠಾನೇಸು, ಯತ್ಥ ವಾ ಞೇಯ್ಯಟ್ಠಾನೇಸು। **ವಿಸಭಾಗಪಟಿಭಾಗೋತಿ** ಅನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಯ ಆಲೋಕೋ ವಿಘಾತಕಪಟಿಭಾಗೋ। **ವಿಜ್ಜಾತಿ** ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, **ವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಫಲನ್ತಿ ಆಹ **‘‘ಉಭೋಪೇತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಾಸವಾ’’**ತಿ। **ಅನಾಸವಟ್ಠೇನಾತಿ**ಆದೀಸು ಪಣೀತಟ್ಠೇನಾತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸೋಪಿ ಹಿ ವಿಮುತ್ತಿನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಸಾಧಾರಣೋ, ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅಸಙ್ಖತಟ್ಠೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ವಿಸಭಾಗತಾಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ। **ಪಞ್ಹಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗತೋಸಿ,** ಅಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಞ್ಹಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಪಮಾಣಂ ಗಹೇತುಂ** ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ **ನಾಸಕ್ಖಿ** ಪಞ್ಹಾನಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಗಹೇತುಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಭಾಗಪಟಿಭಾಗೇನ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಅನಾಗತಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಭಾಗಪಟಿಭಾಗೋ ವುತ್ತೋ, ವಿಸಭಾಗೇ ಚ ಅತ್ಥೇವ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಭಾಗಪಟಿಭಾಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ಕತ್ವಾ **‘‘ಅಚ್ಚಯಾಸೀ’’**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸಙ್ಖತಸ್ಸ ಹಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಸ್ಸ ಏಕನ್ತನಿಚ್ಚಸ್ಸ ಸತೋ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಕುತೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಭಾಗಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ। ತೇನಾಹ **‘‘ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮೇತ’’**ನ್ತಿಆದಿ।

ವಿರದ್ಧೋತಿ ಏತ್ಥ ಸಭಾಗಪಟಿಭಾಗಂ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ನಿಚ್ಛಯಾಭಾವತೋ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾವ ಪುಚ್ಛಿ, ನ ಅಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಬ್ಬಪುಚ್ಛಾ ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನನಯೇನ ಜಾನಿತ್ವಾವ ಪವತ್ತಾತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ। ಥೇರೀ ಪನ ತಂ ತಂ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಸಭಾವತೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೀ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಞಾಣಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। **ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತೋಗಧಂ। ತೇನಾಹ **‘‘ನಿಬ್ಬಾನಬ್ಭನ್ತರಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪವಿಟ್ಠ’’**ನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ।

೪೬೭. ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಪಣ್ಡಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಧಾತುಕುಸಲಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ - “ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಹೋತಿ? ಯತೋ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ಧಾತುಕುಸಲೋ ಚ ಹೋತಿ, ಆಯತನಕುಸಲೋ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲೋ ಚ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಕುಸಲೋ ಚ। ಏತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ಪಣ್ಡಿತೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪)। **ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಂ** ನಾಮ ಥೇರಿಯಾ ಅಸೇಕ್ಖಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಪ್ಪತ್ತಾಯ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತತಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಮಹನ್ತೇ ಅತ್ಥೇ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ರಾಜಯುತ್ತೇಹೀ**ತಿ ರಞ್ಞೋ ಕಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತಪುರಿಸೇಹಿ। **ಆಹಚ್ಚವಚನೇನಾ**ತಿ ಸತ್ಥರಾ ಕರಣಾದೀನಿ ಆಹನಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತವಚನೇನ। ಯದೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೂಳವೇದಲ್ಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೫. ಚೂಳಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೬೮. ಧಮ್ಮೋತಿ ಗಹಿತಗಹಣಾನೀತಿ ಧಮ್ಮೋ ವಾ ಹೋತು ಇತರೋ ವಾ, ಧಮ್ಮೋತಿ ಪಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಾಹಪ್ಪವತ್ತಾ ಚರಿಯಾವ। **ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇ**ತಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೋತಿ ಗಹಿತಸ್ಸ ಪವತ್ತನಕ್ಖಣೇ। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ಅಕಿಚ್ಛಂ। ತೇನಾಹ “**ಸುಕರ**”ನ್ತಿ। **ದುಕ್ಖವಿಪಾಕ**ನ್ತಿ ಅನಿಟ್ಠಫಲವಿಪಚ್ಚನಂ।

೪೬೯. ಯಥಾ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಂ ಸಭಾವಸಿದ್ಧಂ, ಏವಂ ಮನಸೋಪಿ। ತೇ ಚ ವಿಸಯಾ ಇಟ್ಠಾಕಾರತೋ ಗಹಣೇ ನ ಕೋಚಿ ದೋಸೋ, ಪುರಿಸತ್ತಭಾವೇ ನ ಚ ತೇ ದೋಸಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ತೇಸಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಲದ್ಧೀತಿ ಆಹ “**ವತ್ಥುಕಾಮೇಸುಪಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಸುಪಿ ದೋಸೋ ನತ್ಥೀ**”ತಿ, ಅಸ್ಸಾದೇತ್ವಾ ವಿಸಯಪರಿಭೋಗೇ ನತ್ಥಿ ಆದೀನವೋ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಾತಬ್ಯತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನಕತಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಪರಿಭೋಗತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಪಾ**-ಸದ್ದೋ ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ಚ **ತಬ್ಯ**-ಸದ್ದೋ, ಯಥಾರುಚಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನೋ ವತ್ಥುಕಾಮನ್ತೋಗಧೋಯೇವ, ಕಿಲೇಸಕಾಮವಸೇನ ಪನ ನೇಸಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬತಾತಿ ಆಹ “**ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಕಿಲೇಸಕಾಮೇನ ಪಾತಬ್ಯತ**”ನ್ತಿ। **ಕಿಲೇಸಕಾಮೇನಾ**ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಪಾತಬ್ಯತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಕತ್ತುವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮೋಳಿಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ವೇಣಿಬನ್ಧವಸೇನ ಮೋಳಿಂ ಕತ್ವಾ। **ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಿಕಾಹೀ**ತಿ ತಾಪಸಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತಾಹಿ। **ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಇದಂ “ಪಹಾನಮಾಹಂಸೂ”ತಿ ಪದಸ್ಸೇವ ವೇವಚನನ್ತಿ “**ಪಹಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಂ ಪಞ್ಞಪೇನ್ತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಕಾಮಾ ನಾಮೇತೇ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಜಾನನಂ ಇಧ “ಪಹಾನ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ವಿನಾಭಾವಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮಾಲುವಾಸಿಪಾಟಿಕಾ**ತಿ ಮಾಲುವಾವಿದಲಂ ಮಾಲುವಾಫಲೇ ಪೋಟ್ಟಲಿಕಾ। **ಸನ್ತಾಸಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಾಲೇ ಅಧಿವತ್ಥದೇವತಾಯ ಪವತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತದಾ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಏವಂ ಹೋತಿ। **ಕೋವಿಳಾರಪತ್ತಸದಿಸೇಹೀ**ತಿ ಮಹಾಕೋವಿಳಾರಪತ್ತಸಣ್ಠಾನೇಹಿ। ಸಣ್ಠಾನವಸೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಮಾಲುವಾಪತ್ತಾ ಪನ ಕೋವಿಳಾರಪತ್ತೇಹಿ ಮಹನ್ತತರಾನಿ ಚೇವ ಘನತರಾನಿ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ವಿಪುಲಬಹುಘನಗರುಪತ್ತತಾಯ **ಮಹನ್ತಂ ಭಾರಂ ಜನೇತ್ವಾ**। **ಸಾ**ತಿ ಮಾಲುವಾಲತಾ। **ಓಘನ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠತೋ ಓಲಮ್ಬನಹೇತುಭೂತಂ ಘನಭಾವಂ।

ಅನ್ಧವನಸುಭಗವನಗ್ಗಹಣಂ ತೇಸಂ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತಭಾವತೋ। **ನಾಳಿಕೇರಾದೀಸು** ತಿಣಜಾತೀಸು। ಖಾದನುಪಲಕ್ಖಣಂ ಉಪಚಿಕಾನಂ ಉಟ್ಠಹನಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ “**ಉಟ್ಠಹೇಯ್ಯು**”ನ್ತಿ। **ಕೇಳಿಂ ಕರೋನ್ತೀ ವಿಯಾ**ತಿ ವಿಲಮ್ಬನನದೀ ವಿಯ ಕೇಳಿಂ ಕರೋನ್ತೀ। ಇದಾನಿ ಅಹಂ ತಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿನ್ತಿ ಪಮೋದಮಾನಾ ವಿಯ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಪ್ಫನ್ದಮಾನಾ **ವಿಲಮ್ಬನ್ತೀ**। **ಸಮ್ಫಸ್ಸೋಪಿ ಸುಖೋ** ಮುದುತಲುಣಕೋಮಲಭಾವತೋ। **ದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸುಖಂ** ಘನಬಹಲಪತ್ತಸಂಹತತಾಯ। **ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅನುಸ್ಸವವಸೇನ ಭವನವಿನಾಸಭಯಾ ಸನ್ತಾಸಂ ಆಪಜ್ಜಿ, ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಪಲೋಭಿತಾ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಅಹೋಸಿ।

ವಿಟಭಿಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ಆತಾನವಿತಾನವಸೇನ ಜಟೇನ್ತೀ ಜಾಲಂ ಕರೇಯ್ಯ। ತಥಾಭೂತಾ ಚ ಘನಪತ್ತಸಞ್ಛನ್ನತಾಯ ಛತ್ತಸದಿಸೀ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಛತ್ತಾಕಾರೇನ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। **ಸಕಲಂ ರುಕ್ಖನ್ತಿ** ಉಪರಿ ಸಬ್ಬಸಾಖಾಪಸಾಖಂ ಸಬ್ಬರುಕ್ಖಂ। **ಭಸ್ಸಮಾನಾತಿ** ಪಲಿವೇಠನವಸೇನೇವ ಓತರಮಾನಾ। **ಯಾವ ಮೂಲಾ ಓತಿಣ್ಣಸಾಖಾಹೀತಿ** ಮಾಲುವಾ ಭಾರೇನ ಓನಮಿತ್ವಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಯಾವ ಮೂಲಾ ಓತಿಣ್ಣಸಾಖಾಹಿ ಪುನ ಅಭಿರುಹಮಾನಾ। **ಸಬ್ಬಸಾಖಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ಮಜ್ಝೇ ಉಪರಿ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಾಖಾಯೋ ಪಲಿವೇಠೇನ್ತೀ। **ಸಂಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ** ಜಾಲಸನ್ತಾನಕನಿಯಾಮೇನ ಜಟೇತ್ವಾ। ಏವಂ ಅಪರಾಪರಂ ಸಂಸಿಬ್ಬನೇನ **ಅಜ್ಝೋತ್ಥರನ್ತೀ। ಸಬ್ಬಸಾಖಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ಸಯಂ ಉಪರಿ ಠತ್ವಾ** ಮಹಾಭಾರಭಾವೇನ **ವಾತೇ ವಾ ವಾಯನ್ತೇ ದೇವೇ ವಾ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಪದಾಲೇಯ್ಯ। ಸಾಖಟ್ಠಕವಿಮಾನನ್ತಿ** ಸಾಖಾಪಟಿಬದ್ಧಂ ವಿಮಾನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಇಧ ಸತ್ಥಾರಾ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ ಭೂತಪುಬ್ಬಮೇವ ವತ್ಥು ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಆಹಟಂ, ತಸ್ಮಾ **"ಇದಂ ಪನ ವಿಮಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೪೭೦. **ಬಹಲರಾಗಸಭಾವೋತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಹಿ ನೀಹರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಬಲವಾ ಹುತ್ವಾ ಅಭಿಭವನರಾಗಧಾತುಕೋ। **ರಾಗಜನ್ತಿ** ರಾಗನಿಮಿತ್ತಜಾತಂ। **ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠೇ ಆರಮ್ಮಣೇತಿ** ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠೇ ವಿಸಭಾಗಾರಮ್ಮಣೇ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತಂ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸಿಕ್ಖಾಗಾರವೇನ ಪನ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಸ್ಸಿತಂ ಮಗ್ಗಂ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ತತೋ ಏವ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಹಿ ಆಣತ್ತಂ ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕರೋತೇವ। ತೇನಾಹ **"ನ ತ್ವೇವ ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ। **ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದೀನೀತಿ** - "ಏಹಿ ತಾವ ತಯಾ ವುತ್ತಂ ಮಯಾ ವುತ್ತಞ್ಚ ಅಮುತ್ರ ಗನ್ತ್ವಾ ವೀಮಂಸಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹತ್ಥಗ್ಗಹಣಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತೋ, ನ ಕರುಣಾಮೇತ್ತಾನಿದಾನವಸೇನ। **ಮೋಹಜಾತಿಕೋತಿ** ಬಹಲಮೋಹಸಭಾವೋ।

೪೭೧. **ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೇನಾತಿ** ಪುರಿಮಜಾತಿಸಿದ್ಧೇನ ಲೋಭುಸ್ಸದತಾದಿನಿಯಮಿತೇನ ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೇನ। ಇದಾನಿ ತಂ ಲೋಭುಸ್ಸದತಾದಿಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇತಿ** ಕಮ್ಮಕರಣವೇಲಾಯ। **ಲೋಭೋ ಬಲವಾತಿ** ತಜ್ಜಾಯ ಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಲೋಭೋ ಅಧಿಕೋ ಹೋತಿ। **ಅಲೋಭೋ ಮನ್ದೋತಿ** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಲೋಭೋ ದುಬ್ಬಲೋ ಹೋತಿ। ಕಥಂ ಪನೇತೇ ಲೋಭಾಲೋಭಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಏಕಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ, ನಿಕನ್ತಿಕ್ಖಣಂ ಪನ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣಮೇವ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸು। **ಪರಿಯಾದಾತುನ್ತಿ** ಅಭಿಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಯೋ ಹಿ "ಏವಂಸುನ್ದರಂ ಏವಂವಿಪುಲಂ ಏವಂಮಹಗ್ಘಞ್ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪರಸ್ಸ ದಾತು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಮುತ್ತಚಾಗತಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಚೇತನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಅಲೋಭೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಲೋಭಂ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ದೋಸಮೋಹಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ತಾದಿಸಪಚ್ಚಯಲಾಭೇನೇವ **ಅದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ। ತಸ್ಮಾತಿ** ಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಾನಂ ಬಲವಭಾವತೋ ಅಲೋಭದೋಸಮೋಹಾನಞ್ಚ ದುಬ್ಬಲಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಮೇವ ಕಾರಣಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ಸೋತಿ** ತಂಸಮಙ್ಗೀ। **ತೇನ ಕಮ್ಮೇನಾತಿ** ತೇನ ಲೋಭಾದಿಉಪನಿಸ್ಸಯವತಾ ಕುಸಲಕಮ್ಮುನಾ। **ಸುಖಸೀಲೋತಿ** ಸಖಿಲೋ। ತಮೇವತ್ಥಂ **ಅಕ್ಕೋಧನೋತಿ** ಪರಿಯಾಯೇನ ವದತಿ।

ಮನ್ದಾ ಅಲೋಭಾದೋಸಾ ಲೋಭದೋಸೇ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, **ಅಮೋಹೋ ಪನ ಬಲವಾ** ಮೋಹಂ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಏವಂ ಯಥಾರಹಂ ಪಠಮವಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತಿದೇಸತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ। **ದುಟ್ಠೋತಿ** ಕೋಧನೋ। **ದನ್ಧೋತಿ** ಮನ್ದಮಞ್ಞೋ। **ಸುಖಸೀಲಕೋತಿ** ಸುಖಸೀಲೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಲೋಭವಸೇನ, ದೋಸಮೋಹ-ಲೋಭದೋಸ-ಲೋಭಮೋಹ-ದೋಸಮೋಹ-ಲೋಭದೋಸಮೋಹವಸೇನಾತಿ ತಯೋ ಏಕಕಾ, ತಯೋ ದುಕಾ, ಏಕೋ ತಿಕೋತಿ ಲೋಭಾದಿಉಸ್ಸದವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಏವ ಸತ್ತ ವಾರಾ, ತಥಾ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ

ಅಲೋಭಾದಿಉಸ್ಸದವಸೇನಾತಿ ಚುದ್ದಸ ವಾರಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಲೋಭದೋಸಮೋಹಾ, ಅಲೋಭಾದೋಸಮೋಹಾ, ಅಲೋಭದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋತಿ ಆಗತೇಹಿ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ತತಿಯದುತಿಯಪಠಮವಾರೇಹಿ ದೋಸುಸ್ಸದಮೋಹುಸ್ಸದದೋಸಮೋಹುಸ್ಸದವಾರಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಾ, ಲೋಭದೋಸಾಮೋಹಾ, ಲೋಭಾದೋಸಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋತಿ ಆಗತೇಹಿ ತತಿಯದುತಿಯಪಠಮವಾರೇಹಿ ಅದೋಸುಸ್ಸದಅಮೋಹುಸ್ಸದಅದೋಸಾಮೋಹುಸ್ಸದವಾರಾ ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ ಅಕುಸಲಕುಸಲಪಕ್ಖೇಸು ತಯೋ ತಯೋ ವಾರೇ ಅನ್ತೋಗಧೇ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠೇವ ವಾರಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಯೇ ಪನ ಉಭಯಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾವಸೇನ ಲೋಭಾಲೋಭುಸ್ಸದವಾರಾದಯೋ ಅಪರೇ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ವಾರಾ ಕಾಮಂ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ, ತೇಸಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಏವ ನ ದಸ್ಸಿತಾ। ನ ಹಿ "ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಅನ್ತರೇನ ಅವತ್ಥನ್ತರಂ ಲೋಭೋ ಚ ಬಲವಾ ಅಲೋಭೋ ಚಾ"ತಿಆದಿ ಯುಜ್ಜತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಾಪಿ ಏತೇಸಂ ಬಲವದುಬ್ಬಲಭಾವೋ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ। ತತ್ಥ ಲೋಭಸ್ಸ ತಾವ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಅನಭಿಭೂತತಾಯ ಬಲವಭಾವೋ, ತಥಾ ದೋಸಮೋಹಾನಂ ಅದೋಸಾಮೋಹೇಹಿ। ಅಲೋಭಾದೀನಂ ಪನ ಲೋಭಾದಿಅನಭಿಭವನತೋ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಸಮಾನಜಾತಿಯಸಮಧಿಭುಯ್ಯ ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮತೋ ಬಲವಭಾವೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೭೧) - "ಲೋಭೋ ಬಲವಾ, ಅಲೋಭೋ ಮನ್ದೋ। ಅದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ, ದೋಸಮೋಹಾ ಮನ್ದಾ"ತಿಆದಿ, ಸೋ ಚ ನೇಸಂ ಮನ್ದಬಲವಭಾವೋ ಪುರಿಮೂಪನಿಸ್ಸಯತೋ ತಥಾ ಆಸಯಸ್ಸ ಪರಿಭಾವಿತತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೇನಾ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಚೂಳಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೬. ಮಹಾಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೭೩. ಏವಂ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೋ ಕಾಮೋ ಕಾಮನಂ ಇಚ್ಛಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಏವಂಕಾಮಾ**। ಏವಂ ಛನ್ದೋ ಛನ್ದನಂ ರೋಚನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಏವಂಛನ್ದಾ**। ಅಭಿಮುಖಂ, ಅಭಿನಿವಿಸ್ಸ ವಾ ಪಕಾರೇಹಿ ಏತಿ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಲದ್ಧಿ। ಸಾ ಹಿ ಲದ್ಧಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಅಭಿಮುಖಂ "ಏವಮೇತ"ನ್ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತೀ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಹತ್ಥಗತಂ ಕತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ಏವಂ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಏವಂಅಧಿಪ್ಪಾಯಾ**। ಭಗವಾ ಮೂಲಂ ಕಾರಣಂ ಏತೇಸಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅಧಿಗಮಾಯಾತಿ **ಭಗವಂಮೂಲಕಾ**। ತೇನಾಹ **"ಭಗವನ್ತಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಯಂ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಆಜಾನಾಮ ಪಟಿವಿಜ್ಝಾಮಾ"**ತಿ। **ಅಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ತೇಹಿ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೇವಿತಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅಧಿಗಮಞಾಣಾನಿ ಅಧಿಗಚ್ಛನಕಸಮ್ಬನ್ಧೀನಿ, ತಾನಿ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ಅನಞ್ಞವಿಸಯತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಭಗವಾ ನೇತಾ ತೇಸನ್ತಿ **ಭಗವಂನೇತ್ತಿಕಾ**। **ನೇತಾ**ತಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನಂ ಪಾಪೇತಾ। **ವಿನೇತಾ**ತಿ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವಿನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನತೋ ಅಪನೇತಾ। ತದಙ್ಗವಿನಯಾದಿವಸೇನ ವಾ **ವಿನೇತಾ**। **ಅನುನೇತಾ**ತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ, ಇಮೇ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಾತಿ ಉಭಯಸಮ್ಪಾಪನಾಪನಯನತ್ಥಂ ಪಞ್ಞಪೇತಾ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾಸಭಾವತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಪಟಿಸರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಟಿಸರಣಂ, ಭಗವಾ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭಗವಂಪಟಿಸರಣಾ**। ಪಟಿಸರತಿ ಸಭಾವಸಮ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಮುಪಗಚ್ಛತೀತಿ ವಾ ಪಟಿಸರಣಂ, ಭಗವಾ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭಗವಂಪಟಿಸರಣಾ**। **ಪಟಿವೇಧವಸೇನಾ**ತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬತಾವಸೇನ। ಅಸತಿಪಿ ಮುಖೇ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಅಹಂ ಭಗವಾ ಕಿಂ ನಾಮೋ"**ತಿ। **ಪಟಿಭಾತೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿ-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ "ಭಗವನ್ತ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ಸಾಮಿವಚನವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಗವತೋ"**ತಿ **ಪಟಿಭಾತೂ**ತಿ ಚ ಭಗವತೋ ಭಾಗೋ ಹೋತು। ಭಗವತೋ ಹಿ ಏಸ ಭಾಗೋ, ಯದಿದಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸನಾ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಭಾಗೋ ಸವನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕೇಚಿ ಪನ

ಪಟಿಭಾತೂತಿ ಪದಿಸ್ಸತೂತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ಞಾಣೇನ ದಿಸ್ಸತು, ದೇಸೀಯತುತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಟ್ಠಾತೂತಿ** ಚ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತು।

೪೭೪. **ನಿಸ್ಸಯಿತಬ್ಬೇತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಅಪಸ್ಸಯಿತಬ್ಬೇ। ತತಿಯಚತುತ್ಥಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನಿ ಹಿ ಅಪಸ್ಸಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಏತರಹಿ ಆಯತಿಞ್ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಅಭಿವಡ್ಢನ್ತಿ। **ಭಜಿತಬ್ಬೇತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಸೇವಿತಬ್ಬೇತಿ** ವಾ ಸಪ್ಪುರಿಸುಪಸ್ಸಯಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಭಜಿತಬ್ಬೇತಿ** ತಪ್ಪಚ್ಚಯೇ ದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಧಮ್ಮೇ।

೪೭೫. **ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಆಕಾರೇನಾತಿ** ಪಠಮಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವೋದಾನಧಮ್ಮದಸ್ಸನಂ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಪಟಿಪಾಟಿ, ಯಥಾ - "ವಾಮಂ ಮುಞ್ಚ, ದಕ್ಖಿಣಂ ಗಣ್ಹಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೯೮; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೪), ತಥಾ ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಪಕಾರೇನ, ಸಾ ಚ ಖೋ ಪುರಿಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಧಮ್ಮಸಮಾದಾನೇಸು , ಪಚ್ಛಿಮೇಸು ಪನ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾವ ಮಾತಿಕಾ ಪಟ್ಠಪಿತಾ। **ಯಥಾಧಮ್ಮರಸೇನೇವಾತಿ** ಪಹಾತಬ್ಬಪಹಾಯಕಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಭಾವೇನೇವ। ಸಭಾವೋ ಹಿ ಯಾಥಾವತೋ ರಸಿತಬ್ಬತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬತೋ "ರಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಠಮಂ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ "ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಏತೇಹಿ ಪಹೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಪಹಾಯಕಧಮ್ಮದಸ್ಸನಂ ದೇಸನಾನುಪುಬ್ಬೀ। **ಗಹಣಂ** ಆದಿಯನಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದನಂ।

೪೭೮. ವಧದಣ್ಡಾದೀಹಿ ಭೀತಸ್ಸ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇ, ಮಿಚ್ಛಾ ಚರಿತ್ವಾ ತಥಾ ಅಪಗಮನೇ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರಚೇತನಾನಂ ವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ದುಕ್ಖವೇದನೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಇಸ್ಸಾನಿನ್ದಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತಸ್ಸ ಅಪರಚೇತನಾವಸೇನ, ಏವಂ ಅಭಿಜ್ಝಾಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ಚೇತನಾನನ್ತಿ** ಪುಬ್ಬಾಪರಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾನಂ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಮುಸಾವಾದೋ ಪಿಸುಣವಾಚಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾನಂ ಸುಖಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾತಿ ಅಯಂ ನಯೋ ಇಧ ಅಧಿಕತತ್ತಾ ನ ಉದ್ಧಟೋ। **ದೋಮನಸ್ಸಮೇವ ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಇದಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾಪರಭಾಗಚೇತನಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಆಸನ್ನಾ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅನಾಸನ್ನಾ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ **"ಪರಿಯೇಟ್ಠಿಂ ವಾ ಆಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾಭಿಜ್ಝಾಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾಪರಭಾಗಚೇತನಾ ಆಸನ್ನಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಗತಿಕಾವಾತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪರಿಯೇಟ್ಠಿನ್ತಿ** ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾದೀಸು ವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥುಮಾಲಾಗನ್ಧಾದಿಪರಿಯೇಸನಂ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಸು ಮಾರೇತಬ್ಬವತ್ಥುಆವುಧಾದಿಪರಿಯೇಸನಂ **ಆಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ**। ಅಕಿಚ್ಚೇನಪಿ ತೇಸಂ ಪರಿಯೇಸನಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **"ವಟ್ಟತಿಯೇವಾ"**ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ।

೪೭೯. **ಸುಖವೇದನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಸುಖವೇದನಾಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಾಸಂ ಚೇತನಾನಂ ಅಸುಖವೇದನತಾಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ **"ಸುಖವೇದನಾಪಿ ಹೋನ್ತಿಯೇವಾ"**ತಿ ಸಾಸಙ್ಕವಚನಂ। **ಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ ಚೇತ್ಥ ಸುಖನ್ತಿ** ಇದಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾಪರಭಾಗಚೇತನಾಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರವಜ್ಜಾನಂ ಛನ್ನಂ ವಸೇನ। ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ ಪನ ಪುಬ್ಬಾಪರಭಾಗಸ್ಸ ವಸೇನ "**ಕಾಯಿಕಂ ಸುಖಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿಯೇವಾತಿ** ಸಾಸಙ್ಕವಚನಂ।

೪೮೦. ದೋಸಜಪರಿಳಾಹವಸೇನಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಕಾಯಿಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಸೋ ಗಣ್ಹನ್ತೋಪಿ ದುಕ್ಖಿತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚೇತೋದುಕ್ಖಮೇವ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ತಸ್ಸ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ದುಕ್ಖಿತೋ ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೪೮೧. **ದಸಸುಪಿ ಪದೇಸೂತಿ** ದಸಸುಪಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು, ವಾಕ್ಯೇಸು ವಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾಪಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **"ಸುಖಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವಾ"**ತಿ ಇಧ ಸಾಸಙ್ಕವಚನಂ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ಕಾಯೋಪಿ ಸಿಯಾ ವಿಗತದರಥಪರಿಳಾಹೋತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಆದಿಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯಿಕಪಟಿಸಂವೇದನಾಪಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **ಸಹಾಪಿ ಸುಖೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಯಿಯಸುಖಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿಯೇವ।

೪೮೨. ತಿತ್ತಕಾಲಾಬೂತಿ ಉಪಭುತ್ತಸ್ಸ ಉಮ್ಮಾದಾದಿಪಾಪನೇನ ಕುಚ್ಛಿತತಿತ್ತಕರಸೋ ಅಲಾಬು। **ನ ರುಚ್ಚಿಸ್ಸತಿ** ಅನಿಟ್ಠರಸತಾಯ ಅನಿಟ್ಠಫಲತಾಯ ಚ।

೪೮೩. ರಸಂ ದೇತೀತಿ ರಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ ವಿಭಾವೇತಿ।

೪೮೪. ಪೂತಿಮುತ್ತನ್ತಿ ಪೂತಿಸಭಾವಮುತ್ತಂ। **ತರುಣ**ನ್ತಿ ಧಾರಾವಸೇನ ನಿಪತನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಉಣ್ಹಂ। ತೇನಸ್ಸ ಉಪರಿಮುತ್ತತಮಾಹ। ಮುತ್ತಞ್ಹಿ ಪಸ್ಸಾವಮಗ್ಗತೋ ಮುಚ್ಚಮಾನಂ ಕಾಯುಸ್ಮಾವಸೇನ ಉಣ್ಹಂ ಹೋತಿ।

೪೮೫. ಯಂ ಭಗನ್ದರಸಂಸಟ್ಠಂ ಲೋಹಿತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ಭಗನ್ದರಬ್ಯಾಧಿಸಹಿತಾಯ ಲೋಹಿತಪಕ್ಖನ್ದತಾಯ ವಸೇನ ಯಂ ಲೋಹಿತಂ ವಿಸ್ಸವತಿ। ಪಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಂ ಲೋಹಿತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೪೮೬. ಉಬ್ಬಿದ್ಧೇತಿ ದೂರೇ। ಅಬ್ಭಮಹಿಕಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಗಮೇನ ಹಿ ಆಕಾಸಂ ಉತ್ತುಙ್ಗಂ ವಿಯ ದೂರಂ ವಿಯ ಚ ಖಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ದೂರೀಭೂತೇ"**ತಿ। ತಮಂಯೇವ **ತಮಗತಂ** "ಗೂಥಗತಂ ಮುತ್ತಗತ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೧) ಯಥಾ। **ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತೇ** ಚ ಇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಂ ವಿಭಜನ್ತೇನ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಸ್ಸ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ।

ಸಜ್ಜರರುಕ್ಖೋ ಕನ್ದಮಾದನಪೋವ। **ಸರಭಞ್ಞವಸೇನಾತಿ** ಅತ್ಥಂ ಅವಿಭಜಿತ್ವಾ ಪದಸೋ ಸರಭಞ್ಞವಸೇನ। **ಓಸಾರೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಉಚ್ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ। **ಸದ್ದೇತಿ** ಓಸಾರಣಸದ್ದೇ। ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಂ ಅನಾರೋಚೇತುಕಾಮಾ **ದೇವತಾ ತತ್ಥೇವ ಅನ್ತರಧಾಯಿ। ತಂ ದಿವಸನ್ತಿ** ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸಿತದಿವಸೇ। ಇತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಅಯಂ ದೇವತಾ ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ಪಿಯಾಯತಿ। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಮಹಾಧಮ್ಮಸಮಾದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೭. ವೀಮಂಸಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೮೭. ಅತ್ಥವೀಮಂಸಕೋತಿ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಿಅತ್ಥವಿಜಾನನಕೋ। **ಸಙ್ಖಾರವೀಮಂಸಕೋತಿ** ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ ವಾ ಆಯತನಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಚ ವೀಮಂಸಕೋ। **ಸತ್ಥುವೀಮಂಸಕೋತಿ** "ಸತ್ಥಾ ನಾಮ ಗುಣತೋ ಏದಿಸೋ ಏದಿಸೋ ಚಾ"ತಿ ಸತ್ಥು ಉಪಪರಿಕ್ಖಕೋ। **ವೀಮಂಸಕೋತಿ** ವಿಚಾರಕೋ। ಯಂ ಚೇತಸೋ ಸರಾಗಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ, ತಂ **ಚೇತೋಪರಿಯಾಯೋ**। ತೇನಾಹ **"ಚಿತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೋಪರಿಯಾಯಞಾಣಲಾಭೀ – "ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ಇತೋ ಪರಂ ಪವತ್ತಂ ಇದಮಿತೋ ಪರ"ನ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಚೇತೋಪರಿಯಾಯನ್ತಿ ಚಿತ್ತವಾರ**"ನ್ತಿ। ವಾರತ್ಥೇಪಿ ಹಿ **ಪರಿಯಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಹೋತಿ – "ಕಸ್ಸ ನು ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಪರಿಯಾಯೋ ಅಜ್ಜ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಓವದಿತು"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯೮)। ಚಿತ್ತಚಾರನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಚಿತ್ತಪವತ್ತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ವಿಜಾನನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ ವೀಮಂಸನತ್ಥಾಯ।

೪೮೮. ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೂಪನಿಸ್ಸಯನ್ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಬಲವಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ। **ಉಪಡ್ಢಂ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೇನ ಸಮ್ಪಾದಿಯಮಾನಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಉಪಡ್ಢಭಾಗಮತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚಕಧಮ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ। **ಉಪಡ್ಢಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾನುಭಾವೇನಾತಿ** ಇತರೋ ಪನ ಉಪಡ್ಢಭಾಗೋ ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪದೇಸಾನುಭಾವೇನ **ಹೋತಿ,** ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕಸಿದ್ಧೋ** ಏವ ಅಯಮತ್ಥೋ। **ಲೋಕಿಯಾ** ಹಿ –

“ಪಾದೋ ಸಿದ್ಧೋ ಆಚರಿಯಾ, ಪಾದೋ ಹಿಸ್ಸಾನುಭಾವತೋ।
ತಂವಿಜ್ಜಾಸೇವಕಾ ಪಾದೋ, ಪಾದೋ ಕಾಲೇನ ಪಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ -

ವದನ್ತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ, ಞಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಭದ್ರೋ ಸುನ್ದರೋ ಮಿತ್ತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ,** ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತವನ್ತತಾ। ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುಗ್ಗಲೇಹೇವ ಅಯನಂ ಪವತ್ತಿ **ಕಲ್ಯಾಣಸಹಾಯತಾ**। ತೇಸು ಏವ ಚಿತ್ತೇನ ಚೇವ ಕಾಯೇನ ಚ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿ **ಕಲ್ಯಾಣಸಮ್ಪವಙ್ಕತಾ। ಮಾಹೇವನ್ತಿ** ಏವಂ ಮಾ ಆಹ, “ಉಪಡ್ಢಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸಾ”ತಿ ಮಾ ಕಥೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತದಮಿನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ ದ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ಅ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ಇಮಿನಾಪೀ**ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇನಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಕಾರಣೇನ। ಇದಾನಿ ತಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಮಮಂ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಸುತ್ತೇಸು ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತುಪನಿಸ್ಸಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಾಹಿರಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಕಥೇನ್ತೋಪೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನಿಯಧಮ್ಮೇ**ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಪಾಚಕಧಮ್ಮೇ। **ಪಚ್ಚಯೇ**ತಿ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜೇ। **ಮಹಾಜಚ್ಚೋ**ತಿ ಮಹಾಕುಲೀನೋ।

ಕಾಯಿಕೋ ಸಮಾಚಾರೋತಿ ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಾದಿಕೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪರಿಕ್ಖತೋ ಪಾಕತಿಕೋ ಚ। **ವೀಮಂಸಕಸ್ಸ** ಉಪಪರಿಕ್ಖಕಸ್ಸ। **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ನಾಮ** ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ**ತಿ ರಾಗಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಬಾಧಿತಾ, ಉಪತಾಪಿತಾ ವಿದೂಸಿತಾ ಮಲೀನಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಪನ ತೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಕಿಲೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ”**ತಿ। ಯದಿ ನ ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಪಾಳಿಯಂ ಕಥಂ ತಥಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಯಥಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರಾಪಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾಯೇವ ನಾಮ** ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನತೋ। ಭವತಿ ಹಿ ತಂಹೇತುಕೇಪಿ ತದುಪಚಾರೋ ಯಥಾ “ಸೇಮ್ಹೋ ಗುಳೋ”ತಿ। “ಮಾ ಮೇ ಇದಂ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ಪರೋ ಅಞ್ಞಾಸೀ”ತಿ ಪನ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತಾಯ ನ ನ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। “ನ ಖೋ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಗರಹಾಮಾ”**ತಿ ವತ್ವಾ ಗರಹಿತಬ್ಬಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಭಗವಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಭಾವಿತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಹಿ ಗರಹಿತಬ್ಬತಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ನ ಭಾವಿತಮಗ್ಗಸ್ಸ। ಏಸ ಉತ್ತರೋ ಮಾಣವೋ “ಬುದ್ಧಮ್ಪಿ ಗರಹಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಕತ್ವಾ ಅನುಬನ್ಧಿ। **ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ** ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನದಿವಸೇ ಅತ್ತನೋ ವಚನೇ ಅಟ್ಠಿತತ್ತಾ। **ಕಿಞ್ಚಿ ವಜ್ಜಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ** ಮಾರೋ ಏವಮಾಹ -

“ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಭಗವನ್ತಂ, ಅನುಬನ್ಧಿಂ ಪದಾಪದಂ।
ಓತಾರಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಿಸ್ಸಂ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸತೀಮತೋ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೪೮)।

ಕಾಲೇ ಕಣ್ಹಾ, ಕಾಲೇ ಸುಕ್ಕಾತಿ ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ ಕದಾಚಿ ಕಣ್ಹಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಯೋ, ಕದಾಚಿ ಸುಕ್ಕಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾತಿ ಏವಂ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಬ್ಯಾಮಿಸ್ಸವಸೇನ **ವೋಮಿಸ್ಸಕಾ। ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಾ**ತಿ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾ।

ಅನವಜ್ಜಂ ವಜ್ಜರಹಿತತ್ತಾ। **ದೀಘರತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಸಮಾಪನ್ನೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಆಪನ್ನೋ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ। ತೇನಾಹ **“ಸಮನ್ನಾಗತೋ”**ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಕತಸ್ಸ ಅಸಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ **ಆರಞ್ಞಕೋ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ। ತಸ್ಸ ಪರಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಉಳಾರೇಹಿ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರೇಹಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಹರಿಯಮಾನತಂ। **ಅತಿದಪ್ಪಿತೋ**ತಿ ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಭಾವನಾಯ ಅತಿವಿಯ ದತ್ತೋ ಗಬ್ಬಿತೋ।

ನ ಇತ್ತರಸಮಾಪನ್ನೋತಿ ಜಾನಾತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸೀಲಂ ನಾಮ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ನ ಇತ್ತರೇನ। ಇದಾನಿ ಅನೇಕಜಾತಿಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ತಥಾಗತೋ ಇಮಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಅಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅನಚ್ಛರಿಯಂ ಚೇತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅರಞ್ಞಗಾಮಕೇತಿ ಅರಞ್ಞಪದೇಸೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖುದ್ದಕಗಾಮೇ। ತತ್ಥ ನೇಸಂ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಣಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಿವನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದುಲ್ಲಭಲೋಣೋ ಹೋತಿ** ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ದೂರತಾಯ।

ತದಾ ಕಿರ ವಿದೇಹರಟ್ಠೇ ಸೋಳಸ ಗಾಮಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಹನ್ತಾನೇವ। ತೇನಾಹ - "**ಹಿತ್ವಾ ಗಾಮಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾನಿ ಸೋಳಸಾ**"ತಿ। ಇದಾನಿ ಕಸ್ಮಾ "**ಸನ್ನಿಧಿಂ ದಾನಿ ಕುಬ್ಬಸೀ**"ತಿ ಮಂ ಘಟ್ಟೇಥಾತಿ ವತ್ತುಕಾಮೋ ತಂ ಅನಾವಿಕತ್ವಾ "**ಲೋಣ...ಪೇ...ನ ಕರೋಥಾ**"ತಿ ಆಹ। ಗನ್ಧಾರೋ ತಸ್ಸಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇತುಕಾಮೋ "**ಕಿಂ ಮಯಾ ಕತಂ ವೇದೇಹೀಸೀ**"ತಿ ಆಹ।

ಇತರೋ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ಹಿತ್ವಾ**"ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ಇತರೋ "**ಧಮ್ಮಂ ಭಣಾಮೀ**"ತಿ ಗಾಥನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ನೇಸಂ ವಚನಪಟಿವಚನಗಾಥಾ। ತತ್ಥ **ಪಸಾಸಸೀತಿ** ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ ವಿಯ ಅನುಸಾಸಸಿ। **ನ ಪಾಪಮುಪಲಿಮ್ಪತಿ** ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪಾಭಾವತೋ। **ಮಹತ್ಥಿಯನ್ತಿ** ಮಹಾಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ। **ನೋ ಚೇ ಅಸ್ಸ ಸಕಾ ಬುದ್ಧೀತಿ**ಆದಿ ವೇದೇಹಇಸಿನೋ - "ಆಚರಿಯೋ ಮಮ ಹಿತೇಸಿತಾಯ ಠತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಏವ ಭಣತೀ"ತಿ ಯೋನಿಸೋ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ "**ಏವಞ್ಚ ಪನ ವತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ।

"ಇತ್ತಾ"ತಿ ಲೋಕೇ ಞಾಯತಿ ವಿಸ್ಸುತೋತಿ ಞಾತೋ, ಞಾತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಞತ್ತಂ**। **ಅಜ್ಝಾಪನ್ನೋತಿ** ಉಪಗತೋ। ಞತ್ತ-ಗ್ಗಹಣೇನ ಪತ್ಥಟಯಸತಾ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ಆಹ "**ಯಸಞ್ಚ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿ**"ನ್ತಿ। **ಕಿನ್ತಿ** ಕಿಂಪಯೋಜನಂ, ಕೋ ಏತ್ಥ ದೋಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಜ್ಝನ್ತೋತಿ ಯಸಮದೇನ ಪರಿವಾರಮದೇನ ಚ ಮತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಗಾಮೇಪಿ ವಿಹಾರೇಪಿ ಜನವಿವಿತ್ತೇಪಿ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇಪಿ ಅಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ "ಮಯ್ಹಂ ನಾಮ ಪಾದಾ ಇತರೇಸಂ ಪಾದಫುಸನಟ್ಠಾನಂ ಫುಸನ್ತೀ"ತಿ ಅಫುಸಿತುಕಾಮತಾಯ ಅಗ್ಗಪಾದೇನ ಭೂಮಿಂ ಫುಸನ್ತೋ ವಿಯ ಚರತಿ। **ಓನಮತೀತಿ** ನಿವಾತವುತ್ತಿತಾಯ ಅವನಮತಿ ಅನುದ್ಧತೋ ಅತ್ಥದ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ಅಕಿಞ್ಚನಭಾವನ್ತಿ** "ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ನಾಮ ಅಕಿಞ್ಚನಞಾಣೇನ ಸಮಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಅಕಿಞ್ಚನಜ್ಝಾಸಯಂ ಪಟಿಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಲಾಭೇಪಿ ತಾದೀ, ಅಲಾಭೇಪಿ ತಾದೀತಿ** ಯಥಾ ಅಲಾಭಕಾಲೇ ಲಾಭಸ್ಸ ಲದ್ಧಕಾಲೇಪಿ ತಥೇವಾತಿ ತಾದೀ ಏಕಸದಿಸೋ। **ಯಸೇ** ಸತಿಪಿ ಮಹಾಪರಿವಾರಕಾಲೇಪಿ।

ಅಭಯೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪರತೋತಿ ನಿಬ್ಭಯೋ ಹುತ್ವಾ ಭಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇನೇವ ಓರಮಿತಬ್ಬತೋ ಉಪರತೋ ಭಯಹೇತೂನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ। ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ಕತಿಪಯಕಾಲಂ, ಅಥ ಖೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಉಪರತೋತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತೂಪರತೋ**। ಅಥ ಖೋ ಭಾಯಿತಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ತತೋ **ಭಯೇನ ಉಪರತೋ**। ಕಿಲೇಸಾ ಏವ ಭಾಯಿತಬ್ಬತೋ **ಕಿಲೇಸಭಯಂ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾತಿ** ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾಪಿ ಭಯೂಪರತಾ, ಪಗೇವ ಪುಥುಜ್ಜನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಥಣ್ಡಿಲಪೀಠಕನ್ತಿ ಥಣ್ಡಿಲಮಞ್ಚಸದಿಸಂ ಪೀಠಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಅಪಸ್ಸಾಯ ತಂ ಅಪಸ್ಸಾಯಂ ಕತ್ವಾ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಜ್ಝೇ ಥಣ್ಡಿಲಪೀಠಕಾ ದ್ವಾರೇ ಠತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ನೇವಾಸಿಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ನ ಪಞ್ಞಾಯಿ। **ಅಸಞ್ಞತನೀಹಾರೇನಾತಿ** ನ ಸಞ್ಞತಾಕಾರೇನ। "ಮಂ ಭಾಯನ್ತೋ ಹೇಟ್ಠಾಮಞ್ಚಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಮಞ್ಚಂ **ಓಲೋಕೇತ್ವಾ**। **ಉಕ್ಕಾಸಿ** "ಬಹಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಕ್ಕೋಸಿತ್ವಾ ಮಾ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವೀ"ತಿ। **ಅಧಿವಾಸೇತುನ್ತಿ** ತಾದಿಸಂ ಇದ್ಧಾನಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಪಟಪಟಾಯನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಕೋಧಂ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ।

ಖಯೇನೇವಾತಿ ರಾಗಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಕ್ಖಯೇನೇವ ವೀತರಾಗತ್ತಾ। **ನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ವಾರೇತ್ವಾತಿ** ನ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲೇನ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ವೀತರಾಗತ್ತಾ। **ಏವಂ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। ಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದೀನಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಿಯಾನಞ್ಚ ಅಭಾವಂ ಆಚಾರಸ್ಸ ವೋದಾನಂ ಚಿರಕಾಲಸಮಾಚಿಣ್ಣತಾಯ ಞಾತಸ್ಸ ಸಹಿತಭಾವೇಪಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಅಭಯೂಪರತಭಾವಸಮನ್ನೇಸನಾಯ ಆಕರೀಯತಿ ಞಾಪೇತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಅತ್ಥೋ ಪಕಾರತೋ ಞಾಪೀಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಆಕಾರಾ,** ಉಪಪತ್ತಿಸಾಧನಕಾರಣಾನಿ। ತಾನಿ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾನುಮತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪಕಭಾವೇನ ಪವತ್ತೀಯನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ತೇಸಂ ಮೂಲಕಾರಣಭೂತಾನಿ ಅನುಮಾನಞಾಣಾನಿ ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ - "ಕೇ ಪನಾಯಸ್ಮತೋ ಆಕಾರಾ ಕೇ ಅನ್ವಯಾ"ತಿ ಅವೋಚಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಆಕಾರಾತಿ ಕಾರಣಾನಿ, ಅನ್ವಯಾತಿ ಅನುಬುದ್ಧಿಯೋ"**ತಿ ಆಹ। ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ದಿಟ್ಠೇನ ಧೂಮೇನ ಅದಿಟ್ಠಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಅನ್ವೇತಿ ಅನುಮಾನತೋ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ವೀಮಂಸಕೋ ಭಿಕ್ಖು - "ಭಗವಾ ಏಕೇಕವಿಹಾರೇಸು ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೇಸು ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೇಸು ಚ ಯಥಾ ಏಕಸದಿಸತಾದಸ್ಸನೇನ ಅಭಯೂಪರತತಂ ಅನ್ವೇತಿ ಅನುಮಾನತೋ ಜಾನಾತಿ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಪುಗ್ಗಲೇಸು ಅನುಸ್ಸಾದನಾನಪಸಾದನಪ್ಪತ್ತಾಯ ಸತ್ಥು ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನತಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತಂ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಅನ್ವೇತಿ ಅನುಮಾನತೋ ಜಾನಾತಿ, ಏವಂ ಜಾನನ್ತೋ ಚ ಅಭಯೂಪರತೋ ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಧಿ ವೀತರಾಗತ್ತಾ, ಯೋ ಯತ್ಥ ವೀತರಾಗೋ, ನ ಸೋ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಯಂ ಪಸ್ಸತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಕಾಮಭವನಿಮಿತ್ತಂ, ತಥಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನತ್ತಾ, ಸ್ವಾಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸನ್ನತ್ತಾ"ತಿ ವತ್ಥುತ್ತಯಂ ಗುಣತೋ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಾತಿ।

ಗಣಬನ್ಧನೇನಾತಿ "ಮಮ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾ ಮಮ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಗಣೇ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಬನ್ಧನೇನ ಬದ್ಧಾ ಪಯುತ್ತಾ। **ತಾಯ ತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ** "ಸುಗತಾ ದುಗ್ಗತಾ"ತಿ ವುತ್ತಾಯ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ದುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ। **ಉಸ್ಸಾದನಾತಿ** ಗುಣವಸೇನ ಉಕ್ಕಂಸನಾ। **ಅಪಸಾದನಾತಿ** ಹೀಳನಾ। ಉಭಯತ್ಥ **ಗೇಹಸ್ಸಿತವಸೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪರೇಸಂ ಉಯ್ಯೋಜನತ್ಥಂ - "ಪಣ್ಡಿತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೫; ೩.೨೮೫, ೩೨೨) ಗುಣತೋ ಉಕ್ಕಂಸನಮ್ಪಿ ಆಯತಿಂ ಸಂವರಾಯ ಯಥಾಪರಾಧಂ ಗರಹಣಮ್ಪಿ ನ ನಿವಾರೇತಿ।

೪೮೯. ವೀಮಂಸಕಸ್ಸಪಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೀಮಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। **ಮೂಲವೀಮಂಸಕೋ** ಹೇತುವಾದಿತಾಯ। ಗಣ್ಠಿವೀಮಂಸಕಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸುತಿಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ **"ಪರಸ್ಸೇವ ಕಥಾಯ ನಿಟ್ಠಙ್ಗತೋ"**ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಪರಸ್ಸ ಚೇತೋಪರಿಯಾಯಂ ಅಜಾನನ್ತೇನಾ"ತಿ। **ತಥಾಗತೋವ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ಸಾಧಾರಣತೋ ವುತ್ತಂ ಅನುಮಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ವದತಿ। ಉಕ್ಕಂಸಗತಞ್ಹೇತಂ ಅನುಮಾನಂ, ಯದಿದಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುವಚನಂ ಅವಿಸಂವಾದಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಪುಥುಜ್ಜನಗೋಚರಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನುಮಾನತೋ। ತಿವಿಧೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ, ಕೋಚಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧೋ, ಯೋ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚತ್ತವೇದನಿಯೋ ಅನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾಕಾರೋ। ಕೋಚಿ ಅನುಮಾನಸಿದ್ಧೋ, ಯೋ ಘಟಾದೀಸು ಪಸಿದ್ಧೇನ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತಭಾವೇನ ಸಾಧಿಯಮಾನೋ ಸದ್ದಾದೀನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಆಕಾರೋ। ಕೋಚಿ ಓಕಪ್ಪನಸಿದ್ಧೋ, ಯೋ ಪಚುರಜನಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಮದಿಟ್ಠೋ ಸದ್ಧಾವಿಸಯೋ ಪರಲೋಕನಿಬ್ಬಾನಾದಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ಸತ್ಥುನೋ ವಚನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧೇ ಅನುಮಾನಸಿದ್ಧೇ ಚ ಅತ್ಥೇ ನ ವಿಸಂವಾದೇತಿ ಅವಿಪರೀತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ತಸ್ಸ ವಚನೇನ ಸದ್ಧೇಯ್ಯತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯರೂಪಾ ಏವ ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ಥುಗುಣಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸಮ್ಭವತೋ।

ಏಸ ಮಯ್ಹಂ ಪಥೋತಿ ಯ್ವಾಯಂ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಸಙ್ಖಾತೋ ಮಯ್ಹಂ ಓರಮತ್ತಕೋ ಗುಣೋ, ಏಸ ಅಪರಚಿತ್ತವಿದುನೋ ವೀಮಂಸಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಮಮ ಜಾನನಪಥೋ ಜಾನನಮಗ್ಗೋ। **ಏಸ ಗೋಚರೋತಿ** ಏಸೋ ಏತ್ತಕೋ ಏವ ತಸ್ಸ ಮಯಿ ಗೋಚರೋ, ನ ಇತೋ ಪರಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇಪಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭) ಭಗವತಾ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಮೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। **ಏತಾಪಾಥೋತಿ** ಏತ್ತಕಾಪಾಥೋ। ಯೋ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿ, "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ದೇವೋ ವಾ

ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ"ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಪರಾಮಸನ್ತೋ, ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯತಾಯ, ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತಾಯ ವಾ ಅಕಾರಣೇನ ತಣ್ಹಂ ಅನತಿವತ್ತನತೋ ಸೋ ತಮ್ಮಯೋ ನಾಮ। ತೇನಾಹ "**ನ ತಮ್ಮಯೋ ನ ಸತಣ್ಹೋ**"ತಿಆದಿ।

ಸುತಸ್ಸ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಾವಹಭಾವೇನ **ಉತ್ತರುತ್ತರಞ್ಚೇವ** ತಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪಣೀತತರಭಾವತೋ **ಪಣೀತತರಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇತಿ**। **ಸವಿಪಕ್ಖನ್ತಿ** ಪಹಾತಬ್ಬಪಹಾಯಕಭಾವೇನ ಸಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಂ। **ಕಣ್ಹಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಸುಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ಕಣ್ಹಂ ನಾಮ, ಇಮಸ್ಸ ಪಹಾಯಕಂ ಇದಂ ಸುಕ್ಕಂ ನಾಮಾತಿ ಏವಂ ಕಣ್ಹಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಸುಕ್ಕಂ। **ಸುಕ್ಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಕಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇಧ ಪನ "ಇಮಿನಾ ಪಹಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಸಉಸ್ಸಾಹ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಯಾಪಾರಂ। ಕಿರಿಯಮಯಚಿತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನಾವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾಮಾನಾದಿಕೇ ಸನ್ತಾನೇ ಸಬ್ಯಾಪಾರತಾ ಸಉಸ್ಸಾಹತಾ, ಸವಿಪಾಕಧಮ್ಮತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ದೇಸಿತೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸಿತೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ। **ಏಕಚ್ಚಂ** ಏಕದೇಸಭೂತಂ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ **ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ** ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮೇನ ಮಗ್ಗೇನ**। **ದೇಸನಾಧಮ್ಮೇ**ತಿ ದೇಸನಾರುಳ್ಹೇ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೇ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ **ನಿಟ್ಠಂ ಗಚ್ಛತಿ** - "ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಜರಾಮರಣತೋ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾಯಪಿ ಪಸನ್ನೋ, ತತೋ **ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ** ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನೋ **ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಸೋ ಭಗವಾತಿ ಸತ್ಥರಿ ಪಸೀದತಿ**। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಏವ ತತೋ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹತ್ತಾ। **ವಙ್ಕಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಞ್ಞಂ ಅಸಾಮೀಚಿಪರಿಯಾಯಂ ಸಬ್ಬಂ ದೋಸಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೪೮೦. ಇಮೇಹಿ ಸತ್ಥುವೀಮಂಸನಕಾರಣೇಹೀತಿ "ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಸಮಾಚಾರತಾದೀಹಿ ಚೇವ ಉತ್ತರುತ್ತರಿಪಣೀತಪಣೀತಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನಾಹಿ ಚಾ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಸತ್ಥುಉಪಪರಿಕ್ಖನಕಾರಣೇಹಿ। **ಅಕ್ಖರಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಪದೇಹೀ**ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ಕಾರಣಾನಂ ಸಮ್ಬೋಧನೇಹಿ ಅಕ್ಖರಸಮುದಾಯಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಪದೇಹಿ। **ಇಧ ವುತ್ತೇಹಿ ಅಕ್ಖರೇಹೀ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಿಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಞ್ಞಿತೇಹಿ ಅಕ್ಖರೇಹಿ। **ಓಕಪ್ಪನಾ**ತಿ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಂ ಓಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಪಸೀದನತೋ ಓಕಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಾ। **ಸದ್ಧಾಯ ಮೂಲಂ ನಾಮಾ**ತಿ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಭೂತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಮೂಲಂ ನಾಮ ಕಾರಣನ್ತಿ ಸದ್ದಹನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿಕಂ। **ಥಿರಾ** ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮುಚ್ಛೇದೇನ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ। **ಹರಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ**ತಿ ಅಪನೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾ। ಇತರೇಸು ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣದೇವೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ಸಮಿತಪಾಪಸಮಣೇನ ವಾ**"ತಿಆದಿ।

"ಬುದ್ಧಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸಾವಕಾನಞ್ಚ ವಿಬಾಧನತ್ಥಂ ಮಾರೋ ಉಪಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಸುತಪುಬ್ಬತ್ತಾ "**ಅಯಂ ಮಾರೋ ಆಗತೋ**"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಆನುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಅರಿಯಸಾವಕೇನ ಪುಚ್ಛಿತತ್ತಾ **ಮುಸಾವಾದಂ ಕಾತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ**। **ಏತೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸಮಿತಪಾಪಸಮಣಾದಯೋ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಸಭಾವಸಮನ್ನೇಸನಾ**ತಿ ಯಾಥಾವಸಮನ್ನೇಸನಾ ಅವಿಪರೀತವೀಮಂಸಾ। **ಸಭಾವೇನೇವಾ**ತಿ ಸಬ್ಭಾವೇನೇವ ಯಥಾಭೂತಗುಣತೋ ಏವ। **ಸುಟ್ಠು** ಸಮ್ಮದೇವ। **ಸಮನ್ನೇಸಿತೋ**ತಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ವೀಮಂಸಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೮. ಕೋಸಮ್ಬಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೮೧. ತಸ್ಮಾತಿ ಯಸ್ಮಾ ಕೋಸಮ್ಬರುಕ್ಖವತೀ, ತಸ್ಮಾ ನಗರಂ ಕೋಸಮ್ಬೀತಿಸಙ್ಖಮಗಮಾಸಿ। ಕುಸಮ್ಬಸ್ಸ ವಾ ಇಸಿನೋ ನಿವಾಸಭೂಮಿ ಕೋಸಮ್ಬೀ, ತಸ್ಸಾವಿದೂರೇ ಭವತ್ತಾ ನಗರಂ **ಕೋಸಮ್ಬೀ**।

ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿನಾ ಕಾರಿತೇ ಆರಾಮೇತಿ ಏತ್ಥ ಕೋ ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿ, ಕಥಞ್ಚಾನೇನ ಆರಾಮೋ ಕಾರಿತೋತಿ ಅನ್ತೋಲೀನಾಯ ಚೋದನಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅದ್ದಿಲರಟ್ಠಂ ನಾಮ ಅಹೋಸೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಕೇದಾರಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕೇದಾರಭೂಮಿಯಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। **ಗಚ್ಛನ್ತೋ**ತಿ ಕೇದಾರಪಾಳಿಯಾ ಗಚ್ಛನ್ತೋ। **ಪಹೂತಪಾಯಸ**ನ್ತಿ ಪಹೂತತರಂ ಪಾಯಸಂ, ತಂ ಪನ ಗರು ಸಿನಿದ್ಧಂ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಅಪ್ಪಾಹಾರತಾಯ ಮನ್ದಗಹಣಿಕೋ ಸಮಾನೋ ಜೀರಾಪೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ತೇನಾಹ **"ಜೀರಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ। ಯಸವತಿ ರೂಪವತಿ **ಕುಲಘರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿ ನಾಮ ಜಾತೋ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಘೋಸಿತಸೇಟ್ಠಿವತ್ಥುಂ ಕಥೇತಿ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಧಮ್ಮಪದವತ್ಥುಮ್ಹಿ** (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಸಾಮಾವತೀವತ್ಥು) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಉಪಸಂಕಪ್ಪನವಸೇನಾತಿ ಉಪಸಙ್ಕಪ್ಪನನಿಯಾಮೇನ। **ಆಹಾರಪರಿಕ್ಖೀಣಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಹಾರನಿಮಿತ್ತಪರಿಕ್ಖೀಣಕಾಯಸ್ಸ, ಆಹಾರಕ್ಖಯೇನ ಪರಿಕ್ಖೀಣಕಾಯಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇ**ತಿ ಜನವಿವಿತ್ತೇ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನೇ।

ಕಲಹಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಭಣ್ಡನಂ ನಾಮಾತಿ ಕಲಹಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತಾ ಪರಿಭಾಸಾ ತಂಸದಿಸೀ ಚ ಅನಿಟ್ಠಕಿರಿಯಾ ಭಣ್ಡನಂ ನಾಮ। **ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಾಮಸನಅಚ್ಛನ್ತಬನ್ಧನಾದಿವಸೇನ। "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿರುದ್ಧವಾದಭೂತಂ ಆಪನ್ನಾತಿ **ವಿವಾದಾಪನ್ನಾ**। ತೇನಾಹ **"ವಿರುದ್ಧಭೂತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಮುಖಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾಯ ವಾಚಾ ಇಧ "ಮುಖ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ಮುಖಸತ್ತೀಹೀತಿ ವಾಚಾಸತ್ತೀಹೀ"**ತಿ। **ಸಞ್ಞತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಪನಂ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ಅಯಂ ವಿನಯೋ"ತಿ ಸಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬತಂ। **ನಿಜ್ಝತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ತಸ್ಸ ನಿಜ್ಝಾನಂ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ **"ಸಞ್ಞತ್ತಿವೇವಚನಮೇವೇತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಚೇ ಹೋತಿ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸುಬ್ಬಚತಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮತಾಯ ಚ ಆಪತ್ತಿಂ ಪಸ್ಸಿ। **ನತ್ಥಿ ತೇ ಆಪತ್ತೀ**ತಿ ಅನಾಪತ್ತಿಪಕ್ಖೋಪಿ ಏತ್ಥ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ। ಸಾ ಪನಾಪತ್ತಿ ಏವ। ತೇನಾಹ - **"ತಸ್ಸಾ ಆಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಪತ್ತಿದಿಟ್ಠಿ ಅಹೋಸೀ"**ತಿ।

೪೬೧. ಕಲಹಭಣ್ಡನವಸೇನಾತಿ ಕಲಹಭಣ್ಡನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತವಸೇನ। **ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ಗತ**ನ್ತಿ ಕಲಹಭಣ್ಡನಾನಂ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ತದುಪಸಮಾವಹಾ ಹೇಟ್ಠಾದೇಸನಾಯ ಅನುರೂಪಾವ ಉಪರಿದೇಸನಾತಿ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾವ ಉಪರಿಸುತ್ತದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ। **ಸರಿತಬ್ಬಯುತ್ತಾ**ತಿ ಅನುಸ್ಸರಣಾರಹಾ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನ**ನ್ತಿ ಸಹಧಮ್ಮಿಕಾನಂ। ಪಿಯಂ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ಪಿಯಕರಣಾ**। ಗರುಂ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ **ಗರುಕರಣಾ**। **ಸಙ್ಗಹಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥುವಿಸೇಸಭಾವತೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅವಿವಾದನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥುಭಾವತೋ ಏವ ನ ವಿವಾದನಾಯ। ಸತಿ ಚ ಅವಿವಾದನಹೇತುಭೂತಸಙ್ಗಾಹಣತ್ತೇ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಸಮಗ್ಗಭಾವೋ ಭೇದಾಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಮಿಜ್ಜತಿ ಸಿನಿಯ್ಹತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಮೇತ್ತಾ, ಮಿತ್ತಭಾವೋ, ಮೇತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇತ್ತಂ,** ಕಾಯಕಮ್ಮಂ। ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕಾಯಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿ। **ಇಮಾನಿ** ಮೇತ್ತಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಿ **ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಸೇನ ಆಗತಾನಿ** ಪಾಳೇ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬತಾವಚನತೋ। **ಭಿಕ್ಖು**ಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಸೇಸಸಹಧಮ್ಮಿಕಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅನವಜ್ಜಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಕಮ್ಮನ್ತೋಗಧಮೇವಾತಿ ಆಹ - **"ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೇನ...ಪೇ॰... ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ನಾಮಾ"**ತಿ। ವತ್ತವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾ ಚೇತಿಯಬೋಧೀನಂ ವನ್ದನಾ ಮೇತ್ತಾಸದಿಸೀತಿ ಕತ್ವಾ ತದತ್ಥಾಯ ಗಮನಂ ಮೇತ್ತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಚೇತಿಯಬೋಧಿಭಿಕ್ಖೂಸು ವುತ್ತಾವಸೇಸಅಪಚಾಯನಾದಿಂ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಕಾಯಿಕಂ ಕಿರಿಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ತೇಪಿಟಕಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಕಥಿಯಮಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ** ಕಾಯವಚೀಮನೋಸುಚರಿತಾನಿ। **ಚಿನ್ತನನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಏವಂ ಚಿನ್ತನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಮೇತ್ತಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ, ಪಗೇವ ವಿಧಿಪಟಿಪನ್ನಾ ಭಾವನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನಂ ತೇಸಂ ಪುರತೋ। ತೇಸು ಕರೋನ್ತೇಸುಯೇವ ಹಿ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನಂ **ಸಮ್ಮುಖಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ನಾಮ** ಹೋತಿ। ಕೇವಲಂ "ದೇವೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಗುಣೇಹಿ ಥಿರಭಾವಜೋತನಂ **ದೇವತ್ಥೇರೋತಿ** ವಚನಂ **ಪಗ್ಗಯ್ಹ ವಚನಂ**। ಮಮತ್ತಬೋಧನಂ ವಚನಂ **ಮಮಾಯನವಚನಂ**। ಏಕನ್ತತಿರೋಕ್ಖಕಸ್ಸ ಮನೋಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖತಾ ನಾಮ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾಪನವಸೇನೇವ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಲೋಕೇ ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಿ ಪಾಕಟಂ ಪಞ್ಞಾತಂ ಹತ್ಥವಿಕಾರಾದಿಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಏವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನಯನಾನಿ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ**"ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಹಿ ವಚೀಭೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ನ ಗಹಿತಾ।

ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ **ಲಾಭಾ,** ಪರಿಸುದ್ಧಾಗಮನಾ ಪಚ್ಚಯಾ। ನ ಸಮ್ಮಾ ಗಯ್ಹಮಾನಾಪಿ ನ ಧಮ್ಮಲದ್ಧಾ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಪ್ಪಟಿಸೇಧನತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಂ "**ಧಮ್ಮಲದ್ಧಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ದೇಯ್ಯಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಞ್ಚ ಅಪ್ಪಟಿವಿಭತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಭುಞ್ಜತೀತಿ **ಅಪ್ಪಟಿವಿಭತ್ತಭೋಗೀ**। ತೇನಾಹ "**ದ್ವೇ ಪಟಿವಿಭತ್ತಾನಿ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿ। **ಚಿತ್ತೇನ ವಿಭಜನನ್ತಿ** ಏತೇನ - "ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ವಿಭಜನಂ ಪಟಿವಿಭತ್ತಂ ನಾಮ, ಪಗೇವ ಪಯೋಗತೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋವ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಆಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಾಧಾರಣಬುದ್ಧಿಂ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಭೋಗಿತಾ ಸುಕರಾ, ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೋ ಚಸ್ಸ ಸುಪೂರೋ ಹೋತಿ। **ವತ್ತನ್ತಿ** ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಣವತ್ತಂ।

ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅವಸ್ಸಂ ದಾತಬ್ಬಂ। ಅತ್ತನೋ ಪಲಿಬೋಧವಸೇನ ಸಪಲಿಬೋಧಸ್ಸೇವ ಪೂರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಓದಿಸ್ಸಕದಾನಮ್ಪಿಸ್ಸ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾರಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತೇನ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅದಾತುಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಿಕಸ್ಸ ಸತಿ ಸಮ್ಭವೇ ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ದಾನಞ್ಹಿ ನಾಮ ಕಸ್ಸಚಿ ನ ನಿವಾರಿತಂ।

ಮಹಾಗಿರಿಗಾಮೋ ನಾಮ ನಾಗದೀಪಪಸ್ಸೇ ಏಕೋ ಗಾಮೋ। **ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಪೂರಿತೋ...ಪೇ॰... ಪತ್ತಗತಂ ನ ಖೀಯತೀತಿ** ಆಹ ತೇಸಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿನೋದನತ್ಥಂ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇಪಿ ಥೇರಾ "ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಕೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಅಬ್ಭಞ್ಞಂಸು। ದಹರಕಾಲೇ ಏವ ಕಿರೇಸ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಕೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅವಞ್ಝಭಾವವಿಭಾವನತ್ಥಂ "**ಏತೇ ಮಯ್ಹಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸನ್ತೀ**"ತಿ ಆಹ।

ಅಹಂ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಪೂರಿಕಾ, ಮಮ ಪತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನೇನಪಿ ಸಬ್ಬಾಪಿಮಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಯಾಪೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಮಾ ತುಮ್ಹೇ ತೇಸಂ ಗತಭಾವಂ ಚಿನ್ತಯಿತ್ಥಾ**"ತಿ।

ಸತ್ತಸು ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಆದಿಮ್ಹಿ ವಾ ಅನ್ತೇ ವಾ, ವೇಮಜ್ಝೇತಿ ಚ ಇದಂ ಉದ್ದೇಸಾಗತಪಾಳಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮೋ ಅತ್ಥಿ। **ಪರಿಯನ್ತೇ ಛಿನ್ನಸಾಟಕೋ ವಿಯಾತಿ** ವತ್ಥನ್ತೇ, ದಸನ್ತೇ ವಾ ಛಿನ್ನವತ್ಥಂ ವಿಯ। **ಖಣ್ಡನ್ತಿ** ಖಣ್ಡವನ್ತಂ, ಖಣ್ಡಿತಂ ವಾ। **ಛಿದ್ದನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ । ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಉಪಡ್ಢಂ, ತತಿಯಭಾಗಂ ವಾ ಸಮ್ಭಿನ್ನವಣ್ಣಂ **ಸಬಲಂ,** ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇಹೇವ ಪನ ಬಿನ್ದೂಹಿ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ವಿಮಿಸ್ಸಂ **ಕಮ್ಮಾಸಂ,** ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯತೋ ಮೋಚನವಚನೇನೇವ** ತೇಸಂ ಸೀಲಾನಂ ವಿವಟ್ಟುಪನಿಸ್ಸಯತಮಾಹ। **ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣತೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಭುಜಿಸ್ಸಕರಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನೀತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅವಿಞ್ಞೂನಂ ಅಪ್ಪಮಾಣತಾಯ "**ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾತಿ** - "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ"ತಿ ತಣ್ಹಾಪರಾಮಾಸೇನ - "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ದೇವೋ ಹುತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೇನ ಚ ಅಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ। **ಪರಾಮಟ್ಠುನ್ತಿ** ಚೋದೇತುಂ। ಸೀಲಂ ನಾಮ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಪಾರಮ್ಪರಿಯೇನ ಯಾವದೇವ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಾದನತ್ಥನ್ತಿ ಆಹ

“**ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತಕಾನೀ**”ತಿ। ಸಮಾನಭಾವೋ ಸಾಮಞ್ಞಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಭಾವೇನ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ವಿಯ ಭೇದಾಭಾವತೋ ಸೀಲೇನ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಂ, ತಂ ಗತೋ ಉಪಗತೋತಿ **ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ**। ತೇನಾಹ “**ಸಮಾನಭಾವೂಪಗತಸೀಲೋ**”ತಿ।

ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠೀತಿ ಯಾ ಅಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಮಯ್ಹಞ್ಚೇವ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾ। ಚತುಸಚ್ಚದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ದಿಟ್ಠಿ, “ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ದುಕ್ಖಾ, ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ”ತಿ, “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಖಾತೋ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ”ತಿ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ **ಸಮಾನದಿಟ್ಠಿಭಾವಂ**। **ಅಗ್ಗಂ** ಇತರೇಸಂ ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮಾನಂ ಪಧಾನಭಾವತೋ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸುಖಸಿದ್ಧಿತೋ ತೇಸಂ ಸಙ್ಗಾಹಿಕಂ, ತತೋ ಏವ ತೇಸಂ ಸಙ್ಘಾಟನಿಕಂ ಗೋಪಾನಸಿಯೋ ಅಪರಿಪತನ್ತೇ ಕತ್ವಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಧಾರೇತೀತಿ **ಸಙ್ಗಾಹಿಕಂ**। **ಸಙ್ಘಾಟ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಭಾವೇನ ಸಙ್ಘಾಟಭಾವಂ। ಸಙ್ಘಾಟನಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಙ್ಘಾಟನಿಕಂ,** ಸಙ್ಘಾಟನಿಯನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಸಙ್ಘಾಟನೇ ನಿಯುತ್ತನ್ತಿ ವಾ ಸಙ್ಘಾಟನಿಕಂ, ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಯ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **ಸಙ್ಘಾಟನಿಯಂ**। ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏವ ಗಹಿತತ್ತಾ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ।

೪೯೩. ಪರಮಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಿ ಏವಂಸಭಾವಾ, ಅಞ್ಞಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ “**ಯಾಯಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗದಿಟ್ಠೀ**”ತಿ। **ಏತ್ತಾವತಾಪೀ**ತಿ ಏತ್ತಕೇನಪಿ ರಾಗಾದೀಸು ಏಕೇಕೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತಾಯಪಿ **ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ,** ಪಗೇವ ದ್ವೀಹಿ, ಬಹೂಹಿ ವಾ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತಾಯ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಅಟ್ಠಸುಪಿ ವಾರೇಸು। **ಸುಟ್ಠು ಠಪಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾ ಉಪರಿ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ ಠಪಿತಂ। ತೇನಾಹ “**ಸಚ್ಚಾನಂ ಬೋಧಾಯಾ**”ತಿ। **ತಂ ಞಾಣ**ನ್ತಿ “ನತ್ಥಿ ಖೋ ಮೇ ತಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। **ಅರಿಯಾನಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಅರಿಯಾನಮೇವ ಹೋತಿ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಏಕದೇಸತೋಪಿ ಪಹೀನಂ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। ತೇನಾಹ “**ನ ಪುಥುಜ್ಜನಾನ**”ನ್ತಿ। **ಅರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ** “ಅರಿಯೇಸು ಜಾತ”ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ಲೋಕುತ್ತರಹೇತುಕತಾಯ **ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ**। ತೇನೇವಾಹ “**ಯೇಸಂ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತಾ। ತೇನಾಹ “**ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಪನ ಅಭಾವತೋ**”ತಿ। **ಸಬ್ಬವಾರೇಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಇತರೇಸು ಛಸು ವಾರೇಸು।

೪೯೪. **ಪಚ್ಚತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಅತ್ತನಿ ಮಮ ಚಿತ್ತೇಯೇವ। ತೇನಾಹ “**ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ**”ತಿ। “ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮಂ ಲಭಾಮೀ”ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ “**ಏಸೇವ ನಯೋ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತಿದಿಸತಿ।

೪೯೫. **ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಇದಂ “ಯಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಮಸನನ್ತಿ ಆಹ “**ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾತಿ ಏವರೂಪಾಯ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗದಿಟ್ಠಿಯಾ**”ತಿ।

೪೯೬. **ಸಭಾವೇನಾ**ತಿ ನಿಯತಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದತಾದಿಸಭಾವೇನ। **ಸಙ್ಘಕಮ್ಮವಸೇನಾ**ತಿ ಮಾನತ್ತಚರಿಯಾದಿಸಙ್ಘಕಮ್ಮವಸೇನ। **ದಹರೋ**ತಿ ಬಾಲೋ। **ಕುಮಾರೋ**ತಿ ದಾರಕೋ। ಯಸ್ಮಾ ದಹರೋ “ಕುಮಾರೋ”ತಿ ಚ “ಯುವಾ”ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಮನ್ದೋ**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮನ್ದಿನ್ದ್ರಿಯತಾಯ ಹಿ **ಮನ್ದೋ**। ತೇನಾಹ “**ಚಕ್ಖುಸೋತಾದೀನಂ ಮನ್ದತಾಯಾ**”ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಯುವಾವತ್ಥಾಪಿ ಕೇಚಿ ಮನ್ದಿನ್ದ್ರಿಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ “**ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕೋ, ಕಥಮಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾರಕ್ಕಮನನ್ತಿ? ಯಥಾ ತಥಾ ಅಙ್ಗಾರಸ್ಸ ಫುಸನಂ ಇಧ “ಅಕ್ಕಮನ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ “**ಇತೋ ಚಿತೋ ಚಾ**”ತಿಆದಿ। **ಮನುಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಮಹಲ್ಲಕಮನುಸ್ಸಾನಂ। **ನ ಸೀಘಂ ಹತ್ಥೋ ಝಾಯತಿ** ಕಥಿನಹತ್ಥತಾಯ। **ಖಿಪ್ಪಂ ಪಟಿಸಂಹರತಿ** ಮುದುತಲುಣಸರೀರತಾಯ। **ಅಧಿವಾಸೇತಿ** ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಜನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ।

೪೯೭. **ಉಚ್ಚಾವಚಾನೀ**ತಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ಚೇವ ಖುದ್ದಕಾನಿ ಚ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಸುಧಾಕಮ್ಮಾದಿಮ್ಹಿಯೇವ। **ಕಸಾವಪಚನಂ** ಸುಧಾದಿಸಙ್ಖರಣತ್ಥಂ, **ಉದಕಾನಯನಂ** ಧೋವನಾದಿಅತ್ಥಂ, ಹಲಿದ್ದಿವಣ್ಣಧಾತುಲೇಪನತ್ಥಂ **ಕುಚ್ಛಕರಣಂ**। **ಬಹಲಪತ್ಥನೋ**ತಿ

ದಳ್ಹಭನ್ದೋ। **ವಚ್ಛಕನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಧೇನುಪಗವಚ್ಛಂ। **ಅಪಚಿನಾತೀತಿ** ಅಪವಿನ್ದತಿ, ಆಲೋಕೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಅಪಲೋಕೇತೀ”**ತಿ। **ತನ್ನಿನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ** ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಿನಿನ್ನೋವ ಹೋತಿ ಉಚ್ಚಾವಚಾನಮ್ಪಿ ಕಿಂಕರಣೀಯಾನಂ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಸ್ಸ ಪೂರಣವಸೇನೇವ ಕರಣತೋ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವಸೇನೇವ ಚ ತೇಸಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ। **ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ** ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾಭಾವತೋ “ತಂ ತಂ ಸಮುಲ್ಲಪಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ।

೪೯೮. ಬಲಂ ಏವ **ಬಲತಾತಿ** ಆಹ **“ಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”**ತಿ। **ಅತ್ಥಿಕಭಾವಂ ಕತ್ವಾತಿ** ತೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸವಿಸೇಸಂ ಅತ್ಥಿಕಭಾವಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಸಕಲಚಿತ್ತೇನಾತಿ** ದೇಸನಾಯಆದಿಮ್ಹಿ ಮಜ್ಝೇ ಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಪವತ್ತತಾಯ ಸಕಲೇನ ಅನವಸೇಸೇನ ಚಿತ್ತೇನ।

೫೦೦. **ಸಭಾವೋತಿ** ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತಾಯ ಆವೇಣಿಕೋ ಸಭಾವೋ। **ಸುಟ್ಠು ಸಮನ್ನೇಸಿತೋತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತೋ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾತಿ** ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣೇನ, ಸಚ್ಛಿಕತಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕತಞಾಣೇನಾ”**ತಿ। ಪರಮಮಗ್ಗಫಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣವಿಸೇಸಾ ಹೇತೇ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭಿನ್ನಾ। ತೇನೇವಾಹ **“ಸತ್ತಹಿ ಮಹಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇಹೀ”**ತಿ। **ಅಯಂ ತಾವ ಆಚರಿಯಾನಂ ಸಮಾನಕಥಾತಿ** “ಇದಮಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಞಾಣ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ, ನ ಮಗ್ಗಞಾಣಾನೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಪರಮ್ಪರಾಗತಾ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾನಂ ಸಮಾನಾ ಸಾಧಾರಣಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **“ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಬಹುಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ”**ತಿ। ಯದಿ ಸೋ ಬಹುಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕೋ ಸಿಯಾ ನಾನಾಭಿಸಮಯೋ, ತಥಾ ಸತಿ ಸಂಯೋಜನತ್ತಯಾದೀನಂ ಏಕದೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನನ್ತರಫಲತ್ತಾ ಏಕದೇಸಸೋತಾಪನ್ನತಾದಿಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಫಲಾನಂ ವಾ ಅನೇಕಭಾವೋ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಯುತ್ತನ್ತಿ ತಸ್ಮಾ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕೋವ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ।

ಯಂ ಪನ ಸುತ್ತಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿತಣ್ಡವಾದೀ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ಹಿ ವಚನತೋ”**ತಿ ಆಹ। **ಕಿಲೇಸಾ ಪನ ಲಹು…ಪೇ॰… ಭಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ವದನ್ತೇನ ಹಿ ಖಿಪ್ಪಂ ತಾವ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ದನ್ಧಪವತ್ತಿಕಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಸಚೇ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಆರದ್ಧಮತ್ತಾಯ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಸೇಸಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾ ನಿರತ್ಥಕಾ ಸಿಯಾ, ಅಥ ಪಚ್ಛಾ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ, ಕಿಲೇಸಾ ಪನ ಲಹು ಭಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಇದಂ ಮಿಚ್ಛಾ, “ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ”ತಿ ವಕ್ಖತೀತಿ। **ತತೋ** ಸುತ್ತಪಟಿಜಾನನತೋ। **ಮಗ್ಗಂ ಅಭಾವೇತ್ವಾತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಅಭಾವೇತ್ವಾ। **ಅತ್ಥರಸಂ ವಿದಿತ್ವಾತಿ** ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಪರೀತೋ ಅತ್ಥೋ ಏವ ಅತ್ಥರಸೋ, ತಂ ಯಾಥಾವತೋ ಞತ್ವಾ। ಏವಂ ವಿತಣ್ಡವಾದಿವಾದಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿಗಮೇತುಂ **“ಇಮಾನಿ ಸತ್ತ ಞಾಣಾನೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕೋಸಮ್ಬಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೯. ಬ್ರಹ್ಮನಿಮನ್ತನಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೦೧. “ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦) ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ **ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೭೫)। **ಸಹ ಕಾಯೇನಾತಿ** ಸಹ ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೇನ। **ಬ್ರಹ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಬ್ರಹ್ಮವತ್ಥುಂ। **“ಅನಿಚ್ಚಂ ನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ವದತಿ** ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಅಪಞ್ಞಾಯಮಾನತ್ತಾ। **ಧಿರನ್ತಿ** ದಳ್ಹಂ, ವಿನಾಸಾಭಾವತೋ ಸಾರಭೂತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪ್ಪಾದವಿಪರಿಣಾಮಾಭಾವತೋ **ಸದಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ। ಕೇವಲನ್ತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। ತೇನಾಹ **“ಅಖಣ್ಡ”**ನ್ತಿ। **ಕೇವಲನ್ತಿ** ವಾ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಅಮಿಸ್ಸಂ, ವಿರಹಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಉಪ್ಪಾದಾದೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಏವ **ಅಚವನಧಮ್ಮಂ। ಕೋಚಿ ಜಾಯನಕೋ ವಾ…ಪೇ॰…**

ಉಪಪಜ್ಜನಕೋ ವಾ ನತ್ಥಿ ನಿಚ್ಚಭಾವತೋ। ಠಾನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ತನ್ನಿವಾಸೀನಂ ನಿಚ್ಚಭಾವಞ್ಚ ಸೋ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। **ತಿಸ್ಸೋ ಝಾನಭೂಮಿಯೋ**ತಿ ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯೋ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಭೂಮಿವಿಸೇಸಾ ಹಿ ಅಸಞ್ಞಸುದ್ಧಾವಾಸಾರುಪ್ಪಭವಾ। **ಪಟಿಬಾಹತೀ**ತಿ ಸನ್ತಂಯೇವ ಸಮಾನಂ ಅಜಾನನ್ತೋವ ನತ್ಥೀತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಗತೋ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಹ ಗತೋ ಪವತ್ತೋ। ಸಹಯೋಗೇ ಹಿ ಇದಂ ಕರಣವಚನಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಮನ್ನಾಗತೋ**"ತಿ। **ಅಞ್ಞಾಣೀ**ತಿ ಅವಿದ್ವಾ। ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುವಿರಹತೋ ಅನ್ಧೋ ಭೂತೋ, ಅನ್ಧಭಾವಂ ವಾ ಪತ್ತೋತಿ **ಅನ್ಧೀಭೂತೋ**।

೫೦೧. ತದಾ ಭಗವತೋ ಸುಭಗವನೇ ವಿಹರಣಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಸುಭಗವನೇ ವಿಹರತೀತಿ ಇತ್ವಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ ಪನ ತದಾಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅದಸ್ಸನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಕತ್ಥ ನು ಖೋ ಗತೋತಿ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ**"ತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕತಿಪಯಚಿತ್ತವಾರವಸೇನ ತದಾ ಭಗವತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಮನಂ ಜಾತಂ, ನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯಗತಿಯಾ ಚಿತ್ತಪರಿಣಾಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ - "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಸಮಿಞ್ಜಿತಂ ವಾ ಬಾಹಂ ಪಸಾರೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೦೧)। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ವಿಛನ್ದ**ನ್ತಿ ಛನ್ದವಿಗಮಂ। **ಅಪಸಾದಿತೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಾಹಸ್ಸ ವಿಪರಿವತ್ತನೇನ ಸನ್ತಜ್ಜಿತೋ। "ಮೇತಮಾಸದೋ"ತಿ ವಚನೇನ **ಉಪತ್ಥಮ್ಭೋ ಹುತ್ವಾ**।

ಅನ್ವಾವಿಸಿತ್ವಾತಿ ಆವಿಸನವಸೇನ ತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಂ ಅಧಿಭವಿತ್ವಾ। ತಥಾ ಅಭಿಭವತೋ ಹಿ ತಸ್ಸ ಸರೀರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸರೀರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ**"ತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಸತ್ತಂ ದೇವಯಕ್ಖನಾಗಾದಯೋ ಆವಿಸನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಪಾಕತಿಕಕಿರಿಯಮಯಂ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಯಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಹಸಿತಲಪಿತಾದಿ, ತಂ ತೇನ ಕಾರಾಪೇನ್ತಿ, ಕಾರೇನ್ತಾ ಚ ಆವಿಟ್ಠಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಕಾರೇನ್ತಿ। "ಅತ್ತನೋವಾ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇತಂ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯತ್ತಾ ಕಮ್ಮಜಸ್ಸ ಇದ್ಧಾನುಭಾವಸ್ಸಾತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಯಥಾ ತದಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಪವತ್ತಿ ಆವಿಟ್ಠಪುಗ್ಗಲಸ್ಸೇವ, ಏವಂ ಕಿರಿಯಮಯಚಿತ್ತಪವತ್ತಿಪಿ ತಸ್ಸೇವ, ಆವೇಸಕಾನುಭಾವೇನ ಪನ ಸಾಮಞ್ಞತಾ ಪರಿವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಮಹಾನುಭಾವಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ತೇ ಆವಿಸಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಿಕಿಚ್ಛಾವುಟ್ಠಾಪನೇ ಪನ ಛವಸರೀರಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸತನ್ತಂ ಕರೋತಿ ವಿಜ್ಜಾನುಭಾವೇನ। ಕೋರಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಪನ ಛವಸರೀರಸ್ಸ ಉಟ್ಠಾನಂ ವಚೀನಿಚ್ಛಾರಣಞ್ಚ ಕೇವಲಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಾತಿ। **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ**ತಿ ಸಕಲಲೋಕಂ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಜೇಟ್ಠಕೋ**ತಿ ಪಧಾನೋ, ತಾದಿಸಂ ವಾ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಉತ್ತಮೋ। ಪಸ್ಸತೀತಿ **ದಸೋ**। ವಿಸೇಸವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅನವಸೇಸವಿಸಯೋ ದಸೋ-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ "**ಸಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತೀ**"ತಿ। **ಸಬ್ಬಜನ**ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಕಾಯಂ। **ವಸೇ ವತ್ತೇತಿ,** ಸೇಟ್ಠತ್ತಾ ನಿಮ್ಮಾಪಕತ್ತಾ ಚ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತಿ। ಲೋಕಸ್ಸ ಈಸನಸೀಲತಾಯ **ಇಸ್ಸರೋ**। ಸತ್ತಾನಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಕಭಾವೇನ **ಕತ್ತಾ**। ಥಾವರಜಙ್ಗಮವಿಭಾಗಂ ಸಕಲಂ ಲೋಕಂ ನಿಮ್ಮಾನೇತೀತಿ **ನಿಮ್ಮಾತಾ**।

ಗುಣವಿಸೇಸೇನ ಲೋಕೇ ಪಾಸಂಸತ್ತಾ **ಸೇಟ್ಠೋ**। ತಾದಿಸೋ ಚ ಉಕ್ಕಟ್ಠತಮೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಉತ್ತಮೋ**"ತಿ। ಸತ್ತಾನಂ ನಿಮ್ಮಾನಂ ತಥಾ ತಥಾ ಸಜನಂ ವಿಸಜನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ತ್ವಂ ಖತ್ತಿಯೋ**"ತಿಆದಿ। ಝಾನಾದೀಸು ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಚ ಚಿಣ್ಣವಸಿತ್ತಾ **ವಸೀ**। **ಭೂತಾನ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। ಭವಂ ಅಭಿಜಾತಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ ಭಬ್ಯಾ, ಸಮ್ಭವೇಸಿನೋ, ತೇಸಂ **ಭಬ್ಯಾನಂ**। ತೇನಾಹ "**ಅಣ್ಡಜಜಲಾಬುಜಾ ಸತ್ತಾ**"ತಿಆದಿ।

ಪಥವೀಆದಯೋ ನಿಚ್ಚಾ ಧುವಾ ಸಸ್ಸತಾ। ಯೇ ತೇಸಂ "ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಗರಹಕಾ ಜಿಗುಚ್ಛಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಅಯಥಾಭೂತವಾದಿತಾಯ ಮತಕಾಲೇ ಅಪಾಯನಿಟ್ಠಾ ಅಹೇಸುಂ। ಯೇ ಪನ ಪಥವೀಆದೀನಂ "ನಿಚ್ಚಾ ಧುವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಸಂಸಕಾ, ತೇ ಯಥಾಭೂತವಾದಿತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯೂಪಗಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಮಾರೋ ಪಾಪಿಮಾ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಪಥವೀಆದಿಮುಖೇನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞಾಪನೇ ಆದೀನವಂ ವಿಭಾವೇತಿ ತತೋ ವಿವೇಚೇತುಕಾಮೋ। ತೇನಾಹ "**ಪಥವೀಗರಹಕಾ**"ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಮಾರೋ ಪಥವೀಆದಿಧಾತುಮಹಾಭೂತಗ್ಗಹಣೇನ ಮನುಸ್ಸಲೋಕಂ, ಭೂತಗ್ಗಹಣೇನ

ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕೇ, ದೇವಗ್ಗಹಣೇನ ಅವಸೇಸಕಾಮದೇವಲೋಕಂ, ಪಜಾಪತಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ತನೋ ಠಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕೇ ಗಣ್ಹಿ। ಆಭಸ್ಸರಾದಯೋ ಪನ ಅವಿಸಯತಾಯ ಏವ ಅನೇನ ಅಗ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಭಿನನ್ದನಾಯ ದಿಟ್ಠಾಭಿನನ್ದನಾಯ ಚ ವಸೇನ। "ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ **ಅಭಿನನ್ದಿನೋ** ಅಭಿನನ್ದಕಾ, ಅಭಿನನ್ದನಸೀಲಾ ವಾ। **ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಓವಾದೇ ಠಿತಾನಂ ಇದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ** ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಇದ್ಧಾನುಭಾವಂ ತಸ್ಸ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಓವಾದೇ ಠಿತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯಸೇನಾತಿ** ಆನುಭಾವೇನ। **ಸಿರಿಯಾತಿ** ಸೋಭಾಯ। **ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಪರಿಸಂ ಉಪನೇಸೀತಿ** ಯಾದಿಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಪರಿಸಾ ಇಸ್ಸರಿಯಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ತತ್ಥ ಮಂ ಉಯ್ಯೋಜೇಸಿ। **ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಮಾರಣತೋತಿ** ಮಹಾಜನಸ್ಸ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಗುಣವಿನಾಸನೇನ ಆನುಭಾವೇನ ಮಾರಣತೋ। **ಅಯಸನ್ತಿ** ಯಸಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಕಿತ್ತಿಕಮ್ಮಾನುಭಾವಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೦೩. ಕಸಿಣಂ ಆಯುನ್ತಿ ವಸ್ಸಸತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಸೇತೀತಿ ಉಪಸಯೋ, ಉಪಸಯೋವ **ಓಪಸಾಯಿಕೋ** ಯಥಾ "ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮) ಆಹ "**ಸಮೀಪಸಯೋ**"ತಿ। **ಸಯ**ಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನಂ ವತ್ತನತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಮಮ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಸಯನಕೋತಿ** ಮಯ್ಹಂ ಠಾನೇ ವಿಸಯೇ ವತ್ತನಕೋ। **ಬಾಹಿತ್ವಾತಿ** ನೀಚಂ ಕತ್ವಾ, ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ವಾ। **ಜಜ್ಝರಿಕಾಗುಮ್ಬತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಜಜ್ಝರಿಕಾ** ನಾಮ ಪಥವಿಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಜಾತಾ ಏಕಾ ಗಚ್ಛಜಾತಿ।

ಇಮಿನಾತಿ "ಸಚೇ ಖೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿವಚನೇನ। **ಏಸ** ಬ್ರಹ್ಮಾ। **ಉಪಲಾಪೇತೀತಿ** ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಪಸಾದೇತೀತಿ** ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೇಸಪದೇಹೀತಿ** ವತ್ಥುಸಾಯಿಕೋ ಯಥಾಕಾಮಕರಣೀಯೋ ಬಾಹಿತೇಯ್ಯೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ। **ಮಯ್ಹಂ ಆರಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಸೀತಿ** ಮಮ ಆರಕ್ಖಕೋ ಭವಿಸ್ಸಸಿ। **ಲಕುಣ್ಡಕತರ**ನ್ತಿ ನೀಚತರಂ ನಿಹೀನವುತ್ತಿಸರೀರಂ।

ಫುಸಿತುಮ್ಪಿ ಸಮತ್ಥಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಪಗೇವ ಞಾಣವಿಭವನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಿಪ್ಫತ್ತಿ**ನ್ತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನಂ, ಫಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಞ್ಹಿ ಕಾರಣವಸೇನ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ **ಗತೀತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। **ಆನುಭಾವ**ನ್ತಿ ಪಭಾವಂ। ಸೋ ಹಿ ಜೋತನಟ್ಠೇನ ವಿರೋಚನಟ್ಠೇನ **ಜುತೀತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ಮಹತಾ ಆನುಭಾವೇನ ಪರೇಸಂ ಅಭಿಭವನತೋ ಮಹೇಸೋತಿ ಅಕ್ಖಾಯತೀತಿ **ಮಹೇಸಕ್ಖೋ**। ತಯಿದಂ ಅಭಿಭವನಂ ಕಿತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚಾತಿ ಆಹ "**ಮಹಾಯಸೋ ಮಹಾಪರಿವಾರೋ**"ತಿ।

ಪರಿಹರನ್ತೀತಿ ಸಿನೇರುಂ ದಕ್ಖಿಣತೋ ಕತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ। **ದಿಸಾತಿ** ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ದಿಸಾಸು ವಿರೋಚಮಾನಾ**"ತಿ। ಅತ್ತನೋ ಜುತಿಯಾ ದಿಬ್ಬಮಾನಾಯ ವಾ। **ತೇಹೀತಿ** ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇಹಿ। **ತತ್ತಕೇನ ಪಮಾಣೇನಾತಿ** ಯತ್ತಕೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇಹಿ ಓಭಾಸಿಯಮಾನೋ ಲೋಕಧಾತುಸಙ್ಖಾತೋ ಏಕೋ ಲೋಕೋ, ತತ್ತಕೇನ ಪಮಾಣೇನ। ಇದಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಉತ್ತಮಂ ಪಧಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಏತ್ಥುಪಪನ್ನಾ ದೇವತಾ ಅಞ್ಞೇಸು ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ದೇವತಾ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವತ್ತನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಬ್ರಹ್ಮಪರಿವಾರೋ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗಞ್ಛಿ। ತೇನಾಹ "**ಏತ್ಥ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇ ತುಯ್ಹಂ ವಸೋ ವತ್ತತೀ**"ತಿ। ಇದಾನಿ "**ಏತ್ಥ ತೇ ವತ್ತತೇ ವಸೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ ವಸೇ ವತ್ತನಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪರೋಪರಞ್ಚ ಜಾನಾಸೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪಠಮಗಾಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ **ಏತ್ಥ**-ಸದ್ದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏತ್ಥ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇ**"ತಿ ಆಹ। **ಉಚ್ಚನೀಚೇತಿ** ಜಾತಿಕುಲರೂಪಭೋಗಪರಿವಾರಾದಿವಸೇನ ಉಳಾರೇ ಚ ಅನುಳಾರೇ ಚ। **ಅಯಂ ಇದ್ಧೋ ಅಯಂ ಪಕತಿಮನುಸ್ಸೋತಿ** ಇಮಿನಾ "ಸರೂಪತೋ ಏವಸ್ಸ ಸತ್ತಾನಂ ಪರೋಪರಜಾನನಂ, ನ ಸಮುದಾಗಮತೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಂ ಪನ ವಕ್ಖತಿ "**ಸತ್ತಾನಂ ಆಗತಿಂ ಗತಿ**ನ್ತಿ, ತಂ ಕಾಮಲೋಕೇ ಸತ್ತಾನಂ ಆದಾನನಿಕ್ಖೇಪಜಾನನಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾನನಂ। ಯದಿ ಹಿ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಜಾನೇಯ್ಯ, ಅತ್ತನೋಪಿ ಜಾನೇಯ್ಯ, ನ ಚಸ್ಸ ತಂ ಅತ್ಥೀತಿ, ತಥಾ ಆಹ "**ಇತ್ಥಮ್ಭಾವೋತಿ ಇದಂ ಚಕ್ಕವಾಳ**"ನ್ತಿಆದಿ। ರಾಗಯೋಗತೋ ರಾಗೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ವಾ ರಾಗೋ, ವಿರಜ್ಜನಸೀಲೋ ವಿರಾಗೀ, **ತಂ ರಾಗವಿರಾಗಿನಂ।**

ಸಹಸ್ಸಿಬ್ರಹ್ಮಾ ನಾಮ ತ್ವಂ ಚೂಳನಿಯಾ ಏವ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಜಾನನತೋ। **ತಯಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಚತುಹತ್ಥಾಯಾತಿ** ಅನೇಕಹತ್ಥೇನ ಸಾಣಿಪಾಕಾರೇನ ಕಾತಬ್ಬಪಟಪ್ಪಮಾಣಂ ದೀಘತೋ ಚತುಹತ್ಥಾಯ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ದ್ವಿಹತ್ಥಾಯ ಪಿಲೋತಿಕಾಯ ಕಾತುಂ ವಾಯಮನ್ತೋ ವಿಯ ಗೋಪ್ಫಕೇ ಉದಕೇ ನಿಮುಜ್ಜಿತುಕಾಮೋ ವಿಯ ಚ ಪಮಾಣಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ವಿಹಞ್ಞತೀತಿ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೫೦೪. **ತಂ ಕಾಯನ್ತಿ** ತದೇವ ನಿಕಾಯಂ। **ಜಾನಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಪತ್ವಾಪೀತಿ** ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಮಯ್ಹಂ ಸೀಲಾದಯೋ ಗುಣವಿಸೇಸಾ ತಾವ ತಿಟ್ಠನ್ತು, ಈದಿಸಂ ಲೋಕಿಯಂ ಪರಿತ್ತಕಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಪತ್ವಾ। ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ಅತಿಸಯೇನ ನೀಚೋತಿ ನೀಚೇಯ್ಯೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ನೀಚೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಆಹ **"ತಯಾ ನೀಚತರಭಾವೋ ಪನ ಮಯ್ಹಂ ಕುತೋ"**ತಿ।

ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿಕೋತಿ ಉಪರೂಪರಿತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಲದ್ಧೂಪಪತ್ತಿಕೋ। ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ"**ತಿ ಆಹ। **ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿಕಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿಕಂ ಪತ್ಥನಂ ಕತ್ವಾ। ಯಥಾ ಕೇನಚಿ ಬಹೂಸು ಆನನ್ತರಿಯೇಸು ಕತೇಸು ಯಂ ತತ್ಥ ಗರುತರಂ ಬಲವಂ, ತದೇವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ದೇತಿ, ಇತರಾನಿ ಪನ ತಸ್ಸ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಕಾನಿ, ಏವಂ ಚತೂಸು ರೂಪಜ್ಝಾನೇಸು ಭಾವಿತೇಸು ಯಂ ತತ್ಥ ಗರುತರಂ ಛನ್ದಪಣಿಧಿಅಧಿಮೋಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಞ್ಚ, ತದೇವ ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ದೇತಿ, ಇತರಾನಿ ಪನ ಅಲದ್ಧೋಕಾಸತಾಯ ತಸ್ಸ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಕಾನಿ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಜ್ಝಾನೇನೇವ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಪಣೀತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಸುಭಕಿಣ್ಹಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ। ಪುನ **ತತ್ಥಾತಿ** ಆಭಸ್ಸರಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ। **ಪರಮಕಾಲೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಪರಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ। **ಉಭಯನ್ತಿ** ಅತೀತಂ ಅತ್ತನೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಟ್ಠಾನಂ, ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಭೂತಂ ಅತ್ತನೋ ಕತಕಮ್ಮನ್ತಿ ಉಭಯಂ। **ಪಮುಸ್ಸಿತ್ವಾ** ಕಾಲಸ್ಸ ಚಿರತರಭಾವತೋ। **ವೀತಿನಾಮೇತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ** ಚ ತದಾ ತಸ್ಸಾ ಕಿರಿಯಾಯ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣಂ ಉಪಾದಾಯ ಪವತ್ತಮಾನಪಯೋಗೋ।

ಅಪಾಯೇಸೀತಿ ಪಾಯೇಸಿ। **ಪಿಪಾಸಿತೇತಿ** ತಸಿತೇ। **ಘಮ್ಮನೀತಿ** ಘಮ್ಮಕಾಲೇ। **ಸಮ್ಪರೇತೇತಿ** ಘಮ್ಮಪರಿಳಾಹೇನ ಪಿಪಾಸಾಯ ಅಭಿಭೂತೇ। ನ್ತಿ ಪಾನೀಯದಾನಂ। **ವತಸೀಲವತ್ತನ್ತಿ** ಸಮಾದಾನವಸೇನ ವತಭೂತಂ ಚಾರಿತ್ತಸೀಲಭಾವೇನ ಸಮಾಚಿಣ್ಣತ್ತಾ ಸೀಲವತ್ತಂ। **ಸುತ್ತಪ್ಪಬುದ್ಧೋವ ಅನುಸ್ಸರಾಮೀತಿ** ಸುಪಿತ್ವಾ ಪಬುದ್ಧಮತ್ತೋ ವಿಯ ಸುಪಿನಂ ತವ ಪುಬ್ಬನಿವುತ್ಥಂ ಮಮ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣೇನ ಅನುಸ್ಸರಾಮಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ವಿಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕರಮರೇತಿ ವಿಲುಮ್ಪಿತ್ವಾ ಆನೀತೇ। **ಕಮ್ಮಸಜ್ಜನ್ತಿ** ಯುದ್ಧಸಜ್ಜಂ, ಆವುಧಾದಾಯಿನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏಣೀಕೂಲಸ್ಮಿನ್ತಿ ಏಣೀಮಿಗಬಾಹುಲ್ಲೇನ "ಏಣೀಕೂಲ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೇ ಗಙ್ಗಾಯ ತೀರಪ್ಪದೇಸೇ। **ಗಯ್ಹಕ ನೀಯಮಾನನ್ತಿ** ಗಯ್ಹವಸೇನ ಕರಮರಭಾವೇನ ಚೋರೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಠಾನಂ ನೀಯಮಾನಂ।

ಆವಾಹವಿವಾಹವಸೇನ **ಮಿತ್ತಸನ್ಥವಂ ಕತ್ವಾ**। "ಏವಂ ಅಮ್ಹೇಸು ಕೀಳನ್ತೇಸು ಗಙ್ಗೇಯ್ಯಕೋ ನಾಗೋ ಕುಪಿತೋ"ತಿ **ಮಯಿ ಸಞ್ಞಮ್ಪಿ ನ ಕರೋನ್ತೀತಿ**। **ಸುಸುಕಾರನ್ತಿ** ಸುಸೂತಿ ಪವತ್ತಂ ಭೇರವನಾಗನಿಸ್ಸಾಸಂ।

ಗಹೀತನಾವನ್ತಿ ವಿಹೇಠೇತುಕಾಮತಾಯ ಗತಿನಿವಾರಣವಸೇನ ಗಹಿತಂ ನಿಗ್ಗಹಿತಂ ನಾವಂ। **ಲುದ್ದೇನಾತಿ** ಕುರೂರೇನ। **ಮನುಸ್ಸಕಪ್ಪಾತಿ** ನಾವಾಗತಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಹೇಠೇತುಕಾಮತಾಯ।

ಬದ್ಧಚರೋತಿ ಪಟಿಬದ್ಧಚರಿಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ"**ತಿ। **ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವಾತಿ** ರಞ್ಞಾ ಉಪಟ್ಠಿಯಮಾನೋಪಿ ರಾಜಾನಂ ಪಹಾಯ ತಂ ಕಪ್ಪಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ।

ಸಮ್ಬುದ್ಧಿಮನ್ತಂ ವತಿನಂ ಅಮಞ್ಞೀತಿ ಅಯಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಬುದ್ಧಿಮಾ ವತಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅಮಞ್ಞಿ ಸಮ್ಭಾವೇಸಿ ಚ।

ನಾನತ್ತಭಾವೇಸೂತಿ ನಾನಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅತ್ತಭಾವೇಸು।

ಅದ್ಧಾತಿ ಏಕಂಸೇನ। **ಮಮೇತಮಾಯುನ್ತಿ** ಮಯ್ಹಂ ಏತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪವತ್ತಂ ಆಯುಂ। ನ ಕೇವಲಂ ಮಮ ಆಯುಮೇವ, ಅಥ ಖೋ **ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞೇಯ್ಯಂ **ಜಾನಾಸಿ,** ನ ತುಯ್ಹಂ ಅವಿದಿತಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। **ತಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ತುವಂ। ನೋ ಚೇ ಕಥಮಯಮತ್ಥೋ ಞಾತೋ? **ತಥಾ ಹಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ **ಏವ ತೇ ಅಯಂ ಜಲಿತೋ** ಜೋತಮಾನೋ **ಆನುಭಾವೋ ಓಭಾಸಯಂ** ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ** ಓಭಾಸೇನ್ತೋ ದಿಬ್ಬಮಾನೋ **ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಸತ್ಥು ಅಸಮಸಮತಂ ಪವೇದೇಸಿ।

ಪಥವತ್ತೇನಾತಿ ಪಥವೀಅತ್ತೇನ। ತೇನಾಹ **"ಪಥವೀಸಭಾವೇನಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ - "ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋತಿ"ಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪, ೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨) ಸಾಧಾರಣತೋ, "ಯತ್ಥ ನೇವ ಪಥವೀ"ತಿ ಅಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಪಥವಿಯಾ ಅಸಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತಾ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಥವಿಯಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಸಭಾವಂ ಗಹೇತುಂ **"ಪಥವಿಯಾ ಪಥವತ್ತೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನಾಪಹೋಸಿನ್ತಿ** ನ ಪಾಪುಣಿಂ। ಇಧ ಪಥವಿಯಾ ಪಾಪುಣನಂ ನಾಮ "ಏತಂ ಮಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಮಾನಗ್ಗಾಹೇಹಿ ನ ಗಣ್ಹಿ"**ನ್ತಿ।

ವಾದಿತಾಯಾತಿ ವಾದಸೀಲತಾಯ। **ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಅಕ್ಖರಂ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾತಿ** "ಸಬ್ಬಂ ಖೋ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬ-ಸದ್ದಂ - "ಸಚೇ ಖೋ ತೇ ಮಾರಿಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ತೇನ ಅನನುಭೂತ"ನ್ತಿ ಪಚ್ಚನುಭಾಸನವಸೇನ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ। **ಅಕ್ಖರೇ ದೋಸಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ** ಭಗವತಾ ಸಕ್ಕಾಯಸಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸಬ್ಬ-ಸದ್ದೇ ಗಹಿತೇ ಸಬ್ಬಸಬ್ಬವಸೇನ ತದತ್ಥಪರಿವತ್ತನೇನ ಸಬ್ಬ-ಸದ್ದವಚನೀಯತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚ ದೋಸಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಸತ್ಥಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಯದಿ ಸಬ್ಬಂ ಅನನುಭೂತಂ "ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಲೋಕೇ ಅನವಸೇಸಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ಸಚೇ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ತೇನ ಅನವಸೇಸಸಭಾವೇನ ಅನನುಭೂತಂ ಅಪ್ಪತ್ತಂ, ತಂ ಗಗನಕುಸುಮಂ ವಿಯ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಸಿಯಾ। **ಅಥಸ್ಸ ಅನನುಭೂತಂ ಅತ್ಥೀತಿ** ಅಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ತೇನ ಅನನುಭೂತಂ ಯದಿ ಅತ್ಥಿ, "ಸಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ, ಸಬ್ಬಂ ನಾಮ ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಮಾ ಹೇವ ತೇ ರಿತ್ತಕಮೇವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಹಂ ಸಬ್ಬಞ್ಚ ವಕ್ಖಾಮಿ, ಅನನುಭೂತಞ್ಚ ವಕ್ಖಾಮೀತಿ ಅಹಂ "ಸಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಚ ವಕ್ಖಾಮಿ, "ಅನನುಭೂತ"ನ್ತಿ ಚ ವಕ್ಖಾಮಿ, ಏತ್ಥ ಕೋ ದೋಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಕಾರಣಂ ಆಹರನ್ತೋತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ತೇನ ಅನನುಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೋ। **ವಿಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಫಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇಹಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿಸಿಟ್ಠತಾಯ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ಅನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಇದಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸನಿದಸ್ಸನದುಕೇ ದುತಿಯಪದಸಹಿತತಾದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಅನುಪಗಮನತೋ ಅನಿದಸ್ಸನಂ ನಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿಧುರತಾಯ ವಾ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ **ಅನಿದಸ್ಸನಂ।** ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ **ಅನನ್ತಂ।** ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಯಿದ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಭೂತಾನೀತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಾನಿ। **ಅಸಮ್ಭೂತನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಸಮ್ಭೂತಂ, ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಭಸ್ಸರಭಾವಹೇತೂನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವಾ ಸಬ್ಬತೋ ಪಭಾತಿ **ಸಬ್ಬತೋಪಭಂ।** ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬಾನತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ - "ತಮೋ ತತ್ಥ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ। (ನೇತ್ತಿ॰ ೧೦೪) **ಪಭೂತಮೇವಾತಿ** ಪಕಟ್ಠಭಾವೇನ ಉಕ್ಕಟ್ಠಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಮೇವ। ಅರೂಪೀಭಾವೇನ ಅದೇಸಿಕತ್ತಾ ಸಬ್ಬತೋ ಪಭವತಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ **ಸಬ್ಬತೋಪಭಂ।** ತೇನಾಹ **"ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಾದೀಸೂ"**ತಿಆದಿ। ಪವಿಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪವಿಸಂ, ತದೇವ ಸ-ಕಾರಸ್ಸ ಭ-ಕಾರಂ, ವಿ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಪಭ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಿತ್ಥಸ್ಸ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। **ವಾದಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸೀತಿ** ಏವಂ ಮಯಾ ಸಬ್ಬಞ್ಚ ವುತ್ತಂ, ಅನನುಭೂತಞ್ಚ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಯಂ ತಯಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ

ಅಜಾನನ್ತೇನ ಸಹಸಾ ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ದೋಸಗ್ಗಹಣಂ, ತಂ ಮಿಚ್ಛಾತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ವಾದಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇಸಿ।

ಗಹಿತಗಹಿತನ್ತಿ "ಇದಂ ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಗಹಿತಗಹಿತಂ ಗಾಹಂ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೋಸದಸ್ಸನಮುಖೇನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೇನ **ಸತ್ಥಾರಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಾಪಿತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ** ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಸರಣಂ **ಅದಿಸ್ವಾ** ಪರಾಜಯಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತುಂ **ಲಳಿತಕಂ ಕಾತುಕಾಮೋ** ವಾದಂ ಪಹಾಯ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಲೀಳಂ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮೋ। **ಯದಿ ಸಕ್ಕೋಸಿ ಮಯ್ಹಂ ಅನ್ತರಧಾಯಿತುಂ,** ನ ಪನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮೂಲಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಾಕತಿಕೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಠಾತುಕಾಮೋ। ಸೋ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸದಿಸತಾಯ ಮೂಲಪಟಿಸನ್ಧೀತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅಞ್ಞೇಸ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಞ್ಞಕಾಯಿಕಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ। **ನ ಅದಾಸಿ** ಅಭಿಸಙ್ಖತಕಾಯೇನೇವಾಯಂ ತಿಟ್ಠತು, ನ ಪಾಕತಿಕರೂಪೇನಾತಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ತೇನ ಸೋ ಅಭಿಸಙ್ಖತಕಾಯಂ ಅಪನೇತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತೋ ಅತ್ತಭಾವಪಟಿಚ್ಛಾದಕಂ ಅನ್ಧಕಾರಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತುಂ ಆರಭಿ। ಸತ್ಥಾ ತಂ ತಮಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಮೂಲಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಭವೇವಾಹನ್ತಿ ಭವೇ ಏವ ಅಹಂ। ಅಯಞ್ಚ ಏವ-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಹಂ ಭವೇ ಭಯಂ ದಿಸ್ವಾಯೇವಾ"**ತಿ, ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ಜಾತಿಆದಿಭಯಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಯಾಥಾವತೋ ದಿಸ್ವಾ। **ಸತ್ತಭವ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ಭವಂ। ಕಮ್ಮಭವಪಚ್ಚಯೇ ಹಿ ಉಪಪತ್ತಿಭವೇ ಸತ್ತಸಮಞ್ಞಾ। **ವಿಭವ**ನ್ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಂ। ಪರಿಯೇಸಮಾನಮ್ಪಿ ಉಪಾಯಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ **ಭವೇಯೇವ ದಿಸ್ವಾ। ಭವಞ್ಚ ವಿಭವೇಸಿನಂ** ವಿಭವಂ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಏಸಮಾನಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಭವಂ, ಭವೇಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ನ ಅಭಿವದಿ**ನ್ತಿ "ಅಹೋ ವತ ಸುಖ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಭಿವದಾಪನಾಕಾರಾಭಾವತೋ ನ ಅಭಿನಿವಿಸಿಂ, ಲಕ್ಖಣವಚನಮೇತಂ। ಗಾಹತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಅಭಿವಾದ-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ನಾಭಿವದಿ"**ನ್ತಿ, **"ನ ಗವೇಸಿ"**ನ್ತಿ। **ಭವಗ್ಗಹಣೇ**ನೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, **ನನ್ದೀ**ಗಹಣೇನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, **ವಿಭವಗ್ಗಹಣೇ**ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, **ನನ್ದಿಞ್ಚ ನ ಉಪಾದಿಯಿ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ"**ತಿ। ತದಿದಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಗಾಥಾಯ ವಿಭಾವನದಸ್ಸನಂ। ಸತ್ಥಾ ಪನ ತೇಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇನ ದೇಸನಾಯ ಕೂಟಂ ಗಣ್ಹಿ। ತೇ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಕೇಚಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ, ಕೇಚಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ, ಕೇಚಿ ಅನಾಗಾಮಿಫಲೇ, ಕೇಚಿ ಅರಹತ್ತೇ ಚ ಪತಿಟ್ಠಹಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಚ್ಛರಿಯಜಾತಾ**ತಿ ಸಞ್ಜಾತಚ್ಛರಿಯಾ। **ಸಮೂಲಂ ಭವ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಹಿ ಸಮೂಲಂ ಭವಂ।

೫೦೫. ಮಮ ವಸಂ ಅತಿವತ್ತಿತಾನೀತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನಪಟಿಪದಾಯ ಮಯ್ಹಂ ವಿಸಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಾನಿ। ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ತೇಸಂ ಅರಿಯಭೂಮಿಸಮೋಕ್ಕಮನಂ ಜಾನಾತೀತಿ? ನಯಗ್ಗಾಹತೋ - "ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಸಂಸಾರೇ ಆದೀನವಂ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ವೇನೇಯ್ಯಜನಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ ಅವಞ್ಝಾ ಅಮೋಘಾ ಇನ್ದೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠವಜಿರಸದಿಸಾ, ತಸ್ಸ ಚ ಆಣಾಯ ಠಿತಾ ಸಂಸಾರೇ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತೇವಾ"ತಿ ನಯಗ್ಗಾಹೇನ ಅನುಮಾನೇನ ಜಾನಾತಿ। **ಸಚೇ ತ್ವಂ ಏವಂ ಅನುಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಯಥಾ ತ್ವಂ ಪರೇಸಂ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧಂ ವದತಿ, ಏವಂ ತ್ವಂ ಅತ್ತನೋ ಅನುರೂಪತೋ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಬುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಮಾ ಉಪನಯಸೀ**ತಿ ತಯಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಧಮ್ಮಂ ಮಾ ಸಾವಕಪಟಿವೇಧಂ ಪಾಪೇಸಿ। **ಇದ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಪತಿಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಮಾರೋ ವದತಿ, ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಪಾಯಪತಿಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಆಜೀವಕನಿಗಣ್ಠಾದಿಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗತೇ ತಿತ್ಥಕರೇ, ಯೇ ಕೇಚಿ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನೇ ಜನೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ**ತಿ ಅಸಞ್ಜಾತೇ, ಅಪ್ಪತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಲ್ಲಪನತಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಮಾರೋ ಉಪರಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಉತ್ತರಂ ಲಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ತಥಾ ಉತ್ತರಭಾಸನೇನ। **ನಿಮನ್ತನವಚನೇನಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾಪನವಚನೇನ। ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ನಿಮನ್ತನಂ, ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ವಾ ನಿಮನ್ತನಂ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಬ್ರಹ್ಮನಿಮನ್ತನಿಕಂ,** ಸುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಬ್ರಹ್ಮನಿಮನ್ತನಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

೧೦. ಮಾರತಜ್ಜನೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೦೬. ಕೋಟ್ಠಮನುಪವಿಟ್ಠೋತಿ ಆಸಯೋ ವಚ್ಚಗುತ್ತಟ್ಠಾನತಾಯ ಕೋಟ್ಠಂ, ತಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಞ್ಚೇತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಂ। ಅನುರೂಪೋ ಹುತ್ವಾ ಪವಿಟ್ಠೋ ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ। ಸುಖುಮಞ್ಹಿ ತದನುಚ್ಛವಿಕಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಮಾಪೇತ್ವಾ ಅಯಂ ತತ್ಥ ಪವಿಟ್ಠೋ। **ಗರುಗರೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಗರುಕಗರುಕೋ ವಿಯ। ಉ-ಕಾರಸ್ಸ ಹಿ ಓ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಅತಿವಿಯ ಗರುಕೋ ಮಞ್ಞೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗರುಗರು ವಿಯ ಇಚ್ಚೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। ಮಾಸಭತ್ತಂ ಮಾಸೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಮಾಸಭತ್ತೇನ ಆಚಿತಂ ಪೂರಿತಂ **ಮಾಸಾಚಿತಂ ಮಞ್ಞೇ**। ತೇನಾಹ **"ಮಾಸಭತ್ತಂ ಭುತ್ತಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿ ವಿಯಾ"**ತಿ। ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ವಿನಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಾಸಪೂರಿತಪಸಿಬ್ಬಕೋ ವಿಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಿನ್ತಮಾಸೋ ವಿಯಾ**ತಿ ತಿನ್ತಮಾಸೋ ಪಸಿಬ್ಬಕೋ ವಿಯ। ಕಿಂ ನು ಖೋ ಏತಂ ಮಮ ಕುಚ್ಛಿಯಂ ಪುಬ್ಬಂ ಭಾರಿಕತ್ತಂ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಥಂ ನು ಖೋ ಜಾತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ? **ಉಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಪಥೇನ ಞಾಯೇನ। ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಪನಸ್ಸ ಅನುಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಚೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ತಾನಮೇವ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ **"ಮಾ ತಥಾಗತಂ ವಿಹೇಸೇಸೀ"**ತಿ ಆಹ। ಯಥಾ ಹಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ "ತಥಾಗತಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಪೂಜಿತಂ, ಸಙ್ಘಂ ನಮಸ್ಸಾಮ ಸುವತ್ಥಿ ಹೋತೂ"ತಿಆದೀಸು (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧೮; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೪೧) **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ, ಯಥಾ ಚ ಪುರಿಮಕಾ ದುತಿಯಅಗ್ಗಸಾವಕಾ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಂ ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಆಗತಾ, ಅಯಮ್ಪಿ ಮಹಾಥೇರೋ ತಥಾ ಆಗತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ। **ಪತಿಅಗ್ಗಳೇವ ಅಟ್ಠಾಸೀ**ತಿ ಅಗ್ಗಳಸ್ಸ ಬಹಿಭಾಗೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ।

೫೦೭. ರುಕ್ಖದೇವತಾ ನಾಮ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕೇಸು ನಿಹೀನೋ ಕಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ ನೇಸಂ ಮನುಸ್ಸಗನ್ಧೋ ಪರಿಚಿತತ್ತಾ ನಾತಿಜೇಗುಚ್ಛೋತಿ ಆಹ **"ಆಕಾಸಟ್ಠದೇವತಾನ"**ನ್ತಿ। **ಆಬಾಧಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ದುಕ್ಖಂ ಜನೇತಿ। **ನಾಗರಿಕೋ**ತಿ ಸುಕುಮಾರೋ। **ಪರಿಚೋಕ್ಖೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಸುಚಿರೂಪೋ। **ಞಾತಿಕೋಟಿ**ನ್ತಿ ಞಾತಿಭಾಗಂ। ಅನಾದಿಮತಿ ಹಿ ಸಂಸಾರೇ ಞಾತಿಭಾಗರಹಿತೋ ನಾಮ ಸತ್ತೋ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇದ**ನ್ತಿ "ಸೋ ಮೇ ತ್ವಂ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಹೋಸೀ"ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ। **ಪವೇಣಿವಸೇನಾ**ತಿ ತದಾ ಮಯ್ಹಂ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಹುತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಮಾರಟ್ಠಾನೇ ಠಿತೋತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪವೇಣಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ವೇಸಮಂ ಧುರೋ **ವಿಧುರೋ**। ತೇನಾಹ **"ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಸದಿಸೋ"**ತಿ। **ಅಪ್ಪದುಕ್ಖೇನಾ**ತಿ ಸುಖೇನೇವ। ಪನ್ಥಾನಂ ಅವನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಪಥಾವಿನೋ**। **ಏತ್ತಕೇನಾ**ತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಚಿತಕಸನ್ನಿಸಯೇನ। **ಉದಕಲೇಣ**ನ್ತಿ ಉದಕನಿಸ್ಸನ್ದನಲೇಣಂ। **ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ**ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿತೋ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಫಲ**ನ್ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಫಲಂ।

೫೦೮. ದಸಹಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹೀತಿ ದಸಹಿಪಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ, ತತೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಹಾಪೇನ್ತಾ। **ಪರಿಭಾಸಥಾ**ತಿ ಗರಹಥ। **ಘಟ್ಟೇಥಾ**ತಿ ಅನೂನಾಹಿ ಕಥಾಹಿ ಇಮೇಸು ಓವಿಜ್ಝಥ। **ದುಕ್ಖಾಪೇಥಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇ ದುಕ್ಖಂ ಜನೇಥ। **ಏತೇಸ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಕ್ಕೋಸನಾದೀಹಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ತೇನೇತ್ಥ **ದೂಸೀ ಮಾರೋ** ಓತಾರಂ ಲಭತಿ ನಾಮಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಉಪಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ ಇಭಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ ಇಬ್ಭಾ, ಹತ್ಥಿಭಣ್ಡಕಾ, ಹೀನಜೀವಿಕತಾಯ ಹೇತೇ ಇಬ್ಭಾ ವಿಯಾತಿ **ಇಬ್ಭಾ,** ತೇ ಪನ ಸದುತಿಯಕವಸೇನ **"ಗಹಪತಿಕಾ"**ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಕಣ್ಹಾ**ತಿ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಕಾ। ಪಾದತೋ ಜಾತತ್ತಾ **ಪಾದಾನಂ ಅಪಚ್ಚಾ**। **ಆಲಸಿಯಜಾತಾ**ತಿ ಕಸಿವಣಿಜ್ಜಾದಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕರಣೇನ ಸಞ್ಜಾತಾಲಸಿಯಾ। **ಗೂಥನಿದ್ಧಮನಪನಾಳೀ**ತಿ ವಚ್ಚಕೂಪತೋ ಗೂಥಸ್ಸ ನಿಕ್ಖಮಪದೇಸೋ।

ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಕುಸಲಂ ನ ಭವೇಯ್ಯ ತೇಸಂ ತಾದಿಸಾಯ ಅಭಿಸನ್ಧಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। ಆವೇಸಕಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ ಆವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತತಿ ವಿಪರಿವತ್ತತೀತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। **ವಿಸಭಾಗವತ್ಥು**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಇತ್ಥಿರೂಪಂ, ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ

ಸನ್ತಿಕೇ ಪುರಿಸರೂಪನ್ತಿ ಈದಿಸಂ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುಂ। **ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಂ। **ಲೇಪಯಟ್ಠಿನ್ತಿ** ಲೇಪಲಿತ್ತಂ ವಾಕುರಯಟ್ಠಿಂ।

೫೧೦. ಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನಾತಿ ಗೇಹಸ್ಸಿತಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ। **ಅಞ್ಞಥತ್ತನ್ತಿ** ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾತಿ** "ಸಚೇ ಮಾರೋ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸರೀರೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ। ಯದಿ ಮಾರೋವ ತಥಾ ಕರೇಯ್ಯ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಕುಸಲಂ ನ ಭವೇಯ್ಯ, ಮಾರಸ್ಸೇವ ಭವೇಯ್ಯ, ಸರೀರೇ ಪನ ಅನಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ತಾದಿಸಂ ಪಸಾದನೀಯಂ ಪಸಾದವತ್ಥುಂ ದಸ್ಸೇಸಿ। ತೇನಾಹ "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

೫೧೧. ಅಸುಭಸಞ್ಞಾಪರಿಚಿತೇನಾತಿ ಸಕಲಂ ಕಾಯಂ ಅಸುಭನ್ತಿ ಪವತ್ತಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಸಹಗತಜ್ಝಾನಂ ಅಸುಭಸಞ್ಞಾ, ತೇನ ಪರಿಚಿತೇನ ಪರಿಭಾವಿತೇನ। **ಚೇತಸಾ** ಚಿತ್ತೇನ। **ಬಹುಲನ್ತಿ** ಅಭಿಣ್ಹಂ। **ವಿಹರತೋತಿ** ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ, ಅಸುಭಸಮಾಪತ್ತಿಬಹುಲಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪತಿಲೀಯತೀತಿ** ಸಙ್ಕುಚತಿ ತತ್ಥ ಪಟಿಕೂಲತಾಯ ಸಣ್ಠಿತತ್ತಾ। **ಪತಿಕುಟತೀತಿ** ಅಪಸಕ್ಕತಿ। **ಪತಿವತ್ತತೀತಿ** ನಿವತ್ತತಿ। ತತೋ ಏವ **ನ ಸಮ್ಪಸಾರಿಯತಿ। ರಸತಣ್ಹಾಯಾತಿ** ಮಧುರಾದಿರಸವಿಸಯಾಯ ತಣ್ಹಾಯ।

ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಅನಭಿರತಿಸಞ್ಞಾತಿ ತೀಸುಪಿ ಭವೇಸು ಅರುಚ್ಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾ। ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾ ಹೇಸಾ। **ಲೋಕಚಿತ್ರೇಸೂತಿ** ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸರಥಪಾಸಾದಕೂಟಾಗಾರಾದಿಭೇದೇಸು ಚೇವ ಆರಾಮರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾದಿಭೇದೇಸು ಚ ಲೋಕೇ ಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ತೇಸು। **ರಾಗಸನ್ತಾನಿ** ವೂಪಸನ್ತರಾಗಾನಿ। **ದೋಸಮೋಹಸನ್ತಾನೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇಮೇಸಂ ಏವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಪ್ಪಾಯಭಾವತೋ।

೫೧೨. ಸಕ್ಖರಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಸಕ್ಖರಾಸೀಸೇನ ತತ್ತಕಂ ಭಿನ್ನಪಾಸಾಣಮುಟ್ಠಿನ್ತಿ ಆಹ "**ಅನ್ತೋಮುಟ್ಠಿಯಂ ತಿಟ್ಠನಪಮಾಣಂ ಪಾಸಾಣ**"ನ್ತಿ। ಮುಟ್ಠಿಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋಟಿ। **ಹತ್ಥಿನಾಗೋತಿ** ಮಹಾಹತ್ಥೀ। ಮಹನ್ತಪರಿಯಾಯೋ **ನಾಗ**-ಸದ್ದೋತಿ ಕೇಚಿ। ಅಹಿನಾಗಾದಿತೋ ವಾ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ ಹತ್ಥಿನಾಗೋತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಕಲಸರೀರೇನೇವ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪಲೋಕೇಸೀತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ವಾಯನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋತಿ ಆಹ "**ನೇವ ಪಮಾಣಂ ಅಞ್ಞಾಸೀ**"ತಿ। **ಸಹಾಪಲೋಕನಾಯಾತಿ ಚ ವಚನತೋತಿ** ಇಮಿನಾ ವಚನೇನ ಇಮಂ ವಚನಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉಳಾರೇತಿ** ಉಳಾರಗುಣೇ। ಭಗವನ್ತಞ್ಹಿ ಠಪೇತ್ವಾ ನತ್ಥಿ ತದಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ತಾದಿಸೋ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋತಿ।

ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪಚ್ಚತ್ತವೇದನಿಯೋ ಅಯಸೂಲೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭೂತಾನಿ ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಂ, ದುಕ್ಖಂ। ತಂ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಛ ಫಸ್ಸಾಯತನಿಕೋ,** ನಿರಯೋ। ತೇನಾಹ "**ಛಸು ಫಸ್ಸಾ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯೋ**"ತಿ। ಸಮಾಹನತೀತಿ ಸಮಾಹತೋ, ಅನೇಕಸತಭೇದೋ ಸಙ್ಕುಸಮಾಹತೋ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಙ್ಕುಸಮಾಹತೋ,** ನಿರಯೋ। ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಾಯ ವೇದನಾಯ ಠಿತೋತಿ ವೇದನಿಯೋ, ಕಾರಣಾಕಾರಕೇನ ವಿನಾ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ಸಯಮೇವ ವೇದನಿಯೋತಿ **ಪಚ್ಚತ್ತವೇದನಿಯೋ। ಅಯಸೂಲೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಯಸೂಲನ್ತಿ** ಪಾದಪದೇಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿರನ್ತರಂ ಅಭಿಹನನವಸೇನ ಆಗತೇನ ಪಣ್ಣಾಸಾಯ ಜನೇಹಿ ಗಹಿತೇನ ಅಯಸೂಲೇನ ಸಹ ಸೀಸಪದೇಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆಗತಂ। ಅಯಸೂಲಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚೇತಂ ಏಕವಚನಂ, ಸತಮತ್ತಾನಿ ಪತಿತಾನಿ ಸೂಲಾನಿ। **ಇಮಿನಾ ತೇ ಠಾನೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾತಿ** ನಿಸ್ಸಿತವೋಹಾರೇನ ನಿಸ್ಸಯಂ ವದತಿ। **ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** "ತದಾ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ ಮೇ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚಮಾನಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ವುಟ್ಠಾನಿಮನ್ತಿ** ವುಟ್ಠಾನೇ ಭವಂ, ಅನ್ತಿಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ವಿಪಾಕವುಟ್ಠಾನವೇದನ**"ನ್ತಿ, ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ವೇದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಕ್ಖತರಾ ಹೋತಿ** ಪದೀಪಸ್ಸ ವಿಜ್ಝಾಯನಕ್ಖಣೇ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ವಿಯ।

೫೧೩. ಘಟ್ಟಯಿತ್ವಾ ಪೋಥೇತ್ವಾ। ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕವೇದನಾಜನಕಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮಹಾದುಕ್ಖಸಮುಪ್ಪಾದಕಾ। ಅಯತೋ ಅಪಗತೋ **ನಿರಯೋ, ಸೋ ದೇವದೂತಸುತ್ತೇನ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೧) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಪನಸ್ಸ ಪರತೋ ಸಯಮೇವ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಇಮಂ ಪನ ಅತೀತವತ್ಥುಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಾನುಭಾವದೀಪನಮುಖೇನ ಮಾರಂ ಸನ್ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ಮಹಾಥೇರೋ **"ಯೋ ಏತಮಭಿಜಾನಾತೀ"**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - **ಯೋ** ಮಹಾಭಿಞ್ಞೋ **ಏತಂ** ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಫಲಞ್ಚ ಹತ್ಥತಲೇ ಠಪಿತಂ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಅಭಿಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನಾತಿ। ಸಬ್ಬಸೋ ಭಿನ್ನಕಿಲೇಸತಾಯ **ಭಿಕ್ಖು** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಗ್ಗಸಾವಕೋ, **ತಾದಿಸಂ** ಉಳಾರಗುಣಂ **ಆಸಜ್ಜ** ಘಟ್ಟಯಿತ್ವಾ ಏಕನ್ತಕಾಳಕೇಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಕಣ್ಹ** ಮಾರ ಆಯತಿಂ ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ವಿನ್ದಿಸ್ಸಸಿ।

ಉದಕಂ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾತಿ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಕಮ್ಮಫಲೇನ ಮಹಾಸಮುದ್ದಉದಕಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ। ತಥಾ ಹಿ ತಾನಿ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಪ್ಪಟ್ಠಾಯಿನೋ"**ತಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ವಿಮಾನಾನಂ। **ಏತಂ** ಯಥಾವುತ್ತವಿಮಾನವತ್ಥುಂ ತಾಸಂ ಅಚ್ಛರಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಂ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ **ಜಾನಾತಿ। ಪಾದಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಪಯೀತಿ** ಪುಬ್ಬಾರಾಮೇ ವಿಸಾಖಾಯ ಮಹಾಉಪಾಸಿಕಾಯ ಕಾರಿತಂ ಸಹಸ್ಸಗಬ್ಭಪಟಿಮಣ್ಡಿತಮಹಾಪಾಸಾದಂ ಅತ್ತನೋ ಪಾದಙ್ಗುಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಪೇಸಿ। ತೇನಾಹ **"ಇದಂ ಪಾಸಾದಕಮ್ಪನಸುತ್ತೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। ಇದನ್ತಿ "ಯೋ ವೇಜಯನ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥಜಾತಂ **ಚೂಳತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಯವಿಮುತ್ತಿಸುತ್ತೇನೇವ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೯೩) **ದೀಪೇತಬ್ಬಂ**।

ತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಗಣಸ್ಸ ತಥಾಚಿನ್ತನಸಮನನ್ತರಮೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಸುಧಮ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಸಭಂ ಗನ್ತ್ವಾ। **ತೇಪೀತಿ** ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾದಯೋ। **ಪಚ್ಚೇಕಂ ದಿಸಾಸೂತಿ** ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೋ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಾಯಂ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೋ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಯಂ, ಮಹಾಕಪ್ಪಿನತ್ಥೇರೋ ಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯಂ, ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೋ ಉತ್ತರದಿಸಾಯನ್ತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ ಥೇರಾ ಬ್ರಹ್ಮಪರಿಸಮತ್ಥಕೇ ಮಜ್ಝೇ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಮನ್ತತೋ ಚತುದ್ದಿಸಾ ನಿಸೀದಿಂಸು। **ಗಾಥಾ ವುತ್ತಾತಿ** "ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಪರಿಪುಚ್ಛತೀ"ತಿ ಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ। **ಅಞ್ಞತರಬ್ರಹ್ಮಸುತ್ತೇನಾತಿ** - "ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಏವರೂಪಂ ಪಾಪಕಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೬) ಮಹಾವಗ್ಗೇ ಆಗತೇನ ಅಞ್ಞತರಬ್ರಹ್ಮಸುತ್ತೇನ।

ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಫುಸೀತಿ ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣೇನ ಫಸ್ಸಯಿ। ವನನ್ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಅಫಸ್ಸಯೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಹಿ ವನಬಹುಲತಾಯ ಇಧ "ವನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "ಜಮ್ಬುಸಣ್ಡಸ್ಸ ಇಸ್ಸರೋ"ತಿ। **ಪುಬ್ಬವಿದೇಹಾನಂ ದೀಪ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹವಾಸೀನಂ ದೀಪಂ, ಪುಬ್ಬವಿದೇಹದೀಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭೂಮಿಸಯಾ ನರಾ** ನಾಮ ಅಪರಗೋಯಾನಕಾ ಉತ್ತರಕುರುಕಾ ಚ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಗೇಹಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವತೋ ಭೂಮಿಯಂಯೇವ ಸಯನ್ತಿ, ನ ಪಾಸಾದಾದೀಸು। **ಪಟಿಲಭೀತಿ** ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। **ಏತಂ ಆಸಂ ಮಾ ಅಕಾಸೀತಿ** ಏಸಾ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ದೂಸಿಮಾರಸ್ಸ, ಏವಂ ತುಯ್ಹಂ ಆಸಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಅನತ್ಥಾವಹಾ, ತಸ್ಮಾ ಏದಿಸಂ ಆಸಂ ಮಾ ಅಕಾಸೀತಿ ಮಾರಸ್ಸ ಓವಾದಂ ಅದಾಸಿ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಾ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ

ಮಾರತಜ್ಜನೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಚೂಳಯಮಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ।

ಮೂಲಪಣ್ಣಾಸಟೀಕಾ ಸಮತ್ತಾ।

ದುತಿಯೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।